Argutissime subtiles et fecunde questiones phisicales magistri petri de bruxellis alias crokart ordinis predicatorum in octo libros phisicorum et in tres de anima ipsius omnium philosophorum facile principijs aristotelis.

¶ Venundantur parisius in vico sancti Jacobi sub intersignio pellicani.

¶ In philosophie naturalis cōmendationē dialogus. Jo. anglici: ꝛ amedei meygretti fr̄es ordinis pdicatorū interlocutores.

¶ Johannes.

Omnigenā famigerorum sapientum phorum langem aut eorum innumeras iter se se nō coherētes opiniones: ēst q̄dē mihi pscrutari difficile (omni amedee carissime) aut q̄ fuerit ipsius celliflue sapie humanarū q̄ sciāꝝ origo vel icrementū vestigare. Pauca m̄ eius nūc pconia non examussim sȝ obiter pstrigēs: eos etiā cōmendatissimos sapientes efferā quos (vt celestes hoies deosq̄ terrestres) sacratis laudib⁹: triūphosq̄ phēni: sctā celebrauit ātiquitas, enimuero nullū fuit holm genus / i quo nō ab initio. reperti sint: qui cū rerū admiratiōe: eum maria discendi cupiditate: nature opa cōtēplari nō malluerit / q̄ ocio / q̄ desidia marcecere: In argumētū ē q̄ neq̄ idē nomē vbiq̄ sapie studiosi sortiti sunt. Nā a caldeis magi. ab indis gymnosophiste a celtis seu gallis druide diogene laertio teste ab aliis vates aut pphete vocati sūt Neq̄ etiā ab initio eādem opinionē atq̄ sectā tenuerūt: nā cū de rerū nālū pricipiis tractarēt diuersi diuersa sētiētes: initia dissimilia tradiderūt. Nam pithagoras italicorū princeps: par et impar a q̄b⁹ ētia singula dsam sumūt: rerū duxit eē pricipia Anaxagoras asian⁹ suū chaos et diuinū intellectū. Democrit⁹ et leucipp⁹ indiuisibiles athomos: empedocles q̄ter litem et amicitiā: elemēta simul cōsiderauerūt vt sic quidā finita: quidā īfinita principia diffinirēt. A horū oīȝ quidā stoici academici pypathetici et cinici nominati sūt. vñ satis vetustissimā cōstat fuisse phiam: q̄ q̄serti in quattuor ēt toti⁹ orbis floruisse monarchiis traditur: vt tēpore assiriorū apud caldeos: tpe psarū atq̄ medorū apud egiptios: tpe grecorū apud athenēses: q̄ eam ita coluerūt / illustrarūt / et āplexati sūt: vt nullū etas illa sapiētē haberet i orbe: q̄ nō ex athenis (tāq̄ ex equo troiano vt innumeri pricipes) produxisset. Nā ibidē sollennissimū fuit oīm ingenuarū litterarum artiūq̄ liberaliū et ipsius phie domicilium. Sero tñ sed aliqñ: solidata romana potētia (cū iam nō armis sȝ incredibili lr̄aꝝ studio flagrare cepisset) trāsmigrauit ad italos. At vltimo felici⁹ atq̄ potētius īperāte et pcurante carolo magno: ad parisiana francorū gymnasia. feustissime atq̄ gloriose deuenit: apudq̄ hoc nr̄o euo dietim excolitur: āplitatur: honorat. Felix si quidē ipsa gallorū de celo missa progenies. sic diuino dotata munere: et inestimabili munerata thesauro quo ditites: vl tramūdant deosq̄ pares effecti hoies felices atq̄ bti putātur. Est insup hec phia virtus tam hoi ppria: et ita nature nobilissime cōueniens: tā deniq̄ appetibilis / vt nulla siti terris tam fera gens: sic morū atq̄ legum experarq̄ue ꝛ si nō verā / tñ aliquā ipsius ymaginē nō habeat. quo ptigit vt barbare gētes inculte: schite rigidi: ethiopes vani / mēdaces egiptii molles arabes: hispani feroces: belligeri galli: cruēti germāi: ēt cū hac tāta corporū aiorūq̄ discrepātia: vnā hui⁹ sapie cōem curā gesserit. vñ et q̄ hac virtute pditi fuerūt: tantū ceteris pstasse mortalibus estimātur: q̄tū mortales ipsi ob hoc ipsū q̄ sūt sermōis pticipes Ber / eum enī homo hoī pstat: verū a falso discernit rectū ꝛ imitabile noscit. hec mores legū: ciuiliaq̄ instituta excoluit: ꝛ quicq̄d supra infraq̄ ē: totū nature opus reterit mortalib⁹. O igit āplissimū verūq̄ bonū ꝛ magna hois felicitas phia: q̄ tñ nō casu / nō a natura parat hoi: at voluntate ꝛ studio laboreq̄ multiplici ꝛ cōstātia opus est. Ea de re votis oibus: et flagrātissimo studii zelo hanc studiosi tirunculi a iuuētute vr̄a ispōsā assumite: ꝛ forme illi⁹ delectati p ea cōtendite: multa sustinete: hāc affectate. Si enī (Boetio teste) facies eius oculis cerneret: i sese mirabiles hoim pcitaret affect⁹. Vñ stoicorū splēdor ipe Plato diuus: atq̄ toti⁹ phie pfsūm⁹ Arist. eā vulgarē eē noluerūt. Sȝ sibi secretū voluit de⁹ eē decorē vt labor obluctās: iucūdiq̄ labores hūanos acuāt aios. Tu igi primis o mi frater amedee carissime: illi⁹ forme fact⁹ amator ꝛ cultor: q̄ tā bonaꝝ artiū es cupid⁹: ꝛ logice militici⁹: hāc nouā fris petri nr̄i pceptoris phi cādidissi phiam tāq̄ oim sciaꝝ pcipuā crede: ꝛ āplectere. In hoc tuū sit studiū ꝛ p⁹ mores religiōis sctissios: huic sapie seruitas orȝ: vt tibi cōtigat vera libertas quam aliter conse qui nō poteris.

¶ Amedeus.

¶ Cunctabundū me hec tua mi Johānes phisicorū moderator doctissīe reddidit phie cōmēdatio quā taz gratulabūdo vet borū murmure glose iactasti: eo magis q̄ nōtanti eē / quāti eā videri vis tua ipsi⁹ snia ptris sime demōstres. Quā enī de cā sctarū mgrm asseuerabis in qua vt ex tuis liquet sermōib⁹ nō tā studiū sapie q̄ opinatiōis esse: nōis etiā ei⁹ incertitudo demōstrat? Quare et aluculētis scriptorib⁹ opinatores: nr̄a aūt hac tēpestate opiniosissimi phi nō iniuria dicūtur. In qua q̄so discendi arte (ne dicā scia) tot pugnantes tot sectarū varietates et āfract⁹ michi reperies: adeo vt a suis destruat defēsorib⁹ et tironib⁹. Cū ei opinationē repudiēt zeno et stoici: neq̄ etiā vt socrates (quem apollinis oraculū sapiētissimū prodidit) opinat⁹ ē sciri q̄cq̄ possit: sublata ē phia. Cū igr oīa icerta sint: aut oīb⁹ credēdū ē / aut nemini: si nemini: sapiēsq̄ null⁹ erit: eū tñ scriptū sit ȝcilū sp a sapiēte q̄rēdū. Si oīb⁹: nec sic q̄dē sapiētes: q̄r sigli ab oīb⁹ esse negātur sapiētes: pereūt igr vniuersi hoc mō: et tāq̄ alexāder et aiax / velud etiā sparciatarū illi poete sic se īuicē iugulāt. vt nemo ex oīb⁹ restet. Quod eo fit quia opinationis glādiū habēt: scie scutū nō hñt: iuxta eni socratis sniam / hoc solū sciūt q̄ nesciūt: ymo (vt archesilas ait) nec hoc ipm sciūt. Q̄ aūt eā icolētes deo pares nō efficiat hoc ipm innuitur q̄ cū hoies deum aliquē venerētur et colāt: ipm: et ei⁹ puidētiā soli phi (in opinione etiā maximi apud nos habiti) sustulerunt. Quapropter recte phios religiosos putant. Q̄ si non oēs negarint hiis tñ qui a veritate coacti / ei⁹ noticiā habuere / nō sicut deū glificauerūt q̄ fctm est vt euāescerēt in cogitatiōb⁹ suis / dati in repbum sensum. Si vero vt fingis beatitudinis effectrix sit: cur q̄so roma et italia iterdicti sūt phi? Cū tñ q̄ btitudinē repudiet nēo existat Desiste igr (mi. Johēs) ab hac supra q̄ decēs est phie commendatione maxime cū tu phiam pfiteare ne (iuxta vulgatissimā paroemiam) turpiter in proprio tua laus sordescat in ore.

¶ Johēs.

¶ Vehemētissime plurimū et acerrie tue rōes ingeniosissiē amedee: hoc q̄dē me fateri pcellunt: eas oēs antiquas phie sectas si mō tñ pticlatum si separatim sumātur: esse quidez altenas a veritate: cum supra hoiem i celis habitās: sensu pprio / ꝛ iterna hois intelligētia pphendi non possit hō eni queadmodū passioni et mutationi etiā nō volēs subiect⁹ est (neq̄ eni natus mox incedit erect⁹) ita et subiecta est sapiētia ei⁹ errori et cū mēs hois fragili corpori sit illigata et in tenebrosa reclusa domicilio: liberi⁹ euagari aut clari⁹ eā

veritatē ɔtēplari nō pmittitur: eiꝰ siquidē pfecta cōsumataq; cognitio solius diuine cōditionis ē. Hoīes aūt erāt qui illas sectas ɔstituēes: nullū pfectū veritatis fūdamentū aut firmitatē habere potuerūt: q̄nquidem nullis adhuc certis diuinarū vocū fulciebāt oraculis verūtñ vt (ēt pio me Lactātij oratoris mellifluī xbis vtar) cum ex hijs quidā magno et excellenti ingenio viri sese doctrine penitꝰ dedidisent quicquid laboris aut tpis impēdi poterat: cōtēptis publicis atq; priuatis actionibꝰ: adhuiꝰ xitatis inquirēde studiū cōtulerūt ipsiꝰ profecto cognitiōe dignissimi: quā scire tātopere cupierāt. Hec ille: fecit enī sic deꝰ hoīs naturā veritatis adiscende cupiētissimā. Non igr̄ i hoc arguēdi aut reuicendi creduntur: sed ob hoc forsitā q̄ honestā illoꝝ 7 optimā voluntatē pfectior nō sit secutꝰ effectꝰ: q̄uis nulla secta fuerit tam deuia (vt iam meminit) neq; tam inanis 7 extranea: q̄ nō tractauerit diffinierit aliq̄d ex vero: quinimo ea pene oīa ex quibꝰ phia cōstat: et ɔsiderūt et explicauerūt: atq; iterū āplius dicā: totā veritatē 7 oē diuine religiōis archanū attigerūt. Tanta enim ē vis et potētia phie 7 veritatis: vt seipsam in rebus exiguis sua claritate defēdat: suo q̄ lumine clara 7 illustris appareat. Sed q̄m a tam diuersis in illā summaꝫ q̄ cōtinet vniuersa, cōpingi, et impleri, vel pfici omniꝰ nō potuit, nūc aūt elapsis tpoꝝ curriculis cū fulgētiora lumina: igenia vegetiora diuinitꝰ effulserīt: sparsa p singlos veritas: 7 p illas varias sectas diuisa, cū sit in corpꝰ vnū in summam vnā redacta, collecta: ipa est quā tibi p̄cipue ɔmēdandā et imitandā pposueraꝫ. Eā enī phoꝝū āntistes curiosius q̄siuit aristoteles: doctius inuenit: ɔsiderauit attētiꝰ: distīxit acutiꝰ: diligētius plenius q̄ ɔscripsit. Q̄ huiꝰ cultores atq; studiosos pulsos ab vrbibꝰ: pauperes et despectos. hoībꝰ inuisos degisse assero: cogita xp̄iane fidei bases firmissimas, et vera mūdi lumina: ipsos scꝫ xp̄i phōs apl̄os, martires doctores, quomō ibāt a ɔspectu concilij p vera xp̄ianica phia ɔtumeliam passi. Crede etiā q̄ nō nisi ab insipiētibꝰ: a ferinis hoībꝰ exosa fuerit: q̄ nō nisi egris oculis sublumē ideficiēs extiterit odiosū. Nā nocturis ē solare lumē obesse cōstat: Et quā eos tolerasse qui potiꝰ amasse pauperiē putas? spōtaneā certe: sciētes q̄ ipsa paupertas erat phie vernacula: cultu simplex, cōsilio bene sana: neminē vnq̄ supbia inflāmās: nemineꝫ potētia deprauās: aut tyrānide effrenās: delicias q̄ ventris que nec vult vllas neq; potest. Nam queq̄ flagitia diuitiarū serui possidere solēt. Nōne ei paupes apl̄i xp̄ꝫ pauperē ɔcelestibꝰ archais philosophā tē secuti sūt. Audi ne tibi crates Ille phie paup celebitur: q̄ magnū auri pōdꝰ, dū sapiam q̄reus nauigaret, i mare pijciēs Abite inquit pessime diuitie potiꝰ ego vos mergā q̄ mergar a vobis? Nō ei putabat se simꝰ diuitias 7 phiaꝫ possidere posse. Nūquid vt seneca refert potētior fuit diogenes phūs: alexādro oīa possidēte? Plꝰ enī erat q̄ diogenes nollet accipere: q̄ q̄ ille posset dare: suuꝫ ideo p̄ceptorē antisthenē (sua paupertate gloriabundꝰ) cōmēdabat: q̄ ei posse fieri pauperē p ualerat: Nūquid etiā tales milesius inter sapiētissimos septē noiatꝰ q̄ facile phōs ditari posse si velint ex oliuarū historia suis exprobratoribꝰ aptissime demōstrauit? Ptholomeꝰ etiā philadelphꝰ q̄ a rerū scriptoribꝰ tātope celebrat. Nō tñ ex opulētissīo atq; āplissīo regno gl̄ari solebat quāū ex bibliotheca illa quā oīs gn̄is librorū maxie philosoꝝ refertissimā summo cū studio tū īpēsa ɔstruxerat Ad quā ex vniuersa grecia: asia q̄ phi: oratores poete historici ac ceteri ad genꝰ eruditissimi viri: veluti pisceꝫ ad lipidissimū viuariū cōfluebāt. q̄ phōs ad se venientes p̄ciosis donabat muneribꝰ. Cirꝰ Itē ille clarissimꝰ vt apud zenophōtem scriptū ē. thesauros alios illas q̄ diuitias extra fortunā collocatas custodes q̄ fidissios ħabat phōs: q̄ regis oculi: aures viderēt q̄ cūcta q̄ videbāt q̄ futura essēt ciro cōducibilia eidē referrēt. Nil ei magis laude vel memoria dignū agere poterat q̄ reges istos q̄ fouere sapiētes: quoꝝ scriptis immo itales efficerētur quoꝝ ɔsilijs oīa summa cū dexteritate moderarētur 7 disponerēt. Nōne q̄ phōs paupertatis arguis? q̄ sic i maxia veneratione maximoq; pcio sūt hīti: q̄ sic a principibꝰ fouebātur a regibꝰ ditabant. ab hominibꝰ certatī amabantur. pinō licurgus phus lacedemonioꝝ princeps isignis: auri 7 argenti visum: olim scelerū materiā sustulit: pplm i obsequiū p. i tpū, pricipes aūt ad iusticiā inferioꝝ pari lege formauit. Si quarto: eos irreligiosos putas: q̄ vitā beatā finē sustulerūt: epicureoꝝ illā nō approbo sētentiā: q̄ terrestres ipsi sola carnalia ɔsiderauerūt: aut de illis qui i hoc solo phie studio: nō potiꝰ i aliquo icreato bono sūmā hoīs felicitatē locauerūt. At tñ tpm phie studiū precipuū eē xtutis atq; ēt btitudinis acquirēde voluerūt eē p̄ncipiū: nō igr̄ hāc a mortalibꝰ sustollas phiā nisi nauclerū a naui: magistratum a ciuitate: solē a mūdo sustuleris: 7 nisi belunos, et i nullo discrepātes ab aiātibꝰ hoīes volueris efficere.

¶ Amedeus.

Phhiam tuis respōsis sciam satis insinuata sed q̄ vanasit ex aristodemo phō pateat q̄ naturā apis dicu q̄rēs nō inuenit Quomō q̄ minuta et ois generis aiantia ymo vniuersū mundialis machie ɔpagē sūt ɔphēturi. Vere nō abs re thaletē milesiū vixit anꝰ celestia nō q̄ p oculis eēnt) speculātē. Nōne vapulauit xp̄iane fidei p̄cipuꝰ doctor. Hieronimꝰ q̄ gētiliū figmētis itē deret Reprehēdūt idcirco ēt epi q̄ filios sclaribꝰ lr̄is erudiūt quas origenes ranas 7 cinipes q̄bꝰ pcussi sūt egipcij vocat. xxxvij. ca. legāt 7 capitulo. Ep̄s vō etiā discant vt hꝫ ca. Qui de mēsa discēde sūt nō vt sequātꝫ continuantur.

¶ Johannes.

Cū bonū honestū q̄ p se sit expetibile phia pquā āplissimi mortalibꝰ cōtigūt honores multa laus veneratio fama q̄ celebris eā vtilē et necessariā itellige q̄ noueriꝰ tñ rei sed prima semina rerū cās nūeros 7 oēa diuine effectꝰ: q̄ terre spaciū tractꝰ maris: aeris altos discursꝰ sinea metitꝫ q̄s spūs isideat orbi q̄ modꝰ ipse ceperit si ne semp futurꝰ q̄d sit hic animꝰ quo viuimꝰ mouemur et sumꝰ meditat̄ scisciat̄: sūt ne hec ab hoīe libero scitu dignissia: nerit certe felix q̄ potuit rex cognosce cās. Sed cū phm̄ risset anꝰ de tribus gr̄as egit q̄ homo nō bestia grecꝰ nō barbarꝰ masculꝰ nō femina natꝰ fuisset Criminabūtur ergo ex operū nature studio dil gētissimi scrutatores imo neq; ēi licet xp̄iane pfessores cuius sunt q̄nos p̄sertim ad phioꝝ sedule studendā phiam di xxxvij. caª. multa ɔmonēt. et c. Turbat a. uinc. c. si quis artem cap. Legimꝰ. Sed ideo ciceromanꝰ nr̄ vapulauit ieronimꝰ diuo mātuano teste q̄ artis sine arma. sed obsequiū chr̄i tardiꝰ reuocabat q̄ opes q̄s ab egiptijs abstulerat nō dabat hebreis. q̄ aurū a psis accepiū nō ferret ad chr̄m hec ille legāt igr̄ xp̄iani phōs ac q̄ poetas et vtilia q̄ in eis inuenerit id v um sacre eruditiōis deuoti cōuertāt quia in hijs maxie diuina manifestāt atq; declarantur mandata. vt habet eod. di. c. e quibusdā locis.

¶ Amedeus.

Luce clarꝰ ex hijs q̄ astruis phiam sci arū excellētissimā q̄ pcio vt pote quā totiꝰ orbis iperio magnꝰ alex. der pposuerit Qui cū i asiā trāsiens nōnullos speculatiue cognitiōis libros ab arist. editos accepissꝫ: ad eū quādā de phis paulo liberiꝰ scripsit eplam. haud abs te, recte igr fei nē q̄ speculatiuas edidisti disciplias Qua eīi i receteris iā nos ipi excellenꝰ ii eas q̄bꝰ eruditi sumꝰ sic ista oibꝰ cepint eē cōia. Maillē ei signari disciplia q̄ pntē pstare i tāta ei apō p̄scos existimatiōe habiti sūt phi vt anaximeni alexander lāsātū ad quā diruēd cū ipetu ferebat donauerit Ari. pria restituerit i honorē p̄ceptoris 7 pythagorā crothoniste actuera potini p deo colerēt q̄ tāta extitit admiratiōe vt q̄ pntis illiꝰ fru meruisset id ad suos pscriberēt tāq; magnū q̄ddā ac p̄clarū ad ēti forēt q̄ epythagorā vidisset Quare vos o tirones adulescentuli post ɔstitis secularibꝰ curis reiectis q̄ corpis illecebris frugiferū ea studiū ipēdite. Sūmo phie illustratori stagiri arist. eius q̄ clarissimo iterpti petro p̄ceptori nō quas potestis gr̄as p̄ualentes iq̄ vt exsuꝫtoriꝰ liqt ad vite brē felicissimos potius vos vtiq; cōcedere potest.

Valete.

Quoniam quidem intelligere et scire cōtingit ꝛc.

Circa initium philosophie naturalis querunt quinqȝ primo An philosophia naturalis sit vtilis. Secūdo An phisica sit scia vna et speculatiua. Tertio. An ens mobile sit subiectū ei⁹. Quarto An vniuersalia sint pri⁹ nota quā singularia. Quinto An eadē sint nobis prius nota et nature.

AD primum sic proceditur Uidetur q̄ naturalis philosophia non sit vtilis qꝛ vtile est quod ad aliud ordinatur. sed phisica cum sit speculatiua ad nichil aliud ordinatur igitur. Sed cōtra arguitur ex dicto btīs Uiaticum inquit tibi ab adolescētia ad senectutē sapientiā compara. Ea quippe sola est certa veraqȝ possessio sed sapientia habet per cognitionē rerum naturaliū igitur eorū cognitio vtilis est. ¶ Rñdeo dicendū q̄ philosophia a platone In tres partes distribuitur vt inquit aug. libro. viij. de ci. ca. iiij. scilicet in moralē que maxime in actione versatur. In naturalē que contemplationi deputata est et rationalē qua verum determinatur a falso. Moralem philosophiam quidā diuidunt i duas ptes quarū vna vocat positiua q̄ leges ꝛ precepta cōtinet et ista traditur i legib⁹ ꝛ decretis que a quibusdā dicitur theologia practica Alia ex principijs per se notis vel per experiētiā deducit cōclusiones circa agibilia Et hec subdiuidit in monosticā economicā et politicā Monostica cōsiderat de regimine vnius hois Non quia de regimine solitario vni⁹ hois cōsideret qꝛ forte talem modū viuendi nō reputasset phūs humanum primo politi. ca. ij. quia homo natura ciuile animal ē tū qꝛ est de iusticia ꝛ amicicia q̄ sūt ad alterū sȝ qꝛ instruit hominez scdm̄ se quomodo honeste viuere debeat i quocūqȝ statu existat et hec traditur in libris ethicorūȝ Economica instruit hominē scdm̄ q̄ est pars cōitatis domestice et hec traditur in libris economicorum aristotelis Politica cōsiderat de regimie hominū scdȝ q̄ sūt ps ciuitatis vel politie. Notandū preterea scdm̄ quosdam philosophiam dupliciter accipi scȝ gnāliter pro quacūqȝ sciā. Et diuiditur in philosophiā realē moralē ꝛ rationalē seu sermocinalē Alio modo capitur specialiter tm̄ pro philosophia reali. Et diuiditur in phisicam metaphisicā et mathematicam Mathematica vero in geometriā et arithmeticā sed philosophia rationalis siue sermocinalis diuiditur in grāmaticam logicam et rethoricam Ex quo patet quomodo logica est pars philosophie. Et an logici debeant dici philosophi Alie vero sciētie ad predictas reducūtur vt patet de musica poesi astronomia.

¶ Tunc sit conclusio. Philosophia naturalis. et qua cognoscuntur nature rerū est vtilis vnde sciā naturalis nō dicitur quia in sit nobis a natura sed quia de entibus naturalib⁹ ꝛ mobilibus cōsiderat Probatur cōclusio ex valerio mario libro. viij. ca. xj. rubrica q̄ magni effectus artiū sint. Cum obscurato repēte sole Inusitatis pfuse tenebris athene sollicitudine agerentur Interitum sibi celesti denunciatione portendi credētes pericles processit imediū que a pceptore suo anaxagora pertinētia ad solis et lune cursū acceperat disseruit nec vlterius trepidare ciues suos vacuo metu passus est. Item de sulpitio gallo scribit cū subito luna defecisset exercit⁹ omnez fiduciā amisit sed ille de celi rōe et side cū natura peritissime disputādo alacrē eum in aciē misit Juli⁹ cesar studendo cursū solis bisextū inuenit sed de hijs disputare docet naturalis philosophia igitur Item aug. cōtrā academicos dicit libro tertio Inducēdi sunt homines sapientie dulcissimo et sāctissimo nomie: philosophia autē nichil aliud est q̄ȝ studium sapientie ad quam si te cōtuleris Nō quidē dum hic viuis sapiēs eris est em̄ apud deum sapiētia qua si te hic exercueris facile post hāc vitā perfrueris. Item sapientia vt idem dicit libro primo est rerū humanacū diuinarumqȝ scientia sed ad cognoscendum res hūanas et virtutes plurimū valet n ālis phia vepȝ primo ethicorum. vt. ca. vbi querit de subiecto virtutum Item seneca in quadam epl'a ad lucillū ipm̄ prouocat ad philosophiā dicens. Si magn⁹ es sunt ꝛ arbores. Si fortis es. et leones. Si pulcher es. et pauones. Si velox es. ꝛ lepores. Si autē sapiēs. tu es vnus de⁹ i hūano corpore latitans vnde cōmentator. in prologo. viij. phisicorum dicit declarando vtilitatem huius scientie q̄ in sciētijs speculatiuis cōsistit hois felicitas vltima. Licet alias ponat i cōtinuatiōe cū substātia separata. S. T. cōtra gentiles libro (. iij. c. xlviij.) Et subdit q̄ hoc nomen hō dr̄ equiuoce de eo qui perfectus est per scias speculatiuas et de alijs hominibus sicut dr̄ equiuoce de homine viuo et mortuo vel rationali et picto et ibidem declarat q̄ȝtum valent ad virtutē sciētie iste speculatiue per alexandrum. Nā cū aliquis sciuerit pauitatē istius vite in respectu ipsius eē eterni. Et q̄ se habet sicut minimum ad infinitū/non curabit hāc vitā. Et sic erit fortis nec timebit mortem sciens q̄ mors est de necessitate materie. et q̄ perfecto melius est mors q̄ȝ vita. Sic fecit socrates athenis. Debent etiā artifices istarū sciāȝ speculatiuacū esse iusti et casti vt melius assimilentur primo principio. Et cū sciuerint vilitatē appetituū expellent eos a se oīno. Et sciētes pecuniam vilem erunt liberales. Si dicatur multi phisici sunt male vite. Dicit cōmētator q̄ hoc prouenit ex dispotione naturali vel quia conuersantur cum malis quos nolunt relinqre ne videātur a ciuitate expelli. Et propter tales malos dicit commentator q̄ hoc tēpore phia abhorretur Item in pricipio octaui dicit phūs q̄ cognitio motus sūme vtilis est ad cognoscendum primum principiū qđ est deus Unde commentator putat q̄ solius phisici sit demonstrare deum esse Et in hoc cōtradicit Auicēne quē semper persequitur vt dicit Alber-

tus magnus. Ex hiis p3 q non recte quidã philosophiam viruperãt putantes eã non esse bonã. quia inquiunt quod augmẽtat maliciã non est de numero bonorũ. Sed scientia augmẽtat maliciã q2 scđm phm̃ pῑo politice seuissima est iniusticia ferens arma idest scientiã ⁊ prudentiã. Ite3. Confirmatur. Scđm phm̃. vi. metha. bonũ et malũ sunt in rebus s3 scia non est in rebus s3 in intellectu. ergo nõ sũt bone. Item si scientie essent de numero bonorum tunc maxie scie erunt maxie bone. Hoc aũt est falsum. q2 scie mathematice sunt maxime scientie cu3 sint certissime. i. post. Et tamen nõ sunt optie quia scđm phm̃. iii. meta. In mathematicis non sunt finis neq3 bonũ neq3 efficiens. Prima tñ 9ña p3 ex regula thopica sicut simpliciter ad simplr̃. Et magis ad magis Et maxie ad maxime. Sed dicendu3 q nulla scia per se est cã malicie. Et per hoc ꝓbaretur q nõ esset studendũ in sacra scriptura. Sũt autem scientie in ratione q̃ semp deprecat̃ ad optima Ad aliud autẽ quidã dicũt q aĩa est res quedã. Et sic scia q̃ bona est in rebus est. Sed contra sic etia3 verũ est falsũ essẽt in rebus. Dicendũ q verũ est in aĩa non vt est res quedã s3 vt est cognoscẽs et vt sic non est res absolute sed cõtra verũ est bonũ intellectus ergo sicut bonũ est in rebus ita et verũ. Quidam dicunt q scientie non sunt bone loquendo de bonitate sicut vulgares reputantes tm̃ bona fortune eẽ bona. Et licet mathematica sit maxime scia quo ad certitudinẽ non tamẽ quo ad obiecti nobilitatem. Et licet in mathematicis vt sic non sit bonũ tñ geometria simplr̃ est bona scientia et q̃libet alia vt dicit philosophus in prohemio de aĩa. Si dicat̃ secundũ senecã in ꝓuerbus Alleatorꝗ tanto est nequior q̃to in arte doctior. ergo aliqua ars nõ est bona Dicendum q non est ars s3 quid de nigromãtia dicendũ scđ3. s. t. q̃dlibeto. iiii. ar. xvi. artes magice non sunt sciẽtie s3 fallacie demonũ vnde oĩa scientia bona est scđm se s3 contra bonitas act⁹ est ex obiecto s3 aliqua scientia est de malo q2 moralis est de actibus bonis et malis et phi. primo de aĩa habet p2oincõuenienti q de⁹ ignoret litẽ dicendũ scđm aliquos q non semper act h3 ex obiecto maliciã q2 act⁹ exterior est obiectũ interioris vt cũ volo furari tñ exterior habet maliciã ab interiori ⁊ nõ econuerso. Itẽ velle annichillationẽ sortis est malũ tñ annichilatio nõ est mala q2 malũ est priuatio q̃ p̃supponit subiectum vide. s. t. de po. q. et de ma. s3 meli⁹ dicit̃ ex. i. ii. q. xviii. ar. ii. oppositũ vñ scia moral̃ nõ est de malo ꝓsequendo s3 fugiendo cõtra oppositorũ eadem est disciplina ergo est de prosequendo et fugiẽdo dicendũ q nõ est de fugiendo sic q doceat prosequi fugiendũ sed docet esse declinandũ a malo vñ p scientias hõ fit liber. vñ seneca ad hãc philosophiã te cõfer si vis saluus esse si securus si beatus. Item adhuc ꝓbatur naturalis phie vtilitas q2 inuisibilia dei per ea q̃ facta sũt intellecta conspiciuntur scđ3 apostolũ in omni eni creatura est vestigiũ gloriose trinitatis. Itẽ iquit seneca ad lucillũ phie seruias op3 vt tibi contingat vera libertas. et a boetio vocatur oim mgr̃a virtutum a supno cardine delapsa. Itẽ in libris phõrum multa inueniũtur vnde hoies ad virtutem incitantur vt patet ex humberto qui trib⁹ exemplis hoc ostẽdit primo quidam religiosus maxime motus fuit ad deuocione3 quia in libro albumazar in astronomia legerat q in celo erat signum huiuscemodi sc3 virgo tenens filium in gremio et iuxta eam longeu⁹ qui eam nõ tetigerat qđ interpretatur de gloriosa virgine et ioseph. Item dionisiũ eclipsis solis et magos stella ad christum mouit vñ in cõmento super boetium de trinitate dicitur q fides nostra ex intimis philosophie tracta est. Item felix qui potuit rerum cognoscere causas Inquit poeta. vñ et sapiens ad formicam quasi ad rem naturalẽ pigrũ mittit. Item scđ3 picum mirãdulã Magia naturalis plurimum conducit ad ea q̃ sunt fidei docet eni3 cognoscere ea q̃ per naturã fieri possunt. Et ideo phõ naturali maxime constare potest q opera xp̄i fuerunt miraculosa. vnde cum orta esset disputatio inter siluestrum et iudeos delegerunt phõs gentiles pro iudicibus: qui auditis vtrinq3 rationibus pro xp̄ianis sciam tulerunt vnde Exo. cũ nõ possent magi educere cinifes dixerunt digitus dei hic est difficile tamen est cognoscere supremũ effectũ planetarum. Item ex contemplatione rei naturalis multe vtilitates prouenunt. Doctius eni3 celii filius domos luteas edificauit sumpto ab arundinum nidis exẽplo vt gellio placet. Euclides diffiniens speram instrumentum inuenit aptissimũ ad formandũ corpora rotunde figure. ¶ Et si queratur a quo inuenta fuerit phia. Quidam apud persas primum magos eorum sapientes claruisse dicunt apud babilonios et assirios caldeos apud indos gymnosophistas apud gallos druydas Sed laertius a grecis phiam manasse affirmat qm̃ apud eos museum et linũ prios fuisse sapientes ferũt vt tangit phũs p2o methaphisice fuerũt aũt tempore quo iudices erant in populo iudeorum vt inquit. S. T. ibidem lec. iiii. vnde p3 q diu fuerunt ante thaletẽ et multo magis ante aristotelem qui fuit tempore alexãdri Sed rectius eusebio placet phiam et reliquas disciplinas ab hebreis origine3 duxisse qm̃ moses istos precessit et pythagoram qui se primum philosophum nominauit antes enim sophia dicta est sapientia sed humilitatis causa se sapientie amatorem nuncupari voluit. Philosophie autem duo fuerunt principia vnum quod ab anaximandro yonicũ est appellatu3 eo q thales milesius ex yonia et hic anaximandrum instituit alterum vero ex pytagora italicum est dictum qm̃ eius auctor pythagoras q̃ plurimum in italia philosophie operam dedit. De hijs sãctus thomas. i metha. lec. vii. Eusebius in decimo de preparatione euãgelica tertium addit v3 eleaticum cuius xenophanes colophonius auctor dicitur

¶ Contra hec arguitur. Socrates appollinis oraculo dictus sapiens omni philosophia naturali dimissa morali philosophie operam dedit ⁊ in eo ceteris cordacior fuit vt scribit lactancius libro. iii. diuinaru3 institutionũ. ca. xx. vñ recte dixit. Quod supra nos nichil ad nos vnde recte anaxagoram

carpit ca.ix. Qui se natū esse rñdit solis ac celi vi-
dendi causa quoniā omne hominis officiū ī oculis
posuit nichil ad mētē referēa sed ad corp⁹ omnia.
Quid si cecus fuisset. officiū ne hominis amitteret,
Quid quod plus est in aurib⁹ q̄ȝ in oculis situm q̄m
et doctrina ⁊ sapientia percipi auribus solis pōt:
oculis solis nō potest Item recte anus quedā deri
debat thaletem milesium qui cum domo exiret in-
spiciendorū siderum cā in subiectā scrobē incidit
Cur anus Othales que celi sunt cōprehensurum
te arbitraris ea vero que sunt ante oculos videre
nō valea et ideo inquit catho Witte archana dei
celū inquirere quid sit. Rident quidam etiā apud
persiū ī satira tertia phōs dicētes eos meditari sō
nia: gigni ex nichillo nichil in nichillū nil posse re
uerti ¶ Secūdo apud romanos excusabantur ab
officio tutoris grāmatici rethores et medici vt pz
in institutionibus rubri. de excusa. tutorum ⁊ cura
torum nulla autē ibi fit excusatio de legētib⁹ natu
ralē philosophiaȝ Et iheronimus. In prologo bi-
blie comparat vitam phōrū miserie tātali apud i
feros Et de tantali fonte eos potare inquit dicēs
hiarcā apud bragmanas in trono sedētē aureo ⁊
de tantali fonte potantē inter paucos discipulos
de natura de moribus ac de cursu dierū differere.
Item paulus sapiētiam huius seculi stulticiā esse
dicit apud deū sed nemo dicit stulticiā esse vtilem
Item mathesis videtur diuinis legibus esse pro-
hibita et tamen est philosophia.
¶ Tertio philosophie studiosi fuerunt pauperes
ergo ipsa est inutilis et infructuosa antecedēs pa
tet ex vitis philosophorum Item arguitur contra
diffinitionē sapie per argumentū augustini libro
primo contra academicos seq̄retur alciberiū fuisse sa
pientē q̄ fuit cartaginēsis plen⁹ viciis sciebat ei oc-
culta reuelare vñ cū ad eū q̄dā venisset iterrogās
q̄d cogitaret stati illi dixit: tale metrū virgilij medi
tarīs nemo hominē pessimū sapiētē aut phm̄ dice
ret. Cū secundū senecā philosophia ē recta viuen
di ratio vel honeste viuēdi sciētia: vt refert lactan
ti⁹ vel secūdū alios et secundū isidorū libro ethi-
mologiarū est meditatio mortis sed habens eā nō
peccat et petrarcha philosophus verua amator ē
dei libro secūdo contra medicum.
¶ Quarto philosophia ē fidei cōtraria ergo nō est
vtilis antecedēs patet q̄r secundū rationē natura
lē īpossibile est virginē parere et q̄ vna res sit tres
res corruptum reparetur. Item falsum est mundū
fuisse ab eterno. Item q̄ deus agit necessitate na
ture que tamē docentur in philosophia naturali.
Item philosophia naturalis est causa multorum
malorum que fiunt per eam vt patet ex libro alber
ti vbi docentur secreta nat.:re.

¶ Quinto arguitur. philosophia moralis aristote
lis est suspecta de falsitate ergo et naturalis sic ei
si aliquid falsitatis esset in scriptura nulla ampli⁹
probatur esse certitudo secundum augus. cū sit co-
pulatiua cui⁹ si vna pars falsa ē tota falsa ē añs pa
tȝ q̄r ī septimo politicorū ne nimis magna sit multi
tudo ciuiū docet ꝓcurare abortiuū et nullū orbatū
nutrire vbi dicit albertus magnus q̄ hoc seruaba
tur suo tempore in saxonia vt inutilea occiderent
sicut olim in trinallis bonuȝ erat occidere patrem
Item neminē latēt quāta mala reperiūtur ī auer-
roe contra legē christianorum nunc de creatione.
de eucharistia et de trinitate. Item homines stu-
diosi efficiūt melācolici secūdū ari. in ꝓbleumate.
¶ Sexto multa cōtinent ibi inutilia vt de intensi
one formarū. Item an motus distinguat a mobili/
quētitas a re quāta. nūc a tēpore. Itē multa vana
que sciri non possūt vt patet ex augus. in sermone
ad heremitas de aristodemo qui quesiuit naturaȝ
apia nec inuenire potuit. Item posset argui cōtra
primā diuisionē philosophie quoniā nullā mentio
nē facit de methaphisica quaȝ aristote. theologiā
vocat. naturalis em̄ grecē phisica dicit secundū isi
dorū vnde patet q̄ theologia nō est naturalis scīa
¶ Septimo arguit ex lactātio libro tertio ca. secū
do q̄ philosophia nō est sapiētia quia pithagoras
erat philosophus et tamē negabat se esse sapiētē
Item philosophia sapiētiā querit ergo non est sa
piētia et ca. xiiij. ꝓbat sapiētiā nō esse inuentā ab
homine et q̄ dogma platonis erat criminis fōs et
ca. xiij. q̄ diuina traditio nō q̄rit ꝓlogicā aut phiaȝ
¶ Octauo arguit ex quodā oratore quis studium
philosophie poti⁹ est dicēdum opinationis studiū
q̄ȝ sapiētie Cum em̄ scientia certi sit. opinio incer
ti philosophorū secte quecūq̄ȝ philosophantur du
bie opinātur vnde enim queso tot dissidia tot com
pugnationes philosophorū emanarūt nisi ex opi-
natione Quidam enī vt postea dicetur principiuȝ
rerū aquā esse dixerunt alij ignē aliȝ athomos alij
aerem Quidam deos innumeros quidam vnum
quidam vero nullum esse crediderunt ita vt inter
tot ambigua illud tantum socraticum nichil certū
verumq̄ȝ esse videatur nisi hoc scio q̄ nescio vñ olī
ex vrbe Roma pulsi sunt perinde ac inutiles ac in
fructuosi mox iterum domitiano imperante teste
aug. libro de ciuitate dei exacti ex vrbe et italia in
terdicti Adde q̄ philosophos irreligiosos putāt.
¶ Nono a philosophis naturalibus descenderūt
medici vnde vbi desinit phisicus incipit medicus
sȝ horum scientia non videtur vtilis. quoniam qui
se meditine subiciunt breuius vitam finiunt vnde
adrianus imperator dixit medicorum turba princi
pē ꝑdit Medicina etiā inter sciētias liberales nō
connumeratur nec sine dispendio graui vite mor
talium adiscitur nisi enim multos ceciderint boni
medici esse minime arbitrantur vnde summa me-
dicina est non vti medicina. Item ex eisdem veni-
unt astrologi quos reprobat picus.
¶ Ad primum dicendum primo quod hoc argumē
tum nunc non concludit quoniam maior est certi-
tudo ī philosophia speculatiua q̄ȝ tempore socratis
vel socrates moralem philosophiam deuocauit e
celo quia mali nulla alia scientia sunt digni ideo
primo studendum est virtuti scilicet augustinus de
ciuitate dei libro octauo capitulo tertio Secundo
dicitur q̄ in philosophia naturali non est sisten-
dum in cognitione creaturarum sed in cognitione
dei Creature enim condite sūt vt diuina bonitas

manifestetur p ipsas / pluris autem facere debe-
mus mundi auctorez q̃ celum ipsum. tertio dicit ꝙ
hoc argumentum reprobaret sanctissimum bernar
dum qui oleo pro aqua interdum vsus est nec discre
uit. Rectius enim dixit ouidius de homine Os ho
mini sublime dedit celūq̃ videre Jussit ⁊ erectos
ad sidera tollere vultus. ¶ Ad scḋm dicit scḋm
glo. ꝙ phi qui docent in naturalibus sunt excusati
et hoc probat ex digestis. Ad ieronimum dicit ꝙ ip
se philosophos magnifacit qm̄ de pythagora dicit
ꝙ quia phūs erat maior emente se fuit. Item pau
lus vocat sapientiā huius seculi stulticiā q̄ pcise ad glo-
riam huius mundi ordinatur. De mathesi respōde
tur per hunc versum. Scire facit mathesis sed diui
nare matesis. Astrologia etiam reprobatur a pi-
co mirādulano sed hoc est pro illa que diuinatiua
est non aūt vt conclusiones multas de celo ex ma-
nifestis deducit.

¶ Ad tertiuz respondetur ex phō primo politicorū
ca. vii. Cum illud argumentum fieret thaleti pro-
spexisse illum ferunt per astrologiam oliuarū vber
tatem futurā. Cunq̃ collegisset paucilluz pecunia
rum hieme adhuc vigente emptionē olei fecisse in
mileto pro paruo admodum precio. Cum itaq̃ po
stea tps venisset multis subito querentibus vendi
disse oleum quanti ipse voluit ac magnam vim pe-
cuniarum inde lucratum ostendisse amicis perfaci
le esse phis ditari si vellent sed hoc non est illis cu
re. Thales igitur in hunc moduz dicitur sciam suā
ondisse idem habetur in proble. ari. parti xxix. pro-
ble. viii. Cur diuicie inquit magna ex parte ab ho-
minibus prauis potius q̃ bonis habeātur quia for
tuna ceca est. discernere sibi ac eligere qḋ melius est
nō potest. Et parti. xxx. proble. x. qrit phūs cur ve
teres premia certaminibus posuerunt sapientie aūt
nullus quicq̃ statuit qz iudices qḋ ad ingenium at-
tinet vel prestantiores vel nichilo deteriores nimi
rū esse hijs debēt qui inter se se certant ꝙ si homi
nes sapientia excellenciores certare deberēt pre-
poneretur q̃ premium arbitris sane sibi carerent
corporalia autem manifestiora sunt. Item inde se-
diciones maxime orirentur si quis enim stolidus iu
diceretur iudicibus admodū succēset vel quia prudē
tia nullum premium prestantius esse potest. Dein-
de dicitur ꝙ phi fuerunt vtilissimi reipublice vt pz
de archimenide et socrate qui teste alberto magno
draconē totum aerē inficientem sua scia interemit
Item aristoteles vt inquit. S. T. opus. xx. libro.
iiii. ca. xi. cū senex eēt patriam ab hostilibus armis
in lectulo iacens eripuit. Ad aliud dicitur ꝙ forte
mali aliqñ sunt sapiētes alias nō diceretur. Argue
sapientem et diliget te prouer. ix. vel aliter dicitur
secundum aug. ibidem ꝙ addendum erat diffōni sa
pientie in hijs que ad beatam vitam pertinent.
Scḋo dr ꝙ phisica non est sapientia cum non sit me
taphisica que teste phō proprie sapientia dicitur.
Si tamen preter res naturales nulla eēt sbā sepa
rata phisica eēt prima scientia vt dicit phūs. vi. me
tha. T. c. iii. ¶ Ad quartum dicitur secunduz. S. T.
li. i. ꝯtra. gē. c. vii. ꝙ ea q̄ fidei sunt non contrarian
tur rationi naturali licet sint preter rationem na-
turalem. Holcot tamen oppositum arbitratur vt pz
in. i. q. i. Deinde dicitur ꝙ naturaliter virgo conci-
pere potest vt ondit. S. T. in quo.

¶ Ad quintum dicit ꝙ non est simile de sacra scri-
ptura et de phia morali qm̄ innititur rationi ⁊ ideo
licet sit falsa in vna pte nō seqtur ꝙ sit falsa vbiq̃

¶ Ad sextum dicitur ꝙ talia admodum sunt vtilia
ad acuendum iuuenum ingenia. Deinde dicitur ꝙ
cognitione naturali creaturam conprehēdere pos-
sumus si per demonstrationem de ipsa habeamus
sciam. de diuisione aūt phie que est theronimi sup
cantica canticorum sumpta ab hebreis dicit ꝙ me-
taphisica sub altera continetur vnde scḋm varro-
nem quedam est theologia naturalis vt testat aug.
li. vi. de ci.

¶ Ad septimum dicitur scḋm aristotelem qñ ligna
curua sunt rectificanda flecti debent vltra mediuz
vt tandē rectificent. Sic lactancius disputat ꝯtra
phōs qui nimis in sua phia confidebāt cont ēpnē-
tes sacram scripturam. De platone autem dicit ꝙ
forte falsum sibi imponitur quia enim dixit res de-
bere esse cōes intulit aristoteles etiam vxores se-
cundum eum esse cōes. Quod tñ ipse expresse nō
dixerat vt inquit franciscus maronis.

¶ Ad octauum ⁊ nonum patebit in sequentibus.

AD scḋz proceditur, videtur ꝙ phisica nō
sit sciētia qz scia est incorruptibiliū vt pz
i. po. ꝯentia natalia sūt corruptibilia p
se. Corruptibile eni est passio entis na
turalis ergo non est sciētia Sed cōtra
est aristoteles volens nobis eam tradere dicendo.
Qm̄ qdē itelligē ⁊ scire ꝯtigit circa oēs scias quar
sunt principia aut cause aut elementa. Ex horum
cognitione. Et. vi. metha. T. c. iii. dicit ꝙ tres sunt
partes phie theorice mathematica phisica et theo
logia vnde ibidē declarat ꝙ phisica non est actiua
nec factiua.

¶ Adideo dicēdū vt habet ex alberto magno li. i.
phi. ca. ij. Heracliani vidētes omnia moueri dixe-
rūt d naturalibus nō haberi sciam ⁊ ꝙ hijs plus mira
bile est etiā vir in multis prudēs ptholomeus dixit d
naturis non haberi sciām certā pp sui mutabilita
tē sz potius esse opionē de ipis et idē dicit de theo
logia qz ē de icōprehēsibilibz. S. T. sup boetiū de
trinitate. q. vi. ar. i. q. ij. vbi qrit an i mathematica
disciplinabiliter procedat. Cuius signū eē dicit qz
philosophi in naturis diuersa opinati sūt i mathe-
maticis aūt cōueniūt istos aūt heraclianos q nihil
sciri dicunt ⁊ spāliter de phisicis arabes appellāt
garriētes quia eorū dicta absq̃ dubio nō sūt recta
et extra garritum nichil vigoris habentia. narrat
philosophus quarto metha. T. c. xx. ꝙ secundum
heraclitum nichil est verum determinate propter
rerum continuum motum qui ad vltimum ad hanc
dementiam deuenit ꝙ opinatus est ꝙ nō oporte-
bat aliquid verbo dicere sed ad exprimendum qḋ
volebat mouebat solum digitum Et hoc ideo quia
credebat ꝙ veritas rei quam volebat enunciare
primo transibat q̃ oratio finiretur breuiori autez
spacio digitum mouebat vnde heraclitus dixit ꝙ

non potest homo bis intrare in eundem fluuium. Aristippus autē dixit ꝙ nec semel qꝛ antequā semel intraret aq̄ fluis defluit et superuenit alia vidēs igitur socrates hanc opinionem que suo tempore surrexerat noluit aliquid de sensibilib9 et rerum naturis perscrutari sed ipse prius incepit in moralibus querere quid esset vniuersale vn̄ et plato tamē eius auditor suscepit hoc ad inquirendum in reb9 naturalibus et quia videbat sēsibilia mutari Ideo posuit quedam entia vniuersalia a sēsibilib9 separata de quib9 diffinitiones assignant̄ q̄ noiauit ideas l. formas et spēs existentiū sēsibilium vt declarat. S. T. i. metha. lec. x. ¶ Academici vero crediderunt nos nichil scire contra quos disputat beatus aug. p. iii. libros. Et cū quereretur ab aliquo an homo eēt an formica. Turpe eēt dicere se ista nescire que euidentia sunt dixerunt ergo se tm̄ illa nescire que inter phōs requiruntur. Item dixerunt se non cognoscere verum sꝫ verisimile. Cōtra similitudo veri non potest cognosci nisi cognito vero nescites enim dicere hunc esse similē sorti nisi cognosceres sortem Item turpe est dicere sapientē nescire sapientiam. Nam ante oculos constituam9 queso rixam quendam sapientis et sapientie quid aliud dicit sapia ꝗ̄ se esse sapiam at contra iste academic9 non credo inquit Quis ait sapientie non credo te esse sapiam quis nisi cum quo illa loqui potuit ꝛ in quo habitare dignata est scꝫ sapiēs Ecce nouū certamē Sapiens et sapientia secum pugnant. Sapiens siue phūs academicus non vult consentire sapientie Item tunc nullus bene ageret qm̄ ad bene agendum scđm phm̄ opꝫ ꝙ sit sciens eligēs firmiter et propter hoc. Item in logica sunt certissime propōnes vt ꝙ contradictoria non sūt simul vera vide S. Aug. li. iij. cōtra acade. Item multe sūt propōnes per se note ex terminis et ex illis possūt deduci conclusiones certissime vt ꝙ non est fornicandum. Item cōes animi cōceptiones quisqꝫ probat auditas secundum boetiū de hebdo. Et phi. ii. metha. Prima principia sunt omnibus nota sicut ianua in domo qꝛ ianua neminem latet lꝫ interiora domus lateant. ¶ Notanduꝫ preterea ꝙ scie scđꝫ doct. subtilem in prol. i. iiii. sunt condiciones scꝫ ꝙ sit cognitio certa hoc est absqꝫ deceptiōe et dubitatiōe. ii. ꝙ sit necessariꝫ tertio ꝙ habeat euidentiam ex necessario et prius euidenti quarta ꝙ habeatur per discursum sillogisticum Et si queratur. An iste discursus sillogisticus requirat tp̄s videt̄ sibi ꝙ non qꝛ ad discursum sufficit ordo nature Sed cōtra discursus non est de ratione scie patet quia nichil cōparatum ad aliquid sicut terminus ad motum aut effectus ad causam effectiuam in fieri. Includit illud in sua ratione quia potest esse terminus cessante motu et effectus cessante cā Scia autem cōparatur ad discursū sicut terminus ad motuꝫ Et sicut effectus ad causam effectiuā qꝛ huiusmodi sunt principia respectu conclusionis scite in fieri tantum vt p. ii. phi. Notanter dixi in fieri qꝛ dormiens hēt sciam et non discursum. Item in deo est scientia theologie vere scđm istum quia oīs perfectio simpliciter est in deo verius ꝗ̄ i creatura vel eque vere et tamen in deo non est discursus ex quo videtur ꝙ ordo nature ad discursum non sufficit quia secundum eum Deus prius intelligit se ꝗ̄ creaturas vnde ponit duo signa nature in quorum primo est quicq̄d dr̄ de deo ad intra In scđo vero intellectio creaturarum. Item Si quis per experientiaꝫ cognoscat lunā esse eclipsabilem vel videat hoc in verbo talis haberet veraꝫ sciam sine discursu igit̄. añs patet qꝛ potest sic acquirere habitum veridicum et non sunt nisi. v. tales scꝫ intellectus sapientia scia ars et prudentia et constat ꝙ non est aliquis istorū nisi scia igitur. forte dicis cum petro de alliaco. In i. q. i. ꝙ talis scia nata est causari per premissas. Contra illa scientia dependet a noticia intuitiua lune vel eclipsis ergo non potest aliunde causari maxime scđm greg. tenentē ꝙ idē habitus intellectus non potest causari a diuersis causis spē ¶ Notandum preterea ꝙ de vnitate scie multa dicta sūt in logica. vnde opinatur greg. de arimino cum multis alijs ꝙ oīm conclusionum non est vnus habit9 quinymo in prol. i. q. ii. dicit ꝙ vniuersaliter ex medijs alijs et alijs scđm spēm alij et alij actus et habitus circa illud quod per conclusionem significat̄ causantur Alias posset dici nec videret̄ maior pro tertia ꝙ ex medio theologico et ex medio demonstratiuo causentur habitus eiusdem rationis et ꝙ visio albedinis et nigredinis sunt eiusdē rationis cum non aliunde ꝗ̄ ex diuersitate causarū scꝫ albedinis et nigredinis videatur earum drā posse concludi. Item scribere et citharizare ideo causāt hīt9 distinctos qꝛ spē distinguuntur ergo vniuersaliter in hijs que pertinent ad intellectum diuersa spē causant effectus spē distinctos. Contra hoc obicitur Sequeretur ꝙ scientia sortis non intēderetur si ad eandē conclusionem adducerentur diuersa media et sic sortes nō esset certior intensiue qꝛ mediū sequens causat alium hītum spē scđm eum et sic nō facit vnū cū primo Item per visū et auditum causatur eadē intellectio sortis spē vt si videā ꝛ audiā ipsum sortem loquentem Itē media thopica specie distincta augent habitum opinatiuum. Item multi concedunt ꝙ idem habit9 virginitatis in esse nature post corruptionē ꝓducit alium actum spē. Et ideo dico sicut in logica ꝙ eiusdē habitus possunt esse plures actus spē distincti. ¶ Deinde arguitur ꝙ scia non est tantūmō vna per aggregationē sicut scotiste etiā opinantur dicentes ꝙ vnitas hīt9 sciētifici est vnitas cuiusdē gñis qꝛ quot sunt q̄stiones tot opꝫ ponere hīt9 ꝑtiales qꝛ vero sunt de eadem materia Ideo hñt gñis vnitatem vn̄ multe partiales phisice sunt in intellectu hñte sciam naturalē Sed cōtra innumerabiles sunt cōclusiones in phisica nec adhuc in millesima parte sūt inuēte sequit̄ ergo ꝙ innumerabiles scie phisice nobis deficiūt. Item tunc in arithmetica essēt infiniti habitus secundum ꝙ sunt infiniti numeri. Item tunc sortes sciant tm̄ vnaꝫ cōclusionē eēt perfect9 geometria quia circa vnā ꝯclusionē ponitur perfectus habit9 qui non potest dici nisi geometria. Quod autem sit ꝑfectus ꝓ qꝛ spēs predicatur perfecte de īdiuiduo sortes enim est hō ꝑfectus. Item tūc geometria et

arithmetica essētvna scia qui amagnitudinis et numeri est vnū genus scz quātitas. Itē grāmatica et logica possent dici vna scia scz per aggregationez.

¶ Dico igitur. Phis naturalis est vera scia ⁊ vna tm̄ scd̃m spēm circa quascunqȝ conclusiones eius primū pz qꝛ habet subiectum passionē ⁊ principia per que passio de subiecto probatur. Cōcedo tn̄ in phisica multas conclusiones necessarias contineri de quibus est tantū opinio vt ꝙ grauia et leuia nō possunt moueri a seipsis. Secunda pars patet qꝛ omnium premissatum ⁊ conclusionis potest esse vnus actus ergo et vnus habitus. Sed hic negat gregorius ꝙ premissarū ⁊ cōclusionis sit vnus actus in prologo primi Cōtra ois propō mentalis vltimata secundum eū est simplex qualitas et quelibet est assēsus secundum eundē ergo conditionalis et causalis in mente est vnus assensꝰ ergo premissa et conclusio sunt vnus assensus forte scd̃m eū negas maiorem sed hoc solū habet verū in cathegoricis. Cōtra ar̄.p sua argumenta q̄ ipse facit de cathegoricis dicit eīn.q.i.ar.i.ꝙ nō componitur ex pluribꝰ ptibꝰ quia queritur cur vna pars erit subiectū vel predicatum potius q̄ȝ alia Si dicas qꝛ vnus conceptus producitur ante aliū Contra pono ꝙ illi conceptꝰ simul a deo producātur Sed eodē modo pōt argui contra eum qꝛ si illūs componatur ex pluribus ptibꝰ quero cur potiꝰ vna propō est maior q̄ȝ alia scz minor. Item capio mentale vltimatē disiunctiuā cōpositā ex contradictorijs Si ḡ pars falsa distinguitur ab altera in mente vltimata sequitur ꝙ iste habet assensum falsū qꝛ scd̃m eū ois mentalis vltimata est assensus Eodē modo arguitur de hac cōdicionali Si homo est asinus hō est irrōnalis pz ꝙ illius totius est vnus assensus ergo in demonstratoribꝰ vnus est assensus p̄missarū et conclusionis. Scd̃o probatur eadez psrs qꝛ si essent diuersi habitꝰ hoc maxime esset propter obiecta spē distincta scz plante et aīalia Sed contra sequeretur ꝙ fortes nunq̄ȝ acquireret prudentiā supposito ꝙ semp nutriatur ex cibis spē distinctis qꝛ actus circa pisces spē distinctos scd̃m istos non causant nec intendunt eundem habitum. ¶ Qd̃ autem phia naturalis sit speculatiua pz auctoritate phi supra posita. Nō enim est de factibilibus a nobis Cum sit de celo ⁊ elemētis. ¶ Sed queritur quare habitus dicitur speculatiuus. Rn̄det doct. subtilis in prol.i.ꝙ practicuz et speculatiuū non sunt drīe essentiales scie vel noticie in cōi que est quoddam absolutuz Sed hec diuisio est quasi generis in proprias passiones specierum sicut si diuidatur numerus per parē ⁊ imparē. Secundo dicit ꝙ esse habitū practicū vel extensio practice cognitionis ad praxim cōsistit in duplici relatiōe aptitudinali scz conformitatis et prioritatis naturalis vnde secundū eū ois actus voluntatis rectus presupponit necessario rectā rationē dicitur aptitudinali qꝛ neutra relatio reqrit actualis vnde cognitio practica dr̄ extendi ad praxim vt directiua ad directū siue vt regulatiua ad regulatū vnde nō opꝫ praxim actu cōformari sȝ sufficit ꝙ sit conformatiua praxis Speculatiuū aūt priuat predictum duplicē respectū. Exēplū vt ars domificatiua dicitur practica qꝛ per illā artē pōt domificator facere domū q̄ cōformabit sue arti Et illa ars naturaliter prior est edificatione domus vñ per eā artifex dirigitur in domificando. Et aduecte scd̃m eum ꝙ noticia practica semp deducitur ex principijs practicis vt pz hic et in principio sui secundi vt ꝙ deus est diligēdus deducitur ex hoc ꝙ omne sūme bonū est diligendū et ꝙ deus est sūme bonus ergo est sūme diligendus Sed contra. Minor illa non est practica qꝛ non dictat de eligendo vel fugiendo. forte dicis ꝙ non est practica formaliter sȝ virtualiter tātum sed hoc non sufficit quia tunc methaphisica esset practica qꝛ deus virtualiter oīa continet ymmo oīs scientia est de re bona ergo virtualiter cōtinet noticiam directiuā opationis volūtatis similiter ⁊ primū principium. ¶ Contra primū arguitur Sequeretur ꝙ ratio practici esset dignior q̄ȝ speculatiui qꝛ primū consistit in aliquo positiuo scd̃m autē in priuatione. Item habitus ⁊ priuatio hn̄t fieri circa idem ergo si speculatiuū non dicit nisi priuationez duplicis respectus idem poterit esse speculatiuuz et practicuz. Item sequeretur ꝙ priuatio posset esse principiuz alicuius nobilioris quia habitus speculatiuus sub ratione qua speculatiuus est principium speculationis per se. ¶ Videtur ergo dicendum cū phō. vi. metha. ꝙ scia speculatiua est illa cuius obiectum non est operabile sȝ cognoscibile tantum a nobis scd̃m ꝙ consideratur in tali scia vñ speculatiua differt a practica quantū ad finē et q̄ȝtum ad materiā sic ꝙ finis speculatiue est consideratio veritatis materia vero res opere scientis nō operabilis Practice autem finis est operatio materia vero seu obiectum est res ab eo qui habet huiusmodi sciam opabilis. S.T. sup boetiū de tri.q.v.ar.i. Item adhuc arguitur contra alium quia practicum et speculatiuum secundum eum sumuntur ab obiecto ergo sunt differentie essentiales. Itez dirigēs est nobilius directo ergo habitus practicus dirigens actum voluntatis non dicit precise duplicez respectum qꝛ respectus non est actiuus ergo aliud est in habitu vnde dicatur actiuus vel practicus.

¶ Contra hec ar̄ primo argumentis heracliti verū nō scitur nisi cognoscat res in quo reperitur sȝ res in quibus reperitur natura infinitas differentias habet intellectus autem refugit īfinitum naturalia ergo vere non comprehenduntur. Item medium debet esse vniuocū sed nichil est vniuocū in phisicis quoniam si accipiatur diffinitio animalis secundum esse phisicum ipsa secundum vnum quodqȝ animal erit altera.

¶ Secundo secundum aug. et allegatur a S.T. i.q.lxxxiiij.ar.vi. non est expectanda veritas a sensibus sȝ omnis nr̄a cognitio ortū hȝ a sensu ergo nichil vere cognoscimus.

¶ Item ar̄ ex lactātio li.iij.c.ij. Cum tot temporibus tot ingenijs in inquisitione sapientie contritis non sit a philosophis comprehēsa apparet nullam ibi esse sapientiam non ergo sapientie student qui philosophantur sed ipsi studere se putant quia illud quod querunt vbi aut quale sit nesciunt.

Item plato et pythagoras maxime quesiuerunt

scientiam vt patet ex S. T. i. methaphisice lectione. x. et tamen istorum phia non fuit scientia sed plena erroribus. Si dicatur ꝙ alioquin phia est scientia quero quis hoc diiudicare poterit vnde philosophus dicit iiij. methaphisicorum. T. x. xxi. Cum videmꝰ grauissimos philosophos errasse in primo principio et non inuenisse scientiam veram videtur ꝙ frustra sit studere philosophie. Nam volatilia prosequi erit vtique veritatem inquirere. Item philosophia est amor sapiẽ ergo nõ est scia.

¶ Tertio si alique ꝟitates essent euidẽtes vł hoc esset per sensũ vel intellectũ nõ per intellectũ qꝛ nõ sequitur euidẽter intellectus intelligit aliã rẽ ab ipso ergo alia res ab ipso est intelligo enĩ ãti xpm et tñ ipse nõ est Nec ꝑ sensum quia hoc maxĩe foret ꝑ visũ sed probo ꝙ nõ qꝛ sequit̃ visꝰ est indispositus et mediũ est indispositũ et obiectũ nõ est in debita distãtia igitur. visꝰ nõ iudicat euidẽter de suo obiecto ꝯña est boã et añs est ieuidẽs ergo et cõsequẽs Item multotiẽs eque fortiter quis iudicat se videre asinũ qñ nõ videt eũ sicut qñ realiter videt illum ⁊ nõ obstante tali iudicio ac firma adhesione talis decipitur et nõ videt quod credit videre igĩ ꝓpt̃ quodcũque iudiciũ forte vel firmã adhesionez non cognoscit quis euidẽter ita esse sicut apparet.

¶ Quarto si aliquid esset euidẽs vel ergo omnia sunt equalĩ euidẽtia et hoc nõ quia principia sunt euidẽtiora cõclusionibus si nõ contra vel vnũ esset euidẽtius alio quo ad ꝟitatẽ vel quo ad adhesionẽ Nõ primũ qꝛ vna ꝟitas nõ ẽ magis veritas q̃ alia Nec secundũ qꝛ maior adhesio nõ facit semꝑ maiorẽ euidẽtiã põt enĩ q̃s firmissime adherẽ falsis. Si dicaĩ ꝙ ad euidẽtiã requiraĩ veritas ergo possemꝰ dubitare an illud quod videĩ sit nobis euidẽs quia possumꝰ dubitare an sit verum. Item nũque ẽ nobis euidens an nostrum mediũ sit sophisticum vel falsigrafum aliquãdo enĩ putamus habere demonstrationem et tamen est sophisma.

¶ Item aliquis potest credere se non esse sed esse mortuũ. ergo nulli est euidẽs ꝙ ipẽ sit ergo nec aliquid aliud antecedens patet de somniantibus et grauiter infirmis sed hic vide distintionẽ S. T. de veri q. x. ar. xij.

¶ Ad septimũ vbi dicit ꝙ nullus potest cogitare se non esse cum assensu sed contra. de veri q. i. ar. v. ad septimuz dicit ꝙ intellectus potest cogitare se non esse.

¶ Quinto arguunt academici vt tangit augus. vbi supra et libro de trinitate. ꝙ nulla est in nobis certitudo per sensuz ostendendo sensus sepe decipi vt patet de existente ĩ naui qui iudicat omnia moueri et baculum in aqua esse fractũ si dicas ꝑ alios sensus corrigitur contra quare magis creditur vni sensui q̃ alteri.

¶ Item infirmus iudicat dulce amarum et homo sanus iudicat amarũ qꝺ asinus dulce esse estimat sed hec sunt contraria ergo oportet alterum decipi dato ꝙ sint sani Item imago videtur esse in speculo et tamen non est Item in sacramento eucaristie paganus putaret esse pane met tamen nõ est et sic possibile est ꝙ illa que ego video non sint lapides quia forte deus talia transsubstãtiauit sicut est sibi possibile nec est michi euidens quin ita sit ergo nichil est euidenter cognitum. Si dicas licet deus posset facere ꝙ illa que puto videre non essent non tamen facit hoc non satis est ad hoc ꝙ euidenter sciam rem esse quia ad hoc ꝙ sit euidẽs oportet ꝙ sint cause necessitantes intellectũ absolute

¶ Sexto ex dictis posset inferri ꝙ per experientiam non habetur scientia tamen aliter arguitur quia non est idem modus cognoscendi premissas et conclusiones sed principia cognoscuntur per experientiam.

¶ Item aut ista noticia est eiusdem speciei cum noticia acquisita per demonstrationem respectu eiusdem aut non Si primum. Contra distincte cause causant distinctos effectus specie dicit etiam. S. T. tertia parte ꝙ scientia christi experimentalis nõ erat eiusdẽ speĩ cũ alia.

¶ Septimo de singularibus non est scientia sed res naturales sunt singulares cũ sint materiales Item illud de quo est scientia ĩpossibile est aliter se habere vt patet primo posteriorum sed entia naturalia sunt mobilia ergo possunt aliĩ se habere. Moueri enim est aliter nunc se habere q̃ prius. Item de illo quod non potest mouere intellectuz non est scientia sed entia naturalia non possunt mouere intellectum igitur minor patet. quia mouens debent esse prestãtius passo.

¶ Octauo arguitur ꝙ de nullo necessario est opinio quia tunc aliquis assentiendo necessario deciperetur quia opiniari est assentire cum formidine hoc est estimando ꝙ res aliter se potest habere dicit enim. S. T. ij. ij. q. i. ar. v iiij. per opinionem existimatur res posse aliter se habere.

Item scientia per hoc solum differt ab intellectu quia intellectus non acquiritur per demonstrationem ergo oportet omnem scientiaz per demonstrationem acquiri.

¶ Nono arguitur ꝙ philosophia naturalis sit practica quia est de operabilibus a nobis scilicet de motu et passionibus anime de quibus tractabitur in libris de anima.

Item omnis scientia quam primus motor habet de rebus factis ab eo et de malo per. S. T. i. q. xiiij. arti. xvi. est practica ergo phisica primi motoris est practica ⁊ eodem modo arguitur de phisica intelligentie mouentis celum. Forte dicis ꝙ phisica istorum est practica non autem nostra quia nõ possumus talia operari. Contra sequeretur ꝙ ars domificatoris qui amisit membra nõ esset practica qꝛ nihil p̃t opari Itẽ scia nõ dr̃ practica ex subiecto qm̃ deꝰ p̃t eã facere sie subiecto ⁊ tũc eẽt practica vel speculatiua ergo vbicũque sit semꝑ est practica añs pꝫ qꝛ ĩtellectꝰ dr̃ practicꝰ ab ipsa scia ergo nõ ecõuerso sꝫ opꝫ sciam essẽtialĩ eẽ practicã Itẽ pono ꝙ deꝰ nobis cõferat supnãlĩ potẽtiã producẽdi res naturales tũc nr̃a phisica eẽt de opabilibꝰ a nobis ⁊ eodẽ mõ arĩ de geometria archimẽdis que erat de figuris factis ab eo ergo erat practica Itẽ medicina et alchimia videnĩ esse quedã ꝑtes

philosophie naturalis ⁊ tñ ista sũt de operabilibꝰ a nobis et astrologia docet qñ se minãdũ est hoc ẽ argumẽ ũ. S. T. sup boeciũ de trinitate q. v. ar. i. quintuz et ad quartũ dicit oẽm medicinã esse practicã licet quedã para eius dicatur speculatiua respectu aliaꝝ ptiũ vt q̃ docet genera febrium ad ea que docet modum operandi ad sanationem.

¶ Decimo arꝫ ꝙ scia sit practica ex obiecto et non fine qꝛ finis nõ cãt nec mouet nisi dũ amaꝫ habitꝰ autẽ est actu practicꝰ etiã si nichil intendaꝫ vel ameꝫ Itẽ aliqd est dirigibiler cõformabile dictami itellectꝰ. etiã si nõ assit volũtas faciẽdi Sed finis est obiectũ volũtatis ergo secluso fine aliquis hitꝰ est practicus Si dicas ꝙ finis aptus natꝰ est amari et hoc sufficit Contra effectus nichil habet ab aliquo causãte ex hoc ꝙ natũ est causare nisi actu causet ergo cognitio nõ dꝛ practica ex hoc ꝙ ꝑ volũtatẽ ex natura sua nata sit ordinari ad talẽ finẽ. Itẽ scia moralis est practica et tñ non ordinaꝫ ad praxim tãq̃ ad finẽ qꝛ finis eiꝰ est felicitas que scdm philosophũ decio ethi. cõsistit i speculatiõe nõ i praxi Si dicaꝫ ꝙ felicitas est finis remotꝰ sꝫ finis propinquus est praxis scꝫ dirigere i actũ virtutis ꝓpter felicitatẽ Contra nõ ordinaꝫ ad dirigere necessario nisi aptitudinaliter sꝫ necessario ẽ practica ergo hoc erit qꝛ aptitudialiter ordinaꝫ ad dirigere. i. qꝛ ẽ directiua qđ est esse practicũ Ex dicta igr̃ rñsiõe seqꝫ ꝙ ipsa est practica qꝛ ipsa est practica. qđ nichil est Itẽ si dirigere est finis eiꝰ, actus itelllectꝰ erit finis hoc eiꝰ Si dicaꝫ ꝙ actꝰ a-liarũ virtutũ ẽ finis eius Cõtra actꝰ alteriꝰ potẽtie ẽ minꝰ nobilis habitu itellectꝰ ergo nõ ẽ finis eiꝰ. ¶ Undecimo phisica ordinaꝫ ad opus Ex hoc eñ ꝙ cognoscimꝰ deũ esse primũ ens vel ꝙ est primꝰ motor ⁊ prima causa possumus diligere ipm et talis apprehẽsio sufficit ad hoc. ꝙ tendamus i eũ sub predictis rõibꝰ dicit etiã scotꝰ ꝙ de ista de ẽ trinus est habitꝰ practicꝰ imo aliqua siplex apprehẽsio ergo alie veritates etiã sũt practice Itẽ scdm lactẽtiũ li. iij. ca. xix. pythagoras dicit aĩas de corporibꝰ in aliorũ aĩaliũ corpa cõmeare vt vetaret homines carnibꝰ vesci et sic abstinẽtiã ꝑsuaderet ergo sua philosophia ad opus ordinabatur Item musica refrenauit luxuriosos. s. t. opꝰ xx. li. iiij. xxi

¶ Ad primũ dicẽdũ ꝙ phisicꝰ abstrahit a singularibꝰ ens aũt ꝯpletũ qđ ꝑ se itẽdiꝫ a natura finitũ ẽ ⁊ finiꝫ ꝑ suas cãs essẽtiales scdm quas nõ i ifinitũ variaꝫ Ad aliud dicit albertus ꝙ esse phisicũ dupliciter habet cõparationẽ scꝫ ad ea a qbꝰ est que sũt pricipia eius q̃ vno mõ scdm rationẽ diffinitionis sũt ꝯstituẽtia ⁊ sic tota spẽ ⁊ ibi vniuocaꝫ diffio Scđo cõparatur ad ea in quibꝰ est ⁊ sic dicit ari. ꝙ rõ animalis scdm vnũ quodqꝫ est altera.

¶ Ad scdm dicitur ꝙ veritas nõ est totaliter a sẽsibꝰ expectãda requiriꝫ eñ lumẽ itellectꝰ agẽtis ꝑ qđ immutabiliter veritatẽ in rebꝰ mutabilibꝰ cognoscemꝰ ⁊ discernamꝰ ipas res a similitudinibꝰ rerũ scđo dꝛ ꝙ phi saltẽ aristo. fidei multũ ꝯformis m̃tas ṽitates cognouit Deꝰ ei illis maifestauit ita vt sint iexcusabiles vt dicit paulus dicit etiam lactantius libro primo Manno et excellẽti igenio viri cũ sese doctrine penitꝰ dedissẽt q̃cquid laboris poterat ipendi cõtemptis publicis et priuatis actionibꝰ ad inquirende veritatis studiũ cõtulerũt vñ erãt quidẽ illi ṽitatia cognitione dignissimi quam scire tãtoꝑe cupierut. Nã et abiecisse quosdẽ res familiares suas et renũciasse vniuersis voluptatibꝰ cõstat vt solã nudãqꝫ virtutẽ aut veritatẽ nudi expediti sequerẽter. S. T. ij. ij. clu. ij. tertiũ plato amore veritatis solꝰ ab omni delectatiõe venerea abstinuit vnde principiũ genesis exposuit. S. T. de po. q. iiij. i. secũdũ. nec sequiꝫ nũdũ iueuerit ergo nõ est sñetia vt patet de quadratura circuli q̃ scibilis ẽ tñ sciẽtia nõ est inuẽta: aris. Phũs etiam iiij. metha. multũ cõpatitur phis errãtibꝰ sed successu temporis plurime veritates cognite sunt.

¶ Ad tertiũ dꝛ ꝙ multa sunt euidẽtia ꝑ intellectuz vt prius dictũ est de ꝑ se notis et ꝑ naturale lumẽ intellectus agentis multis infallibiliter assentimus deinde dꝛ ꝙ ad assensum euidentem requiritur veritas vñ de alliaco hic ponit aliquas propositiones Prima ẽ ꝙ nõ sit necesse omnem habentem euidẽtiã scire illã esse euidẽtiã tñ oĩs hñs huiusmodi euidẽtiã nõ põt dubitare se habere euidẽtiam similiter aliqs põt scire primũ principiũ et tñ nescit qd scit primũ pricipiũ vl q̃d sit veritas vel ꝓpositio vera scit tñ qualiꝫ ꝑ eã significaꝫ vt patet de rustico qui scit ꝙ quod libet est vel nõ est et qñ queritur An omnia sũt equalit̃ euidẽtia dicẽdũ ꝙ nõ qꝛ nõ q̃liter scimꝰ pricipia et cõclusiones oĩa tñ sunt nobis eque indubia et euidẽtia aliorũ sumẽda ẽ scdm ꝙ accedunt ad primũ principiũ vel qꝛ ad eãdem cõclusionẽ habẽtur plura media ego autẽ dico ꝙ vna propositio ẽ verior altera scdm philosophũ secũdo metha. ⁊ scdꝫ tho. li. i. cõtra gẽ. ca. xiij. deide dꝛ ab eodẽ hñtis mediũ sophisticũ ꝙ est posibile ꝙ credit se habere demonstratiuũ et credit se habere euidẽtiã nõ tñ habet. vñ euidẽtia scdꝫ eum est duplex scꝫ sũma siue absoluta Alia est naturalis siue cõditionata euidẽtiã absolutã describit ꝙ est assẽsus ṽus sine formidĩe cãtus naturaliter quo nõ est posibile intellectũ assẽtire ⁊ i sic assentiẽdo decipi vel errare vnde assẽsus dꝛ naturali causatꝰ. i. ex causis necessitãtibꝰ intellectũ vt cũ assẽtio huic quodlꝫ ẽ vl nõ est. Sed euidẽtia naturalis est assensꝰ verꝰ sine formidĩe causatꝰ naturaliter quo nõ ẽ possibile decipi stãte ifluẽtia dei gñali v cũ iudico ꝑ debitũ mediũ parietẽ debite approximatũ esse albũ deide dicit ꝙ nullꝰ põt scdm cõem cursum cognoscere đ aliquo sillogismo thopico ipm esse thopicũ euidenter Contra hec duo arguitur sequeretur ꝙ paganus euidenter cognosceret aliquid esse panem quod omnes christiani dubitant esse panẽ patet de pane de quo dubiũ est an sit cõsecratus quem tñ paganus naturaliter iudicat eẽ panem. Item habens sciam de sillogismo thopico euidenter cognoscit sillogismum thopicum esse thopicum ergo. potest euidẽter cognoscere istũ sillogismũ thopicũ esse thopicũ probo ꝯñam quia si aliquod añs sit euidens cõsequens etiã erit euidens. Sed ex isto antecedẽte oĩs sillogismus thopicus est thopicus sequitur ꝙ iste sillogismus est thopicus et sic de alijs ergo

consequēs est euidēs Et ꝑ hec patet ad quartum.

¶ Ad quintū dꝛ ꝙ nullus sensus decipit nos ꝑ se. Secūdo dicitur ꝙ intellectus per aliū sensum preseruat se ab errore vt cum videmus baculū pro vna parte in aqua qui apparet eē fractus tunc Intellectus habet hanc propositionē nullū durius frāgitur ad tactū molia sibi cedentis sed baculus est durior aqua que sibi cedit et prius non erat fractus ex hoc iudicat etiā ipm nūc nō esse fractū Si aūt tale cognitū ꝑ omnes sensus iudicetur esse tale tūc habeꝛ certitudo de veritate illius quia cum eueniat vt in pluribꝰ iudicatꝛ ꝙ sit effectꝰ naturalis Deinde dicitꝛ ꝙ de multis habetur certitudo tantūmodo moralis vnde triplex solet poni certitudo scilicet euidētie fidei et moralis q̄ est per grossas coniecturas Et si queratꝛ. An hec certitudo moralis sit scia vel opio dicūt ꝙ est opinio Sed contra Tūc opinio sufficeret ad bñ moraliter agēdū sine prudētia qḋ est cōtra philosophū qꝛ opꝫ ꝙ bene agēs sit sciēs dicunt ꝙ ibi scia capiꝛ pro morali certitudine qm̄ cōformans se in agēdo opinionibus sācti thome bene moraliter agit sꝫ nō ne illa opio vocabitꝛ prudētia Nō. qꝛ opinio nō est habitꝰ veridicus. vi. ethico. si queratꝛ vbi est maior certitudo adhesiōis. dicūt theologi i fide Cōtra tūc dimicti ua nō esset certior altera ꝑte si illa sit de fide ⁊ demōstratio adueniēs fideli diminueret certitudinē ⁊ certiꝰ essē ꝙ deꝰ est trinꝰ q̄ȝ ꝙ deꝰ est si fides esset certior scia hec soluūꝛ primo posterioꝝ. S. T. ij. ij q. iiij. ar. viij. Ad alia pꝫ ex dictis qm̄ certitudo nō habeꝛ solū a sēsu sed aliqn̄ ex terminis et per intellectum agentem.

¶ Ad sextū dicitꝛ ꝙ pōt esse vnus modꝰ cōmunis acquirēdi noticiā principioꝝ et cōclusiōis secūdo dicitꝛ ꝙ nō incōuenit causas spē distinctas producere eūdē effectum specie quia sol et ignis producunt eundem calorem specie.

¶ Ad septimū dꝛ ꝙ res naturales possūt cōsiderari in vniuersali et sic nō sūt materiales materia signata vnde de singularibus. i. de rebus que singulariter existūt sub rōibꝰ vniuersalibꝰ et abstractis bñ est sciētia Ad aliḋ dicitꝛ a S. T. i. q. lxxxiij ar. i. tertiū ꝙ oīs motꝰ supponit aliqḋ imobile Cū eīm trāsmutatio fit secūdū q̄litatē remanet subā īmobilꝭ ⁊ cū trāsmutatꝛ forīa sub ālis remanet materia imobilis reꝝ eīm mutabiliū sunt imobiles habitudines sicut sortes etsi nō semꝑ sedeat tn̄ immobiliter est verū ꝙ qn̄ sedet in vno loco manet ⁊ propter hoc nichil prohibet de rebus mobilibꝰ immobilē sciam hr̄e īpossibile est ergo scibile alitꝛ se hr̄e q̄tū ad ꝓprietatē q̄ demōstratꝛ de ipso ita ꝙ ꝯclio scibilis ē vera i oī hora lꝫ hō possit aliter se hr̄e q̄ ad albedinē nunq̄ȝ tn̄ trāsmutatꝛ de risibilitate ad carētiā risibilitatꝭ Ad aliḋ rn̄det ar. vi. ad. tertiū ꝙ sēsitiua cognitio nō ē tota cā itellectualis cognitionis ⁊ iō nō ē mirū si itellectualꝭ cognitio vltra sēsitiuā se extēdit ⁊ ita dicatꝛ de re nāli q̄ pt mouē intellectū mediāte suo fātasmate vna cū itellectu agēte nec seqꝛ rē nālē eē nobiliorē qꝛ nō agit ꝟtute propria. Sed contra Quid intelligis per agēs virtute propria si illud quod a nullo dependet hoc nō est nisi deus si vero illud quod agit ꝑ suā formā ergo fātasma agit ꝟtute propria alias esset solū agens per accidens quod multi negant respondet S. T. vbi supra ad secundum ꝙ actio virtutis imaginatiue est coniuncti et corpus sensibile ē nobilius organo aīalis scḋm ꝙ comparatur ad ipm vt ens in actu ad ens in potētia sicut coloratū in actu ad pupillā que colorata est in potētia licet ergo absolute corpꝰ sensibile nō sit prestantius intellectu posset tamē dici ꝑstantius inq̄ȝtū est agēs ex intellectus patiens secūdo dꝛ ꝙ in aīa hominis est q̄dā operatio scḋm ꝙ componēdo et diuidendo format diuersas rerū imagines que nō sunt a sensibilibus accepte vnde nō oportet omne illud de quo est scia mouere intellectum et si dicatꝛ scibile terminat intellectū q̄ agit in ipm qꝛ terminus re videtꝛ esse i ꝑdicamēto actionis hoc negatꝛ vt pꝫ de scia ētis rōnis

¶ Ad octauū dicit de argentina ꝙ formido nō ē de rōe opinionis et sic videtꝛ ꝙ actꝰ opinatiuus ⁊ scia possēt eē simul ⁊ opio distigueretꝛ a fide S. T. ij. ij. q. ar. v. quartū dicit ꝙ de eodē scḋm idem nō pōt eē simul i vno hoie scia cū opinione vel cum fide scia eni est euidēs noticia de rōne aūt opionis est ꝙ id quod est opinatū existimetur aliter se habere et de veri. q. xiiij. ar. ix. ad. vi. dicit ꝙ opinio est cum formidine alterius ptis dico ergo ꝙ opinatū existimatur possibile aliter se habere. i. opinans nō est certus quin aliter possit esse. Et si queratur An qui opinatur vnum cōtradictorioꝝ opinetur reliquū Dicit grego. q. ij. prologi ꝙ qui opinatur vnū cōtradictoriorū timet de opposito ⁊ dubitat de opposito sed nō estimat illud quod opinatur posse aliter se habere alias estimaret duo contradictoria. Sed hoc ē cōtra artē obligatoriā i qua q̄cumq̄ȝ dubitat vnū cōtradictoriorū dubitat et reliquū si proponatur. Ad aliud dꝛ ꝙ intellectus ⁊ scia differunt suis differencijs intrinsecis.

¶ Ad nonū dꝛ ꝙ phia naturalis bene pōt esse de opabilibꝰ sed qꝛ non considerat opabilia vt operabilia sunt sed diffinitiue ideo nō est practica. Ad aliud quod est gregorij dicitur ꝙ domificator habet sciaꝫ practicā qꝛ habet aptitudinē operādi amissis manibus vn̄ dꝛ habē potentiā logicā ad operandū licet nō habeat proximā. Gregoriꝰ diffinit noticiā ꝓprie practicā q̄ formaliter scḋm se immediate ē directiua praxis praxis aūt scḋꝫ eū ē opatio existēs in opantis potestate posset ergo per idē cōtra eum obici. Primo scia moralis quā habent āgeli de virginitate videtꝛ practica et similiter scia ethicorū q̄ est in dampnatis circa actus virtutū et tn̄ ista nō sunt ī eorū potestate si dicas sufficit ꝙ sint in potestate aliorū. Contra tūc iudiciū quo iudico deū diligere se ipm eēt practicū. Itē cōtinuatio actus scḋm grego. ꝓ aliq̄ tpe nō est i potestate agētis ergo ꝓ illo tpe scia practica nō erit de praxi. Itē scia practica est de malo qꝛ oppositorū eadē ē disciplina ⁊ tamē nō est directiua mali. Itē scia ethicorū est practica ꝓprie ⁊ tamē nō est immediate directiua praxis qꝛ actus moraliter bonus immediate dirigitur ꝑ prudentiā nō aūt per sciam q̄ ē vniuersaliū si dicas ꝙ prudētia et scia moralis sūt idē hītus hoc ē ꝯtra eū

fidem quia prudentia semp de re cōtingenti singularē cōcludit cōclusionez. Nō aūt scia licet hoc videatur esse falsum quia quod non ē mentiendū pertinet ad prudentiā et tñ est necessarium. Item actus bon⁹ nō elicitꝰ sine actuali actu prudētie sed cū isto actu nō est peccandū elicitur act⁹ bon⁹. ergo est prudētie licet sit necessariū ptinens forte ad sciētiam. Notandū tñ ꝙ ad habitū practicū requiritur ꝙ imediate reguletop⁹. S. T. de veri. q. xiiij. ar. iiij. prudentia et scia moralis distinguuntur scdm. S. T. q. de virtutibus ar. vi. ad primuz quia scia ē vniuersaliū prudētia ē singulariū. Sed nōs ne cōclusio prudentialis deducit ex pmissis pertinētibus ad prudentiam sindere si vel sciam de hoc alias. Deinde dr ꝙ nō incōuenit sciām practicam vt medicinā poni ratione medij sub speculatiua.

¶ Ad decimū ppter hec cōcedit scot⁹: ꝙ scia dicit practica ab obiecto. Sed contra. sciā dicitur practica a praxi. Praxis autē est finis ꝛ obiectum scie practice ergo etiā a fine dr practica. Et notandū ꝙ scia non dicitur practica a fine qui est ex parte scientis vt si aliquis auarus studeat phisicā vt lucretur pecuniā sed a fine ad quē scia de sua natura per se ordinatur Forte dicis ꝙ praxis nō est finis scie contra qñ ex aliquo vno prouenerit duo bona tūc quod secundum rectā rationē est appetibilius magis habet rationem finis. Cum omne appetibile est bonū et ratio boni est ratio finis. Sed ex habitu practico nata sūt prouenire duo bona scilicet primo et immediate actus cognitionis ꝛ secundo actus directus vel impatus qui est in appetitu et secundū rectā rationem appetibili⁹ ē habere actū rectū moralē ꝙ scire: ergo hoc est magis finis scie moralis et hoc est praxis igitur. vnde phūs i principio ethicorum dicit ꝙ finis extruendarū nauiū ē nauis ꝛ medicine finis est sanitas vnde artes per fines distinguit et secundo metha. dicit ꝙ theorice finis est ꝟitas practice vero opus. Item practica et speculatiua scia possunt eē de eodē obiecto ꝙ per ipīm nō distinguntur. antecedēs patet quia de ira pōt quis nosce ꝙ est quedam qualitas et passio anime et ebulicio sanguinis circa cor et alia speculatiua ꝛ de arboribus sciuntur proprietates naturales et etiā practice scz qualiter sunt serende et plantande et quomō ira est moderanda tunc ad argumentum dicitur ꝙ finis itenditur actu pri mo qui est habitualis intentio et si nō actu secūdo Recopꝫ omnem effectum in actu prio sp esse a causa efficiente in actu secundo Ad aliud dicit ꝙ oportet ipsius prudētie moralis assignare aliquē finem et dico ꝙ actus virtutis' inqꝫtum huiusmo di in genere moris posset dici aliquo modo melior actu prudentie vt ponit . S. T. i. ij. q. lxvi. ar. iij. vl nō oportet finē imediatum esse pfectiorē vt patet de sanitate respectu medicie. ¶ Ad vndeci dr ꝙ phisica ex sua natura nō ordinatur imediate ad opus nec recipio scotum dicentē ꝙ omnis noticia in intellectu diuino de cōtingentib⁹ est speculatiua de necessarijs ꝟo practica qꝛ querit cui⁹ praxis ē directiua Si qrat Nōne aliq speculatio ē praxis videt ꝙ sic. qꝛ pōt iperari a volūtate ergo ē praxis Negat scot⁹ cōsequētiā sed sequitur ꝙ ē praxis vl practica sꝫ cōtra speculatio phisica nō ē directiua praxis. ergo nō est practica sed praxis. Itē secūduz eum omnia operatio ad quam inclinat virtus appetitiua est vere praxis hanc ipse accipit pro maiore ad probādū dilectiōez finis esse vere praxim sꝫ ad studendum et speculādum misteria scripturarū inclinat aliquos sanctos viros virt⁹ appetitiua igit

¶ Hic dubitatur / an omnis speculatio et assens⁹ intellectus sit i potestate voluntatis videtur ꝙ nō quia intellectus dicitur cogi pro quanto aliquibus assentit opinatiue contra volūtatem. s. t. de veri. q. xxij. ar. v. ad tertiuz. vnde videtur ꝙ aliquādo quo ad exercitiū non subicitur volūtati nec quo ad specificationē etiam in practicis qꝛ in ethicis assēciendo premissis non potest dissentire cōclusioni ꝛ hoc est necessitati quo ad specificationem actus.

¶ Secundo dubitatur an volicio finis debeat dici praxis ꝛ an dilectio dei vel volicio finis ad hoc quod dicatur bona requirat actū prudētie practicuz vt dicit scotus vel non sed sufficit apprehensio vt dicit. alphonsus de hoc alias: semper tamen actus fidei precedit actum charitatis nisi in beatis in quibus sequitur dei visionem que ptinet ad intellectū speculatiuū. s. t. i ij. q. iij. ar. v. sꝫ vide l qua opatione intellectus sit. Ad argumētum capitale dicunt quidā oīa entia esse incorruptibilia secūdum spēm ꝛ sic de ipsis habetur sciētia sed nō oportet ꝙ sint ingenita et incorruptibilia secundū indiuiduū sed cōtra quid intelligitur hic per speciez vel essētia seu forma rei vel species rei naturalis in intellectu si primum aut est indiuidualis aut separata ab indiuiduis. Si scdm hoc est platonisare. Si primū opꝫ ꝙ idētificetur scdꝫ rem cū essētia et forma indiuidui qꝛ in vno indiuiduo nō sūt plures forme indiuiduales. Sed forma indiuidui corrūpitur ergo ꝛ natura spēi. Et sic aliqñ natura spēi est corrupta. forte concedis sꝫ non est corrupta per se sed solū p accidens modo non repugnat gñabile ꝛ corruptibile p accidens esse. Ingñabile ꝛ icorruptibile per se Cōtra cuicunqꝫ simpliciter inest vnū oppositorū p se eidē simul nō inest alterū per accidens vt hō nunqꝫ hēt oppositū risibilis ergo essētia rei naturalis nō est simul incorruptibilis p se et corrupta per accidens Si per spēm intelligatur forma in aīa scz spēs intelligibilis illa pōt corrumpi et gñari. Sed dices ꝙ non corrūpitur nec gñatur per se cū sit accidens gñatio aūt et corruptio sunt suppositi subsistentis Sed contra Tunc posset eodē modo dici ꝙ hō est incorruptibilis scdm albedinē eo ꝙ albedo cum sit accidens non pprie generatur nec corrumpitur. Iteruz spēs intelligibilis est quid extrinsecū ab ipsa re naturali cui⁹ est spēs Et ideo non est pprie dictuz ꝙ scdm eā res naturalis sit incorruptibilis qꝛ etiam singulare hoc mō esset incorruptibile Itez corruptibile et incorruptibile cōtrariātur ergo nullo mō sunt in eodē. añs pꝫ. xi. metha. vbi. S. T. lec. xii. di. ꝙ quedā sunt cōtraria que successiue possūt esse in eodē singulari sꝫ corruptibile ꝛ incorruptibile non sunt de istis Non eni corruptibile inest scdꝫ accidens alicui eoruz de qbus pdicatur qꝛ quod est

scdm accidēs cōtigit nō inesse corruptibile autem ex necessitate inest hijs quib⁹ inest per hoc tñ non excluditur qui ꝟtus diuina posset aliq̄ corruptibilia scdm naturā īcorruptibiliter cōseruare. Quidā dicit formā naturalē esse ingenitā et incorruptibilē qꝛ ipsa non gñatur vnq̄ꝫ tota simul nec etiā corrumpit tota simul scdm oēs suas ptes subiectiuas sed solū successiue vt patet ī elemēto cui⁹ partes corrumpūtur nō tamē totū elementū ꝛ forma equi generatur ꝛ corrumpit nunq̄ꝫ tamē oēs forme equi simul corrumpūtur sed res quodā circulo ī infinitū aguntur vt dr ij. de ge. Cōtra de phenice habetur scia nālis et aliq̄n nulla fenix est ꝛ aliq̄n in hyeme oēs forme florū sunt corrupte. Nisi forte dicas in paradiso omni tpe flores repetiri. ¶ Dicendum est igr ꝙ res naturalis ē īcorruptibilis p se. i. in ordie ad pdicata que p se de ipa dicūtur nō eī posset agēs facē qui hō esset risibilis ꝛ corp⁹ eēt mobile.

Ad tertium sic proceditur videtur ꝙ ens mobile non sit subiectū naturalis phie quia ens per accidens nō est subiectū ī aliq̄ scia cū de eo nō sit scia vt dicit vi. metha. sed ens mobile ē ens p accidēs cū mobilitas sit accñs ꝛ accidit eīti. Sꝫ ꝯtra ē S. T. q̄ scdꝫ auerroistā estimat īter latinos melior expositor phi. Rñdeo dicēdū scdꝫ q̄sdā triplex ponit subiectū scīe scꝫ ī quo subiectum qđ et subiectū de q̄ primū ē ipa aīa secundū est aliquo mō ipsa cōclusio q̄ melius dr obiectum siue ipꝫ enūciabile significatū per cōclusionē. Sed subiectū de quo ipsius scīe est subiectū cōclusionis principaliter ī illa sciētia demōstrate et si queratur. Quid requirit ad subiectū attributionis ipsius scīe Rñdet doctor subtilis in prologo primi ꝙ ratio primi obiecti et subiecti scīe est cōtinere īse oēs ꝟitates illi⁹ habitus virtualiter primo vnde multiplex ē cōtinētia quedā essētialis qua vnū cōtinet aliud in primo mō dicendi p se et sic inferius cōtinet supius. Alia ē cōtinētia potētialis qua supius cōtinet suū inferius vt aīal hominē et bouem. Alia est cōtinētia virtualis et illa est duplex scꝫ in esse reali et in esse cognito vñ continē aliud in eē reali est posse aliud vere producē ꝛ sic de⁹ cōtinet creaturas. Sed cōtinē aliud ī eē cognito est noticiam illius producē et sic subiectum cōtinet suas passiones virtualiter in esse cognito licet apud eū passio nō distingatur realiter a subiecto. ¶ Notandū ꝙ prio cōtinē idē est ꝙ adequate vel ꝙ nō dependet ab alio sed alia ab ipo ita ꝙ subiectū cōtinet in se primo virtualiter oēs pprietates illius scīe q̄n omni alio circū scripto adhuc contineēt hoc modo si propria rō maneret vt triāgulus cōtinet. hāc veritatē primo. triāgul⁹ habet tres ꝛc. ita ꝙ ysocheles exclusa ratione triāguli: nō haberet tres haberet aūt manēte ratione triāguli etiaꝫ quocūq̄ꝫ alio circū scripto. ¶ Contra hanc opionē ar qꝛ eadē ē scia toti⁹ ꝛ ptis vt triāguli ꝛ ysochelis aīalis ꝛ hoīs vt dicit phūs prio poste: vna īqt scia ē vnius generis subiecti partes ꝛ proprietates habentis. alias essent īnumerabiles sciētie sed non omnes veritates cognoscibiles de subiecto ꝛ ptib⁹ ꝛ passionib⁹ ptiū possūt in aliq̄ vno ꝟtualr cōtineri qꝛ veritates de passionib⁹ partiū nō continētur per se primo in ratione toti⁹: quia nō insunt partib⁹ per rationē eius sed per rationē propriam vnde risibile inest homini nō per rationem animalis sꝫ per rationeꝫ rationalis alias omne animal esset primo risibile vnde licet veritates de passionibus totius cōtineantur primo in ratione toti⁹ veritates tamen de passionibus partiū totius non cōtinentur primo in ratione totius: sed primo in rationibus partiū totius Si dicatur ꝙ rationes specierū continētur potētialiter in genere et per cōsequēs veritates q̄ reducūtur ad specificas rationes videntur contineri potētialiter in ratione generis licet non virtualiter contra Tunc subiectū nō oēs veritates virtualiter cōtinebit alias cognito genere posset cognosci omnis proprietas specierum sine quocūq̄ꝫ alio. Item si rationes specifice cōtinētur potētialiter in gñe ratio generis nō cōtinebit primo veritates passionū sed secundario et in q̄ꝫtum continet proprias rationes earum Item subiectū secūdū eū continet predicatū propositionis immediate ergo subiectū cōtinebit sua principia in virtute qꝛ aliquādo diffinitio predicatur de subiecto sed nullū prius cōtinetur virtualiter a posteriore.

¶ Secundo Tunc sola scientia propter quid haberet subiectum vel obiectum (vno eni pro alio indifferenter vtitur) quia proportio subiecti cōtinētis virtualiter omnes veritates habitus ad ipsuꝫ habitum est sicut proportio effectus ad causam sꝫ in sola sciētia propter quid subiectū causat habitū quia in sciētia quia si subiectum causaret habitum esset sciētia a priori vnde in scientia quia. effect⁹ ꝛ signa ducūt ī oēꝫ ꝟitatē ꝛ totū hītū ꝟtualr ꝯtinet ꝛ tn̄ ista nō sūt sbcm Itē tūc subiectū pmū geome. nō essꝫ vnū sꝫ mlta qꝛ eēnt mlta ꝯtinētia prio ꝟtualr aliq̄s ꝟitates sicut rō triāguli cāt ptē geo. q̄ ē de triāgulis ꝛ rō circuli ptē q̄ ē de circl'is Nec valꝫ dicē geometriā nō eē sciaꝫ vnā spe sꝫ gñe tm̄ ꝛ eē tot hīt⁹ specificos ī geometria q̄t sūt spēs vtꝫ. dictū ē. ¶ Itē tūc p noticiā dei q̄lꝫ ei⁹ passio posset cogsci absq̄ꝫ alteri⁹ rei noticia ꝛ vidēdo solē possꝫ cognosci p hoc solū ꝙ ē eclipsibilis et calefactiu⁹ absq̄ꝫ noticia alteri⁹ ꝛ ꝙ ē ānichilabilis qꝛ hoc est primo ꝟtualr ꝯtinere et sic vidēdo reubartaꝫ cognosceret ꝙ ē sanatiuū colere ¶ Notādū pterea ꝙ quidam ponūt subiectum scientie esse terminū quē dicūt subici in pricipali conclusione toti⁹ scīe sed tūc queritur vnde habet ex natura rei vna cōconclusio ꝙ sit principalior altera in tota scientia Item arguūt cōtra scotū quia secundū eum subiectū ī logica nichil virtualiter cōtinet tum se tunde intenciōes nichil cōtineāt virtualiter neq̄ꝫ in eē reali neq̄ꝫ in esse cognito quia producere est actus entis realis qui nō potest cōpetere alicui nisi existat ¶ Sed cōtra hāc opinionē possꝫ sic obici Subiectū debet esse primo cognitū in scientia sed terminus nō primo cognoscitur nec de ipso videtur presupponi quid est ꝛ qꝛ est sed potius de re significata igitur. Scdm patet quia sequeretur ꝙ quilibet actu sciēs actu apprehenderet terminos et reflecteretur super suum actum sed sepe contingit ꝙ demōstrans format conclusionē et subiectū

eius sine tali reflexione maxime quando res ipsa.
Intuitiue cognoscitur et eodem modo arguitur q
ipsa propositio non est principale obiectum.
Item propositio mentalis scḋm istos scitur et ta-
men secūdum multos nō habet subiectum sed est
simplex qualitas igitur. ¶ Dicunt alij q subie-
ctum sciencie est res per terminū significata et sic
subiectum pōt aliquo modo dici obiectū vel secun-
dum modū significādi est pars obiecti vt homo est
subiectū huius scientie qua scio omnē hominē eē
risibilē sed hoc totum omnem hominē eē risibilem
est obiectuz totale Et si queratur que res est illud
obiectū totale scientie. Rñdet grego. de arimino
in prologo. i. q. i. q istud obiectū totale est significa-
tum totale cōclusionis Et si queratur. an sit res a-
liqua ꝛ si sic an sit ens reale vel ens ratiōis vel po-
ti⁹ vnum nichil Si sit res extra animam ergo res
extra animā erit obiectū scientie Item illud obie-
ctum totale quod vocat cōplexe significabile vel
est eternū vel necessarium vel contingēs. Rñdet
ad primū. q hoc nomē aliquid ens et res possunt
tripliciter capi. Primo communissime secundum
q omne significabile complexe vel incomplexe ve-
re vł false dicit res aliquid et sic loquitur philoso-
phus dicendo q dum res est vel nō est oratio dicit
vera vel falsa vt homo est asinus dicit falsa Non
quia homo non est sed quia homo nō asinus Scḋo
sumit pro omni significabili cōplexe vel Incōple-
xe per enunciationē veram et sic falsū dicitur non
ens. tertio sumitur p entitate existēte Primo mo-
do complexe significabile est aliquid et secūdo mo-
do sed nō tertio. vt hominē esse animal nō est ali-
quid sed est hominē esse substantiā animatā sensi-
bilē Deinde dicit q hominē esse animal est nichil
sicut philosophus dicit quarto metha. q non ens
est nō ens sumendo nichil opposite ad aliquid ter-
tio modo Et sic nichil est obiectū scie capiendo ni-
chil infinitanter Et iste entitates possunt dici ali-
quomodo eterne. ad hunc sensū quia non cōtingit
nō sic esse Et si querat quid est ipsa enūciatio signi-
ficans tale complexe significabile. Respōdet in
articulo tertio q ipsa enunciatio mētalis vltima-
ta est ipse assēsus de sic esse sicut ipsa significat vñ
idem actus est cōclusio noticia et assensus Insup
idem est dissensus et assensus respectu diuersorū
vnde assensus vnius cōtradictorij est dissēsus sui
cōtradictorij ¶ Contra hanc opinionē arguitur.
Primo quia ipse in primo arti. dicit q vbi assēsus
nō est noticia nec causatur ex noticia obiecti sicut
est de assensu fidei ibi est necessaria propositio vt
significetur nobis cui assentire debeam⁹ Hec ille
vbi pz q nō idē sunt propō noticia et assensus vñ
fides cū sit virtus theologa habet p obiecto imme-
diato ipsū deum et nō cōplexe significabile videt
eñ difficile q habeamus cōplexe significabile. p
obiecto nostre sciētie ꝛ tamē habētes sciētiā igno-
rem⁹ illud vel dubitem⁹ qꝛ scḋm eum de eodē obie-
cto nō habetur sciētia et opinio sz de cōplexe signi-
ficabilib⁹ oib⁹ habet opio. Itē illo prīo mō chime-
ra possꝫ dici aliqd qꝛ est significabilis vere vł false
Sed pbo q nō scḋz eos expositorie. Hec chimera
est hoc aliquid et hec chimera est hoc aliquid ergo
hec chimera est chimera. forte dicio q in maiori
chimera ampliatur ad imaginabilia. Contra tunc
hec esset vera chimera est aliquid et deus. quia illō
quod imaginarie est chimera ē aliquid et de⁹. per ꝛ
idē probaretur q hec esset vera hominē esse asinū
est rea que est deus sic capiendo rem Item secun-
dū eū hominē eē asinū esset hominē esse animal qꝛ
dicit q hominē eē aial est hoiē eē substātiā. Sz cō-
tra. Tūc hominē eē animal esset falsum quia hoc
est falsum demonstrando hominē esse asinū Item
nō hominē esse est asin⁹ ꝙ est ens reale añs pz qꝛ
asin⁹ nō est hominē esse. ergo est nō hominē est po-
sita cōstantia. Item tunc sciā dei nō esset primo de
sua essentia sed de nichilo nec phisica esset de re-
bus naturalis sed de complexe significabilibus si-
cut logica. Itē querit de totali cōplexe significabi-
li huius nō significabile est. capiendo non infinitā-
ter. Si dicatur q sigtū est nō significabile eē ergo
nō significabile est significabile quia nō significa-
bile est ps illius cōplexe significabilis Itē hoiem
esse aial nō pt existere ergo significatū huius ho-
mo est aial nunꝙ existit in re ergo illa ppositio nū-
ꝙ erit vera Sed dices q hominē esse animal est ve-
rū licet nō existat nec sequitur est verū ergo ē. vnde
enunciabile seu complexe significabile dicitur ve-
rū a veritate. Increata. et nō dicitur falsum. vnde
non oportet de enūciabilibus contradictoris q si
vnū sit verū reliquū sit falsum. Ecce opinio quam
imitātur dñi nominales. vel reliquū cōtradictorū
dr falsum quia nō significatur per propositionē ve-
rā vel tertio pōt dici enūciabile verū quia sic est si
ipsum est affirmatiuū vel quia sic nō est si negatiuū
Sed tunc queritur quid est sic esse vel sic non eē si
est aliud cōplexe significabile iterū queritur vnde
illud est verū. Item sortem peccare est verū et ta-
mē nō est forte verum a veritate increata. Item si
sortē currere esset talia res ꝛ ab eterno fuit talis
res ergo deus nō posset facere de nouo sortē curre-
re. Et hac opinione vtitur querendo quid est pec-
catum et finaliter tenet ipm esse vnum complexe
significabile Cōtra si sortem peccare solum sit res
primo modo videtur q sortem peccare solū habeat
esse p operationē intellect⁹ ꝛ sic intellect⁹ opatiōe
seclusa sortē ebrium peccare nō est malum qꝛ non
est sed dices idem argumentum fit contra nos quia
priuationes sunt entia rationis ꝛ pctm̄ dicitur eē
nichil ab augus. Plura argumenta facit de castro
nouo. Contra aliud arguitur si propositio mētalis
vltimata esset assensus ergo oppositū primi princi-
pij nō haberet mētalē vltimatam quia secundum
philosophum quarto meta. non cōtingit mēte prīo
principio dissentire forte incides in opinionem
petri de alliaco dicentis. q. i. primi q per impe-
rium voluntatis expraua affectione cum aliqua ap-
parentia pōt quis dissentire prīo principio sicut p
fidem credimus vnā rem esse tres res quod vide-
tur quasi eque difficile. Sed contra tunc primum
principiū nō esset per se notū quo ad nos nec ali-
qua esset euidentia sūma quia nulle essent cause
absolute necessitātes intellectū ad aliquē assensū

verum Preterea tunc ista bonum est malũ non haberet mentalem vltimatã quia nullus ei assentit Forte concedis contra Tunc vocalis non eẽt propositio qꝛ non subordinatur alicui mẽtali vltimate Item nullus christianus formaret mentalem vltimatã huius deus nõ est quia nullus talis assentit deum non esse vel huic deus non est quod est meliꝰ dictũ. Item sine assensu potest quis formare cõceptũ vltimatũ subiecti ⁊ cõceptũ vltimatũ predicati et ista vnire per copulã qꝛ ipse tenet multos actꝰ intellectus eẽ simul. Item capio mentalẽ vltimatam huiꝰ disiunctiue sortes vel sortes non est Tũc si mentalis vltimata cuiuslibet partis sit assensus sequitur ꝙ iste habeat assensus contradictorios. Nec valet dicere mentalẽ istius nõ habere partes qm ypothetice scd̃m meam sunt composite ptz etiaz quia põt manere assensus vnius ptis disiunctiue corrupto assensu alterius partis. Deinde arguitur ꝙ assensus vnius contradictorie nõ sit dessensus alterius quia tunc aliquis assentiret et dissentiret eidẽ ⁊ ponamus gratia disputatiõis ꝙ ita sit a parte rei ꝙ iste contradicũt deꝰ gñat deus nõ generat tunc sic greg. assentiebat illis duabus propõnibus ergo assentiebat ⁊ dissentiebat prime. Forte dicis ꝙ scd̃m eum non sunt contradictorie. Contra per casum scd̃m rem sunt contradictorie ergo scd̃z rem assentiebat ⁊ dissentiebat prime. Item põt q̃s dissentire huic homo est asinus nihil cogitãdo de eiꝰ opposito vmo aliquãdo vix põt dari eius oppositũ in sophisticis propõnibus. Itẽ dissentiẽs vni propõni habet mentalẽ vltimatã ergo scd̃m eum habz assensum illius. Itẽ difficile est quin dubitans habeat mẽtalẽ vltimatã et tamẽ nec assentit nec dissentit sed est neuter. Plurima argumẽta facit contra seipm̃ et singula nititur dissoluere Probabiliter tamen posset defendi ꝙ oĩs assensus ẽ mentalis vltimata sed nõ econuerso licet hoc non dicat.

¶ Notãdũ preterea ꝙ S. T. in prologo primi dicit ꝙ subiectũ habet ad sciam tres cõparatiões ad minus vt dixi in sũmulis ¶ Notãdũ p̃terea ꝙ quidã dixerũt corpꝰ mobile non esse subiectũ totiꝰ nãlis phĩe qꝛ alias naturalis scia esset subalternata geometrie que considerat corpus absolute Corpus enĩ mobile includit conditionẽ accidẽtalẽ supra ipsum corpus. Item si naturalis considerat corpus mobile tunc geometria esset pars philosophie naturalis quod est absurdũ et pbat̃ p̃ña qꝛ eiusdẽ scie est considerare et totuz et eius partes vnde cũ corpus sit pars quedã huius q̃d dico corpꝰ et ipsa geometria considerat corpus ipsa vtiqz est pars philosophie naturalis sed h c argumenta non procedunt contra albertum magnum vel egidium de roma quia est equiuocatio de corpore ⁊ hic non capitur pro trina dimensione sed pro co in quo est forma perficiens materiam sensibilem in aptitudine trine dimensionis vt declarat albertꝰ hic ca. 3. Notandum preterea secunduz. S. T. hic lec. 1. ꝙ omnis scientia est in intellectu p hoc autẽ aliquid fit intelligibile in actu q̃d aliqualiter sbstrahitur a materia Et ideo scd̃m ꝙ aliqua diuersi mode se habet ad materiam ad diuersas scientias pertinent. Rursus cum oĩs scia per demonstrationem habeat. Demonstratiõis aũt mediũ sit diffinitio necesse est scd̃m diuersũ diffinitiõis modũ sciẽtias diuersificari.

¶ Sciendum igitur ꝙ quedam sunt quorum esse dependet a materia nec sine materia diffiniri pñt Quedã vero sunt que licet non possunt eẽ nisi in materia sensibili tamẽ materia sensibilis nõ cadit in diffinitiõe eorũ. Et hec differũt ab inuicẽ vt curuũ et simũ. Nã simũ ẽ in materia sensibili ⁊ neccẽ est ꝙ in eiꝰ diffinitione cadat materia sensibilis est enim simũ nasus curuus Et talia sunt omnia naturalia vt homo lapis Curuum vero licet esse non possit nisi in mã sensibili tamen materia sensibilis non cadit in diffinitione eius et talia sunt omia mathematica vt numerꝰ magnitudines et figure. Quedaz vero sunt que non dependent a materia nec secundũ esse nec scd̃m rationem vel quia nũq̃z sunt in materia vt deus et alie subẽ separate vel qꝛ non vniuersaliter sunt ĩ materia vt subã potentia et actus et ipsũ ens De his igitur est methaphisica De his vero q̃ dependẽt a materia non solũ secundum esse sz etiã scd̃m rationẽ est naturalis que phisica dicit̃ et qꝛ oẽ quod habet materiã mobile est consequẽs est ꝙ ens mobile sit sbm̃ naẗalis phie. Naturalis aũt phĩa non dicit̃ qꝛ insit a natura sz qꝛ de naturalibus est. Et si queratur que sunt naturalia Respondet ꝙ sũt illa quorũ principiũ est natura materia aũt est principium motꝰ et quietis in eo in quo est de his ergo que habent in se principium motus est sciẽtia naturalis Et notanduz ꝙ ea que consequũtur aliq̃d cõe prius et seorsum determinẽda sunt hoc est de prioribus prius est determinandũ ne oporteat ea multotiens ptractando oẽs partes illius repetere Et ideo necessarium fuit ꝙ vnus liber p̃mitteretur in scia naturali in quo tractaretur de his que cõsequũtur ens mobile in cõmuni et hꝰ fit in. 8. libris phisicorum tota tamẽ phĩa naturalis dicitur phisica Et dicitur alio noĩe de phisico auditu vel naturali quia per modum doctrine ad audiẽtes traditus fuit cuius subiectum est ens mobile simpliciter non dico aũt corpus mobile quia omne mobile esse corpus probatur in isto libro nulla autez scia probat suũ subiectum Et ideo statim in principio de celo qui sequitur ad istum incipitur a notificatione corporis. Sequũtur autẽ alij libri scie naturalis ad hunc librũ in quibus tractatur de speciebus mobiliũ puta in libro de celo de mobili secundum motũ localẽ qui est spẽs motus in libro autem de gene. de motu ad formam scz elemẽtis q̃tum ad transmutationes eorum in cõi q̃tuz vero ad speciales eorũ transmutationes in libro methcororum. De mobilibꝰ vero mixtis inanimatis in libro de mineralibus De animatis vero in libris de anima et consequentibus ad ipsum hec. S. T. ¶ Nanduz ex eodem 1ª pte. q. 85. ar. 1. ad scd̃z ꝙ duplex est materia. Prima est sensibilis ⁊ est materia corporis secundum ꝙ subiacet qualitatibꝰ sensibilibus scz calido et frigido duro ⁊ molli Materia vero intelligibilis dr̃ scd̃z ꝙ subiacet q̃titati manifestũ ẽ aũt ꝙ q̃titas prius inest subẽ q̃z qualitates sẽsibiles vn-

de q̄titas vt numeri dimēsiones et figure que sunt
terminationes q̄titatum possūt considerari absq̄
qualitatibus sēsibilibus quod est eas abstrahi a ma
teria sensibili non tamen possunt considerari sine
itellectu subē q̄titati subiecte licet considerentur
sine hac vel illa subā quod est eas abstrahi a mate=
ria intelligibili indiuiduali. Item scd̄m albertum.
Ordo est inter ista quia ea que abstrahuntur a mo=
tu et materia scd̄m esse et diffinitionē sunt intelli=
gibilia, tantum ea vero que abstrahūtur a motu et
materia scd̄m diffinitionē et non scd̄m esse sunt in=
telligibilia et ymaginabilis que autē concepta sūt
cum materia per esse et diffinitionē sunt simul in=
telligibilia ymaginabilia et sensibilia. ¶ Notan=
dum preterea q̄ diuisio phie sumenda est penes di
uisionem subiecti vt tetigit. S. T. tamen albertus
enumerat plures libros phie hic ca. 4. vñ scīa de
aīa duplex est. Quedā est de ipsa et potencijs sine
partibus eius et illa traditur ī libris de aīa alia est
de operibus eius. Et hoc dupliciter aut sunt aīe in
corpus ita q̄ non per potētias s3 per se opatur aīa
vt vita cui mors opponitur Et sic de ea determina
tur in libro de cā vite et mortis et causis longitudi
nis vite Opera vero anime alia sunt multiplicata
secundum potentias vegetabilis sensibilis ⁊ inte
lectualis anime partis ⁊ secundum hoc sunt diuer
si libri sc3 liber de nutrimento et nutribili liber de
sōno et vigilia liber de sensu et sensato liber de me
moria et reminiscentia liber de motib⁹ aīalium li=
ber de respiratione et inspiratione liber de differē
tia spiritus et anime liber de intellectu et intelli=
gibili liber de vegetabilib⁹ liber de aīalib⁹. ¶ Cō
clusio rñsiua. Corpus mobile non est adequatū sub
iectū toti⁹ naturalis phie s3 ens mobile Primū p3
secundū aliquos q2 materia per se est subiectū mo
tus scilicet generationis et corruptionis ergo est
mobilis phisice mobile aūt est passio subiecti phie
vnde sine ipso non reperitur igitur corpus mobile
non est hic subiectū Item intelligentie et angeli
sūt mobiles localiter et tñ non sunt corpora sed di
ces q̄ angeli non mouētur motu phisico quero er=
go ad quā scientiā pertinet determinare de motu
intelligētiarū ⁊ non ad methaphisicā cū abstrahat
a motu ergo pertinet ad phisicā. Item nec corpus
naturale est hic subiectū quia quero quid intelligi
tur per naturale si ipsū subiectum vt est principiū
motus siue vt dicit respectū ad motū tunc mobili=
tas pertinebit ad rationē formalē quod venetus
negat si naturale accipitur pro eo quod denomiat
i. pro substantia Contra substantia secundū ratio
nē formalē non potest esse subiectum phisice sed
potius methaphisice ergo nō credo has probatio=
nes in toto esse veras angeli enim non mouentur
phisice. S. T. opusc. 57. q. 5. ar. 4. 3m.
¶ Contra hec arguitur Si ens mobile esset subie
ctum phie naturalis sequeretur q̄ hec scīa esset su
balternata metaphisice et hoc non q2 sunt tres ha
bitus speculatiui primo nō subalternati. 6. metha.
sed methaphisicus mathematicus ⁊ naturalis 9ña
probatur q2 illa scīa subalternat alteri cuius subie
ctū includit subiectū alteri⁹ cū conditione accñtali
que non fluit ex ꝓpriis principiis illius subiecti
cui additur vt perspectiua subalternat geometrie
quia linea visualis est eius subiectū q̄ habet im=
plicationem accidentalē supra lineam sed ens est
subiectum mecha. et ens mobile includit ens cum
conditione accidentali que non oritur ex proprijs
principijs entis inq̄tum ens sc3 mobilitatem er=
go ⁊c. Item tunc phia eēt pars methaphisice quia
ad eandem sciam ptinet considerare totum et pri=
cipales eius partes sed ens mobile est vna de pri
cipalioribus ptibus entis ergo ⁊c. Item queritur
quid per ens itelligitur cū dicitur ens mobile aut
terti⁹ conceptus a subā et accñte et hoc non scd̄m
S. T. aut accidens et hoc nō quia accidens mobi
le non est hic subiectum capitur ḡ ꝓ subā ergo sub
stantia mobilis est subiectu3 et nō nisi pro corpore
quia solū tale est mobile ergo corpus mobile ē hic
subiectū cuius oppositū. S. T. probat cōtra suum
preceptorem merito cognomie magnū appellatū
¶ Scd̄o ar̄ cōtra rōnē scti thome q2 nō est idē cor=
pus ⁊ corp⁹ mobile vñ l3 ꝓbet̄ i 6. hui⁹ q̄ oē mobile
est corpus non ꝓpt hoc ꝓbat̄ ibi q̄ corpus mobile
sit vel q̄ oē mobile sit corpus mobile pōt enim ali=
cui esse manifestū q̄ corpus mobile est cui non est
manifestū aut certum q̄ oē mobile sit corpus imo
aliqui negarēt istā omne mobile est corpus scilicet
illi qui dicunt āgelos moueri qui tamē omnino cō
cederēt istam sine dubio corpus mobile est Itē nō
inconuenit sciam ꝓbare suū subiectū esse igit̄ an=
tecedēs patet quia auicēna demonstrauit animā
esse ex suis operationibus et tñ aīa potest eē sub=
iectū scie naturalis Itē aliquādo passio est notior
suo subiecto sicut effect⁹ est notior sua causa ergo
scientia potest saltē a posteriori probare suū subie
ctum vel priori q2 effectus aliquādo est causa scili
cet finalis sue cause vt sanitas respectu ambulati
onis Natura etiā est causa mot⁹ ḡ pōt demonstrari
motū esse ī phisica sic arguēdo natura est ergo mo
tus est Forte concedis Sed contra q2 commenta=
tor. i. phi. cō. vltio dicit q̄ auicēna multū peccauit
ponendo methaphicam probare primam causam
esse cum genus substantiarum separatarum sit ibi
subiectum et nulla scientia probat suum subiectū
esse p2aūt q̄ prima cā non ꝓbat̄ eē nisi a posteriori
¶ Tertio illud quod est primū subiectū cōmunissi
me passionis phisicalis fluentis ab eius pricipijs
et conuertibilis cū eo illud est subiectu3 in phisica
sed corpus est hmōi quia omne mobile est corp⁹ vt
dicit. S. T. et phūs Et ideo male dictū est q̄ mate
ria sit per se mobilis. Item quare pocius ens mo=
bile dicitur subiectū phisice q̄ ens quiescibile nul
la videtur ratio. Itē multa considerantur per se in
phisica que non sunt per se mobilia vt p3 de tota
terra q̄ nō potest moueri et sic nō est mobilis Simi
liter aīa a phisico cōsiderat̄ vt dicit phūs. 6. meth.
T. c. 2. ⁊ tñ non per se mouet̄. Item primus motor
cōsideratur in. 8. phisi. et tñ non est mobilis. Forte
dicis q̄ de⁹ nō cōsiderat̄ a phisico ſm se s3 ſm rōnē
mouētis Cōtra tūc phisica eēt de ente rōnis quia
mouere quādo dicitur de deo nō dicit nisi respectū
ad extrema qui est respectus rationis ⁊ sic phisica

non est scientia realis. Item absolutum et respectiuum non faciunt aliquem vnuz conceptum per se sed subiectū sciētie debet esse per se vnum cum scientia ab eo capiat vnitatē sed ens mobile dicit absolutum pro quanto dicit ens et respectum pro quanto dicit esse mobile.

¶ Quarto ratio formalis subiecti et passio nunꝗ coincidere pñt in idē sed mobilitas est passio subiecti phisice ergo nō ē ꝓs subiecti phisice maior patet quia alias idē demōstraret per idē. Forte dicꝫ ꝙ mobile dupliciter accipit scꝫ īq̄ꝫtū dicit pricipia essentialia ex quib⁹ orit mobilitas ⁊ sic est subiectum vnde qñ dr ens mobile inq̄ꝫtum mobile idē est ac si diceret ens habēs pricipia eēntialia ex quib⁹ orit motus. Si querat an celū sic ē mobile et ea q̄ violēter mouētur dicetur postea ꝙ sic īmo quidā dicit celum empireū eē mobile lꝫ nō moueatur. Alio modo capit pro motu inq̄ꝫtum est passio ⁊ dicit quid reale cōsequens subiectū constitutū p talia principia. Cōtra vel ens mobile p̄io mō de formali dicit substantiā vel passionē subēsi scōm queritur iterū de subiecto eius ⁊ videt ꝙ illud debeat poni primum subiectū phisice. Forte dicis ꝙ nō lꝫ ptinet ad methaphisicū. Cōtra subiectū ⁊ passio ptinēt ad eandē sciam. Si primū videt redire opinio scotistaruꝫ dicentiū ꝙ subā finita inq̄ꝫtū naturalis est subiectū phisice. Sed contra nulla subā est p̄io nota in sciētia naturali oīs em̄ sub̄ā aut est materia aut forma aut cōpositū nulla aūt talis est p̄io nota cuꝫ p motū possit a posteriori demōstrari qui nō ssimua est in hac scia accidēna em̄ magnā partē cōferunt ad cognoscendū quod qd ē. Si dicet ꝙ p naturalitatē circūloquimur rōneꝫ formalē nobis ignotam istud implicat quia rō formalis subiecti debet esse primo cognita in scientia.

¶ Quinto subiectū pōt cognosci ante suā passionem sed ens mobile nō cognoscit ante mobile qd est sua passio igitur. Itē quero quō mobile demonstratur de subiecto huius sciē. Si dicas ꝙ sic oē habens in se nām est mobile oē ens mobile hēt in se naturā ergo oē ens mobile est mobile videt ꝙ conclusio sit magis nota q̄ꝫ p̄misse ⁊ ꝙ maior nō differat a cōclusione capiendo ens mobile primo modo

¶ Sexto arguit egidius cōtra suū preceptorē qꝛ ꝓpria passio fluit a ꝓpriis principiis subiecti sed mot⁹ seu mobilitas nō fluit e ꝓpriis principiis entis quia si sic oē ens eēt mobile igitur.

¶ Septimo scia vna dēt eē vni⁹ gñis subiecti sꝫ phisica est de hiis que gñe dr̄it quia est de elemento corruptibili et celo incorruptibili que dr̄it gñe. Itē ens mobile videt eē equiuocū rōne entis.

¶ Deinde arguit aureolus in p̄io sniarū qꝛ p rōnem subiecti debēt ondi passiones sed multe sunt passiones phisicales que nō cōueniūt rebus rōne mobilitatis vt pꝫ de figura odore colore. Item de vnitate mūdi et macula lune de raritate celorū de qui b⁹ eēt adhuc scia phisicalis dato ꝙ oīa quiescerent quia per accidentia sensibilia que considerantur a phisico adhuc multa istorum possent probari et adhuc phisicus differret a methaphisico per materiam sensibilem. Item nulla scientia speculatur oppositam rationem sui subiecti q̄ꝫuis circa ipsum speculetur oppositas passiones vt medicina speculatur circa corpus humanum sanitatem et egritudinem et arithmetica par et impar sꝫ medicina nō speculatur oppositum hominis puta non hominē sed phisicus considerat quiescibile sicut et mobile ergo ens mobile non est subiectum. Item corpus sensibile non est subiectum ergo nec corpus mobile et eodem modo arguitur de ente mobili qꝛ multa horum argumentorum sunt contra opinionē alberti. Item sicut se habet corpus mobile ad phisicum sic magnitudo immobilis et abstracta ad geometram sed immobilitas et abstractio non includuntur infra rationem subiectiuam geometrie q̄ꝫtitas enim continua permanens est subiectuꝫ geometrie ergo.

¶ Octauo ens mobile est obiectuꝫ in. 8. libris phisicorum qui dicuntur de phisico auditu secundū albertum quia est de hiis que magis cognoscunt auditu q̄ꝫ demonstratione ergo ens mobile nō est subiectum totius naturalis philosophie tenet consequentie quia nichil est adequatum toti et parti. Item quare potius dicitur ens mobile esse subiectum q̄ꝫ substantia mobilia. Item omnis scientia est per abstractionem sed ens mobile non est abstractum a materia sensibili alias non consideraretur a phisico igitur.

¶ Ad primū dicēdū q̄ꝫ aliq̄n phisica dr esse subalternata methaphisice vt patet ex. S. T. opusculo de natura generis. c. 14. sicut ꝑspectiua respectu geometrie qꝛ est de visuali quod est extranee nature a linea et. ij. methaphisice lec. 4. Secūdo dicitur ab aliis q ideo non est subalternata quia est ex principiis per se notis modo principia scientie subalternate non sunt per se nota sed oportet ꝙ probentur in subalternante Sed motum esse ē per se notum ad sensum postea danduꝫ Alii dicūt ꝙ mobilitas non est differentia accidentalis entis nec modus eius vel forte melius quia ens est de intellectu mobilis ideo non est ibi subalternatio ad quam requiritur ꝙ id quod determinatur nō sit de intellectu determinantis. vel quia ens non est in genere. S. T. opus. lvii. q. v. argumento. i. ad secundum et septimum quia habet specialem modum considerandi totaliter alium a methaphisica ideo non est pars eius. Ad aliud dicitur ꝙ si sit ps prima entis que non contrahit ens ad determinatum genus scibile tunc forte de illo debet considerare methaphisicus. Sed si sit pars habens modum abstractionis distinctū ab aliis tunc non oportet ꝙ pertineat ad methaphisicum modus autem abstractionis prius dictus est. Ad aliud dicitur ꝙ ens dat intelligere vnum conceptum analogum ad substantiam et accidens vt dictuꝫ est in logica.

¶ Ad secundum dicitur ꝙ rationabiliter ens mobile est subiectum quia passio debet diffiniri per ꝓprium subiectum sed motus in cōmuni diffinitur p ens mobile et non corpus mobile vt paꝫ in tertio huius Et ad argumentum dicendum ꝙ accidentis esse est inesse et ideo ex quo in hoc libro philosophus presupponit motū esse presupponit eti-

sm subiectum eius esse vnde si corpus esset subiectum mobilis non oporteret probare corp⁹ eē mobile. Ad aliud dico ꝙ ꝓbatio auicēne nō ē a priori vł sbm̄ sciē mālit̄ acceptū ꝑt in scia demōstrati nō sūt formalit̄. i. in rōe subiecti formalia vn̄ ꝑm aliqs a posteriori ꝑ sensibile posset ostēdi ꝙ ens mobile est. Ad aliud de auerroe dicit scot⁹ in ꝓlogo primi. q. iij. ꝙ auicēna bn̄ dixit et cōmētator quē in secundo vocat maledictum male qd̄ probat primo qꝛ si i scia methaphisice esset suppositū aliquas substantias separatas esse et cōclusū i naturali phīa tunc scia nālis esset simpliciter prior tota methaphisica. qꝛ phīs naturalis ostēderet de subiecto methaphisice si est qd̄ supponit̄ toti cognitiōi sciē methaphisice scd̄o qꝛ ꝑ oēm cōditionē effect⁹ pōt demonstrari de cā qꝛ est quaꝫ īpossibile ē ineē effectui nisi cā sit sed multe passiōes considerant̄ in methaphisica quas īpossibile ē inesse nisi a cā prima taliū entiū ergo ex illis passionib⁹ methaphisicis pōt demōstrari aliquā primā cām istoꝝ entiū esse. Maior patet qꝛ ex hoc ꝙ hec depēdēt ab aliquo ostēdim⁹ ꝙ est aliqd̄ primū impendēs scꝫ deus.

¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ multi dubitāt an oē mobile sit corpus putāt ei accidētia in sacramento altariꝫ posse moueri si dicas hoc ē miraculose cōtra ꝓpria passio nō pōt miraculose separari a subiecto ergo hoc cōcludit ꝙ mobile nō ē ꝓpria passio corporis Itē dato ꝙ oē corp⁹ eēt mobile tn̄ corpori additur mobile scd̄ꝫ albertū vt sciat̄ sub qua rōe corp⁹ a phisico cōsiderat̄ ⁊ non dr̄ q̄escibile qꝛ hoc ē priuatio q̄ ꝑ habitū cognoscit̄. Et nota ꝙ. S. T. p° cel⁹ lec. ij. cōcedit phisicū cōsiderare corp⁹ de gn̄e substātie pcipue nō sic aūt capit̄ a geometra. Ad aliud dicit̄ a. S. t. opus. lvij. q. v. ar. ij. scd̄ꝫ. 6. ꝙ terra ē mobilis saltē motu alterationis et scd̄m ꝑtes motu locali. De aīa vero dicūt q̄dā ꝙ corp⁹ vel ens aīatū ē subiectū in libro de aīa ⁊ nō ipa aīa ⁊ hoc bn̄ est ps subiectiua corpis et entis mobilis scd̄o dr̄ ꝙ aīa ē ps entis mobilis ⁊ hoc sufficit vt cōsideret̄ in phīa vel dr̄ ꝙ aīa ē mobilis ꝑ accidēs ad motū corpis sꝫ nōne phūs cōsiderat de aīa intellectiua sepata dicēdū nō ꝑ se. Ad aliud dr̄ a. S. T. ibi ad tertiū ꝙ primus motor in phisica hēt attributionē ad ens mobile pro quāto est primū pricipiū motus. Ad aliud dr̄ ꝙ ens mobile nō dicit absolutū ⁊ respectiuū licet quodāmodo dicat absolutū sub respectu.

¶ Ad quartū approbo distinctionē ⁊ replica ꝓbaret oīa ptinere ad cōsiderationē methaphisici. Dico ergo ꝙ dicit̄ subāꝫ sub respectu vel aliqd magis cōe ad subām Si teneat̄ ꝙ accn̄tia sepata pn̄t moueri. Nec teneo opinionē alioꝝ qui in hac materia male sentiūt de phō dicit enī iohānes canonicus ꝙ aristoteles ex inuida noluit sufficienter tradere sciam phīe naturalis. Sed mirū est inquit quidaꝫ ꝙ tā irreuerēter loquūtur cōtra phisicoꝝ pricipeꝫ de quo dicit Ihero. ad eustochiū ꝙ fuit ꝓdigiū grādeꝫ miraculū in tota nā. Cui pene totuꝫ videtur infusum quicquid naturaliter capax ē genus hūanū. Et auerrois tertio de aīa dicit ꝙ fuit regula in natura et exemplar quod natura inuenit ad ostendendum vltimā perfectionē possibilem in natura

Et si queratur cū angeli sint mobiles quare nō determinauit hic de substātia angeloꝝ dicitur ꝙ nō mouentur motu phisico et vniuocum alijs. Nō enī sunt in loco phisico quia nō circūscribunt̄ loco cuꝫ nō sint quāti nec cōmensurabiles loco. Item dicit boeti⁹ in lib. de hebdo. ꝙ communis animi conceptō sapientū est incorporalia in loco nō esse. Iteꝫ scd̄m istos mobile nō conuertitur cū subā finita ergo non est subiectū antecedēs patet de accidētib⁹

¶ Ad quītū negatur minor. Ad aliud dico ꝙ conclusio differt a maiore scd̄m rationem.

¶ Ad sextum dicit egidius ꝙ non intēdit alioruꝫ intellectū reprobare ad quos nō attingit. Deinde dicit̄ ꝙ mobilitas non fluit ex proprijs principijs entis sed ex proprijs entis mobilis primo modo. Et si dicat̄ illud est subiectuꝫ in scientia cuius ostēduntur principia sed in primo phisicorum declaratur pricipia rei naturalis siue corporis mobilis scilicet materia forma ⁊ priuatio igitur. Item. S. T. in principio ethicoꝝ motum vel rem mobilem ⁊ in primo methaphisice dicit corpus naturale vel mobile esse subiectū dicendum ꝙ corpus mobile pōt dici subiectum principalitatis qꝛ vcꝫ est principalior pars entis mobilis qd̄ est subiectum adequationis et ꝑ hoc possunt cōcordari albert⁹ et. S. T. Si tamē querat̄ absolute de subiecto respōdebi per ens mobile. Et si arguat̄ sophistice nullū ens mobile est subiectum philosophie et ens mobile est subiectuꝫ philosophie ergo ens mobile nō est ens mobile In festino si negas consequentiam quero ergo qualis cōclusio debet inferri ex illis premissis Item queritur an hec sit predicatio proprij ens mobile est subiectuꝫ phisice si de hoc in logica quia notum est predicatum non cōuenire oī enti mobili

¶ Ad septimum dicitur ꝙ subiectum sciētie debꝫ esse vnius ratiōis vniuoce vel scd̄m analogiā. Ad aliud dicitur ꝙ iste passiones non cōsiderantur nisi scd̄m ꝙ habent attributionē ad motum vel scd̄m ꝙ a motu causantur vel scd̄ꝫ ꝙ per motū cognoscitur sicut deus in octauo phisicoꝝ. Ad aliud dicitur ꝙ quiescibile et mobile non opponuntur quia dicuntur de eodem secundo dicitur ꝙ rectum est index sui et obliqui et ꝙ oppositorum eadem est disciplina. Ad aliud dicitur ꝙ ens sensibile non ponitur in diffinitione motus sed ens in potentia quod idem est ꝙ ens mobile. Ad aliud dicitur ꝙ immobilitas et abstractio non dicunt rationem aliquā ꝑ quam deueniamus in noticiā passionū geometrie

¶ Ad octauū dr̄ ꝙ ens mobile aliter est subiectū i tota phīa ⁊ aliter in isto libro Nā si considerat̄ ipsū ens mobile q̄tū ad oēm modū essēdi possibilē i se ⁊ i suis partib⁹ ꝑpalib⁹ sic est subiectū i tota sciā nāli Si vo cōsideret̄ ens mobile i vl'i ⁊ ꝑcise scd̄m rōem abstractā. i. cōem oīb⁹ entib⁹ nālib⁹ et q̄tum ad passiōes cōes sic est subiectū i scia ista Ad aliud dr̄ est ibi abstractio a materia ꝑticlari qd̄ sufficit. Ad capitale dr̄ ꝙ sbm̄ nō dr̄ res ꝓdicamētoꝝ diuersoꝝ. s. t. de veri. q. 14. ar. 8. ad. 16ᵐ. dr̄ lꝫ corp⁹ mobile sit subiectū tn̄ hic nō docet̄ oē dicibile de corpore mobili sed solū qd̄ ex principijs philosophie nālis manifestat̄. S. T. de veri. q. 14. ar. 8. ad. 16.

AD quartũ sic pcedit videt q vl'ia nõ sint prius nota q2 p effectus deuenimus in causas et principia sed vl'ia sunt quedã principia ergo vl'ia sunt posteri⁹ nota quo ad nos Sed contra est phũs dicens q ex vniuersalib⁹ in singularia opꝫ deuenire

¶ Respõdeo dicenduꝫ q triplex solet poni ordo intelligibiliũ vn⁹ ẽ ordo originis vel secundũ generationem alius ẽ ordo perfectionis tertius est ordo adequationis vel cãlitatis precise et sic dicimus hominẽ eẽ prio risibilẽ sed scd̃o modo conceptus dei est primus sed hic loquimur de conceptu primo scd̃m originẽ. i. de illo quo primo cõcipimus Et est opinio doctoris subtilis q primum actualiter cognitũ cõfuse ẽ sp̃es specialissima cui⁹ singulare prio mouet forti⁹ ꝛ prio mouet sẽsũ siue sit audibile siue visibile. Quecũq; ei individuũ forti⁹ mouet sensũ ei⁹ sp̃es prio cognita ẽ cognitiõe cõfusa.

¶ Pro quo notandũ scd̃m eum q duplex est cõceptus scꝫ simpliciter simplex. i. qui non est resolubilis in plures conceptus/ vt ↄcept⁹ entis vel vltime dr̃e. i. dr̃ẽ individualis siue ipsi⁹ individui. Alius est conceptus simplex qui nõ est simplicit simplex vt cõceptus diffiniti vel spẽi. Itẽ aliud ẽ cõfuse intelligere et cõfusum intelligere. Cõfusum idẽ est q indistinctũ et sicut duplex est indistinguibilitas scꝫ totius eẽntialis in partes eẽntiales et totius vniuersalis in ptes subiectiuas Ita est duplex distinctio duplicis toti⁹ predicti ad suas partes Cõfusum igitur intelligit qñ intelligitur aliquid indistinctum altero predictorũ modorũ sed confuse dr̃ aliquid concipi qñ cõcipitur sicut exprimit per nomen. distincte vero quãdo cõcipitur sicut exprimit per diffinitionẽ. Cõtra hanc opinionẽ arguit quia scd̃m auicennã ens ꝛ res talia sunt q statim imprimuntur in aĩa prima impressione. Itẽ nõ sunt eadẽ nota nobis et nature sed singulare. i. species ẽ prius nota nature igitur nõ est nobis primo nota.

Itẽ superius actu et intellectu includitur in inferiori ergo species inferioꝛ nõ põt intelligi sine genere Sed dices q verum est diffinitiue ꝛ distincte hoc ei mõ ↄfusioꝛa sũt prioꝛa ꝛ ideo metha. q̃ est de ente est prima scientia in ordine cognitionis distincte lꝫ alie sint prioꝛes ĩ ordine cõfuse cognitiõis

¶ Cõtra cognitio quã de alijs sciẽtijs habemus ante q̃ȝ habeam⁹ methaphisicã est p diffinitionẽ q2 diffinitio subiecti est mediũ ergo ante methaphisicã p alias sciẽtias cognoscunt res distincte Item secundũ istũ genus proximũ citius cognoscitur q̃ȝ remotũ ergo possum⁹ cognoscẽ animal et rõale añ substãtiã vel ens ergo possumus hominẽ cognoscere distincte sine ente. ¶ Secũdo ille cõcept⁹ primo ĩprimit ĩtellectui respectu cuius requiritur minoꝛ vigoꝛ in intellectu cõtinue nãq; intellect⁹ vigoꝛat sꝫ cõceptus entis et alij cõfusi exigũt intellectũ minus vigoꝛatũ q̃ȝ cõceptus spei spãlissime. Item cõcept⁹ speciei spãlissime est multũ difficilis ad iuestigãdũ ergo nõ est prim⁹ aĩis pꝫ q2 in multis piscib⁹ ꝛ aĩalibus nescit an sint eiusdẽ spei ꝛ tñ null⁹ dubitat an sit entia. Itẽ prime ppões sũt pri⁹ note sꝫ prime ppões q̃ sũt ex terminis vl'ib⁹ cognoscũt ex tmis ergo vl'ioꝛa sũt pri⁹ nota Itẽ oẽ agẽs nãle approximatũ passo deducit ipꝫ ab ipsecto ad pfectũ vñ aq̃ pri⁹ ẽ tepida q̃ȝ calida ꝛ pictoꝛ pri⁹ facit coloꝛatiões impfectas et a pura potentia nõ trãsitur ad actũ perfectũ nisi p motũ mediũ sꝫ cõcept⁹ gñici sũt potẽtiales respectu specificoꝝ igr: Itẽ scd̃m phm̃ hic: sunt prio nobis nota cõfusa magis. Rñdet Scotus q sp̃es est qd̃dã cõfusũ ee vl'e et pri⁹ cognoscit. Sed cõtra sp̃es nõ est magis cõfusa sꝫ ip̃m genus, sed dices q magis ↄfusa sunt pri⁹ nota qñ sp̃es distincte cognoscit. Cõtra phũs pbat p pueros q̃ prio vocãt oẽs viros patres. Cõstat aũt q puerorꝫ cognitio nõ est distincta. Itẽ qñ videmus aliquid a lõge prius iudicamus ip̃m esse aial q̃ȝ esse asinũ Rñdet scotus q verũ ẽ secus aũt est qñ obiectũ est debite approximatũ. Sed cõtra dato q ignis sit debite approximat⁹ semp pcedit de impfecto ad pfectũ q2 approximatio nõ variat ordinẽ naturalẽ qui ratio est q null⁹ attingit extremũ nisi p mediũ/ Cõcept⁹ aũt gñicus impfectioꝛ ẽ

¶ Respõdeo igit cũ sctõ thoma pria pte. q. lxxxv. ar. iij. q in cognitiõe nostri intellect⁹ duo opꝫ cõsiderare Primo q̃dẽ q cognitio intellectiua aliquo mõ a sensitiua primoꝛdiũ sumit: et q2 sensua est singulariũ ꝛ materialiũ q2 materialia sunt magis sensibilia Intellect⁹ aũt est vl'ium necesse ẽ q cognitio singulariũ quo ad nos prioꝛ sit q̃ȝ vl'ium cognitio ꝛ itellect⁹ nr̃ p materialia venit in cognitionẽ immaterialiũ. Scd̃o opꝫ cõsiderare q intellect⁹ noster de potẽtia ad actuꝫ pcedit. Et io pri⁹ opꝫ res indistincte ꝛ sub quadã cõfusione cognoscere q̃ȝ distincte et determinate vt supra pbatũ est. Cognoscere aũt aliq̃d in quo plura cõtinent siue in vl'i est cognoscere aliq̃d sub cõfusione. Sed cognoscere distincte. id qd ↄtinet in toto vl'i scdꝫ. S. T. ẽ habere cognitionẽ de re min⁹ cõi sicut cognoscere aial indistincte ẽ cognoscere aial inq̃ȝtũ est aial. Cognoscere aũt aial distincte ẽ cognoscere aial inq̃ȝtũ est rõnale aut irrõnale qd ẽ cognoscere hoiem vel leonẽ. sp igit qdcunq; magis vl'e prius occurrit intellectui nr̃o ꝛ q2 sensus exit de potẽtia in actuꝫ sicut itellect⁹ Ideo prius scd̃m sensũ diiudicam⁹ magis cõe q̃ȝ min⁹ cõe vt cũ aliq̃d videt a remotis pri⁹ deprehẽdit eẽ corp⁹ q̃ȝ aial ꝛ aial q̃ȝ hõ ꝛ hõ q̃ȝ sortes Est g̃ cõclusio. S. T. cũ phõ q cognitio singulariũ est prioꝛ quo ad nos q̃ȝ cognitio intellectiua sed tñ scdꝫ sensũ q̃ȝ scd̃m intellectũ cognitio magis cõis est prioꝛ q̃ȝ cognitio minus cõis Cũ ei ens sit obiectũ intellect⁹ apd aduersarios opꝫ q cetera intelligant sub rõe entis ergo opꝫ q rõ entis que ẽ maxime cõmunis sit prioꝛ.

¶ Cõtra hoc arg a scoto Agẽs nãle nõ ipeditũ appropiquatũ suo passiuo sufficiẽt disposito agit i ipsũ scd̃m vltimũ sue potẽtie ergo agit effectũ pfectissimũ q̃ȝtũ põt sꝫ cõcept⁹ spei spãlissime est pfectissimus g̃ prio pducit ↄcept⁹ spei spãlissime aĩis pꝫ q2 est agẽs naturale Si dicas q nõ pducũt in prio instãti. Cõtra sequeret q̃ȝ nunq; pduceret q2 semper agentia naturalia sunt eiusdem virtutis. Item tunc methaphisica non esset vltima in ordine doctrine quis ip̃a est de cõmunissimis que sunt

priora. Item si oporteret preconcipere conceptus vniuersaliores ante ꝯceptū talis speciei tunc supposito casu de singulari mouente sensum et intellectum non impeditum oporteret ponere magnū tempus anteꝙ conciperetur species illius singularis primo sensati. quia prius oporteret intelligere omnia predicata cōmunia dicta in quid de illa specie secundum ordinem.

¶ Secondo deus primo a nobis cognoscitur et tū non est magis cōmunis igitur. antecedens patz qr vnumquodꝙ sic se habet ad esse sicut ad cognosci secundo metha. sed deus est primum ens ergo est primo cognitus. Item nichil perfecte cognoscitur nisi deo perfecte cognito igitur nichil simpliciter cognoscitur nisi deo simpliciter cognito tenet consequentia quia in hijs que sunt per se sicut maximum ad maximum sic simpliciter ad simpliciter. ij. thopi. antecedens patet quia res non perfecte cognoscitur nisi cognitis omnibus suis causis/ Si dicas verum est de causis immediatis tunc quero de illa causa si perfecte cognoscitur et si sic cū non ꝓcedatur ad infinitū oportebit deū perfecte cognosci

¶ Tertio philosophus in primo poste. dicit. ꝙ singularia sunt magis nota quo ad nos vniuersalia vero nature siue simpliciter igitur Sz dices ꝙ singulare capitur pro specie ergo redibit opinio scoti Item scd'o metha. dicit ꝙ vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendum quia sunt a sensu remotissima igitur. Item composita sunt priora quo ad nos ꝙ simplicia sed vniuersalia sunt simpliciora ergo sunt posteriora quo ad nos. Item secundum philosophum hic diffinitum prius cadit in cognitiōe nostra ꝙ partes diffinitionis sed vniuersaliora sunt partes diffinitionis minus vniuersaliuz sicut aial est pars diffinitionis hominis ergo vniuersalia nō sunt prius nota quo ad nos. Item quāto aliquid ē magis in actu tanto est magis cognoscibile sz species est magis in actu ꝙ genus igitur prius cognoscitur a nobis. Item quando subito occurrit michi sortes non semper cogito de corpe aiato alias plures actus intellectus essent simul

¶ Quarto vl'e et singulare sunt idē scd'm rem ergo si vniuersale sit prius et magis notū sequitur ꝙ idem est notius et minus notū. Itē id quod habet esse in anima non est notius quoad nos eo ꝙ habet esse extra animā sed vniuersale habet esse in anima tantum ergo etc. Minor patet quia vniuersalia nichil sunt aut sunt posteriora singularibꝰ intellectus etiaz dr̄ facere vl'itatē in rebꝰ sed maior patz qr entia aie et ipa aia cognoscuntur posteriꝰ rebus extra animam non enim sunt sensibila.

¶ Quinto hoc prius cognoscitur quod est facilioris abstractiōis sed species specialissima est facillime abstractiōis igitur priꝰ cognoscitur maior patet quia cū intellectus nō intelligat nisi abstrahēdo sicut se habet ad abstrahendum ita se hz ad intelligendū minor patz qr a similioribus facilior ē abstractio ꝙ dissimilioribꝰ indiuidua sūt vnius spēi a quibꝰ abstrahitur spēs similiora sūt ꝙ spēs iter se a quibꝰ abstrahitur genus. Itē arguit cōtra ꝓcessū tactū ex. S.T. l. in quo quicꝙ tanguntur. Primū est ꝙ intellectus est vl'ium et prius magis vl'ium secūdū ꝙ intellectꝰ noster ꝓcedit de potētia ad actū tertium ꝙ noticia rerum in vl'i est noticia incompleta vnde. S. T. hic dicit ꝙ confusa sunt que continēt in se aliquid in potētia et indistincte et ꝙ cognoscere aliquid indistincte medium est inter purā potētiā et actū perfectū. Quartū ꝙ noticia i vniuersali est noticia secūdū quid et in potētia. quītū sensus prius cognoscit cōius ꝙ minus cōe Cōtra primum instat gregorius in primo Quia quicquid est in re ex natura rei et quod precedit actū intelligendi est singulare sed quod prima intellectiōe intelligitur est in re ergo est singulare et non magis vniuersale. Item contra secundum. Procedēdo a noticia premissarū ad cōclusiones et a noticia cause ad effectus nō proceditur de noticia imperfecta ad perfectā et cū homo generatur prius generatur cor quod pfectius est et aer primo perfecte illuminatur et in intellectu actus precedit habitum qui se habet per modum potentie et actus est perfectior Cōtra tertium instatur quia demonstratio vniuersalis potior est particulari ergo noticia in vniuersali est potior particulari. Contra quartum quia noticia ipsius vniuersalis est etiam noticia distincta ipsius licet sit noticia cōfusa eorum que in ipsis continētur Contra quartum Sensus non cognoscit nisi singulare ergo nō prius cognoscit magis cōmune. Item in codē instanti in quo albū est debite presens sensui tunc cognoscitur hoc singlare vel spēs spālissima quia i illo instanti est similitudo eius in sensu, et obiectum est in actu ergo causat noticiam sui.

¶ Quinto secundum rationē. S.T. cōceptꝰ prime materie deberet esse priorꝙ cōceptus vniuersalis substantie composite eo ꝙ ille conceptus sit imperfectus. Item possibile est aliquē cognoscere calorem non cognoscendo genus eius multi enim dubitant quod sit genus eius Burleus enim vult ꝙ habitus et passibilis qualitas nō sunt vere species qual'tatis quia alias inquit idem realiter reponeretur in pluribus speciebus sed tantum sunt modi qualitatis. Item in predicamento vbi multa genera sunt nobis ignota. Item clipeus et heueus qui sunt thomiste videntur tenere ꝙ species specialissima primo a nobis cognoscitur. Item nichil intelligimus nisi conuertendo nos ad fantasmata ergo oportet ꝙ prius ipsa intelligamus. fantasmata autē sunt quedam particolares similitudines rerum.

¶ Ad primum dicendū negādo consequētiam vt exemplificatur hic de calore et per illud argumētū probaretur cōtra eum ꝙ conceptus distinctꝰ speciei specialissime esset primus quia est perfectior ꝙ cōceptus confusꝰ eiusdē Secūdo dr̄ ꝙ intellectus nō est sufficiēter dispositꝰ ad cōceptū speciei specialissime nisi precedētibus aliquomō cōceptibus vniuersalioribꝰ dictis in quid de illa spē sicut aer vel visus nō recipit spēm coloris nisi presupposito lumīe tertio dicunt alij ꝙ cōceptus specificus nō est pfectissimꝰ cū non sit certissimꝰ qr cōceptꝰ gñis est magis certꝰ Ad aliō dr̄ ꝙ metaphisica

propter hoc nõ est posterior aliis qꝛ concept⁹ suoꝝ scibilũ sũt posteriores via gñationis qꝛ tales nõ acquirũtur ꝑ doctrinã cum non sit dubiũ. est ergo posterior propter ea que in ipsa demonstrant̄ que sũt difficilima. Ad aliud dicitur ꝙ illud argumentum posset fieri contra eũ probãdo ꝙ oporteret stare ꝑ maximum tempus anteꝗ̃ generaretur conceptꝰ gñis gñalissimi qꝛ pri⁹ oporteret cõcipere iter media iter gen⁹ generalissimũ ⁊ spẽm spẽalissimã Dicendũ ergo ꝙ non opꝫ in quacunꝗ̃ formatione conceptus specifici semp sigillatim preformare cõceptũ entis sꝫ sufficit ens prĩo omniũ fuisse cognitum in illo eni oĩa virtualiter concipiũtur.

¶ Ad scõm dr̃ ꝙ deus est primũ cognoscibile ꝙ̃tũ est de se Nõ tñ est prĩo cognitũ a nobis Ad aliud dr̃ a quibusdã ꝙ nullus effectꝰ põt comprehendi pro quãto deus qui est causa eius nõ ꝑfecte cognoscit̄ a viatore. Sed hoc nichil est quia tunc geometria nõ eẽt ꝑfecta scĩa quia ĩ ea nõ cognoscit̄ effectꝰ per quãlibet cãm. Quidã bene dicunt ex S. T. ꝙ sumꝰ obligati ad cognoscendũ deũ in primo instãti vsus rõis et ad diligendũ eũ sꝫ de hoc al̄s deꝰ nõ cognoscit̄ nisi ꝑ discursũ ⁊ ꝑ creaturas difficile autem ẽ in ꝑmo istãti ꝙ discurrẽ. ¶ Ad tertiũ rñdet. s. t. hic ꝙ primo poste. accipit singularia ĩpa sensibilia q̃ sunt magis nota quo ad nos quia cognitio sẽsus precedit cognitionẽ ĩtellectꝰ sed qꝛ cognitio intellectualis ẽ ꝑfectior vl̄ia aũt sũt intelligibilia in actu non singularia cũ sunt mãlia ideo simpl̄r et scõm naturã vl̄iora sunt notiora hic aũt singularia dicit ⁊ nõ ĩpa individua sꝫ spẽs que sunt notiores scõm nãm gñã vo sunt prius nota quo ad nos vt pote hñtia cognitionẽ in potentia et cõfusam. Ad aliud dr̃ ꝙ loquit̄ de vl̄ibus in causando quod est deus vel dr̃ ꝙ vl̄ia sunt difficilima ꝙ̃tũ ad predicata demõstrabilia de eis scõm identitatẽ et diversitatẽ. Ad aliud dicit S. T. ꝙ vl̄e magis cõe cõparat̄ ad minus cõe vt totũ et pars vt totũ quidẽ scõm ꝙ in magis vl̄i nõ solũ cõtinet̄ ĩ potẽtia min⁹ vl̄e sed etiã alia vt sub aĩali nõ solũ homo sꝫ etiã: vt equus ps aũt scõꝫ ꝙ min⁹ cõe ꝯtinet ĩ sui rõe nõ solũ magis cõe sꝫ etiã alia vt hõ nõ solũ aĩal sed etiã rationale. Sic igr̃ aĩal consideratum ĩ se prius est in nr̃a cognitiõe ꝙ̃ hõ sꝫ hõ ẽ pri⁹ ĩ nr̃a cognitiõe ꝙ̃ aĩal sicut ps rõnis ei⁹. Ad aliõ dr̃ ꝙ pars aliq̃ dupl̄r põt cognosci vno mõ absolute scõm ꝙ̃ ĩ se ẽ ⁊ sic nichil ꝓhibet cognoscere pri⁹ ꝑtes ꝙ totũ vt lapides ꝙ̃ domũ Alio mõ scõm ꝙ sunt ꝑtes huius totius ⁊ sic necessariũ ẽ ꝙ prius totũ cognoscam⁹ domũ quadã cõfusã ꝙ̃ ꝑtes ei cognoscim⁹ cognotiõe ꝙ̃ distinguam⁹ singulas ꝑtes ei⁹ et si dicat̄ diffinitio debet ẽẽ notior suo diffinito ergo partes diffinitionis in ꝙ̃tum ꝑtes sũt notiores. Negatur cõsequentia si autẽ pars ⁊ totum relatiue dicãt̄ videt̄ ꝙ vnum cognoscit̄ añ aliõ. Ad aliud dr̃ ꝙ illud quod est maxime in actu non maxime cognoscitur a nobis Ad aliõ dr̃ vno mõ ꝙ pl̄es actus intellectus subordĩãti possunt esse simul et si querat̄. An genus et spẽs cognoscant̄ per eandẽ spẽm. Quidã dicunt ꝙ oĩa predicata quidditatiua habent eandem spẽm. Sed contra secundum. s. t. prima q. xii. ar. ix. scõm ĩtellectus ex preconceptis speciebus generis et differentie format rationem speciei ex quo videtur ꝙ genus et differentia habent diuersas species intelligibiles. Alij dicunt ꝙ etiam simul cognosceretur genus et species ꝑ eundẽ actũ. Sed ꝯtra idẽ actꝰ nõ põt esse ꝓpria rõ animalis in ꝙ̃tum animal et hominis in ꝙ̃tum homo vel genericus et specificus Alii dicunt ꝙ semper oportet primo preconcipere ens sed nõ oportet conceptum entis semper manere sicut in logica ratio formalis et obiectum formale est argumẽtatio secundum aliquos tamẽ non oportet ꝙ quãdocumꝗ̃ consideratur ista conclusio logicalis vniuersale est predicabile semꝑ cogitetur de argumẽtatione. Deinde dicunt ꝙ loquendo de aliis cõceptibus cõib⁹ nõ oportet ꝙ magꝭ cõis sẽp ꝑcedat minus cõmunẽ quia experimur nos cõcipere hominẽ et tamẽ multa intermedia inter ipsum et substantiã ignoramus alias quilibet sciret omnia intermedia diffinitiue Sꝫ cõtra scõm. S. T. i. q. lxxxv. ar. iij. Prius depꝛehẽdit̄ animal ꝙ̃ homo ⁊ eadẽ ratio est si cõparemus quodcũꝗ̃ magis vniuersale ad minus vniuersale Rñdent ꝙ ibi nulla facta est cõparatio iter cognitiões cõfusas actuales sed ibi cõparãt̄ cognitiões distincte actuales inter se dato tñ ꝙ cognoscerent̄ omnia media nõ sequit̄ ꝙ oporteret habere cõceptus infinitos qꝛ inter animal et equũ nõ sunt infiniti cõceptꝰ medij alias equus non possꝫ diffiniri per gen⁹ ꝓpinquũ nec albedo et nigredo haberẽt gen⁹ proximũ Sed cõtra hoc arguũt nominales quia sub animali ponitur aĩal rationale ⁊ irratiõale scõm porphiriũ et scõm aliquos gressibile volatile ⁊ aquaticũ Item differentia adueniẽs generi cõstituit spẽm secũdũ porphiriũ sed irrationale aduenit animali tãꝗ̃ generi ergo constituit spẽm sed non specialissimã qꝛ animal irratiõale verificatur de multis speciebus ergo cõstituit speciẽ sub alternam. Itẽ magis cõueniũt hõ ⁊ simia ꝙ̃ hõ ⁊ canis igr̃ rõne alicuius cõueniũt et ĩ aliq̃ vno cõueniũt magis ꝙ̃ alia et nõ in spẽ spẽalissima ergo in spẽ subalterna Hec argumenta buridani ⁊ burlei nititur soluere paul⁹ venetꝰ sed. S. T. dicit. vij. metha. lec. vij. ꝙ est aliquod proximũ gen⁹ quod nõ est noĩatũ cõmune equo ⁊ asino et sub illo gñe cõtinet̄ etiã mulus Ex hoc tamen non sequitur ꝙ sint ĩfinita gñã vel cõceptus medij Sed contra sequitur ꝙ plura sũt gñã ꝙ̃ species quia pono ꝙ sub genere animalis non sint nisi. iiij. species scꝫ homo simia canis et equus et patet secundum hanc opinionẽ ꝙ sẽp duabus speciebus cõpetit propriũ genus sed. iiij. vnitates faciũt. vj. combinatiões ergo ibi sũt sex gñã Respõdetur ꝙ nõ semꝑ duabus speciebus cõpetit proprium genus sed oportet ꝙ ille due species magis cõueniant inter se puta ꝙ inferior magis conueniãt cum superiore ꝙ̃ aliqua alia vel cõcedatur consequens.

¶ Ad quartũ pricipale dr̃ ꝙ idẽ est notiꝰ et posterius notũ alia cognitiõe vel dr̃ ꝙ vniuersale ⁊ singulare rõe differũt Ad aliud dr̃ a quodã auerroista ꝙ vniuersale pro ĩtẽtiõe nõ est prius notũ quo ad nos ꝙ̃ res singl̄aris. Sꝫ cõtra Sequeretur ꝙ

predicabilia porphirij non deberent prius doceri q̃ scia predicamentorum aristotelis aut q̃ sciencia naturalis quis docet vl'ia que vt sic sunt nota post res naturales. Respondet q̃ liber predicamentorum deberet legi sñ p̃dicabilia qr tñ oppositū cōsuetū est ideo pri⁹ legantr in noie dñi Sz aliter dr̃ q̃ facili⁹ est aliquomō p̃cognoscere p̃dicabilia qr ordinare nescit qui rōnes ordinabiliū ignorat. Sed nōne entia realia sūt nobis pri⁹ cognita q̃ entia rōnis Dicēdū q̃ dato q̃ scdm naturā sint prius nota nō tamen oportet q̃ prius addiscantur quia alias oporteret prius studere in phisica q̃ in grāmatica. ¶ Ad quintū dr̃ q̃ genus est facilioris abstractionis qr abstrahere est intelligere vnū sine alio modo dico q̃ habēs fātasma alicui⁹ venietis a longe facilius potest cognoscere q̃ sit animal nō cognoscendo q̃ sit homo q̃ econuerso. Et sigdicat Rationes obiectiue speciei spalissime vel ipa species spalissima est actualior ergo spes specialissima pri⁹ pducit effectū suū .i. noticiā suā q̃ genus Negat ɔña qr subiectū nō est dispositū Ad aliud dr̃ distinguēdo maiorē qr si sēsus est q̃cquidē ī re est singulare .i. hēt esse singularizatum cōcedo vel q̃ sit singulare scdm q̃ p intellectū agētē obicit itellectui possibili nego. Ad aliud dr̃ q̃ p̃misse nō sūt priores cōclusione via gñatiōis tm̃ sz etiā ordine causalitatis effectiue Et ideo nō opz q̃ talis noticia sit simplicit īpfectior de illuīatione aeris dr̃ q̃ nō est simile qr nō est ibi successio Ad aliō cōtra tertiū negat cōsequētia vt pz ex logica Ad aliō cōtra quartū dico q̃ ex hoc nichil seqtur ɔtra nos Ad aliud cōtra quintū dr̃ q̃ sēs⁹ nō cognoscit magis cōe ī se sz p̃cognoscit singulare magz cōis vel īdiuiduū vagū ei⁹ Sed cōtra aut cognoscit singulare magis cōis ita q̃ sīgularitas est rō cognoscēdi aut ita q̃ natura cōis sit rō cognoscēdi Primum nō est dicēdū vt de se pz Nec scdm qr illud nō est rō mouēdi q̃ est idē re ꝛ rōne cui repugnat rō mouendi sed nā cōis est eadē re ꝛ rōe singulari cui repugnat rō mouēdi igr̃ minor pz quia natura ꝛ singlare nō distinguūtr realit̃ nec rōne qr distictio rōis seqtur actū itellect⁹ ī illo aūt actu priori null⁹ actus itellect⁹ est Et ɔfirmatur qr act⁹ realis nō depēdet ab ente ratiōis sz sensatio est act⁹ realis ergo non dependet ab ente rōnis sz obiectū sēsibile hñs in se distinctionem rōis est ens rōnis vel aggregatū ex ente reali ꝛ rōis ergo. Ad hoc dr̃ q̃ natura et singulare distiguuntur realiter apd̃ S. T. in reb⁹ materialib⁹ Et lz distictio actualis rōnis sit post sēsationē tñ fūdamētalit̃ puenit ipam Ad aliō dr̃ q̃ nō sēper oportz q̃ sēsus pri⁹ cognoscat magis cōe nisi qñ sēsibile pp̃ter distātiā nō pōt cāre perfectā noticiā sui Posset tñ dici q̃ dato q̃ sensibile sit bene approximatū tamē prius natura licet non tp̃e cognoscitur q̃ est ens q̃ q̃ sit hic homo.

¶ Ad sextū dicit̃ q̃ materia nō cognoscitur nisi in analogia ad formā Et iō cōcept⁹ ei⁹ nō pōt p̃cedere quia nō est dispositio ad cōceptū substātie cōposite sicut concept⁹ magis vniuersalis est dispositio ad cōceptū minus vniuersalis et mediū necessarium ad ipm. Notandū tñ q̃ licet cognitio spēi sit posterior ordine gñationis tñ est prior via pfectionis qr posteriora gñatione sūt priora perfectione Ad aliud dr̃ vt prius q̃ scz nō oportet quod libet magis vl'e precognosci. Sed nōne rōes equaliter cōcludūt de vno sicut de alio. Si teneat̃ q̃ sic tūc diceret̃ q̃ habemus multos cōceptus genericos sed nescimus an sint generici. Ad cliptieum videt̃ q̃ in hoc sequat̃ scotum. Ad aliud dr̃ q̃ cōuertere se ad fātasmata nō est intelligere ea vt sunt res quedā vt patebit iij. de anima.

Ad quintū sic proceditur videt̃ q̃ eadē sint nobis prius nota ꝛ nature qr colores sūt nobis prius noti q̃ spēs eorū p mediū multiplicate ꝛ similit̃ nature igr̃ añs p scda pte pz qr oīs cā ē prius nota suo effectu. primā ptē pbat experiētia. Sed cōtra ē phūs dicēs nō ei eadē nobis nota et sīplicit̃. ¶ Ad ideo dicendū q̃ vt hic dicit S. T. p̃mittit hic phūs prohemiū ī quo oñdit modū procedēdi ī scia nāli. vñ duo facit prio oñdit q̃ opz incipere a principijs scdo q̃ a pricipijs vniuersaliorib⁹ ibi īnata aūt ꝛ iste sūt due cōclusiōes ꝛ ad primā Prio pōit talē rōnem in oib⁹ scīs quaꝝ sūt pricipia et cause aut elemēta itellectus et scia pcedit a principioꝝ causarū ꝛ elemētorū cognotiōe ad principiata et elemētata sz hec scia haber causas pricipia ꝛ elemēta ḡ i ea opz a causis ꝛ principijs aut elemētis pcedere q̃ aūt dicit itelligere refert̃ ad diffinitiones scire aūt ad demōstratiōes sicut enī demōstrationes sūt ex causis ita ꝛ diffinitiōes cū diffinitio sit demōstratio sola positiōe differēs primo poste. Per causas aūt pricipia ꝛ elemēta nō itēdit phūs idē significari. Nā causa ē ī pl⁹ q̃ elementū qr elemētū ē ex quo cōponit̃ res prio ꝛ est ī eo vt dr̃. v. metha. sicut lr̄e sūt cā locutiōis nō aūt sillabe cause aūt dicūtur ex quib⁹ res dependēt quo ad eē vel fieri vñ ea q̄ sūt extra rē cause dici possūt nō autē elemēta. Principiū vero importat ordinē process⁹ vñ aliquid pōt eē pricipiū quod nō ē cā sicut pricipiū mot⁹ est id aquo incipit motus ꝛ punct⁹ principiū ē linee vnde p principia videt̃ intelligere cās mouētes ꝛ agētes ī quib⁹ attendit̃ qdā ordo. Per cās aūt videt̃ intelligere cās formales ꝛ finales ex qb⁹ maxime dependēt res quo ad esse. Per elemēta aūt cās materiales: vtitur aūt distictiōe ad oñdendū q̃ nō oīs scia p oēs cās demōstrat. Nam mathematica p solū causā formalē demōstrat methaphisica aūt p formalē ꝛ finalē nālis aūt p oēs Maiore aūt rōis inducte pbat ex cōi opiōe qr optinamur nos scire vnū quodq̃ cum cās eius cognoscimus a primis vsq̃ ad vltimas. Nec oportet vt aliter recipiam⁹ hic causas ꝛ elemēta et principia q̃ supra vt cōmētator vult sed eodem mō dicit aūt vsq̃ ad elemēta qr id quod est vltimū in cognitiōe ē materia. Nā materia est per formā forma autē ē ab agente pp̃ter finē nisi ipa sit finis vt puta dicimus q̃ propter secare serra habet dētes ꝛ oportet eos ferreos esse vt sit apti ad secandum. Deinde phūs. T. c. ij. oñdit q̃ inter principia oportet predeterminare de vl'ioribus. Et primo p rationem secundo per quedam similia. Est ergo ratio talis

innata est nobis via vt ꝓcedam⁹ incipiēdo ab hijs que sunt nobis magis nota ad ea que sunt magis nota nature Sed ea q̄ sunt nobis magis nota sūt cōfusa qualia sūt vniuersalia ergo opꝫ nos ab vniuersalibus ad singularia ꝓcedere. Ad manifestationē aūt prime propositionis inducitur ꝙ nō sūt eadem nobis magis nota et secūdū naturā sed illa que sunt magis nota secundū naturā sūt min⁹ nota secundū nos et quia iste est naturalis mod⁹ siue ordo adiscēdi vt veniat a nobis notis ad ignota nobis inde est ꝙ opꝫ nos deuenire ex notiorib⁹ nobis ad notiora nature.

¶ Notandū aūt ꝙ non idem dicit nota esse nobis et nota simpliciter Simpliciter em̄ notiora sunt q̄ secundū se sunt notiora Et sunt illa que plus habēt de entitate quia vnū quodqꝫ cognoscibile est inq̄ꝫtū est ens magis aūt entia sūt que magis sūt actu Nobis aūt econuerso accidit eo ꝙ nos intelligim⁹ procedēdo de potētia i actū et principiū cognitionis nr̄e est a sensibilib⁹ que sunt materialia et intelligibilia in potētia vnde illa sūt nobis magis nota q̄ꝫ substātie separate que sūt magis note secūdū naturā vt patet. ix. metha. Nec dicunt nota nature quia natura cognoscat ea sed quia sunt nota secūdū se et ꝓpriā naturā dicit aūt notiora et certiora quia in sciētijs nō requiritur qualiscūqꝫ cognitio sed cognitionis certitudo ¶ Sciendum autē ꝙ aliter exponit cōmētator Dicit enim ꝙ ibi (innata est) vult ostēdere modū demōstrationis huius sciētie q2 scꝫ demōstrat per effect⁹ ⁊ posteriora secundū naturā vt ꝙ ibi dr̄ itelligat de ꝓcessu i demōstrādo ⁊ nō i determinādo Deide cū dr̄ sūt āt p̄mū nobꝫ itēdit manifestare q̄ sūt magis nota q̄ad nos ⁊ minus scd̄m naturā scꝫ ꝯposita simplicib⁹ intelligēs cōposita ꝓcōfusa vltio aūt cōcludit ꝙ ꝓcedēdū est ab vniuersaliorib⁹ ad minus vniuersalia q̄si quoddā correlariū. Sꝫ eius expō nō est cōueniēs quia nō cōiungit totū ad vnam intentionē Et quia nō itēdit philosophus ostēdere hic modū demōstratiōis quia hoc faciet in secūdo Itē quia ꝯfusa nō debēt exponi cōposita sꝫ idistincta nō eī possꝫ cōcludi aliquid de vl'ibus cū gn̄a nō ꝯponāt ex speciebus ¶ Deinde cū dicit (totū em̄) manifestat ꝓpositū per tria signa quorū vnū sumitur a toto itegrali sensibili Et dicit ꝙ totū sensibile noti⁹ ē secundū sensū ergo et totū intelligibile secundū intellectū vniuersale autē est totū intelligibile q2 cōprehēdit sub se multa tāqꝫ partes scꝫ sua inferiora ergo vniuersale est notius quo ad nos.

¶ Deinde cū dicit (sustinēt autem) ponit aliud signū de toto integrali ⁊ itelligibili diffiō ei se hēt vt totū itegrale ad diffinētia iq̄ꝫtū diffinētia sūt actu indiffinito ⁊ tn̄ qui apphēdit nomē vt puta hominem aut circulū nō statim distinguit diffinētia vnde nomē est sicut quoddā totū et indistinctū sꝫ diuidit singularia. i. distincte ipoꝛtat pricipia diffiniti. ¶ Deinde cū dicit (et pueri) Ponit tertiū signū sumptū ex vniuersaliori sensibili Sicut enī vniuersale itelligibile est prius notum nobis secundū intellectū vt puta aial hoie ita cōi⁹ sēsibile ē pri⁹ nobis notū scd̄ꝫ sēsū vt puta hoc aial q̄ꝫ hic hō ⁊ dico pri⁹ scd̄m locū scd̄m sēsū ⁊ scd̄m tempus. Secundū locū quidē q2 cū aliquid a remotis videmus prius percipimus ipsum esse corpus q̄ꝫ esse animal ⁊ hoc prius q̄ꝫ ꝙ sit homo et vltimo ꝙ sit sortes et similit' secundū temp⁹ puer primo apprehēdit hūc vt quēdā hoiem q̄ꝫ hūc hoiem q̄ est plato qui est pr̄ eius ⁊ hoc est quod dicit. Pueri prio appellāt omnes viros patres et femias matres posteri⁹ aūt determināt. i. determinate cognoscunt vnūquodqꝫ (scꝫ sic cato cerebro vn̄ ꝓp ei⁹ humiditatem nō habēt cognitionē adunatam) ex quo manifeste ostēditur ꝙ prius cognoscim⁹ aliquid sub cōfusione q̄ꝫ distincte. Ex predictis patet ꝙ spēs spālissime notiores sunt scd̄m naturam vt pote perfectiores exn̄tes.

¶ Notandū preterea ꝙ preter modū assignatum Quidā ponūt alios modos scd̄ꝫ q̄s aliq̄d dr̄ eē magis vel prius notū scd̄m naturā. Prio q2 illud pri⁹ intendit' a natura secundo q2 pōt naturalit' cognosci sine alio et sic dicim⁹ ꝙ aīal pri⁹ ē scd̄m naturā q̄ꝫ homo tertio q2 ab illo natura incipit operari. Item natura quadrupliciter sumit' primo pro pricipio vniuersali actiuo ⁊ sic deus et itelligētie dicūtur nāe. Scd̄o pro pricipio intrinseco cōstitutiuo et sic materia ⁊ forma substātialis dicūtur nature. Tertio pro naturali iclinatiōe. ⁊ sic dicitur. naturā abhorrere vacuū. Quarto ꝓ quolibet agente naturali Et per hec patet responsio ad questitum.

¶ Contra hec arguit' Et primo cōtra primū signū ꝙ sit inefficax quia vtitur toto et parte ⁊ cōprehēsione equiuoce Itē cōtra aliud signū quia videtur ꝙ philosophus cōtradicat sibiipsi quia diffiniētia sūt vniuersalia que dixit eē prius nota nobis Itē Cause sunt nobis notiores effectibus ⁊ similiter nature ergo eadē sunt nobis nota ⁊ nature antecedēs patet quia ꝑ noticiā causarū deuenimus i noticiā effectuū vt patet primo poste. Item effectus sunt notiores nature q̄ꝫ cause ⁊ similiter nobis igitur añs patet quia effectus naturalis prius est in intentione agentis naturalis cū sint vltimū i executiōe ergo eius cognitio precedit i natura ¶ Secundo natura nihil cognoscit ergo nihil est prius notū secūdū naturam añs patet quia nec materia nec forme agentis naturalis aliquid cognoscunt Forte dicis ꝙ natura hic capit' pro natura intellectuali Contra Tunc illud quod esset prius notū secundū naturā esset prius notū quo ad nos quia natura intellectualis nō ē nisi in nobis vel in intelligentijs forte dicis ꝙ est in intelligentijs Cōtra videtur etiā ꝙ ille prius intelligant magis vniuersalia per rationes positas in articulo precedēte Item vniuersalia sūt prius nota quo ad nos et probatur ꝙ sunt prius nota vel priora secundū naturā quia prius est a quo nō cōuertit' subsistēdi ꝯn̄a ¶ Tertio singl'are ē posteri⁹ itellectū quo ad nos ⁊ tn̄ nō ē pri⁹ notū scd̄m naturā pꝫ q2 ē materiale ergo scd̄m naturā nō ē noti⁹ vniuersalit' forte dicis ꝙ singulare i respectu. i. ipa spēs ē pri⁹ nota scd̄m naturā nō aūt sigl'are siplicit'. i. idiuiduū Cōtra singl'are siplicit' pl⁹ hēt de entitate ⁊ magis ē i actu q̄ꝫ spēs ergo ē magis cognoscibl'e q2 vnū q̄dqꝫ cognoscibl'e ē inq̄ꝫtū ē ens Itē si vniuersale dicatur esse

minus notum nature scđm. S. T. hoc erit quia secundū se et scđm propriā naturā est minus notuȝ tūc queri. Cur secūdū propriam naturā est min⁹ notū Si dicas ꝙ nobis hoc est falsū si dicas ꝙ nature Tūc cēsus est ꝙ scđm propriā naturā est minus notum secundum propriam naturam.

¶ Quarto vniuersalia q̄ sūt intentiones nō sūt pri⁹ notā quo ad nos ⁊ tamē nō sunt etiā notiora secūdū naturā ergo eadem sūt nobis posterius nota et nature añs patet quia minimū hn̄t de entitate. Itē si aliquid esset magis notū secūdū naturā quia habet plus de entitate sequeret ꝙ materia non esset pri⁹ nota q̄ꝫ cōpositū qꝛ est min⁹ ens. Sȝ hoc est falsū Nam cause sūt notiores simplr̄ suis causatis. Item cum de⁹ et intelligētie sint maxime intelligibilea quid ipedit ꝙ nō itelligam⁹ eas Si dicas ꝙ materia vel quia sūt maxime abstracte Cōtra ante q̄ꝫ aliquid intelligat oportet ꝙ sit abstractū Et dictū ē ꝙ singularia nō directe itelligūtur a nobis quia sunt materialia.

¶ Quinto vniuersalia siue spēs nō sūt nisi termi secūdū aliquos ꝫ termini nō sunt prius noti secūdū naturā ergo species nō sunt prius note scđm naturā Itē arguit ꝙ cōposita sunt notiora nature suis cāis intrīsecis qꝛ cōposita magis intendūtur a natura. ⁊ sūt magis entia.

¶ Sexto ar̄ ꝙ nos nō cognoscam⁹ causas ꝑ cognoscendo effectus et ꝙ notitia cause in nobis nō depēdet ex cognitiōe effect⁹ quia tunc idē dependeret a seipo et esset causa suipsius qꝛ noticia effect⁹ ī demōstratione ꝓpter q̄d causat a noticia cāe ī nobis ergo si noticia effectus causet noticiā cause ꝑ circulationē idē causabit se. Item aliq̄n idē ē causa ⁊ effectus vt si quis faciat domū pulchrā nō propter aliū finē q̄ꝫ propter eam tunc domus pulchra videtur esse causa finalis suipsius.

¶ Septimo in demōstrationibus mathematicis eadē sūt notiora simpliciter et quo ad nos ergo in quibuscūqꝫ cause sūt notiores quo ad nos in talib⁹ eadē sūt notiora simplicit̄ et quo ad nos Cōstat aūt ꝙ cause sūt simpliciter notiores suis effectib⁹ sed in mathematicis. i. i geometria ⁊ arithmetica vel similib⁹ Cause demōstratiue sūt notiores passionib⁹ vel cōclusionib⁹ demōstratis sicut notius est triāgulū esse figurā planā tribus rectis lineis cōtentam q̄ꝫ ꝙ habet tres angulos equales duob⁹ rectis. Itē linea visualis notior est suis passiōib⁹ demōstratis de ea ipspectiua. Si dicas ꝙ sunt eadē nobis nota ⁊ nature tūc hec negatiua In q̄ negatia simpliciter preponit̄ est falsa Si dicas ꝙ in naturalibus verum est ꝙ nulla causa est nobis notior et nature id ē simpliciter. Cōtra potest aliquis tenendo lapidem in manu cognoscere grauitatem qui nunqꝫ vidit motum ergo ille prius cognoscit causam q̄ꝫ effectum Multe etiam sunt herbe quas cognoscim⁹ quorū effect⁹ naturales ignoram⁹ Sȝ dices ꝙ cognita cā i rōne cāe opꝫ ꝙ pri⁹ cognoscatur effectus contra relatiua sūt simul natura et itellecta ergo nec nos nec natura prius cognoscit causā q̄ꝫ effectum vel ecōuerso. Item queratur quid nos secundū naturā nostrā pri⁹ cognoscim⁹ si dicatur effectū ergo effectus scđm aliquam natura scȝ nostrā e prius notus q̄ꝫ ipsa causa similiter secundum visum qui est natura quedam.

¶ Octauo videtur ꝙ secunda conclusio nō stat cū prima qꝛ vel i scientia procedendū ē a notiorib⁹ nobis vel nature si primu ergo nō ē incipiendū a noticia principiorū si secundu ergo nō ē ichoandū ab vniuersalioribus. Item arguit̄ ꝙ naturalis nō demōstrat ꝑ oēs causas qꝛ nō determinat de substantiꝫ separatis ergo non demonstrat per eas. Itē btitudo ē cā finalis hoīs tn̄ nichil ꝑ eā demonstrat. ¶ Nono arḡ ꝙ nō contingit intelligere ⁊ scire per principia et causas qꝛ tunc procederet in infinitum intelligimus enim causas et non per alias. Itē ꝑ theologiā cognoscimus deū q̄ nō habet cām

¶ Ad primu dicendum scđm S. T. ꝙ totum integrale et vniuersale cōueniunt in hoc ꝙ vtrūqꝫ est cōfusum sicut eni qui apprehēdit genus nō apprehendit spēs distincte sed in potētia tantum ita q̄ apphēdit domū nōdum distigūt ptes vnde cū rōe cōfusionis totum sit prius cognitu quo ad nos eadem rō est de vtroqꝫ toto Esse aūt compositū nō est cōe vtriqꝫ toti. Ad aliud dicitur ꝙ diffinientia scđm se sūt pri⁹ nota nobis q̄ꝫ diffinitū sed pri⁹ notū ē nobis diffinitū q̄ꝫ ꝙ aliaūt diffinientia ipsius. Et si dicat̄ diffinitio et diffinitū idē sunt ergo diffinitum nō prius cognoscit̄ q̄ꝫ diffinitio. Item diffinitio datur cā innotescendi vnde de subiecto oportet p̄supponere quid ē ergo prius cognoscit̄ diffinitio q̄ꝫ diffinitū. Item ar̄ ꝙ genus ⁊ differentia nō cōstituūt spem quia cōstituunt diffinitionē dicendum ꝙ rōe differūt deinde dr̄ ꝙ diffinitio dat̄ cā innotescendi in cognitiōe distīcta et processu propter quid ideo est notior simplicitre et secūdū naturā. Si dicatur inata est nobis via ex notioribus nobis sed demōstratio procedit ꝑ diffitionē ergo diffinitio est pri⁹ nota quo ad nos Rn̄det S. T. primo post. lec. iiij. ꝙ in omni demōstratione oportet ꝙ procedatur ex hijs que sūt notiora quo ad nos no tn̄ singularib⁹ sed vniuersalibus nō enim aliquid pōt fieri nobis notū nisi ꝑ illud q̄d est magis notū nobis q̄nqꝫ aūt id quod est magis notū que ad nos ē etiā magis notū simpliciter ⁊ scđm naturā sicut accidit in mathematicis i q̄b⁹ propt̄ abstractionē a materia nō fiūt demōstrationes nisi ex principijs formalibus et in talibus fiunt demōstrationes ex hijs q̄ sūt notiora simplicit̄ secus aūt est ī nālibus in quib⁹ essentia ⁊ virtutes ꝓpter hoc ꝙ i materia sūt sūt occulte sed inotescunt nobis ꝑ ea q̄ exterius de ipis apparet vnde in talibus fiunt demōstratiōes vt plurimum ꝑ effectus qui sunt notiores quo ad nos et non simpliciter deinde dicitur ꝙ genus et differentia sunt ptes tā diffinitiōis q̄ꝫ speciei quia diffinitio ⁊ diffinitum idem sunt habent enim easdem partes ratione tamen differūt. ad aliud tactum in argumēto principali nego ꝙ effectus sit prior in intentione agētis nālis. Et si dicat̄ ē finis ei⁹ ergo pri⁹ ītēditur ab agēte naturali. Dicēdū ꝙ illa sūt notiora simpliciter ⁊ apud naturā que natura cognosceret prius si ipsa cognosceret modo dico ꝙ prius cogno

sceret causam et deinde effectus producibiles ab illa causa modo nõ opꝫ ꝙ finis rei cognoscať ante rem ipsā multi eñ cognostunt hominē ignorantes vltimā btitudinez que est finis eius. Et si q̄ratur. Si natura cognosceret an cognosceret per sensuz vel per intellectū dicunt quidā ꝙ per solum instinctuz nature sicut aranea cognoscit muscā quā nū q̄ꝫ vidit et formica hiemē futurā quaz nunq̄ꝫ sensit sic ergo pꝫ ꝙ natura prius cognosceret cāz q̄ꝫ effectuz Et si dicatur sicut est in arte ita est in natura sꝫ artifex prius cognoscit effectum q̄ꝫ cām ergo et natura Dicitur ꝙ maior nõ dicit omī modā similitudinē albertus tñ dicit ꝙ forma artificiati q̄ est in mente artificis est sibi notior effectu. ¶ Ad scđm dicitur ꝙ natura primi motoris et intelligentiarū aliquid cognoscit scđo dicūt quidā vt prius ꝙ natura lapidis cognoscit. i. si cognosceret prius cognoscer et spēm q̄ꝫ genus q2 spēs est magis in actu et spēs ꝑpetuātur non aūt indiuidua Sed contra añs est vna condicionalis cuius añs est impossibile et sic nichil ponit. Item sicut spēs sunt ꝑpetue ita gñа ergo ita bene gña dicentur prius nota scđm naturaz sicut species responsio pꝫ ex dictis. Ad vltimū respõdet. s. t. pria q. lxxxv. arg. iij. ad primū ꝙ vniuersale dupl'r potest considerari vno mō scđm ꝙ natura vniuersalis consideratur simul cū intentione vniuersalitatis. Et cū intentio vniuersalitatis vt scꝫ vnū ⁊ idē habeat hitudinē ad multa proueniat ex abstractione intellectus opꝫ ꝙ scđm hunc modū vniuersale sit posterius Alio modo potest considerari q̄ꝫtuz ad ipsam naturā scꝫ hūanitatis vel aīalitatis prout inuenitur in ꝑticularibus et sic dicendū ꝙ duplex est ordo nature vn' scđm viā gñatiōis et tēporis scđz quā viam ea que sunt impfecta et in potentia sunt priora et hoc mō magis cõmune est prius scđm naturam quod apparet manifeste in gñatione homis et aīalis Nam pri' generatur aīal q̄ꝫ homo vt dicit in libro de generatione aīalium Alius est ordo intentionis nature sicut actus simpliciter est pri' secundum naturā q̄ꝫ potentia et perfectum prius q̄ꝫ imperfectū et per hunc modū minus cõe est prius scđm naturā q̄ꝫ magis cõmune vt hō q̄ꝫ aīal. Nature enī intētio non sistit in gñatione aīalis sed intēdit gñare hoīem. Et in solutione ad quartū dicit ꝙ vltima nature intētio est ad spēm non aūt ad indiuiduuz neqꝫ ad genus sic ergo patet quomō aliquid dicitur esse prius notū scđm naturam et quomō natura cognoscit. Quidā dicunt ꝙ natura non cognoscit sed intendit vnde lapis intendit descēdere deorsum tñ hoc non cognoscit. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ nõ semper ea que sunt posterius nota nobis sūt posterius nota scđm intellectum deinde dicit ꝙ singulare simpl'r non est maxime cognoscibile q2 est in actu per materiam signatā Intellectio autem fit ꝑ abstractionē Ad aliud dicit ꝙ species est magis cognoscibilis intellectui seꝑato vel etiā nobis q̄ꝫtuz est ex parte sui.

¶ Ad quartum pꝫ ex dictis deinde dr̄ de materia ꝙ non opꝫ eā absolute et sine forma esse magis cognoscibilem q̄ꝫ cõpositū scđm naturā vel dicitur ꝙ materia plus habet de entitate potētiali Secūdo dicitur ꝙ aliquo modo scđm naturā inter aliqua q̄ sūt equalis entitatis vnū est notius altero si cā sit notior effectu scđꝫ naturā q2 inuniuocis tante entitatis est effectus sicut causa.

¶ Ad quintum negatur maior vt pꝫ in logica dicit enī ꝙ natura intendit spēm et tñ non intendit terminos añs pꝫ q2 postq̄ꝫ a ignis produxit ignē manet eadē intentio et eadem forma ⁊ idē appetitus si ergo intendebat producere hoc singulare semꝑ produceret hoc singulare vnde non videt vera opinio eorū qui dicunt ꝙ celum primo ꝑ se intendit spēm agens vero particulare aliquod sīgulare. Si dicatur Ex quo natura non intendit per se ꝓducere singulare ergo idez effectus numero potest per se produci a pluribus agentibus q2 nullū agēs est determinatum ad aliquod determinatū singulare. Respondetur ꝙ agens producit determinatū singulare ratione determināte materie in quā agit Si dicatur ex quo natura per se intendit ꝓducere spēm ergo spēs potest per se ꝓduci a natura sed hoc est falsum q2 nichil producitur neqꝫ fit nisi singulare. Dicendum ꝙ natura ꝑ se intendit cõseruare spēz et q2 hoc non potest fieri nisi per singulare inde ꝓducitur q̄si ꝑ accidens singulare sed nõ seq̄tur ꝙ intendat singulare q2 intentio est respectu finis. Ad aliud in argumento principali dicit ꝙ cõpositũz est magis in actu et inde videtur ꝙ sit magis cognoscibile sicut spēs que est quoddā cõpositum Sꝫ dicendum ꝙ illud est magis notū nature a quo natura. i. agens naturale incipit operari modo agēs naturale incipit opari a ꝑtibus et non a toto igit.

¶ Ad sextum dicit ꝙ idem non est causa sui q2 res habet duplicē cognitionē vnā in processu q2 ⁊ aliā in processu propter quid et scđa cognitio effect' potest causari ex noticia cause. Ad aliud dicetur postea. ¶ Ad septimū dixit. S. T. supra scđo dicitur ꝙ non est inconueniens aliq̄ñ idē scꝫ cām esse pri' notā nobis et nature vt dicit. S. T. pria. q. lxxxv. ar. iii. iiij.

¶ Ad octauū dicit ꝙ in duabus conclusionib' non seruatur idē ordo nec hoc est inconueniens. Si dicatur phūs non prio determinat de principiis Intelligendo per principia causas efficientes sed de ipsis determinat in scđo phi. ergo non seruat ordinem premissū dicendum ꝙ materia ⁊ forma aliquo modo hñt rationem principii. Si queratur An natura diuina vel angelica pri' cognoscat magis vniuersale vel se vt puta ens q̄ꝫ sbām videtur ꝙ non q2 in istis non ponitur discursus ergo nec prius et posterius. Ad aliud dicitur ꝙ naturalis demonstrat ꝑ omnes causas naturales et phisicas vt dicit albertus magnus.

¶ Ad nonū dicitur ꝙ cõclusio intelligitur de hiis que habēt causas deus aūt potest cognosci a posteriori nõ per causas essēdi sed cognoscendi. Ad argumentū capitale satis patet q2 actio coloris est intentionalis et non phisicalis secundo dicitur ꝙ aliquādo causa est ita cognoscibilis sicut effectus a nobis vt patet de igne producto ab alio Si queratur an diffinitio sit notior diffinito secundū naturam videtur ꝙ sic quia demonstratio propter quid

est ex notioribus simpliciter sed contra natura pri mo cognoscit vel intendit specie nec cognoscit pri mo magis vniuersalia qualia sunt partes diffinitio nis quod si concedas contra partes natura precedunt totū responsio patet. in solutione ad scd̄m. Albertus magnus ca. vi. dicit quod natura si nouit diffinitū ipsa nouit ipsum per principia per que cōstituit ipsum Nouit ergo per diffinitiēta et sic diffinitētia sūt priora apud naturā cōponentē res quā diffinitū.

¶ Notandū preterea quod doctores diuersimode ex posuit principiū elementū et cām sz de hoc nō est curandū. Quod aūt diximus metaphisicā demōstrare per cām formalē et finalē non propterea sequitur quia methaphisic⁹ oēs cās consideret aliquo mō non tamē considerat eas in eo quod causantes sunt vnde considerat materiā et formā scd̄z quod reducuntur in rationē sbē que est verū ens.

¶ Sequitur in textu Necesse aūt. rc.

Circa hunc textum queruntur. v. Primo an sit tantum vnū ens Scd̄o an totū distinguatur a suis partibus. Tertio an quātitas distinguatur a re quāta Quarto an sbā sine quātitate sit indiuisibilis Quinto an entia naturalia sint determinata ad maximū et minimum

Ad primū sic pceditur videtur quod tm̄ sit vnū ens/ quoniam ens est vnū ergo tantū est vnū ens Sed ptra est phūs in textu. ¶ Respondeo dicendum quod posito prohemio in quo ostensum est quod scia naturalia pcedere dz a principijs vlioribus hic phūs incipit prosequi ea que ptinent ad sciā naturalē. Et in duobus primis libris determinat de principijs scie naturalis et entis mobilis in tertio vero libro determinat de ente mobili in cōi. Et in hoc primo/ primo ponit antiquorū opiniones de principijs cōmunibus entis mobilis. scd̄o ponit propriam sententiam ibi. Oēs igitur Contraria. ¶ Pro expeditione primi recitantur prio opiniones phōrum quoniam necesse est esse vnū principiū aut multa et vtraque pars apud phōs opinata est. Quidā posuerunt tantum vnū et illud posuerunt immobile sicut pmenides et melliss⁹ vnde qui ponebant plura principia poterant ea ponere mobilia necessario quia ponentes plura principia ponebant aliquā contrarietatem. Contraria autē nata sunt se alterare Sed ponentiū tm̄ vnū principium licet quidā dicerēt ipsū esse immobile alij tm̄ dixerunt esse mobile quidā eī posuerunt aerē vt diogenes quidā aquā vt thales quidā ignē vt heraclitus. Alij vero medium inter aerē et aquā scz vaporē Has opiniones etiā recitat phūs primo metha. vbi. S. T. lec iiij. declarat quō thales fuit speculatiue phie princeps quia inter septē sapientes qui post theologos poetas fuerūt Ipse sol⁹ ad considerandū rerum cās se transtulit alijs sapientibus circa moralia occupatis. Nomina autē septē sapientum sunt ista Prim⁹ Thales milesius tēpore romuli et apud hebreos tpe achab regis israel Secūdus fuit pythacus mithilenensis apud hebreos regnāte sedechia et apud romanos tarquinio prefecto Alij quinque fuerunt tpe captiuitatis babilonie Motiua aūt thaletis erāt quia nutrimentū viuentiū opz esse humidum Item quia vita aīalis in humido consistit. Item quia gnationes fiūt ex seminibus Hanc autē opinionē scd̄m phm̄ ipse habuit a poetis theologizantibus qui fuerunt orpheus museus et linus tpe quo iudicea erāt in populo iudeorum Hij dixerunt quod occeanus et thetis sunt parentes generationis.

¶ Notandū preterea quod anaximenes et diogenes dixerunt aerem esse rerū principium. quia videbant vitā aīalium p aeris respirationem conseruari Ratio autē opinionis heracliti erat propter ignis subtilitatē. ¶ Notandū quod. S. T. ibidē lec. xi. dicit quod hesiodus dixit terrā primo esse factā. Nā multitudo hominū hoc existimabat quod terra esset sbā oīm et sic antiqui poete dixerunt terrā esse principiuz sed posteriores naturales dixerunt eā solam non esse principium propter eius grossiciē. Notandū preterea quod eorū qui posuerunt plura pricipia. quidā posuerunt ea finita quidē vero infinita Eorum autez qui posuerunt ea finita. Quidā posuerunt ea esse duo scz ignē et terram vt permenides Quidā vero tria scz ignem aerē et aquā Nam terrā compositam existimabant propter eius grossiciē. Quidaz vero iiij. vt empedocles vel en ā scd̄m alium numerū. quia etiam posuit litē et amicitiā. Qui vero posuerunt plura infinita diuersificati sunt Democritus eīm posuit indiuisibilia corpora que dicūtur athomi esse principia rerum et dixit ea esse vnius gn̄is scd̄m naturam sz differebant secundū figurā et formam et non solum differebant sed etiā contrarietatē habebant. Ponebat eīm tres contrarietates vnā scd̄z figurā que est inter curuū et rectum. Aliā secundū ordinē que est prioris et posterioris. aliā secunduz positionē scz ante et retro sursum et deorsum et sinistrorsum et sic ex illis corporibus vnius nature existentibus ponebant diuersa fieri secundum diuersitatē figure positionis et ordinis athomorum. Ex hac autē opinione phūs dat intelligere oppositā opinionē scz anaxagore qui posuit infinita principia sz non vnius gn̄is scd̄m naturam posuit enim principia esse infinitas ptes carnis τ ossis et aliorum huiusmodi ¶ Notandū preterea quod quidā phisici non cognouerunt nisi cām materialē ponebāt aūt formas naturales eē accidentia sicut τ artificiales. Sicut ergo tota substantia artificialiū ē eorum materia Ita sequebatur secundū eos quod tota substantia naturalium esset eoz materia vnde qui ponebant tantū vnū principiū puta aerem putabant quod alia entia essent aer secundū suā substantiā vnde quando inquirūt de entibus vtrū sit vnū aut plura: eorum inquisitio est de principijs materialibus que elementa dicuntur. ¶ Prima cōclusio Ad philosophū naturalem non pertinet iprobare opinionē permenidis τ melissi qui dicuntur philosophi non naturaliter locuti probat phūs quia ad geometrā non pertinet inducere rationē cōtra destruentē sua principia sed hoc vel ptinet ad aliquā sciētiam vel particularem si geometria sit subalternata alicui particulari scientie sicut musica arithmetice vel pertinet ad scientiam communem scz logicam vel metaphisicam sed predicta positio

destruit principia nature quia si sit solū vnū ens et immobile vt ex eo alia fieri non possint tolletur ratio principii. qꝛ ad positionē principij sequit̄ multitudo. Scd̄o qꝛ non requiritur ad aliquā sciā ꝙ inducat rationē cōtra opiniones manifeste falsas et improbabiles. Nam de quolibet proferēte contraria opinionibꝰ sapientis sollicitū esse stultū est. pmo thopi. p3 igitur ꝙ nō est naturalis disputare cōtra hanc opinionē. ❡ Scd̄a conclusio. Non est naturalis scīe soluere predictorum ph̄orum rationes probatur p̄io qꝛ nō exigitur in aliqua sciā vt soluātur rationes sophistice que manifestum defectum habent vel forme vel materie. vnde positio mellissi est magis onerosa et fatua et non hn̄s deffectum i. dubitationē Non est autē incōueniens ꝙ vno inconuenienci dato alia sequātur. Scd̄o probatur cōclusio qꝛ in sciā naturali supponitur omnia aut quedam moueri dixit aūt oīa aut quedā qꝛ de quibusdā dubiū est vtrum moueatur puta de aīa de polis mūdi de cētro terre. Et ꝙ naturalia moueātur p3 ad sēsum. Est etiā necessarium supponi motum qꝛ necesse est supponere naturā in cuius diffinitione ponitur motus hoc habito procedit vlterius ph̄us ꝙ nō oēs rationes sunt soluende in sciā s3 solū3 ille que procedunt ex principijs illius scīe quod p3 per exēplum in geometricis de tetragonismo. i. quadratura circuli. Pertinet enim ad eam soluere argumentum illius qui procedebat per decisiones circunferentie quia nichil sumebat contrarium principijs vnde duo fuerunt male quadrātes circulū. Est aūt quadrare circulum inuenire quadratū sibi equale. Quadratū aūt vocatur figura quadrilatera habēs oēs angulos et oīa latera equalia vnus fuit brisso qui quadrauit ex principijs geometrie incidendo circūferentiā in. iiii. portiones equales. Inquit albertus ꝛ inueniēs quadratū equale illis portionibus putabat sequi ꝙ illud quadratū esset equale circulo s3 non sequitur qꝛ portiones ille non consumunt totum circulū licet consumāt totā circunferētiā et ideo non sequitur si quadratū est equale portionibus ꝙ sit equale circulo hoc autē falsigraphū habet dissoluere geometra. qꝛ alia est ꝓportio corde ad arcum et quadrati ad circulū vn̄ arcus est lōgior corda. Et similiter ps circuli corda siue linea sibi supposita. Antiphon aūt rudis fuit valde qꝛ putabat ꝙ linee circuli non possent in infinitū diuidi et ideo volebat in circulo facere vnā figurā tot angulorū ꝙ circulus esset totaliter euacuatꝰ. illi autē figure multangule inuenit equale quadratū ꝛ illud putabat esse equale circulo. hic procedit ex opposito principii geometrie apud quos linea semp diuisibilis est vnde contra eum nō disputat geometra si dicas celū nō potest diuidi ergo linea que est in eo est indiuisibilis dicēdū ꝙ celū est diuisibile. i. habet partē extra partē qꝛ ergo permenides ꝛ mellissus supponunt ens esse immobile siue ꝙ motus non est quod tamē est principiū in sciā naturali sequitur ꝙ soluere eorū rationes nō ꝑtinet ad ph̄m naturalē disputat tamē cōtra eos ph̄us per primā phiam. i. metaphisicā. ❡ Conclusio responsiua. Nō omnia sūt vnū ens probat ph̄us p̄io supponendo ꝙ ens dicit̄ multipliciter. i. non vniuoce. Tunc queritur ab eis quomō capiunt ens si pro sbā tunc iterū queritur pro qua subā. Item si omnia sunt subā tunc subā erit sine accidente et tunc sequitur ꝙ nō sit quātitas nec quantum quod est contra mellissū qui posuit ens esse infinitum quia infinitū per se loquendo nō ē nisi in quātitate vn̄ subā ꝛ qualitas non dicuntur infinita nisi per accidens. Si vero capiant pro accidēte. Cōtra. Nam impossibile est accidens esse sine subā oīa enim de subā dicuntur sicut de subiecto. Si vero capitur pro subā et accidēte iam nō erit vnū ens tm̄ s3 duo. S. T. dicit ꝙ per has rationes ph̄us disputat cōtra hanc positionē3 ens est vnū scd̄a rōphi supponit ꝙ sicut ens dicit̄ multipliciter ita et vnū dicitur tripliciter vel sicut cōtinuū est vnū vt linea vel sicut īdiuisibile est vnū vt punctum vel sicut vnū dicuntur illa quorū3 ratio siue diffinitio est vna sicut vappa et vinū3. Si ergo omnia sunt vnū vel ergo oīa sunt vnū3 cōtinuatiōe et hoc non quia cōtinuū est quodāmō multa et sic q̄ ponit ens continuū3 necesse est ꝙ ponat quodāmō multa non solū propter multitudinē ꝑtium s3 etiā3 propter diuersitatē que est inter totum et ꝑtes vel oīa sunt vnū indiuisibile et hoc non quia dicebant ipsū ens esse quantum qꝛ alias nō esset finitum sicut ponebat ꝑmenides nec infinitū sicut mellissus Nec possunt oīa esse vnum ratione quia sequerentur tria inconuenientia. Primū ꝙ eadē esset ratio contrariorū et boni et mali sicut posuit heraclitus iiii. metha. scd̄m inconueniens qꝛ eadē esset ratio boni et non boni quia ad malū sequitur nō bonū3 ꝛ entis et non entis et sic oīa essēt non ens qꝛ forte quecunq3 sunt eadē scd̄3 rationē de quocunq3 predicatur vnū et aliud tertiū inconueniens qꝛ diuersa genera vt qualitas et quātitas essēt eadē scd̄m rationē. ❡ Notandum preterea ꝙ permenides et mellissus errauerunt qꝛ nescierunt distīguere vnū et multa similiter ꝛ posteriores ph̄i vid3 licophron auferebat hoc verbū est ne videretur ponere multitudinē in rebꝰ. qꝛ enim ponitur inter subiectum ꝛ predicatum videtur ꝙ sbm̄ ꝛ ꝑdicatum nō sint vnū sed inter se diuisa et distincta vn̄ non dicebāt homo est albus s3 hō albus s3 quia hec orō est inperfecta Ideo alii dicebāt ꝙ oportebat ponere aliquod verbum sed non hoc verbum est vnde dicebāt hō albat vel ambulat. Sed dicendum ꝙ id quod est vnū vno modo potest esse multa. sicut albū ꝛ musicū et id qd̄ est vnū toto et actu fit multa scd̄m partium diuisionem vnde non est inconueniens concedere vnum esse multa aliquo modo sc3 in potētia tamē vnum in actu non est multa in actu.

❡ Contra hec arguitur. Tantū mundus est ꝛ mundus est vnus ordīe quodā ergo tm̄ vnū est maior p3 quia nichil est quin ipsum sit mundus vel pars eiꝰ er. S. T. dicit prima. q. xxxi. ar. iiii. ad. iii. ꝙ dictio exclusiua non excludit ꝑtem. non enim sequitur solus sortes est albus ergo manus eius non est alba. Item per idē videtur ꝙ argumentū phi cōtra mellissum non est bonū vbi ait. Si solum principiū3 est principiatum nonē qꝛ principiū nō excludit principiatum cū sit de intellectu eius. Item ens et vnū3

conuertuntur ergo omne ens est vnū et tantū vnū est ens ab vniuersali ad exclusiuā. Itē tantū vnuꝫ est hoc ens ergo tm̄ vnum est ens añs pꝫ exponendo gratia pluralitatis quia vnum est hoc ens et nō plura ꝙ̄ vnū sunt hoc ens demonstrato angelo vel te.
¶ Secundo arguitur per rationē mellissi. Quod factum est habet principium ergo quod non est factum non habet principium sꝫ ens non est factum ergo non habet principium. et per consequens nō habet finem. sed quod non habet principiuꝫ ꝛ finē est infinitum. ergo ens est infinitum. quod autē est infinitum est immobile nichil enim est ad quod moueretur. et iterū quod est infinitum est vnum qꝛ si essent multa oporteret aliquid esse extra infinituꝫ ergo ens est vnuꝫ. Primā autē minorē scꝫ ꝙ ens nō est factum probat qꝛ vel esset ex ente vel ex nichilo nō primū qꝛ nichil fit ex seipso. Nec scḋꝫ quia ex nichilo nichil fit. Item arguitur ꝑ rationē permenidis. Quicquid est preter ens est non ens sꝫ quod est non ens est nichil ergo quicquid est preter ens est nichil sꝫ ens est vnum ergo quicquid est preter vnū est nichil ergo est tm̄ vnū ens et ex hoc concludebat ꝙ esset immobile qꝛ non habet ad quod moueretur et ponebat pmenides ens esse vnū finitum.
¶ Tertio videtur ꝙ aristoteles fl̄m imposuit istis phis. dicit em̄ picꝰ mirādolanus ꝙ pmenides cum diceret tm̄ vnum esse ens. Intēdebat loqui de deo quasi diceret tantū vnum est cui vere rō entis conuenit vn de dicebat vnū est quod vere est sicut nos dicimus ꝙ solus deus est bonus scꝫ per essentiā ad hoc introducit simpliciū defendentē permenidem qui in sua poetria rerum multitudinem tuetur. Mirū em̄ esset permenidē grauē phm̄ discipulū xenophanis ad tātā deuenisse dementiā vt nesciret sortem et platonē non esse vnū ens vel vnam ciuitatem non esse realiter differentē ab alia qui suis ciuibus leges scripsisse legitur apud laertiū libro. ix Item ꝙ nesciret continuū habere multas ptes et phi. q̄rit an omnia sunt vnū continuū cum hoc permenides concedat. Item phūs. T. c. iiii. dicit ꝙ pmenides facit calidū et frigidū principia siue ignē et terrā et idem habetur in methaphisica ergo permenides nō posuit tantū vnum principium ymo videtur ꝙ nullū posuit principium scḋm veritateꝫ qꝛ vel illud principium esset principium sui ipsius vel alterius sꝫ nullū istorum videtur dixisse pmenides vel mellisꝰ qui a laercio dicitur fuisse pmeidis auditor. Item rationes aristotelis videnꝫ cōtra istos esse quedā peticiones principii magis enim notuꝫ est motuꝫ esse ꝙ̄ ens multipliciter dici ymo qui negant rerum multitudinem consequenter dicerent ens non dici multipliciter et scotiste dicunt ens esse vniuocum. Item phūs cōmittit falaciā cōsequētis dicendo omnia sunt vnū ergo oīa sunt subā vel omnia sunt accidens vide in simili non sequitur oē per se subsistēs est subā ergo omne per se subsistēs est subā corporea vel omē per se subsistens est subā incorporea.
¶ Quarto arguitur ꝙ naturalis possit disputare ꝯtra negantē sua principia quia sicut se habet metaphisicus ad principia metaphisicalia sic se habet naturalis ad principia naturalia sꝫ metaphisicus disputat contra negantē sua principia ergo et phisicus quod etiā pꝫ quia seclusis substanciis sepatis phisica esset pria phia ergo haberet ꝓbare sua principia. Item phisica non est subalternata alicui ergo nichil probat sua principia qm̄ ea que sunt per se nota non possunt probari vel dubitari. Item nichil est notius in metaphisica principio phisice ergo metaphisicus vt sic non potest disputare contra negantē principia phisice añs pꝫ quia metaphisicalia sunt nobis minus nota ꝙ̄ phisicalia qm̄ phisicalia cognoscimus ad sensum non autē metaphisicalia. Item sicut habetur a. S. T. p̄o metha. lec. ꝯ ad perscrutationē que est de causis non cōgruit vt sermo habeatur de hiis qui non potuerunt inuenire cās sꝫ predicti phi qui posuerunt tantū vnum ens et immobile sunt huiusmodi ergo de his non habet perscrutari metaphisicꝰ licet habeat disputare contra eos qui ponebant vnum tm̄ esse ens. Item ille qui potest probare aliqua principia esse potest redarguere eum qui ea negat sꝫ phūs naturalis potest demonstrare aliqua pricipia esse quis aristoteles in. viii. demonstrat primū motorē esse. Item phūs soluit argumenta zenonis probantis nullū motum esse ergo ad phisicum ptinet soluere has rationes que sunt contra sua principia.
¶ Quinto arguitur ꝯtra suppositū phi probando ꝙ ens sit vniuocū siue vnius rationis ad subām et accidens quia omne cōe quod potest esse notūꝛ certum de aliquo de quo nullū suorum inferiorum pōt esse notum et certum est alterius rationis ab vnoquoqꝫ suorum inferiorum sed ens potest esse certū et notum de aliquo de quo non est certum verū sit subā vel accidens igitur maior pꝫ quia si aliquod cōmune non differret re nec ratione a suis inferioribus tunc de quocunqꝫ ipsum esset notum oporteret de aliquo inferiorum esse notuꝫ minor pꝫ de lumine de quo antiqui dubitabant an esset subā vel accidens et tamē non erāt dubiȷ an esset ens. Itē ens predicatur de rationali vel ergo predicatur de eo sub ratione subē vel accidentis vel sub ratione cōmuni distincta ab vtraqꝫ. Si primū tunc genus predicatur per se de dr̄ia. Si tertiū habeꝫ ꝓpositū.
¶ Sexto hec est vera sbā est magis ens ꝙ̄ accidēs queritur ergo sicut prius pro quo capitur ibi ens. Item arguitur ꝙ infinitum ꝑ se non sit in quātitate qm̄ nullum est infinitum nisi dicas deum vel intelligentias esse inferiusꝰ infinitas et sic non sequitur infinitum est ergo quātū est qḋ est contra phm̄. Item dato ꝙ aliquid esset aliquomō infinitum vt puta intelligentie que dicuntur esse infinite scḋm durationē vel inferius tale tm̄ infinitum non reperitur in quantitate proprie dicta. Itē primo poste. dicitur ꝙ linea est ex punctis ergo ratio antiphōtꝫ non est ex falsis qm̄ scḋm hoc aliqua linea videtur esse indiuisibilis. Item continuū non esse indiuisibilibus non est contra principium geometrie pꝫ qꝛ alias geometria esset subalternata phisice qꝛ phisica probat illud. vi. phi. forte dicis ꝙ subalternatur ei. Cōtra scīa subalternans est certior sed scīe mathematice sunt certissime igitur.

¶ Septimo arguitur q̄ motū esse non est principium in phia q̄ ista est contingens ⁊ falsificabilis ergo non est principium añs p₃ q̄m possibile est nichil moueri. Item accidentis esse est inesse sed po test probari q̄ motus alicui inest sc₃ subiecto phisice ergo potest probari in phisica q̄ motus est vnde primo post. de passione non p̄cognoscitur q̄ est ergo hic non supponitur q̄ mobile est. Item mot⁹ h₃ cāmnaturalē ergo potest in phisica p̄bari q̄d est.

¶ Ad primum dicendū q̄ illa argumenta non proceduntcontra nr̄am intentionē vnde nego añs. ad probationē dicūt quidam q̄ quando signū exclusiuum capitur proprie tunc excludit oē aliud a subiecto siue sit pars siue non. secus aūt est si capiatur improprie Scd̄o dicitur q̄ dictio exclusiua addita vni relatio excludit reliquū vt dicit. S. T. i. d. xxi. tertio dicit̄ q̄ dato q̄ non excluderet p̄tem proprie dictā tamē semp excludit oē aliud suppositum sc̄d₃ dictum fundat scotus in p̄ntiarum dicit tamē ibidē d. xxi. vnū quod non credo esse verū q̄ ista tantum homo est risibilis licet coiter ponatur h̄re duas exponentes sufficienter tamē exponitur per istā nullus non homo est risibilis. Contra tunc ista esset vera. Tm̄ homo turrit casu quo nichil curreret q̄ ista est vera nullus non homo turrit Deinde dicitur q̄ hec est concedenda Tantū vnū est ens si exponatur gr̄a alietatis vt p₃ per suā vniuersalē secum cōuertibilē. Et si dicatur phūs prio priorū non docet conuertere exclusiuā in vniuersalē terminis transpositis ergo vniuersalis nunq̄₃ conuertitur in exclusiuam. Rñdetur a p̄dicto doctore q̄ phūs docuit conuersiones ad p̄ficiendū sillōs modo exclusiua non tenet aliu₃ locum in sillō inperfecto q̄₃ indefinita non exclusiua q̄ non aliā conclusionē infert Sed contra bene sequitur Tantū aial est risibile et tantum subā est aial ergo tm̄ sbā est risibilis tñ illud cōsequens nō sequeretur formaliter ex premissis deponendo signū exclusiuū Ad aliud dicitur a sophistis q̄ hec pōt cōcedi tm̄ vnū est ens exponēdo gr̄a pluralitatis s₃ non est contra intētionē phi vel dicatur q̄ populus est aliquomō ens et tñ non est simpliciter quid vnū Sed contra Si tantū vnu₃ est exponēdo gr̄a alietatis vel illud est subā vel est accidēs sic enim arguit phi. s₃ nullū potest dici. Item si tantū vnu₃ est vel ibi vnū capit̄ p vno p ₒtinuitatē vel p indiuisibilitatē s₃ nullū est dicēdu₃. Itē p̄bat̄ q̄ non omne ens est vnū q̄ vnū non reperitur nisi in quantitate s₃ deus et intelligentie non habent quantitatē ergo nec vnitate₃. Rñdetur q̄ si ens et vnū semp capiantur eodē modo. Concedo q̄ tātu₃ vnū est sbā q̄ ois subā est vnu₃ Et si querat̄ an hec sit vera multitudo est. Si sic tunc hec est falsa tantum vnū est quocūq₃ modo exponatur quia nō quicquid est/est vnū ⁊ plura q̄₃ vnū sunt Dicunt quidam q̄ multitudo p̄tium vnius continui est s₃ multitudo rerum sp̄e differentiū non est. Sed ista p̄tinent ad sophistarum cōsiderationē vnde dico q̄ etiā de⁹ est vnū quadā vnitate transcendentali posset aliquis dicere has propositiones esse distiguendas tantū vnū est ens propterea q̄ ens et vnū non dicuntur vniuoce vt tangit phūs in textu.

¶ Ad scd̄m principale dicendum scd̄m phm̄ q̄ in p̄ria ₒña est falatia consequētis arguit eni a destructiōe añtis ad destructionem ₒñtis Et quādo dicit̄ non habet principiū ergo est infinitum. dicendū q̄ principium est duplex sc₃ t̄pis et magnitudinis tūc dicit q̄ illud quod non est factum non habet principium t̄pis s₃ bene habet principiu₃ magnitudinis. Deinde dicitur q̄ non sequitur est infinitum ergo est immobile q̄ pars aque posset moueri in seipsa localiter et posset alterari. Item nō sequitur est infinitum ergo est vnū scd̄m sp̄ēm s₃ forte scd̄m materiam scd̄m quā quidā ph̄ōrum naturaliu₃ posuerūt oia esse vnū non aūt scd̄m sp̄ēm Manifestum est enī q̄ contraria sunt differentia ad inuicē scd̄m sp̄ēm.

¶ Deinde respondendum est ad p̄menidē q̄ p̄tim falsa sumit et partim non recte concludit. Primu₃ p₃ q̄ sumit q̄ ens dicit̄ simpliciter. i. vniuoce. Ite₃ concedo scd̄₃. S. T. q̄ quicq̄d est preter ens est nō ens Si ens sumatur prout est cōe subē et accidenti. Si aūt sumatur pro accidente vel pro subā tantum falsum est. Item forma arguendi non valet q̄ ponamus q̄ albū sit vniuocū non sequitur. Quicquid est preter album est non album ergo album est vnum tantū Sicut non sequitur Ois subā preter incorporeā est corpus ergo incorporea est vna tantum Quidam sophiste negant hanc quicquid est p̄ter ens est non ens q̄ scd̄a exponens est falsa ⁊ subiectum p̄ñe non supponit Sed hoc dimisso querit̄. An accidens sit non ens dicit plato q̄ accidēs est non ens. tñ nō est nichil s₃ aliquid s₃ hoc reprobat phūs vñ accidens dicitur esse ens alias non predicaretur de sbā. subā eni est ens si ergo accidens dictum de sbā sit non ens tunc ens esset non ens. dicimus ergo q̄ vere ens non solū significat subiectū s₃ ipsum album. Sed contra accidens non est simpliciter ens ergo pōt dici absolute non ens. Item scd̄e intentiones que nichil videtur esse dicuntur de subā tamē non sequitur q̄ subā sit non ens. Ad primum negatur cōsequentia. Ad aliud dicitur q̄ scd̄e intentiones non sunt oīno nichil.

¶ Ad tertium principale concedo q̄ p̄menides p illud vnū intellexit deum q̄ ad totū celū respiciēs ipsum vnū dixit esse deum vt habet aristoteles et S. T. i. metha. lec. ix. Ite₃ laertius lib. ix. de vita ⁊ moribus ph̄ōrum dicit q̄ permenides posuit duplicem phiam aliā scd̄m veritatē et aliā scd̄₃ opinionē et hoc modo etiam posuit pluralitatem Mellissus vero p̄menidis auditor dixit infinitū immutabile ⁊ immobile et vnū esse vniuersum Sed cōtra laertium videt̄ phūs qui vocat p̄menidē discipulū mellissi. Quida₃ dicunt q̄ mellissus noluit dicere omnia esse vnum simpliciter nec voluit negare quin subā et accidens essēt duo sed dicebat omnes substantias esse vnam secundū speciem et q̄ homo et asinus erant eiusdē speciei essentialis et solum differebant in accidentibus realibus vnde sicut dicitur q̄ album erit nigrum ita diceret q̄ homo erit asinus et asinus poterit ridere quia ponebat res ī materia conuenire et nullam ponebat formam. Sed contra ipse negabat motum esse, ⁊ per consequens se esse genitum vel diuidere lignum sed se

eum dū hunc modum dicendi posset esse motus secundum ꝙ materia transmutaretur de vno accidēte in aliud vt dicit. S. T. i. metha. lec. ix licet alij phi qui ponebant vnū principium ⁊ ipsum esse mobile possent totū vniuersum esse vnū scđm subāʒ tñ diuersificatum scđm accidentia. tamē permenides et mellissus nec secundum subām nec scđʒ accidentia pluralitatem in rebus ponere poterant. Ad aliud dicit. S. T. ꝙ phūs in hac disputatione vtitur pluribus que sūt minus nota qꝛ procedit ex hijs que supponuntur ab aduersario. Ad aliud dicitur ꝙ multiplicitas entis non asserit multa esse qꝛ ens non significat multa copulatiue. Ad aliud dicitur ꝙ non est falatia cōsequētis ꝓpterea ꝙ ens nō est vniuocū vel secundum alios qđ non credo ens supponit determinate dicendo oīa sunt vnum ens quia signū est alterius numeri. Item dato ꝙ supponat simpliciter vel confuse tñ adhuc valet ꝯsequētia contra tenentē ꝙ oīa sunt vnū sʒ nn est impossibile ꝙ tantū vnū sit. non. vt patet añ mundi creationem. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ non est simile quia phūs primus considerat ens inꝗʒtum ens et oīa sub ratione entis continentur. Ideo ipse habet disputare cōtra principium primū quod formatur de ente sʒ naturalis non considerat ea per que potest procedere contra negantes motum. Sed cōtra potest ostendere eis motū esse per eorum sermonem qui non potest esse sine motu ergo potest cōtra eos disputare. Negatur consequētia inꝗʒtum phisicas. Ad aliud dictum est supra. Quidā negant ꝙ hec sit per se nota motus est. S. T. de veri. q. x. ar. xii. Deinde dicitur ꝙ non opʒ in hac disputatione procedere ex simpliciter notioribus que est ad hominez. Ad aliud dicitur ꝙ phisicus bene ꝓbat aliqua principia esse sed non potest probare principia prima sue doctrine. Ad aliud dicitur ꝙ phisicus habet soluere rationes eorū qui concedunt aliqua principia phisice. Sed querit de theologo an possit probare aliquod principium vel articulū fidei vt xp̄s resurrexit ergo nos resurgemus nota. s. t. opus. lxxii. vbi dicta sua concordat et prima parte. q. i. ¶ Ad quintum argumentum doctoris subtilis dico ꝙ hoc argumentum vt videtur probaret ꝙ ens est vniuocū ad ens reale et ens rationis contra euʒ in. i. d. xxix vbi ait ꝙ relationi reali et rationis non est cōe aliquid vniuocū probatur qꝛ certum est ꝙ scđa intētio est ens et tamen dubium est an sit ens reale vel rationis si dicit ergo quidā ꝙ si ꝗs cognoscat de aliquo ꝙ sit ens cognoscit ꝙ sit subā vel accidens sub disiunctione licet nō sciat determinate an sit subā nec scit determinate an est accidens. Sed contra ens determinate dicit aliquā rationē vel ergo determinate dicit rationē cōmunē subē et accidenti. Dicit quidā ꝙ quicunqʒ hoc cognoscit esse determinate ens concipit ipsū determinate cōceptu subē vel determinate conceptu accidētis licet forte nesciat an conceptus quē format sit conceptus subē vel accidētis quia forte nescit quid per nomē subē significatur vel aliter dicitur ꝙ ens dicit conceptū coēm coītate analogie nō autē vniuocū. Et de hijs satis dictum est in logica: satis enī patet in presentiarum in rationibus aristotelis ꝙ semꝑ supponit eno non esse vniuocum et hoc etiā ponit phūs tertio metha. sʒ ad hoc dicit doctor subtilis ꝙ aristoteles. iii. metha. solū loquitur arguitiue arguēdo ad oppositas ptes questionū vñ ex hoc nullum trahit argumentum alias contradictoria essent vera.

¶ Ad sextum potest dici vno modo ꝙ ens ibi capitur pro subā et sēsus est ꝙ subā est nobilior subā ꝙ̄ accidens sit accidens qꝛ subā in esse subē a nullo dependet accidens aūt in esse accidentis depēdet a subiecto. Ad aliud dicitur ꝙ infinitum in potentia est qm̄ quodlibet continuū inꝗʒtuʒ huiusmodi est in infinitum diuisibile. De geometria dicitˀ ꝙ non subalternatur phie naturali qꝛ subiectum eiꝰ non subalternatur subiecto phie nec consideratio considerationi quia vna est coniuncta materie alia autē abstracta. Et ad illud primi poste. dicitur ꝙ pūctum est principium linee licet nō sit pars. Et ideo linea dicitur esse ex punctis

¶ Ad septimum dicitˀ ꝙ motū esse apđ phm̄ nō est contingens vt patet de motu celi. ¶ Ad aliud dicitur ꝙ licet posset demōstrari motū inesse tali subiecto non tñ potest absolute demonstrari ꝙ motꝰ est sʒ hoc cognoscitur per sensum. Deinde dicitur ꝙ quibusdā ꝙ non oē habens causam est demonstrabile sed solum quod non est manifestum. Scđo dicitur ꝙ non est inconueniens idem esse per se notum et demonstrabile in diuersis gñibus cognitionū vnde motum esse est per se notū noticia quia est et est demonstrabile noticia propter quid sicut antiqui priꝰ cognouerunt eclipsim esse per sensuʒ postea demōstrauerunt per causam.

Ad secundum sic proceditur. Videtur ꝙ totum non distiguatur a suis ptibus qꝛ scđm phm̄ et. S. T. hic. non est incōueniens vnū in actu esse multa in potentia. sʒ vnum in actu est ipsū totum multa aūt in potentia sunt ipse ptes. Sed contra quia quādo homo moritur ptes manent et tñ homo non manet ergo distinguuntur realiter.

¶ Rñdeo dicendū ꝙ multiplex est totum quoddā enī est homogeneū quod scʒ hʒ partes eiusđ rōnis vt aq̄ aliud est totū etherogeneū qđ hʒ ptes requirētes diuersā dispositionē vt hō. Item quoddā est totum quod est per se vnum vt homo vel lapis. Aliud est totū non ꝑ se vnū vt homo et sua albedo vel cumulus lapidum. ¶ Notandū preterea ꝙ de presenti q̄stione triplex est opinio. Prima est cōmuniter nominaliū ꝙ licet non omne totum sit sue ptes tñ omne totum hn̄s ptes est sue ptes. Primū patet qꝛ deus nō est sue ptes cum nullas habeat. Alij opinantur totum a suis ptibus distingui per quosdam modos vnde vnus modus est in quo est aliud sicut in materia ⁊ subiecto et ille est modꝰ materie. Aliꝰ modus est esse in alio sicut perfectio in suo pfectibili qui est modus forme. Dicūt scđo ꝙ isti modi differunt realiter a ptibus quorum sūt modi sicut modus subē qui est per se esse differt a subā et modus qui est esse in alio differt ab accidentibus. Sed cōtra quia aut isti modi sunt partes tocius aut passiones eius. aut sunt ipsum totum. aut sunt passiones

partiū. Si primū contra totū non differt ab oībus partibus per aliquas partes alias idem esset principium differendi a seipso. Si scđm contra nichil differt essentialiter per illud quod est posterius eo sed passio totius est posterior toto ergo totum nec realiter nec formaliter nec essentialiter potest differre per istos modos. Si tertium Contra isti modi non ponuntur in predicamento sicut totum quia solum essentie rerum ponūtur in predicamento sȝ esse in alio vel in quo aliquid. non sunt essentie rerum sed modi essentiarum. Si quartum Cōtra nulla res differt essentialiter ab alia per illud quod est passio alterius Hec argumēta non solū probant totum distingui a ptibus per modos sȝ etiā ꝙ totum a nulla parte distinguitur per modos. ¶ Alij dixerunt vt petrus nigri ꝙ totū homogeneū ē idem ꝙ omnes partes sue vnite non aūt totum et herogeneum Ratio primi est qꝛ illud quod est eiusdem nature gn̄e spē et numero cum aliquo illud non distinguitur realiter ab ipso sȝ totū homogeneū et omēs sue partes vnite sunt huiusmodi igitur. minor pȝ qꝛ impossibile est ymaginari totum esse separatum ab omnibus partibus simul vnitis. Alij sūt reales tenentes nullum totū siue homogeneū siue etherogeneū esse suas partes. Et si queratur quid de hoc sentiunt thomiste. Capriolus in. iij. sententiarum. d. ij. q. ij. tenet totum realiter distingui a suis partibus Petrus nigri. i. clipeus thomistarum post herueum tenet vltimā opinionē iam recitatā Durandus tenet absolute totum esse suas ptes vnde hec propō solet distingui homo est materia et forma qꝛ si et capiatur copulatim conceditur ab istis. Si autem capiatur copulatiue tūc est falsa qꝛ sensus est homo est materia ⁊ homo est forma Siluester etiā inter thomistas arbitratur probabile ꝙ totum est sue partes in oīb⁹. Et hoc videtur posse deduci ex herueo qꝛ scđm eum numerus videtur nichil esse aliud ꝗ̄ vnitates simul sumpte Johānes versoris i. phi. q. 7. dicit cum abiecto magno ꝙ partes relate ad formā vnientē eas sunt vnū sec⁹ aūt est si accipiantur scđm se vel potest dici Inquit de omni eo ꝙ ptes simul sumpte sunt idem cū toto differunt tamē rōe quia tamē loquendū est vt plures. ¶ Respondeo ad quesitum ꝙ nullum totum est sue partes etiā simul sumpte probatur qꝛ cuiuslibet transmutationis terminus per se est aliquid absolutum per se vnū sed terminus gn̄ationis naturalis fortis non est materia ⁊ forma sed aliquod compositū igitur cōpositum non est materia ⁊ forma minor pȝ quia materia et forma hoīs geniti sūt termin⁹ creationis ergo non sūt terminus gn̄ationis. vn̄ arguit expositorie materia et forma homis non generantur et materia et forma homis sunt berta ergo berta non gn̄atur: consequēs est falsum et non maior ergo minor. Respondēt ꝙ inferendū est ergo berta non est ptes genite sȝ teneam⁹ verba adiectiua incōpleta et tūc concludat precise maior extremitas. ¶ Scđo omne constitutiuū distinguitur realiter a ꝯstituto sȝ ptes simul vnite cōstituūt totū ergo non sunt totum. minor patet quia partes separate non cōstituūt totum ergo vnite cōstituunt totum

Item quelibet corruptio subālis terminatur ad aliquod absolutū istud aūt non est materia ⁊ forma sȝ aliquod absolutū igitur. Itē nulla relatio desinit esse nisi ad desitionē alicuius absoluti sȝ dū corrūpitur sortes desinit esse relatio inter formam ⁊ materiā eius ergo aliquod absolutū desinit esse: istud autē nec est materia nec forma. Itē sequeretur ꝙ nullum continuū haberet plures ptes ꝗ̄ duas pȝ quia nullū continuū habet plures ptes ꝗ̄ tres tertias. 4. iiij. et sic in infinitū de omnib⁹ partibus cōtinui sȝ oēs iste sunt due medietates continui p adversarium igitur. Item partes ꝗ̄titatiue essēt partes essētiales quia sortes est due medietates que sunt partes ꝗ̄titatiue et est materia ⁊ forma q̄ sūt partes essētiales. Item tunc aliquis posset videre a et b et c ⁊ sic in infinitum et tn̄ nullū istorū videret: probatur ponendo ꝙ videā parietem qui diuidatur in partes ꝓportionales scđm profundū et minores sint versus visum meū tunc clarum est ꝙ nullam partem proportionalē video qꝛ quacūqȝ data inter illā et visum meū mediat alia et tn̄ video oēs partes proportionales qꝛ video totū quod est oēs sue partes. Tertio sequeretur ꝙ sortes et plato differrent spē qꝛ hee materie et hee aīe differūt inter se spē et hee materie et hee aīe sunt sortes ⁊ plato igitur sortes ⁊ plato differūt spē: forte negas maiorē. Sed contra qn̄ iste aīe essent sepate a suis materijs tunc differunt spē ergo et nūc cum nichil possit transire de spē in spēm forte dicis verum est de ente particulari capio ergo noticiā harum materiarū et harū formarum illa semp est eiusđ speciei ergo et obiecta sua. Item dicit. s. t. hic si materia et forma essent eadē vni tertio scȝ sorti ergo sūt eadē inter se per geometrie principiū quecunqȝ sunt eadem vni tertio. ꝛc. ¶ Item sequeretur ꝙ sortes et plato essent post mortem sortis ⁊ platonis dato ꝙ nunꝗ̄ resurgent pȝ quia hee materie et hee forme erunt post mortem sortis et platonis et hee materie et hee forme sunt sortes et plato igitur. Item hec est in materia naturali apud aduersarium hec sunt sortes demōstrando ptes ergo illa semper esset vera subiecto supponente añs pȝ quia predicatum nichil: cōnotat propter hoc quidā eorū dicunt terminos predicamēti subē esse cōnotatiuos. Itē aduersarij concedunt ꝙ sortes et plato currunt et tamen sortes nō currit si forma sortis ponat in materia platonis et econuerso et currāt illa duo composita. ⁊ ꝙ aliquis binarius est perpetuus puta materia et forma et tn̄ sortes non est perpetuus. Ista argumenta quidā eorū soluere nititur vnde dicit ꝙ totum non cōponitur ex materia et forma cōplexiue sed diuisiue. Contra manifestū est ꝙ opȝ dare causā precisā et totalē ipsius compositi et illa non est materia nec forma. Item hec vera est compositum fit precise ex materia et forma et si hec capetur diuisiue illa esset falsa qꝛ cumpositum non fit precise ex materia nec precise ex forma. ¶ Scđa conclusio Totū a qualibet pte distinguitur hec est de se manifesta.

¶ Contra primā conclusionē arguit durand⁹ in. 3 d. 2. impossibile est intelligere cōiunctū nisi intel-

ligendo partes vnitas et econuerso ergo totuz nõ est tertia entitas distincta a suis partibus. Item auicēna dicit. 4 metha. q hõ est aīa et corp⁹ et neutrum per se. Item nulla natura totalis assumpta a verbo est deposita in morte scdm damascenuz sz si compositum esset aliud realiter a suis partibus cũ illud non habuerit xps in triduo deposuisset aliqd quod prius assumpsit. Item ois forma vltimior est perfectior sz si esset aliqua forma totius compositi alia vltra intellectiuã illa esset perfectior q̃ intellectiua quod est contra scd̃am propõnem de causis vbi dicitur in cõmento q aia intellectiua est in horizõte eternitatis quo ad superius.

Scdo si totũ addit aliquid supra ptes opz q forma illius compositi differat realiter ab istis partibus et iterũ accipiendo illam formã si habeat ptes distinctas ab ea habebit aliã formã z sic in infinitũ Item ad hoc q aliqua distinguãtur realiter opz q vnũ aliquid realiter includat q aliud non includit sz totum nichil includit reale nisi suas partes quia si aliquid includeret hoc esset vnio sz hoc non quia vnio est relatio modo relatio non est de ratione absoluti. Item q̃titas continua non distinguitur ab omnibus ptibus simul sumptis pz qr due linee nõ distinguũtur nisi aut situ aut subiecto sz oẽs partes linee simul sũpte nec situ nec subiecto a tota linea distinguntur erg. zc. Item phũs scdo de aīa dicit q aial est aīa et corpus igitur homo est corpus et aīa.

Tertio arguitur sequeretur q diffinitio phisica hominis non significaret totum diffinitũ qr in ea non ponũtur nisi partes eius scz materia z forma rationalis. Item tunc ternarius esset quaternarius quia vnitas addita ternario facit quaternarium sed tribus vnitatibus triũ partiũ continui additur vnitas totius distincta igitur. Item si totuz de genere substantie addit aliquid partibus aut illud est materia aut forma aut compositum quia non est dicendum q precise addat aliquid accñtale et cõña tenet per diuisionem substantie.

Quarto capiatur a linea cui⁹ due medietates sint. b.c. tunc sic. b.c. copulantur ad terminũ communem ergo sũt q̃titas continua et non nisi a igitur cõña prima pz p diffinitionẽ q̃titatis continue Item phũs. 2. de aīa dicit q sicut oculus z pupilla sunt vnũ ita corpus et anima sũt vnũ totum. Itẽ tunc esset processus in ifinitũ in totis qr ex illo toto et suis partibus resultat entitas tertia z iterum ex illa entitate et suis partibus et sic in infinitum. Item addens vnã guttã aque mari cãret vnũ ens absolutũ distinctũ a toto mari et illa gutta simul sũptis. Item materia prima est diuisibilis i duas medietates ergo si sit aliquid distinctum a suis partibus corrumpet per diuisionẽ quod est ɔtra phm̃ in fine primi phisicorum c. 82.

Quinto sequeretur q ab aliquibus remoueret pondus vnius libre et tamẽ tantũ ponderarent sicut prius pz ponendo aliquid ponderãs vnã librã tunc diuidatur in duas medietates arguit sic Iste due partes tm̃ ponderant sicut prius et tñ est ablatum ponderis vnius libre qr illud totũ est corruptuz et per consequẽs pondus eius cũ sit accidẽs quod corrumpitur corrupto subiecto.

Sexto qr si humanitas differret realiter ab omnibus partibus essẽtialibus simul. aut differret p se primo et se tota et sic nichil includeret de ptib⁹ essentialibus nec in aliquo conueniret cuz aliqua parte aut aliquo sui et illud est para essẽtialia vel nõ. Si primum sic differret a seipsa Si scdm sic essentia includeret aliquid non essẽtiale. Itẽ cõmẽtator dicit hic q totũ nichil aliud est q̃ cõgregatio partium vnde dicit q vnaqueq̃ partiũ dicitur esse aliud a toto sed omnes simul non possunt dici aliõ a toto. Item si totum addit aliquid partibus reale aut illud facit vnum cũ partib⁹ per se nullo super addito et tunc idẽ posset dici de forma z materia q scz faciunt vnũ per se nullo supaddito aut illud nõ facit vnũ per se cum toto et partibus nisi aliquo superaddito et sic erit processus in infinitũ. Item oẽ absolutũ potest per diuinã potentiã fieri sine absoluto ab eo distincto sz totum nõ potest fieri sine partibus igitur. forte dicis q partes se habẽt vt cã ad totum et ideo nõ opz q totũ possit esse sine eis vel licet partes sint priores toto natura non tamẽ tẽpore ideo non opz q deus posset facere partes vnitas sine toto. Contra. Si partes vnite sunt cã necessaria totius aut hoc est ratione partiũ aut ratione vnionis non primũ qr tunc positis illis poneretur totũ sed hoc est falsum. Nec scdm qr vnio est relatio ergo est posterior fundamento. Item contradictio equaliter repugnat in quocunq̃ signo nature sicut tp̃is. ergo si in aliquo signo nature pri⁹ natura partes possunt esse vnite ante totum nõ repugnabit q sint vnite in aliquo tp̃e in quo nõ sit totũ.

Septimo arguit p auctoritates. S. T. dicit enim in 4. cõtra gẽtiles ca. 81. de humanitate non est intelligendũ q sit quedã forma consurgens ex coniunctione forme ad materiã quasi realiter sit alia ab vtroq̃ quia cum per formã materia fiat hoc aliquid actu illa tertia forma consequẽs nõ esset substantialis. sed accidentalis. Item in. iiii. d. xliiii. q. i. ar. i. q. ii. ad scdm dicit q ratio probans diuersitatem humanitatis futurã procedebat ac si humanitas esset quedã forma superueniens forme et materie quod falsum est. Item prima. q. 75 ar. iiii. arguendo in oppositũ dicit q aug. 19. de ciuitate dei cõmendat varronẽ q hoiem nec animã solum nec corpus solũ sed aīam simul et corpus esse arbitrabatur Item. q. xi. ar. 2. ad scdm distinguit totũ in homogeneũ z etherogeneũ vt supra dictũ est Deinde dicit q de quolibet toto homogeneo totum constituitur ex partibus habẽtibus formaz totius sed in quolibet toto etherogeneo quelibet pars caret forma totius nulla enim pars domus est dom⁹ nec aliqua pars hominis est homo et sequitur tale totum est multitudo ɔ pria scde. q. xiii. ar. i. dicit q aial nõ dicimus corpus esse scdm seipsum neq̃ aīam solaz sed vtrũq̃ et athanasius dicit q aīa rationalis et caro vnus est homo. Et scdm paulũ multa membra vnum corpus sunt.

Octauo Sit a. omnes partes. b. simul sumpte tunc sic quelibet pars a est pars b. ergo a. est b. Itẽ a non est pars ergo est totum. Item Omnes ptes

a continui sunt vel ergo sunt partes diuisibiles vel indiuisibiles. Si primum ergo habent medietates ergo ille non erant omnes nec aliud est dabile igitur. Item tunc corruptum posset redire quia pono ꝙ ista aqua diuidatur et postea iterum reuniantur partes tunc eadē est totalitas que nunc est et q̄ prius erat q2 sūt eedem ptes & tamen illa non erat stante diuisione aque. Item tunc nunq̄ totū diuideretur vel nunq̄ esset diuisum quia quando est diuisum iam illa totalitas non est forte dicis ꝙ quando totum dicitur esse diuisum non opz ꝙ sit. Cōtra opz ꝙ diuisio omnis sit in aliquo subiecto si in partibus. Contra nulla pars est diuisa s3 ipsum totum si in toto habetur propositum.

¶ Ad primū dicendū negando cōsequentiā quia vnū relatiuum non potest intelligi sine alio et tamen realiter distinguitur ab eo. Et si q̄ratur ex quo totum et pars habent diuersos conceptus Nonne deus posset facere vnū sine alio. Dico ꝙ siue sic siue non nichil est contra nos. Ad aliud respōdet iohānes de neapolis ꝙ hec predicatio homo est aīa & corpus non est per identitatem sed est p̄dicatio causalis. Ad aliud dicitur ꝙ scd̄m damascenū xp̄s nullā partē nature deposuit. Deinde dicitur ꝙ nullā naturam deposuit totaliter quia inquit. Capriol⁹ licet naturā humanā deposuerit non tamen deposuit eā totataliter. i. scd̄3 suas partes vel dicitur ꝙ naturā humanā non deposuit sed ipsa desijt esse. Ad aliud dicitur ꝙ aīa est vltima et perfectissima forma partis. Sed vtrū totū sit perfectius ea Dicēdum ꝙ sic aliquo modo et aliquo mō non quia ipsa est incorruptibilis. venetus dicit ꝙ totalitas est accidens respectiuū sed dico ꝙ est natura rei sub respectu ad partes vnde est res absoluta nec sequitur ergo pot est a deo fieri sine parte q2 est posteri⁹ essentialiter ex ea dependens contra tūc eadē ratione non posset facere accidens sine subiecto. Negatur q2 subm̄ non est causa intrinseca.

¶ Ad scd̄m dicitur ꝙ totū non addit supra partes aliquā formā partis sed ipsa tota natura est aliquid realiter differens a naturis ambarū partiū etiā vnitarū quia partes vnite cōstituūt totum nullus enī3 diceret ꝙ partes separate cōstituunt totū Nec est dicendum ꝙ ipsa natura cōposita et partes ci⁹ sint partes alicuius cōpositi sed ipe nature ptium sunt partes nature cōposite. Ad aliud dicitur ꝙ ipsa humanitas eo ipso ꝙ est humanitas distinguitur a p̄tibus et non per aliquā entitatē additā humanitati s3 per aliquid reale quod est ipsamet et sic differt se tota sicut et ipa pars differt a toto nō q2 aliquid includat ꝙ nō includat totū. Nec opz ꝙ totū3 aliqd includat p̄ter ptes. S3 dupliciter aliqd differt se toto vno mō vt totū3 capiatur sincathegoreumatice & sic non capitur sed alio modo sc3 cathegoreumatice quia totum non differt a qualibet parte sui. Ad aliud dicitur ꝙ licet concedatur ꝙ impossibile est duas lineas esse actu in eodem situ non tamen est possibile duas lineas quarum vna est in potentia & alia in actu esse in eodem situ vnde omne continuū est vnum in actu et multiplex in potentia & facta diuisione fiunt actu Sola enim diuisio in continuis facit esse actu. Ad aliud dicitur ꝙ ille sunt predicationes causales et materiales vnde. S. T. dicit prima. q. 77. ar. 1. ad primum ꝙ totū vniuersale predicatur de qualibet parte sed totum integrale nullo modo predicatur de singulis partibus predicatur autē3 aliquo modo licet improprie de omnibus simul vt si dicamus ꝙ paries tectum et fundamentum sunt domus.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ tota diffinitio non solum signat partes sed compositum ex partibus vt patet dicendo homo est compositum ex materia et forma rationali vnde diffinitio distinguitur a suis partibus sicut diffinitū cum quo est idem. Ad aliud negatur consequentia quia quaternarius non constituitur nisi ex. 4. vnitatibus numeralibus vnitas autē qua ternarius dicitur vnus est vnitas transcendēs et sic non facit numerum cum alijs quia non est vnitas partialis et materialis

Ad aliud dr̄ ꝙ hūana natura est subā tñ non est mā neq3 forma sed est compositum nec tamē sequitur ꝙ in homine sit duplex compositū q2 materia & forma etiā vnite nō sūt natura cōposita potest tamen dici ꝙ suppositū est quoddā compositū et realiter distinguitur a natura Sed cōtra tūc essent sibi due compositiōes Item natura phisice loquēdo nō abstrahit ab accidētibus sensibilib⁹ nec a motu ergo includit ea que includit suppositū et per cōsequēs non videtur differre Item humanitas nostra nulli realiter vnitur ergo realiter est suppositum. De hoc in logica.

¶ Ad 4m. nega\u0304 cōsequētia nisi sit predicatio cāis Et ita dicatur ad alia dicitur enim ꝙ totum nō facit aliquid cū alijs partibus Deinde concedo ꝙ per additionem fit aliud totum Ad aliud dicitur ꝙ materia bene est corruptibilis per diuisionem sed non per transmutationem.

¶ Ad 5m. concedo illatum.

¶ Ad 6m iam dictum est Ad cōmētatorē potest dici ꝙ illa fuit opinio eius vel dr̄ secūdū eum ꝙ partes simul sūpte non sunt aliud a toto quia nō sunt aliquid Ad aliud negatur maxima vt patet in q̄titate relationibus potētijs et passionibus risibile, enim nō potest esse sine homine nec creatura sine deo nec homo sine anima secundū quācūq3 opinionē. Et secūdū aliquos nō pot est homo esse sine lege nature et sinderesi licet distinguatur abeo.

Deinde dicitur ꝙ ista instantia nature non ponūt aliqd a pte rei s3 solū i apphēsiōe intellectus.

¶ Ad 7m. dicitur ꝙ oēs ille p̄dicationes sunt causales vel naturales vnde S. T. exponit athanasium ꝙ aīa rationalis et caro vnus est homo. i. vnū3 hominē componūt et constituūt vel humanitas nō est 3a entitas sic scilicet ꝙ distinguatur secundū se et quodlibet sui a materia & forā. Alia tñ opio mltū probabilis est apud multos thomistas.

¶ Ad octauum negatur consequentia a paulo veneto. Ad aliud quibusdam videtur ꝙ si ly omnes capiatur collectiue illa est falsa q2 subiectū non supponit vel dicitur ꝙ ille partes sunt di=

uisibiles tamen nulle sunt partes diuisibiles quin earum partes sunt contente sub ly omnes . Ad aliud dicitur q per diuisionē solā/res proprie non dicitur esse corrupta. Et potest dici q diuisio est in partibus subiectiue vel in toto quando est

¶ Ex predictis patet quid sit totum et quid totalitas et quid sit ipsa entitas compositi alia ab entitate partiū dico enī q ista entitas est entitas absoluta et non respectiua probatur q2 generatio z corruptio non terminātur ad respectuz per se. Item materia et forma sunt absoluta ergo nō sunt causa intrīseca alicuius respectiui sed hic posset dici quod non sequitur quia opz dicere q primū ens respectiuum causatur ab absoluto. Itez quia sequeretur q omnia entia essent vnius generis q2 essēt respectiua essentialiter. Item nulla res esset vna per se quia ex absoluto et respectiuo nō fit vnū per se posset theologice instari cōtra predicta q2 sequeretur q sine consecratione sanguis esset sub aliquo sub quo prius non erat quia vnlantur duo vina cō secrata iam sub illo toto est sanguis et nō erat prius sub illo. Item instatur Contra sillos prius factos cōtra aduersarios quia non sequitur in simili hoc fortes facere tenetur z hoc est pctm̄ ergo pctm̄ fortes facere tenetur pono enim q fortes teneat ad hanc dationē elemosine pro a tempore Deinde q tēpore quo facit hanc dationē habeat consciāz erroneā q non debet eam tunc dare tunc pz q añs est veruz et consequēs falsum q2 quodlibet pctm̄ tenetur vitare. Item non sequitur hoc fuit in triduo z hoc est xp̄s ergo hoc fuit in triduo xp̄s Hec requirerēt specialem tractatum Ideo pro nunc qui nollet concedere illata diceret q est fallā accidentis.

AD tertiū sic proceditur videtur q quātitas non distiguatur a re quāta: q2 deus non potest facere rem sine quātitate vt puta fortē q2 non potest facere quin sit diuisibilis Sed contra est phūs dicens in presētiarum. Siquidē igitur subā est et quantuz et duo et non vnū est quod est.

¶ Respondeo dicendū q circa pn̄tem questionem magna est diuersitas et alteratio inter noiales et reales. Buridanus alias noialis dicit q lōgitudo non distinguitur a latitudine a ꝓfunditate t ñ quātitas distinguitur a re quanta loquendo de quantitate continua. Alij dicunt non solum quātitatez cōtinuam sed etiā discretam distingui a re quanta vt reales. Alij aūt dicunt vt georgius bruxelleñ q licet aliqua subā sit quantitas non tamen ois subā est quantitas quia subā immaterialis non est quantitas nec etiam ois subā quanta est sua quantitas cōtinua vt patet de illa cuius vna pars est indiuisibilis sicut homo quantitas enī hominis est materia hominis sed hō non est materia sua ergo hō nō est sua q̄titas et hoc loquēdo de quantitate continua sz ois subā pure materialis cuius nulla pars est simpliciter indiuisibilis est sua quātitas continua non tamē ois quantitas est subā vt pz de quantitate q est qualitas extensa vt puta albedo. ¶ Conclusio rñsiua Ois quantitas siue principiū quātitatis distinguitur realiter a re quāta vt punctuz realiter distinguitur a linea et linea a supficie et superficies a corpore et numerus a reb9 numeratis et tpūs a primo mobili et locus a locato et oratio ab aere et ipsa voce. Probatur sic Primo q sit aliqua superficies distincta a corpore .i. aliqua lōgitudo et latitudo sine profunditate quia videns corpus solidum videt longū et latum et tamē non videt profundum igitur minor pz q2 istud corpus scd̄m profunduz nō est visibile quia ponitur q sit solidū et nullo modo transparens siue diaphanū Similiter ignis tāgit concauū lune scd̄m longum et latum et non scd̄z ꝓfundum. Item scd̄m grego. noticia intuitiua immediate terminatur ad rē. q̄rit g q̄ est illa ps ad quez imediate terminatur visio. Si enī sit diuisibilis auferatur aliquid a parte posteriori z tūc sequitur q noticia intuitiua alicu9 manebit naturaliter ipso nō manente quia noticia intuitiua naturaliter representat rem et per hoc q aliquid a parte posteriori auffertur a pariete ad quē terminatur visio non desinit esse visio igitur forte dicis q manet noticia intuitiua et non amplius est noticia intuitiua illius cuius prius erat. Contra quia grego. in prol. sententiarū. q.3. nō vult cōcedere q noticia vni9 rei eadē possit se extendere ad aliā rē. Scd̄o Tunc superficies non haberet terminū vltimatuz sz ꝓcederet in infinitū in terminis q2 vel superficies terminatur ad lineā indiuisibilē scd̄m latitudinē et sic habetur intētū vel nō et sic eius oportebit dare aliū terminū Itē si terminus linee sit aliquid diuisibile ergo a poterit cōtinue moueri sup. b. lineā et tamē semp erit ī termino q2 secūdū istā opinionē terminus est aliqua grossa pars diuisibilis Itē nisi esset aliqua lōgitudo sine latitudine et ꝓfunditate seq̄retur q magnitudo mūdi nō posset mēsurari quia si posset mensurari aliqua mensura hoc esset per lineā rectam maximam sed illā non cōtingit dare secundū aduersarium q2 diuidatur secūdū latitudinē in tres partes ex quo est lata z seqtur q scd̄a pars est lōgior q̄z prima et 3a. q2 terminatur circulariter z tota linea nō est ita longa sicut linea media q2 habet lōgitudinē difformē. Itē arguitur q punctū distinguatur a linea quia corpus sphericum tāgit planū et nō secūdū diuisibile ergo secūdū indiuisibile primū patet quia tūc aliqua portio circuli esset plana z hoc expresse ponitur in geometria nec valet si dicatur q sphericū tangit planū īdiuisibiliter sed nō indiuisibili quia si sphericum indiuisibiliter tangit planum ergo aliqua indiuisibilitate tangit illud sed non videtur esse alia indiuisibilitas q̄z punctalis contactus ergo: propter hoc quidā dixerunt q nullum est sphericū in natura sed tantū in intellectu vel ymaginatiue sed hoc nichil est quia celuz simpliciter est sphericum et euclides docet facere corpus sphericum per transitum circumferentie dimidij circuli fixa diametro donec ad locum suuz redeat. Item centrū circuli est indiuisibile quia si esset diuisibile tunc quodlz corpus haberet infinita centra quia corpus posset iterum in infinita alia cētra diuidi. ¶ Tertio sequeretur penetratio corporum naturaliter quia secundum istos materia a sint est corpus .i. longitudo latitudo et profunditas.

Similiter asinus est sua q̄titas et albedo eius est sua quantitas igitur due quātitates sūt simul et asinus esset duplus ad suā materiā q2 habet duas q̄titates. s. materiā et formā z sic esset in quadruplo maior homine: supposito ꝙ tm̄ habeat duplā materiā. Itez tunc termin⁹ generationis esset quātitas quia est subā que est sua q̄titas z sic generatio erit augmentatio. Item tunc subā esset sensibile per se contra phm̄ scđo de anima pz quia hec quātitas est sensibile per se et hec quātitas est subā igitur. Itē quantitas est accidens non aūt subā igitur. Item tunc sensibile propriū esset sensibile cōe quia scđz hoc albedo que est sensibile proprium est quantitas que est sensibile cōe. Item tunc color esset quātitas infinita probał scđm eos quia in quolibet colore sunt infiniti gradus equales non absolute sz in esse quātitatis vt pz capiendo coloratum pedale z diuidendo colorē scđm intensionē et non scđm extensionē. ℭ Quarto probatur de q̄titate discreta ꝙ nō sit subā q2 sequeretur ꝙ numerus esset prior vnitate q2 capio illā partē diuisibilē quā tu dicis esse vnitatē manifestum est ꝙ illa cōponitur ex ptib⁹ prioribus ea z ille partes pte sunt numerus igitur Item si numerus esset ipse res numerate sequeretur ꝙ numer⁹ nō est aliquid quia res numerate puta sortes et asinus non sunt aliquid sz aliqua si concedas cōtra numerus est q̄titas ergo est ens quia ens a phō hic diuiditur in decē predicamenta. Itē si numerus est res numerate ergo binari⁹ est eiusdem speciei specialissime cuz ternario pz quia tres homines sunt eiusdē specie z specialissime cuz duobus. Item tunc aliqui duo binarij differēt spē vt puta duo homines et duo asini. Et mirū est ꝙ isti tantum dilexerunt pithagoricos quorū ista fuit opinio vt em̄ dicit phūs. 1. metha. et ibidē. S. T. lec. 9. numerū dixerūt esse oīm subām. ℭ Quinto sequitur ꝙ diametri ad costam quadrati erit proportio rationalis quod est contra totā geometriā z phm̄ primo poste. probatur tamē q2 diameter est numerus quaternarius et costa est numerus binarius sed cuiuslibet quaternarij ad binariū est proportio dupla igitur diametri ad costā est proportio dupla maior pz quo ad primā partē q2 diameter est. 4. quarte et costa est due medietates ergo scđm istos diameter est numerus quaternarius et costa est numerus binarius et per idem argueretur ꝙ diameter ad costam habet oēm proportionē quia est. 4. quarte. 5. 5e. 6. sexte. zc. Sed ista habēt proportionē ad duas medietates coste quācunq3 volueris eligere. Item qn̄ allegatur eis phūs hic per argumentū in oppositū dicunt ꝙ intelligitur de subā nō quanta sic scz ꝙ si ipsa sit et quantitas Iam duo sunt. Contra hoc arguit quidā quia hoc est petere principiuz qm̄ isti nō ponebāt aliquam subām non quantā. ponebant ei tm̄ vnū esse et illud dicebant q̄tum. Sed dices ꝙ si subā et quantū suntiam duo sunt quia omē quantum habet partes. Contra Aristoteles noluit probare multitudinē numeralē partiū quia hanc non negauit permenides vel melissus bene enim sciuerunt se habere partes et multos auditores quoruz vnus non erat alius sed voluit probare multitudinem diuersarum rationum per hoc ꝙ predicata sunt diuersarum rationū. Preterea Si illa fuisset intentio aristotelis non oportuisset dicere si subā z quantum sunt duo sunt sed satis esset dicere si quātum est iam duo sunt. ℭ Sexto tunc lumē esset corpus quia est longitudo latitudo et profunditas secundum istas. Item arguitur per diffinitiones phī primo celi linea est longitudo sine latitudine z profūditate. Sed dices ꝙ hoc sic itelligitur ꝙ ille terminus linea cōnotat longitudinē z non latitudinē neq3 profunditatem sed hoc videł esse multū alienum ab intentione mathematicorum. Item tunc quantitas continua diceretur lōgitudo sine latitudine et profunditate quia iste terminus quantitas continua non cōnotat latitudinē nec profunditatem. Item arguit buridanus quia capio follem cuius latera distant manifestuz est quod non possunt appropinquari nisi cum resistentia sed illa resistentia non est aer vel forma eius quia non repugnat forme aeris stare sub minori quantitate ergo ipsa non resistit condensationi nec etiaz est calor igitur Dicunt ꝙ est forma aeris cui repugnat per solum motum localem stare sub minori quantitate non autem per infrigidationē. Contra seclusa quacunq3 frigiditate adhuc esset resistentia in approximādo latera follis. Item tunc si in aere esset infinita frigiditas aer esset punctalis et indiuisibilis. Item pono ꝙ corpus pedale diuidatur in omnes partes proportionales proportione dupla quod multi eorum concedunt esse possibile et sit prima medietas magis distans a formica et sic consequenter sic ꝙ minores sint versus eam et moueatur formica cadendo super illud corp⁹ tunc ipsa tāget aliqđ z illđ erit aliqđ īdiuisibile scđz pfūditatē puta supficies quia si est diuisibile secundū profunditatē diuidał ergo in duas medietates ergo non erat diuisū in oēs partes pportionale pportiōe dupla Itē seqretur ꝙ cadauer sortis esset in duplo maius q̄z sortes q2 forma cadaueris adueniens materie est tāta quāta materia et facit vnū cū ea g° tota erit dupla ad q̄titatē precedētē quia forma sortis nō erat quātitas Sed dices ꝙ nō aduenit secūdū extensionē et hoc requirił Cōtra secūdū multos quātitas itēdił p additionē quātitatis ad quātitatē in eodē subiecto pcise g° nō opz ꝙ adueniat scđm extensionē Item greg. de arimino in 2. secundū sentētiarum d. 12. z multi igeniosi calculatores loquūtur subtiliter de quātitate cōformit ad reales imo ferme destruereł tota geometria et arithmetica nisi quantitas distingueretur a re quāta. Itē quero a te quomodo tu probas aliqua esse accidētia z nō potes nisi quia vnū manet et aliud nō manet sz sic est de substantia et quātitate cōtinua Dicunt em̄ saltē aliqui aduersarij ꝙ corpus xpi manet i sacramēto altaris et tm̄ ibi nō habet quātitatē cōtinuā ℭ Cōtra hec ar̄ q2 si quātitas distinguał a subā g° de⁹ posset facere substātiā sine quātitate manēte substātia in eodē loco in quo prius erat q2 per hoc ꝙ auffertur sibi quantitas non mutatur localiter. Tunc sic substantia est in eodem loco sicut prius erat ergo est extensa vt prius ergo potest esse

extensa sine quātitate et sic quantitas superfluit. Item sequitur ꝙ plura corpora se penetrant quia sortes est corpus et est simul cū sua q̄titate igitur. Item sequeretur ꝙ possibile esset totum non esse maius sua pte quia pono ꝙ ab vna medietate tollatur quātitas. Tunc pȝ ꝙ totum non habet maiorē quantitatē q̄ȝ alia medietas ergo nō est mai⁹. Itē sequeretur ꝙ ab equalibus tollerentur equalia et tamen cetera non manerent equalia qꝛ pono ꝙ a duobus lapidibus equalibus tollatur oīs quantitas iam non manent quāti ergo non manent equales. Item omne susceptiuū contrariorū est subā vt patet ex vltima proprietate subē sed quantitas est susceptiua contrariorum ergo est subā.

¶ Secundo Omne accidens est in aliquo subiecto primo queritur ergo in quo est punctuȝ subiecti ue non potest dici ꝙ sit in subā indiuisibili qꝛ nulla talis est nec potest dici ꝙ sit in subiecto diuisibili qꝛ tunc esset diuisibile. Item punctum medium toti⁹ continui capiatur et quero in qua medietate est et non potest dari maior rō ꝙ sit in vna medietate q̄ȝ in alia igitur. Item tunc esset infinitum in actu quia in qualibet linea sunt infinita puncta.

¶ Tertio Si quātitas est tale accidens mediū inter subām et qualitatem tunc qualitates in sacramento altaris. non essent per se subsistētes qḋ est cōtra magistrum in. 4°. probatur tamē qꝛ scḋm istā opinionem albedo inheret quantitati. Item Tūc due superficies se penetrarent et tunc due q̄titates essent simul penetratiue naturaliter et probatur de superficie concaua lune et cōuexa ignis que sunt simul quia celū lune et sphera ignis contiguātur. Iteȝ pono ꝙ deus corrumpat omnes partes b linee manentibus pūctis eius et ponantur ista pūcta super a lineā tunc quero vel occupant eaȝ totā vel non. Si primum ergo b linea componebatur ex punctis. Si scḋm ergo est aliqua pars a linee que non occupatur et ponamus ꝙ prius b linea fuerit coextensa a linee et absqȝ mutatione situs punctorum b linea fuerit corrupta.

¶ Quarto sequitur ꝙ indiuisibile poterit moueri et quod aliquod accidens non mouebitur per accidens cuius tamē subiectum mouebitur primum pȝ de puncto quod est in sorte currente scḋm patet de pūcto corporis moti circulariꝫ qḋ nec ascēdit nec descendit nec circulariter mouetur. Item pono ꝙ deus annichilet pūctum terminatiuū a linee tunc quero vel ipsa est finita vel infinita. Si primuȝ ergo supfluit punctū terminās lineā. Si scḋm Contra non est maior q̄ȝ prius erat.

¶ Quinto volo ꝙ aqua cōdenseturtūc vel manet omnino eadē q̄titas que prius vel non Si sic ergo eadem quātitas est minor q̄ȝ prius fuit per hoc ꝙ ptes propinquius iacent cū igiꝛ ptes subē sint eodē modo iacentes propinquius nūc q̄ȝ prius ꝛ cū non propter aliud ponitur q̄titas videꝫ ꝙ sit superflua si autē non manet tota quantitas que prius igitur aliqua pars deperditur. et eciāȝ ad corruptionē subiecti īmediati corrūpatur quodlȝ accidens eius sequitur ꝙ nulla qualitas manet cuius cōtrariuȝ apparet in rebus condēsatis. Iteȝ quare ponitur quātitas Si dicas vt faciat partes distare Cōtra in sacramento eucharistie scḋȝ re.les manet q̄titas cōtinua in corpore xpi et tamen partes non distant sȝ vbicunqȝ est vna ibi est altera. Item si aliquod corpus ponatur in vacuo adhuc ipsum est quantum et tamen non est per suā quantitatem extensum scḋȝ locum quia ibi non est locus.

¶ Sexto vel quātitas est dimensio et sua extensio vel non. Si scḋm ergo quantitas supfluit qꝛ ꝑ istā extensionē potest corpus esse extēsum et vna pars potest ab alia distare. Item tunc esset penetratio dimensionū et extēsionū qꝛ vbicūqȝ est extensio corporis ibi est extensio linee. Si primū Contra linea pedalis potest manere sua pedalitate corrupta qꝛ eadē numero potest fieri ꝑ condensationē semipedalis. Item subiectum distinguitur a sua ꝓpria passione sȝ longitudo est in linea et non nisi sicut passio in subiecto. Iteȝ aristoteles. 5°. metha. T. c. 18. multum et parū sunt passiones q̄titatū ꝑ se similiter magnū et pūū sed magnū dicit aliquā dimensionē

¶ Septimo tunc dareꝫ 1ᵐ. mutatū eē in motu locali cōtra phm̄. 6. phi. probatur tamē qꝛ sint duo corpora pedalia q̄ se tangāt quoꝝ vltima sunt duo indiuisibilia deīde capiatur aliud pedale quod extēdatur super 1ᵐ. et incipiat moueri vers⁹ scḋm Cōstat ꝙ 1°. acquiret illud indiuisibile in quo secundū tangit 1ᵐ. ergo istud erit 1ᵐ mutatū esse Item si dāturista puncta indiuisibilia aut sūt priora corporeitate aut posterio⁹ Nō 2ᵐ qꝛ pūctū est pricipiū linee Nec 1ᵐ. quia secundū cōmen. in lib. de subā orbis prima rerū existētum in materia est corporeitas.

¶ Octauo vel pūctū est aliquid positiuū vel priuatiuū Nō 1ᵐ patet qꝛ nō potest intelligi nisi per negationē si dicis illa negatio est nobis notior cōtra priuatio nō cognoscitur nisi ꝑ hsbitū Itē tūc sine generatiōe aliquid fieret in actu qꝛ diuidaꝫ linea iā ibi in qualȝ extremitate sūt duo pūcta q̄ pri⁹ nō erāt nec videꝫ ꝓbabile ꝙ diuidēs generauerit aliqua duo absoluta in actu Nec secunduȝ quia tunc termin⁹ continui esset nichil. Item punctum ponitur in diffinitione linee per se sed nulla priuatio ꝑtinet per se ad essentiale positiui igitur. Item Si pūctū tm̄ est carentia lōgitudinis latitudinis et ꝓfūditatis ergo eodē modo poterit dici ꝙ linea erit tantū carentia latitudinis et profunditatis.

¶ Nono arguitur ꝙ linea non sit idiuisibilis scḋm latitudinē et ꝓfunditatē qꝛ tūc seq̄retur ꝙ aliquid inciperet diuidi quod tamē nunq̄ȝ desineret diuidi tū non semꝑ diuidetur et aliq̄d desineret diuidi qḋ non incepit nec incipit nec incipiet diuidi Quo ad primū pȝ ponēdo ꝙ sortes nunc incipiat diuidere a corp⁹ ꝑ vltimū instans nō esse tūc pȝ ꝙ lineā quam nūc tāgit non diuidit et eā īmediate post hoc diuidet ergo ipsa incipit diuidi quod aūt nūc eā non diuidat pȝ qꝛ nunc non agit. Qḋ aūt non desinet diuidi ꝓbatur qꝛ da oppm̄ et signetur instās in quo desinet diuidi et quero vel est mediatū vel īmediatuȝ huic. Si primū ergo nō īmediate post hoc erit diuisa nec potest dari scḋm qꝛ non datur instās īmediatum instanti. Deīde probatur altera pars illati capiendo vltimam lineam corporis diuidendi illa in

Instanti terminatiuo diuisionis totius nõ diuidetur quia tunc nulla erit actio vt suppono et ante illud instans diuidetur vt patet et tamen nõ incepit diuidi quia tũc non immediate ante hoc diuidebatur vel datur instans immediatũ instanti. ¶ Decimo arguitur de numero et vnitate probando ꝙ nõ distinguũtur a rebus numeratis quero enĩ quid est vnitas. et videtur ꝙ non sit aliud q̃ q̃titas continua quia est in subiecto diuisibili et sic erit diuisibilis forte concedis cum heruco in. 1. d. 24. Sed contra. Tunc numerus non differret spẽ a q̃titate cõtinua et sic quantitas continua et q̃titas discreta non essent due species q̃titatis forte dicis ꝙ vnitas differt scđm rationẽ a q̃titate continua vnde dicit ꝙ vnũ quod est principium numeri super quãtitatem continuã addit rationez mensure discrete scđm quã mensuramus aliqua esse tot vel tot vnde plures homines sunt tot propter plures q̃titates continuas per quas adinuicẽ distinguntur. Sz contra Mensura est de genere relatiõis q2 mensura relatiue dicitur ad mensuratũ ergo non est principium speciei existentis in genere quantitatis cũ predicamẽta sint impmixta. Item proprietas alicuius non constituit rationẽ eius cum ꝓprietas sit posterius eo cuius est proprietas sed mẽsura est ꝓprietas vnius quod est principiũ numeri igit̃. Itez tunc vnitas esset per se in predicamento quãtitatis et ternarius esset eiusdẽ speciei cum binario q2 tres quantitates pedales sunt eiusdẽ speciei cum duabus. Item vnitas non est linea nec superficies ergo. Item tunc vnitas posset diuidi. Item si vnitas distinguatur a subã ergo de⁹ pot est eã separare et tamẽ adhuc sortes erit vn⁹ forte dicis ꝙ erit vnu3 entitatiue sed non mathematice. Cõtra hoc nichil est possunt enim omnia saluari per vnitatez entitatiuã ergo supfluit vnitas q̃titatiua.

¶ Undecimo si numerus est accidens distinctuz a rebus numeratis vel est accidens diuisibile vel indiuisibile. Si primum ergo quilz numer⁹ erit eiusđ speciei cũ alio probatur q2 partes eius sunt eiusdẽ speciei cuz ptibus alterius q2 oẽs vnitates sũt eiusdem speciei ergo constituta ex eis sunt eiusdẽ spẽi. Item cuius passio est indiuisibilis ipsum est indiuisibile sz proportio tripla est indiuisibilis ergo et ternarius. Item Aritmethica est vna scia simpliciter ergo suũ subm̃ scz numerus est simpliciter vnum sz quod est simpliciter vnũ non habet partes igitur vnde. S. T. exponit hic vere vnum id. est indiuisibile. Item numer⁹ est formaliter ens ergo ens formatur aliquid et p consequẽs nõ est absolute multa sicut sunt vnitates que sunt a seinuicẽ distincte et diuise. Sed contra. Tunc aliquod indiuisibile esset pisius et rome scz binarius istarũ duarũ ciuitatum. Et similiter idem posset moueri motibus contrarijs vt puta binarius qui est in sorte descendente et platone ascendente. Item vnitas accidens est ex subiecto ergo numerus indiuisibilis non potest esse in duob⁹ a seinuicẽ diuisis. Itez tũc nullus numer⁹ esset altero maior sicut nec aliqua vnitas. Item tunc aliqua creatura esset vbiq3 vt puta numerus omniũ rerum totius mundi. Item tunc p hoc ꝙ sortes generaretur produceret̃ aliquod absolutum in angelo vt puta numerus.

¶ Ad primum dicendum secundum vnũ modũ ꝙ deus non potest separare quantitatem a subã. Secundo dicitur ꝙ separata quantitate partes non habebunt ordinem ad locum nec distabunt non q2 mote sint sed quia desinũt esse partes seclusa q̃titate per quã continuabãtur. Si dicas subã precedit quantitatẽ ergo partes subẽ possunt manere seclusa q̃titate dicit capr. in. 2. d. 18. licet q̃titas sit posterior parte in esse subẽ est tamẽ ea prior in esse partis vel dicitur ꝙ seclusa quãtitate licet partes sint. tamen non sunt in loco. Et de hoc in articulo sequente. Ad aliud dicitur ꝙ plura corpora mathematica non possunt se penetrare. Ad aliud conceditur sequela etiã ab aduersarijs quia sortes non est maior sua materia nec sua medietate ponendo ꝙ altera medietas ponatur modo non quantitatiuo sicut corpus xp̃i ponitur in sacramento altaris. Ad aliud dicitur ꝙ principiũ mathematicorum intelligitur. Si ab equalibus quantitatib⁹ ⁊c. nõ aũt si ab equalibus subijs quantia. Ad aliud dicitur ꝙ quãtitas nõ suscipit contraria per mutationem sui nec tanq̃ subiectum primuz et principale est tamen aliquo modo subiectum aliorum accidentium. Nã enim vnum accidens sit in alio subiectiue patet quia accidens habet passionem que per se predicatur de subiecto ergo est in eo vñ passiones mathematice diffiniuntur per sua subiecta et demonstrantur de accidentibus vnde motus est perfecte subiectum velocitatis et q̃titas equalitatis. Sed cõtra nullũ dependẽs terminat dependentiã eius demrationis ergo nullũ accidens terminat dependentiã ad subm̃ ergo nullũ accidens dependet ab alio tanq̃ a subiecto posset negari antecedens q2 sol effectiue dependet a deo et tamen terminat dependentiam luminis.

¶ Ad secundum dicitur negando añs Deinde dicitur ꝙ punctum mediũ scđm aliquos nõ est in actu vel dato ꝙ sit in actu nec est in vna medietate nec in alia nisi forte terminatiue. Secũdo dicitur ꝙ accidens completum et absolutũ potest habere subiectum primum et adequatum hoc tamen videtur dubium de linea et angulis. Ad aliud dicetur. q. de infinito.

¶ Ad tertium dico vt prius ꝙ in sacramento sola quantitas est sine subiecto Alia autẽ sunt sine subiecto principali naturaliter substẽtante Ad aliud dicitur a quibusdam nõ esse inconueniens ꝙ due superficies diuersorum corporum se penetrent sed eiusdem corporis due quantitates non possunt se penetrare. Alij dicunt ꝙ hoc non sufficit ad hoc ꝙ aliqua se penetrẽt sed requiritur ꝙ vnũ sit in alio vel ambo in eodem vel dicitur ꝙ nõ est incõueniens ꝙ due superficies se penetrẽt sed duo corpora non possunt se penetrare Primũ patet quia secundum philosophum 4. phi. superficies concaua corporis continentis et conuexa cõtenti sunt simul Ad aliud dr̃ a paulo veneto ꝙ stãte dei omnipotentia non potest deus seruare omnia illa puncta sine linea vel dato. Dico ꝙ omnia

illa puncta nichil occupant cum sint indiuisibilia

¶ Ad quartum dr̄ ꝙ indiuisibilis potest per accidens moueri. Ad aliud dr̄ ꝙ nō incōuenit totū moueri aliquo puncto centrali non moto. Ad aliud dicitur ꝙ linea tunc esset infinita negatiue nō aūt positiue nec esset maior ꝗ̄ prius vel negatur cas⁹ q2 est cōtra diffinitionē linee. S. T. opus. 32. c. 4.

¶ Ad quintū dico ꝙ in aqua cōdensata manet sēper eadē quantitas vnde patet ꝙ quantitas non ꝑcise ponitur vt faciat partes tm̄ vel tm̄ distare secundum locū sed de hoc articulo sequenti.

¶ Ad sextū dicitur ꝙ extēsio dicit̄ tripliciter. Primo ipsa quantitas continua qua partes substātie formaliter distāt secūdo esse quod dat ꝗ̄titas tanꝗ̄ formalem effectū suo subiecto vel accidētibus sibi inherentibus scilicet esse partibile in tales ptes tertio relatio que vtrumqꝫ eorū cōsequitur vel est ipsa realis distātia partium primo modo per se pertinet ad genus ꝗ̄titatis Et secundo modo reductiue ꝛ vtroqꝫ modo est quid absolutum sed hoc modo est quid respectiuū de genere situs vel positionis Et si queratur Ex quo ꝗ̄titas est extensa ꝑ extēsionē an iterum illa sit extēsa ꝑ aliā extēsionē Et sic arguatur de diuisibilitate an scilicet diuisibilitas ꝗ̄ linea ē diuisibilis iterꝫ sit diuisibilis alia diuisibilitate Dico ꝙ extēsio non est extēsa sicut nec albedo est alba sed est illud quo aliquid est extēsū Et si queratur Nōne substantia est principiū distātie suarū partiū Rñdet̄ ꝙ sic effectiue et per quantitatē partes distāt formaliter Dico tamē ꝙ in sacramento eucharistie est ꝗ̄titas licet partes nō distant per respectū ad locū sic ꝙ vna sit in loco i quo non sit alia paulus venetus tenet ꝙ ꝗ̄titas non est :ua dimēsio nec linea est longitudo. Et si phūs dicat oppositū dicit ꝙ sensus est linea est quātitas in qua est longitudo sine latitudine ꝛ profūditate Sed tunc querit̄ Ex quo longitudo est verum ens reale an sit substātia vel ꝗ̄titas vel ad aliquid ꝛc. Nec sufficit dicere ꝙ nō est ꝗ̄titas sed passio ꝗ̄titatis qm̄ risibile est vera qualitas licet sit passio sꝫ dicit ꝙ nō est simile de alijs passionibus rerum et de passionibus quātitatis que sunt reductiue i eodē predicamēto cū eo cuius sunt passio Dicit tamē alibi ꝙ est quedā dimēsio relatiua et illa est relatō potest ergo dici de dimēsionib⁹ sicut dictū est de extensione S. T. opus. 32. c. 4. dimensiones essētialiter ꝗ̄titates sūt et si nō actu ad gen⁹ ꝗ̄titatis ptineāt. ¶ Ad 7m. negat̄ ɔ̄ña deinde dr̄ ꝙ mobile ꝑ suū motū nō acq̄rit ꝑ se vel ꝑ mutata eē hmōi īdiuisibilia q2 ꝑ motū localē nō acq̄rit̄ nisi loc⁹ siue vbi Ad aliud alicui videret̄ ꝙ pūctū nō est añ lineā q2 pūctū est i linea ꝛ nō alio mō eēndi in ꝗ̄ sicut accñs i subiecto Sꝫ ɔtra tūc diuisibilitas ꝛ īdiuisibilitas esset i eodē Pūctū eni est īdiuisibile dt̄ ei hic exp̄sse phūs ꝙ īdiuisibile nec est finitū nec īfinitū sed est finis Itē tūc linea eēt pūctalis q2 eēt subiectū puncti Ideo potest dici ꝙ indiuisibilia sunt priora simpliciter linea quia cadunt in diffinitione eius: tamen quo ad existentiam in subiecto prius est linea ꝗ̄ punctum vel saltem corpus precedit punctum sicut perfectum imperfectum.

¶ Ad 8m dicitur ꝙ punctum est aliquid positiuum et per negationē circum loquimur affirmationē et i sua diffinitiōe dicit̄ ꝙ habet positionē in continuo non ꝙ habeat situm sꝫ continuat partes vel terminat et sic differt ab vnitate. Deinde dicitur ꝙ qñ linea diuiditur ibi sunt duo puncta in actu que aliquo modo prius erant in potētia vnde dicit. S. T. 3. metha. lec. 3. Quando corpus vnum diuiditur in duo efficiuntur due superficies quia nō potest dici ꝙ quando corpora duo vniuntur ꝙ due superficies eorum maneant sed vtraqꝫ corrumpitur. i. desinit esse.

¶ Ad 9m conceduntur illata.

¶ Ad decimū dicitur pro nūc ꝙ vnitas realiter distinguitur ab oī quantitate cōtinua nec est inconueniēs ꝙ accidēs indiuisibile sit in subiecto diuisibili paternitas ei est accidens indiuisibile ꝛ est in toto prē qui diuisibilis est et si dicatur indiuisibile additū alteri non reddit ipsum maius ergo si vnitas sit indiuisibilis si addatur binatio nō facit maiorē numerum. Dicendū ꝙ hoc solum verum est in ꝗ̄titate continua ꝙ indiuisibile additum alteri non reddit ipsum maius.

¶ Ad argumēta tamē tacta pro alia opiōne dicit herueus ꝙ mensura non dicitur relatiue sic ꝙ formaliter dicat ipm respectū sicut pr̄ et filius sed dr̄ relatiue sicut fundamētum relationis vnde est relatiuum scd̄m dici sicut ꝗ̄tum refertur ad ꝗ̄tum licet aūt illud quod dicit formaliter. non sit spēs vel principiū spēi quātitatis illud tamē quod est fundamentū respectus pōt eē quātitas vel principiū ꝗ̄titatis. Scd̄o dr̄ ꝙ licet vnitas distinguat̄ a substantia nō tñ sequitur ꝙ deus possit eā separare albū eni et albedo distinguūt̄ et tñ in sensu cōposito deus nō pōt facere albū sine albedine.

¶ Ad vndecimū dicitur ꝙ numerus est accidēs diuisibile vñ S. T. dicit. 1a. q. 8. ar. 4. ad 2m ꝙ numerus cum sit accidens nō est per se sed ꝑ accidens in loco nec est totus i quolibꝫ numeratorū sꝫ scd̄ꝫ partem et sic non sequitur ꝙ sit prio ꝛ per se vbiqꝫ. Itē q. 30. arti. 1. ad 9m. dicit ꝙ vnum est pars duorum et duo triū. Si ergo queratur vtrū numerus sit vnitates potest dici ꝙ non q2 vt dictum est totuꝫ realiter distinguitur a suis partibus. Sed contra ex plibus existentibus in actu non fit vnū tertium vñ plures lapides non faciunt vnū per se nec vnitas que est pisius est in potentia ad vnitatē que est rome. Itē vel ternarius est totū homogeneū et tunc sequitur ꝙ omnes partes eius sunt eiusdē spēi scꝫ binarius et vnitas Si dicatur ꝙ est totū etherogeneū ꝛ ideo non quelꝫ pars ternariꝫ est ternarius. Cōtra tres vnitates ex quibus cōponitur ternarius sunt eiusdem spēi ergo ternarius est totum homogeneū. dicendum ꝙ vna vnitas vt est sub quadā relatiōe ad aliā se habet vt potētia ad vltimā vnitatem. Scd̄o dicitur ꝙ ternarius est totū etherogeneū licet omnes eius vnitates sunt eiusdem spēi. Scd̄o dicitur vt in logica ꝙ passio numeri est in pluribus collectiue et ꝙ numerus est aliquo mō vnū per se et formaliter aliquid Paulus venetus tuet̄ alterā opinionē scꝫ ꝙ numerus est indiuisibilis.

D quartū sic procedit͛ videtur ꝙ substātia sine quātitate nō sit diuisibilis qꝛ seclusa q̄titate adhuc sor. nō eēt pla. ꝗ esset diuisus a platone Sed contra est philosophus. ¶ Respondeo dicendū ꝙ aliqui etiā thomiste ⁊ reales nō admittunt substantiam posse eē sine quātitate et licet de hoc multa dicta sint in logica suadetur tamē sic quoniā alias esset posibile ꝙ cōtinuū esset diuisum ī omnē ꝑtem quia seclusa quātitate nulla pars alteri continuaret͛. cōtinuatio eī est ꝑ quātitatē et ꝑ puncta. Item sequeretur ꝙ corruptibile posset fieri incorruptibile qꝛ seclusa q̄titate a forte sortes nō posset suscipē calliditatē neqȝ frigiditatē ergo eēt icorruptibilis ex hoc videtur ꝙ q̄tū est ꝓpria passio corporis qꝛ corruptibile est passio rei naturalis et fundatur in q̄titate. Item mā signata est principium indiuiduationis ⁊ materia signata est materia sub hac q̄titate vñ quātitas diuidit vnum idiuiduū ab alio seclusa eni q̄titate sortes āplius nō eēt sors qꝛ nō esset singularis non enim amplius distinguer͛etur a platone. Item tunc aliqua albedo sine additiōe alicuius fieret infinita qm̄ seclusa q̄titate vna pars nō distaret ab alia ⁊ sic omnes ptes essēt simul et per consequens tota albedo essēt infinita quia in eodē puncto essent infinite albedines ꝗ prius erant in ꝑtib⁹ proportionalib⁹. Itē tunc aer et aqua possent esse simul et se penetrarēt et nec essent equalia nec inequalia et sortes esset simul cū aere pono eni ꝙ corrūpatur q̄titas sortis tūc vl' occupat spaciū et resistit aeri vel non. Si primum ergo est quātus si secundū ergo pōt esset simul cum aere. Item seclusa q̄titate sor. hēt aīam ergo habet corpus organicū sed corpus organicū non est sine q̄titate ergo sor. habet quātitatē ⁊ nō habet q̄titatē. Item tunc q̄titas esset sup̄flua non enim est ponenda vt partes distent ꝑ respectum ad locū vt dictum est nec vt totū sit diuisibile qꝛ seclusa q̄titate ꝑ aduersariū ad huc caput sortis non eēt pes eius nec materia esset forma.

¶ Itē bene sequitur quātitas non est in hoc subiecto ergo nec propria passio subiecti vt puta diuisibilitas ergo seclusa q̄titate sortes componeretur ex indiuisibilibus quod est imposibile. Item risibilitas ⁊ alie qualitates insunt mediāte quantitate ergo si quātitas est seꝑabilis ab hominē risibilitas erit separabilis et sic non eēt scia de hac homo est risibilis qꝛ non esset vera. Quidā dicūt ꝙ licet sortes tūc nō esset qnātus nō tamē seq̄tur ꝙ cōponatur ex indiuisibilib⁹ qꝛ scd̄m nominales corpus xp̄i non est quātum q̄titate cōtinua in sacramento altaris et tamen non est diuisum ī quālibet ꝑtem nec componitur ex indiuisibilibus. Sed contra vna ps continuatur alteri in sacramento altaris ergo ibi est cōtinuatio et quātitas continua ideo dicūt reales ꝙ corpus xp̄i est quātum ibi sed nō habet modū q̄titatiuum. Sed cōtra vbicūqȝ est vna pars ibi est alia ergo non est q̄tum q̄titate cōtinua probatur gña quia alias noticia que ē in intellectu eēt q̄ta q̄titate cōtinua tenendo ꝙ cōponatur ex pluribus ꝑtibus quia nichil impedit nisi ꝙ vbicumqȝ est vna pars ibi est alia. Forte dicis ꝙ ideo noticia non est quanta quia non potest esse subiectum quātitatis. Sed contra secundum philosophum hic albedo est quanta per accidens licet non possit esse subiectū q̄titatis. Ex quo patet ꝙ esse quantū nō est habere q̄titatē in se subiectiue. ¶ Secūda est opinio eorū qui dicūt q̄titatē posse separari a subiecto siue a substātia quia ista quātitas sortis non est passio eius potest enim intelligi cōponendo ꝙ sortes nō est quantus ista q̄titate. Item. S. T. in cōpendio theologie ca. 15. 4. dicit ꝙ licet in resurrectione non redeat eadem corporeitas siue quātitas numero tamē idētitas subiecti nō impeditur ad quā sufficit vnitas essentialiū principiorum. et aliquando tenuit quod totaliter coruptum secundum quodlibet sui nou potest redire et per idem videtur posse probari ꝙ hec risibilitas posset separari a sorte. Item cōmunis maxima est ꝙ realiter distincta possūt separari quia tñ illud nō est vniuersaliter verum arguitur aliter Ex quo deus est omni potens ergo potest se solo producere rem subsistētem omni alio secluso Substantia autem seclusa q̄titate habet rationem entis et subsistētis ergo potest deus se solo ꝓducere subām sine q̄titate Itē plus dependet accidens a subiecto q̄ ecōuerso sed deus facit q̄titatē sine substātia vt patet in sacramento altaris ergo multo magis potest facere econuerso Tum quia substantia in nullo genere cause dependet a quātitate dicit enim phūs 7. metha. T. c. 3. ꝙ substantia est omnium primum ratione et noticia tempore et natura Aliorum enim cathegoreumatū nullum est separabile hec autem sola hec ille Item albedo est quanta per quantitatem et diuisibilis et continua et tamē secūdū. s. t. deus potest facere allbedinē sine q̄titate quo. 7. ar. x. ergo ⁊ substantiam potest facere sine quantitate. Item potest facere lineam sine puncto patet quia potest facere hanc lineam siue isto puncto qꝛ si hanc continuet alteri iam istud punctum desinit esse. Item illud quod est per accidens non est necessarium sed substantia est quāta et diuisibilis ꝑ accidens ergo non est necessario quanta Forte dicis ꝙ ista homo est quantus est per se secundo modo et ꝙ quantum est propria passio respectu corporis et non capio hic quantum vt dicit aptitudinē sed vt dicit actum tunc sic dicendo homo est quantus ibi cōceditur esse predicatio quinti p̄dicabilis ergo non est per se secundo modo Sed nonne ista est per se homo est qualis videtur ꝙ sic quia homo est risibilis ergo est qualis antecedēs est per se ergo et consequens forte dicis ꝙ quantitas est accidens inseparabile et ideo a deo nō potest fieri subiectum sine q̄titate Contra philosophus decimo methaphisicorum ostendit ꝙ nichil est corruptibile per accidens et ad hoc assumit hanc propositionem scilicet acidens contingit non esse Si autem hoc intelligeret de accidente non necessario tunc non probaret nisi ꝙ corruptibile non est accidens non necessarium et sic peteret pricipiū ꝗ vl'iter bene sequitur hoc ē accñs ergo sbm̄ pōt esse sine illo. Item potest aliquid esse sine sua passione

ergo et subiectum sine q̄titate año patet quia veritas vel falsitas est passio propositionis probatur tamen ꝙ possit separari quia quero quid est hec passio veritas vel falsitas in hac propositione ego sum vel enim est veritas vel falsitas vel vna tertia entitas q̄ nec est veritas nec falsitas forte dicis ꝙ qñ illa est vera ista passio veritas vel falsitas est veritas et qñ est falsa tunc est falsitas. Tūc sic hec veritas pōt separari et hec veritas est hec passio veritas vel falsitas ḡ hec passio pōt separi. Item accidēs nō migrat de subiecto i subiectū sꝫ risibilitas nūc est in toto cōposito pono ergo ꝙ sorti adueniat noua mā per augmentationē tunc risibilitas non manet āplius i eo quod prius erat quia pꝫ hōmis nō est risibilis sed illud quod prius erat fuit sortes ergo sortes pōt eē sine risibilitate et per idē probatur ꝙ nāliter sortes pōt esse sine risibilitate qꝛ hoc sine risibilitate demonstrādo totum sortē pter digitū z hoc possibiliter est sortes ergo sortes possibiliter ē sine risibilitate mior pꝫ qꝛ absciso digito hoc ē sortes. Et p idē posset pbari ꝙ totū nō distinguitur sua pte qꝛ ps pōt eē totū ideo pꝫ ꝙ hec argumēta parū cōcludūt pōt et aliter arguꝫ de recto et curuo quod ē passio linee et tñ quod possit ab ea separi pꝫ quia deꝰ pōt lineā ponere i pūcto et taꝫ nec ē recta nec curua añs pꝫ qꝛ pōt eā ponere ad moduꝫ linee xpi i sacramēto altaris z istū modū eēndi vocabo eē alicubi nō dimensionaliter vel mō non quātitatiuo sed contra vel mediū exit ab extremis z sic ē curua vel nō sic ē recta. Et p idē posset probari ꝙ dimensio pōt separi a linea z longitudo quia pono ꝙ deꝰ cōtinue condenset lineā ad subduplū et sub quadruplū et sic in infinitū tūc illa erit semp minus et minus longa ergo i instāti terminatiuo nulliꝰ erit logitudis sed erit in pūcto quod nulliꝰ est lōgitudinis. Sed dices eodē mō probarē illā lineā tūc non eē q̄titatē quia semp ē minoris et minoris quātitatis ergo in instāti terminatiuo nullius erit quātitatis quia da oppositū ꝙ alicuius erit quātitatis ḡ sit quātitatis sempedalis. Contra prius per condēsationē fuit cōdensata p ptes proportionales i īfinitū procedēdo ergo nūc non est pedalis q̄titatis prescise. Item quod ē possibile pro vno instāti possibile est pro quolibet instanti sed in aliquo instāti nature est sorte a sine quātitate ergo semp pōt eē sortes sine quātitate minor pꝫ quia sortes ē priꝰ natura q̄ sua quātitas quia substātia a toto gñe p̄cedit quātitatē et sortes est aliquo mō causa sue q̄titatis qꝛ determinata forma requirit determinatā q̄titatē. Itē S. T. q. de aīa ar. 19. ad 5m ad hoc ꝙ aliqd sit idē numero sufficit ꝙ pricipia essentialia sint eadē numero nō aūt requiritur ꝙ proprietates z accidentia sint eadē numero. Et vtraqꝫ opio probabilis est. Sed dato ꝙ prima opio sit vera. Nō ne tñ grādisputatiōis pōt admitti ꝙ quātitas possit separari. Quidā dicūt ꝙ ex impossibili sequit̄ quodlibet et ideo dicūt duo cōtradictoria seq̄ ex illa suppositione z ita si q̄ratur ab eis. An seclusa q̄titate substātia sit diuisibilis hoc pōt itelligi dupliciter vl̄ de seclusione .i. seperatione secundum rem vel secundum intellectum. Si primum tunc dicunt ꝙ seclusa q̄titate substantia est et non est diuisibilis. Sed cōtra hoc videt̄ esse fuga questionis mota est autē questio principaliter ad sciendū qđ est principiū per se diuisibilitatis. Itē phūs .4. phisicorum arguit posito ꝙ esset aliqđ spaciū z no habēt corpus sensibile sed sonū vel colorē querit vtrū esset vacuum. Et rñdet ꝙ si natū esset recipere corpꝰ esset vacuum. Si nō, nō ergo tali posita positiōe que tñ scdm ipsū ponit incōpossibilia scꝫ accñs sine subiecto potest queri de aliquo an sequat̄ naturali cōsequētia. Item si aliquod essētialit̄ inclusū in aliquo ponat̄ remoueri ab eo quod tamē nō sit ratio inheretie p̄dicati bene pōt queri. An isto vel illo circūscripto insit tale predicatū vel nō etiā q̄titūcūqꝫ positū includat cōtradictoria vt puta si ab hoīe circūscribatur aīalitas quod tñ includit incōpossibilia et querat̄ vtrū hoc circūscripto possit homo distigui a b aīalitate videtur determinate posse rñderi ꝙ sic quia per animalitateꝫ non conueniebat homini sic distinguit sed per rationalitatē vnde dicit doctor subtilis in .1. licet posito que statum ex intellectu suo includit cōtradictoria nō possit admitti tñ illa que in intellectu suo tātū vnū cōtradictoriū includit z nō aliud nisi per cōsequētiā accidētalē .i. materialē vel p locos extrinsecos bene videtur posse admitti: quia tali positione posita possūt sustineri regule disputationis pōt enim cōcedi sequēs q̄ña essētiali z negari repugnās sequēs p locū extrinsecū. Sed contra necessariū nūq̄ est negandū sed q̄ña bona p locū extrinsecū est necessaria ergo nō est negāda. Itē omne impossibile implicat cōtradictionē ergo in quolibet impossibili includitur oppm̄ primi principij ergo nō est admittendū. Et hoc multi arbitrātur dicētes ex quolibet impossibili sequi quodlibꝫ et petrꝰ de alliaco dicit propter hoc ꝙ dissentiens primo pricipio errat in fide quia ex opposito primi principij sequitur oppositū cuiuslibet articuli. Sꝫ hoc parū valet quia tūc scdm eū omnis assentiēs alicui impossibili erraret in fide qđ patet esse falsū de assentiēte huic mūdus nō potuit esse ab eterno. ¶ Pro responsione ad articulū notādū est ꝙ multiplices sunt ptes in cōposito scilicet essentiales vt materia z fōra. Alie sūt ptes quātitatiue vt manꝰ z pedes z iteꝫ manꝰ z pedes p̄ñt capi vt dicāt absolute hāc partē substātie vel alio mō vt dicant partem substantie sic figuratam. ¶ Notandum secundum. S. T. in. 4. d. 16. q. 1. ar. 1. q. 3. ꝙ duplices sunt partes integrales quedam sunt partes q̄titatis que sunt quandoqꝫ vnius rationis vt in toris homogeneis quandoqꝫ vero diuersarum rationū vt in toris etherogeneis quedam vero sūt partes essentie sicut materia et forma non quantitatiue z hec semper sunt diuersarum rationum et habent ordinem nature ad inuicē et quandoqꝫ etiam ordinem tp̄is. Itē vt patet ibidem ad secundum quedā sūt partes permanētium. Alie sūt partes successiuorum et in istis ex qualibet parte potest concludi totum vt bene sequitur hora tertia est ergo dies ē non tamen totum de vna parte predicatur non enim dicimus ꝙ hora sit dies sed tamen de omnibus partibus simul acceptis aliquo modo inuenit̄

predicari scʒ improprie et coniunctim. Ex hijs patet ꝙ non omnis pars integralis est pars q̄titatiua et ꝙ a sancto thoma materia vocatur pars integralis tunc sit conclusio. ¶ Seclusa q̄titate subā aliqua est diuisibilis probatur quia seclusa q̄titate ab homine adhuc materia non esset eius forma. Secundo dico ꝙ seclusa q̄titate hoc est materia ꝑ intellectum accepta sine quātitate ipa non est diuisibilis. ¶ Sed notandum ꝙ dupliciter materia sine substantia separatur a quantitate scđm intellectum. vno mō sic ꝙ materia nullā intelligat̄ habere habitudinem ad quācūqʒ q̄titatem. Alio modo ꝙ non intelligatur actu esse sub q̄titate et prio modo dico ꝙ seclusa quantitate nulle sunt partes in quacunqʒ substantia nec substantia est amplius in infinitum diuisibilis quia philosophus dicit hic ꝙ soli q̄titati conueniunt finitū ꝛ infinitū idem. 5. metha. T. c. 18. dicit ꝙ quantū dicitur quod est diuisibile in eis que insunt quorum vtrumqʒ aut singulū vnum quid est vbi dicitur a sancto thoma ꝙ ratio q̄titatis est esse diuisibile in ea que insunt seclusa. ğ ea nichil est diuisibile Sed dices ꝙ seclusa q̄titate subā ē diuisibilis entitatiue sʒ nō q̄titatiue sʒ Cōtra tūc phūs diffiniret idē ꝑ seipm̄ qꝛ diffiniret q̄tuʒ per esse diuisibile quantitatiue. Itē qcquid conuenit alicui primo et per se nō potest alteri conuenire nisi per ipsum sed diuisibilitas in partes eiusdem rationis conuenit q̄titati prīo et ꝑ se igitur nulli cōuenit seclusa q̄titate maior patet. i. poste. vbi dicitur primū ꝛ per se dico cui nō per alterum sed per ipm̄ alteri. Itē omne diuisibile vel diuiditur in partes discretas vel in partes continuas et quodcunqʒ detur sequit̄ ꝙ sit quātū. Item omne diuisibile est maius sua parte ergo est quātū Itē tūc in forte eēnt due diuisibilitates vna scʒ ꝑ q̄titatē ꝛ altera que conuenit ei seclusa q̄titate et sic vna supfl ueret. Item queritur quomō distinguerentur partes fortis seclusa q̄titate nō ꝑ formam substantialem quia eadē est nec per accidentalem quia nullā haberet sed dices ꝙ partes fortis distinguerentur seipis quia hec est et illa est et hec non est illa et eodē modo dicūt fortem distingui seipō a platone quia fortes non est plato. Sed contra sequeretur ꝙ natura humana non esset multiplicabilis quia scđm se ineēt ei oppositum vt patet scđm hanc opinionē. Item tunc indiuidua eēnt prio diuersa et sic in nullo cōuenirēt patʒ consequentia qꝛ seipis primo distinguit̄. Item fortes et plato alio cōueniunt et alio differunt ergo non se toto distinguntur. Itē hic lapis distinguitur ab illo non autē ex natura lapidis quia alias quod non esset hic lapis non esset lapis ergo est aliquid preter naturaʒ lapidis quo vnus ab alio distinguitur. Item operari realiter prius inest indiuiduo q̄ʒ speciei ergo aliquid est in eo quod nō est in specie. ¶ Notāduʒ preterea ꝙ quidā dixerunt ꝙ seclusa q̄titate totū haberet partes sed non distinctas scđm situm patʒ autē ex predictis ꝙ nullo mō haberet ptes eiusdē rationis vnde. S. T. dicit. i. q. 50. ar. 2. ꝙ materia non potest diuidi in partes nisi scđʒ ꝙ intelligitur sub q̄titate et ideo scđm euʒ si angelꝰ haberet materiam aliā a mea entitatiue vel quocūqʒ alio modo oporteret ꝙ illa esset sub alia q̄titate q̄ʒ mea Et ꝑ hoc probat ꝙ in eo non est materia. hoc autē nō sequeret̄ si seclusa q̄titate vna materia differret ab alia entitatiue.

¶ Contra hec arguitur sequeret̄ ꝙ materia denudata q̄titate efficeretur punctū ꝛ punctualiter indiuisibilis sed hoc est falsum igitur probatur sequela quia per predicta non est diuisibilis minor patʒ quia tunc continuū scđm rem cōponeret̄ ex indiuisibilibus vel ex indiuisibili prius enī natura est fortes q̄ʒ sua q̄titas cū subiectuʒ sit cā materialis q̄titatis tunc in illo priori parte materia nō est diuisibilis igit̄. Forte dicis ꝙ nunq̄ʒ fortes est sine q̄titate. Contra prius natura est a quo nō cōuertitur subsistendi cōsequētia ergo nō opʒ ꝙ si fortes sit q̄titas sit. Item tūc in eodē instāti tp̄is duo cōtradictoria eēnt vera qꝛ in eodē instāti tp̄is prius natura fortes est q̄ʒ habeat q̄titatem ergo in illo instanti temporis est aliquod instās naturale in quo verū est dicere ꝙ fortes nō habet q̄titatē Et aliō in quo oppositū eiꝰ est verum.

¶ Secundo forma substantialis non aduenit nisi materie distincte et diuise si ergo materia nō sit diuisa nisi per q̄titatē sequitur ꝙ forma aduenit materie habenti q̄titatem et sic aduenit enti in actu Item caput fortis differt realiter a pede fortis ergo per solam ablationem q̄titatis vnū non fit aliud. Item pars fortis inq̄ʒtum pars nō includit q̄titatem ergo seclusa q̄titate per intellectum pōt intelligi fortes habere partes antecedens patʒ qꝛ alias pars fortis non esset subā sed aggregatū ex subā et q̄titate. Itē quātitas habet totū suuʒ esse a substantia ergo habet diuisibilitatē a subā vel sic omne conueniens cause ꝛ causato prius conuenit cause sed diuisibile est huiusmodi sed dic ꝙ assumptum est verum si formaliter conueniat dicūt etiaʒ materiam partiri per formam essentialiter sed per quantitatem materialiter. Et cōfirmatur qꝛ oīa accidentia distinguit̄ per subiectū quia si non quereret̄ ergo quō partes quātitatis distingūtur. Si dicas ꝙ seipis contra sequeretur ꝙ distinguerentur formaliter et per consequēs specifice.

¶ Tertio cum dicitur ꝙ seclusa quantitate materia non haberet partes vel hoc intelligitur seclusa q̄titate scđm intellectū et patet ꝙ hoc est falsū quia qualitercūqʒ intelligamꝰ rem propter hoc nichil mutatur in re. Item dato ꝙ per intellectuʒ secludamus q̄titatem tamen adhuc partes materie possunt intelligi quia multi opinantur ꝙ materia seclusa q̄titate ē diuisibilis sed q̄ʒ quis opinatur hoc intelligit igitur p̄t intelligi seclusa q̄titate ꝙ materia sit diuisibilis.

¶ Quarto seclusa q̄titate homo ꝛ asinus distinguntur ergo habent diuersas materias Similiter celum et ista inferiora habent materias alterius rationis. ergo seclusa q̄titate vna differt ab alia. Item seclusa q̄titate fortes non est plato. Forte dices ad primū ꝙ q̄titas non est ratio distinctiōis nisi eorum que sunt eiusdem speciei Contra sequeretur ꝙ argumentum. S. T. prīa vbi supra nō con

cluderet vbi probat ꝙ angelus non habet materiam quia sua materia non potest differre a mea nisi per q̄titatem ergo vniuersaliter verū est ꝙ nulla pōt habere distinctā materiā nisi scđz ꝙ illa intelligit sub alis et alia q̄titate. ꝙ si cōcedas cōtra pria q.40.ar.2. dicit ad hoc ꝙ aliqua duo distincte intelligantur necesse est eorum distinctionem intelligi per aliqđ intrinsecum vtriqꝫ ergo sine q̄titate rea potest distingui quia non est intrinseca sorti vnde in de ente et essentia dictum ē ꝙ q̄titas nō est principiuz indiuiduationis sed materia q̄titate signata ⁊ S. T. opus. 32. c. 3.

¶ Quinto seclusa q̄titate a materia vel de⁹ posset facere nouā materiam ab ista distinctā vel nō. Si primū ergo nō requiritur q̄titas ad hoc ꝙ vna materia diuidatur ab alis Si scđz ergo potētia dei est exhausta. Forte dicis ꝙ posset facere duas materias quarū vna eēt sub q̄titate et alia non sicut posset facere duas albedines quaruz vna esset separata et alia non licet non posset facere duas separatas. Contra sequeretur ꝙ angelus posset habere materiaꝫ a nostra distinctam absqꝫ hoc ꝙ sua materia haberet q̄titatē quod est cōtra. S. T. vbi supra. Item si diuisibilitas cōueniret rei rōne q̄titatis sequeretur ꝙ angelus posset esse diuisibilis hoc patet probando ꝙ q̄titas posset eē in eo q2 q̄titas potest nullum locum occupare et non eē extensa vt patet in sacramento altaris ergo pōt poni in angelo sicut de albedine quidam opinantur. Item q̄titas potest poni in puncto ergo et diuisio antecedens patet quia pōt quālibet partē ponere cū qualibet parte igitur. Itē duo accidentia numero distincta possunt esse in eadem q̄titate ergo diuisio numeralis non est per q̄titatem. antecedens patet q2 apud pspectiuos duo radij se intersecant ergo sunt simul. Item qualitates contrarie pl⁹ repugnant q̄ȝ due eiusdem speciei sed cōtraria in eē remisso possunt esse simul ergo. Itē ex multis memorijs fit experimentū ergo multe memorie de calefactione ignis sunt simul si dicas aduentente noua specie prima desinit esse contra volo ꝙ scđa sit minoris actiuitatis q̄ȝ prima si dicas sunt in diuersa parte memorie contra volo ꝙ prima sit tanta ꝙ extendantur per totum si dicas ꝙ sunt simul sed se intendunt Contra tunc q̄n videnť duo remisse alba quodlibet appareret albius q̄ȝ sit q2 species per quam videtur est intensior de hijs in logica.

¶ Sexto illud quod est magis densuz in equali q̄titate plus habet de materia et plures habet partes materie ergo habꝫ aliquas partes materie nō rōne q̄titatis Si em̄ q̄titas eēt tota ratio multitudinis partium ergo vbi eēt equalis q̄titas sp eēnt equales partes materie. Item tunc seclusa q̄titate nulla materia esset maior alis ergo per inductionem q̄titatis q̄cunqꝫ materia posset occupare oēꝫ locum. Item ista est falsa et impossibilis hec materia est illa materia demonstrando duas materias modo distinctas ergo seclusa q̄titate adhuc hec ē vera hoc non est hoc demonstrādo easdē materias prius per q̄titatem distinctas. Item si q̄titas ciuitatis lugdunē. separetur ab ea et similiter quantitas parisij adhuc hec materia non esset illa quia hec materia non esset lugduni.

¶ Septimo partes materie sunt subiectum priuz q̄titatis ergo prius sunt partes materie q̄ȝ partes q̄titatis. Item sorte s generat platonē prius natura q̄ȝ plato habeat q̄titatem queritur ergo an in illo priori materia platonis distingatur a materia sortis vel non. Si primum sequitur ꝙ seclusa q̄titate est ibi distinctio Si scđz ergo idem generat se et in aliquo instanti nature in eadem materia sunt simul plures forme. S. T. opus. 32. c. 5. Itē partes sortis sunt eiusdem speciei per formam suam ergo sine q̄titate ⁊c.

¶ Octauo q̄titas non est principiū indiuiduationis ergo q̄titas non est illud quo vnū diuiditur siue distinguitur ab alio in hijs que sunt eiusdēz rationis antecedens patet quia deus posset ponere eandem q̄titatem numero in sorte et in platone ⁊ q̄titatē relictā in sacramento altaris deus posset ponere in alio pane q̄ȝ prius fuit ergo panis nō ē precise alius p q̄titatem sed dices quod istud ē miraculū et ideo non concludit cōtra rationē naturalem. Contra miraculū nō est respectu contradictoriorū ad que nulla est potentia sed contradictio ē eandem substantiā manentē eē duas substantias quod tamen sequitur in casu si p aliquod accidens esset formaliter hec subā. Item substantia pri⁹ est naturaliter omni accidente scđm totalē coordinationeꝫ suam ergo nihil posterius ista coordinatōe potest esse ratio formalis qua aliquid est in ista coordinatione ergo prius naturaliter est substantia prima q̄ȝ determineť aliquo accidente. Item substantia per se est prius accidente ergo quod maxime est subā est maxime prius accidente Sed dices ꝙ illa substantia est prior q̄titate in essendo non tamen in diuidendo vel ꝙ subā est prior in entitate non autē in diuisibilitate. Contra forma est simpliciter prior composito in essendo sed quātitas ē forma prime substantie in q̄ȝtum huiusmodi.

¶ Nono arguitur ad idem in qualibet coordinatione circūscripto quocunqꝫ alio est genus et spēs ergo et indiuiduū secluso om̄i extrinseco. i. eo qđ ē alterius gn̄is: tenet cōsequētia quia in nulla coordinatione proceditur in infinitū. Itē spēs per se p̄dicatur de indiuiduo scꝫ de sorte. hoc autē non eēt verum si sortes eēt sortes siue hic homo per q̄titatem: quia sortes vt sic videtur eē ens per accidēs et importaret res diuersorū gn̄m Forte dices ꝙ principium indiuiduatiōis siue distinctiōis nō est q̄titas sed signatio materie quā habet causaliter per q̄titatē et ista signatio est alia et alia in diuersis p̄tibus et in diuersis hominibus Cōtra quia substātia vt dictum est prior est naturaliter q̄titate: ergo nichil cātum per q̄titatem est prius substātia vel idem subē. Item quero quid est q̄titatem derelinquere vel causare modum talem in substantia si nichil est nisi ꝙ prefuit quātitas tunc nullomodo ē signatio per q̄titatem quia tunc simpliciter signatio substātie precederet naturaliter q̄titatem Si autē aliquid aliud quero quō causatur a quātitate et quo genere cause non videť posse assignari ibi

nisi genus cause efficientis. Q̄titas non est forma
actiua igitur. Item indiuiduum in q̄tum hmōi cau
sat hāc q̄titatē q2 effectus singularis habet cām
singularē ergo pri⁹ est ista signatio q̄ q̄titas. For-
te dicis ꝙ materia signata nichil aliud est q̄ mate
ria in habitudine ad hanc q̄titatē. Contra vel ista
habitudo est ipamet materie vel relatio. Si primū
tunc nichil aliud est dicere ꝙ materia signata ē pri
cipium distinctionis q̄ dicere ꝙ materia est princi
pium distinctionis suppositus ab alia materia. Si di
catur ꝙ materia ē signata per signationē et ꝙ ista
signatio est relatio. Contra relatio est posterior fū
damento ergo ista signatio sequitur primā subām.

Decimo arguitur ꝙ diuisibilitas nō est propria
passio q̄titatis quia potentia et actus sunt eiusdē
gn̄is et eiusdē eēntie sȝ actu diuidi nō est eēntiale
q̄titati quia tūc oīs quātitas esset actu diuisa igif
nec potētia ad diuidi est de eēntia eius eē aūt diui
sibile dicit potentiā ad diuidi igitur. Itē nūq̄ act⁹
potentie repugnat illi cui⁹ est potentia sed eē diui
sum repugnat q̄titati q2 si est diuisū iam non est cō
tinuum nec diuisibilitas equaliter inest speciebus
q2 continuū est diuisibile in potentia numerus aūt
est actu diuisus. Itē in logica species q̄titatis su-
muntur secundū rōnem mensure vt patet de supfi
cie et loco ideo. Forte dicis ꝙ eē mensuram est ra-
tio quidditatiua q̄titatis. Contra ratio generis ⁊
vniuoci eque primo inest oībus speciebus. Forte di
cis ꝙ ratio descriptiua generis non inest eque pri
mo speciebus. Contra in diffinitione equiuocorū
capitur ratio pro quacunq̄ diffinitiōe vt dr̄ in logi-
ca. Itē vnitati cōuenit rō mēsure. 10. metha.

Undecimo si q̄titas de se haberet partes ergo
q̄titas est quanta quod tamen est falsū quia albe-
do non est alba. Item tunc omne corpus esset qua
dratum patet quia est ita lōgum sicut latum et pro-
fundum quod patȝ quia vbicunq̄ est longitudo ibi
est latitudo et profunditas ergo semper latitudo ē
equalis longitudini.

Ad primum dicendū ꝙ adhuc materia non eēt
punctum. S. T. in. 2°. d 30. q. 1. quia apta nata est
recipere q̄titatem haberet tamē aliquo modo mo-
dum puncti quia non eēt extensa sed eēt indiuisibi
lis actu potentia tamen remota diuisibilis sed nō
potentia propinqua. Ad aliud posset dici ꝙ vltio
modo prioritatis aliquid est prius altero et tamen
subsistendi ꝯña conuertitur. dicit eñ phūs ꝙ sic eē
vel non eē est cā veritatis propōnis. Nam si homo
est hec est vera oratio homo est et econuerso inquit
phūs. Et hec etiam dicitur prioritas nature. Ad
aliud non pono a pte rei talia instantia nature.

Ad secundū dico ꝙ forma precedit q̄titatē ŝm
eē simpliciter et ē posterior q̄titate in eē diiuncto
sed quia eē est simpliciter pri⁹ q̄ eē distinctū ideo
forma substātialis est simpliciter prior in natura q̄
q̄titas. Ad aliud dico pro tota solutiōe materie si
cut dictum est ꝙ materia potest dupliciter conside
rari sine q̄titate vno mō ꝙ nullā habeat habitudi
nem ad hanc q̄titatē vel ad illā ⁊ hoc nō est possi-
bile. Alio modo ꝙ vna pars habeat habitudinem
ad hanc q̄titatem et alia ad aliam sicut ponimus
plures animas separatas eiusdē rationis et tunc
dico ꝙ separata quātitate actu adhuc caput sortis
differret a pede. Alij dicunt ꝙ scđm rem q̄titas
non potest aufferri sed solū scđm intellectū q2 ma-
teria potest intelligi sine q̄titate. Et si queratur
an materia potest intelligi sine forma dicendū ꝙ
non quia non intelligitur nisi per analogiā ad for-
mam tamen in cōceptu eius non cadit determina-
ta forma siue q̄titas. Ad aliud dicif ꝙ partes sub
stantie nō habent a q̄titate ꝙ sint subā licet habe
ant ꝙ sint partes. Ad aliud dicif negando ꝯsequē
tiam. Et ad aliud dico ꝙ q̄titas ex se habet quan-
dam distinctionē quā nō habēt alia accidētia cui⁹
ratio est quia q̄titas ex sua rōne habet partes vni⁹
rationis distinctas secundū ordinē in situ. Sed cō
tra situs est respetus qui est posterior. Dicendū ꝙ
loquimur de situ qui est differentia q̄titatis qui ab
alio situ distinguitur ex propria oppōne. Et hic si-
tus est prima radix distinctionis ⁊ ē inuariabilis li/
cet situs predicamentalis possit variari quia illud
quod est ante pōt poni retro. Deinde dicitur ꝙ ve
rum est ꝙ distinctio formalis in formis simplicib⁹
est specifica non autem in alijs.

Ad tertium dicitur a multis ꝙ q̄titas secludi-
tur secundum intellectum.

Ad quartum dicitur sicut ad secundū ꝙ seclusa
q̄titate. i. omni habitudine ad q̄titatem nulla ha
berent distinctas materias et ideo hoc est impossi-
bile vel dicitur ꝙ q̄titas solū distinguit materias
eiusdem rōnis materie aūt diuersarū rōnū distin-
guntur scđm diuersitatē potentiarū vt dicit. S. T.
1ª. q. 50. ar. 4. Quidā dicunt ꝙ seclusa q̄titate ma
terie non distinguerenf scđm situȝ neq̄ partes ei⁹
et sic concedunt ꝙ in illo casu partes sortis essent
simul alias eēnt extense vel circūscriptiue in loco
visibiles. Itē cōcedunt ꝙ aliqua duo sūt immedia
ta nec tamen sunt continua nec contigua vt patet
si ab vna pte sortis separaref q̄titas. Itē cōcedūt
ꝙ separata q̄titate a terra ipa nulli resisteret nec ce
deret nec asin⁹ sustineret saccū q2 ista ptinēt ad il-
lud qđ localiter pt̄ moueri. Sȝ ꝯtra ex prio sequif
ꝙ possibilis eēt penetratio corporū. Item ex vlti-
mo sequitur ꝙ vnum in dolio separata q̄titate a
vino non posset moueri dolium patet q2 vnum non
est mobile. Item per hoc ꝙ secluditur q̄titas non
ponitur res vbiq̄ nec vbi prius nō erat nec ascē-
dit ergo per hoc non quelibet pars est cū qualibet
parte. Item ponatur asser in medio impediens ne
materia transferatur de vno loco ad alium vel nō
separetur a medio q̄titas.

Ad quintum dicitur ꝙ deus non posset facere
nouam materiaȝ seclusa q̄titate modo supradicto
sicut nec posset facere duas albedines separatas
sed vnā tantū. Similiter nō possunt eē plures hu
manitates separate scđm. S. T. 1ª. q. 50. ar. 4. Sȝ
nōne posset facere vnam humanitatē separatam
et de illa queritur an eēt in supposito et an eēt ali
quod indiuiduū. Respondet Capr[e]o. in. 2. d. 3. q. 1.
ꝙ si eēt aliqua albedo separata sine quātitate ipā
non eēt indiuidua ⁊ ita dicendū esset de homine si
deus illum sine q̄titate facere posset quod multi

dubitant. Nec ille sed dices ex quo homo separat⁹ non eēt indiuiduū ergo eēt homo vl'ia. Item predicaretur de vno solo ergo eēt indiuiduū Itē omne quod est in vltimo actu nature. i. deo est quia ē vnū numero. Itē eēt persona ergo eēt indiuidua subā Ad aliud dicitur q̄ impossibile est q̄titatem poni in angelo vt dicit. S. T. 1ª. q. 50. ar 2. nec sequitur non est extēsa ergo potest poni in angelo qz hoc repugnat sibi ratione situs.

¶ Ad sextū dicatur vt prius q̄ densū habz plures partes quia habet habitudinē ad maiorem q̄titatem et per hoc patet ad alia.

¶ Ad septimū dicit' similiter vel dicitur q̄ partes in oratiōe partiū nō precedūt q̄titatē sed vt sunt subē quedā et sic sunt subiectū et causa Si dicat' partes fortis precedūt fortē et fortes p̄cedit suā q̄titatem ergo sunt partes ante quantitatē de hoc in sexto phisicorum

¶ Ad octauū dicit' q̄ in indiuiduatiōe duo sunt cōsideranda scz non eē in pluribus et eē diuisum ab alio. Primū cōuenit rei per materiaz que in nullo recipitur scd'm vero est p̄ q̄titatē vt dicit. S. T. 3ª. q. 77. ar. 2. Et nego q̄ eadē q̄titas numero possit poni in pluribus indiuiduis miraculose. Secundo dico q̄ subā pria siue indiuiduū nō precedit q̄titatem. Sed q̄tum ad primū bene precedit quia incōicabilis est per materiaz Et si dicatur subā. 1ª. vt distinguitur a. 2ª. per se generatur et per se operatur ergo subā. 1ª. nō includit accidens dicenduz q̄ verum est q̄tum ad incōicabilitatē sed nō q̄tuz ad distinctionē. Sed cōtra nichil gn̄at se ergo fortes distinguitur a platone ante q̄titatez posset dici q̄ distinguitur a platone nō per q̄titatē sed per materiam signatā Ad aliud dicitur q̄ indiuiduū predicamenti subē quoad naturā pertinet ad gen⁹ subē nō aūt q̄tum ad vltimā indiuisionē Et est sciēduz q̄ subā prima vt sic nec in recto nec in obliquo dicit accidens tanq̄ aliquid sui sed tanq̄ determinatiuum eēntie sue et ideo non est ens per accidens. Ad aliud negatur cōsequētia qz nō sequitur albuz est coloratuz ergo maxime album est maxime coloratū vel albū ē quale ergo maxie albū ē maxie q̄le.

¶ Ad nonum patet per idem Et pro subā argumēti dico q̄ principium indiuiduatiōis est materia q̄titate signata et dato q̄ ista signatio sit respect⁹ p̄t tamen dici q̄ identificatur materie vel si distinguatur tunc dicitur q̄ materia signata est materia sub respectu. Et q̄n dicitur respectus presupponit fūdamentum cōcedo. Et ideo omnis respectus presupponit subiectum sed nō subiectum hoc vel illō in particulari sicut albedo presupponit subiectuz tamen non presupponit subiectū tale vel tale. Sz dices in materia nulla p̄t esse relatio realis Et dato q̄ eēt querit' ad quid terminat' de hoc alias.

¶ Ad decimuz dicit Clipeus propter hoc q̄ ratio quidditatiua q̄titatis est habere partes eiusdē rōnis integralis. formaliter extēsas Sed cōtra tunc ratio q̄titatis non conueniret numero nec q̄titati in sacramento altaris. Ideo dico q̄ actus diuisibilitatis semper conuenit q̄titati quia ratio eius est eē diuisuz. i. habere plures partes distinctas sz contra motui etiā cōuenit diuisibilitas forte dicis post aris. 5. metha. q̄ motus non est diuisibilis nisi per accidens vnde non est q̄tus per se sz p̄ magnitudinem nec in logica ponitur species quātitatis Contra partes motus realiter distinguntur a partibus magnitudinis ergo est ibi alia diuisibilitas antecedens patet quia partes motus non sūt permanentes sicut partes magnitudinis ergo sūt alterius ratiōis. Item ad aliud continuātur partes motus et magnitudinis ergo est alia continuitas. Item in parua magnitudine potest eē mot⁹ maior.

¶ Ad 11m. dicunt quidā q̄ quātum sumitur dupliciter videlicet materialiter et tunc idem est q̄ h̄ns quantitatem Et formaliter et tunc idem est q̄ habens partem extra partē. Et hoc mō q̄titas possz dici quāta licet hoc sit improprie dictuz. Ad aliud dicitur negādo sequelā nec sequitur vbicunq̄ ē lōgitudo ibi est latitudo ergo corpus ē ita longū sicut latum vnde magnitudo profunditatis habet attēdi penes maximā lineā mensurantē profunditatē et latitudo penes maximā lineā mēsurantē illam Hic queritur. An corpus quadratum bipedale a quo de⁹ se parasset omnē quātitatē preter lineas esset duplū ad pedale videtur q̄ sic quia quātitas eius est p̄cise dupla ad quantitatem alterius Sz contra deposita vna medietate adhuc ipsum est duplum ad alterū ergo prius erat plusq̄ duplū. Itē queritur Ex quo quantitas distinguit vnaz materiaz ab alia vtrum illa sit q̄titas continua vel discreta videtur enim q̄ per vnitatē que est principium numeri materia fortis possit distingui a materia platonis Et eodē modo posset queri An materia signata dicit materiam sub quantitate continua sub vel vnitate.

¶ Ad 1m. dicitur q̄ esset virtualiter octuplum Ad aliud dicitur secūduz. S. T. q̄ materia signata est materia que sub determinatis dimēsionib⁹ cōsideratur opus. 31 vbi etiam videtur velle q̄ corpus de genere quantitatis non distinguitur a suis dimēsionib⁹ sed est tres dimensiones Deinde dicitur q̄ vnitas que est principiū numeri predicamentalis non reperitur nisi in habētib⁹ quantitatē cōtinuā et ideo ipa est primū principiū distinctionis.

AD 5m. sic procedit' videtur q̄ entia naturalia nō sint determinata ad maximuz et minimū quia secundū phm̄. 2°. de anima si igni apponerētur infinita combustibilia in infinitum augeretur ergo non est determinatus ad maximum Sed cōtra est phūs qui ponit minimā carnem ergo etiam datur maxima vnde homo non potest esse ita magnus sicut celum.

¶ Respondeo dicenduz secūduz. S. T. hic. lec. 8. Postq̄ phūs improbauit opinionea de principijs eorum q̄ de natura non naturaliter sunt locuti hic prosequitur de opinionibus eorum qui de principijs naturaliter sunt locuti. i. non remouētes motum et ideo vocat eos phisicos. i. naturales et primo ponitur opinio anaxagore qui posuit principia eē infinitas partes similes et contrarias sicut infinitas partes carnis que sunt similes inuicem et in-

finitas partes ossis et aliorum qui habent partes similes. Cum tamen quarundam sit ad alias contrarietas sicut partiū ossis ad partes sanguinis ē contrarietas scd̄m humidū et siccū. Hanc opinionem impugnat philosophus ponendo duo que ponebat anaxagoras ex quib⁹ procedebat quorū primum est quod etiā ab oībus naturlib⁹ philosophis supponebatur ꝙ ex nichilo nichil fiat. Et ideo ne cogeretur ponere aliquid de nouo fieri quod prius oīno nō eēt posuit oīa prius simul extitisse in vno cōfuso ex quo alia fiebant scd̄m ꝙ ab illo extrahebant. Sed hoc procedebat quia nesciuit distinguere inter potentiā ꝛ actū ens em̄ in potētia est quasi mediū inter purū nō ens et ens in actu que igit̄ naturaliter fiunt non fiūt simpliciter ex nō ente sꝫ ex ente in poͣ nō aūt ex ente ī actu vt ipi opinabātur ꝛ iō q̄ fiūt nō opꝫ p̄existere actu sed poͣ tm̄ scd̄o supponebat ꝙ cōtraria fiūt ex alterutris videt̄ em̄ ex calido fieri frigidū et ecōuerso et ex hoc cōcludebat ꝙ cū ex nichilo nichil fiat ꝙ vnum contrariorū preexistit in altero quod quidē est verū secūdū potentiā nā frigidū est potentia in calido non aūt actu vt anaxagoras estimabat qui sic arguebat. Si aliqd est necesse ē ꝙ fiat aut ex ente aut ex nō ente Nō scd̄m per primā suppositionē ergo primum vt aer fit ex aqua quod nō eēt possibile nisi in aqua p̄existeret aer vnde volebat accipere ꝙ omne qd̄ fit ex aliquo p̄existebat in eo et quādo obiciebatur sibi quod hoc erat contra sensum dicebat ꝙ p̄existebat scd̄m partes minimas que sunt nobis insensibiles propter suam paruitatem vnde ponebat quodlibet in quolibꝫ permixtum scd̄m partes minimas et insensibiles et quia infinicies vnum ex alio fieri potest infinitas partes minimas in vnoquoqꝫ eē dicebat Et quādo dicebatur sibi sequeretur ꝙ res ad inuicem non differrent Dicebat ꝙ res differre videbantur et denominantur ab eo quod maxime superhabundat in eis Et sic aliquid dicitur albuꝫ licet nichil sit pure aut totaliter album aut os sed id quod plus est in vnoquoqꝫ hoc videtur eē ex natura rei sed contra secunduꝫ eū in qualibet re sunt infinite partes cuiuslibet speciei.

¶ Notanduꝫ preterea ꝙ aristoteles. 1°. improbat hanc opinionem. 2°. comparat eaꝫ ad opinionē empedoclis. Primo ergo ponit. 5ͤ rationes. Pria oē infinitum est ignotum scd̄m ꝙ infinitum ē Et dicit̄ notanter secūdū ꝙ infinitum est vt puta si sit infinitū secundum multitudinē erit ignotū scd̄m quātitatē Cuius ratio est quia id quod est notū ab intellectu cōprehenditur ab eo quātū ad omnia que ipsius sunt quod nō potest cōtingere in aliquo infinito Si igitur alicuius rei principia sunt infinita oportet ea esse ignota ꝛ per consequēs ea que sūt ex principijs quia tūc arbitramur nos cognoscere vnū quodqꝫ composicū cū scimus ex quib⁹ ꝛ quātis sit et sic res naturales erunt ignote. 2ͣ. ratio si alicuius totius partes nō habēt determinatā q̄titatē neccē est ꝙ totū non habeat determinatā magnitudinē vel quātitatē quia quātitas totius consurgit ex partib⁹ sed hoc intelligēdū est inquit. S. T. de partib⁹ existentibus actu in toto vt sunt caro neruus et os et per hoc excludūtur partes ipsius cōtinui que sūt potētia in ipso sed impossibile est ꝙ animal vel plāta habeat quātācūqꝫ magnitudinē vel paruitatē ergo partes ei⁹ sūt determinate quantitatis ita ꝙ non possūt in infinitū diuidi per ablationem nec sunt alique īsensibiles propter paruitatē. 3ͣ. ratio quia si ex aqua remouet̄ caro dum scilicet ex aqua generatur caro et si iteꝫ ex residua aqua fiat alia segregatio carnis q̄uis sēper remaneat aliqua minor q̄titas carnis in aqua tamen cōtingit dare aliquā paruā carnem qua nō erit minor tunc sic segregando carnē ex aqua tandē deueniatur ad illā minimam qua ablata in residua aqua non erit amplius caro Nec potest dici ꝙ sint infinite minime carnes in aqua equales quia alias sequeretur ꝙ aqua eēt infinita et notāter dꝫ equales inquit. S. T. nō em̄ est incōueniens ꝙ in aliquo finito in diuidendo procedatur in infinituꝫ scd̄m eandem proportionē. 4ͣ ratio omne totuꝫ p remotionē fit min⁹ cū aūt q̄titas carnis sit determinata scd̄m magnitudinē capta illa minima carne ab ea non posset aliquid segregari quia sic daretur min⁹ mimo. 5ͣ ratio sequeretur ꝙ infinita sunt in infinitis infinities quia secundū anaxagorā qd̄ liber est in quolibet quotquot fiant seperationes.

¶ Notanduꝫ preterea ꝙ doctor subtilis opinatur ꝙ in rebus est dare maximū ita sciłꝫ ꝙ tanta est dabilis albedo ꝙ deus nec natura possent facere maiorem ꝛ adhuc illa eēt finita. Sed de minimo dicit ꝙ res naturales nō sunt ad minimū determinate Contra hanc positionē sic arguitur. Quacunqꝫ albedine creata deus scd̄m eū potest aliā creare ꝛ illam pōt ponere in eodē subiecto ergo pōt primam intendere quia duo accidentia solo nūero differentia non sunt in eodem nisi faciant vnū. Sed dices ꝙ verū est nisi altera earū sit in sūmo tunc em̄ nulla est sibi vnibilis Sꝫ q̄ albedo sūma et remissa sūt eiusdem speciei ergo quicq̄d est vnibile vni est vnibile alteri non eni sibi repugnat rōe sue nature cū eadem sit intensa et remissa. Item tunc potentia dei eēt terminata ad maximū. Itē sit albedo sūma vt. 12. et infundat deus simul ꝛ semel. 20. grad⁹ tūc vel omnes isti facient vnū vel aliqui et aliqui non Non scd̄m cū non maior sit ratio de vno q̄ꝫ de alio Item in motu locali non datur summum quia q̄ꝫto partes celi magis accedunt ad superficiem connexam tanto velocius mouentur et motus naturalis semper velocior est in fine q̄ꝫ in principio. Iteꝫ non datur summa visio patet quia sit illa vt. 12. tūc pono ꝙ deus ponat cū primo visibili aliud corpus visibile extensum scd̄m opinionē suam tūc illud videbitur quia est ita presens sicut primū ergo. 1ͣ. visio intendetur. Item nō datur maxima q̄titas cōtinua scd̄m extensionem vt potest probari p lineaꝫ giratiuam ergo nō datur maxima qualitas intensiue quin deus posset facere maiorem. Item secūdū eundem nō datur minimū ergo nō debet dari maximū. Itē si eēt aliqua qualitas sūma maxime eēt vt dicunt quidaꝫ theologi gr̄a aīe xp̄i sed probo ꝙ deus pōt facere eā maioreꝫ in esse gr̄e quia illa potest acceptari a deo ad hoc ꝙ det alijs hominibus

maiorem beatitudinem intensiue et scđm aliquos ad liberandum homines dānatos de potentia absoluta ergo de potentia absoluta poterit eē maior in eē gr̄a. Item secundū istum penitēs semper resurgit ad maiorē gratiā ergo quacunqꝫ gratia pri⁹ data semper contingit dare maiorem. Itē sequeretur ꝙ eēt aliquod pctm̄ quod deus nō posset punire quia secundū euꝫ datur sūma pena finita tamē. ponam⁹ ergo ꝙ sortes iam demeruerit eā et sequitur ꝙ si de nouo peccet istud nouū peccatū nō poterit amplius puniri. Et ita posset argui de merito si aliquis homo fuisset ab eterno ꝛ cōtinue meruissꝫ ille intendisset habitus virtutū in infinitum. Iteꝫ capio sūmam noticiā in aīa sortis tunc scđm aliqꝯs illa potest poni in sūma angelo qui est maioris virtutis ꝗ̄ sortis ergo ille angelus potest eam intendere ergo illa non erat absolute sūma. Itē nō datur maximus angulus obtusus nec acut⁹ nec contingentie quia maximus obtusus vel acutus diuisibiliter distat a linea secū iacente vel non si non ergo non distat et per ꝯn̄s sunt eadem linea. Si primum ergo potest dari maior eo ponendo tertiaꝫ lineam inter illas duas Similiter arguitur de acuto querēdo si diuisibiliter distet a recto similiter de angelo cōtingentie quia dato quocunqꝫ circulo datur minor. Item detur maxima tristicia quā sortes potest. Itē ꝛ moriatur sortes et sit dānatus tūc vel habebit maioreꝫ tristiciā qn̄ ē dānatus ꝗ̄ qn̄ est viator vel non Si primū ergo illa nō erat maxima Si scđm cōtra. sequeretur ꝙ tristicia anime xp̄i nō eēt minor ꝗ̄ tristicia aīe damnati vel non eēt maior ꝗ̄ tristicia viatoris sed quodlibet istoꝝ est cōtra theologos igitur. Item ex quo non datur maximā corpus scđꝫ extensionem ex hoc etiā potest probari ꝙ non datur maxima figura nec maximus circul⁹ qm̄ scđm geometriā super centrū quodlibet ꝗ̄tūlibet occupando spaciū circulū designare. ¶ Alia ē opinio quā tenet petrus de aliaco ꝙ scꝫ forma in esse qualitatis pōt in infinitū intendi tamen qualitates que sunt in anima licet scđm eēntiā possint infinitum augeri tamen ipsa aīa nō pōt nisi finite immutari a talibus qualitatibus vt licet visio vt est qualitas quedam in infinitū possit augeri a deo nō tn̄ potest in infinituꝫ augeri in eē visionis ita ꝙ ꝗ̄uis illa visio augeatur in eē qualitatis tamē sortes nō magis neqꝫ melius videbit per eam et ita dicit de charitate quia potentia est finite capacitatis actiue et ideo nō potest nisi finite agere per istas actiones. Sed cōtra hec qualitas potest in infinitū augeri demōstrata visione et hec q̄litas est visio ergo visio pōt in infinitū augeri. Rn̄deret ꝙ in sensu diuiso visio pōt infinitū augeri sed nō pōt in infinitū augeri visio sicut hec linea pōt augeri ꝛ hec linea est bipedalitas quia bipedale est species ꝗ̄titatis et tamen non potest augeri bipedalitas. Contra hāc opinionem arguitur: due visiones posite in eadem potentia faciūt vnū ergo si augeatur illa qualitas etiam augebitur visio Negat cōsequentiaꝫ quia per illas duas visiones potētia nō meli⁹ videt Alias sequeretur potentiā eē infinitam sed in infinitum melius posset agere et videre. Contra si scđm euꝫ essent infiniti aeres penetratiue sol pduceret infinita lumina quia in quolibet aere produceret lumen et tamen est finite actiuitatis non enim eēt maior ratio ꝙ produceret lumē in vno aere ꝗ̄ in alio et eodem mō potest argui de colore in cuius circuitu ponuntur infiniti oculi vel infiniti angeli vt tāgit holcot in suis determinatiōibus. Item sortes cum alio et alio auxilio in infinitū maius pōdus pt portare et tn̄ nō sequit̄ ꝙ iā sit infinite virtutis q̄ lꝫ po⁹ in infinitū possit habere maiorē visionē vl̄ noticiā cū auxilio dei nō sequit̄ ꝙ sit iaꝫ infinita quia vt dicit. S. T. capacitas anime augetur secundū ꝙ maior sibi gr̄a infundit̄. Itē sequeretur ꝙ noticia aīe christi nō esset maior ꝗ̄ noticia supremi angeli nisi enī ei⁹ capacitas eēt aucta eēt minor ꝗ̄ capacitas infimi angeli Si ergo gratia precise rn̄deat capacitati naturali sequitur ꝙ nō habet maiorem gratiam in esse patrie ꝗ̄ infimus angelus supposito ꝙ capacitas actiua infimi angeli sit repleta. Item ad gratiam siue charitatem aīa se habet pure passiue ergo licet ista in infinitum augeatur non propterea requiritur maior capacitas actiua. Item tunc homo posset deuenire in via ad tantam gratiam ꝙ amplius nichil posset proficere qꝛ videtur ꝙ tandem deueniret ad illum graduꝫ quē tu dicis esse sūmū. Forte dicis ꝙ nunqꝫ perueniret ad illum sicut angulus in diametro circuli crescente circulo ī infinitū cresceret nec tamē attingeret angulū rectū. Et sic quidam dicunt ꝙ charitas vie nunqꝫ potest attingere charitatē patrie quia non sunt eiusdem rationis Sed contra inquit herue⁹ scđm quosdam sunt eadem numero in via et in patria saltem nō differunt specie. Item angelis data gratia in creatione scđm capacitatē naturaluꝫ sed in infinitū perfectior angelus potest creari ergo in infinitum potest dari maior gratia ꝗ̄ gr̄a beati. ¶ Deinde arguitur ꝙ sit dabile minimū naturale Et sic habebuntur. 4. ꝯclusiones huius articuli Prima est ꝙ quocunqꝫ dato contingit dare maius per virtutē primi agentis. Secunda est ꝙ etiaꝫ in intellectu et voluntate possunt qualitates in infinituꝫ augeri a deo vnde dicit. S. T. de vi. q. 29. ar. 3. ad 3m ꝙ capacitas creature dicitur secundum potentiā receptibilitatis. Potētia aūt ad recipiēdū est duplex scilicet naturalis que potest tota impleri. Alia est obedie scđm ꝙ pōt aliqd recipere a deo et talis non potest impleri licet etiā scđm se homo in infinitum non possit actū suū augere tn̄ cuꝫ alio pōt. Tertia cōclusio est ꝙ entia naturalia scđꝫ extensionem sunt ad minimū determinata. Quarta ꝙ est probabile qualitates scđm intensionē ad minimum terminari. hoc est dabilis tam paruus homo ꝙ non pōt dari minor et tā paruus calor ꝙ non potest dari remissior in eodem subiecto. ¶ Unde notandum ꝙ dupliciter intelligitur dari minimuꝫ vno modo in toto et hoc vocant quidā minimū mathematice et sic non datur minimū quia quacunqꝫ parua in toto contingit dare minorem vtputa medietatem eius Alio modo capitur minimum p minimo phisice. i. qđ est separabile et possibile naturaliter seorsum existere. ¶ Tertiā cōclusionē pro

bat gregorius in.1°.d 17.quia in aliquanta magni
tudine subiecti potest naturaliter seruari forma na=
turalis et in aliquanta minore non potest ergo est
dabilis minima in qua pōt vel maxima in qua nō.
hoc est dat tā parua q̄ nō poss3 stare sub minore extē
sione sine q̄titate vel maxia inter eas sub q̄b⁹ nō
pōt stare et ista duo capiuntur quasi pro eadē. Se=
cunda pars antecedentis p3 quia forma cameli si
ue elephantis nō posset naturaliter seruari an tā
modica q̄titate quāta est q̄titas grani milij. Nec
valet dicere q̄ non est simile cū forma elephantis
requirat corpus etherogeneum .i. dissimiliū par=
tium Nam si partes homogenee quas requirit cor
pus elephantis possint esse semper minores pote
runt in tā parua sum q̄ntate q̄ cōstituēt corp⁹ ethe
rogeneū in q̄titate sinapis eiusdē rōnis cū corpo=
re quod nunc habet elephas et in illo poterit ser=
uari forma elephantis. Ad hanc intentionē ē phi
losophus hic cōtra anaxagorā. Sed hic dicit Sco.
in.2.d.2.q.9: q̄ propterea nō cogimur ponere mini
mum vel minimā carnē q̄m nō minus concludit ar
gumentum phī contra anaxagorā quia dato q̄ ca=
ro in infinitū diuidatur per segregationē saltē nō
remaneret tanta vt possit ex ea quodcunq̄ gn̄abi=
le generari. Sed contra philosophus dicit sic Si
omne corpus remoto quodā quod minus necesse ē
fieri carnis aūt determinata est q̄titas et magni=
tudine et q̄titate manifestum est q̄ ex minima car
ne nullū segregabit corpus erit ei minus minimo
Deinde arguit q̄d dat minim⁹ color s̄m extēsionē p
cōmentatorē. 6.phi. vbi ait. T.c.49. q̄ minim⁹ co
lor ē terminat⁹ p se q̄admodū mima forā ē termi=
nata scilicet q̄ minimū eius quod potest esse colo=
ratū i actu est terminatū q̄admodū minimū quod
potest esse aliquid demonstratū est terminatū ver
bi gratia quoniā minima aqua est terminata. Hec
ille i forma Ex quo patet q̄ nō solum in etheroge
neis datur minimū sed etiā in homogeneis S. T.
1a.q.7.ar.3. dicit q̄ omnē formam substantialē con
sequūtur determinata accidētia inter que est quā
titas vnde omne corpus naturale habet determi=
natā q̄titatē et in maius et in minus vnde dabi=
lis est maximus equus et minimus equus Ex quo
infertur q̄ omnia entia naturalia sunt ad maximū
determinata Grego. de arimino tenet oppositum
quarte cōclusionis quia tamē eam quidā dicit esse
de mente sancti thome potest pro ea sic argui per
aduersarium datur minimum naturale capio ergo
instans in quo primo est minimū naturale tunc in
illo instanti habet aliquam caliditatē ⁊ querit qua
re illa est tante intensionis subito acquisita in illo
instanti non potest dari ratio nisi quia minor eē nō
potest. Item calor scd̄m intensionē non est in infi=
nitum maioris virtutis ad conseruandum se q̄ ca=
lor scd̄m extensionem sed scd̄m extensionem est de
uenire ad minimū ergo etiā secundum intensionē.
Item si aliquid trāsmutatur a sūma caliditate ad
frigiditatem est dabile primū instans in quo frigi=
ditas est inducta vtputa ponamus q̄ aqua se ipsam
reducat ad frigiditatem et signemus duo tempora
primum in quo semper in ea sit caliditas. Scd̄3 in
quo semper in ea sit frigiditas quia scd̄m eu3 nūq̄
iste qualitates remisse sunt simul et capio instans
medium inter ista duo tempora. Et op3 q̄ sit in sub
iecto caliditas vel frigiditas quia inter ista nō da=
tur medio vel ergō illa frigiditas est remississima et
habetur intentum si nō sequitur q̄ dabilia est ea re
missior cum igitur mobile naturaliter prius trans=
mutetur in mediu3 q̄ in extremum sequitur q̄ illa
frigiditas que ponitur 1° inducta nō est 1° inducta
Dicetur forte q̄ ista ratio non concludit quia non
oportet q̄ subiectum quando transmutatur prius
sit sub medio q̄ sub extremo vt si aliquid transeat
de albedine ad nigredinem nō oportet q̄ trāseat
omnes colores medios sed hoc est verum tantū in
motu locali. Nā cum lumen generatur in aere nō
prius producitur lumen remissum q̄ intensu3. Cō
tra inquit gualterus burlei sequitur q̄ posset esse
transitus de vna specie ad intentissimum gradum
alterius speciei non pertranseundo formā remis=
sam forme posterioris quia qua ratione non opor=
tet transire medium ita neq̄ medium aliquod eius
dem rationis. Item semper in motu continuo pri⁹
acquiritur gradus remissus q̄ intensus sed altera
tio scd̄m eum est motus continuus igitur. Item da
to q̄ non esset necesse q̄ mobile transiret omnia me
dia tamen hoc est possibile illo ergo posito querit
quāta frigiditas eēt in illo instāti medio. hic dicit
grego. q̄ dato q̄ transeantur omnia media non se=
quitur q̄ sit dare primum vel minimū mediū vt pa
tet de localiter moto quod trāsit omnia media spa
cia tamen nullum est primum vel minimū spacium
Sed contra hoc non est simile quia per hoc nō assi
gnatur quāta sit illa frigiditas in 1° instāti non eē
caliditatis. Et similiter potest queri de frigidita=
te que est in 1° instanti in quo producitur minimu3
subiectum frigiditatis scd̄m extensionem.

¶ Contra hec arguitur per argumenta scoti lib.
3.d.13.q.1. Capta aliqua albedie finita puta a que
ritur vtrum ascendendo sit status ad aliquam sup
mem possibilem et tunc non procedetur in infini=
tum in eius augmento aut non est status ⁊ tunc cū
quanto aliqua magis excedit tanto sit perfectior
sequitur q̄ illa que in infinitum excedit sit in infi=
tum perfectior et per consequens in se infinita et
cum ipsa videatur a deo vt quoddam vnum factibi
le poterit ab ipō vnita causatiōe causari. Et sic de
us posset facere aliquam albedinem infinitam.
Item omnis potentia potest reduci ad actum sed
potentia ad totum augmentum est vna ergo possi=
bile est q̄ totum augmentum forme sit productum

¶ Secūdo secūdum philosophū quātacūq̄ ma
gnitudinē cōtingit eē in potētia tātā contingit es
se in actu sed impossibile est q̄ actu sit forma infi=
nita ergo falsum est q̄ infinitā formā deus pōt p=
ducere Item quātācūq̄ albedinem deus pōt face
re: deus potest facere hoc patet quia predicatū in
cluditur in subiecto ponatur ergo in esse q̄ quātā
cunq̄ potest creare tantam creet. ergo nō poterit
vlteri⁹ maiorē creare Item deus videt omnē albe
dinē ab eo factibilē aut ergo videt aliquā factibilē
infinitā et tunc posset infinitā facere quod est fal

sũ aut nõ videt ĩfinitã factibilẽ ꝛ tũc seqꝛ ꝙ nõ posset in infinitũ facere maiorem.

¶ Tertio quãtacũq3 albedo potest a deo fieri successiue tãta potest fieri ab ea simul sed nulla albedo infinita potest simul fieri ergo nec successiue ꝓbatur maior qꝛ quod nõ possit simul fieri nõ est ex ꝑte dei cũ totã suã potẽtiam simul habeat nec ex ꝑte perfectianis factibilis qꝛ et nõ repugnat simul habere gradus quos importat de natura sua. Itẽ sequereꝛ ꝙ esset possibilis aliquis motus rectus continuus in infinitũ pꝫ ꝯña quia et augmẽtũ ꝛ intensio motus recti sunt infinita sed cõsequẽs est falsũ vt patet per philosophũ et commen. 8. phi. patet etiã ratione quia omnis motꝰ rectus est ĩter duos terminos inter quos impossibile est in infinitũ recte moueri. Item natura inciperet moueri ad id ad quod nõ potest attingere ꝛ esset aliquis motus sine termino ad quem hoc autem est impossibile qꝛ motus ex intrinsec suo requirit terminũ ad quem et patet cõsequẽtia qꝛ si posset eẽ talis intẽsio infinita nullus terminus citra infinitum erit eẽntialis terminus eius.

¶ Quarto si albedo potest augeri in infinitum ergo aliqua creatura ex natura sua absolute importaret infinitam perfectionem quod tamen est proprium deo. Item arguitur ꝙ dilectio dei non est in infinitum augmentabilis quia primũ ens non est tantum diligibile a nobis ꝗ̃tum a se sed a se non est diligibile plus ꝗ̃ in infinitum igitur. Item tũc potentia anime eẽt infinite virtutis quia in infinitum potest actum suũ augere ꝛ iam virtualiter cõtinet omnem suum actum ergo iam est virtualiter infinita. Item arguunt theologi ꝙ tunc posset eẽ charitas maior charitate christi Angeli etiã in primo instanti elicuerũt maximũ actũ quẽ possũt habere vt videtur ex 1ª parte. q. 62. ar. 6. Forte tamẽ non est necessarium quia libere agunt.

¶ Quinto arguitur ꝯtra scdam cõclusionẽ possibile est oẽs animas creabiles eẽ creatas ergo nõ omni multitudine data contingit dare maiorem ꝑ deum. antecedens patet quia quelibet singularis illius vlis est vera. ergo ipa est vera: vnde ista ẽ vera possibile est istas animas creabiles eẽ creatas: et sic de singulis. Item in quolibet tẽpore sunt infinite partes ꝓportionales ergo tot sunt partes proportionabiles quot sunt anime creabiles: ergo in tota hora potest deus producere omnes animas creabiles quo facto deus non posset amplius aliquã aliã producere quod si cõcedas sequiꝛ ꝙ dei potentia erit exhausta. Item oim natura constantium determinata est ratio magnitudinis ꝛ augmẽti ergo nulla qualitas nec aliqua magnitudo in infinitũ est augmentabilis. Forte dicis verum est a creatura non tamen a deo Contra. S. T. ꝑ hoc 1ª. q. 7. ar. 3. probat ꝙ nõ põt eẽ aliquod infinitum actu secundum agnitudinem quod non eẽt verum si res in infitum posset augeri.

¶ Sexta arguitur contra tertiã conclusionẽ a scoto et est argumentũ. S. T. hic in cõmento sicut essentiale est quanto posse diuidi in partes ita est ei eẽntiale ꝑ phi. ꝙ singulũ eorum in que diuidiꝛ possit eẽ hoc aliquid. i. per se esse vel diuisibilitas est passio ꝗ̃titatis ergo omne ꝗ̃tuꝫ potest diuidi in ꝑtes per se existentes ergo nulli eoꝝ repugnat ꝑ se eẽ. Constat aũt ꝙ forma naturalis est quãta igitur. Item omnes partes aque sunt eiusdem rationis cũ toto sed toti nõ repugnat per se eẽ ergo nec alicui parti quia est eiusdem speciei.

¶ Septimo circũscribatur oẽ corruptiuũ et diuidatur aqua minima tunc vel partes remanebunt ꝛ sic dabitur minus minimo. Si dicas ꝙ resoluẽtur in continens. Contra pono ꝙ corpus sit in vacuo Si dicas ꝙ ꝑtes anichilabunꝛ sequitur ꝙ creatura potest anichilare. Itẽ sequeretur ꝙ est dare primã partẽ motus ad formã. Sed cõtra agens naturale prius agit in propinquũ ꝗ̃ in distans ergo prius produducit formaꝫ in medietatem minimi ꝗ̃ in totum minimum quia qua ratione dicis ꝙ in instãti in toto minimo producitur calor eadem rõne diceretur ꝙ in eodẽ instanti in alia parte produceꝛ calor et sic de singulis et per ꝯñs totus motus erit compositus ex mutatiõibus vel mutatis esse quod est contra phm̃. 6. phi.

¶ Octauo aliquod subiectum potest partibiliter. i. successiue moueri ab vna forma ad aliã ergo nullus gradus acquiritur in instãti sed quelibet pars acquiritur successiue. Item arguit paulus qꝛ si daretur minimus ignis aut minima caro tũc daretur vltimuꝫ instans eẽ illius qꝛ incipiat talis ignis minimi per diuisionẽ vel per ablationem partium tunc verum est dicere ꝙ nunc est et non immediate post hoc erit igitur secunda pars patet quia post hoc si sit erit minor et sic daretur minus minimo Item vel minimum corrũpitur subito vel successiue Si 1m ergo desinit esse in instanti totaliter Sed contra alterans prius alterat et indisponit vnam partem ꝗ̃ aliã ergo forma prius expellitur ab vna ꝑte ꝗ̃ ab alia. Itẽ si concedas ꝙ minimũ naturale habet vltimũ instãs sui esses sequeretur ꝙ anima rationalis nõ crearetur in instanti quia demus minimum naturale in quo debet introduci forma humana et ꝙ illud nunc habeat vltimũ instans sui esse tunc aĩa rationalis nõ est in illa materia in hoc instãti nec potest dari instans in quo primo erit ergo in nullo instanti creabitur et suppono ꝙ anima nõ creatur nisi in materia.

¶ Nono agens naturale põt in sua virtute augeri et meliꝰ disponi, ergo in quãcũq3 materiam põt producere formam adhuc põt producere in maiorẽ. Item nõ potest dari homo ita magnus quin adhuc possit rarifieri vel comedere ergo potest sẽper augeri. Forte dicis sicut in minimo ꝙ si rarefiat desinet esse Et si minimũ condensetur corrumpitur alias dareꝛ maius maximo et minꝰ minimo cõtra sequereꝛ vt priꝰ ꝙ hõ haberet vltimũ instãs sui esse.

¶ Decimo non datur minimus angulus rectꝰ secundum extensionem. Item in formis mathematicis non datur maximũ ergo nõ omnia sũt ad maximum et minimum determinata. Item in sacramẽto altaris albedo corporis christi nõ ẽ extensa ergo ad suum esse non requirit determinatam extensionem ꝛ similiter arguitur de aĩa. Item in aliquo

instāti nature est forma ante quantitatem ergo eē sine quantitate non repugnat forme ymmo conuenit sibi. Item tunc naturalia essent composita ex indiuisibilibus patet sic quia sunt composita ex minimis naturalib⁹ que non sunt diuisibilia ergo sūt indiuisibilia.

¶ Undecimo actiuitas anime est infinita ergo nō terminatur ad maximū antecedēs patz quia a nulla temptatione potest vinci. Forte negas quia nō est possibile scđm multos theologizantes quin homo mentaliter peccet ⁊ sic videtur ꝙ ꝓ aliquo tempore voluntas vincitur. Hoc nichil est quia loquamur de mortali. Itē bonū nature est in infinituz diminuibile ꝑ malū morale quia non potest totaliter auferri ergo non datur minimū bonū nature sicut etiā nō datur minimū tēp⁹ qꝛ sp̄ hꝫ prí⁹ ⁊ posteri⁹.

¶ Duodecimo arguitur cōtra quartā conclusionē quia quacunqꝫ volitione data in voluntate contingit dare minorē in alias volūtas necessitaretur nisi posset producere actū ita remissum sicut sibi placet. Item sit corpus luminosū aerem illuminās ad qūtacunqꝫ distantiaz tunc patet ꝙ in parte remota lumē est sp̄ minus et minus intensum ergo non datur minimū signetur eñ pars in qua est minimū lumen tūc post illā partē est alia ps in qua est adhuc lumen minus quia plus distat a corpore luminoso. Item tunc visio haberet vltimū instans sui esse qꝛ datur minima visio et incipiat visibile elōgari tūc vel visio desinit esse vel remittitur si scđꝫ datꝛ min⁹ minimo ergo primū. Itē indiuisibile additum alteri non reddit ipm maius sed minimus calor per te est indiuisibilis scđm intensionem ergo si addatur alteri calor non reddit ipm maiorē quod tamē est falsum apud nominales nos autē negamus talez additionem. Item non datur minimus motus localis sed loquor de permanentibus.

¶ Ad primū dicendum ꝙ huiusmodi argumēta ꝓbarent ꝙ etiā in numeris nō est procedere in infinitumet etiam in magnitudinibus, ideo dicitur ꝙ non sequitur hanc albedinem in infinitum aliqua albedo potest excedere ergo aliqua albedo pōt in infinitum hanc albedinem excedere quia in antecedente albedo stat simpliciter vel confuse tantuz et in consequente stat determinate. Et ideo cū infertur ꝙ illa que in infinitum excedit ⁊c. Negatur sequela propter falsam implicationē implicat eñ ꝙ ex illo antecedente sequatur ꝙ aliqua sit possibilis excedens in infinitū quod falsum est. Ad aliud dicitur ꝙ per illud probaretur ꝙ sit possibile in sensu composito cōtinuum esse diuisum in ꝗlibet partē. Quidā nō habent pro incōuenienti ꝙ de⁹ possit facere infinituz quia albedo separata apud S.T. est aliquomō infinita sed de hoc postea sed non tenendo dicitur ꝙ nulla est potētia ad totum augmentum cathegoreumatice capiendo totum quia tale non est dabile.

¶ Ad scđm negatur consequentia quia in minore est sensus compositus et in finitum capitur cathegoreumatice in consequēte vero est sensus diuisus et capit infinitū sincathegoreumatice vñ sensus ē aliquātā formā deus pōt producere et nō tantam quin maiorē. Ad aliud dicit grego. ꝙ nō est necessarium ꝙ quelibet propō vera de possibili possit poni in esse nisi quando est vera in sensu composito. Ad aliud negatur consequentia vt patet in numeris. S.T. in. 1º. dis. 17. q. 2. ar. 4. 1m.

¶ Ad tertiū dicit Ocham negādo maiorē sed cōtra inq̄t grego. quelꝫ singularis eius ē vera demōstrata ei aliqua latitudine qualitatis successiue factibilis veruꝫ est dicere ꝙ illa pōt simul fieri a deo ideo aliter dicit ꝙ nula infinita qualitas p̄t a deo fieri successiue tñ in infinitū successiue p̄t fieri maior q̄litas. Quidā aliter rñdēt vꝫ ꝓcedentē propōnem ponūt in eē ꝑitas albedinē diuorꝫ graduum de⁹ cāt albedinē triū graduū de⁹ cāt ⁊ sic de singulis. Et simili mō ponit̄ ista in esse in quotcūqꝫ partes pōt de⁹ diuidere pōt deus diuidere. Et negāt predictā maiorē qꝛ motū localē pōt de⁹ facere successiue et tñ nō pōt eum facere simul. Et infinitos gemit⁹ futuros de⁹ pōt facere successiue in dānatis ⁊ tñ nō posset facere illos simul. Ad aliud dr̄ ꝙ mot⁹ inter duos terminos in infinitū a deo posset augeri Sicut quidā dicūt ꝙ sincathegoreumatice infinitū pōdus sor. pōt portare nō tñ seq̄t̄ ꝙ dabile sit maximū pōd⁹ qđ sortes pōt portare Ad aliud dr̄ ꝙ adeo pōt fieri mot⁹ q̄ nūqꝫ termiat̄ vt q̄dā dicunt de tota terra si moueret̄ ad centrum.

¶ Ad 4m. dr̄ ꝙ albedo intēsa nō est eēntialiter ꝑfectior q̄ꝫ albedo remissa Ad aliud dr̄ ꝙ de⁹ nō est tm̄ diligibilis a nobis q̄ꝫtū ē diligibilis a se si tm̄ et quātū notēt q̄ꝫtitatē dilectiōis quia de⁹ semꝑ ꝑfectiore actu diligit se q̄ꝫ nos possemus eū diligere. Nos eī nullā ponim⁹ dilectionē infinitā ⁊ dato ꝙ ī nobis poneret̄ dilectio īfinita adhuc dilectio dei excederet illā Ad aliud pꝫ ex dictis De charitate aūt xp̄i videt̄ q̄busdā ꝙ de⁹ nō posset eā augere qꝛ S.T. dicit 3a. q. 7. ar. 12. ꝙ nō pōt esse nec intelligi maior vnio creature rōalis ad deū ⁊ iō gr̄a ei⁹ ꝑtigit ad sūmā mēsurā gr̄e ⁊ ē īfinita scđm rōnē gr̄e nō aūt vt est q̄ddā ens Si aūt q̄rat̄ de gr̄a viatoris an possit attigere gr̄am bt̄i ꝑ cōtinuū augmētū videt̄ ꝓbabile ꝙ sic ex. s.t. opus. 61. c. de augmēto caritatis Aliter opināt̄ alij ex s.t. de ve. q. 29. ar. 3. 5m

¶ Ad 5m rñdet grego. negādo añs Et cū dr̄ hāc ⁊ illā p̄t de⁹ creare ⁊ sic de siglis ī sēsu ꝯposito negat̄ lꝫ q̄lꝫ sit potētia⁸ sic demrātis duob⁹ ꝯtradictorijs hec copulati⁸ ē īpossibi⁸ hec ē v̄a ⁊ illa ē v̄a ⁊ tñ q̄lꝫ ps ē possibi⁸ Similit̄ ī sēsu diuiso ista p̄t eē v̄a ⁊ tñ nō seq̄t̄ ꝙ ī sēsu ꝯposi⁸ possibi⁸ sit ista eē v̄a 2ᵒ dr̄ ꝙ oēs aīas creabiles demrāri pōt ītelligi dupl̄r vno mō ꝙ demōstraret̄ oēs q̄z q̄lꝫ ē creabilis. Alio mō ꝙ demonstraret̄ omnes que sunt creabiles Si primo modo tunc ista est falsa iste anime possunt esse create et non est singularis illius v̄lis oēs anime creabiles possunt esse create quia illis omnibus demōstratis hec non est vera iste aīe sūt creabiles licet quelibet earuꝫ sit creabilis. Et si queratur an ista sint creabilia demonstrando omnes quarū quelibet est creabilis dicit ꝙ non. Si vero demonstrēt̄ secundo modo dicit ꝙ talis demonstratio est impossibilis quia nulle creabiles sunt omnes creabiles. Dicit ergo ꝙ sicut quelibet singularis illi⁹ vni

uersalis est vera ita ipsa est vera non tamē sua de inesse est possibilia Et ideo p hoc non infertur antecedens quod habet sensum compositū unde nō sequitur omnes anime creabiles possūt esse create in sensu diuiso ergo possibile est omnes animas creabiles esse creatas quia antecedens est verum et consequens falsum. Si autem queratur de veritate huius vniuersalis omnes anime quarum quelibet est creabilis possunt esse create dicit q ē falsa quia habet vnam singularem falsam scz in qua demonstrantur omnes collectiue a deo quarū quelibet est creabilis. Contra ista instatur sic secundū eum omnes anime creabiles possunt eē create ergo oēs aīe quaꝝ q̄libz est creabilis pāt eē create tenet consequentia quia anime creabiles et anime quarum quelibet est creabilis cōuertuntur. Item bene sequitur Iste sunt anime quarum quelibet ē creabilis ergo iste possibiliter sunt demonstrando omnes quarum quelibet est creabilis alias subiectum antecedentis nō supponeret et vltra iste possibiliter sunt ergo iste possunt esse creabilia. Item iste quarum quelibet est creabilis sunt hoc creabile et hoc creabile et sic de singulis ergo sunt creabilia. Item iste anime quarum quelibet est creabilis possibiliter sunt anime ergo creabiles. Itē tūc ista omnis chimera currit non haberet singularem quia subiectum non verificatur de aliquo hoc quidam concedunt licet sit vniuersalis sed contra tūc non quelibet singularis eius esset falsa. Dico preterea q impossibilia et chimera possunt demōstrari scz ad intellectum et ideo non videtur bene dictum q demonstratio qua demonstrantur omnes anime creabiles sit impossibilis. Dicendum igitur q hec est vera in sensu diuiso capiendo omnes distributiue omnes anime creabiles possunt eē create non autem capiendo omnes collectiue quia tūc subiectum non supponit vnde nec deus in infinitis partibus hore possz producere omnes animas creabiles. Ad aliud dicitur q illa ratio bene probat q in naturalibus non reperitur infinitum.

¶ Ad sextum respondet. S. T. hic et in scdo dis. 30. q. 2. ar. 2. q licet corpus mathematice. i. de genere q̄titatis acceptum sit diuisibile in infinitum corpus naturale nō est diuisibile in infinitum in corpore enim mathematico non consideratur nisi q̄titas in qua nichil inuenitur diuisiōi repugnās Sed in corpore naturali inuenitur forma naturalis que requirit determinatā quantitatem sicut et alia accidentia vnde non potest inueniri q̄titas in specie carnis nisi infra aliquos terminos determinata. Dico preterea q non omne continuum est diuisibile in partes sic q vna possit separari ab alia vt patet de celo. Item nasus hominis est eiusdem speciei essentialis cum homine et tamen non potest per se esse sicut homo. Forte negas primā partem sed probatur quia nasus hominis componitur ex materia et forma eiusdem speciei cū toto homine. Item nasus hominis continuatur aliis partibus ergo est eiusdem speciei cū eis. Dico preterea q de ratiōe continui est esse diuisibile. i. q habeat partem realiter distinctam ab alia nec oportet q vna sit extra aliam secundum situm vt patet de corpore xpi in sacramento eucharistie. Item nō sequitur istud est eiusdem rationis sicut prius ergo pōt perseuerare in esse sicut prius vt patet de homine vulnerato in corde Sz nōne medietas minimi naturalis est minor eo si sic ergo datur min' minimo. Dicendum q non datur minus quod possit per se subsistere.

¶ Ad septimum dicitur q si minimum diuidatur resoluetur in continens Et si ponatur in vacuo non poterit diuidi. Ad aliud dicitur q nō datur prima pars motus sed bene datur primum motatuz quia forma introducitur in ipso minimo per subitā mutationē. Et dico q nō semper agens prius alterat partem sibi proximiorē quādo pars proximior non est per se susceptiua forme introducende per ipsū agens nec est simile de pductione primi minimi et de aliis sequētibus quia partes sequentes, non per se subsistunt sed vniuntur prime.

¶ Ad 8m. dicetur postea Ad aliud quidam non habent pro inconueniēti q minimū naturale habeat vltimum instans sui esse. Sed videtur illo concesso q res permanens semper desinit per vltimum instans sui et incipit p vltimū instās nō esse quia anteq̄ res corrumpatur semper est deuenire ad minimum Forte dicis q quo ad illud minimum res habet vltimum instans esse Tunc queritur de forma que in illo minimo immediate post hoc producetur quia cum illa habeat minimum naturale queritur an illud fiet in instanti vel in tempore Si 1m. ex quo instans non est immediatum instāti queritur sub qua forma erit materia per tempus medium inter illa duo instantia Si dicas q minimū forme sequentis producetur in tempore sequitur q pars producetur post partem et sic dabitur minus minimo ideo dicitur aliter q illud minimum nō potest subito esse Si dicas pono q minime carni applicetur vnum agens contrarium quod icipiat corrumpere aliquam partem eius vel aliquam condēsare Non admitto casum dicit venetus 1o. phi. vnde applicato contrario frigido. a. minime carni vel minimo igni non immediate post hoc corrumpetur aliqua pars. a. neq̄ cōdensabitur sed bene alterabitur et frigefiet immediate post hoc nec est quēlz gradum frigiditatis sequitur aliquis gradus densitatis imo inducetur certa laritudo frigiditatis anteq̄ inducatur aliqua densitas et tandē illud minimum habebit 1m instans non esse Sed cōtra ponamus q minima caro habeat etiam minimam frigiditatem et omnes alias qualitates minimas secundum intensionem et applicetur sibi contrariū. Posset dici q in 1o instanti applicationis minimū 1o. non est sicut actus opinatiuus corrumpitur ab actu scientie in primo instanti sui esse sic q actus opinatiuus tunc non est.

¶ Ad nonum negatur antecedens Et similiter ad aliud licet calefiat non fit maior.

¶ Ad decimum dicit. S. T. et albertus q in mathematicis non datur maximum neq̄ minimū Ad aliud quidaz diceret q albedo xpi si relinquat sue nature corrumpetur quia non est extensa Sz

contra non habet modum q̄titatiuum ergo nō est corruptibilis Dico ergo ꝙ habet determinatā quātitatem licet non sit extensa Ad aliud dicūt quidā illa instantia nature nichil esse in re sed solum in intellectu Sed contra causa est prius natura effectu secluso intellectu dicendum vt supra. Ad aliud dr̄ ꝙ nō sunt indiuisibilia mathematice.i. puncta.

¶ Ad 11m. dicit quidam ꝙ delectatio potest tantū augeri ꝙ generabit fastidiū ꝛ si nō necessitabit voluntatē Sed hoc nichil est quia fiet argumentum de tristicia Dicunt alij ꝙ voluntas est infinite virtutis extrinsece sed non itrinsece quia a nullo extrinseco po'est vinci et si dicatur difficili⁹ est vincere vnam teptationem q̄ȝ aliam ergo tādem potest superari Dicendum ꝙ verum est si deus permitteret vnde gregorius in 1o. dis. prima concedit ꝙ positus in igne necessario tristatur sed dicunt alij ꝙ talis tristicia homini non imputatur sicut dicūt de actibus stultorum Alij dicūt stultos nullos habere actus voluntatis Posset dici licet voluntas propter temptationem si nō iuuaretur a deo posset aliquando nullum actum habere non tamen necessitari potest. sd habendum hunc actum vel illum ad aliud dicit. S. T. 1a. parte ꝙ bonum nature est finituȝ nec pōt auferri q2 nō diminuitur p ablationē sed quia p malū hō magis elōgatur a suo fine ideo est minus abilis ad ipsum.

¶ Ad 12m. diceretur ꝙ voluntas necessitatur ex suppositione Ad aliud potest dici ꝙ non datur minimum secūdum inrēsionem quādo illud vnitur alteri secundū extensionē vel ꝙ lumē semper terminatur ad certū gradum ꝛ vltra illum nō potest produci minus quia non posset subsistere Ad aliud potest dici ꝙ visio habet vltimum sui esse vt alias dicetur Ad aliud dicatur vt supra. ¶ Sed hic ē dubiū q2 bene sequitur iste aer potest durare p certū tempus ergo q̄libet pars separata potest durare per aliquot tempus licet minus probatur cōsequētia quia nulla pars est in infinitū minoris virtutis q̄ȝ totum. Item producat deus medietatem minimi in vacuo et queritur a quo corrumpetur cum nichil ibi sit si a nullo ergo non desinit esse sed per se stat. Item tertio ex quo passu. S. T. habetur ꝙ datur minimū. Ad primū dr̄ ꝙ ps nō corrūpit. ppt' defectum resistētie sed q̄titatis. rōne cui⁹ nō est a toto separabilis. Ad aliud dr̄ ꝙ corrūpit non ab aliquo positiue scȝ priuatiue propt' defectuȝ q̄titatis Ad aliud dicit. S. T. in. 2. d. 14. ar. 1. 4m. ꝙ in qualibet specie oportet esse terminū quendaȝ rarefactionis vltra quē species non saluatur vnde vltima raritas ad quam non potest peruenit i est secūdum ꝙ materia stat sub forma ignis vt dicit cōmē. 4. phisicorum vnde aqua posset tantum rarefieri ꝙ iaȝ nō esset aqua et d. 30. q. 2. ar. 2. Dicit de minima aqua ꝙ si diuidatur non erit vlterius aqua ꝛ in 3o. d. 3. q. 5. ar. 2. 3m dicit ꝙ minimum quātitatis hominum in primo instanti figurationis ꝛ aiationis parum excedit q̄titatem formice vnde dicit ꝙ minimum quantitatis in vno indiuiduo est in primo instanti sue animationis hoc probat per philosophum in. q. de animalibus quia. 40. die inuēta est mulier patiens aborsum ꝛ corpus prolis habebat omnia membra distincta et erat sicut magna formica. Quidam dicunt christū fuisse minimū hominē. Deinde S. T. videtur ponere minimā immutationem ad videnduȝ quia dicit in. 4. d. 44. q 2. ar. 1. q 4. ad 6m. ꝙ visus corporis gloriosi ex minima immutatiōe poterit videri. Itē videtur ponere minimam charitatem Dicit em̄ in. 3. d. 31. q. 1. ar. 3. ꝙ charitas minia potest resistere cuilibet temptationi. Si quis velit exponere alit' has auctoritates poterit tenere oppositum quarte conclusionis et sic non omniū natura constantium erit certus terminus decrementi. Ad argumentum capitale dicet' in secundo de anima.

¶ Sequitur in textu Omnes igitur cōtraria.

¶ Circa hunc textum queruntur quinq;. Primo an principia rerum naturalium sint contraria. Secundo an sint tantū tria principia rerum naturalium. Tertio an materia appetat formam. Quarto an forma substantialis ante generationē rei sit in materia secundū esse formale formabile. Quinto an ex nihilo aliq̄d facere seu creare sit possibile

Ad primum sic proceditur videtur ꝙ principia rerum naturalium non sint cōtraria quia substantie nichil est contrariuȝ sed potius qualitati. Qualitas autem non est principium rei naturalis igitur Sed contra est philosophus. ¶ Respondeo dicēcendum ꝙ superius philosophus reprobauit opinionē anaxagore qui dicebat ꝙ quodlibȝ poterat segregari a quolibet T. c. 3⁹. Hoc autem est falsuȝ quia accidens nō potest separari a subiecto q2 semper dicuntur de subiecto. Item dicebat omnia principia fuisse cōmixta sed per intellectum inceperūt segregari. Contra inquit philosophus quicūq; intellectus querit facere quod est impossibile fieri ē indecens intellect⁹ sȝ scdm̄ anaxagorā ipossibile ē oīa eē segregata g⁰ idecēs ē itellect⁹ intēdēs tē segregationē. Et si queratur vn̄ cognoscetur ꝙ aliquid sit accidens. Dicendum per vnam propositionem philosophi quod vni est substantia nulli est accidens vt supra dixit philosophus. Quia ergo videmus lumen esse accidēs in istis inferiorib⁹ etiā concludimus ꝙ lumen quod est in sole etiā est accidens. ¶ Notandum preterea ꝙ quedam sunt accidentia separabilia vt tangit philosophus. T. c. 28. Alia sunt inseparabilia et per se et hoc est accidens in cuius diffinitione ponitur subiectum cui accidit sicut simum est per se accidens nasi quia in diffinitione simi ponitur nasus Est em̄ simū nasus curuus. ¶ Notandum preterea ꝙ anaxagoras ex hoc ꝙ videbat ꝙ aliquid fit magnum ex congregatione multarum partium similium paruarum sicut torrens ex multis guttis credidit ita esse in omnibus quod est falsum. Quedam em̄ ex similibus generantur et in similia resoluuntur sicut lutum diuiditur in luta. In q̄busdā aūt nō est sic sed gn̄ant' ex dissimilib⁹ sicut lateres nō fiunt ex laterib⁹ sȝ ex luto. Nec domus fit ex domibus sed ex lateribus vn̄

contra anaxogoram ponitur ista conclusio. Non quodlibet est in quolibet nec quodlibet fit ex quolibet per se quia album non fit ex musico per se.

¶ Notandum preterea ꝙ secundum philosophū T.c.4. melius dixit de principijs naturalium empedocles q̄ȝ anaxagoras quia empedocles posuit pricipia finita ex hoc cōmunis habetur auctoritas ꝙ sine necessitate non est ponenda pluralitas. Pro quo sciendum ꝙ quidam philosophi ponebāt tantum vnum principium et ex eo alia principiabantur et fiebant secundum raritatem et densitatem vt qui ponebant aerem principium dicebant ꝙ ex eo rarefacto generatur ignis. Ex eo autē cōdensato generatur aqua. Unde densum est qđ multum habet de materia sub parua quantitate. Rarū autem quod parum habet de materia sub magna quantitate et isti quodāmodo concordabant cum platone qui ponebat magnum et paruum principia sed in hoc differebāt quia plato posuit magnū et paruum ex parte materie quia ponebat vnū principium formale quod est quedam ydea participata a diuersis secundum diuersitatem materie. Antiqui vero naturales ponebant contrarietatē ex parte forme qui ponebant primum principium vnā materiam ex qua multa constituuntur secundum diuersas formas Anaximander ponebat ꝙ illud vnum ex quo alia fiebant ꝛ extrahebant vnū principium et in eo erant omnia commixta empedocles vero et anaxagoras ponebāt illa que in eo permiscebātur esse principia et ideo ponebat multa principia Anaxagoras infinita empedocles vero non ponebat nisi quatuor que cōmuniter dicūtur elementa scilicet ignem aerem aquam et terrā Item anaxagoras dicebat mundum tantū semel esse factum per segregationem Empedocles vero ponebat mundum sepe esse factum. Item dicebat ꝙ in mixto sunt multorum germanorum capita sine ceruice sed postea per amicitiam facientem cōuenire germana fiunt et homogenea et vniuntur ceruices alijs partibus corporis.

¶ Notandum preterea sicut dicit philosophꝰ hic multi philosophorū secuti sunt veritatem in aliquibus non quasi ab aliqua ratione moti sed sicut ab ipsa veritate coacti vnde dicit philosophus primo metha. Et S.T. lec. 6. ꝙ erant sicut inerudititi in bello qui circumducti sepe bonas plagas faciunt. Item dicit ꝙ balbuciens erat eorum philosophia vnde recte dixerunt omnes antiqui philosophi ponentes contrarietatem in principijs vnde permenides licet diceret esse vnum secundum rationem tamen posuit plura principia secundum sensū scꝫ calidum et frigidum Et attribuebat calidum igni frigidum vero terre. Aliqui autē ponebant vnum principium cum quadam contrarietate que est inter rarum et densum. Si dicas ex quo rarum ꝛ densum erant principia quomō ergo posuerunt tantū vnum principium Dicendū ꝙ dicuntur posuisse tātum vnū principium materiale. Democritus ponebat omnia fieri ex indiuisibilibus corporibus que in suo contactu relinquebant quasdam vacuitates quas vocabat poros et sic ponebat corpora componi ex pleno et vacuo que sunt principia nature. Et si queratur ex quo ista indiuisibilia sunt eiusdē nature. An omnia composita sunt eiusdem speciei dicunt ꝙ non sed diuersificantur secundū diuersitatem figure sicut dictio ex ordine litterarum vt sum et mus. positionis et ordinis vnde ponebant principia esse contraria que sunt in genere positionis scꝫ sursum et deorsum ante et retro.

¶ Notandum preterea ꝙ ad ostendendum prima principia esse contraria supponitur ꝙ tria videntur esse de ratione principiorum. Primum ꝙ non sint ex alijs scđm ꝙ nō sint ex alterutris. tertiū ꝙ omnia alia sint ex eis. Sed hec tria cōueniunt primis contrarijs ergo principia sunt prima contraria. Ad intelligendum autem quid vocet pria principia contraria considerandum ꝙ quedaꝫ cōtraria sunt que ex alijs cōtrarijs causantur sicut dulce et amarum causantur ex humido et sicco calido ꝛ frigido. Et quia non est procedere in infinitum ideo deueniendum est ad contraria que non causantur ex alijs Et hec vocantur prima cōtraria Huiꝰ igitur tres conditiones principiorum conueniunt qꝛ enim sunt prima ideo non sunt ex alijs ꝙ vero sūt contraria ideo nō fiunt ex alterutris q̄uis eīm frigidum fiat ex calido in q̄ntum id quod prius erat calidum fit frigidum tamen ipsa frigiditas non fit caliditas Tertium vero scilicet qualiter omnia fiant ex contrarijs ostenditur premittenda ꝙ nec actio neqꝫ passio potest accidere inter ea que contingunt simul esse vel inter quecunqꝫ indeterminata vt album non fit ex musico nisi secundum accidens forte in q̄ntum musico accidit nigrum vnde album fit per se ex non albo quod est nigrum vel medio colore coloratum et musicus fit ex immusico i. quod est natum habere musicam et non habet Similiter album non corrumpitur in musicum vt qui desinit esse albus non statim fit bonus cātor quod enim fit et corrumpitur non est anteq̄ȝ fiat nec est postq̄ȝ corrumpitur vnde quod per se fit ex alio opꝫ ꝙ in sua ratione includat non esse alterius siue in compositis siue in simplicibus sed magis latet in compositis quia opposita compositorum non sunt nominata Oppositum enim domus non est nominatum Composita autem fiunt ex icompositis Ex quo patet ꝙ omnia fiunt aliquo modo ex contrarijs vel medijs media autem fiūt ex contrarijs sicut colores medij ex albo et nigro.

¶ Notandum preterea ꝙ in assignādo principia contraria philosophi differebant quidam enim accipiebant priora contraria alij autem accipiebant posteriora. Item quidam capiebant priora secundum naturam quidam vero secundum sensum vt humidum et siccum calidum et frigidum sūt notiora secundum sensum calidum tamen et frigidū qꝛ sūt q̄litaꝰ actiue sūt priora humido ꝛ sicco qꝛ actiuū naturaliter est prius passiuo Pitagorici posuerunt numerum parem et imparem esse principium et ista sunt notiora secundum rationē.

¶ Notanduꝫ preterea ꝙ vniuersalia sunt noticio

ra secundum rônem vt magnum et paruũ singularia vero scdm sensum vt rarũ et densum que sunt minus communia. Item semper vnum contrariorum se habet vt melius et aliud vt peius quia semper alterum habet priuationẽ sui oppositi admixtã Principium enim contrarietatis est oppositio priuationis et habitus vt dicitur in .10. metha.

¶ Notandum preterea secundũ .S.T. super .T. c.57. ꝙ omnia contraria que sunt in genere substãtie non differunt genere sed se habent sicut prius et posterius quia in vno genere est tantum vna cõtrarietas scꝫ prima eo ꝙ omnes alie contrarietates reducuntur ad vnam primam. Item si accipiatur ipm quod est substantia nichil est ei cõtrarium Si vero accipiantur formales differentie in genere substantie contrarietas in eis inuenitur Si aũt queratur que sunt illa principia que nos dicim⁹ eẽ contraria Dicendum secundũ aliquos ꝙ sunt forma substantialis et priuatio Tertiũ autẽ est principium scꝫ materia et hoc aliis nõ contrariatur q2 contraria non possunt esse simul Materia autẽ potest esse cum aliqua priuatione et cum aliq̃ forma.

¶ Ex hiis patent tres conclusiones quarum vna posita est contra anaxagoram. Secunda ꝙ non q̃dlibet fit ex sibi similibus Tertia ꝙ principis reruꝫ naturalium sunt contraria.

¶ Cõtra hec arguitur principia rerum naturaliũ sunt priuatiue opposita ergo non contrariãtur antecedens patet quia vnuꝫ vocatur priuatio ⁊ aliud forma. Item substantie nichil est contrariuꝫ sꝫ forma substanti alis est substantia igitur. Item cõtraria sunt forme positiue sed priuatio non est huiusmodi ergo nulli contrariatur.

¶ Secundo cõtraria sunt forme actiue sed priuatio non est actiua igitur Itẽ que est illa priuatio q̃ contrariatur forme sortis si sit priuatio alteri⁹ forme ergo contraria sunt simul. si sit priuatio forme sortis .contra illa nõ est principium sortis ergo principia sortis non sunt contraria. Itẽ celum est res naturalis et tamen sua principia non sunt contraria alias esset corruptibile Dicendum ꝙ celum est naturale .i. mobile sed non ad formã substanshalẽ

¶ Tertio cõtraria sunt sub eodẽ genere ergo nõ sunt prima principia quia genus est principiũ oĩm que sub eo continentur. Itẽ caliditas ⁊ frigiditas sunt prima cõtraria ergo prima principia de genere substantie non sunt prima contraria vt dictũ est Si forte aliquis velit sequi auicennã et auerroim in solutione questionis dicentes ꝙ contraria sumũtur dupliciter scꝫ large et stricte. Stricte eñ sumpta contraria sunt qualitates prime vel causate ex primis. Large aũt sumpta contraria sunt continẽtia sub se priuationẽ et habitum et ita intelligitur ꝙ principia sunt contraria q2 sunt opposita vt priuatio et habitus. Sed contra quia vbi aristoteles probat duo esse contraria principia ratione vtitur ad hoc ꝙ ad agendum sufficiunt duo ergo secundũ Aristotelem principia sunt agentia Priuatio autem et habitus nichil agunt. Priuatio enim nihil agit ergo hec distinctio nulla est. Item q2 priuatio non diceretur principium quia ipsa nichil est licet enim relinquat subiectum proprium tamen nichil ponit sicut cecitas non plus ponit de visu in oculo q̃ in lapide licet in oculo relinquat subiectum visus proprium. Omne autem principium videtur esse, tale ꝙ ex ipso causetur aliquid quod principiatur ab ipso. Item si cõsequẽtia oppositorũ debeãt reduci non reducentur in contraria sed potius in affirmationem et negationẽ priuationem et habitum quare ergo philosophus potius nominat principia contraria q̃ priuatiue opposita quod melius intelexissemus.

¶ Quarto si pricipia sint opposita sequit̃ ꝙ nõ potuerunt esse simul in materia quando ergo vnũ est in materia alterum erit extra materiam quod si verum est sequitur ꝙ non trãsmutet nec materia trãsmutetur secundum ipsum. Item ad generationem rei sufficit ꝙ alterum sit actiuum et alterum passiuum. Hec autem sunt materia et forma que nullo genere oppositionis sunt opposita. Item vna proprietas principiorum est ꝙ ipsa non sint ex alteru .i. sed vtrumqꝫ contrariorum fit ex altero ergo principia non sunt contraria minor patet quia albũ fit per se ex non albo quod est nigrum.

¶ Quinto arguitur ꝙ rarũ et densum non sint cõtraria quia idem videtur esse rarum et densũ respectu diuersorum vt aqua respectu terre et respectu aeris. Item potest argui ꝙ plenũ et vacuũ nõ contrariantur quia vacuum non est ergo nulli contrariatur Item priuatiue opponuntur.

¶ Sexto deus et celum sunt principia rerum ⁊ tamen non contrariantur Item arguitur contra conditionea primorum principiorum per idem vel alter Contra secundam quia elementa sunt principia mixtorum et tamen fiũt ex aliis scilicet ex materia ⁊ forma corꝫ ⁊ materia fit ex suis partib⁹ ⁊ theologi dicunt ꝙ monas gignit monadẽ .i. fili⁹ est a patre tamen est principium. S.T. de po. q. 10. ar. 4. ad 16m. Item arguitur ꝙ res naturalis non fit ex materia et forma q2 non fit ex hiis effectiue q2 materia nichil agit nec subiectiue quia forma non est subiectum compositi igitur. Item posset argui ꝙ album non semper fit ex nigro vel medio colore colorato quia mixtum album aliquando fit ex elemẽto quod nullum habet colorem.

¶ Septimo arguitur ꝙ prima principia supponunt alia et tamen aliud supponit scilicet materiam. Item forma similiter presupponit materiã et per eam indiuiduatur.

¶ Octauo arguunt quidam nominales ꝙ in principiis non sit contrarietas quia materia et forma non contrariantur et priuatio solum distinguitur ratione a materia ergo priuatio et forma non contrariantur Item generationis principia sunt materia ⁊ forma nec alia sunt principia intrinseca ergo in principiis intrinsecis et per se non est contrarietas Item arguitur ꝙ accidens potest esse sine subiecto quia secundum porphiriũ aliquod est accidens separabile. Item supra dictum est ꝙ album et musicum sunt idem subiecto sed musica potest esse sine subiecto albi quia musica potest remanere in anima corrupto toto composito.

Item arguitur ꝙ accidens inseparabile nō debet diffiniri per suum subiectum quia in diffinitiōe ingredītis non ponitur coruus et tamen est accidēs inseperabile respectu corui igitur.

¶ Nono arguit̄ ꝙ nō opȝ ꝙ intellectus sit vanus si nunq̄ȝ quodlibȝ sit segregatū a quolibet quia primus motor non est vanus et vilis lȝ nunq̄ȝ cessabit a motu et dictum est ꝙ deus vnā formam posset in infinitum augere.

¶ Ad primū dicendū ꝙ nō soluȝ est ibi priuatiua oppositio pro quāto oēs due forme sunt incōpossibiles et opȝ vnā expelli priusq̄ȝ alia introducatur. Ideo dico ꝙ priuatio rōne forme expellende vel etiā forma expellenda hȝ aliquā contrarietatē ad formam introducendā. similiter pt̄ dici ꝙ materia vt est sub priuatiōe vnius forme quodāmodo contrariatur illi forme vel dicat̄ sicut ad tertiū. Ad aliud dicitur scd̄m alexandrū et auerroim ꝙ veruȝ est in compositis non aūt in simplicibus Scd̄o dicitur ꝙ in substantijs reperitur cōtrarietas scd̄m ꝙ differentie dicunt̄ cōtrarie et nō solū priuatiue opposite. vnde contrarietas capitur dupliciter Vno mō pro repugnātia duarū formarū eiusdē generis sibi inuicē succedentiū in eodem subiecto et illa est duplex. Quedā em̄ est inter extrema. Alia vero ē mediorū et extremorū. Alia est contrarietas. i. repugnantia duarū formarū que lȝ non reperiantur in eodē supposito tamen fiunt circa idē genus.

¶ Ad scd̄m dicit albertus ꝙ cōtraria repta in qualitatibus sunt actiua. forme autē subāles solū hn̄t modum contrariorū pro quāto sunt incōpossibiles Scd̄o dicit̄ ꝙ forma substātialis est actiua nec qualitas agit nisi vt instrumentū eius Ad aliud dicet̄ in sequentibus.

¶ Ad tertiuȝ dicitur ꝙ principia non habent aliquod particulare principiū quo realiter constituātur Ad replicas ꝯtra illā solutionē si quis eam velit tenere Respondet albertus magnus ꝙ priuatio licet nichil sit tamen per hoc ꝙ reliquit aptitudinem formalē aliquid est et sic principiat motuȝ rei mobilis. Ad aliud dicitur ꝙ principia pot⁹ vocantur contraria quia ab antiquis sic vocabant̄ vel propter rationem supra tactam.

¶ Ad quartū dicitur ꝙ priuatio est in materia secundū aptitudinem suaȝ. Ad aliud negatur de primis contrarijs ꝙ sint ex alterutris vel aliter dicitur ꝙ contraria possunt dupliciter cōsiderari vno modo q̄ntum ad formas. Et sic vnum non fit ex alio .i. non mutatur in aliud. Alio modo considerantur q̄ntum ad subiecta et sic vnum fit ex alio vt tangit S. T. hic lec. 11. Sed contra. Tunc contrariuȝ nō fieret ex contrario nisi per accidens scȝ rōne subiecti tamen philosophus dicit ꝙ album per se fit nō ex quocunq̄ȝ sed ex non albo quod est nigrum.

Item hoc modo posset dici ꝙ albū fit ex musico scȝ ratione subiecti. Dicendum secundum albertū ca. 10. Trac. 3. per se dicitur dupliciter scȝ vt opponitur ad per accidens. Alio modo vt opponitur ad id quod est propter aliud. Tunc dicitur ꝙ vnum contrarium non fit ex alio per se primo modo. Sed secundo modo pro quanto terminus a quo est subiectum vt est sub forma contraria et non sub alia Ratio primi est quia vnum contrariorum non est pars alterius et ideo non est principium eius per se.

¶ Ad 5m dicendū 1o. ꝙ hoc dictum est scd̄m opiniones antiquorū vel non inconuenit contraria respectiua dici de eodē sicut idē est intensū et remissū respectu diuersorū vel dicat̄ de raro et denso sicut de magno et paruo dictum est in logica.

¶ Ad 6m. dicitur ꝙ deus non est principiū intrinsecū de quo hic loquimur elemēta etiā non sūt principia prima Et res naturalis sit ex materia et forma constitutiue Ad aliud di. ꝙ nichil fit subito album ex elemēto sȝ trāsit p aliquē mediū colorem.

¶ Ad 7m. dicitur ꝙ principiū primū nichil supponit ex quo constituatur tāq̄ȝ sit pars eius.

¶ Ad 8m patebit articulo sequenti Ad aliud dicit̄ ꝙ apud porphiriū accn̄s dicitur separari. i. corrūpi nec est intelligendū ꝙ albū et musicum sint idē subiecto quasi musica sit in toto composito Ad aliud di. co ꝙ nigredo non accidens ꝓpriū sicut risibile q̄d debet diffiniri per subiectum.

¶ Ad 9m. dicitur ꝙ intendens complere actionē suā si hoc non potest vanus est sed secundū aristo. motor celi non intendit ꝓ determinato tp̄e finire suum motum.

AD 2m. videtur ꝙ nō sint tantū tria principia rerū naturaliū q2 diuersarū reruȝ diuerse sūt forme ⁊ quelibet forma est principiū igitur Sed contra est phūs et s. t. opus. 31. q̄d dr̄ de p2icipijs nature.

¶ Rn̄deo dicendū secūdum. S. T. lec. 2. Et. T. c. 5o. hic phūs incipit inquirere numerū principiorū et nō loquimur hic de principio secundū ꝙ cā efficiēs vel finalis posset dici principium vnde est prima conclusio. ¶ Impossibile est ꝙ sit tantum vnū principiū quin principia debent esse contraria et sic explosa et setētia permenidis et melisse et omniū aliorum qui tātum ponebant vnum principiuȝ negātes oēm formam substantialē Mellissus, aūt negabat oēm formam accidētalem Alij autez eas cōcedebāt vnde quidā dicit ꝙ permenides et melissus non negabant quin essent plura numero q2 si sic nullam famam habuissent. Et fatuum fuisset Aristotelem eos improbare quia vt dicitur. 8. phisicorum. Talia velle improbare prouenit ex debilitate intellectus sed negabant omnem multitudinem rationis. i. distinctionem specificā inter diuersas res siue inter substantiam et accidens. Et quidam nominales multum videntur accedere ad hanc opinionem Albertus dicit Tract. 2. ca. 10. ꝙ pater alexander et dauid de diuinato etiam dixerunt formas et accidentia esse tantum in sentire ⁊ apparere et ꝙ homo et asinus sunt vnum Rectius autem dixerunt alij coincidentes formas accidentales. Male tamen negauerunt formas substantiales sequeretur enim ꝙ caliditas ita bene conseruaretur in aqua sicut in igne q2 si in aqua sit tantum materia nichil est ibi repugnans caliditati.

Item tunc homo nunq̄ȝ esset infirmus nec moreretur q2 nulla dispositio est discōueniēs materie tm̄

anaxagoras aliquo modo posuit formas substantiales et q latitabant isti autē errauerunt quia non posuerunt causam efficientem a quo res transmutaretur nichil enim transmutat se de hoc. S. T. primo metha. lec. 5. ¶ Secunda conclusio principia rei naturalis non sunt infinita probatur Primo sequeretur quia q res naturalis esset ignota quia non potest cognosci nisi cognitis principijs et partibus 2° principia sunt 1ª contraria. Prima autem cōtraria sunt primi gñis quod est subā que 1° diuiditur per duas drās contrarias vnde non recte dicunt dicentes differentias tantū eē oppositas priuatiue quia viderunt q eas noiamus quodāmodo per nomina priuatiua dicendo insensibile et irrationale Si em̄ irrationale eēt tantū priuatio tunc non intrinsece cōstitueret aliquod positiuū. Item differentia scd̄m rem idem est cū specie ergo non est priuatio licz vna quodāmodo inferat negationē alterius. Tertia ratio quod potest fieri per finita magis est ponendū sed ratio oīm que fiunt secundum naturam assignatur scd̄m empedoclem per pricipia finita scz per quattuor elemēta et p amorē et litē vt dicit. S. T. 1. meth. vbi supra q cōicatio bonitatis prouenit ex amore immortaliū a quo ista corruptibilia habent esse sicut a deo vnde et etiam ipse permenides cum vniuersi generationē monstrare temptaret dixit q amor deorum prouidet oībus per litem aūt dicebat mala fieri videmus enim q concordia parue res crescūt lite autem maxime dilabuntur. 4°. Principia sūt cōtraria si ergo principia sunt infinita oportet omia contraria principia 1ª quod est falsum quia quedā sunt posteriora et ex alterutris.

¶ Notandum preterea q quia cōtrarietas est inter duo extrema et principia sūt cōtraria ideo videtur q sunt tantū duo principia Sed dicendū q illa duo cōtraria non sufficiūt quia ex quo vnū nō fit reliquū oportet preter ista ponere subiectū vtriusq. Itē contrarietas videtur esse in qualitatib⁹ q̄ psupponūt subiectū de quo dicūtur ergo sole qualitates cōtrarie nō possunt dici prima principia sz oportet ponere tertium. ¶ Est ergo 3ª. cōclusio q tria sunt principia rerū naturalium scilicet priuatio et forma et quoddā 3m. scilz materia quod subsit istis contrarijs Ex quo pz q nō omia principia sūt cōtraria quia materia nō contrariatur forme quia vnū cōtrariū nō pficit ab alio sed materia perficit per formā. Qz autē non sint plura principia q̄z 3ª. patet quia hoc esset super fluū tota em̄ generatio potest cōpleri ponēdo vnū principiū materiale et duo formalia Itē si plura sint principia q̄z tria oportet esse plures primas contrarietates sed hoc est impossibile quia prima contrarietas videtur eē primi generis quod est vnū scilicet substantia que diuiditur tantum per duas differentias cōtrarias

¶ Notandum preterea q cum in quolibet fieri aliud dicatur fieri ex alio q̄ztum ad fieri secundum esse substantiale vel alterum ex altero q̄ztum ad fieri secundū esse accidentale propter hoc q ois mutatio habet duos terminos dupliciter cōtingit hoc dicere eo q termini alicuius factionis vel mutationis possunt accipi vt simplices vel cōpositi Exēplū primi vt homo fit musicus vel nō musicū fit musicū Exemplū secundi vt nō musicus homo fit musicus homo quia ex parte vtriusq extremi est ibi compositio et hic vtimur duplici modo loquendi Dicimus enim q nō musicus fit musicus et ex nō musico fit musicus Sed nō sic est in omnibus Nō enim dicimus q ex homine fit musicū sz q homo fit musicus. Itē q in omni factiōe sit subiectum aliquod probat inductiue vt quando frigidum fit calidum ibi est subiectum et forma que acquiritur et suum oppositum. ¶ Notandum preterea q doctor subtilis in. 1. d. 8. concedit aliquam creaturā esse simplicem hoc est non compositam ex rebus Tamen omnis creatura est aliquo modo composita et componibilis quia habet entitatem cum priuatione alicuius gradus entitatis siue perfectionis alterius creature. Et ideo componitur ex re positiua et priuatione z ad istam etiam sequitur compositio actus et potentie obiectiue. Sed contra sic omnis creatura esset composita ex infinitis quia quelibet creatura priuata est infinitis perfectionibus possibilibus q si concedas sequitur q nulla creatura poterit perfecte cognosci. Itez nō posset cognosci vna creatura nisi cognoscerentur alie quia priuatio non cognoscitur nisi per habitū. Item creatura est quid positiuū ergo potest intelligi sine priuatione. Itez vbi esset ista priuatio in essentia secundum istum ergo non est in rerū natura. Item quecunq sunt omnino idem non componuntur sed actus et potentia obiectiua sunt huiusmodi igitur quia nichil est in creatura quod nō sit simpliciter possibile quia omnis creatura pōt a deo fieri et produci.

¶ Contra hec arguitur primo res potest cognosci sine suis principijs ergo dato q sint infinita nō sequitur q res sit ignota antecedens patet secundū sophistas inquit albertus Res naturalis cognoscitur ab hijs qui deum ignorauerunt Forte dicis q alij ipsum cognouerunt licet esz infinitus. Contra tunc sequitur etiam q licet principia sint infinita tamen possunt cognosci. Item multi dicūt q est dabile minimum tempus perceptibile a nobis et minimum naturale. Ista autem cognoscūtur nō cognoscendo per se partes eorum. Item in quolibet continuo sunt infinite partes proportionales et in linea infinita puncta que non cognoscimus z tamen cognoscimus totum Forte dicis q totū nō dependet a cognitione suarum partium in potentia sed a cognitione suarum partium in actu partes autem in actu sunt finite vt neruus et os secundum. S. T. lec. 9. Contra quemadmodum totum quantum habet esse ex suis partib⁹ in actu ita habet esse ex alijs partibus in potentia ergo oportz eas precognosci. Item partes in actu sunt quodāmodo nobis infinite multi enim ignorant quot sint nerui vel ossa in homine vel saltem in alijs animalibus ignotis. Item anaxagoras non ponebat in quolibet infinitas partes in actu qz non dixit eas seorsim et diuisim subsistere sed coniunctim et latere. S. T. de potentia. q. 3. ar. 8. ad. 9m.

¶ Secundo medicina est perfecta scia ꝛ tamē nō considerat omnia principia rei scꝫ materiā formaꝫ et priuationem. Item perfecta sci a habetur ꝑ verã demonstrationem. ad verã autē demonstratio nem sufficit diffinitio in qua non est necesse ponere omnia principia rei alias diffinitio causans per fectam sciam eēt diffinitio data per additamentuꝫ S. T. 7. metha. lec. 15 quia finis qui est causa non est de eēntia rei sꝫ aliquando est operatio q̄ est alterius predicamenti. Itē. S. T. lec. 1. dicit ꝙ methaphisica solum demonstrat per cām finalē ꝛ formalem et agentem et tamen est perfecta scientia.

¶ Tertio arguitur ꝙ dato ꝙ principia sint infinita adhuc res cognosceretꝰ quia secundū Capriolū angelus distincte pt cognoscere infinitas ꝑtes proportionales. Forte dicis ꝙ nos non possumꝰ. Cōtra quacunqꝫ re cognita adhuc possumꝰ aliā cognoscere species eñ intelligibiles nō sunt incōpossibiles in intellectu. Itē nos cognoscimus totū tēpus cathegoreumatice et tamē totum tp̄s habꝫ infinitas partes equales quia totum tēpus componitur ex infinitis diebus. Item phūs in tertio huius tradit sciam de infinito sed oē illud de quo habetur scientia euidenter cognoscitur ergo infinitū euidenter cognoscitur.

¶ Quarto quātitas est principium indiuidui siue indiuiduationis et tamē hic nō enumeratur. Iteꝫ magister sniarum in scdo reprobat aristo. quia ponebat duo principia scilicet materiā et speciem. i. formā et 3m opatoriū. i. effectiuū. Item quādo res fuit primo a deo producta tunc ad eiꝰ productionē non ꝯcurrebat alterius forme priuatio. Itē priuatio nō ē de cōstitutione rei ergo nō est principium. Forte dicis ꝙ est principiū extrinsecū et per accidens nō aūt ꝑ se. Contra priuatio scdm aristotelē coincidit cū materia drñs tantū rōne. Itē priuatio nō precedit totū compositū qđ est subā qꝛ subā est 1m ens. Itē principia semper manēt scdm aristotelē in textu sꝫ forma nō sꝑ manet ḡ nō est pricipiū.

¶ Quinto celū est res naturalis ꝑ. S. T. 12. metha. lec. 5. et tamē non est in eo priuatio. Item intelligentie non componuntur ex materia ꝛ forma et tñ sūt entia naturalia, ꝓbatur qꝛ mouentur saltē per accñs et hñt naturā. Itē pria pricipia sunt prima cōtraria sed dictū ē ꝙ due drē diuidētes subāꝫ sunt prima cōtraria ergo ille due drē sunt pria pricipia. Itē oīs causa est pricipiū sꝫ res hꝫ quattuor cās igiꝰ. Sed dices ꝙ hic loquimur solū de causis intrinsecis Cōtra priuatio nō est causa intrinseca rei naturalis forte dicis ꝙ ē cā intrīseca trāsmutatiōis. Cōtra qꝛ oē intrīsecū alteri est ꝑs illiꝰ vel ꝑdicatꝰ eēntialiter de eo sed ipa priuatio non ꝑdicatur de trāsmutatōe neqꝫ est ꝑs trāsmutiōis qꝛ trāsmutatio est accñs qđ nō cōponitꝰ ex priuatiōe. Itē priuatio est vnū principiū ꝑ accñs sed nullū ꝑ accidens est necessariū ergo seclusa priuatione adhuc res naturales possent fieri.

¶ Sexto principiata sunt multo plura q̄ꝫ tria ergo sunt multo plura principia q̄ꝫ tria. tenet consequentia quia si vnum relatiuum multiplicetꝰ suuꝫ oppositum multiplicabitur.

¶ Septimo arguitur ꝙ nō est aliquod subiectum trāsmutationis in generatione rei qꝛ maxime eēt materia sed materia non potest eē subiectū alicuiꝰ accidētis ꝙ accidētia sūt ī toto composito ergo nō est subiectū trāsmutationis q̄ est accidens forte dicis ꝙ subiectum trāsmutationis forme accidentalis est totū compositū sed subiectū trāsmutationis forme substātialis est ipa materia qꝛ in hoc differt forma substātialis et accidētalis qꝛ forma substantialis aduenit enti in actu forma autem substātialis aduenit enti in potentia. Sed contra hoc videtur phūs in textu qui ponit ꝙ omniū trāsmutatio nū est vnū sbm̄ qđ est pncipiū rei ꝛ dr̄ materia. Itē falsū ꝙ sēꝑ subiectū trāsmutatiōis accidētalis sit totū cōpositū vt ꝑꝫ qñ aīa trāsmutatꝰ de vna opione ī aliā ¶ Octauo arꝰ ꝙ potest eē trāsmutatio de vno contrario in aliud absqꝫ priuatione Qñ eñ digitꝰ fortis corrūpitur ibi fit noua forma et tamē precedēs non corrūpitꝰ ergo non est ibi priuatio forme ꝑcedētis idē patet quādo remisse calidū intēditꝰ Similiter quando aliquid rarefit precedens quantitas non corrumpitur.

¶ Ad 1m. dicēdum secundū albertū ꝙ aliter deus gloriosus est infinitus et aliter infinitum ꝑ numerū vel per extēsionē deus enim dicitur infinitꝰ negatiue quia nullo potest mensurari nec intellectu potest capi sed est inenarrabilis Alia aūt dicūtur infinita priuatiue. Ad aliud dicitur ꝙ quo ad nos aliquādo cognoscitur totū nō cognoscēdo distincte partes. Quidā tamē negāt esse minimum tempꝰ ꝑceptibile quia si percipiatur tēpus percipitur prius et posteriꝰ que sunt partes eius Ad aliud dicitꝰ ꝙ nō oportet omnes ꝑtes proportionales cognoscere Et cū dicitur vnūquodqꝫ cognoscitur ex illis ex quibꝰ est verū est de partibus eēntialibꝰ vel potētibꝰ separari ab inuicē Nec opꝫ distincte cognoscere numerū talium ꝑtium in actu Ad aliud dicitꝰ ꝙ ipse ponebat infinitas partes carnis quas dicebat posse seorsum existere.

¶ Ad secundum dicitur ꝙ medicina est perfecta scientia non simpliciter sed in suo genere. Quidā dicunt ꝙ non oportet quamlibet causam distincte cognoscere sed proximam Sed contra tunc secundum aristotelem procederetur in infinitum qꝛ non possem cognoscere sortē nisi cognoscerē patrē eiꝰ et patrem patris et sic in infinitum. Hic potest dici ꝙ de filio potest haberi noticia ꝑfecta cognoscēdo celum et alias causas vniuersales. Ad aliud dicitur ꝙ diffinitio que facit perfectā scientiam non simpliciter sed in genere non debet constitui ex oībus causis. Aliꝫ dicunt ꝙ diffinitio realis et naturalis bene est per additamentum vel dicitur ꝙ non omnis finis debet semper poni in diffinitione rei sed finis qui est prima et ille non est alterius ꝑdicamenti. Ad aliud dicitur ꝙ. S. T. dicit ꝑcipue.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ nos accipimus noticiam a rebus et ideo non possumus cognoscere infinita cathegoreumatice vel numerando partem post ꝑtem et per modum infiniti Sed de hoc in secundo de anima.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ q̄ꝫtitas nō est principiū

intrinsecū tanq̄ ps rei nālis. Ad aliud dr ꝙ arist. reprobatur qꝛ posuit mūdi eternitatē vt dicit S. T. in expositione. Ad aliud dicitur ꝙ loquimur de fieri ipsius rei per naturā. Ad aliud dicitur ꝙ priuatio nō ē pncipiū ꝑ se sed est principium per accidens vt dicit phūs et S. T. lec. 13. inq̄ʒtum accidit subiecto quod est principiū sicut dicimus ꝙ music⁹ est causa per accidēs domus pro quāto accidit edificatorē esse musicū sic etiam materia est causa per se rei naturalis Et ipsi materie iungitur priuatio Si queratur An priuatio sit principiū rei quo ad fieri vel quo ad esse Et an priuatio q̄ ē principiū rei sit priuatio forme abiciēde vel introducende dicit S. T. Quando materia est sub vna forma tunc est sub priuatiōe alterius forme. Et ideo principiū ꝑ accidens hominis musici in fieri est nō musicū quia fieri dicit duo scilicet nunc esse et prius non fuisse Et sic priuatio forme introducēde est principiū ꝑ accidēs rei quo ad fieri sed priuatio forme preterite est principium per accidens rei in essendo quia accidit ipsi materie postq̄ʒ forma est introducta ꝛ simul stat cum ea. Sic ergo duo sūt principia per se et aliud per accidens. Sed cōtra. S. T. de potentia. q. 3. arti. 1. dicit ꝙ si ly' ex nominet causam non fit aliquid ex opposito nisi per accidens scilicet ratione subiecti. Si vero nominet ordinem tunc fit aliquid ex opposito etiam per se vnde priuatio dicitur esse principium fiendi sed non essendi Ex quo videtur ꝙ priuatio sit principium per se fiendi et ita videtur esse intrinsecum respectu fieri quoniam in intellectu eius quod ē fieri includitur prius non fuisse Sed dicendum per. S. T. opusculo. 31. c. 1. ꝙ duplex est principiū vel causa per accidens vnum est quo posito vel non posito nichilominus fieret mutatio Et sic diceremus grāmaticū esse principium per accidens domus Aliud est principium per accidens quia nichil influit tamen nisi ipsum poneretur res non fieret et sic priuatio potest dici principium per accidens non autem primo modo. Scientia vero causam per accidens secundo modo considerat Q̄ʒ autem priuatio sit principiū rei patet quia nichil fieret de nouo nisi poneretur priuatio alterius forme Dicitur autem esse idē numero cū causa materiali et materia qꝛ est idē subiecto vel quia in priuatione sunt duo scʒ negatio et aptitudo ad formam et quantum ad secundū est ideʒ cū materia. Ad aliud dicitur ꝙ principia semp manēt in vniuersali tenendo enī mundi eternitatē semp fuit forma et materia semp habet formā non tamē hanc vel illam.

¶ Ad quintum dictum est articulo ꝑcedente Nec substantie intellectuales cōponūtur ex materia vt dicebat auicebron contra quem hic disputat albertus nec mouentur phisice. Ad alia patet ex dictis

¶ Ad sextū dicitur ꝙ in omni principiato sūt tria principia tamen illa cōueniūt in tribus rationib⁹ ita ꝙ oēs forme sunt vnū in ratione principij.

¶ Ad septimum dico ꝙ idē est subiectū vel mediate vel imediate sed non absolute/ꝛ loq̄mur de trāsmutatione naturali.

¶ Ad octauū dico ꝙ in materia in qua fit forma cadaueris remanet priuatio ipsius anime Alie trāsmutationes non sunt absolute de contrario in contrarium.

Ad tertiū sic proceditur videtur ꝙ materia nō appetat formā qꝛ non illam quam habet et hoc non probatur quia appetit aliā sed alia non potest esse cum ista ergo non appetit istam Nec aliā probatur quia tunc quando habet animā rationalē appeteret suam imperfectionē. Sed contra est philosophus. T. C. 81.

¶ Respondeo dicendū ꝙ philosophus. T. C. 65 ostendit duo esse principia per se scʒ materiā et formam et hoc patet qꝛ ista duo ponūtur in diffinitione rei naturalis Priuatio autem est principiū per accidens pro quanto accidit materie que est principium rei. ¶ Sed contra tunc forma precedens diceret principiū vel negatio vt dicit. S. T. opus. 31. c. 1⁰ quia generatio est a non esse ergo est principiū per accidens eius quod generatur ꝛ omnia alia que accidunt ipsi materie dicerentur principium per accidens. Et sic plura essent principia q̄ʒ enumerata. Item si priuatio est aliquomō principium ergo erit aliquo mō cā Et res naturalis non poterit pfecte cognosci nisi cognita priuatiōe qꝛ res naturalis nō cognoscitur nisi cognitis principijs. Eadē enī sunt principia essendi et cognoscendi. Dicendum ꝙ nō omne accidens principij per se rei naturalis debet dici principium per accidens eiusdē sʒ illud qđ determinat subiectum et se habet tanq̄ʒ terminus a quo. Ad aliud dicitur ꝙ principiū se habet in pl⁹ q̄ʒ cā. Quidā tamē concedūt ꝙ est quodāmodo causa materialis et dispositiua per accidens pro quanto accidit cause materiali. S. T. 12. metha. lec. 4. ꝛ opus. 31. c. 1. Ad aliud dicitur ꝙ cognitio rei non dependet ex principio per accidens. ¶ Notandum preterea ꝙ ari. docet cognoscere principium quod est materia que scibilis est scđm analogiā vnde natura que prio subicitur mutationi. i. materia prima non potest sciri ꝑ seipsam Cū omne quod cognoscitur cognoscatur ꝑ suam formā Materia aūt prima cōsideratur subiecta omni forme sʒ scitur scđʒ analogiā. i. scđm proportionē Si enī cognoscimus ꝙ lignū est aliquid preter formā scāni ꝛ lecti quia quandoq̄ʒ est sub vna forma qñq̄ʒ sub alia Cū ergo id qđ est aer videamus qñq̄ʒ fieri aquaʒ opʒ dicere ꝙ aliquid ideʒ exñs est quandoq̄ʒ sub forma aeris ꝛ quandoq̄ʒ sub forma aque et illud est aliquid preter formaʒ aque et aeris. Id igitur ꝙ se habet ad formas naturales sicut lignū ad formā lecti et scāni illud dicimus materiam primā Hoc igitur est vnum principium nature quod non sic vnum est sicut hoc aliquid. i. indiuiduum sed dicitur ens inq̄ʒtum est in potētia ad formā Aliud est principium scʒ forma ꝛ tertium priuatio que forme contrariatur. ¶ Notādum preterea ꝙ circa priuationē phi errauerūt qꝛ non distinxerunt inter priuationē et materiā vnde quod est priuationis attribuebāt materie. Et quia priuatio scđm se non est ens Ideo dicebāt ꝙ illud qđ per se et fit ex materia simpliciter et ꝑ se fiebat ex non ente vnde dicebant materiaʒ esse simpliciter non ens Sed dicendum ꝙ priuatio est vnū nu-

mero sine subiecto cum materia sed non est vnũ ratione sine potẽtia sicut albũ et musicũ sunt idẽ subiecto. Et si quãr Quid sit potẽtia materie et vtrum sit vna vel plures. Respondet. S. T. lec. 15. q actus et potentia diuidunt quodlibet genus entiũ vt pz 9. metha. vnde sicut potẽtia ad qualitatẽ nõ est aliquid extra gen⁹ qualitatis ita potẽtia ad esse subã le non est aliquid extra gen⁹ subẽ potẽtia igitur materie non est aliqua proprietas addita supra essentiã sz materia scdz suã subãz est potẽtia ad esse subã le ⁊ tñ potẽtia materie subiecto ẽ vna respectu multarum formarum sz ratione sunt multe potentie secundũ habitudinem ad diuersas formas probatur ergo sic primo qr materia non est ens scdm accidẽs sed priuatio est non ens per hoc enĩ q est infigura tum signãtur non esse. Itez materia aliqualiter est quia est in potẽtia ad rẽ ⁊ est aliqualiter de subã rei sed hoc de priuatione dici non potest. Item materia est sicut mater sicut enim mr̃ est causa generationis in recipiendo ita et materia sz priuatio non ptinet ad cõstitutionẽ rei sed magis ad quoddã malum rei qr est penitus non ens cũ priuatio Inquid S. T. nichil aliud sit q̃ negatio forme in subiecto et lec. 13. dicit q priuatio que ponitur principiũ nature per accidens nõ est aliqua aptitudo ad formã vel inchoatio forme vel aliquod principiuz inpfectum actiuũ vt quidã dicunt sed est ipsa carẽtia forme et est extra totum ens non aũt materia. Q̃d autem priuatio ptineat ad malum probaẽ qr forma est quoddã diuinũ et optimũ diuinũ quidẽ quia omis forma est quedã participatio similitudinis diuine esse q est actus purus vnũ quodqz em̃ intantũ est actu inq̃tũ habet formã Actus aũt est pfectio potentie et bonũ eius et per consequens sequiẽ q sit appetibile quia vnũ quodqz appetit suã pfectionẽ priuatio aũt opponiẽ forme cũ sit remotio eius sed oppositũ bonũ est malũ igitur pertinet ad malũ ergo nõ est idẽ q materia que est causa rei sicut mater

¶ Notandũ preterea pro rñsione ad quesitũ q forma est quoddã bonũ vt dictũ est et ideo materia appetit formã Ex quo pz q materia non est priuatio quia priuatio forme introducẽde nõ appetit eaz qr desinit esse p introductionẽ eius Materia vero appetit formã non scdm q est sub ipsa forma qr iã nõ indiget esse per eã appetit⁹ aũt omnia est propter indigentiã qr est non habiti Sic ergo materia non est priuatio sz hñs priuationẽ sicut dicim⁹ q turpe appetit bonũ non q ipsa turpido appetat bonũ sicontrariũ sed scdm accidens qr sczid cui contingit esse turpe appetit esse bonũ Et similiter femina appetit masculũ. ¶ Notandũ pterea q triplex soler poni appetit⁹ scz naturalis sensitiu⁹ ⁊ intellectiuus vt põt haberi ex multis passib⁹. S. T. Appetitus naturalis nichil aliud est nisi inclinatio et ordo rei ad rem sibi cõuenientẽ vnde nichil aliud est materiã appetere formã q̃z eam ordinari ad formam vt potentiã ad actum Et q̃uis sub quacunqz forma sit adhuc remanet in potẽtia ad aliã formaz inest ei semp appetit⁹ forme non propter fastidiũ forme q̃z habet nec propter hoc q querat cõtraria esse simul sz qr est in potentia ad alias formas dum vnã habet in actu. s. t. 1ª. parte. q. 59. ar 1. et arti. 2. dicit q talis appetit⁹ si sit ad esse non differt a re secus aũt si sit ad operari vel ad extrinsecũ vnde appetitus lapidis vt sit deorsũ est grauitas et appetitus naturalis quo homo vult finẽ vltimũ est voluntas. Appetit⁹ sensitiuus est ille qui mouetur ex cognitione sensitiua preuia et diuiditur per concupiscibilẽ ⁊ irascibilẽ et põt q̃nqz mediate moueri a ratione. Appetitus aũt intellectiuus dicitur voluntas que dicitur appetitus rationalis. ¶ Notandum preterea q arist. in fine huius primi oñdit quomõ materia corrũpitur ⁊ quomõ non qr scdm se inq̃tũz est ens in potẽtia est ingenita et incorruptibilis qr subiectum gñationis est materia. Si ergo materia generaretur ante materiã esset materia quodãmodo tamẽ corrumpitur scz scdz q in ea est priuatio vt si diceremus es infiguratũ corrumpi qñ desinit esse infiguratũ. ¶ Cõtra hec arguẽ primo Auicẽna arguit cõtra verba phi vbi dictũ est q materia appetit formam sicut femina virum quia appetitus naturalis non conuenit materie cum non habeat aliquam formam vel virtutem inclinantẽ ipsam ad aliquẽ sic enim graue naturaliter appetit locum infimuz Et iste appetitus sequitur formã naturaliter scilicet grauitatẽ Itẽ si materia appetit formã hoc ẽ quia caret oĩ forma aut quia appetit multas formas habere simul quod est impossibile aut quia fastidit formam quam habet et querit habere aliam ⁊ hoc est vanum. Item dicerere materiaz appetẽ formã sicut femina masculũ est figurate loquẽtiũ scilicz poetarũ et nõ phõꝝ. Itẽ non cognoscit formã ergo non appetit formam.

¶ Secundo appetit⁹ est quidã act⁹ sed materia ẽ pura potẽtia ergo ipsa nõ habet appetitum Item materia celi nõ appetit aliã formam.

¶ Tertio Si materia appeteret formaz maxime esset quia non habet eam sine ratione priuationis vnde propter hoc dictũ est q non appetit formam quam habet sed probo q non quia priuatio est non ens ergo non est principiũ appetitus Item si propter priuatiõez forme future materia appeteret formã seq̃reẽ q priuatio iclinaret ad suã corruptiõez

¶ Quarto vel priuatio est ipsa materia vel aliqd ab ea distinctũ Non 1ᵐ. quia priuatio opponiẽ forme non autẽ materia. Itẽ materia est subiectũ forme non autẽ priuatio Itẽ materia est principiũ p se et ingenerabilis non autem priuatio Nec scdm quia quocunqz extrinseco secluso adhuc materia est priuata forma ergo priuatio materie ẽ materia Itẽ si priuatio non esset materia sequeretur q in qualibet materia essent infinite res distincte quia si mũd⁹ fuit ab eterno ista materia nunc caret infinitis formis quas aliquãdo habuit ergo i ipsa sũt infinite carẽtie et priuationes.

¶ Quinto arguitur q potẽtia materie non sit ipsa materia quia potentia materie multiplicaẽ et non materia. Primũ patet quia alia est potẽtia ad formam ignis et alia ad formam aque quia actus distinguunt potentias. Sed ibi sunt diuersi actus q̃ sunt ipse forme ḡ diuerse sũt diuerse potẽtie. Itẽ si eadem potentia esset qua materia est in potẽtia

ad formã aque et ignis tunc sequeretur q reducẽs vnaз actũ reduceret et aliã et sic generans ignẽ simul et semel generaret aquã et quod esset in potẽtia ad vnũ esset in potẽtia propinqua ad alterũ qđ est falsum licet de remotis secus sit. Itẽ tũc in qualibet materia esset potẽtia ad formam antixp̄i ꝛ sic aĩa antixp̄i posset esse in materia totius vniuersi. Non eñ potest esse maior ratio de vna parte materie q̃ᵹ de alia q ipsa sit potẽtia ad formã antixp̄i magis q̃ᵹ alia. Item potentia est de predicamento ad aliquid non aũt materia sз est de predicamẽto subẽ igitur. Item potẽtia ad hanc formam corrumpitur aduenıente ista forma non aũt materia igitur.

❡ Sexto arguitur q materia potest cognosci sine forma quia ens est obiectuз intellectus sз materia habet ratiõeз ẽtis ergo materia sine alio est cognoscibilis forte dicis q materia est pura potẽtia ꝛ nõ est ens. Contra Sequeretur q generatio esset ex nichilo quia est ex materia que est non ens. Itẽ qđ nichil est non potest esse subm̃ transmutationis ergo materia non est nichil. Item subã non cõponit̃ ex non ente. Sed subã cõponitur ex materia ꝛ forma ergo materia est ens. forte dicis q est ens in potentia pura. Contra oĩs distinctio est per aliquem actum sed materia distinguitur a forma ergo habet aliquẽ actum. Item materia est ens naturale ergo habet aliquẽ motũ ꝛ per cõsequens habet aliqueз actum. Itẽ materia est formaliter subã ergo est substantia in actu.

❡ Ad primũ dicendũ scꝫ. S. T. hic q omne quod appetit aliquid vel cognoscit ipsum et se ordinat ĩ illud vel tendit in ipsum ex ordinatione et directione et cognitione alicuius cognoscentis sicut sagitta tendit ad signũ ex directione sagittãtis nõ soluз aũt aliquid ordinatur in suũ finẽ p virtutem actiuã suam sed materia scđm q est in potẽtia ordinatur in finẽ suũ qui est ipsa forma. Et sic dico q appetitus naturalis non semper consequitur formam in entibus potentialibus. Ad aliud dictum est in corpore appetit ei qꝛ est ens pfectibile p formã vel qꝛ ad hᵒ ordinata est vt formaз suscipiat. Ad aliud dr̃ q ari. hic ꝯtra platonẽ loquit̃ qui talibꝰ locutionibꝰ methaphoricis vtebatur. Ad aliud negatur ꝯña qꝛ appetitus naturalis non requirit cognitionẽ preuiã appetentis.

❡ Ad scđm dicitur q nõ omnis appetitus est actꝰ Et si queratur An appetitꝰ materie sit tantũ ens in potentia sine ipsa materia dicendũ q sic Si eñ appetitus distingueretur a materia tunc esset accidens inherens materie ante formã subãlem et iterum appeteretur ab ipsa materia talis appetitꝰ Sз contra Manẽte materia appetitus corrumpitur ergo non est appetitus pз ꝯña quia sic aristoteles probauit priuationẽ non est materiaз añs pз quia hñs formã non amplius appetit ipsã nisi forte appetitu cõplacentie et post corruptioneз non appetit qꝛ appetitus nõ est impossibiliũ vnde propter hoc dr̃ q materia mea non appetit formã vestrã. Item appetitus est ad aliud nec ponitur in diffinitione materie ergo est de essentia eius videtur enim dicere respectum. Itẽ arguitur sic expositorie Hec materia appetit formã et hic appetitus nõ appetit formã ergo hic appetitus nõ est hec materia. Ad hec dicitur q aliquis appetitus naturalis distinguitur ab appetitu materie quia aliquis est appetitus naturalis totius cõpositi. Scđo dicitur q appetitus supra materiã importat quendã respectũ rationis Nichil tamẽ reale dicit preter materiã De celo dicitur q sicut materia celi non habet priuationẽ annexam ita non appetit formam.

❡ Ad 3ᵐ. dicitur q materia appetit formã quia p vnã eius potentia nõ completur vel quia perficit̃ per eam et quia ordinatur ad eam potest tamẽ dici quod non ens aliquomodo causa appetitus licз non principalis Priuatio etiã potest aliquomodo dici ens vt dictum est in logica Ad aliud dicitur q ex consequẽti ꝫtanq̃ᵹ causa per accidens aliquid est causa sue corruptionis Si dicas priuatio cõtrariatur forma ergo non est causa appetẽdi cã Item post corruptionem forme est in materia priuatio. ḡ materia appeteret formam corruptam. Dicẽdũ q contrariũ priuatiuũ predicto modo est causa appetendi reliquũ Ad aliud dicũt quidã q preter priuationẽ requiritur potentia ad talem formam.

❡ Ad 4ᵐ dicitur q priuatio realiter differt a materia sicut cecitas realiter differt a visu eo modo quo supra dictum est Et dico q secluso omni extrinseco positiuo et priuatiuo a materia ipsa non esset priuata forma nec habẽt aptitudinem ad eã Ad aliud dicitur q materia non habet nisi vnã priuationẽ qua est priuata omnibꝰ formis preteritis Et si dicatur ista materia nunc est priuata forma a et tameñ non est priuata forma b. ergo non est eadẽ priuatio ad illas duas formas Negatur ꝯña sed sequitur q priuatio materie nõ se extendit ad istã formam vel dicatur sicut dictum est in logica de patre habente plures filios.

❡ Ad 5ᵐ. dicitur q propter hoc argumẽtum. Quidã auerroiste tenẽt q poᵃ mãe distiguit̃ realit̃ a mã Sз ꝯtra sicut se habet 1ᵐ ens actu ad esse actu ita se habet 1ᵐ. ens in potẽtia ad esse in potentia sed 1ᵐ. ens est in actu per suã essentiã ergo ꝛ prima potentia est in potẽtia p suã eẽntiã Itẽ nichil substãtiatur per accidẽs sibi sed materia subãtur per potentiã scđm cõmẽ. i de sbã orbis igitur forte dicis q materia substantiat̃ per posse sic scз q cognoscit̃ per suũ posse quod tamẽ non est ipsa sed se habet vt passio eius. Contra Si ista passio distigueretur realiter a materia sequeretur q in materia essent infinite entitates actu qꝛ materia est in potẽtia ad diuersas formas ꝛ infinitas Rñdent q materia prima nunc habet infinitas potentias. Contra sequeretur q materia non posset perfecte cognosci. Itẽ per eos potentia materie videtur corrumpi aduenıente ista forma ergo aliquod ens reale quod fuit ab eterno desinit esse. Item scđm phm̃. 3. phi. est inconueniens q actu sint infinita accidẽtia ergo impossibile est q in materia sint actu infinite potentie. Dicunt q aristoteles non reprobat infinitũ secundum multitudinẽ sed contra omĩs numerus est in aliqua spẽ numeri ergo omnes potentie collectiue sunt due vel tres vel quattuor Dicendum ergo

cum sancto thoma ꝙ potentia materie est ipsa materia vnde in 1°. d. 3. q. 4 ar. 2. ad 4ᵐ dicit ꝙ si ꝑ potentiam passiuã intelligatur relatio vel ordo materie ad formã tunc materia non est sua potentia qꝛ essentia materie non est relatio. Si autẽ intelligatur potẽtia scd̃m ꝙ est principiũ in gñe subẽ. Et sic materia est sua potentia passiua. Et per hanc distinctionẽ possũt solui argumẽta vnde. S. T. dicit hic ꝙ posse sanari et posse infirmari sunt subiecto vna potentia licet differant scd̃m rationẽ. S. T. opus. 48. dicit oẽs formas substãtiales vnius esse generis et ideo est vna potẽtia licet drñt specie, actus sicut potẽtia visiua est vna potest tñ dici ꝙ plures sũt potentie proxime sꝫ vna est remota potentia enim proxima dicit dispositionẽ et quidã dicũt hoc sentire auerroim sõcinas. 8. metha. q. 6. Et nego ꝙ potẽtia sit adequate de predicamẽto ad aliquid ymo in quolibet predicamẽto reperitur potẽtia et actus.

¶ Ad sextã dicitur primo ꝙ aliquid est obiectũ alicuius potentie et tamẽ non opꝫ ꝙ quicquid cõtinetur sub eo perfecte cognoscatur quãdo illud nõ est perfecte cognoscibile vñ quilibet color sufficit mouere visum et ideo quilibet est a visu perceptibilis sed nõ quodlꝫ ens sufficit mouere intellectum. Ad aliud dicitur ꝙ materia est pura potẽtia sic ꝙ de se nullũ habet esse existẽtie licet sit quedã ꝑtialis essentia incõpleta. Nec opꝫ omẽ distinctũ ab alio habere in se actũ existẽtie. Nõ dico tamen ꝙ materia sit purũ nichil sꝫ est ens in potẽtia et est subm̃ gñationis et ideo aliquomõ potest dici ens naturale et non mathematicũ nec phisicũ sed de hiꝫ alias vbi declarabit vtrũ materia possit esse sine forma. Est etiam materia ens naturale pro quãto per se pertinet ad cõsiderationẽ rei naturalis tamẽ nõ est ens naturale cõpletũ. Dubitant quidã quomõ priuatio potest esse idem numero cũ materia et tamẽ differt ratione siue spẽ. Quecunqꝫ eñ differunt spẽ differunt numero. Item priuatio nõ est ĩ specie nisi forte reductiue et tunc est in specie in qua reponitur totum compositum vel habitus sibi oppositus scilicet forma sed materia est reductiue in eadem specie ergo materia et priuatio sunt in eadem specie reductiue. Item priuatio non est accidens ergo est substantia et non nisi materia igitur. Item in priuatione non sunt nisi duo scilicet negatio forme et aptitudo et ꝙ primum sit materia quia hec est vera materia est non forma.

¶ Ad 1ᵐ. dicitur negãdo illã maximã de hijs que sũt idẽ nũero subiecto. Ad aliud dr̃ ꝙ priuaᵒ improprie differt spẽ sꝫ distiguit rõe sicut cecitas. Seclusa tamen operatione intellect⁹ adhuc materia nõ est priuatio licet sit priuata. Ad aliud negat ꝯña. Ad aliud dicitur ꝙ materia non est nõ forma formaliter sed naturaliter.

¶ Ad argumẽtuꝫ capitale. Cum inquititur ex quo materia appetit formã propter suã ꝑfectionem qꝛ per ꝑfectiorẽ formã ꝑfectius habet esse videtur ꝙ non debeat appetere formã inꝑfectiorem. Iteꝫ qñ aduenit sibi alia forma tunc ꝑdit 1ᵐ esse existentie ergo corrũpitur ꝑ accidens. Hic dicitur ꝙ vna forma non dat materie omĩa esse subãlia. Et ideo quã do est sub vna adhuc appetit aliã quia sub vna non potest semꝑ manere omnes eñ res hñs materiam admixtã priuationi corruptibilis est. Et ad hoc seqtur ꝑ accidẽs materiã esse corruptibile vt dictũ est.

Ad quartum sic proceditur videtur ꝙ forma subãlis ante gñationẽ rei sit in materia scd̃m esse formale formabile quia forma rei subãlis nõ fit ex nichilo quia alias crearetur ergo aliquid ei⁹ prefuit sed ipsa est indiuisibilis ergo prefuit in materia, secundũ totã suã essentiã. Sed cõtra. Tũc nichil generaretur de nouo qꝛ materia et forma rei naturalis prefuissent.

¶ Respondeo dicendũ ꝙ aliquid est in alio multipliciter scꝫ virtualiter et sic dicimus caliditatẽ esse in vino frigido. Alio modo formaliter et sic albedo est in albo. Et istud esse formale aliquãdo dicit formabile pro quãto istud esse formale potest ꝑfici ꝛ cõpleri. ¶ Notandũ preterea ꝙ quidã putant albertum magnũ posuisse formã ꝑfuisse scd̃m esse formale formabile ante rei generationem quia ipse ca. 15. trac. 3. dicit ꝙ forma que educitur, de potentia secundum suam essentiam est in materia potentia hitualꝫ sꝫ ꝯfusa et indetermiata. Et ĩ eodẽ ca. dicit secundum peripatheticorũ perfectã sñiam ꝙ forma est in materia per essentiam confusam ꝛ ipsa ẽ eadem numero extra per virtutem formatiuã imissã in materiam quã tangit agens aut mediate aut immediate. Quibusdã non placet albertũ fuisse huius sñie vnde per essentiã cõfusã forme nisi ipsam aptitudinem materie ad formam quequidem aptitudo non est entitas realiter distincta a materia.

¶ Notandum preterea vt habet S. T. 1ª. q. Quidam posuerunt formas non incipere per actioneꝫ nature sed tantum latitare vt anaxagoras qꝛ eniꝫ forme preexistunt in materia in potentia posuerũt eas simpliciter ꝑexistere. Alij vero posuerũt formas creari ab agente separato. Sed dicendum ꝙ forme non proprie fiunt partim tamen sunt ad intra et partim extra. Compositum vero substantiale proprie est generabile et corruptibile. Primũ patet qꝛ non per se subsistũt nichil aũt põt terminare actũ productionis nisi subsistat. Nõ est tamen intelligẽdũ ꝙ forma habeat diuersas partes et ꝙ secundũ vnam sit in materia et secundum aliam extra materiam sed dicitur tota esse ab intra et tota ab extra secundum diuersa esse ipsius forme quia secundum esse potentiale cõfusum et indeterminatum est ab intra sed secundum esse distinctũ et determinatũ ad certum speciem est tota ab efficiente extrinseco. ¶ Notãdum preterea secundum phm̃ hic ꝙ quidam antiquorum dixerunt ꝙ nichil gñatur nec corrumpitur vnde quidam negauerunt omnem formam substantialem vnde hoc erat argumentũ eorum quia si ens fit aut fit ex ente aut ex non ente. Nõ primũ quia id quod est non fit nichil eũ est añqꝫ fiat sedens sed ens iam est ergo non fit. Nec 2ᵐ qꝛ oportet aliquid subici et quod fit ergo ex non ente nichil fit. Hic respondet phũs et S. T. lec. 14. ꝙ cum dicitur aliquid facere aut pati hoc potest ĩtelligi dupliciter scilicet per se et per accidens. Exẽ=

medicus edificat Et si queratur quis est sensus hu
ius medicus sanat per se Dicendum q sensus est me
dicus in q̃tum medicus sanat Et ita dicatur aliqd
fit ex nō ente per se. i. in q̃tum est non ens. Dicen-
dum est ergo q ex non ente nichil fit simpliciter et
per se sz solū scdm accidens quia res naturalis nō
est ex priuatione q2 priuatio nō intrat essentiam rei
facte. Sic etiā figuratum nō fit ex infigurato per se
sed per accidens Similiter dicēdum est q ex ente
fit aliquid per accidens et non per se vt quando ex
equo gn̄atur canis tunc ex aīali fit aīal non per se
sed per accidens Non enim fit in q̃tum est aīal sed
in q̃tum est hoc aīal primū pz quia iā aīal erat actu
anteq̃ fiat canis. Et ideo dicit. S. T. q per se iste
canis fit ex hoc non aīali. i. ex non cane. Et simili-
ter si animal fieret per se oporteret q fieret ex non
animali Non aūt fieret simpliciter ex nō ente sed
ex non ente tali sed accidit ei quod nō est tale q fit
ens vnde non fit aliquid per se ex ente nec per se
ex non ente q2 nichil fit ex ente in q̃tum huiusmo-
di nec ex nō ente in q̃tum hmoi sed iste modus sol-
uendi videtur insufficiēs si enī fit ens per accidēs
ex ente et ex non ente opz ponere aliqd ex quo fiat
ens per se q2 omne quod est per accidēs reducit ad
aliquid quod est per se. Ideo dicendum q ex ente
in potentia fit aliquid per se. Ex ente aūt in poten
tia vel ex non ente fit aliquid per accidens Exem
plum primi vt ex materia fit aliquid per se Ex pri-
uatione aūt vel forma precedente fit aliquid p ac-
cidens pro quāto materie accidit priuatio vel for-
ma precedens. Cum ergo priuatio semp fit princi-
pium per accidens figuratū non fit ex infigurato p
se Nec ens fit aliquid per se ex nō ente hoc nec ca
nis fit per se ex non cane q2 non canis dicit priua-
tionē quandā Sed contra lec. 10. dictū est q album
fit per se ex non albo quod est nigrū vel medius co-
lor ergo aliquid fit per se ex negatiōe vel priuatio-
ne vel forma contraria dicendū q fit per se ex non
albo non ratione priuationis sed ratione subiecti.

¶ Conclusio responsiua Forma rei gn̄ande preexi
stit in materia in potētia remota et aliquādo in po
tentia propinqua sz scdm esse formale non preexi-
stit Primū pz q2 forme educibiles de materia pre-
existunt in ea potentialiter scdm pz quando mate-
ria iam est per qualitates disposita ad formam ter
tium probatur q2 si forma preexistat vel ergo illud
preexistens est res distincta a materia aut ipsa ma
teria vel realiter est ipsa forma Si primū tunc ex il
lo et materia fieret vnū per se vel vnū per accidēs
Non 1m quia omne tale est terminus generationis
et per 9ns non preexistit gn̄ationi Nec 2m q2 tunc
sequitur q ens per accidens sit prius ente per se.
Item sequeretur q in eadē parte materie essēt in-
finite entitatis ab eadem distincte. Et idē potest infer-
ri si dicatur q illud preexistens est ipsa forma imo
tunc habetur q simul in eadē materia sunt plures
forme quod sic impugnat. S. T. opus. 45. q2 omēs
forme subāles sunt eiusdē generis sed plēs forme
eiusdē gn̄is non possunt esse simul vt pz in figuris
Non enim idem est simul semel figuratum diuersis
figuris ergo maiorem probat quia ille forme sunt
eiusdē generis phisici inter quas est transmutatio
per se ita scilicet q vna sit per se terminus a quo
et alia terminus ad quē vnde quando album mu-
tatur in nigrum hoc est per se sed quando albū mu
tatur in dulce hoc est per accidens quia albū et dul-
ce non sūt eiusdem generis. Nec potest dici q istud
preexistens sit ipsa materia quia materia non est
formale ipsius forme sed est pura potentia. Forte
dicis q illud preexistens est vnum numero respe-
ctu omnium formarum Et ideo non sequitur q in
materia preexistant infinite formalitates. Cōtra
sequeretur q idem numero esset formale aque et
formale ignis. Item per generationem forma ha
bet esse ergo non prefuit Item sequeretur q for-
ma substantialis intenderetur quia procedit de eē
imperfecto ad esse perfectum secūdum istos quia
ante generationem rei forma prefuit secundum es
se imperfectum in generatione autem perficitur.
Item tunc anima rationalis secundum suum esse
formale esset in materia ante creationem.

¶ Contra hec arguitur Quando animal anulo-
sum diuiditur tunc in qualibet parte est forma sub
stantialis in actu. Et tamen prius fuit secundum
essentiam quod est esse formale eius ergo non in-
conuenit formam prefuisse generationi vnde. s. t.
dicit q quādo ramus auellitur ab arbore non adue
nit noua forma vegetabilis sed eadem essentia q̃
erat in arbore in actu vna per diuisionem fit multi
plex et multa in actu Item sequeretur q introdu-
ctio forme in materia esset violenta patet 9ña quia
nichil forme prefuit ergo tota est ab extrinseco vio
lentum enim est cuius principium est extra passo
nō conferente vim modo manifestū est q materia
non confert vim quia materia non est actiua.

¶ Secūdo forma est perfectior materia sed mate
ria est incorruptibilis et semper fuit ergo forma
semper fuit Item forma dicitur prefuisse in potē
tia sed ibi per potentiam non intelligitur materia
quia forma non fuit in materia ergo potentia est a-
liquid ipsius forme aliud a materia. Itē quod erat
in potentia fit in actu ab agente sed hoc est forma
ergo forma prius habebat esse potentiale sz eē po
tentiale est reale ergo habebat esse reale. Itez ni-
chil educitur de aliquo nisi sit i illo sz forma educit
de materia ergo erat in materia.

¶ Tertio forma non fit p se ex materia nec ex pri
uatione cū nullū istorum sit pars eius ergo si fiat fit
ex nichillo cuius oppositū dicunt phi naturales.
Item ab eterno hec erat vera sortes est homo ergo
forma sortis secundum essentiā fuit ab eterno. Itē
vnūquodq intelligibile scdm q est in actu sed ante
rei productionē potest intelligi ergo est i actu. Itē
forma ante rei productionē nō est nichil alias non
esset magis in potētia q̃ chimera ergo est aliquid
imo tāta essētia forme inducenda prefuit vt videt
ex capreolo in 1o dis 8. q. 2.

¶ Quarto stat formā esse ante rei generationē er
go potest prefuisse in materia añs patet quia aīa
rationalis potest a deo creari priusq̃ sortes gene-
retur et aīa asini est in corde priusq̃ totus asin9 pro
ducatur Dicunt enim q cor est illud qd primo gn̄at

Item effect⁹ est in sua causa ergo forma preexistebat in materia qꝛ ipsa est aliquo modo causa forme ¶ Quinto videmus ignē exire in pecussiōe silicis a calibe ergo preexistebat ibi. Item quādo hō moritur ibi est forma cadaueris ꝫ nichil ibi est qđ eam subito producat ergo prefuit. Item plutarchus ponit argumentū a anaxagore qꝛ cibo eodem alitur capillus vena neruī ergo necesse est dicere in cibo esse aliquid ex quo omia ista fiant nisi enim forme aliquomodo preessent in rebus vt puta in seminibus nulla esset rō quare potius ex vno semine educeretur vna forma ꝙ̄ alia. Itē. S. T. in. 2. d. 18. q. 1. ar. 2 ponit rōnes semiales ꝫ iste non videntur esse nisi forma producenda vnde. S. T. ibidez ponit forme inchoationem.

¶ Sexto Ois appetitus fit ratione alicuius similitudinis ꝫ materia appetit formā introducendaz ergo in ipsa est aliquid per quod assimiletur forme et hoc non est nisi forma futura scđm esse imperfectum igitur. Itē forma muli non potest produci ab aliquo agente naturali ergo ipsa ꝑfuit in materia añs pꝫ qꝛ naťa non agit nisi sibi simile ꝫ neqꝫ equ⁹ neqꝫ asinus sunt similes in spē mulo ergo nō possūt ipsum producere. Item capriolus in. 1. d. 8. dicit ꝙ potentia ad formā accidentalē est ipsamet forma. Sed potētia semp est in ipsa re ergo forma accidētalis prefuit ī re anteqꝫ produceretur forte negas maiorē qꝛ contrariorum est eadē potentia ergo potentia ad calorem non est calor.

¶ Ad 1m dicit Capriolus in. 2. d. 17. ꝙ scđm. S. T. forme subāles non preexistūt in materia actu scđz se totas nec secunduz aliquā sui parte ante productionē cōpositi Secūdo dicit ꝙ nō est inconueniēs essentiā alicuius forme subālis per⁹ duratiue fuisse in materia ꝙ̄ daret esse ꝯposito vel materie ꝛ hᵒ habetur in. S. T. opus. de natura materie quod tamen dubitat esse sancti thome vbi dicit Capriolus ꝙ ex quo hō est subā quāta ideo in ipso est essentia alicuius forme a qua originetur quātitas ꝛ ad quā terminetur illa aūt forma nō est aīa intellectiua q̄ nullo modo est quāta ergo preter eā in homine est essētia alterius forme ad quā non sequitur esse ꝛ q̄ non dat esse actu ꝫ talis forma postea pōt dare esse. ¶ Pro quo sciendū inquit. S. T. ꝙ materia est in potētia ad oēs formas que de ea educi possūt vn̄ quāto magis ad plures earum simul accedit tanto plus perficitur eius potētia ꝛ ideo in elemētis materia mīme est ꝑfecta qꝛ solū forma vnius elementi ꝑficitur ꝫ in corporibus mixtis magis est ꝑfecta ibi enim cū forma mixti manēt oēs forme elemētorum virtute tm̄ Supra aūt ista sūt aīata ꝛ precipue homo cuius aīa indiuisibilis est et ꝑ se et per accidens Et ideo preter eā reperitur alia forma a qua quātitas dependet. Tenet ḡ. S. T. plēs formas subāles esse simul in eadē materia scđm essentiam sed nō scđm esse ꝑpriū Sed si quis alter velit dicere Dico ꝙ in diuersis ptibus aīalis anulosi sunt diuerse ptes totius forme que nō habent propriū esse existētie nisi per diuisionē per quā res nō ꝑprie generatur. Ideo dico ꝙ in ḡñatione proprie dicta nichil forme prefuit in ipsa materia Nec sequitur ꝙ ei⁹ introductio sit violēta vt dicit. S. T. in. 2. qꝛ materia est in potētia passiua ad formā et coadiuuat ad generationē inqꝫtum est habilis ad recipiēdum talē actionē que etiā habilitas appetitus materie et inchoatio forme dicitur. Sed cōtra Si sufficiat principiū passiuū ad hoc ꝙ mot⁹ sit naturalis sequeretur ꝙ nullus esset motus violentus Quidā hoc concedūt respectu materie ꝫ solū respectu forme Sed potest dici ꝙ ad motū naturalē non sufficit potētia passiua sed opꝫ ꝙ sit inclinatio naturalis. Notandū tm̄ ꝙ aliquādo forma preexistit scđm aliquod principiū actiuū vt pꝫ de aīa vegetabili et sensibili que ꝑexistit in semie vt ponit. S. T. opus. 32. ¶ Ad 2m dicitur ꝙ incorruptibile ꝑ se existens vt celū ꝑfectius est. Ad aliud dico ꝙ forma dicitur prefuisse in potentia materie pro quāto erat ad ipsam inclinata et poterat ꝑ agens naturale educi. Et scđm hoc potest dici ꝙ forma aliquomō erat in materia ante generationē. Sed ꝯtra Sequeretur ꝙ eius eductio esset alteratio pꝫ qꝛ nō cōplete preexistit et postmodū cōpletur Dicendū ꝙ forma quādo educitur non ꝑficitur aliquo exteriori addito. Nec sequitur ꝙ sit alteratio qꝛ esse in potentia ꝛ esse in actu nō dicunt diuersos modos accidentales vt dicit. S. T. de potētia. q. 3. ar. 8. ad. 12m Et ꝑ hoc patet ad aliud. Ad aliud dicit. S. T. ibidē ad 8m ꝙ forma q̄ est generationis terminus erat ī materia ante ḡñationē cōpletā non in actu ꝫ in potētia.

¶ Ad 3m dicitur ꝙ nulla forma ꝑprie fit Sed contra Anima rōnalis proprie creat. Et similiter grā respōdet. S. T. ibidē ꝙ grā non ꝑprie creatur De aīa tm̄ rationali secus est qꝛ ꝯpa per se subsistit. Ad aliud cap. in. 2. dicit esse probabile res fuisse ab eterno scđm esse essētie. Et scđm hoc videretur dicendū formā prefuisse vel aliter dicendū ꝙ ista semp fuit vera sortes est hō tamē ex hoc non seqtur eius formā semp fuisse in materia qꝛ veritas 1e est ex cōnexione terminorū. Ad aliud dicitur ꝙ scīa dei est etiā nō entium vt dicit. S. T. 1a parte. Ad aliud dicitur ꝙ vnū nichil in existēdo est magis producibile pro quāto pōt participare rationē entis.

¶ Ad quartā dico ꝙ naturaliter hoc non est possibile Ad aliud dico ꝙ ante primā rei generationez nichil forme prefuit scđm esse formale.

¶ Ad 5m dico ꝙ iste forme subito de nouo causantur. Ad aliud dicitur ꝙ forme prefuerūt in potētia De rationibus seminalibus dicitur s S. T. ibidez ꝙ rationes seminales dicuntur virtutes actiue vt calor et frigus et virtus solis.

¶ Ad 6m dicitur ꝙ quedā est similitudo īproprie dicta et illa non fundatur in aliqua forma sed in ꝓportione vnius rei ad aliam Preterea concedo vt dictum est ꝙ ex vno semine non potest produci q̄cunqꝫ forma quoniam in semine ponitur vis actiua ad vnam formam de mulo dicit S. T. ꝙ sufficit ꝙ est similis in genere proximo cū equo vel asino.

AD 5m. sic proceditur videtur ꝙ ex nichilo aliquid facere seu creare sit possibile quia secundum arist. in 12. meth. anima creatur vnde. S. T. lec. 13. dicit ꝙ secundum eum anima est incorruptibi

lis ergo non educitur de potentia materie. Item platonici dixerunt q aliquid simpliciter et per se fit ex non ente ergo secūdum phōs creatio est possibilis Similiter secundum aristo. Necessaria habent causam efficientem vt mundus et intelligentie sed non nisi per creationem ergo. Sed contra nullum ens naturale fit nisi ex trib9 principiis nec aliquod compositum fit ex nichilo sed ex suis partibus igitur Item nichil quod fit aliquo presupposito creatur sed creatio fit aliquo presupposito creatio enim est accidens et sic presupponit suū subiectū hec argumēta sūt in. S.T. 1a pte q.45.ar.3.ad 3m ar.4.ad 2m. Itē secūdū philosophū cōmunis ē animi conceptio omnium philosophorum quod ex nichilo nichil fit sed quod ab omnibus cōmuniter dicitur imposibile totaliter esse falsum.

¶ Respōdeo secundum S.T. 1a.q.45.ar.1.q creare nichil aliud est q emanatio totius esse ex non ente quod est nichil et hoc capiendo proprie creare vel creare est aliquid facere nullo presupposito Sed contra sequeretur q anima rationalis non crearetur quia non fit nisi materia presupposita licet aliter dicat Ca. i scdo et S.T. de po.q.3.ar.10. Quidam enim dicunt per S.T. q deus non posset producere animam nisi in materia Respōdet S.T. de potentia q.3.ar.8.ad.7.q licet anima rationalis habeat materiam in qua sit non tamē educitur de potentia materie cum eius natura supra omnem naturalem ordinem eleuetur quod eius intellectualis operatio ostendit secus est de aliis formis materialibus oportet ergo scire quid ē formā educi de potētia materie Et quare potius vna dicitur educi q alia Quidam dicunt inquit herue9 formā educi de potētia materie ē materiā conuerti in formā quia antequā forma sit in materia/materia est in potentia ad formā sed postquā adepta est formam non est amplius in potentia ad formam ergo prior potentia non manet sed potentia materie ē sua essentia ergo essentia materie non manet sed conuertitur in formam Sed contra tunc compositum naturale non haberet amplius materiam Itē materia est subiectū transmutationis ergo materia manet cum forma Alii dicunt q educi de potētia materie est aliquid fieri per transmutationem materie a forma contraria ad formam contrariam sicut quando aliquid fit per calefactionez Et ideo dicunt q forme non habentes contrarium sicut lumen et species intelligibiles et consimilia nō educuntur de potestate subiecti Sed contra impertinens est ad formam educi de potentia materie q incipiat ab eius contrario Et dato q ab ea nō inciperet non minus diceretur educi de potentia materie imo contrarium magis impedit eductionem alterius Item lumen non creatur ergo non est totaliter ab extra ergo educitur de potentia materie

¶ Unde notandum q formā esse ab extra potest dupliciter intelligi vno modo ex parte agentis qđ scilicet est extra totum genus rerum creatarum et non solum quia est extra subiectū forme Et sic gratia et anima rationalis dicitur esse ab extra Alio modo dicuntur forme esse ab extra per comparationem ad agens quod scilicet non est in eodem subiecto cum forma et isto modo omnes forme naturales saltem substantiales sunt ab extra quia subiectum forme substantialis quod est pura potentia non potest se mouere ad eā 3o forma dicitur esse ab extra ex parte forme quādo scz est vel nata est esse per se sine materia vel subiecto in quo sit Et sic forme corporales nō dicuntur esse ab extra ex pte sui.

¶ Dicūt ergo alii q educi de potentia materie est eam dependere a materia in esse et in fieri ita scilicet q ei nec competit esse nec fieri per se sed toti composito ex subiecto et forma et sic forme naturales educuntur de potētia materie que nec proprie existūt nec pprie fiūt Et dicūt educi de potētia materie qr in potētia materie siue i ipsa matia passiue est q talis forma vadat ad esse. et nō aliter. ¶ Quidā ponunt tres conditiones vt forma dicatur educi de potētia materie. Prima q cōcurrat tanq causa partialis ad fieri ipsi9 forme scda q materia hēt cāsalitatez respectu forme ex eo q trāsmutatur 3a q materia trahat ad pticipationē esse ipsius forme. Et propter hoc magis dicitur forma educi de potē tia materie q de potētia agētis licet sit in potētia vtriusq ante sui actualitatē. ¶ Notādū preterea q quidā dicūt rē creari quia fit nullo presupposito hoc est qn agens est tale q ipsū non psupponit aliquod subiectum ad hoc q agat talē formā Sed contra Sequeretur q quicquid fit a deo crearetur forte dicis q non qr aliqua sunt accidētia q nō possūt a deo produci sine subiecto scz motus et tpūs. Contra scdm theologos tpūs creatur. Itē grā creatur et tamē scdm multos non posset esse sine subiecto. Item vbi creatura haberet potentiā creādi adhuc posset mouere digitū non creando illū motuz ergo ad creationē nō sufficit q agēs habeat potentiā pducendi aliquid sine subiecto forte dicis q creare est producere aliquid sine trāsmutatiōe vel sine cōcursu agentis naturalis. Contra sequeretur q intelligentia mouens celū crearet motū et q quantitas et prime qualitates crearentur quia angel9 nō est agens naturale nec quantitas seu prime qualitates presupponūt alias. ¶ Tūc respondetur ad quesitum Ab agente vniuersali scdm phm potest aliquid creari a nullo tamen agēte pticulari seu a nulla creatura aliquid creatur. Primū pz qr scdm S.T. 1a.q.46.ar.2.ad 1m itollerabilis est error dicentiū q subā mūdi non sit a deo sed non est a deo nisi per creationē. Itez. S.T. in.2.d.1.q.1.ar.5.ad primū dicit q phi concedunt res a deo creatas et factas vñ cōmē. de subā orbis dicit q quidā dixerūt primū agens non esse causam agentē totū sz tātuz cām mouentē et illud fuit valde absurdū et nō est dubiū in hoc q agens ipsum est mouens ipsū. Ex q patet scdm eum q virtute prime cause non solū mouetur celum sed etiā efficitur licet ab eterno vnde scdz eū in plerisq nō inconuenit necessaria hēre causam efficientez. Item. S.T. de potentia.q.3.ar.9. ponit rationē aristotelis ex.16. de aialibus ad ostēdendum aīam rōnalē non educi de potentia materie forme enī quarū opationes non sunt cū corpore non possunt de materia corporali educi sz anima

est huiusmodi quia intelligit igitur vnū scdm eum intellectus est de foris aduenicns ꝛ libro de proprietatibus elementorū in nato fit spirit⁹ vite iussu dei Item intelligētie sunt a deo effectiue ꝛ nō nisi per creationē igitur aūs pʒ ex. S. T. 8. phi. dicente ꝙ aristoteles nō negauit creationē nisi quo ad nouitatē essendi excipio tamē creationē aīe rationalis Dicit eū phūs. 2. metha. T. c. 4. ꝙ maxie verū est causa veritatis alioꝝ Et maxime ens est causa essendi alioꝝ sicut ignis qui est maxime calid⁹ est cā caliditatis in alijs sʒ deus est maxime ens ergo est causa oīm. Item deus est causa vniuersalis totius esse sʒ hoc nichil presupponit ergo necesse est deū res creasse. Probatur scda ps a. S. T. 1ª. q. 45. ar. 5. quia causa scda non pōt aliquid opari nisi aliquo presupposito qḋ possit disponi p actionem eius vnde omne corpus agit tangēdo vel mouendo ꝛ sic in sua actione requiritur aliquid preexistens quod est contra rationē creationis. ¶ Notandū ꝙ creaturam creare pōt dupliciter intelligi vno modo sic ꝙ in agendo non dependeat a prima causa et sic nullus ponit creaturā posse creare Alio modo creare dicitur ex nichilo aliqḋ facere nō quin aliquid presupponat ex pte agētis sʒ quia nichil presupponit ex parte facti. Et sic durand⁹ ꝛ auicēna ponūt creaturā posse creare qꝛ aliqua minus ꝓsupponit q̄ȝ natura vel ars vnde auicēna dicebat ꝙ prima subā separata creata a deo creat aliā post se et subām orbis et aīa meius ꝛ ꝙ subā orbis creat materiā inferiorum corporū. Et sic quodā ordine vsqȝ ad vltimā quia dicebat ꝙ ab vno nō procedebat nisi vnū hoc aūt est falsum. Et ideo ponimus oēs subās separatas esse immediate a deo creatas vnde damas. dicit ꝙ quicunqȝ dixerit angelū aliqḋ creare anathema sit Dicimus preterea ꝙ deus non pōt creature cōmunicare potentiā creandi vt creet per ministeriū siue instrumentaliter ¶ Notandū preterea ꝙ doctor subtilis in. 4. d. 1 postq̄ȝ improbauit rationes sancti thome argumentatur cōtra auicennā probādo ꝙ subā spūalis alia a prima non pōt creare aliā subām qꝛ spūalis subā non agit nisi per intellectuȝ et volūtatē vel per intellectionē et volitionē sed intellectio et volicio sunt accidētia subē spūalis et per accidens sicut per principiū non potest produci tota subā rei ergo subā spūalis non pōt producere totā subām alterius. Hic posset dici ꝙ deus angelo posset dare aliaȝ virtutem vnde quidā preter intellectū et voluntatē ponūt in eo potentiā motiuā. Scdo diceretur ꝙ accidens in virtute subē pōt esse principiū ꝓducendi subām tanq̄ȝ instrumētum subē et non ꝓpria virtute. Et sic calor generat carnē vt dicitur. 2. de aīa et eius actio terminat ad formā substātialē. s. t. de po. q. 3. ar. 8. 13m. Sed contra inquit omne instrumētum vel agēs in virtute alterius aut attingit effectū principalē vel disponit ad principalē terminū Si primū Contra agens principale si est vniuocū sufficit sine instrumento producere suū effectum Si autē est equiuocū quod est ꝑfectius vniuoco a fortiori ratiōe nō requirit instrumentum mediū vt attigat suū terminū. Nec scdm quia dispositio preuia semper aliquid presupponit quod est contra rationem creationis. Hic posset dici ꝙ in aliqua creatione prerequiritur dispositio vt patet in creatione gratie. Secundo dicitur ꝙ agens equiuocum agit per mediū instrumētum attingens effectum principalem vt patet quādo intelligentia per celum producit flores ī illis īferioribus et in exēplo dato de calore Sed dicēs ꝙ calor nō attingit formā substātialem qua est imperfectior ea modo causa debet esse perfectior effectu Contra domus extra fit a domo in mente et tamen ad extra habet verius esse q̄ȝ in mente vbi habet esse diminutū vel si dicatur ꝙ verius habet esse in intellectu tunc eodem modo posset dici ꝙ angelus inferior habet perfectius esse in intellectu angeli superioris et sic non esset inconueniēs ꝙ per intellectū ab eo produceretur Hic dicit scotus ꝙ cognitio domus ē perfectius ens q̄ȝ domus extra Sed contra tunc accidens esset perfectius ens q̄ȝ substantia Secundo posset respondere auicenna ꝙ intellectio angeli est sua essentia sicut opinatus est auerrois secūdum multos Et sanctus thomas opus. 15. ca. 4 dicit secūdū ari. Deus intelligit p eēntiā ꝛ idē estimauit de ceteris substātijs separatis ꝙ scilicet sunt intellectus intelligēres et intelligibiles species Sed contra inquit scot⁹ quia intelligentia potest variari de vna intellectione ad aliā quia da oppositum tunc intelligeret simul infinita quia haberet intellectionem omniuȝ que intelligere potest sed est vnum solum infinitū ergo impossibile est ꝙ intellectio angeli sit infinita Probat etiam ꝙ non sit possibile ꝙ vnico actu intelligat infinita quia tunc ille actus includeret in se eminenter perfectiones infinitarū intellectionū que nate sunt sigillatim haberi respectu omnium illorum obiectorum et sic ille vnus actus esset infinitus intensiue Iteȝ intelligere duo est alicuius perfectionis et intelligere 3ª est maioris ꝑfectionis ergo intelligere infinita est infinite perfectiōis Hic responderet dupliciter Primo diceretur ꝙ intelligentia non intelligit res nisi in vlī vt videtur tenere auerrois et auicēna dicit ꝙ intelligentie cognoscunt singularia cognoscendo vniuersales causas. Secundo dicitur ꝙ hoc non requirit actuȝ intellectus infinite perfectionis qꝛ hō non est cognoscere īfinita singularia in se. Sic enim astrologus potest cognoscere in vniuersali infinitas eclipses futuras. Tertio dicunt multi etiā theologi ꝙ aīa xp̄i etiā distincte cognoscit īfinitos gemitus futuros et tamē non opȝ actū illū esse infinite pfectionis in esse qualitatis. Itē anima est tm̄ finite perfectionis tamen est pfectior in finitis noticijs si esset vide. s. t. 1ª parte. 54. ar. 2. et. q. 57. et de veri. q. 8. ar. 21. ¶ Contra hec arguitur scdm Cōmen. 12. metha. C. 44. Omne agens extrahit ad actum id quod est in potētia sʒ per creationē nō extrahitur ad actū id quod erat in potentia cum nulla potētia passiua presupponatur ergo creatio non est possibilis. Itē omne agens facit cōpositū transmutando materiā vt dicitur 12. metha. C. 18. sed per creationē non transmutatur materia ergo. Item omni transmutationi subicitur materia vt pʒ

i.phi.C.60.sed creationi non subicitur materia ergo Item oīs potentia activa est principium trāsmutādi aliud.5.metha.T.c.17.sed per creationē nichil transmutatur ergo nulla est potentia creativa

¶ Scdo arguit aureolus probando q hec propositio apud ari. ex nichilo nichil fit fuerit per se nota ex termis sicut ista omne totuz est maius sua parte quia ari.i.phi.eā declarat ex terminis per hanc qz nichil fit aliquid que est impossibilis cū in nullo genere oppositionis oppositum fiat suū oppositum sicut nigredo non fit albedo nec tenebra lux. Item cōmen.3.metha.dicit q accidit aliquibus hominibus qui negant per se nota cū eorum opposita fuerint famosa sicut accidit hiis qui negant q impossibile est ex nichilo aliquid fieri. Et in .plo.tertij phi. dicit q consuetudo est maxima causa impediens a pluribus rebus manifestis. Cum eni fuerit homo cōsuetus audire sermones falsos a puericia negabit postea veritatem sicut assueti comedere venenū. Et sic accidit modernis dicentibus q ex nichilo fit aliquid. Item.8.phi.C.4.dicit q sarraceni habent pro possibili aliquid fieri ex nichilo et hoc reputat impossibile vt patet.i.phi.C.70. Sed dices ipse negat solū creationē de novo z nō ab eterno Contra ipse hoc dicit ꝯtra avicennā q ponit eā ab eterno tm̄.

¶ Tertio de formali ratione oīs productionis est q sit inter duos terminos Si igitur ex nichilo fiat aliquid terminus a quo ipsius productionis erit ipsum nichil et terminus ad quē erit aliquid Sed cōtra vel ex illo termino a quo fit aliquid per se z hoc non quia ex opposito non fit aliquid per se nec etiā ex privatione vt dictum est Nec per accidens per argumentum.s.t.de po.q.3.ar.i.16m et contra gentiles libro.2.c.34.quia omne p accidens reducitur ad per se ergo necesse est q ipsum nichilū cum aliquo coniūgitur ex quo fiat aliquid per se et sic non fit oīno ex nichilo Diceretur forte q dicendo ex nichilo nichil fit ly ex non notat habitudinē materie nec termini sed prioris et posterioris vt sit sensus post nichil aliquid fit sicut ex nocte fit dies.i.post noctem Sed cōtra Sic oporteret q aliquid succederet ipsi nichilo et per consequens oporteret ipsum nichilum fuisse prius in aliquo cui aliud succedit. Item scdm ari. Mundus fuit creatus ab eterno ergo non fuit factus post nichilū qz nunqz fuit verum dicere de mūdo scdz eum q nichil est. S.T. de po.q.3.ar.14.ad 7m. dicit q prius natura erat nichil.

¶ Quarto Quando lapis creatur aut virtute productionis factum est quod prius erat aut factū est quod omnino nichil erat aut quod aliquomodo erat et aliquomodo non erat. Si secūdum sequitur q nichil sit versum in ens quia quod prius nichil erat factum est ens Nec tertium quia creatio est productio de nichilo ergo nullo modo prius erat. Itē Si lapis qui prius erat nichil nunc est aliqd. Tūc quero vel per lapidem qui prius erat nichil intelligitur purum nichil aut esse aliquid. Si primum ergo purum nichil ponitur in esse Si vero detur q sit aliquid substratū nichilitati habeo propositum qz productio illa non est ex non ente simpliciter. Itē Ex nichilo nichil fit equipollet huic ex quolibet fit aliquid quod est falsum quia ex deo nichil fit. Si dicas q ly nichil in subiecto tenetur Infinitanter tunc est vna negativa cuius subiectum non supponit ergo est vera scdm fidem

¶ Quinto vel res creatur quando est vel quādo non est Non primum quia tunc creata est quod aūt fit non est in permanentibus Si 2m queritur tunc in quo est ipsum creari Si in aliquo subiecto ergo aliquod subiectum precedit rē creatā Item nō cōtingit infinitā distātiā transire sed ens et nichil i infinitum distant igitur Item ex nichilo aliquid facere est infinite difficultatis ergo est tante difficultatis sicut de⁹ est activitatis ergo nō potest a deo fieri. Item non quodlibet est a deo annichilabile ergo nec creabile antecedens patet quia deus nō posset anichilare noticiā per quā revelavit alicui se nichil annichilaturū Si enim annichilet illam noticiā ergo ipsa fuit falsa et sic deus decepit eum cui hoc revelavit Item nichil est factibile nisi habeat rationem entis z sit bonū sed est privatio omnis esse ergo non est a deo factibile.

¶ Sexto charitas ānichilatur per peccatum effective ergo creatura annichilat antecedens est S.T.22e.q.24.ar.10. It em gratia producit alias virtutes morales infusas que creantur vide capreolū in 2o dis.26. et anima producit effective potententias que ibi concreantur. S.T.in 3o.dis.23.q.2.ar.5. Et esse existentie creatur ad eo et tamen ē a forma in genere cause formalis ergo alie cause possūt concurrere ad effectum creationis.

¶ Septimo probatur q agens naturale potest producere accidens nullo subiecto presupposito quia si aer corrumperetur adhuc vna domus distaret ab alia ergo tunc distātia que est relatio esset sine subiecto Itē homo in vacuo posset formare voces que essent sine subiecto posset enim loqui Item philosophus quarto phisicorum ponit sonum et colorez sine subiecto et querit vtrum esset in vacuo sed talis sonus posset a creatura corrumpi igitur accīs est anichilabile sine subiecto Item frigiditas separata posita in igne corrumperetur ergo annichilaretur Item videtur probari posse ponendo q in primo instāti nō esse accidētis deus ānichilet subiectū vel si in sacro altaris corruptis spēb⁹ nichil succedat species ei nō sunt infinite resistētie ergo possūt naturalit corrūpi g° agēs naturale ānichilat qz in tali corruptiōe nulla potētia nec subm̄ remanet Item Theologi dicūt sacramēta esse cām grē sed grā creatur Igit maior pz ex diffinitione sacramēti ipsius magistri z alias vanū esset materiā ꝯfirmationis p epm̄ ꝯsecrari nisi ibi acqreret aliq vtꝰ pductiva grē forte dicis illā grāz q est caracter nō creari sz nō videt maior rō de caractere qz de grā gtum faciēte forte ꝯcedis sacramēta esse effectiva vnde quidā dicūt q p vtutez verborū ꝯsecrationis fit corpus xpi ibi Sz ꝯtra ponat g q corpꝰ xpi sit a deo annichilatum tunc scdm istos per verba consecrationis fiet ibi corpus christi cuius nichil prius erat p casum ergo virtute verborū in illo casu creatur.

¶ Octavo non possumus probare in naturalibus q iste effectus causetur a tali causa nisi quia videmus q ea posita ponitur talis effectus et ea remota non ponitur licet deus quemlibet effectum potest pducere se solo sed ita videmus de anima rationali sicut de aliis animabus q facta dispositione i materia est ibi aīa rationalis ergo causatur p agens naturale et ita arguatur de gratia Item tēpus creatur S. T. 1a. parte. 46. ar. 3. et tamē fit ab angelo probatur quia consequitur motum celi qui est ab angelo Item si minimum naturale poneret in vacuo non semper duraret ergo naturaliter annichilaretur quia nichil est ibi in quod resolustur.

¶ Nono quando voluntas producit actum volendi ille non educitur de potentia materie cum non sit in materia ergo creatur Forte dicis q fit a aliquo presupposito scilicet anima Contra prius est actū esse q ipsum esse in subiecto sed i illo priori est ab anima ergo aliquando actus est ab anima et tamē tunc non est in aliquo subiecto Item ex eodem arguitur q aliquid fit a creatura non presupposita alterius agentis actione quia prias est voluntatē pducere actum odii in particulari q deum alias si presupponeret actiōem dei tunc in malis culpe deus hominem preveniret quod est falsum quia solum prevenit in benedictionibus.

¶ Decimo arguitur secundum sanctum thomam si forma proprie fieret ipsa crearetur quia nō fit ex aliquo per se sed probo q proprie fit qr prius est formā esse q totum compositum antecedens patz quia causa precedit effectum ergo in illo priori forma est producta et nō ad productionem compositi ergo fit per se Item alterationis terminus fit per se per motum alteratiōis et tamen est forma ut puta calor Forte dicis q terminus istius transmutationis est subiectum cum forma Contra tunc terminus unius alterationis non esset unum per se. Item ad tria predicamenta est per se motus ergo accidens est per se terminus motus Item stat q forma fiat de novo et tamē subiectū nō fit de novo tale ergo subiectum esse tale non est termin⁹ mot⁹ antecedens patet si corrupto lumine per recessuz unius candele immediate adveniat alia tunc fit ibi novum lumen tamen aer non fit tunc primo lucid⁹. Item potest argui quod aliquod creatum est a creatura quia iste partes demonstrando materiam et formam hominis sunt create et iste partes sūt ab homine igitur minor patet quia homo est ab homine et hō nichil est preter suas ptes forte.

¶ Undecimo forma artificialis creatur z fit a creatura igitur antecedens patet quia non educitur de potentia materie cum sit totaliter ab extrīseco nec est ab agente naturali Item difficilius est aliquid facere ex cōtrario q ex cōtradictorio sz agēs naturale potest facere aliqd de cōtrario ergo z de cōtradictorio maior pz ex 12°. q. 113. ar. 9. Item faciēdo aliqd ex nichilo nulla est resistentia ergo potest fieri a creatura Itē intelligētia nō ē īperfectior aliis animalib⁹ sed alia aīalia pducūt aīal ergo intelligētia pōt producere intelligētiā Itē ubicūqz effectus nō adequatur sue cause illud potest a minori causa produci sz ī nulla creatiōe effect⁹ equatur sue cause ergo pōt a minori cā produci et illa ē creatura igitur potest a creatura produci S. T. de veri. q. 27. ar. 3. 10m.

¶ Duodecimo sicut gñatio entis scđm quid est ex nō ente quodāmō ita generatio entis simpliciter est ex nō ente simpliciter sed generatio quedā est ex nō ente secūdū quid ut generatio albi ex nō albo ergo generatio simpliciter est ex nō ente simpliciter Item verū est antixpm fore et illa veritas nō presupponit aliqd subiectū ergo aliquod accidēs est factibile sine subiecto z sic nō educitur de potētia sui subiecti et hoc etiā videtur de visione beatifica. Itē deus pōt corrūpere subiectū in 1° instāti ipsius esse caloris pducti ab igne et tūc nō educetur de potētia materie Et hoc etiā pōt probari per calorē productū in hostia consecrata ubi nulla est materia et tamē calor producitur imo agēs naturale pōt de specieb⁹ panis producere vermē et pducēdo vermē manifestū est q producit etiam eius materiā ergo materia producitur z per consequēs totum cōpositū creatur vide. s. t. opus. 32. in pricipio Item agens naturale producit formā ergo potest producere materiaz que imperfectior est hoc pbaret hominē posse generare equū.

¶ Tertiodecimo Sol potest creare lumē i medio vel ānichilare patet qa ia deus potest creare lumē in aere sed hoc faciendo non aliter facit q modo agat sol vel assignetur causa quare potius lumen pductū a deo dicitur creatū q lumē nūc productū a sole.

¶ Ad primū dicēduz q propter illas rationes credit grego. de arimio in pricipio scđi creationē esse īpossibilē scđm ari. Et dicit h° esse unū fūdamētū in q sustentat magna ps doctrine phi verbi gratia q materia sit ingenita. Sed contra Ex hoc sequitur primo q magna pars phie aristotelis est fundata in heresi. Item legitur ī libro de morte aristotelis q anima rationalis est illa q cognoscit creatorem suum et discernit inter bonū et malū. Item doctor subtilis in fine quodlibetorū dicit q certū fuit scđm ari. et sua principia animā intellectivam esse a deo immediate Sed contra Scđm aristotelem in. 8. phi. Deus est omnino immutabilis et propter hoc non potest mundus incepisse de novo a deo secundum eum ergo non est possibile q alique anime secundum ari. sint de novo immediate a solo deo. Dicendum q immutabili' eius non arguit quin ab eo fiat aliquid de novo immediate qr intelligentia causat novā partem motus. Itē scđm platonē aliquid est factū a deo quod tamē semp fuit ut patet ex augu. 10. de ci. dei. Itez Macrobius super sōniū scipionis duas portas posuit in celo unā deorum z aliam aīarum in cācro scz et capricorno per quaruz alteraz anime ad corpus descendebant ergo scđm phōs aīe sunt immediate a deo per creationē Deinde dico q ille auctoritates intelligūtur de agente nālī agēte p motū. s. t. de po°. q. 3. ad 8m.

¶ Ad secundam dicitur primo q non est curandū de commē. secundo dicitur q ipse in tertio phi. utitur noīe gñationis nos autem nō dicimus aliquid

generari ex nichilo. S. T. contra gentiles li. 2. ca. 37. dicit ꝙ ex nichilo nichil fit scd̃m naturalē phm̄ quia modus iste fiendi per creationem pertinet ad phm̄ primum qui considerat ens inq̃ztum ens. Quidam dicunt ꝙ cōmentator sibi ipsi contradicit quia dicit celū esse a deo effectiue et hoc est ꝑ creationē.

℄ Ad tertium negatur maior. Deinde dicitur breuiter ꝙ ex nichilo dicitur aliquid fieri adhuc sensū ꝙ aliquid fit et nō fit ex aliquo. S. T. prima. q. 45. ar. 1. 3m. Et de potentia. q. 3. ar. 1. Si dicatur Omne quod fit anteq̃ȝ fiat possibile erat esse quia nō erat impossibile esse sed potentia qua aliquid potest esse non potest esse nisi in subiecto nisi forte ipsamet sit subiectum ergo impossibile est ꝙ aliquid fiat nullo presupposito. Itē Creatio est mutatio ergo opȝ ꝙ habeat terminuȝ a quo. añs patet quia quod creatur nō similiter se habet nunc sicut prius. Item habet esse post non esse. Dicit. S. T. ibidem ad scd̃m ꝙ anteq̃ȝ mundus esset possibile erat ipsum esse ꝓpter potentiā actiuā agentis et non propter potētiam passiuā materie. Ad aliud dicitur ꝙ ad mutationem oportet rē non similiter se habere supposita consistentia subiecti. ar. 2. ad quartum.

℄ Ad quartum patet ex dictis. Dico enim ꝙ illud quod prius erat omnino nichil. i. illud quod prius nichil erat nunc est aliquid.

℄ Ad quintum dicit. S. T. 1a. q. 45. ar. 2. ꝙ in hijs que fiūt sine motu simul est fieri et factum esse. Nā simul aliquid illuminatur et illuminatū est et quod hoc modo fit est ymo etiam homo quando incipit esse tunc est. Ad aliud dicitur ꝙ ex nichilo faciendo aliquid transitur distantia infinita ea parte qua est finita quia licet sit infinita ex parte nō esse tamen est finita ex parte esse. Contra Ex hoc sequeretur nichil posse annichilari quia non esse est infinitum Ideo dicitur ꝙ argumētum procedit ex falsa ymaginatione ac si sit infinitū mediū inter nichil ⁊ ens ibi ad quartum. Ad aliud dicitur ꝙ verum est respectu creature Ad aliud negatur consequentia. Ad aliud quidā dicunt ꝙ deus non facit rem non esse quia tunc deus ab eterno egisset quia fecit res nō esse. Preterea dicunt ꝙ anichilatio neq̃ȝ est bonuȝ neq̃ȝ malum quia malum semper est in aliquo subiecto de potentia. q. 5. ar. 3. ad 14m. Sed dicendum secundum eum ad 2m ꝙ dato ꝙ deus res annichilaret ibi non esset necessaria actio sed solum ꝙ desistat ab actione qua rebus tribuit esse. Item ar. 4. ad 6m dicit ꝙ annichilatio est pena damni ⁊ idem habetur in. 4. Ex quo videtur ꝙ sit mala.

℄ Ad sextū dicitur ꝙ effectiue demeritorie et dispositiue corrūpitur. Sed cōtra Sequeretur ꝙ ubi deus nollet caritatem annichilare gratia et peccatum mortale essēt simul. Ideo quidā dicunt ꝙ corruptio gratie non est annichilatio proprie dicta q̃ subiectum manet sicut etiam corruptiones accidētium nō debent dici annichilatiōes quia remanēt in potentia materie sicut prius. S. T. de potentia q. 5. ar. 4. ad 9m. Contra sequeretur ꝙ ꝑ agens naturale posset reproduci Negatur cōsequētia ut patet de anima mea. Ad aliud dicit Cap. in. 2. d. 26. ꝙ virtus fluit a gratia sicut a causa effectiua scd̃aria vel potius presuppositiue et ordinabiliter et improprie. S. T. de potentia. q. 3. ar. 8. ad. 19m dicit ꝙ esse dicitur esse a deo per creationē inq̃ztum omis cā scd̃a dans esse hoc habet inq̃ztū agit in virtute prime cause creantis cum esse sit primus effectus nichil aliud presupponens.

℄ Ad 7m negat ꝙ distaret positiue nec homo posset loqui. Et ad aliud dicitur q̃ si frigiditas esset sine quantitate nō esset receptiua actionis nec corrumperetur.

℄ Ad 8m dicetur in. 2. de aīa De tempore dicitur ꝙ creatur q̃ztum ad instās primū quod non fit ab angelo. Ad aliud dicitur ꝙ nō corrumperetur ꝑ agēs naturale Ocl'an tamen cōcedit annichilationem et negat creationem.

℄ Ad 9m dicitur ꝙ actus quo ad subām prius est a deo non autem quo ad eius deformitatē Sed contra difformitas est quasi forma peccati ergo non potest esse diformitas ab vno actore et subā ab alio. Similiter posset argui de macula que videtur esse a sola creatura. Item deformitas accidit effectui dei ergo dicetur producta deo per accidēs Respondet. S. T. de potētia. q. 3. ar. 6. ad. 21. ꝙ illa rō procedit de duobus agentibus ōino disparatis Deinde dicit ꝙ macula non ponit naturam aliquā in aīa. Deīde dicitur ꝙ nō est prius formā produci ab agente naturali q̃ȝ eam esse in subiecto Si dicatur Accidens est prius subiecto ergo in illo priori potest deus supplere cām materialem ut producatur ab agente naturali Negatur ꝯña sed a seipso pōt.

℄ Ad decimū dicitur ꝙ forma non per se generatur nec fit color ſȝ coloratū 7. methaphisice licȝ anima rationalis per se fiat. s. t. de po. q. 3. articulo 9 tamē nec generatur per se nec per accidens. s. t. libro 2o. cōtra gētiles. c. 87. si dicat̃ quomodo ḡ materia dicitur esse creata secundū. s. t. dicendū ꝙ ibi creatuȝ capitur ut distiguitur cōtra increatū est ergo potius cōcreata tñ scd̃m phm̄ generatur et corrūpitur per accidens sicut diceretur musicū corrūpi ꝑ accidens q̃ est in aliquo quod corrūpitur sic etiā materia q̃ aliquid est in ea q̃d fit vel corrūpitur Nec tamē materia nec forma nec accidens ꝓprie fit. s. t. de po. q. 3. ar. 1. 12m Et tamē magna difficultas quomō homo generat hominē si non producat aīam rationalem aliquo modo que tñ scd̃m theologos creatur sed de hoc postea Deinde dr̃ ꝙ licet forma dicatur terminus quo loquēdo tñ de termino quod post. s. t. in 1o. dis. 5. q. 3. ꝑ se terminus oīs mot⁹ est totū cōpositū non absolute sed sub tali esse accidentali ut sortes acquirens albedinem fit albus vel habens hanc albedinē sed contra illud fit per se primo quod fit secundum se et quodlibet sui sed totum compositum non fit secundum se et quodlibet sui ergo non fit ꝑ se primo. Negatur maior sed illud fit per se primo quod per se subsistit et tale est totum compositum. Deinde dicitur ꝙ q̃ztū ad existere forma sicut ⁊ materia est posterior toto cōposito q̃ esse est primo totius et quando dicitur ꝙ cā precedit effectum verū est quo ad suā naturam et nō quo ad existere Sȝ cōtra Existere conuenit supposito per formam ergo prius cōuenit forme Negatur ꝯña.

¶ Ad vndecimū dicit. S. T. de potentia. q. 3. ar. 8 5m licet in natura non inueniatur principium efficiens respectu formarum artificialium tamen huiusmodi forme non excedūt nature ordinē sicut gr̄a ymo infra subsistunt quia omne naturale est nobilius ꝙ artificiale. Ad aliud dicitur ꝙ ex contrariis fit aliquid per accidens per se autem fit aliquid ex subiecto quod est in potentia In creatione autem nichil est de potentia et ideo nulli virtuti create cōuenire potest. Ad aliud negatur cōsequentia quia intelligentia non est producibilis nisi per creationem. Ad aliud negatur maior.

¶ Ad duodecimū dicitur ꝙ nō ens simpliciter potest dicere duo vno modo non ens vniuersaliter et sic non tenet similitudo Alio modo nō ens in actu Et sic bene ex non ente simpliciter aliquid fit a solo deo et nō a creatura. Ad aliud dicitur ꝙ veritas est in intellectu. Ad aliud dicitur ꝙ deus non posset corrumpere subiectū quando calor producit ab agente naturali. Ad aliud dicit. S. T. 3a. q. 77. ar. 5. ꝙ quantitati dimēsiue panis et vini datur ꝙ sit primum subiectū subsequentiū formarū Et sic supplet vicē materie. Sed dices Cum illa quantitas non ponatur in sequenti materia nec accidētia in ea recepta quomodo potest agens naturale p illā actionem pducere materiā qꝛ in primo instanti esse vermis geniti ipse non educitur de potentia alicuius materie. Nec materia eius prefuit ergo totaliter fit ex nichilo quia non fit per se ex quātitate precedēte cum non sit pars eius nec materia eius fit per se ex aliquo ente in potentia nec prefuit.

¶ Ad 13m. dicit adam ꝙ deus nō posset generare lumē sine sole sed productio lumis sine sole a deo esset creatio. Sed aliter dicitur ꝙ deus potest lumē creare in aere non autem sol quia potest producere tale lumen sine dependentia ad subiectum vel primo attingere lumen ꝙ subiectum. Alij dicunt lumen sic non esse creabile.

¶ Finit primus phisicorum

Incipit secundus liber phisicorum.

¶ Textus Eorum que sunt. ⁊c.

Circa secundū librum phisicorum querūtur 57. Primo in forma sit magis natura ꝙ materia scd̄o An phisica differat a mathematica tertio An sint quattuor cause quarto An agentia naturalia pducant formas substantiales quinto An artificialia distinguantur a naturalibus secundū rem.

Ad primū sic proceditur videtur ꝙ forma non sit magis natura ꝙ materia quia in artificialibus materia est tota subā et tota natura rei ergo etiam ita est in naturalibus quia ars imitatur naturā Sed ꝯtra est phūs.

¶ Respondeo dicendum ꝙ in hoc scd̄o. Primo determinatur de quibus considerat scientia naturalis. Secundo ex quibus demonstrat. Primo ergo ostendit quid sit natura diffiniens eam ꝙ nichil aliud est ꝙ principium motus ⁊ quietis in eo in quo est primo et per se et non scd̄m accidens. Naturalia differunt a non naturalibus inꝙtum habent naturam sed nō differunt a nō naturalibus nisi inꝙtum habent principium motus a seipsis vnde animalia dicūtur etiā natura. Et similiter elemēta et differunt ab hijs que nō sūt a natura quia habēt principium motus. Quedam quidē scd̄m locū vt grauia ⁊ leuia et corpora celestia. Quedam scd̄m augmentum et decrementum vt aīalia et plante. Quedam secundū alteratione vt corpora simplicia Alia sūt que non sunt a natura vt lectulus et indumentum que sunt ab arte nec habent in se principium mutationis nisi per accidens inꝙtum materia et substātia corporum artificiatorum sunt res naturales et sic cultellus mouetur deorsum. ¶ Notandum preterea ꝙ in diffinitione nature ponitur principium quasi genus scd̄m. S. T. et non aliquid absolutum quia nomen nature importat habitudinem principij quia enim nasci dicuntur ea que generantur cōiuncta generanti vt patet in plantis et animalibus. Ideo pricipiū generationis vel motus natura nominatur vnde deridendi sunt qui volentes diffinitionem aristotelis corrigere naturam per absolutū diffiniunt dicentes ꝙ natura est vis insita rebus vel aliquid huiusmodi dicit autē principium et causa ad designandū ꝙ non omniū motuum natura est eodem modo principium Dicit autē mouendi et quiescendi in termino ad quē nec illa quies opponit motui sed est a natura quia vnūquodꝗ naturaliter quiescit in loco ad quē naturaliter mouetur non tamen quodlibet mobile habet principium quiescēdi vt celum sed hoc pro tanto dicitur quia non solū motus sed etiam quietis est principium Deinde dicit primum quia natura et si sit principiū motus mixtorū nō tamen primo vt cum animal mouetur deorsum non mouetur naturaliter inꝙtum est animal sed inꝙtum terra dn̄atur in eo Dicitur per se contingit enim aliquādo ꝙ aliquis medicus est sibi ipsi causa sanitatis et sic principiū sue sanationis ē in eo sed hoc est per accidens accidit enim eūdē esse medicū et sanari sanatur em̄ secūdū ꝙ ē ifirmus

¶ Notādū preterea secūdum ari. ꝙ aliud est natura et hr̄e naturā Et esse scd̄m naturā quia habēs naturā est illud qd̄ habet ī seipso principiū sui motus et talia sunt omnia subiecta nature. Sed esse secundū naturam ē esse causatum a principio naturali et sic tam subiecta quorū esse est a natura ꝙ eorū accidentia dicuntur esse a natura sicut ferri sursum nō est natura neqꝫ habēs naturā sed est cātū a nā qd̄ aūt sit natura dictū est ꝙ ē ipm pricipiū motus. ¶ Notandū preterea per. S. T. ꝙ phūs excludit presūptionē quorūdā volētium demōstrare quid sit natura Et dicit ꝙ hoc est ridiculū qꝛ manifestū ē scd̄m sēsū ꝙ multa sūt a nā que hn̄t principiū sui motus i se velle aūt demrāre manifestū per non manifestū ē illius qui nō pōt iudicare qd̄ ē notū ppter se ⁊ qd̄ nō est notū ppter se qꝛ dū vult demōstrare id quod ē ppter se notū vtitur eo qd̄ nō nō est propter se notum Et ideo talis assimilatur ceco nato volēti iudicare de coloribus Naturā aūt eē ē p se notū sꝫ qd̄ sit vniuscuiusꝗ natura nō est per se notū Ex quo patet ꝙ auicēna irrationabiliter iprobat ari. dictū volēs demrāre nām eē qꝛ ignorātia pricipiorū

mouentium non impedit quin naturam esse sit per
se notum.
¶ Notandum preterea ꝙ consequenter philoso-
phus ostendit ꝙ natura dicitur et de materia et de
forma vnde sciendum ꝙ antiqui phi non valentes
vsque ad materiam primam peruenire aliquod cor-
pus sensibile puta ignem vel aerē posuerūt primā
omnium rerū materiam. Et sic sequebatur ꝙ omēs
forme aduenirēt materie tanquam in actu existenti si-
cut in artificialibus forma cultelli accidit ferro iaz
existenti in actu. Et eodem modo opinabātur i na-
turalibus et artificialibus Et huius signum dabat
antiphon quia si aliquis proiciat lectum ad terraz
et ligna putrescendo accipiant potentiā vt ex eis
generetur vermis id ex quo generatur nō erit lect⁹
sed lignū et quia subā est que permanet et nature
est sibi simile generare cōcludebat ꝙ omnis dispo-
sitio que est scdm quācunque rationem vel artem est
accidens et id quod permanet est subā que suscipit
talē mutationē. Supposito ergo ꝙ forme rerū sint
accidentia et materia subā assumebat aliam pro-
positionē ꝙ sicut se habet lectus et statua ad es et
lignū ita et quodlibet horum se habet ad aliquid
aliud quod est materia ipsorum vt es et aurum ad
aquam quia omnium liquabilium materia videtur
esse aqua vnde concludebat ꝙ materia esset tota
subā rerum vnde poete theologizantes dixerunt
terram esse subām oīm rerū. Posteriores vero phi
ignē vel aquā vt patet ex primo hui⁹. Et hec est dif
ferentia quā ponebant inter materiam et formam
scz ꝙ differebant scdm accidens. Alia autē est drā
quam ponebant scz scdm corruptibile ⁊ incorrupti
bile Illud enim quod ipsi ponebant primum prin-
cipium puta aquā dicebant incorruptibile Es ve-
ro et omnia alia dicebant corruptibilia Hec autem
positio vera est quantum ad hoc ꝙ materia est subā re
rum naturalium Sed quantum ad hoc ꝙ ponit omēs
formas esse accidētia falsa est vnde ex hac opinio
ne phūs concludit id quod verum est scz ꝙ natura
dicitur materia que subicitur vnicuique rei naturali
habenti in se principium motus vel mutationis
¶ Notandū preterea ꝙ phūs ostendit tribus ra-
tionibus formā esse naturaz Prima quia sicut illud
est ars quod cōpetit alicui inquantum est scdm artem
et artificiosuz ita illud est natura quod competit a-
licui inquantum est naturale sed illud quod est in po-
tentia tantū non dicimus habere aliquid artis quia
nondum habet spēm lecti ergo in rebus naturali-
bus id quod est scdm potentiā caro et os nō habet
naturā carnis et ossis antequam accipiat formā scdm
quā sumitur ratio diffinitiua rei per quam scz scim⁹
quid est caro vel os nec adhuc est natura in ipso an
tequam habeat formā ergo natura rerū naturaliuz ha
bentium in se principium motus est forma que licz
non separetur a materia tamen differt ab ea ratio
ne Sicut enim es et infiguratum quamuis sint idē sub
iecto tamen ratione differunt ita materia et forma
quia nisi forma distingueretur a materia non esset
alius et alius modus quo forma et materia dicunt
natura vlterius autem ex ratione premissa proce-
dit ad ostendendū ꝙ forma sit magis natura quam ma
teria quia vnūquodque magis dicitur secūdum ꝙ est
in actu quam secundum ꝙ est in potentia sed per for-
mam ens naturale est in actu et per materiam i po
tentia igitur. Ex hijs igitur possunt haberi 5e conclu
siones. Prima ꝙ natura bene est diffinita scda
ꝙ naturam esse non potest demōstrari tertia ꝙ na
tura dicitur de materia quarta ꝙ dicitur etiā de for
ma quinta ꝙ forma est magis natura quam materia
¶ Contra primā arguitur Celū habet naturam et
tamen non habet in se principium sui motus sz mo
uetur a motore separato ergo natura non est prin-
cipium motus eius in quo est. Itez entia naturalia
generantur a natura et tamen principium eorū est
ab agente extrinseco vt quando aq̄ calefit vel aer
in ignem conuertitur. Item leuitas non est natu-
ra rei et tamen est principiuz quo aliquid mouetur
sursum et similiter arguitur de grauitate q̄ est prin
cipiū motus eius in quo ē forte dicis ꝙ non est pri
cipium primū sed principium primum est ipsa for-
ma. Contra seqretur ꝙ inaīata haberent in se pri-
cipiuz actiuū sui mot⁹ ē forte dicis ꝙ sufficit formā
esse principium primum passiuum. Contra seque-
retur ꝙ motus violentus deberet dici naturalis
quia esset a principio intrinseco passiuo Itē mate
ria est primum principium passiuum patet ex secū
do argumento.
¶ Secundo materia est natura et tamen non est
principium motus Item animal habet in se prin-
cipium sui motus scilicet augmentatiōis et nutri-
tionis et tamē non habet naturam patet quia S.
T. dicit ꝙ et si natura sit principium motus cōpo
sitorum non tamen primo Item in diffinitione na
ture ponitur pricipiūz cā ⁊ sic ibi videtur esse nuga
tio Item dicitur ibi copulatiui mouendi ⁊ quiescē
di hec autem est falsum vt patet de celo Item im-
possibile est idem moueri et quiescere ergo nō ha
bet simul principium vtriusque Item tota terra ca-
thegoreumatice nō habet principium mouendi quia
non pōt moueri Frustra at est potencia que nō pōt
reduci ad actum propter hoc dicit albertus quos-
dam reprebendere philosophum.
¶ Tertio arguitur ꝙ naturam esse potest demō-
strari quia materiam esse potest demōstrari vt patz
in. 1. phisi. sed materia est natura igitur. Item res
potest demonstrari per illud per quod cognoscitur
sed natura cognoscitur per motū ergo potest p mo
tum demōstrari esse saltem a posteriori secundū ꝙ
causa demonstratur per effectum. Item natura ha
bet diffinitionem ergo habet aliquid prius ea per
quod potest demonstrari Itē methaphisica habet de
mōstrare principia aliarū scientiarum ergo demon
strat naturam esse Item bene sequitur mot⁹ ē sed
motus nō pōt esse nisi natura sit ergo natura est vel
arguitur sic Si motus ē natura ē sed motus ē ergo
natura est iste discursus est bonus et procedit ex
necessarijs Similiter bene sequitur entia natura
lia sunt sed naturalia non possunt esse nisi per na
turā ergo natura est.
¶ Itē hic est demōstratio ad impossibile Na-
tura non est sed si natura non est motus non est er
go motus non est sed consequens est impossibile

et oppositum eius nocius est q̃ȝ naturā esse.
¶ Quarto Si non posset demōstrari hoc maxime
esset quia est per se nota sed hoc nō valet quia ala-
cen scđo ꝓspectiue imperceptibiliter demōstrat] hāc
omē totū est maius sua parte quia cōtinet partē et
addit super eam. Item in propoībus ꝑ se notis sūt
gradus et sic vna est euidentior alia et sic potest ꝑ
aliā demonstrari. Item ista est per se nota omē aīal
rationale est risibile quia est principiū et tū potest
demonstrari demōstratione quia est. Item probat
grego. ꝙ illa non est per se nota natura est quia co-
gnoscitur ꝑ experientiā. ¶ Quinto arguit auicen-
na a signo ꝙ diffinitio nature non est nota quia po-
stea in .7. et .8. phi. ostendet ꝙ omē motū habet mo-
torem et .3. celi ostenditur ꝙ elemēta hn̄t grauita-
tem et leuitatē a quibus mouentur quia potest esse
dubium de corporibus simplicibus vtrum habeant
principium motus. Item ita nota est diffō nature si-
cut natura sed diffinitio nature potest demonstra-
ri vt patet per cōmen. et linconień. C. 3. vnde ꝙ na-
tura sit principiū motus cōcluditur dicit. s. t. ꝑ hoc
ꝙ naturalia differunt ab artificialibus. i. non natu-
ralibus zc. et dicit linconiensis ꝙ est demonstratio
a priori. ¶ Sexto arguitur ꝙ materia non sit natu-
ra quia quod est in potētia ad naturam nō est natu-
ra vt dictum est sed materia est hmoi quia est ens in
potentia ad formam igitur. Item quod est in potē-
tia ad esse non est ens neqȝ natura sed materia est
in potentia ad esse ergo zc. Item materia est quid
absolutum Natura aūt est respectiuum quia est pri-
cipium et causa igitur. Item materia est natura et
forma est natura ergo vnius rei plures sunt natu-
re. Item arguitur de forma quia quod accidit natu-
re non est natura sed forma accidit nature quia ac-
cidit materie ergo.
¶ Ad primū dicit. S. T. hic ꝙ Quidā dicunt ꝙ e-
tiam in hmoi mutationibus scȝ quando ignis cale-
facit aquam est principium actiuū motus etiam in
eo quod mouetur sed tamē scđȝ esse imperfectū quod
coadiuuat actionē exterioris agentis Dicunt enim
ꝙ in materia est inchoatio forme quā dicūt esse pri-
uationem que est est tertiū pricipiū nature et ab hoc
principio intrinseco generationes et alterationes
corporū simpliciū naturales dicuntur Sed hoc nō
potest esse qr cum nichil agat nisi scđȝ ꝙ est in actu
predicta inchoatio forme cū non sit actus sed apti-
tudo quedā non potest esse principium actiuū Pre-
terea etiā si esset forma completa nō ageret in suū
subiectum alterando ipsū quia forma non agit sed
cōpositum quod nō potest se alterare nisi sint in eo
due partes quarum vna sit alterans et altera alte-
rata. Et ideo dicendū est ꝙ in rebus naturalibus
eo modo est principium motus quo eis motus con-
uenit quibus ergo conuenit mouere est in eis prin-
cipium actiuū motus quibus autȝ conuenit moue-
ri est eis principium passiuū quod est materia quod
quidem principium inq̃ȝtum habet potentiā natu-
ralem ad talem formā facit esse motum naturalem
Et propter hoc factores rerum artificialium non
sunt naturales quia licet principium naturale sit
in eo quod fit nō tamen habet potentiam naturalē
ad talem formam Et sic motus localis corporū ce-
lestium est naturalis licet sit a motore separato in-
q̃ȝtū i ipso est potentia naturalis ad talē motū in
corporibus vero grauibus et leuibus est principiū
formale sui motus sed huiusmodi principiū forma-
le non potest dici potentia actiua sed comprehen-
ditur sub potentia passiua Grauitas enim in terra
non est principium vt moueat sed magis vt mouea-
tur nec forma naturalis inaīati est motor sed ipsū
generans quod dat talē formā ad quā talis motus
sequitur. Ad aliud de motu violēto dictū est supra
¶ Ad secundū dicitur ꝙ materia est principiū pas-
siuum motus generationis. Ad aliud dicitur ꝙ mo-
tus animalis progressiuus nō est naturalis absolu-
te alias velocior esset in fine q̃ȝ in pricipio aliquis
tamen motus est animali naturalis inq̃ȝtū est cor-
pus graue vel augmentabile nec forma elementi
est sua natura cū non sit in eo formaliter sed anima
inq̃ȝtum est forma naturalis vnde patet cū anima
sit forma et natura animalis cuius motus est primū
principium. Item cum esse intellectiuum sit natu-
ra hominis quem motum causat. Dicitur ꝙ esse in-
tellectiuū non est forma mere naturalis quia non
est a natura. Ad aliud dicitur ꝙ cā est minus cōmu-
ne et ideo potest addi principio. Et ly et capitur ꝑ
vel terra vero mobilis est per alterationem vel se-
cūdum partē Sed videtur aliis absurdum ꝙ et ex-
ponatur per vel ideo dicūt celum quiescibile quia
non recedit a centro vel nō mouetur alterādo sed
dices non est natum dicēdū ꝙ secūdum genꝰ sicut
talpa dicitur ceca vel natura est pricipium quietis
conditionaliter.
¶ Ad 3m. dicitur ꝙ materia sub ratione nature nō
demonstratur esse Ad aliud negat de hijs que co-
gnoscuntur per sēsum Sed contra dato ꝙ quis vi-
deat lunam eclipsari adhuc illa demonstrabilis ē
Dicēdum ꝙ non est simile quia hoc habet causam
natura vero non. Ad aliud dicitur ꝙ methaphisica
non demōstrat ea que sūt ad sēsum euidētia quia
non habet aliquid notius Deīde dicitur ꝙ ille con-
sequētie sunt bone sed non sunt demonstratiōes
¶ Notādum tamē secūdum commētatorem ꝙ li-
cet diffinitio nature sit manifesta adhuc est demon-
strabilis per sillogismū ypotheticū isto modo. Si
naturalia sunt illa que habēt principiū quo mouē-
tur zc. et natura est illa qua mouētur et quiescūt. zc.
necessarie est ꝙ natura sit principium quo moue-
tur et quiescit illud in quo zc. sed iste sillogismus ē
a posteriori scilicȝ per ipsas res naturales que sūt
posteriores simpliciter q̃ȝ natura nobis tamen no-
tiores Albertus dicit ꝙ natura non est vniuocum
quia forma est magis natura et ideo natura nō ha-
bet diffinitionem veram sed descriptionē.
¶ Ad 4m. dr̄ ꝙ aliq̄ ꝓpōes ꝑ se note nō sūt oībꝰ i-
mediate vñ pñt demrāri qr scđm boetiū aliq̄ sūt cōes
ꝯceptiōes q̄ nō sūt cōes oībꝰ sȝ tm̄ doctis greg. tñ
de arimio hꝰ negat i 1o d. 2. q. 1m eū Propō ꝑ se no-
ta ē ꝓpō q̄ vel alia sibi equiualēs in significato po-
test naturaliter esse nota cuilibet potenti vti rati-
one absqȝ indigentia noticie alicuius extrinseci.
Deinde dicit ꝙ illa que dicuntur proprie per se no

ta nō dicūtur propōes sed eorū significata scilicet cōplexe significabilia Sed cōtra complexe significabile non cognoscitur nisi per discursum et multi talia negāt ergo non sūt per se nota Item hec est per se nota deus est vel deus non est tamen nō potest concipi sine noticia extrinseci quia noticia subiecti non potest haberi nisi ex noticia creaturarū Item principia scientiarū sunt per se nota et propositiones immediate tamē nō sunt note cuilibet antecedens patet ex philosopho hic. Item nō est procedere in infinitum ergo in qualibet sciētia principia sūt per se nota.i.nō per alias propositiones Item primum pricipium potest dubitari ergo pōt probari antecedens patet quia multi dubitant an duo contradictoria sint falsa propter propositiones se falsificantes Item philosophus 4.metha. arguit ad probādum primum principium. Itē hec est per se nota omne totum est maius sua parte et tamē presupponit noticiam alicuius extrinseci qr prius est cognoscere totum esse ꝙ totum eē mai⁹ sua parte. Notandum tamē ꝙ S.T. de verita. q. 10.arti.12.dicit ꝙ nō pōt dici de aliqua creatura ꝙ eam esse sit per se notum ista ergo natura est dicitur esse per se nota qr sensu et experientia cognoscitur.

¶ Ad 5m dr ꝙ ari. nūꝗ probauit corpora naturalia habere in se principium motus sed bene probauit ꝙ habent principium motus distinctum a se et probauit ꝙ elementa habent grauitatem et leuitatem distinctam ab elementis quod tamen erat dubium apud antiquos Queritur quare in diffinitione nature postꝗ dicitur primū superaddit per se ⁊ non secundum accidens Dicendum ꝙ natura dicitur esse principium motus primum.i.non mediante alio presupposito deinde dicitur per se. Et additur non secundum accidens quia per se capitur dupliciter hic autem sumitur vt distinguitur cōtra per accidens.

¶ Ad sextum negatur maior quia materia est in potētia ad naturam idest ad formam que est ei⁹ actus. Ad aliud dicitur ꝙ forma non accidit materie quia materia et forma habent idem esse. Similiter solet dici de partibus hominis Sed tunc queritur in qua materia est ista Materia est informata hac forma Dicitur ꝙ in materia contīgenti. ¶ Ad aliud dicitur ꝙ natura fundamentaliter est ens absolutum Nec inconuenit eiusdem rei esse duas naturas incompletas Sed nonne humanitas est natura Dicitur ꝙ non quia non est primum principiū motus sed compositum.

AD secundū sic proceditur videtur ꝙ artificialia nō distinguātur a naturalib⁹ scđm rē quia artificialia habēt in se principia prima motus ⁊c. ergo nō differūt a naturalibus ań̄s patet de horologio quod per se mouetur. Sed contra est phūs. S.T. hic et opus.31.c.1.et opus.34.

¶ Respōdeo dicendū ꝙ res artificialis est res facta ab intellectu practico et quidā addunt cū volūtate libera, vel ꝙ est res facta aliqualiter se habere qualiter se non haberet vel plures res facte aliqualiter se habere qualiter se non haberēt si intellectus non concurreret cum voluntate libera. Et hoc ponunt noīales dicentes res artificiales non differre realiter a rebus naturalibus nec figuram a re figurata. Et si queratur ab eis quid est res naturalis dicunt ꝙ quadrupliciter capitur. Primo ꝑ re composita ex materia ⁊ forma subāli scđo pro ipsa natura tertio pro dispositione cōuenienti forme et sic caliditas est naturalis respectu ignis quarto pro qualitate cōueniente materie Et sic diceretur ꝙ caliditas est naturalis materie aque licet disconueniat sue forme. ¶ Contra hanc opinionē arguitur quia sequeretur ꝙ omīs res que mouetur esset artificialis et similiter intellectus quando intelligit quia aliter se habet qualiter se nō haberet. Itē aristoteles 12.metha. T.c.44 loquēs de scientijs mathematicis dicit ꝙ ipsi de nulla substātia considerant. Sed hoc esset falsum si quantitas quā considerant non distigueretur a re quāta sed figura est passio quantitatis igitur distinguitur a subā. Item illud aliter se habere a parte rei vel aliquid dicit ꝑter subām rei vel non. Si scđm ergo lapides et ligna semꝑ sunt domus quia hoc nomen domus non significat nisi lapides et ligna Sed dices ꝙ cū hoc cōnotat ꝙ taliter se habeant Tunc quero pro quo supponit subm̄ in hac propositione taliter se habere est cōnotatum per hoc nomen domus. Si dicas ꝙ pro lapidibus et lignis ꝑcise ergo prius ista erat vera lapides et ligna sunt domus vel eadē facilitate diceretur ꝙ noticia non distiguitur ab anima Diceretur enim ꝙ aīa dicitur cognoscens per hoc ꝙ aliter se haber absꝗ aliquo accidente. Item 6° ethi. ars est habitus factiuus ergo edificator aliqđ facit et non rē artificialē ergo aliquā aliā formam scꝫ figurā. Quidā hic dicunt ꝙ facit cōplexe significabile et sic complexe significabilia venderentur que tamen secundum gregorium non sunt aliquid existens. Item figura est in predicamento qualitatis ergo est accidens. Item edificatio est transmutatio realis ergo habet terminū realem preter rē naturalem. Item res naturalis manet sine artificio quia es manet es destructa statua ergo distiguitur. Iteꝫ quare daretur pecunia sutori nisi aliquid faceret Scđm istos enim posset vere iurare coram iudice Iste nunꝗ fecit aliquid pro me. Item scientia et virtutes sunt res artificiales que tamen distinguntur a naturalibus. Item scđm phm̄ naturalia habent principium motus innatū et per hoc dicit ꝙ differunt ab artificialibus Sed hoc quidā exponit dicens ꝙ alia est ratio hui⁹ termini artificiale et huius termini naturale. Sed tunc querit quo modo ex illo sequitur ꝙ natura est principium motus quod aristoteles per hoc intēdit probare Ideo dicitur ꝙ omnis forma artificialis distinguitur a re naturali vt forma domus distinguitur realiter a lapidibus et lignis et omnis figura distinguitur realiter a re figurata. ¶ Contra hec arguitur. Primo contra differentiam inter arficialia et naturalia qr sicut naturalia habēt principiū sui mot⁹ passiuum

ita etiã artificialia quia moueri poſſũt Si dicas ꝙ paſſiuũ nõ ſufficit Cõtra generatio ſortis eſt ei naturalis et tamẽ non habet in ſe niſi principiũ paſſiuum. Item Sanatio ſortis eſt artificialis ⁊ tamẽ eſt pͦrio et per ſe ab arte que eſt i ſorte ſuppoſito ꝙ ſit medicus ergo eſt primo ⁊ per ſe ab eo quod eſt intrinſecũ Forte dicis ꝙ ſanatio nõ eſt ab arte ſed eſt prima natura qꝛ nullus poſſet per ſolã artẽ ſanari ſi naturalia eſſent in eo totaliter deſtructa Contra nullũ artificiale eſt a natura. ¶ Scdo. Ens artificiale inǵtum hmoi includit ens naturale vt ſerra inǵtũ hmoi eſt ferrea ſʒ omne ferreũ inǵtũ hmoi habet principiũ motus ⁊ quietis ergo res artificialis habet principiũ motus et qetis. Itẽ ars ſaltandi eſt principiũ motus Et ſimiliter ars militaris ꝗ docet ordinate ambulare. Item nauis habet ab arte principiũ ſui motus et non inǵtum ens naturale quia nauis nõ eſt ens naturale ergo inǵtũ ens artificiale ars eni diſponit nauẽ vt facile mobilis ſit. Item Omne intelligibile habet naturã ſʒ artificialia ſunt intelligibilia ergo hñt motum.

¶ Tertio arguitur ꝙ artificialia non diſtinguant a naturalibus qꝛ ſi forma domus diſtinguitur a lapidibus et lignis vel ergo eſt tota in toto et tota in qualibet pte vel tota in toto et pars in pte ſed neutrũ eſt dicendũ ergo ⁊c. Non 1m quia nullũ accidẽs materiale eſt totũ in qualibet parte ſicut neqꝫ quãtitas. Item tunc quelibet pars domus eſſet domꝰ Si 2m aut quelibet pars illius prefuit aut quelibꝫ pars fit de nouo. Si 1m ergo nichil fit de nouo quãdo domus fit Si ſcdm ergo quando domus fit quilꝫ lapis per ſolũ motũ localẽ acquirit aliquod abſolutum pmanẽs quod prius non habuit et due figure eſſent in eadẽ porte adequate ſʒ hoc eſt falſuꝫ ymo aliquis lapis põt fieri ps domus ſine quocunqꝫ motu et aliquãdo fit figura per ablationẽ partiũ ſolũ. Item forma domus acquiritur in inſtanti vel ſucceſſiue Non 1m qꝛ eſt contra ſenſum Nõ ſcdm quia tunc introductio forme artificialis eſſet alteratio. Item preſeruet deus formã domꝰ corruptis lignis et lapidibus ⁊ ſequitur ꝙ erit aliqua domus ſine lignis et lapidibus Qð ſi concedas quero quomodo preſeruabit a pluuia.

¶ Quarto vel forma domus eſt diuiſibilis vel indiuiſibilis Si 1m cum illa non poſſit eſſe niſi in materia vel forma vel cõpoſito que oĩa ſunt diuiſibilia ſcdm trinã dimenſionẽ ſequitur ꝙ forma domꝰ erit in profunditate lignorũ quod eſt cõtra cõmẽ. dicẽtem ꝙ natura agit in corpore toto ars vero i extremitatibus eius. Item ſi forma domus eſt ſubiectiue in lapidibus et lignis ergo idẽ accidens erit in ſubiectis ſpẽ diſtinctis. Item ſeparet deus formã domus a lapidibus et lignis ſine motu locali eorũ et tũc queritur an hoc ſit domus vel non Si primũ habetur intẽtum Si ſcdm Contra adhuc hic ſunt pies tectum et fũdamentũ eodẽ modo diſpoſita ſicut prius ergo ſunt domus.

¶ Quinto figura non diſtinguitur a re figurata ſʒ artificialia addunt ſupra naturalia tantum figurã igitur añs patet. Cum primo quia ſi diſtinguitur a re figurata aut ergo eſt accidens reſpectiuum vel quantitas continua vel qualitas ſed non primũ qꝛ figura eſt in quarta ſpẽ qualitatis Nec ſcdꝫ quia ad quantitatẽ continuã eſt per ſe motus non autẽ ad figuraꝫ. Itẽ nulla figura eſt per ſe diuiſibilis ſʒ omnis quantitas eſt per ſe diuiſibilis igitur Nec 3m pꝫ quia figura eſt que terminis vel termino clauditur ſedõis ſubã quãta eſt hmoi igitur. Itẽ figura eſt ſuperficies ergo añs patet qꝛ ſcdm phm. 5. metha. T. C. 33. Supficies plana eſt genus figurarũ planarꝫ et corporea corporaliũ et rõnem aſſignat quia oĩs figura aut eſt plana aut corporea. Item geometra volens quadrare circulũ non capit circulũ pro aliꝗ qualitate vel linea ſʒ p ſupficie vel area. ¶ Sexto Tunc deus poſſet facere corpus quãtũ ſine figura Item tunc rei permanẽtis daretur vltimũ eſſe qð patet ponendo ꝙ agens icipiat corrũpere figurã per remotionem inde preſenti tunc illa figura eſt et nunqꝫ poſtea erit.

¶ Septimo angulus nõ diſtinguitur ab extremo lapide domꝰ ergo neqꝫ tota figura domus a lapidibus et lignis añs patet qꝛ ſi diſtinguitur vel eſt cõtactus linearꝫ incidentiũ et hoc non quia per eundem cõtactũ linearũ poteſt cõſurgere 1o angulus rectus poſtea per motũ vnius altero extremorũ fixo fiet acutus et poſtea obtuſus qui differunt ſpẽ igitur Item nullus contactus linearum eſt maior altero quia omnis talis eſt in puncto ſed vnus angulus eſt maior alio igitur Nec angulus eſt ſuperficies ſiue ſpaciũ interceptum quia tunc angulus acutus eſſet maior recto ſi interciperetur maius ſpaciũ Itẽ tunc angulus contingẽtie poſſet diuidi in duas partes equales p lineã rectã quia illud ſpaciũ poteſt diuidi in duas partes equales Item tunc angulus cõtingẽtie eẽt equalis angulo recto qꝛ poſſibile eſt tãtũ ſpaciũ intercipi a lineis vnius ſicut alterꝰ Itẽ dato ꝙ deus anichilaret ſpacium remanẽtibꝰ lineis ſe tangẽtibꝰ adhuc eſſet angulus igr̃. Forte dicis ꝙ angulꝰ eſt acuties vel obtuſitas. Contra maiorata acutie minoratur angulus et econuerſo igitur.

¶ Octauo angulus non eſt accidens indiuiſibile nec incidẽtia linearũ ergo nõ poteſt eſſe aliud ꝗ̃ res angulata 2a pars ↄñcedẽtis pꝫ qꝛ incidẽtia eſt ens reſpectiuũ ⁊ prima ps probat Cũ 1o qꝛ tũc vnꝰ angulus nõ eẽt maior alio quod ẽ deſtruẽ geometriã et ↄñia patet qꝛ idiuiſibile nec ẽ maius nec minus alio Itẽ nullus angulus poſſet diuidi i duos ãgulos equales Item quero quod ẽ eius ſubiectũ non, ipſe linee qꝛ tũc vbi ſũt maiores linee eẽt maior angulus et ſic angulus acutꝰ poſſet eſſe maior recto nec i ſpacio qꝛ p̃t eſſe angulꝰ ſine ſpacio igr̃

¶ Nono ſtatua eſt corpus de gñe ſubſtãtie ergo ẽ ens naturale Itẽ ſtatua habet materiã admixtã priuationi et formã naturalẽ licet nõ imediate ergo hꝫ principia rei naturalis ⁊ a eſt ens naturale Item ſtat ꝙ arbor creſcat recta per artem et nichilominus erit ens naturale igitur. Item capio lapidem in quo p influentiã celeſtẽ ⁊ reperiatur ymago ſcorpionis et capio aliũ eiuſdem ſpeciei in quo ponitur eadẽ ymago. i ſpẽ per artẽ arguitur. Quicqd habet primus lapis habet ſecũdus in ſpecie ergo

si primus est ens naturale et secundus. Ité demõstrato cipho aureo hoc ens est res naturalis patet quia est aurũ et hoc ens est res artificialis vt liquet ergo res naturalis est artificialis. Item hic ciphꝰ est a natura productus ergo est ens naturale antecedens patet quia est aurum. Item demõstrato auro per alchimiã facto hoc ens est ens naturale et ẽ ens artificiale antecedens patet quia habet principium motus etc. et ꝙ sit artificiale patet quia est ꝑductum ab arte alchimie.

¶ Decimo si statua adderet aliquã formã accidentalem supra lignũ tunc fieret ex subã et accidente per se quod est impossibile. Item tunc statua esset ens per accidens quia dicit subãm cuz accidente. Item statua est subã igitur est hõ vel lapis etc. ergo est ens naturale. Item omnis forma faciẽs cũ subiecto cõpositum est naturalis sed forma artificialis est huiusmodi igitur Itẽ sanũ est ens naturale et tamen sanitas fit per artẽ. Itẽ quando lapis niger scdm extremitates diuiditur tunc a diuidente causatur albedo in lapide et tamen lapis albus est ens naturale licet sit albus per artem igitur ens naturale non differt realiter ab artificiali. Item papirus est res naturalis et tamen fit ab arte igitur añs patet quia habet principium motus et quietis. Item pilliqui per artem nascuntur sunt res naturales et tamen sunt per artem igitur. Item per artem agriculture producitur bladum et racemi et tamen sunt entia naturalia Similiter arguitur de vino quod fit per artem ex racemis vt patet

¶ Ad primum dicitur ꝙ oportet principium passiuum ad hoc esse naturaliter inclinatum. Ad aliud dicitur ꝙ sanatio per se fit ab aliquo sed ꝙ sit in eo qui sanatur est per accidens.

¶ Ad secundũ dicitur ꝙ cum termino reduplicatiuo nõ valet consequẽtia vel dicitur ꝙ serra inq̃tũ est res artificialis. i. per formã quam habet ab arte non est ferrea. Ad aliud dicitur ꝙ ars bene est principium modificatiuũ motus et ita dicatur de naui quia ratione figure aliquãdo motus facilius fit vel velotius. Ad aliud dicitur ꝙ natura scdm boetiuz dicitur 4. modis. Primo pro omni quod ab intellectu capi potest Et sic includit omne ens positiuum et excludit negationes et priuationes Secundo pro subã Tertio vt supra diffinita. Quarto pro differentia essentiali Ex hoc patet quõ anima est natura. S. T. contra gentiles libro 4º. c. 35.

¶ Ad tertiũ dicitur ꝙ forma domus est indiuisibilis et est in toto cathegoreumatice et in nulla pte Sed contra accidens indiuisibile non est in subiecto diuisibili negatur vt patet de paternitate et vnitate. S. T. q. de aĩa ar. 10. ad 16m. dicit ꝙ forma domus et alie forme artificiales est forma accidentalis vnde non dat esse et speciem toti et cuilibet pti neqꝫ totũ est vnũ simpliciter sed vnũ aggregatiõe Item q. de spiritualibus creaturis ar. 4. ad 4m dicit ꝙ forma domus non dat esse specificũ singulis partibus domus et in argumẽto dicit de forma domus ꝙ non ẽ in quacunqꝫ parte sed in tota domo. Posset tamen aliquis dicere ꝙ forma domus ẽ diuisibilis et ꝙ pars ẽ in parte sed queritur vtrũ ille ptes sint homogenee vel etherogenee quia si sint homogenee tunc quelibet pars domꝰ erit domꝰ Negãt consequentiã quia bipedalitas est totũ homogeneum et tamẽ nõ denominat quãlibet partẽ Sꝫ contra sequeretur ꝙ pedalitas esset eiusdem speciei cuz bipedalitate quia ẽ pars eius homogenea sed probo ꝙ non quia habent passiones specie distinctas bicubitum enim ẽ passio q̃titatis bipedalis et non pedalis vel queritur cuius q̃titatis bicubitum est passio et cuius q̃titatis tricubitum est passio. Si dicas ꝙ sint passiones diuersarum linearũ differentiũ scdm maius et minus et non specie ergo ille passiones non differunt specie quod ẽ falsum per idem argueretur ꝙ rarum et densum fundantur in q̃titatibus specie distinctis. Ad aliud dicitur ꝙ non inconuenit formam domus acquiri in instanti si teneatur ꝙ est indiuisibilis Non tamen dicẽdum est domum fieri i istãti quia factio domus dicit dispositiõem preuiaꝫ Ad aliud dicitur ꝙ casꝰ nõ est possibilis vel dicitur ꝙ tũc esset domus pro formali.

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ est forma indiuisibilis existẽs in superficie extrema vel in diuersis superficiebꝰ que sũt eiusdẽ speciei aliquãdo sicut secũdum aliquos eadẽ q̃titas cõtinua numero est in virga pro media pte viridi et pro media parte arida. Cũ hoc tamẽ stat ꝙ aliquomõ vnitas accidentis sumitur a subiecto Sed cõtra si figura domus est idiuisibilis ergo nõ videtur. Item tũc vidẽs medietatẽ domꝰ vel vidẽs corpus infinitũ nõ videret figuram eius quia non videt nisi partẽ et in illa parte nõ est forma artificialis Forte dicis ꝙ non haberet figuraꝫ quia nõ clauderetur termis ideo arguitur aliter vna domus est maior alia ergo forma domus vt sic non est indiuisibilis Item indiuisibilia nõ possũt continuari sed due domus vt sic possunt continuari Itẽ tũc domus posset esse in puncto. Posset tamẽ dici ꝙ sicut gradus caliditatis licet sit indiuisibilis tamẽ vnus est maior alio ita posset dici de forma domꝰ

¶ Ad 5m dicitur secundum S. T. 2a. 2e. q. 96. ar. 2. ad. 2m. ꝙ forme artificialiũ nihil aliud sũt qꝫ cõpositio ordo et figura Ista aũt figura realiter distinguitur a quãtitate et est accidens absolutũ et potest causari a sorte condẽsãte cetã vel etiã ab angelo deinde dicitur ꝙ li que refert qualitatem et ideo nõ cõuenit substantie Superficies etiã dicitur esse genus figurarũ non predicamentale sed subicibile.

¶ Ad 6m patet ex dictis.

¶ Ad 7m. dicunt quidam ꝙ angulus est qualitas indiuisibilis Sed contra quantitas est diuisibilis ergo et figura sed nullum diuisibile componitur ex indiuisibilibus nisi numerus quia indiuisibilia non possunt continuari Posset ergo dici ꝙ est quedam qualitas sub respectu qui est distantis linearum vel superficierũ terminatarũ ad quãtitatẽ Si tamen teneatur angulus esse indiuisibilis tũc dicitur esse vnus maior alio materialiter 2m ꝙ põt esse maior distantia linearum. Et si dicatur ergo vnus angulus rectus posset dici maior alio materialiter. Negatur consequentia Sed tunc practicetur de angulo recto et contingente.

¶ Ad 18m patet per idem Et cum queritur de eius subiecto tenentes angulum esse indiuisibilē dicūt ꝙ nō habet subiectum adequatuꝫ sed fundatur in lineis coincidentibus simul. Nec sequitur ꝙ quāto linee sunt maiores tāto anguli sint maiores qꝛ non fundatur in lineis absolute sed in lineis p respectum terminationis ad contactū Et scḋm istos etiā angulus nō ē ꝑs figure sꝫ pn̄cipiū vel termin⁹

¶ Ad nonū dicitur ꝙ statua si materialiter sumatur potest dici corpus sicut album potest dici substātia formaliter tamē est accidens. Alij dicūt ꝙ res artificialis subiectiue sumpta est res naturalis sꝫ non formaliter nec inconuenit formaꝫ naturalem i. que in est rei a principio sui esse esse eiusdē speciei cum forma artificiali. De auro facto per alchimiaꝫ dicit. S. T. in. 2. d. 7. q. 3. ar. 1. ad. 5m: ꝙ non est verum aurū et de potentia. q. 6. ar. 1. ad. 18m. Aliter tamē videtur dicere in. 22e. q. 77. ar. 2. ad. 1m. Sed dicitur ꝙ ibi nulla est contradictio quia est verum aurū virtute celestis sed non virtute oīm proprietatū vel in 22e. loquitur de arte alchimie agente in virtute nature et non in virtute artis tantū seu sophistice ex ignorantia vere artis.

¶ Ad decimū dicitur ꝙ si statua sumeretur ꝓ aggregato ex subā et accidente eēt ens per accidēs non autē si sumatur pro subiecto vt est sub accidente. Ad alia patet ex dictis nec omnia forma faciēs compositionē cum alio est naturalis.

D tertium sic proceditur videtur ꝙ non sint quattuor cause scꝫ finis efficiēs forma et materia quia philosophus. 12. metha. T. C. 23. loquendo de causis nullā facit mentionē de causa finali sed enumerat priuationem inter causas de qua nullaꝫ hic facit mentionē igitur. Item multi dicunt senecam posuisse cām 5am scꝫ ideā seu formaꝫ exemplarem Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicenduꝫ scḋm. S. T. hic lec. 4. ꝙ ad naturalē pertinet considerare formā et materiam quia natura de vtroqꝫ dicitur sicut cum intendimus de simo quid est tūc nō solū attendim⁹ formā id est curuitatē sed enā materiā .i. nasum. Deinde querit philosophus an scia naturalis cōsideret tantum de materia et de forma vel de toto cōposito et an omnia ista pertineant ad eandē sciam. Dicēduꝫ antiquorū phōrum phia videtur fuisse tantū de materia sed scḋꝫ veritatē hoc est falsū qḋ probat phūs tribus rationibus. Prima qꝛ ars imitatur naturaꝫ ergo sic se hꝫ scia nālis circa nālia sicut scia artificialis circa artificialia sed eiusdeꝫ scie artificialis est cognoscere materiā et formā sicut medicus cognoscit sanitatē vt formā colerā vero et phlegma ꝛ huiusmodi sicut materiā in qua est sanitas Nā in contemperatione humorū sanitas consistit Similiter edificator considerat formā domus et lateres et ligna que sunt materia eius ꝙ aūt ars imitatur naturam rō est qꝛ pn̄cipiū operationis artificialis est cognitio: oīs aūt nostra cognitio est ꝑ sensus accepta a reb⁹ sensibilib⁹ et naturalib⁹ vñ ad similitudinē naturaliū ī artificialib⁹ opamur ideo aūt res naturales imitabiles sunt p artē qꝛ ab aliquo principio intellectiuo tota natura ordinatur ad finem suū vt sic op⁹ nāe videat eē op⁹ intelligētie dum p determiata media ad certos fines procedit qḋ etiā in opando ars imitaᷣ. ¶ Notādū ꝑterea ꝑ scḋm q ne ꝙ eiusdē scie est ꝯsiderare finē ꝛ ea q̄ sūt ad finē et hoc iō qꝛ rō eoꝝ q̄ sūt ad finē a fine sumiᷣ sꝫ nā q̄ est forma est finis materie gͦ eiusdē scie nālis est considerare materiā et formā minor patet quia ad hoc ꝙ aliquid sit finis alicuius motus continui nō sufficit ꝙ sit vltimuꝫ motus vt mors sed oportet ꝙ sit illud cuius causa aliquid fit vñ scḋꝫ homerū poetā opꝫ ꝙ sit vltimū ꝛ optimū ꝙ aūt forma sit vltimū gn̄ationis manifestū ē sed probatur ꝙ sit cuius causa fit respectu materie per similitudinē in artibus inueniuntur enī quedā artes que faciūt materiam quarū quedā faciūt eam simpliciter sicut ars figuli facit lateres que sunt materia domus Alie disponunt ad receptionē forme sicut ars carpentaria ꝓparat ligna ad formā nauis ꝛ qꝛ nos oībus istis artificialib⁹ vtimur ideo dicit phūs ꝙ nos sum⁹ quodāmō finis oīm pro quo notandū vt dicit S. T. ꝙ duplex est finis scꝫ finis cui⁹ ꝛ finis quo vñ 1e q. 26. ar. 3. 2m. dicit ꝙ finis cui⁹ est ipa res sed finis quo e acqsitio rei Et sic finis cuius auari est pecunia finis quo est eius acquisitio Et 12e. q. 1. ar. 8. dicit ꝙ finis cui⁹ est ipsa res in qua ratio boni inuenitur sed vsus rei est finis quo. ¶ Notādū preterea ꝙ inter artes quedā est architectonica .i. pn̄cipalis ars respectu factiue et ista ē cognoscitiua ꝛ diiudicatiua fore alia vero disponit materiā et sic nauefactiua est architectonica ꝛ precipit ei q̄ disponit materiā ad formā nauis Sicut ergo materia est ꝓpter formā ī artificialib⁹ ita et in naturalib⁹ et sic ad eādē ptinet vtriusqꝫ cōsideratio lꝫ ī artificialibus nō ptinet ad eandē artē precise. Et hoc probaᷣ. 3. qua eoꝝ que sūt ad aliqd vna est scia sed materia dicitur ad formā nō ꝙ sit ī genere relationis sed qꝛ cuilibꝫ forme determinatur ꝓpria materia Notādū preterea ꝙ phisicus nō cōsiderat qualꝫ formā quanō ꝯsiderat separatas to⁹ līt sed ꝯsiderat formas reptas ī mā sic aīam rōalē ipsi⁹ hoīs geniti Dicit enī philosophus ꝙ homo hominē generat et materia et sol Sic etiam medicus non considerat neruum omnibus modis quibus considerari posset sed inq̄ꝫtum est subiectum sanitatis ex hijs patet ꝙ licꝫ prim⁹ philosophus consideret formam ꝛ quidditates rerum absolute tamen secundū ꝙ forma reperitur ī materia consideratur a phisico inq̄ꝫtum dat eē naturale corpori vnde anima separata non consideratur a phisico qꝛ ibi desinit et terminatur et īcipit methaphisic⁹.

¶ Notandum preterea ꝙ ista scientia est speculatiua cuius finis est scire. Scire autem non contingit nisi cognoscendo causam proximam et ideo ad hanc scientiam pertinet considerare causam non inq̄ꝫtum huiusmodi quia hoc est primi philosophi sed philosophus naturalis considerat causam naturalium mutationum.

¶ Notandum preterea q philosophus prio enumerat quattuor genera causaꝝ. Prima ē causa materialis Et dicitur illa ex qua fit aliquid cum insit sicut es dicitur causa statue Et etiam genus eius sicut metallum Notanter dicitur cū insit ad differētiam priuationis ꝛ contrarij quod non est causa q2 solum est principium per accidens. Secundo dicitur cā ipsa spēs et exemplū. Et hoc dicitur inqͣtū est ratio quidditatiua rei. Forma eñ que est secūda causa est illud per quod scimus de vnoquoq quid est Et sic etiā genera speciei dicūtur causa vt dyapason habet pro forma proportionē duplam que ē duorum ad vnū. Et genus duple proportionis scʒ multiplicitatem. Et ad hūc modū cause reducunt omnes partes que ponuntur in diffinitione Nam partes speciei ponuntur in diffinitione nō autem partes materie. Et nota q forma scd'm platonē vocatur exemplū quia erat separata et quedam ydea sed scd'm alios vocatur species quia posuerūt formas in materia. Tertio dicitur causa scʒ efficiens a quo est principiū motus vel quietis. Et diuiditur a S. T. in perficientem que dat complementū motui introducendo formam substantialē in preparātem seu disponentē que aptat materiam ad vltimū complementū in adiuuantem que operatur ad finē alterius in consiliantē que dat alicui sciam per quā agat. Quarta est causa finalis scʒ cuius cā aliquid fit Quia autē finis nimis videbatur esse causa ex eo q est vltimū in generatione ideo philosophus hoc specialiter probat quia respondetur ad questionē factam propter quid et sic sanitas est finis ambulationis post cenam quia hoīes tūc deambulant propter sanitatē vnde Notandū vt habet supra prob. 28. ari. parti. 5. In nimio exercitio positi debet parū quiescere anteq̄ȝ sumant cibuȝ vnde non statim post magnos labores est comedendum aut bibendum vt dicit ari. ibidem prob. 30. Et quidam hoc putabant ne corpus dissolueretur sʒ hoc est falsum Similiter etiā positi in ocio debent modicum se exercere ante sumptionē tibi vt calor sit fortis Similiter post cibum vehemens motus est generatiuus egritudinis non autē paruus vel debilis. ¶ Notandum preterea q finiū alius ē finis vltimus Alius ē non vltim' vnde quedam media possunt dici fines respectu aliorum vt macies ē finis purgationis et purgatio est finis potionis. Ex his patet q eiusdē rei sunt plures cause scʒ materialis formalis efficiens ꝛ finalis. Secundo q q̄dam sunt sibijnuicem scd'm diuersam considerationem cause sicut laborare est causa efficiēs bone valitudinis bona autē valitudo est causa finalis laboris Et sic idē est prius et posterius secundum diuersas rōnes. Finis eñ prius est scd'm rationē sed posterius est in eē. Agens autē econuerso et similiter forma est prior materia scd'm rationē complementi. Materia autē est prius q̄ȝ forma generatione et tempore in omni eo quod mouetur de potentia ad actū. Itē idem est causa contrariorum quandoq̄ sicut per suā p̄ntiā gubernator est causa salutis nauis per absentiā vero est causa submersionis
¶ Notanduȝ preterea q adhuc duplex ponitur finis scʒ finis naturalis et sic dicimus q tp̄ate viuere est finis habitus tēperantie quia naturaliter habitus est propter actum prōpte et immobiliter eliciendum. Alius est finis prestitutus et alio vocabulo dicitur finis operantis vnde duplex ponitur finis scʒ finis operis et finis opantis et sic dicim' q quando quis dat elemosinā propter vanā gloriaȝ Finis operis est subleuare indigentiā alterius sed finis operantis est vana gloria vide S. T. in. 2. d. 38. q. 1. ar. 5. ¶ Notanduȝ preterea q S. T. lec. 6. cū phō distinguit diuersos modos causarū etiā secundū eādem spēm cause. Quedā eñ est causa vniuersalis alia ppria quedā prior alia posterior quedā per se quedā per accidēs quedā in potētia alia in actu. Causa aūt vlis pōt accipi dupliciter vel secundū cōitatē predicationis et sic dicimus q artifex est causa sanitatis quia artifex est superius ad medicum qui est causa sanitatis. Alio modo scd'm cōitatem causalitatis et sic sol ē causa vniuersalis calefactionis quia ad alia se extendit.

¶ Notādum q sicut causa per se magis vniuersalis dicitur prior sic etiam ī causis per accidens dicēdū vt policletus est causa per accidens statue inq̄ȝtum accidit ei facere statuam similiter animal est causa per accidens statue vnde causa per accidēs dicitur omē illud q coniūgitur cause per se et nō ē de ratione eius Causa autem in potētia est causa potens operari ꝛ non operans in actu sed in habitu et differt a causa in actu quia cause operātes in actu simul sūt et non sunt cū suis effectibus vt hic edificās simul est cum hoc quod edificatur nō tamē oportet q simul corrumpitur cū suo edificio sed q̄ñ edificat tūc effect' est non absolute sed ī edificari. Deinde dicit phūs q ī naturalibus oportet semp supremā causam vniuscuiusq ꝛ ppriam requirere sicut contigit in artificialibus vt si queratur quare homo edificat Respondetur quia est edificator Et si q̄ratur quare est edificator Rñdet q2 hēt artē edificatiuā et hic stat tāq̄ȝ in prima cā in hoc ordine. Et quia effectus sciri non potest nisi causa cognoscatur ideo oportet peruenire ad primam causam

¶ Contra hec arguitur Substantie separate hñt causam et tamē non considerātur in hac scia ergo hic non debēt considerari gña causarū Item ī diffinitione rerum naturaliū ponit materia ergo nō omēs partes que ponūtur ī diffinitione pertinēt ad causā formalē cuius oppositum dictum est. Itē phūs dicit q partes sūt cause materiales toti' aīalis sed partes diffinitionis animalis sunt partes animalis ergo partes diffinitionis non reducūtur ad cām formalē. Item secūdum philosophum propositiones sūt materia conclusionis et tñ non ī sūt cōclusioni ergo materia nō est bene diffinita Item S. T. contra gētiles libro 1º. c. 58. Premisse sunt causa conclusionis efficiēs q2 faciūt scire effectiue ergo non sūt causa materialis nec formalis.

¶ Secūdo si materia eēt causa sequeretur q materia esset alicuius actiuitatis quia causare et materiare est agere et in predicamēto actionis Item causa dat esse causato sed materia non dat eē ymo potius recipit esse a forma. Item causa est no-

bilior effectus sed mã nõ est nobilior composito ergo. Item si forma esset causa hoc maxime eẽt quia dat esse sed probo q nõ quia vel illud eẽ ẽ ipsa forma vel ab ea distinctum Non primũ quia nichil dat se ipm Nec secundũ quia tunc causalitas forme esset causalitas efficientis quia id a quo est res ab eo distincta est causa efficiens. Item esse et essentia distinguuntur tantũ grãmaticaliter ergo esse non est aliud realiter ab ipa essentia. Item nichil facit se ipm esse sed forma existit per ipm esse ergo non est causa ipsius esse.

¶ Tertio si cã efficiẽs eẽt causa hoc eẽt qꝛ est principium motus vel quia sibi competit agere sed probo q non quia actio non est formale principiũ quo agens agit ergo per actionem non dicitur aliquid formaliter agens. antecedens patet quia actio est effectus agentis ergo non est principium effectus ipsius agentis antecedens patet quia actio ẽ forma acquisita in passo sed forma acquisita in passo ẽ effectus agentis igitur.

¶ Quarto si finis esset causa mouẽs vel ergo moueret realiter vel metaphorice Nõ primũ qꝛ mouere realiter est mouere effectiue. Item finis aliquãdo non est res qꝛ nõ est in actu et tñ mouet vt aliqs facit domũ propter filiuz qui tamen non est. Item deus diligit seipm propter suaz bonitatẽ sic q sua bonitas est finis sue dilectionis ꝛ tamẽ non mouetur ab ea realiter. Nec secundũ quia finis realiter est cã et hꝫ realẽ effectũ ergo realiter mouet.

¶ Quinto vel finis est causa scdm esse quod habꝫ ad extra vel secundũ q est in intentione agentis. Non primũ quia causalitas finis precedit oẽs alias causas sed finis scdm est ad extra non precedit omnes alias causas igitur. Item quando finis ad extra est tunc cessat actio ergo non est causa actionis antecedens patet quia habito fine cessat motus. Nec scdm quia omnis causa dum causat realiter est ergo finis non causat nisi sit ad extra. Item homines non agunt vt sanitas sit in intentione ergo agunt propter sanitatem ad extra vt sic eñ habet ratione boni et optimi melior est eñ deus in se q̃ꝫ in intellectu vbi habet esse intentionale. Item voluntas fertur in finẽ sed secundũ. S. T. fert voluntas in rem ad extra pria parte. q. 59. ar. 2°. Item entia naturalia habent cãm finalem ꝛ tamẽ non habent intentionẽ ergo res non habet rõnez cause finalis vt est in intentione.

¶ Sexto in libro de causis sufficiẽter tractatur de causis et in. 2. metha. ergo superflue hic determinatur. Item arguitur q numerus non sit forma diapason qꝛ diapasõ ẽ pportio dupla sꝫ oĩs pportio ẽ de predicamẽto relationis et numerus de predicamento q̃ntitatis. Item dictum est q idem est prius et posterius sed diuersimode. Contra sequeret q idem esset magis notũ et minus qꝛ omne prius est naturaliter magis et posterius minus notũ. Item tunc idem esset causa sui ipsius quia quicquid ẽ cã cause est cã causati sed sanitas est cã ambulatiõis et ambulatio causa sanitatis ergo de primo ad vltimum sanitas est causa sanitatis.

¶ Septimo si gubernator est causa submersionis nauis vel ergo est causa per se vel per accidẽs. Nõ primũ quia malum non habet causam per se vt dicit. S. T. 1°. q. 49. ar. 1. qꝛ nõ est sꝫ ens priuatio entis. Item gubernatoris absentia nichil influit qꝛ forte dormit ergo non est causa per se. Nec secundum quia natura est primo et per se principiũ quietis secundum philosophum ergo etiam defectus qꝛ est submersio nauis potest habere causam per se. Item omne per accidens reducitur ad per se si ergo nauta sit cause per accidens submersionis nauis queritur que est causa per se ꝛ nulla pt dari igr.

¶ Octauo arguitur ab ocħã i 1°. dis. 2. q. 10. q policletus sit causa per se statue quia hic statuarius est causa per se statue sed policletus est hic statuarius ergo est causa per se statue Et peridẽ arguit q homo sit causa per se statue arguẽdo ab inferiori ad superius Item subiectum et predicatum huius policletus per se facit statuã supponũt pro eodem ergo est vera antecedẽs patet quia statuificus et faciẽs statuã supponũt pro eodẽ ergo policletus et faciẽs statuã supponũt pro eodẽ. Item ignis per se calefacit ergo policletus per se facit statuam Item bene sequitur a cõiũctis ad diuisa policletus statuificus facit statuã per se ergo policletus facit statuam per se.

¶ Nono arguitur q causa in actu nõ est cũ effectu in actu quia sequeretur q res fuisset ab eterno qꝛ deus ab eterno fuit causa in actu non enim habet potẽtiam ad mixtam Item causa in actu et effectus in actu distinguuntur realiter ergo deus potest facere vnum sine reliquo Et per idem argueretur q causa male diffinitur quando dicitur q causa est qua posita ponit effectus et qua remota remouetur effectus q eius vltima particula sit male posita pꝫ qꝛ remoto edificatore adhuc remanet dom⁹ Itez causa in actu est i instanti scꝫ volũtas qua aliquis vult efficaciter mouere lapidem et tamen effectus puta motus non est in instanti igitur. Item quando domificator ẽ adhuc dom⁹ nõ ẽ imo possibil' est q lm instans esse domus sit 1m instãs non esse domificatoris et ita arguatur de causa in actu disponente ad formã substãtialẽ possibile eñ videtur q agẽs introducens continue sufficiẽtẽ dispositionem ad formã substãtialem primo nõ sit qñ forma substantialis introducitur. Item arguitur de homine generante aliũ hominem possibile enim est q homo generãs sit ante filiũ non enim subito introducit anima rationalis sed post 40 dies si sit masculus Item nulla est facta mẽcio de causa conseruante Forte dicis q ipsa reducitur ad causam efficientẽ Contra sequeretur q aliquis effectus creatus cõseruaretur effectiue a creatura quia potest sol cõseruare lumen a deo creatum. Item finis est causa in actu secundum q est in intentione sed potest esse in intentione absq effectu sicut aliquis vult sanitatem priusq̃ ambulet.

¶ Ad primum dicendum sicut supra ꝛ ad aliud dicit. S. T. q in diffinitione rerum ponitur materia in cõmuni et non materia signata materia autem cõmunis se habet vt formalis respectu indiuidui vel saltem natura ex forma et materia cõmuni cõ

stituta Quidā dicunt ꝙ materia in cōmuni pōt di-
ci forma non ab informando sed per abstractionez
a materia sensibili individuali Sed contra si infe-
rius est causa materialis et superius etiā erit cau-
sa materialis ergo si ista materia est causa materia-
lis respectu individui etiā materia in cōmuni erit
causa materialis respectu individui. Item si mate-
ria esset causa formalis hoc maxime esset quia po-
nitur in diffinitione hominis dicendo homo est qd
compositum ex materia et forma rationali sed hoc
non quia sequeretur ꝙ es esset causa formalis sta-
tue quod est contra phm̄ quia ponitur in diffinitio-
ne statue eree. Itez sequeretur ꝙ omnis diffinitio
esset logica et formalis vel mathematica quia solū
daretur per cām formalē. Item tunc punctum eēt
forma linee et centruz esset forma circuli quia ista
ponuntur in diffinitione aliorum linea em̄ est lon-
gitudo cuius extrema sunt duo puncta et circulus
est figura a centro cuius ad periferiā omnes linee
ducte sunt equales. Item partes diffinitionis pre-
dicantur de diffinito in recto sed materia in cōmu-
ni non predicatur de re naturali ergo non ponitur
in diffinitione rei naturalis. Ideo ab aliis dicitur
ꝙ materia que ponitur in diffinitione nō dicitur cau-
sa formalis ratione sui sed ratione nature cuiꝰ est
pars natura autē per diffinitionē significatur ⁊ est
forma rei quidā comparant partes diffinitiōis ad
individuum et sic tanꝙ magis cōmune sunt forma
secundo ad diffinitioēz. tertio ad compositū seu dif-
finitum et sic vna est aliquādo materialis. alia for-
malis. Ad aliud dicit S. T. C. 32. ꝙ partes speciei
que ponuntur in diffinitione licet comparētur ad
suppositū nāe ꝑ modū cāe formalis tm̄ in ordie ad
ipsam naturaz cuius sunt partes cōparantur vt ma-
teria nam omnes partes comparantur ad totū vt
imperfectum ad perfectū que quid ē ē comparatio
materie ad formā Hec est verum illud quod supra
tactum est scz ꝙ partes diffinitiōis phisicalis sem-
per debeant predicari de diffinito in recto. Ad ali-
ud dicitur ꝙ propositiones q̄tum ad suos termi-
nos dicuntur materia conclusionis et non alio mo-
do sed ratione medii quia non insunt Sed contra
vinum est materia aceti et tamen non inest ei dicē-
dum ꝙ est materia transiens et non permanēs de
qua hic loquimur.

¶ Ad 2m dicēduz ꝙ cāre nō ē inferiꝰ ad agere vel
pati. Secūdo dr̄ ꝙ causalitas materie consistit in
receptione forme ad quā aliquo modo inclinatur ⁊
eam sustētat patet quia posito ꝙ materia recipiat
formaz statim ponitur eius causalitas ergo in hoc
consistit videtur tamen ꝙ materia non omnē for-
mam sustentet quia anima rationalis per se subsi-
stit. Respondetur ꝙ licet anima rationalis nō de-
pendeat a materia q̄tum ad esse tamen non habz
rationē forme nisi in materia. Ad aliud negatur ma-
ior vniuersaliter intellecta. Ad aliud dicitur ꝙ hoc
verum est de causa efficiente et agente virtute ꝓ-
pria formali et finali. S. T. de verita. q. 7. ar. 7. ad
1m. Ad aliud de forma dicitur ꝙ ipsa est causa for-
malis ipius eē existie q̄ realiter ab ea distinguitur.
Nec sequitur ergo est eius causa efficiens. Ad ali-
ud dicitur ꝙ differunt plusꝙ grāmaticaliter. Nec
aliquid facit seipm̄ existere effective.

¶ Ad tertiū dicitur ꝙ cā dr̄ efficiēs inq̄tum agit. i.
pro q̄sto producit rem in esse vnde alii dicunt ꝙ eiꝰ
causalitas consistit in hoc ꝙ est efficere sive hoc sit
per motum sive per simplicē emanationē sicut dici-
mus lumen effici a sole Deinde dicitur ꝙ actio pro
formali non est in passo.

¶ Ad quartum respondetur supponendo ꝙ finis
potest dupliciter cōsiderari. Primo secundum esse
quod habet in intentione moventis. Alio modo se-
cundum esse quod habet extra animā et in execu-
tione operis et istud aliquando nullum est vt cum
sortes facit domum propter filium quem sperat ha-
bere tm̄ non habebit. Tunc dicitur ꝙ finis movet
metaphorice vt ad extra vel etiam vt ēst in intelle-
ctu q2 scdm multos nec intellectꝰ nec obiectū movēt
effective voluntatem Sed econtra vt habetur ex
S. T. 12e. q. 9. ar. 1. vnde quidam dicunt ꝙ finis mo-
vet voluntatē per modum attractionis quia trahit
ad se voluntatem agentis et sic movere est move-
re methaphorice Hanc tamen motionem quidam
vocant realem quia dicunt predictum motum esse
realem quia causalitas est relatio realis ⁊ propter
effectum realez sed hoc videtur esse disputatio ad
nomen Deinde dicitur ꝙ licet finis non sit ad ex-
tra tamen est in intentione.

¶ Ad 5m due sunt opiniones dicit enim de ganda-
vo ꝙ finis secundum esse ꝙ habet in intēntione mo-
vet effective quia cognitio sanitatis (secundū etiā
multos nominales q̄ etiā ponūt obiectū esse cām
efficientem actus) efficit desideriū eius ideo dicit
ꝙ finis secundum esse quod habet ad extra est cau-
sa finalis quia habito fine cessat motus sed habito
fine secundum esse quod habet extra animam ces-
sat motus ergo vt sic est causa finalis Item dicitꝰ
aliquem frustrari suo fine quādo non habet hoc qđ
intendit ad extra Sed ad hoc dicunt alii ꝙ finis vt
est in intētione movet efficiēs methaphorice quia
non movet ipsum phisice trāsmutando ipsum nec
movet ipsum effective. Secundo dicitur ꝙ aliud ē
loqui de fine et de causa finali quia res proprie ha-
bet rationem finis vt est in executione et rationē
cause finalis vt est in intentione Et ideo dicitur ꝙ
habito fine cessat motus sed non habita causa fina-
li eo modo quo est causa precise sed oportet ꝙ ha-
beatur ad extra. Et hoc mō etiam diceretur quis
frustrari suo fine Dicunt ergo alii ꝙ fini convenit
esse causā vt est in intentione 12e. q. 1. ar. 1 ad 1m vbi
dicitur ꝙ finis et si sit postremus in executione est
tamen primus in intentione agētis ⁊ hoc modo ha-
bet rationem cause. s. vt est in intellectu. S. T. de
veri. q. 22. ar. 12. et intentio est hic actusꝰ mentis. s.
q. 21. ar. 3. ad 5m. Et tūc dicitur ꝙ omnis causa rea-
liter est non quidem in se sed aliquando in anima
ratione speciei vel amoris non ꝙ ipsa cognitio vl'
amor sit causa finalis imo res ipsa non cōveniret
tamen sibi esse causam respectu voluntatis nisi es-
set cognita ita ꝙ esse cognitum et amatum est mo-
dus sine quo nō ipius cause finalis Et per hec pa-
tet ad illa argumēta quibus posset dici. Causa est

ad cuius esse sequitur aliud sed ad esse finis nihil sequitur cum sit vltimum. Item phisica est sciētia realis ergo non considerat finē vt est in anima sed vt est ad extra ergo vt sic habet rationē cause iā di-ctum est q̄ motus ipsius finis potest dici realis et si non sit motus phisicalis sicut illuminare est reali-ter causare et tamen non fit per motuz phisicalem vnde arguitur contra henricū impossibile est q̄ ali-quid inq̄ntum est effectus habeat causalitatem sed finis vt est extra est effectus ergo non est causa. Item finis vt est ad extra non precedit causalitatē agentis ergo vt sic non est causa finalis. Sed con-tra opinionem alteram arguitur quia sequeret q̄ finis non esset causa causarum quod est contra phi-losophum in presenti textu q2 omnes cause agunt propter causam finalem que habet rationem boni veri vel apparentis 1a. parte. q.5. ar.4. probat se-quela quia finis non mouet nisi vt est in intentione ergo prius producit illa intentioq̄ sit causa finalis sed illa intentio fit effectiue a voluntate ergo ali-quid fit effectiue ante cām finalem. Si enī illa in-tentio haberet cām finalē oporteret q̄ ante illam intentionē esset alia intentio quia nichil est causa finalis nisi vt est in intentione. Item deus est cau-sa finalis primi actus voluntatis quo euz diligim9 et tamen non est in intentione ante primum actuz voluntatis nec est amatus nec desideratus ergo fi-nis non mouet vt amatus et desideratus Et ideo z dicit q̄ finis mouet voluntatē in genere cause effi-cientis vnde non est causa finalis amoris sed eius q̄ fit ab agente. Contra non est ergo non efficit vñ male dicitur q̄ semper obiectum est causa efficiens et ex hoc videtur q̄ fini non conuenit realis actio quia in eo quod non est nulla est realitas. Forte di-cis q̄ est cognitus et hoc sufficit. Contra cognitio illa fit ab intellectu effectiue ergo ante eam prius natura est aliqua causa finalis vt patet. 12°. q.1. ar. 6. sed ante primam cognitionem nō est finis in co-gnitione igitur. Item si finis moueret finaliz ando ex hoc q̄ est amatus et desideratus sequeretur q̄ amor finis esset causa finalis aliorū actuum circa media quod est falsum quia videtur esse causa effi-ciens vel idem actus. Item scd̄z. S. T. prim9 act9 voluntatis precedit intentionem et tamen ē a vo-luntate effectiue ergo causalitas cause efficientis precedit causalitatē cause finalis. Item sequeret q̄ deus esset causa peccati vt quando quis furatur ad dandum elemosinam propter deum deus est fi-nis istius actus. Dicendū ad omnia ista q̄ in agen-tibus voluntarijs omnē causalitatem efficiē-tem circa media precedit causalitas cause finalis sed loquendo de mathematicis vel actibus quos p̄-ducit primo intellectus circa finē vltimum nō opz q̄ in ipsomet p̄cedat causalitas cause finalis. Ad aliud dicitur q̄ deus nō est causa etiaz finalis ma-li ex parte ipsius actus quicquid sit ex parte operā-tis. Et si dicatur obiectum est causa efficiens act9 voluntatis sed finis est obiectum actus interioris ergo causa finalis erit causa efficiens quod est fal-sum licet aliquando finis et forma coincidāt. Ne-gatur prima propositio.

Ad sextum patet ex dictis Ad aliud dicitur q̄ dia pason dicit duo scz proportionē et numerū bi-narium in quo fundatur cuius forma est numerus quia quodlibet superius est forma inferioris. Ad aliud negatur pn̄a quia non oportet q̄ causa cause sit causa causati qn̄ mutatur genus cause.

Ad septimum videtur probabile q̄ aliqui defe-ctus habeant causaz per se quia phūs dicit .i. post. q̄ interfectus interijt per se interitu et cetera q̄ mala ti pene videntur esse soluz per accidens ad co.1m. q. 49. ar.2. Ad aliud dicit. San. T. ibidem ar.3. ad 5m. q̄ impossibile est fieri reductionem ad aliquid quod sit per se causa mali. Notandū tamen q̄ ma-lum non est intentū a natura vnde si ex virtute de-fectiua sepius generaret monstra hoc non esset a ca-su nec tamen est intētum. S. T. li°.3°. cōtra genti-les. c.5. vide ibidē quō mala culpe sunt etiā volun-taria et nō a casu tn̄ non sunt intēta dico tamen q̄ absentia est causa per accidens submersionis. S. T. de veri. q.26. ar.3. 8m.

Ad 8m. negatur cōsequentia sed in talibus est fallacia accidentis nec sequitur subiectum et pre-dicatum supponunt pro eodem ergo talis est vera quādo in p̄positione ponitur determinatio vt hō inq̄ntum homo est albus. Et si queratur quid per se facit statuam an scilicet substantia vel accidēs. Dicendum q̄ est substantia vt est sub accidente. Et nota q̄ ly per se tantum valet sicut inq̄ntum et tūc sensus est edificator per se edificat .i. edificator in q̄cum edificator edificat.

Ad nonū dicit S. T. de potētia. q.1. ar.1. ad 8m q̄ potentia dei semper est coniuncta actui sed effe-ctus sequūtur secūdum imperiū voluntatis et or-dinem sapientie Ad aliud negatur consequentia Ad aliud dicitur q̄ licet motus celi nō sit in instan-ti secundum se tamē est aliquod mutatum Ad aliud dicitur q̄ domus est in edificari Et causa est i actu quādo forma est in fieri Ad aliud dicitur q̄ conser-uare non est efficere de nouo Ad aliud de fine dicitur q̄ quibusdam q̄ quando finis est in actu et ei actu volitus tunc hō de necessitate vult media et ficas-liquomodo sunt in actu sed de hoc alias Ad argu-mentum ante oppositum dico q̄ causa idealis re-ducitur ad causaz exemplarem Et exemplare ad formalem extrinsecam vt patet ex 5° methaphisi-ce exēplar tamen non est ars factiua rei sed id ad cuius imitationem fit effectus.

AD 4m sic p̄cedit videtur q̄ phisica nō dif-ferat a mathe. q2 phisica et mathe. sūt cir-ca idē ergo nō differūt aliis patet quia astrologia est pars scie mathematice et etiam est pars phisice probatur sic per philosophū in textu ad quencumque enī pertinet cognoscere substātias et naturas illorum rerum ad eum etiam pertinet considerare accidentia illa-rum sed ad naturalem pertinet considerare natu-ram et substantiam solis et lune cuz sint quedā cor-pora naturalia ergo ad eum pertinet etiam cōside-rare per se accidentia ipsorum scilicet figurā ipso-rum et totius mundi quā etiam considerat astrolo-

gus. Item mathematica est de linea superficieb⁹ et corporibus et similiter naturalis scia quia naturalis scientia est circa corpora naturalia quorũ superficies et longitudo sunt accidentia igitur Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendum scd̃m S. T. hic lec. 3. q̄ Mathematica et naturalis determinat de eisdem sz lineis et superficiebus et huiusmodi sz non eodem modo Non enĩ mathematicus determinat de eis inq̃tum vnũquodqz eorũ est terminus rei naturalis neqz considerat ea que accidunt eis inq̃tum sunt termini corporis naturalis per quem modum considerat de eis scientia naturalis. Non est autẽ inconueni ẽs q̄ idem cadat sub consideratiõe diuersarũ sciarũ scd̃m diuersas considerationes.

¶ Notandum preterea q̄ quia mathematicus cõsiderat puncta lineas et superficies et hm̃oi nõ in q̃tuz sunt termini corporis naturalis ideo dicitur esse abstractus a materia sensibili et causa quare pt̃ abstrahereẽ quia secũdũ intellectũ a motu abstrahũt. Ad cuius euidentiã considerãdũ q̄ multa sunt coniuncta scd̃m rem quorum vnum non est de intellectu alterius sicut album et musicum cõiunguntur in aliquo subiecto et tamen vnũ non est de intellectu alterius et ideo potest vnum separatim intelligi sine alio et hoc est vnum abstrahi ab alio. Manifestum aũt est q̄ posteriora nõ sunt de intellectu priorum sed econuerso vnde priora possũt intelligi sine posterioribus et non econuerso vt ptz de animali et homine vel homine et hoc homine. Nam homo se habet ex additione ad animal ⁊ propter hoc homo non est de intellectu animalis nec amedeus de intellectu hominis vnde intelligere animal sine homine vel amedeo est abstrahere vl̃e a particulari Similiter inter oĩa accidentia q̃ adueniũt subẽ primo aduenit ei q̃ntitas. Deinde qualitates sensibiles deinde motus cõsequẽtes hm̃oi qualitates. Sic ergo q̃ntitas non est de intellectu qualitatũ sensibilium nec econuerso. ¶ Claudit tamen in suo intellectu subãm. Potest igitur intelli q̃ntitas sine materia subiecta motui et qualitatibus sensibilibus non tamen absqz subã et ideo huiusmodi qualitates et que eis accidunt sunt scd̃m intellectum abstracta a motu et a materia sensibili nõ aũt a materia intelligibili vt dicitur septimo methe. Ex quo patet quid est abstrahere Quidam tamen ponunt duplicẽ abstractionẽ. Prima est scd̃m rem et est quando vnum realiter separatur ab alio vt lignum a lapide. Alia est scd̃m intellectũ et ista est duplex vna fit per intellectum agentem et ista abstractio est facere de eo quod est intellectũ in potentia q̄ sit intellectuz in actu. Alia est abstractio pertinens ad intellectũ possibilẽ ⁊ est intellectio prioris coniuncti cum posteriori non intelligẽdo posterius. S. T. 1ª. q. 40. ar. 3. dicit q̄ duplex fit abstractio per intellectum. vna quidã scd̃m q̄ vniuersale abstrahitur a particulari vt animal ab homine Alia autẽ scd̃z q̄ forma abstrahitur a materia ⁊ in hac abstractione vtrumqz potest manere in intellectu. Abstrahẽdo enĩ formã circuli ab ere remanet in intellectu nostro intellectus circuli et intellectus eris Quid autẽ sit materia sensibilis ⁊ materia intelligibilis dicit S. T. 1ª. q. 85. ar. 1. q̄ mã sensibilis ab subiacet qualitatibus sensibilibus vt calido et frigido luci vel duro et molli sed materia intelligibilis est substantia scd̃m q̄ subiacet quantitati. Ex his patet q̄ materia sensibilis non includitur in intellectu mathematicorũ neqz in vniuersali neqz in ꝑticulari vñ mathematica sũt sicut nũe⁹ ⁊ magnitudo. Mã tñ sensibilis includit in intellectu spẽrum nãliuz vt in intellectu hoĩs includit caro et os sed nõ hec caro et hoc os.

¶ Notãdũ preterea q̄ diuersitas que est iter mathematicũ. i. geometrã et arithmeticũ ex vna pte ⁊ phisicum ex altera patet per diuersũ modum diffinendi quia mathematica diffiniũtur sine motu ⁊ mã sed phisicalia diffiniũt p mãm sicut simũ in cuius diffinitione ponitur subiectũ sensibile Notandum preterea q̄ quedã sũt sciẽtie medie vt astrologia de radio et musica que accipiũt pricipia abstracta a pure mathematicis et applicãt ad materiam sensibilẽ sicut perspectiua applicat ad lineã visualẽ ea que demõstrantur a geometra de linea Et dicit S. T. q̄ huiusmodi scientie dicũtur esse magis naturales q̃ mathematice quia vnũquodqz denominatur et habet speciẽ a termino sed iste sciẽtie terminãtur ad materiã naturalẽ vt quãdo astrologus ostendit terrã esse rotundã vel q̄ sol in tanto tẽpore facit suũ circulum Et ideo nõ est mirũ si astrologia cõicet in cõclusionib⁹ cũ scientia naturali quis tamen demonstrat per aliud mediũ ideo nõ est pure naturalis Exemplum vt q̄ terra sit sperica demonstratur a naturali per medium naturale vt puta quia partes eius vndiqz et equaliter concurrunt ad medium propter grauitatem Ab astrologo autem ex figura eclipsis lunaris vel ex hoc q̄ nõ eadem sidera ex omni parte terre aspiciuntur.

¶ Notandum preterea q̄ iste scientie medie dicũtur esse subalternate respectu mathematice Et iõ dicit S. T. 1ª. q. 1. ar. 2. q̄ nõ oportet semper principia esse euidentiam tali scientia sed sufficit q̄ sint euidentia in scientia superiori Grego. tamẽ de arimino et multi alij hoc negant vnde dicunt q̄ nulla est vera scientia si principia eius sint tãtum modo credita vel nisi procedat ex euidentibus. Sed contra Ad scientiam non requiritur semper certitudo euidentie vt patet in moralibus vnde philosophus. 1. ethico. ca. 3. dicit q̄ exactũ non est in oĩbus flagitandum Item astrologi demonstrant mltas conclusiones per tabulas alphonsi et aliorum astrologorũ de qb⁹ nõ habẽt euidẽtia Itẽ tũc astrologia secũdũ se nõ eẽt scĩa qz ex se nõ scit ꝑmissas Item posset deus seruare scientiã conclusiõis annichilando scientiam premissarũ vel posset aliqs obliuisci scientiã premissarum et tamen quia se exercitauit circa conclusionẽ adhuc posset per habitum exire in actum scientificũ et tamen de ꝑmissis non habet nisi actum fidei. Item multa principia scientiarum non vident esse cognita per euidẽtiã summã sed per quandam probabilẽ rõnem sicut q̄ omnis ignis sit calefactiuus est cognituz quia iste ignis est calefactiuus et quia est eiusdẽ speciei cũ

quolibz alio ideo creditur ꝙ omnis alius sit calefactiuus. Hec tamē consequētia a proteruo possz negari. Item multa principia cognoscuntur per sensum nec est nobis euidēs quin tales sensus aliqñ decipiantur. Item non inconuenit magis assentire conclusioni q̃ premissis quia ex p̄missis opinatis cum imperio rationis sequitur conclusio credita ergo ex p̄missis creditis possz sequi ꝯclusio scita.

¶ Contra hec arguitur nulla scientia est circa falsa sed abstrahere ea que non sunt abstracta nō est sine falsitate ergo mathematica non est de abstractis a materia quia secundū veritatē linea nulla ē separata a materia cum omne accidens scd̄m rem sit in subiecto. Item ad idē quicunqz intelligit rez aliter q̃ est errat sed intelligere lineaz sine materia est intelligere lineā aliter q̃ est. Forte dicis ꝙ linea sic est in intellectu. Cōtra sequeretur ꝙ mathematica esset scientia rationalis quia est de rebus secundū esse quod habent in intellectu qr entia mathematicalia vt sic nō habent esse nisi in intellectu et sic non sunt entia realia.

¶ Secundo que sunt per se sensibilia nō sunt abstracta a sensibilibus nichil em̄ est abstractum a seipso sed entia mathematicalia vt numerus ⁊ figura sunt huiusmodi quia sunt sensibilia communia. Item mathematica docet constituere lineam per fluxum puncti qui est motus ergo considerat motū ꝙ etiam patet dicendo ꝙ numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata. Aggregatio autē est quidam motus. Item impossibile est intelligere accidens sine subiecto sed subiectum q̄titatis est materia igitur nō abstrahit a materia.

¶ Tertio mathematica possunt diffiniri per proprium genus et differētiam ergo abstrahunt a materia intelligibili que videtur esse substantia. Itē puncta et vnitas sunt mathematica et tamen cōsiderantur sine q̄titate per quā materia dicta est eē intelligibilis. Item materia est pura potētia ergo nulla est materia intelligibilis. Item magnitudo non potest demonstrari de substantia intelligibili ergo ipsa nō est subiectū magnitudinis antecedēs patet quia nullus fecit talem demonstrationem licet omnia accidentia videātur posse demōstrari de suis subiectis.

¶ Quarto diffinitio phisicalis potest esse quidditatius et essentialis ergo phisicus non diffinit per materiam sensibilem que includit accidentia res autē naturalis est substantia et non aggregatū ex substantia ⁊ accidente alias esset ens per accidēs et vltra phisicus diffinit sine materia sensibili ergo abstrahit a materia sensibili.

¶ Quinto illa que sunt magis abstracta videntur esse magis difficilia sed mathematica nō est magis difficilis q̃ phisica ergo nō est de magis abstractis minor patet ex S. T. opuscu. 57. q. 5. ar. 10. vbi ait apud antiquos hic ordo in adipiscendis scientijs fuisse obseruatus vt primo logica deinde mathematica 3°. naturalis postea moralis adisceretur et tandē homines studerent diuine sciētie que alio nomine dicitur methaphisica theologia vel transphisica quia post phisicam discenda occurrit nobis dicit S. T. Item ibidem ar. 2°. Nullum vniuersale mouetur homo em̄ vniuersalis nō sanatur vt dicitur in principio methaphisice sed phisica est de vniuersalibus ergo abstrahit a motu. Itez phisica pertinet ad intellectum sed intellectus cognoscit abstrahēdo a materia. Item ar. 3. arguit ꝙ mathematica consideratio non est sine materia quia mathematica considerat lineas numerādo illas sed non numerantur nisi per materiam in qua sunt ergo considerat materiam. Item mathematicus demonstrat per causam materialem ergo non abstrahit a materia antecedens probat. Cum demōstratur aliquid de toto ex partibus vt ꝙ angulus qui ē in semicirculo est rectus ex eo ꝙ vtraqz pars ei⁹ est semirectus partes autē sunt materia totius vt dicitur. 2. phisicorū. Item astrologia est pars mathematice ⁊ tamen non abstrahit a motu antecedens patet quia scientie distinguūtur per rationem formalem que est medium sed astrologia in medio maxime conuenit cum scientijs mathematicis. Item ptolomeus in principio almagesti vt inquit. S. T. dicit ꝙ negotiū quod est de mobili et incorruptibili ptinet ad mathematicos ar. 8. ergo mathematicus non abstrahit a motu.

¶ Sexto scientia diuina demonstrat per tres causas scilicet efficientem formalē et finalē sed causa efficiens nō potest considerari sine consideratiōe mot⁹ ergo methaphisica nō abstrahit a motu. Hec possent adduci argumenta tacta de subiecto philosophie naturalis.

¶ Septimo impossibile est ꝙ sit maior euidentia de conclusione q̃ de premissis ergo impossibile ē ꝙ p̄ premissas creditas habeatur sciētia quia propter quod vnum quodqz tale et illud magis. Item demonstratio cogit intellectū sed ex premissis creditis nullus cogitur quia voluntarie illis assentis ergo ex premissis creditis non fit demonstratio. Item tunc in potestate mea esset de omnibus habere scientiam quia quamlibet propositionē verā possū inferre ex aliquibus principijs creditis imo articuli fidei essent sciti quia aliquando vnus infertur ex alio vt christus resurrexit ergo nos resurgemus Forte dicis sicut quidam dicūt ꝙ ex principijs creditis non habetur sciētia Cōtra sequeretur ꝙ scientia subalternata non esset sciētia proprie dicto Item. S. T. dicit ꝙ theologia est proprie sciētia vt continuatur scientie beatorum de veri. q. 14 ar. 9. ad 3m. Item si non esset proprie scientia ergo erit fides vel intellectus vel aliquis alius habitus Si primum ergo theologia non manet in patria quod est contra iheronimum dicentem. Discamus in terris quorum scientia nobis perseueret i celo et loquitur de diuine scripture libris.

¶ Ad 1m dicitur secundum philosophum hic ꝙ abstrahentium non est mendatium quia intelligere vnum sine alio non est falsitas vt quando intelligitur albedo lactis sine dulcedine vnde dicitur ꝙ intelligere vnum sine alio prima operatione intellectus non est falsitas sed solum componendo et in secunda operatione Sed contra diffinitio est in prima operatione intellectus ⁊ tamē

potest esse falsa saltem per accidēs vt dicit. S. T. 1ª. q. 17. ar. 3. vt qñ diffinitio vnius iungitur diffinitioni alterius. Sed dicendum ꝙ ibi est aliquo modo compositio ꝛ per hoc patet ad aliud vide. S. T. opus. 57. q. 5. ar. 3. ad. 1m. Deinde dicitur ꝙ mathematicus nō considerat esse abstractum ipsius quantitatis quia hoc est ens rationis ꝛ logicale sed cōsiderat q̄titatē abstractiue. i. cōsiderat q̄titatē ꝛ nō considerat an sit in subiecto sensibili vel nō dubiū est an numerus intelligentiarum est mathematicus sic: dico ꝙ non.

¶ Ad secundum dicitur ꝙ non sunt sensibilia p se nec fluxus puncti est motus realis accidēs etiā non intelligitur sine subiecto aliquo modo tamen potest intelligi sine subiecto tali. Sed contra mathematicus cōsiderat cubicationē sphere sed cubicatio sphere importat motum spherici super planum igitur.

¶ Ad tertium videtur quibusdam ꝙ accidens potest intelligi sine subiecto quia vnūquod nominamus sicut intelligimus sed possumus q̄titatem significare in abstracto quod nō dat intelligere subiectum ergo possumus eam intelligere sine subiecto et sic abstraheret a materia intelligibili que est substantia. Sed dicendum ꝙ accidens non habet essentiam completam ideo nō potest complete diffinitiue intelligi sine subiecto vnde substantia est illud quod primo intelligitur nec aliquod accidēs potest intelligi nisi intelligendo substantiā in confuso. Ad aliud dicitur ꝙ materia intelligit̄ in analogia ad formā nec per materiā hic intelligit̄ materiam primā. Ad aliud dicitur ꝙ per se nota non indigent demonstratione. S. T. opus. 77. q. 5. ar. 3. ad 2m. dicit ꝙ materiale non dicitur solum cuius pars est materia sed etiā id quod in materia habet esse Et ideo licet mathematica sint materialia tamen materia non est pars eorum.

¶ Ad quartuz dicit̄ ꝙ res naturales sunt res sub motu et ideo diffinitio non est per additamentum. Ex quo pz ꝙ hec diffinitio hō est aīal rationale nō est phisica quia hic nichil ponit̄ ꝙ pertinet ad motū et hoc etiā patet ex. S. T. 6. methapisice. cōmento. 2º. Sed tunc est dubiū q: naturalia licz diffiniāntur per motū tamen non diffiniuntur per sensibile propriū ergo nō differūt a mathematicis. Itē oēs artes abstrahunt a motu q: artificialia vt sic nō mouentur ergo oīa artificialia sūt entia mathematica q: abstrahūt a materia sensibili. Itē partes diffinitiōis ɔ̄stituūt diffinitū sz ɔ̄stituere est per motū ergo omnis diffinitio est per motū. Ad hec dicitur ꝙ in phisica determinatur de sensibili cōmuni scilicet de motu situ et in mathematica tamē cū hoc cōsideratur de sensibili proprio scilicet de sono calliditate et frigiditate et lumine quod reperitur in corpore naturali celesti. Ad aliud dicitur ꝙ nō oīa abstracta a materia sensibili sūt mathematica. Secundo dicitur a sancto thoma. 7. metha. lec. 9. ꝙ partes diffinitionis dicuntur partes nō ita ꝙ sint partes rei nō eñ animal est pars hoīs neqꝫ rōnale sz animal sumitur ab vna pte et rōnale ab alia. Et si dicatur diffinitio est idē rei ergo partes diffinitionis sunt partes rei. Negatur consequētia si ei partes diffinitionis essent partes rei tunc aīal nō p̄dicaretur de homine cum nulla pars integralis p̄dicatur de toto.

¶ Ad quintum dicit. S. T. ibidem ꝙ q̄uis naturalis philosophia post mathematicam discēda occurrat eo ꝙ vniuersalia ipsius documēta indigent perimēto et tempore tamē res naturales cum sint res sensibiles sunt naturaliter magis note q̄ res mathematice. Et q. 6. ar. 1. tangit idem vbi querit an mathematica disciplinabiliter ꝑcedat. Ad aliud dicit S. T. ibi ad quintū ꝙ q̄uis vniuersale nō moueatur est tamen ratio rei mobilis et ibidem ad secundum dicit ꝙ intellectus cōmuniter abstrahit a materia signata non autem a materia cōmuni in scientia naturali que prius tamē cōsiderat de forma q̄ de materia. Ad aliud dicit ibi ad tertiū ꝙ materia diuidi nō pōt nisi ex q̄titate p̄supposita qua remota omnis substātia est indiuisibilis et sic prīa tō diuersificādi ea q̄ sūt vni⁹ spēi ē q̄titas q̄ in sua rōne hēt situm quasi differentiā constitutiuā quod nichil est aliud q̄ ordo partium vñ abstracta q̄titate a mā sēsibili p intellectū adhuc ɔ̄fingit ymaginari diuersa secūdū numerū vnius spēi sicut plures lineas rectas equales Ad aliō dicit ibi ad 4m ꝙ mathematica solū abstrahit a materia sēsibili partes aūt non semper sūt materia sēsibilis Ad aliō dicit ibi ad 7m ꝙ sciētie medie nō sūt simpl'r mathematice De ptolomeo dt pic⁹ ꝙ nō fuit bon⁹ phisicus. vel mathematicis attribuit ptolomeus mobilia incorruptibilia ratione astrologie que cōsiderat motus celorum Et notandum ꝙ platonici secundum philosophum hic et primo methaphisicorum putabant ꝙ ea que sunt abstracta secundum intellectum essent abstracta secundum eem quod tamen est falsum vt supra patet.

¶ Ad 6m dicit. S. T. opus. 57. q. 5. ar. 4. ad 7m ꝙ methaphisicus considerat etiā de singulis entib⁹ non secūdū proprias ratiōes per quas sūt tale vl' tale ens sed secundū ꝙ participāt cōem ratiōem entis et sic etiā pertinēt ad eius considerationem materia et motus licet dicat̄ eē de rebus a motu ꝛ materia separatis Deinde dicitur ꝙ res quas cōsiderat diuinus sunt separate existentes in rerum natura et ideo possunt esse principiū motus vnde nichil prohibet quin per causam efficientem et finalem demonstret. S. T. ibidem ad 7m.

¶ Ad septimū dicūt qdā ꝙ nō ad omnē sciam requiritur euidētia sed secundū alios duplex est euidētia Quedam vocat̄ ex termis vel euidentia rerum vt ꝙ oē aīal rationale sit risibile Alia vocat̄ euidētia ex suppositione Et sic diceremus ꝙ euidēs est papam moueri si currat nec ista euidentia est precise euidentia ɔ̄ñe vt quidā arbitrantur Deinde dicit Capreo. in ꝑlo. primi q. 1. ꝙ semper magis assētimus principiis quo ad modū assentiendi quia illis assentimus propter se Secundo dicitur ꝙ nō ois demōstratio scie subalternate cogit itellectuz sed de hijs in primo poste. dictum est vbi etiam di

putatum est de ratione formali subiecti istatuz sciētiarum scz an ratio formalis pertineat ad phisicā vel mathem aticam.

Ad quintum sic proceditur videt q agētia naturalis nō producāt formas substantiales quia agentia naturalia sunt qualitates prime que sunt accidentia sed accidens non potest attingere formam substātialem alias ageret vltra propriū gradum sue perfectionis. Sed contra omne agēs vniuocum generat sibi simile secundū speciē z formaz sed hoc non potest facere nisi attingat formam rei et substantiam ergo non solum prepat materiā.

¶ Respōdeo dicendum circa quattuor genera cāsarum plures sunt difficultates quarum vna est. An deus possit quattuor genera causarū suplere z solet cōmuniter dici q non potest supplere gen⁹ cause materialis vel formalis sic q sit materia informata vel q sit forma informās licet potest supplere genus cause efficiētis et forte finalis ita q omnem effectum per se subsistentem deus potest se solo producere. Dicunt etiam theologi q potest supplere materiam sic scz q potest facere accidens sine materia quia ablata influētia cause secūde potest manere effectus per influentiam cause prime sed subiectum est causa secunda accidentium De⁹ autem est causa prima ergo potest dare eē illis accidentibus remoto subiecto eorum. Sed cōtra deus non potest supplere causam formalem sic q aliquid sit album sine albedine ergo non potest predicto modo supplere causam materialem. Itē secundum modum predictum posset facere duas albedines separatas quod est contra. S. T. posset eñi corrampere subiecta earum. Forte dicis q non remaneret eadem albedo sed esset alia Contra quelibet albedo habet aptitudinem ad subiectum ergo quelibet albedo separata eadem numero possz esse in subiecto. Item tertio omnis albedo per se ex secūdo de anima est sensibilis sed albedo separata ab omni subiecto etiam a quantitate non est sensibilis igitur maior patet quia est in tertia specie qualitatis minor patet quia albedo sine q̄titate est indiuisibilis ergo requiritur infinita virtus ad videnduz eam q2 q̄to sensibile est minus tanto requiritur maior virtus. Item impossibile est esse substantiam quin per se subsistat ergo impossibile est esse accidēs quin insit quia posterius essentialiter non potest esse sine priori essentialiter. 5. metha. Sed accidens est posterius essentialiter substantia vt dicit in principio. 7. metha. ĝ. Item diffinitum non potest esse sine partibus sue diffinitionis sed impossibile est diffinire accidens quin substantia ponatur in diffinitione eius igitur. Item album et albedo non idem significant sed albū nō potest esse sine subā ergo nec albedo. Item si accidens potest non habere inherentiam actualem ergo inherentia actualis albedinis distinguitur ab albedine. Sed probo q nō quia queritur in quo p̄dicamento poneretur illa actualis inherētia. Nō eñi potest poni in aliquo determinato predicamēto quia cōuenit nouē generibus accidentiū ergo non est in determinato predicamēto. Item respectua realis nō potest fundari in alio respectu reali ergo ista inherentia actualis non est aliquid distinctum a paternitate que inheret subiecto. Itē inherentia actualis inheret albedini contingenter quero ergo per quid inheret albedini. si dicas per aliam inherentiam actualem procedetur. Si dicas q illa inherentia actualis non inheret per aliam inherētiā pari ratione standum fuit in prima. Itē vel iste respectus actualis est posterior albedine vel prior. Si posterior ergo non repugnat albedinē eē naturaliter absq subiecto. si prior ergo non potest concipi sine actuali inherentia. Forte dicis q hoc est verum scđm phm̄. Contra philosophus in ca. de vacuo querit si esset spaciū in quo tantum eēt color aut sonus vtrum ibi esset vacuuz et respondet q sic si eēt receptiuuz corporis. Manifestuz est autem q hec questio ex prio intellectu eī⁹ icluderet cōtradictoria si color nō possz cōcipi sine actuali iherētia ad subiectū cū subiectū ei⁹ nō possit eē nisi corp⁹ Et sic nō tñ esset color sz ēr corp⁹ Et p ɔ̄ns nō eēt vacuū ¶ Ad istas rōnes phi dicēt theolog⁹ q nō ē simile de effectu formali et de mā in qua Et si dicatur effectus formalis realiter distinguitur a forma ergo deus potest ipsum facere sine forma Negatur consequētia cetera soluūt ex opere nr̄o de ente et essentia Quibusdem videtur q qualitates non possūt esse sine subiecto quo quod est quantitas sola autem quantitas potest esse sine omni subiecto Sed cōtra Beatus thomas dicit albedinem posse esse separatam Item qualitas est perfectior q̄titate ergo potest esse sine subiecto Forte negas antecedēs quia q̄titas propinquior est perfectiori simpliciter scilicet substantie ergo est perfectior sed hoc nichil est quia sapiētia et similes qualitates videntur magis conuenire cum sapiētia increata q̄z q̄titas Alij dicūt q qualitates non sunt in quantitate quia accidens non potest esse subiectum accidētis. Sed contra quod predicatur per se 2°. modo de alio est in eo sed ī sciētia mathematica demonstrando passiones de accidētibus ergo sunt in eis quia motus est subiectum velocitatis et tarditatis Et equalitas fūdatur in quantitate.

¶ Nunc considerandum est an deus suppleat omne genus cause efficientis et de hoc dicit S. T. li. 3. contra gentiles ca. 69. q auicēna posuit omnes formas substantiales ab intelligentia agente effluere accidētales autem formas eē ponebat materie dispositiones que ex actione inferiorum agētium materiam disponentium prouenirebant. Auicebron. in lib. fōtis vite dicit q nullum corpus est actiuum sed virtus substantie spiritualis pertransiens per corpora agit actiones que per corpora fieri videntur Hec etiam est opinio quorūdam maurorum vt narrat Raby moyses de potentia. q. 3. ar. 7. Et si obiceret cōtra eos q ex applicatiōe ignis ad calefactibile semper sequitur calefactio nisi sit impedimētū ergo ignis est causa caloris per se Dicebāt q de⁹ ita statuit vt iste cursus seruaretur ī rebus q nunq̄ ipse calorem causaret nisi apposito

igne. Sed isti destruunt ierarchiã naturalem quã alij vocant cathenam auream secundum quam inferiora reguntur et causantur o superioribus per causas naturales medias. Item hec positio repugnat sensui. Si em̃ ignis non generat calorẽ tunc per calorem et sensationem non possemus iudicare ignem esse calidum quia nec sensatio nec calor quem percipimus secundum istos est ab igne. Itẽ tunc forme ꝛ virtutes naturales frustra essent collate reb⁹ sicut si cultellus non incideret frustra haberet acumen. Item qui dat principale dat ea que sequuntur ad illud sed facere aliquid actu consequitur ad esse in actu vt patet in deo igitur. Item tunc per nullum effectum manifestaretur virt⁹ alicuius cause create et sic non posset virt⁹ creata cognosci. ¶ Alij dixerunt ꝙ deus nullo modo cõcurrit ad actionem rerum naturalium. Sed res naturales sic sunt institute vt nulla alia causa concurrente possint agere. Sed ꝯtra hoc obicit discipl⁹ quia tunc deus non esset naturaliter prescius futurorum quia si voluntas hominis sit totalis causa sui actus voluntatis sine deo ergo q̃tumcũq; voluntas diuina ponatur determinata ad vnam partem adhuc poterit voluntas creata aliter velle et sic nõ erit certitudo in sciẽtia dei. Item tunc deus non esset omnipotens quia potest a voluntate impediri. Non em̃ potest scire actum volũtatis mee esse nisi voluero.

¶ Notandum preterea ꝙ circa actiones rerũ due sunt opiniones solemnes doctoꝝ subtilis in. 4. d. 12. q. 3. tenet accidens se solo posse agere et producere quasdã formas accidentales non autem substantiales quia accidens non potest producere vniuoce formam substantialem cum sit alterius generis nec equiuoce quia causa equiuoca semper est ꝑfectior suo effectu sed accidens non est perfectius substantia ergo non potest eam producere. Si em̃ inquit non omnis causa equiuoca sit ꝑfectior tunc posset dici ꝙ musca est perfectior deo quia non potest hoc alr̃ improbari nisi qr de⁹ est causa equiuoca musce. Et similiter posset dici ꝙ totum vniuersũ est factum a musca licet sit perfectius ea. Contra suam opinionem ipse instat quia albedo est causa equiuoca sue intellectionis et tamen non est perfectius ea quia est ens spirituale. Item secundũ galienum in semine est quedam virtus formatiua fetus que tamen non est nobilior fetu cum sit accidens. Item multa animalia generantur ex putrefactione que sunt nobiliora putrefactis et ipso celo quia quodlibet animatum est perfectius inanimato celum autẽ inanimatum est. Ad ista dicit ꝙ albedo nõ est causa totalis intellectionis. sed ita posset dici ꝙ quando substantia generatur ex accidente tunc non est causa totalis sꝫ concursus generalis dei coagit. Aliter arguitur ab eodem quia accidens separatum vtputa calor potest in aqua ꝓducere tantam caliditatem ꝙ expellet formã substantialem aque ergo producet aliam formam substantialem quia materia nõ potest esse sine forma nec potest annichilari. Hic respondet vno modo ꝙ caliditas licet q̃tum est ex parte sui possit producere quẽlibet gradũ in passo tamẽ hoc repugnat sibi in hoc casu ex parte passi. Et si queratur an possit producere gradũ caloris incompossibilẽ forme substantiali ipius aque dicit ꝙ hoc implicat quia si talis gradus sit in aqua iam non est incompossibilis forme aque quia nihil manet sub aliquo sibi incompossibili. Sed contra tunc nunq̃ alterãs per alterationem corrumperet subãm qr nunq̃ producit gradum incompossibilẽ alterabili. Concedit illatum quia prius naturaliter nõ corrumpitur per aliquid posterius naturaliter sed quicquid est inductum ab alterante est posterius forma substantiali rei alterabilis ergo per nullum tale corrumpitur substantia alterabilis sed substantia solũ corrumpitur a substantia. Sed cõtra tũc minima gutta aque nõ posset corrumpi a maximo calore separato si circundaretur eo. Respondet concedendo vel dicit ꝙ corrumperetur ab agẽte vniuersali scꝫ celo ad quod est fuga naturalium vel si celum non sufficeret recurrendum est ad deum. nec hoc est fugere ad miraculum quia deus regulariter supplet impotẽtiã nature. Aliter arguitur manifestum est ꝙ forma ignis nõ põt stare cũ quacunq; frigiditate nec sine aliqua caliditate ponam⁹ g° ꝙ nõ possit stare cum frigiditate vt. 6. nec sine caliditate vt. 4. tũc sic frigiditas vt. 10. separata ꝑ tẽps cõtinue agẽdo ꝓducit quẽlꝫ gradũ frigiditatis ĩfra. 6. g° i fine tẽporis forma ignis est corrupta. Item illa frigiditas est corruptiua vnius gradus caliditatis ipsius ignis ergo et cuiuslibet quia omnes grad⁹ sũt homogenei. i. vnius speciei et resistentie. Item arguit aureol⁹ secundum phm̃ generatio et alteratio sũt due mutationes habẽtes necessario concomitãtiã. Nam impossibile est ꝙ alteratio sit vltima quo ad terminum quin in eodẽ instãti sit forma substantialis et dispositio vltima semper est ab eodeꝫ a quo est forma substantialis sed ab accñte secũdũ se sũpto siue separato potest eẽ dispositio vltima vt prius patuit ergo et forma substantialis alteratio enim aliquomodo terminat̃ ad formã substãtialẽ. Deinde pro solutione alterius argumẽti de semine dicit scotus in 2. d. 18. ꝙ semẽ cuiuscũq; agentis est imperfectius eo vnde nõ est principiũ actiuũ generatiõis vel vltime forme substantialis. Et si queratur a quo ergo gñantur animalia viuẽtia dicit ꝙ ab angelo vel a deo. Nõ ab angelo quia ãgelus nõ agit nisi mediãte motu celi relinquitur ergo ꝙ a deo. Sed cõtra sequeret̃ ꝙ equus nõ gñaret equũ nec homo generaret hoiem qr q̃ro vt̃ pr̃ gñat gñ est ꝛ hoc nõ opꝫ. Generat ergo quãdo est mortu⁹. Sed tũc nõ est nisi ĩ ꝟtute q̃ est ĩ semine ergo ꝟtus que est ĩ semĩe est pĩcipiũ actiuũ geniti sed hoc vĩ det̃ coincidere cũ opĩone mauroꝝ et auicẽne. Itẽ caliditas ꝓducta ex reflexiõe radioꝝ solariũ ĩ speclo cõcauo ꝓducit formã substãtialẽ ignis vt experiẽtia ꝓbat ꝛ tñ nõ vr̃ aliqd̃ agẽs pticlãte aliud cõcurrere igr̃. Itẽ ex forti ꝑcussiõe duoꝝ lapidũ gñatur ignis q̃ nõ ꝓducit̃ nisi ex vehementi motu eoꝝ dico g° ꝙ accñs ĩ ꝟtute sbẽ aq̃ tñ ẽ sepatũ põt ꝓducẽ subãm sed nullũ accñs virtute ꝓpria producit substantiam. Secundum patet quia nullus effectus

adequat⁹ virtuti superiori pōt pduci a virtute inferiori tanq̄ a cā totali vt pz ex rōe adequatiōis sz effect⁹ vniuoc⁹ q̄ est subā ē adequat⁹ cāe vniuoce q̄ ē subā q2 causa vniuoca habet pro termino adequato effectum vniuocū quia si produceret aliquod nobilius se tunc esset equiuoca. Sed omne accidēs est inferius substantia ergo nulla substātia potest ab accidente virtute propria produci. Et ideo per hoc sufficienter potest probari ꝙ deus est ens perfectissimum vt patz ex S. T. 1ª. q. 4. ar. 2. vbi ait ꝙ quicquid perfectionis est in effectu oportet inuenire in causa effectiua vel scd̄m eandem rationem si sit agens vniuocum vel eminētiori mō si sit agēs equiuocum. Deinde dicitur ꝙ forma substantialis nunq̄ agit mediātibus qualitatibus actiuis z passiuis vt dicit. S. T. 3ª. q. 77. ar. 3. ad 3m. vnde accidentia sunt quasi instrumenta ipsius substātie.

¶ Contra hec arguitur destructo priori essentialiter destruitur posterius sed esse est prius q̄z agere et esse accidentis est inesse ergo si accidens sit separatum ipm nichil agit. Item actiones sunt suppositorū vt patet prio metha. sed accidens nō est suppositum igit͛. Item mathematica non agunt sed accidens separatum a q̄titate est ens mathematicum ergo non agit maior est philosophi. 3. metha. Et S. T. dicit 1ª. q. 5. ar. 3. ad 4m. ꝙ entia mathematica abstrahunt a ratione finis et sic non habēt rationem mouentis.

¶ Secundo. 1. de ge. dicitur ꝙ agens et paciens debent cōicare in materia sed accidens cum nullo cōicat in materia. Item accidens separatum non est extensum ergo non habet moduz q̄titatiuū et per consequens non est actiuū patet consequētia q2 ad hoc ꝙ agens naturale agat oportet ꝙ sit approximatum passo approximatio autē fit secundū situm qui cōuenit tantū extensis et quantis.

¶ Tertio si accidens separatuz haberet suā actionem ergo species intelligibiles separate ab intellectu poterunt intelligere et potentia currendi separata ab homine poterit currere. Item tunc accidens separatuz posset moueri quia grauitas separata ageret ergo descenderet quod tamen est falsum quia nichil mouetur nisi corpus. Item tūc aliquid citra deum esset sua potentia actiua quia caliditas separata ageret per suā essentiam sicut quādo erat in subiecto. Item si accidens separatur p miraculum ergo cessante miraculo et approximata subā accidēs naturaliter faciet se inherere substantie a qua prius fuit separatū patet sic q2 prius fuit separatū p miraculum gº cessante miraculo rebus exn̄tibus in sua natura nō erit amplius separatum z sic albedo effectiue faciet subiectum albū. Itē si accidens hz miraculose p se esse ergo hz esse substantie q2 p suū eē q̄d est inesse nunq̄ pōt habere per se esse vel per se subsistere q2 subsistere ē de predicamēto substantie nō autē esse accidentis.

¶ Quarto arguitur pro auicēna q̄titas impedit actionē sed omne corpus est q̄tuz ergo nullū agit aīs ptz q2 ponderosa non possunt moueri ergo q̄titas impedit motū. Itē forma nō fit ex aliquo q2 non hz materiā ptem sui ergo creatur ergo ē a solo deo. Itē accidens nō transit de subiecto in subm̄ gº actio corporis nō pōt transire in aliqd̄ passum.

¶ Quīto vel de⁹ et natura agūt vna opatiōe vel duab⁹ nō primū quia sunt alteri⁹ nature z vna opatio nō pt eē in duobus nec scd̄z quia due opatiōes non possunt terminari ad idē factuz forte dicis ꝙ terminantur ad idem secundum prius z posterius Cōtra natura imediate atingit effectū z similiter deus igitur. Item conseruare rē non est operari p illā rem sed deus non agit in rebus nisi eas cōseruando et eas instituit vt possent sine alio operari ergo deus non operatur in rebus si eīm operaretur hoc esset aliquid cōferēdo rebus sed tūc quero an illud sufficit ad hoc ꝙ res naturalis agat absq̄z cōcursu dei vel nō si primum ergo eadē ratiōe potest dici ꝙ virtus naturalis sufficiebat si secundū tunc oportebit ꝙ iterum aliud faciat anteq̄z res agat z sic in infinitum.

¶ Sexto tunc idem produceretur necessario z cōtingenter quia a deo res producuntur libere z per consequens possunt non produci et a natura producuntur naturaliter ergo necessario. Item actio dei et creature distinguūtur ergo possunt separari ita ꝙ erit actio creature sine actione dei. Item tūc voluntas nō esset libera quia non potest agere nisi supposita actione dei sed non est in sua potestate ꝙ deus agat. Item deus est causa sufficiens ergo superflue ponitur actio creature Item deus producit totum vel partem effectus si primum ergo agens naturale nichil facit si secūdum ergo alteram partem agens naturale producit se solo.

¶ Septimo in generatione hominis de⁹ se solo producit animam ergo hoc etiam potest teneri in generatione aliorum animalium ꝙ scilicet solum disponunt materiam ad susceptionē forme si enim dicas ꝙ celum sufficit ad producendum animalia genita ex putrefactione pro quanto agit in virtute intelligentie ergo etiam celum agens in virtute itelligētie cū homine poterit producere animā ipsius hominis. Forte dicis ꝙ materia est in potētia ad animam vegetatiuam et sensibilem non autem ad animam rationalem Contra Ex anima ratiōali et materia fit ens naturale per se ergo materia se habet vt potentia Item non sequitur homo generat hominem ergo producit animam rationalē ergo etiam non sequitur in alijs rebus.

¶ Octauo arguitur ꝙ per generationem naturalem non producatur forma naturalis quia forma prefuit ante generationem igitur. antecedens pz quia philosophus dicit in 16º de animalibus ꝙ virtus que est in semie est sicut filius de domo patris egrediens sed filius est anteq̄z egrediatur de domo et est eiusdem speciei cum patre ergo semen est eiusdam speciei cum patre ergo habet animam q̄n adhuc est in patre. Item arguitur ꝙ in semine nō est principiū actiuū generationis ipsius forme q2 tunc idem corrumperet se quia ad introductionez illius forme sequitur corruptio seminis et per consequens omnium accidentium eius.

Item principium vni forme non est principiū actiuum diformitatis nisi passiuum, sit difforme sed sa

men est vnifforme et vnigenitum et similiter materia ergo non potest alterari ad tantam diuersitatē quanta apparet organis ex suis geniti scilicet corporis organici.

¶ Nono arguitur ꝙ substantia agat non mediante qualitate quia subiectum producit effectiue suas potentias scdm. S. T. 1a. q. 77. ar. 6. ad. 2m. et nō mediāte alia qualitate. Itē aqua calida reducit se ad frigiditatē et non mediāte alia qualitate Forte dicis ꝙ inanimata non mouent se et per cōsequens ꝙ aqua non reducit se ad frigiditatem. Contra forma est magis natura ꝙ̄ materia sz materia est principium passiuum motus naturalis ergo forma est principiuz actiuū. Forte dicis ꝙ aqua reducit se ad frigiditatē actualem per aliquā qualitatem que vocatur frigiditas virtualis et hec est instrumentum forme substantialis. Sed cōtra forma substantialis aque non distat ab aqua ergo nō requirit instrumentum. Item in primo instanti eē ipsius aque tunc producit istam frigiditatem virtualem querentur ergo mediante quo Forte dicis ꝙ aqua nunꝙ̄ est difformiter frigida ꝛ ideo vna pars alterat aliam et eam reducit ad frigiditatem. Sed contra a proportione inequalitatis nō fit actio ergo pars que est calidissima non potest ab alia reduci ad frigiditatem. Itē lapis seclusa grauitate inclinatur ad descendendum deorsum ergo potest sine alio medio producere motum deorsum. Item illa forma est immediatum principium agendi in qua generans et genitum assimilatur sed generatum assimilatur maxime generanti in forma substantiali. Secundumquid autē sibi assimilatur in accidentibus ergo forma substātialis sine alio medio est principium actionis. Itē nisi substantia immediate produceret accidens procederetur in infinitum. Item substantia est prius accidente ergo actio substantie est prior actione accidentis sed in illo priori accidens non agit igitur.

¶ Decimo probatur ꝙ accidens existens in subiecto non solum est agens instrumentale et forma substantialis agens principale vt dictum est quia calor aque calefacte calefacit principaliter. Forma eni eius potius frigefaceret. Item posita frigiditate aque manus frigesit omni alio secluso nō autem econuerso puta si ponatur aqua sine frigiditate ergo frigiditas est totalis causa. Item quando vapor eleuatus ascendit sursuz ille motus causatur a leuitate tantum et per hoc posset probari ꝙ leuitas est natura. Item tunc omnis motus eēt naturalis vtputa quando aqua calefacit manum quia hoc esset a forma eius. Et similiter arguitur de motu sursum qui est per leuitatem.

¶ Undecimo deus prius producit res ꝙ̄ agēs naturale quia prius est deus agere ꝙ̄ agens naturale agere non eni conuertitur subsistendi consequētia ergo prius res est ꝙ̄ agens naturale agat sz qd iam est a nullo potest produci igit. Item deꝰ nunc eodem modo se habet sicut haberet si produceret res se solo terminaret totaliter productionem rei ergo et nunc. Item cōmen. dicit. 9. metha. C. 7. ꝙ moderni ponunt vnum agens omnia entia causare sine medio scilicz deum et conuenit illis dicere vt nullum ens habeat propriam actionem naturaliter et per consequens non habebunt essentias proprias. Actiōes enim nō distingūtur nisi per essentias diuersas Et ista opinio est valde extranea a natura hominis. 12 ꝛc̄. Item oē calidum est a primo calido ergo omne esse est a primo efficiente et non ab agente naturali.

¶ Ad primum dicendum ꝙ accidens non dependet a subiecto essentialiter et ideo nō est essentialiter posterius. Sed cōtra actio accidēns et actio substātie hn̄t ordinē eēntialē ꝗ actio accn̄tis ē eēntialiter posterior ideo dicunt alij ꝙ actio accidentis non posset esse sine substantia nisi deꝰ suppleret vicem substantie. i. causalitatem. Sed de hoc alias. Ad aliud dicunt quidam illam propositionē nō haberi in phō sed bn̄ dicit philosophus ꝙ actiones sunt singularium aliter tamen dicitur ꝙ accidens separatum habet modum suppositi. Sz queritur cum abstractum non predicetur de concreto. An ista sit vera albedo separata est agens et calefaciens Dicendum ꝙ sic. Ad aliud dicitur ꝙ quantitas habens accidentia naturalia non est ens mathematicum et ideo potest agere. Sed an ꝙ̄titas sine accidentibus videretur dicendum ꝙ non licz vocetur sensibile per se. 2. de anima.

¶ Ad secūdum dicitur ꝙ hoc verum est de agētibus vniuocis Ad aliud dicitur ꝙ accidens separatum a substantia adhuc est in quantitate et ꝑ consequens extensum vtrum autem seclusa quantitate ageret de hoc postea.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ species et qualitas non sunt principium totale suarum operationū et ideo separata non possent eas exercere Sed cōtra calor etiā non est totalis causa quādo est in homine ipsius calefactionis Item species in visu videtur esse totalis causa visionis ideo videtur quibusdam ꝙ species et charitas separata possent introducere suos actus in anima quia S. T. dicit prima parte ꝙ nichil differt adhoc ꝙ forma sit principiuz actionis ꝙ sit inherēs vel ꝙ sit per se subsistens. q. 56. ar. 1. Sed dico ꝙ nō est simile de istis accidētibus spiritualibus et alijs quidam dicunt hec accidentia non posse separari quia non indiuiduātur seipsis vt ꝙ̄titas sed contra anima separatur. De calore dicitur ꝙ deus communicaret sibi potentiā actiuam quod si non faceret forte nō ageret vel dicitur ꝙ nulla substantia circa deum est sua potentia actiua Ad aliud negatur consequētia Ad aliud dicitur ꝙ esse quod prius habebat accidēs quādo erat i subiecto nūc ē eē ꝑ se accn̄tis ꝛ priꝰ hēbat illd eē erat tamē in potētia obediētie vt eēt per se non secundum propriam naturam et ideo non est de genere substantie.

¶ Ad quartum dicit. S. T. lib. 3. contra gentiles ca. 69. ad quartū ꝙ quantitas non impedit actionem forme nisi per accidens vnde corpus quod habet minus de materia et plus de forma sicut ignis est magis actiuum. Ad aliud dicitur ꝙ forma non fit vel si fiat habet naturam in qua quod sufficit.

¶ Ad quintum dicit. S. T. de potentia. q. 3. ar. 7. 3m. ꝙ deus et natura immediate operantur idem duabus operationibus subordinatis. Quidam dicunt ꝙ deus immediate attingit formaȝ rei immediatione virtutis quia nulla causa attingit suum effectum nisi virtute prime cause eo ꝙ prima causa applicat quodlibet agens ad operationem sȝ agētia naturalia agunt immediate immediatione suppositi. ¶ Ad aliud dicit ibidē ad septimū ꝙ id quod a deo fit in re quo actualiter agat est vt intentio sola habens esse incompletum per modum quo colores sunt in aere ꝛ sic nō proceditur in infinitū Albert⁹ magnus cōmento suo. 29. vult cōcordare auicennam tum alijs capitulo. 3.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ idem effectus producitur a deo et ab agente naturali necessario necessitate nature. Ad aliud dicit. S. T. de potentia q. 3. ar. 7 ad. 23m. ꝙ volūtas dicitur hebere dominiū sui act⁹ non per exclusionē cause prime sed quia causa prima non ita agit in voluntate vt eam de necessitate ad vnum determinet. Et ideo determinatio actus relinquitur in potestate rationis et voluntatis. Sed contra voluntas quantum est de se est indifferens ad plures actus eiusdem speciei ꝙ ergo producat hunc et nō illum hoc est quia a deo determinatur. Negatur consequentia sed est ex libertate voluntatis. Ad aliud dicit ibidem ad 16m. ꝙ deus perfecte operatur vt causa prima requiritur tamē operatio nature vt causa scd̄a non absolute sed vt seruetur ordo in rebus. Ad aliud dicitur ꝙ de⁹ producit totum sed non se solo nisi vno modo vide. S. T. contra gentiles libro. 3o. c. 70. ad 3m.

¶ Ad septimum dicit ibidem ar. 11. ad 15m. ꝙ anima rationalis excedit totū ordinē corporaliū principiorum vnde nullum corpus potest agere etiam vt instrumentum ad eius productionem. Sed contra homo generando disponit materiā ad formaȝ rationalē ergo agit instrumentaliter ad eius productionē. Negat cōsequentia qꝛ anima rationalis excedit modum actionis vt inquit. S. T. opus. 32. quia non est forma materie penitus immersa. Generatiua eīn potētia hominis non est tota virtus anime humane sed vna pars eius que conditiōes materie non excedit. Et ideo in generatiōe hominis non attingitur ad idem specie ex vi generationis sicut in alijs ꝗtuntūqȝ eīn materia secundum naturam disponatur ad aīam humanam deus tamen posset eam non creare. Sed contra oē agens agit sibi simile et omne agens agit per virtutē forme ergo illud quod agens agit est forma facti ergo forma hominis geniti est per actionem generātis alias generatio hominis non esset actio vniuoca nec filij assimularentur parētibus ꝗtum ad dispositiones anime. Item quicunqȝ dat vltimum cōplementuȝ operationi alicui ille operatur formā ymo sanctus thomas dicit de veri. q. 8. 3. ar. ꝙ dispositio vltima est naturalis et ab eodē a quo ē forma substantialis sed ab homīe est dispositio vltima ad animā rationalē. Item homo est perfectior alijs animalibus ergo stante solo concursu generali dei hō gn̄aret hoīem. ꝛ phūs dicit. 16. de aīalib⁹ ꝙ in gn̄atione femina dat corpus ꝛ anima est ex mare.

Item si deus non necessario infundit animam ponam⁹ ergo ꝙ eā nō īfūdat et tūc ꝗrit quid erit illud quod remanebit ex generatione hominis vel erit homo vel brutum Item quare deus nō posset communicare homini illam virtutem vt generaret hominem secūdum formam Item homo stāte concursu dei generali est corruptibilis ergo et est generabilis Forte dicis ꝙ nō est possibile quin deus animam illam infundat facta dispositione Hoc nihil est quia recta argumentatio et probatiua fūdatur aliquādo in aliquo impossibili quia philosophus. 4. phisi. probat ꝙ tempus nō est motus celi qꝛ tūc posito ꝙ essēt plures mot⁹ celi seqͤretur ꝙ essēt plura tēpora Respōdet. S. T. ibidē ar. 9. ad 5m. ꝙ homo generat sibi simile per virtutem anime rationalis non ꝙ ipsa sit immediatum principium in generatione humana agens sed vis generatiua in semine patris agēs in virtute anime rationalis Deinde dicit ad 6m ꝙ quādo for̄a est subsistens ad hoc ꝙ agens generet sibi simile vniuoce non oportet ꝙ sit causa forme sed ꝙ sit causa vnionis talis forme ad materiam Et idem ponit ad 26m. Sed contra Si homo esset solum causa vnionis sequeretur ꝙ actio hominis nō terminaretur ad substātiam et sic nō esset generatio Negatur consequētia vt patet ibidem ad 19m. Si dicatur illa vnio ē relatio ergo non terminat actionem generātis dicitur ꝙ vnio capitur pro natura habēte partes vnitas Alia argumēta bene procedcrēt si anima esset alio modo factibilis ꝗ per creationem Et cum queritur. Si deus non infunderet animam rationalem in qua specie esset illud cōpositum potest dici sicut de embrione ꝙ nō esset ī genere vel specie nisi per reductionem vt dicit. S. T. ibidem ad 10m Alij dicunt ꝙ haberet animam sēsitiuam multo perfectiorem ꝗ sit aīa cuiuscūqȝ bruti ꝛ ibidem. ad 29m. dicit ꝙ verbum philosophi itelligēdum est de aīa sēsitiua.

¶ Ad octauū dicit. S. T. ibidem ar. 12. ad 3m. ꝙ virtus non assimulatur filio egredienti ꝗtum ad cōplementum speciei sed ꝗtum ad acquisitionē. Sȝ queritur quō ille qualitates que sunt in semine producunt formam substantialē. Dicendum ꝙ eam producunt pro quāto agunt in virtute substātie generantis. Contra quero quid intelligitur per istā virtutem non aliqua subā ergo accidens tūc vel istud accidens aget virtute propria vel per aliquā virtutem quā habuit a substantia ipius generantis Si primū ergo accidens virtute propria producit substantiaȝ. Item causa in actu et effectus in actu sunt simul ergo ipsuȝ generans nullomodo potest dici agere per istam virtutem positam in semine.

¶ Item nichil est causa instrumentalis respectu illius quod non est quia instrumentuȝ est mouens motum ergo virtus que est in femine non agit tāꝗ instrumentum generantis quia forte generans ē mortuus. Dicendum ꝙ agit virtute substantie a qua prius informate per quam virtutem intelligimus primo ipsum accidens resoluendo locutionē trāsitiuam in intransitiuam quod quidē accidēs in substantia fuit virtuosius ratione subiecti ꝗ natū est

esse ex proprio genere ideoq̃ dicitur virtus substãtie et est nobilius seipso sumpto scd̃m propriã rationem. Sicut etiam calor hominis ratione subiecti nobilior est calore plante aut ignis. 2° ipsum eẽ accidentis quod in subiecto acquisiuit et est accidẽte nobilius vtrumq̃ horum dicitur virtus substantie. i. quã habuit a substantia et in subã saltem materialiter et retinuit vlterius dicit petrus de palude ꝙ potest agere virtute dei et celi qua agebat in substantia sed has duas virtutes recipit accidens subiectiue et transitiue. A proprio autem obiecto accipit virtutem intransitiue licet autem talis substantia in proposito nõ sit in se est tamen in suo effectu et per illum agit et ip̃e effectus quãdiu retinet virtutem substantie tamdiu mouetur ab illa.

¶ Notandum ꝙ scd̃m capriolum totale agens dicitur dupliciter. Primo ex parte effectus quia scilicet totum effectum producit et sic agens instrumẽtale posset dici totale licet non sit perfectius effectu. Secundo quia producit se solo exclusis prioribus causis. Et notandum secundum. S. T. vbi supra ar. 9. ad. 16m. ꝙ virtus formatiua que in principio est in semine manet adueniente anima rationali et que prius fuit formatiua corporis fit postmodum corporis regitiua. Et scd̃m hoc idem non corrumpit se. Alij dicunt ꝙ aliquid ꝑ accidens est corruptiuum sui sicut phenix dicitur comburere se et lignum mouet se deorsum et aliquando cadit infra ignem. Sed dices inanimata non mouent se. Pro quo vide. S. T. opus. 32. Ca. 1. ꝙ leue quandoq̃ dicitur actiuũ et qñq̃ passiuũ principium motus vt est eius instrumentum generantis potest dici principiũ actiuum motus quo. Deinde dicitur ꝙ principium vniforme vt est instrumentum aĩe est principium difformitatis.

¶ Ad nonum dicunt quidam ꝙ subiectum nõ proprie efficit suas potentias. Sed ꝯtra. S. T. opus. 70. q. 5. ar. 4. ad. 4m. dicit ꝙ subiectum se habet ad aliqua accidentia non solum vt potẽtia passiua sʒ etiam vt potentia actiua. ideo aliqua accidẽtia naturaliter perpetuantur in subiectis suis. Itez oĩs potentia mere passiua est contradictionis vt dicit 9. metha. Substãtia autẽ respectu proprie passionis non est in potentia contradictionis hoc est ꝙ possit eas habere et nõ habere ergo non est soluz causa passiua eius sed efficiens. Sed hic dicit Capriolus negando maiorem et patet instãtia de materia celi respectu figure. Quicquid ergo sit dico ꝙ substantia non est causa effectiua suarum passionũ per modum transmutationis sed per modum simplicis emanationis. Ad aliud dicitur ꝙ natura ꝑ se est pricipiũ motus nec ab aqua potest omnia frigiditas actualis remoueri ideo cessat argumentũ. Quidã dicunt ꝙ ab aere circũstante reducitur ad frigiditatem. Contra aliquãdo aqua fit magis frigida q̃ aer circũstans sed a proportione inequalitas non fit actio igitur. Item ponat in vacuo. Itẽ tũc aqua semper fieret et summe frigida quia aer circũstans vel celum ea facilitate qua corrũpit vnum gradum frigiditatis etiã corrumpet quẽlibet. Alij dicunt ꝙ propter densitatem producit in se frigiditatem. Sed contra ferrum frigescit tamen non condensatur. Et dico ꝙ satis probabile est ponere frigiditatem virtualem quã etiam ponimus ꝙ et omnia alia patent ex dictis.

¶ Ad decimũ dr̃ ꝙ nõ est incõueniẽs in actionib⁹ non naturalibus ꝙ forma substãtialis subiecti nõ sit principale principium actionis vt patet apud theologos in sacramentis sed generans vel celuz cum talibus accidẽtibus principaliter agit secus autem est in alijs actionibus.

¶ Ad vndecimum dicitur non ideo dicitur de⁹ prius naturaliter agere q̃ causa secunda quasi agat in aliquo instanti nature in quo res naturalis nõ agit sed quia eius actio nõ dependet ab agẽte naturali sed ecõuerso. Deinde dico ꝙ aristoteles nõ voluit excludere a rebus actionẽ cause prime quicquid sit de cõmentatore. Ad aliud dicitur ꝙ idẽ effectus est a deo et a natura sed diuersimode vnde esse in vniuersali acceptum est a deo tanq̃ a causa vniuersali sed esse tale vel illud est ab hoc agente et Notandũ ꝙ primum agens quadrupliciter cõcurrit ĩ actiõe nãli 1° dãdo agẽti nãli formã ⁊ ꝟtutẽ 2° ip̃m ꝯseruãdo 3° applicãdo ei⁹ ꝟtutẽ ad op⁹ 4°. producit rẽ ipsã cum agente naturali.

¶ Sequitur in textu dicitur aũt fortuna.

¶ Circa hũc textum querũtur quinq̃ primo An casus et fortuna sit in cõtingẽti ad vtrũliber Secundo an fatũ imponat reb⁹ necessitatem Tertio an natura appetat producere mõstrũ. Quarto an secũdum phm̃ cõtingẽtia rerũ stet cũ scia dei Quinto An necessitas in rebus sumat ex ꝑte materie vel ex parte finis vel cause proxime.

AD primum sic proceditur videtur ꝙ casus et fortũa sint ĩ cõtingẽti ad vtrumlibet per rationes auicẽne quas ponit albertus magnus circa textum commẽti 48. quia cõtigẽs ad vtrumlibet se habet equaliter ad esse et nõ esse et sic nõ est magis determinatũ ad vnum q̃ ad alterum Si ergo eueniat hoc erit a casu Sed cõtra est S. T. auerrois alexander et themistius.

¶ Respõdeo dicẽdum secũdum S. T. lec. 7. ꝙ q̃dam negauerũt casum et fortunã propter duas rationes Prima quia omnia ista que dicũtur fieri a casu vel fortũa ĩueniũtur hr̃e aliquã causam determinatam aliã a fortuna Itẽ nullus ãtiquoꝝ sapiẽtum determiauit de casu et fortuna ergo signum ẽ ꝙ nõ est casus et fortuna Sed cõtra hos arguitur primo dato ꝙ nõ esset casus neq̃ fortuna tamen peccauerũt ãtiqui nõ determinãdo de ea quia si nichil fiebat a fortuna debebant de ea determinare ostẽdẽdo nichil fieri a fortũa Itẽ empedocles ponebat casũ ⁊ fortunam dicit eñ ꝙ plurime ꝑtes animalium fiunt a fortuna sic ꝙ in prima constitutione mundi fiebant capita sine ceruice. ¶ Item democritus dicebat ꝙ ex concursu athomoꝝ per se mobilium casualiter constitutus est mũdus ⁊ celum. Contra quẽ arguit phũs quia scd̃m eũ anima

lia et plante non fiunt a fortuna sed ab intellectu vel natura quod ex hoc patet quia non ex quocū𝔮 semine aliquid generatur sed ex determinato semine fit homo ergo multo magis in celo nihil fit a casu qꝛ celestia sunt diuiniora et sempiterna. Jtē nichil videmus in celo quod fiat a casu multa autem videmus in istis inferiorib⁹ a casu cōtingere. Tertia est opinio dicentiū fortunā esse causaꝫ. Et illa erat deus immanifestus intellectui humano q̄ ordinat omnia. Sed isti abusi sunt vocabulo fortune quia res secundū ꝙ comparantur ad eum amittūt rationem fortuiti quia aliquid vocatur fortuitum scd̄m ꝙ nō est ordinatum.

¶ Notandū preterea ꝙ ph̄us hic ponit tres diuisiones ad inuestigandū diffinitionē fortune. Quedam ei sunt que fiunt semper vt ortus solis. Quedam sicut frequenter vt ꝙ homo nascatur oculat⁹ Neutrum autē horum dicitur esse a fortuna Sed quedam fiunt in paucioribus vt ꝙ homo nascat̄ cū sex digitis. Et hec dicuntur ab omnibus fieri a fortuna aliquid est. Jtem quedam fiunt propter finē quedam vero nō. Et dicūtur hic illa non fieri propter finē que nō fiunt propter finē deliberatum sꝫ que finē ymaginatū tertia diuisio Eorū que fiūt propter finē Quedā fiunt scd̄m voluntatē et quedam nō sed fiunt a natura sed illa que fiunt a voluntate dicuntur fieri a proposito. Et que fiunt propter finem fiunt semper aut frequenter.

¶ Notandū p̄terea ꝙ cātum alie sunt per se alie sunt per accidēs. S12m hoc est dupl̄r vno mō ex parte cause. Alio modo ex parte effectus. Exemplum primi sic dicimus musicū edificare qꝛ musicum accidit ei quod est cā per se domus. Exempluꝫ scd̄i sicut diceremus ꝙ fodiēs sepulcrū est causa p accn̄s inuentionis thesauri qꝛ inuētio thesauri sequitur effectum per se ipius fodientis. Et si queratur q̄s est effectus per se ipsius agētis a proposito. Dicēdum ꝙ est illud quod euenit ex intētione agentis vnde quicquid prouenit in effectu vt in paucioribus preter intentionem est per accidens sꝫ quod semper vel frequēter cōiungitur effectui cadit sub eadem intentione. Stultum enī est dicere ꝙ aliquis intendit aliquid et nō velit illud quod vt frequenter vel semper adiungitur. Jtem causa per accn̄s duplex. quedā nichil operās vel preter intentionem et hoc dupliciter. s. attingens effectum vt fortuna vel ad aliquid ei coniunctuꝫ et sic est occasio. S. T. in 1º. d. 46. ar. 2. 3m. licet aliquando sit causa per se in 4º. dis. 38. q. 2. ar. 1. 4m. Ponit autem differentiam inter cām per se et per accidens quia causa per se est determinara et finita non autē causa per accidens eo ꝙ infinita vni accidūt fortuna ergo est causa per accidens in his que fiunt preter intentum Si eniꝫ finis esset intentus iam non esset fortuitus vt si aliquis hoc proposito iret ad foruꝫ vt pecuniam reportaret vel semper aut frequenter reportaret quando venit nō diceretur esse fortuna sicut non est a fortuna. Si q̄s frequenter madefacit pedem eundo per lutum licet hoc non intendat. Est ergo diffinitio fortune. Fortuna ē causa secundum accidens in hijs que fiunt secunduꝫ propositum propter finē in minori parte et ex hoc habetur responsio ad quesitum.

¶ Notandum preterea ꝙ fortuna immanifesta ē homini quia fortuna est causa per accidens et sic eius quod est a fortuna sunt infinite cause infinitum autem vt sic est ignotum. Exemplum vt ꝙ q̄s in foro inueniat debitorē hoc est quia venit ad forum propter infinitas autem causas potest venire ad forum patet ergo ꝙ fortuna simpliciter nullius est causa quia non est causa per se. Jtem recte vulgariter dicitur fortunam esse sine ratione quia ratiocinari non possum⁹ nisi de hijs que sunt semper vel frequenter quia habent causam per se. Sed q̄ritur an omnis causa per accidens possit dici fortuna et omne eueniens a causa per accidens fortuitum Dicendū ꝙ non quia causa fortuita aliquid opinatur ad effectum fortuitum licet nō intendat.

¶ Notandū preterea ꝙ fortuna diuiditur in bonā que dicitur eufortuniū ⁊ malā que dr̄ īfortuniū quādo scꝫ accidit alicui malū cū magnitudine vel priuatio magni boni licet quis nō habeat illud nisi in potētia propinqua quia quod parum distat nichil distare videtur Ex hijs patet quare enfortunia sint incerta quia sunt fortuna quedam

¶ Notandum preterea secūdum. S. T. lec. 10. ꝙ casus et fortuna differūt quia casus in plus est q̄ fortuna quia fortuna similiter infortuniū ⁊ eufortuniū solū fiunt ī habentibus diuinū sui act⁹ Alia enim potius aguntur q̄ agāt vnde fortuna videt̄ esse idem felicitati vel ei esse propinqua vel eē ipsa: si scilicet felicitas consisteret in bonis exterioribus vnde vulgariter bene fortunati vocātur felices quia bona exteriora in quibus plurimum habet locū fortuna deseruiunt instrumētaliter ad felicitatē Ex quo patet ꝙ ne𝔮 ianimatum ne𝔮 puer ne𝔮 bestia habent fortunam quia non libere agunt Similitudinarie tamen in ipsis reperitur enfortuniū vnde albertus protarchos dicit altaria esse bene fortunata et lapides quosdam quia honorantur alia autem cōculcantur et sic male fortunati dicūtur homines qui ab alijs conculcantur Nichil tamē prohibet ea pati a fortuna vt cū thesaurus inuenitur ab homine in inanimatis autē reperitur casus vt tum tripoda cecidit casu sic ꝙ ē apta ad sedendum Et casus accidit in hijs que sūt propter aliquid quod declaratur per vanum quod est nomen propinquum casui diuinantē vanū cum id quod est propter aliquid nō fiat eius causa vt si quis ambulet ad deponēdum super fluum nature Si hoc non accidat dicitur frustra deambulatio et eius deambulatio est vana Non est autem frustra Si balneato non deficiat sol quia balneatio nō fiebat vt sol deficeret. ¶ Notādū p̄terea ꝙ casus ⁊ fortuna reducuntur ad genus cause mouentis qꝛ est causa eorum que sunt a natura vel eorū que sūt ab intelligentia et sic presupponūt cām per se. Et ideo casus non est causa celi vt quidā dixerūt quia alias oporteret aliquid esse productum a causa per se ante celum. ¶ Notandū preterea scd̄m aug. in 4. de ciuitate dei quidam rudes opinati sunt fortunā esse deam et sic romani fecerunt sibi aram et eā

colebant et dicitur eius simul achrum fuisse locutū vt patet apud valeriū vnde iuuenalis sat. 10. Nullum numen abest si sit prudentia. Sed te nos facimus fortuna deā celoq3 locamus Sed cōtra fortuna aliqñ est bona et aliquādo mala ergo nō est dea sed potius demon. Item vel omniū est vna dea vel sunt tot dee quot sunt homines diuersimode fortunati. Item fortuna est sine ratione et ceca ergo vanum est eā colere. Si queratur ergo quid sit fortuna scđm veritatem vel ens rōnis videtur dicendū q sit relatio. Sed dices q est causa per accidens tunc queritur que res est ista causa per accidens.

¶ Notandū preterea q magna est difficultas apđ multos de ea bone fortune quare aliqui sunt bene fortunati vnde. S. T. dicit lib. 3. ɔtra gentiles ca. 92. q aliqui homies habent ex impressione corporis celestis aliquā efficaciā in aliquibus corporib9 faciendis quas alius non habet puta medicus in sanando et agricola in plantādo (et qr hoc sibi sepe euenit q sit bene fortunatus ideo non est dicēdum solū a casu) et miles expugnando vnde aliqui vidētur esse qui regulariter prospetant in vno ludo vel in aliis rebus ita q erunt duo milites qui in nullo videbuntur differre et vnus regulariter obtinebit victoriā alter vero non Queritur ergo vnde hoc ꝓuenit dicit. S. T. ibidē q aliquid potest alicui contingere a bona fortuna preter eius intentionē tripliciter scz scđm ordinem celestiū corpoꝶ vel dispōnem angeloꝶ vel etiā dei quia nr̄m corpus subdit corporibus celestibus et intellect9 angelis voluntas vero deo. Et ideo ex impressione celestium corporum vnus inclinatur ad aliquas electiones sibi vtiles quarū tamē vtilitatē propria ratione nō cognoscit. Similiter ab angelis intellectus vnius illuminatur ad eadē et ex hoc diuina operatione inclinatur eius voluntas ad aliquid eligendū cuius rōem ignorat et talis dicitur esse bene fortunatus et econtrario male fortunatus sicut Iechonias de quo dicitur scribe virum istum sterilē virum qui in diebus suis non prosperabitur. ¶ Et notanduz q ex impressione corporū celestiū dicit quis bene fortunatus et bene natus. Non eīn potest intelligi q hoc ex diuersa natura procedat q vnus vtilia sibi eligat et alius nociua preter rationē propriā cum natura intellectus in omnibus sit vna Sed scđz q intellectus homīs illustratur ad aliquid agendum non dicitur hō bene natus sed magis custodit9 vel gubernatus. Ex hoc patet vnde prouenit q homo aliquando estimat q aliquid sit bonū fieri Si tamē quereretur quare respōderet se nescire vñ qñ pueniet in finē vtilē quē nō pcōsiderauit erit sibi fortuitum

¶ Notandū tamē q bona moralia non sūt preter intētionem cū in electione consistant et ideo respectu eorum potest aliquis dici bene vel male natus nō autē fortunatus sed tantū respectu exteriorum bonorum que preter intentum eueniūt vnde ergo est q vnus miles potius vincit. Dicendū qr eligit conuenientia ad finem et ad hoc inclinatur per illuminationem intelligentie vel prima gentis. Ex quo patet dicit. S. T. q nemo potest esse bene fortunatus vniuersaliter ex virtute corporis celestis quia natura est ad vnū determinata fortuitū autē non est tantum vnum. ¶ Notandū preterea scđm phm̄ in libro de bona fortuna q esse bene fortunatum non est a natura qr natura eadem est in diuersis nec est precise a ratiōe qr bene fortunati aliqñ sunt magis insipientes et bene fortunati nescirēt suorum impetuū reddere rōnem. Item tunc bona fortuna quereretur per studium. Item bona fortuna non est a solo deo cum iniustos videamus esse bene fortunatos. Item deus est mouens vniuersale vniformiter agens q̄ntum est in se ergo q vnus sit bene fortunat9 oportet q hoc proueniat ex aliqua dispositione Dicit tamē philosophus ca. 2. q sicut maius bene regitur quam daimona dirigit Sic q̄dam dicunt q in taxillorum casu hic est bene fortunatus eo q ametur a deo vel propter aliquod dirigēs itrinsecum.

¶ Contra hec arguitur Pē aureolum quia philosophus ibidem habet pro icōuenienti q deus sit causa q mali sint bene fortunati ergo sanctus thomas eufortunium nō debet attribuere deo. Item libro. 1. cōtra gētiles ca. 88. Error est dicere q de9 omnia producit secūdum simplicem volūtatē et q i nullo oportet ratiōem reddē nisi quia deus vult ergo non est iste dicēdus bene fortunatus a deo. Item illud quod est possibile reduci i principia naturalia ridiculosum est reducere immediate ad deum vnde substrahētes actiones corporibus naturalibus vt dignificēt deum tāq̄ immediate omia facientem nō habēt cerebrum naturaliter abile ad bonum vt cōmē. dicit. 9. meth. cō. 7. imo si natura potest recipere talem virtutem actiuam videtur q deus esset inuidus si nō cōmunicaret creature quā si vellet ipse solus omnia facere sed nō videtur impossibile reducere eufortuniū ad principiū naturale sicut in dicamus de morte nec aliquod naturale puta per cometam productum a natura Itē ꝓsperitas fortune videtur esse absq3 meritis et demeritis vnde inter infideles reperiūtur bene fortunati ergo istud nō debet reduci in deum prouidētem secūdum merita vel demerita vnde dicere q a deo immediate quis peccator est bene fortunat9 est ponere q tum illo peccatore cōtinue miratulū facit Item secūdum philosophum de9 agit necessitate nature ergo q̄ntum est ex parte eius vnus nō est magis bene fortunatus q̄ alius.

¶ Secūdo arguitur q̄ eufortunium non euenit magis vni q̄ alteri ab angelis vel intelligētijs qr prosperitas fortune impedit homines sepe a salute ergo nō procuratur ab angelo custodiēte ans patet ex petrarcha dicēte q fortūs blāda insidiosior est q̄ minax et fortūe pspere regimē difficilimū est licet vtraq3 facies sit metuēda Item secūdum eum Omnis fortuna suas habet molestias que neminē enexit nisi vt alcior casus esset ergo effect9 bone fortūe nō est ab āgelis saltem bonis imo magis videt esse a demonibus quia diuitie que sūt bona fortūe iuuāt ad hoies decipiēdū vnde 4. ethi. dicitur q hoies iculpāt fortunam quia maxime digni existētes nequaq3 ditātur. Item āgeli boni magis persuadēt hoibus paupertatem q̄ prospe

ritatem et honores et tamen habentes ista dicim⁹ bene fortunatos igitur.

¶ Tertio queritur que res est fortuna Si dicatur ꝙ sit subā tunc vel est homo vel asin⁹ nec potest dici ꝙ sit accidens quia quod oīa rotat ad libitū non est accidēs sed fortuna eis hmoī igitur minor patet ex boetio li.2. prosa.1.et.2. Et a iuuenale sati.6. dr̄ improba hec aūt nulli accidenti cōueniūt. Itē fortuna dicitur hr̄e munera quibus est vtēdum non fidendū quia mendax varia leuis infida est.

¶ Quarto arguūt socij alberti magni vt ipse narrat negātes casuz et fortunā quia nichil est nisi cuius ortū legittima cā pcessit sed nullū tale est a casu. Item quicquid est preter primam causā est causatum et factū ergo habet causam non solum p accidens qz oē per accidēs reducitur ad per se igitur habet causā per se licet occultam que ab augustino de achade. casus vocatur.

¶ Quinto obijciunt mathematici quia vna est cā vniuersaliter ordinans ad finē vnicuiqz debitum z regens causas particulares sed quod est sic rectuz non recipit aliquid per casum et fortunā igitur antecedēs patet qz hec inferiora regulantur motu celi Et ideo oportet hunc mūdum inferiorem continuari lationibus superioribus vt dicetur in.1. peri geneos.i. de generatiōe. Item hesiodiste theologi dicunt oīa regulari a primo ente quod est deus cui omnia futura sunt presentia ergo simpliciter nichil euenit a casu sed omnia eueniūt scd̄m fidem catholicā immobiliter a deo vnde videtur heresis ponere casum et fortunā. Sunt autē quidam inqt albertus volentes predicta soluere ponentes duplices causas agētes scz vniuersalem et pticularē tunc dicunt ꝙ per respectum ad causā vniuersalez nichil euenit a casu sed bene si cōparetur ad causaz pticularē Sicut si paterfamilias mittat duos seruos ad eandā foucā per diuersas vias tunc obuiatio istorū est a casu per respectū ad seruū non autē per respectum ad patrēfamilias. Sed cōtra illa q̄ sic eueniūt eueniūt imobiliter simplr̄. Si ergo oīa hec inferiora sic eueniāt tūc perit liberum arbitriū et consilium. Item scd̄m hoc nichil fieret simplicit frustra quia q̄uis non cōsequatur finem intentum a nobis. Consequitur tamē finem intētum ab agēte primo. Item tūc primum agēs intenderet deffectum nature et pctā nature que sūt mōstra.

¶ Sexto recitat auicenna duas rationes. Prima omnis actio vel naturalis vel volūtaria est aliquo fine terminata ergo nō est casualis quia casus z fortuna sunt cause per accidens ergo sūt preter intētum et ideo male videtur diffinita fortuna ꝙ scz est in hys que fiūt secūdum propositum Itez impossibile est finē conuerti in non finem ergo siue nos intendamus siue non semp eiusdem rei est idez finis ergo nō fit a casu.

¶ Septimo Qui sepe lucratur ludendo ad taxillos nichilomin⁹ lucratur a casu ergo cas⁹ est in hijs que fiūt frequēter forte dicis ꝙ lucrū non est a casu quia lucrās intēdebat lucrari. Contra sequeretur ꝙ ludus alee non esset fortuitus. Item qui vadit semel ad forū et inueniēs debitorez hoc est a casu et etiā si frequenter inueniat. Item si cōtingēs ratum sufficeret ad fortunā sequeretur ꝙ ecclipsis solis esset a casu Et plato dicit ꝙ cōiūctio oīm planetarum fit in.36000. annis semel ergo in celo aliquid fit a casu quod est cōtra phm̄.

¶ Octauo arguitur ꝙ casus z fortuna nō sint cause per accidēs quia causa per accidēs nichil operatur ad effectū secus autem est de fortūa quia alias effectus non denomiaretur casualis. Item tūc musicus esset casus respectu domus quia est eius causa per accidens. Item arguit. S. T. lec.8. contra primā diuisionem phi quia nullā facit mencionem de hijs que sūt ad vtrumlibet Forte dicis ꝙ illa q̄ sūt ad vtrumlibet vt sic nūq̄ fiunt. Cōtra illa que sūt ad vtrumlibet magis nata sunt fieri q̄ contingentia raro Item contingens raro nō habet cām per se sed quod nō habet causā per se equaliter se hēt ad eē z nō eē g⁰ est contingens ad vtrumlibet

¶ Ad primum dicendum ꝙ propter hoc astrologi dixerunt ꝙ impetus bene fortunatorum reducitur ad constellationes et influxus stellarum quia ex eis periti astrologi sciunt predicere futura vnde coniunctio iouis et saturni significat depopulationem regnorum Cum quia corpora celestia mouēt aues ad miras operationes vt formicam ad eleuādum granum in altum cum debet esse pluuia et ad deponendum cum debet esse siccitas z gallum ad distinguēdum horas vnde deus ista operatur per causas secundas et sic videmus aliquos natura solertes et aptos ad vnam artem et non ad aliam et cōsiliatiuos vt acitofel. et poeta quidam donū dei carmē niticum factūda pstās mittit ex astris sed vt supra dictū est non oēs effect⁹ fortuiti vel bene fortunatorum possūt reduci ī celum vel impetum qui sit in intellectu seu voluntate qm̄ queritur quid ē iste impet⁹ Item intellect⁹ non subicitur celo nisi forte per accidēs ergo fortuitum repertū in eo est ab alio. Et notandum secūdum philoso. ꝙ ille nō dicitur bene fortunatus cui semel accidit magnuz bonum aut cui sepe eueniūt parua bona quia vt dicitur primo ethi. vna irūdo nō facit ver sed opz ꝙ vt in pluribus accidat Contra per diffinitionez fortune fortuna ē ī hijs q̄ fiūt vt in paucioribus et ideo videtur ꝙ fortuitorum non est querenda causa Dicendum ꝙ aliter capitur fortuna in libro de bona fortuna et hic immo videt ibi accipi pro effectu fortuito vt bona fortuna dicatur bonus effect⁹ fortuitus Et licet aristo. ponat causam bone fortune esse ipetum camē secundum eū videtur ꝙ prime intellectiones et volitiones sūt a deo et sic ponit henricus de gandauo quodlibet.6.q.10.z.s.t.12ᵉ.q.9.ar.4. vnde ꝙ homo velit media hoc est post consilium z volitiōem finis ꝙ autē nūc moueat ad volendū et non prius hoc est a deo. Tunc ad argumenta dicunt quidā aristotelē insufficienter determinasse de bona fortuna deinde dicitur ꝙ prosperitas aliquando est specialiter a deo ne aliquod bonum maneat omnino irremuneratum.

¶ A scd̄z dr̄ ꝙ p accidēs est hec tpal'a esse causam mali z hec sūt oculta iudicia dei q̄re viri iniusti obtinuerunt diuitias de quo vide boetium z lactanciū.

¶ Ad tertiũ dicitur ꝙ fortuna est ipsa causa per se scꝫ intellectus vel natura cuius effectui cõiungitur alius effectus non intentus Augustin⁹ etiã propt illos cõmunes modos loquẽdi de fortuna dicit primo retractationũ Nõ michi inquit placet totiẽs appellasse fortunã Catholici eni debẽt potius omĩa attribuere diuine prouidentie.

¶ Ad quartuz dicitur ꝙ oĩa habent causã vel p se vel per accidẽs.s.t. libro 3° cõtra gentiles.c.94.ea que sunt a casu respectu nature pticularis sũt intẽta ab agente vniuersali vt gñatio femine Deinde dicitur ꝙ causa per accidẽs reducitur ad causã per se alicuius effect⁹ nõ aũt illi⁹ qui dicit per accidẽs.

¶ Ad quintũ dicit ex.s.t.1ª pte.q.22.articulo scdo ad 1m vt hic tactũ est nec tamẽ perit liberũ arbitriũ q2 deus prouidit causas liberas vt libere agerem⁹ Necessitas eñ cõditionata non tollit libertatem. Contingẽter eni sortes mouebit tamẽ necessario mouebitur si currat Res etiã fit frustra quando nõ habet suũ finem ex pte operis. Nec tamẽ res semp cõsequũtur finẽ ad quem diuina prouidentia ordinantur quia tũc oẽs homines saluarẽtur.s.t.de veri.q.6.ar.1.nec tamẽ diuina prouidentia frustratur Ad aliud dico ꝙ mala culpe nõ intẽdit nec tñ sunt a casu respectu eius Mala pene vel nature non intendit per se primo.

¶ Ad sextũ distigue de fine ex pte operis vel operantis et nota ꝙ effectus fortuitus est in agentib⁹ scdm propositum nõ tñ sic ꝙ illuz intendat sꝫ aliud ad quod istud sequitur.

¶ Ad septimũ dicitur ꝙ fortuitum vt sic natuz est fieri raro ex parte sue cause.

¶ Ad octauũ dicit ꝙ ambulare est contingens ad vtrũlibet et hoc non est a casu nec nominatur illud contingẽs q2 quãdiu cause sũt ad vtrũlibet nullus sequitur effectus.

AD secundũ sic proceditur. Uidetur ꝙ fatum imponat rebus necessitatẽ q2 fatũ est immobilis dispõ ergo ea q̃ fato subduntur imobiliter et ex necessitate eueniunt. Sed ꝯtra est boetius et oẽs peripathetici.

¶ Respondeo dicendũ ꝙ vt recitat albertus multe de fato fuerunt opiniones Dicit eñ. hermes trimegistus in libro de natura deorũ ꝙ fatũ quod grece vocatur ymarmenes idẽ est ꝙ cãrũ amplexio ex prouidentia prime cause dependẽs in idẽ autẽ cõsentit apulegius phũs firmicius aũt astronom⁹ dicit fatum esse causarũ colligãtiã ex motibus astrorũ vim et efficaciã trahentẽ et cũ illo cõsentit ptolomeus licet non noĩet illud noĩe fati sed vocat constellationis virtutẽ Seneca vero in libro de naturalibus questionib⁹ vbi loquitur de significationib⁹ tonitruũ scdm scinam pontificẽ dicit nichil aliud esse fatũ q̃ꝫ necessitatẽ oĩm rerum et actionũ quaꝫ nulla vis possit irrumpere eo ꝙ scdꝫ scinniam ex ionis dispositione dependeat et diffinito cõsilio deorum. ¶ Notandũ ꝙ scdm.S.T. fatũ multipliciter dicitur vno° dicitur fatum mors dispositione periodorum inducta Sic dicitur ĩ anticlaudiano Liuor post fata quiescit Et hoc modo decursum vite trib⁹ deab⁹ phatalibus tribuebãt iceptionẽ scꝫ clotho. lachesi progressũ et cõclusionẽ termini atropese cũdum ꝙ dicitur clotho colũ portat lachesis trahit atropos occat Et hoc modo nõ queritur hic de fato Secũdo dicit fatũ dispositio prouidẽtie diuine de futuro progressu esse et vite ĩferioris que dispositio cũ sit eterna cõstat ꝙ nichil ponit in rebus et cum explicatur in effectu tunc effectus iste per res cõpletur tẽporibus et locis opportunis sicut preordinatio et predestinatio alicuius in mẽte de agẽdis negocijs suis per nũciũ nichil ponit in nũcio sed tamẽ per nunciũ expletur quãdo nunciũ dirigit et sibi iniũgit negociũ et hoc modo loquit boetius de fato et hoc modo iterum non querit hic de fato natura tamẽ huius preordinationis et predestinationis i mẽte diuina exñs simplex est eterna et diuina immaterialis icõmutabilis et cũ per res tẽporales explicat temporalis fit et materialis ꝛ multiplicata mobilis cõtingẽs Tertio modo dr fatum forma ordinis vel decursus esse et vite inferiorũ cãta ĩ ipsis ex periodo celestis circuli vel aspectu celi quod suis raditionibus ambit natiuitates rerũ et hoc modo hermes loquitur de fato vocans stellas et sacramẽta deorũ imobilẽ dispositionem esse et vite inferioris Est aũt forma hec nõ forma dãs esse sed potius forma cuiusdã vtis ordĩs esse ꝛ vite simplex ꝛ eterna multiplex ĩ virtute Simplex est a simplicitate circulationis Multiplicitatẽ aũt virtutis habet a multiplicitate eorũ que ꝯtinẽtur a circulo. Fiunt enim a multis stellis et sitibus et spacijs et imaginibus et radiacõib⁹ et multiplicibus angulis qui scribunt ĩ intrinsecationib⁹ radiorũ celestium corporum pradiorum productionem sup rem per aspectũ enim solis sicut dicit procul⁹ omnes virtutes eorũ q̃ sunt in celesti circulo cõgregãtur ꝛ adunãtur. Hec aũt talis forã mediũ ẽ it er necessariũ ꝛ possibile Necessariũ ei ẽ q̃cq̃d est motu celestis circli possibile autẽ et mutabile quicq̃d est in materia gñabiliũ ꝛ corruptibiliũ Forma autẽ ista cãta ex celesti circulo et inherẽs gñabili et corruptibili media est inter vtrũqꝫ Oẽ eñ qd pcedit a causa nobili in causatum Jgnobile in aliquo tenet proprietatẽ sue cause tamẽ esse suũ nõ est nisi q̃tum pmittit possibilitas eius in quo est q2 omẽ quod recipitur ĩ aliquo vt dicit boe. et ari.5.phi. est in eo in quo recipitur scdm ptãtem recipiẽtis ꝛ nõ scdm ptãtem cause a qua est Hoc possumus videre in hijs que a dionisio dicũtur. Processiones enim diuine sicut est vita ratio sapiã et hmoĩ scdm ꝙ procedũt longius a deo scdm grad⁹ entiũ efficiunt magis tẽporalia et mutabilis et cõmixta ꝛ potẽtie materialꝛ priuationi ad mixta cũ tamẽ in deo sint simplicia et eterna immutabilia ꝛ ĩmaterialia Et similiter est de forma ordinis esse ꝛ vite que in celesti circulo est necessaria et inemtabilis et inalterabilis in rebus autem gñatis propter mutabilitatẽ ipsorum esse est recepta mutabiliter et contingenter vnde boe. in.5.de cõso. figurat multos circulos in quorũ centro ordo et causa est fati et fataliũ Et in circulo distãte in quo continent generabilia et corruptibilia eiusdem fati est cõtingentia ꝛ mutabili⁹

per esse generatorũ ⁊ corruptorũ Et sic est dispositio esse vite in mente motorio primi quã explet circulus iuxta cẽtum propinquior et eodẽ ordine forma dispositionis prout est in periodo celesti explet dispositionem que est in mẽte primi motoris ⁊ circulus a cẽtro distans designat eandẽ formã dispositionis prout mutabiliter adheret gñatis et corruptis forma aũt cũ sit ymago periodi potentialiter et virtualiter ꝓhabet totum esse cõpositionẽ et durationẽ generatorũ et corruptorũ et sic licet sit necessaria est tamẽ mutabilis et contingens. Huius autem cãm optime assignat ptolomeus in quadripartito dicẽs ꝙ scd̃m virtutem stellarũ per aliud ⁊ per accidens fiũt inferioribus. Per aliud quidẽ qꝛ per spherã actiuoꝝ et passiuorum per quoꝝ qualitates actiuas et passiuas inheret inferiorib⁹ Per accidens aũt qꝛ hec forma et si effluat a causa necessaria et immutabili accipit esse in rebus contingentibus et mutabilibus accidentaliter. Ex duobus autẽ habet mutabilitatẽ scꝫ ex qualitatib⁹ elementorum per que defertur ad generata et ex esse generatorum in quibus est sicut in subiecto hoc ergo est fatum. ¶ Notandũ preterea ꝙ quidã dicũt a fato sumi ideas fatales quas parcas vocabãt qꝛ nemini parcebãt a cõtrario scilicet sed capiẽdo ipsum pro dispositione causarũ secũdarũ ad suos effectus producẽdos fatum nullã absolutam necessitatem imponit rebus sed inclinat ad effectus celestium si non sit dispositio fortior in materia ad cõtrarium mouens et ideo hmoĩ mouentia assimilat phũs in lib. de sõno ⁊ vigilia duplicibus cõsiliarijs Sapientes enim cõsiliarijs ex rõnibus certis persuadent aliquid vniuersaliter esse faciendũ quod tamen inferiores propter aduersos casus obuiantes dissuadent. Tunc soluitur per lex cõsilij sapiẽter et est verbum suum tale ꝙ superuenientib⁹ consilijs a lijs cõsilia mutantur sapienter Regula enim vt dicit ari. lesbie edificationis mutatur ad edificatum Est eñ lesbia insula in qua lapides non ad rectam lineam sunt dolabiles ⁊ ideo oportet ꝙ regula scd̃m quã dolantur aliquantulũ curuetur ad ipsas edificationes et ita est de dispositione esse ⁊ vite inferioris in qua propter causas que sunt in materia sepe mutatur dispositio sapiens circuli celestis et dispositio adherens mobilibus que fatũ vocatur extra rectitudinem celestiũ declinãs exorbitat propter multas oppositas inferiorum transmutationes ¶ Notandũ preterea ꝙ due partes sunt astronomie sicut dicit ptolomeus vna est de sitibus et motibus superiorum et quantitatib⁹ eorũ ⁊ passionibus proprijs et ad hanc per demonstrationeꝫ peruenitur. Alia est de effectibus astroruꝫ in inferioribus que in rebus mutabiliter recipiũř et ideo ad hanc non peruenitur nisi per cõiecturã et oportet astronomũ in ista parte scd̃m aliquẽ phicum habitũ inferioris certitudinis esse ⁊ ex signis phicis cõiecturari. Coniecturatio aũt cuꝫ sit ex signis mobilibus generat habituꝫ minoris certitudinis ꝙ̃ sit scĩa vel opinio Cũ enim hee cõmunia signa sint et mutabilia nõ potest ex ipsis haberi via sillogistica eo ꝙ vt videtur vt in pluribus includunt signa tãtum et fiunt iudicia quedã multis de causis mutabilia sicut patet per ante dicta et ideo sepe astronomus dicit veruꝫ quia dictũ suũ est quo ad dispositionem celestiũ verissimũ si hec dispositio fit a mutabilitate rerum exclusa. ¶ Notandũ preterea ꝙ falsa et heretica opinio est dicentiũ aĩas intellectuales descendere a cõpare stella Egiptiorũ enĩ phõrum opinio fuit ꝙ intellectuales aĩe stellis a deo deorum factis terreno effectu quo aliquando efficiuntur grauantur que grauate deprimuntur ad corpora generabilia et corruptibilia ⁊ ibidem deputate per cultum pietatis et iusticie recipiuntur ad cõpares stellas Affectum aũt terrenũ ad intellectuales aĩas peruenire dixerunt eo modo quo afficit aĩa scd̃m certam dulcedinẽ nutrimẽti corporis Posuerunt enĩ ꝙ subtilissimo vapore paludũ mecti darum inter duo solsticia positarum sup quas maximus planetarũ est discursus nutriũtur corpora planetarũ ita ꝙ quando illum attrahunt ex grauitate deprimuntur et retrogradantur. et quando eundẽ digerunt eleuantur: ⁊ cursu diriguntur Hanc autẽ subtilitatem in spera ignis ⁊ aeris nectar deorum vocabant et hoc modo affectum terrenorum ad animas in stellis positas peruenire dixerunt Heretici autem ab hac opinione occasionem erroris sumentes dixerunt animas in celo esse cum angelis factas ⁊ ꝓpter peccatum quod commiserunt in corpora esse detrusas vt hic purificate ad celestes sedes recipiantur et hoc est quod dicit dauid. Educ de carcere animam ⁊c. His ergo refutatis dicẽdũ est cum philosopho 2. de causis proprietatum elementorum et planetarum ꝙ cum cadit semen viri in matricem mulieris decoquitur in ea decotione forti et fit frustrum carnis et creatur in ea anima iussu dei.

¶ Contra hec arguitur dicit grego. in omelia de epiphania domini. Absit a fidelium cordibus vt fatum aliquid esse credatur Et tradit rationem quoniam stelle facte sunt propter hominem nõ homo propter stellas si ergo stellarum motus non esset in hominis misterio stella que magis apparuit nõ moueretur ad nutum domini ꝙ est inconueniens. Item aug. in lib. de doctrina christiana Fatum dicit nichil esse et si mathematici aliquando de futuris vera prenunciare videntur dicit hoc fieri arte demonum ad deceptionem fidelium Item si est fatum aut est causa aut causatum non causatum quia hoc regulatur fato vt dicunt mathematici Si causa aut inferior aut superior Non inferior quia illa sunt calidum frigidum humidum et siccum quorũ nullum est fatũ Non superior quia causa superior est celestis circulus cum suo motu quod mathematici non dicunt esse fatum sed fati factiuum fatum ergo nichil est.

¶ Secundo res non habent nisi duplex esse vt dicit aug. scilicet in causa prima vbi sunt vita et lux quorum neutrum est fatum et in seipsis sed ee ret in seipsa non est fatum vt dicunt mathematici sed potius regulatur a fato ergo fatum nichil est. Itẽ aug dicit ꝙ inferiorum causam sufficit dicere voluntatem dei quia omnia fiunt dei voluntate vel per

mittuntur voluntas aūt dei non est fatū ergo. Itē
Si fatū habet esse tenet ordinē cū ergo fatum nō
teneat ordinez quia videmus indignos exaltari et
dignos deici quod inordinatū est et fatū circa talia
sit fatū nichil esse videtur. Item Si fatū est effectꝰ
circuli celestis ea que sunt vnius circuli videntur es
se vnius fati sꝫ iacob et esau ex vno cōcubitu isaac
concepti sunt et sic videntur esse vnius circuli ꝛ ta
men nō fuerunt vnius fati sicut cōsequens proba=
uit euentus ergo fatū nichil est vꝫ. s. t. 1ª pte. q. 116
reprobat eos qui dicunt fatū esse dispositione side
rū in qua quisqꝫ conceptus est.
Tertio arguitur ꝙ fatum imponat rebꝰ necessita=
tem qꝛ cuiꝰ causa est necessaria ipsū est necessariuz
sed causa fati est celestis circulus qui est necessariꝰ
ergo fatū est necessarium. Item fortiora sunt supe
riora ꝙ̄ inferiora ergo superiora trahunt inferiora
ad sui dispōnem necessariā Cū aūt fatuz sit vincu
lum per quod inferiora trahuntur ad superiora er
go fatū imponit rebus necessitatē alias non esset
concors armonia intꝰ inferiora et supiora sicut nec
inter cordas cithare nisi vna conformaretur alteri
¶ Quarto nisi fatum imponeret rebus necessita=
tem sequeretur ꝙ ex stellis non possēt pronostica=
rati certitudinaliter futura quod est contra ptolo=
meum dicentē ꝙ ꝓiector mensiū pronosticatur per
signa futurorū accepta a stellis scd̄is Stellas se=
cundas vocant effectus stellarum qui apparent in
inferioribus elementis sicut in nubibus. Itez per
sōnia pronosticantur futura vt dicit macrobius er=
go in eis fatū est ꝓpter quod futura necessario eue
niunt. Item vnūquodqꝫ necessario mēsuratur sua
periodo ergo periodꝰ imponit rei necessitatē Pe=
riodus autē est circulus celestis ergo ex circulo po
test sciri de necessitate vita istorū inferiorū ꝛ duraᵒ
¶ Quinto arguitur ꝙ fatū nō sit scibile quia in ce
lesti circulo quo ad nos sunt infinita cōsideranda si
cut stelle et numero et spē et virtutibus et situs ea
rum in circulo declini. i. zodiaco et extra ipsū et di=
stantie et coniūctiones et quātitas anguli sub quo
incidit radius et pars forme et gradus lucidi ꝛ vm
brosi in puteis et in turribus exñtes ꝛ hmoī sunt in
finita quo ad nos que opꝫ scire ad sciendum fatuz
ergo videtur ꝙ effectus eiꝰ a nullo sciri possit Itez
circulus cōtinet datorē forme et datorē sensus et
intellectus qui vles et alchato dr̄ a mathematicis
aliter enim non esset mensura totius vite qꝛ princi
pium vite non includeret hora aūt principij est ho
ra casus semīs in matrice sed hanc quo ad nos nō
contingit scire ergo ignorabitur forma dispositio=
nis totius vite et sic ignorata est dispositio reꝝ nec
etiā videtur ex effectibus Sunt enim quedā quoꝝ
videtur esse vna periodus et tamē accidentia eoꝝ
per se sicut est sexus masculus et femininꝰ nō sunt
eadem ꝛ cām huius non contingit scire ex celestis
circuli effectu Similiter etiā natus octauo mense
moritur vt frequētius et in. 7. viuit Similiter i ge
mīs quorū vnus est masculus alter femīa rarissime
contingit masculū viuere Femina vero aliquando
supuiuit et horū impossibile est assignare causaz ex
circulo celesti. Item luminaribꝰ exñtibus in capite
algon. i. gorgonis si eā mars respectu inimicicie ra
diauerit natus vt dicit pholomeus trūcabitur ma=
nibus et pedibus et truncus suspendetur in cruce.
Item dicit ꝙ luna existente in leone vestimēta no
ua induere malū est. Manifestū est aūt ꝙ hec si es=
sēt scibilia esset deductio sillogistica ad ea quod est
falsum qꝛ non sequitur. Luna est in leone ergo ma
lū est induere vestes aut luminaria sunt in capite
gorgonis ergo respicit ea inimiciª Et radiacio mor
tis a quadrato vel ab oppsito diametro est ergo na
tus tunc suspendetur.
¶ Sexto arguitur ꝙ aīe intellectuales descēdāt
a compari stella quia plato dicit ꝙ aīa descendens
per circulos planetaꝝ vires accipit sꝫ memoriam
intelligentiā et voluntatē sicut exponit macrobiꝰ
sup sōnium scipionis Hoc etiā videtur tangere oui
dius loquens de lacteo circulo dicens Hac iter est
superis ad magni tecta tonātis Hoc etiā videtur ꝑ
rationē quia quorū est vnus essentialis actus illo=
rum videtur esse vna natura intelligentie aūt cele
stis et intelligētie hominis in cōceptione viri vide
tur esse vnus essentialis actus ergo vna natura
Item quarūcunqꝫ formarū vna natura est illarum
vna relatio est ad corpus vnius nature si in aliquo
esse dicuntꝰ sed intelligentie celestis relatio est ad
stellam vel ad orbē scd̄m cōparē stellā ergo ꝛ intel
lectualis nature in homine erit relatio ad stellam
comparem. Item cōmentator super. 11. metha. di=
cit ꝙ finis prosperitatis itellectus hoīs est si post
mortē cōtinuetur motori celesti.
¶ Septimo vel fatum est dei voluntas et tunc nō
est in rebus sed in deo vel est ipsa creatura et tunc
semꝑ tot erunt fata quot erunt creature. Item ea
que fato aguntur nō sunt improuisa quia secundū
aug. fatum dicimus a fando Dicimus enim ea que
sunt ab aliquo prelocuta non esse fortuita si ergo
res fato ageretur tolleretur casus et fortuna Itē
motis rebus mouentur ea que in eis sūt ergo si fa
tum sit in rebus fatum erit mobile Si enim sit im
mobile sequitur ꝙ imponat rebus necessitatem.
¶ Ad primum dicitur ꝙ gregorius loquitur de fa
to secundum ꝙ ponebatur ab hereticis imponere
rebus necessitatem Et sic loquitur virgilius de pa
tre Te tua fata trahūt ne fata relinquere possis
Ad aliud dicitur ꝙ fatum est similitudo cause vni
uersi ordinis esse et vite et sic est aliquid cause licꝫ
non sit vera causa sed est ordo existens in rebus si
ne dispositio rerum ordinatarum. S. T. 1ª. dicit ꝙ
est relatio. q. 160. ar. 2. ad 3m. Et si queratꝰ An om=
nia subdantur fato dicit ibidem ꝙ non sꝫ tātum ef
fectus causarum secūdarū. Ad hoc ꝙ obicitur de
gemellis dicit S T. opus. 28. ca. 2. vno modo ꝙ pos
semus dicere ꝙ in vno conceptu semen per vices
proicitur et per vices a matrice glutiatur et sic nō
est vna hora conceptoruz geminorum Dato tamē
ꝙ esset vna hora tamē centrū cordis eorum a quo
incipit conceptus formatio non est vnum et muta
to centro necesse est mutare totum circulum et sic
orizon eorum non est vnum nec angulietudeo nec
domorum dispositio et sic tota periodus efficitur
diuersa et per consequens dispositio fatalis Et ꝑ

hec patet solutio ad 2m.

¶ Ad 3m dicit S. T. q fati causa est necessaria sz ex hoc non sequitur q imponat rebus necessitatez quia ista inferiora mutabilia sunt et contingentia Et ideo non necessario in eis sequitur effectus Dictum est etiam q corpora celestia non imponūt rebus necessitatem vnde ptolomeus secundum S. T. lib. 3 contra gentiles ca. 86. Nō debemus estimare q ea que proueniunt a superioribus ineuitabiliter eueniant quia vir sapiens dn̄abitur astris vt secundum eum dicit S. T. 12. q. 9. art. 5. ad 3m. vnde non semper ex corporib9 celestibus inclinatus ad irā irascitur Et si dicatur secundum hoc Fatum aliquando falleret quia secundū philosophū futurus incedere q̄s non incedet Dicendū q 3o mō capiendo fatum tunc nō dicit ineuitabilem ordinē Ad aliud dicitur q licet fortiora sint superiora q̄z inferiora tamē ex impotentia inferioris cōtingit nō omnino recipere superiorum effectus Et ideo quo ad hoc ex parte ipsorum soluitur vinculum q2 ab alio forte causa secunda impeditur ne agat.

¶ Ad 4m dicitur q nō omnia possunt ex stellis p̄cognosci q̄r sicut dictum est supra q aliqui sint bene fortunati hoc nō solum est ex stellis sed etiā ab angelis vel a deo vt si quia exeat domum mox ruituram. Non potest dici q hoc sit propter benignum radium celi quoniam celū nec ratione nec consilio vtitur Actus etiā voluntatis non subduntur celo nec effectus per accidēs scilicet fodēdo inuenire thesaurū S. T. 1a parte q. 116. ar. 1. vnde nec talia futura demū cognoscit per fatū 3o. mō Agricola tn̄ scit futurā pluuiam per celū dicit Picus mirādula lib. 4. cōtra astrologos cap. 3. q hoc ad diuinā motionē pertinet qua penitus ipsa volūtas occultis impulsionibus inclinatur quas passi solent dicere presagit anim9 nescio quid huc tapior et ca. 4. osn̄dit. q apud platonem vrbibus regnis hominibus q3 sunt angeli prepositi quorum mētionē quoq3 factā ab aristotele ysidorus et clemens in stromatis meminerūt Predictus autem doctor per 12. lib. nititur declarare q apud astrologos nulla est certitudo sed magna presumptio per quā etiam dixerūt christum de necessitate esse mortuum vt idem recitat li. 5. ca. 14. vnde dicit albumasar xp̄m de necessitate fuisse mortuum in cruce quia in sua genitura mars fuit in domo mortis S. T. opus. 27. ca. 2. dicit. q operationes etiam vegetabilium sunt īpedibiles ab oppositis dispositionibus inuentis in anima sensibili hoc enim faciunt apprehensa in virtutib9 anime sensibilis q̄ faciunt dispositiōes actiuarum qualitatum in corporibus vnde imaginatione mulieris cōcepta corpus totum transmutatur ad venerea propter quod etiā auicenna dicit q quidā ex ymaginatione lepre leprosus fact9 est et patientibus fluxū sanguis prohibet galien9 aspectum rubicūdorū. Si ergo huiusmoi apprehēsa sint contraria motui celi excludunt effectum celi alias iuuant vnde Mesalon dicit q celestis effectus qui vocatur alatre iuuatur a sapiente astronomo sicut in producendis terre nascentibus iuuatur per seminationem et artem. Item incertus est numerus sphe

rarum et astrologi in multis sibi cōtradicunt et per diuersas tabulas supputant ⁊ ideo non videtur esse ibi magna certitudo.

¶ Ad 5m dici. S. T. ibidē ca. q p motus celi non nisi cōiter iudicare debemus et cōiecturaliter quia non possumus oīa cōsiderare. Ad aliud dicit q nō requiritur via sillogistica ad coniecturaliter sciendum de sexu feminco dicit q semp fit propter occasionem defectus alicuius principiorum vnde natura perticularis nunq̄ intēdit facere feminā sz cuz melius fieri non possit ex natura vl̄ fit adiutorium generationi et q mas frequentius morit hoc est q2 requirit materiā magis pfectam ⁊ magis terminatā Ad id q dicit de octauo mēse dr̄ scd̄m quosdā octauo mense moritur qr saturno attribuitur cui9 frigiditas et siccitas natū interficiūt sed hoc est falsum quia multi dicuntur diu superuiuere vnde Contra hoc disputat picus lib. 3. Causa ergo non est in circulo sed in principijs materie quia quādo virtus est habundans et materia dimuta terminata est cōplexio 7. mense et nascitur puer licet sit puus corpore et valde agilis quando autem adequata sunt virt9 ⁊ materia et quādo est suphabūdās materia tūc non est complexio septimo mense cōplera sz quiescit p vnam lune cōuersionē in. 8. mense et sic exit in nono mense et cōualescit sed qn̄ est virtus deficiens nascitur octauo mēse et moritur vt in plibus sz hoc non cōuenit ex pdo Notanter dixit in pluribus multū enim variationis faciūt cōplexiones feminarum et cōplexiones climatū ppter quod. S. T. dicit se vidisse vnā que peperit. 11. mense puerū maxime q̄ntitatis et aristoteles vnaz que peperit 14. mense. Ad aliud de capite gorgonis dicendū q ille stelle funeree sunt propter quod etiam ipse perseus caput aduerso vultu abscisum tenet sz hoc nō imponit necessitatē sed facilē inclinationē. Et eodem modo dr̄ de noua veste sicut em̄ radiacio prodi imprimit rebus naturalibus ita etiā et artificiatis Sed cōtra hoc videtur esse. S. T. opus. 34. dicens q non potest esse q aliquod artificiatū habeat aliquā opationē et virtutem a corpore celesti ad producendū aliquos effectus transcendētes virtutes naturales elementorum quia ex eo q aliquod corpus sic vel sic figuratur nullā ydoneitatem maiorē vel minorem habet ad recipiendū impressionē naturalis agentis quale est celum sz habēt opatiōes consequentes formas subālea et sic verū aurum et naturale letificat cor non aūt alchimie ⁊ saphirus sanguinē cōstringit. Et. S. T. cōtra gētiles lib. 3. ca. 99. dicit q quidā pu9 piscis retinet nauim ymo videtur esse supsticiosū q abstinendū sit a noua veste propter lunā existentē in leone.

¶ Ad 6m dicit. S. T. q dictum ouidij intelligendum est sic q per viā candidā candore iusticie et innocentie peruenitur ad deum Deinde dicitur q intelligere aīe et angeli sunt diuersarum naturaruz. Ad aliud dicitur q illa continuatio non est secundum vnā naturā sz scd̄z vnū cōe obiectū speculationis ptinentis ad beatitudinem.

¶ Ad septimū pz ex dictis Et nota q fatum secūdum boetiū. 4. de conso. diffinitur sic fatum est in-

ferens rebus mobilibus dispō.i.ordo p quā dina prouidentia sua queq3 nectit ordinibus et est vnū per respectum ad principium non autem ex parte subiecti et est impedibile sicut cause scđe possunt impediri.

Ad tertiū sic proceditur videtur q̄ natura intendat producere monstrum q2 natura intendit finem sui operis sed monstrum est finis opationis nature ergo intendit monstruz minor patet q2 natura auget et nutrit monstrū ergo intendit ipsum. Sed contra est phūs.

¶ Respondeo dicendū q̄. S. T. lec. 12. cū phō declarat naturā esse de numero cārum illarū que propter aliquid agūt et hoc valet ad questionē de prudētia Ea enim que non cognoscunt finem nō tendunt in finē nisi directa ab aliquo cognoscēte z ideo oportet q̄ natura ordinetur ab aliquo intelligēte.

¶ Et sciendum q̄ quidam dixerūt naturā nō agere propter aliquid Sed contra ex operatione nature semper inuenitur aliquid fieri quāto melius et cōmodi9 esse pōt sicut pes secūdū q̄ est apt9 ad gradiēdum sed dicebāt q̄ hoc nō erat natura sed cōtigi sic euentre sic̄ dicerem9 q̄ pluit nō vt frumētū augmēretur sed q2 vapores eleuati congelātur et cōuertuntur in aquā et ideo oportet q̄ propter grauitatem descēdant Et sic dicebant q̄ etiam ex necessitate nature dentes anteriores sunt acuti et apti ad diuidendū cibum et maxillares sunt lati et vtiles ad continēdum cibum non camē ita q̄ propter istas vtilitates nā faceret dētes tales vl̄ tales s3 dētib9 sic factis a natura sequitur talis vtilitas sic dicunt q̄ a principio facte sunt multe et varie dispositiones rerū naturalium et sic accidit q̄ omnia essēt apta ad aliquā vtilitatē inutilia vero sunt destructa vnde empedocles dicebat a principio fuisse quosdam generatos qui ex vna parte erant boues et ex alia parte erant homines sed considerādum q̄ exemplū de pluuia est inconueniēs Na licet pluuia habeat necessariam causaz ex parte materie tamen ordinatur ad finē aliquem sed ad conseruationem rerum generabilium et corruptibiliū nec huic obstat q̄ aliquando vt in paucioribus frumētum ex pluuia destruatur.

¶ Notādum preterea q̄ propter tres rationes āntiqui crediderūt naturam non agere propter finez Primo quia videbant mōstra accidere in operationibus et eā monstrum secūdum philosophum peccatum in natura eius quod propter aliquid fit vel est indiuiduū natū cum aliqua deformitate preter solitū cursum nature Et dr̄ peccatū inq̄tum productum est ex defectu existēte in actu nature Et si queratur An in tali operatione nature natura frustret̄ suo fine dicit S. T. 12^r. q. 21. ar. 1. ad 2^m. q̄ deficit a fine vltimo qui est pfectio gn̄ati non aūt deficit a fine proximo operatur enim natura aliquid formando Secundum est quia credebāt ea que nāliter fiunt procedere ex causis prioribus que sunt materia et forma et non ex intentione finis Tertium est quia natura de suis operationibus nō deliberat et ipsi putabant q̄ nichil ageret propter finē nisi primo deliberaret Contra hanc opinionez arguit philosophus 1° Omnia que fiunt naturaliter fiunt sicut sēper aut sicut frequenter Sz nichil eorū que fiunt a fortuna vel casu fit semper vel frēq̄nter nō eī dicim9 q̄ mltotiēs pluat ī hyeme a casu Sz bene si multū plueret ī dieb9 canicularib9 Nec eēt a casu si in dieb9 canicularibus sit. Cantina siue estus p3 ergo q̄ naturalia nō fiūt a casu s3 propter finem sic etiam phūs in problematibus probat q̄ non est a casu q̄ omnes homines computant vsq3 ad decem et tunc replicāt nisi apud quosdam barbaros vnde hoc fit q2 primi homines quasi grossi per digitos cōputabant et cū venirent ad decem replicabāt post decem dicentes vndeci.i.vnū et decē Secūdo omne quod habet determinatum modum quo natum est fieri fit propter finē quia aliās non magis deberet fieri vno modo q̄3 alio sed omne ens naturale habet determinatū modū igitur vnde naturam agere propter finem vel appetere finem nichil aliud est q̄3 res habere aptitudinē naturalē ad finem. Tertio ars pficit aliq̄n ea que natura nō potest operari et imitatur naturam inq̄tū pōt sed ars operatur ꝓpter finē quia ordinat priora ad posteriora ergo similiter ē in natura maior p3 q2 sicut in arte primo fit fundamentum postea parietes sic in vegetabilibus sunt radices quasi fundamentum et postea stipites quasi parietes Quarto bruta agunt propter finem. Et similiter plante ergo et natura antecedens patet quia yrūdo facit nidum et aranea telam et formica in estate cōgregat victum. Nec hoc est ab intellectu sed a natura quia semper eodem modo operantur et omnibus cōuenit Similiter ī plantis folia fiunt propter coperimentum fructuum et radices non sunt sursum sed deorsum vt accipiant nutrimentum a terra ergo in naturalibus est causa finalis Quinto forma est finis generationis.

¶ Notandum preterea q̄ phūs destruit 3°. motiua antiquorum et ex eis concludit propositum. Primo licet ars agat propter finem tamen in operationibus artis contingit fieri peccatū quia scriptor q̄nq3 male scribit. Item illa sunt secundum naturam ab aliqua causa que mouentur quousq3 perueniant ad aliquem finem determinatum nisi impediantur ergo preter materiam z formam opz ponere causam formalem. Item contra tercium motiuū. Ars agit propter finem et tamē artifex q̄nq3 non deliberat vt puta de citharedo. Si enim deliberaret in tangendo quamlibet cordam videretur nichil scire Et si queratur in quo est ars citharizādi et scribendi. Quidam putant eam esse in manibus. Sed Contra 6°. ethicorum ars ponitur habitus veridicus ergo est in intellectu. Item ars est recta ratio sed ratio non est in manibus ergo. Item sequeretur q̄ si manus mea continuaretur alteri q̄ esset optimus citharedus.

¶ Notandum preterea q̄ in mōstro duo sunt scilz natura et sic bene intenditur ab agente Aliud est defformitas idest inordinatio membrorum et hec non intenditur a natura. Quidam dicunt q̄ natura monstrum intendit sed non intendit mō

strum quia dicunt ꝙ ratione appellationis sensua est. natura intendit monstrum sub ratiõe deformitatis. Sed contra intendere secundũ ꝙ conuenit agentibus naturalibus nõ importat actum cognitiuum vel actum sequentem cognitionẽ ergo non appellat propriam rationem.

¶ Notandũ preterea secũdum S. T. i.2. q̃uis mõstra contingant in natura preter intentionẽ virtutis formatiue que agit in semine tamen reducũtur in aliquas causas naturales contingunt enim ex aliqua indispositione materie sicut ex principio ꝓximo vel ex impressiõe alicuius signi celestis sicut ex principio remoto d.18.q.1.ar.3.6ᵐ. Et de potẽtia.q.6.ar.2 ad 8ᵐ. dicit ꝙ licet mõstra fiant cõtra naturam particularẽ non tamen contra naturam vniuersalem ideo non sunt miracula theologo.

¶ Notandum preterea ꝙ albertus 2.phi. ponit mõstra fieri propter 4 causas Primo propter materie diminutionem et hoc tripliciter primo secundũ quãtitatẽ magnitudinis membrorum tantũ aliquãdo secundum quãtitatẽ magnitudinis et secũdum numerũ Aliquando autem secundũ numerũ tantũ primum adhuc est ex duplici causa scilicet ex diminutione materie aut ex debilitate virtutis formatiue que non potest formare nisi parũ de materia et reicit aliã Que autem fiunt ex diminutione numeri fiunt ex defectu materie vel virtutis ⁊ ideo precipue deficiunt membra longe a corde et eparte distãtia Secundo fiunt monstra principaliter ꝓpter materie superfluitatem et hoc tripliciter quia aliquãdo excedũt in magnitudine tantum aliquãdo in numero aliqñ in vtroqꝫ et hoc propter habundantiã materie vel fortitudinis virtutis vnde albertus fatetur suo tempore natã eẽ puellã dependẽtibus vberibꝰ et cum pilis et alius cũ duobus capitibus et inferius videbatur vnum corpus aliqñ vero superius corpus est vnum et tamẽ inferiꝰ habet 4. crura Et hoc prouenit quia sperma diuiditur quando infunditur. Si ergo ex toto diuidatur fiunt gemini. Si vero non perficitur sed ramificatur tunc fiunt bicorpora animalia et ideo quidam inueniuntur cum duobus ventribus et cum quattuor brachiis ⁊ cũ multis linguis vnde tẽpore alberti fuit vnus hñs vndecĩ liguas ⁊ vndecim ora et labia incõpleta ⁊c. Tertio fiunt monstra ꝓpter qualitatũ improporcionabilitatẽ vnde ex nimio calore fit nimia macies ⁊ ex nimio frigore nimia pinguedo et si iungãtur qualitates contrarie quarum vtraqꝫ sit cõplexionalis ⁊ terminans tũc nascitur hermophroditus habẽs vtrũqꝫ sexum ¶ Notãdũ preterea ꝙ quattuor fiunt monstra ꝓpter maliciã continẽtis quod ẽ pellis secundina que si rumpatur materia defluit ⁊ deficit membrũ vel curuatur vel grandescit. Item ex aspectu celi porce pariũt porcellos quorũ capita sũt humana. Idem secundũ ptolomeũ in quadripto i quadã parte arietis nõ põt fieri generatio hũana sed monstrorũ vt narrat etiã albertus in.2 sentẽtiarũ dis.7. ꝑ duas matronas. Item Aliquando preter solitum cursũ ẽ multitudo in hiis que generantur sicut dicit phũs.9. de animalibus ꝙ fuit quedã mulier que vno conceptu cõcepit duodecim ⁊ Auicenna ꝙ fuit quedã que concepit lxx. Aliquando generatur minotaurus superius hñs figurã hominis inferius thauri et sic empedocles ponebat quosdã hoies generatos qui ex vna parte erãt boues et ex alia parte homines Sed Contra arguitur ex phõ quia in plantis res videntur esse minus distincte ⁊ tamen i eis non reperitur compositum cuius vna pars sit oliua et alia pars vitis.

¶ Notandum preterea secũdũ philosophũ et S. T. hic lec.11. ꝙ tantum sunt quattuor gnã causarũ tñ aliqñ coincidũt materialiter vnde forma ⁊ finis aliquando sunt idẽ nũero quia forma geniti est finis gnãntis si nõ generetur a casu.s.t. pria parte q.19.ar.1. Similiter efficiens coincidit in idem spẽ cum forma in agentibus vniuocis in quibus agẽs facit sibi simile secundũ spẽm Secus aũt est i agẽtibus equiuocis. Materia vero non est idẽ spẽ nec idẽ numero cũ aliis causis quia oẽs alie cause sũt aliquo modo in actu materia vero ẽ ens in potẽcia sed dices Elemẽtũ aliqñ ẽ finis generationis et materia motus localis. Dicendum ꝙ hic loquimur de materia prima quã beatus thomas opus:31. diffiniuit dicens ꝙ est illa que intelligitur sine qualibet forma absolute. Elemẽta aũt vt pura aqua põt dici materia respectu liquabiliũ ⁊ farina respectu panis tamen non est materia prima absolute sufficientia aũt quattuor causarũ probatur per responsionem ad quattuor quesita Si eñ queratur ꝓpter quid est medicus respondetur ꝙ propter sanitatẽ Sed contra Sanitas non ẽ nobilior medico ergo nõ est finis eius Dicendũ ꝙ sanitas in esse cause finalis est nobilior medico in esse cause agẽtis Similiter si queratur ꝓpter quid aliquid ẽ talẽ põt respõderi per causã materialẽ ⁊ sic dicimus ꝙ semen est causa materialis sed distinguendu est de semine quia semen viri est efficiens cã nõ autẽ mulieris. Alia est cã efficiens ⁊ sic dicimus ꝙ statuificus per se facit statuam Sed cõtra vel per se facit statuã in vniuersali ⁊ hoc nõ quia vniuersale non põt fieri per se. Item bene sequitur Statuificus ꝑ se facit statuã ergo artifex per se facit statuã quia secundũ ari. genus cause ꝑ se etiã est cã ꝑ se ꝙ consequens sit falsum patet dupliciter. Primo accidit artifici inqñtũ hmõi facere statuam. Item actus sunt suppositorũ ergo artifex in vniuersali non facit statuã. Dicendũ ꝙ per se facit statuã sed non primo Et per hoc soluuntur argumenta. Itẽ si queratur propter quid angulus est rectus Respondetur ꝑ causã formalẽ quia scꝫ constituitur ex linea cõstituẽte duos angulos equales Sed vtrũ omne qđ respõdetur per hmõi questionẽ sit causa ꝑ se videtur ꝙ non quia si queratur quare materia appetit formã respondetur ꝙ propter priuationem priuatio eñ est causa appetitus. Itẽ pluuia ẽ propter messes ⁊ tñ videtur ꝙ messis nõ sit cã pluuie Tum quia messes nõ sunt a natura sed ab arte gᵒ pluuia non est causa messis Nec econuerso Nullum eñ artificiale põt esse cã forme substãtialis quia ars est forma accidentalis Sed hic põt dici ꝙ ars aliqñ confert formã substantialẽ vt in alchi-

inia et per artē producitur forma in aquis artificialibus que non sunt eiusdem spēi cum naturalibus Sed contra videtur. S. T. de potentia.q.6.ar.1. ad 18m.et in.2.d.7.q.3 ar.1.ad 5m et phūs dicit.4. metheororum ꝙ alchimiste non faciunt verū aurū sed de hoc dicendum est vt supra. Et si queratur Ad quam sciam pertinet cōsiderare de causis. Dicendum ꝙ triplex est consideratio rerum quedaȝ enim sunt res immobiles ⁊ circa hoc est consideratio metha. Alie sunt mobiles et incorruptibiles ⁊ de hijs est astronomia. Alie sunt mobiles et corruptibiles et iste habent.4.causas quas considerat phisicus qui habet per quālibet causam demonstrare. Notandum tamen ꝙ materia et efficiens quādoqȝ sūt talis nature ꝙ ipsis positis necessario ponitur effectus et tunc fit demonstratio a priori vt hoc est cōpositum ex contrarijs ergo est corruptibile aliquādo vero non sed solum frequenter et tunc fit demōstratio ab eo quod est posterius natura vt si homo debet generari necesse est semen hominis cum virtute formatiua preexistere. Si tamen remouerentur impedimenta tunc necessario sequeretur effectus et fieret demonstratio. Et sic dicit phūs.1.post.ꝙ de hijs que sunt frequenter est scientia de fine vero dicit aristoteles ꝙ est perfectio et dignitas rei ⁊ natura semper de possibilibus facit quod melius est Non simpliciter sed secundum ꝙ conuenit nature ideo per causam finalem fit demonstratio arguendo sic Hoc est melius et dignius sic fieri ergo a natura fiet vt melius est dentes hominis anteriores esse acutos propter diuisionem cibi ergo sic fiet nisi sit defectus ex parte materie vt patet in monstris. Sed vtrum dentes et digitus sint partes hominis videtur ꝙ nō quia sine eis homo potest esse. Item partes sunt priores toto sed non sic est de dētibus quia pueri nascuntur edentuli Dicendum ꝙ non omnes partes quantitatiue sunt priores toto S. T. 7. methaphisi. post philo. declarat etiam aliqua pars diffinitionis non est prior vel pars diffiniti patet quia angulus acutus dicitur qui est minor recto. Mathematicus aūt non demonstrat per.4. causas sȝ per causam formalem.

¶ Contra hec arguitur vel monstrum fit per se a natura vel per accidens Non 1m quia tunc semper natura faceret monstrum Nec secundum quia tūc monstrum esset ens per accidens quia esset effectus per accidens sed hoc est falsum quia ens per accidens a nullo fit per se sed monstrū fit a deo per se Forte dicis ꝙ ens per accidens est a deo effectiue cum sit creatura et non creator cōtra tūc de ipso est sciētia quia habet deum pro causa inuariabili forte dicis causa proxima eius est variabilis contra causa prima inuariabiliter mouet illam proximam ergo etiam illa proxima inuariabiliter mouet ergo de ente per accidens est scīa contra aris.6.metha. Itē quod fit frequenter non est per accidens sed monstrum fit frequenter probatur quia femina est monstrum cum sit mas occasionatus ⁊ mulus. Item possibile est ꝙ in aliqua regione cōmuniter generentur mōstra vel homines nimis parui vel nimis magni ergo male diffinitur monstrū dicendo ꝙ fit preter solitum cursum nature. Item genito quinto digito natura adhuc generat sextum in animali ergo natura intendit monstrum. Item de monstro est scīa ergo monstrum fit sepe et frequenter forte concedis per respectum ad suā causam. Sed cōtra Tūc etiam effectus fortuitus fieret sepe et frequenter quia semper fit posita sua causa que est casus et sic erit effectus per se respectu sue cause quod si concedas sequitur ꝙ casus vt sic erit causa per se quod est contra suam diffinitionem.

¶ Secundo Natura est causa per se nature ergo est causa per se monstri forte dicis negando consequentiam quia non inconuenit ꝙ aliquid sit causa per se respectu vnius et causa per accidens respectu alterius Contra causa per se semper precedit causam per accidens ergo non est idem cum ea vt supra dictuȝ est. Itē natura a deo dirigitur ergo nūquam producit monstrum nisi intendat ipsum producere Item actiones eiusdem speciei sunt ad eundē terminum et si vnus terminus non sit a casu nec alius sed homo monstruosus et non monstruosus sunt eiusdem speciei ergo si vnus fit ex intentione et alius.

¶ Tertio omnis effectus naturalis habet finem et causam necessariam ergo nullus fit a casu sed mōstrum est effectus naturalis. Forte dicis ꝙ quia fit raro ideo fit per accidens et a casu cōtra aliqua que sunt per accidens fiunt sepe quia aperiens fenestram est causa per accidens introitus luminis ⁊ remouens columnam est causa casus lapidis. Itē tunc pluuia sub cane esset a casu vt etiam supra cōcessum est Sed contra in celestibus nichil fit a casu.

¶ Quarto arguitur ꝙ animalia per eorum naturam non agunt propter finem vt dictum est quia vt aranea facit telam per naturam que sit materia; et patet ꝙ non vel per suam formam sensitiuam Sed contra nunquam sensit hyemen ergo formica non colligit grana propter tempus hiemale futurum. Item que sunt a natura fiunt quolibet tempore sȝ formica nō quolibet tempore colligit grana Item ista aīalia videntur operari ex quadam prudentia et artificialiter ergo non ex natura. Forte dicis ꝙ animalia agunt propter finem vt dicit. S. T.12e.q.1.ar.2. tamen non mouent seipsa ad finem contra secūdum aristote.in.8.phi.animata mouēt se et non nisi ad aliquem finem ergo animal mouet seipsum ad finē Forte dicis ꝙ non habet rationem finis et ideo nō proprie mouet se ad finē. Contra nichil agit propter aliquod incognitum ergo nisi aīal habeat rationē finis nō pōt agere ꝑpter finē: finis enim nō mouet nisi vt est in intētiōe vt dicit. s.t.12e.q.1.ar.1 ad 1m. Ne curo pro nunc an ibi intentio capiatur pro actu intellectus vel pro actu voluntatis de quo vide. s.t.de veri.q.22.ar.13.et q.21.ar.3.ad 5m.

¶ Quinto arḡ ꝙ phisi.nō differat ab astrologo vel mathe°.qr phisic⁹ demrāt p quēlȝ cām vt dctm ē p tiet ad phisi.demrāre terrā eē rotūdā p eādē cām p quā astrolog⁹ demrāt Itē oīs forā hȝ cām efficiētē g° si mathe°.demrāt p formā poterit ēt demrāre cām efficientem. Item mathe°.tractat de q̄lȝ re g°

de qualibet causa antecedens patet quia tractat de vnitate modo quelibet res est vna et similiter arguetur ꝙ phisicus tractat de qualibet re etiam de deo quia oppositorum eadem est disciplina sed tractat de mobili ergo tractat de immobili. Item forma non habet causam formalem vt patet prima. q. 61. ar. 1. ad 2^{m} sed illa de quibus est mathematica sunt forme ergo non hñt causam formalem.

¶ Sexto materia non habet causam ergo philosophus nil potest demonstrare de materia saltem per quattuor causas. Item occasio et omen videntur esse quedam cause et non effectus tamen nulla sciẽtia de istis determinat ergo nec de alijs et tamẽ videtur esse causa quia ex omine aruspices nituntur predicere futura vt pz ex petrarcha de rebus mẽorabilibus lib. 4. trac. 6. vnde emilius pugnans aduersum xersem regẽ macedonie sero venit domũ et inuenit filiã tristem quia persa eius catella mortua fuerat ex hoc sumpsit omen quia vicit predictũ regem vnde Omen a quibusdã dicitur ostentum quia aliquid futurum ostendit.

¶ Ad primum dicendum ꝙ monstrum fit per accidens a natura particulari et aliquando per se a natura vniuersali nec sequitur est effectus per accidẽs ergo est ens per accidens quia non est diuersorum predicamentorũ sed queritur in quo predicamẽto ponuntur monstrum et fortuna. Dicendum ꝙ fortuna videtur dici relatiue ad fortunatum Monstrũ autem cum sit deffectus non ponitur per se in predicamento et ideo melius videtur dicendum ꝙ nõ habet causã per se. Ad aliud dicitur a quibusdam ꝙ in illa patria in quibus sepe fiunt monstra vt scilicet solinũ in lib. rerũ memorabilium in india sepe nascuntur homines difformes et tamen non sunt preter solitum ibi vel dicitur ꝙ insolitum non dicit raritatem facti sed excludit solitum cursum nature S. T. in 2. d. 18. q. 1. ar. 3. ad 2^{m}. Ad aliud dicitur ꝙ licet natura continuet operationem in generatione monstri non tamen intendit mõstruositatem sed subiectum eius et hoc indiuiduum quod est sextus digitus Cui tamen accidit ꝙ sit sextus. Ad aliud dicitur ꝙ monstro in vniuersali conueniũt aliqua predicta vniuersaliter dicibilia de ipso per diffinitionem et sic de eo habetur scientia. Et per hoc pz quomodo fortuna potest diffiniri et ita de alijs Si dicatur secundum phm̃ fortuna est imanifesta ergo non diffinitur. Item melius est sic esse quam nichil esse ergo melius est esse monstrum quam nichil esse sed natura facit quod melius est ergo natura intendit monstrum. Item terminus gñationis est intentus ab agente sed monstrum aliquando est terminus generationis et finis quia per generationẽ acquiritur. Item aliquis pater depravatus potest velle gñare hominem monstruosum ergo monstrum est intentum a gñante. Item pctm̃ est monstrum in moralibus sed difformitas peccati aliquando est intenta vnde aug. dicit ꝙ cum furaretur poma amabat ipsum defectum Et. S. T. dicit. q. de malo. q. 3. ar. 12. ꝙ quando quis vult aliquid quod scit esse malũ iã ex consequenti malum vult non solum per accidẽs ad quartũ et de veri. q. 24. 10. ad 3^{m} voluntas est per se causa peccati. Ad hec dicitur ꝙ fortuna quo ad predicata vniuersalia est cognita. Ad aliud negatur consequentia Deinde dicitur ꝙ pctm̃ potest esse intentum per se sed non primo. S. T. opus. 31. ca. 1. dicit ꝙ intendere ipsius nature nichil aliud est quam habere naturalem inclinationẽ ad aliquid.

¶ Ad secũdũ dicitur ꝙ causa prima simpliciter est causa per se et respectu malorum pene potest dici causa per accidens tamẽ vt causa per accidens nõ habet rationem prime cause Et ad aliud negatur maior.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ effectus per accidens aliquando fit sepe quia homines vt in pluribus sunt mali sed. S. T. dicit pria. q. 49. ar. 3. ad 5^{m} ꝙ ista inferiora in quibus contingit malũ nature vt corruptiones sunt pauca respectu corporum celestium in quibus nullus est effectus per accidens in elementia tamen bene est effectus per accidens vt patet de pluuia sub cane. Et si dicatur Astrologus potest iudicare de pluuia futura sub cane ergo non fit a casu Negatur consequentia quoniam etiam scit predicere de monstro.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ natura non semper eodẽ mõ operatur quia alias nascerẽtur flores ĩ hyeme nec propter animalia habent prudentiam sed ex instinctu nature et non per cognitionem futuri agunt.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ phisicus demonstrat per quamlibet causam pertinẽtem ad motum vnde nõ habet etiam demonstrare quecunque predicata de ente mobili nec de eis determinare nisi per medium phisicum possint cognosci Et per hoc patet ad alia vnitas enim mathematica non in quolibet reperitur vnde in deo trinitas personarum nõ est trinitas de genere quantitatis alias esset proportio tripla triũ personarũ ad vnã et per cõns proportio inequalitatis maioris Et sic destrueretur equalitas in diuinis.

D 4^{m} sic proceditur videtur ꝙ contingentia rerum non stet cum prouidẽtia dei quia bene sequitur deus hoc prouidit ergo ita erit sed antecedens est necessarium ergo et consequens Forte dicis ꝙ antecedens non est necessarium nisi ex suppositione Hoc videtur contra. S. T. prima q. 14. ar. 13. et de verita. q. Item quando aliquid est necessarium ex suppositione tunc fatuum est consiliari de opposito quamdiu stat illa suppositio si ergo deus habet prouidentiam de quolibet futuro tũc periret omne consilium Forte dicis ꝙ oportet consiliari quia non est necessarium absolute. Contra licet contingens sit forem moueri tamen fatuum esset consiliari ad faciendum ipsum non moueri supposito ꝙ currat. Item videtur redire error gentilium qui assumebant ad excusationem suorum peccatorum omnia prouenire ex fato quia frustratoriũ est stãte prouidentia dei ꝙ a erit oppositũ cõsiliari Si dicas ꝙ gẽtiles ponebant res prouenire ex quadã necessitate absoluta hoc est falsũ sed solũ po

nebant q ita eueniret supposito q sit ita fatatum
Sed contra Natura agit propter finem quem nõ
cognoscit secundum philosophum hic ergo opor-
tet q dirigatur a primo agente ergo primum agẽs
vniuersale i causando scilicet deus habet prouidẽ
tiam de rebus.
¶ Respõdeo dicendũ q multi doctores vt greg.
de arimino in .1. sẽtentiarum dicunt deũ nõ cogno
scere aliquid extra se secundum aristotelem et cõ
menta. q2.12. methaphisi T.c.51. dicit q inconue
niens est meditari de quibusdã. Item Si intellige-
ret aliud a se tũc sua substãtia nõ esset intellectio
eiusdẽ q2 intellectum est pfectio intelligẽtis causa
liter quia scz causat in intelligẽte suam pfectionẽ
que est intellectio. Itẽ aliquomõ dependeret a re
bus ad extra q2 intellectus depẽder ab intellecto.
Sed cõtra hec obicitur q2 scdm ari. 1. de aïa Deus
esset incipiẽtissimus si litẽ ignoraret. Itez oïs scia
est in deo et maxime methaphisica vñ propter hoc
vocatur scia diuina ꝛ symonides dicebat q sol9 de9
hunc habet honorẽ q2 vult illam sciam que est pro-
prer seipsam vnde q2 illa scia nõ hẽtur perfecte ab
hominib9 putabat deum esse inuidũ quod tñ repro
batur .1. meth. a phõ. Item phũs in lib. de bona for
tuna dicit q deus est cã instinctum bene fortunato
rum qui videt et futurũ et pñs vnde propter hãc ra
tionem dicit grego. q phũs contradicit sibiipsi Sz
hoc non videtur rationabile Doctor subtilis in .i. d
8. non vult aristoteli imponere absurdiora q̃ ipse
dicat vel q̃ ex dictis eius necessario sequitur et ex
dictis eius vult rõnabiliorẽ intellectũ accipẽ quẽ
potest ita et nos facere debemus. Item aliqui sũt
effectus naturaliter cogniti qui non pñt fieri nisi
a deo imediate vnde quidã dicũt alexãdrum inclu
sisse decem tribus inter caspios montes oratiõe fa
cta ad deũ licet hoc neget Antonni9 vanũ etiaz es
set colere deũ nisi deus cognosceret tñ verberan-
di sũt scdm aristotelẽ in topicis negantes deũ esse
venerandũ. Item .s.t. ponit q alexãder pipatheti
cus dixit scdm aristotelẽ deũ habere prouidentiaz
de istis inferioribus 2° celi lectione .14. Item secũ
dum gregoriũ in secundo de9 imediate mouet pri-
mum celum ergo cognoscit ipsum multi enim recte
dicunt intelligentias nõ agere nisi per intellectũ
et voluntatẽ. Item scdm aristo. in fine methaphisi
ce deus est vnus prĩceps sz principẽ oportet habe
re aliorum noticiam vñ ad alexandrũ scribit aristo.
q regalius est animã hebere sciantijs abundantez
q̃ habitum corporis bonum.
Dicendũ igitur q scdz aristotelẽ deus scit alia a se
et hoc etiã concedit aureolus imo dicit q deus se-
cundũ eũ cognoscit res non solũ in vli scz sub rõne
entis sed etiã cognoscit proprias quidditates rez
idest spẽs licet secundũ eum non cognoscat singu-
laria indiuidua. ¶ Notandũ preterea q prouidẽ-
tia dei nõ est ratio ordis in finẽ vñ prudẽtia est ali-
qua ordinate ad finez disponere et ideo opz primo
finẽ intelligere differt aũt prouidẽa a scia quia per
sciam deus scit se et creaturas sz pudentia perti-
net tñ ad cognitionẽ eoz que sũt ad finẽ scdz q or
dinãtur in finẽ et ideo prouidẽtia includit et sciaz
et voluntarẽ. S.T. de veri. q.5. ar.1. Circa aũt di-
uinam prouidentiã diuersi diuersimode errauerũt
Quidam enĩ vt ponit. S.T. in .1. dis. 39 posuernut
non esse prouidentiã sed oïa a casu contingẽ ꝛ ista
fuit opinio democriti et epicuriorũ secundũ .S.T.
contra gentiles li.3. Phũs dicit p°o methaphisice
et. S.T. lec.5. dicit q non est conueniens omnes
tes fortune cõmittẽhanc opinionem tenuerũt an
tiqui naturales negantes cãm agentem. Alij po-
suerunt esse prouidentiam dei vsq3 ad spẽs et non
ad indiuidua nisi sint necessaria et ista opinio ipo-
nitur aristoteli licet expresse ab eo nõ habeat sed a
suo cõmentatore. Alia est opinio rabi moysis dicẽ-
tis deum habere prouidentiã de oïbus indiuiduis
hoim. Alij posuerũt q deus de oïbus absolute ha-
bet equalẽ prouidentiã et quidam estimauerũt si-
mul esse prouidentiã bonorũ et malorum et cũ hec
duo non possint esse intenta ab vno agẽte sicut ma
nichei ponebãt duos deos vnũ prouidentẽ bonis
et alium prouidentem malis. Alij estimantes deũ
habere oim prouidentiam negauerũt liberũm arbi
trium Cicero vt narrat brauardin9 propter hoc di-
xit deum nõ habere prouidentiã de actibus huma
nis ne homines sic excusarent peccantes contra
rem publicam et dicentes se quadam necessitate
peccasse quia de9 ita preuiderat malebat enim ne-
gare dei prouidentiam q̃ dare hominibus excusã-
di occasionem sed dices q dei prouidentia non ne
cessitat voluntatem nisi ex suppositiõe vt dicit .s.t.
12°. q.10. ar.4. tertiũ Contra tunc membra exterio
ra non possent necessitati a deo absolute quia in
rebus ad extra non est necessitas absoluta excusã
tur tamen homines si ab alio exterius moueatur
eorum magnus in verberando licet hoc sit ex neces
sitate suppositionis ergo ita erit de actu interio-
ri. Item liberum arbitrium est quando positis
omnibus causis voluntas potest in oppositum er-
go stante dei prouidentia de volitione adhuc volũ
tas potest non velle. Dicendum est tamen absolu-
te secundum illud sapientie 12. q deo est cura de oĩ
bus quia res naturales a deo in suum finem diri-
guntur.
¶ Notandum preterea q diuina prescientia
non imponit rebus necessitatem sicut nec videns
homines transeuntes imponit hominibus neces
sitatem transeundi Et tamen bene sequitur iste vi
det talem hominem transeuntem ergo talis tran
sit. Similiter dato q nulla esset prouidentia ad-
huc verum esset q sortes curret vel suum opposi-
tum et tamen illa veritas non imponit futu-
ro contingenti necessitatem ergo nec dei presciẽ-
tia.
¶ Notandum preterea q de contingentia du-
pliciter loqui possumus vno modo prout repetitur
in agentibus a proposito alio modo prout reperi-
tur in agentibus ex necessitate nature Primo mo
do notũ est aliquos eẽ effectus cõtingentes alias
homo non haberet liberum arbitrium magis q̃
vna bestia. Item necessarium et contingens sunt

differētie et passiones entis et opponūtur Sed si
vnū oppositorū est in rerū natura opꝫ ⁊ reliquū esse
Sʒ aliqd necessariū est puta deꝰ ergo aliquod est cō
tingēs Sʒ hoc argumentū nō ɔcludit qꝛ alias seq̄-
tetur aliquod ens cōtingēs fuisse ab etno. ¶ No-
tandū preterea ꝙ albumazar et stoici scđm s. t. li. 3.
ɔtra gētiles ca. 84 posuert necessitatē in actibus
hoim ex fato et idē habetur ca. 86. Et si queratur
ab istis nōne in rebus aliqua sūt possibilia dicunt
ꝙ sic anteqꝫ res fiat si tñ expectetur tūc ex corpore
celesti res quadā necessitate ꝓducūtur. Et si dica
tur tunc hoīes de necessitate essent mali qꝛ ex qui-
busď necessitarent ad malas electiones dicunt ꝙ
bonū cōe nō debet ꝑtermitti propť malū ꝑticulare
Auicenna dicit oīa prouenire ex necessitate a cor-
pore celesti siue in voluntarijs siue in naĩalibꝰ et si
dicatur effectꝰ vnius stelle aliqñ pōt impediri dicit
ꝙ illud īpedimētū iterū ꝓuenit a celo. Et iō si totꝰ
orbis corporū celestiū siľ accipiať nunqꝫ totus effe
ctus eiꝰ quassať Rō aūt eius est qꝛ cuiuslibet effe-
ctus est aliq̄ cā determīata. Posita aūt cā ponitur
effectus de necessitate ergo oīa eueniūt de necessi
tate et ex hoc inferebat ꝙ nichil est casuale vel for
tuitū Hanc aūt rōnem aristoteles soluit 6º metha
phisice negādo duas propōnes quibꝰ hec rō vtitur
quarū vna est ꝙ posita cā quacunqʒ necesse sit eius
effectū poni hoc enī falsum est qꝛ vna cā pt impedi
ti per aliā Scđa propō quā negat est ꝙ ois effectꝰ
habeat cām per se hoc enī est falsū de effectu ꝑ ac-
cidens vt ꝙ aliquis sit siľ albus et musicꝰ Aristote
les etiā dicit in scđo de sōpno et vigilia ꝙ signorū
etiā celestiū velut aquarū et ventorū mlta nō eue-
niunt. Si enī aliquis aliꝰ vehemētior isto accidat
motus a quo futurū signū non fit/sicut mlta bñ cō-
sulta dissoluta sunt propter digniores inchoaᵒnes
et ideo dicit ptholomeꝰ in centilogio Hec iudicia q̄
tibi trado sunt media inter necessariū et possibile.
Item velle transcendit oēm spēm corporalem sicut
et ipsum intelligere ergo nullus necessitať a celo
ad volendū. Notandū tamē ꝙ licet corpa celestia
non directe agāt in voluntates nostras agunt ta-
men indirecte et ꝑ modū inclinationis vñ. s. t. dicit
ꝙ ex corpe celesti aliqui sunt inclinati ad quasdam
artes de veri. q. 5. ar. 10. ad 5ᵐ nec solū in volunta-
rijs sʒ etiā in naĩalibus mlta sūt cōtingētia qꝛ scđʒ
aristotelē in naturalibꝰ est casus Casus aūt est in
cōtingenti raro dicendū igitur ꝙ licet deꝰ habeat
oīm rerū prouidentiā tñ mlta ɔtingenter eueniūt
sicut licet habeat futurorū cōtingentiū scientiā et
hoc adhuc probatur qꝛ nullus pōit differentiā nisi
inter ea q̄ cognoscit Sed deus cognoscit se nō esse
creaturā sed differre a creatura igiť. Itē cōis ani-
mi cōceptio oīm populorū non caret veritate qꝛ fa
ma quā ppľs famat nō ꝑditur ex toto vt dicitur. 10.
ethicorū vñ tales cōceptiones videntur esse natu
raliter indite cū in eis oēs cōueniant et ex talibus
conceptionibꝰ ab oībus cōcessis frequēter aristote
les procedit sʒ cōis aīmi conceptio ppľorū videtur
esse ꝙ deus cuncta cognoscat vnde nomen dei im-
positū est a theaste quod est ɔsiderare oīa. Et hinc
est ꝙ oēs populi timent cū faciūt iniusticiā estimā-
tes ꝙ est aliq̄d iudicāo iustū scʒ deus ⁊ hoc rationa
biliter qꝛ nichil nobilitatis est deo negadū et quod
ab oībus appetiť Et iō dictū fuit ꝑ serpētē ꝙ eritis
sicut dij scietes bonū ⁊ malū dicedū est ergo primo
ꝙ deꝰ est intelligēs ⁊ hoc ꝓbat. s. t. 1ª pte. q. 14. ar. 1.
qꝛ illud quod caret materia hʒ naturā cognosciti
uā sʒ deꝰ est hmōi igiť vñ plante nō sentiūt ꝑp suā
materialitatē et īmaterialitas est raº ꝙ aliquid sit
intelligibile Et ꝑ idē ꝓbať ꝙ in deo est sciētia imo
quidā putāt ꝙ primū quod ɔcipiť de deo est ꝙ sit in
tellectualis naťe. Scđo dr ꝙ prīo intelligit seipm
ita ꝙ sua essētia est obiectū sue intellectionis pi
pricipale hoc ꝓbat. s. t. ɔtra gentiles li. 10. ca. 48. ⁊
48. qꝛ opationes intellectꝰ distigūtur penes obie
cta Si igr deꝰ intelligit se ⁊ aliud a se qsi principa
le obiectū hēbit plures intellectuales opaᵒnes gᵒ
vel sua essētia erit in plura diuisa vel aliq intelleᵒ
in eo nō erit sua sbā quod est impossibile igr Ter
tio dicitur ꝙ intētio aristotelis ⁊ cōmentatoris fuit
ꝙ nihil ꝑter deū primarie teriat ītuitū intellectꝰ diui
ni Res tñ creata pt dici 2ªriū obiectū itellectꝰ diuini
Quarto dicitur ꝙ secundū auerroym deus cogno
scit alia a se Probatur sic quia secundum eū cō. 35.
Dicētes ꝙ deꝰ solicitus est circa vnūquodqʒ indiui
duum Aliqualiter est verum et aliqualiter non
verū nullū enim indiuiduū habet dispositionē ꝓ
priā quin illa inueniatur in aliquo modo illiꝰ spēi
et hoc modo verū est dicere deū sollicitare circa in
diuidua Sollicitare aūt circa indiuiduū tali mo
do scilʒ vt differt ab alio non est fas bonitatis diui
ne hec ille Ex quo pʒ ꝙ licet secūdū auerroim deꝰ
nō cognoscat res in particulari distincte tamen co
scit alia a se secūdum eorū quidditatem in vniuer
sali. S. T. li. 3º. cōtra gētiles ca. 75. dicit ꝙ qdā di
xerūt scʒ auerrois diuinā ꝓuidētiā nō se extende
re vsqʒ ad singularia sed hoc ex verbis aristotelis
nō potest haberi S. T. de veri. q. 2. ar. 5. Dicit ꝙ cō
mētator negauit a deo sciam singularū nisi forte i
vlī a uicēna etiā dixit deū nō cognoscē singľare nisi
si sicut aliquis cognosceret futurā eclipsī nō scien
do de teriate ī quo tpe. Quinto deus cognoscit sin
gularia distincte hoc probat S. T. cōtra gētiles li.
1º. ca. 65. qꝛ deꝰ ꝑfecte cognoscit seipm sed ipse
cā rerū ī ꝑticľari imo aliquorū se solo dt ei arūt. i.
secretis secretorū Operator miraculorū vnꝰ et so
lꝰ est deꝰ vt narrat gersō gᵒ cognoscit res ī ꝑticľari
mior pʒ qꝛ vlīa nō sūt res subsistētes Hic dt aureo
lꝰ ꝙ phūs negaret deū eē cām efficiētē sʒ de hᵒ po
stea Itē natura gnīs nō pt cognosci nisi eiꝰ dñe pri
me ⁊ passiōes cognoscāť Sʒ vľe ⁊ ꝑticľare sūt dñe
prime et per se entis igitur a deo cognoscente ens
cognoscitur singľare hic dt aureolꝰ ꝙ bene cogno
scit singľare ꝙtū ad cōem itellectiōeʒ singľarita
tis vel vt ē quoddā iduiduū vagū nō āt vt est signa
tū sʒ ɔtra notitia ɔfusa ē ipfecta gᵒ deꝰ cogscit res
ī ꝑticľari ⁊ distīcte Sʒ ɔtra ſm ocā noticia sē intis
eēt ꝑfectior itellectius qꝛ ꝑ sensitiuā cognoscit sin
glare ⁊ res vt ē ise dicēď ꝙ sēsꝰ cognoscit rē māliter
⁊ hᵒ ipfectiōis est Itē deꝰ hʒ sciaʒ practicā ⁊ pfectā
de rebꝰ sʒ scia practica nō ē ꝑfecta nisi ad sigľaᵒ ꝑ
ueiat ī qbꝰ ē opatō Sʒ hic diceť ꝙ nō oꝛagēs pcticū

cognoscere suū effectū in pticulari quia geometer potest scire triāgulū nō cognoscēdo in particulari i qua materia sit et hōgenerās nō sēper cognoscit pticlare gñando nec scriptor litterā nec medic⁹ sē per hēt isirmū presentē Sed cōtra scia dei practica hēt nobilissimū obiectū ergo cognoscit substantiā primā quia substātia prima est magis substātia q̄3 substātia secūda forte dicis q̄ nō oportet sed cognoscit aliquid digni⁹ substantia prima pura seipz Cōtra cognoscēs speciē vel vniuersale pōt cognoscere particulare cōtētum sub eo si sit sibi sufficienter p̄ns ergo deus cognoscit· suū celū quod mouet i particulari Sexto dicitur q̄ deus cognoscit· futura contingētia ·Probatur sic quia cognoscit presētia ergo cognoscit futura alias de⁹ mutaretur Unde cōmētator dicit q̄ hoc ignorauit themistius Si ei i deo esset successio itellectorū faceret deo lassitudinē itelligit g° p̄terita p̄sen^a z futura z īfinita

¶ Cōtra hec arḡ primo q̄ ex imaterialitate nō concluditur q̄ deus sit intelligēs quia anima rationalis vnitur materie et tamē est itellectiua Item albedo separata non haberet materiā et tamē non esset itellectiua Itē tunc ignis esset magis cognoscitiu⁹ q̄3 asin⁹ q2 videtur eē minus materialis Itē nulla priuatio est causa positiui s3 imaterialitas ē priuatio ergo nō est causa intellectionis.

¶ Secūdo arguitur q̄ essētia dei non est obiectū prime cause q2 tūc deus nichil aliud cognosceret q̄3 suā essētiā q2 potentia nichil cognoscit nisi suū obiectū vel cōtētū sub eo Itē nulla potētia cognoscitiua ponit differentiā inter suum formale obiectū et alia visus enim non distinguit inter colorem z dulcedinem sed diuinus itellectus ponit differētiā inter essētiam et creaturas igitur. Itē tūc scia dei subalternaret methaphisice q2 ei⁹ essen^a continet sub ente et p̄ ɔ̄ns sub obiecto methaphisice.

¶ Tertio vel deus habet de rebus scientiā practicā vel speculatiuā Forte dicis q̄ de hijs que facit h3 scientiā practicā de alijs antē non scđm S T. 1^a. pte. q. 14. Sed contra sequeret q̄ quilib3 poss3 facere suā medicinā eē speculatiuā q2 posset eam non ordinare ad opus. Itē tūc in dormiente nulla esset sciētia practica Itē de⁹ cognoscit res diffinitiue ergo non cognoscit eas practice.

¶ Quarto nō videt q̄ quo^a vnū et idē posset esse ppria et deīminata rō pluriū indiuiduoru3 ergo de⁹ non cognoscit res distincte añs p3 q2 hoc maxie esset scđm q̄ ab vna creatura in aliquo īmutat et ab alia nō vt declarat. S. T. pria pte. q. 14 Sed contra illud quod est oīno simplex non pōt scđm aliqđ esse similitudo vnius quin scđm illud etiā sit similitudo alterius q2 illud simplex nō h3 ptes forte dicis q̄ habet ptes scđm rōem. Cōtra quelibet illarū rōnū est tota dei essētia scđ3 rē vt bonitas dei scđ3 rem est sua sapiētia. Itē quicqđ est ppria ratio est rō adeq̄ta. S3 implicat q̄ aliquid sit adequata ra^a pluriū diuisim g° iplicat q̄ de⁹ sit adeq̄ta rō plium.

¶ Quinto scientia est assimilatio sciētis ad rē scitam s3 nichil est simile sibiipsi q2 similitudo nō sibiipsi est vt dicit hilā. ergo de⁹ nō cognoscit seipsum. Item scia non est nisi de vniuersali s3 deus non est vniuersale q2 oē vniuersale est per abstractionez a deo autē cū sit simplicissimus nō potest fieri abstractio ergo deus nō cognoscit seipsum.

¶ Sexto arguitur q̄ nō cognoscat alia a se q2 intellectū est pfectio intelligentis s3 nichil aliud ab ipso pōt esse pfectio eius q2 sic esset aliquid eo nobilius ergo nichil aliud ab ipso potest esse intellectum ab eo. Item phūs in. 11. methaphisice pbat q̄ deus tantū seipsū cognoscit s3 tantū idem est quod nō cum alio ergo nō cognoscit alia a se. Itē eadem sunt principia essēdi et cognoscendi s3 nō eodē pater est pr̄ et deus vt dicit aug⁹. ergo nō eodē cognoscit pr̄ se esse patrē et se esse deū et multo forti⁹ nō eodem cognoscit pater se esse et creaturā si creaturam cognoscit.

¶ Septimo eadē est cōparatio creature ad deum que puneti ad lineā vnde trimegistus dicit de⁹ est spera intelligibilis cui⁹ centrū ē vbiq3 circūferentia vero nusq̄3 p centu3 exponēs creaturā vt alan⁹ exponit s3 linee nichil depit de eius q̄titate si pūctum ab' ea sepetur ergo et nichil depit perfectionis diuīe si cognitio creature ei subtrahatur. Sed quicqđ est in eo ad eius pfectionē pertinet cum nichil accidētaliter sit in eo ergo ipse de creaturis cognitionem non habet. Itē quicquid de⁹ cognoscit ab eterno cognoscit eo q̄ scia sua non variatur sed quicquid cognoscit est ens q2 cognitio eius non est nisi entis ergo quicquid cognoscit deus ab eterno fuit s3 nulla creatura fuit ab eterno ergo nullā creaturā cognoscit. Itē oē quod perficitur aliq̄ alio habet in se potentiā passiuā respectu illius q2 perfectio est quasi forma pfecti Sed deus nō habet in se potentiā passiuā hoc eni est principiū transmutationis que a deo est pcul ergo nō pficitur aliquo alio a se. S3 perfectio cognoscentis depēdet a cognoscibili q2 pfectio cognoscentis est in hoc q̄ actu cognoscit quod nō est nisi scđm q̄ scit aliquid cognoscibile ergo deus non cognoscit aliud a se.

¶ Octauo sicut dicit boeti⁹ vl̄e est dū intelligitur singulare vero dū sentit s3 in deo non est cognitio sensitiua s3 intellectiua tm̄ ergo deus nō habet nisi vniuersalē cognitionē de reb⁹. Itē si deus cognoscit creaturas āt cognoscit eas plib⁹ actib⁹ āt vno si pluribus ergo ei⁹ scia plificatur etiā ex pte cognoscētis q2 id quo cognoscitur in cognoscente est. Si aūt vno cū per vnū nō possit haberi de multis cognitio propria et distīcta et ita videt q̄ deus nō habeat propriam cognitionem de rebus. Item omne medium quod facit propriam cognitione3 de re p̄t assumi vt medium demonstrationis ad concludendum illud sed essentia diuina non hoc modo se hēt ad creaturam alias creature essent q̄cunq3 fuit essentia diuina ergo deus cognoscens creaturas p essentiam suam non habet propriam cognitionem de rebus.

¶ Nono si de⁹ cognoscit singularia oportet q̄ omnia cognoscat quia eade3 est ratio de omnibus sed non cognoscit omnia ergo nulla minor patet quia sicut dicit Aug. in euchiri: melius est multa nescire q̄3 scire sc3 vilia s3 inter singularia mlta sūt vilia cū g° qđ meli⁹ ē sit i deo reponēdū vr̄ q̄ nō oīa singl̄a^a

cognoscat. Itē quicquid deus cognoscit pfecte cognoscit sed pfecta cognitio nō hēt de re nisi qñ cognoscit eomō quo ē sȝ deus nō cognoscit singulare eomō quo ē qꝛ singulare materialiter ē de⁹ aūt materialiter cognoscit g⁰ de⁹ nō pfecte cognoscit singularia Itē ad variationē scitoꝝ mutat̃ scia qꝛ si te sedēte scia te sedere te surgēte sciam amisi sȝ de⁹ nullomō mutari pōt g⁰ singlaria q̄ sūt variabilia ab eo scita eē nō pñt Itē materia nimī hēt de eē ergo nō pōt cognosci a deo Itē scia depēdet ab obiecto cognoscibili sȝ itellect⁹ dei a nullo depēdet ergo nō habet sciam

¶ Decio arguit̃ ꝙ de⁹ nō sciat infinita qꝛ scia dei est mēsura scitoꝝ sȝ infinitū nō pōt mēsurari ergo nec sciri Minoꝛ pȝ qꝛ ei⁹ q̄titas nō pōt cognosci Itē de⁹ nō ītuet̃ infinita ergo nō cognoscit īfinita añs pȝ qꝛ nō habet sciam visionis de īfinitis qꝛ qñ aliq̄d videt̃ tūc cognoscit̃ pricipiū ꝛ vltimū ei⁹ ꝙ nō cōtingit in īfinito igit̃ Itē scia dei ē eq̄lis sue potētie sed deus nō pōt facere infinita ergo nō potest cognoscere infinita.

¶ Undecio si de⁹ haberet sciam de reb⁹ tūc posset variari qꝛ variato vno relatiuoꝝ variat̃ ꝛ reliquū sed scibilia pñt variari ergo ꝛ scia dei. Itē de⁹ qñq̄ sciuit xp̄m nasciturū ꝛ mō nō scit igit̃. Itē illud qđ nō ē addiscibile nō est scibile sȝ malū nō est addiscibile p disciplinā eī nō nisi bona discūt̃ ergo malum nō est scibile g⁰ nō est cognitū a deo Itē q̄ grāmaticā grāmaticus sȝ de⁹ nō est mal⁹ ergo nō scit malū

¶ Duodecio veritas ꝓpōis cātur ab entitate rei sȝ cōtingēs ad vtrūlibet añq̄ ponat̃ in esse extra suas cās nullā habet actualitatē vł determiationē ad esse sȝ ē indifferēs ergo nullā habet veritatē ꝛ p ꝯñs nō pōt sciri Forte dicis ꝙ futurū cōtigēs p̄sens ē p respectū ē ad ītellectū diuinū et io vt sic scitur Cōtra nulla res est deo cā sciendi sȝ futurū vt futurū nō certitudinaliter cognoscitur ab aliq̄ ergo nec vt pñs certitudīalit̃ cognoscitur ab eo itē nō pōt eē transitus de cōtradictorio in cōtradictoriū sine mutatiōe rei si ergo de⁹ nūc scit āticristū fore ꝛ pōt nūq̄ sciuisse atixp̄m fore ex quo futurū ꝯtingēs pōt nō euenire ergo de⁹ pōt mutari Item oē eternū ē necessariū ꝛ silit̃ p̄teritū si ergo de⁹ ab eterno sciuit res fore seq̄t̃ ꝙ oīa de necessitate eueniēt qꝛ si res possēt absolute nō euenire ergo de⁹ posset absolute decipi Itē si dei p̄scientia non tollat ꝯtingētiā ergo stat fortē posse non currere ꝛ tñ deus sciuit ꝙ curret ponat̃ ergo in esse sȝ ꝙ nō curret ꝛ tamē deus sciuit oppositū tūc sequit̃ manifeste ꝙ deus errat quia scit falsum.

¶ Tertiodecimō arguitur ꝙ deus non habet prouidentiam de rebus quia res naturales sunt de se determinate ad vnum ergo non indigent prouidētia Item quedam sunt cōtigētia que non possunt mutari vt quodlibet ē vel non est igitur Item creature sunt causa peccati ergo non prouident̃ a deo tenet ꝯñā quia nihil ꝓuisū a sapiente est corruptiuū boni ꝛ effectus eius quia alias sapiens cōtrariaretur sibiipsi eađ destruens ꝛ edificans vt si p suam prouidentiam ordinat ignem ad corrumpendum aquā et aquam ad corrumpendum ignem Item defectus non prouidentur a deo ergo corruptiones rerum non sunt diuine prouidētie añs patet quia prouidentie nō est naturā pdere Itē corruptiōes sūt q̄dā mala q̄ nō sūt a deo igit̃ Itē nō est prudēs q̄ sustinet aliqđ malū si pōt illud īpedire sed deus permittit multa mala igit̃ Sed dices ꝙ pmittit mala qꝛ pōt ex eis elicere bona sȝ cōtra maioꝛa bona posset elicere ex bono q̄ꝫ ex malo igitur Itē nō sūt facienda mala vt eueniāt bona igit̃ deus sua prouidentia non regit mala. Itē videmus ignē cōburere domū iusti hoīs et pauperis ꝛ cecū cadē in foueam ergo quo ad hoc deus non hēt de eo prouidētiā Itē tūc apud nos essent plura bōa q̄ꝫ mala cui⁹ oppositū videmus ꝛ patet quia sunt aliqua bona ꝛ cū hoc ex quolibet malo elicitur bonum ergo sunt plura bona.

¶ Quartodecimo si deus haberet omniū prouidētiā tūc nihil a casu accidēt qꝛ oīa essent a deo intēta. Item malū culpe maxime displicet deo si ergo deus prouideret omnibus deberet tale malum excludere. Item brutis animalibus multa accidunt que non ordināt̃ in bonū eoꝝ neq̄ȝ in hac vita neq̄ȝ post ergo non prouidentur a deo. forte dicis ꝙ non prouidentur a deo imediate sed mediātib⁹ angelis cōtra tunc curs⁹ rerū naturalium non īpediretur quia vel hoc esset angelo volente vel nolēte Si primum tunc male prouideret rebus Si secūdum angelus tristaretur.

¶ Quintodecimo prouidētia pertinet ad prudentiā sed deus nō agit per prudentiā ad extra ꝓbatur sic quia prudentia est circa agibilia que nō progrediūt̃ extra agētē illa āt q̄ sūt a deo sūt extra ipȝ ergo sunt factibilia Itē ad deū ptinet aliquos reprobare hoc autē nō pertinet ad ꝓudentiā immo sibi contrariatur qꝛ p reprobationē res ordināt̃ ī penā eternā nō aūt per ꝓudentiā. Itē aristote. in libro de bona fortuna dicit ꝙ si dicamus hoīes bene fortunatos esse a deo cuȝ mali aliq̄ñ sint bñ fortunati tunc faciemus deū iudicē prauū deū tñ inq̄t non est verisimile prauoꝝ curam habere Itē sic q̄libet actus hoīs est ꝓuisus ergo liberū arbitriū ym stāte diuina prouidētia nō se habet ad vtrūlibet Itē deus secundū aristotelem agit necessitatē nature vt sibi attribuūt scotus ꝛ gregori⁹ si ergo oīm haberet prouidētiā tūc omnia de necessitate eueniēt alias de⁹ erraret si enim necessario scit a fore necessitate nature ꝛ a impedit̃ per agēs naturale ergo deus errat sed dices tūc de⁹ nō indicauit a fore Cōtra ergo non indicauit a fore necessitate nature sed libere.

¶ Sextodecimo quicquid pōt eē deus est deus sȝ sciēs āticristū nō fore non est de⁹ ergo īpossibile est ꝙ sit deus Itē scire anticristū fore nō est perfectio simpliciter ergo nō conuenit deo antecedens pȝ qꝛ alias de⁹ necessario absolute sciret anticristū fore vel fortē ꝑeccaturū Itē oē imutabiliter scitū imutabiliter eueniet si ergo deus scit res immutabiliter ergo immutabiliter et de necessitate eueniēt Itē oppositum predicati huius omne scitū a deo necessario eueiet repugnat subiecto ergo ista est vera Item si deus posset scire oppositum eius

quod scit queritur i quo est ista potẽtia si in deo ergo
deus non est actus purus sed in eo est potentia
¶ Ad primũ dicẽdũ q̄ aīa non ē imeria materie vñ
non totaliter limitat̃ p eā ⁊ ideo intelligere pōt si
dicat̃ act⁹ volũtatis non hñt materiā q̄ᵒ intelligũt
negatur ɔña q̄r nō subsistũt dein̄ dico q̄ p imateria
litatē circũloq̄mur spũalitatē q̄ est ratio intellectua
litatis: De albedine separata alias dictum est.
¶ Ad secũdũ dr̃ q̄ᵈ de⁹ nihil cognoscit nisi aliq̄d
pticipet de diuinitate in se vl' in suo simili ⁊ hoc ɔ
uenit oī creature Secũdo dr̃ q̄ aliq̄ potẽtia distin
guit suũ obiectum formale ab aliis q̄ñ continet oīa
alia eminenter 3ᵒ. dr̃ q̄ licȝ scdm̄ predicationē essē
tia cōtineat̃ sub ente tñ quodlibet ens ɔtinet̃ i essē
tia diuina q̄ oī re pfectior est Si dicat̃ phūs septio
metaphisice arguēs ɔtra ideas platonis ⁊ ostẽdēs
q̄ si esset hō sepat⁹ q̄ terminaret aspectum intel-
lect⁹ nihil pficeret ad cognitionē pticulariũ hoim
pbat q̄r ille hō sepatus ab eis distiguitur ergo de⁹
p suā essẽtiā nō cognoscit res scdm̄ pprias rōnes
sed eius scia imediate ⁊ prio terminat̃ ad res quia
oīa nuda ⁊ aperta sũt oculis ei⁹ dicendũ ē q̄ de⁹ est
oīs entitas emi nēt̃ ⁊ ideo nō est simile de eo et de
idea platonis.
¶ Ad tertiũ dr̃ q̄ deus nō habet sciam practicam
in potẽtia ꝓxima de hiis q̄ nō fecit nec facit nec fa
ciet/ Ad aliud negatur consequentia.
¶ Ad quartũ dr̃ q̄ idē b̃m q̄ eminẽter ɔtinet mul-
ta est sufficiẽter ꝓpria rō ad multa distincte cogno
scenda vt patet ex S. T. de veri q.2. si queratur
an deus secũdũ suā essentiā sit propria rō vniuscu
iusq̄ȝ dicẽdũ q̄ essẽtia dei sub quo᷑ respectu vt imi
tabilis ē a creatura significatur, vt propria ratiōe
istius creature ⁊ sub aᵒ respectu vt propria rō alte
rius creatura licȝ essẽtia in se sit vna Si dicat̃ ni-
hil ē equale inequalibus ergo essẽtia diuina eadē
nō pōt eē ꝓpria similitudo vl' rō rerũ spē differẽtiũ
rñ deo q̄ verũ ē nisi sumeret̃ sub aᵒ. ⁊ aᵒ. respectu
¶ Ad quītũ dr̃ q̄ ibi ē assimilaᵒ q̄ solũ ē relatio rō
nis Ad aliud dr̃ q̄ ideo scia ē vniuersaliũ q̄r ē a ma
teria separatorũ de⁹ aũt nullā hēt materiā ⁊ iō de
seipō hēt pfectā sciam Sȝ ɔtra scia ē hit⁹ cōclusio
nis sed de⁹ nihil cognoscit p modũ cōclusionis q̄r
nō discurrit dicẽdũ q̄ q̄ñ aliq̄ᵈ nomē dr̃ de deo tũc
opȝ ab eo excludere ipfectionē ɔceptā in creaturis
et solũ retinere id quod perfectionis est.
¶ Ad sextũ dicẽdũ q̄ itellectũ nō ē pfectio itelli
gentis scdm̄ illā rē q̄ cognoscitur res ei illa ē extra
intelligẽtē sȝ scdm̄ rei similitudinē q̄ȝ cognoscit̃ q̄r
pfectio ē in pfecto lapis aũt nō ē in aīa sȝ similitu-
do lapdis Ad aliud dr̃ q̄ aliq̄d intelligit̃ duplicit̃
vno mō in seipso q̄ñ scȝ ex ipsa re intellecta vel co
gnita formatur acies ituẽtis alioᵒ videtur aliquid
i altero q̄ cognito ⁊ illo᷑ cognoscitur de⁹ ergo seipm̄
tm̄ cognoscit i seip. alia vero i seipis cognoscit sȝ co
gnoscẽdo suā eēntiā ⁊ b̃m hoc phūs dixit q̄ de⁹ tm̄
seipm̄ cognoscit cui ɔsonat dctm̄ dyo. vij. caᵒ de di-
uis noibȝ de⁹ iquit existẽtia cognoscit nō scia que
sit existẽtiũ sȝ q̄ sit sumpsi⁹/ad alio᷑ dr̃ q̄ illo᷑ q̄ᵈ ē pri
cipiũ essendi est etiā pricipiũ cognoscẽdi ex parte
rei cognite quia per sua principia res cognoscibil'
ē sȝ illo᷑ q̄ cognoscit̃ ex pte cognoscẽtis ē similitudo
rei vel pricipiorũ ei⁹ q̄ nō ē pricipiũ essẽdi ipsi rei
nisi forte i practica cognitiōe de ve. q 2. ar. 3. ad. 8.
¶ Ad septimũ dicẽdu q̄ q̄uis a linea si diminua-
tur pũctus i actu nihil deperea̅t de q̄ntitate linee
si tñ diminuatur a linea q̄ nō sit ad pũctũ termina
bilis peribit linee substãtia. Similiter ēt ē de deo
nō ei aliquid deo deperit si eius creatura ponatur
non eē deperit tñ pfectioni ipsius si auferatur ab
eo ptãs ꝓducẽdi creaturā ⁊ iō intellectus diuinus
optime rem cognoscit Ad aliud dr̃ q̄ q̄uis cogni-
tio nō sit nisi entis nō tñ oportet q̄ illo᷑ q̄ᵈ cognosci
tur sit tũc ens in sui nā sicut ei cognoscimus distan
tia a loco ita cognoscimus distantia a tpe Ad aliud
dicit S. T. de veri. q.2. ar.3. ad. 13. perfectiōis no
men ꝓprie nō ponitur in deo q̄r deus nō est factus
nec oīs pfectio cognoscentis dependet a cognosci
bili q̄ñ cognoscens nō capit sciam a rebus ad Alio᷑
dr̃ q̄ perfectionis nomen si stricte accipiatur ideo
nō pōt pōi q̄r nihil ē pfectũ nisi q̄ᵈ ē fctm̄ ⁊ iō nomē
pfectiōis accipit̃ magis negatiē q̄ȝ positiē vt dica
tur pfect⁹ q̄r nihil dē est ei ex oībȝ nō q̄ sit i eo aliq̄d
q̄ᵈ sit i potentia ad pfectionē q̄ᵈ aliq̄ pficiat̃ q̄ᵈ sit
actus eius ⁊ ideo non est in eo potẽtia passiua.
¶ Ad octauũ dico q̄ verbũ illud boetij intelligē-
dũ est de intellectu nostro nō autē de intellectu di
uino. Ad alio᷑ dicit̃ q̄ deus cognoscit oīa vno quod
est ratio pluriũ scilȝ essentia sua que est similitudo
rerũ oīm ei q̄r essentia est propria ratio vniuscuius
q̄ȝ rei ideo de vno quoq̄ȝ propriā cognitionē habet
Ad aliud dicendũ q̄ demonstratio est species ar-
gumentationis que quodā discursu intellectus p-
ficitur vnde intellectus diuinus q̄ sine discursu ē
nō cognoscit per essẽtiā suā effectus quasi demon
strādo et si certiorē cognitionē habeat de rebus p
essẽtiā suam q̄ȝ demonstrator p demonstrationem.
¶ Ad nonũ dicendum q̄ oīs noticia secunduȝ se
de genere bonorũ est sed per accñs contingit q̄ no
ticia quorundam mala sit vel ex eo q̄ est actio tur
pis actus alicuius ⁊ secundũ hoc quedā scie sunt
prohibite vel ex hoc q̄ per quasdā sciẽtias aliquis
a melioribus retrahitur et sic q̄ in se est bonũ effi-
citur alicui malũ quod in deo contingere non po-
test Ad aliud dicitur q̄ perfectio cognitionis cōsi
stit in hoc vt cognoscatur res esse eo mō quo est nō
vt modus rei cognite sit in cognoscẽte Ad aliud di
citur q̄ sciẽtia dei nullo modo variatur ad variatio
nē scitorũ ex hoc enim cōtingit q̄ nostra scia ex re-
rum variatione variat̃ quia alia et alia conceptiōe
cognoscit res preteritas presẽtes vel futuras et i
de est q̄ petro non sedente illa cognitio que ha-
bebatur de eo q̄ sederet efficitur falsa sed de⁹ eo-
dem intuitu cognoscit res vt preteritas presẽtes
vel futuras vnde eadē veritas in intellectu eius
remãet qualitercumq̄ȝ res varietur Ad aliud dico
q̄ illa q̄ habẽt deficiẽs esse secundũ hoc deficiũt a
cognoscibilitate nostri q̄ deficiunt a ratione a-
gendi non autē ita est de intellectu diuino qui nō
accipit scientiam a rebus. Ad aliud dicitur q̄ act⁹
cognitionis diuine nullam dependentiam habet
ad cognitum relatio enim que importatur i diui-
na cognitione non importat dependẽtiam ipsius
cognoscentis sed magis econuerso

¶ Ad decimū dicendū ꝙ ratio mensurationis cōsistit i hoc ꝙ fiat certitudo de q̄ntitate alicuius deteriata sic autem de⁹ infinitū non cognoscit vt sciat aliquā eius q̄ntitatē determiatā qr eā nō habet, vñ non repugnat rationi īfiniti ꝙ a deo sciatur ad aliud negatur consequentia

¶ Ad vndecimū dicendū ꝙ illud ad ꝙ refertur diuina sciētia scđm ꝙ substat diuine sciētie ē inuariabile vñ ꝛ sciētia inuariabilis ē q̄ntū ad veritatē que variari pōt p mutationē relatiōis p̄dicte Ad aliud dr̄ ꝙ malū inq̄ntū ē scitū est bonū quia scire malum bonū ē ꝛ sic verū ē ꝙ oē adiscibile ē bonū non aūt ꝙ sit secundū se bonū sed scđm ꝙ ē scitū Ad aliud dicēdū ꝙ grāmatica scitur in habēdo grāmaticam non autem malum ꝛ ideo non est simile.

¶ Ad duodecimū dr̄ ꝙ futurū vt futurū nullā habꝫ determiationē sed ē ad vtrūlibet et iō vt sic de ipo nō habet̄ sciētia Sed cōtra capio petrū vt futur⁹ est tūc q̄ro vel ista est vera petrus erit ꝛ si sic ergo ē scitū a deo si nō ergo suū cōtradictoriū ē verū Itē futurum vt futurum vel erit vel non erit hec est vna disiūctiua, vel de disiuncta copula ergo altera ps ei⁹ ē vera cū sit ꝓpositio. Itē impossibile est duo cōtradictoria eē falsa vl̄ eē vera g° de petro vt futurus ē verū ē dicere ꝙ erit vl̄ ꝙ nō erit. Item deus cognoscit aliquas res esse futuras sꝫ nō sunt future vt sūt p̄sētes nec vt sic cadūt sub ꝓuidentia imo nec sub humano cōsilio est de futuro Itē de⁹ cognoscit ꝙ antichristus ē ab eo ꝓducendus ergo nō est modo sibi presens nec fuit heri sibi p̄sens qr ad p̄teritū nulla ē potētia deus aūt pōt facere ꝙ nō sit ergo futurū vt futurū potest cognosci S. T. de veri q.2 ar.12.ad 9. dicit ꝙ deus cognoscit aliq̄d eē futurū respectu alteri⁹ et ꝙ aliq̄d sit futurū hoc ē deo p̄sēs ꝛ ita ē dēteriatū ad vnā ptē ꝛ sic a deo cognoscit̄ licet aureolus oppm̄ huius tenuerit quem ipugnat grego. i p̄io sētē. dis.38. qr in sacra scriptura cōtinet̄ multe ꝓpositiōes ꝛ prophetie de futuro deinde dicitur ꝙ res non ē deo cā sciendi sed ideo futura sciūt̄ a deo qr coexistūt ꝛ sūt p̄sētes sue coeternitati Sed contra tūc res produceretur a creatura post suā existentiā qr p te antichristus iā coexistit eternitati dei ꝛ post ea generabit̄ a suo patre ergo generabitur post suā existentiā Itē tūc adam ꝛ abrahā essent simul pꝫ qr coexistūt eternitati ergo coexistūt inter se tenet ꝯña qr q̄ sūt sil̄ tum vno tertio sunt simul inter se Item dato ꝙ deus nihil vnq̄ produxisset nec esset productur⁹ adhuc cognosceret antichristum nō fore et tamen tunc nihil eēt deo presens ergo presentia nō est ponenda v tde⁹ res certitudinaliter cognoscat Item si multas requirit extrema in actu tū ergo antichristus non est in actu ergo non est simul tum eternitate dei dicēdum ꝙ antichristus futurus nobis existit presētialiter per respectum ad dei eternitatem nec inconuenit ꝙ respectu diuersorū illud qđ ē p̄sens sit futurū alteri ꝛ ab eo ꝓducatur Quidā dicūt res deo esse presentes in esse cognito sꝫ nō in esse rationali vel pro tempore non quod est nobis presens sꝫ est nobis futurum et presens deo vide capreolum in primo dis.36.q.1.ar.1

¶ Ad 13m. dicit. S. T. de veri. q.5. ad.5. ꝙ determinatio qua res naturales determinat̄ ad vnū nō est dei ex seipsa sed ex alio et ad septimum dicit ꝙ necessitas principiorū consequit̄ prouidētiā diuinā et ar.3°. ad.2. dicit ꝙ sapiēs prouisor non solū attendet quid expediat vni sed inspicit bonū cōmune ad quod cōseruandū oportet vnā rem generari ad quod sequitur aliā corrūpi Ad aliud dicitur ibidem ar.4. ꝙ deus non facit malum vt eueniat bonum sed ordinat malum in bonum nec prudentis est omnia mala excludere absolute sed pmittit aliq̄n paruū malum ne impediatur magnū bonū ꝛ sic ex malitia tyrānoꝝ martyres gloriosū reportauerunt triumphū Et si queratur an sit attribuendū malitie si vulpes sagaciter q̄rant victū cui adiungitur dolositas dicit S. T. 1a pte q.63 ar.4 ad 3. ꝙ esse dolosū nō est malū vulpi et per h° pꝫ ad alia

¶ Ad 14m. dictū est supra et ponitur de veri. q.5. ar.4.1m. Ad aliud dr̄ ꝙ de⁹ pmittit etiā 7. malum culpe vt maiora bona efficiantur vnde ad medicinā vnius pmittit q̄nq̄ cadere in aliud peccatum.

¶ Ad 15m. dicitur ꝙ nō omnis actio dei est extrinseca vt patet ibidē ar.1°. de reprobatione quā quidā putāt pertinere ad male fortunatū dicit̄ ꝙ peccatores propter culpā ordinantur ad eternā penā nō ex dei voluntate primaria seu antecedēte qua vult oēs hoīes saluos fieri de aristotele dictum ē supra negauit enim ꝙ de malis deus habēt spēciale ꝓuidentiā vel disputatiue loquitur. Ad aliud dicitur ꝙ liberum arbitriū per se ordinatum est ad vnum scilicet ad bonū sic tamen ꝙ ab eo deficere possit Ad aliud dicitur a quibusdam ꝙ effectus naturalis dupliciter esse contingens vno modo secundū se ꝛ sic locuti sum⁹ supra. Alio modo q̄ntum ad suam productionem pōtis omnibus causis et sic effectus naturalis quodammodo de necessitate euenit Sed de hoc ar. sequente.

¶ Ad decimumsextum negatur ꝯñā ad aliud dicitur ꝙ ipsum scire importat perfectionē sed ꝙ ipsum scire terminētur ad hoc obiectum vel illud hoc non est perfectionis ad alia dictum est primo per ſher. Notandū tamen quod secundū aureolū prouidentia que differt ab arte dirigente aliquomodo res in finem non est ordo rerū in finem sꝫ p̄scire rationem ordinis rerū in finē sed contra aliud ē alicui ꝓuidere ꝛ scire notandū etiā sꝫ. S. T. in primo auerrois quoad scientiā dei differt ab aliis phis quia negabat deū habere scientiā singularū videtur tū sibi ꝯtradicere q̄a vt dicit durandus primo celi agit gratias deo quia eū induxit in cognitionem veritatis quā longo tempore Inuenit̄ nō potuit aut ergo deus induxit eū a casu ꝛ sic nō esset regratiandus vel per se inq̄ntū erat que dā persona pticularis ꝛ tunc oportet dicere ꝙ deus auerroī cognouit Auicenna vero ꝛ algazel dixerūt ꝙ de⁹ cognoscit singularia sed in vniuersali Forte parū differūt iste opiniones hac aūt īuestigationē dicit ꝯmētator i 10. metaphisice eē nobilissimā vñ ꝛ caldei mari circa eā īsudarūt scꝫ an de⁹ cognoscit ea q̄ sunt extra se Qđ dupl̄r a q̄busđ exponitur Prio an intelligat ea q̄ sūt ab eo distīcta 2°. an ei⁹ cognitio ter

terietur ad res extra ipsum existentes et de his dictum est supra.

Ad quintum sic proceditur videtur quod necessitas in rebus sumatur ex parte materie vel ex parte finis quia ab eo a quo res habet esse habet necessitatem sed res habet esse per materiam ergo et necessitatem Sed contra est philosophus in fine secundi phisicorum. ¶ Respondeo dicendum quod duplex est necessitas quedam est absoluta ut hominem esse animal alia est necessitas ex suppositione sive conditionata Necessitas que dependet ex causis prioribus vocatur necessitas absoluta ut quod animal sit corruptibile hoc enim provenit ex eo quod est compositum ex contrariis et alteratio noctis est necessarium propter motum solis. Sed necessitas que est ex fine est conditionata. Quidam ergo negantes naturam agere propter finem ut dictum est. dixerunt quod generatio rerum materialium provenit ex necessitate absoluta materie utputa si aliquis diceret quod domus necessario fit taliter quia gravia nata sunt ferri deorsum levia vero non et ideo lapides graves et duri ponuntur in fundamento deinde fit paries. 3° ponuntur ligna in tecto que levia sunt Similiter dicebant in naturalibus ut quod homo habet pedes inferius propter gravitatem. Sed hec reprobat philosophus quia lapides ponuntur inferius propter finem et ligna superius ut homo preservetur a pluviis et ita est in naturalibus unde quod serra sit talis hoc non est propter materiam sed ut bene dividat ligna licet ergo aliqua necessitas proveniat ex parte materie illa tamen reducitur ad necessitatem finis. Sicut fit serra ex materia dura ideo ut bene dividat. Est ergo conclusio quod necessitas in rebus naturalibus sumitur ex parte finis quia finis est causa causarum. Item finis se habet ut principium in demonstratione sed necessitas conclusionis dependet ex necessitate principiorum ergo in agibilibus et naturalibus necessitas non sumitur primo ex parte materie sed ex fine. Maior declaratur quia sicut si premisse sint vere necesse est conclusionem esse veram. Similiter etiam si finis est media sunt vel fuerunt sed non econverso. Possunt enim esse media dato quod nullus sequatur finis. Est tamen dissimilitudo quia principium demonstrationis est tantum principium ratiocinationis sed finis in agibilibus est principium rationationis et operationis.

¶ Notandum preterea quod S. T. de potentia. q.2. ar.4. docet quod iudicandum sit de aliquo an sit possibile vel impossibile uno modo ex parte iudicantium. Alio ex parte eius de quo iudicatur quantum ad primum dicitur quod si sunt due scientie quarum una considerat causas altiores et alia minus altas iudicium in utraque non eodem modo sumetur sed secundum causas quas utraque considerat ut patet in medico et astrologo unde astrologus considerat causas supremas medicus autem proximas et medicus dat iudicium de sanitate vel morte infirmi secundum virtutem nature et virtutem morbi Astrologus vero secundum causas remotas scilicet positionem siderum. Et eodem modo est in proposito Est enim duplex sapientia scilicet mundana que dicitur philosophia que considerat causas inferiores scilicet causas causatas et secundum eas iudicat. Et divina que dicitur theologia que considerat causas superiores id est divinas hoc est divina attributa ut sapientia bonitas et voluntas dei. ¶ Tunc dicitur quod effectus quos solus deus facere potest non dicuntur possibiles vel impossibiles secundum causas inferiores. Effectus autem causarum secundarum secundum iudicium theologi dicuntur possibiles et impossibiles secundum causas superiores secundum autem iudicium philosophi denominantur secundum causas inferiores. Et si consideretur istud iudicium quantum ad naturam eius de quo iudicatur sic patet quod effectus debent iudicari possibibiles vel impossibiles secundum causas proximas cum actio causarum remotarum secundum causas proximas determinetur quas precipue effectus imitantur. Et ideo secundum eas sumitur iudicium de effectibus et hoc patet per simile de potentia passiva nam materia non dicitur proprie loquendo in potentia ad aliquid remotum sicut terra ad ciphum sed ad propinquum ut aurum in potentia est ciphus Notandum preterea secundum S. T. prima parte q.19. ar.8. Aliqui dixerunt necessitatem vel contingentiam provenire a causa media unde ea que deus producit per causas necessarias sunt necessaria ea vero que producit per causas contingentes sunt contingentia. Sed contra effectus alicuius prime cause est contingens propter causam secundam ex eo quod impeditur effectus cause prime per deffectum cause secunde sicut virtus per deffectum plante impeditur nullus autem defectus cause secunde potest impedire quin voluntas dei effectum suum producat et ideo dicit S. T. de veri. q.23. ar.6. quod contingentia effectuum non solummodo est propter contingentiam causarum secundarum sed magis propter dispositionem divine voluntatis que talem ordinem rebus providit preterea si res contingentes immediate ab eo crearentur 2° si distinctio contingentium a necessariis referatur solum in causas secundas sequitur quod hoc esset preter intentionem et voluntatem divinam quod est inconveniens. dicit tamen idem q.14. ar.13. ad 1. quod effectus dicitur contingens propter causam proximam contingentem licet causa prima que est deus sit necessaria Et in primo dis.38. ar.5. ad 1. dicit quod effectus habet necessitatem solum a causa proxima.

¶ Notandum preterea Circa contingentiam rerum quod quidam dixerunt non posse probari aliquid contingenter fieri hic et quidam volunt hoc probare per actus liberi arbitrii quia alias periret omne consilium sed hoc aliis videtur esse peticio principii quia admittens consilium circa aliqua agenda presupponit aliqua esse contingentia. Item nichil est prius ente ergo per nullum medium potest aliquid de ente probari Quidam ut scotus dicunt quod contingentia oritur ex actu divine voluntatis ita quod ex hoc aliqua contingenter eveniunt quia deus vult ea contingenter evenire Et sic etiam ex hoc dicunt deum prescire futura et alteram partem contradictionis sed contra tunc deus non sciret determinate an sortes peccavit quia per voluntatem divinam non determinat sortem ad peccandum Sed dices quod ideo hoc fit quia per voluntatem permittet sortem peccare Contra permissio non est sufficiens determinatio ad alterum contradictoriorum contingentium Forte dicis quod in peccato est substantia actus peccati et illam deus per vo

vult ꝛ sic cognoscit certitudinalr̄ sortē eē peccaturū ꝯtra. In malis deꝰ ꝑ volūtatē suā nō deficiat n̄ faz volūtatē ad subām actꝰ mali. Sed alit̄ arguit̄ quia vel ꝑueniēdo actū volūtatis diuine ꝑ intellectum añ ꝑos ꝯtingēter erit vel non erit et q̄dcūq3 istoꝝ det̄ sequitur q̄ aliqđ futuruz eueniet vel non eueniet seclusa volūtate dei. Forte dicis q̄ neutrū cōtradictorioꝝ est cōcedendū in futuris añ determinatione volūtatis diuine ꝯtra seq̄ret̄ q̄ añ volūtatē diuinā primū principiū nō eēt verum et loquamur hic sicut ipse loquitur de ꝑoritate quā admittit in diuinis. Itē tūc in deo eēt quedā potentialitas qz prius est deū velle futurū ꝯtingens q̄ ipsum determinate cognoscere ergo nullo priori intellectꝰ fuus est potentia ad sciendū futurū contingens.

¶ Contra hec arguit̄ prio ꝓbando q̄ nichil est cōtingēs contigētia naturali qz res fiūt ex aliqua cā q̄ naturaliter nō p̄t impediri g̊ fiunt necessario antecedēs p̄z qz nec volūtas nec scia dei p̄nt impediri. Forte dicis sicut videt̄ dicere Hiero. q̄ nō est verisimile deū habere sciētiā particulariū vt sciat q̄ pulices nascant̄ vñ inquit nō sumꝰ tā fatui adulatores dei. Etiā secundū aristotelē non est in oibꝰ certitudo mathematica sed scientia ē impossibiliū aliter se habere et sic non est de cōtingentibꝰ. Sz hec sunt cōtra articulū precedētē nec valet dicere oīa euenire necessario solū ex suppōne quia tunc tolleret̄ meritū ideo eīn necessario cōtinuans actum nichil meretur de nouo qz per aliquod tempus necessario continuat. Itē frustra est oē consiliū ꝯtra illā necessitatē suppōnis ergo ꝑ hoc destruitur policia ita bene sicut per necessitatē absolutā antecedēs patet quia nullius vnq3 consiliū fecit vt necessariū ex suppositione ista nō fieret. Forte dicis q̄ futurū contingēs nō dicit̄ ꝯtingēs per respectū ad cām primā vt sortē esse peccaturū non ē contingēs qz deꝰ hoc scit cū deꝰ sit quedā cā necessaria sz dr̄ eē ꝯtingēs per respectū ad cām proximā siue secūdā l3 sit necessariū ꝑ respectū ad causam primā. Contra hoc obijcitur per argumēta cōmentatoris fctā cōtra auicēnā probando q̄ nō sit possibile aliquid esse necessariū respectu alicuiꝰ ꝛ contingens respectu alteriꝰ qz illo dato sequit̄ q̄ aliquid est in natura q̄ nō est nāliter necessariū neq3 nāliter cōtingens. Probatur capto illo qđ respectu diuersorū est necessariū ꝛ contingēs. Tūc sic oē quod nāliter est aliquale cuicūq3 cōparet̄ ipm est tale ergo si illud quod priꝰ est signatū naturaliter est cōtingēs cuicūq3 cōparet̄ ipm erit contingēs sicut ignis qui est calidus respectu cuiuscunq3 rei.

¶ Secundo arguit̄ ad idē qz bñ sequit̄ a est contingenter futurū ergo potest nō fore. Et sequit̄ est necessariū ergo non p̄t nō fore ista aūt implicant cōtradictionē. Forte dicis q̄ nō qz hoc est respectu diuersoꝝ Cōtra impossibile ē q̄ a diuersis cāis duo ꝯtradictoria verificēt̄. Alias ego possē verificare vnū ꝛ tu reliquū. Itē si a potest nō fore ponat̄ i eē quo fctō p3 q̄ nō fit a deo g̊ nō erat necēm respectu dei. Itē tūc oīa futura per respectū ad aliquā cām absolute necessario euenirent et sic sortes absolute necessario peccabit respectu dei. Itē tūc mūdꝰ qui dependet a solo deo factꝰ fuisset necessario qz cā eius proxima sc3 deꝰ est necessaria. Item deus scit aliqua contingēter euenire ergo respectu sue scientie aliqua contingenter eueniunt.

¶ Tertio arguit̄ ad idē qz si cā mouēs inq̄tū mota necessario mouet̄ tūc necessario mouet. Capio ergo cām q̄ immediate est a deo illa necessario mouetur a deo ergo illa necessario mouet aliā cām et sic deueniendo vsq3 ad vltimā si prima sit necessaria oēs intermedie erūt necessarie. Item res priꝰ est a deo q̄ acā scđa ergo ī illo priori habebit necessitatē qz erit a solo deo sed cā posterior nō p̄t sibi dare esse ꝯtingens qz iā habet cōditionē repugnātem ergo nullus erit effectꝰ ꝯtingēs. Item deꝰ p̄t oīa cōtingentia producere se solo ergo res nō sūt necessarie dato q̄ cōparentur ad cām primā.

¶ Quarto si res nō necessario euenirent absolute sequeretur q̄ motꝰ posset habere vltimū instās sui esse quia suppono q̄ motꝰ petri nūc sit tūc quero an petrus absolute possit post hoc nō currere et si sic ponatur in esse. Tūc sic motus petri nūc est ꝑ casum et post hoc nō erit ergo habet vltimū instās sui esse. Itē aliquando necessariū erit asinū fuisse ergo iste asinus necessario erit antecedēs p3 quia post mortē istiꝰ asini verum erit dicere necesse est istū asinū fuisse et loquor de necessitate naturali.

¶ Quinto necessitas que est ex fine est necessitas suppositionis si ergo in rebus naturalibus solū est necessitas ex fine vt dictum est sequeretur q̄ nulla eēt necessitas absoluta in naturalibꝰ qđ tñ est falsum quia necesse est absolute compositum ex cōtrarijs corrūpi. Itē hominē esse hoiem est necessariū absolute et tñ hoc non est necessariū ex fine qz nullus est finis propter quē hō est homo. Finis enim est gratia cuiꝰ aliquid fit. Sed hoiem esse hominem a nullo fit. Itē in mathematicis ē necessitas et tamē ibi nō est finis nullus enim est finis q̄re triangulꝰ habet tres angulos ꝛc. Item secluso oī fine necesse est compositū ex contrarijs corrumpi igitur. Itē corruptione aterūt mors et defectꝰ nō habent causam per se ergo non habent finē et tamē necesse est aliquas res corrūpi quia habēt determiatā periodū. Similiter q̄ homo sit mortalis nō est propter finē sed propter materiam. Forte dicis q̄ etiā a materia est necessitas in rebus naturalibus hoc est cōtra philosophum et cōmentatorē hic vnde ar̄ sic qz tūc in animalibꝰ habentibus testā tota testa esset inferius propter suam grauitatem q̄ tamen est falsum tum quia materia est causa contingentie potius q̄ necessitatis. S. T. prima parte. q. 86. ar. 3.

¶ Sexto tunc omnia i naturalibꝰ essēt naturalia et nulla essent cōtingētia quia in omnibus est necessitas ex suppositione finis. Itē si aliqua essent contingentia vel essent contingentia quando sūt vel quando non sunt non primū patet per ph̄m primo perihermenias qz oē quod est qñ ē necesse ē eē nec 2m ꝑ illam regulā artis obligatorie posita falso ꝯtingēti de presēti in instāti negandū est ipsū esse que regula probatur sic qz per hoc q̄ illud positū sustinēdū est tāq3 verū g° sustinēdū ē ꝑ aliq̄ instāti ꝑ q̄ ē possibile nō aūt est verū possibile ꝑ illo instāti pro

quo est positum quia si esset possibile pro illo instã
ti posset eẽ verũ Et tunc vel per motum vel muta
tionem sed neutro modo quia motus non est in in=
stanti nec mutatio est in aliquo instanti ad opposi=
tum eius quod tũc inest quia simul sunt mutatio et
terminus mutationis.

¶ Septimo secundũ phm̃. 10. methaphisice illud
quod est primũ in omni genere est mẽsura oim que
sunt illius generis. Sed diuina potẽtia est prima
potentia ergo secundũ eam debet aliquid iudicari
possibile vel impossibile. Item quãto causa magꝭ
influit in effectum tanto scd̃m eã magis debet iu=
dicium sumi. Sed causa prima magis influit in ef
fectum q̃ causa secunda ergo secundũ cãm primã
magis debꝫ iudicari de effectu Effectus ergo iudi=
candi sunt possibiles vel impossibiles scd̃m cãs su
periores. Item illuminare cecũ est impossibile se
cundũ causas inferiores. Et tamẽ hoc est possibile
cum quãdoqꝫ fiat ergo non est iudicandũ si aliquid
impossibile sit secundũ causas inferiores sed scd̃ꝫ
causas superiores. Itẽ mundũ fore fuit possibile
anteq̃ mundus esset non aũt fuit possibile secun=
dum causas inferiores ergo ⁊c̃.

¶ Octauo diuisibilitas est quedã proprietas con
tinui sibi necessario cõueniẽs et non ꝓpter aliquẽ
finẽ. Itẽ necessitas est ex illo per quod aliqd põt
demonstrari eẽ tale sed per q̃libet causam põt con
clusio demonstrari ergo per q̃libet cãm res põt di
ci necessaria. Itẽ res naturalis non potest eẽ sine
causa materiali nec sine formali ergo habꝫ ex istis
necessitatem.

¶ Ad primũ dicendũ ꝙ scientia dei non imponit
rebus necessitatẽ licet sciẽtia dei non possit muta
ri. Possum enĩ per liberũ arbitriuꝫ facere ꝙ deus
nunq̃ sciuerit me peccaturũ et ideo quidã dicunt
ꝙ scita a deo mutabiliter eueniũt qꝛ licet scientia
dei non possit mutari tamẽ scita a deo possunt eui
tari. Ad illud quod tangit̃ ex thero. dicit̃ ꝙ incõue
niens deum ita eẽ sollicitũ de oĩbus aĩalibus sicut
de homine. Et per hoc pꝫ ad alia deus enĩ intuet̃
res quasi presentes. Et ideo sicut p̃sentia rei non
tollit meritũ ita nec dei prescientia. Ad aliud dici
tur ꝙ non dicimus eandẽ rẽm eẽ necessariã abso=
lute et contingentẽ sed bene est necessaria ex sup
positione ⁊ non ꝯtingẽs per respectũ ad deuꝫ pro
q̃to ordine sue sapientie exire non potest.

¶ Ad secundũ dicitur ꝙ argumẽta procedunt ex
malo intellectu vt patuit in corpore articuli vnde
res per respectũ ad deũ non habent ordinẽ fallibi
lem et ideo ꝑ respectũ ad deũ dicũtur habere quã
dam necessitatẽ non absolutã qm̃ posset de⁹ se so=
lo omnia annichilare. ⁊ ideo deus non dicitur cau
sa contingens nec effectus eius dicitur ab eo con
tingens phisice. Secundo dicitur ꝙ per respectuꝫ
ad cãm scd̃aꝫ effectus dicũtur contingẽtes ⁊ a deo
dicuntur libere producti et non necessario absolu
te. Tertio dicitur ꝙ illa que immediate fiũt a deo
semper fiunt sed illa q̃ꝰ que deus ordinauit cãs se
cundas non semper eueniunt quia possunt impe=
diri. ¶ Et per hoc patet ad tertium.

¶ Ad quartũ dicẽduꝫ ꝙ non est possibile in sensu
composito motum nunc esse ⁊ post hoc non fore qꝛ
partes sunt incompossibiles. Ad aliud dicitur ne
gando consequentiam.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ in rebus naturalibus
aliquid nunc fit necessario non absolute sed ex fi=
ne vt ꝙ hoc lignum corrumpatur non est necessa=
rium absolute sed bene est necessarium supposito
ꝙ forma ignis debeat introduci in eo. Secũdo di
citur ꝙ necessitas ex principijs essentialibus vel
q̃ est ex fine absolute necessario potest dici necessi
tas absoluta reperta in rebus naturalibus vñ. S.
T. dicit libro scd̃o contra gentiles c. 30. rem cẽ cor
ruptibilem et celũ esse est necessariũ absolute. Et
si dicatur deus potest ipm̃ annichilare ergo nõ est
necessariũ absolute ista consequentia nichil valet
in phisica quia phisicus iudicat de rebus secunduꝫ
causas naturales. Tertio dicit̃ ꝙ hic non loqmur
de mathematicis. Quarto dicit̃ ꝙ secluso fine nul
la esset actio deinde dicit̃ ꝙ defectus ⁊ similia ha=
bent finẽ licet non per se primo intendantur quia
corruptio vnius est generatio alterius et ideo per
accidens intenditur. S. T. libro tertio contra gẽ=
tiles c. 6. ⁊ de po. q. 3. ar. 6. ad. 19m. dicit ꝙ priuatio
vel corruptio est preter intentionẽ nature particu
laris non autem vniuersalis.

¶ Ad 6m pꝫ ex dictis 2o dicitur ꝙ cõtingẽtia sunt
contingẽtia quando sunt vnde philosophus dicit
9. methaph. ⁊ S. T. lec. 3. ꝙ aliquid est possibile ⁊
quando est et quando nõ est ꝙ enim aliquid sit pos
sibile quando nõ est patet quia aliquis qui nõ ope
ratur habet artem per quam potest tunc operari.
Et aliquis libere operatur ergo pro tũc potest nõ
operari Forte dicis ꝙ non sed prius potuit facere
ꝙ tunc non operaretur Et ideo dicitur libere ope
rari Et sic dicit Occã cõtra quem multipliciter ar
gumẽtatur gregorius in primo distinctio. 38. quia
secundum eum ãgelus i primo instanti potuit pec
care et tamen non potuit prius vitare peccatum
quia prius non erat Sed queritur de veritate hu=
ius Aliquid simul et semel potest esse et non esse
Quidam eam concedunt in sensu diuiso Sed con
tra inquit gregorius quia sua de inesse est impossi
bilis et ipsa est falsa in sensu composito ergo non
debet concedi in sensu diuiso et ideo dicit ꝙ nõ se
quitur aliquid quando potest esse potest non esse
ergo aliquid simul ⁊ semel potest esse et non esse
licet posset concedi copulatiue ꝙ aliquid simul po
test esse et potest non esse. Posset dici ꝙ prima
non ponitur in esse per vnam cathegoricam sed ꝑ
diuersas partes Sicut et ista iste anime possũt es
se create demõstrãdo secundum eum omnes quarꝫ
quelibet est creabilis. Tunc ad argumenta dicit̃
ꝙ illud dictum est verum in sensu composito et in
sensu diuiso si sit de conditionato predicato qꝛ sor
tes necessario est ens si est ens falsa tamen est in
sensu diuiso si sit de temporato subiecto deinde di
citur ꝙ oppositum illius quod nunc est verum po=
test esse verum absolute non per aliquã successio
nem tantum. Et ideo diuisio facta nichil valet

¶ Ad septimum dicitur ꝙ comparatio possibilis
ad potentiam non est sicut mensurati ad mensurã

sed sicut obiecti ad potentiã contingit tñ diuinam
potentiã oim potentiarũ esse mensuraz. Ad aliud
dico q̃ lz causa prima maxime influat in effectũ tñ
eius intĩnctia per cãm proximã determinat et spe
cificatur et ideo eius similitudinẽ imitatur effect⁹
Ad aliud dicitur q̃ q̃uis illuminare cecum sit deo
possibile non tamen potest dici oino possibile. Ad
aliud dicendũ q̃ mundũ fore fuit possibile respe=
ctu causarũ superiorũ dr̃ secũdo q̃ istud dictũ mun
dum fore est possibile nõ solum scd̃m diuinã potẽ=
tiam actiuam sed etiã secundũ seip̃z q2 termini nõ
sunt discoherentes.
¶ Ad octauũ dicendũ q̃ diuisibilitas est propter
formã que est finis materie. ad aliud dicit̃ q̃ vltia
demonstratio est per primam causam que est finis.
Et nota q̃ finis est posterior in executione ⁊ iõ ne=
cessitas que est ex fine est a cã posteriori. Quidam
querũt vtrũ res dicat̃ impossibilis quia cã agẽs nõ
potest eã producere vel q2 res in se producibilis
non est quidaz dicũt q̃ res sunt possibiles propter
oĩpotentiam dei sic q̃ oĩpotentia dei est cã possibi
litatis rerũ et tamẽ econuerso se habet impossibi=
litas scz q̃ non ideo aliquid est impossibile fieri q2
deus facere non possit sed quia res fieri non põt
Sed contra hoc potest obijci quia possibilitas nõ
est aliud q̃z non implicatio ꝯtradictiõis sz hoc orit̃
immediate ex terminis et non aliũde vt q̃ totũ sit
maius sua parte. Itez in mathematicis multa sũt
possibilia et tñ illa possibilitas non sumitur p re=
spectum ad oĩpotentiã dei. Sed contra oĩs poten
tia denominat suũ terminũ vnde ab intellectu res
dicuntur intelligibiles ergo res dicunt̃ possibiles
a potentia dei. S. T. de potentia. q. 1. ar. 3. dicit q̃
possibile et impossibile dicũtur tripliciter. vno modo
secundũ aliquã potẽtiã actiuã vel passiuaz. Scd̃o
scd̃m seip̃m q̃ñ scz p̃dicatuz non repugnat subiecto
Tertio dr̃ possibile scd̃m potentiã mathe. que ẽ in
geometricis prout dicitur linea potẽtia ꝯmensura
bilis quia quadratum eius est ꝯmensurabile. Pri=
mo ergo modo res dicuntur possibiles a potentia
dei vel ab alia causa.

¶ Sequitur tertius phisicorum.
Quoniam autem natura.

¶ Circa tertium phisi. queruntur quinq̃. Primo
an motus conuenient̃ diffiniatur. Secũdo an mo=
tus sit eiusdẽ essentie et predicamẽti cum suo ter=
mino adquẽ. Tertio an motus distinguatur a mo=
bili. Quarto an sit dabile aliquod infinitum. Qui
to an sit dabile infinitũ a deo factibile.

D primũ sic proceditur videtur q̃ mot⁹
non bene diffiniatur dicendo motus ẽ
actus entis in potẽtia scd̃m q̃ hmõi q2
motus localis est act⁹ entis in actu cũ
motus sit quidã actus existens in mobi
li ergo motus non debet dici actus entis in poten
tia Sed contra est philosophus.
¶ Respondeo dicendũ postq̃z determinatuz in p̃=
cedentibus de principijs rerũ et scientie nũc tra=
ctandũ est de motu in isto tertio. Et in quarto de=
terminabitur de consequẽtibus motum quia tamẽ
infinitũ immediatius consequit̃ motũ ideo in isto
libro simul determinatur de motu et de infinito.
Pro quo sciendum q̃ scientia naturalis est de na=
tura quia ergo in diffinitione nature ponitur mo=
tus ideo necessario determinat de motu. Tum q2
ignorato motu necesse est ignorare naturã q2 igno
ratis partibus diffinitionis ignoratur diffinitio ⁊
diffinitum. Tũ quia considerans cãz per se habet
considerare effectũ per se sed motus est effectus p
se ipsius nature ergo ad phisicũ pertinet considera
re de motu. Et per idẽ probatur q̃ habet conside=
rare infinitum locũ et tempus quia ista cõsequunt̃
motũ vacuũ autẽ consequitur motũ secundum opi
nionem antiquorũ ideo etiã in quarto phisi. deter=
minat de vacuo.
¶ Notandum preterea q̃ locus vacuũ et tempus
se habẽt ad motũ extrinsece vnde locus extrinse=
ce mensurat motũ ⁊ similiter tempus ideo de istis
non determiatur in hoc tertio infinituz autem est
ratio intrinseca motus quia motus in infinitum di
uidi potest ⁊ motus est continuus modo in vna dif=
finitione continui ponitur infinitum cõtinuũ vno
modo diffinitur q̃ est diuisibile in infinitum. Alio
modo cuius partes copulantur ad vnũ terminum
cõem et sic infinitũ non ponit̃ in sua diffinitione.
¶ Notandũ preterea ad sciendũ quid sit motus
tres ponũtur diuisiões a phõ. Prima entiũ aliud
est potẽtia aliud est actus et hec nõ ẽ per diuersa
genera entium quia potẽtia ⁊ actus inueniũt̃ in quo
libet genere Secũda diuisio est ipsius entis in de
cẽ predicamẽta. Motus autẽ continetur sub scd̃o
mẽbro prime diuisiõis et sub quattuor generibus
secunde diuisionis. Est enim motus secunduz sub
stantiam q̃ñtitatẽ qualitatem et vbi vnde in istis p̃
dicamẽtis reperitur motus qui non est preter res
ad quas est motus que quidem res sunt de altero
istorum predicamentorum tantum Unde sciendũ
q̃ omne imperfectum cadit sub eodẽ genere cum
perfecto non sicut species sed reductum sicut ma=
teria prima est reductiue in genere substantie sed
motus est actus imperfectus ergo est in eodem ge
nere et predicamẽto cum suo termino nõ enim po
test esse extra quodlibet predicamentũ quia alias
non esset ens quod per decem predicamẽta suffi
cienter diuiditur. Hijs autem generibus inquit.
S. T. hic/non est accipere aliquid ratiõe vniuocis
et ideo motus non potest esse genus ad diuersa p̃=
dicamẽta Quod autẽ in predictis predicamentis
possit esse per se motus pz quia in eis aliquid põt
exire de imperfecto ad perfectum esse alicui⁹ forte
¶ Notãdum preterea q̃ 3ª diuisio quã ponit phi
losoph⁹ est ipsius ad aliquid. Nam motus aliquo
modo ad hoc genus pertinere videtur inq̃ztum mo
uens refertur ad mobile. Ad huius intellectum
considerandum est secundum. S. T. q̃ cum rela=
tio habeat debilissimum esse quia consistit tantũ
in hoc q̃ est ad aliud se habere oportet q̃ sup aliud
accidens fundetur quia perfectiora acciden=
tia sunt propinquiora substantie et eis medianti=

bus alia accidẽtia substantie insunt maxime autẽ
super duo fundatur relatio scilicet super q̃titatem
ꝛ actionem ꝛ precipue super numerũ cui compentit
prima ratio mensure vt duplũ et dimidiũ et super
actionẽ et passionẽ vel secundum ipsũ actũ sicut
calefaciẽs dicitur ad calefactũ vel ꝙ ẽ egisse sicut
pater refertur ad filiũ qui genuit vel secundum po
tẽtiã agendi sicut dñs ad seruum quia potest eum
cohercere hanc diuisionẽ ponit philosophus sub
aliis verbis scilicet ꝙ ad aliquid aliud quidez est
secundũ superhabũdantiã et defectũ aliud est se-
cundũ actiuum et passiuum vt motiuũ et mobile ꝛ
ad hoc secũdũ mẽbrum pertinet motus Ex hijs er
go patet ꝙ motus est actus secundum aliquid scilz
secundum 4. predicamẽta er ꝙ est alicuius scilicz
ipsius mobilis.
¶ Notandũ preterea ꝙ duplex est actus quidam
est actus purus vt deus qui est actus perfectus et
sic etiam illud quod ẽ ĩ termino ad quem dicitur eẽ
in actu ꝛ simpliciter tale Alius est act⁹ imperfect⁹
ꝛ pmixtus potentie vt actus qui adhuc ẽ in fieri et
sic calefieri est quidã actus ipsius aque secũdũ ꝙ
procedit de esse imperfecto caloris ad esse perfe-
ctum vnde aqua anteq̃ calefiat est in potentia vt
calefiat et vt sit calida sed quando calefit tũc non
est in potentia vt calefiat sed actu calefit et est in
potentia vt sit perfecte calida Ex quo patet ꝙ mo
tus est actus quia per eum res dicitur actu calefie
ri Est autem actus entis in potentia quia semper
reperitur in ente in potentia quia licet idem quã-
doq; sit in actu et in potentia non tamen secundũ
idem vt puta actu calidum est in potentia vt frige
fiat Ex quo patet ꝙ motus cõuenienter diffinitur
dicendo ꝙ est actus entis in potentia secundum
ꝙ in potentia.
¶ Et notandum ꝙ triplex est act⁹ primus quidaz
est actus primus quo ad fieri et sic motus potest di
ci actus primus et forma per motum producta a-
ctus secundus Alius est actus primus in essendo
et sic forma substãtialis est actus primus accidẽ-
talis vero actus secundus 3o dicitur actus primus
prioritate cause formalis ad suum actum et sic ani
ma dicitur actus primus corporis animati et viue
re actus secundus. Ex hijs patet ꝙ antiqui male
diffinuerũt motum dicentes motus est exitus de
potentia in actum non subito quia exitus est spe-
cies motus genus autem non diffinit͛ p spẽm. Tũ
quia subituz in sua diffinitione habet tempus. Est
em̃ subitũ ꝙ fit in indiuisibili tẽporis sed tẽp⁹ diffi
nitur per motum ergo motus non bene diffinitur
per subitũ. Et notandũ ꝙ motus diffinitur p suum
subm̃ scz ens mobile quod ad duo potest compara
ri scz ad motũ et sic est in actu et ad terminũ cõple
tum ipsius et sic est in potentia q̃diu mouetur. Ex
quo patet ꝙ illud quod est in potentia tantũ nõ di
citur moueri nec illud quod est in termĩo perfecto
sed illud quod partim est sub actu termini ad quẽ
et sub potentia termini a quo.
¶ Contra hec arguitur et primo probatur ꝙ igno
rato motu non est necesse ignorare naturã quia se
cunda pars est falsa scz necesse est ignorare natu-
ram ergo tota ista propositio est falsa ignorato mo
tu necesse est ignorare naturã. Antecedens patet
quia contingens est ignorare naturam. Itẽ omne
prius potest cognosci ante suum posterius sed na
tura est prior motu ergo potest cognosci ante motũ
Forte dicis ꝙ licet natura q̃tuz ad id quod ẽ ꝛ quo
ad suũ absolutum possit cognosci ante motum non
tamen in ratione nature quia vt sic iportat respe-
ctum ad motuz et operationẽ. Contra sequeretur
ꝙ tertius liber phisi. deberet precedere scdm. Itẽ
natura vt sic est causa motus ergo natura vt sic est
prior motu scdz naturã. sed prius potest per abstra
ctionem intellectus cognosci sine posteriori. Itez
natura et motus habent distinctos concept⁹ ergo
vnus potest esse sine alio imo hoc videtur esse ne-
cessariũ quia plures operationes nõ sunt simul in
intellectu ergo cognitio nature et cognitio distin-
cta motus non sunt simul. Itẽ si natura cognosce-
retur per motum seq̃retur ꝙ naturã esse posset de
monstrari quod est cõtra phm̃ in pricipio scdi phi.
¶ Secundo natura diffinitur per quietem et ni-
chilominus potest cognosci sine quiete ergo lz mo
tus ponatur in diffinitione nature non sequit͛ quin
possit cognosci natura sine eo antecedens pz quia
ille qui nũq̃ vidit lapidẽ quiescere potest scire ꝙ
scdm suã naturam est grauis videndo eum descen
dere. Item angulus acutus diffinitur per angulũ
rectum vnde dicitur ꝙ angulus acutus est ille qui
est minor recto et tamen potest cognosci sine recto
immo potest esse sine recto vt si abscindatur medie
tas anguli recti tunc remanet angulus acutus.
Item subiectũ potest cognosci sine proprio accidẽ
te vt homo sine beatificabili ergo natura potest co
nosci sine suo per se accidente scz motu. Itẽ scdm
phm̃. 7o. metha. T. C. 4. subã ẽ prior accidẽte no-
ticia diffinitione et tempore. Sed natura est subã
est et motus accidens igitur.
¶ Tertio arguitur ꝙ motus non sit actus quia si sic
tunc omne quod mouetur esset in actu et non in po
tentia inq̃tum hmõi quod tamẽ est contra diffini-
tionẽ motus Et patet sequela quia omne tale ha-
bet motum qui est actus. Item omne, imperfectuz
est in potẽtia sed motus est imperfectus vnde per-
ficitur per terminũ ad quẽ/ergo habet rationẽ po-
tentie et nõ actus. Itẽ poa est actus entis in potẽ
tia sm ꝙ hmõi Potentia em̃ p respectuz ad formã
in qua est/est quidã act⁹ Sequit͛ ergo ex diffinitio-
ne ꝙ motus sit potentia. Itẽ hec est vna reduplica
tiua scilicet motus est actus entis in potẽtia scdm
ꝙ in potentia cuius exponentes sunt false quarũ
vna est si aliquid est in potẽtia in eo est actus ꝛ mo
tus ꝛ omne ens in potentia habet actum quod est
falsum de quiescente.
¶ Quarto quod est actus entis in potentia nõ est
actus entis in actu ergo impossibile est ꝙ mot⁹ sit
actus et ꝙ sit in ente in potentia. Itẽ si esset act⁹
maxime esset actus mobilis inq̃tuz est mobile sed
hoc est falsum quia aliquid est mobile sine motu la
pis em̃ quiescens est mobilis et tamen non habet
motum ergo. Itẽ generatio est quidã motus et ta-
men nõ est actus entis in potẽtia. Probatur quia

res quādo generatur tūc actu est ergo nō est in potentia et capio generationē non pro dispositione sed pro introductione forme substantialis. Itē qn̄ calor inducitur tunc ibi est motus et tamen non est actus entis in potentia quia subim̄ iam actu habet calorē forte dicis ꝙ est in potentia ad calorē magꝫ intensuꝫ. Contra sequeret ꝙ aqua tepida semper moueretur et calefieret quia est in potentia ad calorem magis pefectum ergo ꝛc̄.

¶ Quinto vel motus est act⁹ perfectus vel ē act⁹ imperfectus non secundū quia oīs actus est perfectio quedā ergo nullus actus est imperfectus. Itē motus est actus mouentis quia mouens producit motum ergo non est actus entis in potentia. Iteꝫ actio est in mouente ergo et mot⁹ quia actio in motu fundatur añs ptꝫ qꝛ denoiat agentē ergo ꝛc̄.

¶ Sexto arguitur ꝙ motus est p se in predicamēto et non solum reductiue quia scd̄m phm̄ hic mot⁹ est de genere continuorū ergo. Item ad quattuor predicamēta vel ad tria est per se motus ergo motus per se est ad aliqua predicamēta et vltra ergo motus per se est in aliquo predicamēto. Itē S. T. in 4ᵒ. dis. 1. q. 1. ar. 4. q. 2. 1ᵐ. dicit ꝙ est in p̄dicamento passionis nec significat rem magis imperfectā vel sub modo imperfectioris q̄ꝫ passio ergo est ita p se in predicamento sicut passio vel calefieri quod si concedas contra nullū postpredicamentuꝫ est per se in predicamento sed motus est postpredi. in logica. Item arguitur ꝙ phūs non sufficienter diuidit ad aliquid quia nullaꝫ facit mentionē de similitudine et relationibus fundatis in qualitate.

¶ Septimo arguitur ꝙ motus sit vniuocum quia oēs motus mensurantur per vnū vniuocuꝫ scꝫ per tempus. Et S. T. dicit in. 2. dis. 2. q. 1. ar. 1. ad 3ᵐ. ꝙ motus vniuocatur ad minus in intentione generis. Et in prio sen. dicit. D. ib. q. 4. ar. 2. ad. 2. ꝙ oēs species motus equaliter cōueniunt in rōne cōmuni motus licet motus localis sit prior aliis motib⁹ Sed motus reperitur in diuersis p̄dicamentis ergo aliquid est vniuocū ad ea q̄ ponūtur in diuersis predicamentis. Itē motus in tota sua cōītate hic diffinitur quidditatiue ergo est vniuocū et ens per se quia solum tale diffinitur.

¶ Ad primuꝫ dicendū ꝙ necesse dicit necessitatē suppositionis siue consequētie et nō consequētis Ad aliud dicitur q' prius a quo non conuertit subsistendi consequentia potest intelligi sine posteriori de aliis autem non est necesse. Ad aliud dicit ꝙ scd̄us liber ponit añ 3ᵐ qꝛ cā p̄cedit effectū. Ad aliud dr̄ a q̄busdā ꝙ mot⁹ et nā simul cognoscunt vno actu. Vel dicitur ꝙ cognoscūtur diuersis actibus ad inuicē ordinatis. Ad aliud patuit 2ᵒ. phisi. Et si dicatur naturā esse est per se notū ergo non cognoscitur per motum de hoc dictum est supra. Anteq̄ꝫ eñ cognoscatur ꝓpositio per se nota opꝫ cognoscere terminos et ideo non valet consequentia.

¶ Ad scd̄m dicitur ꝙ natura non perfecte cognoscitur sine quiete quies autē cognoscitur per motū sicut priuatio per habitum et ideo aristoteles non dixit ꝙ ignorata quiete necesse sit ignorare naturam. Ad aliud dicit ꝙ angulus acutus non cognoscitur diffinitiue nisi per rectum vel nisi aliter diffiniatur. Sed tunc queritur nunquid natura posset diffiniri per genus et differentiam sine motu dicēdum ꝙ non. Ad aliud dicitur ꝙ subiectuꝫ non pōt cognosci sine ꝓprio accidente quod ponitur in sua diffinitione. Sed contra eadem sunt principia essendi et cognoscendi sed accidens non est principium essendi substantie igitur nec cognoscēdi. Dicendum ꝙ maior est vera de principio cognoscendi a priori Natura autem non sic cognoscitur licet quidam dixerint ꝙ motus est quodāmodo causa finalis ipsius nature vel ꝙ naturam esse principiū motus est causa finalis nature. Ad philosophū dicitur ꝙ substantia scd̄m ꝙ genus generalissimum ab intellectu cognoscitur ante accidens.

¶ Ad tertium patet satis et Notandum ꝙ subiectum motus semper est ens in actu sed in generatione subiectum est materia que est pura potentia S. T. de po. q. 3. ar. 2. Ad aliud dicitur q' motus si compar etur ad subiectum sic habet rationem perfectionis. Alio modo comparatur ad terminuꝫ ad quem et sic habet rationem perfectibilis et potentie et primo modo rationem actus Nec incōuenit idem habere rationem potentie in pure et act⁹ Et per hoc patet ad aliud et li. inq̄tum capitur hic specificatiue.

¶ Ad quartum negatur antecedens quia respectum diuersorum est in actu per motum et in potētia ad terminum ad quem Ad aliud dicitur vt p̄z Oē enim mobile ordinatur ad motum tanq̄ ad finem propinquum et ideo mot⁹ dr̄ actus ei⁹. Ad aliud quidam dicunt ꝙ diffinitio motus non conuenit generationi Sed contra aristoteles post diffinitionem motus exemplicat de generatione Forte dicis ꝙ capit generationem pro prima dispositione Contra sic non distinguitur ab alteratione. Alii dicunt ꝙ exemplorum non requiritur veritas qꝛ gñatio nō est proprie mot⁹ sꝫ mutatio. Sed dicitur ꝙ generatio est actus entis in potentia scꝫ ipsius materie secundum ꝙ est in potentia id est secundum ꝙ prius erat ista forma substantiali priuata Ad aliud dicitur ꝙ ad motum non sufficit subiectum esse in potentia ad alium terminum sed requiritur actus imperfectus existens in subiecto tendente continue et fluente ad vlterius complementum si sit motus acquisitiuus vel ad vlteriorem diminutionem si sit motus remissionis Et hec diffinitio conuenit omni motui siue sit generatio siue corruptio augmentatio vel diminutio vel mot⁹ localis violentus seu naturalis.

¶ Ad quintū dicitur ꝙ aliqua perfectio secundū aliquid est imperfecta vt nigredo dicit perfectionem tamen pro q̄nto dicit priuationem albedinis dicit imperfectionem ꝛ ita de motu dicatur per respectum ad terminum ad alia dicetur articulo sequente.

¶ Ad sextum videtur quibusdam ꝙ motus sit per se in predicamento quia de motu est scīa / scīa aūt est vniuersalium ergo motus est quoddam vniuersale Sed contra de linea visuali est scientia et tamen non est per se i predicamēto non enim est per

se in predicamento q̄titatis nec est per se in alio genere quia eadē scientia est de gn̄e ꝛ spē Si ergo linea visualis eēt p se species q̄titatis continue tunc pertineret ad geometriam Et si esset species qualitatis pertineret ad methaphisicam que consi derat q̄litatē in rōe entis. Sꝫ dices linea visualis est ens per se alias de ipsa non esset scientia. Cuꝫ de ente per accidens non sit scientia dicendo q̄ꝫ linea visualis hoc totum est ens per accidens cuꝫ addat supra lineam differentiaꝫ accidentalē. Hic dicitur q̄ dupliciter aliquid dicitur ens per accn̄s primo quia est aggregatum ex hijs que contingen ter vniuntur et de tali ente per accidens non ha betur sciētia. Aliud est ens per accidens quando aliqua necessario vniuntur licet sint diuersorū pre dicamentorum et de tali ente potest haberi scien tia vt ptꝫ sciendo hoīem esse risibilē Quidā dicūt q̄ ex subiecto ꝛ proprio accidente vtputa q̄titate non fit ens per accidens et ita dicunt de proprio passione et subiecto. Sed hoc videtur esse contra S. T. opus. 32. ca. 4. vbi disputat contra cōmenta torem reprobando dimēsiōes interminatas. Pre terea philosophus. 5. metha. T. C. 18. dicit q̄ mo tus non dicitur q̄tus nisi per accidens ꝛ ideo non est per se in predicamento q̄titatis ergo non ē di cendum q̄ sit per se in aliquo predicamento. Sed contra S. T. opus. 44. ca. 3. dicit q̄ motus est eēn tialiter continuus et successiuus et q̄ eius essen tia in successione consistit ergo ista p̄dicatio ē eēn tialis motus est continuus ergo ibi predicatur ge nus de specie. Negatur consequentia deinde dici tur q̄ diuidendo ad aliquid phūs non facit mentio nem de relatione fundata super qualitatē q2 non est relatio nisi equiparantie vel sub q̄titate conti nek qualitas quis etiam in qualitate reperitur mo tus scꝫ motus alteratiōis S. T. dicit q̄ hic fit mē tio de q̄titate quia ipsa potest esse mensura alicu ius exterioris Et ideo aliquo modo conuenit cum ipso ad aliquid magis q̄ qualitas.

Ad septimū dicitur q̄ licet motus possit aliquo mō dici vniuocuꝫ hoc tamen non est contra nos q2 non est genus nec per se in predicamento cum sit ens imperfectum.

AD secundum sic proceditur. Videk q̄ mo tus non sit eiusdem essentie ꝛ predica menti cum termino ad quem quia ex p̄ cedentibus dictum est q̄ motus est ad aliquid et propter hoc superius posita fuit tertia diuisio et vltra ergo omnis motus est in predicamento ad aliquid. Terminus autē ad quē non est illius predicamenti igitur sed contra ē phi losophus. Respondeo dicenduꝫ q̄ de quiddita te motus diuersi sunt modi dicēdi vt recitat alber tus hic. Quidam enim dicunt motum esse in predi camento actionis. Quidā em̄ considerauerūt mo tū p̄ cōparationē ad ipꝫ mobile s̄m eē receptū qḋ ha bet in mobili Et isti dixerunt motum esse in gene re passiōis. Alij ꝯsiderauerūt motū p ꝯparationē ad mouēs a q̄ p̄cedit tanq̄ actꝰ mouētꝫ. Et isti dixert motū eē de genere actiōis. Tertij considerauerūt motum non per habitudinem ad mouens vel mo bile sed vt est quidā fluxus forme de esse imperfe cto ad esse perfectum et isti diuisi sunt. Quidam em̄ dixerūt huiuscemodi fluxū esse distinctum per essentiam a forma q̄ acquiritur. Quia tamen non est perfectum ideo non est aliquomō in genere vel specie. Et ita dicit auicenna Alij autē dixerunt q̄ motus vt dicit predictum fluxum est genus ad ali as species motus quod est contra articulum prece dentem. Alij dicunt q̄ motus idē est secundū eēn tiam cum forma que producitur Gilbertus porre tanus videtur tenere scḋaꝫ opinionē quia dicit in sex principijs q̄ omnis motus est in actione Ari stoteles in predicamento passionis videtur loqui scḋm primā opinionē quia illa opinio fuit famosa tunc Sed hic aristoteles dicit q̄ motus non est p̄ ter res ad quas est motus et ideo dicēdū est q̄ na tura motus ē forma que acquiritur s̄m q̄ procedit de imperfecto ad perfectum Nec inconuenit q̄ il la eadem forma dicatur actio vel passio pro mate riali Actio inq̄ pro q̄to est ab agente. Passio ve ro prout fluit et recipitur in passo ab agente Pro batur autem istud sic quia forma permixta potētie et forma pura nō dr̄nt penes eēntiā sꝫ solū p esse motus autem non est aliud q̄ forma permixta po tentie et terminus eius est eadem forma depurata a potentia ꝛ imperfectione ergo motus est idem se cundum essentiam cum termino Et quia res ponū tur in predicamēto per suas essentias sequitur q̄ motus est reductiue in predicamēto sui termini.

Notandum preterea q̄ motus actio passio pro materiali idem sunt formaliter tamen distinguūt Et ideo quidam dicūt q̄ predicti tres termini sup ponunt pro eodem sed differunt per diuersa signi ficata formalia. Pro quo sciendum cum. S. T. q̄ motus abstrahit a ratione actionis et passionis et ideo non continetur in aliquo illorum predicamē torum sed tunc restat dubitatio cum actio et passio sint vnus motus videtur q̄ non debent esse duo p̄ dicamenta cum predicamenta sint genera rerum. Item si motus est idem q̄ actio vel passio ergo mo tus non reperitur in genere substantie vel quanti tatis Ad horum igitur euidentiam. Sciendum est q̄ ens analogice diuiditur in decem predicamēta secundum diuersum modum essendi Modi autem essendi proportionales sunt modis predicandi. Predicando enim aliquid de altero dicimus hoc esse illud Tripliciter autem fit omnis predicatio Primo quando predicatum pertinet ad essentiam subiecti vt sortes est homo et sic est predicamentū substantie Alius autem modus est quando predi catū inheret subiecto ex p̄te materie et hoc est p̄di camentum q̄titatis Nam quātitas proprie sequi tur materiam vnde et plato posuit magnum ex par te materie aut consequitur formam et sic est predi camentum qualitatis Unde et qualitates fundā tur super quantitatem vt color in superficie Et fi gura in linea vel superficiebus aut est per respe ctum ad alterum et sic est predicamentum relatio nis Tertius autem modus predicandi est quando aliquod extrinsecum de aliquo predicatur per mo

dum alicuius denominationis Sic enim accidentia extrinseca de substantijs predicantur vt homo est vestitus Aliquando ergo hoc fit secundum rōez cause non formalis vel materialis vt homo est rationalis vel homo est corporeus sed scd'm cām agētem et sic est predicamentū passionis. Nā pati nichil aliud est ꝙ suscipere aliquid ab agente. Secūdum aūt ꝙ econuerso denoiatur cā agens ab effectu est predicamentū actionis. Nā actio est actus ab agente in aliud. Item aliquando denominatio sumitur ab accidente extrinseca scd'm rationē mēsure extrinsece que sunt tempus et locus. Scd'm igitur ꝙ aliquid denominatur a tempore est predicamentū qn̄. Secūduz aūt ꝙ denominatur a loco ē predicamentū vbi et situs quod addit supra vbi ordinē partium in loco. Hoc autē nō erat necessariū addi ex parte temporis cū ordo partiū in tempore ratione temporis importetur. Est enī tempus numerus motus scd'm prius et posterius. Est aūt aliquid speciale in hominibus in alijs enī animalib9 natura dedit sufficienter ea que ad conseruationē vite pertinent vt cornua ad defendēdū coriū grossum et pillosum ad tegendum ⁊ per ista potest dici animal naturaliter armatū vel vestitum suis partibus et nō per aliquod extrīsecū ⁊ ideo predicta denominatio refertur ad predicamentuz substantie. Sicut cū dicit guillermus est armatus vel pedatus Sed huiusmodi nō poterant dari hoī a natura. Tū quia non conueniebant subtilitati cōplexionis eius. Tū ꝓpter multiformitatē operū q̄ cōueniūt hoī inq̄ztum habet rationē quib9 determiāta instrumenta non poterāt accomodari a natura. Sed loco oīm est hoīs ratio que preparat sibi exteriora adminicula vnde cum homo dicitur armatus vel vestitus denoīatur ab aliquo extrinseco, qd' nō habet rationē cāe vel mensure vnde est spāle predicamentum ⁊ dicitur habitus Qui etiā per respectum ad hoiem aliqualiter cōuenit aīalibus vnde equus dicitur falleratus vel sellat9 Sic ergo patz ꝙ licet motus sit vnus tamen predicamēta que sumuntur scd'm motū sunt duo scz diuersas denoiationes per quas predicamēta distinguūtur.

¶ Notandū preterea scd'm S.T.lec.4.ꝙ rō motus completur non solū per id quod est de motu in rerum natura sed etiā per id quod ratio apprehendit. De motu enī in reruz natura nichil aliud est q̄z actus imperfect9 qui est inchoatio quedā act9 pfecti in eo quod mouetur sicut in eo quod dealbatur iam incipit esse aliquid albedinis Sed ad hoc ꝙ illud imperfectū habeat rationē motus requirit vlterius ꝙ intelligamus ipm quasi mediū inter duo quorū precedens cōparatur ad ipm sicut potentia ad actum Unde motus dicit actus cōsequēs vero comparatur ad ipm sicut perfectū ad imperfectuz vel actus ad potentiā. Propter ꝙ dicitur act9 entis existis in po vnde quodcūqz imperfectū accipiatur si ipm non tendat in aliud non debet dici mot9 Quantum igitur ad id quod in rerum natura est de motu. Motus ponitur reductiue in predicamento sui termini vt supra dictū est. Sed q̄ztum ad id qd' ratio comprehendit circa motū scz esse mediū quodā inter duos termīos sic iam implicatur rō cause et effectus. Nā reducitur aliquid de potētia in actuz/ solū ab aliqua causa agente ⁊ scd'm hoc mot9 pertinet ad predicamentū actionis et passionis qz hec duo predicamenta accipiūtur scd'm rōnem cāe agentis et effectus et per hoc patz responsio ad 2m argumentum in dubio tactū Ex predictis ergo patent duo. Primo quid sit motus. Secundo ꝙ actio et passio sunt vnius mot9 materialiter ita ꝙ calor productus in aqua est actio pro materiali. Actio enī transiens est in passo et idē calor etiā est passio ꝓ materiali differunt tamen scd'm rationē formalem dicentē qd' q̄d erat esse, Per hoc ꝙ dicūt diuersas relationes reales vnde actio pro formali dicit relationem que est in agente. Et passio dicit aliā relationem que est in passo. Primuz probatur qz idē motus est actus agentis et patientis sed actio est actus agentis scd'm ꝙ fluit ab agente. Et passio ē actus patientis ergo actio et passio sunt idem motus tamen non sunt idem absolute. S.T.1a.parte q.28.ar.3.1m. Secunduz satis patz ex supradictis. Unde actio et passio formaliter non solum differt ratione ratiocinante siue ratione precise se tenente ex parte intellectus Sed tenente ex parte rei Ex prima etiam parte probatur ꝙ actio pro materiali est in passo quia motus est in passo Ex predictis patet ꝙ motus est actus mouentis et mobilis et ideo potest diffiniri per comparationem ad mouens et mobile dicendo ꝙ motus est actus actiui ⁊ passiui inq̄ztum huiusmodi. Et sciens diffinire motum in vniuersali facile poterit diffinire singulas species eius. Nam sicut dicimus ꝙ motus est actus entis mobilis inq̄ztum mobile ita possumus dicere ꝙ alteratio est actus alterabilis inq̄ztum alterabile et sanatio est actus sanabilis inq̄ztum sanabile Si queratur quid sit actio primi agentis dicendum ꝙ actio primi agentis non est in aliquo genere sed est ipsa dei substantia cū relatione ad creaturam que non est relatio talis sed ratiōis tantū

¶ Contra hec arguitur p aureolum et scotū. Primo probando ꝙ actio et passio non sunt vnius motus quia illuminatio est actio corporis luminosi in corpus illuminabile Sed illuīatio nō fundatur in motu non enim lumen acquiritur per motum sed p mutationē indiuisibilē et instās. Ex cōmē. alt.6. phi.c.32.ꝙ aristoteles et omnes peripathetici dicunt aliquas esse transmutationes que non fiunt in tpe ergo non omnis actio est motus nec habet motum pro fundamento nec valet si dicatur ꝙ motus localis precessit illuminationē quia tales transmutationes indiuisibiles sunt flores aliorum motuum vt commentator dicit ibidem quia illuminatio actio non fundatur in illo motu igitur.⁊c.

¶ Secundo arguitur sic Quia in aliquod ens est actio vt patet.7.metha.cō.1.sed non omnis via ad ens est per motum immo aliqua habent esse p simplicem mutationem sicut forme substantiales et gratia in anima Et similiter creature sunt a deo p simplicem emanationem igitur non est verū ꝙ omnis actio sit fundata in motu Nec valet si dicatur ꝙ commentator ibi dicit de aristotele ꝙ intēdebat

pmot⁹ corporū vias ducētes ad gňatiões istoꝝ nō vʒ ĩnõ q̄ magis per hoc habetur intentū nō eīn ex ponere motus per vias q̄ in pl⁹ se hʒ via ad ens q̄ motus. Itē phs̄ dicit q̄ visio ⁊ auditio pficiuntur in instanti sed visio ⁊ auditio sunt passiões sensuū ⁊ actiões sensibiliū vt ptʒ.2.de anīa ergo non oēs actiones ⁊ passiões sūt ī tēpore ⁊ per ꝯñs nō sunt in motu. Itē intellect⁹ agens vere dicit̄ agere ⁊ non tm̄ methaphorice scd̄m ꝯmen.3.de anima ꝯmento.8. Deducit eīn themistiū et theophrastuʒ ad hoc incōueniens q̄ intellecta non erunt vere facta si intellectus agens ⁊ patiēs et intellectus in habitu est eternus sed actio intellectus agētis nō eēt cū motu et tēpore ptʒ q̄ spēs intelligibiles non acquiruntur in tempore vt ptʒ 7.phi.igit̄.

¶ Tertio motus remanet transeunte actione et passione sicut patet in proiectis manet eīn motus proiectoꝝ proijciēte cessante ymo eo ablato manēt q̄ motus depēdet ab actione motoris in ordine cāsalitatis effectiue ergo motus non est actio et passio. Itēʒ actio ⁊ passio nō dr̄it a motu g⁰ posito motu in aliquo mobili nō poterit rō assignari quare plus eēt ab vno motore q̄ ab alio positis duob⁹ motorib⁹ appropinquatis ad mobile Cōstat eīn q̄ mot⁹ talis mobilis p̄t profluere ab alterutro duorū mouentiū ⁊ intellectus eque p̄t fundare respectū sup motū ad vnū sicut ad aliū q̄tū ē ex natura motoris ⁊ ex natura ipius motus Nisi igitur ponatur q̄ motus habet aliquā cōnexionē plus cū vno motore q̄ cū alio extra oēm intellectuʒ vt pote q̄ scʒ oritur ab vno et nō ab alio et q̄ vnū agit motuʒ aliud vero nō agit non poterit intellectus connectere motū cū suo proprio ⁊ determinato motore sed hoc est oīno absonū ⁊ impossibile ergo necesse ē q̄ in rerū natura vltra motū ⁊ mouentē sit realis cōnexio mot⁹ ad ipm motorem sub respectu originis motus a motore ⁊ actione motoris ergo. Itē illud quod potest nō eē motu et motore exñtibus nō est idē realiter cum motu aut motore īmo realiter dr̄t a quolibet ex quo sine contradictione potest nō eē illis exñtib⁹ si eēt eīn alterū eoꝝ et illud alterum existeret illo non exñte sequeret̄ candē rem esse ⁊ non eē simul. Sed manifestū est q̄ per diuinaʒ potentiā p̄t manere idē motor et idē mot⁹ non exñte agere ipius motoris aut fieri a motore Nā approximato igne alicui cōbustibili p̄t deus suspendere actiuitatē ignis ne agat ꝑ aliq̄ hora ⁊ facere incōbustibili eūdē motū q̄ē ignis facēt illa hora ⁊ scd̄ʒ h⁰ remaneret idē motus remoto agē motoris ⁊ ipo fieri a motore q̄ tñ agere ⁊ fieri affuisset nisi diuia po⁹ suspēdisʒ vtraq̄ ḡ ncc̄e ē q̄ agere motoris sit aliud a motu a motore real̄r ⁊ sil̄r fieri mot⁹ sit aliū a motu ⁊ motore ex quo p̄t suspēdi vtroq̄ʒ manēte.

¶ Quarto quecunq̄ʒ habitudines sūt opposite et reales per necessitatē realiter distingūtur Notanter eīn dicitur reales quia si essent rationis et opposite sola ratione distinguerentur inter se. Sed probatum est q̄ effluxus effectus ab agente est q̄d reale positum in rerum natura et similiter exitus agentis et proruptio in effectum est quid vere reale istū autē exitus et effluxus sunt vere oppositi q̄ vn⁹ incipit ab agente et terīat̄ in effectuʒ vt pote actio qua agens prorūpit in ipʒ alter vero incepit ab effectu et terīat̄ ad agēs sʒ exit⁹ ⁊ origo effect⁹ ab agente ergo isti duo exitus realiter distingūtur et ita actio et passio sunt res distincte et non vnus motus. Itē illa que sunt vnū scd̄m subiectū et differentis scd̄m quidditatē et sunt in rerum natura nec fiūt per intellectū illa de necessitate realiter distingunt̄. Distingui eīn scd̄m quidditatē realem est re distingui Sed ꝯmen. dicit 3.phi.ꝯmē.21⁰. expresse q̄ actio motoris et moti est eadē scd̄m subm̄ et secundū motū in quo fundat̄ vel formā indiuisibilē in hijs q̄ acq̄runt̄ sine motu. Sūt aūt dr̄ia fm̄ q̄dditatē g⁰ actio ⁊ passio real̄r dr̄t a motu ⁊ int̄ se

¶ Quinto ar̄ ꝓbando q̄ actio sit in agente et per ꝯñs nō sit motus cū ille nō sit in agēte. q̄ impossibile est effectum formalem separari a forma Sed agens dicitur formaliter agere actiōe ergo actio est formaliter in agente. Itē agens et patiens debent in omnibus proportionari excepto eo q̄d est vere ꝓductum Sed in patiēte sūt tria scʒ potenᵃ passiūa et passio ⁊ passū 4ᵐ autē q̄d est mot⁹ est vere productum ergo ī agente sunt alia tria scʒ agēs potētia actiua et actio sed nō erit in eo mot⁹ vere ꝓduct⁹ ergo ⁊c. Itē omnis perfectio est subiectiue ī eo quod perficitur nichil enim perficitur ꝑ aliq̄d q̄d est extra se Sʒ actio ē ꝑfectio agētis Unūquodq̄ eīn est perfectū dum potest sibi simile generare Secūdū phi. 4⁰ metheoroꝝ igr̄ actio ē subiectiue in agente Itē phūs dicit̄ ī de sōpno et vigilia q̄ cui⁹ est potētia eius est act⁹ ergo et actio q̄ est act⁹ huius potentie erit in eo igitur.

¶ Sexto si actio esset ī passo ⁊ nō ī agēte tūc crucifixio ⁊ blasphematio actiua iudeoꝝ subiectiue fuisset ī xp̄o et nō ī iudeis sʒ hoc ē absonū q̄ cū ille actiōes fuerit grauissia pctā tūc pctā fuisse ī subiectiue ī xp̄o igr̄ hmōi actōes erāt ī agētib⁹ subiectiē Itē ipossiᵉ ē forās oppoītas eē sil̄ Sʒ actō ⁊ passio sūt oppoita igr̄ nisi sil̄ sʒ ī patiēte ē passio ḡ actō nō erit ī eo sʒ ī agente Itē oīs forā denoīat suū sbm̄ ī possiᵉ eī ē albedinē ī esse alicui subiectiē q̄n illō sit albū sʒ maifestū ē q̄ passū nō agit nec denoīat̄ ab actiōe ḡ actō nō ē subiectiē ī eo sʒ ī agēte Itē ī eo dē sbō ē relatō ⁊ suū fūdamētū sʒ actō ē respect⁹ hn̄s ꝓ fūdamēto potētiā actiuā q̄ ē ī agēte igitur ⁊c.

¶ Septimo. phi. dicit ī 3. phi. q̄ formalis rō actionis consistit in esse ab hoc ī hoc sed respectus qui importatur per esse ab hoc in hoc est subiectiue in agente Esse enim ab hoc non accipitur pro respectu oposito ei quod est a quo aliud sed ꝑ illo respectu vel habitudine importats per a quo est aliū de qua cōstat q̄ est in agente subiectiue ⁊ formaliter Nec respicit motum vel passum nisi terminatiue ergo actio est formaliter ī agēte: terminatiue vero est in passo vbi est motus Itē phūs dicit 8.phi. q̄ si de⁹ ageret de nouo mutaretur hoc aūt nō ꝯtingēt nisi quia reciperet aliquid nouum in se non autē appsret quin nisi ipsam actionem igitur illa erit in eo et similiter omnis actio erit in agente.

¶ Item si vnus ignis calefaciat duo calefactibilia aut erit vna actio tantum aut due non due q̄a

vnius agentis vnica est actio igitur vna tm̄ ꝛ si sic aut illa est in passo aut in agēte non in passo quia qua ratione in vno et in vtroqȝ et sic idem accidēs erit in duob⁹ subiectis quod est impossibile igitur est in agente quod est propositum.

¶ Octauo qn̄cunqȝ aliqua duo sunt incōpossibilia in eodem subiecto ꝓpter primā incōpossibilitatē quorūdā aliorū in eodē subiecto si ꝯn̄a nō cōpatiunt̄ se in eodē subiecto nec etiā illa antecedētia sed relatiōes de scd̄o mō relatiuorū sunt incōpossibiles in eodē ꝛ hoc p̄cise ꝓpter primā incōpossibilitatē actionis ꝛ passionis quas cōsequunt̄ idē eīn ideo non p̄t eē pater et fili⁹ quia idē non p̄t generari a seipō aut generare se ergo actio et passio non sunt ccompossibiles in eodē sed passio est in patiēte igr̄ ī eo nō est actio. Itē aut actio denoīat agēa denoīatiōe ītrīseca aut solū extrīseca nō p̄m quia oēq̄d̄ denoīat aliquid denoīatione extrīseca denoīat aliquid denoīatione intrinseca vt ptȝ de visione que denoīat obiectū denoīatione extrinseca eē visum et denoīatione intrīseca denoīat subiectū vidēs nec alicubi reperit̄ instātia nisi instet̄ in proposito quod nō licȝ Querit̄ ergo q̄d denoīat actio intrinsece constat eīn ꝙ nō passū q̄ꝛ passum non dicit̄ agens nec p̄t dari quid aliud denoīet intrinsece nisi agēs et ꝑ ꝯn̄s est subiectiue in eo. Itē phūs dicit 3º. phisi. ꝙ actio ꝛ passio non sūt ꝓprie idē scȝ cui hec insunt igr̄ actio nō est passio dato ꝙ eēt in passo. Itē prīo poste. dr̄ ꝙ illa negatiua est immediata in qua vnū genus gn̄alissimū negatur ab alio vl̄r ergo ista est vera vl̄r. Nulla actio ē passio igit̄ nulla actio est eadē res cum passione.

¶ Nono quecunqȝ dr̄n̄t gn̄e dr̄n̄t spē ꝛ numero vt patet 5º. metha. Sed actio et passio dr̄n̄t gn̄e cum sint duo p̄dicamēta ergo dr̄n̄t numero ꝛ sic non sūt vna res numero. Itē probatur ꝙ actio vel motus non sint idē realiter cū forma que ꝓducitur. Et arguitur sic q̄ꝛ transeunte motu vel actiōe manet forma. Forma eī acquisita est ꝛ nec actio nec mot⁹ ē q̄ꝛ habitibus p̄n̄tibus in materia cessat motus igitur Itē quia forma illa et ptes ei⁹ sunt termini mot⁹ et mutatorū eē sȝ nec mot⁹ nec actio est terminus mot⁹ aut mutati eē igitur ꝛc̄. Itē q̄ꝛ ꝑ mutatū esse acquiritur illa forma nō aūt mot⁹ aut actio igr̄ ꝛc̄.

¶ Decimo arguit̄ ꝙ motus non ē eiusdē eēntie cū termino ad quē illud vere est motus ꝑ q̄d acq̄ritur forma sed forma non acquirit̄ per formā nec ptes forme succedentes igit̄. Maior est euidēs et ꝓbat̄ per ꝯmentatorem primo celi et mūdi ꝯmē. 1. et. 4. metha. ꝯmen. 2. vbi dicit ꝙ mot⁹ ē via ad rē vocat eīn viā acquisitionē rei ꝑ q̄sto inducit rem. Minor ptȝ tū quia idē acquireret se tū q̄ꝛ ille partes succedentes acquitunt̄. Quero ꝑ quid verū ꝑ alias partes ꝛ sic erit ꝓcessus in infinitū. Itē illud ē ꝓprie mot⁹ quod terīatur et diuidit̄ per mutata esse ꝛ cōtinuatur per mutata esse in potētia sed hoc nō p̄t eē forma nec partes forme igr̄ ꝛc̄. Maior nota est q̄ꝛ licet motus nō incipiat a mutato eē tn̄ terīatur ꝑ mutatū eē in actu et diuidit̄ vt ptȝ. 6. phi. Minor pȝ q̄ꝛ nec forma nec ptes forme succedētes terminantur in mutato eē ita ꝙ mutata eē sint terī illarū ptiū succedētiū ymo est ecōtra q̄ꝛ ptes succedētes sūt terī illorū mutatoꝝ eē. Sicut eī se hȝ tota forma ad motū ꝙ acq̄ritur ꝑ motū sic se hn̄t partes forme ad mutata esse ꝙ terīant illa mutata esse ꝙ terīant illa mutata eē Unde vltima pa forme que est in actu terminat vltimum mutatū esse in actu ꝛ sic partes forme sunt infinite in potētia sic vt acq̄runtur per motum termini ꝑ infinita mutata eē in potentia. Et si partē in potētia facias in actu statim illa est termin⁹ acquisitus per muatum esse in actu sic ergo mutata esse terminantur ad ptes forme et non econtra igitur ꝛc.

¶ Undecimo sicut se hȝ mutatio indiuisibilis ad formā indiuisibilē sic mot⁹ ad formā diuisibilē. Sȝ mutatio indiuisibilis non est forma illa indiuisibilis sed eius acquisitio ergo mot⁹ non est forma indiuisibilis sed eius acquisitio. Item impossibile ē ꝙ gn̄atio forme successiua sit illa forma sed mot⁹ ē gn̄atio forme successiua igitur. Maior patet quia alias generationis esset generatio quod est fl̄m ꝛ contra phi. 5. phisico. ꝛ 11. metha. Minor probatur per cōmē 3. phi. cōmē. 9. vbi ait Dicam⁹ igr̄ ꝙ mot⁹ vno° accipit̄ vt ē idē cū ꝑfectiōe ad quā vadit dr̄ns tamen secundum magis et minus Aliomodo vt ē gn̄atio partis post partē ꝛ via ad perfectionē q̄ est alia a perfectiōe quia via ad rē est aliud ab illa re et primo modo est de genere eius ad quod vadit sȝ secūdo modo est de predicamento passionis ꝛ prima opīo est verior scd̄a famosior hec ille. et. 5. phi. commen. 9. Postq̄ȝ improbauit illud dictum ꝙ motus sit forma dicit ꝙ motus est formaliter trāsitio cōiuncta cum tempore Et post ponit ibi distinctionem hanc ꝙ motus habet duplicem consideratio‑nem scilicet secundum suam materiam et sic est de genere eius ad quod vadit et secundum formam scilicet secundum suam formalem rationem hoc est secūdum eum inq̄ȝtum est transitio coniuncta cum tempore et sic est in genere passionis. Et in eodem commen. allegat dicta aliorū expositorum qb⁹ magis assētit ꝙ mot⁹ est ī gn̄e passiōis formalr̄ Aristo. aūt attribuit motū alijs predicamētis q̄ꝛ alia predicamēta sūt materia motus Nō q̄ꝛ formalr̄ collocetur sub eis Item secundū aug. primo de trini. Nulla prorsus est res q̄ seipsam gignat ex quo habetur ꝙ īpossibile ē ꝙ aliq̄d sit causa sui ipsius in quocūqȝ genere cāe vel causalitatis sȝ motus aliquo genere cāūtatis ē cā forē acq̄site igit̄ ꝛc. Si dicat̄ ꝙ ī hac ꝓpōe forā acquirit̄ motu ablatiu⁹ tenet̄ habitudīe vl̄ in rōe cāe foralis ꝛ nō cāe efficiētis quō dicim⁹ hº ē albū albedīe ꝛ tō nichil prohibet ꝙ aliquid dispōatur ꝑ seipsū ī gn̄e cāe foralis sicut dicim⁹ iterēptū iterijt iterēptione Cōtra hoc ar̄ sic fora capit eē ꝑ gn̄ationē cū sic dr̄ li. ꝑ nō notat cām foralē sȝ efficiētē q̄d sic pȝ q̄ꝛ fora ē in eē ꝑ suū efficiēs ꝛ nō nisi ꝑ efficiētiā efficiētia ergo ad idē genus cāūtatis reducit̄ eē ꝑ efficiētiā efficientis ꝛ eē ꝑ efficiēs sȝ eē ꝑficiēs reducit̄ ad gen⁹ cāe efficiētis igr̄ ꝛc. Nō igr̄ est simile lapis albet albedīe et fora ꝓducitur motu vl̄ lapis creat̄ creatiōe nō eī albedo se hēt ꝑ modū cause efficiētis ad albū sicut creatio ad lapidē vel motus ad formam.

¶ Duodecimo scdo oēs gñatio nō est aliud q̄ȝ hoc ꝙ dico subām esse effectiue ab alio sic creatio non est aliud q̄ȝ hoc quod importat p eē a deo hoc autē eē effectiue p̄cedit lapidē cālitate originis qđ probatur aut eñ lapis creatur q2 lapis est aut lapis ē q2 creatur. Sed ista nō est vera lapis ē a deo q2 lapis ē. sed poti⁹ ista lapis est q2 est a deo. Hoc autē nō ē nisi q2 suū exire a deo est sibi cā ꝙ sit igitur qđ sigtur p eē a deo nctio ē primū prioritate originis Confirmat q2 si deus substrahat actionē suā creatura cedet in nichil igr actio illa est cā. Ex quo infert ꝙ creatio nullo⁹ dȝ dici relatio quia nulla relatio est suo fundamēto vt sic nec est eo prior origine nūero posterior igr. Itē si forma impfecta q̄ ptim est in actu et partim in potētia dicat motus sequit ꝙ aliquid q̄escēs mouebit q2 subiectū q̄escens sub tepiditate est sub actu impfecto in po^a ad aliquid vlterius acq̄rendū. Si dicat ꝙ nō intelligit ꝙ motus sit illa forma absolute impfecta sȝ vt est in quadā successione Contra q2 phūs putauit habere veram diffinitionē motus et tamē posuit hanc successionem in diffinitione illius igitur ⁊c̄.

¶ Tertiodecimo ar sic Partibus mot⁹ repugnat esse simul sȝ ptibus forme que acq̄rit nō repugnat esse simul igit motus nō est forma. Itē null⁹ mot⁹ pt esse in instanti sȝ oīs forma q̄ p motū acquirit pt in instāti igr ⁊c̄. Itē si mot⁹ nō eēt aliqđ distinctuȝ a formis pmanētibus sequit ꝙ non eēnt hec sensibilia cōia sicut dicit philo. 2. de aīa tenet ꝯña quia inter illa numerat motus ⁊ constat ꝙ oīs forma pmanēs est velox vel tarda igit nulla talis est mot⁹ Item alteratio aliq̄n terminat ad formā substantialē tñ nō est ipa. sȝ dic ꝙ nō intrīsece Sed cōtra color medius distinguit ab extremis sȝ mot⁹ se hȝ ad formā vt mediū g^o nō est ipa ad quā tetsatur intrinsece. Itē ad nullū motū est mot⁹ sed ad formā q̄ acq̄ritur est motus igr. Itē dicit ꝯmen. 5. phi. cōmen. 5. ꝙ albificatio est mot⁹ non autē albedo.

¶ Quartodecimo ar nā si sic tunc loc⁹ vel magnitudo quā acquirit mobile eēt motus Consequens est falsū et tenet ꝯña quia si forma q̄ acquiritur dū est in fieri est mot⁹ cū illud qđ mouetur localit non aliud q̄ȝ locū acq̄rat sequit ꝙ locus dū est in acquiri est motus localis sed falsitas cōsequētis probauit octo modis. Primo nā oīs motus est actus mobilis et est in mobili sed locus non est actus mobilis nec est in mobili. Tū scđo q2 ponatur ꝙ sup magnitudinē a moueatur corpus b qđ tñ nunq̄ȝ alias mouebatur sup eā tunc sic hec magnitudo vel loc⁹ scȝ a fuit anteq̄ȝ b moueretur sup a sed hic motus q̄ b mouetur sup a nō fuit añq̄ȝ b moueret sup a igr iste motus non est locus a nec magnitudo a. Cōfirmatur hoc q2 habēt locū possibile ē eē nullo motu exñte sed habent motū quo b mouetur sup a īpossibile est eē nullo motu exñte igitur iste motus nō ē locus a nec magnitudo a. Tū tertio quia si loc⁹ vel spaciū quod acquiritur mobili esset motus localis sequitur ꝙ motus contrarij eēnt idem quod est impossibile. Tenet consequentia quia super eandē magnitudinē vel locū potest mobile moueri prius ex vna parte ad aliā et deinde econtra qui motus vtiq̄ȝ sunt cōtrarij sicut motus sursū ⁊ motus deorsum super idem spaciuȝ. Tū 4°. q2 si sic motus corporis idē numero rediret p naturā si eñ aliquid mouetur nūc per aliqđ spacium et postea quiescit. Et iterū per idem spaciū moueatur idē erit motus qui erit postea et qui fuit prius si mot⁹ nō sit aliud q̄ȝ locus vel spacium.

¶ Quintodecimo arguit ad idē q2 sexto phi. pbatur ꝙ mot⁹ diuiditur diuisiōe mobilis et spacij qđ non esset verū nisi motus esset aliud a loco et spacio. Item quia tunc motus celi non esset aliud q̄ȝ terra circa q̄ȝ mouetur et cum motus celi numeratus sit tempus vel subiectum temporis sequitur ꝙ terra esset tempus vel temporis subiectuȝ. Item quia motus celi est causa generationis ⁊ corruptionis istorum inferiorum vt patet scđo de generatione ⁊ 12. methaphisi. per commentatorem. Sed terra vel locus quem acquirit celum non est talis causa igitur ipsa non est motus celi. Item si nullus motus localis esset qui non esset qui non esset locus aut spacium sequitur ꝙ impossibile esset aliquid localiter moueri nisi acq̄reret locū vel spaciū sȝ ꝯñs est fl̄m Nā cōstat ꝙ de⁹ posset īfluere ad intelligētiā mouētē celū lunare sicut nūc īfluit ⁊ ita agē circa illđ sicut nūc agit ⁊ cū hoc ānichilare oē aliud corp⁹ mūdi imo posset etiā de⁹ creare vnū celū totū solidū ītrīsec⁹ et ānichilare oē aliud corp⁹ et tñ rotare ipsū sicut nūc actualiter vertitur hoc aūt posito pȝ ꝙ illud moueret et tñ nullū locū aut spaciū aut aliā rē permanētē acquirēt igitur.

¶ Sextodecimo si actio ⁊ mot⁹ nō sunt aliud a forma q̄ acq̄ritur Quero cū dr̄ radiū eē a sole aut dico p̄cise radiū aut p̄cise radiū ⁊ solū aut aliqđ aliđ ab eis Nō pōt dici primū q2 tūc nō magis radi⁹ eēt a sole q̄ȝ a lapide nec scđm q2 tūc non eēt poti⁹ radi⁹ a sole q̄ȝ ecōtra reliq̄t igr tertiū qđ est ppositū q2 illđ ē actio. Itē cū dico radi⁹ est a sole hec ppositio aut cōnotat aliq̄d extra ītellectū aut nō si nō seq̄t ꝙ circūscriptio act⁹ ītellect⁹ radi⁹ nō eēt a sole qđ ē falsū Si sic vel illud est radi⁹ tm̄ vl' sol tm̄ vel vterq̄ȝ vel aliq̄d aliđ tria prima sūt īprobata igr restat Itē oēm formā quā pōt īducere agēs nāle pōt de⁹ īducere se solo īmediate ponatur igr ꝙ in instāti ī quo dȝ sol radiū īducere aut aliđ gñans formā substātialē ꝙ de⁹ illū p se īducat ⁊ suspēdat actioneȝ solis aut illi⁹ gñantis Tūc verū est dicere ꝙ radi⁹ ille nō est a sole nec illa forā a gñante Sed vtrūq̄ȝ a deo et tamē est eadē forā et idē radi⁹ qui esset a sole et a generātē igitur habitudo importata per esse a sole nō est id quod radius nec habitudo importata per esse a generātē est idē cum forma substantiali Confirmatur quia si talis habitudo non esset aliud a predictis nulla esset ratio quare si deus non produxisset radium nec suspendisset actionem solis tūc poti⁹ diceretur ꝙ radius esset a sole q̄ȝ stāte casu primo cū ita tunc esset entitas solis et similiter radij sicut nūc in casu Et potest adhuc confirmari Quñcūq̄ȝ aliqua ppositio verificat p reb⁹ si ad ei⁹ veritatē nō sufficiūt due res reqrit 3^a. et si non sufficit 3^a. ponenda est 4^a et sic vltra donec tot sint ꝙ requirūt et sufficiūt ad ei⁹ veritatem Sed ad veritatē istius radi⁹ est a sole nō sufficiūt

entitatca radii et solis precipue in casu posito et go requirunt tria Jlla autē est habitudo materie importata per esse a sole et hanc dicimus actionē

¶ Decimoseptimo adhuc arguitur ꝙ motꝰ nō sit eiusdem eēntie cū terio ad quē qꝛ terminꝰ ad quē in gñatione hoīs est totū ꝯpositū vel aīa rōnalis. Sed gñatio non est totū compositū qꝛ tunc gñatio in nullo eēt Nec est aīa rationalis qꝛ tunc gñatio non eēt ab hoīe. Jtem subā nō est in aliquo subiectiue sed gñatio ē in aliquo subiectiue ergo non ē ipa aīa. Forte dicis ꝙ gñatio ē in materia ⁊ alii motus sunt in toto ꝯposito. Cōtra sequeret ꝙ alii motus essent in ente in actu quia totū cōpositū ē ens in actu. Jtē volo ꝙ aliquid moueatur localiter tūc sic iste motus est ante vltimū vbi quod teriat motū ergo iste motus scd̄m eēntiā non est vltimum vbi. Jtem moueꝛ aliquid a deo p tempus infinitū iste motus nunꝗ̄ habebit terminū ergo iste motꝰ nullam habet eēntiā. Jtē tunc motus localis non intenderetur quia ip̄m vbi non intenditur. Jtē volo ꝙ aliquid diminuaꝛ vsq̄ ad non gradum q̄titatis se ꝗreꝛ tunc ꝙ ista diminutio scd̄m eēntiā esset nō esse q̄titatis quia hoc est terminꝰ eiꝰ. Jtē tūc corruptio non eēt motus quia terminꝰ eiꝰ scꝫ non esse forme non est motus. Jtē scd̄m phm̄ hic Motꝰ non est alteritas et inequalitas ergo motus non ē qualitas vel q̄titas. Jtem mediū differt essentialiter ab extremis vt patꝫ in colore ergo motus differt a termino suo. Jtē 7. phisicoruꝫ dicitꝛ ꝙ hec est falsa motus est qualitas. Jtem intelligere differt realiter a suo termino scꝫ a verbo scd̄m thomā. Jtē creatio passiua realiter distinguitur a suo terio vel a re q̄ creaꝛ ergo ēt gñatio differt a re q̄ generaꝛ. Nec valet dicere vt supra ꝙ gñatio sit in materia quia tunc materia diceretur generari ⁊ sic mā esset p se mobilis. Jtem motus ad albedinē est sensibile cōmune nō autē terminꝰ eiꝰ. Jtē forma pt eē sine motu ergo non est idē añs ptꝫ si a deo producaꝛ in instanti Nec valet dicere ꝙ motus aliud cōnctat qꝛ motū est illud non eē sensibile cōe nec tarduꝫ nec velox sicut est ipse motus.

¶ Decimo octauo S. T. dicit in 2. di. 40. ar. 4. ad 1m. ꝙ aliquādo actio est demeritoria ⁊ passio meritoria ergo actio ⁊ passio dr̄ñt. Forte dicis ꝙ hec vera sunt de actione p formali. Cōtra actio p formali est relatio Sꝫ p relatiōes nō meremur. Jtē S. T. de po. q. 8 ar. 2. dicit ꝙ aliq̄d est inherens q̄d tm̄ non significaꝛ vt inherēs ⁊ sic actio ē in agente Et videꝛ loq̄ de actiōe p materiali. Jtē passio est effectus actiōis q̄ non est actio. Sꝫ dices ꝙ est effectꝰ actiōis pro formali. Cōtra actio pro formali dicit relationē q̄ p̄supponit formā procedērē ab agēte in passū ⁊ de hiis multa dixi i logica multa ex hiis argumentis videnꝛ potiꝰ esse ꝯtra noīales q̄ ꝯtra me qꝛ credo ꝙ motus non dicit precise formā q̄ acquiritur similiter nec actio sed queritur quid dicit generatio realiter preter formā forte dicis respectum contra tunc motus esset per se in predicamēto nec obstat imperfectio quia nigredo est impfecta respectu albedinis et actio est imperfecta respectu termini. Jtē tūc aliqua relatio precederet formam et sic accidens esset prius ea dicen ꝙ ē respectus ratiōis.

¶ Ad primum dico secundū Capreolum ꝙ solum pbat (si tn̄ aliquid pbat) ꝙ non omnis actio predicamentalis de qua loquimur est motus aut fundata in motu si stricte accipiat motus. Sed nō ita stricte loquiꝛ S. T. sed potius nomē motus in proposito isto extendit ie ad oēm mutationē subitam vel successiuā in qua ē exitꝰ de potētia passiua in actū suū vt patet. 1. sen. d. 8 q. 3. ar. 1. ad 4m et eodē modo dicendū est ad scd̄m ⁊ ad alia quia nichil concludunt contra nos nisi verbaliter.

¶ Ad tertiū negatur antecedens et ad probationem dico ꝙ in proiectis tamdiu remanent actio ⁊ passio q̄diu et motus dicit eñ S. T. de po. dei q. 3 ar. 11. ad 5m. instrumētū tamdiu dr̄ moueri a principali agente q̄diu retinet virturē a principali agēte impressā vñ sagitta tamdiu moueꝛ a sagittante vel proiciente q̄diu manet vis impulsus proiciētis sicut ⁊ genitu tādiu moueꝛ a gñante i grauibꝰ et leuibꝰ q̄diu retinet formā sibi traditā a gñante vñ et semē tādiu itelligitur moueri ab aīa gñantis q̄diu remāet v̄tꝰ ipressa ab aīa opꝫ aūt mouēs ⁊ motū eē simul q̄tū ad principiū motꝰ nō autē q̄tū ad totū motū vt apparet in pꝛiectis hec ille Ex quo apparet ꝙ proiectū sēp moueꝛ a pꝛiciēte durāte motu et per cōsequēs cū moueri sit pati tādiu patitur motū ⁊ mouēs tādiu agit q̄d expliꝰ pꝫ de aīa q̄ mouet semen et non aliter q̄ꝫ agendo in semen et hoc sine anima illa distet vel forte non sit in medio illius motus vtrumq̄ꝫ enim illorū agit mediate in suū mobile lꝫ nō imediate sꝫ mediāte v̄tute ipressa mobili suo ⁊c. Jtē istud argumēm est ꝯtra quēcūq̄ꝫ potissime ꝯtra arguētē qꝛ q̄ro ab ip̄o an pꝛiectuꝫ post pꝛiectionē moueaꝛ ab aliq̄ vel a nullo ergo est passio sine actōe ⁊ moueri sine mouere si ab aliquo q̄dcūq̄ꝫ illd̄ sit siue ip̄m pꝛiectū siue aliud habeꝛ ꝙ q̄diu durat motꝰ durat aliqua actio qꝛ mouere ē actio vel necessario exigit illā ⁊ sic pꝫ ꝙ falsū est motū eē sine actiōe Ad aliū negaꝛ ꝯña et ad pꝛbatiōeꝫ dr̄ ꝙ illo casu posito bñ pōt assignari rō quare illd̄ mobile moueꝛ ab vno mouēte ⁊ nō ab alio qꝛ scꝫ motꝰ eiꝰ origiaꝛ ab vno illoꝝ ⁊ nō ab ab alio sꝫ talis origo actiua nō est [illegible] pꝛie actio trāsiēs sed est relatio exiēs in mouēte Nos enim ponimus ꝙ actio et passio predicamētalis sūt idē motꝰ vel saltē includūt eūdē motū tr̄ q̄ꝫ ptē sue significatiōis sꝫ actio dicit illū motū i patiēte existētē i rectoꝛ vltra hoc importat in obliquo relationē existētē subiectiue i ipso mouēte Passio v̄o dr̄ motū cū opposita relatiōe Et io. s. t. aliq̄ñ iuenitꝛ dicere ꝙ actō est subiectiue i agēte nō quidē q̄tū ad illud q̄d dicit in recto puta motū vel mutatiōem sed q̄tū ad relationē quā dr̄ i obliquo Ad aliud distinguiꝛ maioꝛ illud eñ q̄d est i ē realiter motui sic ꝙ nullā aliā rē dr̄ nisi rē motꝰ in recto aut in obliquo nō pōt desinere eē nisi motꝰ desinat esse Sꝫ tamen illud quod sic ē idē realit cū motu ꝙ lꝫ dicat solū motū in recto tñ dicit aliaꝫ rem i obliquo pōt desinere eē nō desinēte motu qꝛ secundum ꝙ dicit. S. T. de potentia dei. q. 7. arti. 9. ad. 7m. Quandocunq̄ꝫ aliquid quod est de rōne

rei tollitur opꝫ ꝙ res ipsa auferatur et exemplificat de relatione quomō potest desinere esse et auferri dupliciter scꝫ ꝑ sublationē sui fundamēti vel per sublationē sui termini et istud expressius pōit primo sen. di. 26. q. 2. ar. 1. ad 3m. isto modo aūt vltimo in sensum minoris actio est eadē motui quia dicit motū in recto et aliud in obliquo scꝫ originē mot⁹ mo'us. Potest ergo esse ꝙ desinente illa relatiōe originis mot⁹ qui erat subiectiue in agēte desinat eē actio nō quo ad illud in quo erat eadē motu sed quo ad illud qđ supaddit ad motū vnde pt dici esse eadē realiter motui et distincta realiter a motu et potest dici subiectiue in mobili ꝛ potest dici eē subiectiue in mouente scđm diuersa que sunt de rōne eius in recto vel in obliquo.

¶ Ad quartū dico ꝙ ille habitudines scꝫ exit⁹ et effectus realiter distingūtur sed neutra illarū est proprie actio vel passio predicamentalis licꝫ vna illarū sit de ratione actionis ꝛ alia de rōne passionis Actio eñi et passio non dicūt purū respectū sꝫ absolutū cū respectu. Ad aliud dicit ꝙ quidditas vnomō accipitur pro eēntia rei que predicatur in quid. Aliomō sumit ꝑ conceptu diffinitiuo rei ipse eñi concept⁹ rei est quidditas rei in esse intelligibili. Tunc dico ꝙ maior argumēti est vera capiendo quidditatē primo mō sed ad illū sensū negetur minor. Hec cōmen. ad illū sensū loquit. Si aūt secūdo⁹ capiat quidditas tūc maior ē falsa et minor vera ꝛ ꝙ iste sit sensus ꝯmen. ptꝫ nā. 3. phi. ꝯmē. 18. sic dicit necē est vt motus sit eadē ꝑfectio vtriusqꝫ motoris et mobilis nō ꝙ mouere sit aliud a moueri oībus modis scꝫ aliquid exñs in eēntia motoris q̄ʒadmodū motus est in eēntia moti actio eñi motoris que ē mouere ē eius non in eo hec ille Et subdit actio agētis et patiētis est vna in subiecto et duo in diffinitione et post nō est eadē diffinitio ascensus ꝛ descensus licet ambo sint idē scđm subiectum et simile est de motore et de moto qm̄ actio facta inter illa est eadem sed in respectu alterius dr̄ mouere et in respectu reliqui dicit moueri. Itē cōmen. 20. dicit sic non est opinabile ꝙ actio agentis sit in alio. Est eñi manifestuꝫ per se ꝙ doctrina est actio docētis ꝛ est in addiscente Et cōmen. 21. Actio et passio sunt vnū secundū vnū modū et diuersa scđm aliū modū et hoc cōuenit ei qđ est manifestū per se. Sunt eñi idē secundū subiectū ꝛ diuersa ꝑm diffinitionē hec ille vnde ꝯmen. in toto illo tractatu diuersa scđm quidditatē vocat diuersa scđm diffinitionē. Eadē autē scđm subiectū aristo. et ꝯmen. cōsueuerūt dicere illa que sunt idē realiter et idē dicūt in recto vel pro eodē supponūt ꝑm alios. De primo nāqꝫ ptꝫ nam ꝯmen. 22. dicit sic mouere ꝛ moueri non sunt idē scđm quidditatē qꝛ diffinitio eorū est diuersa Mouere eñi est actio motoris in rem motā. Moueri vero est passio moti a motore hec ille vbi ptꝫ ꝙ differre quidditatiue vocat differre diffinitiue. De scđo pꝫ nā. 4°. metha. ꝯmē. 3. dicit sic vnū et ens aut significāt idē oībus mōis scꝫ diffinitiue ꝛ subiectiue aut vtrūqꝫ ꝯuertit super alterū ꝛ cōsequit illđ scꝫ ꝙ significat eandem nām subiē et duas diffinitiōes vbi ptꝫ ꝙ eadē ꝑm subiectū itelligit illa q̄ sūt eadē realr̄ ꝛ q̄ ꝑdicant de eodē subtō logico nō ꝙ sint i eodē subtō phisico sicut albedo ꝛ dulcedo in lacte nā ens ꝛ vnū nō sūt illo mō in subō. Dico tñ ꝯformit ad premissa ꝙ actio et passio pñt dici dñia ꝑm quidditatē qꝛ dicunt diuersas res in obliquo lꝫ in recto dicāt idē ꝛ hoc est ꝑm aliū modū loquēdi dicere ꝙ supponūt ꝑ eodeꝫ licet ꝯnotēt diuersa Et ꝑm hāc distinctionē multe cōtradictiōes apparētes in dictis phōrū effugant et similiter in dictis S. T. nam licet ipe teneat ꝙ actio ꝛ passio ꝑdicamētalis sunt idē motus ꝛ eadē res diuersimode diffinita Tñ aliqñ tenet ꝙ actio et passio sunt diuersa accñtia in diuersis subiectis exñtia vt ptꝫ. 3. sentē. di. 8. q. 3a. ar. 1°. ad 4m. Et secundo sen. di. 4a. q. prima ar. 4.. Et scđo cōtra gentiles ca. 9. Sed illa controuersia sic soluit qꝛ actio et passio predicamētalis sūt idē q̄ʒtum ad id quod dicūt in recto id est pro eadē re supponunt sed differunt realit et subiecto q̄ʒtū ad relatiōes quas dicūt in obliquo hoc est dictum q̄ʒtū ad ꝯnotata.

¶ Ad quintū dicitur ꝙ effect⁹ formalis est duplex quidam scilicet a forma intrinseca et quidā a forma extrinseca Unde S. T. primo sen. di. 1. q. 1. ar. 1. dicit secundū diuersā naturam generis diuersus est modus denoiationis quedā enim genera secundū rationē suam significant vt inherens sicut q̄ʒtitas et qualitas et huiusmodi et in talibus nō fit denominatio nisi per formam inherentē que est principiū secundū aliquod esse substantiale et accidētale Quedā autē significāt secundum rationē suā vt ab alio exiēs et nō inherens sicut precipue patet in actione Actio enim secundū ꝙ est actio significat vt ab agēte. Unde in genere actionis denominat agēs per id quod est ab eo non per aliquid quod sit principiuꝫ agentis hec ille Ex quo patet vbi est denominatio ab aliquo quod secundū suam rationeꝫ se habet vt exiens non oportet in eodē esse formaꝫ denominantē et eius effectum formalē sumēdo effectum formalē pro omni eo quod dicitur tale vel tale ab aliqua forma sicut aliquid dicitur agens actione ꝛ docens doctrina Ad aliud dicitur ꝙ actio q̄ʒtum ad id quod dicit in obliquo est in agēte et vt sic est perfectio agentis Ad aristotelem dr̄ ꝙ act⁹ actionis immanentis et potentia sunt in eodem.

¶ Ad 6m. dicit. S. T. 3. sē. di. 20. q. 1. ar. 5. q. 2. ad 3m. ꝙ op⁹ operās iudeorū fuit simplr̄ malū sed passio q̄ est op⁹ operatū est quidē simpliciter bona secūdum ꝙ est in patiente q̄ʒuis possit dici mala secundū quid secūdū ꝙ est in actiōe illorū sicut in causa hec ille vnde dr̄ q̄ʒ licet actio īterior iudeorū esset mala tñ actio exterior in q̄ʒtum erat ī passo erat bona sed fuit mala secundū quid Et si dicat ergo peccatū ꝑm quid fuit in xp̄o subiectiue dicūt quidā ꝙ crucifixio fuit in xp̄o subiectiue sed fuit in iudeis imputatiue Si dicat illa crucifixio passiua est act⁹ exterior iudeoꝝ q̄ fuit peccatū g° non fuit meritoria nobis dicūt qdā ꝙ idē act⁹ i eē nāe ē bon⁹ ꝛ mal⁹ respectu diuersoꝝ vt si ꝑu⁹ det elemosinā ꝑꝑ vanam gloriam quam dñs suus vult dari ꝑꝑ bonum finem ꝛ similiter dicūt ꝙ prophetia cayphe erat bona moraliter vt erat a spiritu sancto et mala vt erat

ab ipso caypha. Sed contra omnis bonitas moralis est in aliquo subiecto. Queritur ergo in q̄ erat subiectiue illa bonitas moralis sed de hoc. S. T. in 4 di. 19. in expositione textus aliter respondet S. T. in 2. di. 40. ar. 4 ad 1. ꝙ meritū non ē in passione secundū ꝙ est passio sed in hoc ꝙ aliqs voluntarie sustinet propter deum et hoc est idem cū operatione agentis. Ad aliud dicitur ꝙ actio ꝛ passio pro formali opponuntur. Ad aliud dicitur per idē vel ꝙ aliquid denominatur a forma extrinseca vt dictum est supra. Ad aliud dicitur ꝙ respectus est in eodē cum suo fundamento scꝫ potentia motiua vel actiua vnde materiale actionis non est fundamentum actionis pro relatione.

¶ Ad septimum patet per distinctionē actionis pro materiali et formali ad aliud de deo dicitur ꝙ actio pro formali dicit aliquaꝫ entitatem. Et ideo deus mutaretur si in eo esset noua actio licet proprie aduentus relationis nō denominet subiectū mutari vel moueri vt dicit S. T. de potentia. q. 7 ar. 9. ad. 7m. Sed contra arguitur ꝙ deus de nouo aliquid agat quia causa in actu et effectus in actu sunt simul sed multi nunc sunt effectus in actu de ergo deus de nouo est causa in actu. Forte dicis ꝙ licet deus sit causa in actu tamen non oportet effectū eē in actu nisi qñ sibi placet. Contra quia quādo effectus ponit in actu aut aliquid fit in causa qđ prius non erat vel nichil si secundum ergo effect⁹ prius erat in actu. Itē deus ante mūdi creationē non agebat ergo in ipso non erat actio. Et p idem probatur ꝙ actio dei non sit ipse deus quia de⁹ potest esse dato ꝙ non sit actio vel creatio actiua. puta añ mundi creationē. Tūc enī nō erat creatura ergo non creator. Tenet consequētia quia ista dicuntur relatiue. Item actio pro materiali ē in passo ergo actio dei non est deus. Antecedēs patꝫ qꝛ actio transiens pro materiali est forma producta. Forte dicis ꝙ in deo non est actio transiēs qꝛ actio transiens est in predicamento non autē actio dei secundū S. T. in. 1. di. 8. q. 4. ar. 3. ad 3m. Sed hoc est contra S. T. de potē. q. 10. ar. 1. Forte dicis ꝙ licet actio transiens pro materiali non sit deus tamen pro formali est ipse deus. Contra actio p formali dicit relationē sed deus non non est relatio ergo non est actio pro formali. Ad hec dicitur ꝙ nichil fit in causa in actu sed in re fit executio eius quod a diuina voluntate determinatū fuit. Secūdo dicitur ꝙ aliquando effectus est in actu sine cā in actu quia non opꝫ ꝙ volens media semper actu velit finē licet finis sit causa mediorum. S. T. in. 2. di. 38. q. 1. ar. 1. q. 1. 4. Item dis. prima. q. 1. ar. 2. dicit ꝙ actio dei. s. creatio ē essētia eius cum relatione quadam et de po. q. 3. ar. 3. Si tamen querat an hoc nomen creator significat respectū sicut hoc nomen dominus dico ꝙ non S. T. de veri. q. 4. ar. 5. Ad alia dicitur a quibusdam ꝙ actio dei semp fuit licet non semper fuerat actio dei loquēdo de actione dei transeunte et non immanēte Sed dimissis appellationibus dicitur ꝙ actio dei non est vniuoca cum actione creature Et ideo actio dei non ē in passo sicut dictum est de actionibus agentiū naturaliū ad aliud tactū in argumento principali de igne dicit ꝙ est vna actio p formali et due pro materiali. S. T. libro scđo contra gentiles c. 73. ꝛ ita dicatur de operatiōe quādo duo ignes calefaciūt.

¶ Ad octauū dicitur ꝙ relationes paternitatis et filiationis sunt incōpossibiles in eodē subiecto ꝓpter incōpossibilitatē actionis ꝛ passiōis ꝗtum ad sua formalia q̄ importāt in obliquo nō aūt ꝗtū ad sua materialia ideo argumentū non probat ꝙ actio nō sit in eodē subiecto cū passione sꝫ ꝙ actio dicit respectū incōpossibilē passioni in eodē subiecto. Ad aliud dr̄ ꝙ actio ꝗtū ad suū mā̄le denoīat ipm agēs denoīatiōe extrinseca ꝛ ꝗtū ad illđ mā̄le denoīat passū intrinsece scꝫ moueri. Sꝫ actio ꝗtū ad illud qđ ꝯplet rōnē ei⁹ denoīat agēs denoiatiōe intrinseca scꝫ agere ꝛ create motuꝫ ꝛ mouere mobile. ꝗtū ad primū scꝫ materiale ē in passo. Sꝫ ꝗtum ad secundum est in agēte. Ad aliud dicitur ꝙ aristo. intendit vbi allegatur illa esse idem proprie q̄ sunt idē re ꝛ rōne nec vnū ipoꝛtat aliqđ qđ nō iportetur p aliud et ideo qꝛ actio et passio dr̄nt rōne nec sūt idem quo ad respect⁹ oppositos quos important ī obliquo nō actio et passio qñqꝫ dicūtur idē ꝛ quādocūqꝫ non vt supra patuit Ad aliud dico ꝙ licet nos dicamus ꝙ eadē res est actio et passio nō tamen concedim⁹ istaꝫ actio est passio nec istam agere est pati. S. T. 1a parte. q. 28. ar. 3. ad 1m dicit ꝙ licet actio sit eadē motui et passio similiter nō tn̄ actio est passio nec actio et passio proprie loquēdo sūt idē illđ enim argumētū Quecūqꝫ vni et eidem sūt eadē sibi inuicē sūt eadē tenet in hijs q̄ sūt idē re ꝛ rōe vt tunica et indumentū nō aūt ī hijs q̄ dr̄nt rōe. Presertim sūt illa regula nō tenet qñ aliqua sic differunt ratione ꝙ in ratione vnius importat aliqua res que non importatur in ratione alterius sicut est in proposito et in multis alijs. Unde ista non conceditur sortes est humanitas quia aliqua res includitur in ratione sortis si sortes haberet rationē que nō icludit in rōne hūanitatis

¶ Ad nonum dicitur ꝙ aliqua differe numero contingit dupliciter. Primo quia sūt due res totaliter diuerse Secūdo quia cōnotant vel importāt diuersas res in obliquo et hoc modo actio et passio differunt Capreolus etiam cancedit ꝙ eadem res potest ad diuersa predicamenta pertinere Ad aliud dicitur ꝙ argumētū nō concludit aliud nisi ꝙ forma nō quocūqꝫ modo se habens dicitur mot⁹ vel actio aut passio et hoc cōceditur forma enim nō habet rationem motus dum est in actu completo vel in pura potētia Sed dū est in fieri et in continua tendētia in actū et hoc dicit. S. T. 3o. phisic. Unde ex eo ibidem potest hēri ꝙ de ratione motus sūt tria scꝫ actus imperfect⁹ id est forma imperfecta Secūdo ordo ꝛ tendētia ad actū vlteriorem que non est aliud ꝗ relatio quedam eiusdem forme sub esse imperfecto ad seipsam sub actu perfectiori postea futuro tertio est ordo scilicet relatio posteritatis secundum ꝙ forma nunc est pfectior ꝗ pri⁹ fuit et mot⁹ in recto tm̄ dicit primū Cetera vero ī obliquo ꝛ sic cessāte motu ꝗtū ad duo vltia mot⁹ remāet ꝗtū ad primum quod est forma ipa vnde alij dicūt ꝙ mot⁹

manebit sed non manebit motus et ꝑ hoc patet ad aliud dico enim ꝙ forma cum ꝓcisione ad vlteriorem actū est terminus motus sed sumpta cum tali ordine sine esse non est terminus motus sed ipse mot9. Et si arguatur expositorie iste motus non ē terminus mot9 et hec forma est terminus mot9 ergo hec forma non est motus. Potest dici ꝙ est fallacia accidentis. Alij dicūt ꝙ premisse nunꝙ̄ sunt vere ꝓ eodem tempore adequate. Alij dicunt ꝙ maior est falsa ꝙ̄tum ad materiale ipsius motus Alij dicunt ꝙ mediū non tenet vniformiter alij dicunt ꝙ forma non est mot9 secundū locutionē propriā q2 motus aliquid importat vltra formā absolute sumptā et sic nec actio ē passio. S. T. 1a. pte q. 28. ar. 3. 1m.

¶ Ad decimū dicitur ꝙ non est inconueniēs ꝙ eadem forma sub eē perfectiori acquiratur ꝑ seipsam sub esse imperfectiori et ꝙ forma imperfecta sit via ad seipsam vt est perfecta quia via est eiusdem gn̄is cum re. Secundo dicit ꝙ hec probāt ꝙ motus aliquid addit supra formā. Ad aliud dicitur ꝙ ipsa forma vt est fluens a preterito in futurū vel ab impfecto ad perfectum diuiditur et continuatur per mutata eē vel forma sub vno esse terminat se vt fluit de vno esse in aliud.

¶ Ad vndecimum dicitur ꝙ mutatio indiuisibilis non est aliud a forma indiuisibiliter acq̄sita et hoc quo ad suū materiale licet sit aliud quo ad suū formale quia vt sic includit nouitatē eēndi. Ad aliud dicitur ꝙ hec potest negari mot9 est forma ad quaz est motus propter diuersū modū significandi et sic negatur ꝙ albedo sit albefactio hec tamē est vera ꝙ eēntia mot9 erit termin9 ad quē Ad aliud cū dicitur forma acquiritur per motū dico ꝙ ille obliquus dicit habitudinē dispositionis vel cause materialis Forma enim scđm esse imperfectū est quasi dispositio ad eādē scđm eē perfectū. Secundo dicitur ꝙ illud quod est in agente super quod fundatur actio pro formali potest diti actio fundamentaliter et cā eius quod producitur in passo.

¶ Ad duodecimū ditit ꝙ generatio vt est mutatio dicit formā cum quadā nouitate sed ꝓut est passio ditit habitudinē ad agens. Secundo ditit ꝙ aliqua relatio est prior suo fundamento non vt est accidens sed vt est talis relatio vt ptz de creatiōe passiua ad alia patet ex dictis.

¶ Ad detimūtertiū ditit ur primo ꝙ partib9 mot9 ꝙ̄tū ad suū formale repugnat eē simul quia de rōe eius est successio. Secundo ditit ꝙ forme secundū diuersa esse repugnat eē simul. Et per hoc patz ad alia que vera sunt de formali motus licet mot9 de materiali impropie cōcedatur eē ens permanēs.

¶ Ad decimūquartū dr̄ ꝙ motus localis aliud importat ꝑter locū vel vbi licet sit idē cū istis ꝓ materiali Nec dico ꝓprie motū localē eē ipm locū sz magis ipm vbi. Itē dato ꝙ motus esset loc9 non tñ sequit ꝙ pri9 fuerit motus localis q2 mot9 vltra locū cōnotat successiuā acq̄sitionē Et iste nō ē ētra nec per sz supficies distīcta a subā. ¶ Et ꝑ hoc patz ad 15m dein dr̄ ꝙ mot9 dr̄ eē cā rerū id est celū sub motu. Sz de hoc alias. Alia soluunt ex dictis q2 mot9 actio et passio nō dicūt aliqđ ens absolutū precise.

¶ Ad 17m ptz ex supradictis S. T. in. 2. dis. 12. ar. 1. ad 5m. Cōcedit subiectū mot9 localis eē ens cōpletū in esse prio. Sec9 aūt ē de motu gn̄atiōis de creatione aūt dicit. S. T. de po. q. 3. ar. 3. ad. 8m. ꝙ in creatiōe nō est exitus de poa in actū et ideo nō ē simile intelligere ēt non ē ver9 mot9 vel dr̄ ꝙ si intelligere intendat tūc in tali motu intensiōis motus est idē scđm essentiā cum suo termino.

¶ Ad 18m quidā probabiliter opinant actionē ꝓ māli eē in agēte tenētes aūt oppm̄ exponūt illos passus de actione ꝓ formali vel ꝙ̄tum ad illud qđ dicit in obliquo aut ꝓ suo fundamēto qđ est principiū actionis et pt dici actio fundamētaliter. Plurimi aūt sūt passus ex qb9 elicit actionē eē in passo

Ad tertiū sic ꝓcedit Videt ꝙ mot9 nō distinguat a mobili q2 hoc maxie eēt vt supradictū est q2 motus est eiusdē eēntie cū terio ad quē nō aūt ipm mobile vt supradictū ē. Sz probo ꝙ hoc sit falsū q2 tūc mot9 nālis et mot9 violent9 essent eiusdē spēi q2 pñt hr̄e eūdē terīm spē scz idē vbi vt si graue per violētiā moueat sursū et leue ascēdat ad eūdē locū naturaliter. Itē tūc mot9 rect9 et circular3 eēnt eiusdē spēi vt pt ꝓbari ꝑ idē argumentū. Itē tunc in eodē eēnt vbi sursū et vbi deorsū. Ponēdo ꝑ casum ꝙ lapis incipiat moueri a concauo celi tūc patet ꝙ in ipso est vbi sursum. Sed probatur ꝙ in eo sit vbi deorsum q2 in eo est motus deorsū qui ē idē scđm essentiam cum termino ad quem qui est esse deorsum. Item augmentatio et diminutio essent eiusdem specie quia sunt ad eādem ꝙ̄titatem specie. Itē augmentatio nō est aliqua species ꝙ̄titatis ergo non est realiter ꝙ̄titas. In oppositum arguitur quia secundum phi. hic motus est subiectiue in mobili non autem ipsum mobile igitur. Itez motus est passio scđm philosophū ergo non ē mobile vnde prius dictū est ꝙ actio et passio sunt vn9 mot9. Et si dicat tūc actio et passio nō distinguerēt non enim possunt distingui per diuersos mōs ꝑdicādi quia res prime intentionis non distinguunt ꝑ ea que sunt scđe intentiōis vt natura animalis non diuersificatur ex hoc ꝙ ei conuenit intentio gn̄is et specie subalternate. Itē tunc quale et qualitas eēnt duo ꝑdicamēta q2 hñt diuersū modū ꝑdicādi scz abstractiuū et concretiuū Itē seqret ꝙ hō et ali n9 magis distinguerēt ꝙ̄z duo gn̄a gn̄alissima hec in ꝙ̄z nō valēt q2 nō sic distiguūt ꝑdicamēa ꝑ mōs ꝑdicādi q̄ sūt i itellectu ꝓcise Sed per modos essendi in quibus fundantur modi predicandi.

¶ Rn̄deo dicēđ ꝙ noīales cōiter tenēt motū localē nō distigui a re mobili Greg. dicit ꝙ mot9 localis ē spaciū sup quod mobile successiue mouetur reales dicūt ꝙ ē accñs Quidā dicūt ꝙ ē accñs respectiuū Alij dicūt ꝙ est absolutū. Alij dicūt ꝙ iportat vtrūꝙ̄ scz vbi et locū sicut ēt actio. s. t. 12. d. 1a. q. 1 ar. 5. ad. 8m. dicit ꝙ mot9 importat relationē et actō importat formā que est in passo et cum hoc respectū ad agens. Sz contra sequeretur ꝙ actio esset ens per accidens quia importat res diuersarum naturarum quia pro materiali est qualitas et ꝓ formali est respectus. ¶ Item tunc conceptus

predicamentorum non esset simplicissim⁹ ymo includeret res diuersorum predicamentorum scʒ relationū ꝛ qualitatum. Item si passio diceret respectum maxime diceret respectum secundum quem forma producta dicit͛ esse in passo sed ꝙ hoc sit falsum probatur quia passio que est calor potest ꝓduci a deo sine quocūqʒ subiecto sed ad hec diceretur ꝙ actio de formali importat tm̄ vnū scʒ relationeʒ nec omnis relatio est de predicamento ad aliquid Quʒ autē motus non dicat formā precise dictuʒ est ar. 2⁰. vnde calefactio scd̄m ꝙ est actio preter calorem dicit respectum agentis secundum aūt ꝙ motus caloris vel intensio caloris vel fluxus de esse perfecto ad esse perfectum tunc preter calorem q̄ idem est in principio in fine motus scd̄m essentiaʒ importat respectum prioritatis secundū quē nūc dicitur esse magis perfectus q̄ꝫ prius et respectuʒ tendentie ad vlteriorem perfectionem et aliq̄ capientes motum pro illo respectu dicunt motuʒ nō esse eiusdem essentie cum suo termino. Sed queritur an predictus respectus sit realis vel rationis multis videtur ꝙ sit respectus rationis quia non ē interentia que sūt in actu ymo nō videtur eē inter realiter distincta quia est eadem essentia caloris q̄ prius fuit et nunc est sed primum non concludit qꝛ heri fuisse est respectus realis de p̄dicamento qñ et tamen tempus preteritum non est actu existēs

¶ Contra opinionem gregorij cōmuniter arguit͛ de celo quod mouetur et tamen motus primi celi non potest dici spacium circa quod mouetur. Item omne in quo est motus localis mouetur localiter si ergo spacium est motus localis tunc spacium diceretur moueri quod non est necessarium. Item volo ꝙ sit vacuum tunc globus terre moueretur ꝛ nō circa aliquid ideo dicendum est omnem motum distingui a mobili realiter.

¶ Contra hec arguitur per gregoriuʒ primo quia si motus eēt aliqua talis res sequeretur ꝙ aliqua vna res demonstrata simul eodem tempore primo de nouo fieret et esset et dum esset fieret et dū fieret esset consequens est impossibile ergo et antecedens impossibilitas consequentis patet qꝛ nullum quod de nouo fit in tempore dum fit est imo oē quod fit dum fit nō est ꝛ hec propositio est euidens vt dicit ꝯmen. 7. phisi. et phūs primo peri. Si igit͛ dum aliquid est ipm̄ fit sequitur ꝙ aliquid dum est non est quod est ꝯtradictio. Consequentia vero declaratur Si eñ motus sit talis res vt fingūt noui͛ter facta a motore in mobili certum est ꝙ nō fit nisi dum mobile mouetur nec enim ante nec post et hoc concedunt nec etiam entitas talis est nisi duʒ mobile mouetur vt etiā cōcedunt alioquī si ipa eēt in mobili postq̄ꝫ motum ꝛ quiescit iā non eēt distincta ab oībus permanētibus presentibus et futurꝫ Forte dicetur ad rationē ꝙ propriū est successiuorum ꝙ sint dū fiunt suū eñ eē est suū fieri ꝛ mox cū facta sunt eē desinūt quapropter licʒ illud ꝯñs sit impossibile de rebus permanentibus nō tñ de successiuis. Sed hec rñsio nulla est. Primo eñ cōtradicit intētioni phi et destruit rationē eius quā facit 5⁰. phi. ad probandū ꝙ generatio non generat͛ Probat eñ inter cetera per hoc ꝙ oporteret ꝙ generatio generaretur dum esset et sic simul eēt ꝛ fieret vt deducit ibi cū igitur gñatio et mot⁹ vt ibi accipit sint de gñe successionum si in successiuis hoc non esset impossibile nichil probaret philosoph⁹ neqʒ Cōmē. Preterea ratio probat vniuersaliter tam de successiuis q̄ꝫ permanentibus oē eñ quod fit de nouo in tempore procedit de non esse ad eē dum aūt procedit de non esse ad eē nō est. Ex quo vltra concluditur ꝙ fictio est ponere aliquam entitatem sic successiuā que solum sit dum fit et non sit postq̄ꝫ fiebat.

¶ Secundo arguitur ad idē quia si motus esset aliqua talis res sequeretur ꝙ aliqua res et similiter quelibet pars eius eodē tempore primo generaretur et corrūperet͛ sed ꝯñs est impossibile igit͛ ꝛ añs Consequentiā probo accipio vnum motum verbi gratia motuʒ quo aliqđ mobile mouetur in aliquo tempore primo et sit temp⁹ illud a.b. in hoc tēpore mot⁹ ille p̄io genitus est vocādo genitū oē ens qđ exit de non esse ad esse siue cui⁹ entitas est in actu que primo erat in potentia quomodo cōmen. etiaʒ 5. phi. dicit ꝙ generatio est exitus eius quod est in potentia in actum hoc autem modo motum esse factum ponentes ipsum eē rē ab oībus rebus permanentibus distinctam negare non possunt hic ergo motus exiuit ad esse et genitus est in tempore a.b. primo: cuius probatio est quoniam non exiuit ad esse āte illud tēpus quia sic fuisset anteq̄ꝫ eo mobile moueret͛ et sic mot⁹ erat et nichil mouebat͛. Tū qꝛ sequitur ꝙ idē mot⁹ demōstrat⁹ fuisset successiue ī duab⁹ partib⁹ tp̄is scʒ ante tēp⁹ a.b. et in tempore a.b. et sic esset res permanēs Nec ille mot⁹ exiuit ad esse post totū illud tēpus a.b. qꝛ cū in illo tēpore ponat͛ esse seq͛t͛ ꝙ prius fuisset q̄ꝫ exiuisset ad esse ꝙ nō contingit Nec exiuit ad esse totus ille motus ī aliqua pte tp̄is a.b. qꝛ nō in priori pte puta a.c. Nā q̄ro an ipse mot⁹ habeat eē ī tēpore sequēte vcʒ c.b. vel nō si si igr͛ est res pmanēs. Si nō cū mobile ponat͛ moueri p totū tēpus a b. sequit͛ ꝙ moueatur p partē c.b. Sed tūc nō est hm̄oi res distincta a pmanētibus p responsionē igr͛ aliqđ vere moueat͛ nulla huiusmōi re existēte quare frustra ponitur talis res ī quocūqʒ ponat͛ Cū ergo tot⁹ ille mot⁹ nō exeat ad eē añ totū a.b. nec post ipm̄ nec ī aliqua pte ipsi⁹ seq͛tur ꝙ adequate fiat et capiat esse in tp̄e a.b. posito rurs⁹ ꝙ aliquādo pdat eē cū nō semp sit vel hoc est añ totū temp⁹ a.b. et hoc impossibile cū non sit possibile aliquid desinere eē añq̄ꝫ sit nec prius corrūpi q̄ꝫ esse aut pri⁹ q̄ꝫ generari aut post totū a.b. et hoc etiā impossibile siue hec ponat͛ eē ī instāti siue in tp̄e qꝛ seq͛tur ꝙ tot⁹ ille mot⁹ aut aliqua ps ei⁹ hēat eē secundū se totā in diuersis ptibus tp̄is. Relinquitur ergo ꝙ sicut tot⁹ ille motus accipit esse primo ī tp̄e a.b. et ps motus ī pte sic tot⁹ desinit esse et corrūpitur primo in eodē tempore a.b. ꝛ ps in parte et sic patet ꝯña. impossibilitatem vero consequentis ostendo multipliciter Primo quia si alicui subiecto simul et eodem tempore primo acquiratur aliqua forma verbi gratia albedo et perdatur aliqua scilicet dulcedo simul primo erit in eoᷣ

q̄sita albedo et pdita dulcedo ⁊ eodē instāti primo erit albedo ⁊ nō erit dulcedo q̄ si eadē eēntia mot⁹ acq̄rit̄ sit̄ i aliquo depdit̄ eodē istanti 1° erit pfecte acq̄sita ⁊ depdita ⁊ eodē istāti erit pfctā ei⁹ ḡnatō ⁊ corruptio ⁊ erit ⁊ nō erit Cōfirmat̄ q2 oē qđ ē genitū qn̄ ē 1° genitū ē ⁊ oē qđ ē corruptū qn̄ ē 1° corruptū nō ē sicut vl'e oē qđ ē mutatū qn̄ ē 1° mutatū est i eo ad qđ ē mutatū. Si ad eē ē i eē: si ad nō eē i. nō eē: ⁊ sic i oi ḡnatione mutatiōis vt patet ex. 6. phi. Si igitur motus est primo genitus et corrupt⁹ eodem instanti est et non est.

¶ Tertio arguitur ad idem impossibile est idē mobile eodē tp̄e primo acquirere vnū locū et perdere eundē vel vnam formā et pdere illā vel augmētari scđm aliquā q̄titatē et scđm eandē diminui nec aliquid mente capere pōt horū aliquod esse possibile ergo eadem rōne impossibile est idē eandem essentiā quecūq3 sit illa eodem tp̄e primo acquirere et perdere. Item phūs 8 phi. et cōmen. ibidē p manifesto sumūt eē impossibile simul esse ḡnationem et corruptionem eiusdē imo nec eē posse vnā3 post aliā sine tempore medio. Itē phūs et cōmen. 5. phi. sic fundant vnā3 rōnem sup hoc q̄ nichil corrumpitur dū generatur tanq̄3 sup manifesto fūdamento ad probandū q̄ motus nō generatur. Item impossibile est idē quacunq3 virture sit̄ in eodē instanti vel eodē tp̄e primo cāri et ānichilari et hoc nullus negaret ergo ex eadē causa impossibile est idem simul generati et corrūpi ⁊ semp intelligo q̄ non solū totum cathegoreumatice s3 ⁊ quelibet ei⁹ pars in eodem tempore generet̄ et corrumpatur.

¶ Quarto arguitur sic Si motus sit talis res seq̄tur q̄ res q̄ne mouet̄ vel simul habet infinitos motus equales scđm durationē vel q̄ añ motum que3 habet successiue habuit infinitos quorum quilibet fuit tantus scđ3 durationē q̄tus est ille quē habet Consequens q̄tū ad vtrāq3 ptē est falsum Probo ɔsequentiā. Omne enim quod in se habet actu aliquam entitatē quā antes habuit tm̄ in potēria est inq̄tum hmoi mutatū ad ipsā: hoc patet tū quia secundū ipsam se habet aliter q̄ prius ac per hoc est mutatū. Tū quia si non esset mutatum sicut prius carebat illa entitate nec eā habebat in actu s3 tm̄ in poten^a etiā nūc eam non haberet in actu Tū q2 omne quod prius fuit sub vno opposito et nunc est sub alio est mutatū ex vno in aliud hoc em̄ sonat nomē mutatiōis vt dr̄. 5. phi. s3 omne quod habet aliquā entitatē actu quā añ non habuit actu est hmoi vt p3 Ois aūt res que mouet̄ scđm opinionē habet essentiā motus quā ante q̄ moueretur non habuit igitur est mutata ad ipsā aut igitur res q̄ mouetur prius habuit mutationē seu motum illū quo est mutata ad motū dato q̄ haberet illū aut simul si prius cū etiā motū scđo datū habuerit aliqñ cū ante non habuit igitur prius fuit mutata ad illum et habuit priorē et sic in infinitū si vero sit̄ cum motu quē habetēt motū quo mutatur ad ipsum aliū et sic in infinitum sequitur q̄ simul habeat motus infinitos. Quod aūt oēs illi motus sint equales scđm duratonem siue ponantur sit̄ siue sibi succedētes pat3 q̄m semp in equali tp̄e cātur motus et acquiritur res illa ad quam est motus scđm opinionē istā vnde eisdem seu equalibus diuisionib⁹ diuiduntur alioquī vel aliqua pars rei acquireretur sine motu vt porē siin minori tp̄e fieret mot⁹ quā acq̄reretur res aut si esset ecōtra aliqñ moueret̄ mobile ⁊ nō acq̄reret̄ aliquid per motū illū Nec deperderetur: q̄ oīa nō sūt possibilia scđm viā illā Falsitas ɔñtis p3 q̄tum ad primā ptem ex. 5. phi. et pbatur rōne q2 alias seq̄retur q̄ impossibile esset aliquē moueri postq̄3 non mouebatur quod sensui ɔtradicit p3 cōsequētia q2 impossibile esset aliquo motu q̄tuncū q3 pūo moueri nisi prius fuisset motū motu illi equali et sic in īfinitum et p ɔñs inter tp̄s quietis et tēpus mot⁹ succederēt sibi īfinite ptes tp̄is eiusdē q̄titatis quod est impossibile Falsitas ēt scđe ptis p3 q2 non appa ret necessitas neq3 cōgruitas s3 potius impossibilitas p naturalē virtutē q̄ idē agēs causet in eodem mobili simul motus infinitos equales igitur. ⁊c.

¶ Quinto ar̄. Si mot⁹ sit talis res distīcta seq̄tur q̄ mobile sit̄ acq̄ret duas res distinctas sc3 ipsū motum et rē pmanentē scđm quā est motus quar̄ neutra est intrīseca alteri igit̄ p potentiā diuinā possibile erit q̄ acq̄rat vnā sine altera videl3 rē illam pmanentē verbi gr̄a locū vel qualitatē nō acquirēdo seu non habēdo rem illā successiuā ex quo sequitur q̄ poterit successiue ɔtinue esse in alio ⁊ alio loco p ɔñs moueri de loco ad locū sine alia re ⁊ sic moueri sine motu scđm viā illā quod reputant īpossibile ⁊ scđm veritatē sequitur q̄ frustra ponitur talis alia res cū ad eā ponendā non cogat rō nec euidentia aliqua aut ēt auctoritas quā negare non liceat Similit̄ ecōtra possibile erit q̄ acq̄rat motū nō acq̄rēdo rē pmanentē verbi gratia ascensū non acquirēdo locū vel denigrationē non acq̄rendo nigredinē et per consequens aliquid poterit ascendere non mutando locum vllo modo scilicet acquirendo vel deperdendo et aliquid albissimum denigrari non acquirendo nec albediuem vllo modo perdendo ⁊ non solum hoc sed etiam sequitur q̄ aliquid poterit perpetuo ascendere ascensu eque veloci sicut ē ascensus sagitte iacte in sursum ⁊ tamen nunq̄3 pl⁹ distabit a terra q̄ modo ponatur q̄ modo quiescat et minus est absurdum. Patet consequentia q2 vt probatum est possibile erit q̄ totum ascensum quo mobile ascenderet vsq3 ad certam distantiam poss3 deus causare in eo esto q̄ locum non mutaret hoc autem posito adhuc ipsum posset ascendere ad distantiam illam mutando locum vel igitur mediante alio motu et tunc eadem ratione illum motum posset in tempore consequente tempus primi iam causati causare esto q̄ non acquireret alium locum et simili ratione infinitos tales successiue Si vero diceretur q̄ primo causato perueniret ad distantiam illam sine motu habetur propositum quia eadem ratione frustra ponitur vnq̄3 talis motus Eodēmodo aliquod album posset perpetuo motu vniformiter denigrari et nunq̄3 esset nigrum aut minus album Et confirmatur etiam quia secundum opposi. motus quoddammodo est prior forma que ipso mediante acquiritur vnde ipse secūdum eos est quasi via et ratio vel medium acquirendi formā

et ideo per virtutem diuinam poterit causari sine illa licet secundum veritatem sequatur q etiā ecōuerso illa poterit causari sine illo si sic distinguatur vt dicit opinio.

¶ Sexto arguitur. Si mot⁹ esset aliqua hmōi res sequeretur q esset aliqua vera res extra aīam constituta ex ptibus quarum nulla est vel esse pōt in rerum natura et sic aliqua vera res esset cōstitura ex impossibilibus quā absurditatē nō concederet aliquis sane mētis pña probatur qm̄ scdm istos quelibet pars motus est p̄terita vel futura et neqȝ preterita est neqȝ futura est vt concedūt Sed q etiā neutra possit eē probo Nam si preterita posset esse vel posset eē exñs precise p̄terita sicut nunc est vel existens pñs vel exñs futura nō primo° qȝ sequeretur q etiā ipsa nunc esset/quod negāt nec scd̄o° quia scdm ipsos quelibet pars motus est diuisibilis scdȝ priorem et posteriorē nec aliter est possibile igitur non est possibile q aliqua sit pñs. Preterea eadeȝ ratione totus vnus motus magnus posset esse presens et simul Nec tertio° quia eadem ratione nūc de facto pars futura est quod negant. Simili modo potest probari q nulla pars futura potest esse. Ad hanc rōneȝ forte dicetur iuxta doctrinā aliquorum q ad esse rerum pmanentiū hñtiū partes requiritur exñtia ptium sed ad esse rerum successiuarūȝ non requiritur coexistentia partium sȝ sufficit ordo et ɔtinuitas et sic est in ptibus mot⁹ nam pars futura sequitur preteritā et sibi continuatur mediante mutato esse presenti et ratione talis ordinis et cōtinuationis dicit̄ q motus habet esse et est res vera licet non permanens. Sed hec solutio nulla est Tū cuȝ nullū totū sit aliud q̄ oēs sue ptes seu proprius loquendo q̄ omnia quorū quodlibet est eius pars vel saltē q̄dlibet cōstat ex partibus suis īpossibile est aliquod totū esse nisi sit quelibet pars ei⁹ Tū quia non est intelligibile q aliq̄ non entia nec possibilia esse entia ɔtinuētur alicui enti aut insil̄ entitatē aliquā constituant vñ posset equaliter dici q licȝ chimera nichil sit neqȝ tragelafus ɔtinuātur tñ ad inuicē mediante aliquo ente ⁊ q simul sūpta vel precise ipsa aut ēt cum aliquo ente sūt vna entitas constituta ex chimera et tragelafo qd̄ nullus sapiens diceret Tū quia mutatū esse nulla entitas est quia vel illud mutatū ipsius motus duraret per instans tm̄ vel per tp̄s. Si scdm ergo plura mutata erunt simul si primū tunc eadē res sil̄ corrūperetur et gñaretur. Itē esto q esset aliqua entitas tl̄is cum pars futura mot⁹ nō succedat p̄terite neqȝ transeat in p̄teritū nisi per pñs alioquin non continuaretur sibi mediāte mutato esse pñte sequitur q tota pars futura transibit in preteritū ppñs per sua mutata esse p̄cise quia nichil ex motu p̄ter mutatū esse pōt esse pñs et sic ɔponetur motus tm̄ ex mutatis.

¶ Septimo arguitur Si motus esset talis res sequeretur q motus non esset actus entis ⁊c. qȝ nec pars preterita est actus entis nec ps futura ergo motus secundū nichil potest dici act⁹. Itē aliquid pōt moueri sine tali motu locali distincto a mobili igitur añs patet qȝ aliquid pōt poni in loco in quo prius non erat ab ipso deo sine tali entitate respectiua vel absoluta. Itē corrūpat deus oīa mutata esse ipsius motus relicto motu in forte tunc paret q motum est p casū et tn̄ nullus motus est quia motus non dr̄ esse nisi per mutatū ɔtinuatiuū. Item in motu locali nulla entitas acq̄ritur scdm S. T. prima parte. q. 110. ar. 3. Item si res mouetur p motum queritur de illo motu p quid mouetur quia motis nobis mouentur oīa que in nobis sunt si seipso ergo etiā fortes seipso potest moueri sine additione accidentis.

¶ Octauo motus est ipsum vbi sed vbi non est aliquid acquisitum a mobili distinctum ab ipso mobili pbatur sic Si corp⁹ motū localiter inq̄tū sic mouet̄ acq̄rit nouū vbi ītelligē° p ipȝ vbi aliquā rē sibi formaliter inherentem siue absoluta sit siue respectiua igitur perdit aliquid veri. ita q ab aliquo vbi mouetur ad aliud vbi sicut ab vno loco ad aliū et si sic vel igitur mouetur de vno vbi in aliud in tempore vel in instanti neutro modo igitur. Mȝ aūt non in tempore probatur quia si sic igitur partibil ter et successiue. i. prius secundum vnam partem et posterius secundum aliam et prius secundum parteȝ q̄ s̄m totū vel igr̄ s̄m partes ipsius mobilis vel secūdū ptes vbi et hoc vel secundū ptes dimēsionales seu quas habet secundum extensionem mobilis vl̄ secundum partes essentiales intrinsecas. s. secūdum intensionem q̄admodum ponitur forma que intenditur habere tales partes non situ distantes Si dicatur primum. s. q mobile prius secundum vnam partē sui mouetur ad vbi quod habet secūdū aliam et q̄ s̄m totum. Quero tunc de alia parte ipsius mobilis aut enī habet adhuc suū vbi totū vel partem q̄ prius habuit et tūc sequitur q ipsa quiescet alia parte actualiter mota qd̄ est īpossibile supposito q ipsū sit continuū totū perfecta cōtinuitate. aut habet aliquā partem vbi priua non tamē illam quā priua habebat quod nō potest esse nisi habendo aliquam quā prius habebat alia pars mobilia et tunc sequitur q illa pars vbi quam habet migrauit de subiecto in subiectū qd̄ non est possibile naturaliter. Si vero detur scdm. s. q mobile ideo ptibiliter mouetur ab vbi qȝ pri⁹ ab vna parte dimēsionali ipsius vbi q̄ ab alia. Tūc querit̄ de illa pte vbi in qua parte mobilis remaneat subiectiue per tēpus illud in quo ab alia mouet̄ mobile vel si quid in ea in qua primo erat. ⁊ per ɔñs illa pars quiescit et sic vna parte quiescente mouetur to^m qd̄ naturaliter non contingit. vel in alia parte mobilis et tūc sequitur q de subiecto in subiectū migrauerit aut transierit Si detur tertium puta q totū ipsū mobile simul prius mouetur ab vna parte essentiali ipsi⁹ vbi q̄ ab alia q̄ prio moueat̄ qȝ illud vbi scdȝ opinionem tūc non habet tales partes alioquī susciperet magis et minus cuius oppositū dicit auctor sex principioȝ Preterea patet hoc esset falsū rōe. Nam nunq̄ aliqd̄ corpus dicitur magis esse ī vno eodē primo et adequato loco q̄ prius fuit nec minus in vno tempore q̄ in alio Scd̄o sequeretur q quelibet pars mobilis aliquam eand̄ parteȝ primi vbi quam habuit priua licet nō omnē habeat. post

nec vbi ita intensum et p ꝯñs adhuc est in eodē loco in quo prius. non em̄ mutat vbi nisi mutando locum etiā scd̄m opinionē tuā. ex quo sequitur ꝙ q̄lȝ pars quiescat. eodē modo potest argui ꝙ non acquirat nouū vbi partibiliter quia vel hoc esset scd̄m ptibilitatē mobilis ita ꝙ vna pars eius prius acquireret nouū vbi ꝙ̄ alia et tunc sequitur ꝙ vna pars mouetur alia non mota vel scd̄m partibilitateȝ vbi precise ita ꝙ to^m mobile simul prius acquirat vnā partem essentialē noui vbi ꝙ̄ aliam. quia de parte dimensionali nō potest accipi et tunc aut simul cuȝ secunda parte remanet prima aut nō. si sic igitur p tempus habet eandem partē vbi. et per cōsequēs totū est in eodeȝ loco primo in quo prius fuit igitur dū mouetur quiescat: si non igitur in quolibet instāti habet nouū vbi et perdit. et per ꝯsequēs nō partibiliter et successiue mouetur ad vbi. cuius oppositum dabatur relinquitur ergo ꝙ mobile localiter motū mouetur in tempore seu ptibiliter et successiue de vno vbi ad aliud. Qd̄ aūt nec in instanti p^o probatur et exempli grā sit p aliquod corpus quiescens in aliquo loco determiāto. et habens vbi qd̄ sit a et incipiat p moueri continue. Si ergo in aliq̄ instanti p mouetur ab a sit illud instans b. Tūc sic aut per instans b est in eodē loco primo ipsum et ptes eius omnes in quo erat tempore quieto aut nō si sic igitur hȝ idem vbi a in instanti b et per ꝯsequēs simul est mutatū ab a et non mutatum ab a. si nō igitur est mutatū ad aliquid noui loci vel magnitudīs aut ergo ad aliquod diuisibile a vel precise ad aliquid indiuisibile. Non primū qꝛ in motu continuo cuiuslibet partis diuisibilis prius acquiritur pars et nulla tota simul acquirit et patet ex sexto phi. nec scd̄m. s. ad aliquid indiuisibile. quoniā tunc seq̄tur ꝙ in motu locali cōtinuo daretur primū magnitudinis ad quod mobile est mutatū et iuxta cōsuetum modum locandi est dabile primū mutatū esse. qd̄ nullū moueri vel nullū mutatū esse precessit q̄ reprobata sunt 6° phi. scd̄m hoc etiam tollitur oīs motus continuus. Nam oportet dicere ꝙ semp mobile est totū in termīo a quo. vel totū in termino ad quem. Scd̄o sic ponatur ꝙ p moueatur cōtinue/et sit vnū vbi a quo mouetur seu qd̄ perdit in instanti b tunc sic/aut p acquirit in instāti b aliquod vbi aut non. Si non igitur in instanti b non perdit a vbi simul enī in motu locali mobile pdit terminū a quo ꝛ acq̄rit terminū ad quem Si vero in b instanti acq̄rit aliud vbi nouū sit illud c et tunc queritur vtrum p perdit c in instanti b aut in alio. si in alio igitur p habet vbi c per tp̄s et per ꝯsequens vel in illo tempore simul mouetur et quiescit. vel mouetur et nullam talē rem pdit sc per hoc nec etiam acquirit qd̄ est propositum Si vero in instanti b igitur in eodeȝ instanti perdit et acquirit vbi c et simul est mutatuȝ ab ipso/c/ꝛ mutatur ad ipsum Et vlterius sequitur ꝙ in illo instanti habet c et nō habet c. qd̄ est impossibile. pꝫ ꝯsequentia p illam conclusionē declaratā sexto phi. Omē qd̄ mutatū est qn̄ primo mutatū est. est in eo ad quod mutatū est/et similiter ibi probat ꝙ nullū ꝙ mutatū est qn̄ primo mutatū est. est in eo a quo mutatū est. Preterea in eodem instanti p est primo motum ad vbi c et ipsum c est primogenitum et in eodem instanti p est primo motū a c et ipsum c est primo corruptū igitur si in eodeȝ instāti p est primo motum. a. c. et ad. c. in eodem instanti. c. est primogenitū et corruptū et sic est et non est. Item si p in instanti b perdit vbi c igitur in eodem instanti acquirit aliud vbi ymo omē vbi acquirit in instanti g^a totus motus cōtinuus cōponitur ex mutatis esse ꝛ sic tempus mēsurans ipsū ꝯponit ex instantibus

¶ Nono celum non acquirit vbi ab eo distinctum ymo nullum vbi acquirit quia secundum philosophum primum celum nō continetur loco et ideo auctor sex principiorum expresse dicit primum celum nō habere vbi. Item potest deus facere ꝙ res moueatur et tamen erit in eodem vbi vt cum quando vinum mouetur simul cum dolio vel si deus conseruaret in me illud idem numero vbi quod nunc ē et cum hoc poneret me in celum vel si totum mundum cathegoreumatice moueret ad alium locum ymaginarium tunc quelibet pars mundi moueretur et tamen non acquireret nouum vbi. Item annichilet nunc deus illud vbi quod nunc est in me vel illo facto ego adhuc sum in isto loco ꝛ sic superflue ponebatur predictum vbi Si non ergo ego sum mutatus secūdum aliquam mutationem cuius oppositum suppono.

¶ Decimo vel ipsum vbi est res absoluta vel respectiua non primum quia non est substantia qualitas aut quantitas nullum enim istorum intrinsece terminat locum localem. Nec secundum quia vel est respectus loci ad locatum vel econtra Non primū quia alias locus haberet ipsum vbi et loci esset locus nec secundum quia respectus loci ad locatum est de genere relationis nec pertinet ad aliud predicamētum sicut nec respectus locati ad locum cū quo dicitur ad conuertentiam omnis autem mutui respectus pertinent ad idem predicamentū.

¶ Undecimo si queratur vbi est sortes Respondetur per locum.

¶ Ad primum dicendum ꝙ propter hec nō est concedendum motum localem esse spacium vel ipsum mobile quia motus localis est calefactiuus et continuus dato ꝙ fiat super spacium cōtiguū gre. de arimino recitat plura argumenta contra suam opinionem Primo quia motus localis non est permanens spacium autem super quod fit motus localis est permanens. Pro quo notandum dupplices esse res quedam sunt permanentes quarū scilicet partes sunt simul se habeat partes vt homo et domus. Alia est res successiua cuius ptes nō sunt simul vt tempus. Item res permanens est duplex scȝ scd̄m esse et scd̄m fieri et sic possemus dicē de domo ꝙ non est res permanens scd̄m fieri quia non oēs ptes eius fiunt simul est tamē res permanens scd̄m esse quia postq̄ȝ domus est producta omnes partes eius sunt simul Scd̄o spaciū vel ipsuȝ mobile possūt esse in instanti non aūt motus. Iteȝ tunc motus sursum et motus deorsum non differrat specie quia idē mobile potest ferri sursum et deorsū Item tunc non essent quinqȝ sensibilia cōmunia quia motus et sbā scd̄m hanc opinionē que non est

sensibile per se. Item tunc motus fuisset ante rem mobilez quia possibile est ꝙ spaciū supra qđ fit motus fuerit anteq̄ ista res moueretur. Item scđm multos motus celi est tempus. si ergo mot⁹ celi sit terra circa quā moueatur sequitur ꝙ terra erit tēp⁹. Item arguitur ꝙ altera° dicat aliquid aliud ab ipsa qualitate quia nisi sic sequeretur ꝙ mot⁹ ex vna forma contraria in aliā vt ex albedine ī nigredinē non esset vnus contra phm̄ 5° phi. patet ꝯña quia ibi sunt due forme. Item per motū localē acquirit aliquis habitus vt in cytharizādo acq̄ritur ars iste aūt habitus non precise causatur ab ipso mobili. Item fortes aliter se habet q̄n mouetur q̄z prius q̄ritur ergo per quid. Si dicas ꝙ per nichil pari rōe poterit deffendi ꝙ aliquis homo nunc de nouo intelligit et tamē nichil habet quin prius habuerit. Si dicas ꝙ motus localis supponit pro re que mouetur cōnotando ꝙ acquirat spaciū. Cōtra destruatur omne spaciū dicunt quid vt dicit gregori⁹ ꝙ mirum est si quis dicat tunc aliquam rē moueri sz magis mirū est oppositū asserere. Itē si celū esset su⁹ motus. sequeret̄ ꝙ impossibile esset celū esse quez moueretur. Item si motus sursum et motus deorsū essent ipsa mobilia cū mobilia puta subē non cōtrariantur sequeretur ꝙ motus sursū ⁊ motus deorsū non essēt contraria. Item tūc motus rectus esset motus circularis q2 idē mobile potest moueri circulariter circa centrū proprium et motu recto si proiciatur sursū. Item tunc motus terre sursū nō esset violentus cū sit ipsa terra scđm naturales ⁊ peccatum esset a solo deo q2 motus exterior fortis propter vanā gliaz est fortes ⁊ fortes est a solo deo vel ipse adam igitur et istū pctm̄ exterius. s. motus. Item sequeretur ꝙ ante omnē motum localem finitum fuit motus cōtra phm̄ octauo phi. et probat̄ consequentia nō ante omē mobile finitum fuit motus cum ante primū mobile nichil fuerit et sequit̄ ꝙ nichil potest producere nouū motuz localē sicut nullus generat sacerdotē qđ est cōtra totaz phīam et probatur cōsequētia. Nā si produceretur nouus motus produceret̄ nouū mobile quod moueretur ⁊ sic non oē illud qđ mouetur prius mouebatur ꝯtra phm̄ sexto phi. ymo sequitur ꝙ habens motum nō mouetur scđm se nec scđm aliquid sui contra phm̄. in hoc 3° et patet consequen^a quia habens mobile non mouetur aliquomō scz primus motor. et sequitur consequenter ꝙ aliquis est motus localis infinite intensionis Nam moueatur vnū mobile vniformiter gradu vt octo in quo sit caliditas. vt quatuor et cū quilibet gradus illius caliditatis moueatur vt 8° sequitur ꝙ in eodem loco adequato sūt infiniti gradus motus non cōmunicantes quorū quilibet est vt 8°. Pro ista conclusione est expresse ari. 2°. thopi. di. neq̄ superabuntia est superabundās neq̄ vehemen^a vehemens q̄admodum nec disciplina disciplinatum nec motus mobile. Et in hoc 3° dicit phūs ꝙ motus est actus entis in potentia 2^m ꝙ in potentia et ꝙ est actu mobilis inq̄tum mobile et sexto phi. ꝙ motus diuiditur diuisione mobilia et temporis ergo non est mobile vel spacium Deinde arguitur principaliter de motu alterationis et augmentationis ꝙ aliquid important preter qualitatē et quantitatē quia ista non est essentialis calor est motus ergo mot⁹ aliquid importat preter subiectum. Itē omnis motus importat aliquomō rem successiuā ergo motus calefactionis p̄ter calorem. Item motus augmentationis et diminutionis non sunt eiusdē speciei nec motus intensionis et remissionis caloris ergo isti motus nō precise dicunt qualitatē aut quantitatem. Dicendum est ergo ad primum argumentum gregorii ꝙ res successiua quando fit est. et auctoritas philosophi est contra eum quia scđm philosophū vt ipse dicit generatio non generatur queritur ergo pro quo capit philosophus generationem si pro ipsa re genita manifestum est hoc esse falsum quia talis generatur. Item philosophus dicit ibidem ꝙ mutatio non est mutationis que non videntur esse vera capiendo mutationem pro ipso mobili. Secundo dicitur ꝙ accidentia non proprie fiunt neq̄ generantur secundum. S. T. Et ideo dicitur ꝙ res per se subsistens quando generatur dispositiue tūc nō ē generatio ergo hoc modo nō generatur quia oporteret ꝙ esset per aliam generationem et sic in īfinitum procedendo Tertio dicitur ꝙ vniuersalit̄ quod fit nō ē aliquomodo quia ipsum, vbi quod fit ⁊ acquiritur per motum non est perfecte durante motu locali et quod generatur non, est non quin ipsa generatio sit sed terminus generationis non ē durante motu dispositiuo ad formam substantialē. S. T. 5. phi. lec. 3.

¶ Ad secundum dicitur ꝙ non inconuenit aliquā rem precise durare per instans deus enim potest facere angelum qui non erit nisi in vno instanti et sic multi dicunt ꝙ ille simul generatur et corrūpit̄ scilicet per vltimum instans esse et per primum instans esse. Secundo dicitur si admittamus accidētia proprie corrūpi ꝙ idem motus in eodem tempore generatur et corrumpitur pro q̄to aliquas partes acquirit et aliquas partes deperdit. Nec ex hoc sequitur in successiuis idem esse ⁊ non esse nec est idem in successiuis corrumpi et corruptum esse licet S. T. dicat 1^a parte. q. 45. ar. 2. ad 3^m ꝙ in his que fiunt sine motu simul est fieri et factum esse.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ licet forte in qualitate et quantitate hoc sit impossibile non tamē est impossibile de loco alia vera sunt de generatione permanentium licet probabile sit ꝙ in casu minimum naturale solum duret per instans vt dictum est primo phis.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ motus non acquiritur in mobili per alium motum sicut nec paternitas acq̄ritur in subiecto per aliam relationem et sicut de⁹ non posset ponere paternitatem in aliquo quī ipse esset pr̄ ita nec motū nisi in re que mouetur nec e conuerso q2 non potest supplere causā formalem vt ꝙ faciat albū sine albedine.

¶ Et per hoc patet ad quintū Circa qđ notanduz ꝙ non ponimus motum localem esse rē distinctam ab ipso vt patuit ar. 2° Si dicatur quō ergo motus localis dicitur esse continuus vel hoc est verum de motu vt capitur pro ipō vbi et hoc nō quia diuersa

vbi non cōtinuātur cū sint respectus indiuisibiles Forte dicis ꝙ in motu locali est vnū vbi cōtinuatū licet habeat aliquod aliud esse sicut eadē est pater nitas qua pater refertur ad plures filios sȝ de hoc quinto phi. Si queratur a quo producitur illud ac cidens dicendū ꝙ ab agente producitur motus sȝ contra Sequeretur agēs naturale plus agere in remotū ꝙ̄ in distās qꝛ mouēdo baculū extremitas eius remota velocius mouetur circulariter qꝛ ma ius spaciū describit ꝙ̄ pars propinqua manui for te dicis ꝙ vnus mot⁹ localis non est maior alio nec intensio quia motus localis non est nisi ipsum vbi modo vbi non habet partes intēsiuas cū sit respe ctus indiuisibilis Dicendum ꝙ intensio mot⁹ loca lis non acquiritur per diuersas ptes simul existes vt alias dicetur de qualibet intēsione 2° dicitur ꝙ agens non plus producit in remotū ꝙ̄ in propin quū loquendo de accidente absoluto producto.

¶ Ad sextū dicit. S. T. in quarto. d. 16. q. 1. ar. p° q. 3. ad 2m ꝙ in partibus successiuoꝝ ex qualibet p te potest concludi totū et iō q̄ñcunqȝ hora est dies est. licet non quelibet hora futura sit et simile pōt dari de voce que scōm nomiales est licet non queli bet eius pars sit sed de hoc dicemus postea cum lo quemur de tempore nec est simile de chimera tum ipsa non sit ens successiuū et ideo licȝ arguēs pos set ita dicere de chimera nō tñ eque rōnabiliter

¶ Ad septimū patet per iō dico eni ꝙ motus qui nunc est est act⁹ entis in poten^a. Et si queratur an de aliquomotu verū sit dicere ꝙ sit Quibusdam vi detur ꝙ non quia quicqd est est in instāti motus au tem nō potest esse in instāti igit de hoc quinto phi. Ad alia pȝ ex supradictis Dico enī pmo ꝙ de⁹ po test ponere aliquid in aliquo loco de nouo sine mo tu vel absqȝ hoc ꝙ res moueatur. scōo dico ꝙ mot⁹ non mouetur nisi forte per accidēs qꝛ non subsistit et ideo nō requiritur alius motus ad hoc ꝙ motus dicatur moueri sicut albedo nō dicitur moueri per aliū motum a motu subiecti.

¶ Ad octauū dicitur ꝙ mobile motu locali in tem pore mensurante motū eius habet duplex vbi pri mum est vbi constitutū precise ex partibus simulta nis distinctis scōm distinctionē ptium ipsius mobi lis correspondentibus diuersis partib⁹ loci sui p prij et adequati et tale vbi est adequatū mobili et indiuisibiliter acquiritur et perditur hoc est totum simul et non pars post partem qꝛ tale vbi est respe ctus locati ad locū et partiū locati ad ptes loci et ideo ꝙ̄cito per motū variatur locus tācito tale vbi desinit esse per vltimū instans sui esse sicut etiam mobile desinit esse in isto loco adequate per vlti mū instans esse incipiendo moueri et predictū vbi quando perditur predicto modo tunc est vel potest dici perdi. i. perditum esse in tempore statim seque ti sicut alias dicetur de secundo angelo immedia te producto post primum. Et si queratur an predi ctum vbi sit in aliquo instanti primo perditum dicē dum ꝙ non nec acquiritur per motum sed per mu tatum esse Aliud est vbi secundum capreolum exi stens in mobili constitutum ex partibus sibi inuicē succedentibus vel potius est respectus partium si bi inuicem succedentium ꝛ partes illius vbi respō dent diuersis locis ipsius mobilis inadequate ꝛ sic tale vbi non opꝫ esse compositum ex indiuisibilib⁹ et acquiritur per motum et in tempore et per cōti nuationem et diuisionem talis vbi est continuitas et diuisio motus localis immo tale vbi fluens est motus localis primum autem vbi est mutatum esse continuans partes motus localis licet dici possit de motu alterationis ꝙ ipsa forma sub illo esse est mutatū esse mot⁹ alterationis. Tūc ad argumētū dicitur ꝙ secundum vbi est successiuum et partibili ter acquiritur non autem primum et non dicitur p tibiliter acquiri secūdum diuisionem mobilis in lō gum latum et profundum nec secundum partes es sentiarum sed secundum partes sibi succedentes secundum prius et posterius ideo diuisio arguētis ē īsufficiens Unde in motu quidam ymaginantur triplices partes prime sunt partes ad diuisionem totius mobilis et sic vna pars motus est in capite et alia in pede ꝛ tales partes rei successiue possūt esse simul Alie sunt partes secundum intensionē et hoc secundum illos qui dicunt qualitatem intē di per additionem alterius qualitatis. Tertie sūt partes in motu secundum temporis successionem 2° dicitur ꝙ argumentum ymaginatur falsū. s. pri mum vbi habere primum instans sui non esse.

Si queratur an secundum vbi remaneat in termi no motus secundum se totum videtur quod non qꝛ est successiuum. Sed contra tale vbi est essētia mo tus et terminus motus de hoc. ar. 2. Deinde tū que ritur an quādo istud vbi desinit eē acquiratur aliō vbi loquendo de vbi primomō dicitur ꝙ īmediate post istō vbi erit aliō vbi tamē nullū determīatū vbi erit īmediate post istud Nec incōuenit ista entia im perfecta simul corrūpi et generari īproprie.

¶ Ad nonū dicit Capre. ꝙ motus localis celi nō est vniuocus cū aliis Cōtra talis est motus per se et est in predicamēto vbi et est cōtra. s. t. 2° celi lec. 14. vnde figura et motus hic et in celo sūt eiusdem rationis sȝ de hoc postea Ad aliud dicitur negādo casum qñ eni vnū est de intellectu alterius tūc illa de⁹ separare nō pōt pria ꝛ scōa opatione intellect⁹

¶ Ad decimū dicitur ꝙ vbi est respectus non loca ti ad locū sed est cōparatio fūdata in circūscriptio ne passiua locati ad locū circūscribentē vt narrat Capre. ex tractatu scī tho. de natura relatiōis vbi dicit Queritur de qñ vbi positione/et habitu vidē tur eñ dici relationes per diffinitiones suas quo modo ergo sunt distincta predicamēta a relatione dico aūt sine preiudicio ꝙ ista quattuor gña relatio nes quedā sunt sȝ alterius modi ꝙ̄ sunt ea que sunt in predicamento rela°nis ,ppter qō diuersa gña cō stituūt qō patet qꝛ quatuor gña vltima in solis na turalibus et corporalib⁹ accidunt quia causātur ex adiacentia corporis et loci vel tēporis. Item pre dicamentū ad aliquid fundatur sup res absolutas immediate et in actione alia vero quatuor gña su per relationes sunt fundata Et ideo quodāmodo minus sunt ꝙ̄ relatiua vnde super hanc relationē per adiacentiā temporis ad tēporalia relinquitur quando in re tēporali vt patet ex sua diffinitione

patet gº ꝙ argumētū ꝓcedit ex īsufficiēti diuisiōe

¶ Ad videcunda dico ꝙ vbi et locus non separantur et ideo de ambobus simul queritur et per ambo simul respondetur sed ex hoc non sequit̄ ꝙ sint idē. Si dicatur ista vltima predicamēta extrīsece denominant subiectū ergo vbi nō est subiectiue in re locata dicendū ꝙ vbi denoīat subiectū per informationem ⁊ cōparationē et respectū ad aliquod extra secum Nō etiam sequitur: vbi non significat respectum per moduz inherentis ergo vbi non inheret. Aduertendū ꝙ aliter inquit Capreo. posset respōderi ad predictā difficultatē de vbi dicēdo ꝙ mobile localit̄ motū nullā rē sibi inherentē acq̄rit ſz soluz motum extrinsecū. S. T. 2º sen. d. 7. q. 2. ar. 1. ad 3m Item de poten.ª q. 6. ar. 3º. Itez 4º sen. d. 44. q. 2ª ar. 3º. q. 3. dicit ꝙ motus localis nō est nisi successio diuersorum locorum.

¶ Ad argumentū capitale dicitur ꝙ illi mot⁹ materialiter ad vbi possunt dici eiusdem speciei ſz nō formaliter.

¶ Dubitatur in quo est motus subiectiue dicendū ꝙ est in mobili vt pz ex sua diffinitione suprāposita Ponitur aūt hic alia diffinitio. s. motus est act⁹ mobilis inq̄ztm mobile et est scd̄m. s. t. lec. 4ª. est formalis et alia materialis et ideo ex premissa ꝯcluditur sic arguendo Oīs actus entis in potētia inq̄ztū huiusmodi est actus mobilis inq̄ztum mobile sed motus est hmoi igitur Pro quo sciendū ꝙ motus aliqñ est in mouente quia aliqñ idem est mobile ⁊ mouēs Omne eñ mouens phisicū in mouente mouet̄ vel est mobile quia quandoqz est in poten.ª qñqz in actu Non cōuenit tamē sibi moueri inq̄ztum est mouēs sed inq̄ztum coīcat in materia cū passo cui cōtrariatur et materia mouentis est in potentia ad formaz patientis et sic mouēs rōne materie est mobile ſz rōne forme mouet omē moueri in plus est q̄z agere quia intelligētia mouet celum et tamen nō agit ipsum quia non trahit ipsum ad naturā sui. Si dicat̄ motus est actus mouentis distinguendū est vel subiectiue et sic negatur loquendo de mouente inq̄ztm mouens quia vt sic est in actu et non in potentia Et notandum scd̄m. s. t. ꝙ scd̄z pictagoricos q2 motus non habet determinatā naturā ideo ponebat̄ in genere priuatiuoꝝ Nam cum pithagoras poneret duas ordinationes reꝝ et in vtraqz decem principia illa que erant principia in ordinatiōe scd̄a dicebat indeterminata q2 erant priuatiua in prima ergo ordinatione ponebant finitū impar vnū dextrū masculū quiescens rectum lumē bonū triangulum equilaterū In secunda infinitū par multitudinem sinistrum feminā motum obliquū tenebrā malū altera parte longius Sed videtur ꝙ in primo ordīe etiā ponant aliquas priuationes.

Ad quartum sic proceditur videtur ꝙ sit dabile infinitū naturaliter quia frustra est potentia que nō pōt reduci ad actuz sed quocunqz corpore dato cōtingit dare maius quia per diuisionem corp⁹ potest in infinitum diuidi et pars diuisa potest alteri addi ergo in infinitū poterit corpus augeri ponatur ergo inesse et hētur intentum. Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendum secundum aristotelē ad philosophum pertinet determinare de infinito q2 scīa de natura est circa magnitudines cui primo cōuenit infinitum in potentia quia conuenit motui ꝑ magnitudinem super quā fit motus ⁊ tempori per motum Est etiam circa motum et tempus sed quodlibet istorum necesse est finitum vel infinitum esse licet aliqua sint que non sunt finita nec infinita secundū quantitatē vt punctū. scd̄o probatur a signo quia omnes philosophi fecerūt mensionē de infinito. vnde plato ⁊ pithagoras posuerūt infinitum esse subām per se existentem et ponebant numeros et quantitates esse principia rerum cum ergo infinitum sit in quantitate ideo habebant ponē infinitum esse sicut subām per se existentem diffundatā quia pithagoras posuit infinitum, solum in sensibilibus non que sunt infra celum quia illa sunt finita sed extra celum non sic autem plato ponens infinitū tam in sēsibilibus q̄z in ideis separatis que tamen non sūt extra celum quia nusq̄z sunt. Scd̄o differunt quia pythagoras posuit numerū parem esse radicē infinitatis q2 addita vnitate fit impar et numerus par diuisibilis est. Item probabat hoc a signo quia per numerum parē plus variātur numeri q̄z per numerū imparem q2 si vnitas addatur ternario fit quaternari⁹ qui est quadratum binarij ⁊ si quadrato addatur sequēs nūerus impar fit nouenari⁹ qui est quadratū ternarij q2 fit multiplicādo ternariū per seipsū quia ter tria sūt nouem nō sic autem est de numero pari q2 si binario addatur vnitas fit ternarius qui est figure trilatere si aūt addatur secundus par. s. quaternarius cōsurgit septenāri⁹ qui est alterius figure. s. extagone ⁊ sic pz ꝙ gnomon. i. additio in numero pari variat speciē figure est aūt gnomon secundum S. T. le. 5. quadratum supra diametrum consistens cum duobus supplementes.

¶ Notandū preterea ꝙ. oēs nāles phi discordāt a ꝑdictis q2 dicūt infinitū nō eē ꝑ se subsistēs Anaxagoras posuit infinita princiª eē īfinitas partes similes vt dictū ē 1º phi. Phūs dicit ꝙ oēs antiqui attribuerūt īfinito q̄ttuor cōditiōes 1ª ꝙ est prinm ⁊ nō principiatū q2 alias hēret princim ⁊ non esset īfinitū ⁊ exponit̄ scd̄a ꝯditō ꝙ ē īgenitū ⁊ īcorruptibile Tertia ꝙ oīa ꝯtinet ⁊ gubernat ⁊ ex hoc seq̄t̄ Quarta scz ꝙ ē quodā diuinū circa primā ꝯdōnez equocā de pricipio origīa ⁊ de pricipio quātitatis vt dicitur primo phisicorum.

¶ Notādū preterea secūdum S. T. le. 6ª ⁊ phm̄ ꝙ īfinitū primo diuiditur diuisione cōmuni oībus priuatiē dictis sicut īuisibile 1º dr̄ qd̄ n est aptū natū videri vt vox Secūdo ꝙ male vr̄ vt qd̄ vr̄ a longe 3º ꝙ nullō videt̄ vt qd̄ est oīno ī tenebris sic īfinitū primo dicitur, ꝙ nō est natū trāsiri q2 nō est de gñe transibilium vt punctus Sed nonne for. transeundo totum continuum etiam pertransit puncta Aliomodo dicitur infinitū cuius transitus non pōt perficī a nobis vt ꝓfūditas maris que de se tamē trāsiri pōt Itē dr̄ infinitū ꝙ nō transitur nisi cum

difficultate vt iter vsq3 ad iudeam. Quarto ꝙ habet transitū in consūmabilem propter eius extensionem interminatā vt si esset linea cuius non essent extrema propter nimiā eius longitudinem ꝛ sic proprie dicitur infinitū de quo hic loquimur Secunda diuisio infiniti est q2 infinitū vnomō dicitur per appositionē vt in numeris. Aut scd̄m diuisionem sicut in magnitudie Aut vtroq3 modo sicut in tempore. ¶ Conclusio responsiua nullum est actu infinitum separatū a sensibilib9 vt subā quod contra platonē Probatur tripliter primo q2 tale infinitum non est indiuisibile ergo habet quantitatem et sic est aliquomō sensibile. Item infinitū est passio magnitudinis et numeri sed ista nō separant a sensibilibus ergo nec infinitum. Tertio illud infinitum qd̄ ponit plato est subā homogenea cum sit principium et ideo simplex. ergo quelibet pars ei9 erit īfinita sicut quelibet pars aeris est aer et ita q̄libet pars occupabit totum locū sed huic proteru9 diceret ꝙ nō omne dicibile de toto homogeneo dicitur de parte q2 non quelibet pars motus discreti est motus discretus nec quelibet pars diei est dies ¶ Scd̄a cōclusio Nullū est corp9 actu infinitū probatur q2 de ratione corporis est ꝙ sit termīatū superficieb9 superficies aūt terminatur lineis ꝛ p id̄ ꝓbat ꝙ non datur infinitum secundum multitudinem quia omne numerabile contingit numerari ꝛ per consequens numerando transiri ergo omnis multitudo est finita S. T. le. 7a. dicit has rationes vocari logicas nō quia ex terminis logicis procedāt sed quia logico modo idest ex communibus et probabilibus et non demonstratiue Aduersarius ei non concederet ꝙ de ratione corporis est terminari superficie nec concederet omnem multitudinē esse numerum sed solum multitudinem mensuratam per vnum Unde multitudo est magis commune et ideo non ponitur species quantitatis discrete sicut numer9 deinde rōne naturali ostēditur ꝙ nō sit corpus in actu infinitum et ꝓcedit ex suppōne opinionis alioꝝ coīs sc3 ꝙ celum sit de natura quatuor elementorū qd̄ reprobauit primo celi Omne em̄ corpus sensibile aut est simplex aut cōpositum et si probetur ꝙ quatuor elemēta que sunt corpora simplicia sint finita Satis probabitur cōpositū esse finitum. Si em̄ partes sunt finite totum erit finitum q2 finitū finicies sumptū semp manet finitū Nec potest dici ꝙ vnū elementū tm̄ sit infinitū q2 tunc ipsum occuparet oīa loca. Item in maiori corpore semp est maior virtus si ergo vnū esset infinitum tunc haberet infinitā virtutē ꝛ corrū peret oīa alia si ergo aliquod cōpositum ex tali cōponeretur ipsum non posset subsistere. Item supponant tria primū ꝙ omne corpus naturale habet inclinationem vt sit in aliquo loco Scd̄o ꝙ cuilibet debet aliquis locus determinatus Tertio ꝙ idē est loc9 naturalis totius et partis q2 ad eundē locum mouet. Tunc sic vel tale corpus infinitū est vnius speciei cum suis partibus vt aqua vel non vt homo Si pm sequitur ꝙ sit totaliter immobile aut ꝙ semp moueatur et vtroq3 modo tollitur rō nature cū natura sit principiū motus et quietis lic3 dictū sit celu3 non quiescere Sequela aūt probatur q2 non esset assignare rōnem quare magis sursum aut deorsum moueretur aut in quācunq3 partē cum totū locum occupat Si scd̄m ergo diuersa erunt loca diuersaru3 partium et iterū queritur de illis partibus vel sūt finite vel infinite si dicas primū tunc oportet alteram eaꝝ esse infinita3 et sic corrūpet alias. sicut heraclitus dicit ꝙ qn̄q3 futurū est ꝙ omnia conuertēt in ignem propter excellentē ignis virtutē Anaxagoras dicebat infinitū quiescere in seipso Sed cōtra eadē rōne semp quelibet pars quiesceret quia est in seipsa Item in omi corpore oportet inuenire mediū et in vniuerso sursū et deorsum ꝙ nō cōtingeret si esset infinitum. Itē omne corp9 circundat et continetur loco vt p3 per suppōnes ergo nullu3 est actu infinitum ¶ Tertia conclusio in rebus naturalibus repentur infinitū in poten a. Sed dupliciter aliquid dicitur esse in potētia Primo ad actū cōpletum et pfectū et sic es est in poten a ad formā statue. Aliomō ad actum impfectū et pmixtum potentie sicut ꝙ nunq3 est totū simul actū exn̄s et sic reperitur infinitū in potētia in numeris per appositionē q2 cuilibet numero potest addi vnitas et iō alij dicūt ꝙ in infinitū potest esse magnus numer9 in sensu diuiso Magnitudo etiā est infinita in potentia quia quecūq3 parte data potest dari maior. Similiter in tempore est infinitū in potētia scd̄m successionē scilicet Et nota ꝙ diuidendo cōtinuu3 in partes eiusde3 proportionis nunq3 est status vt si totu3 diuidatur in duas medietates ibi semp est proportio dupla Aliomō diuiditur in partes eiusd̄ quantitatis et sic non proceditur in infinitum quia omne finitum per ablationem finiti tandem consumitur. Sed vtrum aliqua magnitudo per appositiones partium alicuius alterius corporis possit in infinitum augeri dicendum ꝙ dupliciter hoc intelligitur vnomodo sic ꝙ quacumq3 magnitudine data contingit dare maiorem et hoc est falsum quia omnia entia naturalia sunt determinata ad maximum per suas formas. S. T. 1a. pte. q. 7. ar. 3. ad. 3m. Alio modo ꝙ alicui magnitudini possunt dari infinite partes proportionabiles alterius corporis et hoc est possibile quia huic aq̄ possunt addi in infinitum partes proportionabiles alterius aque.

¶ Contra hec arguitur. Quando subiectum est in actu tunc passio eius est in actu sed infinitum non est substantia vt dicunt antiqui sed est passio quantitatis secundum philosophum ꝛ quantitas est in actu ergo infinitum est in actu vel arguatur sic magnitudo est ergo infinitum est antecedens ē actu verum ergo et consequens. Et eodem modo potest argui methaphisicaliter quia finitum et infinitum diuidūt ens ergo aliquod ens est infinitū et ex eodem arguitur ꝙ determinare de infinito non partinet ad naturalem philosophum quia determinare de passionib9 entis pertinet ad methaphisicum sed finitum et infinitum sunt huiusmodi igitur.

¶ Secundo arguitur ad idem quia de non ente non est scientia primo poste. sed infinitum est non

ens vnde non est ens naturale ergo non debet cõsiderari a naturali philosopho. Itē scīa est vniuersalium et entiū per se infinitum aūt non est ens p se. Item omne de quo habetur scientia cōprehenditur scđm .s.t. prima par. q. 12. ar. 7. sed infinitum non cōprehenditur a nobis imo nec cognoscitur qr vt dicitur primo phi. infinitū vt sic est ignotū. igr

¶ Tertio arguitur rōnibus tex. quia tempus est infinitum quia nunꝙ̄ incepit esse nec vnꝙ̄ desinet esse quia oē qđ incipit esse ꝛ desinit esse incipit vel desinit in tempore ꝛ sub tempore ergo aliquod est infinitum. Item magnitudo est diuisibilis in infinitum et numerꝰ etiā angularis ergo infinitū est. antecedēs apparet quia mathematici i diuisione magnitudinis et in appositione numeri vtūr infinito

¶ Quarto gn̄ationes et corruptiones sunt motꝰ ꝛ sunt infinite et perpetue sed hoc nō posset esse nisi esset vnū materiale principiū infinitum ergo ꝛc. Item oē infinitū per aliquod extra ipsum finitur a quo includitur ergo oportet dare corpus infinitū qđ a nullo includatur vel erit procedere in infinitum. ergo infinitum est.

¶ Quinto sic omne illud est verū quod apparet intellectui vel ymaginationi cū intellectus et ymaginationis apprehensio causetur a rebus sꝫ intellectus nr̄ concipit infinitum quia dato quolibꝫ numero adhuc potest cōcipere maiorē Similiter extra celum ymaginatur esse spaciū infinitum ergo est plenum vel vacuum si primū non potest repleri nisi corpore infinito. si secundum cum nichil aliud sit vacuum ꝙ̄ locus non repletus corpore potest tamen repleri et in perpetuis non differunt esse ꝛ posse sequitur ergo ꝙ talis locus iam repletus est corpore. Item arguitur quia motus infinitus presupponit mobile infinitum sed motus celi est infinitus cum secundum naturam careat principio et fine ergo celum est infinitum.

¶ Sexto arguitur in corpore celesti repperitur infinitum secundum potentiam et diffinitionem cum sit quantum ꝛ continuum ergo ibi est infinitū actu consequentia tenet quia in perpetuis non differt esse et posse Item infinitum ꝛ finitum habent fieri circa idem sed finitum reperitur actu sub corpore sensibili ergo similiter potest reperiri corpus actu infinitum.

¶ Septimo arguitur sic omnis potentia est reducibilis in actum alias esset frustra sed infinitū nūꝙ̄ est in actu ergo nunꝙ̄ est in potentia. Item entia naturalia sunt determinata ad maximum ꝛ minimum secundum actum et potentiam ergo infinitum secundum potentiam non reperitur in rebus naturalibus.

¶ Octauo si reperiretur infinitum maxime esset in diuisione magnitudinis sed hoc non igitur. Minor patet quia omne infinitum per ablationē finiti tandem consumitur ergo in diuidēdo magnitudinē non est processus in infinitum Item secundum aristotelem mundꝰ fuit ab eterno et semper fuerūt homines ergo fuerunt infiniti homines et quilibet habuit animā immortalem ergo nunc sūt infinite anime Forte dices ꝙ vna anima transiuit de corpore in corpus contra secundum viam naturalem idem corruptum numero non potest redire hoc autem esset falsum sꝫ si anima idifferenter posset redire ad corpus.

¶ Nono in corpore sperico sunt infinita puncta ergo dabile est infinitum secundū multitudinē forte dicis ꝙ illa puncta non sunt ibi nisi in potentia. Contra corpus spericum secundum quālibet partem exteriorem potest tangere corpus planū ergo exterius habet infinita puncta. Itē in corpore sperico sunt infinite linee recte trāseuntes ab vno extremo in aliud per mediū quelibet aūt linea recta habet duo puncta in actu forte dicis ꝙ ibi nulla est linea in actu Cōtra ptes talis corporis actu continuantur ergo ibi sunt actu aliqua puncta. Itē vel realiter ibi est aliq̄ linea .s. dyameter vel nulla realiter Si scđm tunc illa linea que ꝑcise dicitur esse in potentia nō erit nisi ens rationis et sic i celo nō esset realiter equinoctialis si dicas ē i potentia qr est in materia arguatur ergo de punctis que sūt in ꝙ̄titate sacramenti eucaristie q̄ sunt separata nec continuātur forte dicis ꝙ linea et puncta sunt ibi realiter sꝫ non habēt propriū esse exīstētie hoc forte verum est qr nullum accidēs habet verū esse existentie tamē eo modo quo accidēs habet eē vel pūctum extremū linee sit realiter distincta pūcta habent diuersum esse quia linee ꝛ pūcta situ distingūtur. linea em̄ cōstat ex ptibus habētibꝰ positionē.

¶ Decimo infinite sunt spēs numerorum et forte aīalium quia ex cōmixtione diuersorū sexuū generatur mulus et ita videtur posse dici de aliis sꝫ de qualibet specie est vnū indiuiduū actu quia vniuersale est incorruptibile igitur. Item totū habet infinitas porpotiones ad quālibet partē quia ad suā medietatē habet proportionē duplā forte dicis ꝙ illa proportio nō est in actu. Cōtra totū est in actu duplū ad medietatē et triplū ad tertiā partē. Itē scđm ari. celum semper mouebatur et nullus motꝰ in eo est corruptus ergo sunt in eo nūc infinite motus Minor patet quia motus celi nō habet cōtrarium ergo a nullo corrūpitur forte dicis ꝙ corrumpitur ex natura rei quia est ens successiuū ꝛ ideo partes eius non possunt simul manere Contra Motꝰ localis est intensibilis et non nisi per additionem vnius accidētis ad aliud primum patet quia vnus motus localis est duplus ad alium Si agens sit duplum forte dicis ꝙ motus intēditur quia magis radicatur in subiecto Sed cōtra Tunc nunꝙ̄ motus violentus esset eque velox sicut motus naturalis qui maxime radicatur in subiecto suo. Item arguitur de relatiōibus quia sign̄ationes semp durarēt tūc etiam essē prior infinitis hominibus futuris ergo in me sūt infinite prioritates ꝓpter hoc dicit .s.t. de veri. q. 1. ar. 5. ad 15 ꝙ est relatio rationis Cōtra cras fore est in predicamento quādo ergo est relatio realis esse prius et nota ꝙ relationes rōnis sūt infinite scđm auicennā .s.t. de veri. q. 2. ar. 9 ad 4m quare ergo alie.

¶ Undecimo arguitur de linea giratiua capiendo colūnam sex pedum habentē in latitudine vnū pedem et diuidatur ad ymaginationē per partes pro

portionabiles et capiatur linea girans primã partem proportionabilem que continuetur linee girãti et circundanti secundam et sic in infinitum procedendo per partes proportionabiles tunc capta tota illa linea composita ex omnibus partibus girantibus omnes partes proportionabiles ipsa cõponitur ex infinitis partibus quarum quelibet est plus quam pedalis quia circundat partem proportionabilem que pedalis est. Forte dicis ꝙ ille partiales linee pedales non sunt in actu hoc est separate a seinuicem hoc nichil est quia ad maius vel infinitum secundum magnitudinẽ non requiritur ꝙ partes magnitudinis sint separate a se inuicem alias anaxagoras et alij philosophi non posuissent vnum corpus infinitum. Argumentum factum de linea giratiua ab aliquibus fit de dyametris infinitarum partium proportionabilium omnium girarum.

¶ Duodecimo angulus rectus est ĩfinitus igitur Ans patet quia componitur ex infinitis acutis nõ communicantibus quorum quilibet est maior angulo cõtingentie determinate quãtitatis vt patet ex tertio geometrie Et per idẽ posset argui ꝙ quodlibet mortale est infinitum quia secundũ multos in quolibet mortali sũt infinite partes quarũ quelibet est grauior veniali. Item in quolibet corpore pedalis latitudinis sunt infinite partes proportionabiles quarum quelibet est pedalis secundum latitudinem vel longitudinem igitur.

¶ Tertiodecimo arguitur in quolibet continuo sunt due partes eiusdem quantitatis et tres partes eiusdem quantitatis.s.tres 3e et sic in infinitum ergo in quolibet sunt infinite partes eiusdẽ quantitatis tenet consequentia per exponentes infiniti. Itẽ quidã probant ꝙ aliquis motus nunc est de facto infinitus quãdo duo corpora dura separantur. quia immediate post hoc per totum mediũ erit aer sed de hoc postea. Item sint duo angeli et vnus in prima parte proportionabili claudat fenestram in secunda alius aperiat et sic fiat alternatim vsque ad finem hore tunc sol in hac hora ĩfinities producet lumẽ nouũ in hac camera quia semper fuit corruptum claudendo fenestrã vel fiat de sole quẽ deus in qualibet parte proportionabili giret circa terrã vel cõseruet deus omnia pũcta extra subiectum sine linea tunc omnia sunt in actu ergo infinitum est possibile

¶ Ad primum dicendum ꝙ infinitum in potentia est passio quantitatis et tale est eius actu existens licet non sit actu infinitũ et non loquimur hic de deo qui est infinitus negatiue sed de ĩfinito priuatiue quod cõuenit quantitati. Ad aliud dicitur ꝙ philicus habet tractare de infinito vt est passio quantitatis Sed contra quantitas pertinet ad mathematicum ergo et infinitum Dicendum ꝙ infinitum hic consideratum non est passio quantitatis absolute sed vt est dispositio rerum naturalium.

¶ Ad secundum dicitur ꝙ de non ente non est sciẽtia sic ꝙ sciatur esse sed negatiue vel dicitur ꝙ infinitum in potentia est. Ad aliud dicitur per idem Et licet nõ sit ens naturale tamen ab antiquis hoc credebatur dicebant enim infinitum esse principium. Sed contra infinitum formaliter dicit priuationẽ ergo aliquid supponit. Item si infinitum esset ipsũ occuparet omnia et sic principiatũ non esset ergo nec principiũ.

¶ Ad tertiũ dicit. S. T. pª par. q. 7. ar. 3. ad 4m ꝙ motus et tempus non sũt totũ in actu sed successiue secundum phm̃ de magnitudine dictũ est ꝙ est infinita secundum potentiã quia in infinitũ diuidi potest. Sꝫ contra sequeretur ꝙ pars esset equalis toti quia sicut totum est in infinitum diuisibile ita et quelibet pars. Negatur ꝯña quia pars non est diuisibilis in tot partes equales sicut totum. Sed queritur an diuidendo aliquod totum remaneat vnitas q̃ prius erat in partibus dicendum ꝙ nõ sed in qualibet parte causatur noua vnitas et precedẽs corrumpitur. Sed contra volo ꝙ ille partes vniãtur tunc est idẽ totum quod prius erat ergo precedens vnitas q̃ fuit corrupta naturaliter reproducetur. Itẽ eadẽ actio non generat et corrumpit vnitatẽ sed diuisio generat vnitatẽ in qualibet parte ergo non corrumpit precedentẽ. Ad pm negatur ꝯña Et ad aliud negatur assumptum.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ sub eadẽ materia successiue sunt diuerse forme et ideo non oportet materiam esse infinitam Ad aliud dicitur ꝙ vltimũ celum finitur per seipsum.

¶ Ad quintũ diceret aliquis ꝙ nichil cõceptũ ab intellectu est infinitũ quia de cõceptu et diffinitiõne linee est ꝙ habeat duo pũcta terminatiua Sꝫ ꝯtra linea circularis nõ habet duo pũcta terminatiua vnde neque anulo sũt dabilia duo extrema Et si queratur an ista sunt finita vel infinita dãdũ est primũ similiter apprehendi potest totũ tẽpus preteritum cathegorumatice et totũ tẽpus futurũ et tamẽ nõ in quolibet istorum dantur duo extrema Sꝫ ꝯtra quia tẽpus infiniti ẽ infinita secundum phm̃ ergo si totũ tp̃s preteritum aprehensum est infinitum sequitur ꝙ quelibet dies preterita que est pars eius fuit infinita. Itẽ infinitũ nõ habet principiũ neque finẽ sed totum tempus preteritum habet finẽ ergo nõ est infinitũ Itẽ ĩfinitũ nõ habet pñcipiũ factiõis sed tẽpus preteritũ habuit cãm effectiuã.s.intelligẽtiã mouẽtẽ celũ Itẽ nunquam fuit verũ dicere infinitum est et tñ tp̃s p̃teritum aliquando fuit pñs et ipm̃ nõ fuit ĩfinitũ dicẽdũ ꝙ tp̃s ẽ infinitũ in potẽtia vt supradictum est et quilibet eius pars Et per hoc soluuntur cetera argumenta Itẽ quidã ymaginãtur lineã giratiuã eẽ infinitã et tamẽ non habet duo extrema quia nõ põt signari pũctũ ad quod terminatur tota linea giratiua veniẽdo versus partes proportiõabiles minores dicẽdũ igitur sꝫ phm̃ ꝙ nõ semper oportet ymaginatiõi credẽ alias duo ꝯtradictoria eẽnt vera Ad aliud dicitur ꝙ extra celũ nihil ẽ. ꝯtra deus põt mouẽ lapidẽ extra celũ et facẽ ipm̃ magis distare a celo vel extra istud celũ põt creare aliud celum distãs ab isto dicẽdũ ꝙ talis lapis nõ distaret a celo positiue.

¶ Ad sextũ dicitur ꝙ motus celi est infinitus secũdũ durationẽ et similiter celũ põt etiam dici ꝙ celũ est diuisibile mathematice.i. sibi nõ repugnat in rõne quãtitatis quin diuidatur illa pro auctoritas phi exponitur a.s.t.de.po.q.3.ar.14.ad.5.non oportet inquit si deus põt aliquid facere ꝙ illud fecerit quia ẽ agẽs secundum volũtatẽ auctoritas ergo intelligitur de potentia

passiua que est corruptionis principiuz et ideo sempiternitati repugnat Sed contra tunc auctoritas supponeret vnũ tñ quia in perpetuis non est hoc modo posse dices ꝙ negatiua nichil presupponit vnde adhuc contra illam auctoritatem arguitur qꝛ materia antichristi potest esse perpetua et tamen non sequitur ꝙ sit. Item tempus futurum erit perpetuum et tamen non est. Item angeli sunt perpetui et tamen scḋm sanctum tho. in eis differut esse et posse quia essẽtia angeli nõ est sua potẽtia ymo multi dicunt ꝙ materia non est sua potentia licꝫ sit perpetua. Item dato ꝙ materia sit sua potẽtia passiua tamen non est suum esse dicenduꝫ ꝙ materia est suum esse et sua potentia et ita quelibet essẽtia est sua potentia si illa potentia non sit ad operari sed ad esse Multiplicia etiam sunt perpetua. s. deꝰ corpora celestia materia prima. et de hac verificat auctoritas philosophi que sic ponitur T. C. 32. contingere enĩ ad esse nichil differre in perpetuis nõ sequitur tamen ꝙ sitista pars celi possit esse in oriente ꝙ propterea sit ibi Ad aliud dicitur ꝙ non oportet si vnũ priuatiue oppositum sit in actu ꝙ alteruꝫ sit in actu sed sufficit ꝙ sit in potentia.

¶ Ad septimuꝫ dicitur ꝙ eo modo quo aliquid est in potẽtia sic reducitur ad actũ mõ infinitum solũ est in potentia ad actũ incõpletum et sic etiam reducitur in actum per diuisionem tamen post vnam diuisionem adhuc remanet alia possibilis ita ꝙ nũ ꝗ̃ continuum est ex toto diuisum Contra philosophus probat ꝙ per appositionem non potest excedi quelibet magnitudo quia si esset in natura potentia ad appositionem transcendentem omnem quãtitatem sequeretur ꝙ esset actu infinitũ hec est cõsequentia philosophi ergo si continuum sit in potẽtia vt in infinitum diuidatur vel numerus vt in infinitum augeatur sequitur ꝙ actu erit numerus infinitus vel continuum in infinitum diuisum. Iteꝫ omnis vna potentia potest reduci ad vnum actum. sed quelibet pars continui est in potẽtia vt ab alia diuidatur et omnes iste potentie faciunt potentiã vnam secundum quam continuũ est i qualibet parte diuisibile. Ad primum dicit sanctus thomas lec. 11. ꝙ non oportet numerum tantũ esse in actu ꝗ̃tum est in potentia sicut hic dicitur de magnitudine quia additio numeri sequitur diuisionem continui per quam itur ad id qḋ est in potẽtia et ad materiã vnde non oportet deuenire ad aliquem actũ finientem potentiã sed additio magnitudinis ducit in actũ quia itur ad totum qḋ habet rationẽ forme continentis et terminantis et determinatam quantitatem sicut et omnes res naturales Sed cõtra sicut res naturales habent determinatam quãtitatem in magnitudine ita et in paruitate. Item pono ꝙ omnis sint diuisa i minima naturalia quo facto nõ poterit dari maior numerꝰ qꝛ numerus causatur ex diuisione ꝯtinui forte dicis ꝙ nõ repugnat minimo diuidi in rõne quantitatis Contra sic nec repugnat cuicũqꝫ corpori augeri in ratione quantitatis sed solũ incõtum est ẽna naturale forte dicis ꝙ numerus non causatur ex diuisione continui quia homo et asinus faciunt numerum binarium sine diuisione alicuius continui Cõtra sequeretur ꝙ partes cuiuslibet continui facerent numerũ infinitũ quia infinite sunt partes proportionabiles. Sed hoc est contra phm dicentem ꝙ omnis numerꝰ est numeralis et omne numerabile est finitum. Item vel ille numerus esset par vel impar forte dicis ꝙ sicut albedo nõ est alba ita nec numerus est numerabilis Preterea arguitur ꝙ in diuisione continui itur ad formam quia per diuisionẽ continui producitur forma numeri et vnitas. Item per diuisioneꝫ vnius aque fiunt quatuor aque dicenduꝫ ꝙ res naturales possunt in infinitum diuidi licet nõ possit in infinitum augeri quia nõ potest corpus dari maius celo. Et licet detur minimum naturale tamen quantum est ex parte materie non repugnat sibi diuidi et ideo dictum est ꝙ infinitum se tenet ex parte materie nec diuisio continui procedit ad formaꝫ naturalem sed bene mathematicã. Notandum ꝙ sanctus tho. lec. 11. dicit appõ in infinitum inuenitur in magnitudinibus per hoc tamen non exceditur quedam determinata magnitudo, quia dato ꝙ infinite partes proportiõabiles corporis pedalis addantur alteri corpori pedali nunꝗ̃ tamen fiet corpus maius ꝗ̃ pedale.

¶ Ad octauũ dicitur ꝙ ꝑ ablationeꝫ partium proportionabiliũ nuꝗ̃ est status Sed contra auferat primo vna medietas in prima parte proporcionabili horeꝛ in secũda auferatur secũda tunc in fine hore totũ erit ablatum Item sit magnitudo. 7. pedum ꝛ primo auferat pars 4 pedũ 2ᵒ. pars duoꝝ 3ᵒ. vero pars vnius pedis quo facto nichil remanetꝛ tamen seruata est proportio quia 4. et duo ꝛ duo ꝛ vnuꝫ hñt proportionẽ duplam dicendũ ꝙ primuꝫ intelligitur de finitis ablationibꝰ. 2ᵒ. dicitur ꝙ in numeris finitũ per ablatiõnẽ finiti cõsumeret nõ aũt in cõtinuo si a principio seruetur eadeꝫ ꝓportio in diuidẽdo. Ad aliud argumẽtũ dicit. S. T. 1. par. q. 7. ar. 4. ꝙ propter hoc auicẽna et algazel dixerũt ꝙ licet ĩpossibilis sit mᷓitudo infinita actu per se non tamẽ ĩfinita per accidens et sic ponebat infinitas animas secunduꝫ ĩfinitos hoies preteritos. S. T. 1. par. q. 46. ar. 2. ad . 8. ponit super hoc plures modos respondendi et in fine dicit ꝙ aliquis posset dicere ꝙ licet mũdus fuit eternus vel angelus non tamen homo quidam dicunt ꝙ oportet incidere in alterum istorum. s. ꝙ deus aliquas animas immo infinitas anichilauitꝛ ꝙ infinite anime fuerunt corrupte vel alij dicunt ꝙ nunc essẽt infinite anime sincathegoreumatice nõ aũt cathegoreumatice quia nulle sunt omnes. Sãctus tho. opus. 72 in fine dicit ꝙ nescimus quid aristo. respõderet huic rationi sed habet pro certo ꝙ ĩfinita esse non possunt etiam per accidens nec placet sibi infinitum esse possibile.

¶ Ad nonum dicitur ꝙ puncta non sunt in actu qꝛ non habet subiectum adequatum vel licet puncta realiter sint tamen non habent propriũ esse qꝛ sũt entia incompleta secus est de alijs accidentibus. Sed nonne brachium germani licet sit pars realiter est et similiter quelibet alia pars Si non tunc totũ realiter cõponitur ex non ptibus. Dicendum

ꝙ pars homogenea dicitur non esse actu quia non habet propriam existentiam sed existentiã totius.

¶ Ad decimum dicendum ꝙ non sunt actu infinite species numerorum vel figurarum S. Tho. 1. par. q. 7. ar. 4. ad secundũ Si enim multitudo specierum esset actu infinita sequeretur ꝙ vnum infinitum esset maius alio quia maior est multitudo indiuiduorum ꝙ̃ specierum forte consequens nõ est inconueniens quia animal plura significat ꝙ̃ homo vel de pluribus predicatur licet homo predicetur de infinitis hominibus possibilibus secundum ꝙ dicimus adam esse hominẽ. Ad aliud dicitur ꝙ totum non est duplum per proportionem que sit in actu nisi subduplũ sit per se subsistẽs. Ad aliud dicitur ꝙ intensio motus non fit per additionem sed de hoc alias.

¶ Ad vndecimũ. paulus non habet ꝓ inconueniẽti ꝙ detur linea curua infinita sed inconueniẽs esset de linea recta secundum phm̃. Alij dicũt ꝙ nõ potest dari tota linea giratiua girans oẽs partes proportionabiles quia nulle sũt omnes si enim esset aliquod infinitum inquit phũs ipsum omnia occuparet sed hoc forte non oportet de hoc qd̓ est infinitum solum secundum vnam dimensionem. Itẽ quelibet linea videtur si ergo esset linea giratiua infinita vidẽtur causare visionem infinitã añs patet quia perspectiua est de linea visuali ergo linea videtur.

¶ Ad duodecimũ dicit albertus primo celi negãdo hanc cõsequentiã cõponitur ex ĩfinitis acutis et tamẽ ergo est infinitus sed oportet ꝙ aliquo determinato angulo eiusdem speciei dato habeat infinitas partes maiores Ad aliud negatur cõsequẽtia sed oportet ꝙ vna continuetur alteri secundũ illam dimensionem scd̓m quam debet esse infinitũ

¶ Ad tertiũdecimum negatur cõsequentia a paulo quia quantitas in cõsequente stat determinate nec confunditur per infinitum sic arguitur a pluribus determinatis. Alij dicunt ꝙ oportet sic arguere in hoc continuo est aliqua pars certe quãtitatis et sunt ĩfinite eiusdem quãtitatis cũ illa igitur hoc est infinitum.

¶ Ad argumentum capitale patet ex dictis. Nec oportet ꝙ oĩa potentia obediẽtialis reducatur ad actum. Naturalis tamẽ esset imꝑfecta nisi ad actũ reduceretur. S. T. de veri. q. 8. ar. 4. ad 13.

Ad quintũ sic proceditur videtur ꝙ deus possit facere infinitũ quia secundũ geometrã omni magnitudine data cõtingit dare maiorẽ vnde scientia mathematice vtunt̓ linea infinita forte dicis ꝙ illa propõ est falsa in philosophia naturali. Et licet intelligant lineã infinitã tamen non sequitur ꝙ esset infinita. Contra ex hoc sequitur ꝙ geometris est de falso sicut qñ dicit lineã causari ex fluxu puncti punctum enĩ nõ fluit nec mouetur scd̓m phisicos vt dictũ est est supra ꝙ punctũ nõ est ptransibile licet linea cuius est punctũ possit ptransiri et ideo forte punctũ pertransitur ꝑ accidens per se ergo punctũ nõ mouet̓ nec suꝑ ipsũ aliquid mouet̓. Itẽ non est impossibile apud deum omne verbum ergo si infinitũ possit intelligi sequitur ꝙ infinitum poterit fieri a deo. Item phũs dicit scd̓o methaphisice ꝙ impossibile est intelligere lineã nõ statuantẽ. i. non exñtẽ inter duo pũcta T. C. xi. In oppositum argui Ĩn quibuscunq̧ est primũ ibi non est infinitũ sed in rebus reperitur primũ et similiter in speciebus vnde perfectissima species vni⁹ generis est mẽsura aliorum ergo deus nõ posset facere infinitas species. Et per hoc concluditur ꝙ species numeri nõ sunt actum infinite.

¶ Respondeo dicendum secundum philosophũ et S. Tho. le. 10. ꝙ antiqui male diffinierunt infinitum dicentes infinitum esse extra quod nichil est sed secundum philosophum infinitum est cuius sẽper est aliquid extra probatur quia dicunt quidam angulos esse infinitos quia in eis semper est accipere partem post partem hoc tamen non est verũ quia ad infinitum requiritur ꝙ non resumatur ps que prius fuit accepta Item id cuius nichil est extra est diffinitio perfecti et totius totum enim est cui nichil deest. i. de requisitis ad suam perfectionem sed totum et perfectum idem sunt infinitum autem non est perfectum quia nõ habet finem. Sz contra ex hoc concluderetur deum non esse perfectum. dicendum deum non esse ĩfinitum priuatiue et materialiter sed negatiue. Notandũ preterea ꝙ infinitum non continet omnia sed magis habet rationem contenti quia habet rationem imperfecti cum sit in potentia vnde habet rationem materie. Et ideo supra dixit phũs ꝙ si infinitũ esset causa ipsũ esset causa vt materia vnde diuisibilitas et infinitas nõ est ratione forme sed rõne materie.

¶ Conclusio prima deus põt facere formã infinitam probatur qr forma finitur per materiã. sed de⁹ potest facere formã siue materiã puta albedinẽ separatam scd̓m. s. t. quo. 7. ar. 10. vnde albedo separata est aliquõ ĩfinita qr habet quicquit ꝑfectionis põt albedini cõuenire. Angeli etiã possũt aliquõ dici infiniti. Item arguunt alij ad idem quia quanto corpus minus distat tanto est maior propinquitas ergo si vnum corpus sit cõtiguũ alteri illa propinquitas erit infinita Itẽ deus potest facere quicquid continetur infra albedinẽ sed tota latitudo nigredinis continetur infra albedinem nec infinita nigredo attingeret minimã albedinem ergo de⁹ potest facere nigredinẽ infinitam extra subiectũ.

¶ Secunda conclusio secundum. s. t. 1. par. q. 7. ar. 2. deus non potest facere infinitum secundum essẽtiam nec potest facere infinitum secundum magnitudinem primum patet quia omne factibile a deo habet determinatum genus et determinatã differentiam saltem si sit per se in predicamento. Scd̓m patet primo quia omne corpus habet formam substãtialem ad quam sequitur determinata quãtitas Item omne quantũ est figuratum ⁊ omne figuratũ est finitum vt patet per diffinitionem figure. Itẽ ar. 3. ad secundum nichil est in genere quin sit ĩ specie ergo omne quantum est bicubitum vel tricubitum et cetera et per consequens finitum.

¶ Tertia conclusio deus non potest facere infinitum scdm multitudinem vel potius tale nõ est factibile probatur quia aliss. tota multitudo numerorum esset euacuata. Item dicit sanctus thomas ꝙ omnẽ multitudinem oportet esse ĩ aliqua specie multitudinis Species autem multitudinis sunt sicut species numerorum Nulla autem species numeri est infinita quia quilibet numerus est multitudo facta per vnum vnde impossibile est multitudinem esse infinitam actu siue per se siue per accidens. Itẽ omnis multitudo in natura existens est creata et omne creatum sub aliqua certa intentione creantis intendr̃ ergo omne creatum est finitũ. Item tunc pars esset equalis toti vel maior toto quia capio lineam infinitã versus orientem et aliã infinitam versus occidentem tunc patet ꝙ iste sũt equales. capio ergo totam primam preter vnũ pedem adhuc residuũ est infinitum ergo est equale cũ secunda linea et per cõsequens est equale cũ suo toto quia que sunt equalia vni 3º sũt equalia inter se forte dicis. ꝙ vnũ infinitum non est alteri equale nec inequale. hoc est contra tertiam proprietatẽ quãtitatis. Item illud non est infinitum cuius datur vltima pars. sed sic est de quolibet corpore dabili quia pono ꝙ soz. in qualibet parte proportionabili pertranseat vnum pedem corporis infiniti tunc quero super quã partem erit in fine hore ⁊ non potest esse super partem finite distantẽ ergo est super vltimã. Item creet deus vnum lapidẽ iuxta colunnam. in prima parte proportionabili hore et in secunda parte proportionabili hore elonget illũ lapidem et inter ipsum et colunnã creet scðz et sic faciat per omnes partes proportionabiles hore tũc in fine hore quero quis lapis erit iuxta colunnam forte dicis ꝙ nullus sed inter primum lapidem et colũnam sunt infiniti lapides. Cõtra tũc infinitũ esset inter duo puncta. s. inter lapidem et colunnã forte dicis ꝙ hoc non est incõueniens sed hoc prolixe ab aliis improbatur ideo super sedeo.

¶ Contra hec arguitur Et primo probando ꝙ infinitas secundum potentiã non prouenit ratione materie quia quantitas separata est infinita secũdum potentiã ratio enim infiniti quãtitati ꝯgruit. Item forma ipsius elementi est diuisibilis in infinitum sicut materia. Item in augmentatione procedit ad materiã ergo non ĩ diuisione añs patet quia in augmentatione ipsius hominis non acquiritur nisi materia. Item intelligẽtie sunt infinite inferius et tamen non habent materiam. S. T. 1. par. q. 50. ar. 2. ad 4m. Item q. 7. ar. 1. dicit ꝙ forma finitur per materiam ergo infinitas non est ratione materie.

¶ Secundo arguitur ꝙ albedo separata nõ est infinita ex hoc ꝙ non recipitur ĩ materia quia sequeretur ꝙ quãtitas que est in sacramẽto altaris esset infinita quia separatur a materia Itez sequeretur ꝙ aliud a deo esset infinitus secundum essentiam quia essentia albedinis separate in nullo recipir̃. Itẽ deus posset separare albedinem meam nullo modo intendendo eam.

¶ Tertio sequeretur ꝙ motus localis fieret in instanti quia grauitas separata est infinita ergo mouet seipsam in non tempore Item tunc esset equalis virtutis cũ deo quia virtus separata est infinita Item tunc calefactio fieret in instanti et in aliquo subiecto produceretur infinitus calor quia calor separatus est infinitus ergo in subiecto producit infinitum calorem quod si concedas sequitur ꝙ pars erit equalis toti quia calor qui est in vna medietate est infinitus ergo est equalis virtutis cũ toto calore. Item sequeretur ꝙ motus rectus posset esse infinitus quia calor potest per infinitum tempus intendi anteq̃ꝫ veniat ad gradum illum infinitum. Item tunc aliquid posset comprehendere deuz qꝛ visio que habetur de deo si sit separata est infinita ergo equatur deo.

¶ Quarto sequeretur ꝙ potentia dei posset esse exhausta quia deus non posset ꝓducere maiorem calorem q̃ꝫ calorem separatus Item intẽdatur cõtinue aliquis calor sic ꝙ in fine hore sit infinitus. Tũc sic ante finẽ hore semper iste calor fuit finitꝰ et nichil acquisiuit in isto ĩstãti terminatiuo vt suppono ergo nũc est finitus Item totus iste calor prius fuit et prius fuit verum dicere quelibet pars istius caloris est quia quelibet eius singularis fuit vera ergo si prius, fuit finitus et nunc est finitus. Item infinitum est cuius partem accipientibus sẽper restat aliquid accipiendum et infinitum habet rationem partis sed ista non conueniunt calori separato.

¶ Quinto arguitur contra rationem sancti tho. quia ignis non habet determinatam quantitatem secundum philosophum secundo de anima ⁊ linea etiam giratiua non est tam parua quin possit dari maior et data ꝙ naturaliter sit dabilis maximus ignis hoc tamen est falsum per respectum ad deuz

Item deus potest facere substantiam sine quantitate ergo nõ est necessario determinata ad finitam quantitatem. Forte negas antecedens qꝛ quantitas est propria passio corporis Contra sequetur ꝙ deus non posset facere quantitatem sine corpore in sacramento altaris quod est falsum. Item figura non est forma essentialis et intrinseca quantitatis cum sit alterius generis ergo non omne quantum est necessario figuratum Itẽ arguitur ꝙ aliquis sit numerus qui non est de aliqua specie sed est infinitus probatur de numero omnium punctorum que sunt in continuo Item de numero dierum qui fuerunt ab eterno secundum aristotelem. Forte dicis ꝙ in istis sicut nec in partibus cõtinui est numerus proprie dictus de genere quantitatis Contra sic nec in animabus separatis cuius oppositum ratio sancti thome supponit.

¶ Sexto causalitas exemplaris in deo causalitatem efficientie non excedit sed pro eodem instanti est causa exemplaris infinitorum cum sit exemplar in actu omnium que sunt et que possibilia sũt ergo pro eodem instanti poterit esse causa effectus infinitorum. Item quicquid deus intelligit videtur producere posse sꝫ cõstat ꝙ intelligit oĩa factibilia que sunt infinita et simul ea cognoscit ergo videtur ꝙ simul ea producere possit non enim videt

maior repugnātia ꝙ res simul existant in rerū natura. ꝙ̄ ꝙ simul existant in diuina intelligentia.

¶ Septimo deus potest sub qualibet specie producere aliquod indiuiduū alias ista species esset ens prohibitum et implicaret contradictionem sed species figurarum sunt infinite ergo poterit deus producere simul et in actu infinita indiuidua. Itē deus potest facere quicquid est de perfectione vniuersi sed de perfectione vniuersi est ꝙ oēs species sint in actu secundum aliquod indiuiduū ergo de⁹ hec facere potest.

¶ Octauo si deus non posset infinitas animas simul pducere aut hoc esset quia aīe possibiles nō sunt infinite aut quia non sunt possibiles esse simꝉ Sed manifestum est ꝙ non potest dari primū quia omnes anime possibiles sūt necessario infinite si enim essent in numero finito tunc vltra illas nō posset fieri alia aīa vnde cū constet si mundus ineternū duraret continuari posset genera⁹ hoīm constat etiam ꝙ continuari posset in infinitum creatio animarum. Secundum etiam dari non potest. quia nec anime sunt ad seinuicem contrarie qui possint esse simul nec est etiam de rōne ipsarum successio sicut de ratione temporis aut alicuius alterius successiui cui repugnat ꝙ omne eius partes sunt simꝉ nec deus cogitur ad corrūpendum aliquā. ergo nō apparet ratio quare deus nō possit producere animas infinitas. Item de⁹ potest cuilibet speciei cōferre suam propriam passionē in actu. vnde potest subiectum reducere ad actū passioni debitum. Sꝫ finitas et infinitas sunt proprie passiones quantitatis. potest ergo deus facere quantitatem aliquā infinitam in actu quia hoc est actus infiniti.

¶ Nono Auicen. dicit secundo methaphisice ꝙ si poneretur linea infinita adhuc esset i specie linee et in genere quantitatis et per cōsequens non repugnat rationi linee ꝙ sit infinita sed deus potest facere. quicquid nature non repugnat ergo potest facere lineam infinitam aut magnitudinē aliquā Item phūs dicit in 3° phi. ꝙ si posset procedi in infinitum in magnitudine scdm appositionē tunc esset possibilis magnitudo aliqua infinita in actu vnde dicit Cōmen. C. 61. ꝙ si magnitudo habet potētiam vel naturam crescendi in infinitum tūc enim est possibile vt in actu inueniatur infinita mensura vel magnitudo sed manifestum est ꝙ in ordine ad diuinam potentiam magnitudo habet naturā crescendi in infinitum posset enim deus addere aque maris tantundē et amplius et iterum amplius semper in infinitū cū aqua sit quoddā homogenū. nec sibi determinet aliquam certam quantitatem ergo poterit deus facere magnitudinem infinitam in actu.

¶ Decimo arguitur quia cum deus immediate se solo quālibet entitatem posset conseruare se solo sine quacunqꝫ que non est de eius essentia poterit alicuius proportionis quālibet partem in cōtinuo existentem a qualibet alia diuidere actualiter eiusdem proportionis que non est pars eius et quālibet talium conseruare in esse quo facto erit actualiter multitudo infinita distinctorum non facientium de per se vnum nam tales proportionabiles partes sunt infinite verbigratia. prima medietas totius et prima medietas secunde medietatis et etiam prima medietas medietatis alterius et sic consequenter quarum nulla est pars alterius. Item posset in instanti initiante cuiuslibet partis proportionabilis temporis vnius hore producere vnum angelum et sic consequenter et productum conseruare ergo deus potest facere īfinitam actu multitudinem angelorum. Antecedēs patet quia nichil impossibile nec aliqua īcompossibilia includit. consequentia probatur nā dato casu in fine seu in instanti terminante totam horam essēt simul actu infiniti angeli sicut in ipsa hora sūt infinite ptes proportionabiles

¶ Undecimo ex eo ꝙ ponitur aliquod corpus infinitū nulla cōtradictio implicatur cū infinitas nō tollat rationem magnitudinis vel eam aliquid necessario consequēs nec ecōuerso magnitudo ratio nem infinitatis Unde hec nullam incompossibilitatem includunt. Item arguitur ꝙ posset deus facere aliquod corpus infinitum secundum longitudinem. et sumo vnum corpus longum palmis decē et latum vbiqꝫ palmo vno constat ꝙ in isto sūt partes proportionabiles infinite quarum quelibet secundum dimensionem latitudinis illius totius est vnius palmi et per consequens quelibet equalis cuilibet ꝙuis secundum aliam dimensionem nulla alteri sit equalis. Tunc sic Possibile est deum omnes huius continui partes diuidere et secūdū illam dimensionem qua sunt equales coniungere et vnire ita vt constituant vnam magnitudinem sicut nunc constituunt ergo deus potest facere vnū corpus longitudinis infinite in vnam partem antecedens non videtur esse dubium apud aliquē catholicum consequentia tamen patet quia tunc tale corpus haberet in longitudine sua infinitas partes eiusdem quantitatis scilicet palmalis.

¶ Duodecimo nam data aliqua magnitudine cuiba potest deus in cuiuslibet partis proportionabilis vnius hore instanti initiante cuilibet lateri illi⁹ magnitudinis addere equalem illi magnitudī cuiuba mque vnam per se magnitudinem constituant simul ergo potest facere deus magnitudinem vndiqꝫ infinitam consequentia patet quia in instāti terminante horam erit vndiqꝫ magnitudo infinita Et antecedens patet vnde sōcinas dicit quosdam thomistas dixisse deum posse facere infinitum forteqꝫ sanctus thomas. dicit quo. 12. articu. 2. ꝙ infinitum in actu non repugnat potentie dei absolute vide distinctionem Itē suppono ꝙ i īfinitum deus potest augere magnitudinem quia magnitudo et quātitas est ex se interminata tunc pono ꝙ sint alique magnitudines a. b. constituentes angulum cuius basis sit c. magnitudo ꝛ ꝙ descēdib⁹. b. ꝛ. c. magni⁹ a tm̄ eleuet ex pte que constituit angulū cum. b. vt sit equedistans ipsi b. cum hoc etiā pono ꝙ cōtinue dū

eleuatur magnitudo a/de⁹ augeat eā tñ ꝛ similiter b. indirectū ꝙ concurrant actualiter toto tempore precedente instans quo primo erunt eque distantes tunc in fine ille due linee erunt infinite ergo deus potest facere infinitum. Añs patet qꝛ alias sequitur ꝙ non semper prius concurrebant.

¶ Tertiodecimo quecunqꝫ deus potest producere successiue illa simul potest producere actu sꝫ ponendo mundi eternitatē deus produxit equos infinitos successiue. Item frustra est potētia que nō reducitur ad actum sed deus habet potentiam infinitam ergo potest producere infinitum Item plus potest deus ꝙ̄ creatura sed scd̄m aristo. sol successiue producit infinitos dies ergo de⁹ potest simul talia producere. Item tota diuisio continui est euacuata ergo deus potest facere quodcūqꝫ continuū esse diuisum in infinitas partes qꝛ diuina potētia equatur sue cognitioni Añs patet quia si restat aliqua pars diuidenda per respectum ad cognitionē ergo diuina cognitio non fertur super illā partem Si eñ in suo conspectu reliquitur vlterioꝛ diuisio tunc esset in potentia suus intellect⁹ ad intelligē dum illā ptem diuisibilem.

¶ Quartodecimo oīa futura scd̄m. s. t. sunt deo p̄sentia sꝫ talia sunt infinita ergo infinita actu existunt per respectū ad diuinā scientiam. Itē capio totā magnitudinem quā deus cognoscit illa est infinita quia cognitio dei non terminatur precise ad aliquod finitum. Itē grauiori pctō debetur aliqua pena que nō debetur minori sed quelibet pena finita debetur mīmo pctō qd̄ probatur quia minimū maluꝫ culpe est grauius quodlibet malo pene etiā malū venialiter. S. T. in 4°. ergo maiori pctō debetur aliqua pena infinita ergo dabilis est pena infinita. Item si deus ageret necessitate nature tūc produceret infinitū quia infinitus est ergo ꝛ modo tenet ꝯña quia non est minoris virtutis nūc ꝙ̄ tūc Item partes proportionabiles continui pares distinguntur ab impibus ergo deus posset corrūpere omnes partes pares relictis imparibus in suis locis et tunc esset infinita multitudo rerū separatarum et voco partē proportionabileꝫ imparē tertiā 5.7.9. vndecimā.

¶ Ad primū dicitur ꝙ infinitum proprie quantitati cōuenit et cōsequenter materie forma autem nō est diuisibilis nisi per materiā sed notandum ꝙ. s. t. hic ponit duplicē diuisionem quedā est formalis ꝛ sic due intelligentie distinguntur per diuersas differentias alia est materialis et hec facit numeruꝫ de predicamēto ꝙ̄titatis vnde albertus dicit. c. 12. tra. 2. 3. phi. ꝙ numerus scd̄m latinā linguam dicitur mitus memeris est aūt memer diuisio. Sed querit an tempus et motus celi habent infinitatem a materia. Dicendū ꝙ tempus habet infinitas partes scd̄m prius et posterius et non precise rōne materie Sed queritur de toto tempore cathegoreumatice An ipsū sit infinitum dicendū ꝙ sic in potētia Sed contra scd̄m phm̄ infinitū habet rationē partis sed totum tempus non habet rationem partis forte dicis ꝙ tempus infinitū non debet dici totuꝫ quia totum et perfectum idem sunt tempus auteꝫ est infinitum et similiter motus celi vel forte dicis ꝙ motus celi nō est infinitus scd̄m aristo. nisi in potentia. Contra. s. t. dicit. i. per. q. 10. ar. 4. ꝙ si mot⁹ celi semp duraret tempus nō mensuraret ipsuꝫ secundū suā totā durationē cum infinicum nō sit mēsurabile hoc aūt non est verū nisi de infinito ī actu forte dicis ꝙ si aliquod esset infinitū. ipsū nō esset pars quia capto aliquo absolute infinito tūc nichil est quin sit pars eius ergo ipsum non est pars alicuius alterius ergo est totū dicendū ꝙ infinitas in potentia oritur a materia et illa haber rōnem ptis

¶ Et per hec patet ad alia.

¶ Ad tertium dicit capre. ꝙ forma separata non ageret neqꝫ transmutaret materiam propter duas rōnes Prima quia agere ꝯuenit singularibus forma aūt separata nō est singularis sꝫ est velud idea platonica. S. T. quo. 7. ar. 10. Iteꝫ nichil fit nisi a sibi simili nichil aūt fit nisi ꝯpositum ergo forma separata non ageret et hoc ꝯfirmatur ex sctō tho. 3. parte. q. 76. ar. 7. vbi dicit ꝙ accidentia corporis xp̄i non possunt immutare mediū quia non habent habitudinem ad locum. Unde nec eius caloꝛ calefacit digitum sacerdotis nec eius albedo videtur idem patet ex prima parte. q. 10. arti. 2. et propter hoc dicit ꝙ angelus nullam formam absolutam potest imprimere sed contra hoc arguitur ex. S. T. 1. parte. q. 56. ar. 1. nichil differt ad hoc ꝙ forma sit principium actionis ꝙ sit inherens vel ꝙ sit per se subsistens et exemplificat de calore dicit etiam auicena ꝙ si caloꝛ esset a materia expoliatus per seipsum ageret absqꝫ materia vt dicit sāctus tho. de potentia. q. 3. arti. 1 arti. 5°. Forte dicis ꝙ miraculose posset agere Cōtra tūc nō ꝓbaret intentū prima pte. qꝛ per hoc vult probare ꝙ angelus itelligit se per seipsū naturaliter ideo dicitur ꝙ actio forme separate non est infinita vt patet de intellectione angeli gregori⁹ ad hec argumēta aureoli dicit ī primo aliquid posse moueri in instāti Sed cōtra mot⁹ est actus entis in potētia ergo repugnat totū motū esse simul Itē nō pōt idē eē in eodē instanti esse in termino a quo et in termino ad quē sꝫ hoc ipse negat Cōtra tūc mot⁹ nō esset ens successiuū Dico ergo ꝙ subiectū nō est capax infinite qualitatis et qualitas habet determinatū gradū itensionis ideo caloꝛ infinitus nō produceret calorem infinitū in subiecto Sꝫ dices quare tu cōcedis infinitū ītēsiue ꝛ nō extēsiue et ꝙ caloꝛ separat⁹ nō habet determinatum gradū sicut alie res naturales certā quātitatem. De cōprehēsione dicitur nō seqꝛ hoc cognoscit īfinita ergo cōprehēdit deū vt dicit S. T. de veri. q. 20. ar. 4. ad primū quia aīa xp̄i habet cognitionē quodāmodo infinitam vnde cognoscit infinitos gemitus futuros vel infinitos hoīes futuros si gña hoīm in futuro ī infinitū duraret ꝙ deus facere possit secūdū. s. t. nūqꝫ tamen essent infinite anime in actu licet ergo aliquis cognoscat infinita tamen non sequitur ꝙ cognoscat omnia factibilia a deo et per ꝯñs non cōprehendit ipsum.

¶ Ad secundum dicitur ꝙ quantitas est finita se-

cundū intensionē qr recepta fuit subiecto Ad aliud negatur scḋla qr albedo separata haberet eē receptū et finitum et determinatū ad certam speciem licet esset infinita 4m ad separationem albedinis .S.T.1.p.q.5.ar.2.ad 4. et in 3o.di.13.q.1.ar.2.q.2.dicit ꝙ nulla albedo posset esse intensior ꝙ̄ albedo separata Notandum preterea ꝙ. S.T. dicit vnum infinitum posse esse maius alio et ideo ꝯtus infinita non equaretur ipsi deo de veri.q.2.ar.9.dicit ꝙ nichil prohibet infinitū vnomodo esse finitū aliomodo vt si esset corp⁹ infinite longū et finite latū eius albedo est infinita secundū extensionē et finita secundū intensionē et posset illō corp⁹ pertransiti secundū vnā dimēsionē s. latitudinem. Item sanct⁹ tho.quod.9.ar.1.ꝙ predictū corp⁹ posset esse min⁹ alio corpore ꝙ̄ eēt īfinite longū et latū sic etiam calor separatus dato ꝙ esset īfinite virtutis tamē adhuc excedētur a deo idem habetur 3a.par.q.10.ar.3.3m.vbi dicit ꝙ nichil prohibet eē plura infinita secūdum vnā dimensionē et ꝙ in duabus lineis infinitis sunt plures partes ꝙ̄ in vna vnde numeri pares et impares sunt plures ꝙ̄ pares.

¶ Ad quartū dicitur ꝙ deus infinita alia genera et infinitas species ꝓducere posset de po.q.1.ar.1.ad nonū et ideo nūꝙ̄ est exhausta. Alia nō sūt ꝯtra nos qr nō ponim⁹ calorē ī subiecto eē infinitū nec aliud accidēs Cōtra tarditas alicui⁹ mot⁹ ē infinita ponēdo ꝙ resistētia ꝯtinue augeatur sic ꝙ sit maior ꝙ̄ grauitas descēdentis, tunc illud graue sēper tardius descender dicēdum ꝙ in nullo instāti erit infinita in actu.

¶ Ad quintum dicetur 2o de anima Videtur ꝙ illa ratio solum probat ꝙ naturaliter non est dabile infinitum alie aūt rōnes ꝙ nullomodo de numero oīm pūctoꝝ dr̄ ꝙ nō est actualis sꝫ potē̄alis vt supra dctm ē Sec⁹ aūt est de aiabus actu separatis.

¶ Ad 6m dr̄ s.t.de ve.q.2.ar.10.ad 1m.ꝙ rōes q̄ sūt i mēte dīna sūt ꝓductie creaturaꝝ ꝑm modū quē patitur ratio creature hoc est successiue vnde licet rationea illꝫ i mente diuina sint imateriales tamē producunt res materiales. Si queratur an deus cognoscat infinita actu dicit ꝙ sic ar.9.sed contra quo.9.ar.primo ad 2m dicit ꝙ esse infinitum repugnat ei qō est esse actu.et ideo in intellectu nō habet verbum phī aūt qui posuerunt infinitū esse in actu propriam vocē ignorauerūt ex quo patet ꝙ infinitum in actu nō est intelligibile. alias esset producibile quia non erit impossibile apud deū oē verbum ergo deus non intelligit infinita actu. Quod si ꝓcedas Contra quicunqꝫ intelligit aliquā propōnem pfecte ille perfecte intelligit subiectū sed deus perfecte intelligit hanc propōnem nullū est infinitū in actu ergo perfecte intelligit predicatum dicendū ꝙ deus non intelligit cōponendo et diuidendo 2o dico ꝙ deus actu cognoscit ea q̄ erūt infinita scd̄m successionē temporis. Quidem dicit ꝙ deus nō est exēplar infiniti sꝫ finitoꝝ in īfinitū Ad aliud a quibusdam negatur maior qr intelligit malū et tamē non producit malū Contra phūs 2o tho. arguit ꝙ scire et intelligere nō sūt idem. quia contingit plura scire ꝛ vnum solū intelligere ergo si deus plura intelligat ꝙ̄ poscit producere sequitur ꝙ suū intelligere non sit idem cū sua poten͡a et ꝙ sua potentia ab aliquo excedetur Alij dicunt sicut ad pcedens ꝙ ea potest se producere successiue vel ꝙ infinita potest producere sincathegorematice et in sensu diuiso hoc est non tot quī plura.

¶ Ad septimum quō dicunt ꝙ species non sūt infinite sed in infinitum sunt dabiles species. Sed dicatur sicut ad precedens.

¶ Ad octauum patet repugnantia ex supradictis S.T.1.p.q.7.ar.3.ad primū dicit geometer non indiget linea infinita actu sꝫ finita a q̄ potest subtrahere quantū sibi placet quia ita bene fiunt demonstrationes de paruo triangulo et magno sꝫ dices oēs triāguli sunt equales absolute qr equātur duobus rectis recti aūt sūt equales ex pncipio geometrie Preterea.s.t. ibidem ar.3.dicit ꝙ licet infinitū nō sit cōtra rōnem magnitudinis in coī tamē est cōtra rōnem cuiuslibet speciei eius. Ad aliud dicitur ꝙ passio infiniti reducitur ad actum incompletum ꝑ vnam diuisionem Si dicatur homo est actu risibilis quia risibile est passio eius sed infinitum priuatiue est passio quantitatis ergo hoc modo quantitas est actu infinita. dicendum negando cōsequentiam quia actus determinet infinitum.

¶ Ad nonum dicitur ꝙ cōditionalis nichil ponit et aliud patet ex dictis.

¶ Ad decimū dicitur ꝙ multa sūt distincta que tamen deus non posset separare. Secūdo dicitur ꝙ aliqua copulatiua est impossibilis cuius quelibet pars est possibilis et cuilibet alteri cōpossibilis in particulari vt patet de hac quilibet homo currit et sor. est et sor. non currit vltima eñ pars potest stare cum sola prima post mortē sortis.

¶ Ad vndecimū patet ex dictis nec amittitur casus nec in sēsu composito conceditur esse possibile deū quālibet partem cōtinuare cū alia scd̄m longitudinem in sensu tamen diuiso quelibet pars posset cum alia parte continuari Et ita dicatur ad duodecimū. Si dicatur non minoris potentie est deus ꝙ̄ infiniti angli si essent sꝫ infiniti angeli si essent producerent simul omēs infinitas cogitationes et ignis inferni cruciaret infinitos dempnatos si essent ergo deus hoc potest se solo Negatur ꝯsequentia si em̄ esset alius deus ille posset ꝓducere alium spm̄ sctm̄ et tamen deus pater hoc non potest.

¶ Ad 13m et 14m patet ex supradictis.

¶ Quartus phisicorum.

¶ Circa quartū librū phisicoꝝ queruntur quinqꝫ Primo an rō sit in seipso. Scd̄o an locus est imobilis et equalis locato. Tertio an idē est in pluribus locis. Quarto an sit dabile vacuū. Quinto an in vacuo fiat motus in instanti.

AD primum sic proceditur videtur ꝙ idem sit in seipso quia aīal est in homine et tamen animal et homo idem sunt ergo ꝛc. Sed contra est philosophus

¶ Notandū ꝙ ad philosophum pertinet determinate de loco sicut de infinito Probatur trib⁹ rationibus phī Prima qr oē qō est coē oīb⁹ naturalibus est de phī cōsideratione locus autē est l moi igitur

Minor probat rõne antiquoꝝ quia q̃d nꝰ est nusq̃ est vt nusq̃ est chimera ergo omne q̃d est alicubi est et per p̃ñs locus est cõis oĩbus entibus et licet hoc argumentũ sit sophistice factũ valet tamẽ grã materie scd̃m opinionem antiquorũ qui credebant nullã esse entia nisi corporalia ꝛ sensibilia quia nichil aliud cognouerunt et nõ posuerũt methaphisicam esse distinctã a phisica Scd̃a phisicus habet principaliter cõsiderare de motu locali qui est maxime cõmunis quia cõuenit celo. cui non cõueniũt alij motus est etiaꝫ magis proprius alijs quia est perfectꝰ et cõtinuus sꝫ ad cognoscẽdum motũ localẽ oportꝫ cognoscere locũ igit̃. Tertia de illo est a sapientibus determinandũ de quo sũt magne dubitatiõnes in sua scientia sed sic est de loco i phisica vt postea patebit. ¶ Notandũ preterea q̃ phũs tripliciter probat locũ esse aliquid primo quia illud est aliq̃d in quo corpora successiue recipiũtur sed sic est de loco quia vbi nunc est aer ibi postea recipit̃ aqua recedente aere vñ sicut est materi[a] [T]ertia diuersarum formarum per quas cognoscitur [i]ta locꝰ est receptiuus diuersorum locatoꝝ. Scd̃o illud est aliq̃d ad quod corpora naturaliter mouẽtur sed entia naturalia naturaliter mouentur ad sua loca Sed cõtra terra naturaliter mouetur ad suum centrũ mũdi et tamen illud non est suus locus. Tum quia 3º phi. dicitur q̃ omnis locus est finitus. tum quia oĩs locus est sup̃ficies. Item tertio phi. T. C. 49. dicitur q̃ licet ignis et terra habent loca determinata non tamẽ aqua et aer Dicendũ q̃ duplex est locus vt dicit gilbertus porretanus scꝫ simplex et compositus Centrũ aũt est locus simplex terre. Secundo dicitur q̃ aer dicitur habere locum indeterminatum quia locus aeris non est absolute sursum et deorsum sed respectu terre est sursũ ꝛ respectu ignis est deorsum. Item arguitur q̃ nõ est successiue idẽ locus aque et aeris quia locus aque aliquando est aer et tamen locus aeris non est aer quis quando aer venit ad locũ vbi erat aqua tunc ille aer continuatur alteri aeri et sic precedens superficies corrumpitur. Dicendum q̃ non oportet vniuersaliter q̃ sit idem locus aque et aeris. Si queratur de loco ipsius ignis dicendũ q̃ est esse sursum simplicit̃ sed contra aliqua sunt supra sperã ignis dicenduꝫ q̃ licet planete sint supra igneꝫ nullũ tamẽ elemẽtum est supra ipsum. Tertio arguitur per dicta antiquorum ponentiũ vacuũ esse sed vacuũ est locus ergo locus est. Quarto hesiodus poeta dicit q̃ elementa et corporum productionem erat vacuũ scꝫ chaos locus et receptaculuꝫ oĩm corporum ex quo postea facta est terra Et licet hec non sint vera tamen iuuãt ad probandã conclusionem intentã vñ mirũ est q̃ gregorius in prologo primi. q. 2. ar. 2. nõ meminit se legisse post demõstrationes argumenta non demonstratiua Si autem queratur an argumenta topica post demonstrationem aliquid producant vel nichil dictum est in logica.

¶ Notandum preterea q̃ locus non est nec materia nec forma vel spacium extñs inter latera continentis habens tres dimensiones vt antiqui ymaginabantur probatur quinq̃ rationibus philosophi Prima quia materia et forma non separantur a re cuius sut sed locus separatur a locato ergo vt vas a vino differt tamen locus a vase quis locus est immobilis. Secũda ratio quia locus est extra locatuꝫ materia autem et forma non sunt extra compositu Tertia ratio ꝯtra platonẽ ydee ꝛ numeri secundũ ipsum participabantur a materia/ergo si locus esset materia sequeretur q̃ ydee essent in loco q̃d est contra ipsum dicentẽ q̃ nusq̃ sunt. Quarto materia et forma sunt in loco sed nõ omnis locus est in loco alias procederetur in infinitum Quinto corrupta re corrumpitur forma non autem locus ergo locus non est forma. s. substantialis licꝫ sit superficies que est forma accidentalis corporis continentis vnde in dolio continente vinũ duplex est superficies. s. cõuexa et est superficies exterior alia est concaua et est interior et ita dicatur in alijs corporibus habentibus duas superficies terra enim nõ habet nisi superficiẽ conuexam ¶ Notandum preterea q̃ pithagoras posuit infinitum quiescẽ q̃ est in seipso ideo oportuit scire q̃ octo modis aliq̃d est in alio vt patuit in antepredicamentis Itẽ q̃ aliquid sit in seipso põt dupliciter intelligi Primo secũdum alterũ. i. secundũ partem quia videlicꝫ vna pars continet aliã partẽ et sic totum gratia vnius partis dicitur cõtinuis et secũdum aliã cotentum sicut homo dicitur albus secundum partem vel q̃ habet corpus album Secundo idẽ est in seipso primo et hoc dupplicitcr vno modo primo et per se ita q̃ immediate cõtineat seipsum et secundum totuꝫ cõtineatur Alio modo q̃ idem sit in seipso primo ꝛ per accidens vt si vnum corpus sit in alio et illud aliud iterum sit in primo tunc primum diceretur eẽ in seipso primo et per acidens primo quidem. i. secundum se totum.

¶ Conclusio licet idem possit esse in seipso secundum alterum non tamen alijs modis prima pars patet quia alicuius totius vna pars continet aliaꝫ totum etiam est qui partibus et econuerso ergo idẽ cõtinetur in seipso quia quicquid continet cõtinẽs cõtinet et cõtentum 2ª pars pꝫ inductiue p̃ modos essendi in. Item impossibile est q̃ idem secundum idem sit cõtinens et contentum Item ĩpossibile ẽ q̃ totum sit in aliquo extrinseco secundum se totũ et quod illud extrinsecum secundum se totum sit in primo toto alias duo corpora essent simul vt si homo sit in naui ꝛ nauis in homine.

¶ Contra hec arguitur primo probando q̃ locus non sit rationibꝰ antiquoꝝ obijcit enim zeno vel locꝰ est substãtia vel accñs Si primũ aut est substãtia corporalis aut spiritualis Nõ secũdũ q2 nullũ corpus mouet̃ ad spirituale Itẽ substãtis spiritualis nõ hꝫ differẽtias loci q̃ sũt sursũ et deorsum nec locus est corpus quia locus et locatum sũt simul duo autem corpora non sunt simul nec est accidens locantis quia proprietas loci nõ refertur ad locans sed ad locatum nec est accidens locati quia alias locus esset in locato q̃d est absurdum quia locatũ ẽ ĩ loco et propter hoc argumentum phũs tractat de modis essendi in. Item arguitur q̃ corpus sit locꝰ si aliquid sit quia habet tres dimẽsiones scꝫ longi

tudinem latitudinem et profunditatē.

¶ Secundo si corporis sit sit aliquod receptaculū quod sit locus eadem ratione erit aliquis loc⁹ superficiei ꝛ puncti quia sicut in loco aque recipitur aer ita vbi erat superficies aque recipitur superficies aeris sed punctum non est in alio pūcto quia duo indiuisibilia ꝗtitatis cōiuncta non sunt nisi vnum quia sūt in eodē situ g⁹ punctū nō est in loco. Item locus nec est elementū nec ex elementis ergo nihil est antecedens patet qꝛ non est corpus.

¶ Tertio oē quod est in naturalibus est causa alicuius sed non sic est de loco qꝛ nec est materia nec forma nec finis qꝛ locus est propter locata et non econuerso. Item quicquid est/est in loco sed locus non est in loco igitur. Forte dicis ꝙ aliquis loc⁹ est in loco per accidens scꝫ ratione sui subiecti. Contra ideo locus non est forma nec materia quia ista sunt in loco quod tamen non est verū per se qꝛ ps non est per se in loco sed totū compositum.

¶ Quarto arguitur ꝙ locus sit forma rationibus eorum qui dixerūt ꝙ sicut entiū aliud per se aliud est per accidens ita locorum quidā ē cōis qui ē fm aliud. Alius est proprius in quo scꝫ res proxie cōtinetur. Unde sortes est in celo tanꝗ in loco cōi ꝛ est in aere proximo tanꝗ in loco ꝓprio vnde locus proprius est qui immediate terminat locatum sed terminare pertinet ad formam per quā vnaqueqꝫ res est indeterminata specie ꝛ finita ergo locus ē forma. Item res naturaliter mouetur ad formam naturaliter aurē mouetur ad locū vnde multa cū separantur suis locis corrūpūtur ergo loc⁹ ē forma.

¶ Quinto arguitur ꝙ locus sit materia quia loc⁹ est receptaculum rerū sed omnis forma recipitur in materia ergo materia est locus. s. formarū Itē locus est superficies/superficies autē est materia quia est subiectum accidentiū albedo eīm est in superficie corporis.

¶ Sexto arguitur ꝙ idem sit in seipso quia oē corpus est in loco et non est procedere in infinitū ergo est deuenire ad aliquod corp⁹ quod est in seipso Forte dicis ꝙ aliquid est in seipso per accidēs tūc quero scōm quem modū essendi in ꝛ nullus potest assignari nec sufficit ad hoc ꝙ aliquid sit in seipso ꝙ pars eius sit ī eo quia ad hoc ꝙ ethiops dicatur albus non sufficit ꝙ pars sit alba.

¶ Ad primum dicitur ꝙ locus est accidens ꝛ licet habeat tres dimensiones ꝗtū ad continētiā quia continet locatum habens longitudinē latitudinē et profūditatē essentialiter tamē ē supficies. Ad aliud dicitur ꝙ non est simile de puncto et alijs qꝛ punctum non est proprie in loco.

¶ Et per hoc patet ad secundum Secundo dico ꝙ loc⁹ bene est in aliquo tāꝗ accidens ī subiecto sꝫ non sicut locatum.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ locus aliquomodo est cā finalis quia entia naturalia mouētur ad sua loca.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ terminare aliter conuenit loco et aliter cōuenit forme quia forma est terminus intrinsecuꝫ et essentialis rei non autem locus. Ad aliud negatur consequentia per idem.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ materia recipit formam intrinsece locus autem non recipit locatum intrinsece. Ad aliud dicitur ꝙ non omne subiectum accidentis est vera materia Quidam dicunt ꝙ albedo non est in superficie quia alias corrumperetur quando duo corpora alba continuantur quia tunc due superficies desinunt esse et generatur vna noua sed hoc videtur contra phi. T. c. 25. vbi dicit ꝙ albedo non est primo in corpore sed superficie.

¶ Ad sextum dicitur. S. T. le. 4. aliquando aliquid dicitur esse in seipso non secundum intellectum affirmatiuum sed negatiuum. Et est notādū secundum. S. T. 1a parte. q. 42. ar. 5. ad. 1m. Et in primo sen. di. 19. q. 3. ar. 2o. ad 1m. ꝙ ari. nō expresse posuit oēs modos essendi in ꝛ ideo esse in tempore reducitur ad illum modum quo aliquid dicitur esse in loco secundum etiam theologos pater est ī filio et econuerso sed an est in seipso dicit. s. t. contra gēti. li. 4. c. 9. ꝙ non.

¶ Ad argumentum capitale dicitur ꝙ homo et animal ratione [illegible] runt licet sunt idem re. An ergo seclus[illegible] tellectu animal est in homine.

Ad secundum sic proceditur videtur ꝙ locus non sit immobilis et equalis locato quia si locus est equalis locato augmentato locato augmentatur locus ꝛ sic erit mobilis Itē 3o. phi. T. c. 48. dicitur ꝙ est idem locus totius et partis sed pars et totum non equantur inter se ergo locus non est ē equalis locato Sed contra est phūs.

¶ Respondeo dicendū ꝙ consequēter phūs inqꝫ quid sit locus et ponit quattuor ꝓprietates qꝛ accidentia magnā partē cōferunt ad cognoscendum quod qd est vt habetur primo de aīa. Prima ꝙ locus continet locatū non est tamē aliquid ei⁹ ꝛ per hoc excluditur forma. Scđa ꝙ locus proprius nō est neqꝫ maior neqꝫ minor locato sed est sibi equalis. Tertia omne locatū habet locū licet nō semp eundem. Quarta ꝙ in loco inueniūtur differentie positionum ex natura rei distincte vnde ꝙ aliquid sit sursum non est solum per respectū ad nos sꝫ qꝛ illic feruntur leuia et aliquid dicitur deorsum quo scꝫ feruntur grauia. Unde semper feruntur ad eūdem locum et sunt sex drīe de numero sex distantiarum. s. ante et retro dextrorsum et sinistrorsum sursum et deorsum et sunt ptes et species loci fm S. T. le. i. vbi etiā dicit ꝙ locus habet quandā potentiam et virtutē conseruandi locata et propter hoc locatū tendit in suum locum desiderio sue cōseruationis non tamen ꝙ locus habeat virtutē attractiuā nisi sicut finis dicitur attrahere. ¶ Notādū preterea ꝙ quattuor hic ponūtur [illegible]itiōes diffinitiōis pulcherrime. Prīa ꝙ bona diffinitio ostēdat qd sit res Scđa ꝙ p talē diffinitionē soluāt obiectiones que fiūt circa diffinitū. Tertia ꝙ p eam manifestentur proprietates diffiniti qꝛ diffinitio est mediū ad ostendendum passiones de diffinito. Quarta ꝙ per talē diffinitionē possint cōcordari discordie que possunt accidere circa diffinituꝫ Ex diuersitate opinionum.

¶ Notandū preterea quattuor esse suppōnes si-

ne perambula ad inuestigandum diffinitionē loci. Prima est quod non quereretur locus nisi esset mot⁹ localis ad augmentationē tñ ex consequēti reqritur locus quia quod augetur maiorē locū occupat. Secunda eorum que mouentur localiter quedam mouentur per se vt compositum per se subsistens. Alia per accidens et hoc dupliciter. primo quia sūt partes totius. secundo quia sunt accidentia eius. Tertia quod nichil est in loco cōi nisi quia est in loco pprio. Quarta locus ē diuisis a locato quia alias semper moueretur ad motum locati quod est falsū quia homo pt moueri in naui dato quod qescat nauis

Notandū preterea quod tripliciter intelligitur locum esse equalē locato. Primo q̄ntum ad continentiam quia scz continet locatum et nichil amplius. Secundo q̄ntum ad dimensiones quia scilicet diametri siue linee procedentes a centro loci ad superficiem continentis sunt equales cum lineis protēsis a centro locati ad eius superficiem connexam. Tertio q̄ntum ad mensuram superficierū sic quod superficies cōuexa locati et cōcaua locantis que dicitur locus sint equales hoc est quod sibiinuicē suprapposite non excedant seinuicē.

Conclusio predictis tribus modis locus ppri⁹ est equalis loca. ptz scd̄m aliquos quia locus pprius est qui continet corpus locatū et nichil ampli⁹ ergo non est maior vel minor locato alias esset locus vacuus vel corpus sine toto.

Notandū preterea ad inuestigandū diffinitionem loci quod locus non est forma vt supradictuz est nec spacium probatur sic quia si esset tale spacium distinctum a locato sequeretur quod simul essent infinita loca quia secundū illam positionē dū aliquod corpus est totum in loco ibi sunt alie dimensiones spacij separate a dimensionibus ipius corporis et in locato sunt infinite partes si quecunq pars diuidatur a toto ipa erit per se in loco et per hoc quod diuiditur nullus fit locus de nouo ergo ibi pri⁹ erant infinita loca simul scz oim partiū nec valet dicere quod per diuisione causetur nouus locus quia dimēsiones locati distinguntur a dimensionibus loci ergo ad dimensionē vnius non sequitur diuisio alterius. Secūdo sequeretur quod loci esset locus. qr qñ continens trāsmutatur localiter ad aliud locum tunc hmōi spaciū transmutatur in continente ergo simul erit cū alio spacio dicēdū ergo quod locus ē terminus siue superficies corporis continentis.

Conclusio secunda locus est immobilis patz qr scd̄m phm̄ locus et vas differunt per hoc quod vas est mobile non autē locus. Et ideo dicit phūs quod magis fluuius totus dicitur locus nauis q̄ hec aqua quia totus fluuius est magis immobilis. Et sciendum quod in loco duo sunt. s. materiale et hoc est superficies cōcaua continentis que mobilis est per accidens. Aliud est formale quod est ordo vel situs respectu alicuius immobilis et sic locus est penitus immobilis.

Contra hec arguitur vltima sphera est in loco et tamen ille locus non est equalis locato quia vltia sphera nō habet aliquid sibi equale. Forte dicis quod vltima sphera est in loco per accñs. s. scd̄m suas partes. Contra per S. T. in 4°. dis. 10. ar. 3. q. 4. qd̄ per se mouetur localiter est per se in loco ergo celum non est per accidens in loco. Item partes celi nō sunt diuise nec sunt in loco nisi per accidens et oē per accidens debet reduci ad p se ergo vltia sphera non est in loco per suas partes sed per se primo Item partes celi non sunt actu in loco vltima aūt sphera est actu in loco. Forte dicis cū S. T. opus. 52. c. 2. sicut auerrois quod vltimum celuz est in suo loco per suum centrum quod est immobile et circa qd̄ mouetur contra scd̄m philosophum celum est in loco per accidens sed solum dupliciter aliquid est in loco per accidens scz vel sicut pars in toto vel sicut accidens in subiecto cum ergo centrū vltime sphere seu centrum mundi sit omnino extrinsecum celo sequitur quod per suum centrum non debet dici in loco per accidens.

Secundo locus est superficies locatum autem est corpus sed sicut linea in infinitum excedit punctum. Ita corpus in infinitum excedit superficiez per suam latitudinem. Forte dicis quod licet excedat secundum essentiam nec vt sic est ibi equalitas qr equalitas est rerum differentiū in eadē quantitas tamen est equalitis secundum continētiam. Contra omne continens est maius contento sed locus continet locatum igitur.

Tertio impossibile est scd̄m euclidē circa idem cētrum describere plures circulos equales quorum vnus contineat alterum sed locus continet superficiē connexam locati ergo non est equalis sibi. Item secundum geometriam si ex vna linea fiat triangulus et ex alia linea equali fiat quadratum tunc spacium contentum a quadrato est maius q̄ spaciū cōtentum a triangulo et tamen linee circundantes sunt equales vnde tūc vocantur figure ysoperimetre quia habent circumferentias equales. Exemplum in solidis tetracedron exacedron et sphera aliquando habent superficies equales et tñ sphera est capacissima quia intra equalem superficiem habet maiorem corpulentiam alijs.

Quarto celum saturni continet celum iouis et locat ipsum et tamen est maius eo et totus fluui⁹ locat nauim et tamen est maior eo. Similiter Angelus est in loco tamen nichil est sibi equale cū nō sit quantus antecedens patet quia angeli sunt in celo.

Quinto arguitur quod non est inconueniens esse infinita loca per. S. T. 1. par. q. 53. ar. 2. mobile enim est continue in alio et in alio loco ergo in quolibet instanti habet nouum locum. Item arguitur quod locus non sit superficies quia locus est conseruatiuus locati non autem superficies. Item nullum accidēs absolutum potest esse in tribus subiectis sed tamē sic est de loco baculi si sit in terra aqua et aere.

Sexto arguitur ad idem annichilato locato remanet superficies et nō locus non est superficies. Item locus specie distinguitur a superficie vt patet in predicamēto q̄titatis ergo distinguitur ab ea essentialiter et realiter. Item superficies est species specialissima non autē loc⁹ quia sub se hz sursum et deorsum. Item locari et locari non sunt

de genere q̄titatis ergo nec locus. Item nulla superficies est immobilis sed loc⁹ est immobilis. Forte dicis q distantia vel ordo loci est immobilis. Et ideo recedente superficie ista ist⁹ aque adhuc baculus manet in eodē loco sed cōtra iste ordo ē subiective in corpore locāte ergo ipso mutato tale accidens non migrabit de subiecto in subiectum aut desinet esse non primū q2 accidens nūeratur et multiplicatur ad multiplicationē subiecti. Nec scđz q2 tunc iste baculus non esset in eodē loco nūero in q̄ prius. Item poli sunt puncta ymaginaria ergo distantia vel ordo ad polos est rationis tantū. Item dictum est q totus fluuius est immobilis non autē hec aqua ergo locus cōis erit immobilis non autē locus proprius. Item locus pro formali non potest dicere situm vel ordinē siue respectū q2 tūc locus formaliter non eēt de genere q̄titatis.

¶ Septimo locus ignis est superficies cōcaua celi lune vel respectus existens in ea sed talis respectus mouetur probatur sic quia accidens mouetur ad motum subiecti vnde mot⁹ nobis mouētur omnia que in nobis sunt sed celū lune mouet̄ ergo et locus pro formali existens in celo lune. Item loc⁹ in aiis ē corruptibilis ergo mobilis quia corruptio est species motus. Item vas est locus vini ꝛ tamē est mobile. Forte dicis q vas non est locus sed superficies cōcaua vasis vel aliquid existens in ea. Contra illud mouetur ad motum vasis ergo loc⁹ est mobilis. Forte dicis q est mobilis per accidens. Contra philosophus probat locum non esse formaz q2 locus mouetur hoc tamen nō est verū nisi de p accidens ergo et hoc nō ɔcludetur quin forma sit loc⁹

¶ Ad primum dicēdū q de locatione vltime sphere plures sunt opiniones quas ponit S. T. le. 7. et suppono pro nūc licet hoc non sit verū q firmamentum est primum celum siue pria sphera alexāder dicit q vltima sphera nullomodo ē in loco nō eni omne corpus de necessitate est in loco cum locus non cadat in diffinitione corporis et cōsequēter dicit q vltima sphera nō mouetur in loco neqꝫ scđm totum neqꝫ secundū partes. Sed contra opꝫ omnem motum aliquo genere motus poni cum ergo vltima sphera mouetur oportet, q moueatur localiter et per consequens aliquo modo sit in loco et vtrumqꝫ est contra alexandrū. Item tantum ad tria predicamenta est per se motus ergo celum mouetur ad vbi. Ex quo patet per S. T. q celum habet vbi et similiter lapis si moueret̄ extra celū localiter forte a deo Aui. eūz secutus dicit q mot⁹ vltime spere nō est motus in loco sed r̄ situ. Cōtra aristo. dicit in quinto hui⁹ q motus est tantū in tribus generibus. s. q̄titate qualitate ꝛ vbi. Item situs est ordo partium in loco. Item ad illud non est motus cuius ratio non ɔsistit in indiuisibili vt patet in predicamēto subē sed quelibet habet rationem ɔsistere in indiuisibili. Itaqꝫ si aliquid addit̄ vel diminuitur non est eadem spēs situs. Aucupate dicit q aliter est assignandus locus mobilis circulariter ꝛ recte quia quod recte mouetur requiritur locum exteriorem quia linea recta est imperfecta et recipit additionē non autem linea circularis et ideo non oportet circulariter motum habere locum extrinsecum in quo ɔtineatur et scđm istum ꝛ alphorabiū celum est per se in loco sed h⁹ est ɔtra supradicta dictū eni est omnem locuz habere rōnem ɔtinentis Auerrois q vltima sphera est in loco p accidens in ɔcōtum centrum circa reuoluitur habꝫ esse in loco Sed contra si vltima sphera est in loco per accidens sequitur q mouetur in loco p accidens et sic motus per accidens est prior motu p se. Sed hec dicit q aliquid per se mouetur circulariter tamen non est per se in loco Contra illud per se quod est causa aliorum sed celum est cā locationis aliorum ergo celū est per se in loco q2 quādocunqꝫ causa et causatum ɔueniūt in aliquo tūc illud magis ꝛ verius ɔuenit cause q̄ causato secūdo metha. T. C. 4. Item bene sequitur hoc ē mobile localiter g̃ h⁹ est in loco ergo eodez addito in antecedente et cōsequente adhuc bñ seq̄tur sic arguendo hoc est mobile p se ergo est in loco p se sed hoc tamen non opꝫ quia licet sequatur deus creat ergo deus est tamen non sequitur de⁹ ɔtingenter ereat ergo deus contingenter est similiter sequit̄ ille punitur a deo ergo peccauit tamē nō sequitur iuste punitur ergo iuste peccauit et bene sequitur hec linea non est curua ergo est recta tamen nō sequitur linea non est necessario curua ergo est necessario recta ideo arguitur aliter omne mobile localiter est in loco ergo omne mobile per se est ī loco per se quia si simpliciter ad simpliciter et per se ad per se. Item sicut se haber illud quod mouetur localiter per accidens ad esse in loco per se ita illud quod mouetur localiter per se ad esse in loco p accidens sed nullū motū localiter per accidens ē in loco per se ergo nec econuerso. Item celum necessario est aliquomodo in loco quia necessario mouetur ergo per se est aliquomodo in loco quia omē necessarium est per se Item si celum est in loco per alterū. s. per centrū ergo est ī eodē loco cū suo cētro sicut anima per accidens ē i eodem loco cum corpore. Item si vltima sphera esset in loco per centrū q̄rit̄ ī quo loco ē p cētrū nō ī loco q̄ sit cētrū nec ī aqua neci aere vt ergo S. T. cū themistio q vltima sphera est in loco per suas partes.

¶ Pro quo sciendū q secundum aristo. non quereretur locus nisi propter motum et ideo omne quod mouetur aliquomodo est ī loco de necessitate si debeat moueri sic igitur corpori localiter moto necesse est assignare locum secundum q in illo motu cōsideratur successio diuersorum corporuz in eodem loco in motu autem recto totū mobile dimittit vnū locum et subintrat alium in motu autem circulari vna pars venit ad locum alterius Sed contra si celum est in loco secundum suas partes sequitur q non est in loco quia partes non sunt in loco dicendum q partes non sunt in loco in actu sunt tamen in loco est in potentia secundum q continuū est diuisibile et sic celum est in loco accidens per alterum sed contra nichil est prius eo ergo non est per aliud in loco. Item celum est incorruptibile et indiuisibile ergo impossibile est q ptes eius sint p se i loco. Item celum secundum se totum mouetur et

actu ergo scđm se totum est actu in loco. Item motu a per se terminatur ad vbi ergo celū per se terminatur ad vbi dicit S.T. ¶ Ad primū dicitꝫ q h° optime cōgruit primo motui necesse est eīn q gradatum ab vno immobili descendatur ad diuersitatem que est in mobilibus minor autez est variatio quia est scđm partes existentes in loco in potētia q̄3 que est scđm tota existētia in loco in actu. Alia patent ex supradictis. Sed queritur an adhoc q aliquod totum moueatur sufficiat quālibet partez moueri cōmentator primo phi. Cō. 24. dicit q terra mouetur ƀm suas partes forte per ventuz toto permanente in suo loco immobiliter. Item ponatꝫ q a sit vnū corpus orbiculare cuius nulla extremitas rarefiat vel condensetur quelibȝ autem pars infra extremitatē contenta rarefiat vel condemsetur tunc illud totum non mouetur et tamen partes eius mouentur. Cō. C. 43. dicit q nō stat vltimam spherā moueri scđm partes et non scđm totū cōtra themistiuȝ iohānes autē grāmaticus ƀm ꝯmentatorē et S.T. opus. 52. dicit q vltima sphera est in loco ymaginario ꝛ hoc sufficit ad hoc q dicatur moueri sed contra chimera etiā ymaginarie est in loco et tamen non mouetur. dicendū ergo celum esse in loco per accidens siue per suas partes Et hic nō capimus p accidēs vt distinguitur ꝯtra necessariū et licet diuersi celi sint in proprijs locȝ partes tamen primi celi non sunt actu per se i loco sed non repugnat eis in ratione continui diuidi a seinuicem et ideo dicuntur esse per se in loco in potentia. Dicatur primū celū est in loco per accidens ergo est in superficie corporis ꝯtinentis p accidens dicendum q a diffinito ad diffinitionem cum addito non valet consequentia.

¶ Ad secundum principale bene probat q locus non est equalis corpori dimensiue nec oportet cōtinens esse maius. Si queratur an superficies cōcaua locantis contineat in se superficiem cōuexā locati que est sibi tamē equalis. Dicendū q sic per accidens quia ista entia mathematica non sūt per se in loco sed contra Corpus est per se in loco dicendū q ibi capitur corpus vt est in predicamēto subē ꝛ nō q̄ātitatis q2 est ens mathematicū. S.T. in scđo dis. 2. q. 2. a. 3m.

¶ Ad tertiuȝ dicitur q hoc est verum in eodē corpore Ad aliud patet q argumentum non procedit contra sensū datū de equali similiter nec quartum argumentū et nota q secundum quācunqȝ dimensionē vnū corpus alteri equetur potest dici eē eq̄le sibi S.T. de veri. q. 20. ar. 4. ad. 10m. Et sciēdum q non oportet locū cōem esse equalē locato ꝛ sic primū celū est locus cōis elementorū vel saltē eius superficies. Secus est de loco ꝓprio quidam dicunt q locus proprius est qui continet locatum et nichil amplius Sed contra tunc concauū lune non esset loc⁹ ꝓpri⁹ sphere ignis q2 multa alia cōtinentꝫ in ea. s. 4. elemēta. Itē i loco germani multa cōtinētur scȝ aer et inclusus in germano pt dici q locus ꝓpri⁹ est qui immediate teriatur ad locatū.

¶ Ad 5m dicūt sophiste q nō inconuenit in eodē eē infinitas ptes eq̄les cōicātes tū ꝛ ita pt dici de loco. Scđo dr q nō sūt infinita loca in actu. s. t. in primo di. 37. q. 4. ar. 2. ad 5m. Ad aliud dr q in aliquib⁹ loc⁹ ħȝ s. t. opus. 52. c. 2. nō videtꝫ ꝯseruare locatū vt qñ vnū celū cōtinetꝫ ab alio. Itē in ꝯcauo ignis est loc⁹ aeris ꝛ tñ ibi nō est aliqđ ꝯseruatiuū ipius aeris sȝ poti⁹ virt⁹ q̄ sit corruptiua ei⁹ sȝ ꝓpt' phm dr q in extremitate ignis in eē remisso sūt due virtutes quarū vna ē ꝯseruatiua ipi⁹ ignis. Et si q̄ratꝫ q̄ est ipa virt⁹ dr q ē q̄litas quā q̄de dicū t eē de 2a vel 3a spē qualitatis dicūt ḡ quidā q loc⁹ capitꝫ p hmōi q̄litate tm̄ vel ꝓ respectu tm̄. Sȝ ꝯtra scđm qualitatē nulla dr̄ equalita sed loc⁹ est equalis locato g° locus nō ē qualitas vel relatio tm̄. Itē genitū et corruptū sūt in eodē loco et tñ nō ħnt eādē virtutē cōseruatiuam. Itē qñ accidens diffinitꝫ in abstracto tūc diffinitur p suū gen⁹ in recto g° loc⁹ ē supficies eē naliter Sȝ ex hoc sequeretꝫ q superficies eēt gen⁹ ad locū. Itē porphiri⁹ dicit q locus est principiū gn̄atiōis. Item ignis et terra nō ħnt eūdē locū speg° locus nō tm̄ dicit supficiē ꝛ h° cōcedo sȝ aliqñ capitꝫ p supficie aliquādo pro virtute ꝯseruatiua Capreo. dt q vert⁹ locās nā le ꝯseruat locatū q̄3 loc⁹ sȝ hoc ē dubiū de igne locāte aerē Ad aliud q̄dā dicēt q bacul⁹ est diuersis locis ƀm suas ptes Sȝ ꝯtra p̄s nō ē i loco nisi per accidēs ideo dr q idē locus formaliter est copulatum in subiectis specie distinctis. S.T. opus. 52. et sic predict⁹ bacul⁹ nō ē in diuersis locis Si dicatꝫ locus est vltimū continentis sed vltimum dicit relationē ergo loc⁹ est relatio negatur consequentia.

¶ Ad sextū dicitur q superficies non est locus absolute sed vt continēs et cū habitudine ad primū continens Secundo dicitur q locus quo ad materiale est de genere quantitatis non autem quo ad formale et per suum materiale conuenit sibi mensurare extrinsece locatū. ph. 5. metha. nō ponit locatum esse speciē quantitatis ideo quidā dicūt eū in logica fuisse locutum secundū opinionem antiquorum sui temporis famosam quia instructor iuuenū non debet discipulis nouas semper dare opiniones S.T. 5. metha. dicit q locus secundum q predicatur de locante pertinet ad genus quantitatis sed secundum q predicatur denominatiue de locato constituit predicamentum vbi et opusc. 52. dicit q locus et superficies sūt diuerse species q̄tītatis quia propria ratio quātitatis est ratio mēsure. Alia autem est ratio mensurandi aliquid extrinsece et intrinsece. primum conuenit loco Et ideo licet superficies et locus sint vnum materialiter differunt tamen per diuersas formales rationes predictas Sed contra ratio mensure est relatio ergo non distinguit species que sunt de genere quantitatis Antecedens patet quia mensura dr ad mensuratum Et tenet consequentia quia differentia diuisiua generis est in eodem predicamento tum genere. Item locus pro formali non est de genere quantitatis sed est respectus et ordo ergo vt sic nō est alia species quantitatis q̄3 superficies. Item fiat miraculose aliqua superficies separata a materia tūc pȝ q illa nihil mēsurat itrīsece ergo hoc nō ē de rōne supficiei Sȝ dicas q ad hec

apta nata est aliquid mensurare intrinsece vel illud cui potest inherere. Scdo ꝙ aliquādo differētie vere sunt nobis ignote. Tertio ꝙ locus aliquādo capitur nō pro respectu sed q̄titate sub illo respectu Per hoc facile est videre quō verum est dictum. S. T. in scdo di. 12. ar. 5. ad. 2. vbi dicit ꝙ locus est idem per essentiam ꝙ superficies corporis locantis et opus. 42 c. 20. dicit ꝙ locus non habet aliud esse a superficie tamen propter modum mēsurandi logic⁹ ponit ipm per se sub q̄titate ꝯtinua sed S. T. opus. 52. circa hoc mouet dubiū. q2 terra naturaliter mouetur ad suum locum ꝛ tamen non naturaliter mouetur ad sup̄ficiē aque. alias ascenderet Respondet ꝙ motus locati non est ad ipam superficiem locantis propter se sed propter virtutem ꝯseruatiuam. hec autē maxime est in cētro terre alia soluentur ad septimum.

¶ Ad septimum dicendum ꝙ circa locum pro formali diuerse sunt opinione s. Nominales dicūt ꝙ locus non est nisi corpus locans. puta ipm vas locans vinum sed contra tunc nullū locatū haberet locum propriū quia fm istos nulla ponitur superficies que sit simpliciter vltimum corporis ꝯtinentis quia quacunq3 parte cōtinentis data illa ē diuisibilis et sic vltra illam datur alia. Item tūc locus esset mobilis tam per se q̄ per accidens. Alij dicunt ꝙ locus formaliter est q̄titas circūdās locatum. Sed contra tunc aliquid continue moueretur et tamen esset in eodem loco vt patet de vase pleno vino quod mouetur tunc vinum mouetur ꝛ tamen habet semper eandem q̄titatem circūdantem Item tunc ventus semper faceret vnā ciuitatem in alio loco esse formaliter quia facit alium aerem et per consequens aliam q̄titatem circumdare ciuitatē et sic est in alio loco ergo mouetur localiter. Itē tunc pla. non posset redire ad eundē locum numero quia recedente pla. ab isto loco precedens q̄titas corrūpitur quia extrema aeris ꝯtinuantur et due superficies non possunt esse simul ergo superficies que erant a latere sortis corrumpuntur S. T. hic le. 6. dicit ꝙ locus sumitur scđm ordinem vel situm per respectum ad totum corpus spericum celi ꝙ habet fictionē et immobilitatem propter immobilitatē centri et polorū licet ergo inquit hec pars aeris que ꝯtinebat locatū moueatur inq̄tum est hec tamen fm ꝙ habet rationē loci semper manet sc3 situs et ordo ad totum corpus spericum celi. Et ideo dicit ꝙ locus pro formali ē immobilis propter ordinē quē habet ad aliqđ immobile sed cōtra hec obijcitur primo querēdo in q̄ est subiectiue locus turris pro formali. Si dicatur ꝙ est in aere circūstante quare ergo non mouetur ad modum illius aeris Forte dicis ꝙ per motū aeris corrumpitur Contra sequeretur ꝙ turris non esset in eodem loco numero ꝙ ē cōtra S. T. opus. 52. ca. 1. Item tunc sortes nō posset redire ad eundem locum in quo prius erat recedente sor. predicta relatio corrūpitur. Item ordo vel sit⁹ ad primū locans est in locato situs eñi fm gilbertum est positio et ordo partium. Item locus pro formali refertur ad locatū ergo male dicitur ꝙ formale loci sumitur fm situm ad primum ꝯtinens et vt sic est immobile. S. T. quo. 6. ar. 3. Item totū celū mouet̄ ergo per respectum ad totum celum non potest locus dici immobilis. Item non stat per potentiam dei neq3 per intellectum aliquid esse absq3 suo formali sed per potētiā dei aut per intellectū stat aliquid esse in eodem loco in quo prius variato ordine vniuersi et distantia a centro et a polis mundi. ergo distantia et ordo non sunt formalia loci Maior patet quia non posset deus facere hominem sine animali Minor patet quia per intellectum vel dei potentiam totus mundus posset moueri motu recto isto latere quiescente. Forte dicis ꝙ loc⁹ pro formali ē in polis mūdi q̄ nō mouet̄ Sed ꝯtra multi ponūt firmamētū moueri triplici motu ꝛ poli mundi mouentur non enī repugnat ꝙ per accidens ab angulo moueantur. Item sphera ignis vel pars que mouetur sub equinoctiali semper equaliter distat a polis mundi sicut et quelibet pars equinoctialis et tamen non est in eodem loco. Item primū celum est locans secundum et sic habet formale loci et tamen illud formale loci non est ordo vel distātia per respectum ad totum corpus sphericum celi nec est distātia vel ordo ad polos existens in primo celo quia primum celum mouetur ergo formale loci mouebitur. Item poli non possunt dici locus proprius sortis ergo locus pro formali non est i eis. Itē dato ꝙ nichil eēt p̄ter vas plenū aqua tunc illa aqua esset in loco et tamen hoc non esset per respectum ad polos celi quia tunc non essent. Forte dicis ꝙ locus pro formali est in locato Contra tunc moueretur ad motum locati Ad hec breuiter dicendum ꝙ locus pro formali est in superficie concaua corporis continentis Corpus autem cōtinens est viuum et idem per respectum ad celum vel distantiam licet materialiter varietur et exēplificat s. t. de igne qui manet idem licet apponātur diuersa ligna et similiter est idem fecans ꝛ idē equus licet habeat alias partes materiales ad q̄rum variationem non sequitur variatio accidētis Quidam dicunt ꝙ locus ignis nō mouetur ad motum sphere lune sed continue corrumpitur dicitur tamen manere idem quia equaliter distat Alij dicunt ꝙ ad motum subiecti nō sequitur motum omnium accidentium quia centrum non mouetur moto corpore spherico nec capimus hic locum vt refertur ad locatum nec pro loco corporum celestiū sed pro loco istorum inferiorum.

D tertium sic proceditur videtur ꝙ idē possit esse in pluribus locis quia anima est in qualibet parte corporis et similiter intellectio eius quia accidens est vbicunq3 suū subiectum est ergo naturaliter aliquid est in pluribus locis antecedens patet maxime loquendo de accidente absoluto. Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendum ꝙ naturaliter idem nō potest eē i pluribus locis totalibus nec duo corpora possunt esse simul quia vt inquit philosophus hic Si duo corpora possent esse simul tunc infinita

corpora possent esse simul vnde. S.tho. que.3.ar. 2° dicit ꝙ aliquod corpus eē localiter i aliquo nichil aliud est ꝗ̄ locū circūscribi et cōprehēdi a loco scd̄m cōmensurationē propriatum dimensionum ꝙ autem comprehenditur a loco aliquo ita est in loco ita est in illo loco ꝙ nichil est extra locum illum vnde ponere ꝙ aliquid sit localiter in hoc loco et tamen sit in alio loco est ponere contradictoria esse simul et ideo dicitur ꝙ etiam deus non posset idem ponere localiter. i. circumscriptiue in diuersis locis licet bene modo non quantitatiuo sicut corpus christi est in diuersis altaribus Primū probant quidem quia idem corpus non potest esse vbiqꝫ ergo nec in duobus locis antecedens patet quia hoc est ꝓpriū dei Sed hic diceretur secūdum S.T. prima parte ꝙ esse vbiqꝫ per se primo est ꝓprium dei Item sequeretur ꝙ contraria naturaliter possent esse in eodem et priuatiue opposita ponendo casum ꝙ in vno loco sor. esset iuxta ignem ī alio autem iuxta aquam et nichil habeat ad comedendum et sic idem esset sanus et infirmus et sic posset esse mortuus et viuus Item ponatur ꝙ in vno loco peccet et in alio mereatur vt si comedat omasa in hispania die sabbati et similiter in alio loco prohibito et postea moriatur sequeretur tunc ꝙ idem esset saluatus et dampnatus. Item termini locati et loci sunt simul ergo si locatum est extra terminum sui loci proprij etiam est extra terminos suos proprios. Item tunc in materia possent esse simul due forme ponendo ꝙ sor. moriatur rome et non parisius Forte dicis ꝙ forma que introducetur Rome etiam introducetur parisius et sic eadem forma naturaliter esset in diuersis locis Item volo ꝙ sit agens impediens illā formā ne īroducatur parisius tūc illa materia rome habebit vnam formam et aliam habebit parisius hic sunt duo modi dicendi scotiste dicūt ꝙ si idem ponatur circūscriptiue in duobus locis tunc omne absolutum quod inest ei in vno loco inest ei in alio multi autem nominales dicunt ꝙ hoc non oporret quia posset deus ponere materiam sortis in pluribus locis absqꝫ hoc ꝙ poneret suam formam in pluribus locis. Item quidam dicunt corpus positum ī diuersis esse tante actiuitatis sicut si diuersa corpora essent in diuersis locis et sic vnus duodenus in triginta quinqꝫ locis valeret scutum et vna musca posset poni in tot locis ꝙ portaret totam terrā et non esset finite virtutis et sic concedunt idem esse calidum in vno loco et frigidum in alio Contra tunc anima sortis posset de eodem habere velle et nolle scilicet in diuersis locis sed contra tūc etiam nunc quando est in capite posset velle vnum et in pede nolle idem et sic cogeretur.

Item pars esset maior toto vt si medietas albedinis secundum extensionem ponatur in alio loco sic ꝙ due partes illius medietatis ponātur simul cūc illa medietas est intensior tota ꝙ habet plures ptes simul.

¶ Notandum preterea ꝙ ratio quare duo corpora non possunt naturaliter esse simul S.T. que. 1. ar. 21. est propter dimensiones quibus substatma teria corporalis ꝗ̄titati enim dimensiue cōuenit sit⁹ qui primo et per se facit distinctionem sicut due partes vnius corporis distinguuntur per dimensiones et situa per quos vna est extra aliam videmus etiam ꝙ adueniente vno corpore oportet ꝙ aliud recedat sed quid dicendum est de potentia dei absoluta S.T. ibidem ar. 22. dicit ꝙ deus potest conseruare effectus in esse sine causis proximis vnde conseruat in sacramento altaris accidentia sine subiecto ergo potest conseruare distinctionem materie corporalis et dimensionem al sꝫ diuersitate situs per quem dimensiones naturaliter distingūtur Sed est dubium an duo corpora possint esse simul penetratiue quod quidam vocāt esse simul circūscriptiue sic scilicet ꝙ quodlibet illorum sit in loco ꝗ̄titatiue localiter et circumscriptiue Capo lus in 4. de eucharistia dicit ꝙ sic communiter tamen dicitur secundum S.T. ꝙ quando duo corpora sūt sil̄ tūc oꝫ ꝙ vnū illorū non sit extēsiū sed mō non quātitatiuo si eni duo corpora possēt eē simul localiter sequeretur ꝙ idem corpus posset esse in pluribus locis quia ponamus ꝙ duo dolia sint sil̄ et in vno illorū sit vinū tūc illō vinū est in illis duobus dolijs S.T. opu. 70. q. 4. ar. 3. reprobat opinionem illorum qui dicunt ꝙ duo corpora nō possūt esse in eodem loco propter principia mathematica q2 oportet saluare in omnibus naturalibus Sꝫ hoc non videtur conueniens quia mathematicis non competit esse in loco nisi improprie ꝛ similitudinarie dr̄. 1. de generatione et ideo ratio predicti impedimēti non est sumēda ex principijs mathe. sed ex principijs naturalibus quibus proprie locus debet preterea rationes mathematice non sufficienter cōcludunt in ista materia q2 ꝛ si mathemathematica saluētur in naturalibus tñ naturalia aliquid addūt super mathemathica ratione cui⁹ po potest prouenire īpossibilitas duorū corporū in eodem loco et sic nō solum ex situ probatur impossibilitas predicta ymo scd̄m aui. ex natura materie subiectis dimēsionibus prohibētur plura corpora esse in eodem loco oportet enim plura esse corpora in quibus forma corporeitatis inueniatur diuisa que quidem non diuiditur nisi per diuisionē materie cuius diuisio cum sit solum per dimensiones de ratione quarum est situs impossibile est hāc materiam esse distinctam ab illa nisi quando est distincta secundum situm quod non est quando duo corpora ponuntur in eodem loco vn de illis duo corpora essent vnum corpus quod est impossibile.

¶ Contra hec at. p S.T. Inferro ignito simul ē ignis et ferrū ꝛ vtrumqꝫ istorum est corpus. Itē qñ panis ponit̄ ī vino tūc panis ꝛ vinū simul sunt Itē elemēta simul sunt in mixto alias mixtum non sequeretur motum elementis dominantis Item si duo corpora non possent esse simul sequeretur ꝙ materia et forma lapidis non possunt eē simul q2 vtrūqꝫ istorū est quātū saltem p accidēs

¶ Secundo arguitur sic expositorie materia et forma sortis sunt simul et materia et forma sortis sunt due medietates ergo due medietates sortis sunt simul et p cōsequēs duo corpora minor est cla

ra tenēdo totum suas esse partes. Itē due quātitates possunt eē simul ergo duo corpora. Añs ptz quia superficies corporis locātis cōcaua ꝛ superficies corporis locati cōuexa sunt simꝰ quod sic patet quia illa se tangunt ergo vltima sunt simul.

¶ Item cō. dicit 8 phi. c. 32. ꝙ partes aeris ꝛ aque partim subintrant se inuicem propter hoc ꝙ partim sunt nature spiritualia ergo duo corpora saltem gloriosa beatorum possunt esse simul. Forte dicis ꝙ possunt esse simul miraculose sed tunc alterum eorum non erit modo quantitatiuo id est extēsiū Cōtra seqret 1ª ꝙ qñ bti post diē iudicij habebunt sua corpora non poterunt moueri per celum nisi deus continue faceret miraculum Item quando corpus christi a'cendit tūc ipsum fuit localiter simul cum celo et corpora beatorum localiter simꝰ cum celo empireo quia sunt ibi tanq̄ in loco ergo vtrūq̧ est extensum ꝙ autem celum et sue partes erant modo quantitatiuo patet quia mouebantur sicut totum celum quidam dicunt ꝙ illa pars ī qua erat christus non mouebatur per se sed tātum per accidens et sic non erat extēsa vt patet de anima que per accidens mouetur.

¶ Quarto arguitur ꝙ per diuinam potentiam duo corpora nō possint esse simul quia sequeretur ꝙ in bursa sor. posset contineri tota ciuitas parisiensis ponendo quamlibet partem cum qualibet parte. Item de ratione quātitatis est habere partem extra partem ergo deus non potest facere duas quātitates esse simul alias locus non eēt equalis locato quia hoc modo maximum corpus posset cōtineri in minimo loco. Itē impossibile ē duas partes tēporis esse simul ergo īpossibile est duas quātitates permanentes esse simul quia equaliter repugnant. Itē si duo corpora essent simꝰ seqretur ꝙ inter duo puncta eēnt due linee recte qḋ est cōtra geometriā ꝛ patet cōsequēcia quia ex quo puncta illorum corporum sunt simul ergo q̄cūq̧ linee sunt inter duo puncta illiꝰ corporis etiā inter duo puncta alterius puncta.

¶ Quinto arꝰ ꝙ idez potest esse in duobꝰ locis circūscriptiue quia maius ē miraculū aliquid esse in vno loco circūscriptiue et in alio modo nō quātitatiuo q̄ aliquid esse in duobus locis circūscriptiue quia in primo sunt duo miracula scꝫ esse ī pluribꝰ locis et esse modo nō quātitatiuo et primū potest deus ergo et scḋm. Item vbicūq̧ est corpꝰ xpi verū ibi pōt se facere visibilē sꝫ ī plibꝰ altaribꝰ ē corpꝰ xpi verū ergo ī pluribꝰ locis pōt esse visibile ꝛ per consequēs circūscriptiue

¶ Sexto cum dico idē corpus localiter eē ī diuersis locis nichil dico supra corpus nisi respectum extrinsecus aduenientez fundarī in quāto ad aliud quātum circūscribens talē aūt respectū multiplicari super idem fundamētum ad diuersos terminos non inconuenit quia super eandem albedinem fundatur similitudo ad vnum ꝛ dissimilitudo ad reliquum secundo mirum est ꝙ sequentes rationem loquuntur secūdum ymaginationem quia nō percipit locum plurificari sine corpore et propter hoc putat ꝙ secundum rationem idem corpus nō potest esse in pluribus locis et ꝙ in eodem corpore non possunt esse duo respectus ipsius vbi.

¶ Septimo deus potest ponere angelum in pluribus locis eo modo quo cōuenit sibi eē in loco sed angelum potest ponere in pluribus locis ergo et corpus localiter. Item cōuertat deus quātitatem in quātitatē sicut substantiam in substātiam ī sacramēto altaris quo facto terminus ad quē cōuersionis erit vbi erat terminus a quo ꝛ hoc localiter qꝛ per quātitatem illius ꝛ rursus erit localiter ī loco proprio ergo. Quidam instant theologice qꝛ xpus qñ apparuit paulo erat in celo et ī terra vel in trāsitu gloriose virginis et de martino sed hoc non est phisice arguere.

¶ Octauo qñ duo corpora sūt simul a solo deo vꝉ manent principia essētialia illorum corporum vt sunt in vno loco distincta vel non si sic ergo solus deus non conseruat quia conseruat cum causis secundis manentibus et concurrentibus. Si secūḋ ergo sequitur ꝙ deus conseruat et non conseruat quia nō cōseruat nisi qḋ ē sed materia illiꝰ secūḋ se est istius et similiter forma ergo non sunt distincta si dicas ꝙ deus potest conseruare corpora illa distincta sine distinctione principiorum intrinsecorum illorum Contra deus nunq̄ cōseruat nec potest cōseruare rē sine pricipijs essentialibꝰ vt hominez sine aīa ergo nec distinctas res potest cōseruare sine distinctis principijs essentialibus Item vel situs ē pricipiū formale ꝛ essentiale vꝉ accidētale si primū ergo deꝰ sine situ nō pot est facere distincta corpora. Si scḋm tunc q̄ritur quod est principium formale et essēciale distinctiuum

¶ Ad primū dicendum scḋm S. T. super boetiū de trinitate ꝙ in ferro ignito non sunt duo corpa sed vnum corpus habens quidem speciem ferri ꝛ aliquas proprietates ignis vnde non ē ibi forma ignis que requirit maiorē raritatem ē ergo ibi ferrum vehemēter alteratū vel forte in poris eius ē ignis et ita dicatur de pane intincto ī vino scḋm durāt. ī 4 di. 44. de mixto dr̄ a S. T. ꝙ forme elementorum non manent ī mixto formaliter sed solū in suis qualitatibus ex quibus fit vna media qualitas. Ad aliud dicitꝰ ꝙ nec materia est corpꝰ nec forma licet materia possit dici corpus quia ē alia pars cōpositi hic autem loquimur de corpore qḋ ē genus in predicamento subē vꝉ quātitatis

¶ Ad secundum patet ex supradictis de superficiebus autem dicitur ꝙ sunt simul ꝛ secundum aliquos penetratiue secus tamen est de corpore Sꝫ contra secundum philosophū si duo corpora possunt esse simul ergo ꝛ infinita ergo etiam si due superficies naturaliter sint simul sequitur ꝙ infinite. ꝛc. ideo dicit. s. t. quod. 1. ar. 22. ad primum ꝙ argumentum est sophisticum quia puncto linee et superficiei non debetur locus Sed contra locatū est in loco ratione superficiei conuexe ergo ipsa ē in loco Negatur cōsequentia quia naturaliter distinctio dimensionum causatur a situ diuerso secūdum. S. T. quo. 1. ar. 21. ꝛ 22. ergo si due superficies sunt in eodem situ sequitur ꝙ non distingūtur Forte dicis ꝙ situs est relatio et fundatur in quā-

utate sine dimensione et ideo diuersus situs presupponit diuersas dimensiones et nõ causat eas sed causat ab eis. Cõtra sequeret̃ ꝙ de⁹ poneret idẽ corpus in diuersis locis localiter quia ꝑ rõnea scti tho. de⁹ pt̃ supplere effectũ cause scd̃e ergo pt̃ facere ꝙ in eodẽ corpore sint duo vbi siue ꝙ corp⁹ sit in diuersis locis dato ꝙ habeat vnã tñ dimensionẽ. Itẽ si due superficies extense pñt esse simul ergo idẽ pt̃ esse in duob⁹ locis localiter quia pono ꝙ deus sponat aliquã aliã superficiẽ cum loco sor. tunc ista continet sortẽ ergo sor. tũc est in duab⁹ superficiebus localiter dicẽdũ scd̃m tho. in 4°. di. 44. q. 2. ar. 2 q. 3. ꝙ nulla põt esse distinctio linearũ existentiũ simul nisi per subiecta et ideo apud geometram nunꝙ due linee pñt esse simul sed bñ apd̃ phm̃ naturalẽ nõ tñ sequitur ꝙ infinite sint simul qr nõ sunt simul nisi quia terminãt corpora se tangentia Et si queratur an ille due linee habeãt situm dicẽdum ꝙ sunt vere situate et tamẽ non sũt situ distincte et habent situm qui est de genere q̃titatis. vñ duplex est situs primus est de gñe q̃titatis et ẽ positio partiũ et differẽtia q̃titatis et prior q̃titate et scd̃m ꝙ partes eius sunt adinuicẽ continuate. Alius est situs qui est predicamentum et est ordo partiũ in toto et ordo partium in loco. Et si queratur an sit vnus respectus videtur ꝙ non quia põt manere ordo partiũ in toto nõ manente ordo partiũ in loco vt si res non sit localiter in loco ꝑ hec pꝫ ad obiecta qr hic situs est posterior quantitate nec est differentia quãtitatis licet aptitudo ad ipm̃ ponatur essentialis differẽtia q̃titatis continue fm̃ aliquos. Sed contra potentia et actus sũt eiusdẽ generis ergo hec aptitudo etiam est de predicamẽto situs.

¶ Notandũ preterea pro solutione alterius argumenti de beatis quosdã tenere virtute diuina duo corpora esse simul localiter et sic repletũ repleret̃ quia s. t. in. 4°. di. 44. q. 2. ar. 2. q. 3. ad 4m assignat cãm soluendo vnũ argumentũ quare vnũ corp⁹ nõ potest esse localiter in duobus locis et tamen duo corpora possunt esse localiter in eodẽ loco. si tamẽ scd̃m non esset possibile localiter nulla eẽt necessitas assignãdi drĩam. Itẽ ibidẽ dicit ꝙ corp⁹ gloriosũ semꝑ est in loco sibi equali descendat ergo ꝑ firmamẽtũ tunc ipm̃ erit localiter in loco et similiter firmamentũ qr vtrũꝙ istoꝝ mouet̃. Item arguitur per rationẽ S. T. quia de⁹ pt̃ facere effectũ sine cã sed ꝙ duo corpora exñtia localit̃ in loco sint distincta hoc est ꝑ sitũ ergo deus possit facere sine situ ꝙ duo corpora distincta essent localiter in loco. Item albedo et dulcedo extendunt̃ simul et distingunt̃ licet non habent diuersum situꝫ. Forte dicis ꝙ deus nõ posset ponere duas albedines simĩ tamen duo specie distincta pñt esse simul qr nõ distinguntur per situꝫ ergo duo corpora specie distincta poterunt localiter esse simul puta celum et lapis quia adhuc distinguentur per suas formas. Itẽ licet situs de genere q̃titatis distiguat corpora quia q̃titas est principiũ indiuiduationis tamẽ non distinguit corpora quo ad locum vnde dato ꝙ duo corpora essent simul adhuc haberẽt duas q̃titates et per consequens duos situs. Forte dicis ꝙ situs qui est predicamentũ distinguit corpora. Cõtra substantia precedit accidens ergo substãtie nõ sunt due per predicamentũ situs. Itẽ illo dato diceretur adhuc ꝙ qñ duo corpora essẽt simul quodlibet illorũ haberet vbi situ distinctũ ab alio qr accidẽs multiplicatur ad multiplicationem subiecti alij thomiste tenent ꝙ duo corp͂a nõ pñt localr̃ de una virtute esse simul quia tunc sor. posset esse infinitus vel totum non esset maius sua parte ponẽdo ꝙ secunda pars proportionabilis sor. coextẽdatur cum prima et sic de qualibet alia tunc totus sortes haberet infinitas partes eiusdem longitudinis ergo esset infinitus Forte dicis ꝙ tunc non esset maior q̃ꝫ sua medietas sequitur ergo ꝙ pars est equalis toti quia pars et totũ sunt in loco equali ergo sunt equalia qr quecunꝙ sunt equalia vni tertio sunt equalia inter se. Item si sortes tũc est equalis medietati ergo est minoris quãtitatis q̃ꝫ prius erat sequeretur ergo ꝙ si ponatur in puncto ꝙ nullius erit quantitatis.

¶ Item sanctus thomas dicit ꝙ solus deus facit duo corpora esse simul et tunc sũt duo sine situ et videtur loqui de situ qui est predicamentum dicentẽ ordinem partium ad locũ qui tunc non esset et ideo dicit ꝙ de⁹ facit effectũ sine causa si enim loquatur de situ predicamẽti quantitatis nũꝙ deus facit duo corpora sine tali situ et tunc diceretur quando aliquid moueretur ĩ celo oportet ꝙ pars vna celi habeat se modo non quantitatiuo id est ꝙ sit tota in toto et tota in qualibet parte.

¶ Ad quartum conceditur consequens non tamẽ localiter Ad aliud dicitur ꝙ de intrinseca ⁊ formali ratione quantitatis est habere partẽ iuxta partẽ id est a parte nõ separatã non autẽ iuxta vel extra in ordine ad locũ id est partẽ distantẽ loco ab alia parte actu sed aptitudine Et si queratur quare ergo naturaliter duo corpora non possunt esse simul dicunt quidam vt dicit S. T. in 4. vbi supra quia corpus replet locum sed ista ratio non est vniuersalis quia dimensiones separate nõ replent locũ vnde quidam ponentes vacuum dixerunt vacuum esse locum in quo sunt huiusmodi dimensiones sine aliquo corpore sensibili et tamen dimẽsiones iste non possunt esse simul cum alio corpore quãtitas ergo habet ex sua natura impedire aliud corpus ne occupet suũ locũ sed an seclusa quantitate miraculose duo corpora de predicamẽto substãtie naturaliter essent simul sicut sec⁹ miraculose illuminatus naturaliter videt sed dicis ꝙ nõ propter sitũ contra hic null⁹ est situs. Item situs non est tota ratio vt dicit sanctus thomas opusculo. 70. q. 4. ar. 3. licet ergo duo corpora de genere etiam q̃titatis essent simul tamen adhuc distinguerentur ꝑ subiecta vt dictum est de superficie apud phisicum Ad aliud dicitur ꝙ partes tẽporis nõ possũt eẽ simul qr tempus essẽtialiter est ens successiuum habẽs durationẽ Ad aliud dicit s. t. i 4. q. 2. ar. 2. ꝙ quãtitas differt ab alijs accñtibus qr hꝫ spalẽ rõnẽ indiuiduationis ⁊ distictõis. s. ex situ partiũ ꝑter rõnẽ indiuiduationis et distinctiõis que est sibi et oĩbus

aliis accidentibus cõmunis scʒ ex materia subiecta sic gͦ vna linea potest intelligi diuersa ab alia vel quia est in alio subiecto et hoc de linea materiali vel quia distat in situ ab alia que consideratio est de linea mathematica que intelligitur preter materiam si ergo remoueatur materia non potest esse distinctio linearum nisi secundum diuersum situm sic ergo due linee designate in duobus corporibus que sunt in eodem loco trahuntur a diuersis punctis ad diuersa puncta.

¶ Ad quintum respondetur ꝙ vnuʒ est magis est magis impossibile ꝙ̃ reliquum implicat enĩ aliquid esse circumscriptiue et localiter in pluribus locis propter causam datam sed dices corpus esse localiter in loco non est ipsum comprehẽdi sic ꝙ sit ibi et non alibi quia sic manifeste implicat aliquid eẽ in pluribus locis sed est esse vnã partẽ in vna pte loci. Ad aliud dicitur negando maiorem

¶ Ad sextum dicitur ꝙ istud non prouenit solum propter respectus sed propter circumscriptionem et comprehensionem locati. Secundo dico ꝙ aliq̀ duo respectus ipsius vbi sunt contrarij vt sursuʒ ⁊ deorsum et ideo non possunt esse simul.

¶ Ad septimum dicitur ꝙ idem angelus non potest esse localiter in pluribus locis sed contra diuerse substantie possunt spiritualiter in vno angelo transsubstantiari. Item deus potest cõseruare animam sortis in capite et pede destruendo indiuiduum et tunc anima esset in pluribus locis diuisum. Sed dic ꝙ non est proprie in loco si ergo ideʒ homo posset esse in duobꝰ locis sequeretur ꝙ idem posset generare se vt si deus reproducat materiaʒ sortis ide o illis dispositionibus quas habebat anteꝙ̃ informaretur anima sua et sit illa materia loco seminis in sorte et in generatione ponat deus animam sortis in illa materia tunc illud genitum habebit materiam et formam sortis ergo erit sortes ergo sortes genuit seipsum. Quidã dicunt ꝙ non inconuenit aliquid in vno loco generare seipʒ in alio vel ꝙ aliquid anichiletur in vno loco et nõ tamen in alio quia postꝙ̃ deus posuit sortẽ in duobus locis potest ipsum ponere in vno tantum. Sʒ postꝙ̃ anima xp̄i est in diuersis locis sacramentaliter nõne deus posset anichilare corpus et facere eam esse in diuersis locis localiter videꝉ ꝙ nõ Ad aliud dicit sanctus thomas quo. 3. ar. 2. ꝙ difficilius est hoc accidens mutare in illic ꝙ̃ hanc substantiam mutari in illã substantiã. Tum quia due substantie conueniunt in subiecto materiali quod est pars materialis vtriusꝗ substantie Tum quia substantia habet indiuiduationẽ per seipam accidens vero non et ideo vnum accidens non potest conuerti in aliud. Illo tamen dato adhuc tamẽ nõ sequitur idem esse in diuersis locis simul quia si dimensio conuertatur in dimensionẽ iam non erunt due dimensiones sed vna et sic nõ ꝯmensuraꝉ diuersis locis sed vno tantũ. Si dicatur eadẽ sequũtur inconuenientia tenendo idem esse in vno loco circumscriptiue ⁊ in alio sacramentaliter vel modo non quanto sicut tenendo idem esse in duobus locis posset cũ mori in vno et non mori in alio ⁊c.

Dicendum ꝙ non quia mouetur in alio ex consequenti cum non sit ibi proprie localiter.

¶ Ad octauum dicitur ꝙ principia essentialia et intrinseca distinctionis illorum corporuʒ manent tamen dimensiones que distingunt corpora non sunt naturaliter distinctiua nisi vt sunt in diuerso situ et ideo principia intrinseca naturaliter non sufficiunt distinguere.

¶ Ad aliud dicitur ꝙ situs qui est differentia quãtitas est formaliter distinctiuus ꝙ̃titatis. Alius autẽ situs necessario ⁊ naturaliter sequitur primũ

AD quintum sic proceditur videtur ꝙ in vacuo fiat motus in instanti Et primo ꝙ vacuum sit patet quia secũdũ astronomos in celo sunt eccentri et epicicli ad quorum positionem sequitur vacuum ergo minor patet quia quando pars minus lata peruenit ad locũ partis latioris non occupat totum locum alias esset eque lata sicut alia ergo ẽ ibi vacuum. Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendum ꝙ quia ponẽtes vacuuʒ esse spacium separatum ad ponendum hoc mouebantur vt esset cause motus localis motus tanꝙ̃ illud in quo est per quod posset fieri motꝰ eo ꝙ vacuum sedit et non resistit mobili ideo hanc opinionem destruit aristo. primo ex parte motus secũdo ex parte velocitatis et tarditatis in motu vt videbitur in sequenti.

¶ Notandum ꝙ vacuum non est causa motus nec ad saluandum motum ip̄m est ponenduʒ probatur sic sex rationibus textus.

¶ Prima quia si vacuum sit causa alicuius motus maxime est causa motꝰ localis vt ergo ipsi dicebãt erit principium motus localis sed hoc non quia omne corpus naturale habet motum naturalem ad aliquẽ determinatũ locũ ſᵐ eiꝰ ppriã naturam vt ignis sursũ et terra deorsũ ergo natura cuiuslʒ corporis est cã sui motꝰ localis et non vacuum.

¶ Scd̄a oẽ corpꝰ nãle nãliꝉ tẽdit ad suũ locũ nãlẽ ⁊ naturaliter i eo qͤscit ppter nãlẽ conuenientiã quã habʒ cũ ipso et recedit a loco nõ naturali ppꝉ discõueniẽtiã sed vacuũ cũ sit eiusdẽ rõis in oĩbus suis partibus si ponatur non habet aliquam naturam per quam possit conuenire aut disconuenire cum aliquo ergo corpus in vacuum posito non mouebitur vel si moueatur oportebit ꝙ simul ad quãlibet partem vacui moueatur cum non magis cõueniat cum vna parte ꝙ̃ cum alia sed hoc est impossibile igitur et ista eadẽ ratio videlicet cõtra illos q̃ ponunt vacuum esse spacium separatum.

¶ Tertia rõ si vacuũ sit est eiusdem potentie ⁊ virtutis in oĩbꝰ suis partibus ergo mobile in eo positum equaliter ab oĩ tẽpore vacui trahetur ⁊ p ꝯñs oporteat ꝙ ppetuo maneat immobile ⁊ etiam ista rõne aliqui assignãt causã quietis terre in medio mũdi q2 in oĩ tẽpore equaliter ad cẽtrum trahitur

¶ Quarta ratio omnis motus est naturalis vel violentus et quia omnis motus violentus declinatio est a naturali motu et fit in mobili contra inclinationem ad motum naturalem sequitur ꝙ si in

vacuo non possit esse motus naturalis ergo neqꝫ violentus quia destructo priori destruitur posteriꝰ Sz primuz patet quia omnis motus naturalis est ad aliqua differētiam positionis et diuersorū corporum motus naturales sunt ad diuersas partes loci naturalis sed in vacuo non est aliqua differētia positionis partium ad inuicem ergo nō potest esse causa motꝰ naturalis sed magis destruit motum sicut enī in infinito si esset non esset sursū deorsum neqꝫ medium vt dictum est prius ita neqꝫ in vacuo aliter tamen non essent ista in infinito ⁊ in vacuo quia in infinito ista nullomodo reperiuntur distincta nec ex natura rei nec quo ad nos sed in vacuo si esset spacium finitum ista reperirentur distincta quoad nos sed non ex natura rei quia vacuum habet rationem priuatiōis et non entis modo non entis nulla est differētia ideo in vacuo nō reperitur sursum deorsum ⁊ medium ex natura rei differentia.

¶ Quinta ratio si vacuum esset sequeretur ꝙ proiecta post recessum a proiciente primo non mouerentur consequens est falsum vt patet per experientiam et consequencia patet quia causa motus proiectorum post separationem a primo proicienti secundum aliquos est antiparistesis hoc est repercussio medij ad medium quia medium primo percussum a primo proiciente pellit medium sibi propinquum et illud pellit aliud sed de hoc in octauo phisicorum.

¶ Sexta ratio si poneretur vacuum nulla eēt cā quare mobile magis moueretur ad vnam partē q̄ꝫ ad aliā ergo vbiqꝫ moueretur quod est impossibile et probatur ad huc consequentia quia antiqui dixerunt vacuum esse causam motus quia vacuum cedit ipsi mobili et nullomodo resistit cum ergo secū dum quālibet partem equaliter cedat sequitur ꝙ mobile secundum omnem differentiam positionis mouebitur sic ergo patet quomodo non est ponendum aliquod vacuum separatum a corporibus et receptiuum corporum tanq̄ꝫ quoddam spacium existens inter latera continentis et hec ē prima opinio de vacuo.

¶ Secunda est ponentium vacuum non esse spacium totaliter separatum sed imbibitum corporibus naturalibus sicut aqua cum tenetur in foraminibus spongie et sic posuerunt democritus et leucipus Democritus dicebat corpora cōponi ex multis athomis et inter media illorum ponebat vacuum vbi nos dicimus esse poros et dicebat om̄ia corpora componi ex pleno et vacuo et dicebat ꝙ per istas vacuitates fiebat nutritio augmentatio ⁊ rarefactio et quidam posuerunt vacuum corporibus imbibitum et non solum inter poros sed dicebant ꝙ erat quedam dimensio existens penetratiue cū locato et simul mouetur cum eo deferendo ipsū locum sicut vires ea que in ipsis continentur ⁊ per hoc differebant a prima opinione.

¶ Tertia est opinio pitagoricorum non naturaliter loquentium qui dicebant extra celum esse magnum spacium et infinitum et credebant illud eē animal quod per suam respirationem causabat in istis inferioribus distinctionē que non potest fieri per plenum per quod res magis continuantur idō dicebant ꝙ distinctio rerum fit per interpositionē eiusdem vacui.

¶ Conclusio ad philosophū pertinet determinare de vacuo probatur quia ad ip̄m pertinet determinare de loco ergo et de vacuo qꝛ per similes rationes quidā crediderunt vtrumqꝫ esse.

¶ Conclusio sc̄da nullū est vacuum hoc quidā antiquorū voluerūt probare ostendēdo ꝙ aer aliqd sit ⁊ p̄ p̄ns plenū aere non est vacuum sed hec ratio nō est vt̄lis qꝛ non sequit̄ plenū aere nō est vacuū ergo vacuū nō est Assumptū aūt probant dupliciter qꝛ vtres pleni aere sustinent magnū pondꝰ ergo aer est aliquid et fortis. Secūdo de clepsedra repleta aqua cuiꝰ si superius foramē obstruit̄ nō cadet aqua per foramina inferiora ⁊ hoc qꝛ sc̄dꝫ eos aer interius existens sustinebat aquam ergo aer ē aliquid S. T. dicit le. 9. ꝙ clepsedra est vas quod furatur aquam quo forte irrigantur ortus et dicebāt ꝙ quando aqua intrat tale vas simul intrat aer Et nota ꝙ aer parum sensibilis est sentitur tamen a tactu tempore hyemali per suam frigiditatē et a visu per lumen existens in eo subiectū ei sentitur per accidens sibi inherens secundum signū anaxagore non videtur verum quia remouendo digitum a foramine supiore tunc aqua exit ergo aer sustentans non impediebat exitum aque.

Item antiqui male diffiniuerunt vacuum dixerūt enim vacuū esse in quo nullū est corpus ex eo ꝙ vacuum est in quo nichil est et secūdū eos omne ens est corpus et quia credebāt omne corpꝰ esse graue vel leue diffinierunt vacuum esse in quo non ē graue vel leue Sed contra tunc punctum esset vacuū quia in puncto non est graue vel leue ideo aliter diffinitur vacuum est locus non repletus corpore aptum natum tamen repleri. Querit philosophꝰ vtrū si in aliquo spacio sit color vel sonus dicendū sit vacuum respōdet ꝙ si sit susceptiuum corporis tangibilis tunc est vacuum alias non. Male ergo dicitur ꝙ vacuū est in quo nichil est quia dato aliquo spacio sine dimensione vel quantitate in quo sit color et in qua non potest contineri corpus tūc tale spacium est vacuum licet aliquid in eo sit Tūc probatur conclusio quia omnis locus est repletus corpore est enim terminus corporis continentis ergo nullum est vacuum.

¶ Item videmus ꝙ natura fugit vacuum vn̄ grauia ascendunt ne sit vacuum in vniuerso.

¶ Tertia conclusio non est ponendum vacuum corporibus imbibitū vt dicebat democritus qꝛ secundum eos ideo ponitur vt sit causa motus quia vacuum est causa grauitatis et leuitatis secūdum eos ergo vacuum non est causa motus deorsū ipsorum grauium.

¶ Item vacuum est intrinsecum corpori ergo mouetur cū corpore ergo est ī alio loco cū ergo vacuū sit locus sequitur ꝙ loci erit locus. Item si vacuū est causa motus ergo ip̄mmet vacuū deberet velocissime moueri quod tamen est falsum.

¶ Item si vacuum esset locus simul existens cum

ipso locato sequeretur ꝙ plures dimensiones possent esse simul scilicet dimensiones ipsius vacui et corporis contenti et pari ratione omnes dimẽsiones possent esse simul quod est falsum quia secundum S. T. hic lec. 13. non potest ymaginari ꝙ hec linea sit alia a linea sibi equali nisi inq̃ztum ymaginamur vtramq̧ esse in alio et in alio situ.

¶ Conclusio quarta diuina potentia posset esse vacuum quia deus posset anichilare omnia elemẽta et tunc videtur ꝙ inter celum et terrã esset vacuum et S. Tho. dicit in vacuo posse fieri motum hoc autem non esset verum si implicaret vacuum esse. Item vel vacuum capitur pro dimensionibus siue pro quantitate non continente aliquod corpꝰ et clarum est ꝙ deus potest facere dimensiones separatas vel non capitur pro dimensione contenta a loco sed potius pro ipso loco qui dicit superficiem tum respectu ad primum continens et hoc totum potest deus conseruare destructo locato s3 nũquid locus sacramenti eucharistie est vacuũ sic dicit sanctus thomas tertia parte ꝙ non quia replentur speciebus. q. 76. ar. 5. 2m.

¶ Contra hec arguitur per rationes antiquorum Primo videntur eẽm partes eorum que cõdensantur conuenire in inuicem et sic vna pars subintrat aliam ergo in alia sunt quedam vacuitates. Antecedens declarãt quia vas tantũdẽ continet de vino cum vtribus q̃ztum sine eis. Item illud quod mouetur localiter vel recipitur in pleno vel in vacuo non primum quia tunc duo corpora eẽnt simul

¶ Secundo argumentatio fit per receptionẽ alicuius corporis illa autem pars nõ potest recipi in pleno ergo in vacuo ergo habetur intentum.

¶ Item vas plenum cinere vel farina tantuz recipit de aqua q̃ztum si non essent cinereo quod nõ fieret nisi essent alique vacuitates inter partes cinerum igitur. Item vel in rarefactione vna pars semp cedit alteri et tunc rarefacta vna parte oporteret totum aerem vsq̧ ad celum moueri vel vna pars subintrat aliam et tunc oportet ꝙ in ea sit quedam vacuitas.

¶ Tertio arguunt quidam ponendo ꝙ duo corpora plana se tangant et separentur tunc aer subintrans prius perueniet ad extrema q̃ ad media illorum ergo in illo priori erit vacuum in medio.

Item volo ꝙ tota inferior pars dolij auferatur tunc manifestum est ꝙ vinum inferius exibit et sic descendet ergo in parte superiori dabitur vacuum quia pono ꝙ superiꝰ nullus aer possit subintrare.

¶ Quarto ponatur os follis in foramine alicuꝰ vasis sic ꝙ occupet totum illud foramen et non sit aliud in ipso vase et eleuentur latera follis tunc aer existens in illo vase ingreditur follẽ ergo vas remanet vacuum.

Item impleatur vas fortissimum aqua calida et obstruatur et postea congeletur illa tunc manifestuz est ꝙ minorem locum occupabit quia condensatur per frigiditatem ergo in aliqua parte manebit vacuum.

¶ Quinto locus est causa motus naturalis s3 nõ est causa inq̃ztum plenus est quia vt sic impedit receptionem alterius corporis quod ad ipsum naturaliter mouetur ergo est locus inq̃ztum est vacuũ.

Item materia est locus forme vel causa mutationis ad formam ratione priuationis et carentie ergo vacuum quod dicit priuationem est causa motus ergo vacuum est.

¶ Sexto bene sequitur vacuum est locus non repletus corpore ergo vacuum est a propositione de est tertio adiacente ad propositionẽ de secũdo vel a coniunctis ad diuisa quia esse vacuum est coniũctum et esse est pars eius.

Item omnis locus est sed vacuum est locus ergo vacuuz est. Item extra celum nichil est ergo ibi est vacuum. Item annichilet deus elementa cum sint corruptibilia non autem tunc queritur vel partes celi iungent se et tunc celum destrueretur vel non et sequitur ꝙ natura tunc non abhorreret vacuum. Forte negas quis inter duo instantia necessario mediabit tẽpus ergo est medium inter oriẽs et occidens alias essent immediata et simul quia illa sunt simul que non habent mediuz 5o. phisi. t. c. 22. et que non distant distantia aũt non est nisi in medio reali. Cõtra deus potest disticta separare.

¶ Octauo arguitur Nam si aliquod vas sit repletum aqua tunc illud potest ad hec recipere denarios ergo in pecunija est ponendum vacuũ vel in ipsa aqua.

¶ Item infra testam omni nõ fractã aliquando reperitur aliqua concauitas in qua nullum corpꝰ videtur esse igitur est ponendum vacuum. Antecedens p3 q2 si esset aliquod corpꝰ maxĩe eẽt aer sed hoc non est dicendũ igitur Minor patet quia per testam non potest intrare aer Posset enim aliquis ad hoc dicere ꝙ aliqua portio eui euaporatur et ĩ aerẽ resoluitur et ꝙ talis aer talem concauitatẽ reperiret. Contra quia ex vno pugillo aque fiunt decem aeris ergo aer multo maiore locum occupat q̃ occupabat illa pars oui que est in aerem cõuersa quod tamen ibi non videt̃ fieri posse possibile igitur ibi est ponendum vacuum.

¶ Nono arguitur ꝙ vacuum per potentiã supernaturalem non possit esse quia si deus faceret vacuum tunc faceret nichil tum vacuum nichil sit cõsequens falsum est ergo et antecedens.

Item implicat cõtradictionem vacuum esse ergo vacuum non potest esse per potentiã supernaturalem Antecedens patet quia bene sequitur ibi est vacuum ergo ibi non est locus consequens p3 quia locus dicitur relatiue ad locatum sed si vacuũ esset non esset locatum in eo ergo non esset locus Etiam bene sequitur vacuum est ergo locus est q2 vacuum est locus non repletus corpore aptus natus repleri ergo si vacuum esset locus esset sed iste implicant locus est et locus non est tu mista locus nõ est inferat istam nullus locus est que est cõtradictoria istius locus est.

¶ Decimo cõtra diffinitionẽ vacui ꝓbãdo ꝙ pũctũ sit vacuũ q2 pũctũ est locus non repletꝰ corpore ꝙ enim sit locꝰ p3 q2 angelus potest esse in puncto et

vnum punctum potest esse in alio vel simul cuz eo. Item secundum aristotelem vacuum non est causa motus ergo ad phisicum non pertinet determinare de vacuo. Item arguitur q motus naturalis non est prior violento quia posterius non est sine priori sed motus violentus est sine naturali vt patet quando graue mouetur sursum tunc ibi est motus violentus sine naturali ꝛ nullus est ibi naturalis actu.

¶ Ad primum dicit sanctus thomas vinuz in vtribus condensari et ideo antiqui putabāt q vna ps subintraret aliam quod tamen non est verum alij dicunt q vtres inbibunt vinum et ideo videntur simul esse cum vino nec est credendum q vas cum vtribus tantuz contineat vinū sicut prius. Ad aliud dicitur q motuz localiter recipitur in pleno qꝺ condensatur adueniente alio corpore. Sed cōtra non frigesit ergo nō condensatur Negatur consequentia quia modicum potest aliquid condensari dato q non frigefiat.

¶ Et per hoc patet ad secundum de cineribus dicitur q cineres consumunt aquam et in se habent poros et ideo videtur q tantumdem cōtinetur in vase de aqua sicut prius. Aliud soluitur sicut primum Unde quando vnum corpus rarefit tunc corpus circundans aliquando condensatur et opposito modo dicatur quando aliquid condensatur rarum enim et densum opposito modo se habent et contrariantur. Sed contra idem est rarum et densum ergo non contrariantur. Antecedens patet quia aqua est rara ꝛ densa. Item arguitur q nichil sit magis raruz quia partes vniuscuiusqꝫ rei sunt ita propinque sicut prius quia semper in continuo partes sunt immediate. Item sequeretur q terra posset esse magis densa q̄ modo sit et ignis magis rarus et per consequens moueretur magis sursum. Item per idem terra moueretur magis deorsum q̄ modo que tamen modo descendit vsqꝫ ad centrum. Item tunc ex vno pugillo terre generarentur plusq̄ decem aque contra aristote. quia ex decem pugillis aque potest fieri vnus pugill⁹ terre et ex qualibet decima parte poterunt generari decem pugilla aque. Dicendum ad primuz q hoc est respectu diuersoruz. Ad aliud dicitur q partes mediate non sunt ita propinque sicut prius. Ad aliud dicitur q dato q terra esset magis grauis tamen non moueretur ad locum magis deorsum licet velocius moueretur. Ad aliud dicitur q dictuz philosophi intelligitur de terra existēte in sua naturali densitate.

¶ Ad tertium dicitur q secundum aliquos nūq̄ duo corpora plana possunt se tangere sed contra acer planus potest tangere aquam et tunc redit difficultas in separatione istorum corporum. Item due medietates lapidis se tangūt. Item lapis proiectus contra alium frangit eum ergo tangit ipsum. Item quid impedit grossissimum lapidem ne descendat donec tangat alium sed de hoc in secūdo de anima. Alij dicūt q illa corpora non possent separari secunduz omnes partes simul vt puta si ponatur q aqua immediate tangat aerem et ibidem congeletur tunc vnum corpus planum tanget aliud sed non poterit separari nisi frāgatur. Ad aliud dicitur a quibusdam q vinum non exibit sed contra est corpus graue ergo descendit. Item queritur a quo detinetur dicūt q detinetur a natura vniuersali que abhorret vacuuz quod patet ad sensum non enim vinuz faciliter exit nisi detur sibi ventus.

¶ Ad quartum dicitur q latera follis poterunt frangi sed non separari notabiliter Et ita dicatur ad aliud.

¶ Ad quintum dicitur q locus non est causa motiua aliquo⁹ pretacto sed propter conuenientiam quam habet cum locato. Ad aliud dicitur q priuatio non est causa generationis per se quia nichil influit.

¶ Ad sextum dicūt quidā q ille propositiōes sūt de actu signato vt sensus sit vacuum est locus id est significat locum vacuum tamen nichil est. Alij negant illas consequentias sicut nō sequitur adā est homo ergo adam est. sed istud est logicale. De oriente autem et occidente an tunc distarent dicitur q sic priuatiue vel distātia e ēt in altero illorū ꝛ nō ē ī medio nec ē simile de tpe lz de⁹ vtrūqꝫ possit deinde dicitur secundū san. tho. q extra celū non est vacuum. Sed nonne corpus vnius beati existens extra celum est in vacuo cum non sit in pleno dicit S. T. 3. par. q. 57. ar. 4. ad. 2m. q extra celum non est natum esse corpus localiter ita q non est ibi locus susceptiuus corporis. Sed nonne inter duas manus beati existentis extra celum est vacuum sic videtur q beatus naturaliter posset facere vacuum quia naturaliter potest ire supra celum empireum secundum. S. T. quo. 6 ar. 3. Item si corpus christi sit extra celum quomodo ergo potest videri ab oculo corporali a beatis cum ibi non sit medium per quod multiplicentur species in oculis eorum que sunt a latere sed de his alias.

¶ Ad octauum dicitur a quibusdam q per siccitatem pecunie aliqua pars aque consumitur Deinde dicitur q per testam oui que est porosa transit aer.

¶ Ad nonum dicitur q proteruus posset dicere q deus non potest facere vacuum quia hoc implicat contradictionem et tunc nulla esset determinatio s. t. dicentis q mobile positum i vacuo mouetur successiue ideo dico q vacuum est locus. id est vacuum supponit pro aliqua superficie alicu⁹ corporis que apta nata est aliquid continere licet de facto nullum corpus contineat Quidam dicunt q vacuū de materiali significat illam superficiē et de formali dicit priuationem scilicet carētiam corporis. Et si queratur quare aliquod significatuz dicitur materiale dicunt q se habet per modum materie que determinabilis ē p formam sic etiam idē significatum formale determinabile est per diuersa significata formalia vt patet quando eadez res dicitur vera et bona.

¶ Dubitatur an qñ in aqua duo digiti se tangunt aqua sit penetratiue cum digitis quia experiẽtia docet ꝙ inter digitos manet humiditas aque ergo et subiectum eius scilicet aqua et tamen digiti fuerũt immediati. Item due linee naturales possunt esse simul ergo et due linee mathematice quia taliter idem sunt ergo duo corpora etiam mathematica possunt esse simul vel oportet ꝙ in vno sit vacuitas in quo aliud recipiatur. Dicenduz ꝙ illa humiditas est subiectiue in digito sicut supradictũ est de pane posito in vino aliqua eñ est pars pars in qua non est realiter vinũ quia si in qualibet parte pauis essent pori ibi non esset aliquid de pane quelibet tamen pars est humida.

Deinde videndum est de altera parte quesiti videtur ꝙ in vacuo fiat motus in instanti quia nisi sic sequeretur per argumẽtũ philosophi ꝙ aliqd ita velociter moueretur in pleno sicut in vacuo immo velocius ponamus enim ꝙ lapis in vna hora pertranseat a spacium in pleno ꝛ in medietate illius hore pertranseat tantumdem in vacuo tunc pono ꝙ illud medium fiat in duplo rarius et minoris resistentie tunc in illis pleno in duplo mouebitur q̃ꝫ prius ergo mouebitur ita velociter sicut in vacuo. Forte dicis ꝙ nulla est proportio. Contra motus factus in vacuo fit in tempore ergo habet aliquaꝫ perfectionem in tempus in quo fit motus in pleno. Sed contra omne corpus dum mouetur localiter prius pertrãsit minus ꝛ q̃ꝫ equale ꝛ equale q̃ꝫ maius ergo in vacuo non fit motus in instanti sed successiue si enim fieret in instanti sequeretur ꝙ naturaliter possit esse motus infinitus supposito vacuo.

¶ Respondeo dicendum ꝙ per velocitatem motus philosophus probat vacuum non esse vnde ꝓpter duo mot⁹ est velocior vel tardior scilicet Ratione medij quod est magis rarum vel densum. Secundo ratione mobilis ꝙ est magis graue vel leue. Item motus aliquando impeditur per mediuz qđ contra fertur vt quando quis nauigat contra cursum aque.

¶ Dicendum ergo ꝙ nullum est vacuum quia alias omnia mobilia mouerentur in instanti quia talis est proportio motus ad motum. In velocitate et tarditate qualis est proportio medij ad mediuz sed pleni ad vacuum nulla est proportio ergo nulla est proportio motus facti in pleno ad alium sed motus factus in pleno est in tempore ergo alius est in non tempore id est in instanti. Item arguatur per rationem ante oppositum.

¶ Sed circa hec sanctus thomas mouet tres difficultates videtur enim ꝙ motus factus in vacuo habeat proportionem ad motum factum in pleno quia quilibet motus habet determinatam velocitatem ex proportione potentie motoris ad mobile etiam si nullum sit impedimentum ꝙ patet exemplo et ratione quia primum celum non mouetur in pleno nec habet impedimentum et tamen mouetur successiue et in certa proportione. Ratione sic dato ꝙ in medio nullum sit impedimentuꝫ adhuc motus est successiuus secundum prius ꝛ posterius ipsius magnitudinis super quam fit mot⁹ vnde per impedimentum motus retardatur sꝫ ipso sublato adhuc motus naturalis est determinate intensionis.

¶ Secunda difficultas si medium quod est plenũ impedit motũ vt dicit philoso. sequit̃ ꝙ in istis inferiorib⁹ nullus est motus purus non impeditus.

¶ Tertia difficultas in corporibus naturalibus est determinat⁹ terin⁹ raritatꝫ ꝛ dẽsitatis q̃ non sꝫ est accipere corpus rari⁹ scđꝫ q̃libet ꝓportionẽ tp̃is.

¶ Ad primã dicit auerrois ꝙ velocitas vel tarditas motus consurgit cuidã ex ꝓportione motoris et mobile sꝫ opꝫ mobile eẽ aliquo° resistens motori sicut patiẽs quodãmõ ꝯtrariũ agenti q̃ quidaꝫ resistẽtia pt̃ eẽ ex trib⁹. Primo quidã ex ipo situ mobilis ex hoc eñ ipo ꝙ mouẽs intẽdit trãsferre mobile ad aliquod vbi ipm mobile in alio vbi existẽs repugnat intẽtiõi motoris. Scđo ex nã mobilis sicut apꝫ in motib⁹ violentia vt cũ graue proijcitur sursũ. Tertio ex parte medij omnia enim hec tria accipienda sunt simul vt vnum resistens ad hoc ꝙ causetur vna causa tarditatis in motu ꝙ ergo celum successiue moueatur hoc est propter primam causam tantum grauis autem successiue mouetur ex parte medij et ideo dicit ꝙ remoto medio graue in animatum moueretur in instanti Sed cõtra graue est quantum ergo si sit in vno vbi impossibile est ꝙ sit in alio remota forma vt ymaginatur com.

¶ Item tunc aliquid posset esse in eodem instanti sursum et deorsum quia graue motum in instanti simul est sursum et deorsum ergo contraria sunt in eodem scilicet vbi sursum et vbi deorsum.
Itẽ si ãgel⁹ q̃ nullã hꝫ resistẽtiã ex pte medij possꝫ se mouere i istãti sequeret̃ ꝙ non posset dari maxim⁹ locus i quo possꝫ eẽ ãgelus cui⁹ oppositũ dicũt multi theologi et patet consequentia quia angel⁹ motus in instanti est simul sursum et deorsum.
Item tunc corpus pedale per aliquod instans cõmensuraretur corpori sexpedũ. immo toti distantie que est inter terram et celum quia si mouetur in instanti tunc in illo instanti corpus pedale est in toto spacio quod est inter terram et celum.
Item ponatur ꝙ per vacuum graue ascendat ꝛ leue descendat sequeretur ꝙ ista duo corpora essẽt simul et penetrarent se quia quodlibet illorum vel quelibet pars vnius est vbicumqꝫ est pars alteri⁹ quia aduersarius dicit ꝙ in illo instanti transit totum vacuum Forte dicis ꝙ obuiabunt sibi i medio Contra stat ꝙ vnum sit maioris virtutis ꝙ alteri⁹ ergo citius pertransibit totum spacium q̃ꝫ aliud ergo in minori tempore q̃ꝫ in instanti. Opinionem cõ. tenet gregor. de arimino in secundo et albert⁹ magnus sed cum. S. T. dicendum est ꝙ impossibile est aliquid moueri in instanti sicut impossibile est aliquid esse circumscriptione in duobus locis aristotelis tamen bene contra antiquos dicit ꝙ si esset vacuum mobile in eo positum moueretur in instanti qꝛ secũdũ ãri. tota successio i motu ꝓuei

ex parte medij hoc tamen est falsum quia in eodē medio corpus magis graue velocius mouetur .s. philosophꝰ in suo argumento supponit ꝙ aliquid moueri posset in pleno hoc autem negant philosophi contra quos arguit vt videtur ergo non concludit.

¶ Ad secundam difficultatem .d. S. T. ꝙ non inconuenit motum naturalem habere impedimentum quia per motum naturalem fit recessus ab eo quod est contra naturam.

¶ Ad tertiam dif. respondet ꝙ nulla raritas repugnat rebus naturalibus ex natura corporis mobilis inq̄ʒtū est mobile de quo determiatur in phisica sed ex natura determinatarū formarū vel dicitur ꝙ scd̄m anti. ꝯtra quos arguit. P. non est determinata raritas in naturalibus.

¶ Conclusio secundū rei veritatē non est ponendum vacuum propter motū dato tamen ꝙ eēt vacuum adhuc posset esse motus sed esset successiuꝰ probatur per motum celi qui successiuus est sed dices ꝙ est successiuus quia angelus mouet ita velociter sicut sibi placet. Contra multi dicūt deū agere necessitate nature ⁊ gre. dicit in scd̄o ꝙ primus motor immediate mouet primū celum ergo successus in primo celo prouenit ex natura motus.

¶ Contra hec arguitur natura abhorret vacuum ergo si deus anichilaret hanc domum aer mouetur in instanti quia si moueretur successiue sequeretur ꝙ per aliquod paruū tempus esset vacuū vbi nunc est ista domus. Item in vacuo nulla est resistentia ergo motus in eo factus fit in instāti antecedens patet quia vacuū nichil est. Forte dicis ꝙ successio illius motus est ex resistentia proueniente ex hoc ꝙ mobile est distinctum a motore vel ex incōpossibilitate termini a quo et termini ad quē. Sed contra sequeretur ꝙ deus nichil posset mutare in instanti quia omne mobile est ab eo distinctuʒ hoc tn̄ est falsum q2 deus facit subito corpus suū eē in sacramento altaris et aīa sua subito descendit ad infernum vt dicit capreo. Item tunc aliquid resisteret deo hoc modo. Item volo ꝙ deus continue diminuat resistentiam celi tunc angelus semper poterit ip̄m velocius mouere ergo si nulla sit resistentia per diuinam potentiam sequitur ꝙ poterit moueri in instanti.

¶ Secundo ad idem arguitur sequeretur ꝙ vnuʒ mobile esset eque velociter mobile ab angelo sicut aliud quia nulla est hic resistentia nisi ex distinctione mobilis ad motorem. Item angelus scd̄ʒ theo. potest se facere in loco magno et paruo ergo in illo loco potest moueri in instanti quia non est ibi incompossibilitas termini a quo et termini ad quem

¶ Tertio aliqua alteratio fit in instanti et tamen in motu alterationis est incompossibilitas termini a quo et termino ad quē. Antecedens patet q2 alteratio non est motus continuus. Item illuminatio fit in instanti et visio non obstante distinctione inter agens ⁊ patiens. Item beatus post resurrectionem per dotem subtilitatis et agilitatis poterit moueri in instanti alias requireret duplex tē pus ad pertranseundum duplex spacium. Item si gnetur tempus in quo lapis pertransit totum vacuum et sit in vna hora Arguitur sic cum medietate hore stat incompossibilitas termini a quo ⁊ termini ad quem ergo medietas hore sufficit ad pertranseundum totum illud vacuum et iterum codē modo arguitur de medietate illius medietatis.

Item si in omni motu esset predicta resistentia sequeretur ꝙ omnis motus esset violentus cum omne resistens faciat violentiam. Item quod non est causa motus non est causa successionis cum successio de essentia motus sit sed predicta incompossibilitas terminorum vel distinctio motoris a mobili non est causa motus vt patet discurrendo per singulas causas ergo non est causa successionis. Si dicas ꝙ sit causa efficiens ergo quando ista sūt maiora tanto esset velocior motus et per ista eadē argumenta probaretur ꝙ medium non est causa successionis in motu.

¶ Quarto quando medium in duplo minus resistit tunc motus est in duplo velocior ergo si nullo modo resistit fiet in instanti antecedens patet q2 proportio motoris ad resistentiam est dupla. Forte dicis ꝙ non est dupla ad aggregatum ex resistentia medij et ex resistentia q̄ est ex distinctione mobilis quero ergo in qua proportione est vel augeatur donec sit sub dupla ⁊ eque bn̄ procedit argumē tum per regulas in fine septimi phisicorum.

Item illud velocius mouetur quod citius diuidit mediū ratione sue figure ergo in vacuo vnū corpꝰ mouetur ita velociter sicut aliud quia nulluʒ est ibi medium diuidendum.

¶ Quinto arguitur ꝙ in vacuo non sit motꝰ successiuus quia in vacuo nulle sūt differentie pōnū ergo ibi non est motus et possunt fieri argumēta aristo. facta articulo precedente Item omnis motꝰ dependet a motu celi sed in vacuo mobile non reciperet influentiam a celo quia non est ibi mediuʒ differens Forte dicis ꝙ motus animalis non depē det a celo et ideo animal posset moueri in vacuo. Contra quia animal indiget respiratione ergo nō potest esse in vacuo Item vacuum secundum antiquos est quedam dimensio ergo resistit mobili ergo data opinione antiquorū de vacuo adhuc non habetur ꝙ mobile in eo positum moueatur in instanti Item dato ꝙ resistentia esset a medio sequeretur ꝙ nichil posset moueri in aere supposito ꝙ aer sit infinitus quia in corpore infinito est infinita virtꝰ ergo ibi est infinita resistentia Forte dicis ꝙ antiq̄ bene dicebāt vacuum esse quasdam dimensiones tamen ille non sunt in corpore ⁊ ideo non resistūt nisi propter raritatem et densitatem et ꝑpter quātitatem ergo quantitas separata resistit.

Item separetur quantitas ab aqua et aere adhuc mobile facilius transibit per quantitatem aeris q̄ʒ aque ergo quantitas resistit. Forte dicis ꝙ verum est propter raritatem et densitatem suam Contra rarum est quod minus habet de materia sed tūc ibi nulla esset materia ergo quātitas separata non ē rarior altera.

¶ Sexto qn̄ p̄dicatū repugnat subiecto rōne vel de ꝑpie ⁊ specifice tunc propō est impossibilis licet

predicatum possit conuenire generi illius speciei vnde ista est impossibilis homo est irrationalis licet ista sit vera animal est irrationale ergo licz corpus mobile possit i īfinituz rarefieri tamen ista est falsa ser potest i īfinitum rarefieri.

¶ Ad primuz dicendum ꝙ tūc per aliquod temp⁹ esset vacuum miraculose et miraculo presupposito. Ad aliud concedo deum nichil posse mouere in instanti nec potest tollere omnem resistentiam vt supradictū est nec corpus suū est in sacramēto per motum localem nec anima in instanti mouebatur sed deus eam potest ponere in duobus locis non localiter tamen Si arguatur ex positione hoc vbi deus potest facere in instanti et hoc vbi scd̄m eēntiam est motus localis ex tertio phi. ergo motū localem deus potest facere in instanti. Item de⁹ potest velocius mouere celum ꝗ̄ quecunqꝫ intelligētia sed in quocunqꝫ tēpore potest moueri ab intelligentia ergo potest in instanti moueri a deo. Item deus posset facere ꝙ nunc ego essem de nouo circūscriptiue rome desinendo esse ibi et tunc ego essem motus localiter in instāti quis motus localis nichil est ꝗ̄ successio locorū p S. T. in 4°. di. 44. q. 2. ar. 3°. q. 3. Forte dicis ꝙ tunc non essem motus sed mutatus localiter hoc est disputare de nomīe Dicendum in illo casu sortes mouetur in duob⁹ instantibus vel in tempore discreto sicut angelus q̄n mouetur motu non continuo Nec loquimur de motu ꝗ̄tū ad suam essentiam sed quantuz ad oīa que sunt de rōne motus quorū vnū est successio.

¶ Ad scd̄m dicitur ꝙ non oīa sunt equaliter mobilia ab angelo motu violēto nec etiā motu naturali si firmamento adderetur alia stella videt secundum phm̄ ꝙ angelus non posset mouere ip̄z. Nec etiā angelus potest mouere totā terram S. T. de malo q. 16. ar. 10. ad 8m. quia hoc nō est proportionatum nature ipoꝝ vt mutent ordinē elementoꝝ mundi. Ad aliud dicitur ꝙ angelus in tēpore discreto composito. s. ex duobus instantibus p̄t transire de paruo loco et etiam maximo loco in quo poterit tamen non mouetur in instanti Et si dicatur pono ꝙ nunc operetur de nouo in isto loco ⁊ nūꝗ̄ prius alicubi tunc est nunc prio in isto loco g° in isto instanti mouetur non valet consequentia.

¶ Ad tertiū S. T. in 4°. di. 44. q. 2. ar. 3. q. 3. dt ꝙ mutationes que hñt vnū terminū tm̄ positiuum et alterum puraz priuationē possūt fieri subito. Motus autē localis est inter diuersa vbi contraria et ideo requirit successionē secus aūt est in aliis productiōibus. Ad aliud dicitur ꝙ in vacuo successio mensuranda est fm̄ pportionem mensurantis.

Ad aliud negatur consequentia quia medium vel incōpossibilitas terminoꝝ non sunt nata ex toto impedire motum vel nō est violentia ꝗ̄tum est ex parte motus sed ex parte medij quod diuiditur rōne cui⁹ mobile nō ita velociter mouet sicut naturaliter natus est moueri. Sed contra sequeretur ꝙ corpus naturale esset natū habere aliquā velocitatem ꝗ̄ nunꝗ̄ habebit et sic aliqua aptitudo eēt ociosa per tempus eternum et in tota specie patz consequentia quia mediū facit ꝙ mobile tardius mouetur ꝗ̄ si nullum esset mediū et ex eodē argueretur ꝙ in vacuo mobile non moueretur naturaliter in instanti quia cum nunꝗ̄ erit vacuū sequitur ꝙ priuatur eo quod potest sibi ꝯuenire fm̄ suam naturam. Dicendū ꝙ mobile non frustratur quia habet motum suū naturalē licet forte non scd̄m suuz esse ita intensum vel dicendum cū S. T. in quarto vbi supra ad 3m ꝙ mobile positū in vacuo ⁊ in pleno aliquādo eque velociter mouētur. Et sic in pleno habet motū illū quem posset habere in vacuo.

¶ Ad quartum negatur assumptū sed de hoc in fine septimi. Si dicatur S. T. in quarto vt supra dicit ꝙ aliquando mobile resistit virtuti mouētis ex alio tantū sicut in motu naturali grauiū nō potest esse resistentia nisi ex parte medij quo sublato mouebitur in instanti dicendū ꝙ S. T. p⁹ ꝯmētatorē loquitur sub disiunctiōe et reprobat motum instantaneum et cōcedit ꝙ in aliquo medio subtilissimo eque velociter mobile mouetur sicut in vacuo quia non erit maior resistentia ex parte medij subtilissimi ꝗ̄ sit resistentia mobilis in vacuo et sic resistentia medij nullam tarditatem adiciet ad motum et in solutione ad tertium dicit ꝙ a mouente infinite virtutis non potest separari resistentia mobilis ꝗ̄ facit ex contrarietate habita ad locum quem intēdit motor supposito ꝙ sit in alio loco georgius etiā concedit aliquod mobile maioris virtutis. s. velocius moueri i pleno ꝗ̄ aliud in vacuo sed tamē ceteris paribus hoc esset inconueniens. Et si dicat concessum est ꝙ aliquid eque velociter mouetur in pleno sicut in vacuo fiat ergo illud plenum magis rarū tunc minus resistet potest dici ꝙ non vel ꝙ p̄dicta intelligūtur quando motum in pleno est maioris virtutis vel mouetur motu voluntario ꝙ enī aliqua in vacuo moueantur successiue cōiter conceditur ab omnibus quia sor. posset trahere lapidem successiue in vacuo Mixta etiam mouētur successiue quia participant de natura quattuor elementorum.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ deus qui potest facē vacuum etiam in eo potest conseruare graue sed quidam dicūt ꝙ non descenderet de ortū Sed cōtra ibi nullū est impedimētū dico ergo ꝙ mixta poterunt moueri ab agēte volūtario cui⁹ motus non dependet a celo. Sed dices saltem lapidis dependet a celo de hoc alias de dimensionibus separatis videtur ꝙ resistant mobili quia alias due dimēsiones essent simul, antiqui tamen putabant ꝙ nō resisterent.

¶ Ad sextum dicitur vt supradictum est ꝙ aliquādo argumentum procedit ex falso tamen solum ponitur illud falsum gratia exempli et ad faciliorem intellectum sicut geometra dicit punctum fluere quando vult ostendere lineam esse indiuisibilem fm̄ latitudinem et profunditatem Ad vnumquod tactū est de corporibus gloriosis sanct⁹ thomas dicit in 4. ꝙ imperceptibilis ē excessus quo beat⁹ ꝑtransit locum magnum et paruum.

Sequitur in textu. Consequens autē dictis Circa hunc textum queruntur quinqꝫ. Primo an tempus sit ens reale. Secundo an tēpus sit numerus

motus. ¶ Tertio an tẽpus et instans sint idẽ. Quarto an tempus differt ab eternitate. Quinto an tẽpus differt ab euo.

Ad primũ sic proceditur videtur qꝫ tempus nõ sit ens reale quia si aĩa nõ eẽt nullum esset tempus. scdꝫ philo. hic qꝫ tempus habet eẽ per intellectuꝫ ergo non est ens reale Sed contra tempus est qtitas ergo est ens reale.

¶ Respondeo dicendũ scdm S.T. le.35. qꝫ determinando de tpe phũs designat difficultatẽ cside-rationis et ideo opponẽdo procedit inquirendo p rationes extraneas.i. ab alijs positas vel sophisticas an tempus sit vel non et qd sit natura temporis tempus eñ eẽ videt manifestũ scdm sensũ percipientẽ motũ. Notanduꝫ preterea qꝫ quidã antiqui dixerunt tẽpus eẽ circulationẽ celi quia videbant tpa quadã circulatione reiterari. Sed contra hoc arguit P.du. primo quelibet ps temporis est tẽpus sꝫ nõ quelibet pars circulationis celestis est circulatio igitur. Itẽ circulatio multiplicat ad multiplicationẽ mobiliũ ita qꝫ si eẽnt plures primi celi essent plures circulatiões et tamẽ non eẽnt eadem tempora quia hoc est contra naturaꝫ tẽporis q2 nõ est accipere duas ptes tẽporis simul nisi vna contineat aliã vt dicit S.T. Alij dixerunt qꝫ tẽpus est motus seu mutatio. Sed contra motus multiplicat ad mulriplicationẽ mobiliũ. Itẽ tempus habet proprium magis et minus aliud a maiori ipsius motus ergo habet aliã entitatẽ antecedens patet q2 aliqñ in minori tẽpore est maior motus. Itẽ partes tẽporis copulant ad nũc non sic est de motu. Itẽ mẽsura differt a mensurato hoc negat scotis. de mẽsura intrinseca. Alij dixerũt qꝫ tẽpus est sphera celestis q2 sphera celestis omnis continet sicut etiaꝫ tempus dicitur omnia continere sed dicẽdũ qꝫ hoc non est vniuoce. Secundo illud argumentũ est in scda figura ex pdicatis affirmatiuis et ideo hãc opinionẽ phũs dicit esse fatuam. ¶ Ockaniste tamẽ nituntur defendere hãc opinionẽ sed contra sphera celestis est permanens nõ aũt tempus res etiã continentur in sphera celesti tanqꝫ in loco in tempore autẽ tanqꝫ in mensura duratiõis ergo ista nõ sunt idẽ. Item tunc dies haberet .12. menses quia dies et annus scdm istos sunt idẽ scꝫ primum celũ et sic annus non excederet diẽ. Item tunc nullum tempus esset preteritũ quia nullũ celũ est preteritum. Item tunc dies non esset ps septimane et in paschate erit ieiuniũ q2 dies pasche apd eos erit dies veneris sancta. Itẽ omnes dies quadragesime ieiunasset sortes ieiunãdo tm̃ in vna die quis illa dies est hoc celũ et similiter quelibet alia. Itẽ oẽs motus eẽnt in eodẽ tẽpore et pcñs in eqli si idẽ posset dici equale sibiipi Grego. in scdo sniarũ tenet qꝫ corpus regulariter et cõtinue motũ est tempus Sed ctra tunc eẽnt plura tpa qd est ctra phm̃ q2 quodlibet regulariter motũ est tps. Itẽ q2 tunc motus celi nõ mẽsuraretur tpe q2 esset ipm tempus Forte dicis qꝫ motus celi scdm eum nõ est celũ sed spaciũ circa quod celũ mouet de hoc dictũ ẽ supra.

¶ Notanduꝫ preterea qꝫ sine dubio tẽpus est qm̃ scdm theologos dr a deo fuisse in principio creatũ Item vnus motus realiter est diuturnior alio. sed dubiũ est an sit in anima vel extra aiam. Auerrois eñ dicit qꝫ habet cplementũ ab aĩa et in ipo mobili solũ est in potentia vñ cuꝫ mobile est in transitu spacij de priori ad posterius prius et posterius non remanẽt a pte rei sil' tñ pñt manere in aĩa cõparante vnũ ad alterũ. De rõne aũt tpis sũt prius et posterius et sic tps nõ est cplete in re quia in re nõ est de tpe nisi ipm nũc sꝫ in intellectu sũt prius et posterius ipius Auicẽ. et albertus tenẽt qꝫ tps hꝫ esse cpletuꝫ extra aĩam. Sed qd dicendũ est scdm S.T. dicenduꝫ qꝫ opus. 44. c. 2. dicit qꝫ tps hꝫ eẽ perfectũ extra aĩaꝫ qd debet ei scdm rõnem ppie spẽi. Sed in scdo. 12. ar. 5. ad 2m et 4o. phi. le. 22. dicit qꝫ ratio tpis cõpletur ex rõne aĩe numerantis. Dominicus tenet primum. Capreolus scdm. Quidã ccordãt q2 s.t. in prio di. 19. q. 2. ar. prio dt qꝫ illud qd est de tpe qsi mãle fundat in motu scdm prius et posterius. Formale aũt cõplet in rõne aĩe numerantis ppter qd dicit phũs qꝫ si non eẽt aĩa non eẽt tps. Idẽ habet. q. 5. ar. 1. sed dico qꝫ tempus vt est de genere quantitatis non dependet qtũ ad actũ essentialem ab anima quia alias non esset in predicamento quidam tamen adhuc tenent qꝫ etiam numerus est in anima Sed contra tunc vna anima esset tria quia habet in se numerum ternarium. Item tunc numerus ternarius esset ens rationis. Item tunc cessante operatione intellectus non essent alicubi tres lapides quia nullus esset numerus ternarius. Item tunc tres lapides essent quattuor lapides quia in quattuor potentijs intellectiuis possent esse quattuor vnitates vel agnitiones de tribus lapidibus Est ergo tempus ens successiuum distinctum ab omnibus rebus permanentibus.

¶ Contra hec arguit grego. de arimino in scdo q2 ex hoc sequitur qꝫ aliqua res et quelibet etiã pars eius simul po et adequate est et continue et partibiliter de nouo fit. Item sequeretur qꝫ eadem res. et quelibet pars eius simul po fieret et corrumpetur vtraqꝫ cõsequentia et vtriusqꝫ consequentis falsitas ac impossibilitas probari possunt sicut cñarum necessitas et cñtiuꝫ falsitas probate sunt supra de motu. Item arguit per rõnes phĩ in 4o phi. quam dicit demonstratiuã sequeretur qꝫ esset aliqua res composita ex partibus quarum nulla est. quia tempus pñs cponitur ex duabus ptibus quarum vna est preterita et alia futura quidã inferũt qꝫ tempus esset chimera quia cõponitur ex his que non sũt hic respondetur tripliciter. Primo negãdo cñs impossibile dicunt eñ qꝫ ad esse reꝝ successiuarum. non requiritur qꝫ omnes eius partes sint nec qꝫ aliqua pars eius sit tota simul sed sufficit et requirit qꝫ quidã partes sint post quasd et actu sit quoddam indiuisibile continuans eius partes adinuicem et hec solutio videtur a philosopho dari et ibidem s Cõ. 103 et similiter Cõ. 88. vbi soluens predictam rõnem ait et deceptio est in hoc quoniam ita est de motu motus enim comprehendit sensu et per consequens est et nulla pars eius inquit cõ. est in actu sed quelibet pars demonstrata recessit ergo est cõ

positus ex hoc qd̄ iam defecit ꝛ ex hoc qd̄ nondū est ¶ Secundo infirmatur propō assumpta in probādo ꝯñam. s. hec. quelibet pars temporis est preterita vel futura inquiūt eñi ꝙ tempus pñs est. ꝛ cuiuslibet temporis presētis. sunt infinite partes habētes vnam preteritam ꝛ aliā futuram. verbi grā annus pñs habet infinitas partes quarū quelibet hꝫ preteritam et futurā. s. mensē pñtem et quindenā et septimanā et diē et horam ꝛ sic in infinitum nulla tamen pars tp̄is est tota simul. Tertio potest respondert scd̄m Aui. 2° sue sufficientie in principio nam nullā partē temporis esse potest intelligi dupliciter. Uno° ꝙ absolute non est. alio modō ꝙ nō est in hoc instanti et hec differunt quia nō sequit̄ hoc est ergo est in hoc instanti nec ecōtra sequit̄ hoc nō est in hoc instanti ergo hoc nō est nec enim sunt opposita esse et non esse in hoc istanti si primo° intelligatur falsa est propō q̄ dicit ꝙ nulla pars temporis est si scd̄o° est vera et eodēmodo cōceditur ꝙ tēpus non est. non eñi est in hoc instanti nisi in aīa ꝛ intellectu Nulla predictarꝫ responsionū est sufficiens non prima quidē qd̄ p° sic patet sumo aliquod tempus qd̄ dicitur esse et sit a/et sit eius pars preterita b et pars futura sit c. et instans continuans istas sit d cum igitur a non sit alia res preter b c d. simul vt suppono aut si sit aliqua alia sit illa f. nec variatur propo^m qm̄ tunc a supponit pro eisdem ꝑ quibus supponūt oīa illa simul arguitur sic a est igit̄ b c d sunt ꝯña declaratur in simili inducendo nam sequitur hec domus est igit̄ hic paries et hoc tectuꝫ et hoc fundamentum sunt demonstratis partibus illius domus demonstrate. Similiter sequitur hic homo est igitur hoc corpus et hec aīa sunt Similiter in cōtinuo sequitur hoc bicubitū est ergo hic cubitus et hic cubitus sunt demonstratis illis qui sūt partes eius et vniuersaliter a termino supponente pro aliquo toto ad omnes terminos supponentes pro partibus illi° respectu esse existere est necessaria consequentia affirmatiue et de presenti sed vltra sequitur. b. c. et. d. sunt igitur b est ꝛ similiter sequitur c est et vtrumqꝫ est falsū qm̄. b. est preteritum. et non est et c est futurum et etiam non est Confirmatur quia non obstāte ꝙ materia que erit pars antichristi actu est quia tamē eius anima nō est qui antichristus supponit tam pro materia q̄ꝫ ꝑ forma bene sequitur anima antichristi non est igitur antichrist⁹ non est et ex pluribus causis hoc ipsum cōsequens esset verum et posset inferri si nec etiam materia esset ita in proposito ex plurib⁹ causis vere dicetur a non est q̄ꝫ dicatur antichrist⁹ nō est quod tamen quilibet sane mentis concedit.

Nec valet dicere ꝙ hec vera sunt de permanentib⁹ non autem de successiuis tum quia pari facilitate posset alius dicere ꝙ ita esset etiam de permanentibus et concedere ꝙ aliqua domus est cuius paries est preteritus et tectum est futurum et fundamentum est presens nec hoc fortius q̄ꝫ id poterit reprobari tum quia ꝑ qualibuscumqꝫ rebus termini supponāt dummodo vnus supponat precise ꝑ eisdem pro quibus alij supponunt impossibile est de isto affirmare vere existere per propositionem de inesse et presenti et ab illis negare q̄ꝫuis econuerso non semper sit consequentia simplex vt puta quando nomen totius significat partes determinato modo se habentes verbi g. coniunctas vel cōponentes sicut hoc nomen homo significat animam ꝛ corpus inuicem componentes non sic autem eas significant noīa partium Secundo contra eandem solutionem si noīe partis significetur aliquod tale compositum sequitur ꝙ nullum tempus est presēs igitur nullum tempus est prima consequentia ptꝫ quia nullum presens diuiditur in preteritum et futurum vnde augustinus xi. ꝯfessi. ait. ꝙ si quid intelligitur temporis ꝙ in nullas iam vel minutissimas momentorum partes diuidi possit id solum est ꝙ presens dicatur ꝙ cum ita raptim a futuro in preteritum transuolat vt nulla morula extendatur nā si extenditur diuiditur in preteritum et futurum pñs aut nullū habet spaciū hoc ipse Ex hoc autēꝫ consequentia Augustini videlicet si aliquid temporis est presens ipsum est indiuisibile sequitur ꝙ hec est vera, nullum presens diuiditur in preteritum et futurum et per ꝯñs nullum tēpus est pñs alioquin aliquod tp̄s non habet partem priorem ꝛ posteriorem. Secunda ꝯña probatur si enim sūt futura et preterita volo scire vbi sint ꝛ notū est ꝙ vbicunqꝫ sunt ibi sunt pñtia quia si futura sunt iam nō sunt. ¶ Secūdo arguitur ad idē si ad esse successiuorum sufficit aliquas partes esse preteritas ꝛ aliquas futuras sequitur ꝙ aliquod totum cōstat partialiter ex his que nichil sunt. Iteꝫ ꝙ nichil est nō potest alicui cotinuari sed tempus preteritū nichil est ergo non continuatur cum futuro. Dicendum ꝙ illud qd̄ aliquando fuit pōt alicui continuari Contra sequeretur ꝙ albedo corrupta posset continuari alteri. Item tempus preteritum nunq̄ꝫ potest esse presens ergo nichil constituit nichil ei constituitur ex impossibilibus.

¶ Tertio si ad tempus esse presens sufficeret cōtinuatio per instans sequeretur ꝙ nūc essent mille anni presentes quia totum tempus preteritum infinitum secundum philosophum continuatur cū tempore futuro Item impossibile est tempus esse sine substantia ergo non distinguitur ab ea tenet consequentia qꝛ cum deus sit omnipotens libere agens ad extra sequitur ꝙ se solo potest quamlibet rem immediate producere.

¶ Quarto secluso tali accidente adhuc sor. potest velocius moueri q̄ꝫ plato et in minori tempore saltem a deo ergo superfluum est ponere tale accidens Item si tempus est accidens vel est diuisibile vel indiuisibile. Forte dicis ꝙ diuiditur ad subiecti diuisionem sicut motus cuius est pars. Contra sequitur ꝙ plura tempora sunt simul Si dicas ꝙ est indiuisibile ergo vnum non continuatur alteri Si dicas ꝙ diuiditur secundum prius et posterius et sic etiam continuatur Contra preteritū specie distinguitur a presente ergo non continuatur sibi.

¶ Quinto arguitur ad idem vel omnia tempora sunt eiusdem speciei vel non si secundum ergo in principio anni incipiunt infinita accidentia spe=

cie distincta scz annus mēsis dies. et sic in infinitū diuidendo. Item sequeretur ꝙ nunc in celo essent infinita accidētia specie distincta et due q̄titates scz annus dies et infinite partes ei⁹. Item tēpus preteritū q̄n erat presens non distinguebatur spē a p̄nte ergo nec modo et hoc expresse dicit phi. 7. phisi. t. c. 36. Si primū sequeretur ꝙ hora posset rā diu durare sicut annus quia est eiusdē speciei. Itē sequeretur ꝙ p̄dicamentum quādo nō esset genus q2 oīa tempora sūt eiusdē speciei ergo et oīa quādo quia relationes que sūt ad terminū eiusdē speciei sunt eiusdē speciei. Item corruptibile et incorruptibile differūt gn̄e sz aliquod temp⁹ est eternum ꝛ incorruptibile scd̄m phm̄ aliqd̄ autē nō igitur. Itē tunc duo accidentia eiusdem speciei essēt simul eodem in subiecto. quia dies et hora sunt nunc in celo. Item si annus distingueretur a celo ergo ad preteritum est potentia quia heri fuit verum dicere annus est. et tamē nūc deus potest facere ꝙ iste ānus nunq̄ȝ fuerit ponendo ꝙ celum designat moueri et per id posset ꝓbari ꝙ ānus sit hora si deus post primam horam annichilaret residuū temporis. Item tempus habet sub se speciē scilicet ānum ergo tempus est genus. Itē nūc tunc et olim a cōmentatore ponūtur. 5. species quātitatis.

¶ Sexto vel temp⁹ habet esse cōpletū in aīa vel extra aīam. si secundū hoc est cōtra articulū pisień dicentem ꝙ est error eiuū et tēpus esse tm̄ in apprehensione aīe. Item arḡ rōnibus scti tho. opus. 44 quia tempus est numerus motus sed motus est in re extra vnde quid vt inquit. s. tho. dixerunt motuȝ dependere ab aīa quia cum sit ens successiuuȝ partes eius sunt prius et posterius que non habent esse in re extra. Sed contra illud in quo est motus scd̄m suū esse cōpletum et perfectū necessario mouetur si ergo motus esset in aīa scd̄m esse ꝯpletum sequitur aīam moueri. Item quantitas cōtinua est vera res extra aīam sȝ tempus est quantitas continua igitur. Item si tempus haberet esse cōpletum ab aīa. sequeretur q2 s̄m multitudinem aīarū essēt plura tempora q2 in aīa cuiuslibet habet esse completum. Item aīa non est quanta ergo non habet formale q̄titatis ꝯtinue. Item tempus est passio primi motus ergo non separatur ab eo Item seclu so actu aīe adhuc vna pars motus precedit aliā tēpore ergo tempus est. Iteȝ tempus formaliter mēsurat motum et vnū tempus est duplū ad aliud ista autem nō ꝯueniunt actibus anime nec aliquid est in hora q̄d dies vel hora formaliter. forte dicis ꝙ tempus habet esse ꝯpletum extra aīam q2 alias esset de cōsideratione logici. Contra hoc arguit. s. t. pro gallieno et auerroe. q2 tpūs nō est nisi prius et posterius in motu hec aūt non sūt simul nisi in aīa numerante igitur. Item si tēpus est in re tanq̄ȝ numerus alicuius motus exterioris tūc qui nō apprehenderet motū non apprehēderet tēp⁹ sed ꝙ hoc sit fl̄m p3 qu·a exn̄s in tenebris vel carcere non sētit motum tn̄ bene sentit tpūs quo est in carcere.

¶ Septimo arḡ cōtra rōnes phi. probando temp⁹ non esse circulationē q2 per id argumētum probaretur ꝙ hora non est tpūs quia quelibet pars temporis est tpūs non aūt quelibet pars hore est hora Itē q̄libet ps subē est sbā et tamen non quelibet pars hominis est hō forte dicis negādo pᵐ q2 non quelibet subā est totū homogeneū. ꝛ s̄. s. t. opus. 42. 2. c. 10. dicit ꝙ pes nō est subā videt̄ eīn subā quere genus significare aliquid per se subsistens Sed cōtra tunc pars aque non esset aqua nec subā ꝛ sic nō esset totum homogeneū.

¶ Octauo phūs h3 pro incōueniēti ꝙ si essēt plures primi celi ꝙ essent plura tpa. sed contra multiplicato subiecto multiplicatur propria passio sed tunc essent plures primi motus ergo essent plura tpa. Item nō esset maior ratio ꝙ tēpus esset in vᵒ celo q̄ȝ in alio ergo in vtroq3 celo esset tempus sed multiplicato subiecto multiplicatur accn̄s. forte dicis ꝙ illa duo tpa cōuenirent in vna rōne mensure. Contra sic etiam antiqui dixerūt ꝙ plures motus primoruȝ celorum conueniunt in vna ratione mensure. et eodē modo dicerēt ꝙ sicut tempus est vbiq3 vt mēsura sic etiā motus ergo non bn̄ probāt motum distingui a tp̄e vn̄. s. t. in primo dis. 37. q. 4. ar. 3. dicit si essēt plures mūdi essent plura tempora propter plures primos motus. Itē si motus celi cessaret et deus conseruaret plures canes currentes in quolibet esset tempus ꝛ in quolibet homine beato q2 motus eorum tp̄e mēsurabitur.

¶ Ad primū dicendū si illa argumenta aliquid cōcluderent ꝙ nullus esset son⁹ siue vox q2 sonus est ens successiuū vt quasi ab oībus conceditur dicendum ergo ꝙ ista accidentia nō proprie fiunt nec ꝓprie existunt hoc tamē admisso dico ꝙ tēpus fit q̄n est nec oportet ꝙ tunc procedat primo de non esse ad esse vnde hora sequens incipit esse in instanti initiatiuo tamen tunc non fit sed continue postea fiet et corrūpetur in instanti terminatiuo quia istud sil' generat̄ ꝛ corrūpit̄ secundū hoc videt̄ ꝙ tēpus corrumpi est compleri et terminari ꝛc. patet ꝙ nō et motus corrūpentur in instanti et subito vel dicatur sicut supradictum est de motu S. T. opuscu. 44. ca. 1. dicit ad esse temporis cum sit successiuuȝ nō oportet ꝙ preteritum et futurum sint simul habet tamen esse per aliquod indiuisibile sui quod cōtinuet ea. s. ipsum nunc Sed contra sicut se habet punctus ad lineam ita nunc ad tempus sed ponere solū pūctū eē nō est ponere lineā eē ḡ ponere solum nunc esse non est ponere tempus esse ideo dicit herueus in 2ᵒ. ꝙ preteritum habet esse in actu non ꝙ existat sed est in actu successiuo Alij dicunt ꝙ licet tempus preteritum in se non sit tamen vltimum instās eius ē et hoc sufficit vt faciat vnū cū alio Nec valet instantia de linea cum sit ens ꝑmanens Deinde dicitur si concedatur totum esse suas partes q̄ȝ non sequitur in successiuis a. et b. sūt ergo a. est nec potest idem dici de ꝑmanentibus q̄m sic dicitur de sono et de voce quia sunt entia successiua Et eodem modo quereretur de ipso quando fit et dicitur ꝙ fit dum est sicut cum angelus creatur fit quando est nec inconueniret in talibus successiuis aliquid ꝯponi ex hijs que nō sūt nisi icōplete i. secundum terminum Si queratur an omnes ꝑtes huius hore sint distingui vel distributiue ꝛ sic

negatur Sed contra subiectum restringitur ad stãdũ pro hijs qui sunt ergo videtur esse vera vel collectiue et sic etiam est vera si hora sit sue partes.
De diuisiõe temporis dicitur ꝙ dupplicter aliqd est presens. Primo secundum quodlibet sui et sic instans est pñs. Alio° scđm aliquod instãs cõtinuatiuum et sic tẽpus est presens. Et si q̃ratur An aliquod totum sit pñs Dicendum ꝙ sic capiendo totũ cathegoreumatice. Capre. dicit post albertũ et hẽricum ꝙ aug⁹ fatetur se nescire naturã tpis. et hoc puenit qꝛ scđz. s. tho. opus. 44. vnũquodqꝫ cognoscitur scđm ꝙ est in actu successiua aũt non sunt secundũ se tota in actu sed scđm aliquod indiuisibile
¶ Ad secundũ dicitur ꝙ illud qđ non est secundũ se totum. sed scđm terminũ potest alteri ꝯtinuari.
¶ Ad tertium dicit̃ ꝙ plura tẽpora sunt presẽtia vt dies et hora et tẽpus mille annorũ secundũ instans cõtinuatiuũ. Ad aliud negatur ꝯña.
¶ Ad quartũ dico ꝙ deus non peruertit ordinem rerũ et ideo nichil mouetur nisi ĩ tẽpore etiã a deo ex parte rei. Ad aliud dr̃ ꝙ plures ptes tpis sũpte ŝm prius et posterius non sũt simul. Hec temp⁹ pteritum specie differt a pñti q̃m ad suum materiale licet forte bene sub rõne prefitionis ꝛ mensure et per hoc patet ad quintum. Secũdo dico ꝙ istum annum esse dependet ab aliquo futuro et ideo de⁹ potest facere ipsum non esse.
¶ Ad sextum dico temp⁹ hr̃e esse essentiale completum extra aĩam licet ab aĩa habeat aliquod cõplementum accidentale qꝛ discretio vel actualis numeratio tẽporis fit per aĩam. s. tho. opus. 44. dicit ꝙ verũ est ꝙ prius et posterius non sunt sub esse pmanenti habent tñ esse successiuum et hoc sufficit ad esse rei successiue. Ad aliud dr̃ ꝙ exñs in carcere potest apprehendere pm̃ motum saltẽ virtualiter eo ꝙ ipse est causa oĩs transmutationis sꝫ adhuc ar̃ tẽpus nichil esse qꝛ quicquid est est in tẽpore vel in instãti temp⁹ aũt non est hmoĩ. qꝛ mot⁹ non est in instanti ergo nec tẽpus. Item nichil est realiter in celo et in terra simul sed tẽpus est hmoĩ secundũ ph̃m igitur Item nichil est numeratũ nisi per aĩam sed tempus est numerus numerat⁹ ergo est ab anima. Dicendũ negando maiorẽ ŝm aui. vt patet de deo. Ad aliud dicitur ꝙ tpũs est in celo ꝛ in terra non successiue sꝫ sicut mensura ĩ mẽsurato
¶ Ad septimum dr̃ ꝙ rõ phĩ procedit in his que cõuertibiliter se habent.
¶ Ad octauũ videt̃ ꝙ non sit incõueniẽs esse plura tempora ŝm. s. tho. qꝛ angelus põt mouerí motu continuo vel discreto et tẽpus mensurans suũ motum cõtinuũ non dependet a celo g° est aliud tpũs a tpe qđ est in celo licet motus angeli in corpore assumpto mẽsuretur p motũ celi secũdũ. s. tho. opus. 36. c. 4. Et in p° sen. dico tamen ꝙ omniũ temporalium est vnum tẽpus etiam si essent plures celi posset dici sicut de numero ꝙ tpũs non est in aliquo eorum sꝫ in ambob⁹ copulatim vel non esset tpũs vniuoce sicut nunc qꝛ nullus esset primus motus exponendo affirmatiue. Si adhuc obijciatur qꝛ genes̃. primo dr̃ ꝙ deus vocauit lucẽ diem ergo temp⁹ est lux dicendum ꝙ lux est dies scđz predicationẽ cãlẽ quia lux. i. sol habẽs lucẽ circueundo terrã causat ꝛ diuersificat diẽ non causat tamẽ sol diẽ seu tẽp⁹ absolute qꝛ tpũs non est in sole sꝫ in primo mobili: sequitur motum eius ex quo infertur qꝛ licet post diẽ iudicij sol ppetuo stabit in vno loco tamen ibi non erit nec dies nec nox qꝛ nullum erit tempus

Ad secundum sic proceditur videtur ꝙ tẽpus non sit numerus motus quia temp⁹ est quantitas continua ergo tempus nõ est numerus cum sit q̃titas discreta. Sꝫ contra est diffinitio phi. di. tempus est numer⁹ motus secundũ prius et posterius.
¶ Respondeo dicendum ꝙ volentibus accipere quid sit tempus accipiendum est quid sit motus qꝛ sine motu non percipitur nec est hoc probat phũs per eos qui in sardo ciuitate asie dicuntur fabulose dormiuisse apud heroes. i. deos animas enim bonorum heroea vocabant et dicuntur dormiuisse. i. per incantationes fuerunt insensibilea et excitati dicebant se vidisse miracula et futura et putabãt nullũ tempus preteriuisse ab instanti quo inceperant dormire quia non perceperant motũ vt declarat. S. T. lc. 16.
¶ Notandũ preterea ꝙ lec. 17. ostendit ex philosopho ꝙ tempus est aliquid motus non cuiuslibet sed motus localis vnde tempus est passio et duratio et mensura motus primi celi ex consequenti q̃ mensurat omnes alios ex quo pꝫ ꝙ nõ mẽsurat omnes motus eque primo quocũqꝫ tñ motu percepto aliquõ percipitur tempus cuius continuitas est a motu Cõtinuitas aũt motus est ex cõtinuitate magnitudinis qꝛ ergo tempus cõsequitur motuꝫ ideo a motu est continuus. ¶ Notandũ preterea ꝙ motus localis ex duobus haber cõtinuitatẽ nõ auteꝫ alij motus primo ex magnitudie super quã fit Secundo ex fluxu ipsius vbi nõ interrupto percessa° nẽ alteratio aũt si sit continua hoc est ex fluxu forme.
¶ Notandũ p̃terea ꝙ oĩs magnitudo habet situꝫ in suis partibus et ideo in motu ŝm hoc est prius et posterius scđm ꝙ fit ab vna parte in aliam vt dicit san. tho. ex hoc autem ꝙ est prius ꝛ posterius in motu sequitur ꝙ in tempore sit prius et posterius prius autem et posterius ipsius motus sunt idem subiecto cum motu sed differunt ratione quia de ratione motus est ꝙ sit act⁹ non autem hoc est de ratione prioris tempus autem non consequitur motum absolute sed ratione prioris et posterioris quia illis perceptis percipitur tempus vnde nisi discernamus partem a parte dato ꝙ apprehendam⁹ ipsum nũc non percipimus tempus oportet ergo ꝙ apprehendamus ipsum nunc vt distinguit partem priorem a parte posteriori partes ergo motus vt sunt sub forma prioris vel posterioris et vt distincte ab inuicem siue vt stant sub forma cuiusdam numeri sunt tempus vel causa eius quia vt sic accipiũtur sub quibusdam vnitatib⁹ ab intellectu licet motus in se sit continuus sic etiam in linea per intellectũ possum⁹ signare duas partes terminatas ad duo pũcta et tũc linea accipitur per modum discreti et numerat̃ et propter hoc temp⁹ dicit̃ nũer⁹ mot⁹ secũdũ pri⁹ et posteri⁹.

¶ Notandū ꝯterea scđm .s. tho. lec. 17. et ſm phm̄ cum numer⁹ dicitur dupliciter vno° id quod numeratur ⁊ sic decē homines dicitur nūs materialiter siue numer⁹ nūeratus Alio° dicit̄ nūerus quo nūeramus .i. ipse nūerus absolute acceptus vt. 2. 3 4. et hoc mō tpūs nō est nūerus qꝛ seq̄retur φ numerus cuiuslꝫ rei esset tēpus est ergo nūerus p̄io mō et ideo tempus est quātitas ꝯtinua propter rē nūeratam sicut decē mēsure pāni qꝺ cōtinuū est quis numerus denari⁹ sit quantitas discreta. Quiꝺ alit̄ diffiniunt tēpus .s. φ est quantitas successiua mensurans motū et dicitur ab eis mēsura non sicut vnitas q̄ aliquotiens sūpta reddit totū numerū sed qꝛ est ratio cognoscendi aliud vel duratione alterius

¶ Conclusio contra durandū et multos alios tēpus non est realiter iđ φ motus celi probatur p̄io per rōnes phi. qꝛ tempus est vbiqꝫ motus aūt tm̄ ē in transmutato. Item motus est velox vel tardus non autē temp⁹ qꝛ tardum est velox determinātur ex tempore quia velox dr̄ qđ mouetur ꝑ multuꝫ spacium in paruo tp̄e Tardum aūt φ ecōuerso sed tēpus non determinatur tp̄e neqꝫ scđm qualitatē qꝛ idē non est mensura sui ipsius ergo tpūs non est velox neqꝫ tardum. S. tho. hic lec. 16. Hec conclusio probatur ab alijs sic quia mot⁹ primi celi potest esse in duplo velocior q̄ꝫ nunc sic ergo pōt esse in duplo minori tempore ergo motus. 24. horarū potest fieri in. 12. sed tempus 24 horaꝝ non potest fieri in 12. ergo motus non est tēpus. Itē tunc celo quiescēte nō esset temp⁹ sed φ hoc sit f̄lm pꝫ qꝛ adhuc bestus posset moueri velociter sꝫ omnis motus velox fit in tp̄e. Item dato φ celū quieuisset semper adhuc posset dici φ sor. diutius quieuit q̄ꝫ germanus et φ adā fuisset añ abrahā. Sed iste rationes sunt contra phm̄ vt videt̄ qꝛ temp⁹ non est sine motu iđ arguitur sic tempus est passio non cuiuslibet sꝫ primi motus ergo distinguitur ab eo. Iteꝫ causa ⁊ causatum distingūtur qꝛ cā est ad cuius esse sequitur aliud sed prius et posterius in motu est causa prioris et posterioris in tēpore T. C. 99. et cōtinuitas motus est causa ꝯtinuitatis tp̄is. Itē idē non mensurat se sꝫ temp⁹ mēsurat motū et quietē scđm ari. igitur. Maior patet qꝛ mēsura est prior mensurato naturaliter ergo non est idē cū eo. Itē si essent plures celi primi tunc essent plures motus et non plura tp̄a scđꝫ phi. dicendū ergo φ tēpus realiter differt a motu primi celi in quo est subiectiue tanq̄ꝫ mensura successiua de genere quantitatis continue est a phō sufficienter assignata Contra hec arguitur. si tempus est numerus vel est nūerus numerans vel numerus numerat⁹ si primū Contra numerus numerans scđm .s. tho. cātur ex diuisione cōtinui non sic autē est de tēpore igitur. Item neqꝫ numer⁹ par neqꝫ numerus impar nec est binarius vel ternari⁹ et sic de alijs speciebus numeri ergo tpūs nec pro formali nec materiali est numerus formalis. Nec scđm φ queritur si est numerus nūeratus per queꝫ numerum numeratur formaliter. Item tpūs non est actu diuisum ergo nō potest esse nūerus actu numeratus. Item prius ⁊ posterius ipsius motus est numerus numeratus ergo si temp⁹ est numer⁹ numeratus sequitur φ est prius et posterius ipsi⁹ motus et per consequens erit pars motus quia prius ipsius motus est pars eius. Si dicatur φ in tēpore duo sunt per .s. t. materiale eius est quantitas continua ⁊ formale autem quātitas discreta sequitur φ tpūs non est ens per se quia componitur ex duab⁹ speciebus. Si dicas φ vna se habet vt potentia sequitur φ ex subā et accidente fit ens per se qꝛ subā est in potentia ad accidens. Item si formale tp̄is est quantitas discreta ergo datur ibi vltima vnitas vnitas aūt est indiuisibilis ergo aliquo tempus est indiuisibile et sic tempus cōponitur ex indiuisibilibus ergo vnum nō est maius alio. quia indiuisibile additum alteri non reddit ipsū maius nec vnū erit duplum ad alterum sicut numerus impar nō est nisi plus ad alium. Item numerus numeratus quo dicimus lineā bipedalem esse duorum pedē nullam dicit q̄ꝫtitatem realē extra animā preter lineaꝫ ergo nec numerus numeratus ipsius motus.

¶ Secundo scđm phm̄ et .s. tho. lec. 19. Nos mensuramus tempus per motum ergo mot⁹ est mēsura temporis et nō ecōuerso Antecedens pꝫ rōe quia per motū percipim⁹ tempus et ei⁹ quantitatē dicim⁹ enim tempus eē magnū quando diu ambulamus vel inspiciendo motū solis vel de nocte motū buccine. Itē dictū ē supra φ ꝯtinuitas mot⁹ ē ex magnitudine et φ habet prius et posteri⁹ secūdum φ in magnitudine est pri⁹ et posterius Contra sequeretur φ motus tact⁹ in vacuo non esset ꝯtinu⁹. Itē mot⁹ citharizādi factus sup diuersas cordas est continu⁹ et tamē fit super cordas discontinuitas. Item dictum est φ continuitas tēporis est ex continuitate motus sicut continuitas motus est ex continuitate magnitudinis. Sed cōtra tēpus est per se continuū cum sit species quantitatis continue motus autē localis nō est ꝑ se cōtinuus sed ꝑ accidens quod patet quia non est species quātitatis cōtinue sed est reductiue in predicamento vbi

¶ Tertio si tēpus est numer⁹ numerat⁹ ipsius mot⁹ ergo tēp⁹ numeratur cū motu ⁊ sic per tēp⁹ nō mēsuram⁹ motū neqꝫ numeram⁹ ipsū patet quia nichil nūeram⁹ per numerū numeratū Item. 10. me. tha. dicitur et hic tex. T. 33. φ vnūquodqꝫ mensurat̄ ꝑ aliqđ sui gn̄is g° mot⁹ mēsurat̄ ꝑ motū ⁊ nō tp̄s. Itē pri⁹ ⁊ posteri⁹ diffiniūt̄ ꝑ tp̄s g° male diffinitur tempus per prius et posterius.

¶ Quarto ar̄ φ mot⁹ sit temp⁹ quia partes motus copulant̄ ad vnū terminū cōmunē sciꝫ ad mutatū eē ergo est quantitas continua ⁊ non nisi tempus igit̄. Forte dicis φ mot⁹ non est per se cōtinuus sꝫ per magnitudinē Cōtra philosoph⁹. 3°. phi. dicit φ mot⁹ est de genere cōtinuorū. Itē pri⁹ et posterius motus sunt essentialiter motus sed motus est essentialiter prius et posterius motus primi ergo ⁊c. maior propositio apparet quia prius ⁊ posteri⁹ sūt partes motus vt videt̄ velle cōmen. in isto 4°. vbi dicit φ temp⁹ non fit nisi quando mens diuidit motum secundum prius et posterius et nichil diuiditur nisi in suas partes ergo prius et posterius sunt partes motus partes autem motus sūt mot⁹ sicut partes linee sunt linee g° prius et posteri⁹ sūt

motus et hec fuit maior et minor apparet in littera tēpus enī est prius et posterius ipsius motus secundū ari. in littera. Item illa sunt eadem quorum partes sūt eedē sz partes tp̄is sunt eedē cum partibus motus. qđ patet qr dies que est quedā para tp̄is est latio solis sup terrā vt hētur. 6. thopicorū. latio autē solis sup terram est pars motus celi quef. &c. Item nichil est mēsura extrinseca oīm motuū inferiorū nisi primus motus vt patet in 4° sed temp⁹ est mensura extrinseca oīm motuū istorum inferiorum quare &c. Item mēsura et mensuratū sunt vnigenia vt vult ari. in isto 4° et cōmētator in penultimo cōmento hui⁹ capl'i sed temp⁹ est mēsura primi motus. vt vult ari. quare &c. Forte dicis q̄ tp̄s q̄ ad suū materiale ē ipse mot⁹ 2m rē nō autē quo ad suū formale vñ prius et posterius ipsius mot⁹ sunt partes temporis quo ad suū materiale. Contra tēpus quo ad suum materiale est de p̄dicamēto quātitatis non aūt motus localis sz ē de p̄dicamēto vbi

¶ Quarto arḡ q̄ tempus non solum sit in motu primi celi qr omnes motus circulares sūt eiusdē spēi q̄tū ad hoc q̄ ē esse successiuū ergo habent candez passionē sed tēpus est passio primi motus ergo est passio oīm aliorum. Item tēpus fundatur in priori et posteriori ipsius motus sed ista sunt in quolibet motu ergo et tempus. Item accidit tempori esse mensuram mot⁹ firmamenti scđm. s. t. pª par. q. 66 ar. 4. ad 3m ergo tempus nō est passio primi motus Item tēpus est formaliter successio mot⁹ ergo est in oī motu. Añs pz qr oīs successio in successiuis mensuratur quantitate que est tēpus.

¶ Quinto si motus habet propriam successionez extrinsecā aliā ab ea que est formaliter tēpus. tūc essent due q̄titates formaliter successiue scz successio et dura° motus. Item omne per quod cognoscimus durationē motus ⁊ tēpus sz motu horologij cognoscimus duratione aliqui⁹ motus ergo tēpus est subiectiue in horologio.

¶ Sexto prius et posterius sūt rela°nes ergo nō sunt de essentia et diffinitione tp̄is. Item est dabile minimum tp̄s ergo non in omni tp̄e est pri⁹ et posterius Añs patet quia oīm rerum est certus terminus in magnitudine et puitate. Item oē temp⁹ est sensibile per se vt patebit in 2° de aīa sz est dabile mīmū sensibile ergo et mīmum tempus. Item dabilis est mīmus numer⁹ scz binarius sz temp⁹ est numerus ergo dabile est mīmum tempus.

¶ Ad primum dicendū scđm. s. tho. in p° di. 19. q. 2. ar. prio q̄ illud qđ est de tp̄e quasi materiale. s. pri⁹ et posterius fundatur in motu qđ autē est formale cōpletur in opatione aīe numerātis vñ cōtinuitas accidit tempori ex rōne motus et mensura. vnde si aliquis motus esset non continuus habēs ordinez ad motū ꝯtinuū celi tp̄s mensurans illum motum non esset continuū et. q. 5. ar. p° dicit q̄ formale in tp̄e scz nūatio cōpletur per opationez intellectus numerantis. et d. 37. q. 4. ar. 3. dicit q̄ formale temporis est quanti° discreta. s. numerus sz materiale qđ est esse cōtinuū hz esse ex motu et in 2°. d. 2. q. 1. ar. 1. ad. 4. dicit q̄ cōtinuitas accidit tempori ex parte motus numerati et non scđm formaz suā qua est numerus vt dicit cōmen. 4. phi. et opus. 4. pz idem propterea dicit capreo. in 2° q̄ temp⁹ formaliter ē numerus et sic pro suo formali nō est continuū sed solum quo ad suū materiale. Et si queratur cū tempus sit principalius discretum q̄ continuū quare non potius ponit in p̄dicamēto vt est spēs quantitatis discrete q̄ continue Respondetur a quibusđ quia vnitates numeri qui est tēpus non sunt aliud nisi prius ⁊ posterius pars motus. que non sūt actu distincte sed continuātur ideo numerus quātitas non continetur sub quantitate discreta sed tunc q̄ritur An vna hora sit formaliter q̄titas discreta videtur q̄ non qr vna hora non dicit aliquem numerum. Ego aūt dico q̄ tempus nō est numer⁹ formalis vt hic expresse dicit phūs sed est numer⁹ numeratus tm̄ vt dicit sanctus tho. Et cum queritur quo numero numeratur et in quo est subiectiue numeruo numerans tempus eodem° quereretur vbi est numerus quo vna linea bipedalis dicitur esse duorum pedum. Dico q̄ ista numeratio ī gñe efficiētis est ab anima scđm q̄ discernit inter prius et posterius sic ergo numerus qui dicitur eē tempus ē ens per se scilicet quantitas continua successiua nec iste numerus est species quantitatis discrete

¶ Ad secundum dicendum q̄ motus aliquando ē notior quo ad nos et tunc per motum cognoscim⁹ tempus aliquando autem econuerso sed cōtra motus est subiectū temporis ergo motus natura precedit temp⁹ vnde tempus diffinitur per motū tā q̄ per aliquid magis notum ergo naturaliter motus est notior ergo tempus non mensurat motum quia mensura debet naturaliter esse notior mēsurato dicitur q̄ mot⁹ vt mēsurabilis est non ē prior secundum naturam ipso tempore licet prim⁹ motus in ratione subiecti precedat tempus in ratione accidentis Ad aliud dicitur q̄ aliquando mot⁹ continuus est per media non continua vt quando lapis cadendo pertransit aquā et aerē de hoc aūt 5°. phi. S. T. opus. 44. c. 3. dicit q̄ motus est essentialr continuus ⁊ successiuus dico ḡ q̄ mot⁹ hz suā continuitatem et diffinitionē partim ex parte magnitudinis et ex parte tēporis vnde motus velox est quo aliquid mouetur per multū spacium in pauco tempore nec inconuenit illđ qđ est per se continuū habere esse ab alio effectiue.

¶ Ad tertium patet ex supradictis Ad aliđ dicit sanc. tho. le. 20. q̄ temp⁹ mensurat aliquā partem mot⁹ et consequenter illa pars mensurat alias partes mot⁹ vnde temp⁹ primo ⁊ per se ē mēsura mot⁹ Ad aliđ dicit. s. t. le. 17. q̄ pri⁹ et posteri⁹ ponūt in diffinitione temporis secundū q̄ causantur in motu ex magnitudine et non secundū q̄ mensurātur ex tēpore. Si queratur cum temp⁹ sit numer⁹ numeratus an motus celi et motus istorum inferiorum habeant eundem numerum numeratum in numero videtur q̄ non quia diuersi motus sunt diuersa nūerata dicēđ q̄ hñt eūdē numerū nūeratū qui est tēpus sicut septē equi ⁊ 7. canes non differūt secūdū numerū sūt enim semper septem Sed dices diuersa subiecta habent diuersa accidentia numero ergo 7. homines et. 7. canes non habent

eundem nūerum. Item motus rectus et motus circularis celi distinguntur specie ergo nō mensurantur eodē nūero nūerato qui est tēp⁹ primi celi alias isti motus possēt proportionari. Negatur cōsequētia q̄ non fiunt per eandē lineā et ideo vnus non debet dici velocior altero vide. s. tho. lec. 22. ꝛ phisi. T. C. 133.

¶ Ad quartū dicitur ꝙ motus reductiue est de genere continuoꝝ. Ad aliud dicit. s. tho. opus. 44. ꝙ prius et posterius in motu ꝑt duplicit̄ cōsiderari vno⁹ prout sūt sub forma ꝯtinui absoluto et sic non sunt tēpus. Alio⁹ vt sunt sub forma discreta et sic pri⁹ ꝛ posteri⁹ mot⁹ sūt tēpus. Dico aūt ꝙ pri⁹ ꝛ posteri⁹ isto⁹ non sunt motus et ꝑ ꝯñs nō sūt pars motus q̄ quelibet pars motus est motus vñ partes tēpis non sunt partes temporis nec ecōuerso. Quid dicunt ꝙ tempus potest vocari motus quia est quid flux⁹ continuus et actus permixtus potētie. Ad alia patet ex dictis.

¶ Ad quintū dicitur negādo maiorē quia eternū non est eiusdē speciei cū temporali et motus celi ē eternus. Sed cōtra ꝑm hoc totus motus celi nō esset eiusdem speciei cū vna parte quia pars est corruptibilis non aūt totus motus. Quidā dicunt ꝙ tempus non est passio motus q̄ motus celi est ens respectu quantitas aūt tpis est ens absolutum De predicamento quātitatis omē aūt absolutū precedit respectiuū quicquid sit de hoc dico scdm s. tho. ꝙ tpūs est per se mensura primi motus. et quia iste motus primi celi nunc est primus ideo habet in se tempus subiectiue si tamen aliud fieret primū mobile tpūs esset solum in motu eius et ideo tpūs nō fundatur in quolibet priori et posteriori motus secundo dr̄ ꝙ in motu duplex est successio. s. intrīseca que cōsistit in fluxu forme Alia est extrinseca se habens per modū mensure et hec est tēpus prima autem successio non est quantitas motus tamen dicitur q̄tus per temp⁹. Et nota ꝙ licz temp⁹ non sit formalit̄ successio que est relatio tamē materialiter dicit quand successionem et per hoc patet ad sextum Ad aliud dicitur ꝙ prima mensura que dicitur tempus per essentiā est in celo. ꝛ in motu eius. Et si dicatur sole quiescente adhuc esset tempus hoc verum est quia est in primo mobili sed contra sol facit diē et estatē ergo tēp⁹ est i sole añs pz q̄ dies est latio solis sup nos forte dicis ꝙ non q̄ tēpus nō est motus sed contra illa est diffinitio astrologie dic ꝙ sol non facit diem absolute sed quo ad differentias accidentales et sic facit hiemē et estatez. Si dicatur quiescente primo celo in quo esset tpūs dicendum ꝙ in celo proximo Sz queritur si omnia quiescerēt preter vnum lapidem quē deus moueret localiter videtur ꝙ esset in illo lapide. Sed cōtra Ex motu lapid nō causatur nunc temp⁹ in ipso lapide. ergo nec tunc quia eedem sunt cause nunc et tūc. Item tempus non cōsequitur nisi motum localē calefaciat ergo deus aquam oībus alijs quiescentibus q̄ritur an tunc adhuc esset tempus. Item queritur An hec sit vera quantitas motus mensuratur tpe si sic ergo motus habet quantitatē distinctā a tpe. Dicendum ꝙ sic ad illud qd tangitur in argumēto sexto. dicitur cum phō et sancto tho. lec. 19. ꝙ non est dabile minimum tēpus si accipiatur ꝑ modum continui sed bene si accipiatur per modū discreti quia vna hora non potest diuidi in esse vnius hore. Ad alia dictum est supra.

Ad tertium sic proceditur, videt ꝙ temp⁹ ꝛ instans sint idem quia de tpe nō habem⁹ nisi nunc ergo nūc est pars tpis vel tempus. Forte dicis ꝙ nunc est continuatiuū partiuz tempori et ideo ratione ipsius tēpus dicit esse. Contra. sequeretur ꝙ motus dr̄etur esse in instanti quia mutatū qd est continuatiuū per se mot⁹ est in instanti ergo rōne illius totus motus dicitur esse in instanti.

¶ In oppositum arguitur. q̄ instans non est quātitas cōtinua ergo non est tempus. ¶ Respōdeo dicendum scdm phm̄ ꝙ ipsum nunc est quod idem in toto tempore et quodāmō diuersum quia est idē subiecto et scdm essentiam sed secundū successiuū esse est alterum et alterū sicut mobile secundū substantiam est idē in principio et in fine motus tamē est alterū secundum rationem quia est mutatum sic etiam nunc est alterum inq̄ntum fluit de priori in posteri⁹ secūdum renouationem situs ipsius mobilis.

¶ Et notādū ꝙ temp⁹ cognoscitur ꝑ nūc quod est maxime notū sicut motus cognoscitur supra quā fit vnde ex hoc ꝙ idē mobile pertransit diuersas partes spacij causatur motus et ex fluxu puncti ymaginatur causari linea sic etiam ex fluxu ipsius nūc a priori in posteri⁹ causatur tēpus ipz aūt nūc est numer⁹ sine mensura ei⁹ quod fertur id est ipi⁹ mobilis nō ꝙ celū secūdū suam substantiam absolute mensuretur per ipsū nūc. S. T. opus. 36. c. 3. et. 44. c. 3. nec ꝙ motus eius continuus mensuret per ipsum nunc sed ipsum celum vt est idem subiecto in toto motu Et si queratur vtrum ipsum nunc sit tempus dicendū ꝙ tempus non potest esse sine nunc quia est mensura mobilis sine quo nō potest esse tempus partes etiam temporis continuātur et diuidūtur per ipsum nūc sicut partes linee per pūctū in hoc tamen differt nunc a pūcto quia punctū est permanens et linea similiter ꝛ ideo potest accipere homo idem punctū bis. s. vt principium et finis linee sed ipsū nūc non est stans sed est semper alterū et alterū scdm rationem per hec patet responsio ad quesitum. s. ꝙ nunc non est tempus nec pars temporis sicut punctum non est linea nec pars linee.

¶ Notandū preterea ꝙ quedam sunt proprietates temporis est enim breue vel longum inq̄tū est continuū et est multum et paucū inq̄tū est aliquo modo discretum.

¶ Item est idem temp⁹ numero respectu omnium lz fit alia pars temporis que est preterita et que presens. Item sicut contingit reiterare eundē motū in specie ita reiteratur idē tēpus in spe. Item tempus numeratur per motum et econuerso vt supradictū est. Unde aliquando cū dubitam⁹ de numero tūc numeram⁹ ipsū per numeratū vel

quis sciret se habere digitos.10.et nesciret ςputa
re vsqȝ ad.10.posset ex ipsis digitis q̄ sūt quedā nu-
merabilia cognoscere numerū denariū in alijs re
bus.s.in equis si semp acciperet.p vno digito vnūȝ
equū et sic tempus qđ est nūerus aliquo⁹ numerās
motum potest aliqñ p motū cognosci qui est notior
quo ad nos. Item sicut motus insequitur magnitu
dinem.ita tpūs sequitur motum sȝ aliquādo mēsu-
ramus magnitudinē per motū vt si mot⁹ fuerit mul
tus dicimus viam fuisse magnā et ita aliqñ dicim⁹
tpūs esse magnū si motus fuerit multus. Ex quo
patet ꝙ tpūs mēsuratur motu a posteriori tm̄ sȝ mo
tus mensuratur tpe simpliciter et a priori secūda
pars patet quia mensurare simpliciter ⁊ a posterio
ri cōuenit illi quod hȝ rōnem ꝗtitatis ꝑ se sed tem
pus est per se quantitas ergo mēsurat motū a prio
ri Sed dices in quinto methaphisice tempus non
ponitur spēs quantitatis ergo tempus nō est quā-
titas per se. Ad hoc dictū est supra de loco.⁊ sctūs
tho.opus.42.c.20.dicit ꝙ methaphisicus ςsiderat
quantitatē scđm suū esse.et non sub rōne mensure
et ideo illa que sunt quanta ꝑ se ponit per se spēs
quantitatis vt lineā superficiē et corpus illa autē
que sūt quanta per aliud sicut tpūs est quantum ꝑ
motū motus vero per magnitudinē ponit phi.esse
quantitates per accidens.

¶ Notādū p̄terea ꝙ phūs probat ꝙ temp⁹ non est
nūerus simpliciter quia tunc esset idē tēpus respe
ctu preteriti motus et motus futuri sicut est idē nu-
merus simpliciter diuersoꝝ numeratorum vt centū
equorum et.100.hoīum siue simul existant siue suc-
cessiue licet numerus nūeratus sit diuersus vt 100
equi aliud sūt a 100.hominib⁹. Et licet tpūs nō de
beat simpliciter dici nūerus numerans quo dicitur
tñ simplr nūerus numerans motum vel ꝑ quod mē
suramus motum. ¶ Notandum preterea ꝙ phūs
declarat quid sit nūc/tunc/modo repente/et olim/
vnde ipsum nunc capitur dupliciter vno⁰ proprie
pro instanti indiuisibili et sic ςtinuat et diuidit ter
minos. Aliomō capitur nūc vulgariter pro aliquo
paruo tempore propinquo p̄n̄ti vt cuȝ dicimus sor.
venit nunc.i.hodie et sic non dicimus ꝙ diluuium
noe factum sit nunc. Iteȝ tūc significat tempus de
terminatum licet non sit propinquū vt tunc destru
cta est troya. Item iam dicit tempus propinquum
presenti sed modo dicit tempus preteritum propi-
quum p̄n̄ti vt dicendo modo recessit sed olim dicit
tempus preterituȝ remotū a presēti Et repente di
cit tpūs insensibile propter sui paruitatem.

¶ Conclusio responsiua instans est aliquid distin
ctum realiter a tempore.probatur primo quia dicit
cōiter ꝙ nō possūt esse vera simul duo contradicto
ria.hoc aūt non pōt esse verum pro aliquo tempo-
re quia quocunqȝ tempore dato in diuersis partib⁹
eius duo contradictoria possūt esse vera Si dicas
ꝙ non in eadem parte Capio ergo vnam partē tūc
sicut illa pars adhuc est diuisibilis ergo in diuersis ꝑ
tibus illius partis duo contradictoria possūt esse
vera et per cōsequens in illa parte data Item si in
stans esset dies sequeretur ꝙ quecunqȝ sunt in ea
dem die essent in eodem instanti. Item tunc mot⁹
fieret in instanti quia motus fit in tempore et tem-
pus scđm gregoriū de arimino est instans ergo mo
tus fit in instanti. Item tunc in eodem tp̄e nō esset
plura instantia sed vnum tm̄ qȝ instans est tot.i.vnū
tempus. Item res permanens incipit esse per pri
mum instans sui esse vt a multis dicitur querit er-
go quid est primum instans esse forte dicis ꝙ secun
dum rei veritatem est aliquod paruum tempus añ
quod res non fuit. Cōtra sequeretur ꝙ ens succes
siuum haberet primum instans sui esse quia est da-
bile aliquod paruum tempus i quo ens successiuū
est.et ante quod non fuit et sic non aliter exponerē
tur propōnes de incipit in rebus successiuis ⁊ in re
bus permanentibus Item tūc semper res perma-
nens haberet vltimum instans sui esse quia datur
aliquod paruuȝ tēpus in quo sor. est post quod nō
erit forte dicis ꝙ post illud erit quia erit in medie-
tate posteriori illius temporis hoc nichil est dicere
quia pars non sequitur totum

¶ Contra hec arguitur quia vel instans est vnuȝ
et idem in toto tempore vel non si primū Contra
tempus se habet sicut linea sed in linea sunt duo
puncta ergo in tempore non est semper idem in-
stans. Forte negas maiorem quia punctum linee
potest accipi vt principium vnius et finis alteri⁹.
Contra sic etiam instans quod est finis temporis
precedentis est initiū temporis futuri. Item
tunc adam et abraham fuisseut in eodem instanti
et per consequens fuissent simul quia fuit idem i
stans per totū temp⁹ Itē tunc adam incepisset et
desijsset in eodem instanti quod implicat contradi
ctionem vt patet per exponentes. Item tunc duo
contradictoria fuissent vera in eodem instāti adā
est et adam non est quia quelibet illarum fuit vera
in aliquo instanti ergo si in toto tempore nō sit ni-
si vnum instans sequitur ꝙ ille fuerunt vere in eo
dem instanti Forte dicis ille fuerunt vere secūdū
rem sed differt secundum rationem hoc est contra
S.T.in 4⁰ di.11.q.1.ar.2.q.2.ad.2.quia inquit cō
tradictoriaꝝ[m] rem est impossibile ēē simł,simul aūt
secundum rem maxime sunt que sunt in eodem in-
stanti secundum rem vnde impossibile est duo con
tradictoria ēē in odē instanti secundum rem ꝗtūc
ꝗ sit differens ratione. Item tunc instans nō ēēt
instans dicitur enim instās quasi non stans secun
dum grammaticos modo si maneret vnum et idem
in toto tempore tunc esset stans et permanens
et per consequens non esset instans. Item muta-
tum esse ipsius motus non est vnum et idem ergo
neqȝ instans in tempore. Item instans non est di-
uisibile secundum durationem ergo nō manet idē
in toto tp̄e quia impossibile est ipsū intelligere ni
si vt fluens s.t.i 2⁰.dis.1.q 1.ar.5.ad 6[m].

¶ Secundo arguitur ꝙ instans maneat idem i to
to tempore secūdū sen. philosophi expressam.T.
C.103. Item instans est numerus eius quod fertur
secūdum ꝙ fertur.i.est mensura primi mobilis qđ
manet idē in toto tempore ergo etiam instans ma
net idem in toto tempore. Item secundū phm̄ si-
cut se habet mobile ad motū ita instans ad tempus
sed mobile est idem per totū motū ergo instans est

idem per totum tempus. Item instans nūq̄ corrūpitur ergo semper manet. Añã p3 q2 vel corrūpitur in instanti qđ est ipsūmet vel in alio est corruptum si primū ergo simul est et non est q2 corruptu3 est in seipso ergo non est. Si dicatur ꝙ corruptū est in instanti p̄cedenti. Contra non fuit instante precedēte ergo non fuit corruptū instante precedente. Si dicatur ꝙ corrūpetur et erit corruptū in instanti sequenti mediato sc3 q2 non datur instans imediatū instanti sequitur ꝙ istud instans erit cū aliquo alio instanti qđ precedet predictū instans mediatum.

Tertio arĩ probando ꝙ nunc nō est nūerus eius qđ fertur scđm ꝙ fertur omnis nūerus est diuisibilis nūc est indiuisibile ergo. Item illud qđ fertur sine mobile est q̄ntum et indiuisibile ergo ipsum nūc indiuisibile nō est numerus vel mensura eius. Itē mobile per suū motū tp̄e mēsuratur s3 nūc non est tempus nec pars tp̄is ergo nō mēsuratur ipso nūc. Item mensura rei tp̄alis est quātitas sed nūc non est q̄titas continua nec discreta ergo nec nunc est mensura mobilis. vel eius qđ fertur scđm ꝙ fertur.

Quarto motus mēsuratur tp̄e ergo non ecōtra ꝯña tenet q2 tunc idē esset prius et posterius notius et ignotius cū mensurans debeat esse prius et notius mēsurato. Item ratio mensure q̄titati ꝯgruit et sic sibi soli cōuenit sed motus non est quantitas ergo non potest mēsurare tpūs. Item tēpus est mēsura motus sed mēsure non est mēsura. alias esset procedere in infinitum ergo tempus non mensuratur motu. Si enim mot⁹ esset mensura ergo est q̄titas q2 mensurare est propria rō q̄titatis.

Quinto vel nūc manēs est subē ipsius mobilis et hoc non q2 subā mobilis nō cōtinuat partes temporis vel est indiuisibile de genere q̄titatis forte dicis ꝙ nunc fluēs est tota subā tp̄is. Contra nūc fluens scđm suā subām est indiuisibile ergo nō est quantitas et per ꝯñs non est tempus. Itē si nunc fluens siue instans esset tpūs ergo tēpus cōponeretur ex instantibus et ꝑ cōsequens ex indiuisibilibus. Si dicatur ꝙ ipsum nūc non est pars tp̄is nec tempus. queritur ergo vel est quantitas vel qualitas non scđm ergo primū.

Sexto arguitur ꝙ instās nō causat tēpus vt dicit philo. s. t. lec. 18. q2 cā et effectus sunt simul sed instans et tēpus non sunt simul quia temp⁹ est diuisibile non aūt instans. si eñ instans diuidr̄ vel diuiditur per instantia vel per tp̄a. sed nullum pōt dici. Item tēpus non cōponitur ex instantib⁹ sicut nec linea ex punctis ergo instans non est pars tēporis ergo nullo⁰ est causa eius. forte dicis ꝙ instās per suū fluxum est pars tp̄is. contra ille fluxus est motus quiquiđ mot⁹ non est fluxus instantis ergo fluxus instantis non causat tempus.

Septimo arĩ ꝙ tempus cōponitur ex indiuisibilibus siue ex instātib⁹ q2 tēp⁹ est nūerus nūerat⁹ s3 oē numeratum est ex finitib3 forte dicis ꝙ pars tēporis nūerata adhuc est diuisibilis. Contra vel est diuisibilis in partes finitas vel infinitas si scđm Contra nullum infinitū est numerabile sed omēs partes tp̄is sūt nūerabiles forte dicis ꝙ ē aliquod tempus qđ non est numerabile q2 phūs dicit ꝙ nō omne tempus est finitū alias mundus aliq̄ñ defficeret. vñ temp⁹ eternū non pōt nūerari q2 ē infinitum. Contra scđm phm̄ tpūs est numerus numeratus ergo omne tempus est nūerabile sed oē nūerabile ē finitum ex 3⁰ phi. ergo oē tpūs est finitu3 forte dicis ꝙ est aliqua pars tp̄is insēsibilis que non pōt numerari ꝯtra illa pars est tempus ergo est numerus nūeratus ergo pōt numerari a nobis et per cōsequens sentiri.

Octauo arguitur ꝙ instans non sit mensura tēporis scđm prius et posterius quia instās non pōt cōparari tempori in magnitudine ⁊ paruitate siue sumatur finicies siue infinicies nunq̄ eñ pōt reddere tpūs sicut nec infinita puncta reddunt linea3 Item punctū non mēsurat lineam ergo nec instās tempus. Item arĩ ꝙ instans non continuat partes temporis quia cōtinuitas tp̄is est ex continuitate motus ergo non est per instans. Ite3 ꝑtes tēporis sunt immediate ergo instans nō diuidit ꝑtes tp̄is. Item arĩ ꝙ instans sit diuisibile quia vnum instans est finis vnius temporis ⁊ principium alterius hoc autem non potest esse secundum idem. T. C. 125. dic est respectu diuersorū quia est finis p̄teriti ⁊c.

Nono arguitur ꝙ ly modo non dicit tempus p̄teritum quia verum est dicere ego sum modo et similiter verum est dicere ego sum nunc. Item verum est dicere ego fui quando fuisti ergo ly tūc nō semper signāt tempus determinatum duobus instantibus quia possibile est ꝙ nos fuerimus solum per instans sicut quando dicimus ꝙ tūc primo aer fuit illuminatus.

Ad primū dicendū secūdū multos thomistas ⁊ capre. in 2⁰. ꝙ triplex est nūc siue instās primū: primū est eui quod est inuariabile secundū esse et essentiam de quo postea secundū est nunc temporis quod vacatur secundum esse q̄uis secundum essētiā sit idē ĩ toto tp̄e et ĩ causa ei⁹ sicut punctū ē causa linee secundum ymaginationem geometricam nec est tempus aut pars eius nec termin⁹ tēporis vel continuatiuum eius tertiū. est quod terminat ⁊ continuat tempus quod nec mobile nec motū mensurat sed mutata esse et non est idem in toto tēpore secundum substātiā de his s. tho. opu. 36. c. 3. vbi querit vtrum instans sit de substantia temporis et dicit ꝙ sic. Quidam tamen non ponunt nisi vnum instans secundum essentiam sed dicūt ꝙ est aliud et aliud secundum rationem sed queritur quid intelligitur per rationem si operatio intellectus ergo secluso intellectu in toto tempore nullomodo erit aliud et aliud instans Forte dicitur ꝙ est aliđ et aliud secundum rationem id est secundum esse ergo adueniente posteriori oportet primum eē corrumpi vel corruptum esse quia alias duo esse simul essent et tunc queritur an illud primum instans secundum vnum esse sit corruptum in ipsemet primo instanti vel in aliquo alio si primum ergo corruptū ē quando ē et deducatur argumentum sicut pri⁹ respondet. s. t. opus. 44. ca. primo ꝙ hec argumenta bene probant ꝙ est idem nunc secundum substantiam in toto tempore secundo dicit ꝙ verum est ꝙ cuiuslibet continui finiti permanentis sunt duo

termini differentes scdm rē hoc tamen non, oportet in successiuis 3° dicit ꝙ nullū tpus est actu infinitum quia nullū tēpus est actu diuisū ab a° Quarto dicitur ꝙ illa non dnr esse simul que sunt in eodē instanti scdm essentiā vel subāz. sed oportet ꝙ sint in eodem nunc scdm esse et scdm rationē .i. scdm essentiam Et per hoc soluūtur argumenta.

¶ Ad scdz tenendo aliquod nūc nō semp manere idem diceretur primo ꝙ accidētia nec proprie generantur nec corrūpuntur. Et si queratur ī quo est illud instans dicit ꝙ est ī celo mediante motu nec proprie acquiritur per motū. pōt tamē dici ꝙ illud instans simul corrūpitur et corruptum est. Et si dicatur illud instās est in subiecto diuisibili ergo est diuisibile. Negatur ꝯsequentia Et nota ꝙ non inconuenit ipsum instans simul incipere et desinere esse per primum instans esse et per vltimuū instās esse Et ideo nō seqtur hoc desinit esse ergo nō est

¶ Ad tertium dicitur ꝙ in diffinitione ipsius nūc numerus capitur pro mēsura habet tamen se p modum pluralitatis. scdm ꝙ est alterum ⁊ alterū. Ad aliud dicitur ꝙ licz mobile qd fertur scdm se sit quātum et diuisibile tamen si capiatur vt non variatū per prius et posterius, in motu sic habet rationem indiuisibilis et mensurat per nunc indiuisibile Ad aliud dicitur vt prius. Ad aliud dicitur ꝙ licet nūc non sit q̄ntitas in actu tamen ē principium quantitatis continue. s. tpis. S. T. p^a p. q 10. ar. 4. ad 2^m dicit ꝙ ipsum nunc est idem scdm subām in toto tēpore sed differt ratione inq̄ntum alternatur ⁊ dicit ꝙ fluxus ipsius nunc secundū ꝙ alternatur est tēpus. et ex hoc quidā eliciunt ꝙ nunc fluens non est tempus nisi capiat formaliter pro ipso fluxu si enī ipsum nunc esset tempus ergo ipsum nūc haberet prius et posterius qd tamē est fl̄m de primo nūc in quo mundus fuit creatus in quo incepit temp⁹ nō sicut in mēsurante esse eius sed sicut in eo a quo incepit eius productio secundum San. Tho. in scdo di. 1. ar. 6. ad 4^m.

¶ Ad quartum dictū est supra Nec inconuenit ꝙ vna mensura habeat aliam mensuram quo ad nos et a posteriori.

¶ Ad quintum iam dictum est. Quidā dicunt ꝙ ipsum nunc est subā temporis id est nichil est de tempore scdm se totum presens nisi ipsum nunc. Sed dubitatur quomodo est possibile ꝙ subā instātis sēper maneat in toto tempore et tamē habeat aliud et aliud esse quia accidentis esse est inesse ergo si perdit primuz esse sequitur ꝙ perdit inherentiam quā prius habebat. Itez qd perdit esse corrūpitur simpliciter ergo si subā instantis perdit precedēs esse sequitur ꝙ corrūpitur Dicendū non valet ꝯña sicut alias dictum est quando forma intēditur.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ diuisibile ⁊ indiuisibile sūt simul. Ad aliud dicitur negando consequentiaz vt patet de puncto qd ex suo fluxu causat lineam ⁊ tamen nō est pars eius Ad aliud dicit ꝙ fluxus instātis non est motus sed tempus. sed contra instans suo fluxu facit tempus ergo fluxus distinguitur a tempore alias sensus essent instās tempore facit tēpus. Itē flux⁹ rei est in re. sz tpūs nō est ī instāti.

¶ Ad septimum dicitur ꝙ linea est numerus nūeratus et tamen non componitur ex indiuisibilibus Ad aliud dicitur. ꝙ tempus infinitum est numeratum secundum suas partes et quelibet pars tēporis est numerabilis q̄ntuz est ex parte sui. Sed queritur ex quo tempus est numerus et similiter ipsuz nunc an sit binarius vel ternarius dicendum ꝙ tēpus aliquando accipitur per modum binarij dicendo due hore vel dicitur ꝙ hec ē diuisio nūeri formalis. vnde licet sit numerus tamen non est collectio vnitatum.

¶ Ad octauum dicitur ꝙ instans potest dici mensura terminationis ipsius temporis nō autem mēsura adequationis San. Tho. lec. 18. dicit ꝙ nunc mensurat tempus vt est alterum et alterum et nō vt est idem subiecto vide. San. Tho. opus. 36. c. 3. continuitas temporis est ex motu materialiter et formaliter per instans cum sit quantitas continua Sed tunc queritur quare philosophus ī diffinitione temporis non posuit q̄titatē cōtinuā loco gn̄is sed posuit numerū qui nō est gen⁹ eius nec ita per se cōuenit sibi dicēdū qz tp̄s de formali importat aliquomodo quantitatē discretā vt supradictū est et ideo dicitur numer⁹ et aliquā importat quātitatē cōtinuā Et ideo dr̄ numer⁹ mot⁹ scdm pri⁹ et posteri⁹ Et si querat an illud pri⁹ sit pri⁹ ipsius motus quibusdā videt ꝙ sic sz cōtra tp̄s nō mēsurat motū per partē motus ergo non est numerus mot⁹ scdm pri⁹ ⁊ posteri⁹ ipsius motus potest negari añs vt supradictū ē Nec tn̄ idē mēsurat se lz pri⁹ in motu sit mot⁹. ¶ Ad nonū dicitur ꝙ illa est disputatio de noībus quibus vtimur vt placet nobis.

Ad quartū sic procedit videt ꝙ tēpus non differat ab eternitate qz si sic hoc maxime esset qz in eternitate nō est successio sed probo ꝙ sic qz ante mūdū verū erat mundū fore sed ista futuritō nō erat in tp̄e cū nōdū tp̄s esset ergo erat in eternitate. Maior pz quia suum contradictoriū erat falsum.

¶ Respōdeo dicēdū scdm s. t. 1. p. q. 10. ar. 1. ꝙ sicut ī cognitionē simpliciū opz nos venire p compositā ita in cognitionē eternitatis opz nos venire per tēp⁹ qd nichil aliud est q̄z numer⁹ mot⁹ secūdū prius et posteri⁹. Cū enim in quolz motu sit successio et pars post alterā ex hoc ꝙ numeram⁹ pri⁹ ⁊ posteri⁹ in motu apprehēdim⁹ tp̄s qd nichil aliud est q̄z nu numer⁹ prioris ⁊ posterioris in motu ī eo aūt quod caret motu et sēp est eodē modo se habet nō est accipere prius et posterius sicut igitur ratio temporis cōsistit ī nūeratiōe prioris ⁊ posterioris ita ī apphēsiōe vniformitatis ei⁹ qd ē oīo extra motū ꝯsistit rō eternitatis Itē ea dn̄r tp̄e mēsurari q̄ pricipiū ⁊ fīnē hn̄t ī tp̄e vt dr̄ ī 4° phi. ⁊ hoc iō qz ī eo qd mouet ē accipere aliqd pricipiū ⁊ aliquē fīnē Qd vero est oīno imutabile sicut nec successionē ita nec principiū aut finē hēre pōt. Sic ergo ex duob⁹ notificat eternitas primo ex hoc ꝙ id qd est in eternitate ē īterminabile .i. prici° ⁊ fine carēs vt termin⁹ ad vtrūq̄ refferat Scdo p h° ꝙ ip̄a etnitas successiōe caret

tota simul existens Et diffinitur eternitas a Boetio. Eternitas est interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. Et dicitur tota non quia habet partes sz inquantum nichil ei deest. Et dicitur possessio ad designandū imutabilitatē et indefficientiam quia illud qđ possidetur firmiter et quiete habetur Et ipsa eternitas nichil aliud est secundum rem q divina potentia sz differt scđm rationez. vnde est mensura divini esse. sicut nunc eternitatis possz dici mensura quiditatis ipsius.

¶ Notandū preterea ꝙ res tēporales non mēsurantur eternitate sed solū tpe vnde res dicūtur esse in tempore. vt motus est in tpe quia mēsuratur a tpe sic ꝙ eius duratio per tpūs cognoscitur vñ esse in tpe dupliciter pōt intelligi primo qz simul est cū tpe vel quia est pars temporis Nec tamen sufficit ad aliquid esse in tempore ꝙ sit quando tpūs est sicut esse in loco vel in motu non est esse quando motus vel locus est quia sic celū esset i grano milij qz est quādo miliū est eē ergo i tpe est ab eo mēsurari.

¶ Notandū preterea ꝙ ea que sūt semp non sunt in tēpore quia non possūt a tpe ɔtineri nec sub tpo concludi. Scđo oē qđ est in tempore aliqđ patitur ab eo et ex longitudine tpis res corrumpūtur senescunt et obliuiscuntur Et si dicatur etiaz aliqđ adducitur in tpe et fit de nouo. Dicendū ꝙ hoc non est ratione tēporis qm̄ ociosꝰ diu viuēdo non fit sapiētior Nec ex solo tpe aliquid innouatꝛ. sz magis antiquatur. Est eni tempus numerꝰ motus. Motus autem facit rem distare a priori dispositione et sic tandem res corrūpitur. que aūt sunt semp non corrūpuntur Et iđ non sūt in tpe. cum in infinituz durāt Corpora ergo celestia dicit. s. t. lec. 20. scđz eē subē eorū non mēsuranꝛ tpe sz motus eoꝝ tēpore mēsuratur Sed vtrum quiescentia mēsurentur tempore dicendum ꝙ tempus est per se mensura motus et per accidens mensura quietis quia omnis quies ē in tempore sicut motus videtur tñ ꝙ quies est per se in tempore ex san. tho. in quarto dis. 49. q. 3. ar. 1. q. 3. Et in primo dis. 8. q. 3. ar. 3º. Continuitas motus mensuratur loco sed successio tempore tm̄.

¶ Et notandū ꝙ quies non est negatio motus sed priuatio eius. Et ideo esse quiescentis est esse rei mobilis qđ est in tempore et mensuratur tēpore ergo etiam esse quiescentis est in tēpore et mēsuraꝛ tempore Non inqꝫm est desceñs sed inqꝫtum est mobile tamen res que mouetur simpliciter non mensuratur tempore scđm propriaz quantitatē sz scđm quātitatē sui motus. Ex his pz ꝙ subē separate nō sunt in tempore quia nec mouentur nec quiescunt et ideo tēpore nō mensurātur. Sed vtruz nō entia sint in tēpore dicendū ꝙ impossibilia non sūt in tēpore vt dyametrū esse ɔmēsurabilē coste quia hoc nunqꝫ ɔtingit esse. Alia aūt aliqñ fuerunt tñ nunc non sūt vel sūt futura. Et hec aliqñ sunt in tpe qđ mensurat subās earū mēsurauit vel mēsurabit.

¶ Notandū preterea ꝙ generationes et corruptiones etiam fiunt in tempore et ideo quidez dixerūt tempus esse sapientissimum quia generatio scientie fit in tempore Sed quidā phūs nomie paron de secta pithagoricorum dicit tempus esse indisciplinabile quia per longitudinez temporis accidit obliuio et hoc rectius dicitur quia tempus per se secundum phm̄. t. c. 128. est causa corruptionis qz mutatio per se est destructiua et corruptiua et per accidens est causa generationis quando. s. motus peruenit vsqꝫ ad perfectum finem probatur a signo qz multa videmus corrumpi in quibus non apparet manifeste aliquod corrumpens et ideo talem corruptionem solemus attribuere tempori. Sed in generatione est generans manifestum quia nichil a seipso generatur. Nec tamen corruptio sic attribuitur tempori ꝙ tempus faciat ipsā quia sic in tēpore et quia corrumpens latet. ¶ Notandū preterea ꝙ phūs duplici ratiōe probat ꝙ mutatio sit in tpe quia in omni mutatione inuenitur velotius et tardius hec autem determinantur tpe. Item priꝰ et posterius sunt in tempore per distantiam ad ipsum nunc differenter tamen quia in preterito dicitꝛ nunc qđ est remotius ab ipso nunc. Posterius aūt qđ est ꝓpinquius et sic abrahā est posterior adā ī futuro autez est e conuerso Si ergo prius et posterius sint in tpe ad oēm autez motū sequiꝛ priꝰ et posteriꝰ necesse est ꝙ ois motꝰ sit in tempore.

¶ Notādum preterea ꝙ phūs in fine mouet tres dubitationes prima quō se habet tps ab aīa Et respōdet s. t. le. 23. ꝙ positis rebꝰ numeratis necesse est ponere numerū vnde sicut res nūate depēdent a numerāte ita et numerꝰ eorū esse aūt rerū numeratarꝫ nō depēdz ab itellectu nisi sit aliqs itellectꝰ q sit cā rerꝫ sicut ē ītellectꝰ diuinꝰ nō āt dependet ab itellectu aīe vñ nec nūerꝰ rerꝫ ab itellectu aīe depēdet sz solū ipa nūeratio q ē actꝰ aīe depēdet ab aīa sicut g possūt eē sensibilia sēsu nō exñte ita possūt esse nūmerabilia et numerꝰ nō existēte numerante hec tamē cōditionalis est vera si īpossibile est esse aliquod īpossibile est eē aliquod numerū. Si ergo tēpus eēt res ꝑmanēs facile eē ipsū esse numerū sine aīa qz tamē nō est ꝑmanēs ideo. s. t. dicit hic ꝙ tps nō habet eē extra aīam nisi secūdū suū īdiuisibile Scđo dubitaꝛ An tps sit vbiqꝫ cum multa quiescāt sz de hoc dictū est supra.

¶ Tertio dubitaꝛ An tps sit vnū Et circa hoc qdā dixerūt ꝙ q̇lz motꝰ hz suū numerū et ɔsiter suū tps sz ɔtra tūc duo tpa eēnt simul quorū vnū nō eēt ps alterius. Itē 7. equi et 7. canes nō differūt nisi fm numerū ergo nec diuersi motꝰ differūt fm tps supposito ꝙ simul fiāt Dicendū ergo ꝙ circulatio que est maxime regularis et vniformis ē mensurat omnium motuum s. motus prime celi vnde tempus quod est mensura eius mensurat omnes alios motꝰ. Et propter hoc antiqui dixerunt motum celi eē tempus quia mensurat annos et tempus mensuratur hoc motu dicimus enim annum esse completum attendentes ad motum celi.

¶ Itē propter hoc ꝙ tēpꝰ est numerꝰ circulatiōis prime consueuit dici ꝙ in rebus humanis est circulus.

¶ Contra hec arguitur. Primo contra eternitatem ꝙ in ipsa sit successio quia habet dies vnde dicitur egressus eius ab initio a diebus eternitatis. ¶ Item secluso tempore et motu ce-

li deus nunc cognoscit me esse hic et prius non cognouit ergo in sua cognitione est successio similiter in sua volitione et factiōe q2 nūc vult adam fuisse et hoc nō voluit nec fecit ante mūdū ergo est etiā successio in sua eternitate. Itē de⁹ est in oī re ergo est in tempore ergo mēsurat tēpore et nō eternitate. Itē de⁹ excedit etnitatē ergo nō mēsurat ea. Antecedens patet q2 dn̄s regnat in eternum et vltra s.t..1a pte.q.10.ar.2.2m.

¶ Scd̄o ad idē nichil mēsurat nisi quantū sed de⁹ nō habet q̄titatem ergo. Itē eternitas nō est duratio ergo nō mēsurat esse diuinum. Ans̄ pater quia omnis duratio includit pri⁹ et posteri⁹ et successionē sed hec nō hn̄t locū in deo. Itē omnis duratio alteri comparata est maior minor vel equalis ergo oīs duratio ē tēpus q2 quod plus durat dicim⁹ esse pri⁹ vel posteri⁹ altero ergo oīs duratio habet pri⁹ vel posteri⁹. Itē ex successiōe iudicam⁹ aliquid pl⁹ durare vnde omnis duratio intelligit per modum cuiusdā distentionis q̄ nō habet locū ī eternitate.

¶ Tertio ar q eternitas nō cōsistit in apphēsiōe vniformitatis ei⁹ qd̄ oīo est extra motū sicut ei se habet tp̄s ad difformitatē motus sic se habet eternitas ad vniformitatē eorū que sunt extra motū sed rō tēporis nō cōsistit in difformitate ipsius motus sed in mora difformitatis ergo nec ratio eternitatis consistit in vniformitate eorū que sunt extra motū nec in apprehēsione vniformitatis sed ī apprehēsione more isti⁹ vniformitatis. Itē rō mēsure nō cōsistit in rōne mēsurati sed vniformitas ē id quod mensurat per eternitatē ergo ratio eternitatis nō cōsistit in vniformitate.

¶ Quarto qd̄ nō ē nō mēsurat sz quies nihil ē q̄ nec ē res pmanēs nec res successiua g° nō mēsurat. Nec valz dicere q quies ē priuatio mot⁹ q2 q̄es pfectior motu g° nō ē ei⁹ puatō. ans̄ pz q2 oīs motꝰ ē ppt quietē tāq̄ ppter finē. Itē quies nō habz partes ergo non habet prius et posterius ergo nō mensuratur tempore.

¶ Quinto arguitur q tp̄s non est p se causa corruptionis quia corruptio est quoddā malū ergo non habet causā per se. Itez s.t. dicit lec.22. q tempus non facit corruptionē ipsam ergo nō est causa per se eius forte dicis q est causa corruptionis per se quia impossibile est aliquid corrūpi nisi tempus sit. Sed contra non sufficit ad cām per se quia sic subā non ē sēsibile per se lz naturaliter sit īpossibile colorē eē nisi subā sit forte dicis q tēp⁹ est causa p accidens corruptionis hoc est contra phm̄.

¶ Sexto arguitur q sit per se causa generationis quia motus celi est causa per se gn̄ationis ī istis inferioribus ergo et tempus. Antecedens patet q2 mundus inferior regitur a celo. Itez motus calefactionis est causa per se caloris ergo motus magis est causa generationis q̄ corruptionis vnde etiam motus magis determinatur a termino genito q̄ a termino qui abijcitur.

¶ Septimo qui causat tempus magis intendit generationem q̄ corruptionem ergo tēpus est magis causa generationis. Itez non constat iuuenes esse prudentes quia prudentia requirit magnā experientiam. et per consequens magnum tempus ergo tempus est causa sapien°. vnde secundum iosez hum patriarche diu vixerunt vt cognoscerent cursum siderum. Item tempus non corrumpit celum ergo non est per se corruptiuum.

¶ Octauo arguitur q generationes et corruptiones non sint in tempore quia corruptio subē fit in instanti similiter illuminatio medij. Et per idez argueretur q non omnis mutatio aliquid abijcit et corrumpit in illuminatione enim nichil corrumpitur. Item nichil mensuratur nisi quantum sed motus non habet quantitatem ergo non mensuratur tempore. Forte dicis q motus habet quantitatem quia est tempus. Contra idem non mensurat se ergo tempus non mensurat motū.

¶ Nono arguitur q tēpus non sit vbiq̄ quia nullum accidens est vbiq̄ sed tēpus est accidens. Itē quando apud nos est hiems tunc apud antipodes est estas et aliquando habemus tempus pluuiosū et alij serenum ergo nō est idem tempus apud omnes. Item aliqui sunt anni lunares ergo aliquod tempus est in luna ⁊ alij sūt anni solares. ergo sūt in sole et supra dictum est q tempus est in firmamento.

¶ Ad primū dicendū scd̄m s.tho.1.p.q.10.ar.1. q aliquādo eternitas significatur non̄ ..us successiuis rerum tp̄alium methaphorice.. Et si querat an eternitas dicat p̄raliter dicendū q non nisi forte scd̄z q multa possūt pticipare eternitatē ar.3° ad primum. Ad aliud dicitur q in diuina cognitione nō est successio nec mutatio sz in reb⁹ cognitis vide.1.p.q.19 ar.7. Nec incōuenit deū esse in tp̄e vt est res quedā non autē mēsura. Ad aliud dicitur q eternū aliqñ capitur pro magno tp̄e vn̄ albert⁹ in fine.4.phi. dicit q p° capit pro pncipio carente principio et fine et successiōe. Scd̄o p aliq̄ qd̄ mutat ⁊ hz successionē tamē non hz principiū neq̄ finē et sic ph̄s dicit tēpus eternū. Tertio eternū capit pro diuturno. s.t. 2a 2e.q.164.ar.2.ad 6m. Et si dicatur quare peripathetici nichil determinauerūt de tp̄e dicit albert⁹ q forte eorū tractatus nō peruenit ad nos quia tū tp̄is ab euo venit scd̄m boe. ideo de euo et eternitate determinandū est. Gilbert⁹ porre. dicit etnitatē esse morā cōtinuā non interceptā ysaac ph̄s israelita dicit q est pa° continuū non interceptū id est non hn̄s successionē. Sed tunc queritur quomodo verba preteriti ⁊ futuri tp̄is possūt dici de deo si in sua duratione nō sit preteritū neq̄ futurū. Rn̄det san.tho. in p° di.8a.q.2.ar.3.3m q verba preteriti tēporis dicūtur de deo q̄tū ad id quod perfectionis est in ipsis vel quia deus nulli tp̄i deest ibid ad 4m. Aliqua enim sūt entia successiua et horū pfectio significatur per preteritū futurū etiā lōgius distat a defficiendo et ideo potest attribui deo. Si querat cum eternitas sit ens positiuū quare diffinitur per negationē scz intermiabilis vite cum negatio non sit de essentia eius. Dicendū q intellectus noster primo apprehēdit cōposita et inde venit in cognitionē simplicium sicut est eternitas per remotionē compositionis.

¶ Ad 2m ppter qd̄ scd̄m albertū antiq̄ negauerūt

eternitatem dicitur q deus habet quantitatē vir-
tutis(z hec oīa ponit.s.t.opus.44.c.4) Si dicatur
omne mensurabile est finitum sed virtus dei est in
finita ergo nō mensuranr eternitate. Negat ma-
ior nisi in his que mensuranrur tempore. Si dicat
omnis mensura differt a mēsurato sed nō sic est de
eternitate. Item si eternitas esset mēsura tunc es
set numerus subē eterne sed de⁹ non mensuratur
Dicendum q hec argumenta procedūt de mensu-
ra que est tēpus. Ad aliud tactū in principali argu
mento negatur q oīs dura° includat prius z poste
rius formaliter lz sit maior alia.qz coexistit alteri z
cum hoc mensure sequēti Nota.s.t.prima pte.q.10
ar.2.ad 3m deus nō est aliquomō mēsuratus sz eter
nitas a nobis apprehenditur quasi mēsura eius
¶ Ad 3m dr q materiale in tpe est prius z posteri⁹
in motu scz difformitas in eodē secus est de forma-
li Ad aliud dicitur q argumentum procedit de vni
formitate materiali que nō est eternitas. vide Ca
preo.in primo dist.9.q.pa ar.2°

¶ Ad quartū dicitur q quies est eo modo quo pri-
uaciones sunt lz proprie nec sit res pmanens nec
successiue mobile mouetur precise ratione quietis
san.tho.ɔtra genti.li.3°.c.26.sz propter conueniē
tiam locati ad locum. Ad aliud negatur ɔña.

¶ Ad quintū dicit q aliqua corruptio habet cām
per se aliqua eni per se,corrumpūtur que.s.habent
contrariū Aliqua vero p accidens corrūpuntur vt
patet ex.s.tho.p°.p.q.75.ar.6.vbi etiaz dicit q im
possibile est aliquod subsistēs corrūpi per accidēs
et ex hoc videtur q natura intēdit corruptionē.qz
vt supra dictum est.intētio nature nichil aliud est
q̄ȝ naturalis inclina° eius sz ignis naturaliter con
trariatur aq̄ ergo naturaliter inclinatur ad corrum
pendū ipsā sz hoc est ɔtra.s.tho.pa p.q.19.ar.9.vbi
dicit q agēs naturale non intendit priuationē vel
corruptionē sz formā cui ɔiungit priuatio alterius
forme z generationē vni⁹ que est corruptio alteri⁹
et.q.49.ar.p° dicit q ignis nō intēdit priuare for
mā aque. Quidā dicūt q phūs dicit tpūs esse cām
per se scdm opinionē famosā anciquoz.

¶ Ad sextum dicitur q motus scdz se considerat⁹
non est causa per se generationis sz bene vt est in-
strumentum agētis Et ita dicitur q motus localis
est per se calefactiuus Sz contra Motus gñatiōis
per se est causa forme.z motus localis ex sua rōne
causat nouū vbi vnde est actus entis in potētia se-
cundū q in poten^a ergo motus scdz se est cā gñatio
nis Negatur ɔña Nec sequitur Mot⁹ denoīatur a
termīo ad quē ergo magis est causa gñatiōis q̄ȝ cor
ruptionis qz deambulatio terminatur ad sanitatē
et tamē est magis causa digestionis cibi q̄ȝ sanitatȝ

¶ Ad septimū patet ex dictis Nec incōuenit tps
per accidēs eē cāz discipline. S.T.opus.5.dicit q
tpūs maturinū est maxime aptū contēplationi qz
tunc cor est liberū a sollicitudine. Et in 4°.d.50.q.
2.ar.4 q.1.ad 3m dicit q tpūs est cā obliuionis per
accidēs et ideo post diē iudicij qñ non erit tempus
nulla erit obliuio Sz dices post diē iudicij erit qes
celi vel ergo erit in instanti vel in tempore de hoc
q.de po.5.ar.5.10m.s.tho.p° ethi lec.11.dicit q tem
pus per studium causat scientiam.

¶ Ad octauū dicitur q gñatio pro preuis disposi-
tione fit in tempore illuiatio aūt nō est mot⁹ pprie
dictus. Ad aliud dr q sub ā mensuratur et tñ nullā
hz quantitatē preter illā qua mensuratur.

¶ A nonū dictum est supra et apud omnes est idē
tempus essentialiter

D quintum sic proceditur videtur q tps
nō differat ab euo quia si sic hoc maxime
esset quia euū non haber prius et poste-
rius sicut tempus. sed q hoc sit falsuz pz
quia non est idē angelum fuisse et fore quia vnum
potest esse verū alio existente falso ergo est alia du
ratio qua dicitur fuisse et qua dicitur fore. Itē de⁹
potest facere angelum non fore et tamen non po-
test facere ipsum non fuisse cum ad preteritum nul
la sit potentia igitur ista non sunt idem. Sed con-
tra est boctius dicens qui tēpus ab euo ire tubes.

¶ Respōdeo dicēdū scdm phm 10.metha.diuerso
rū generū sunt diuerse mensure cum ergo plures
sint res diuersoz generz ideo oportz hēre diuersas
mensuras durationū Quedā ergo est mēsura eter
ni.s.eternitas Alia mensurantur eternitate parti
cipata:alia mensurantur euo.alia nunc ipsius eui
alia tēpore/alia per instās vnius tēporis Sed du
bium est quomodo ista differūt Et dicit S.T.i.p.
q.10.ar.4°. Eternitas differt a tēpore quia est to-
ta simul nō autē tps Quidā putant tps differre ab
alijs quia habet principiū et finē sed hec differē-
tia ē per accidēs qz dato q mūdus fuisset ab eterno
adhuc tps differret ab eternitate et euo. Itē dato q
euiterna scz angeli nūc defficerēt quod est deo pos
sibile adhuc euū differret a tpe licet haberet finez
Nō ergo differt eternitas ab alijs quia principio
et fine caret z euū qz hz principiū et nō finē tps au
tē quia pricipiū et finē habeat Quidā dicūt q eter
nitas nō hz pri⁹ z posteri⁹ tps aūt habet prius z po
steri⁹ cū inouatione et veteratiōe euū autē habet
prius et posteri⁹ sine inouatiōe et veteratione Sz
cōtra prius et posterius non possunt esse simul er-
go oē hñs pri⁹ et posterius habet innouationē. Et
iō dicit.s.t. q eternitas est mēsura esse pmanētis
euū aūt mēsurat ea que habēt eē itrāsmutabile cū
transmutabilitate et sic celū mēsurat euo qz suum
esse nō est subiectū transmutationis quia nō ē cor
ruptibile tamē transmutatur secundum locum an-
gelus etiā est incorruptibilia tamen huic cōiungi-
tur transmutatio secundū electionem temp⁹ vero
mensurat ea quorū esse est subiectū transmutatio-
nia scilicet motū et esse oim corruptibilium Si er
go queratur de mēsura celi dicitur q secundū suaz
substātiā absolute mensuratur euo sed vt est idē in
toto motu mensuratur per nunc vt supradictuz est
et suus motus mēsurat tpe Ex his pz que vocant
eterna euiterna et temporalia. Sed queritur an
omnia incorruptibilia mensurantur eodem euo.
Ad hoc sciēdum declarat san.tho. q omniū tpaliū
est vnum tempus. Dicunt autem quidam esse
vnum tempus oīz tēporalium. pp̄ter hoc q est vn⁹

numerus oim numeratorū. cū tempus sit numer⁹ scdm phm. sed hoc non sufficit quia tempus nō est numerus vt abstractus extra numeratum sed vt in numerato exñs alioquin non esset continuus quia 10. vlne pāni continuitatē hñt non ex numero sed ex numerato. Numerus aūt in numerato exñs nō est idem omnium sed diuers⁹ diuersorū vñ alij assignant cām vnitatis temporis ex vnitate eternitatis que est principium omnis durationis Alij vero ex parte materie prime que est vna et primū subiectum ois motus sed contra Ea que sunt vnū in pricipto vel subiecto reōto non sūt vnum simpliciter. Et ideo dicendū q rō vnitatis tpis est vnitas primi motus. Et sicut per vnam mensurā mensurataz possunt multa mensurari. ita per vnū tps mensurātur diuersi motus sicut aūt inter motus est vnus q est simplicissimus et primus ita inter euiterna est deuenire ad primū et illud habet euū qd est mēsura oim aliorū. Si queratur an per tempus celi mēsurētur motus angelorū dicendū q non. vt dicit s. tho. in p° d. 37. q. 4. ar. 3. quia motus angeli nullū habet ordinē ad motum celi. Si queratur an ipsuz nūc ipsius eui differat ab euo dicit. s. tho. in primo d. 19. q. 2. ar. 2. q nunc temporis differt a tēpore secundum rē quia actus ille qui mēsuratur tempore differt ab eo cuius est actus scdm rem quia mobile non est motus et scdm rationem qr mobile non habet subām de numero successiuorū sed permanentium ipsum aūt nūc temporis est mensura ipsi⁹ mobilis Actus aūt qui mensuratur euo scz ipsum esse angeli differt realiter ab ipso ergo ipsū euū differt realiter a nunc ipsius eui Querunt aliqui an eternitas participata sit realiter aliqua mensura distincta ab omnibus alijs et in quo est subiectiue. Item per quid mēsurantur affectiones et opationes intelligentiarum dicit. s. t. 1. par. q. 10. ar. 5. ad. 1. q in affectionibus aliquibus angelorum est successio et iste mensurantur tpe sed operatio eorum que est visio dei mensuratur eternitate participata et eorū esse naturale mensuratur euo. Et similiter eorum operatio naturalis qua angelus intelligit se scdm multos. Quidam ponūt eternitatem istam participatam esse in anima xpi sicut euū est i primo angelo. et similiter nūc eui qd non mensurat esse sed essentiam ipsius angeli.

¶ Contra hec arguitur. Nunc temporis scdm phm est idem in toto tpe ergo est totū simul ergo est eternitas. Item impossibile est duas mensuras duratōis esse simul. ergo frustra multiplicātur iste mēsure. Añs patet quia due hore non possūt esse simul Item euū est totum simul quia scdm. s. t. non habet prius nec posterius ergo est eternitas.

¶ Secundo celum et angeli differunt genere ergo non hñt vnā mēsurā numero q dicatur euū. Itē non tandiu durauit aīa mea sicut primus angelus ergo aīa mea nō habet durationē quā hz āgelus sz anima mea mensuratur euo ergo habet aliud euū a primo angelo. Itē dictum est q illud euū est in prima intelligētia scdm philo. hoc est cōtra. s. tho. quo 5. ar. 7°. vbi pbat q nō est i lucifero. qr euū est quedam participatio eternitatis mō lucifer minus participat de eternitate q angeli btī. forte dicis q lucifer habuit euū in p° instanti qn fuit bon⁹ sz p pctm amisit et nūc est in 2° angelo. Cōtra naturalia mā serūt integra Itē tunc angli nunc essēt in scdo euo Itē ponam⁹ q oēs peccauerint absolute qrit nūc in quo esset. et ita quid inquirūt qs moueret celum si oēs angeli peccassēt forte dicis q primus angelus nūq habuit euū qr lz esset bon⁹ tñ erat peccaturus Cōtra nullus priuat aliquo ppter pctm futuz Itē euū nō fundat in grā qr puenit angelo i puris naturalibus ergo non pellitur per pctm.

¶ Tertio ar q nō oīa mensurent vno euo qr mensuratum depēdet a mēsura et ppter hoc dictū est q non semp mot⁹ angeli mēsuratur tpe nro sz aīa celū et inferiores angli nō dependēt ab primo ergo nō mensurant euo qd sit in eo. Itē cognoscēdo primum angelum et eius euum nō pōt cognosci qdiu durabit iste angelus vel celum ergo euum non est mēsura aliorum forte dicis q cum angeli habeant grad⁹ ideo per vnū pōt alius mēsurari sicut oēs colores mēsurant per primū sui generis scilz albedinē Dicendū q aliorū angelorū perfectio bene posset mēsurari per comparationez ad primū sed nos hic querim⁹ de mensura durationis de cuius ratione est q per eam habeatur certitudo mēsurati qntum ad permanētiā et durationē modo cognoscendo naturā infimi āgeli meli⁹ cognoscim⁹ ei⁹ durationē q cognoscendo supremū Itē volo q sint duo angeli supremi eque perfecti tunc queritur i quo est euum vel ponam⁹ q nulla sint euiterna nisi anime que sint eque perfecte tunc queritur in qua est euū ¶ Quarto ar q nūc eui sit euū qr i duratione indiuisibili non sūt partes ergo in tali duratione idē sunt duratio et nūc illius durationis quia duratio et nunc duratiōis non possunt differre realiter nisi sicut indiuisibile et extensum. Item mensurant idem ergo sunt idem Forte dicis per S. T. in 1° d. 19. 2. q euum mensurat esse angeli nūc autē ipsius mensurat essentiam Contra euū mensurat essentiē Cōtra euū mensurat substantiam angeli et celi ergo nō mensurat tantū existentiā Antecedēs est S. T. 1ª par. q. 10 ar. 6. ad 2m. Item opus. 36. ca. 3. dicit q nunc eui est instās permanēs. Item dictuz est q nunc tpis mēsurat substātiā mobilis Contra vel mēsurat essentiā mobilis qntū ad esse existētie et hoc non quia sic mensuratur euo. Item mutatū esse mēsurat nūc temporis ergo ipsū non ē mensura ipsius mobilis quia hec mensurata sūt alterius rationis ergo et eorum mensure.

¶ Quito dura° itelligētie pme ati. ē ifinita g nō mēsurat euo vñ. s. t. dt q tot⁹ mot⁹ nō mēsurat qr ē ifinit⁹ Itē ar q eē rei gñabilis et corruptibilis nō mēsurat tpe qr tps ē mēsura successiuorū sz i exñtia rei nō est successio nec pri⁹ et posteri⁹ Itē eē rei gñabilis mēsurat p nūc tpis qr ipm nūc respicit illd qd ē i se idiuisibile sz ita ē de eē rei corruptiblis et tōher ue⁹ dt q mēsurat isitāti Cōtra ergo heriue⁹ nō vixit nec habuit eē nisi p istās et ita ar de primo mobili.

¶ Sexto visio btifica angeli mēsuratur eternitate participata ergo et angel⁹ tenet consequentia quia accidens non est perfectioris durationis

q̄ subiectum forte ꝙ eternitas participata est euū
quia oēs eui cōditiones sibi cōueniunt hoc videtur
cōtra sctm̄ tho. pª. p. q. 10. ar. 5. 1ᵐ.
Itē pena dāpnatoꝝ non mensuratur eternitate
participata nec operatio naturalis āgeli nec etiaꝫ
angelus ergo nec etiā sua beatitudo. Itē substā an
geli subiicitur transmutationi ergo nō mensuratur
per nunc eui. forte dicis ꝙ non subiicit̄ corruptio=
ni licꝫ possit velle et nolle ergo etiam celū vt ē sub
motu mensuratur euo. qḋ est fl̄m quia mensuratur
tempore vt sic.

Septimo ar̄ ꝙ nunq̄ motus angeli mēsuratur
alio tp̄e q̄ tempore nr̄o q2 successio que est in intel
lectionibus nr̄is mensurat̄ tp̄e firmamēti licet nō
dependeat ab eo. Itē tēpus ipsius angeli vel est
in suo intellectu vel in sua potestate vel in qua po
tentia si pᵐ ergo est intellectio vel volitio. Item
quilibet angelus habet suum tpūs vel non. Si p.i
m 1 ergo motus vnius angli nō poterit dici velocior
alio neq̄ simul cum aº quia non est in eodem tp̄e.

Octauo ar̄ ꝙ in euo sit successio. illud quod pōt
deficere abesse non habet simul suū totum esse (qḋ
eni abesse deficit nō habet totum esse quod hr̄e po
tuit) q2 potuit plus esse sꝫ angelus cuius mensura
est euū pōt deficere ab esse ꝑ substractionē influen
tie diuine ergo non habet simul suū totum esse. sed
euū est mensura esse angli ergo. ꝛc. Item si in euo
non est successio idem est anglū fore ꝛ fuisse sꝫ de⁹
non potest facere angelum non fuisse ergo nō pos=
set ipsum facere non fore hoc aūt est fl̄m ergo. ꝛc.
Item in eodem instanti non possūt contradictoria
verificari de eodem sed si totum esse angli esset si=
mul mensuraretur vno instanti. ergo de angelo nō
possūt contradictoria verificari hoc aūt fl̄m est er=
go. ꝛc. Item vnū euū potest succedere alteri vt si su
premus angel⁹ corrūpatur et postea alius nobilior
producatur.

Nono vel euū est subā vel accidens si scd̄m que
ritur in quo predicamēto accidentis si dicas ꝙ est
quantitas quia oīs mensura est de genere quanti=
tatis. Contra oīs quantitas est diuisibilis et conti
netur sub aliqua spē quantitatis. sed euuꝫ non est
diuisibile ergo. Item angelus non est quantus et
tamen habet in se euū. ergo euū non est quantitas
Item vel euum est in intellectu angli vel in eius
voluntate. forte dicis ꝙ euū nō est aliud q̄ esse exi
stentie ipsius angeli. Contra sequeretur ꝙ adhuc
in lucifero esset euū qr adhuc habet suū esse. Item
que res erit nunc ipsi⁹ eui scd̄ꝫ tenentē Capreolū.
s. tho. dicit ꝙ est accidēs primi eui. in Opus. 36. c. 3.
Itē id nō mēsurat se sed esse angeli mēsurat̄ euo ḡ
euum non est esse angeli forte dicis ꝙ euum est de
predicamento qn̄. Sed cōtra predicamentum quā
do dicit relationē et non ens absolutum sed euum
est quid absolutū alias queritur de suo correlatiuo
Item in predicamento qn̄ sunt diuerse species se=
cundum quas aliquid dicitur fuisse et fore sed non
ita est in euo.

Decimo ar̄ ꝙ nunc eternitatis nō est eternitas
quia nunc est causa eternitatis vel saltē ipse deus
est actor eius ergo ipsum nunc eternitatis non est
nisi ab eternitate ergo eternitas est euū. Iteꝫ crea
tio angelorum mensuratur in instanti tp̄is ni i ergo ꝛ
ipsi angeli. aūs patet q2 angeli fuerunt creati in
principio. i. tp̄is nr̄i et similiter euū eorum ergo ip
sum euum mensuratur instanti ni i temporis

Ad pmū ī dicēdū scd̄ꝫ s. t. ꝙ lꝫ sint id scd̄ꝫ subāꝫ
tn̄ est aliud et aliud scd̄m ronem Ad aliud negatur
antecedens de mensuris diuersoꝝ gn̄m. Ad aliud
patet ex dictis.

Ad scd̄m dicit san. tho. pª par. ꝛ in 2º. d. 2. q. 1. ar.
2. 2ⁿ ꝙ spiritualia ꝛ corporalia quoad permanentiā
possunt eē simul Ad aliud negat̄ cōsequētia quia
idem est tempus omnium tēporalium et tamē vnū
durat diutius q̄ aliud Sic dico de euo quia euū vt
est mensura vnius coexistit maiori tempori q̄ vt est
mensura alterius. Sed contra ponamus ꝙ nulluꝫ
sit tpūs quoº tūc vna anima dicit̄ diuti⁹ durasse q̄
alia de hoc dicetur ad octauum. Ad aliud dicit san
ctus tho. quo. ibi allegato ꝙ ex ignorantia lingue
grece prouenit ꝙ cōmuniter apud multos euuꝫ ab
eternitate distinguitur ac si distingueretur antro=
pos ab homine quod enim in greco dicitur euuꝫ in
latino dicitur eternitas Sed quia nominibus vtē
dum est vt plures si vtrumq̄ distinguamus adinut
cem euū nichil aliud erit q̄ eternitas participata
Quia vero id quod dicitur per essentiam semper
est mensura ipsius quod dicitur per participationē
ideo potest dici ꝙ prima mensura omnium euiter=
norum est ipsa dei eternitas sicut dei substantia
est mensura omnis substantie vt dicit commētator
11. methaphisice Si tamen loquamur de mensura
nō analoga sed adequata et homogenea sic dicim⁹
ꝙ angeli mensurantur euo non solum q̄tum ad
eorum substantiam sed etiam quantuꝫ ad eorum p
prism operationem secundum. S. T. quo. 5. ar. 7.
et quia supremus angelus beatus non est simpli=
cissimus q̄tum ad operationem quia per suaꝫ opa
tionem arguit̄ est auersus ab vno primo ꝛ conuer
sus ad inferiora ideo in lucifero non est euum Sꝫ
contra hec propria operatio angeli non est euiter
na ergo non mensuratur euo dicendum ꝙ dilectio
naturalis in angelo etiam dampnato semper ma
net Sed cōtra ergo in ipso manet euū Forte dicis
ꝙ nō propter peccatum tōne cuius de supremo fa
ctus est vltimus. Sed cōtra tunc in anima christi
esset euum quia anima christi est summa q̄tum ad
gratiam dicendū ꝙ hoc non sufficit quia euum fū
datur in sūma natura nō deprauata. Quidā dicūt
ꝙ fundat̄ in grā Sed cōtra superior angelus non
mēsurat eē naturale alioꝝ ꝑ grām.

Itē tunc euum esset eternitas participata que
mensurat actum beatificum Si dicatur ponamus
ꝙ sint infiniti angeli boni et nullus sit primus q̄ri
tur tunc vbi esset euum dicendum ꝙ casus est im=
possibilis.

Ad tertiū dicit S. T. in 2ª. dis. 2ª. q. 1. ar. 2. ad 3ᵐ
ꝛ. 4ᵐ. ꝙ q̄uis vnus angel⁹ nō sit causa alterius ē
tamen simplicior altero et hoc sufficit ad rationeꝫ
mēsure vnde cognoscēdo naturam supremi ange=
li facile possum⁹ cognoscere eēs anglos eē īcorru

ptibiles quia sunt similis nature nec est possibile duos angelos eē equales Sʒ dices oēs angeli sūt eterni ergo omēs angeli mensurantur eternitate. Itē angeli mensurantur eternitate ergo nō mēsurantur euo dicendū ꝙ eternitas et euū sunt idem Nec valet pº ꝯsequentia. s.t. 1a parte. q.10. ar.5. sʒ ponamus ꝙ āgelus solū duret per instās ⁊ sua beatitudo vel esse beatū an tūc ista mēsurantur euo et eternitate pticipata et pono nullū tpūs esse videtur ꝙ sic licet ibi non esset extensio durationis sʒ cōtra nil mensuratur nisi q̄ntum ergo opʒ ꝙ esse angeli extendatur. añs patet qꝛ indiuisibile vt punctuʒ non mēsuratur dic ꝙ non est simile. Sed queritur an hominē esse animal et alie veritates eterne et necessarie mensurētur eternitate vel non sicut angeli dicit. s.t. ibidē ad 3m ꝙ iste veritates eterne sūt in intellectu dei et ideo mensurātur eternitate.

¶ Ad quartum negatur cōsequentia propter mēsurata que sūt diuersa Et ad replicam dr̄ ꝙ euū nō mensurat subām absolute nisi q̄ntum ad suam existentiam. Sʒ tunc queritur cum subā et existentia angeli equaliter durent quare dr̄ ꝙ euū mensurat existentiā et nūc eui essentiā dicendū qꝛ ab essentia est esse et ita euū videtur esse ad nunc ipsius eui sicut tempus est ex fluxu instantis Herueus tñ dicit in primo. d.19. q.2. in pº puncto ꝙ nullus bene sentiens ponit ꝙ nunc sit causa tpis s̄m rem loquendo quia causa efficiēs tpis est illud quod est causa motus et causa subiectiue est mobile. Causam aūt formalem non habet sicut nec aliqua forma s̄m rem loquendo scd̄m. s.t. 1. par. q.75. ar.5. 3m. Si ergo queratur quid constituit rōnē tpis dicendū ꝙ esse quātitatem cōtinuam successiuā.

¶ Ad quintum negatur cōsequentia. vel dr̄ ꝙ angelus est infinitus sic ꝙ sua duratio nō finitur tempore sed euo pª par. q.10. ar.5. 4m Ad aliud dicitur ꝙ rōne motus esse corruptibiliū subijcitur tempori scd̄m. s.t. in pº. d.19. q.2. ar. pº. 4m.

¶ Ad sextū patet ex dictis. dico enī ꝙ angelus aliquomō mutatur non visio beatifica. Et ideo mensuratur eternitate participata in pena aūt dampnatorū est successio Et ideo nō mensuratur eternitate. Sed contra in pena eoruʒ essētiali nulla est successio de hoc alias. Si dicatur lʒ visio beatifica non est subiectū mutationis tñ iūgitur transmutabilitati ergo mensuratur euo. Non sequitur.

¶ Ad septimuʒ dicitur ꝙ rōe fātasmatis scd̄a operatio nr̄i intellectus habet tēpus. 1. par. q.85. ar.5. ad 2m. Scd̄o dicitur. ꝙ quilibet angelus potest habere suū tpūs sʒ de hoc in octauo. s.t. in primo dis. 8. q.3. ar.3. 3.4.

¶ Ad octauū negatur maior per extrinsecuʒ licet non desinat per intrinsecum et cum probatur quia qd̄ desinit esse non habet totm esse quod habere potuit dicendū ꝙ plus essendo non habuisset aliud ⁊ aliud esse nec in parte nec in toto qd̄ aūt euū nō habeat successionē pʒ quia in omni successione aliq̄d amittitur. sed supremus angelus nō continue mutatur nec suū esse qd̄ mensuratur p euū ergo in suo euo non est prius et posterius. Ad aliud dicitur ꝙ in angelo 2m se nō est fuisse et fore sʒ solum quoad coexistentiā ad tēpus. et qꝛ ad preteritū nō est potentia iō de⁹ non pōt facere qui āgelus coexisterit tpi preterito et qui fuerit vī. s.t. pª p. q.10. ar.5. 3m. dicit ꝙ esse angeli subest diuīe potenē absolute cōsiderādo pʒ pōt deus facere ꝙ eē angl'i sit futurū ⁊ potest facere dum est ꝙ nō sit idē habetur in 2º. d.2. q.1. ar 1. 7m. et quodlʒ. 10. ar.4º. 1m vbi concedit ꝙ de⁹ p̄t facere angelū non esse Sʒ ꝯtra ponamus p casū ꝙ nūq̄ʒ tpūs fuerit tūc adhuc verū est dicē angelū fuisse vn̄ grego. nazansenus dicit āgelos fuisse añ mundū vt dicit. s.t. 1. p. q.61. ar.3. Et ita argueretur ꝙ in deo sit fuisse et fore. Itē ista est vera absolute deus est hodie ⁊ angelus est in hac die ergo mensurak ista die forte dicis ꝙ de⁹ dr̄ esse hodie qꝛ coexistit hodierno tpi. Cōtra tūc sicut dicit phi. celum esset in grano milij quia est quando g̃nū mistis et peri dēarguitur ꝙ sortes mēsurak instāti qꝛ sor. est in hoc istanti alias sortes nūq̄ʒ inciperet exponitur enim sic sortes est i instanti et ante illd̄ nō fuit ⁊c. Dicēdū ꝙ si nūq̄ʒ fuisset nec foret tp̄s tūc i āgelo nō est fuisse nisi forte p tp̄s imaginariū vel sursis operationib⁹ Ad aliḋ dr̄ ꝙ duo cōtradictoria pñt coexistere vni euo vl' vni nūc ipsi⁹ eui tamē nō mēsurātur ipso sed tūc querik an creatio āgeli mēsurak per nūc eui et similiter sua ānichilatio si a deo postea ānichillek et similiter querik an vna eius operatio mēsurek tēpore vel per nūc dicēdū ad primū ꝙ creatio rerū mēsurak instanti temporis discreti et per hoc patet si ponamus ꝙ nullum tempus sit an deus potest creare vnum angelum post aliumʒ in quo erit ista successio an in euo dicendum ꝙ non s.t. in 2. dis. 12. ar.5. ad 3m dicit ꝙ prima rerū creatio tempore mensurabak quia fieri ipsius tēporis non potest mēsurari istāti qꝛ tēpus fit quando est successiue. S.T. i2. dis. 1. q.1. ar. vi. 4m. vbi etiā dicit ꝙ tēpus non mēsurak tempore nisi sicut aliquando vna linea per aliam. S.T. de potentia. q.3. ar.17. 12m. et opu. 9. ar.10. 2. loquēdo de doctrina petri de tarātasia dt̄ ꝙ rerū creatio nō mēsurabak istāti tēporis cōtinui Alij dicūt ꝙ āgeli creatio mēsurak instāti tēporis discreti capre. i2º. dicit eñ. s.t. omnē creationē eē i istāti ergo nō ē i tp̄e. Itē creatio nō ē mot⁹ nec hʒ pri⁹ ⁊ posteri⁹ ergo nō mensurak tp̄e S.T. cōtra gēti. li.2. c.19. dt̄ ꝙ basili⁹ tenet oīa eē creata i istāti qd̄ est principiū tp̄is. Sʒ ꝯtra 1a. pte q.46. ar.3º. ad 1m dr̄ ꝙ res nō dicūk i principio temporis eē create quasi principiū tp̄is sit mēsura creationis sed qꝛ simul cū tēpore celū et terra create sunt Ad aliud dr̄ ꝙ vna opatio momētanea āgeli mēsurak aliquo indiuisibili vel istāti tp̄is discreti qd̄ pōt coexistere magne parti tēporis nr̄i secūduʒ S.T. opus. 36. c.1. ⁊. 4º. Sed q̄rik an successio operationū in voluntate āgeli ⁊ i itellectu mēsurek eo tp̄e et eodē istāti pōt dici ꝙ nō et sic in eodē erunt plura tēpora discreta secūdū successionē diuersarū operationū alterius generis.

¶ Ad nonū vr̄ s̄m cap. ⁊ multos ꝙ euū sit eē āgeli qꝛ. s.t. dicit. 1a p. q.10. ar. vj. ꝙ eē oīm euiternoꝝ mēsurak eē primi euiterni ergo eē primi euiterni est euum sed negatur consequentia qꝛ oēs mot⁹ mēsurātur per primū motū qd̄ tamen non est tempus

san.tho.opus.36.c.1.dicit ꝙ indiuisibilia que men
surant ea que sunt in angelis nõ pertinent ad ge-
nus q̃titatis põt ergo dici ꝙ ipsum nunc est in pre
dicamento q̃n et similiter euũ saltẽ reductiue. Et in
hoc predicamento etiã potest poni tempus reper-
tum in angelis q̃d nec est dies nec est hora vñ quidã
dicunt ꝙ tẽpus discretũ est oĩo.
¶ Ad decimũ dicitur ꝙ ibi non est causalitas rea-
lis sz scd̃m modũ intelligendi tẽpus aũt dr̃ esse ab
euo non effectiue sz exẽplariter scd̃m ꝙ perfectio
ra sunt exemplaria inferiorum. S.T. in 2°.d.2.q.1
ar.2.2m. Sed adhuc cõtra predicta istatur. S.tho.
in 2°.d.2°.in expõne textus. dicit ꝙ esse angli men
suratur seculo ergo nõ mensuratur euo. Item ibidẽ
q.1.ar.1.4m dicit ꝙ visio rerum in verbo mẽsuratur
euo. et idem habetur quo.10.ar.4°. et tamen in 4°
sen.d.49.q.1.ar.2.q.3.dicit ꝙ nõ põt mẽsurari euo
quia excedit naturalẽ potentiam. Item habetur
opus.36.c.4.vbi dicit ꝙ euo nulla actio mẽsuratur
Et ideo quidã dicunt ꝙ actio naturalis angeli non
mensuratur euo quia potest interrũpi q̃m ad excer
citũ Sed de hoc nichil pro nunc determino dicen
dum ꝙ aliq̃n euũ capitur generaliter p̱ eternitate
participata aliq̃n vero sp̃aliter pro mẽsura esse na
turalis angli et tunc realr̃ distinguũtur ab alia eter
nitate participata.

¶ Explicit quartus phisicorum.

¶ Sequitur quintus phisicorũ. Transmutat͛ aũt
¶ Circa hunc textũ querũtur quinq̃ Primo an ad
subãm et relationẽ sit per se motꝰ. Scd̃o an tm̃ ad
tria ṗdicamenta est per se motus. Tertio an distin
cta spẽ possint continuari Quarto an ad vnitatem
motus requiratur vnitas mobilis et vnitas termi-
ni ad quem. Quinto an motus contrariatur motui

AD primum sic proceditur. videtur ꝙ ad
subãm et relationem sit per se motus
quia 5° phi. dictũ est g̃nationẽ esse motũ
cũ sit actus g̃nabilis inq̃m generabile.
Itẽ q̃n sor. fuit albus tũc per dealbatio
nem sortes acquirit sibi similitudinez ergo ad rela-
tionem est per se motus Sed contra est phũs.
¶ Respondeo dicendum ꝙ hic 5° phi. incipit di-
uidere motũ in suas ptes subiectiuas postq̃ deter
minauit de ipso in coĩ. Ad diuidendũ aũt motũ in
suas species. sciendũ ꝙ tripl͛r cõtingit aliquid mo
ueri p̱io per accidens et sic musicꝰ ambulat vel sa
natur. 2° per alterum et g̃ra partis. et sic corpꝰ sana
tur q2 oculus sanatur. 3° per se primo et sic alterabi
le alteratur. et eodẽmodo dicẽdũ est ꝙ tripl͛r aliqd
mouet. Exemplũ triplex vt musicus edificat homo
pcutit et medicꝰ sanat Motus per accidẽs vel mu-
tatio per accidẽs nõ est diuidenda ĩ suas ptes sub-
iectiuas quia quod est p̱ accidens in infinitũ varia
ri potest/motus aũt per se debet diuidi in suas spe
cies q2 non est in omnibus indifferenter sed inter
cõtraria quo ad motũ successiuum vel inter 9tradi
ctoria q̃m ad g̃natioẽz et corruptionẽ Sz nõne mo
tus est in qualitatibꝰ mediis dicendũ ꝙ mediũ cõpa
ratum ad vnũ extremũ cõtrariatur alteri propter
cõuenientiã quã hz cũ illo extremo. ¶ Notandũ
p̃terea ꝙ ad motũ quinq̃ req̃runtur. s. mouẽs mobi-
le tẽpꝰ et terminꝰ a quo et terminꝰ ad quẽ. Illud aũt
q̃d mouet͛ distinguit͛ a termio ad quẽ vt q̃n lignũ mu
tatur de frigido in calidũ tunc motꝰ calefactionis
est in ligno tanq̃ in subiecto et nõ in aliquo termi-
norũ q2 motꝰ siue mutaꝰ non est in spẽ hoc est in for
ma f̃m quã fit motus. sed est in subiecto quod moue
tur forma em̃ non p̱p̱rie existit nec sibi 9uenit esse
nisi tanq̃ quo ergo forma nõ mouet͛. s.t. de veri.q.1
ar.6. dicit dupliciter aliqd mutat͛. s. subiectiue aliꝰ q2
est illud quo fit mutatio et sic albedo mutatur.
¶ Notandũ p̃terea ad cognoscendũ spẽs motꝰ ꝙ
oĩs mutatio fit ex quodã ĩ quodã et inter duos termi
nos et hoc quadrupliciter p̱io de subiecto in subie
ctum. i. de termino affirmato ad terminũ affirmatũ
scd̃o de subiecto in non subiectũ. 3° de nõ subiecto
in subiectum. quarto de non subiecto ĩ nõ subiectũ.
Et si queratur an materia dicatur subiectũ Dicen-
dum ꝙ nõ q2 sicut dicit. s.t. lec.2. per subiectum hic
intelligimus aliquid ens actu modo materia p̱ia
est ens in potẽtia tm̃ ideo g̃natio nõ fit de subiecto
in subiectum. Sed notandũ ꝙ duplex est generaꝰ
quedã est simplex qua aliqd simpliciter generat͛ vt
quando sortes fit Alia est secundum quid vt quan-
do sor. fit albus.
¶ Conclusio prima nulla est mutatio per se ex nõ
subiecto in non subiectum sed bene per accidens
primum patet quia omnis mutatio est iter contra-
ris vel contradictoria ergo semper oportet alterũ
extremorum esse positiuum et alteri oppositum sz
duo predicti termini non opponuntur secundum
patet quia quando ex albo fit nigrum tunc per acci
dens ex non nigro fit non album. Ex hoc sequitur
ꝙ tantum sunt tria genera mutationis per se quia
quartum membrum superius tactum nõ ẽ mutatio
per se.
¶ Secunda conclusio generatio non est motus p̱
bat philosophus duabus ratiõibus prima quia q̃d
simpliciter non est non potest moueri sed quod ge-
neratur simpliciter est non ens ergo non mouetur
Ad manifestationem autem prime propositionis
dicit philo. ꝙ non ens dr̃ tripliciter primo scd̃m cõ
positionem vt falsum secundo ens in potentia ter
tio modo non ens secundũ quid et sic album dicit͛
non ens quia est non nigrum et solum istud nõ ens
potest moueri per accidens quia est in subiecto q̃d
mouetur Sed nonne ex non ente fit aliquid per
se dicit sanctus tho. ꝙ sic nichilominus tamẽ illud
quod fit simpliciter non est Secũdo omne quod mo
uetur est in loco sed quod generatur non est in lo-
co quia non est igitur. Maior patet quia motus lo-
calis est primus ergo oẽ q̃d mouet͛/mouetur secun
dum locum ex quo sequitur ꝙ corruptio simpliciter
non est motus quia motus contrariatur motui Se
cundo sequitur ꝙ sola mutatio de subiecto in subie
ctum est p̱p̱rie motus. Tertio sequitur ꝙ non est
per se in predicamento substantie. Unde motum
esse per se ĩ aliquo predicamento nichil aliud est
q̃ formam illius predicamenti acquiri in aliquo

fubiecto per motum cuius est per se terminus quia motus est actus imperfectus cuius perfectio ē terminus eius ad quem vnde motus ratione sui termini est in predicamento licet ergo per motum albefactionis acquiratur similitudo tamen ad similitudinem non est per se motus quia non est per se terminus albefactionis.

¶ Notandū preterea ad hoc q in aliquo predicamento sit per se mot⁹ oportet q ibi reperiantur forme contrarie quia motus est fluxus continuus de vna forma contraria ad aliam secundū intensionē vnius et remissionem alterius Et ideo motus non est in genere substantie quia substantie nichil est contrarium. Sed hic mouet. S. T. dubiū quia secūdū philosophū secūdo de gñatione ignis est contrarius aque et primo libro de celo dicitur q celū non est generabile quia non habet contrariū ergo substantia generabilis habet contrariū Respōdet alexander q substantia contrariatur alteri secundū formā et non secūdū subiectū sed tunc in substātia posset esse motus Alij dicūt q ignis contrariatur aque secūdū qualitates actiuas ꝛ passiuas tm̄ Sed contra proprie passiones causantur ex principijs subiecti ergo si qualitates contrariant principia contrariabūtur scilicet materia et forma q̄ contrariorū sūt contrarie cause. Itē 10. methaphisice probat q oē genus diuiditur per cōtrarias differentias differentie autem sumūtur a formis ergo in formis substantialib⁹ est contrarietas Dicendū q ibi est aliquomodo cōtrarietas secūdū q vna differētia excludit aliā vel excellit eam sed hoc nō sufficit ad motū sed preter hoc requiritur q ille forme que sūt cōtrarie maxime distēt et q ab vno veniatur in aliud per media p motū cōtinuū secūdū intensionem vnius forme et remissionem alterius manifestū ē q hoc nō ē i substātia Si dicat i quātitate ꝛ i loco nō reperit maxia distātia dicendū q in spe aialis ē dabilis mīma quātitas et aliqua maxima ad quā terminat motus augmenti ꝛ ita dicatur de loco respectu motus localis.

¶ Tertia conclusio in ad aliquid non ē per se motus patet quia relatio potest reperiri in aliquo nō mutato de nouo sed mutato altero vt german⁹ fit similis iohāni per hoc q iohānes fit albus sicut est germanus. Sed queritur quō est possibile q germanus nūc habet similitudinē quā prius non habuit et tamen non est mutatus. Respondet S. T. le. 3ª. q si aliquis per suā mutationē efficiatur michi equalis me nō mutato ista equalitas prio erat in me quodāmodo sicut in sua radice ex qua habet esse reale ex hoc em̄ q habeo talem q̄titatem competit michi q sim equalis omībus his que habent eādem q̄titatem Cū ergo aliquis de nouo accipit illam q̄titatē ista cōis radix equalitatis determinatur ad istum et ideo nichil aduenit michi de nouo per hoc q ego incipio esse alteri equalis hec ille. Sed contra aduenit sibi relatio dicendū q ille qui pri⁹ fuit pater nato secundo filio per primā paternitatem refertur ad istū sꝫ ponam⁹ q nō fuerit pater nonne tunc aduenit sibi aliquid reale.

¶ Contra predicta arguitur probando q motus siue mutatio sit subiectiue in specie vel in forma secundū quam fit motus quia motus ē fluxus quidā sed fluxus est in forma fluente ergo motus est subiectiue in forma vel in specie. Itē motus est subiectiue in eo qd̄ mouetur sed forma ē id qd̄ mouetur quia est id quod continue variat de esse in pfecto ad esse perfectum ergo motus est subiectiue in forma scd̄m quā fit motus.

¶ Secundo arguitur q non sola mutatio q̄ est de subiecto in subiectū sit motus proprie dictus q2 in omni motu debꝫ manere idem subiectū sub vtroqꝫ terminorū alias motus non esset vnus. Et si semper maneat idē subiectū sequitur q talis mot⁹ nō est de subiecto in subiectū et per ꝯsequēs mutatio de subiecto in subiectū non est motus. Item sicut se habet subiectū ad subiectū ita non subiectuꝫ ad non subiectū ergo si sit motus de subiecto in subiectum erit motus de non subiecto in non subiectuꝫ ergo nō sola mutatio de subiecto in sbm̄ erit mot⁹.

¶ Tertio arguitur q in substantia ꝛ ad aliquid sit per se motus quia forma substantialis prius inducitur in vna parte materie q̄ȝ in alia quia nō ē possibile materiā scd̄m q̄ȝlibꝫ sui partem subijci equaliter virtuti agentis ergo gñō est mutatio successiua et ita est motus. Item forma substantialis ē intensibilis ergo acquisibilis per motū antecedens patet quia vnus ignis est calidior alio ergo oportet in forma a qua est calor esse diuersitatē si dicas q hoc prouenit a contrario impedītē. Contra secluso impedimēto vnus ignis est calidior. s. maior si dicas q calor non est a forma ignis sed se habet tantum passiue. Contra omnis potentia passiua ē potentia cōtradictionis. 9. metha. ergo ignis posset esse frigidus. Item omne quod mutatur parti est in termino a quo et partim in termino ad quem sexto phisi. et hoc est verum in quattuor generib⁹ ergo forma substantialis non introducitur tota simul et nota q illa propositio non intelligitur de ptibus mobilis quia per eaꝫ vult probare q mobile habet ptes et sic peteret principium. Itē p dealbefactionem fit aliquis similis sed dealbefactio ē motus et similitudo est relatio ergo per motum acquiritur relatio in aliquo et per consequens in ad aliquid est motus.

¶ Quarto arguitur q relatio non possit de nouo alicui attribui nisi transmutatione facta in ipo q2 sicut est de qualitate sic videtur eē de relatione sꝫ qualitas nō potest alicui attribui de nouo nisi fctā transmutatione in ipo igit. Itē nullū ens reale pt alicui attribui nisi transmutatiōe facta in eo in h⁹ ei vident differre entia rōnis et entia realia q2 entia rationis. s. conceptus intellectus pñt attribui aliquibus nulla transmutatiōe facta in ipis vt lapis potest esse intellectus nulla transmutatione facta in lapide. Sed entia realia non pñt attribui aliquib⁹ nisi transmutatiōe facta in ipis. Relatio aūt est ens reale ergo ꝛc̄. Item omne quod aliter se habet nunc q̄ȝ prius videtur esse transmutatuꝫ. hec videt manifesta in. 6. h⁹. Sed omne illud qd̄ nunc refertur aliqua relatione reali ꝛ prius nō referebatur se habet aliter nūc q̄ȝ prius si em̄ pen-

tus et eodẽmodo se haberet nũc vt prius tũc sicut prius non erat relatum sic nunc non est relatum et sic esset relatũ et nõ relatũ quod ẽ impossibile ergo

¶ Quinto vel relatio distinguitur a fundamẽto vel non si secundũ ergo ad relationẽ est per se motus quia ad fundamentũ relationis. s. ad caliditatem est per se motus ergo et ad ipsam relationẽ. Item albedo potest eẽ sine similitudine ergo non est idem realiter cũ relatione similitudinis quia nulla videtur esse potior via ad probandum aliqua distingui et per hanc viã phũs probat materiam non esse formam et locũ distingui a locato. quia loc⁹ manet recedente locato. Itẽ nisi vnio materie ad formam dr̃et aliquid preter materiã et formã sequeretur q̧ anima separata et materia eẽnt vnita. Item nisi approximatio diceret aliquid preter ignẽ sequeretur q̧ propter ignẽ nõ requireret approximatio ad hoc q̧ ageret. Item similitudo et dissimilitudo distinguunt̃ specie ergo non sunt albedo in qua fundant̃ Item relatio et fundamentũ differunt genere ergo specie et numero et phũs in ca. de ad aliquid excludit substantiam a diffinitione eius. Forte dicis q̧ relatio realis distinguitur realiter a suo fundamento et a subiecto. Contra tunc esset processus in infinitum quia si similitudo differt a subiecto p relationem et iterũ illa relatio differt a subiecto p relationẽ aliam. Forte dicis q̧ non quia secundum auicennam vna relatio non fundatur super aliam. Contra proportionalitas est relatio realis et fundatur in proportione est em̃ proportio proportionũ. Itẽ S. T. dicit q̧ vltima predicamẽta fundantur sup relationes. Item ad hoc q̧ inter aliqua sit relatio realis secundum S. T. prima parte. q. 13. arti. 7. oportet q̧ sint eiusdem ordinis et q. 28. ar. 1. sed ordo est relatio ergo omnis relatio realis presupponit aliam relationẽ realẽ et sic in infinitum.

¶ Sexto arguitur ad idẽ si relatio distingueretur a suo fundamẽto capiatur ergo creatio et arguitur sic illa terminatur ad substantiam ergo est substãtia Item deus sine tali accidẽte potest producere creaturam per suam omnipotentiam.

¶ Septimo si relatio distingueretur a fundamento capio ergo duas dissimilitudines inter sor. et platonem iste due relationes sunt eiusdẽ speciei ergo sunt similes ergo per eas vnus non est dissimilis alteri. Item quero in quo est subiectiue proportio dupla duorũ lapidum si in duobus lapidibus ergo idem accidens esset in duobus subiectis parisi⁹ et rome. Forte dicis q̧ vna pars est in vna parte quia medietas proportionis duple est in vno lapide et habet proportionẽ subduplam ad totũ. Cõtra proportio dupla est totum homogeneũ ergo quelibet pars eius est proportio dupla. Item tunc proportio dupla esset proportio subdupla quia proportio dupla duorum lapidum est subdupla ad proportionem duorũ lapidũ sed cõtra iste proportiones sunt diuersarum specierum ergo vna non dicitur de alia. Item ponamus q̧ deus creet sortem per vltimum instans non esse tunc queritur in quo instanti erit illa relatio non nunc quia subiectum suum non est nec in aliquo instanti post hoc quia quocunq̧ dato illud ẽ mediatũ huic et sic ante illud sor. iã fuit creat⁹

¶ Octauo secludat̃ relatio idẽtitatis specifice a sor. vel ergo est eiusdem speciei cũ platone vel nõ Forte negas casũ. Contra quãdo adam fuit solus tunc non habuit idẽtitatẽ specificã. Itẽ scd̃m phm̃ 7. metha. subã precedit accidens cognitione diffinitione et tempore precedere aũt tp̃e dr̃ quia nõ implicat sbãm eẽ sine accñte. Itẽ sit albedo sor. difformis et albedo platonis vniformis tũc quero vel similitudo sor. ad platonẽ que est in toto est eque intensa et tũc sequitur q̧ quelibet ps sor. ẽ eque similis platoni sicut alia si non ergo idẽ accñs ẽ magis et minus intensum Item fiat sortes magis dissimilis platoni et minus et minus dissimilis ciceroni tunc sequit̃ idem accidens scz eandẽ similitudinẽ intẽdi et remitti vt si sor. sit albus vt quattuor et plato incipiat perdere albedinẽ cicero vero fiat alb⁹ vt quattuor. Itẽ arguitur de approximatiõe si sit vna relatio que sit in toto ergo oẽs partes agentis sũt eque propinque passo. Si dicas q̧ quelibet ps habet suam approximationẽ sequitur q̧ erunt infinite relationes sicut sunt infinite partes.

¶ Ad primum dicendum negando minorem quia fluxus est in subiecto cum realiter sit ipsa forma. Sed contra generatio mensuratur instanti nõ aũt forma rei corruptibilis ymo supradictum ẽ q̧ mensuratur tempore. Item phũs hic. T. C. 5. dicit q̧ albedo non est motus quia inquit sequeret̃ q̧ motus esset terminus motus. Ad primum dicitur q̧ non sequitur quia idem est esse hominis et anime tamen esse aie mensuratur euo esse autem hominis mensuratur tẽpore vt sic secũdũ. S. T. in 4°. d. 17. q. 2 ar. 1. q. 3. 3m. Licet esse hoiem sit in instanti Ad aliud dictum est supra Deinde dicitur q̧ esse non est ipsius forme tanq̧ quod est et ideo forma non variatur sed subiectum per formam. Si dicat̃ quãdo aliqua sunt eadem essentialiter si vnum accipit esse per motum et alterũ si ergo motus et forma sint idem sequitur q̧ motus accipit esse per motum dicendum q̧ motus et forma sunt idem materialiter.

¶ Ad secundũ Negatur sequela quia licet subiectum sit idem tamen aliter se habet Ad aliud dicitur q̧ est dissimilitudo quia non subiecta dicunt duas negationes que non opponuntur sed subiectum sub vna dispositionne habet oppositionẽ ad subiectum aliter dispositum.

¶ Ad tertium dicitur q̧ quelibet generatio substãtie fit in instanti alias eẽt mot⁹ s. t. de po. q. 3. articu. 9. ad 9. et articulo. 12. an cor generetur prius tempore ibidem. arti. 18. ad. 10m. si dicas 3°. phisico. philosophus dicit generationẽ esse motum dico q̧ capit motũ pro mutatione vsq̧ ad quintum phisicorum Contra in principio huius dicit q̧ omnis motus est in tempore nec adhuc diuisit motum dices q̧ postea satis declarat quomodo accipiat ad alia patet in corpore. Ad aliud dictum est supra Sed contra si res generatur in instanti ergo illud quod generatur est quod est contra philosophum. Forte dicis id q̧d generat̃ nõ est Contra hoc modo generatio est alteratio ergo est motus. Item si alteratio

fit successiue ergo et introductio forme substãtialis quia introductio forme substantialis sequitur suffi cientē alterationē. Item per argumenta phi probaretur ꝙ generatio non est mutatio quia quod generatur nō est ergo nō mutatur. Item quod mutatio est i loco et mouetur localiter. Forte dicis ꝙ nō quia terra mutatur per alteratione et tamen non mouetur localiter. Cōtra motus localis precedit omnes alios ergo secundum phm̄ hic quod alteratur mouetur localiter. Forte dicis ꝙ philosophus per illud quod generatur intelligit materiā. Contra materia est et est in loco saltē per accidens ⁊ tamen philosoph⁹ dicit ꝙ illud quod generatur non est nec est in loco. Item primo phi. dicitur ꝙ materia est ingenerabilis sed dices ꝙ generatur subiectiue quia materia subiectum est generationis et ergo est subiectum motus ergo mouetur probatur cōsequentia quia phūs 3. phiſi. dicit generationē eē motū et in postp̄dicamētis dicit ꝙ motus sex sunt species. Item agens naturale prius agit in ꝓpinquum ꝙ̄ in distans ergo in corruptione est successio vt patet per experientiam quādo domus cōburitur vel ciuitas. Itē si forti successiue abscindentur digiti. Item cor vltimum moritur in homine vt dicit sanctus thomas. Itē generatio non est creatio ergo est mutatio de subiecto in subiectum ergo est motus ꝓprie dictus. Ad primum dicitur ꝙ subiectū generationis est materia que ē non ens vt supra est expositum. Quidam dicunt ꝙ in generatione est successio per accidens scilicet ratione alterationis tamē ꝓpter h⁹ non sequit̄ ꝙ sit mot⁹ capiendo proprie motum. Aliter dicitur ꝙ oīs generatio fit in instanti si sit generatio entis ꝑ se subsistentis. Nō inconuenit tamen ꝙ vna generatio sequatur aliam et ꝙ plures generationes sibi inuicem succedant per instantia Minimū eñ naturale generatur in instanti et ita est ibi successio ꝑ instantia et non per tempus continuū. Et per h⁹ patet ad alia ⁊ ex corpore articuli sed contra licet minimum naturale generetur in instanti tamen hoc est quia non potest esse per se sec⁹ autē est de alijs partibus aduenientib⁹ et vnitis illi. Item quādo producitur minus calor vel agens illum producit quācito applicatur vel per tempus disponit aliud inducendo.

Ad quartum dicitur ꝙ multe relationes sūt rationis tantum et tales adueniunt sine mutatione subiecti. Secundo dicitur ꝙ acquisitio relationis non est phisica mutatio vel dicitur vt supradictum est ꝙ aliquis fit similis alteri qui tamen nichil acq̄rit quia prius fuit similis alijs et nunc per eandē similitudinē est similis isti Simplicius super p̄dicamenta dicit ꝙ relatio non est forma ad se s₃ ad alterum et ideo si mutari dicatur solū illud qđ aliter se habet ad se tunc non est mutatio in adaliquid vel dicitur ꝙ licet in adaliquid sit mutatio non tamen est motus sicut etiam dictum est de substantia ambrosius dicit generationē esse mutationem in ⁊ relationem vt vult scotus. Albertus probat ad relationem non esse per se motū qm̄ termini mot⁹ nō sunt simul nec ponunt se mutuo secus aūt est de oppositia relationibus.

Ad quintum dicit ockam ꝙ nulla res extra animam est relatio et idē tenet aureolus. Alij dicunt ꝙ relationes non sunt alique res Sed Cōtra inquit S. T. de po. q. 7. ar. 9. hoc destruit vnitatem vniuersi que est in ordine partiū ergo nō est in aīa Item vnio forme causata per agens naturale nō est in anima. Item approximatio requisita est ad actionem non autē ens rationis. Item q₂ omnes conclusiones mathematice demonstrant relationes de quātitatibus quod apparet p̄io ex auctoritate phi. 13. metha. c primo in fine. Boni autem maxime spes et ordo et ꝯmensuratio et determinatū que maxie ondūt mathe. sciē quia illa ars est in ꝓportione et mensuris aliquorū adinuicē. Itē hoc ꝓz per experientiā ꝑ coclusiones mathe. in quib⁹ oībus coiter predicatū est aliqua passio relatiua sicut patet incipiendo a ꝑima conclusione geometrie vbi ostēdit̄ eq̄litas laterum de triāgulo vel de linea recta hoc p̄dicatū posse eē basim vel lat⁹ triāguli equilateri ⁊ ita in oib⁹ alijs puta ꝙ triangul⁹ habet tres angulos equales duob⁹ rectis passio de mōstrata de tribus angulis trianguli est ista equalitas duobus rectis et ita est in alijs Scotus dicit ꝙ aliqua relatio nō distinguit̄ realiter a substantia ⁊ aliq̄ distiguit̄ 1m p₂ q₂ aliq̄ relatio nō p̄t separi a sbā ergo nō differt q₂ contradictio est via ad ostendendum aliqua distingui ergo quādocumq₃ aliqua sunt distincta de vno potest dici esse et de alio non esse Sed contra secundum hoc pater in diuinis posset esse sine filio. Item secundum aristo. impossibile est celum esse sine motu et quantitate et totum sine partibus et tamen hec distinguntur Thomiste videntur diuersimode loqui de distinctione relationis sed sicut dictum est in logica cōmuniter nunc tenetur ꝙ in creaturis omnis relatio distinguitur a suo fundamento et a suo termino nec est processus in infinitum quia distinctio seipsa distinguitur a subiecto et seipsa refertur ad illud S₃ nōne sortes potest esse sine istis distinctione dicendū ꝙ sic si ipse sit solus Nec tamen requiritur alia distinctio vt sor. dicatur differre ab ipsa distinctione et de hoc videatur grego. in 1o. di. 28. q. 2. et capre. i 1. di. 30.

Ad sextū dictum supra ē. Nec sine tali creatione sortes esset creatura et ideo non potest fieri creatura sine creatione sicut nec materia sine forma.

Ad septimum tenendum est relationem ꝓportionis distingui a substantia alias proportio ineq̄litatis maioris esset proportio inequalitatis minorum quod est impossibile quia tunc motus sequeretur proportionem minoris inequalitatis et patet sequela quia substantia esset proportio dupla et subduppla. Item tunc relatio adueniret subiecto de nouo per mutationem subiecti et motum quia relatio similitudinis secundum istos aliquando est albedo vel calor que per motum acquiruntur dicēdum ergo sicut in logica vbi prolixe tanguntur predicta argumenta.

D secundum sic proceditur videtur ꝙ non tantum ad tria predicamenta sit per se motus quia in actione et passione reperitur contrarietas ergo et motus. Item motus est in predicamento passionis vt videtur dicere commentator, mouere enim est actio ergo moueri est passio ergo motus ē in predicamento passionis Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendum ꝙ ipsius motus non est per se motus nec tanꝙ subiecti nec tanꝙ termini primum pz quia motus non est substantia secundum patet quia omnis motus est de vna specie in aliam si ergo vnus motus terminaretur ad alium sequeretur ꝙ mobile moueretur motibus contrarijs. Nam motus non est indifferenter ex quolibet termino ad quemlibet terminum sed ex contrario in contrarium igitur egrotatio est ad sanationem tanꝙ in per se terminū sed omne quod mouetur continue habet partem de termino ad quē igitur quā diu aliquis egrotat habet aliquem motum sanationis ergo per cōsequens simul mouet motu egrotationis et motu sanationis patet consequentia quia successiua dicuntur esse quando aliqua pars illorum est et sic idem moueretur motibus contrarijs. Item tunc vna generatio terminaretur ad aliam et sic procederetur in infinitum et sic non daretur prima generatio nec vltima. Item generatio non corrumpitur ergo non generatur antecedens probat philosophus quia esse generationis est suum fieri ergo si generatio corrumpitur oportet ꝙ sit et fiat sed idem non potest simul fieri et corrumpi ergo generatio non corrumpitur Item generatio nō habet mām ergo non generatur. Item si motus terminaretur ad motum cum non sint nisi tres species motus ergo species vnius motus acquiretur per speciem alterius motus et sic loci mutatio alterabitur. Ex hijs sequitur ꝙ ad actionem et passionem non est per se motus quia actio et passio sunt idem subiecto cum motu Si queratur. An ad predicamentum quando situs et habitus sit per se motus dicendum ꝙ non de primo patet quia tempus est mensura motus quando autem iungitur tempori ergo ad ipsum nō est motus sicut nec ad passionē quia passio ad motum pertinet. De situ patet quia maxime acquiretur per motū localē sed contra talis motus immediate terminatur ad vbi ergo non terminatur immediate ad situm de habitu patz qz dicit relationē vide s.r.hic lec.3.

¶ Conclusio responsiua tantū ad tria predicamēta est per se motus scz ad ꝗtitatem qualitatē et vbi Et si queratur an intentio qualitatis sit augmētatio dicendū ꝙ non sed alteratio. Sed contra non est de ꝯtrario in contrariū dicendū ꝙ qualitas remissa improprie contrariatur qualitati intense pro ꝗto cum qualitate remissa stat qualitas opposita secundū esse remissum.

¶ Contra hec arguitur et primo ꝙ ad vbi non sit per se motus quia ad relationē non est per se motus sed vbi est relatio. Forte dicis ꝙ motus localis terminatur intrinsece ad vbi quod est relatio ad locū Contra relatio et locus non faciūt vnum ens per se Item locus est extra mobile. Item motus primi celi est in predicamento vbi et tamen no terminatur ad locum nec etiā fit de contrario in contrarium ergo philosophus superius male dixit ꝙ motus proprie fit de contradictorio vel contrario.

¶ Secundo motus imediate terminatur ad quietem ergo non immediate terminatur ad vbi. Item aliquid potest habere nouum vbi sicut superius phi. dicit de relatione sine motu locali vel mutatione subiecti vt patet de sorte modo genito ergo ad vbi non est per se motus. Item motus localis fit inter locū sursū et deorsū sed ista non ꝯtrariantur. Tū primo quia sursum et deorsum non maxime distant. s. centrum terre quod est maxime deorsum et concauum celi quia plus distant oriens et occidens. Itē contraria sunt forme actiue sed sursum et deorsum nō sunt forme actiue nec vnum est corruptiuū alterius nec succedit alteri hec autē omnia conueniūt contrarijs ergo in predicamento vbi non est contrarietas.

¶ Tertio arguitur ꝙ ad qualitatē non est per se motus quia qualitas acquiritur in instanti vt patz de minimo naturali ipsius caloris si enim acquireretur successiue tunc vna pars posset esse sine alia. Item ad passionem non est per se motus quia passio est idem subiecto cū motu sed etiam qualitas ē idem subiecto cum motu alterationis ergo ad qualitatem non est per se motus.

¶ Quarto arguitur ꝙ ad quantitatem non ē per se motus quia augmentatio proprie dicta fit per generationē partialē noue carnis sed oīs generatio substantialis fit in instanti Item quātitas nō intēditur nec remittitur ergo ad quantitatem nō est per se motus. Itē secūdū. s. t. in essētia albedinis et aliorum accidentiū non sunt partes ergo essentia istorum non acquiritur successiue et per consequens non acquiritur per motum.

¶ Quinto in quantitate non est contrarietas ergo nec motus antecedens patet per ph. in predicamentis Tum quia quantitates non sunt forme actiue. Item vel motus est inter quantitates eiusdem speciei vel non si primū Contra inter illas non est contrarietas cum contraria specie differāt Nec secundum quia linea et superficies sūt simul. Item nulle quantitates maxime distant qz quacunqz data potest dari minor vel saltem maior quia non repugnat ignem in infinitum augeri ꝗtum est ex parte sui.

¶ Sexto arguitur ꝙ in generationibus procedatur in infinitum quia scdz aristotelē ab eterno fuerunt generationes ergo iste homo qui nunc est dependet ab infinitis causis per se tenet consequentia quia scdm S. T. idem homo nūero non pōt ab alio generari. Item generatio sortis non semper est ergo corrumpitur aliquando contra phm similiter arguitur ꝙ ad motum est per se motus quia oīs motus proprie dictus successiue acqritur ergo oīs motus acquiritur per motum. Item in predicamēto situs vel positionis potest reperiri sursum et deorsum ergo potest ibi esse motus. Item situs et vbi

videntur dicere eandē relationē. scʒ locati ad locum ergo si ad vbi sit per se motus etiam ad situm. Forte dicia ꝙ situm dicit relationē partiuʒ inter se Contra partes totius non sunt in actu ergo inter eas non est relatio realis alias essent infinite propositiones in aliquo toto scd'm infinitas partes et per consequens infinite relationes.

¶ Ad primū dicitur ꝙ verū est ꝙ ad relationē cuius esse consistit in indiuisibili non est per se mot⁹ quō autē vbi non est penitus indiuisibile dictū est tertio phisi. De motu celi dicitur ꝙ est de contrario in contrariū scd'm ꝙ fit ab oriente in occidentem.

¶ Ad secundū negatur antecedens. Ad aliud dicitur ꝙ miraculose aliquis possʒ habere nouuʒ vbi sine motu et similiter nouā qualitatē. Secūdo dicitur ꝙ in sorte genito ē nouū vbi ꝛ noua qualitas et q̄ntitas ideo concedo ꝙ non ad quodlibet istoruʒ est per se motus cū hoc tamen stat ꝙ est per se motus ad vbi et qualitatē. Ad aliud dicitur ꝙ sursum et deorsū maxime distant non simpliciter sed in ordine ad grauia. t.c.23. vel secundū virtutē conseruatiuā que alia est sursum ꝛ alia est deorsū ꝛ scd'm hoc est ibi contrarietas et actio ꝛ quodāmodo successio. Quidā dicunt ꝙ non oportet oīa contraria esse actiua quia albedo non est actiua.

¶ Ad tertiuʒ dicēt in sexto phi. dato tamē ꝙ alteratio et augmentatio fiant in instāti scd'm aliquos adhuc ibi esset per se motus quia non repugnat alterationē in q̄ntum motus est ꝙ sit continua. Sʒ cōtra eodē mō posset dici ꝙ generatio ē per se mot⁹ quia non repugnat sibi in q̄ntū est mutatio ꝙ sit continua De passione dicitur ꝙ magis conuenit cum motu q̄ʒ qualitas.

¶ Ad quartū iam dictū est ꝛ satis patet ex predicamentis. secūdo dicitur ꝙ ipsi q̄ntitati non conueniunt omnes proprietates contrariorū et ideo nō est ibi proprie contrarietas. Sed pro q̄ntitatores naturalis non potest simul stare sub magna et parua q̄ntitate quidem dicunt ꝙ q̄ntitates contrarie non sunt eiusdē speciei vt corpus bipedale et corpus quadrupedale. Sed contra ē eadē q̄ntitas in nūero in sor. sex pedum et octo pedū alias quādo sor. augeretur perderet omnē q̄ntitatem precedentem potest tamen dici ꝙ q̄ntitas magna et parua differunt in ratione mensure.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ in generationib⁹ non proceditur in infinitū sic ꝙ requirantur infinite generationes actu existentes ad generationem sortis Ad aliud negatur ꝯsequentia q̄ꝛ accidentia nō ꝓprie corrumpuntur potest tamen dici ꝙ desunt eē. Sed arguit S. T. opus. 32. dicit ꝙ generatio ē termin⁹ alterationis phisice. vnde. c.2. Actio phisica ad duo terminatur scʒ ad generationē ꝛ formā ergo generatio acq̄rit ꝑ motū idē habet in fine scd'i phi. Ad aliud dicitur ꝙ motus non est illud quod acq̄ritur sed est illud quo subiectū acquirit formam. Nō est tamen inconueniens ꝙ aliquis motus per accidens moueatur vt patet de sanatiōe que est in sor. currente. Sed vtrum motus localis per accidens moueatur localiter videtur ꝙ non quia alteratio nō alterat etiā per accñs. Item ꝯcretū nō ꝑdicat de abstracto ergo cursus non currit ergo nō mouetur sorte currente potes negare consequētiā. Ad aliud de situ dicitur ꝙ differt ab ipso vbi. Quidam dicunt ꝙ situs dicitur tripliciter. Primo pro ordinatione partiū in toto et sic est differentia q̄ntitatis. Secundo pro ordinatione partiū inter se ꝛ ad locum. Tertio pro ordinatione totius in loco ꝛ sic est idem ꝙ vbi differens a positione realiter situs autem qui est positio consistit in adaptatione partium et sic minima variatio variat situm et nō vbi Sed contra ponamus ergo ꝙ fiat minimus mot⁹ sic ꝙ sit alia positio et non aliud vbi tunc queritur ad quid terminatur intrinsece iste paruus motus localis si ad aliud vbi ꝗ ratio speꝫ ipi⁹ vbi consistit in indiuisibili dicēdū ꝙ q̄n ptes aque in dolio variāt situm non oportet ꝙ acquirat nouū vbi buridan⁹ et multi alij assignant cām quare in predictis tribus predicamētis est per se motus quia. s. necesse est facto aliquo motu variare responsionem que fit per terminos de aliquo istorum trium predicamentorum Sed contra facto motu variatur etiam responsio per terminos qui sunt de predicamento passionis ꝛ ad aliquid quia hoc dicitur de nouo calefieri ꝛ magis vel minus distare.

¶ Ad argumentum capitale dicitur ꝙ in actione et passione non est per se primo contrarietas sed ex consequenti s. ratione qualitatis. Sed contra etiam in quantitate non est per se primo cōtrarietas sed per comparationē ad determinatas nās phisicas quod etiā aliter probatur quia sēper vnū contrariorum est essentialiter perfectius alio sed linee sunt eiusdē speciei et similiter omnia corpora de genere quantitatis quia vt dictum est sor. in iuuentute et senectute habet idem corpus numero et cera rotunda si fiat quadrata.

D tertium sic proceditur videtur ꝙ distincta specie possūt cōtinuari. Capiēdo vnum lignum cuius vna pars est alba et alia nigra tūc isti colores sūt cōtinui ꝓbatur sic q̄ꝛ colores non possunt esse continui nisi quia sunt in quantitate continua et per accidens vt dicitur ī predicamentis sed sic est hic igitur Sed contra est philosophus quia differentia specie non possunt facere vnum ergo non continuantur.

¶ Respondeo dicendum ꝙ hic philosophus declarat que sunt simul secundum locum continua et contigua et consequenter se habentia. Simul secundum locum dicuntur quecunqʒ sunt in vno loco primo. vnde non sufficit ꝙ sint in eodem loco cōmuni quia tunc omnia que sunt in mundo essent simul. Nec oportet ꝙ se penetrēt sʒ oportʒ ꝙ sit ī loco ꝓprio ābob⁹ tāgere aūt se dicūtur quorū vltima sūt simul vltima aūt corporum sunt superficies et vltima linearū sunt puncta que sunt simul cū vno puncto continentis quando due linee se tangunt nec ex hoc sequitur ꝙ locatum sit maius loco. Item consequenter se habēt illa que sunt post primum positione vel specie sine medio eiusdem generis vt domus dicuntur consequenter se habere ad ali

am domum quando nichil mediat vel saltem non
mediat alia domus. Ex quo patz ꝙ ad ꝯtinuū se ha
bere duo requiruntur. s. ꝙ sit posterius. scḋo ꝙ ibi
non sit mediū eiusdē generis. Et si queratur quid est
mediū dicit phūs ꝙ est illud in quod primo aptuz
natuz est peruenire quod continue mutatur. Et sic
inter albū et nigrum ponūtur colores medij qr ve
niendo de vno colore in aliū transitur per istos.
¶ Et notandū ꝙ motus continu⁹ quo primo trāsi
tur mediū ꝙ̄ vltimū ex duobus attenditur scꝫ tem
pore et spacio. vnde si mobile quiescat per aliquod
paruū tempus non ē vnus motus sed dato ꝙ spa-
cium sit modicū discontinuatuz adhuc mot⁹ est vn⁹
vt patet in tactu cordarū cythare.
¶ Notandū preterea ꝙ ꝯtinua sunt quorum vlti
ma sunt vnū vnde dicit continuū a simul tenendo
et ideo fasciculus lignorū potest improprie dici cō
tinuū. Contigua autē sunt oīa tangentia et oīa
continua.
¶ Notandū preterea ꝙ continuitas primo et per
se quantitati cōuenit et ideo alia accidentia non
sunt continua nisi per accidēs. vnde dupliciter cō
tingere pt ꝙ aliqua non pnt ꝯtinuari primo qr nō
habent vltima et ideo puncta non pnt continuari
vnde inter vnū punctū et aliud semper cadit pun
ctum mediū. Secundo qr illa vltima sunt vniuoca
et ideo linea et ambulatio non possunt continuari
et nota licet res nō sūt vnū cōtinuitate nisi p ꝗtti
tatem tamē ex materia et forma substātiali fit p se
vnū vt dicetur in secundo de anima.
¶ Conclusio responsiua specie differētia nō pos-
sunt primo et per se ꝯtinuari quia vltima eorūz nō
sunt vnum simpliciter possunt tamen continuari
per accidens vt patet per argumentū ante oppo
situm et S. T. 1. 2ᵉ. q. 20. ar. 6.
¶ Contra hec arguitur illa sunt continua que in-
uicem coherent sed virga cui⁹ vna ps est viua alia
mortua habet partes coherentes et ꝯtinuas et ta-
men viuū et mortuū distinguntur specie. Item ar-
guitur de digito sortis mortuo vel de hoībus mon
struosis qui aliqñ continuātur in vna parte corporis
licet sint due anime et vno mortuo ali⁹ superuiuit
ergo mortuū et viuum continuantur.
¶ Secundo motus specie distincti possunt conti
nuari igitur antecedens patet de motu ascensus
et descensus dicitur enī cōiter ꝙ mobile proiectū
sursū contra lapidem molarem per accidens non
quiescit ergo motus ascensus continuatur cū mo-
tu descensus quia finis vnius est principium alte
rius. Item signetur aliquod corpus pedale longū
et piramidale cuius conus terminetur ad mediuz
punctū deinde assigno vnaz lineam in medietate
illius pedalis que terminetur ad idem punctū ad
quod terminatur conus illius piramidis tunc illa
linea potest continuari per illud punctū cum pira
mide a qua differt specie ergo distincta specie pnt
continuari.
¶ Tertio homo est vnū totū continuuz et tamen
habet partes specie distinctas patet quia non est
totuz homogeneū ergo partes eius non sunt eius-
dem rationis per diffinitionem etherogenei.

¶ Quarto motus terre et aque distinguūtur spe-
cie quia vnus motus simplex est tm̄ vnius corporis
simplicis probo tamen ꝙ possunt cōtinuari ponē-
do ꝙ aqua cadendo moueretur in terram tunc ibi est
vnus motus continu⁹. quia nulla est ibi quies per
tempus ergo illi motus continuantur qr vltima eorū
sunt vnū et idem numero. Item S. T. dicit expsse
10. ethico. le. 5. et de veri. q. 8. ar. 14. ad 12ᵐ. ꝙ mot⁹
et partes eius differunt specie et S. T. q. de vir-
tuti cardia. ar. 4ᵒ. dicit ꝙ si accipiātur diuersa vlti
ma que sunt sub vna serie motus tunc faciunt di-
uersas species motus. sed quando graue descēdit
tunc ibi sunt diuersa vltima et diuersa vbi.
¶ Quinto angulus rectus specie distinguitur ab
alijs. scꝫ ab acuto et tamen potest sibi continuari
ymo est aliquādo pars eius. Item triangulus ali-
quando cōponitur ex angulo recto et duobus alijs
non rectis ergo angulus rectus potest facere vnū
cum alijs. Antecedens patet in triangulo. Item
linea sex pedū differt specie a linea pedali et tñ cō
tinuatur sibi in corpore septez pedū igitur Maior
ptꝫ qr linea est genus cōtinēs sub se lineā pedalē
et bipedalem et cᵉ. Item bicubitum cōtinetur sub
linea et non tantum indiuiduum ergo est species li
nee et hoc ponit S. T. 1. par. q. 7. ar. 3. 2ᵐ. vbi dicit
ꝙ bicubitū et tricubitū sūt diuerse spēs quātitatis
ergo linea bicubita differt specie a linea tricubi-
torum.
¶ Sexto qñ mot⁹ dr̄ eē cōtinu⁹ vel hoc intelligit
per se vel per accidēs. Nō primū quia soli quanti-
tati cōuenit eē cōtinuū. Si secūdū hoc nichil est qr
mot⁹ specie distincti hoc modo possunt cōtinuari.
Item pono ꝙ aliquod graue descendat vsqꝫ ad cē
trū terre tūc qñ veniet ad cētrū propter impetum
ascendet ergo ascēsus et descensus continuantur
Item rarefiat vna pars corij et altera condempse
tur tunc iste medietates continuantur ergo et mo-
tus qui sunt in eis. Forte negas antecedens qr iter
istas duas medietates mediat linea vel punctum
sed hoc non tollit imediationē partiū p idē arguit
cōtra dicētes ea que sūt eiusdē speciei continuari
nō aūt si sint substātie diuersarū specierū qr si sint
eiusdē speciei nō cōtinuātur nisi p ꝗtitatē sꝫ etiā
res diuersarū specierū cōtinuātur p ꝗtitatē vt ex
presse ponit S. T. 3ᵃ. pte. q. 77. ad 2ᵐ de duob⁹ me
tallis imo ꝗtitas separata pt cōtinuari alteri q̄ ē
in subiecto ibidem.
¶ Ad primum dicendum ꝙ argumenta solum pro
bant distincta specie per accidens solum continu-
ari. Sed contra idem accidens non potest esse in
duobus subiectis specie distinctis ergo nō est possi
bile ꝙ vna quantitas sit in virga cuius vna pars ē
viua et altera est mortua. Itē sequeretur ꝙ distin-
cta specie essent vnum simpliciter quia corpus dici
tur vnum per vnam quantitatem dicēdum si quis
velit predictam et veram opinionem sustinere ꝙ
duo specie distincta dicuntur vnum per accidens
per quantitatem sed per formam specificam quod
libet eorum est simpliciter vnum. Sed arguitur
aliter probando ꝙ ambulatio et linea continuan-
tur quia vltimum linee aliquando est vltimum am

bulationis vt quando in fine linee sor. quiescit sed dicendum q vltimum linee non est vltimum mot⁹ intrinsece. Item arguūt qdā sic ponendo q nūc sit primū instans summi caloris et applicetur summo frigido tunc motus calefactionis qui terminatur ad hoc instans continuatur cū motu frigefactionis q nunc incipit quia istud instans est finis calefactionis vt suppono et est principium frigefactionis dicendū q terminus intrinsecus calefactionis non est idem cum termino intrinseco frigefactiōis sec⁹ autē est de termino extrinseco q est instans. Sed contra quero quis est terminus a quo intrinsecus illius frigefactionis. Et videtur q sit illa sūma caliditas quia motus fit de contrario in contrariū. et illa erat terminus intrinsecus calefactionis. Sor dicis q terminus a quo intrinsecus est priuatio frigiditatis. Contra illa priuatio differt totaliter a frigefactione ergo non est terminus a quo nega tur consequentia. Alij dicūt q virga pro media p te arida continuatur alteri per materiā sed non p formam. Sed contra materia et forma per idē continuantur scilicet per quantitatē.

Ad secūdū dicit sanctus tho. 4. phi. le. 18. q motus reflectiōis non est continuus quia eodem pūcto bis vtimur. s. vt principio et fine et ideo ille motus non est continuus sed intendit que est media. Uel dicatur sicut ad primū. Ad aliud dicitur q corpus piramidale non potest continuari linee. Licz linee vnius corporis possint cōtinuari cum lineis alterius.

Ad tertiū dicunt quidā q alia est forma in partibus hominis et in toto homine. Et ideo partes differunt specie et sunt in actu nec cōtinuantur vnde S. T. in quarto dicit partes etherogenei esse alterius speciei. d. 44. q. 1. ar. primo. q. 3. et pª. p. q. 11. ar. 2. 2m. dicit q ptes totius etherogenei carent forma totius sed materia nunq est sine forma ergo in partibus homis est alia forma. Et prio phi. lec. 8. dicit q in toto sunt alique partes actu vt caro et os. Alie sunt partes in potentia vt sunt partes continui videtur ergo q caro et os nō sūt partes continue sed dicendū q iste partes q̄tum ad suas qualitatiuas dispositiones non continuātur et vt sic pñt dici differre specie tamen in vno cōpo sito. est tantū vna forma substantialis alias nō eēt p se vnū scdm. S. T. 1. p. q. 76. ar. 4. et 3º.

Ad quartū dicitur vno modo q per accidēs cō tinuantur Ratione temporis continui. Ad aliud dicitur q aliquando diuersi motus ordinantur ad eundem terminū et tñ specie differūt vt facere fūdamentū domus et erigere columpnam.

Ad quintū patet ex scdo phi. vel dicitur q angulus rectus non est absolute alterius speciei ab acuto sed est medietas eius sed contra tunc angulus etiā ꝯtingen^e esset eiusdē speciei cum angulo recto quia est pars eius. Forte dicis concedēdo illatum. Contra omnis pars vel est pars proportionabilis vel est pars eiusdem q̄titatis sed angul⁹ contingentie nullam habet proportionē ad rectū licet acutus habeat proportionē ad ipm quia aliquando est medietas eius ergo habet proportionem subduplam.

Ad aliud dicit sanctus thomas. 10. ethico. le. 5. q omnes linee in quātum huiusmodi sunt eiusdez speciei sed inq̄tum sunt in certo situ vel loco differunt specie secundum diuersitatem locorū que est secundū ordinem ad primum continens. Sed arguitur q linee non distinguntur per situm quia in toto homogeneo diuersitas situs non auffert diuersitatē a partibus vt si medietas linee posterior ponatur ante adhuc est eadem linea numero vt dicit S. T. in quarto di. 44. q. 1. arti. 1. q. 3. distingue de situ vt supradictum est.

Ad sextum satis patet ex 3º. et 4º. phi.

Ad quartum sic proceditur q ad vnitatē motus non requiratur vnitas mobilis vnitas termini ad quem et vnitas temporis quia si canis vnius cadat deorsū et cadendo moriatur in medio tot⁹ ille motus est vnus et continuus et tamen mobile non est vnum. Si dicatur q canis non mouetur deorsū inq̄tum canis sed inq̄tum corpus vel aliud modo manet idem corpus graue et hoc sufficit ad vnitatem motus Contra etiam corp⁹ graue non manet idem numero quod prius erat canis et nunc ē corpus mortuum Sed contra est philosophus.

Respondeo dicendum ad cognoscendum vnitatem et diuersitatem motus secundum substantiam supponitur q motus tripliciter dicitur vnus s. genere specie et numero. Nam vnitas motus vel sumitur ab eē et sic est numeralis vel a parte essētie et sic ē vnitas generica vel a tota essentia et sic est vnitas specifica.

Notandum preterea q illi motus dicuntur vn⁹ secundum genus qui sunt in vno predicamento et ideo motus localis et alteratio genere differunt quia mō motus distinguūtur per terminos sz mot⁹ p dicti habent terminos alterius generis et ex eodē infertur q illis motus sunt vnum specie qui sunt ad vnam formam specie Et per idem medium specie et ideo dicit philosophus quod motus factus p cordam non est eiusdem speciei cum motu facto p arcum licet sit ad eundem terminum sunt enim p rectum et circulare que specie differunt.

Conclusio ad vnitatem numeralem motus que est vnitas simplicem requiritur vnitas mobilis temporis et termini ad quem patet quia motus dicitur vnus non per indiuisibilitatem cū omnis motus sit diuisibilis ergo dicitur vnus continuitate sz ad continuitatem motus illa tria requiruntur ergo et ad eius vnitatem Minor patet quia cōtinua sunt illa quorum vltima sunt vnum ergo si sit alius terminus non erit idem vltimum ergo motus non erit continuus. Item omnis motus habet principium medium et finē in tempore ergo debet habere vnum tempus et quia omne accidēs numeratur per subiectū ideo ad vnitatē motus requiritur vnitas mobilis simpliciter et per se secundum numerū. Et ideo licet sortes et plato sint idē mobile specie tamen motus eorum non est vn⁹ numero nec dealbatio sortis et denigratio sortis licet

sit idem subiectum quia est alius terminus. Ex hoc
sequitur q si sortes prius alteretur et postea cesset
Deinde iterũ incipiat alterari non est eadẽ altera
tio numero que prius quia impossibile est idem cor
ruptum numero redire. Sed contra alteratio pre-
cedens secundum substantiã erat calor vt dictũ est tertio
phisi. et similiter alteratio sequens est ipse calor sz
est idẽ calor numero vt suppono ergo ẽ idez motus
numero Dicendũ q motus accipitur dupliciter vt
dicit cõmen. Primo q̃tum ad suam substantiã et se
cundũ se. Alio modo q̃tum ad suũ fluxum et sic mo
tus aliquid addit supra qualitatẽ et ab ea distigui-
tur nec reparatur.

¶ Querit P. an sit eadẽ sanitas in homie de ma-
ne et de sero supposito q non interueniat egritu-
do videtur q non qr subitãtia est in continuo fluxu
et mutatione ergo non manet eadẽ sanitas potest
dici sicut dicetur primo de gene. q substantia ani-
matim anet eadem semper secundũ partes forma
les licet mutetur secũdũ partes materiales. Hec
dubitatio habuit ortum ab heraclito qui dixit res
esse in continuo fluxu vnde dicebat q illud qd au
getur in qualibet parte temporis augetur vt dicit
Sanctus tho. in scđo di. 19. in expositione textus
quia impossibile est q duo motus contrarij sint cõ
tinui ergo inter generationẽ et corruptionẽ cadit
tempus medium in quo res non mouetur motu ge
nerationis aut corruptionis et ita dicatur de cale
factione et frigefactione et alijs alterationibus
vide ibi expositionẽ eius quod dicitur sapiẽtie. 5.
continuo nati desinimus esse.

¶ Posset queri de motu irregulari an sit vnus Et
quidã distingũt inter motum vniformẽ et regula-
rem dicentes q motus vniformis attenditur ex p
te mobilis quando. s. omnes partes eius eque ve-
lociter mouentur et sic motus celi non esset vnifor
mis quia partes eius que magis distant a centro
velocius mouentur quia maius spaciũ describunt
sed regularitas motus attenditur ex parte tempo
ris quando scz idem mobile in equali parte tempo
ris ceteris paribus pertransit equale spaciũ. Qui
dam inter ista nullam ponunt differentiez sed vo-
cant motum regularem vniformẽ et aliquãdo mo-
tus est irregularis quando est velocior in vna par-
te temporis q̃z in alia. Alio modo quia fit sup ma-
magnitudinẽ irregularẽ vt est magnitudo reflexa
vel obliqua tunc dicitur q est idem motus nume-
ro secũdũ substantiã qui est regularis vel irregula
ris ex parte temporis licet differat scđm accidens
et ideo motus primi mobilis est maxime vnus scili
cet secundũ substantiã et secũdũ accidens ex quo
infertur q est perfectissimus Ex predictis infert
phũs duo primũ q velocitas et tarditas non sunt
species aut differentie motus quia species et diffe
rentie non reperiuntur indifferenter in omnibus
contentis sub genere sed velocitas et tarditas nõ
solum reperiuntur in vna specie motus sed in di-
uersis Scđm q velocitas et tarditas nõ sunt gra
uitas et leuitas quia motus celi est velox et tamẽ
ibi non est alterum istorum.

¶ Querit philosophus quot modis dicitur imo-
bile dicendum q tripliciter primo negatiue vt de-
us secundo pro eo quod tarde mouetur vel cũ diffi
cultate et sic claudus dicitur immobilis. tertio pri
uatiue pro quiescente et est quies carentia motus
in eo quod natum est moueri.

¶ Contra hec arguitur tempus ẽ extrinsecum mo-
tui ergo vnitas motus non requiret vnitatẽ tẽpo-
ris. Itẽ põt esse vnus motus cõtinuatus per pri-
mã horã et secũdã et tamẽ hora prima et secũda nõ
sũt idẽ tẽpus ergo Itẽ quiescẽte celo adhuc motus
cordis in homine est et cõtinuus Forte dicis q nõ
quia motus cordis est ascensus et descensus que
non continuantur Contra cor hominis nunq̃z quie
scit q̃zdiu animal viuit vt patet in pulsu. Item si
quiescit a quo postea mouetur.

¶ Secũdo in alteratione est sẽp alius et alius terminus
et tamẽ nõ est alius motus igitur Antecedens pz
quia alius gradus acquiritur per alterationem in
prima medietate hore et alius in secunda sicut illud
qd mouetur ẽ localiter continue in alio et alio vbi
si enim per aliquod tempus esset in eodem vbi nu-
mero sequeretur q per aliquod tempus quiesceret
Item nisi per illas alterationes acquireretur alia
forma sequeret q illud quod alteratur quiesceret.
quia illud dicitur quiescere quod in alio et in alio
instanti manet sub eadem forma numero. Forte di
cis q in toto motu est vna forma sed habet aliud et
aliud esse et sic dicitur magis intensa. Sed contra
sequeret q in eo qd ẽ vniformiter difformiter calidũ
essent infinita esse quia sunt infinite partes que
non sũt equaliter intense. Item vel illa esse sunt
eiusdem speciei et sic vnum non corrumpit aliud er
go erunt simul si differunt specie ergo non est idez
motus specie.

¶ Tertio dealbatio et calefactio sunt motus
genere differentes et tamen termini eorum sunt
eiusdem predicamenti scilicet qualitatis similiter
intellectio et volitio genere differunt.

¶ Item motus lapidis a celo ad aerem et ab aere
ad terram est vnus numero et tamen ibi sunt diuer
si termini.

¶ Quarto arguitur q vnitas specifica motus nõ
sit ex vnitate specifica termini quia si sic sequeret
q augmentatio et diminutio essent eiusdẽ speciei
quia sunt ad quantitatẽ eiusdẽ speciei quantitas
enim magna et parua non variãt speciem. Item se-
queretur q motus ascensus et descensus contra-
rij essent eiusdem speciei quia aliquãdo terminã-
tur ad idem vbi vt patet de motu lapidis vel aeris
qui ascendit si sit in aqua vsq ad locũ suũ et si sit in
igne descendit ad eundẽ locum et ad idem vbi.
Item tũc intẽsio et remissio essent eiusdẽ speciei
quia sunt ad eandem qualitatem specie.

¶ Quinto arguitur ad idẽ motus lapidis sursum vsq ad
aerẽ et motus lapidis sursũ vsq ad ignẽ sũt ad diuer
sa vbi secundum spẽm qr vbicatio aeris et ignis spẽ diffe-
runt vt patz p motus eorũ specie distinctos et tamen
predicti motus sunt eiusdem speciei quia possunt
continuari. Item s. t. dicit prima scđe q. 1. ar. 3. q a-
ctio sortitur speciem a principio agendi sed actio
videtur esse idem cum motu vt patet 3°. phisi. ergo

motꝰ capit speciē a termio a q̄ ⁊ nō a termio ad quē

¶ Sexto arguitur q̄ vnitas numeralis motꝰ non est a termino ad quem quia motus est ante terminum ad quem immo aliquando nullus est terminꝰ ad quem vt patet in motu locali celi Item ponamꝰ q̄ subiectum in fine alterationis desinat esse tunc ille motꝰ alterationis nō hʒ terminū ad quē ꝙ eius vnitas nō depēdet ab eo. Et p hoc argueret q̄ motꝰ non est eiusdem essentie cū termino ad quem.

¶ Septimo arguitur q̄ non requiritur vnitas mobilis quia motus soꝛ. est continuus ⁊ tamen ibi nō est vnum mobile quia vno pede moto alter quiescit. Item sequeretur q̄ coꝛruptum posset redire quia diuidatur a mobile tunc motus non est vnus et postea vniatur tunc iterum erit vnus. probatur sic quia motus illarum duarum medietatum diuisarum desijt esse vnus per diuisionem postea aūt ille partes vniuntur ergo ille motus iterū erit vnꝰ Itē volo q̄ gutta cadēdo cōtinue perdat aliquas partes tūc motꝰ eius est vnꝰ tn̄ nō ē idē totum cuʒ aliqd fuit pars prioꝛis qđ non est pars huiꝰ.

¶ Ad primū dr̄ negādo ꝯn̄am vel dicitur q̄ tp̄s ē cā motꝰ vel est in motu sicut mēsura ⁊ ideo non est penitus extrinsecū Ad aliud dicitur q̄ due partes tēpoꝛis sūt vnū per cōtinuitatē Sed ꝯtra ponamꝰ q̄ aliquid alteretur ad albedinē in prima 4ª. hoꝛe ⁊ in vltima tūc iste motꝰ est cōtinuus et nō tp̄s primum pʒ q̄ albedo acquisita est vna et eadem ergo et motus Negatur ꝯn̄a Ad aliud dr̄ q̄ tempus reqrit ad motū necessitate naturali et ad motū rerū naturaliū non est tn̄ cā cuiuslibet motꝰ vt pʒ de motu primi celi Si dicatur prius natura est motꝰ celi q̄ꝫ tp̄s ergo in aliquo prioꝛi motus est vnus et non a tempoꝛe quia vnitas subiecti non depēdet a sua passione de hoc 4º. phisi.

¶ Ad secundū Negatur q̄ illud quod alteratur quiescat quia forma eius magis perficitur non tamen per additionem alterius qualitatis, sed de hoc in de generatione.

¶ Ad tertiū dr̄ q̄ intellectio ⁊ volitio sunt eiusdē gn̄is gn̄alissimi nō aūt eiusdē gn̄is, ꝓpinq de mota lapidis dr̄ q̄ hʒ tm̄ vnū terminū vltimatū Nec inconuenit vnꝰ motꝰ eē plures termios suboꝛdiatos vt dr̄. s. t. 12ª. q. 12. ar. 3. 2m. aliqn̄ etiā motꝰ termiat ad vnū p se ⁊ ad vnū p accn̄s Sed ꝯtra seqret q̄ idē motꝰ eēt motꝰ p se ⁊ motꝰ p accn̄s sʒ q̄ sit hoc ipossibile pʒ q̄ tūc idē eēt ⁊ nō esset de ꝯsideratiōe phisici dicēdū q̄ verū est scđʒ diuersas cōsideratiōes

¶ Ad quartū dr̄ q̄ quātitas maioꝛ ⁊ quātitas minoꝛ vt sic sp̄e dr̄nt aliquō hic dubitat an supficies q̄ ē sursū ⁊ deoꝛsū dr̄nt sp̄e vr̄ q̄ sic q̄ locꝰ diuidit i sursū ⁊ deoꝛsū sʒ locꝰ est supficies vide in 4º. aliqn̄ ei eadē supficies 1º ē sursū postea deoꝛsū vt si vinū descēdat i dolio ꝯtra tūc aliqd moueret q̄ nō hr̄et nouū vbi dices q̄ hʒ nouū foꝛale vl̄ moueret p accn̄s Vl̄ dr̄ q̄ tmīnꝰ ad quē diminutiōis nō ē q̄ꝫtitas absoꝰ sʒ puatio maioꝛis quātitatꝫ Et ita dicat de motu ascēsꝰ ⁊ descēsꝰ q̄ nō st ad idē vbi foꝛalit q̄ r̄spectu vnꝰ illđ vbi ē sursū ⁊ respectu alterꝰ est deoꝛsū. Si dicat ad relationē nō est p se motꝰ ꝙ augmētatio absolute terminat ad quātitatē et nō ad quātitatē maioꝛē Cōtra motꝰ est actꝰ entis in potētia scđm q̄ in potētia ergo si augmētatio sit absolute ad quātitatē seqtur q̄ illud qđ auget nō erit quātū Sed queritur an i rarefactiōe adueniat noua q̄ꝫtitas dicēdū q̄ nō alias oīa accidētia desinerēt eē q̄ albedo nō inest nisi mediāte q̄ꝫtitate ita q̄ si sit alia q̄ꝫtitas est alia albedo sed an rarefactio est p̄ric motꝰ q̄ est ad extēsionē ⁊ an hec extēsio sit q̄ꝫtitas ⁊ rarefactio ad q̄ꝫtitatē q̄ ē ad maioꝛē q̄ꝫtitatē ergo est ad q̄ꝫtitatē de hoc 1º de gn̄a. qn̄ tractabit an coꝛpꝰ possit i īfinitū rarefieri vt vr̄ dicere. p. 4º phi. licet aliter dicat oc̄ã q̄ oīm natura cōstātiū est certꝰ terminꝰ augmēti i 2º de aīa lʒ illud quidā exponāt tm̄ de aiatis, ꝓpter exemplū de igne Quidā dixerūt q̄ ad vnitatē motꝰ reqrit vnitas termi a quo sʒ hoc est ꝯtra s. t. 1ª ꝑte. q. 23. ar. 1. 3m. Nichil ei (inqt) reffert q̄ꝫtū ad dealbatiōis relationē vtrū ille q̄ fit albus fuerit niger aut palidꝰ Itē vna dealbatio est eiusdē spēi cū alia ⁊ tn̄ hʒ aliū tmīnū a q̄ scʒ ꝯtrariū ⁊ aliqn̄ nō fit de ꝯtrario i cōtrariū et q̄ hoc vr̄ ꝯtra p̄dicta io ꝓbat sic q̄ qn̄ ex elemento fit mixtū tūc in via aliqn̄ acqritur albedo ⁊ tamē in ipo elemēto puro nullꝰ fuit coloꝛ Notandū tamē q̄ motus aeris sursū ⁊ motꝰ aeris deoꝛsū per idem nō sūt cōtrarij q̄ nō fiūt per idē mediū vt dicit s. t. primo celi lectō. 6, et ibi videbitur an sint eiusdem speciei q̄ cōueniūt vni coꝛpori simplici Foꝛte dicis q̄ specie differūt q̄ fiunt per aliud ⁊ aliud mediuʒ Cōtra dealbationes sūt eiusdē speciei ⁊ tamē subiectū mutatur de nigredine i albedinē per aliuʒ et aliū mediū coloꝛē Itē motus lapidis sursū p aerē ⁊ per aquā sunt eiusdē speciei ⁊ tn̄ media sūt diuersarū specierū quia ista sunt media per accn̄s ⁊ ideo non est contra hoc qđ est dictū de motu facto p arcū ⁊ coꝛdā etcꝰ. ¶ Et per hec pʒ ad quintum.

¶ Ad sextū dr̄ q̄ terminus est quodāmodo cā finalis motus ⁊ ideo quodāmodo p̄cedit ip̄m Si dicat finis est extrinsecus rei dicendū q̄ verū est tn̄ debita propoꝛtio ad fineʒ ⁊ relatio in ipsū inheret motui vel actiōi s. t. 1. 2e. q. 18. ar. 4. 2m. ⁊ q. 1. ar. 3. 2m

¶ Ad septimū dicit burleꝰ q̄ motus ꝓgressiuus animalis non est continuus neq̄ꝫ vnus simpliciter sʒ aliter dicit q̄ licet vna pars aliqn̄ quiescat totū tamen coꝛpus dicitur moueri Sʒ ꝯtra tūc totū diceret moueri i ratiōe ꝑtis et si sic seqret q̄ aliqd sit et semel diceretur moueri motibꝰ contrarijs supposito q̄ vna pars augeatur ⁊ alia minuatur Item seqretur q̄ pars per se moueretur quia propter qđ vnū quodq̄ꝫ tale et illud magis dicendum q̄ non q̄libet pars sufficit denominare subiectum simpliciter moueri Et si q̄rat in quo tūc erit relatio motus localis dr̄ q̄ in parte quā nō icōuenit moueri p se 4º mō vel satis iꝓpꝛie Ad aliud diceti 8º. phisi.

¶ Ad argum capitale dr̄ q̄ ille motꝰ ē ꝯtinuꝰ ex ꝑte tp̄is ⁊ nō absoͤ. sʒ cōtra moꝛiatur tale aial i aliq vase ꝯtinue moto a soꝛ. vl̄ poꝛtetur a soꝛ. tūc istud vas mouetur ꝯtinue ꝙ ⁊ illđ qđ ꝯtinetur i eo Itē seqret q̄ si deꝰ i q̄lʒ instāti poneret in illo coꝛpore aliam foꝛmā nullus ibi esset motus ꝯtinuus. Item

mouens continue mouet et agit ergo ibi aliquod mobile continue mouetur. Itẽ mot⁹ vnius virge cuius vna pars eſt arida et altera viridis eſt vnus licet mobile non ſit abſolute vnũ. Item cadat gutta aque et continue aliquid eius coꝛrumpatur per ablationem partium tunc ibi non eſſet vnus mot⁹ poteſt dici ꝙ verum eſt niſi per accidens. Sed de his alias quando dicetur an ſit idem coꝛpus viuum et moꝛtuum. Querunt aliqui an motus factus ſuper coꝛpoꝛa que tantum ſunt cõtigua ſit motus cõtinuus quia continuitas motus eſt a magnitudine ſuper quam fit. Item an continuitas eodem modo ſumatur in mathematicis et naturalibus et quibuſdam placet ꝙ non ſed de hijs ſupra.

Ad quintum ſic pceditur videtur ꝙ motus non contrariatur motui quia tãtũ vnũ vni eſt contrariũ ſed quies contrariatur motui ergo motus nõ contrariatur motui. Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ quinqꝫ modis poteſt ymaginari ꝙ motus cõtrarietur motui pꝛimo ꝙ illi motus dicantur contrarij quoꝛum vnus eſt in vno termino et alter eſt in eundem terminum vt mot⁹ qui eſt de ſanitate diceretur contrariari illi qui eſt in ſanitatem Si dicatur ſanitas dicit relationem et debitam pꝛopoꝛtionem humoꝛũ ſʒ ad relationẽ non eſt per ſe motus ergo ad ſanitatem nõ eſt per ſe motus. Item infirmitas acquiritur ſubito quia debita pꝛopoꝛtio videtur conſiſtere in indiuiſibili dicendum ꝙ ſanatio non eſt ad ſanitatem que ſit tantũmõ relatio ſecũdo modo ꝙ illi motus ſint cõtrarij qui ſunt ex termis contrarijs vt callefactio frigefactio 3°. qui ſũt ad terminos cõtrarios vt motus predicti qui ſunt ad q̃litates contrarias ⁊ in pdicamento q̃litatis ſed ꝯtra callefaciẽs eſt in pdicamẽto actionis ergo et callefactio qꝛ abſtractũ ⁊ concretũ ſunt in eodem predicamento dicendũ ꝙ materialiter calefactio eſt in pdicamento qualitatis ſʒ pro foꝛmali eſt in alio pdicamẽto 4°°. vt illi ꝯtrariãtur qui ſũt de vno cõtrario in aliũ ꝯtrarium

¶ Cõcluſio mot⁹ nõ hʒ ꝯtrarietatẽ ĩ eo ꝙ ſit de termino ꝯtrario ad terminũ ꝯtrariũ qꝛ alias idẽ mot⁹ ꝯtrariaret̃ ſibi 2° dr̃ ꝙ mot⁹ nõ ſũt cõtrarij qꝛ ſũt ex t̃minis ꝯtrarijs qꝛ rubefactio ex albo nõ ꝯtrariaẽ rubefactioni ex nigro. Itẽ termi a quo abijciũẽ g° ⁊ ꝯtrarietas eoꝝ ergo ab ipſis mot⁹ non ſũt ꝯtrarij 3°. dr̃ ꝙ ĩ ſubſtãtijs hñtur mutatiões ꝯtrarie ꝑ nes pꝛimũ modũ ⁊ ſic gñatio que eſt ex nõ eẽ ꝯtrariatur coꝛruptioni q̃ eſt ad nõ eſſe Quarto dicitur ꝙ illi mot⁹ ſunt ppꝛie ꝯtrarij q̃ ſũt ad terminos ꝯtrarios qꝛ ꝯpleta rõ mot⁹ eſt ex termis ergo ppꝛie ſolũ illi mot⁹ ſũt cõtrarij q̃ ſũt ad terios ꝯtrarios ⁊ ex terminis cõtrarijs Sed ꝯtra albefactio et nigrefactio ꝯtrariãtur et tñ nõ ſũt ex termis ꝯtrarijs Rñdet phũs ꝙ mediũ participat rõnẽ extremoꝝ ⁊ iõ eſt ibi quedã cõtrarietas nõ ſimplr̃ ſʒ ſcđm quid ita ꝙ medi⁹ coloꝛ cõparat⁹ ad vnũ extremoꝝ aliq° ꝯtrariaẽ ad alterũ extremũ. Quinto dico ꝙ quies ꝯtrariaẽ motui nam pꝛiuatio quodã° ꝯtrariaẽ habitui capiẽdo ꝯtrarietatẽ vt ſe extẽdit ad priuatiuã oppõnẽ Et ſi q̃raẽ de q̃ qete eſt hoc verũ dicẽdũ ꝙ nõ ẽ verũ de qete q̃ eſt in termino ad quẽ cũ illa ſit ꝯplemẽtũ et finis mot⁹ ſʒ de qete q̃ eſt ĩ termino a quo que etiã ꝯtrariaẽ queti q̃ eſt in termino ad quẽ Sꝫ q̃raẽ an cuilʒ mutationi ꝯtrariaẽ quies dicẽda qñ non qꝛ quies eſt in tpe mutatio aũt ſcʒ gñatio vel coꝛruptio que dr̃ mutatio ſecũdũ ſubſtãtiã ⁊ materiã ẽ in inſtãti nec ẽ pꝛopꝛie mot⁹ mutatio tñ bñ ꝯtrariaẽ mutatioĩ Si dicaẽ i 3°. phi. dictũ ẽ ꝙ ĩ q̃lʒ quatuoꝛ pdicamẽtoꝝ ẽ foꝛa tẽdẽs de eẽ pfecto ad vlteriorẽ pfectionẽ ergo in pdicamẽto ſubſtãtie eſt motus. Negatur ꝯſequẽtia vt ibi patuit. ¶ Notãdum pterea ꝙ phũs int̃ mot⁹ ponit quãdã cõtrarietatẽ accidẽtalẽ vt inter aſcenſũ et deſcẽſum lapidis eſt quedam cõtrarietas ex hoc ꝙ vnus eſt naturalis ⁊ alius eſt violẽtus quia ſcʒ ẽ ab extriſeco paſſo non ꝯferẽte vim. Si queratur a quo generatur quies violẽta que aliqñ eſt ĩ termino ad quẽ motu violẽti dicẽdũ ꝙ a gñante illũ motũ. Ex quo ei nõ pt̃ ſuũ mobile vlteri⁹ mouere facit ipm ibi quieſcere.

¶ Cõtra hec aĩ albefactio ſp ꝯtrariaẽ nigrefactioni tñ nõ ſep eſt ex termis ꝯtrarijs ergo ad ꝯtrarietatẽ motuũ nõ reqriẽ ꝙ ſit a t̃mis ꝯtrarijs ĩ terios ꝯtrarios vt vult phũs t.c.49. Mioꝛ pʒ qñ ex elemẽto puro aliqd fit albũ ⁊ ex elemẽto puro aliqd fit nigrũ tũc tales mot⁹ non fiunt ex terminis cõtrarijs qꝛ elemẽta nõ ſũt coloꝛata Itẽ volutio ⁊ nolutio ꝯtrariãẽ et tñ nõ fiũt ſep ex terminis contrarijs.

¶ Secundo. Callefactio ⁊ frigefactio cõtrariant et tamẽ nõ fiũt ad terminos cõtrarios qꝛ aliqñ fiũt ad tepiditatẽ q̃ nõ habet cõtrariũ. Itẽ motus lapidis ſurſum vſqꝫ ad aerẽ cõtrariaẽ motui lapidis deoꝛſum a cõcauo celi vſqꝫ ad eundẽ aerẽ ⁊ tamen nõ fit ad terminos cõtrarios y°. fit ad vnũ ⁊ eũdẽ terminũ. Forte dicis licet ſit vnus termin⁹ ſm rẽ tamen eſt plura ſm rõnẽ. Sed cõtra cõtrarietas motuũ eſt realis ergo nõ dependet a diſtinctione rationis. Forte dicis ꝙ ĩ illo termĩo ad quẽ ſunt realiter ſurſum ⁊ deoꝛſum reſpectu diuerſoꝝ. Cõtra Contraria nõ ſunt in eodem ſed ſurſũ ⁊ deoꝛſũ cõtrariãẽ ⁊ ppter hoc dicit. ſ. tho. in quodli. ꝙ idem coꝛpus non poteſt eſſe in duob⁹ locis quia tunc ſurſum et deoꝛſum eſſent in eodem.

¶ Tertio aliqui motus ſunt cõtrarij ⁊ tamen non ſunt. In contraria pʒ de motu qui eſt a rubeo in albũ ⁊ ab albo in rubeũ albũ eni ⁊ rubeum nõ cõtrarlantur Item ſequeretur. ꝙ vni plura contrariarẽtur qꝛ mot⁹ ignis ſurſum contrariatur motui aeris deoꝛſuʒ quo aer deſcendit a concauo celi vſqꝫ ad pprium locum et etiam contrariatur motui deoꝛſum ipſius terre. Forte dicis ꝙ aſcenſus terre ⁊ deſcẽſus ſunt eiuſdem ſpeciei Contra vnus motus ſimplex ſecundum ſpeciem eſt, tñ vnius coꝛpoꝛis ſimplicis. Poſſet etiam obici de generatione que contrariatur coꝛruptioni et tamen termini non ſũt cõtrarij quia ſubſtãtie nil eſt cõtrarium forte negas quia pꝛimo phiſico. dicitur ꝙ in genere ſubſtantie eſt vna 1a ꝯtrarietas ad quẽ cetere reducũẽ nec ſib opponũẽ vt hit⁹ ⁊ puatio qꝛ ſũt foꝛalit̃ ẽtia poſiti

sed hoc est contra phi. in predicamētis ibi dr ꝙ generatio non est motus.

¶ Quarto arguitur ꝙ motꝰ qui sunt ex terminis cōtrarijs sint cōtrarij qꝛ tales motus nō possunt esse simul in eodē subiecto ergo cōtrariantur. Añs pꝫ qꝛ nichil simul mouet̃ a nigro in rubeum et ab albo in rubeū videtur enim illi motus contrarij sicut motus lapidis sursum vsqꝫ ad aerem et motus lapis deorsum a celo vsqꝫ ad aerem.

¶ Quinto arguitur ꝙ quies non contrariatur motui qꝛ contraria non sūt simul sed qđ mouetur non subito recedit a termino a quo ergo qñ mouetur aliquid habet de termino a quo ergo aliquid habꝫ de quiete termini a quo. Forte dicis cum phō in fine quinti ꝙ illud qđ mouetur habet aliquid de termino a quo et aliquid de termino ad quē simul cū motu. Nec incōuenit cōtraria secundū esse impfectū se compati sicut in tepido sūt caliditas et frigiditas. Cōtra ꝯtraria includūt ꝯtradictoria ergo ī nullo gradu possūt esse simul. Itē tūc idē posset simul et semel calefacere et frigefacere: vt si corpori tepido applicetur corpꝰ qđ nullam habet caliditatē nec frigiditatē tunc in illo producētur caliditas et frigiditas simul. Item sicut quies de termino a quo secundū eē perfectū est incōpossibilis motui ita etiā quies in termino ad quē ergo quies in termino ad quē contrariatur motui qꝛ est incōpossibilis sibi. Itē quies et motꝰ nūqꝫ sunt simul ergo nūqꝫ contrariantur.

¶ Sexto arguitur ꝙ quies que est in termino ad quē nō sit perfectio motus qꝛ omnis quies est priuatio motus ergo nūqꝫ est perfectio eius. Item illud non est perfectio motus quo adueniēte cessat motus. qꝛ nichil deficit adueniēte sua perfectiōe ymo tunc habet esse perfectū sed adueniente quiete in termino ad quē cessat motus ergo. Item qđ est perfectio mobilis nō est perfectio motus cū diuersorum non sit vna perfectio. sed quies in termino ad quē est perfectio mobilis aliter enim non denominaretur quiescens a quiete ī termino ad quē quare ꝛc. Itē arguitur ꝙ nulla est quies in termino a quo qꝛ habitus precedit priuationem vt cōmuniter dicitur hoc autē non esset verū si res in termino a quo quiesceret qꝛ tunc quies precederet motū. Dices ꝙ aliquando habitꝰ non precedit vt patꝫ de ceco a natiuitate.

¶ Septimo arḡ ꝙ quies q̃ est ī termino a quo nō contrariatur quieti que ē ī termino ad quē quia contraria sunt entia positiua et actiua. Itē non opponit̃ sibi tanqꝫ habitus. Itē tenebre non coetrariātur tenebris ergo nec vna priuatio motus alteri priuationi. Itē arḡ ꝙ mutatio non opponitur mutationi quando aliquid solum durat per instans tunc simul generatur et corrumpitur ergo generatio et corruptio sunt in eodem.

¶ Ad primū ꝙ dr regulariter motꝰ cōtrarij fiūt ex terminis contrarijs. Nec tamē vr̃ hoc sēper esse necessarium nisi diuerse priuationes quodāmodo dicantur contrarie: cū enim motus sit eiusdē essētie cū termino ad quē sequitur ꝙ si termini ad quem sint contrarij motus etiam sint contrarij. Et si dicatur intensio albedinis a quattuor vsqꝫ ad sex et remissio eius a quatuor vsqꝫ ad duo contrariantur et tamē non sunt ad terminos ꝯtrarios dicēdū sicut in articulo p̄cedenti. Quidā dicunt ꝙ qñ ex non albo simpliciter fit albū ibi non est motus sed mutatia seu generatio albedinis vt dicit phūs. t. c. 51.

¶ Ad secundū dictū est ꝙ mediū ad diuersa cōparatū participat rōnē extremoꝝ. Et ad illđ de cōtrarijs dicit̃ ꝙ in esse intēso inferunt contradictoria vide. S. T. de veri. q. 26. ar. 10. 10m. Si queratur an velle aliquid et appetitu sensitiuo appetere oppositum contrariātur dicēdū ꝙ non quia non nata sunt fieri circa eandē potentiā nec iconuenit contraria respectiua inesse eidem sed queritur an idē dicat̃ moueri motibꝰ contrarijs videt̃ ꝙ sic qꝛ totū dicitur moueri ex hoc ꝙ partes mouētur ps eñ est per se primo mota pono ergo ꝙ vna medietas calefiat et alia frigefiat tūc totū dicitur moueri ergo calefit et frigefit. Concedo copulatim vel nō quelibet pars sufficit de nominare totum sed an quando terra descēdens per aerē veniret ad centrum simul moueret̃ a seipsa motu violēto qꝛ vt sit in centro oportet vnam partem ascendere alias mediū nō fieret centrū mūdi qđ tamē nāliter appetit.

¶ Ad tertiū patet ex dictis. Motus aūt terre maxime et simpliciter opponitur motui ignis.

¶ Ad quartum negatur illa causalis duo enim accidentia non possunt esse sil̃ in eodē sed successiue si sint eiusdem speciei et tamen non contrariātur.

¶ Ad quintū dicit̃ ꝙ contraria vt dictū est aliquō se compatiūt̃ vnde s. t. vbi supra dicit ꝙ ꝯtraria eē in eodē per se est impossibile. Contingit tñ motus cōtrarios esse in eodem ita ꝙ vnus conueiat mobili p se et alius per accñs sicut cū aliquis in naui āmbulans fert̃ in contrariū eius ad quod nauis mouetur. Quidā tamē dicit ꝙ in eodē non sunt motꝰ cōtrarij lꝫ moueat̃ per accidens motibꝰ cōtrarijs. Sed primum est rationabilius quia motus quo for. mouetur ad motū nauis nō solum est in naui sꝫ etiam in eo sed arḡ ꝙ impossibile sit in eodē eē plures motus quia motus secūdum essentiā nō est nisi ipsū vbi sed in eodē non sunt duo vbi. Et per hoc argueret̃ contra astrologos ꝙ planete non mouentur pluribus motibus de hoc in de celo ꝛ mūdo. Ad aliud dicitur ꝙ quies in termino ad quē et motus non se expellunt ymo vnū est causa alterius. et iō non ꝯtrariat̃. Sꝫ nōne saltē opponitur motui sicut hīꝰ priuatiōi. Forte dicis ꝙ nō sed illo modo motꝰ opponitur quieti que est in termino a quo. Contra habitus precedit priuationem vt prius est habere pecuniāqꝫ perdere sed motus non precedit quietē que est in termino a quo dicendum ꝙ in aliquibus vt puta in generatione priuatio precedit habitum.

¶ Ad sextū dicitur ꝙ quies est perfectio motꝰ cū sit finis eius et propter perfectius est e qđ hꝫ mobile quando quiescit. Et per hec patet ad alia.

Quidam dicunt ꝙ quies dicit quid positiuum et sic est perfectio motus sed secundum hoc videtur ꝙ quies que est in termino a quo proprie contrariaretur motui. Item tunc quies non contrariaretur quieti quia calor vt duo a quo incipit motus est

eiuſdem ſpeciei cum calore vt octo ſub quo mobile quieſcit Ex his quidam infert ꝙ motus non ē ipſū mobile qꝛ motus habet contrarium ſi dicas tunc in celo cōtinue eēt mutatio ſcilicet acquiſitio mot⁹ ergo in ipo cōtinue aliquid gñatur ſed accidēs nō gñatur niſi ex generatiōe alteri⁹ qꝛ ſolum fit p accñs de hoc ſupra quomō relatōes fiunt de nouo ſʒ an product⁹ mot⁹ i celo ſit a nō ſubiecto i ſubiectū qꝛ ex nō albo fit albū ergo aliqs mot⁹ eſt ex nō ſubiecto in ſubiectum vide primo phiſico.

Ad ſeptimū dꝛ ꝙ vna priuatio opponitur alteri cōtrarie rōne mot⁹ vt ſupra declaratū eſt

Sequitur ſextus phiſicoꝝ Si aūt cōtinuum ꝛc.

Circa hunc textū querūtur quīqꝫ primo. An magnitudo cōponatur ex īdiuiſibilib⁹. ſcd̄o an motus ꝛ tp̄s ſimul̄r diuidaꝶ 3°. An mot⁹ ſit 4°. an mot⁹ ſit i inſtanti. Quīto. An. impartibile vel angl's moueaꝶ.

Ad primū ſic proceditur videꝶ ꝙ magnitudo cōponatur ex īdiuiſibilib⁹ qꝛ linea cōponitur ex pūctis dicitur eni prīo poſte. ꝙ ſubſtātia linee eſt ex pūctis igꝶ Sʒ cōtra eſt phūs hic et libro ſuo de lineis indiuiſibilib⁹ quē alii dicūt eſſe theophraſti. S. T. .3. celi lec. 3.

Reſpōdeo dicēdū ꝙ poſtꝙ phūs i quīto phi. docuit diuiſionē mot⁹ in ſuas ſpēs et de vnitate et cōtrarietate ei⁹ in hoc ſexto docet diuiſionē mot⁹ in partes quātitatiuas.

Cōcluſio. impoſſibile eſt cōtinuū cōponi ex idiuiſibilib⁹ pꝫ prīo qꝛ indiuiſibilia nō poſſūt cōtinuari cū nō habeāt vltima. Itē indiuiſibilia nō poſūt ſe tāgere ergo nec cōtiguari añs pꝫ qꝛ oē qꝺ tāgit alterū āt tāgit totū aliud āt pars vnius partē alterius vel pars vni⁹ totū alteri⁹ nō duo vltiā qꝛ duo indiuiſibilia nō hñt partes nec primū qꝛ q̄ ſcōm totū tāgūt nō diſtiguūꝶ loco et pōne. Itē int qōlʒ et alīꝺ pūctuʒ ſp̄ ē pūctum medium ꝗ duo puncta nō pñt ꝯſequēter ſe hr̄e. Itē p diffinitionē ꝯtinui ꝯtinuum eſt in īfinitū diuiſibile ergo nō cōponiꝶ ex indiuiſibilibꝫ ex his pꝫ ꝙ ex indiuiſibilibꝫ nō pꝫ fieri vnū per modū ꝯtinui ꝯtigui vel ꝯſequēꝶ ſe habētiū

Cōcluſio ſecūda ſi magnitudo ꝯponitur ex indiuiſibilib⁹ tunc mot⁹ quo trāſitur magnitudo illa cōponetur ex motib⁹ indiuiſibilib⁹ equalib⁹ numero indiuiſibilib⁹ ex ꝗb⁹ cōponiꝶ magnitudo vt ſit magnitudo a.b.c. ſupra quā moueꝶ o. ꝛ mot⁹ ſit d. ʒ. dicit ergo ꝙ ſi ille tres ptes magnitudīs date ſūt idiuiſibiles ita ille ptes mot⁹ Pro cui⁹ ꝓbatiōe pōit phūs duas ſuppōnes Pria ē ꝙ pñte aliq̄ pte mot⁹ neceſſe eſt p ipſū motū aliq̄d moueri ꝛ ecōuerſo ſi aliq̄d moueaꝶ neceſſe ē ꝙ aliqs mot⁹ ſit qꝛ cā foraꝶ ꝛ ſu⁹ effect⁹ ſiꝶ ſūt ꝛ nō ſūt vt albedo ꝛ eē albū ſecūda ſuppoſitio eſt ꝙ impoſſibile ē aliqꝺ ſimul moueri ad aliquē terminū et iā eſſe motū in illo termīo vt īpoſſibile ē aliq̄d ſiꝶ ire thebas ꝛ iā eſſe ibidem. Tūc arꝶ ſic ad ꝯcluſionē ſi o. moueretꝶ ſupra magnitudinē datā ꝛ motu ꝓprie dicto aut ꝗ pri⁹ mouebiꝶ ſupra vnā ptē magnitudīs et vna pte illi⁹ motus ꝗ ſupra magnitudinē ꝛ toto motu aut prius moueretꝶ ſupra totā magnitudinē ꝛ ſcōm nullā ptē magnitudis mouebaꝶ pri⁹ ſi dicatur primū tūc vel ſimul moueretꝶ ſcōm a et iā motū eſt in a vel pri⁹ mouetur ſcōm a. ꝗ ſit motū in ipſo. Nō primū qꝛ hoc ē cōtra primā ſuppōnē Nec pōt dici ſcōm qꝛ tūc i a opoꝛteret eē aliq̄d ſcōm ꝙ pri⁹ mouebaꝶ āteꝗ ꝯſʒ motū et aliq̄d aliꝺ ſecūdū ꝙ eēt motū i a. ꝛ ita a. iā eſſʒ diuiſibile qꝺ eſt ꝯtra ſuppoſitū ergo ipʒ o. nō pt moueri p a. ꝛ ꝯñs ps mot⁹ q̄ ē correſpōdes prime parti magnitudīs q̄ eſt a non eſt motus alias pñte motu alicui illud nō moueretꝶ qꝺ eſt cōtra primam ſuppōnē Si ergo ptes magnitudinis ſint indiuiſibiles opoꝛtebit ptes mot⁹ eſſe indiuiſibilea et ita nō erit mot⁹ ſi vero dicaꝶ ꝙ o. mouetur primo ſcōm totā magnitudinē ſic ꝙ ſecūduꝫ nullā ptē ei⁹ prius mouebatur tūc ſeqꝶ ꝙ mot⁹ erit cōpoſit⁹ ex momētis qꝺ eſt īpoſſibile vt probatur et pꝫ ꝯña qꝛ vel prima pars mot⁹ ſ. d. eſt mot⁹ vel nō Nō primū qꝛ tūc oporteret ſcōm ipʒ mobile moueri ī prima pte magnitudinis qꝛ partib⁹ mot⁹ correſpōdēt ptes magnitudinis mō iā dictū eſt ꝙ ſecūdū īpartibile nichil poteſt moueri Si dicatur ꝙ non ſit mot⁹ qua erit ſimile de aliis partibus ſequitur ꝙ mot⁹ erit cōpoſitus ex nō motibus. ſ. ex momētis ſecundū q̄ momēta aliquid dicitur eſſe motū ſicut ſecūdū motum aliquid dꝛ moueri ſic eñ ſe habēt momēta ad motū ſicut punctus ad lineā et nūc ad tempus.

Concluſio tertia īpoſſibile eſt motū eſſe cōpoſitū ex momētis Probaꝶ ꝯclu⁹ ducēdo ad aliq̄ incōueniētia quoꝝ primū eſt qꝛ aliq̄d eēt motū ī aliquo termīo qꝺ tñ prius nō mouebatur ad ipm qꝺ ē īpoſſibile ſicut impoſſibile eſt aliq̄d eē pteritum quod nūꝗ fuit pñs et pꝫ ꝯña qꝛ ſi motus d. c. ʒ. eſſet ſic cōpoſitus ex illis trib⁹ tanꝗ ex momentis tunc ipſū o per d. motum eſt in a. Et tamē prius nō mouebatur alias oporteret ipſum a. eē diuiſibile vt probatū eſt ſcōm incōueniēs eſt ꝙ aliq̄d ſimul moueretur et q̄ſceret ſcōm aliquā magnitudinē Probatur ꝙ omne qꝺ natuꝫ eſt moueri et nō mouetur q̄ſcit ſʒ ipſum o. natum eſt moueri ꝛ non mouetur ſecundum aliquā partē magnitudinis a. b. c. ergo ſecunduꝫ illas ptes q̄ſcit ſed qꝺ quieſcit ſcōm oms partes toti⁹ quieſcit p totum ergo o. quieſcit p totā magnitudinem et tamē ponebatur moueri p totam ergo ꝛc. 3m. incōueniens eſt ꝙ motus eſſet cōpoſitus ex non motibus quod non eſt poſſibile propter eaſdem rationes quibus demonſtratum eſt ꝙ impoſſibile eſt lineam componi ex punctis et patʒ conſequentia quia ſi ille partes d. e. ʒ. eſſēt motus oporteret ꝙ ſcōm eas o. moueatur per partes magnitudinis que ſunt indiuiſibiles qꝺ iam ꝓbatū ē et ita oporteret dr̄e ꝙ nō fuit mot⁹ ꝛ p ꝯñs ꝙ mot⁹ ſit ꝯpoſit⁹ ex nō motib⁹ ſʒ hoc ē īpoſſibile ergo impoſſibile eſt motum componi ex momentis quod ſeqꝶur ad hoc quod eſt magnitudineʒ cōponi ex indiuiſibilibus.

Cōcluſio quarta magnitudo ꝛ tp̄s cōſimiliter ſe hñt ad diuiſionē Probaꝶ p phm̄ trib⁹ rōib⁹ Primo qꝛ de rōne eq̄ velocis ē ꝙ minorē magnitudinē trāſeat in minori tp̄e deꝶ ergo aliqua magnitudo diuiſibilis quam ptrāſit aliqꝺ mobile ī aliquo tp̄e dato ſeqꝶ ergo ꝙ mobile eq̄ velox trāſeat partē magnitudis i minori tp̄e ergo ſicut in magnitudine ſūt p

tes ita et in tp̄e. Itē velociꝰ ꝑtrāsit equale spaciū
ī minori tp̄e. Ponat ergo ꝙ a sit velociꝰ et b. tardiꝰ
et moueat̄ b. ꝑ magnitudinē q̄ est c. d. in tp̄e 3. t. ma-
nifestum est ergo ꝙ a q̄ est velociꝰ mouet̄ ꝑ eandē
magnitudinē ī minori tp̄e ꝛ sit tp̄s illd̄ 3. t. Et qm̄
a ī tp̄e 3. t. ꝑtrāsiuit totā magnitudinē c. d. et b. ī eo
dē tp̄e ꝑtrāsit mīorē magnitudinē q̄ sit e. t. et q2 b.
ꝑtrāsit magnitudinē ī tp̄e 3. t. a ꝑtrāsiblt eandē ma
gnitudinē adhuc ī mīori tp̄e et sic in infinitū gͦ tp̄s
ꝛ magnitudo ꝯsimilit̄ diuidūt̄. Itē 3ͦ. Sicut mobi-
le ī toto tp̄e ꝑtrāsit totā magnitudinē ita ī ꝑte eiꝰ
ꝑtrāsit partē ergo hec ꝯsilr̄ diuidūt̄ ꝛ ꝑ hec etiā
ꝓbat̄ ꝯtinuū nō cōponi ex īdiuisibilibꝰ q2 alias in
eodē tp̄e equale spaciū ꝑtrāsirent mobile velox ꝛ
tardū Sint em̄ duo spacia 100. pūctoꝝ sup q̄ moue
ātur p̄dicta duo mobilia tūc ī q̄cūq3 mēsura velox
trāsit 1m. pūctū sui spacij ēt tardū trāsit 1m. punctū
sui spacij ꝛ sic de alijs pūctis gͦ eq̄ cito ꝑtrāseūt to
tū aīs p3 q2 dū velox trāsit p̄mū pūctū vel tardū
trāsit minꝰ ꝛ hoc ē īpossīe gͦ trāsit eq̄le Forte dicis
ꝙ dū velox trāsit 1m. pūctū tardū nichil trāsit s3 re-
sidet ī 1ͦ loco Cōtra suppono ꝙ sil'r īcipiāt moueri
Cōtra hec aī 1ͦ sic aut oī ꝑte magitudīs ē aliq̄ mior
aut nō oī ꝑte magitudīs ꝛc. Si dēt 2m. tūc ꝑ eq̄pol
lētiā aliqua ꝑte nō est aliq̄ minor igr̄ aliq̄ ē īdiuisibi
lis sc3 q̄ nō ē aliq̄ mior alioqui aliq̄ eēt ea mior s. ꝑs
eiꝰ Si aliq̄ aūt ē īdiuisibil'is igr̄ magnitͦ vltimate ē
resolubil'is ī īdiuisibilia ꝛ ꝑ ꝯn̄s 1ͦ ꝯpōit̄ ex īdiuisibi
libꝰ Si vō oī ꝑte magnitudīs ē aliq̄ mior aut illa ē
diuisibilis aut īdiuisibil'is nō diuisibilis q2 tūc nō es
set mior oī ꝑte magitudīs qm̄ nō eēt mior ꝑte sua
igr̄ īdiuisibilis est igitur habetur ꝓpositū sicut p2lꝰ
¶ Scd̄o aut īnt̄ 1m pūctū ꝛ q̄dl3 aliud̄ pūctū eiusdē
linee est pūctū mediū aut nō Nō pt̄ dici ꝙ sic q2 tūc
illd̄ pūctū mediū vl' esset mediū īnt̄ 1m pūctū et se-
ipsū q̄d ē īpossibile vl' ipsū nō eēt aliq̄d ex pūctis
linee illiꝰ ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō mediaret inter primū ꝛ alia
eiusdē linee q̄d ē ꝯtra illd̄ q̄d ponit̄ igr̄ īnt̄ p̄mū
pūctū ꝛ q̄dl3 aliud̄ pūctū eiusdē linee nō ē aliq̄d pū
ctū mediū igr̄ pūctū ē pūctū imediatū Ex hoc āt vl
tra seq̄t̄ ꝙ linea ꝛ ꝑ ꝯn̄s magnitͦ ꝯpōit̄ ex īdisibilibꝰ
¶ Tertio et ē eadē vīrꝰ suppono vnū veru3 ꝛ a q̄l3
fideli ꝯcedēd̄ sc3 q̄d deꝰ vid3 q̄dl3 pūctū q̄d ē ī linea
tūc q̄ro an deꝰ videat q̄d īter 1m pūctū linee huiꝰ vl'
illiꝰ demrāte ꝛ q̄dl3 aliud̄ pūctū ab alio visū in eadē
linea īterciprt̄ linea media aut nō si nō igr̄ vid3 pū
ctū imediatū pūcto Si sic igr̄ ꝯtra suppositū nō vi-
det q̄dl3 pūctū illiꝰ linee qm̄ ī linea illa media sūt
pl'ima pūcta ꝛ nullū scd̄m hoc est visū a deo.
¶ Quarto et fortiꝰ aut aliq̄d pūctū ē mediū inter
p̄mū pūctū huiꝰ linee vbi grā. a. ꝛ oīa alia eius-
dē aut nullū pūctū ē mediū īnt̄ pūctū p̄mū linee
a. ꝛ oīa alia pūcta eiusdē hoc p3 q2 ꝑtes huiꝰ disiū-
ctiue ꝯtradicūt mutuo Si aliq̄d ē mediū igr̄ illd̄ est
īmediatū p̄mo pūcto Si nullū est medium igr̄ 1m
pūctū ꝛ oīa alia sūt īmediata ꝛ ꝑ ꝯn̄s aliquod alio
tum est primo immediatum.
¶ Quīto possibil'e ē magnitudinē eē sil'r actu diui
sā s̄m oēm diuisionē possibilē ī ea igr̄ magnitudo ꝯ-
pōit̄ ex īdiuisibilibꝰ ꝯn̄a p3 q2 posito ꝙ sic eēt diuisa
resolutio eiꝰ aut vltimate ess3 fctā ī īdiuisibilia aut
ī diuisibilia nō pt̄ dici ꝙ ī aliqua diuisibilia qm̄ tūc
nō eēt actu diuisa s̄m oēm possibilē in ea diuisionē
igr̄ ī īdiuisibilia cū ꝗ q̄dl3 ē p̄io ꝯpositū ex his in q̄
vltiate resolubile ē seq̄t̄ ꝙ ex īdiuisibilibꝰ ē magni
tudo ꝯposita Aīs aūt ꝓbat̄ dupl'r tū q2 q̄cūq3 ponē
nō sīt ad actꝰ īpossibiles nec īnt̄ se eēntialē ordīe3
hn̄tes pn̄t sil'r ꝑ diuinā poteᵐ ad actū reduci nō em̄
apparet aliq̄ rō īpedīēa s3 poͤ ad diuisiōes ꝯtinui
sūt hmōi cū sint ad actꝰ eiusd̄ rōis Que eī sūt eiusd̄
rōis nec eēntialē ordīe3 īnt̄ se nec mutuā repugnā
tiā hn̄t tū q2 alias seq̄ret̄ ꝙ aliq̄ vl'ia eēt īpossibilis
cꝰ q̄l3 sig'laris eēt possibil'is q̄d vr̄ īcōueniēs p2ꝯn̄a
q2 demrāta q̄cūq3 possibili diuisiōe hec ē possibilis
s̄m hāc magnitͦ ē diuisa forte distiguis istā ī oē3 ꝑtē
ꝯtinuū pt̄ eē diuisū q2 vā ē ī sēsu diuiso nō āt ꝯposi
to Cōtra vtraq3 eodē mō reducit̄ ad actū s. ad actū
pmixtum potentie vt dicitur tertio. phisi.
¶ Sexto aī ī quātū ponit ī magnitudīe eē ꝑtes ī īfi
nitas accepto hmōi terio cathegoͤ pulchre ꝛ subti-
lit̄ ꝑ quedā doctorē ꝓbātē ꝙ in q̄l3 magnitudīe ē
dare vltimā ꝑtē ꝓportiōalē seu minimā ꝛ q2 cōstat
ꝙ est dare p̄mā ꝛ maximā seq̄t̄ nec eīo q̄d nō sunt
īfinite assūptū aūt ꝓbat̄ p̄io. Sint due magnitu-
dies a. ꝛ b. ꝯtigētes se ꝛ sumāt̄ in b. ꝑtes ꝓportiōs
bilea sic ꝙ p̄ma sit medietas medietat3 ꝛ sic dein-
ceps ꝓcedēdo vīsꝰ a tūc aī sic mltitudo haꝝ ꝑtiū b.
ꝯlūgit̄ imediate ipī a. igr̄ aliq̄ ꝑs huiꝰ multitudīs ī-
mediate ꝯiūgit̄ a. aīs est notū ꝯn̄a ꝓbat̄ q2 īpossibi
le ē imagiari q̄d aliq̄ magnitudo imediate ꝯiūgat̄
vl' ꝯtiguet̄ alicui nisi aliq̄ vnitas eiꝰ illi ꝯiūgat̄ ime
diate. Si sic ꝗ aliq̄ est vltia sc3 illa q̄ imediate ꝯiū-
gitur ipī a. ꝛ pt̄ ꝯfirmari q2 si magnitudo q̄ est b. ess3
actu diuisa s̄m omnes ꝑtes ꝓportionabiles retinē
tes tn̄ eosdē sitꝰ ita ꝙ essent ꝯtigue sicut nūc sūt ꝯti
nue aliq̄ īmediate tāgeret a. nec possibile est ima-
ginari oppositū igr̄ ꝛ nūc dū sūt ꝯtinue cū penitꝰ in
nullo s̄m ꝓpinq̄tatē vl' distātiā aut ordinē partiu3
aliter se haberent tunc q̄3 modo se habeant.
¶ Septimo ponat̄ q̄d aliq̄d corpꝰ īcipiat ī pūcto
extremo a moueri vīsꝰ b. tūc sic ī hoc īstāti illud cor
pꝰ īcipit moueri igr̄ aliq̄ a motꝰ vnꝰ futurꝰ īcipit ī hͦ
īstāti ꝛ voco iq̄t motū vnū q̄ fit supvm spaciū ꝯtinuū
cū ceteris cōditiōibꝰ positis 5ͦ phisi. q̄cūq3 aūt sit
ille motꝰ seq̄t̄ ꝙ fiat sup vltimā ꝑtē ꝓportiōabilē
q2 alr̄ nō īcipēt ī hoc īstāti Itē ponāt̄ duo mobilia
d. ꝛ c. moueri sup b. vīsꝰ a ꝛ moueat̄ d. ī duplo veloci
us q̄3 c. ita ꝙ sꝑ cū venerit ad finē alicuiꝰ ꝑt3 ꝓpor-
tionalis quiescat ibi donec c. veniat illuc vel su-
per eandem lineam vel super equalem aliam pos-
sent eī eē super eandem si essent corpa gl'ificata
quia tūc nō īpedirēt se ponat̄ etiā ꝙ c veniat ad a ī
vna hora ad hoc instās teriata grā exēpli tūc seq̄t̄
ꝙ c ꝛ d ꝑueniūt ī hoc īstanti ad a ꝛ neutrū prius alio
s3 ꝯn̄s est cōtra positū q2 quālib3 ꝑtes ꝓportiona-
bilē priꝰ ꝑtransibit. d. q̄3 c. igit̄ prius omnes igit̄ d.
prius venit ad a. Et p̄mū ꝯn̄s seq̄tur q2 ī hoc instā
ti c. est ad a. si igit̄ d. prius fuit ad a igit̄ ꝑ aliquod
tēpus prius fuit ad a. sit aūt tēpꝰ tale e. tūc ie. tp̄e
ꝑte huiꝰ hore nō mouebat̄ d. q2 fuit ad a. toto e. tp̄e
vt dicit̄ et c. toto e. tp̄e mouebat̄ igit̄ c. ī e. tp̄e ꝑtrā
siuit vnā ꝑtē ꝓportionabilē tm̄ ꝛ ꝑ ꝯn̄s vltimā q̄d ā

ꝓbādū aut plurea:ſi pl'es igr̄ non ī oī tpe ꝓportio
nabilis d.expectauit c qḋ ē ꝯtra poſitū:igiẗ ex hoc
ꝙ ponunẗ ptes ꝓportionabiles actu ĩfinite cū alio
poſſibili nō repugnāte ſequūtur iſta duo ꝯtradicto
ria.cꝫ ꝙ c.et d.ſimul ꝑuenīut ad a.et nō ſimul perue
niunt igiẗ illud poſitū claudit cōtradictionem.
¶ Item in eodem caſu arguiẗ ꝙ in hoc inſtāti ter
minetur aliquis motꝰ corporis c.q2 nullus motus
terminatur ī hoc iſtanti niſi ꝑ hoc ꝙ aliqua ps eius
terminatur igr̄ aliquis vnus motꝰ c.terminatur ī
hoc iſtanti/⁊ ſeqtur neceſſario ꝙ ille fuit factꝰ ſuꝑ
vltimā ptē ꝓportionalē quia aliter nō eſſet vnus
ſed aggregatꝰ ex multis.Itē in eodē caſu ſequitur
idē de d. ꝙ in hoc inſtanti terminatur aliquis mo
tꝰ eiꝰ vel aliqua quies eius Si aliquis motus eius
illa fuit ſuꝑ vltimā partē proportionabilē quia il
le eſt vere vnus rōne ſpacij et tp̄is cū nō ſit aliqḋ
aggregatꝰ motꝰ d.cōtinuꝰ ī tp̄e ꝑ poſitū ⁊ ita ē aliq
ps vltīa ſi ꝟo ītmiẗ q̄es aut illa ē īfinita aut finita
nō īfinita ꝟt certū ē igr̄ aliqñ ī aliq̊ īſtāti icipit ⁊ iſt
illḋ f.tūc ī f.terīabaẗ aliqs motꝰ ⁊ ſeqẗ nc̄cio ſic̄ pꝰ
ꝙ ille fuit ſuꝑ vltimā pte Itē ſit ita ꝙ ſuꝑ hmōi īfi
tis ꝓportiōabilibꝰ ſit īfiniti hoīes ꝯntes corpa ſi
ficata ita ꝙ corpus vnū terieẗ ī pūcto medio ipſi b.
⁊ corpꝰ 2ᵐ terieẗ ī fine ſcḋe ptis et ſic ī īfinitū ſuꝑ
ptes īfinitas ꝓcedēdo ꝟlꝰ a ita ꝙ nō ſint ſimul pl'es
Sit ēt c aliqḋ corpꝰ exñs ſuꝑ magnitudīe a diſtās
a magitudīe b ꝑ pedalē quātitatē Tūc ar̄ ſic aliqs
homo ē ꝓpīqſſimꝰ c.q2 ſi accedet et quouſq3 ꝑueni
ret ad hoīes aliquē illorū prio tāgeret ille ḡ hō ꝓ
piqſſimꝰ ſit ſortes aut ſor.tāgit a aut nō/ſi non igr̄
diſtat per certā ptē magnitudīs b ⁊ ita ī illa pte ma
gnitudinis ſūt īfite ptes ꝓportionabiles et añ il
lā ſolū finite et ꝑ ꝯñs añ ptē illā non ſūt niſi finiti
hoīes nec plures ſuꝑ totū ſcḋm hāc repoſionē qḋ ē
ꝯtra poſitū:ſi ſor.tāgit a igitur aliq̄ ps ꝓportiona
bilis tāgit a/q2 ꝓpiqſſimū extremū ſor.ad c.ē cum
termino vniꝰ ptis ꝓportionabilis b.ꝑ poſitū illa ps
nō pōt poni īdiuiſibilis q2 iſta nō eēt ps ꝓportiona
bilis nec diuiſibilis q2 tūc eēt aliq̄ poſterior illa qḋ
ſimiliẗ īcludit cōdictoria imo vt dicit hoc ē ꝓpoſitū.
Itē ī eodē caſu ſeqtur ꝙ ānulato ſor.aliquis hō ē
ꝓpiqſſimꝰ c.⁊ ita ille diſtat ab a igiẗ iter ipm ⁊ a ſūt
īfinite ptes ꝓportionbiles ꝯtra poſitū quia tūc ibi
fuiſſēt īfiniti hoīes imo ſequiẗ ꝙ ille ſit ſuꝑ penul
timā ptē ꝓportionabilē qḋ claudit cōtradictoria ſi
cut ꝙ ſit aliq vltīs cū vnū īferat aliḋ ⁊ ꝯtra Propẗ
iſtas rationes quas licꝫ iſte doctor faciat principa
liter ad ꝓbādū ꝙ nō ē poſſibile eē īfinitas ptes ꝓ
portionabiles ī actu ſeꝑato q2 tūc vt dicit eq̄ proce
dūt ⁊ ꝓbāt ꝙ nec ſūt īfinite ptes ꝓportionabiles ī
potētia.i.potētiales et ad īuicē cōtinuate tenet ſi
militẽ ꝙ ī magnitudine nō ſūt īfinite ptes ꝓportio
nibiles tento hoc termino infinite cathegoreu
matice. Si vero teneatur ſincathegorumatice ⁊
ponaẗ a pte ſubiecti ꝓcedēdo ītmīnū diſtributū ꝟbi
gr̄a īfinite ptes ꝓportionibiles ſūt ī magnitudine
dicit ꝓpōnem eſſe veram et concedendam.
Itē ar̄ ab alio doctore ſic ī nulla magitudīe ſūt pl'es
q̄ꝫ due ptes igr̄ ī nl'la magnitudīe ſūt īfinite ptes
ꝯña pꝫ ex ſigificato tmīAñs ꝓbaẗ q2 ī nulla magni
tudīe ſūt pl'es ptes quā due medietates qḋ ꝓbaẗ
q2 due medietates ſūt qtuor qrte ⁊ octo octaue ⁊ ſic
ī īfinitū q2 totū ē ſue ptes ſꝫ nullꝰ magnitudis ſūt
pl'es ptes ꝙ 4.q̄rte ⁊ 8.octaue ⁊ ſic īfinitu Cōcedit
tñ iſte doctor ꝙ īfinite ptes ꝓportionales ſūt ī ma
gnitudīe ſꝫ ex hoc dici nō ſeq ꝙ īfinite partes ſūt
ī magitudīs q2 ar̄ ab īteriori ad ſuꝑiꝰ cū diſtributōe
Ite ar̄ ab aliꝫs ſi ī q̄lꝫ magitudīe ſūt īfinite ptes q̄
ruq̄lꝫ ē magnitudo vt ſupra dictū eſt q̄libꝫ magni
tudo eſt actu infinita extenſiue ꝯñs ſeniu patet
fl'm ꝯña ꝓbaẗ q2 quorūcūq3 qḋ lꝫ additū alteri facit
maiꝰ ⁊ duo maiꝰ q̄ꝫ vnū ⁊ tria maiꝰ q̄ꝫ duo et ſic de q̄
lꝫ ī īfinitū eiuſmoi ſi ſit īfinits faciūt īfinitū ſꝫ ꝯſtat
ꝙ q̄lꝫ magnꝰ quātecūq3 quātitatis ſeu magne ſeu
ꝑue alti addita facit maiꝰ ⁊ tres maiꝰ q̄ꝫ due ⁊ ſic ī ī
finitu Itē ſi ī magitudīe ⁊c.aut ī ipa ſūt īfinite ptes
eiuſdē quātitatis aut eiuſdē ꝓportiōis Si eiuſdē
quātitatis igr̄ ē infinits qḋ eſt fl'm Si eiuſdē ꝓpor
tiōis idē ſeqẗ qm̄ ſi ſūt īfinite eiuſdē ꝓportiōis ſe
qẗ ꝙ ſūt īfinite eiuſdē quātitatis qḋ ꝓbaẗ dupl'r 1ª
q2 ſicut due medietates ſūt eiuſdē quātitatis ſic ⁊
medietates illaꝝ ſūt eiuſdē quātitatis ⁊ iteꝝ medi
etates illarū ſūt eiuſdem quātitatis ⁊ ſic q̄cūq3 ſūt
eiuſdē ꝓportionis ſūt eiuſdē quātitatis ſcḋo ſi ſint
īfinite eiuſḋ ꝓportiōis nō tot finite qui plures ſūt
eiuſdē quātitatis/2ᵒ ꝯña pꝫ et prima ꝓbaẗ q2 vltra
oēꝫ finitā multitudinē ptiū eiuſdē quātitaꝫ ſi ille
diuidātur vt prius ī ptes ſilis ꝓportionis habenẗ
plures ptes q̄ ſunt eiuſdem quantitatis et quia
omnes partes que poſſunt diuidi iam ſūt actualiẗ
ī toto ſeqẗ ꝙ ī eo actu ſit īfinite ptes eiuſḋ q̄ꝫtitatꝫ
Itē ſi ſic igr̄ ī q̄lꝫ pte magnitudinis ſūt īfinite ptes
⁊ ꝑ ꝯñs nō ſunt pl'es ī toto q̄ꝫ ī pte ac ꝑ hꝰ nec mlt
tudo totalis excedit mltitudine ptiū ſuaꝝ quod ē
cōtra illḋ principiū oē totū eſt maiꝰ pte vel vnū in
finitū excediẗ ab alio quod eſt contra rōnem īfiniẗ
Itē tūc nō pl'es ptes erīt ī magnitudīe celi q̄ꝫ ḡni
ſinapis qḋ vr̄ abſurdū ⁊ ꝯña pꝫ q2 vtrobiq3 erīt īfite
¶ Ad primū dico ꝙ omni pte magnitudinis ē ali
qua minor nulla tñ ps eſt minor oī parte magnitu
dinis.Unde iſte ꝓpoſitiōes oī pte eſt aliqua pars
minor et aliqua pars eſt minor omni pte non equi
pollent Nec prima infert ſecundā quī ymo primaē
vera et ſcḋa falſa et illatio ſecunde ex prima pec
cat ꝑ figuram dictionis qm̄ in prima ly pars ſuppo
nit cōfuſe tm̄ et in ſcḋa determinate. Exemplu ſi
mūdus duraret ꝑpetuo et in ſimili diſpoſitiōe ſicut
de facto ponit philoſophus et de poſſibili oēs ca
tholici hec eſſet vera omi hoīe facturo erit aliquis
homo facturus poſterior patet q2 q̄libet ſingularis
eſſet ꝟa ⁊ tñ hec eſſet falſa aliquis homo facturus
erit poſterior omni hoīe facturo Et ideo ipa nō eēt
ꝯñs ad primā concedo igr̄ ꝙ oī pte ꝯtinui ē aliqua
ps minor et cū vlterius diciẗ Aut illa eſt diuiſibilis
⁊c̄.dico ꝙ ē diuiſibilis et vlteriꝰ cōcedo.ꝙ illa non
eſt mīor oī pte magnitudinis nec hoc repugnat vl'i
ꝯceſſe.Unī iſta copl'atiua ē ꝟa Oī pte magnitudis
eſt aliq̄ ps mīor ⁊ illa nō ē mīor oī pte magnitudis
ſicut et in caſu premiſſo hec eſſet vera omni hom
ne futuro erit aliquis homo futurus poſterior et il
le non erit poſterior omni homine futuro ꝙ ſi ma

gis explicetur propositio ad sensum quē vt videtur multi sic arguendo concipiunt. Et si dicatur sic aut illa pars que est minor omni parte continui est diuisibilis aut indiuisibilis. Nego istam disiunctiuam propter falsam implicationē ex parte subiecti implicat enim q sit aliqua pars minor omni parte continui quod prorsus est falsū Simile est si idē diceretur aut ille homo futurus posterior omni homie futuro erit corruptibilis vel ē incorruptibilis que vtraq propter falsam implicationē esset falsa.

¶ Ad secundum tertium et quartū posset simul respondere gregorius negando illud quod cōmuniter supponunt scz punctū esse in magnitudine hoc enim falsum esse putat quia tamen preter hoc etiam aliter deficit. Respondeo ad secundum supponendo puncta esse in magnitudine scdm q multi ymaginantur et bene iudicio meo hoc supposito dico q inter primum punctū et quodlibz aliud eiusdē linee est punctum medium nullum tamē punctum est medium inter primum punctum et quodlibet aliud eiusdē linee Et ideo non procedit vlterior productio que tota supponit q ad illaz vniuersalem concessā sequatur hec partitularis aliquod punctum est medium inter primum punctū et quodlibet aliud eiusdem linee et super hoc innititur sequens argumentatio. Sed hoc non sequitur ad illam quinimmo in tali illatione cōmittitur fallacia figure dictionis propter similē causam et que dictā est in precedenti solutione.

¶ Ad tertium dico stante predicta suppositiōe q deus videt q inter primum punctum et quodlibet aliud eiusdem linee intercipitur linea et infinita etiā puncta nō tñ linea visa nec pūcta non visa ab eo Nullā tamen lineaz deus vider intercipi inter primum punctum et quodlibet aliud pūctum ab eo visum.

¶ Ad quartum dicerem q nullum punctum ē medium inter primū et oīa alia eiusdē linee. Et cū infertur igitur primū et oīa alia sunt immediata. Si in consequente ly omnia teneatur collectiue concedo consequēs q̄cquid sit de ɔsequētia et nego vlteriorem consequentiam qua dicitur igitur aliqd aliorum punctorum est primo immediatum Instātia certissima apud me est quoniam Si sint duo corpora immediata a et b. diuidendo b. in partes proportionales sic q prima pars sit eius medietas remotior ab a et secunda sit medietas alterius medietatis immediata priori medietati totius et tertia sit medietas illius prioris et 4ª residui et sic sēper procedendo versus a tunc hec est vera a et omnes partes proportionabiles b sunt immediate ꝛ tamen hec est falsa aliqua pars proportionabilis b est immediata ipsi a cum talium nulla sit vltima versus a igitur hec non sequitur ad primā et si hāc instantiam non admitterent ponentes continuū componi ex indiuisibilibus pro eo q non ponerēt infinitatem talium partium suam consequentiam probare non possunt Unde nec ego illam admitto et adhuc potest in simili instari secundum opinionem oppositam quia non sequitur huic puncto omnia alia eiusdem linee sunt inequalia ergo huic aliquod aliorum est inequale Nam antecedens est verum si ly omnia sumatur collectiue sic enim omnia alia sunt magnitudo secūdum illam opinionē Magnitudo autem inequalis est puncto et tamen consequens est falsum.

¶ Ad quintum nego consequentiam ad probationem dico q resolutionem illā factā esse in aliqua vltimate potest intelligi dupliciter vno modo ī aliqua vltimate idest in aliqua in que alia sint resoluta ꝛ ipsa resoluta non sint in aliqua alia ita q ipsa sint vltima in que sit facta huius resolutio seu diuisio Aliomodo potest intelligi resolutionem huius esse factam in aliqua vltimate idest totaliter et complete magnitudinem esse in suas partes resolutam seu magis proprie loquendo quelibet que fuerunt eius partes esse actu ab inuicem diuisa et nulla restare diuidenda Si in primo sensu queratur ī q̄ posito āte illo ī eē facta eēt resolutio vltimate an scz ī aliq̄ diuisibilia an īdiuisilia dico q nec ī aliqua diuisibilia nec in aliqua indiuisibilia nec ī aliq̄ omnino vltimate facta esset quoniam nulla essēt que non essent vltimate resoluta Unde sicut añ huiusmodi resolutionē nulla pars erat inresolubilis in alias sic posita totali resolutione nulla esset nō resoluta in alias Et si fieret talis resolutio actualis tunc etiam esset multitudo aliqua discretorum ex multitudinibus precise et ex nullis vnitatibus simpliciter constituta Si vero queratur in que vltimate ꝛc. in secundo sensu distinguendum est de diuisibili et indiuisibili Diuisibile enim aliquando dicitur secundum actum et est quod actu est diuisum qualis est proprie omnis multitudo discretorum. Aliquando vero secundum potentiam et est quod habet in se partes non distinctas ab inuicem. Similiter indiuisibile potest dici dupliciter vno modo illud quod non habet partes omnino et quod non habet partes distinctas et sic idem significat indiuisibile q non actu diuisum sine quod non diuisibile primo modo siue hoc proprie dicatur siue non Dico igitur q neutro modo esset facta resolutio ad indiuisibilia nec ad diuisibilia secundo modo sed ad diuisibilia primo modo. Preterea quicquid sit de veritate antecedentis ad bonum intellectum accepti potest dici q non probatur sufficienter et assūpta propositio non est vera quoniam impossibile ē omnes aīas possibiles esse actu productas in sensu composito et tamen possibilitas animarum non est ad actus repugnantes aut essentialiter ordinatos cum sit ad actus eiusdem speciei. Deinde dicitur a quibusdam q non inconuenit aliquam vniuersalem esse impossibilē cuius quelibet singularis est possibilis patet de istis vtrumq̄ contradictoriorum contingentium est vetum et omne possibile esse est quelibet istarum est impossibilis et tamen singulares sunt possibiles quilibet lapis vnius pōderis portatur a sorte quelibet est possibilis et cuilibet compossibilis sed non omnibus.

¶ Ad sextum dicitur q rationes concludunt cōtra eū Nā ipse cōcedit q ī finite ptes pportiōabiles sūt ī magnitudīe sūpto li īfinite sincathegoreumatice Sz ex hº seqᵗ q nulla eaꝝ sit vltīa ꝛ ecō

tra si aliqua earum sit vltima igitur non infinite ꝓportionales sunt in magnitudine ꝯsequētia declaratur qm̄ si aliqua est vltima alicuius proportiōis cum etiam aliqua sit prima igitur omnes simul sūpte sunt alicuius multitudinis finite alias cū quelibet ꝑcedentiū sit maior vltima si detur seq̄retur ꝙ magnitudo ex oīb⁹ hmōi ꝓportiōib⁹ resultās includeret ifinitas ptes eq̄les ⁊ sic eēt extēsiue ifinita quod est falsū. Sunt igitur oēs simul in aliqua magnitudine finita seu aliqua multitudo finita et cum omnibus simul sumptis non sint in magnitudine plures sequitur ꝙ nō quodcūq; finitis partibus proportionalibus magnitudinis sint i magnitudīe plēs ptes igr̄ nō ifinite ꝓportiōabiles sūt i magnitud e Preterea si aliqua est vltima partiū ꝓportionabilium vel illa est diuisibilis vel indiuisibilis si secūdum igitur nō est pars proportionalis quia indiuisibilis ad indiuisibile nulla est proportio. Si vero ē diuisibilis igitur aliqua est posterior illa et vltra ergo ipsa non est vltima. Dicendum ergo negādo illā cōsequētiā Multitudo omniū partium proportionabiliū ipsi⁹ b. imediate cōiugitur a. ergo aliqua ⁊c̄. Notandum tamen aliquos negare ꝙ in cōtinuo sint dabiles oēs partes Sed cōtra augu. 12 de ciu'tate dei ca. 18. dicit ꝙ singuli q̄q; numeri sunt finiti et oēs infiniti et patet ꝙ ibi omnes capitur collectiue ergo dabiles sūt oēs numeri collectiue. Item arguitur ex dicto phi 1o. celi vbi arguit contra democritū ponentē aliquod corp⁹ cōstitui ex infinitis indiuisibilib⁹ eiusdē speciei. T. C. 73. qz inquit aut oīa essēt grauia et tūc nullū corp⁹ esset leue aut oīa leuia et tunc nulluz esset graue vbi patet ꝙ i multitudine infinita philosoph⁹ presupponit ꝙ possūt dari oīa ergo etiam possunt dari oēs partes proportionabiles Totuz enim habet causam adequatā et non per finitum numerū partium proportionabiliū ergo adequate cōponitur ex oībus collectiue.

¶ Ad septimum dicitur negando consequentiam vel dicitur ꝙ super ptes non continuas sit motus continuus.

¶ Ad octauū dr̄ ꝙ illa mobilia simul peruenient ad finem Nec sequitur quamlibet partem pertransijt prius d ꝙ̄ c igitur omnes in aliquo instanti pri⁹ pertransiuit d ꝙ̄ c vel dicitur aliter ꝙ nō sequitur omnes prius pertransijt d ꝙ̄ c ergo d pri⁹ fuit vl̄ venit ad a. Alij non admittūt casū alij putant totuz argumentum esse annichillatum dicendo partes proportionabiles non esse in actu Sed quicquid sit de hoc manifestum est ꝙ medietas fortis est in rerum natura alias non videretur nec tangeretur nec lederetur. Sic eñ ꝯuincūt dicētes ignē nō eē calidū per applicationem digiti ergo si prima ps proportionabilis que est medietas fortis non sit realiter in rerum natura si verberetur nichil sentit et ita arguatur de alijs partibus proportionabilibus.

¶ Nonū et decimū satis soluuntur ex dictis.

¶ Ad videcimum nego ꝙ aliquis homo sit ꝓpinquissimus. c. nec fortes in illo casu aliquam tangeret primo.

¶ Ad duodecimum patet per idem ⁊ potest poni similis casus scilicet ꝙ prima pars proportionabilis sit alba et alia nigra et sic alternatim in infinitum procedendo versus a Tunc a nec tangit partem albam nec tangit nigram.

¶ Ad tertiūdecimū et alia dicetur p°lo celi ⁊ satis patet ex tertio phisi. Dubitant enim plures ex quo sanctus thomas concedit ꝙ vnum infinitum est maius alio an sint plura puncta in celo ꝙ̄ in medietate lapidis ex quo tot sunt in celo quot in toto lapide et in toto lapide sunt plures ꝙ̄ in eius medietate.

D secundū sic proceditur videtur ꝙ mobile motus et tempus non condiuidantur similiter quia velocior motus mobilis potest esse in eodem tempore super maiorem magnitudinem ꝙ̄ motus tardus et tunc patet ꝙ magnitudo quā pertransit mobile velocīē maior ꝙ̄ magnitudo pertransita ab alio et tamen non est maius tempus ergo magnitudo ⁊ tempus non similiter diuiduntur Sed contra est phūs.

¶ Respondeo dicendū secundum philosophū ꝙ magnitudo ⁊ tempus mensurans motum quo pertransitur consimiliter se habent ad esse finitum et infinitum. Probatur quia magnitudo finita nō pt pertransiri in tempore finito sed in tempore infinito si possz pertransiri. Primum patet quia pars illius magnitudinis finite pertrāsitur in finito tēpore et cum in corpore finito solum sint finite partes equales vni certe date sequitur ꝙ in finitis ꝑtibus temporis equalibus vni certe date tota magnitudo erit pertransita et eodez modo probatur secunda pars quia si in tempore finito pertranseatur magnitudo infinita tunc in vna parte temporis pertransibitur pars illius magnitudinis et cū illa pars habeat certam proportionem ad totū tēpus finitum sequitur ꝙ magnitudo pertransita in illo tempore erit finita vt si in vna hora petransitur vnum pedale et tūc in die habente .24. horas non pertransitur magnitudo infinita sed solū 24. pedum. Ex hijs infertur ꝙ continuum non componitur ex indiuisibilibus quia alias indiuisibile eēt diuisibile. Capiatur eñ aliquod mobile se habēs ad aliud secundum proportionem hemioliā id est sexquialterā id est continens alterum et medietatem eius et pertranseat in hora magnitudinem quattuor punctorum tunc queritur quantum pertransibit aliud in eodem tempore. Si duo puncta ergo se habet in proportione subdupla quod ē cōtra casum si tantum vnum ergo se habet in proportione subquadrupla. Si vnum cum medio ergo pūctum est diuisibile.

¶ Conclusio motus condiuiditur mobili ⁊ tempori vnde motus dupliciter diuiditur vt dicit philosophus et sanctus thomas lec. 6. Uno modo ad diuisionem subiecti quia vna pars habet vnam partem motus Sicut vna pars habet partem albedinis. Alio modo diuiditur ad dimensionem temporis quia vna pars motus est in vna parte temporis et alis est in alia primum patet quia vna pars mobilis potest moueri sine alia ergo alius est mot⁹

vnius partis et alterius et ita arguitur de motu to
tius nichil cui mouetur sine motu sʒ aliquando ma
nus mouetur siue toto ergo aliquando est mot⁹ par
tis distinctus a toto vnde motus est accidens extẽ
sum sicut albedo que est q̃tas et continua per acci-
dens et moueri qd̃ dicit motuʒ vt recipitur in passo

¶ Conclusio scd̃a Tempore et magnitudine fini
tis necesse est mobile esse finitũ Probatur quia cũ
mobile non transit subito magnitudineʒ sed succes
siue sequitur ꝙ prima pars mobilis pri⁹ transit pri
mam partem magnitudinis q̃ scd̃am et secundam
q̃ tertiã et sic deinceps ergo cũ totum mobile tem
pore finito pertranseat primam partem magnitu-
dinis sequitur ꝙ ipsius mobilis non possũt esse p-
tes infinite et per cõsequẽs neqʒ mobile potest es-
se infinitum Si enim partes mobilis essent infinite
non possent transire primam partẽ magnitudinis
tempore finito quia cum illam transeũt ab eadem
transeuntur Modo magnitudo infinita tẽpore fi-
nito transiri non potest. Sic ergo tempore et ma-
gnitudine finitis necesse est mobile finitũ esse. Et
eodẽmodo p̃baretur sua conuersa scʒ ꝙ mobili exi-
stente finito necesse est magnitudinem et tempus
esse finita. Nã hec ẽ vna regula ꝙ si vna magnitu-
do infra aliaʒ moueatur sic ꝙ alia quiescat eque ci
to seinuicẽ pertranseũt ille due magnitudines ita
ꝙ si magnitudo mota pertrãseat quiescentẽ in ali-
quo tempore in eodem tp̃e ab eadem pertransitur.
Si ergo mobile sit finitũ et magnitudo infinita po
natur ergo ipsum mobile quiescere ⁊ magnitudinẽ
moueri infra ipsum tunc fieret argumentum sicut
factũ est nũc. Item cum mobile pertrãseat aliquã
magnitudinem prima pars mobilis prius attingit
terminũ magnitudinis q̃ 2a et scd̃a q̃ 3a et sic dein
ceps ergo si totũ mobile pertingit ad terminũ ma-
gnitudinis tẽpore infinito sequitur ꝙ prima pars
mobilis prius pertingit ad eundem terminum tẽ-
pore finito et sic argueretur de scd̃a et 3a et sic dein
ceps Oportet ergo ꝙ totũ mobile pertingat ad ter
minũ magnitudĩs tẽpore finito et cum partes mo-
bilis sint finite vt supponit cõclusio que ponit mo-
bile esse finitum sequitur etiam ꝙ partes tp̃is qui-
bus omnes partes mobilis hmoi termini attingũt
erũt finite et per cõsequens tempus quo totũ mo-
bile pertingit ad terminũ erit finitũ. Sed si temp⁹
est finitum necesse est magnitudinẽ esse finitam si
ergo mobile est finitum necesse est magnitudinem
et tẽpus esse finita.

¶ Conclusio 3a Mobile siue finitum siue infinituʒ
tempore infinito moueri nõ põt. patet satis de mo
bili finito in ratione immediate facta. Sed de infi
nito patet quia nunq̃ cõpleret suum motũ Modo
quod impossibile est factum esse impossibile est fie
ri et sic ipossibile est mobile infinitum tempore in-
finito moueri.

¶ Conclusio 4a Tempore et mobili existentibus
finitis necesse est motum finituʒ esse Probatur qꝛ
magnitudo et motus consimiliter se habent ad es-
se finitum et infinitum quia q̃tum est spacium per
transitum tantum oportet esse motuʒ ideo dicit ari
stoteles ꝙ nichil differt motum aut magnitudineʒ
infinitam facere. sed magnitudo ad esse finitũ vel
infinitum cõsimiliter se habet ad tempus ⁊ mobile
vt probatũ est ergo etiã mot⁹ ꝯsimiliter se habebit.

¶ Contra hec arguitur et primo ꝙ ꝯtinuũ ꝯpona-
tur ex indiuisibilibus quia continuũ naturale com
ponitur ex minimis naturalibus vt dictum est. I.
phi. sed minimũ naturale non est diuisibile igitur.
Item minimũ pondus quod fortes non potest por
tare siue pondus equalis resistentie cũ actiuitate
fortis excedit indiuisibiliter omne pond⁹ quod for
tes põt portare siue quod est minoris resistentie q̃
fortes sit actiuitatis et similiter totum indiuisibili
ter est maius sua parte ergo per aliquod indiuisibi
le antecedẽs patet qꝛ nõ potest dari determinata
pars diuisibilis per quã totuʒ q̃libet partem exce-
dat. Nec certa proportio. Non enim in proportiõe
dupla excedit q̃libet partẽ quia in illa proportiõe
non excedit duas tertias. Forte dicis ꝙ etiã p nul
lum indiuisibile totũ est maius sua parte quia indi
uisibile additũ alteri nõ facit ipsum maius nec mi-
nus. Contra Si a linea auferatur punctũ tunc ipsa
non est finita et per consequens infinita quia per
nichil finitur et tamen per additionem puncti fini
nita ergo fit minor q̃ prius erat. Item in numeris
vnitas indiuisibilis addita alio numero facit nu-
merum maiorem.

¶ Secundo homo est cõtinuum et tamen compo
nitur ex indiuisibili quia componitur ex anima sua
que indiuisibilis est. Item in essentialiter ordina-
tis est dare primum simpliciter sed totum ⁊ partes
essentialiter ordinatur quis totius ad partes ẽ es-
sentialis dependentia ergo ẽ dabilis prima pars
simpliciter illa autem non potest diuidi.

¶ Tertio si quelibet pars continui esset diuisibi-
lis in infinitas partes proportionabiles sequere
tur ꝙ totum esset actu infinitum quia due partes
faciunt continuum alicuius q̃titatis et tres par-
tes faciunt continuum maioris q̃titatis et sic in in-
finitum. Item si puncta non sint linee sequitur ꝙ
deus poterit corrumpere duo puncta contiguoruʒ
et tunc queritur vel illa adhuc sunt contigua vel
nõ Si secundum ergo distant ab inuicem sed cõtra
illa non sunt mota ergo non distant sicut neqʒ pri⁹
Si primum ergo habent vltima simul quod est con
tra casum igitur ⁊c.

¶ Quarto arguitur ad idem puncta in linea sunt
immediata ergo possunt componere lineam ãtece
dẽs patet quia quando linea diuiditur tunc diui-
sio cadit super punctum ergo punctum diuiditur.
Alias non in qualibet linea esset punctũ extremũ
post diuisionẽ Forte dicis ꝙ in diuisione generãtur
duo. Contra primum erat ibi in potentia sed fru
stra est potentia que non potest reduci ad actum er
go per diuisionem primum punctum manet et eo-
demmodo arguitur de instantibus in tempore que
ponuntur esse infinita in potentia querendo quo-
modo illa potentia reducitur ad actum cum quod-
libet instans sit continuatiuum ergo nullum potest
esse in actu.

¶ Quinto arguitur ꝙ tempus componitur ex indi
uisibilibus quia est formaliter q̃titas discreta er-

go vt sic partes eius non cõtinuãtur. Item in magnitudie datur primũ punctũ quod primo erit pertransitum et non in tempore ergo in aliquo instanti et illud instans est imediatũ huic instanti ergo in tẽpore duo instantia sũt imediata. Item inter omnia instantia prime hore et omnia instãtia scďe hore nichil mediat ergo sunt imediata. Item hec propositio imediate post hoc erit vera scз aliquod istoꝝ est ergo aliqua singularis eius immediate post hoc erit vera et demonstro oĩa instãtia futura capio ergo illam singularẽ que imediate post hoc erit vera et sequitur ꝙ instans per eam demonstratum imediate post hoc erit. igitur.

¶ Ad primum dictũ ẽ in principio phi. Ad aliud negatur consequẽtia quia aliud est excedere ĩdiuisibili et aliud est excedere ꝑ indiuisibile.

¶ Ad scďm dicitur ꝙ nullũ continuũ ꝯponitur ex indiuisibilibus tanꝗ̃ ex partibus integralibꝰ. Ad aliud dicitur ꝙ partes continui non habent inter se ordinẽ essentialem. et ideo non oportet ꝙ detur prima simplr̃ Sed dices dabilis est prima pars ꝓportionabilis ergo dabilis est vltĩa que non est amplius diuisibilis negatur ꝯña propter eandẽ rationem nec etiã datur prima ꝓportionabilis simplr̃.

¶ Ad tertiũ negatur ꝯña qꝛ partes facientes maius continuũ non sunt eiusdeз ꝗ̃titatis. Ad aliud patuit primo phi. Sed an punctũ faciat duas lineas contiguas distare dicitur ꝙ non.

¶ Ad quartũ dr̃ ꝙ in eadem linea recta nunꝗ̃ pũcta sunt immediata nec oportet omnẽ potentiã reduci ad actum cõpletum.

¶ Ad quintum pз 4º phi. et si queratur si tempꝰ ꝓ formali esset ꝗ̃titas discreta quõ diceretur esse qꝛ successiua sunt per aliquid quod est continuatiuuз eorum de hoc ar. quinto Nec punctũ pertrãsitur ꝑ se et ideo non habet ꝓpriam mensuram. Ad aliud negatur consequentia.

AD tertium sic proceditur Videtur ꝙ aliquid possit moueri in instanti siue in ipso nunc quia quando res mouetur continue tunc in medio instanti non est verum dicere ꝙ incipit moueri ergo in illo instanti mouetur quia da oppositum scз ꝙ nõ mouetur in illo instanti et immediate post hoc mouebitur ergo in nullo instanti incipit moueri quod est contra casum in oppositum est phs.

¶ Respondeo dicendum ꝙ in omni continuo necesse est esse aliquẽ terminũ copulanteз partes eiꝰ ad inuicem sic se habentem ꝙ extra ipsum nichil sit partis precedentis Nec infra ipsum aliquid partis sequentis Ex quo sequitur, ꝙ necesse est hmoi terminũ ĩdiuisibilẽ esse vltra sequitur ꝙ necesse ẽ ipsum esse vnũ et eundem vtriusꝗ̃ partis Cum ergo tempus sit continuum cuius partes sunt preteritum et futurum necesse est preteriti ꝛ futuri esse vnũ talẽ terminũ qui dicatur nunc et sic necesse est nũc esse indiuisibile et si est indiuisibile oportet ꝙ sit vnum et idem preteriti et futuri et si est vnum ꝛ idem preteriti et futuri oportet ꝙ sit ĩdiuisibile ita ꝙ hec duo ad inuicẽ se consequantur.

¶ Conclusio prima idem est nunc ꝑteriti et futuri scз finis preteriti et initiũ futuri. Probatur quia si sit alterũ et alterũ vel sũt imediata vel mediata Non imediata qꝛ tunc continuũ ꝯponeretur ex indiuisibilibus Nec mediata qꝛ vel iter ea mediaret nunc vel tempus non nũc quia illa duo nunc non se haberent ꝯsequẽter cũ inter ea esset mediũ eiusdem generis et tamen se deberent habere ꝯñter sicut preteritum et futurũ quoꝝ sũt termini ꝯsequẽter se habent Nec mediat tẽpus qꝛ inter preteritũ et futurũ non intelligitur medium nisi ipsũ nunc. Si ergo mediaret tempus non esset aliud ꝗ̃ nunc et cum tẽpus sit diuisibile oporteret ipsum nunc esse diuisibile quod est impossibile ergo non potest esse alterũ et alterũ nunc preteriti et futuri

¶ Conclusio scďa Nunc est indiuisibile. pз qꝛ si diuideretur nũc eius diuisio esset in preteritũ ꝛ futurum. Sed preteritũ nõ amplius est et futuruз nondum est ergo tale nũc non esset totum simul existẽa quod est contra rationẽ ipsiꝰ nunc. Secundo si nũc esset diuisibile haberet ptea ad inuicẽ ꝯtinuatas per aliquid Vel ergo illud esset indiuisibile et habetur intentũ quia non esset aliud ꝗ̃ nũc Si esset diuisibile argueretur vt prius et sic esset processus in infinitum nisi primũ continuã a partes continui esset indiuisibile.

¶ Conclusio 3ª impossibile est in nũc aliquid moueri Probatur qꝛ in omni eo in quo cõtingit aliqd moueri cõtingit aliquid velocius et aliquid tardiꝰ moueri. Sit ergo ipsũ nũc. i. in quo aliquid velociꝰ motum transeat magnitudinẽ a b. et detur aliquid tardius motum sequitur ꝙ non trãsibit in illo nũc nisi partem illius magnitudinis per diffinitionem tardioris et sit illa pars a g. tũc arguitur sic tardiꝰ motum trãsit a g. in nunc ergo velocius transit a g. in minori mensura ꝗ̃ ipsum nunc per diffinitioneз velocioris quare oportebit ipsum nũc esse diuisibile si in ipso fiat motꝰ quod improbatũ est igit̃. ꝛc.

¶ Quarta conclusio impossibile est in nunc aliqd quiescere Probatur nam quies est priuatio motus sed motus non fit in instanti ergo neꝗ̃ aliquid qescit in instanti Secundo sic probatur quia illud qescere dicimus quod secundũ suas partes et secundum se similiter se habet nunc et priꝰ. Sed in ipso nunc non est dare prius et posteriꝰ ergo impossibile est in nunc aliquid quiescere.

¶ Conclusio quinta necesse est omne mutatum esse quando mutatum est esse in termino ad quem Pro probatione huius conclusionis supponit philosophus ꝙ mutari et distare siue deficere idẽ sunt subiecto et similiter mutatum esse et defecisse differunt tantum ratione quia mutari dicitur per respectum ad terminum ad quem sed distare dicitur ꝑ respectum ad terminũ a quo Probatur ergo cõclusio qꝛ sicut est in mutatione scďm cõtradictionẽ ita est in aliis mutationibus scďi mutatione, secundũ cõtradictionẽ quia termini sunt imediati cũ sint cõtradictorij defecisse ab vno termino est esse in alio cum ergo mutatũ esse sit idem ꝙ defecisse a termino a quo sequitur ꝙ mutatũ esse est esse in termino ad quem ꝛ per cõsequens ita est in aliis mutationibus. Item cũ aliquid mutatũ est vel est in termino

a quo vel in termino ad quem vel ī aliquo intermedio non in termino a quo quia mutatū esse est defecisse a termino a quo nec intermedio qꝛ in eo mutatur ad terminū ad quem Sed impossibile est aliqd simul mutari et mutatum esse ergo ipsum mutatuꝫ est in termino ad quem. Ex hac ꝯclusione sequitur primo ꝙ omne fctm̄ est et ꝙ corruptū est non est pꝫ quia terminus ad quem factionis est esse et corruptionis est non esse. Sequitur scd̄o ꝙ mutatū esse presupponit mutari sicut terminus id cuius est terminus. Tertio sequitur ꝙ sicut in motu est duplex terminus ad quem scꝫ vltimus simplr̄ quo habito cessat motus et propinqu⁹ qui non est vltimus simpliciter sed solum respectu ptis p̄cedentis ita etiā est duplex mutatū esse scꝫ perfectū ⁊ impfectū imperfectū est in aliquo intermedio inter terminū a quo primū et terminū ad quē simplr̄. Mutatuꝫ esse perfectum est in termīo ad quē simplr̄ Et sicut sūt infinite partes proportionabiles in motu ita etiā sunt infinita mutata esse.

¶ Conclusio sexta Mutatum esse est in indiuisibili temporis patet quia si nō sit ita detur tempus diuisibile in quo aliquid mutatum est et sit a.c. cuius vna pars sit a.b. et alia. b.c. aut ergo id quod mutatum est in tempore a.c. mutatū est in qualibet parte eius aut in neutra vel in vna mutatur et in alia mutatū est. Si primū sequitur ꝙ mutatum est pri⁹ in vna parte ꝙ̄ in toto ergo totū temp⁹ non erat in quo mutatum est Nec tertiū qꝛ tunc non esset mutatum in toto tempore primo sed ratione vnius ptis Si dicatur ꝙ in neutra sequitur ꝙ nec in toto ⁊ ita impossibile est illud in quo aliquid primo mutatum est esse tempus diuisibile ⁊ per ꝯn̄s oportet ꝙ sit indiuisibile tēporis quod non est tempus sed temporis terminus sicut mutatū esse non est motus sꝫ terminus eius. Ex hac conclusione sequitur ꝙ omne ꝙ factum est vel corruptum factum est vel corruptum est in indiuisibili temporis.

¶ Conclusio septima ī motu dabile est primū mutatum esse cōpletū. Probatur qꝛ omnis motus est finitus ergo in omni motu dabilis est terminus cōpletus et vltimus simpliciter sed talis termin⁹ est mutatum esse completum ergo. ⁊c.

¶ Conclusio octaua diuidendo motū in ptes eiusdem q̄titatis in motu dabile est primū mutatuꝫ esse incompletū patet qꝛ primū mutatum esse incompletum est terminus prime ptis motus sed hoc modo diuidendo motū dabilis est prima pars mot⁹ ergo et primū mutatum esse incōpletum.

¶ Conclusio nona diuidēdo motū in partes, eiusdem proportionis nō est in eo dabile primum mutatum esse impfectum Probat phūs hāc conclusionem ex pte tēporis sic quia detur primum mutatuꝫ esse et detur tempus in quo est tale primum mutatum esse vel tale tempus est diuisibile vel indiuisibile nō indiuisibile quia oportebit illud indiuisibile esse imediatū indiuisibili temporis in quo mobile incepit mutari ī quo scꝫ adhuc erat mobile in termino a quo et sic indiuisibilia erunt imediata in tēpore quod reprobatum est. Si dicatur ꝙ sit diuisibile diuidatur in duas partes aut ergo in vtraqꝫ mutatū est aut in neutra vel in alia mutatur et in alia mutatum est Si in vtraqꝫ sequitur ꝙ mutatuꝫ esse in toto supponit mutatū esse in parte ergo nō erat datū primū mutatum esse Si in neutra sequitur ꝙ nec in toto mutatum est Si in vna muteť et in alia mutatū est sequitur ꝙ totū temp⁹ illud non est primum in quo mutatū est qꝛ solum mutatū est in eo rōne partis. Item si in vna pte sit mutatum cū omne mutari sit diuisibile sicut est motus ⁊ cuiuslibet partis motus sit mutatuꝫ esse sequitur ꝙ illud mutatū esse non erat primum. Scd̄o patet ex parte mobilis quia ex mobili non est dare primā partē que mutata sit .i. signū transiuit ergo nec prima pars mot⁹ antecedēs pꝫ quia si detur oppositū detur tpūs in quo sit mutata vna pars et cum tale tempus nō sit indiuisibile sequitur ꝙ in medio illius tēporis vna pars illius partis prius mutata est ꝙ̄ tota pars sit mutata in toto tēpore et cum illud tempus sit diuisibile in infinitum et similiter illa pars sequitur ꝙ in mobili non sit dabilis pars que sit primo mutata

¶ Conclusio decima ante oē mutari est mutatum esse probatur nā oē mutari ē diuisibile ergo ante omne mutari est mutatū esse secundū partem illi⁹ mutari et declaratur in litteris. Sit eni magnitudo k.l. super quā moueantur a. et b. eque velociter et simul incipiant moueri sꝫ a. quiescit ī medio illi⁹ magnitudinis b vero moueatur vsqꝫ ad finem ⁊ sit totum tpūs in quo b. mutatur vsqꝫ ad finem. d.c. qd̄ etiam diuidatur per mediū in l. tunc arguiť quādo a. venit ad medium magnitudinis date actu mutatum est cū ibi quiescat ergo cum b. simul īcipiat moueri et eque velociter moueatur quando ibi venit etiā ibi mutatū est et cū postea moueatur adhuc sequiť ꝙ mutatū esse ī illo pūcto precessit mutari supra aliam medietatē illius magnitudinis et cū prima medietas iterū sit diuisibilis in infinitum sequitur ꝙ ante omne mutari erit dabile aliquod mutatum esse respectu partis precedentis et cum non possit dari aliqua pꝫ magnitudinis qui detur alia prior propť diuisibilitatē eius in infinitū sequitur ꝙ non dabitur mutari qui ante ipsū sit aliquod mutatū esse. ¶ Aduertendū est Circa hanc cōclusionem ꝙ mutatum esse añ vltimū terminum motus non est in ipso motu nisi scd̄ꝫ potentiā sicut nec sūt puncta intermedia actu in linea nisi sit actu diuisa et qꝛ potentia nō cognoscitur nisi per actū ideo in presenti ratione philosophus notificat mutatū esse quod non est nisi in poten^a in motu p aliud mutatum esse quod est actu terminus mot⁹ sicut si ostēderetur aliquod punctum secundum potentiam eē in aliqua parte linee diuidendo lineā actu in illō punctum Secundo probatur conclusio ex parte tēporis quia quod mutatur primo in aliquo toto tempore mutatur in qualibet parte illius temporis ptes autem ī tempore diuidūtur ab inuicem per nūc ergo quod mutatur in aliqua parte temporis mutatum est in nunc terminā̄te illam partem et distinguente eam ab alia parte et data qualibet parte temporis ipsa est diuisibilis in infinitum ergo in q̄libet parte temporis sunt infinita nunc et per consequens sunt infinita mutata esse in motu quare

non potest dari primum mutatum esse.

¶ Conclusio vndecima. Ante oẽ mutatũ esse est mutari p3 quia omne mutari terminatur per mutatum esse cum mot⁹ z mutari idem sunt. Et si arguatur de gñatione et corruptione que non mẽsurantˀ tpe et sic nõ videtur q ante genitũ esse sit generari dicitur q generatio et corruptio si sumãtur scd̃m suas rões mẽsurantur instanti tpis et ita generari et genitũ esse simul sunt. Si tamen capiantur secundum esse quod habent in materia idest scd̃m alterationẽ sibi adiunctam sic tpe mensurãtur z hoc intelligit phũs cũ dicit omne quod genitum est pri⁹ generabatˀ et oẽ quod corrũpitur prius corrũpebatˀ

¶ Contra hec arˀ primo q motus fiat ĩ instanti qr aĩa rõnalis subito informat aliquaz partẽ materie de nouo et subito est in aliquo toto in quo prius nõ erat ergo mouetur in instanti Añs p3 in augmentatione vel in generatione que fiunt in instanti Nec potest dici q aĩa tunc moueatur per accidens quia stat q totum cõpositum non moueatur localiter qñ aĩa de nouo informat vnã totaz partẽ materie quã prius non informabat. Item veritas huius propõnis motus est/est in instãti ergo et ipse mot⁹ añs patet quia si non sit in aliquo instanti ergo 9tinue corrumpitˀ et suũ contradictorium in quolibet instanti erit verum.

¶ Secundo arˀ Motus sentitur in istanti ergo est in instanti. Añs patet qr sẽsatio fit in instanti et tenet cõsequentia qr sẽsus in actu et sẽsibile in actu sunt simul. Itẽ sortes mouetur in aliquo toto tempore ergo mouetur in quolibet istanti illius tẽporꝫ Tenet 9ña per phm̃. t. c. 31. et. T. C. 47. vbi dicit q si a. in toto c. quiescit sequitur q quiescat in quolibet quod est eius siue sit diuisibile siue indiuisibile. Item phũs primo phi. et. 8. dicit. non eni si pars tibile in infinitũ est quod alteratur propter hoc et alteratio. s3 velox fit. s3 velox scd̃m expõnem 9mẽtũ val3 sicut subito hoc est in istanti et non in tẽpore ergo motus fit in instanti. Et quasi obijcit cõtra se quia videtur repugnare illi quod dicitur. 6. sc3 añ omne moueri est mutatũ esse et ante oẽ mutatũ esse est moueri et respondet soluẽdo q illud intelligitur de motu inq̃ztũ 9tinuus z diuisibilis ẽ istud nũt intelligitur de motu q̃ztum ad gñationem et productionẽ ad actum. Itẽ ad istam intentionẽ videtˀ phũs premisisse quoddam exemplum de guttis qꝺ non est necesse si multe gutte aliquã ptẽ amoueãt de lapide penetrando lapidez q etiã quelibet gutta aliquid amoueat sic q pars amoueatˀ ante partẽ s3 aliqñ totum simul amouetur quẽadmodum multi trahunt nauẽ simul in eodem tempore Nullus tamen per se posset in multo tẽpore trahere eã ex q̃bus videtur innuere q sicut tota pars lapidis simul amouetur et non pars post partem ita etiam aliqñ fit in alteratiõe cõtingit eni aliquid totũ simul alterari et nõ dimidiũ prius. velut aquã simul totam coagulari et ex hoc videtur q motus localis fit in instanti quia post guttas pars lapidis tota simul z subito scd̃m phi. amouetur. Itẽ arˀ quia inter cõtradictoria non est mediũ igitur inter non esse forme inducende per motũ et esse ipsius non est medium

Non esse aũt ipsius fuit in vltimo instanti forme p̃cedentis igitur inter istud instans z illud quod mẽsurat esse forme succedentis non est mediuz sed nullũ esset ibi subito productũ seu in instanti esset medium ergo alteratio fit subito.

¶ Tertio arˀ sic scd̃m. s. t. in primo instanti ipsi⁹ substantie generatur noua q̃titas et noua accidentia ergo in illo instanti fit augmẽtatio z alteratio ergo nunc est mutatũ esse et tamẽ nullus motus p̃cessit ergo non ante omne mutatũ esse est moueri s3 forte simul sunt. Itẽ arguitur de generatione et illuminatione delectatione z volitione q̃ fiunt in istanti et in istis simul sũt fieri et factũ esse Nec est vꝫ quod prius dictũ est. s. qꝺ non cõtingit factum esse non contingit facere qr totũ motum celi contingit fieri scd̃m aristotelẽ tamẽ non contingit factũ esse

¶ Quarto arguitur scd̃m cõmentatorẽ nulla alteratio est motus cõtinu⁹ sed solus motus localis ergo non mensuratur tpe sed instanti. Item si angelus quiesceret celo cessante tunc sua quies non esset in tpe nec quies celi ergo esset i aliquo instanti

¶ Quinto descendat corpus planũ sup aquã planã donec eã tangat tunc aer qui erat in medio non prius relinquit punctũ mediũ q̃z alia sed simul expellitur ita q punctũ extremuz qꝺ semp fuit in medio nunc est i extremo sine successiõe alias ibi fuisset vacuũ qr in medio tunc nichil fuisset ergo mouetur in instanti. Item cause motus sunt in instanti alias in quolibet instanti desineret esse tũc sic mobile est in istanti ergo aliquid est mobile in istanti vel sic aliquid est ens naturale in istanti ergo tunc potest moueri. Item punctũ medium linee ptrãsit subito et non successiue ergo mot⁹ fit subito.

¶ Sexto minimus calor vt dixi primo phisicorum fit in instanti et nõ successiue et similiter quelibet generatio ex. 5° phisicorꝫ ergo augmẽtatio que est per verã gñationẽ partialẽ fit in instanti. Itẽ mobile dũ mouetur localiter est in loco equali sed nõ potest esse in loco equali nisi per instãs quia si per tẽpus esset in eodem loco sequeretur quod quiesceret. vt puta si per horã in qua mouetur esset in a. loco equali et primũ patet qr semp locus est equalis locato.

¶ Septimo agens naturale potest in instanti corrumpere formã ergo põt in istanti causare motum. Añs patet quia aĩa rõnalis producitˀ in istanti ergo forma in istanti corrũpitur Tenet 9ña qr nunq̃ in vna materia sunt due forme s3 in illo instanti in quo aĩa rõnalis creatur tunc est in aliqua materia quia creando infũditur ergo tota forma que prius erat in illa materia in instanti corrumpitur. Item Anima põt transmutari ad tristiciã in instanti ergo põt moueri in istanti. Añs p3 de aĩa dampnati quia in primo instanti in quo aĩa est dãpnata habz tristiciam et per cõsequẽs nolitionẽ qr tristicia est de his que nobis nolẽtibus accidũt. Et per hec argumẽta probatur q agens naturale possit agẽ in instanti qr alia res pmanẽs haberet vltimũ instãs sui esse scz grã supposito q sortes incipiat peccare in hora futura mortaliter tunc eius gratia nunc est et post hoc non erit.

¶ Octauo beatus habet quicquid vult sz volitio q̄ beatus vult moueri pōt esse in instanti ergo et motus localis quē vult habere. Itē beatus potest moueri extra celum et ibi nulla est resistentia ergo poterit moueri in instanti.

¶ Nono arguitur q̄ dabile sit primum mutatum esse incōpletū q2 sicut se habet punctū ad lineam ita mutatum esse ad motū sz in linea finita est dare primum punctū ante quod nichil est ipsi⁹ linee ergo in motu datur primū mutatū esse ante quod nullum est aliud nec aliquis motus. Item Omnis motus est finitus ergo habet duo extrema q̄ sunt duo mutata esse sicut linea terminat duob⁹ punctis ergo datur primū mutatū esse in motu quia alias tot⁹ motus petri a parte añ esset intermist⁹ et per ɔñs infinitus. Itē motus discretus angeli aliqñ cōponitur ex duobus mutatis tm̄ ergo datur ibi primuz Negat añs. s. t. in 1ᵒ dis. 17. q. 4. ar. 2ᵐ.

¶ Decimo arguitur q̄ nō ante omnē motum sit mutatum vel mutari quia ante totam primā medietatez motus nullus est alius forte dicis q̄ ymmo. scz medietas illius medietatis Contra sequeretur q̄ puer natus in primo mēse āni esset natus ante totum annū pz sic quia est natus ī primo sed primus mensis est ante annū eo mō quo medietas motus est ante motū ergo est natus ante annū. Itē totus motus celi est eternus ergo añ ipsum nullus fuit alius motus.

¶ Undecimo in alteratione datur primū mutari ꝛ mutatū esse ergo et in motu locali et ex hoc probaretur q̄ non oē q̄d mouet partī est in termino a quo et partim in termio ad quē quādo. s. subito mutat. Añs pz. quia minimus calor naturalis in calefactione producitur in instanti Si eni produceretur successiue sequeretur q̄ daretur minus minimo q2 prius esset sola medietas illius minimi caloris naturalis. Item in tp̄e datur primuz instans sz illud instans aliquid mēsurat scz mutatum esse ergo dat aliquod mutatū esse ante oēm motū.

¶ Duodecimo aliquid mouetur quod prius nō mouebatur ergo nō ante oēm motū est motus Añs pz de cadauere genito in naui que mouet tunc in p̄io instanti sui esse mouetur ad motū nauis et tamen ante non mouebatur quia non erat Similiter albedo subito producta in petro mouetur ad motuz petri et tamē antea non erat. Similiter si aliquid ponatur in spera ignis tūc mouebitur circulariter cū ipso igne et tamen ante non mouebatur circulariter

¶ Tertiodecimo in quiete datur primū ergo et in motu. Añs patet q2 in primo instanti non esse motus tunc est quies quia tunc mobile non mouetur. Forte dicis q̄ non est aptū natū moueri tunc ꝛ ideo non est in eo quies. Contra semp alterū contradictoriorum est verū sz priuatiue opposita includunt cōtradictoria ergo semp alterū dicitur de subiecto Item quādo faba proijcitur sursū cōtra lapidē molarem descendentē Tunc videtur quiescere soluz per instans vt patebit. 8. phi. q̄ autem ibi sit quies patet q2 inter motus cōtrarios semp est quies media. Item quiescibile est in instāti ergo q̄es vel motus est in instāti tenet cōsequentia q2 accidens est in eodē instāti tum suo subiecto. Item quicquid est est in instanti presēti sed motus est ergo est in instāti presēti.

¶ Quartodecimo ar contra phm̄ dicentez. T. C. 15. q̄ omne quod mouetur contingit velocius ꝛ tardius moueri qui a quod mouetur maxima velocitate non contingit velocius moueri q2 sic maximo esset maius in eodē genere quod est impossibile sed aliquod mobile mouetur maxima velocitate scz primum mobile vt pz in 4ᵒ huius et 8 ergo. Itez illud mobile quod non cōtingit magis et minus esse dispositum et quod mouetur a motore transmutabili non contingit velocius et tardius moueri q̄ enim aliquid velocius et tardius moueatur q̄ȝ prius hoc non est nisi quia ipsum mobile magis est dispositum ad ipsum motū q̄ȝ prius vel quia mouens est fortificatum plus q̄ȝ prius per aliquā transmutationem sz aliquod mobile est quod nunq̄ȝ est magis dispositum ad motum q̄ȝ prius scz celum et mouetur a motore intransmutabili nec per se nec per accidēs vt patet ex 8 huius ergo. Item declaratū est q̄ mot⁹ corporū naturaliū determinat⁹ ē i velocitate ꝛ tarditate ita q̄ aliquis motus est ita velox q̄ nullus potest esse eo velocior scz motus primi mobilis.

Ad ista dicendū est q̄ de natura alicuius rei possumus loqui dupliciter vel secundū rōnem cōmunez vel secundum q̄ ad propriam materiā applicatur et nichil prohibet aliquid quod non impedit ex rōne cōi rei impediri ex applicatione ad aliquā materiā determinatā sicut nō impeditur ex ratione forme solis esse plures soles sz ex hoc q̄ tota materia speciei sub vno sole cōtinetur. Et similiter dicēdū est q̄ ex cōmuni natura motus non prohibetur qui qualibet velocitate data possit alia maior velocitas inueniri Sed impeditur ex determinatis virtutibus mobilium aut mouentiū Modo aristoteles determinat scd'm cōmunem rationem motus nondum applicando motū ad determiata mouentia et mobilia. Sed cōtra istā solutionem itez arguitur.

¶ Quintodecimo Omne quod est impossibile mobili vt mobile est repugnat ei hec videtur satis manifesta sed omni mobili vt mobile est īpossibile est moueri motu velociori motu primo ergo omni mobili scd'm q̄ mobile repugnat moueri velociori motu primo Minor probatur Accipiatur aliquod mobile aut illi scd'm q̄ est mobile possibile est moueri motu velociori q̄ȝ sit motus prim⁹ aut non est ei possibile scd'm q̄ mobile. Si non est ei possibile scd'z q̄ mobile ergo est ei impossibile secundū q̄ mobile p regulam modaliū. Si est ei possibile rōne qua mobile. i. moueri motu velociori motu p̄io aut aliquādo mouebitur illo motu velociori aut non si nunq̄ȝ ergo illa potentia ociosa erit per totum temp⁹ eternum in tota natura mobilis vt mobile est quod videtur absurdum Si aliquando mouebitur motu velociori q̄ȝ sit motus primi mobilis hoc similiter est absurdum quia velocitas primi motus est p̄fectissima qua nunq̄ȝ erit p̄fectior. Et preterea quis motor faciet illā velocitatem. Itē illud est impossibile q̄d nunq̄ȝ est nec fuit nec erit sicut illud est necessariū quod semper fuit et est et erit vt habetur ex primo

celi et mundi sed hoc nunquam fuit nec est nec erit ꝙ aliquod mobile moueatur motu velociori motu primi mobilis ergo Secūdo oēꝗd nō repugnat mobili vt mobile est inest alicui mobili sicut omne quod non repugnat aiali vt aial inest alicui aiali si ergo moueri velocius primo mobili non repugnat mobili vt mobile est debet inesse alicui mobili hoc autē est fl̄m ergo. Item si propō aristotelis intelligeret ad sensū datum sequeretur ꝙ aristoteles nō sufficienter demonstraret intentū vult eni ibi ostendere ꝙ tēpus est diuisibile in infinitū sicut et magnitudo ita ꝙ quocūꝗ tēpore dato est dare aliquod tēpus minus et hoc sic in omni tēpore cōtingit aliqd moueri et omne quod mouetur cōtingit velociꝰ moueri ergo in quocūꝗ tēpore aliquid moueatur in illo ꝯtingit velocius moueri Velocius aūt in minori tēpore pertrāsit equale spaciū ergo quocunꝗ tēpore dato est aliquod tempus minus. Diceret eni aduersariꝰ sustinens aliquod tempus idiuisibile ꝙ in tēpore illo bene potest moueri aliquid sꝫ non est possibile ꝙ aliquid moueatur velocius illo mobili quod mouetur in tēpore illo qꝛ hoc repugnat mobili vt tale est licꝫ non repugnet ei vt mobile est nec potest poni aliquod mobile moueri velociꝰ illo mobili sicut nō repugnat homini vt aial est ꝙ sit hinnibilis et tamē non debet poni inesse ꝙ homo sit hinnibilis scd̄m ꝙ est aial et sic videt ꝙ demonstratio aristotelis nō valeret.

¶ Ad primū negatur ꝯña et magis patebit loquēdo de angelis. Ad aliud dicūt multi ꝙ in instāti est motus tamen motus non est in istanti qꝛ non mensuratur per instans alij aūt vtūtur opposito modo loquendi.

¶ Ad secundū dicunt quidā ꝙ motus est in instāti scd̄m ꝙ diuiditur ad diuisionē subiecti non aūt secundum ꝙ diuiditur diuisione tēporis. Ad aliud dicit. San. Tho. hic lec. 7. ꝙ non sequitur si aliquid quiescit in toto tempore ꝙ quiescat in vltimo eius indiuisibili Sed aristoteles hoc ꝯcludit hic ex hoc quod ponitur ab aduersario Alias viderētur ꝯtraria simul eē in eodē vt si petrus ꝑ totā horā preteritā sit albus et per totā horam futurā sit niger tūc si predicta cōsequētia valeret in instanti medio simul esset albus et niger et ideo bene dicit phūs in 8. phi. ꝙ si aliquid sit albū in toto tēpore ꝑcise tunc in quolibet instanti erit albū ꝑter q̄ꝫ in vltimo. Ad aliud dicit. S. T. hic lec. 5. ꝙ contigit simul alterari et 8. phi. lec. 5. videtur ꝙ motus augmētationis non sit continuus Nec diuiditur ad diuisionē tp̄is et ita videtur dicendū de alteratione. Et si dicatur prius dictum est ꝙ motus et tempus similiter diuidūtur dicit. San. Tho. ꝙ hoc intelligitur de motu in cōmuni non applicādo ad determinata mobilia Sed cōtra tunc ad qualitatē non esset per se motꝰ quia qualitas potest aquiri sine motu per solā mutationem. Item mobile dū mouetur parti est in termino a quo et parti est in termino ad quē scd̄ꝫ phm̄ hic et ex diffinitione motus ergo qualitas non producitur indiuisibiliť sine subito. Forte dicis ꝙ primus calor dicitur acquiri successiue propter dispositionē preuiā sꝫ tunc queritur quid est illa dispositio preuia vel est qualitas prima vel secūda. Item si illa successiua dispō preuia sufficeret ad hoc ꝙ ad qualitatem esset per se motus sequeretur ꝙ ad subām esset per se motus. Itē si vnus gradus caloris potest acquiri subito ergo et omnes simul quod est contra experientiā et patet ꝯña quia oēs sūt eiusdem rationis. Ad hec dicetur 8 phi. determinādo an solus motus localis sit cōtinuus. Et quidam dicunt ꝙ ꝯmen. in hac materia sibi ipsi cōtradicit vel ꝙ solus motus localis est ꝯtinuꝰ cōtinuitate ꝓpetuitatis Alij aūt motꝰ pñt eē ꝯtinui ꝯtinuitate ꝑtis tēporis. Alij dicūt ꝙ aliq̄ alteratio licꝫ ad minimū naturale est in istanti residuū aūt in tempore ꝛ per hoc patet ad alia. Ad aliud de ꝯtradictorijs dicunt quidam ꝙ illa sunt cōtradictoria que sunt accepta pro eodē tēpore vt patet per diffinitionē cōtradictionis positaꝫ pꝛio elen. et ideo nō esse caloris vt precessit in vltimo in instanti mutationis ꝛ esse caloris susceptū in alio non sūt cōtradictoria. Cōtra ꝯtrarium succedens contrario est ei vere contrariū sed in contrarijs includitur cōtradictio. Item alique mutatiōes sūt inter ꝯtradictoria. Et manifestum est ꝙ illa non sunt simul ergo ad cōtradictionem sufficiunt diuersa instantia vel tempora. Dicendum ergo ꝙ si calor nunc nō sit ꝛ imediate post hoc erit tunc in nullo instanti primo erit sicut nullū est instans imediate post istud futurū Sed contra vel illud quod est imediatuꝫ huic instanti est diuisibile vel indiuisibile Dicendū ꝙ huic instanti imediate succedit tēpus non aūt instans Sed contra tempꝰ non est in actu nisi per ipsū. Dicatur sicut in 4 phi.

¶ Ad tertiuꝫ patet ex dictis Sed dices si ab aliq̄ agente illuminatio potest fieri in instanti ergo ab agente maioris virtutis potest fieri in breuiori mēsura q̄ꝫ in instanti Negatur cōsequētia Sed bene in eodem instanti agēs maioris virtutis poterit ꝑducere maius lumē Et ita dicatur de visiōe que fit in instanti. Ad aliud dicitur ꝙ in motu recto nō cōtingit fieri nisi id quod contingit factū esse.

¶ Ad quartum patet ex dictis. ¶ Et ad quintuꝫ dicetur secundo de aīa. Ad aliud negatur ꝯña Sꝫ bene sequitur ꝙ tunc incipit motus Nec punctum pertransitur per se.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ aliquis calor fit subito Sꝫ hoc non est per motum proprie dictū. Sed contra sequeretur ꝙ agens naturale esset infinite virtutis quia producere aliquem calorē in certo tēpore est certe virtutis Et producere i minori tēpore est maioris virtutis ergo producere in instanti est infinite virtutis et eodēmodo arḡ. ꝙ producere volitionem in instanti non obstante difficultate et contrarietate proueniente ab apppetitu sēsitiuo sit infinite virtutis. Item si calor subito produceretur ergo etiā motus localis in vacuo posset subito et in instanti produci. Negatur consequētia quia ista subita productio prouenit ex hoc ꝙ minor calor non potest per se stare. Quidam tamen propter hec dicunt intellectiones et visiones fieri i tēpore quia ponatur ꝙ in hoc instanti producať visio primo sequitur ꝙ si visibile iciperet recedere a visu visio haret vltimū instans sui esse Forte dicis ꝙ non qꝛ vi-

sibile adhuc sufficit causare aliq̃ʒ visionez licet ma
gis remissam Sʒ contra ergo visio precedens nõ
fuit prima qꝛ quando visibile approximabatur tūc
quacunq̃ʒ specie data pri⁹ produxit aliquaʒ magis
remissã quia propter elongationẽ erat minoris vir
tutis ergo remissius imutabat sensũ. Sed istud vi
detur esse cõtra phm̃ vt dicetur scđo de aĩa sed an
mutatio de contrario in cõtrarium sit in instanti vi
detur ꝙ non qꝛ inter contraria mediata est mot⁹ er
go mutatio de vno in aliud est per motum sʒ contra
de minima albedo intensiue semp fit in istanti Itẽ
inter contraria est mediũ queritur ergo de illo me-
dio an est mediatũ vel imediatum si primũ cuʒ non
proceditur i finitũ seqtur ꝙ est deuenire ad imedia
tum et tunc queritur an mutatio ab illo in aliud sit
in istanti si sic sequitur ꝙ aliqua alteratio est in instã
ti qđ concedo sed dubiũ ẽ an oportet semp transire
mediũ colorẽ sd transendũ ad albedinẽ videtur ꝙ
sic ex diffinitione medij 5° phi. Medium est qđ mu
tans primo attigit Cõtra prodig⁹ fit suatus absq̃ʒ
hoc ꝙ sit liberalis. san. tho. de veri. q.

¶ Ad septimũ cõcedo agẽs naturale posse corrũ-
pere et agere in instãti. Sed contra Actiones aĩe
mensurantur tempore per accidens vt dicit S. T.
in. i. propter corp⁹ quod tpĩ subijcitur ergo omnes
actiones rerum corruptibiliuʒ mẽsurantur tẽpore
Negatur cõsequentia quia in aliquib⁹ actionibus
aĩe est successio que tẽpore mensuratur Holcot. et
Monachus nitũtur soluẽ argumenta pbãtia agẽs
naturale posse agere in instanti.

¶ Ad 8ᵐ dicitur ꝙ brũs habet illud quod vult p
tẽpore pro quo vult Ad aliud patuit 4° phi. Et si q̃
ratur an motus angeli extra celũ debeat dici mot⁹
localis cum nullo⁹ sit in loco. Quidam dicunt ꝙ sic
sed non esset motus vniuocus cũ aliis quidã que-
runt an motus lapidis a deo extra celũ esset in tẽ-
pore nostro dicitur ꝙ iste questiones non sunt phi-
sice sed preter naturam.

¶ Ad nonũ dicunt quidã ꝙ datur termin⁹ ꝛ inicitũ
sed illud licet sit indiuisibile tamẽ non vocatur mu
tatum esse sed cõtra ex hoc ꝙ sortes imediate post
hoc mouebitur nichil reale nunc causatur in ipso.
Item phi. dicit hic ꝙ datur primum in quo mobile
mutatum est et illud est indiuisibile Dicendũ ꝙ da
tur primũ eo mõ quo declaratũ est i cõclusione. De
inde dicitur ꝙ motus terminatur extrĩsece a parte
ante. Sed arguit datur prima quies ergo et primũ
mutatũ Añs patet quia in quiete non sũt partes ꝛ
in primo instanti in quo res est i loco naturali in il-
lo quiescit in suo loco naturali dicendum ꝙ hoc est
falsum. Sed dices augeatur motus continue tunc
queritur an gradus motus vt octo sit per instãs an
per tempus si primum ergo etiã quies potest esse p
instans si secunduʒ contra per nullum tempus est
sub illo gradu dicendum. secundum aliquos ꝙ gra
dus motus localis difformis est ipsũ mutatũ quod
est in instanti. Alij negant omnes gradus Sed q̃-
ritur si motus petri in ista hora augeat vsq̃ʒ ad octo
quando erit iste gradus vt octo vel in instanti ter-
minatiuo et hoc non quia tunc nõ mouebitur. Nec
ante quia iste motus non terminabitur ante hoc in
stans. Potest dici ꝙ iste motus terminatur extrĩ-
sece ad gradum vt octo Nec oportet omnẽ motum
haberet terminũ intrinsecum vt patet de alteratio
ne quando ex aere fit ignis qꝛ fit resolutio vsq̃ʒ ad
nudã materiã et ideo precedens alteratio nõ ter
minatur intrinsece qꝛ subiectũ in fine non est et sic
non omne mobile in termino motus quiescit

¶ Ad decimũ dicitur ꝙ ante oẽm motum est mot⁹
ad istum sensum ꝙ in quolibet motu sunt plures p-
tes quarum vna est ante aliam vel dicitur ꝙ medie
tas hore dicit esse ante totã horã termiatiue idest
terminatur ante q̃ʒ tota hora terminetur.

¶ Ad vndecimũ satis patet ex dictis vnde dico ꝙ
nunq̃ʒ motus scđm se totom continuus habet pri-
mum mutatum quia mutatum vocat termin⁹ alicu
ius motus. Sed queritur an generatio habet pri-
mum mutatum Videtur ꝙ sic quia generatio non
est motus proprie dictus vnde simul aliquid gene-
ratur et genitũ est Sed contra mutatum esse dicit
terminus motus Et forma q̃ generatur est diuisibi
lis ergo generatio non fit in instãti sed successiue
Negatur cõsequentia quia generatio non est diui
sibilis diuisibilitate tpĩs sʒ subiecti Ad aliud dicit
vt supra.

¶ Ad duodecimum potest dici ꝙ aliquid mouetur
per accidens quod prius non mouebatur quia pri⁹
non erat Alij dicunt ꝙ ista in principio non mouẽ-
tur sed incipiunt moueri.

¶ Ad tertiũdecimũ negat añs desñ dr ꝙ priuatiue
oppõita aliqđ addũt sup cõtradictoria. Et ideo nõ
opportet alterũ eorũ in esse. Ad aliud dr ꝙ ibi nõ
est quies proprie dicta vel vnũ instans supplet vi-
cẽ duorũ. Ad aliud negatur ꝯña Quidã dicit ꝙ mo
tus est in instãti p accidens scʒ ratione subiecti sʒ p
se est in tempore Ad aliud dicitur negãdo maiorẽ.

¶ Ad 14ᵐ dicit. San. Tho. hic lec. 3. Eo° vt dictũ
est in argumẽto vnde sicut dicim⁹ ꝙ nõ impeditur
ex ratione forme solis esse plures soles sed ex hoc
ꝙ tota materia speciei sub vno sole continetur ita
est de cõmuni natura mot⁹ ex qua non prohibetur
qui motus possit esse in infinitũ velocior Et tunc.

¶ Ad 15ᵐ negatur ꝙ repugnet ei ex cõmuni ratio
ne motus qꝛ maior velocitas non habet oppõnem
ad cõmunẽ rationẽ motus. Et si dicat hoc nõ suffi
cit ad inten°nem phi qꝛ aduersatius dicet ꝙ non
est dabilis velocior ꝑpt deffectũ potẽᵉ de h° alias

D quartũ sic ꝓcedit. Videtur ꝙ motus
non sit quia partes eius nõ sunt: ergo
motus nõ est patet ꝯsequẽtia quia effe
ctus nõ potest esse sine causa sua q̃tum
ad esse sed motus dependet a suis par
tibus tanq̃ʒ a suis causis quo ad esse ergo si partes
non sint nec motus erit añs patet ꝙ nõ sunt cause
quo ad fieri quia nõ efficiũt Sed contra est. phũs.

¶ Respondeo dicẽdũ ꝙ philosophus postq̃ʒ ostẽ-
dit de diuisione motus et ordine partium eius ꝯse
quenter agit de statu ꝛ quiete p q̃ sit prĩa cõclusio.

¶ Omne quod stat mouet pʒ. qꝛ stare dicit tendẽ-
tiam ad quietẽ sʒ impossibile est ꝙ aliqđ simul quie-
scat ꝛ tendat ad quietem ergo qđ stat mouetur. Et

hac cōclusione sequit φ oē quod stat: stat in tēpore pʒ. quia quod stat mouet sed oē mobile mouet in tēpore ergo vlterius sequit φ in statu nō est dare primū. quia status non est in indiuisibili tēporis sicut neqʒ motus sed omne tempus est diuisibile in infinitū τ in infinito nō est dare primū ergo in statu nō est dare primum.

¶ Secunda cōclusio In quiete nō est dare primū patet q2 oīs quies est in tēpore ergo. τc. aña patet sicut probatū est de motu: q2 motus τ quies opponunt. sʒ eadē est mēsura ɔtrariorū ergo Ex hijs pʒ differētia inter motū τ qetē q2 illud dr qescē qđ 2m se totū τ suas ptes similiter se habʒ nūc sicut pri⁹ sʒ ipossibile φ illđ quod mouet similr se hēat gº. τc.

¶ Conclusio. 3a. Mot⁹ ē patet q2 iudiciū sumēdū est a bene dispositis. Sed bene dispositi in sensib⁹ iudicant motū esse ergo motus est. Aduertendum tamē φ ista conclusio scđm philosophū nō indiget probatione sed presupponit in philosophia naturali vnde idē dicit φ licet aliqui hoc negauerit verbo non tamen mente

¶ Contra hanc cōclusionē arguit. sex rationib⁹ zenonis recitatis a philosopho quarum prima est talis. Si aliqd posset moueri de loco ad locū pri⁹ ptingeret ad mediū spacij qʒ ad tminū τ adhuc pri⁹ ad mediū medij qʒ ad mediū τ cū spaciū sit diuisibile in infinitū oporteret mobile infinitas partes pertransire sed hoc est impossibile ergo.

¶ Scđa ratio q̄ in textu dicit achiles Si possibile esset aliquid moueri de loco ad locū sequeret φ velocissime motuʒ nunqʒ attingeret tardissime motū aña est fkm τ patet ɔña q2 ponatur velocissime motum in principio alicuius spacij τ tardissime motū in medio et simul incipiant moueri Cum ergo velocissime motū non perueniat ad illud mediuʒ nisi in tempore vel ergo cum illuc peruenerit adhuc ibi erit tardissime motū vel in aliquo pūcto anteriori si sit adhuc ibi tuʒ adhuc prius esset sequitur φ quieuit et tamē ponebatur ipsa simul incepisse motū ergo Si sit in aliquo pūcto anteriori cū velocissime motum a medio ad illū punctū non veniet nisi in tpe argueretur vt prius et sic velocissime motū nunqʒ poterit cōiungi cū tardissime moto.

¶ Tertia ratio nichil mouetur dum est in aliquo loco sibi equali sʒ sagitta que maxime apparet moueri in quolibet nunc tpis est in loco sibi equali ergo non mouetur.

¶ Quarta ratio Si possibile esset aliquid moueri sequeretur φ tpūs duplum esset equale dimidio τ ecōtra cōsequēs est falsum ergo pʒ cōsequentia sumendo tres magnitudines equales vnā quiescentem que sit a.a.a. et duas cōtra se motas equali velocitate τ simul incipiāt moueri quarʒ vna sit. b.b.b et alia sit. c.c.c. τ ponatur pncipiū magnitudinis b supra pncipiū magnitudis a. τ pncipiū magnitudinis c. supra pncipiū magnitudis b. tūc arguit. Cū pncipiū magnitudis b. perueniet ad mediū magnitudinis a trāsibit totā magnitudinē c. et non trāsibit nisi mediū magnitudis a. sʒ magnitudo c. est dupla medio magnitudis a τ crescēte magnitudie crescit tēp⁹ supposita equali velocitate ergo tēpus in quo b. transit magnitudinē c. est duplū ad tēpus in quo transit mediū magnitudinis a. τ tamē in eodē tempore hec duo trāseūt ergo duplū ē equale dimidio.

¶ Quinta ratio Si esset possibile aliquid moueri ad aliquā formā puta de non albo ad albū cū id qđ mouetur cum mouetur sit in neutro terminorum sequeretur φ inter albū et non albū daretur mediuʒ et sic erit dare medium inter cōtradictoria quod est impossibile.

¶ Sexta ratio. illud non mouetur localiter quod semper est in eodem loco sed corpus circulare puta celum semper est in eodē loco ergo nō mouetur.

¶ Septimo arguitur Si motus esset hoc maxime esset q2 aliquod mutatū esse continuatiuū partiū ei⁹ est sed probo φ non quia sequeretur φ motus esset in instanti quia aliquod continuatiuū ptiū eius est in instanti ergo motus dicetur esse in instanti. Item si motus diceretur esse quia aliquod mutatum continuatiuū eius est sequeretur φ a proportiōe equalitatis fieret actio patet ɔña. Ponendo φ mediuʒ per quod lapis mouetur solum per istans terminatiuum hore sit equalis resistentie tum virtute motiua lapidis tunc patet φ iste lapis mouetur in prima hora et in scđa. q2 medium est minoris resisten ergo isti motus continuantur ita φ in instāti terminatiuo prime hore est aliqđ mutatū esse inciatiuū vnius et finia alterius ergo tūc motus dicetur esse

¶ Octauo non sūt ponēda instantia indiuisibilia in tēpore ergo nec mutata in motu. Aña pʒ q2 quero in quo est instans subiectiue vel in subiecto diuisibili vel indiuisibili. Si primum ergo est diuisibile saltem per accidens ideo enī albedo est diuisibilis quia est in subiecto diuisibili. Item si mutatum esset tunc aliquid simul generaretur τ corrūperetur q2 mutatum esse solum durat per instans in motu forte cōcedis cōtra. 5. phi. dictum est φ gñatio τ corruptio ɔtrariātur propter oppositos terminos sʒ qualitercunqʒ capiatur corruptio semp habet terminum oppositū termīo generationis. Itē quod indiuisibiliter corrūpitur corruptū est ergo si mutatum esse corrumpatur in instāti in quo est sequitur φ est et corruptum est.

¶ Nono arguitur ad idē Ponendo φ de⁹ creet angelum et eū imediate post hoc annichilet et celo quiescente. Tunc quero an eodem instanti numero mēsurabitur illa creatio. et annichilatio et tunc sequitur illud instans esse diuisibile q2 scđm vnā partē mensurat creationē Si vero sit aliud instans tunc sequitur φ instans sit imediatū instanti.

¶ Ad primū dr φ ibi sunt infinita in potētia in illis. ¶ Et ad scđm dicitur eodēmodo vñ phūs dicit φ illud supadditū de velocissime moto additur ad tragediā idest admirationē inducēdā Cōmuniter dicitur φ qlibet partē pportionabilez pertrāsibit tardū ante velox Non tamen vltimā medietatem veloēs partes collectiue

¶ Ad tertiū dicitur φ mobile in quolibʒ nūc est in loco sibi equali quia in nunc non est motus.

¶ Ad quartum negatur sequela Nec opʒ φ trānsiens duplicē magnitudinē habeat duplex temp⁹ quando nō sunt paria. Sʒ vnū mouet ɔtra reliquū

¶ Ad quartū negatur seq̄la Nec ꝓbat ꝙ trāsiēs duplicē magnitudinē hēat duplex tp̄s qm̄ cetera non sunt paria Sz vnū mouet̄ ꝯtra reliquū. ¶ Ad 5m dr ꝙ mobile dū mouet̄ scd̄z se totū est i neutro terioꝝ ꝯplete sz aliq̄d habet de terio a quo et aliq̄d de termino ad quē Sz q̄ritur ex quo caliditas et frigiditas sūt ꝯtraria imediata an inter ea possit esse medium vel motus. de hoc ar. sequente. ¶ Et ad 6m dictū est 4o phi. ¶ Ad 7m sunt tres modi dicendi Quidam dicūt motū esse in aliquo magno tp̄e ꝛ in illo magno tēpore dicūt ptes eius esse et similiter motū Vn̄ possum9 pti tp̄e p̄nti vna hora vel āno Sz ꝯtra sic loquēdo diceret̄ ꝙ p̄ria dies ān̄i est q̄ tamē est pterita. Itē motus iste incipit esse g° imediate post hoc erit ergo ad hoc ꝙ iste motus sit nō req̄rit̄ determiatū tp̄us Alij dicūt ꝙ mot9 est qn̄ ꝯtinuatiuum ptium ei9 est vt dictū est 3o phi. Sed cōtra seq̄retur ꝙ sortes ptransiuisset istā leucā supposito ꝙ adhoc sit sup scd̄am medietatem q2 sua de p̄nti fuit vera scz sortes ptrāsit Falsitas ꝯn̄tis pz q2 ista leuca nō fuit ptransita a sorte dr̄ ꝙ alit̄ dz poni in esse vt dictū est in S ū Alij dicūt ꝙ nunq̄ȝ mot9 est sed bn̄ fuit vel erit. ¶ Ad 8m dr̄ ꝙ accn̄s indiuisibile ē in aliq̄ diuisibili. vt patet de pūctis. Sz tunc q̄ritur an in ꝯtinuo duo pūcta sūt imediata ꝛ similiter duo instantia in tp̄e dr̄ ꝙ non Cōtra inter primū pūctū et oīa alia collectiue nichil mediat ergo oīa collectiue sunt imediata ergo hec est vera pūcta in cōtinuo sūt imediata primum pz q2 nulla linea pōt mediare inter primū punctū ꝛ oīa alia Itē oīa per nichil distant a primo. Itē in successiuis ar̄ esse sortz et non eē sortis sūt imediata fz esse sortis et esse instantis ꝯuertunt̄ sic ꝙ qn̄ vnū est aliud est g° instās esse sortis et instans nō eē sortis q̄ desinit esse sūt imediata Itē hec aliud instās ab isto est imediate an̄ hoc erat vera ergo hēbat singularē verā alias indefinita esset ꝓa tn̄ q̄libet singularis eēt fals Itē imediate an̄ hoc fuit instās signet̄ illud ēt cū signo ꝯfusiuo et vocet̄ a istās tūc seq̄t̄ ꝙ a instās imediate an̄ h° fuit Itē imediate fuit istans g° sine medio an̄ hoc fuit aliud istās vide 4o phi. et burleū i sexto

Ad quitum sic ꝓcedit̄ videt̄ ꝙ imptibile seu angel9 possit moueri Et ar̄ sic. quia motis nobis mouent̄ ea q̄ in nobis sūt sz pūcta q̄ sūt indiuisibilia sūt in nobis ergo mouent̄. Forte dicis ꝙ mouent̄ p accn̄s et nō de p se Propterea ar̄ sic qn̄ aīa separat̄ a corpore mouet̄ p se q2 non rōne alterius moti. ergo ꝛc. Sed contra est pbūs.

¶ Ad 1m dico dicendū ꝙ aliq̄d dr̄ indiuisibile dupliciter vno° scd̄m essētiā Alio° scd̄m entitatē et isto modo capitur hic idiuisibile Mobile etiā dupl'r dr̄ vno° p se Alio mō p accn̄s et hoc adhuc dupl'r q2 aliq̄d mouetur p accidēs quod tn̄ natū est moueri p se aliud vero quod non est natū moueri per se.

¶ Cōclusio prima indiuisibile scd̄m quantitatem per se moueri nō pōt Probat̄ Si possit moueri tūc moueat̄ ex a. in b. vel ergo cū mouet̄ est totū i a. vel totū in b. vel hz ptem in a. ꝛ partē in b. Nō pōt dici 3m q2 tūc indiuisibile esset diuisibile Nec scd̄z q2 dū mobile secundum se totū est in termio ad quē non plus mouetur sed motum est Nec primum quia duz aliquid secundum se totum est in termino a quo nō dum mouetur sed quiescit ergo. Secūdo sic impossibile est in motu locali mobile trāsire spacium maius se qui transeat equale sibi vel minus Sed indiuisibile non potest transire minus se ergo si moueatur localiter trāsibit prius equale sibi sed si moueatur per aliquem totam lineam motus erit equalis linee quia numerabit et mensurabit totam lineam per puncta indiuisibilia ꝛ per ꝯsequens linea erit composita ex punctis quod est falsum ergo.

¶ Sed circa hanc conclusionem dubitat̄ an de mutabili scd̄m q̄ȝlibet mutationem intelligatur. Pro quo sciendum est ꝙ mutationes sunt in duplici differentia Quedam enim sunt ad formam vt ad substantiā q̄ȝtitatem et qualitatem Alie sūt mutationes ad vbi et sic differunt q2 omnis mutatio ad formam est inter certos terminos secundum naturaz Et iō inter ꝯtradictoria aut ꝯtrariis simpliciter. sz in motu locali nō sic oīmode sz qn̄q̄ȝ ꝛ i q̄busdā est maxima distātia scd̄z naturā vt in motib9 natalib9 grauium et leuium vbi reperitur contrarietas simpliciter. sed in motibus voluntarijs et violentis non reperitur maxima distantia simpliciter inter terminos illorum motuum sz solum secundum quid scz secundū voluntatē vel maiorem potentiā mouētis

¶ Tunc respondēdum ē ad dubiū primo secundū opinionē alexandri dicentis ꝙ nulla mutatio est indiuisibilis aut i non tēpore sed quia hoc est contra cōmune dictū aristotelis ꝛ alioꝝ ꝑipatheticoꝝ vt pz de illuminatione recitāda ē opinio temistij dicentis ꝙ si sit aliqua mutatio i nō tēpore tamē hec nos latet modo aristoteles solū loq̄tur de eo quod manifestum est. Tertia opinio ē auēpeche. dicentis ꝙ hic phl's non itendit de diuisione mutabilis secūdū partes q̄ȝtitatiuas sz de diuisiōe qua diuidit̄ subiectū i accidētia ꝯtraria quoꝝ vnū i alterū mutat̄ sicut aqua de frigido i calidū. Quarta ē responsio auerrois ꝙ ille mutationes que sūt i nō tēpore sunt t'mini quorūdā motuū diuisibilium. Accidit ergo aliquid trāsmutari i nō tēpore inq̄ȝtū scz quilibz motus t'minat̄ in istāti et q2 illud quod ē p accidēs ꝑtermittit̄ in demōstrationib9 ideo aristoteles in hac demōstratione vtit̄ ac si oīs mutatio sit diuisibilis ꝛ in tēpore Sed oēs iste opiniones sūt ꝯtra opinionē sācti thome sz āteq̄ȝ ponat̄ opinio eius sciendum est ꝙ causa dubitationis hec est quia si dicat̄ ꝙ ratio itelligit̄ secūdum q̄ȝlibet mutationē falsa ē q2 q̄dā sūt mutationes idiuisibiles iter quaꝝ extrema nō cadit mediū vt sūt generatio ꝛ corruptio. Si dicat̄ de aliq̄bus itelligit̄ ꝛ de aliq̄bus nō ratio particularis ē ꝛ ideo nō ꝯcludit. Sz ad hoc respōdetur secūdū btm̄. T. ꝙ ista obiectio auerrois nō ē ad ꝓpositū. non enim aristoteles in sus demōstratione vtitur ac si oīs mutatio sit diuisibilis ꝛ in tēpore cū magis e ꝯuerso ex diuisione mobilis ꝓcedat ad diuisionē mutationis. Et sicut ipse post dicit diuisibilitas p prius ē in mobili q̄ȝ in motu vel mutatione sed vtitur principijs per se notis que necesse est cōcedere i q̄libet mutatione scilicet ꝙ illud quod mutat̄ qn̄ est secūdum totū et partes in termino a quo

nõdum mutatur scdm illã mutationem et quando est in termino ad quē non plus mutatur sed mutatum est et quod non põt esse in vtroq3 totum sed sicut expositum est in qualibet mutatione quod mutatur partim est in vno termino et ptim in alio. Sz hoc diuersimode inuenitur in diuersis mutationibus Nam in illis mutationib⁹ inter quarum extrema est aliquod mediũ ꝯtingit ꝙ id quod mutat̃ duz mutatur parti sit in vno extremo et partim in alio secundum ipsa extrema in illis vero inter quorum terminos non est aliud mediũ id quod mutatur nõ est scdm diuersas partes suas i diuersis extremis. scdm diuersa extrema sed secundũ aliquid adiunctum Sicut cuz materia mutatur de priuatione ad formã ignis dum est in ipso mutari est quidem sub priuatione secũdũ seipsã sed partim est sub forma ignis nõ scdm seipsã sed scdm aliquid ei adiũctum scz secundum dispositionez propriã ignis quã partim recipit anteq̃ formam ignis habeat vnde infra ꝓbat aristoteles ꝙ etiã generatio et corruptio sunt diuisibiles quia quod generatur prius generabatur et quod corrũpitur prius corrumpebatur et forte hoc⁹ intellexit alexander ꝙ omnis transmutatio est diuisibilis scz vel secũdum seipsam vel secundum motum ei adiunctũ Sic etiã intellexit temistius ꝙ aristoteles assumpsit id quod erat manifestum et pretermisit quod est latens quia nondum erat locus tractandi de diuisibilitate vel indiuisibilitate motuũ sed reseruatur in posterum in omnibus tamē vel diuisibilibus vel indiuisibilibus seruatur ꝙ aristoteles hic dicit quia que dicũtur indiuisibiles mutationes sunt quodãmodo diuisibiles scz per ea que eis adiungũtur et hoc est quod Auerrois dicere voluit ꝙ hoc est per accidens Aliquas mutationes esse in non tēpore.

❡ Secũdo hic dubitatur an hec diuisio secundum quã diuiditur mutabile ptim esse in termino a quo et parti in termino ad quē sit accipienda secundũ partes integrales mobilis aut scdm partes terminorũ motus non enĩ videt̃ verũ esse in motu alterationis ꝙ id quod alteratur ptim sit in vno termino et parti in altero secundũ ptes mobilis dum alteratur non enĩ sic procedit motus alterationis ꝙ prius vna pars alteretur et postea altera sed totũ prius est minus calidum et postea magis calidũ vñ etiã aristoteles in libro de sensu et sensato. dicit ꝙ non similiter se habet in alteratione sicut in latiõe lationes nãq3 rõnabiliter in medio pri⁹ attingunt quecunq3 vero alterãtur non adhuc Silr̃ter contigit enĩ simul totũ alterari et non dimidiũ prius velut aquã omnē simul coagulari. Est aũt ad hoc dicēdum ꝙ aristoteles i hoc sexto libro agit de motu secundum q⁹ est continuus ꝯtinuitas aũt primo et ꝑ se et proprie inuenitur in motu locali tm̃ qui soluz potest esse cõtinu⁹ et regularis vt ostendet̃ in octauo. Et ideo determiãtiones in hoc libro posite pertinent quidē ad motũ localē perfecte ad alios aũt motus non totaliter sed scdm ꝙ aliquid continuitatis et regularitatis participãt. Et ideo dicendũ est ꝙ mobile secundum locũ sēper prius subintrat locum in quem tēdit secundũ partem q̃ scdm totũ in alteratione aũt aliquo⁹ sic et aliquo⁹ nõ sic Manifestum est enĩ ꝙ omnis alteratio fit per virtutem agentis quod alterat cui⁹ virtus q̃to fuerit maior tanto maius corpus alterare potest Quia igitur alterãs est finite virtutis vsq3 ad determinatã q̃titatem corpus alterabile subditur eius virtuti et simul recipit impressionē agentis Unde simul alteratur totum et non pars post partem Et illud alteratum iterũ alterat aliquid aliud sibi ꝯiunctum est tamen minoris efficacie in agendo et sic inde quousq3 deficiat virtus alteratiua sicut ignis calefacit vnam ptem aeris statim et illa calefacta calefacit aliam z sic pars post partem alteratur vnde et aristoteles i libro de sensu et sensato subiungit Attamē simultum fuerit quod calefit aut coagulatur habitum ab habito patitur primum autē ab ipso faciēte transmutati necesse est et simul alterari et subito.

Uerũtamen et in hoc ipso quod simul alteratur est quãdam successionē ꝯsiderare quia cum alteratio fiat per cõtactũ alterantis partes alterati q̃to magis appropinquant ad corpus alterans perfecti⁹ et primo recipiunt impressionē alterãtis et sic successiue scdz ordinē partiũ et maxime quãdo in corpore alterabili est aliquid cõtra resistēs alteranti sic ergo cõcludit ꝙ id quod mutatur motu locali dũ mutatur partimē in termino a quo et partim i termino ad quē et ita vna pars prius peruenit ad terminum ad quē sĩpliciter et absolute in motu locali in motu autē alterationis aliq̃liter vt dictũ est. Quidam vero ecõuerso dixerunt ꝙ id quod dicitur hic magis habet veritatē in motu alterationis q̃ i motu locali dicũt enĩ ꝙ hoc qḋ dicit̃ id qḋ mutatur partim est in termino a quo z parti in termio ad quē nõ sic itelligēdũ est ꝙ vna pars eius quod mouetur sit in vno termino et alia in alio sed est referendũ ad partes terminorũ quia scz quod mouetur partē habet de termino a quo et partem de termino ad quē sicut quod mouetur de albedine i nigredinē primo non habet albedinē ꝑfecte nec nigredinē perfecte sed aliq̃d participat iperfete de vtroq3 qḋ in motu locali non videtur verũ nisi secundũ ꝙ id quod mouetur dum est in medio duorũ terminorũ quodãmõ aliq̃d participat de vtroq3 extremo sicut si terra moueatur ad locum ignis dũ est in loco aeris i suo moueri partē habet vtriusq3 termini inq̃tũ scz locus aeris et est sursum respectu loci terre et deorsum respectu loci ignis.

❡ Hec autem expositio extorta est et cõtra opinionē aristotelis quod apparet.

❡ Primo ex verbis ipsius cõcludit enim. Necesse igitur quidē aliq̃d i hoc esse aliud vero i altero mutantis. i. eius quod mutatur Loquitur ergo de partibus mobilis non de partibus terminorum

❡ Secundo ex eius intentione inducit eum ad ꝓbandum id quod mutatur esse diuisibile quod non posset ꝯcludi ex ꝑmissis vnde licet auēpeche dicat ꝙ non intendit hic probare ꝙ mobile sit diuisibile in partes q̃titatiuas sed secundum formas intentio tamen aristotelis est ostendere expresse in hoc sexto ꝙ mobile est diuisibile in suas partes q̃titatiuas sicut et alia continua. Et hic vtitur in se

quentibus demonstrationibus. Nec hoc videtur esse conueniens quod dicunt quidam ꝙ per hoc probatur diuisibilitas mobilis secundum continuitatē quia per hoc ꝙ mobile dum mouetur participat vtrūqꝫ terminū et non stati habet pfecte terminum ad quem manifestū ē mutationē esse diuisibilē secūdū ꝯtinuitatē ꝛ pōnis mobile cum īdiuisibile nō possit īdiuisibili. sed hoc nichil valet Manifeste enim aristoteles ī sequētibus ostēdit diuisionem mot⁹ ex diuisione mobilis vnde si intēderet concludere diuisionem mobilis per diuisionem mot⁹ esset demōstratio circularis

¶ Tertio apparet hanc expositionē eē īcōuenientem ex ipsa expositione aristotelis cū dicit dico autem ī quod mutet primū secūdū mutationem. Ex quo apparet ꝙ non ītēdit dicere ꝙ partī sit ī termino a quo et partim in termino ad quē propter hoc qꝺ sit in medio ꝙ participat vtrūqꝫ extremū. Sed quia scōm vnam partē sui est ī extremo et secundū aliam in medio. Sed ꝯtra respōsionē beati thome arguit egidius. nā ꝙ alterās pri⁹ alterat vnā ptem quā aliam hoc est p accñs vel qꝛ nō omnes partes eqliter subdūtur virtuti alterātis vel quia virtus alterātis fortius attigit ī vnā partē ꝙ̄ in aliam Sꝫ demonstratio aristotelis debet procedere ex hijs que sunt per se ergo non debet intelligi de diuisione mobilis: secundum partes quantitatiuas. Itē licet in alterationibus que sunt ab extrinseco dictum sancti tho. habeat veritatē nō tamē in hijs que sunt ab intrinseco vt in aqua reducente se ad frigiditatem in tali eñi alteratione omnes partes mobiles equaliter subduntur virtuti alterantis iō non plus alterat vna pars ꝙ̄ alia et ideo dicit Egidius ꝙ hec diuisio in alteratione atrendēda est ex parte terminorū motus vt dicebat Anēpeche Sꝫ in motu locali sumenda est secundum partes ꝙ̄titatiuas mobilis Sed quia omne quod mouet quocunqꝫ motu etiā mobile est localiter ideo phūs potest concludere si omē mobile localiter sit diuisibile quantitatiue ꝙ omne mobile est diuisibile Et ideo illa demonstratio principaliter cōcludit de mobili localiter et per consequens de alijs. Pro ꝙ̄to omē mobile quocunqꝫ motu est mobile localiter.

¶ Tertio dubium esse videtur cū dicit aristoteles in quod primū mutatur. Non enī videtur posse accipi in quod primū mutatur aliquid propter diuisibilitatē magnitudinis in infinitū Et ideo dicendū est ꝙ id in quod primū mutatur in motu locali dicit locus qui ꝯtingit locum a quo mutatur ita ꝙ nichil est eius. Si eñi acciperetur secund⁹ locus qui haberet aliquid primi loci non esset accipe primū locum in quē mutatur quod patet sic Sit locus vnde mutatur aliquod mobile a.b. et loc⁹ ei ꝯtactus equalis sit b.c. quia eñi a.b. diuisibile est diuidatur in pūcto d. et sumatur de loco b.c. versus c. sic ꝙ sit equale ei quod est a.b. et sic illud g.c. Manifestū est igitur ꝙ mobile prius mutatur ad locum g.c. ꝙ̄ ad locū b.c. et iterū cum a.g. sit diuisibile erit accipē aliū locum priorē et sic in infinitū ergo et similiter in motu alterationis accipiendum est in quod primo mutatur aliquid sicut cū mutatur de albo in nigrū accipi debet fuscum non aūt minus album.

¶ Quantū ad scōm videndum est vtrū angel⁹ possit moueri localiter Pro quo sit prima conclusio. Angelus potest moueri localiter patet qꝛ Cui conpetit esse ī diuersis locis successiue illud potest moueri localiter sꝫ angelo cōpetit esse in diuersis locis successiue ergo potest moueri localiter Minor patet quia angelus est vbi operatur sed successiue operatur in diuersis locis ergo successiue est in diuersis locis Vel sic angelus non est determinatus ad certū vbi ergo post vnū potest acquirere aliud. Item aia a corpore separata pōt moueri igitur.

¶ Secunda conclusio Angelus potest moueri de vno loco ad aliū non transeundo locū medium ꝛ ille vocatur motus discretus Unde possibile est ꝙ in vno instanti sit in tota ista ciuitate et in alio instanti sit rome et secundum instans erit īmediatum primo potest tamen moueri motu continuo et pertransibit oīa media. Primū patet qꝛ est in loco per operationem et operatur vbi vult et potest velle operari in extremis sine medio ergo potest successiue esse in extremis absqꝫ hoc ꝙ sit in medio.

¶ Tertia conclusio intelligentia nō potest moueri in instanti patet quia in motu angeli sūt duo nūc ergo ibi est tempus Antecedens patet quia ibi est prius et posterius. Et si queratur an sit possibile ꝙ intelligentia in aliquo toto tempore sit ī aliquo loco et in instanti terminatiuo illius temporis sit in alio loco. Dicendum est ꝙ nō quia omnis mutatio instantanea presupponit mutationem continuam sicut generatio est terminus alterationis materie et illuminatio terminus motus localis corporis illuminantis sed motus localis intelligentie nō est terminus alterius motus continui Nec aliquē presupponit sed est per seipsum a nullo alio motu dependens ergo impossibile est ꝙ in aliquo toto tempore sit in aliquo loco et in vltimo nūc sit in alio

¶ Sed queritur quid diceret philosophus de motu intelligentiarum Cōmuniter dicitur secundū phm̄. 8. phi. T. C. 52. ꝙ intelligentie siue motores orbium inferiorum mouentur per accidens sicut orbes inferiores per accidens mouētur delati ex motu superioris orbis Unde sicut petr⁹ mouet ad motum nauis sic intelligentia videtur moueri ad motum orbis in quo est. Itē phūs dicit. 2. thopi. ideas secundum platonē debere moueri quia motis nobis mouentur omniaque in nobis sunt sed intelligentia est in celo igitur.

¶ Contra hec arguitur. Et primo ꝙ motus mobile et tempus non similiter diuiduntur nec similiter se habent ꝙ̄tum ad esse finitum et infinitum vt dictum est in isto sexto quia motus et tempus est infinitum non autem magnitudo antecedens est notū de motu celi et toto tempore preterito secundum philosophum. Item magnitudo habet partes secundum extensionem non autem motus patet quia motus secundum essentiam est ipsum vbi et relatio. Relatio autem non diuiditur ad diuisionē subiecti ergo nec motus minor patet de paternitate que est indiuisibilis. Item tempus non habet partes secundum extensionem Alias plura tem-

pora essent simul ergo nec motus Forte dicis ꝙ motus diuiditur secundum prius et posterius quia totus motus est simul. Contra instans et tempus sūt simul vt dicitur quarto phisico. ergo motus et mutatum sunt simul sed mutatum esse est in instanti ergo motus est totus simul.

Scd̄o arḡ ad idē seq̄ret ꝙ in celo esset plēs mot⁹ ꝑmi scȝ motus duaꝝ medietatū. Item si motus esset diuisibilis ad diuisionē subiecti quod est diuisibile sequeretur ꝙ aīa rationalis esset diuisibilis q2 est in subiecto diuisibili Aīa etiā mouetur per accidens et tamē nō habet motū ergo licet ptes alicu⁹ mobilis moueantur nō oportet ꝙ in eis sit mot⁹ vt hic presupponit phūs. Itē si motus diuideretur scd̄m diuisionē tp̄is tūc haberet q̄ntitatē ab illo qd̄ est falsum q2 habet q̄ntitatē a mobili et spacio forte dicis ꝙ motus hȝ ꝓpͥā q̄ntitatē q2 aliq̄n spaciū est magnum et mobile puū et ideo nō habet ab istis q̄ntitatē Contra tūc due q̄ntitates essēt simul. s. corp⁹ et motus qui haberet tres dimēsiones.

¶ Tertio vel totū prius mouetur q̄ ptes vel ecōuerso Nō primū q2 partes precedūt totū ergo pri⁹ sunt, partes motus q̄ totus motus Nec scd̄m quia si prius est motus partiū q̄ totius ergo pri⁹ est ꝑs motus q̄ motus totus quod est f̄lm quia in successiuis q̄ cito est pars tam cito est totū.

¶ Quarto motus non habet duplicē q̄ntitatē quia due q̄ntitates nō possūt esse simul sȝ motus est diuisibilis ad diuisionē tēporis ergo non est diuisibilis ad diuisionē subiecti. Item motus est diuisibilis secundum intensionē q2 vn⁹ est intētior alio et tamē de hoc phūs non facit mensionem.

¶ Quinto illuīatio fit in instanti ergo non diuiditur per subiectū sic ꝙ pri⁹ illuminet̄ vna ps q̄ alia Item mot⁹ ꝛ id in quo est motus scd̄ȝ phm̄ similiter diuidūtur sȝ id in quo est mot⁹ aliq̄n non diuiditur vt patet q̄n motus est ad qualitatē vnde p illud in quo est mot⁹ intelligitur forma scd̄m quā est per se motus Forte dicis ꝙ qualitas diuiditur ad diuisionem subiecti Et sic est q̄ta per accidēs Cōtra subiectum scȝ substātia etiā p accidēs est diuisibilis ergo si talis diuisibilitas sufficit ad motū sequitur ꝙ ad substantiā erit per se mot⁹. Itē bene seq̄tur qualitas est per se indiuisibilis ergo nullo° sibi ꝯpetit diuisio Sicut homo est per se rationalis et ideo nō potest esse per accidens irrationalis

¶ Sexto Si predicta ꝯsimiliter diuiderentur hoc maxime esset q2 in maiori tp̄e pertrāsitur mai⁹ spacium sȝ hoc est falsū p2io si sit diuersa mobilia quoꝝ vnū mouetur per mediū rarius Itē pono ꝙ mediū ꝯtinue ꝯdenset̄ sic ꝙ in fine sit eq̄lis resistentie tūc istud mobile in infinitum tarde descendet ymo in casu staret p tpūs infinitum ad transeundū finitaꝝ magnitudinē vt si angelus moueat lapidē precise p vnā partē ꝓportionabilē in vna hora tūc staret p tēpus infinitū anteq̄ȝ trāsiret illud spaciū vn̄ celuȝ in tp̄e infinito nō transit spaciū infinitū ꝙ male dictum est supra ꝙ magnitudo finita transiri non pōt in tempore infinito.

¶ Septimo arḡ ad idē ꝙ non similiter se habēt predicta quo ad esse finitū ꝛ infinitū q2 ḡnationes sūt infinite scd̄m successionē et tn̄ nulla magnitudo ē infinita Aīs est notū scd̄m phm̄. Itē dictum est supra ꝙ motus est velocitabilis in infinitu inq̄tum motus ergo quilibet motus pōt esse infinitus Tenet ꝯnā per expōnem propōnis reduplicatiue Ponat̄ ergo inesse et habetur intentū. Item si a ignis ıƞme calidus agat in aquā tunc ibi erit alteratio infinita quia in infinitum minuetur resistētia aque ergo in infinitum augebit̄ ꝓportio ignis sup aquā g° agēs in infinitū augebit suā actionem q2 velocitas actionis seq̄tur ꝓportionē agetis supra passū et ꝙ resistētia passi in infinitū minuat̄ suppono p casum Itē multi dicūt lineā giratiuā esse infinitā ꝛ̄t satȝ patet ꝙ musca trāseūdo colūpnā trāsit tota lineā giratiuā ei⁹ ergo magnitudo pertransita est infinita et tamen motus est finitus et econuerso

¶ Octauo si mot⁹ diuideret̄ scd̄m pri⁹ ꝛ postert⁹ g° inter termios mot⁹ sēp esset mediū vt hētur in phō T. C. 40. vbi dicit ꝙ termin⁹ ad quē distat a terio a quo, Sȝ pȝ ꝙ hoc sit f̄lm q2 ḡnatio est int̄ ꝯtradictoria ergo vnū extremū ei⁹ nō distat ab alio q2 int̄ cōtradictoria nō est dare mediū. Itē mobile dū mouetur pti est in terio a q̄ ꝛ pti in termio ad quē g° teri⁹ a quo ꝛ t̄min⁹ ad quē sil̄ sūt in mobili. Itē celū mouet̄ localit̄ ꝛ tn̄ sēp est in terio a q̄ ꝛ in terio ad quē. pȝ q2 celū sēp habȝ idē vbi nec haber nūc aliud vbi nūero q̄ heri Nec tn̄ suus mot⁹ est ocios⁹ ergo male dixit phūs ꝙ mot⁹ ille sit frustra T. C. 7. quo aliquod mobile mouetur ad locū in quo e.

¶ Nono arḡ ꝙ īdiuisibile possit moueri q2 h° dictū est de angelo. Forte dicis ꝙ āgelus non mouetur p se sȝ ad motū alterius. Contra secūdū rei veritatē angelus potest moueri localiter p celū ēpireum et tamen ibi nullū est corpus ꝙ moueatur ergo nō mouetur ibi p accidēs ergo mouetur p se. Item spera sup planū mota sēper tāgit planū in pūcto ergo illud pūctū ꝑtrāsit totam lineam. Nec tamē illa tota linea ꝯpōnitur ex pūctis ergo licet aliquod īdiuisibile moueretur nō seq̄tur magnitudinē ꝯponi ex punctis. Forte dicis ꝙ ille pūct⁹ p accidēs mouet̄ et ideo nō oportet ꝙ ꝯmensuret̄ sibi spaciū super ꝙ mouetur spera autē p se mouetur et est diuisibilis. Sȝ ꝯtra q̄uis ps in toto mouet̄ p accidēs tamē sēp ēst in spacio sibi equali et describit totum spacium sicut albedo q̄ est mota per accidens. Itē linea ista supposita nō ꝯmensuratur spere quia tunc eēt corpus spericū ꝯmēsuratur tamen alicui moto sup ipsam et nō nisi pūcto igr̄. Itē ponetur corpus spericum moueri super planū in vacuo tunc pȝ ꝙ illa linea ī plano nō describitur nisi a pūcto nec spericū aliq̄d tangit nisi ī puncto vt pȝ ex geometria. Punctū autē est īdiuisibile ergo mobile dum mouet̄ nō est partim in termino a quo et pti ī termino ad quē quod est ꝯtra ꝓbationē ꝯclusionis. Ex hijs potest probari ꝙ tempus ꝛ illud sup ꝙ ꝯtinue est mobile non similiter diuidūtur q2 mobile spericū ꝯtinue ē sup puncta ergo ꝑtrāsitū ab eo est multitudo pūctorum ꝛ cōpositum ex indiuisibilibus non autem tempus et pūcta proprie pertranseuntur quia corpus spericū nichil pertransit nisi ꝙ tangit. Forte dicis ꝙ hic inferius non datur spericum sed argumen-

tum equaliter fit de plano q2 qn̄ planū mouet tunc indiuisibile illi⁹ ꝯtinue applicat indiuisibili ipsius spacij sup qḋ mouet forte dicis ꝙ indiuisibile nō p se mouet Cōtra siue moueat p se siue per accidēs opz ꝙ prius ptranseat equale sibi q̄3 maius nec rōnes plus cogūt de vno q̄3 de alio Item faciat deus punctū per se existē et moueatur per se.

¶ Decimo arguitur ꝙ intelligentiā moueri localiter destruit rōnes phi. Primo cū accidēs diuisibile esset in subiecto indiuisibili q2 mot⁹ est diuisibilis ⁊ non angelus Itē quod mouet ptim est in termino a quo et parti est in termīo ad quē ergo habet ptes forte dicis ꝙ si motus angeli sit continuus ptim est in termīo ad quē vt tn̄ ptialitas referatur ad locuz cui applicat suā virtutē. Sed cōtra tunc rō phi nō ostenderet mobile scd̄m suam subām esse diuisibile forte dicis ꝙ rō phi est de indiuisibili cui rn̄det loc⁹ indiuisibilis ꝯtra Angelus pōt esse in pūcto et cuz hoc moueri de vno pūcto ad aliud punctū ergo etiā quodcunq3 īdiuisibile positū ab antiq̄s phis pōt localiter moueri Forte dicis ꝙ mot⁹ angeli non est vniuocus cū alijs. Contra Eadē facilitate qua dr̄ hoc non esse verum in vno dicetur etiā in alio.

¶ Undecimo scd̄m phm̄. T. C. 89. oē quod mouet prius pertrāsit spaciū sibi eq̄le vel minus q̄3 maius 3 nichil est minus angelo. Si aūt ptransit indiuisibile sibi equale seq̄tur ꝙ spaciū ptrāsitū ab eo ꝯponetur ex indiuisibilib⁹. Itē relationes opposite nō possūt esse in eod̄. ergo idē non est motū a se q2 mouere ⁊ moueri opponūtur. Itē oē quod mouet se diuiditur in partē per se mouentē et in partē p se motam sed angelus est indiuisibilis igitur.

¶ Duodecimo arḡ ꝙ pōt moueri in īstanti q2 supra dictū est ꝙ instans angeli pōt durare p magnū tempus nostrū. Itē motus angeli est in angelo ergo est in suo intellectu vel voluntate s3 opationes intellectus et volūtatis sūt in īstanti ergo et mot⁹ angeli. Itē angel⁹ in īstanti h3 nouū vbi qn̄ mouet motu discreto idest nō trāseūdo media ꝗ mouet ī instanti

¶ Tertiodecimo arḡ supponēdo ex T. C. vt supra dictū est ꝙ motus angeli aliqn̄ nō est cōtinuus ⁊ ꝙ fit in tp̄e discreto ꝯposito ex duobus instantibus vt si moueatur sic ꝙ nūc sit ī tota ista ciuitate et in alio instanti discreto īmediato huic sit ī alia ciuitate nō transeūdo mediū tunc quero vel angelus mouetur in a. vel mouetur in b. et quodcunq3 istorum dr̄ sequitur ꝙ mouetur in instanti quia quero an in quolibet istoꝝ instantiū quiescat vel mouet. Itē querit quid coexistit ī tēpore nostro illis duobus instantibus Si dicas ꝙ duo instantia sequitur ꝙ in tēpore nostro instans erit īmediatū instanti. Item secundum hanc opinionē aliquis motus sc3 motus angeli cōponetur ex indiuisibilibus.

¶ Quartodecimo quiescat angelus per istam horam tunc in instanti terminatio pōt operari in alio loco quia pōt opari in instāti ergo pōt per aliquod temp⁹ quiescē et tamē in fine illius erit in alio loco Item queritur qn̄ motus angeli discretus durans per temp⁹ duoꝝ instantium incipit esse si in primo ergo est immediate post primū s3 nichil est post primū instans nisi scd̄m instās ergo mot⁹ angeli est in secundo instanti. Itē si mouetur in duobus instātibus ergo angelus maioris virtutis potest veloci⁹ moueri ergo in minore tp̄e ergo in īstanti sicut prius dicium est de velociori. Itē motus discretus est totū homogeneū ergo pars eius est motus ⁊ est in primo instanti sicut totus mot⁹ est in tēpore vel in instantibus.

¶ Quintodecimo arḡ ꝙ non oē quod trāsmutatur scd̄m vnā partē est in termino a quo ⁊ scd̄m aliā est in termīo ad quē q2 quod generatur in īstanti mutatur scd̄m se totū ita ꝙ scd̄m vnā partē nichil habet de termino a quo forte dicis ꝙ illud quod generat dicitur esse partim in termino a quo pro q̄to habet aliquid de dispositione forme precedentia sed hoc nichil est q2 illa dispō non est in vna parte tm̄ ergo ex hoc ꝙ mobile est hoc modo parti in termīo a quo nō sequitur ipsū mobile esse diuisibile. Cōtra etiā hoc arḡ quia in generatione rei oīa precedentia accidentia corrūpuntur. Item arḡ de illo quod alteratur ad tales dispositiones q2 supra dictū est ꝙ aliquid alteratur in instanti ergo aliquod mobile du3 mouetur ad istas dispōnes nō est partim idest scd̄z vnā partez in termino a quo et parti in termino ad quē. Et eodē mō arḡ de illuminatione et de calefactione mīm naturalis quod nō est capax alicuius q̄titatis naturalis scd̄m ptē tm̄ cū sit minimū. Itē aīa dānati alteratur q2 calefit vt videtur salté tristatur ⁊ deus potest in ea ponere calorē forte dicis ꝙ non oportet in omni motu mobile esse partim in termīo a q̄ Cōtra ergo phūs nō ꝓbat vniuersaliter esse diuisibile vide. s. t. de veri. q. 26. ar. 1.

¶ Sextodecimo. materia mouetur et tamē non ē corpus ergo nō omne quod mouetur est corporeum et diuisibile maior pt3 q2 generatio ē ī materia ergo eā denominat vnde motus est act⁹ ētis ī potētia cū ergo materia sit maxime ī potentia sequitur ꝙ maxime mouetur.

¶ Ad primū dicēdum ꝙ q̄libet illoꝝ est ī finitū ī potētia Et si q̄ratur an tēpus sit actu finitū vel infinitū Videtur ꝙ nō sit actu finitū. quia non habet duo extrema ī actu nec vna pars ē actualiter diuisa ab alia vt dicit. S. T. opu. 44. ca. 1. Ad aliud dicitur ꝙ alique relationes diuidūtur ad diuisionē subiecti de tēpore autē q̄dā ꝯcedūt ipsū esse diuisibile ad diuisionē subiecti. Sed de hoc 4° phi. Quidam autē negāt. Ad aliud dicitur ꝙ tēpus et instāa nō sūt sil̄ adeq̄te vl̄ dr̄ ꝙ nō est simile de tp̄e et istāti ⁊ mutato eē ⁊ motu q2 ī motu recto est vnū mutatum esse ī actu. Non aūt ē sic de istāti. Ad aliud dicitur ꝙ ī celo sūt plures motus in potētia Nec est simile de aīa q2 nō ē de numero ꝯtinuorū sicut motus.

¶ Ad tercium dicitur ꝙ totū pri⁹ mouetur. Nec tamē seq̄tur ꝙ totus motus est prior suis partib⁹. Et si dicatur prius potest eē sine posteriori ergo totum posset moueri sine partibus. Negatur aīs vniuersaliter ītellectū Aliter dicitur ꝙ p respectū ad spaciū determinatā prius partes ptrāseūt determinatū punctum ꝙ totū mobile.

¶ Ad quartū dr̄ ꝙ in celo plures q̄titates continue sūt sil̄ locus etiā et supficies sūt simul licet sūt diuerse spēs q̄titatis ꝯtinue Deinde dr̄ ꝙ licet mo

tus diuidatur ad diuisionē tēporis non tamē oportet tēpus esse i quolibz mobili. Ad aliud dicitur q motus non fit per additionē. Et ideo nō diuiditur scd̄m intēsionē Sz ptra. S. T. in 1. dis. 19. q. 4. ar. 1. ad 1. dicit triplicē esse diuisionē virtutis scz scd̄z numerum obiectoꝝ et scd̄m intēsionē actus et secundū modos agendi. Sed dicendū q talis diuisio est respectu exterioꝝum.

¶ Ad quintū dicer in fine. Et ad aliud dicir q qualitas diuiditur per accidēs Nec est simile de productione subē q2 subiectum ei9 nō est ens in actu Ad aliud dicitur q hec est vera q̄litas non est per se diuisibilis Sed queritur supposito q aliqua augmētatio fiat in instāti An talis mutatio sit diuisibilis ex quo forma ad quā est motus scz q̄ntitas est per se diuisibilis. Dicendū q posset diuidi ad diuisionem subiecti.

¶ Ad sextū dr q cetera nō manēt paria Ad aliud dr a quibusdā q ibi esset infinita tarditas sincathegoreumatice. Et ad aliud dicūt q mot9 talis rect9 non potest esse infinitus scd̄m duratione q2 nullū sic mobile est perpetuū Sed hoc nichil est q2 phūs dicit q nō repugnat motū in infinitū velocitari lz nullus sit infinite velox Predicta ergo intelliguntur de moto vniformiter.

¶ Ad septimum dicitur q non est aliqua vna generatio que sit perpetua secundum numerum. Sed cōtra q2 cōtinue sub polis propt frigiditatem corrūpitur ignis et semp sub equinoctiali gn̄atur. Dicendū q quelibet gn̄atio fit in instanti Et ideo nulla est cōtinua Sz af quies pōt esse ptinua in tēpore infinito ergo et motus Añs patet de qete terre Negatur pn̄a vel dicir q quies est in tpe infinito et similiter mot9 celi est in tpe ifinito. Sz ptra tot9 motus celi non mēsuratur tpe ergo nō est i tēpore. Añs est. S. T. 1. pte. q. 10. ar. 4°. Ad aliud dr q nō repugnat motui inq̄ntum motus q in ifinitū possit augeri. Ista aūt nō habet pro exponēte istā oīs motus in infinitū pōt augeri. Ad aliud dr q alteratio non erit infinita sicut neq3 tempus in infinitum tamen velocitaretur.

¶ Ad 8m. dr q termin9 a quo et termin9 ad quē in generatione sūt imediati ꝛ tn̄ dicūtur distare sicut vnus numer9 distat ab alio vt ternarius a binario. Sed contra sequeretur q due medietates ptinue non essēt imediate q2 distāt p punctū quod mediat Negatur pn̄a Ad aliud de celo dr q suus mot9 est circularis et scd̄m diuersas partes est in termino a quo et in termino ad quē videlz in oriente ꝛ occidēte Sed queritur qn̄ rota mouetur circulariter an sit partim idest scd̄m vnā partē in termino a quo cum ibi non sit aliq̄ determiata pars a qua incipiat motus dicendū q ppter demrationē phi. qua pbat oē mobile localiter esse diuisibile oportet q sit parti in termino a quo idest in aliquo puncto signabili. Alij dicunt q celū non est in loco per se et ideo nō oportet q partim. ꝛc.

¶ Ad nonū dr q angelus nec mouetur per se nec per accidens vt dicit. san. tho. li. 2. ptra gētiles ca. 97. quia nō sūt corpora Nec informāt corpora Sz vtrū pprie moueātur Dicēdum q motus corꝝ nō est vniuocus cū motu corporū Sed equiuoce loquēdo de motu pueniit eis pprie vt dicit s. t. in. 1. di. 37. q. 4. ar. 1. ad 2m ꝛ ad 5m. Et si dicatur mot9 est ppter indigentiā q̄ non puenit angelis beatis hoc negat s. t. ibid vt pz de motu celi cui9 finis vltim9 nō est generatio inferioꝝ corporū scd̄m phōs cū nichil sit p pter vili9 se sz vltimū intētū est assimilatio ad deuz qui est oīz causa. Ad aliud de corpore sperico moto sup planū Negatur pn̄a Pūctū ei nō est p se subsistens et iō non pōt p se moueri Nec seqtur corpus spericū p̄cise in pūcto tāgit planū q̄ aliqd idiuisibile p se mouer Sz dices opz mobile pmēsurati spacio scd̄z q tāgit ipsū dicēdū q non sz sufficit q sicut spaciū est in infinitū diuisibile ita et mobile. Et si q̄ratur quō corp9 spericū ptim est in termīo a q̄ et pti in termio ad quē cū sēp sit in pūcto super corp9 planū. dicēdū q est pti i tmio a q̄ pp vnā medietatē ei9 q̄ magis accedit ad tminū a q̄ Sz dices corp9 spicū ptinue tāgit punctū post punctū ergo pūcta sūt ptinua Negar pn̄a Et si q̄ratur an tāgat punctū post punctū sine medio. Dicēdū q non. Sz adhuc arguitur q2 qn̄ corp9 spericum mouer circulariter cētruz ei9 qescit p se ꝛ ē idiuisibile ergo punctū extremuz potest moueri p se. Propt hoc qdā negāt totaliter pūcta idiuisibilia. Sz ptra. Oportet q tmin9 linee sit idiuisibilis Forte dicis q finis linee ē vltima 4a ei9 Cōtra seqrer q mobile qn̄ eēt i pria medietate vltime quarte qesceret q2 iā esset i fine Itē q̄rir qd est cētrū circuli. si ē aliq̄d diuisibile circulate oportet q illi9 iterū sit aliud cētrū a q̄ oēs linee ducte vsq3 ad circūferētiā sint eq̄les ꝛ sic pcedet i infinitū. Et p pn̄s nūq̄ cognoscer an aliq̄d corp9 sit crculare vel erit deuenire ad aliq̄d cētrū idiuisibile. Dicēdū ergo q cētrū qescit p accidēs ex eo q totū nō mouer motu recto. Nec ē icōueniēs sicut nō icōuenit punctū corrūpi nullo alio corrupto licet dicar p accidēs corrūpi primū pat3 qn̄ linea diuidit tūc pūctū medium corrūpir ꝛ nō linea alias corruptū posset redira sz ptra illud qd corrūpir p accidēs corrūpitur ad corruptionē alteri9 nego vt pt3 de relatione distātie q̄ corrūpir qn̄ res approximātur. burleus dicit q generātur noue linee.

¶ Ad 10m. dr q diuisibile diuisione tēporis bn̄ est i fo diuisibili Ad aliud dr q ratio phi bene pcedit q2 est de corporib9 q̄ sūt i loco pmēsuratiue ꝛ scd̄z suaz substātiā qd nō puenit āgelo Sz ptra sua substātia ē i loco p operationē ergo si sus operatio partī sit i tmino a quo ꝛ partim i tmino ad quē etiā sua substātia secūdū se pti erit in termino a quo et partim in termino ad quē negar pn̄a.

¶ Ad. 11m. pz p idē q2 rōnes pcedūt de motu phi.

¶ Ad 12m. dicir q vnū istās vnius āgeli potest coexistere motui locali alterius nō autē suiipsius Sz tūc q̄rir q̄ res ē mot9 istās ꝛ tps reptū i āgelis. dicit S. T. q mot9 angeli est successio diuersaꝝ opationū ei9 vl diuersi ptact9 diuersoꝝ locorū successiue. Tempus autē ei9 secundum. s. tho. in 1. dis. 31. 4. ar. 3. ē ppositū ex nunc succedētibus sibi vl numer9 ipsatum opationum succedentium Et hoc si sit tēpus discretum quod pponitur ex ipsis nunc q2 eiusdem rationis est indiuisibile moueri et tēpus cōpo-

ni ex nūc ita q ipsū nunc est pars tēporis discreti.
Sed nōne motus angeli aliquādo potest esse con-
tinu⁹ licet sit indiuisibilis Videtur q non in illo lo
co qꝛ motus angeli est successio diuersarū opatio-
num scdm q nūc.habꝫ vnuꝫ actū voluntatis vel in
tellectus et postea aliū Si ergo per horam ꝯtinue
moueretur oporteret q haberet infinitos act⁹ qui
tñ non cōtinuanť ſꝫ tamē dicendū cū ipso.1.pte.q.
53.ar.1.q angelus pōt moueri motu ꝯtinuo et dis-
creto vñ dicitur q motus angeli pōt esse ꝯtinu⁹ ex
parte spacij non aūt ex parte mobilis Ad aliud ne
gatur ꝯña.

¶ Ad 13ᵐ dicit.s.t.in 1.vbi supra ar.1.ad 3ᵐ q ange-
lus nec mouetur in a.nec in b.ſꝫ in tēpore cōposito
ex a.ꝛ b. Nec scdo instanti aliquid adequate coexi-
stit in tōe nostro. Sed ꝯtra s.t.in primo dis.37.q.4
ar.3.ad 7ᵐ dicit q angelus ꝛ corpus possunt simul
incipere et finire motū qꝛ vnū instans eius simul ē
cū infinitis tpis nostri. Ad e liud cōceditur aliqueꝫ
motum ꝯponi ex indiuisibilibus Sꝫ contra seque-
retur q indiuisibile esset diuisibile vt si in tribus in
stantibus ꝑtranseat tria pūcta et alius angelus in
duplo velocius ꝑtranseat eadē seqtur q pertransi
bit in vno instanti cū medio Forte dicis q prim⁹ mo
tus est velocissimus absolute.hoc videtur destruē
rationē phi positā in primo articulo Forte dicis q
angelus non mouetur per puncta cōtra Scdm.s.t.
angelus potest esse in loco punctali immo videť q
motu discreto possit in tēpore finito transire infini
ta puncta vt si angelus a moueatur cōtinue ꝑ oēs
partes proportionabiles ꝛ qñ pertrāsit vnā tūc an
gelus b.transeat de primo puncto illius ad vltimū
eiusdē et sic ꝯsequēter ſꝫ hoc videtur ꝯtra.s.t.1.pte
q.53.ar.2.dicendū est vt supra.s.t.q admitit q mo
tu cōtinuo moueatur si sit in pūcto/quod 1º.ar.5.ſꝫ
nōne angelus distincte cognoscit oīa puncta. vide
tur q sic qꝛ potest simul itelligere oīa quoꝝ est vna
species in suo intellectu.s.t.1ª pte.q.58 ar.2

¶ Ad 14ᵐ negatur casus Sꝫ tunc q̄ritur qñ opera
tio angeli desinit esse.siue eñ sit res ꝑmanēs si-
ue successiua videtur q habet primū instans sui nō
esse ergo fuit per totū tēpus precedēs. Dicendum
q actus angelorū possūt hr̄e vltimū instans sui eē
quia nō subijciūtur tēpori. Ad aliud dicitur q post
primū instans est tēpus discretū. Ad alia negātur
cōsequētie Sꝫ dices si angelus non pōt moueri in
instanti ergo aliquod corp⁹ pōt velocius moueri q̄
angelus quia signetur tpūs ī quo angelus pōt mo-
ueri et aliud corp⁹ graue tūc est certa propor° inter
ista duo tēpora et sic poterit corp⁹ graue tantū au-
geri in sua grauitate q velocius mouebitur q̄ an-
gelus dicendū q tēpus angeli discretū nō hꝫ ꝑpor
tionē ad tēpus nr̄m. Sꝫ querit an due volitiones ī
angelo quarū vna ꝑcedit aliā natura vt actus spei
actum caritatis vel cognitio matutina vespertinā
causet tempus Videtur q non.

¶ Ad 15ᵐ dicitur q aliq̄d sic transmutať scdm q̄lli
bet partē et hoc pꝫ qñ aqua seipsā reducit ad frigi
ditatē sine agēte extrinseco secundum aliquos di-
co tñ q semꝑ pri⁹ naťa qñ aliq̄d alterať ab extrīseco
prius alteratur vna pars q̄ alia. Et ideo sequitur
q tale mobile est diuisibile. De gñatiōe vero supra
satis dictū est ꝛ.s.t.in.1.dis.57.q.4.ar.3.dicit q ge
neratū dicitur esse in instanti nō sūt ꝓprie gna-
ri quia oē quod gñatur generabať qꝛ ois mutatio in
stantanea est terminus alicuius motus Sꝫ contra
producat deus subito corpus luīosū tunc illa illuīa
tio nō seqtur aliquē motū.g° accidit mutationi q
sequatur motū. Itē aliq̄ illuīatio intellectio et vo-
litio est in instāti ꝛ q illa nō seqtur motū pꝫ qꝛ si cor
pus luminosū moueať tūc successiue ꝓducit suū lu
men qꝛ successiue accedit ad spaciū illuīandum De
hoc 2º de aīa. Est eñ ꝯtra cōmentatorē hic dāpna-
ti vero nunc nō alterātur scdm aīam nec per se nec
forte ꝑ accidens ſꝫ vide q̄d est alterari per accidēs

¶ Ad 16ᵐ negatur maior. Et ꝯña ꝓbans eā et no
ta q intelligere ipsius anime aliqñ dicitur motus
nichil tamē moueť motu naturali nisi corpus vt di-
cit Sanctus Tho.in 1º dis.17.q.2.1.3ᵐ.et phi.hic
dubitāt q̄dā vtrū sit ꝑ se notū ī sciētia naturali vel
principiū q magnitudo sit diuisibilis in infinitum
dicit.ꝯmē.q sic Sꝫ contra in hoc libro ostenditur q
magnitudo nō ꝯponitur ex īdiuisibilibus. Nec pri
mū est notius isto. Sed dices tunc geometris sub-
alternatur sciētie naturali quia istud vltimū est pri
cipiū in geometria dicenduꝫ q geometria accipit
eam quasi per se notam.

¶ Sequitur septimus phisicorum.

¶ Circa hunc librū q̄rūtur quinq̄ꝫ.1º. An oē q mo-
uetur ab alio moueatur 2º. An in mouētibus et mo
tis sit processus ī īfinitū.3º. An mouēs sit simul cū
moto. 4º. An oīs motus sit cōparabilis alteri. 5º.
Vtrū se ꝑtē regulē de ꝯparabilitate motuū sit bone

Ad primuꝫ sic proceditur videtur q non
oē q mouetur ab alio moueatur qꝛ an i-
mata mouēt se. Et similiter voluntas
igř. Sꝫ ꝯtra ē philosophus.

¶ Respōdeo dicēdū scdm beatuꝫ tho.
hic lec.1.q postq̄ phs ī ꝑcedētibus libris determina
uit de motu scdm se et de ꝯsequētib⁹ ad ipsum ꝛ de
ꝑtibus eius. Hic incipit determinare de motu ꝑ ꝯpa-
rationē ad motores ꝛ mobilia. Dicit ergo primo q
necesse est oē q̄d moueť ab aliquo moueri q̄d quidē
in aliquibus ē manifestū sunt enim q̄dā q̄ nō habēt
in seipsis pricipiū sui motus ſꝫ pricipium motus ip
sorū ē ab extrīseco sicut ī hijs q̄ violēter mouentur
Si vero sit aliq̄d quod nō habeat in seipso princi-
piū sui motus ſꝫ pricipiū sui motus est ab extrīseco
manifestū ē q ab alio moueť. Si ꝟo sit aliq̄d mobi-
le q̄d habeat ī seipso pricipiū sui mot⁹ circa hoc po-
test eē dubiū ā ab alio moueať. Et iō circa hoc īstat
ad ostēdēdū q ab alio moueť Si ergo aliq̄d tale po
natur nō moueri ab alio accipiať mobile a.b. Cui q̄
dē moueri ꝯuenit secūdū se ꝛ prīo.nō aūt ex eo q
aliq̄ ꝑs ei⁹ moueť Sic eni nō moueť scdm se ſꝫ secū
dū ptē. Oportet autē si aliq̄d mouet seipsū nō mo-
tū ab alio q sit prīo ꝛ ꝑ se motū. Sicut si aliq̄d ē ca
lidū nō ab alio oportet q sit prīo ꝛ ꝑ se calidū ꝫ hoc
ergo dato ꝓcedit ad ꝓpositū ostēdēdū dupliciter.
Prīo excludēdo illud vnde maxime videri posset
q aliq̄d ab alio moueať hoc eni ī sepe ꝓuenit qꝛ mo
uēs extern⁹ nō ē nobis notū vt qñ aīatum mouet se

videtur ꝙ moueatur ab alio et est simile sicut quando totum mouetur ad motũ partis videt ꝙ moueat seipsum propter hoc ꝙ nõ decernitur que pars sit mouẽs et que pars sit mota. Ostenditur ergo propositũ sic quia oẽ quod mouetur a seipso non quiescit a suo motu per quietẽ cuiuscunqꝫ alterius mobilis ergo si aliquod mobile quiescit ad quietez alterius hoc mouetur ab altero. Tunc sic illud mobile quod supposuimus a seipso moueri scꝫ a.b. oportet esse diuisibile ex 6° phi. Et vltra ergo potest diuidi Diuidatur ergo in puncto c. ita ꝙ vna medietas sit b c. et alia a c. Si ergo b c. est pars totius a b necesse est ꝙ quiescẽte b c. quiescat totũ. Si enim non quiescat totũ quiescente pte sed moueatur sequitur ꝙ mouetur tm̃ rõne alterius partis et p̃ cõsequens non mouetur per se primo quod est cõtra suppositum ergo oportet ꝙ b c. quiescente totum quiescat ergo totũ quiescit ad quietẽ alteri⁹ ergo ab altero mouetur. Et ita arguatur de quolibet mobili ergo oẽ quod mouetur ab alio mouetur.

¶ Contra istaz rõnem aristotelis multipl'r obijcit et primo galien⁹ ↄtra hoc qđ dicit aristoteles si vna tantũ pars eius mobilis moueatur et reliqua quiescat ꝙ totum nõ per se mouetur dicẽs hoc esse falsum quia ea que mouetur scđm partẽ per se mouẽtur puta animalia. sed deceptus est galien⁹ ex equiuocatione eius quod est per se / p̃ se enĩ qñqꝫ sumit scđm ꝙ opponitur ei tm̃. quod est per accidens. et sic quod mouetur tm̃ scđm partẽ mouetur per se vt galienus intellexit. Qñqꝫ vero sumitur secunduz ꝙ opponitur simul ei quod est per accidens et ei ꝙ est scđꝫ ptẽ ꝛ hec dr̃ nõ solũ p̃ se sꝫ etiã primo et sic accipit per se aristoteles hic. Quod patet qꝛ cũ cõclusisset non ergo mouetur p̃ se. a. b. Subiũgit si cõcessũ est ꝙ per seipsum mouet primũ. ¶ Secundo obijcit Auicenna contra hac rationem fortius dicens eam procedere ex suppositiõe impossibilis ex quo sequitur impossibile et non ex eo ꝙ ponitur aliquid a seipso moueri. Si enĩ ponamus aliquod mobile a seipso moueri primo ꝛ per se naturale est ei ꝙ moueatur et scđm totum et scđꝫ partes. Si ergo ponatur ꝙ aliqua pars eius q̃escat erit positio impossibilis Et ex hac positione sequitur impossibile et tñ hoc aristoteles inducit ad probandum ꝙ totum moueatur non primo et per se huic obiectioni posset aliquis obuiare dicendo ꝙ licet impossibile sit partẽ quiescẽ scđm determinatã naturã in q̃tuz est corpus talis speciei vt puta celũ vel ignis Non est tamẽ impossibile si ratio ↄmunis corporis cõsideretur quia corpus inq̃tũ corpus non prohibetur quiescẽ vel moueri. Sed hãc responsionẽ excludit Auicẽna dupl'r Primo quia pari ratione posset dici de toto corpore ꝙ nõ prohibetur quiescere ex hoc ꝙ corpus est sicut dicitur de parte et ita superfluum fuit assumẽ ad probationẽ propositi diuisionem mobilis et quietẽ partis Secũdo quia aliqua propositio simpliciter redditur impossibilis si predicatum repugnet subiecto ratiõe differẽtie specifice q̃uis non repugnet ei ratione generis Est em̃ impossibile ꝙ homo sit irrationalis q̃uis nõ impediatur irrationalẽ esse ex hoc ꝙ est aĩal. Sic igitur simpliciter ĩpossibile est ꝙ pars corporis mouẽtis seipsum quiescat quia hoc est cotra rationem talis corporis licet non sit cõtra rationẽ cõmunẽ corporis Hac igit' responsione remota Respondet auerrois aliter dicẽs ꝙ aliqua ↄditionalis potest eẽ vera cuius añs est ĩpossibile et cõsequens ĩpossibile sicut ista si homo est asin⁹. est aĩal irrationale. Concedendũ est ergo ꝙ ĩpossibile est ꝙ si aliquod mobile ponitur mouere seipsũ ꝙ vel totũ vel p̃s ei⁹ quiescat sicut ĩpossibile est ignẽ nõ eẽ calidũ p̃pter hoc est sibij p̃si cã caloris. Unde hec cõditionalis est vera Si mobilis mouẽtis seipsũ pars quiescat totum quiescit Aristoteles autem Si verba eius diligenter cõsiderẽtur nunq̃ꝫ vtitur quiete partis nisi per locutionẽ habentẽ vim cõditionalis p̃positionis. Non enĩ dicit ꝙ q̃escat b. c. sed necesse est b c. quiescente quiscẽ ꝛ a b. ꝛ ita ĩ alijs. Sed dicit Auerrois ꝙ ista demonstratio non est propter quid sed quia Contra quod S. T. lec. 1. T. C. 2. dicit ꝙ solutio Auerrois est bona in hoc quod dicit de cõditionali Sꝫ tamen male dicit ꝙ non est demõstratio propt' quid continet enĩ cãm quare ĩpossibile est aliquod mobile mouerĩ p̃ seipsũ. ¶ Ad cui⁹ euidentiã Sciendum est ꝙ aliquid mouẽ seipsum nichil aliud est q̃ꝫ esse sibi cã mot⁹ Quod aũt est sibi cã alicui⁹ oportet ꝙ primo ei ↄueniat qꝛ quod est primũ in quolibꝫ genere est cã eorum que sunt post vnde ignis q̃ sibi et alijs est causa caloris est primum calidum Ostẽdit aũt aristoteles in 6. lec. 7. ꝙ in motu non inuenitur primũ neqꝫ ex parte temporis neqꝫ ex parte magnitudinis neqꝫ etiã ex parte mobilis propter horũ diuisibilitatẽ. Nõ ergo potest inueniri primũ cuius motus nõ depẽdeat ab aliquo priori Motus enim totius dependet a motibus partium. Et diuiditur in eos vt in 6° probatũ est Sic ergo ostendit aristoteles cãm quare nullũ mobile mouet seipsuz quia non potest esse primũ mobile cuius motus nõ depẽdeat a ptib⁹ Sicut si ostenderẽ ꝙ nullum diuisibile põt esse primuz ens qꝛ cuiuslibet diuisibilis totũ dependet a ptibus Et sic hec ↄditionalis est vera si pars non mouetur totum non mouetur sicut hec conditionalis est vera si pars non est totum non est. Unde et platonici qui posuerunt aliqua mouere seipsa dixerunt ꝙ nullum corporeũ aut diuisibile mouet seipsũ. Sed mouere seipsũ ẽ tantũmodo substãtie spiritualis q̃ intelligit se ipsã et amat vniuersalit' oẽs operationes appellãdo mot⁹ quia ꝛ hui⁹modi operationes scꝫ sentire ꝛ ĩtelligere etiã aristoteles in tercio de anima nominat mot⁹ scđm ꝙ mot⁹ est act⁹ p̃fecti. Sꝫ hic loq̃mur de motu scđm ꝙ ẽ act⁹ ĩp̃fecti id est existẽtis in potẽtia scđꝫ quẽ motũ ĩdiuisibile nõ mouet' vt in sexto p̃batũ ẽ. Et sic patet ꝙ aristoteles ponẽs oẽ ꝙ mouetur ab alio moueri a platone qui posuit aliq̃d mouere seipsũ nõ dissẽtit ĩ sẽtẽtia sꝫ solũ ĩ ṽbis.

¶ Cõtra hec ar̃. Intelligẽtia vt dictũ ẽ in fine 6. mouetur et nõ ab alio. Probat' qꝛ ãgel⁹ mouetur a se ip̃o. Forte dicis ꝙ ãgel⁹ nõ mouetur motu phisico. Contra ex hoc seq̃t' ꝙ non omne quod mouetur absolute ab alio mouetur: Et sic ex hac propositione non demõstraret' deũ eẽ vel ãgelũ moueri a deo

qꝛ ꝓbatio phi ꝓcedit p diuisionē mobilis Sꝫ āgelꝰ nō est diuisibilis igr̄ hec ꝓbatio est inefficax.

❡ Secūdo arguitur ad idem quia aliqua sunt mobilia que non possunt diuidi nec aliqua pars eorū potest quiescere vt patet de celo. Et tamen phūs hic supponit ꝙ cuiuslibet mobilis altera pars possit q̄escere qꝛ dicit ꝙ vniuersaliter ad quietē ptis sequitur quies totius Forte dicis ꝙ aristoteles loquitur condinonaliter dicendo ꝙ quiescente parte totum non mouet se per se primo Contra conditionalis nichil ponit ergo ex hac cōditionali nihil sequitur.

❡ Tertio aliquid habet naturam sed natura est principium motus ergo aliqua mouēt se Forte dicis ꝙ ad naturā sufficit ꝙ sit princiᵐ passiuū motꝰ Cōtra seq̄ret ꝙ artificialia haberent naturā quia possunt passiue moueri ergo habent principiū passiuum motus.

❡ Quarto aliquid mouetur per se primo Et tamē omne quod mouetur quiescit quiescente parte ergo licet aliquid quiescat quiescente parte non sequitur quin moueat se per se primo. Maior patet quia esse mobile siue moueri est vniuersale posterioristicū ergo conuenit alicui per se primo. Itē qñ aliquid est tale per participationem oportet ꝙ reducat in aliud tale per essētiā ꝛ per se primo ergo aliquid mouetur per se primo. Minor patet qꝛ omne tale habet partes et si pars quiescēt totum quiesceret Item homo per se primo est risibilis ꝛ tñ nō ꝯueniret sibi nisi ꝯueniret aīali ḡ lꝫ moueri non conueniret toti nisi conueniret parti non seq̄tur quī totū per se primo moueat a seipso.

❡ Quinto arguitur contra resolutionem .S.T. dicentis predictam demonstrationē esse propter quid ex hoc ꝙ pars motus est causa totius motus ꝛ ꝙ motus dependet a suis partibus Contra ī successiuus stat partem esse preteritam et tamen motum esse vt supradictum est Item motus habet infinitas partes ergo aliquid dependeret ab infinitis causis. Forte dicis ꝙ ille cause non sunt essentialiter subordinate Contra ex hoc habetur ꝙ illud quod mouetur nullo motu mouetur per se primo Forte dicis ꝙ ille partes non sunt ī actu Et iō ab illis partibus motus non dependet sed hᵒ ꝯñs est expresse contra .S.T.

❡ Sexto ista demonstratio phi scilꝫ p te q̄escente totū quiescit ergo totum nō mouetur per se primo Non ē demōstratio ꝓcedēs a cā et hec ē demōstratio phi ergo demōstratio phi non est a cā. Itē totū moueť p se ꝛ nō pars ergo prius est totū moueri q̄ꝫ partē. ergo motꝰ totiꝰ nō depēdet ex motu partiū añs pꝫ qꝛ pars nō p se subsistit ergo nō p se moueť.

❡ Septimo qñ lapis ꝓijciť sursū mortuo ꝓijciēte nō videť ꝙ talis lapis moueatur ab alio igitur mouetur a se. Item qñ aqua reducit seipsā ad frigiditatē tūc mouetur a se ipa p se forte dicis ꝙ lꝫ moueať a se tñ nō moueť a se 1ᵒ. Cōtra mouetur fm quodlibet sui a seipsa ergo mouetur p se primo.

❡ Octauo Si totꝰ motus dependeret ex suis ptibus cū in suis partibꝰ ꝓcedatur in īfinitum seq̄tur ꝯtra articulū sequētē ꝙ ē ꝓcessus ī īfinitū ī causis

Item seqꝛ ꝙ nō posset ꝓbari primū mouēs vniuersale scilꝫ deū eē. qꝛ dicetur ꝙ celū moueť et hoc ab alio scilꝫ a sua parte et illa pars iterū mouetur ab alia et sic in īfinitū ergo nūq̄ꝫ erit deuenire ad primum mouēs.

❡ Ad primum dicit quidam ꝙ nichil moueri se primo potest dupliciť accipi vno modo vt ē idē ꝙ secūdū se totū ꝛ opponitur ei ꝙ ē secūdū partē. Et sic dictū ē in sexto. ꝙ quicq̄d mouetur in aliquo tempore primo mouetur ī quolibꝫ illius temporis Alio modo lꝫ primo dicit cāūlitatem precisā ꝛ sic accipitur in primo posterio. ī diffinitione vlis. Tunc dicit ꝙ precedēs ratio phi bene probat ꝙ nullum corpꝰ mouetur a se ipso hac duplici primitate quia Si mouetur a se ipso id ē secūdū se totū capiendo totū sicategoreumatice igitur motꝰ ie est cuilibet parti eiꝰ. ꝯña tenet p hᵒ ꝙ totū inq̄ꝫtū mouēs est hōgeneū et moueri est passio homogenea q̄ non inest toti nisi insit cuilibet parti eiꝰ. Seq̄tur ergo ꝙ si totū mouetur primo hoc modo ꝙ si pars quiescit totum quiescit. Accipiēdo autē aliā primitatē causalitatis precise nō oportet si totū mouetur a se primo ꝙ si remoueatur ab aliquo qᵈ nō est ipm ꝓpter hoc remoueri ab ipso. Sed quicquid sit de corporibus loquēdo de angelo qui nō habet partes quidā dicūt secundum philosophum ipsum non moueri per se imo etiam secundum san. th. vt supra allegatum ē Sed hoc est verum loquendo de motu qui corporalibus conuenit. Sic enim mouetur per accidens motum corporis assumpti loquendo tamen de itelligentia secundum ꝙ per se est in loco operando sic ipsa mouetur per se secundum locū vt dicit S. T. in 1. d. 37. q. 4. ar. 1. ad 4. Et sic supra dictū ē ꝙ angelus mouetur ab a. in b. motu discreto et est ille motus successiuus licet non sit continuus. Et si queratur an moueatur quando est in a. vel quando est in b. de hoc dictum est in 6. dico tamen ꝙ angelus non mouetur a seipso per se primo quia nichil secundum idem est simul in actu et in potentia et de hoc diceť 8. phiˢ.

❡ Ad secūdū dicit sctūs thomas libro primo. ꝯtra gentiles ca 13. ꝙ aliqua cōditionalis ē vā cuiꝰ añs est impossibile Et ideo hec est vera si pars celi q̄esceret celum quiesceret Et idem habetur ca. 22. Sꝫ contra sic etiam ista est vera. Si petrus non esset risibilis homo non esset risibilis ergo homo non ē primo per se risibilis Si negas consequentiam ergo etiam non sequitur quiescente parte celi totum celum quiescit ergo totum celum non per se primo mouetur. dicendum ꝙ hec ꝯña phi nō solum tenet ex hac conditionali que nichil ponit sed ista conditionalis dat intelligere ꝙ motus totius dependet ex motu partium.

❡ Ad tertium dicitur ꝙ aliquid mouet se sed non per se primo Ad aliud dictum est. 2ᵒ. phi.

❡ Ad quartum dicitur ꝙ licet aliquid moueatur per se primo non tamen a seipso vel dicitur ꝙ loquendo de subsistentibus aliquid per se primo mouetur non autem absolute Ad aliud iā dictum est.

❡ Ad quintum dicitur ꝙ in successiuis totum dependet a suis partibus per se loquendo de parti=

bus sumptis penes diuisionem subiecti nec est in
conueniens aliquid dependere ab infinitis in eq̄-
libus et in potentia Nec sic procedere in mouenti
bus facientibus vnum est impossibile sed necessa
rium. Quomodo autem his non obstantibus deue
nitur ad primum ipsum satis patet quia aop3 q̄ re sp
se primo moueatur ab aliquo et non mouetur per
se primo a se vel a parte sua q̄titatiua ergo moue-
tur a motore separato q̄ est deus. ¶ Ad 6m. patet
ex supradictis et ad aliud dicitur in 6o. phi. totum
n. mouetur ratione partium in genere cause mate
rialis ¶ Ad 7m. dicetur in 8o. phi. Quidā tamē pu
tauerunt q̄ in continuo est deuenire ad vnam par-
tem que non posset amplius diuidi quia in quoli-
bet genere datur primum sed pars est causa mate-
rialis totius ergo datur prima simpliciter. Item il
lud quod mensuratur per replicationem indiuisibi
lium componitur ex indiuisibilibus sed continuū
est huiusmodi: patet quia indiuisibile vt punctum
potest transire continuum Forte dicis q̄ tantū mo
uetur per accidēs sed hoc nichil facit quia per pe-
dem mensuro spaciū ipsum replicando tamē pes
meus mouetur per accidens quia est pars alteri⁹
sed hoc est contra aristo. in 6o. phi.

D secundum sic proceditur videtur q̄ i
mouētibus et motis sit processus in in
finitum quia omne mouens phisicū mo
uetur quia mouentia non mota nō sīt
amplius phisice considerationis Sed
omne quod mouetur ab alio mouetur vt supra ostē
sum est ergo in mouentib⁹ rc. Sed ꝯtra est phūs.
¶ Respondeo dicendum q̄ postq̄ phūs ostendit
q̄ omne quod mouetur ab alio mouetur hic accedit
ad principale propositū ostendendū scil3 q̄ sit pri
mus motus et primus motor pro quo sit prima con
clusio In mouētib⁹ ⁊ mot⁹ nō ē pcessus ī īfinitū p3
q2 sit a. qđ mouet᷑ scđ3 locū ⁊ moueat᷑ ab ipo b. b. vo
a c. c. vero a d. et sic in īfinitū ascēdēdo Manifestū
est autē q̄ cū aliquid mouet ex eo qđ mouet simul
mouet᷑ mouēs et ipm mobile Sicut si man⁹ suo mo
tu moueat baculum simul mouetur manus ⁊ bacul⁹
Sic ergo simul mouetur b. qñ mouetur ab a. ⁊ eadē
rōe qñ mouet᷑ b. sic̄ mouet᷑ c. ⁊ sic de alijs Sic ergo i
eodē tp̄e est mot⁹ ipsius a. et oīm aliorū Et poterit
seorsū accipi mot⁹ vniuscuiusq3 horū infinitorū Et
q̄uis vnūq3 horū mobilium moueatur ab vnoq̄-
q3 mouētiū nō ita q̄ vnū ab oīb⁹ sed singula a sin-
gl̄is nichilomin⁹ tñ licet sint īfinita mouētia ⁊ mo
bilia qđlib3 tñ est finitū et mot⁹ ei⁹ vn⁹ et finit⁹ er
go erūt in tp̄e finito vt probatū est ī 6o Sit ergo il
lud tp̄s ī quo mouetur h. ⁊ tūc ar̄ sic cū mot⁹ ipsius
a. sit in tp̄e finito seq̄t᷑ q̄ in illo tp̄e finito est īfinit⁹
mot⁹ illorū mobiliū qđ est īpossiͤ Sz q2 hec dedu-
ctio vr̄ ꝯcludē p̄cise q̄ mot⁹ īfinit⁹ sit ī tp̄e finito nō
vr̄ eē efficarū s3 vr̄ ꝯcludere q̄ ī tp̄e finito erūt infi
niti mot⁹ īfinitorꝫ mobiliū qđ nō vr̄ īcōueniēs ideo
arist. efficax hui⁹ rōnis oñdit dicēs q̄ cū oē mouēs
sit sil̄ cū moto illa possūt ad iuicē ꝯtinuari ⁊ cū po-
nāt᷑ īfinita ergo ex ipis fiet magnit° īfinita ⁊ ex mo
tib⁹ eorꝫ fiet vn⁹ mot⁹ īfinit⁹ ⁊ ꝯtinu⁹ q̄ erit ī tp̄e fi-
nito ⁊ q2 hoc ē īpossibile seq̄t᷑ q̄ īpossiͤ ē eē īfinita

mouētia ⁊ mobilia eē̄ntialit᷑ subordinata. Sz ꝯtra
istud obijcit᷑ q2 phūs vr̄ ꝑsupponē q̄ si eēnt īfinita
mouētia ⁊ mobilia possēt adiuicē ꝯtinuari cū tñ sp̄e
differāt ad īuicē ⁊ p ꝯñs ꝯtinuari nō pñt q̄uis vnū
alteri eēt ꝯtiguū dicēdū ē q̄ alio° accipit᷑ ꝯtingēs ⁊
īpossibiͤ cū deīrāt᷑ aliq̄d de gñe ⁊ cū deīrāt᷑ aliq̄d
de sp̄e q2 cū agit᷑ de sp̄e opꝫ accipē vt īpossiͤ eē illđ
cui repugnat vel genus vel differentia speciei Ex
quibus ratio speciei ꝯstituitur. Cū vero agitur de
genere accipitur vt contingens omne illud cui nō
repugnat ratio generis licet ei repugnet ī sua spe
cie sicut si loqueremur de animali possem accipere
vt contingens q̄ omne animal esset alatum Sed
si descenderem ad considerationem hominis īpos
sibile esset hoc animal esse alatum modo aristote-
les hic loquitur de motibus et mouentibus in cō-
muni nondum applicando ad determinata mobi-
lia in quibus esse continuum vel contiguum secun
dum rationem se habet indifferenter.
¶ Contra hec ar̄. q2 ī aliq̄bus mouētibus ꝓcedit᷑
ī īfinitū Scđm aristotelē eīi īfinite fuerūt genera
tiones Nec potest dari primus pr̄. ex hoc arguitur
contra philo. 5. phi. dicentē si nō est aliqua genera
tio prior neq3 posterior ca. 1. trac. 1. Item ī operati-
onibus ītellectus ꝓceditur ī infinitū q2 sortes ītel
ligit ⁊ iterū potest ītelligere se intelligere. Et sic ī
finitū ꝓcedēdo reflectēdo se supra suū actū. Item
qñ lapis ꝓicit᷑ īfra aquā. tūc videtur ibi fieri ꝓces
sus ī īfinitū ī circulationibus igitur.
¶ Secūdo ar̄. ꝯtra modū ꝓbādi ipsius phi q2 sup-
ponit oīa mobilia posse ꝯtinuari hoc autē est īpossi
bile q2 multa specie differūt q̄ nō possūt cōtinuari
ex sexto phi. Item multa sūt mobilia q̄ sūt ꝯtraria
vt albū ⁊ nigrū ergo nō possūt ꝯtinuari.
¶ Tertio. Si celū et elementa ꝯtinuarentur vel
illud totū ꝯtinuū moueret᷑ motu recto vel motu cir
culari. Forte dices q̄ añs ē īpossibile et ad īpossibi
le sequitur quodlibet. Et ideo si ita fieret celū moue
ret᷑ ⁊ nō moueretur. Cōtra tūc destruitur racio phi
q2 eodēmodo dicetur q̄ casus suus nō ē admittēd⁹
s3 ipso posito sequūtur ꝯtradictoria. Et ideo casus
ille īpossibilia nichil ꝓbat efficaciter nec de facto
sicut nec per aliud sñs īpossibile aliquid probatur
de facto ita esse.
¶ Quarto ar̄ ꝯtra solucionē q2 dictū ē q̄ oīa mobi
lia ⁊ mouētia secūdū q̄ sūt ꝯtinua ⁊ corporalia pos
sunt ꝯtinuari nō autē secundum proprias naturas.
Contra possibili posito in eē nullū sequitur īcōue-
niēs. Si ergo primū est possibile ponatur ī eē. Itē
sāctus. t. articulo p̄cedēte dixit post auicēnā q̄ ad
hoc q̄ ꝓpō sīpliciter sit īpossibilis sufficit q̄ p̄dica-
tū repugnet subiecto ratione diferētie specifice li
cet nō ratione generis. Et ideo ista est īpossibilis
hō est irrationalis ergo ⁊ ista celū et elemētis ꝯtinu
ātur. Item frustra est potētia q̄ nūq3 reducitur ad
actū Sed nūq3 oīa mobilia sunt ꝯtinua ergo falsū
est q̄ possūt eē ꝯtinua ꝯsiderādo ea iq̄3tū sūt corpo
ra. Hic q̄ritur an argumenta aristo. aliq̄ñ ꝓcedant
ex falso et īpossibili et videtur q̄ sic ex 4o. phi. vbi
probat q̄ tempus non est motus celi quia si essent
plures celi essent plures motus tamen esset vnū

tempus Contra falsum nichil probat. Item accidens multiplicatur per subiectū ergo si essent plures celi saltē primi negatiue esset plura tēpora cōtra phi.

¶ Quinto dato ꝙ infinita mobilia vniantur simul non sequitur ꝙ motus infinitus fiat in tēpe finito. Tum quia in quolibet continuo sunt infinite partes mobiles vnite. Tum quia corpus album licet esset infinitum tamen posset habere albedinem finitam ergo et motum finitum intensiue infinitus autem extensiue videtur posse esse in tēpore finito

¶ Ad primum dr̄ ꝙ in mouentibus et motis simul actu existentibus non proceditur in infinitum vel dicitur ꝙ non essentialiter subordinātur secundū actum sed secundum potentiam successiōis. Et si dicatur omne mouens phi. mouetur et non a se ergo ab alio dicendum ꝙ ille alius est deus qui non mouetur Hec est phisice considerationis nisi in ratione mouentis acceptus. Et per hoc patet ad aliud.

¶ Ad secundum dicitur forte ꝙ illi contra quos arguit philosophus non ponerent distinctionem specificam inter res Et ideo apud eos predicta cōtinuatio non esset impossibilis Uel dicitur ꝙ possibile capitur p̄ nō repugnare. Et sic dico ꝙ hec est vera possibile est idest non repugnat corruptibile et incorruptibile continuari inq̄ztum sunt corpora nec vt sic specie differunt vel contrariantur.

¶ Et p̄ hoc pz ad 3m et forte illd̄ auicēne de ipossibili S. T. tantum recitatiue dixerat Deinde dicitur ꝙ aristoteles arguit ex vno impossibili inferendo magis impossibile et causa illius magis impossibilis ē processus in infinitum in mobilibus ꝛ nō predicta continuatio.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ possibile. i. nō repugnat vt sic nō ponitur in esse.

¶ Ad quintum patebit primo de celo.

Ad tertium sic proceditur videtur ꝙ nō omne mouens simul sit cum eo quod mouetur qꝛ celum mouet hec inferiora et tamen non est simul cum ipsis ergo. Item arguit albertus color mouet visum Similiter cū quis debet percuti licet nondū percutiatur tamen timet. Timor autem est passio igitur anteq̄z mouens sit cum moto mobile mouet̄ Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendum ꝙ duplex est mouens scilicet methaphoricum vt est finis aliud proprie dictum quod est principium vnde motus Et illud est duplex scilicet remotum et aliud proximum et de isto intelligitur questio. Preterea notandum ꝙ tres sunt species motus proprie dicti scilicet ad q̄ztitatem ad qualitatem et ad vbi Ad qualitatē scilicet de tertia specie qualitas solum rem qui qualitates de tertia specie sunt vere contrarie per se intensibiles et remissibiles et extrinsecus subiecto aduenientes subiecto manente eodem in substantialibus in aliꝫ a vero non ergo ad ipsas est et non ad alias.

¶ Notandū preterea ꝙ omnis motus localis aut est a principio intrinseco ita ꝙ illud quod mouetur a seipso mouetur licet non primo aut a principio extrinseco et hoc 4o. nam illorum aliquis dicit̄ pulsio. alius tractio. alius vectio ꝛ vertigo. Et omnes aliꝫ motus locales ad istos reducuntur Pulsio est motus a mouente quo tamen vtitur mouens vt seipso ad aliud Uel sic pulsio est motus violentus quo violentatum a violentante recedit Et diuiditur p̄ impulsionem et expulsionem impulsio est quando mouens ei quod mouetur non deficit Sed semper est cum eo simul Expulsio est quando mouens deficit ei quod mouetur ita ꝙ ip̄m non semper concomitatur vsq̄ȝ ad finem motus Tractio vero diffinitur opposito° Nam pulsio ꝛ tractio sic differunt quia ī pulsione moueus se habet ad mobile vt terminus a quo est motus eius in tractione vero se habet vt terminus ad quem. Et ideo illud trahere dicitur ꝙ mouet alterum ad seipsum. Mouere autē aliquid secundum locum ad seipsum tripliciter ꝯtigit vno modo sicut finis mouet vnde ꝛ trahē dr̄ scd̄m illd̄ poete trahit quēq̄ȝ sua voluptas ꝛ hoc modo potest dici ꝙ loc⁹ trahit id qd̄ naturaliter mouetur ad ipsū. Alio° potest dici aliq̄d trahere qꝛ mouet id ad seipsū alterādo aliq̄lr̄ ex q̄ alteratiōe ꝯtigit ꝙ alteratū moueat̄ scd̄m locū. Et hoc modo magnes dicit̄ attrahere ferrū sicut ei generās mouet g̃uia ꝛ leuia inq̄ztū dat eis formā p̄ q̄z mouentur ad locuz ita et magnes dat aliq̄z q̄litatē ferro p̄ quā mouet̄ ad ipsū. Et ꝙ hoc sit verū pz ex tribus: Primo quia magnes nō trahit ferrū ex quacūq̄ȝ distātia. sȝ ex p̄pinquo Si aūt ferrū moueret̄ ad magnetē solum sicut ad finē sicut g̃ue ad suū locū ex qualibet distātia tēderet ad ipsū. Secundo qꝛ si magnes alleis perūgat̄ ferrū attrahere nō potest quasi alleis vim alteratiuā ipsi⁹ īpedientibus Aut etiā in ꝯtrariū alterātib⁹. Tertio quia ad hoc ꝙ magnes attrahat ferrū oportet pri⁹ ferrum liniri cū magnete. Maxime si magnes sit paru⁹ quasi a magnete aliq̄z virtutem ferrū accipiat vt ad eū moueatur. Sic igr̄ magnes attrahit ferrū nō solū sicut finis sȝ etiā sicut mouēs ꝛ alterās. Tertio° dr̄ aliq̄d attrahere quia mouet ad seipsū motu locali tantū ꝛ sic diffinit̄ hic tractio ꝙ ē mot⁹ quo trahens ad seipsū vel ad alterū velocit̄ mouet ꝛ nō separatur ab eo qd̄ trahit̄ Et dicitur ad seipsū vel ad alterū quia mouens volūtariū potest vti altero vt seipso vnde potest ab alio pellere sicut a seipso et ad aliud trahere sicut ad seipsū. Sȝ hoc in motu naturali nō ꝯtigit Deinde dr̄ velocit̄ qꝛ ꝯtingit q̄nq̄ȝ ꝙ id quod trahitur etiā per se mouet̄ illuc quo trahit̄. Sȝ a trahente velociori motu cōpellitur moueri sȝ quia trahens mouet suo motu oportet ꝙ mot⁹ trahentis sit velocior q̄z mot⁹ naturalis eius quod trahitur Sunt autē quidā motus in quibus non ita manifeste saluatur ratio tractōis Et ideo cōsequēter philosophus ostēdit oēs alios motus ad istos reduci q̄ztū ad hoc ꝙ sunt ad seipsū vel ad alterū Motus enim recipiunt speciē a terminis sicut pz in īspiratione. Inspiratio enim est atractio aeris. Expiratio vero est aeris expulsio Et similr̄ sputio ē expulsio sputi et similr̄ dicēdū ē de oībus aliꝫ motib⁹ per quoscūq̄ȝ aliqua cor-

pora extra mittuntur vel infra recipiuntur qr emissio reducitur ad pulsionē receptio autez ad tractionem Et similiter sparhesis et cercisis est attractio et est idem ꝙ percutio per ensem que fit pellendo Cersis vero est instrumentum quo vtuntur textores quod latine dicitur radius vnde alia littera habet radiatio horum enim duorum et quorumcumqz motuuz emissiuorum et receptiuorum Aliud est cōgregatio quod pertinet ad attractionem quia congregans mouet aliquid ad alterum aliud est disgregatio que pertinet ad pulsionem quia pulsio ē motus alicuius ab aliquo. Et sic patet ꝙ omnis mot⁹ localis est aggregatio vel disgregatio. Et per pñs ꝙ omnis motus localis est pulsio vel tractio. Vertigo et vectio similiter ad istos reducuntur Nam vertigo componitur expulsu et tractu et vectio similiter est motus quo aliquid in se quiescēs mouetur ad motum alterius Modo oē quod vehit trahēdo vehit vel pellendo.

¶ Conclusio responsiua Omne mouens proximū ⁊ immediatum simul est cum eo quod mouetur Probatur inductiue Primo in motu locali quia oīs talia vel est a principio intrinseco vel a principio extrinseco Si primum sic manifestum ꝙ mouens simul est cum moto Si secundum hoc est dupliciter qr vel est inpulsio Sic manifestum est per diffinitionē ꝙ mouens simul est cum moto Vel est expulsio et tūc licet mouens primum non simul sit cū eo qđ mouetur tamen mouens proximuz scilicet virtus ipsius mouētis semper est cum eo quod expellitur Et ita in aliis motibus localibus Secundo patet de alteratione inductiue Et ratiōe sic omnis alteratio est similis alterationi que fit secundum sensum Sz in alteratione que est secundum sensum alterans et alteratum sunt simul ergo et in aliis idem patz de augmentatione ⁊ diminutione quia quod augetur simul est cum augmentante qr augmentatio est quedam appositio per appositionem alicuius qđ ei aliquid augeł Modo quod alteri apponitur oporter ꝙ sit cum apponente ⁊ per oppositum dicendū est de diminutione.

¶ Notādū pterea qr dictū est ꝙ oē alterās simul est cū alterato ideo phūs ostēdit ꝙ alteratio solum est ad tertiā speciē q̄litatis vnde hic supponēdum est ꝙ qualitatis quatuor sūt spēs vt patuit ī logica S. T. le. 5. pbat ꝙ ad secūdā speciē q̄litatis nō sit sēp alteratio qr naturalis potētia ī est p generationē ⁊ ab istāti natiuitatis ergo nō p alterationē Itē q̄litates secūde speciei nō ꝯtrariātur. Scđo dicił ꝙ ad quartā speciē qualitatis nō est p se motus Ridiculū enī ē dicere aliq̄d alterari quādo figuratur. Et ratio ē qr mot⁹ alterationis nō p se et īmediate tminatur ad figurā sz ad alias q̄litates. Aliquādo vero figura seq̄ł formā substātialē ḡ nō ī est sēp p alteratione Item figura nō pdicatur de substātia nō enī dicim⁹ ꝙ es sit figura ergo ad figurā nō ē alteratio. Sz q̄ritur an ad primā speciem qualitatis sit alteratio quia tales habitus sunt ad aliq̄d ī quo non est p se motus Unde sanitas vt dicit S. T. hic lec. 5. est cōmēsuratio debita qualitatū Hec autem cōmensuratio non est quid absolutuz qm̄ commensuratio hūorū que ī hoīe est sanitas in leone requirēte calorem maiorem non est sanitas vnde sanitas dicit aliquā qualitatem preter qualitates primas S. T. de ver. q. 27. ar. 1. 4^m. Sz an sanitas ⁊ egritudo sint cōtraria imediata dixi in logica nunc videtur ꝙ non ex S. T. 12^e. q. 18 ar. 8. 1^m. quia egritudo non dicit totā ablationem sanitatis nec tamen cōtraria sunt simul sed queritur an sicut diuerse sunt egritudines specie saltem in hominibus quia sanitas hominis et equi differunt specie. san. thom. Tertio dicitur ꝙ ad virtutes morales non est per se motus alterationis quia omnis virtus est perfectio quedam quia virtus est dispositio perfecti ad optimum id est ad finem rei qui est operatio rei Sz illud quod perficitur nō alteratur igitur virtutes tamen sequuntur alterationem que est in parte sēsitiua quia virtus moralis est circa delectationem et tristiciam Sed delectatio et tristicia nō est sine motu facto in parte sensitiua vnde in tristicia cor constringitur et in delectatione dilatatur Ex predictis etiaz patet ꝙ ad habitus intellectuales nō est alteratio Probatur tamen aliter quia anima quiescendo fit prudens vnde ebrii non possūt vti scientia propter perturbationem cerebri ergo sciētia non acquiritur per motum Et propter hoc etiā pueri non sunt capaces scientie quia calidum in eis facit continue humidum habundans. Puer etiam de facili insequitur passiones Et ideo dicit augustin. iuuentus est venenum virtutis ⁊c.

¶ Contra hoc arguitur. Et primo per argumentum sancti thome lectio 4^a probando ꝙ mouens nō sit sił cū eo qđ moueł qr q̄dā piscis q̄ vocał stupo stupescit manū piscatoris ⁊ nō rethe īpositū ergo mouēs nō ē simul cū eo ꝙ moueł Forte dicis ꝙ sił ē cū eo ꝙ moueł scđz suā ꝟtutē. Tūc q̄ritur q̄ ē ista ꝟtus q̄ causatur. rethe enī nō ē susceptiuū stuporis. Itē ī fascinatioībus vn⁹ hō p suā imaginationem causat malā dispositionē ī alio. Et dr̄ ꝙ vetule vrētes maleficio agūt ī corp⁹ alterius licet nō sint sił cū eo igitur.

¶ Secūdo hō generat hoīez ⁊ tamē nō ē simul cū eo īmo aliquādo hō generās ē mortuus qn̄ ali⁹ generatur. Forte dicis ꝙ virtus generātis adhuc manet Cōtra adueniēte noua forma oīa precedentia accidētia corrūpūtur ergo quādo ī semine ītroducił forma ēbrionis virt⁹ pcedēs desinit eē. Item illud quod nō est nichil efficit sz hō mortuus nō est ergo nūq̄z ē respectu hoīs geniti ergo p ꝟtutē remanentē ī semine nō debet dici ꝙ homo generās sit causa geniti. Item mixtum generatur ex elementis sed elementa non sunt simul cum illo mixto ergo mouens non est simul cum moto. Minor pz qr in eadē materia non sūt simul plures forme.

¶ Tertio arguitur secundum galienum caput est principium motus animalis et tamen non oportz ꝙ simul sit cum motu animalis Probatur ex commen. qui dicit se vidisse arietem ambulare multotiens huc et illuc absciso capite Forte dicis ꝙ principium mouens ipsius animalis est contra hoc arguitur eodem modo quia galienus dicit ꝙ extracto corde ab animali adhuc animal potest moueri per

duos passus. Item illud non est principium mot⁹ animalis quo quiescente animal mouetur sed ita potest esse de corde vt patet per predictam experientiam.

¶ Quarto relatio potest causari in quacunqȝ distātia ergo et alteratio. Añā patet quia in quacunqȝ distantia generetur filius Tunc in eo quiest pater acquiritur paternitas Et si alius moriatur illa paternitas corrumpitur per desitionem termini qui tñ nō est simul secundū locum cum patre.

¶ Quinto pono ꝙ medietas alicuius passi tā habeat summum calorem et applicetur igni tunc ille ignis non aget in illam medietatem propinquam cum sit similis agenti et tamen aget in secundam medietatem producendo in ea caliditatem donec erit sibi similis Item corpus luminosum potest agere in remotū nichil agendo in propinquum igitur Antecedens patet dupliciter primo Si vna pars candeis iam produxerit lumen in prima medietate aeris et adueniat maior tūc illa nullum lumē producet in prima medietate aeris quia duo accidentia solo numero differentia non possunt esse in eodem secundum thomistas. Et tamen producit lumen in secunda medietate. Item augeat corpus luminosum non intensiue sed extensiue tunc dicūt perspectiui ꝙ plus de lumine producet in partibus remotis nō autem in puncto propinquo quia per casum nō augetur intensiue ergo tunc agit in remotum non agendo in propinquum.

¶ Sexto aliquando mouens non est in loco ergo non est simul cum moto Antecedens patet quia ī corporalia non sunt in loco ergo intelligentia mouens celum non est in loco illa autem sunt simul q̄ sunt in eodem loco. Item in expulsione mouens non est simul cum moto vnde S. T. dicit ꝙ licet in principio mouens et motum sunt simul non tamē semper et continue.

¶ Septimo Magnes mouet ferrum et tamen nō est simul cum ferro forte dicis ꝙ virtus magnetis est cum ferro et illa mouet ferrum Contra eadem virtus non mouet ad situs oppositos sed si ferrum sit sursum descendit ad magnetem et si sit deorsuȝ ascendit ergo hoc non est a virtute que sit in ferro Tenet ꝯña quia idem inq̄ntum idem semper natū est facere idem Itē quero a quo causatur illa virtus si a magnete ergo magnes est simul cum ea Forte dicis ꝙ virtus causata in aere proximo est simul cum magnete et illa virtus causat aliam vsqȝ ad ferrū in quo recipitur Contra sequeretur ꝙ inter media inter ferrum et magnetem deberēt moueri ad magnetem quia recipiunt virtutem quam recipit ferrum Item corrumpatur magnes tunc queritur ad quem locum mouebitur ferrum ꝑ virtutez quam recepit Forte dicis ꝙ ad nullum locum determinate Contra omnis virtus naturalis est determinata ad vnum et per hoc differt a voluntatio ergo mouebitur ad locum determinatum.

¶ Octauo remouens prohibens est causa motus lapidis deorsum et tamen non est simul cum eo. Item in secundo de anima dicitur ꝙ corpora dura non possunt se tangere ergo non sunt simul et tamen vnum mouet aliud cadendo super ipsum. Et primum adhuc probatur per experientiā quia nullus sciret corpora dura ita bene coniungere in aq̄ quin aliquid humiditatis reperiatur inter duos lapides postq̄ȝ extrahuntur ab aqua. Item penetratio dimensionum est impossibilis sed mouēs et mobile sunt duo corpora dimensionata ergo nō possunt esse simul Item non oportet ꝙ domus actu sit cum domificatore domificante ergo nō oportȝ ꝙ motum simul sit cum mouente.

¶ Nono planete qui sunt supra solem agunt ī ista inferiora et tamen non sūt simul cū eis Forte dicis quod ꝓducūt in medio q̄ndā virtutem vsqȝ ad nos. Contra planete agūt ꝑ lumen sȝ planeta superior non potest ꝓducere lumē in toto medio q2 aliquādo sol mediat inter nos et planetā superiorē scȝ saturnū a quo sol nullū lumē recipit sȝ ecōuerso. Itē existēs in tenebris videt lumē et tamē illud lumen non ē simul cū oculo suo. Forte dicis ꝙ species luminis deueniunt vsqȝ ad oculū. Cōtra species lucis est lumen. sȝ existēs in vno angulo aliquādo nō habet lumē licet videat aliū habērē lumen igitur.

¶ Decimo arguitur ꝯtra diuisionē mot⁹ q2 qui mouetur ad motū nauis nō videtur moueri motu pulsionis aut vertiginia. ⁊c̄. Item mare mouetur a luna et non aliquo istoꝝ modorū. Forte dicis ꝙ mouetur motu tract⁹. Contra mouēs ⁊ motū sūt simul sȝ luna non est simul cū mari. Nec videtur ꝙ aliquid causet in medio a quo mare moueatur fluendo ⁊ refluendo q̄m mare mediterraneū nō habet fluxum et refluxum ⁊ tamen idem causatur ī aere vt videt᷑ qui est supra mare mediterraneum ⁊ mare occeanū

¶ Undecimo ar᷑. ꝙ ad primā speciem qualitatis ē per se motus q2 ad calorē est per se motus et tamē est in prima specie q̄litatis. Item sanatio est mot⁹ ad sanitatem vt patet ex quinto phi. Sȝ sanitas ē de prima specie q̄litatis. Forte dicis ꝙ sanitas est ad aliquid Contra sanitas nō ē relatiuum nisi forte scd̄ȝ dici sȝ hoc nō īpedit quin ad eā sit ꝑ se mot⁹ q2 omne accidens videtur esse relatiuum scd̄m dici propter habitudinem quam habet ad substantiam Item augmentatio est per se motus et tamen terminus eius īportat relationem est enim augmentationis terminus magnū paruū vero est termin⁹ diminutionis Item ad vbi est ꝑ se motus licet si ad aliquid scd̄m dici. Item queritur quare potius ea que sunt in prima specie qualitatis sunt relatiua q̄ȝ ea que sunt in tertia.

¶ Duodecimo Omne quod fit in aliquo de nouo fit in eo per motum vel transmutationem. Sed sic est de scientia igitur. Forte dicis ꝙ per scientiam subiectum perficitur Contra sic etiam aqua perficitur per frigiditatem. Et tamen frigiditas acq̄ritur per motum Item intellectus mutatur de errore ad scientiam. Capiantur ista vt dicunt precise quid absolutum ergo mouetur de contrario in contrarium ergo est ibi per se motus et alteratio Forte concedis contra indiuisibile non mouetur Itez actus intellectus potest fieri successiue immo discursus non potest fieri in instanti. S. T. de veritate 4.29. ar. 8. 1m. vide. q. 26. ar. 3. ad 12m. si queratur

an in actibus contrariis transeundo de vno in a-
liud oporteat transire per medium patet ꝙ non vt
quando prodigus fit auarus. Forte dicis ꝙ potest
moueri per accidens. Contra quod mouetur per ac
ciñs oꝫ ꝙ sit q̃tū p acciñs excepta aia sꝫ nō sic ē de i
diuisibili. Itē lꝫ concedat ꝙ idiuisibile mouetur p
accidens localiter nunq̃ꝫ tamen conceditur ꝙ mo
ueatur p acciñs motu alterationis.

¶ Tertiodecimo secundum phm̃ 2°. ethicoꝝ vir-
tus generatur ex actibus frequēter iteratis ergo
virtus acquiritur per generationem et per conse-
quens per motum Nec valet dicere ꝙ virtus sit ad
aliquid qꝛ nullū absolutū ē ad aliquid sed oē quod
est in predicamento qualitatis est absolutum. Itē
per secundam regulam ante predicamentalem ni
chil potest vt hic dicit (s.t. lec. 5.) esse in diuersis p̃
dicamentis Item sanitas est in tertia specie ergo
ad eam est motus Antecedens patet quia est qua
litas sensibilis. Nam egritudo sentitur ab infir-
mo et a medico per pulsum Forte dicis ꝙ egritudo
est de tertia specie cum nichil aliud sit q̃ꝫ ipse qua-
litates prime Ex hoc sequit ꝙ ad eaꝫ est per se mo
tus quod est contra phm̃ hic Item qualitates pri-
me non sunt ad aliquid. Forte dicis ꝙ sanitas est
qualitas distincta a qualitatibus primis. Contra
remoto omni accidente Ponendo solum qualita-
tes primas debite proportionatas animal ē sanū
ergo sanitas nichil dicit preter primas qualitates
Item tunc daretur medium inter sanum et egrum
quia pono ꝙ sanitas continue remittatur vsq̃ꝫ ad
primum instans non esse Tunc in illo instanti il-
lud animal non est sanum vt patet. Nec egrum qḋ
probatur quia egritudo non fit nisi in tempore er-
go in illo instanti non est egritudo Antecedens pꝫ
quia egritudo sequitur qualitates primas que suc
cessiue fiunt et corrumpuntur.

¶ Quartodecimo aliquis potest fieri magis vir-
tuosus ergo esse virtutis non ꝯsistit in indiuisibili
ergo suscipit magis et minus ergo ad eam potest
esse per se motus Forte dicis sicut dicit commenta
tor ꝙ omnis perfectio est indiuisibilis ꝛ simplex sꝫ
nichil simplex et indiuisibile est alteratio vel mo-
tus ergo secundum virtutem non est alteratio. Et
per consequens nec secundum maliciam. Contra
hoc arguit. S. T. lec. 6. Quis enim perfectio aliq̃
sit simplex et indiuisibilis recedere tamen a perfe
ctione non est simplex et indiuisibile. Et ideo dat
aliam rationem S. T. quare ad virtutem vel sciē-
tiam non est per se motus quia scilicet subiectum
per ista perficitur Contra grauia per se mouentur
ad sua loca naturalia licet ab eis perficiantur ani
malia etiam parua augentur ad quantitatem per
quam perficiuntur. Item per vicium anima non p
ficitur ergo acquisitio eius erit motus. Forte dicis
ꝙ scientia est nobis innata et ideo non generatur
in nobis vt dicit philosophus hic T. C. 20. Cōtra
hoc est platonizare et non est verum secundum pe
ripatheticos secundum quos intelligere est quod
dam pati vt dicitur in tertio de anima ergo intel-
ligere est alterari.

¶ Quintodecimo aliqua est transmutatio ad ite l
lectionem vel visionem et illa non est terminus al
terius transmutationis ergo ad ista est per se mu-
tatio Antecedens patet quia non semper aliquid
calefit quando videt vel intelligit. Similiter pōt
argui de sono ad quem est per se motus cum sit de
tertia specie qualitatis licet non p se terminet mo
tum.

¶ Sextodecimo. ad ea que sunt in parte sēsitiua
anime est alteratio sꝫ tēperātia et fortitudo virtu-
tes sunt in parte sēsitiua anime igitur maior patet
ex s.t. lec. 6. quia ad passiones est alteratio. sꝫ i pte
sēsitiua anime scꝫ in ꝯcupiscibili et irascibili sunt
passiones scꝫ delectatio et timor igr̃ quidā dicunt
ꝙ in istis nō est mot⁹ phisic⁹ et sic euadūt oīa argu-
mēta sꝫ mirū esset hoc phi. nō dixisse si hec solutio
sufficeret. Item q̃ritur causa quare cū irasci sit pro
prie pati ex s.t. 12°. q̃re nō est proprie motus cū po
natur in diffinitione passionis. q. 22. quidā dicit ad
virtutē non esse motū qꝛ sūt i indiuisibili contra vt
ciū cōtingit multis modis et vnus ē virtuosior alio
Item virtus ꝛ viciū nō sunt ꝯtraria immediata ergo
inter ea est motus añs patꝫ qꝛ tunc viciosus in istā
ti et valde cito fieret virtuosus qꝛ p te non fit suc-
cessiue aut p motum virtuosus.

¶ Decimoseptimo ar̃ ꝙ ad quartā speciē qualita-
tis est per se motus quia figura in aliquo acquirit
de nouo quia cera rotūda potest fieri quadrata er-
go ibi est mutatio et non nisi alteratio igitur. Item
ad qualitates sēsibiles est alteratio. sꝫ figura ē hu-
iusmodi igit. Item ratio quare ad figurā nō ē p se
mot⁹ est qꝛ non predicantur de subiecto sꝫ eodem mo
do probaretur ꝙ ad tertiā speciē q̃litatis non est p
se motus qꝛ albedo nō p̄dicatur in recto de suo sub
iecto. Forte dicis ꝙ dr̃ de subiecto i ꝯcreto Contra
sic etiā ē de figura Itē ad albedinē ē p se motus et
tñ albedo nō est p se termin⁹ mot⁹ qḋ sic probat qꝛ
albedo est q̃litas 2ª. gª ac q̃rit per alterationē factā
in qualitatibus primis propter hoc enī vocatur qua-
litas secūda ergo dato ꝙ figura non sit p se termi-
nus mot⁹ nō seq̄t qui ad figurā sit p se motus.

¶ Decimooctauo ar̃ ꝙ ad secūdā speciēꝫ q̃litatis
est p se mot⁹ quia rarū et densū sunt de secūda spe
cie et ista acquiruntur per motum rarefactionis et
ꝯdēsationis. Forte dicis ꝙ raritas sequitur motum
calefactionis et ideo non per se terminat motum.
Contra in celo est raritas et tamen ibi non ē cale
factio. Item cōmē. dicit ꝙ ad duriciā et molliciē est
per se alteratio Itē rarefactio est motus qui per se
terminatur ad qualitatem ꝛ non nisi ad raritatem
igit Maior pꝫ quia per rarefactionem res aliter se
habet q̃ꝫ prius.

¶ Ad primum dicitur ꝙ rethe alterat alia altera
tione q̃ꝫ stupore cuius non est capax Ad aliud pu-
tant quidam vetulas semper vti incantationibus
vel arte demonum Sed basiliscus etiam inficit in cor
porali distantia Dicendū ergo ꝙ in talibus etiam
alterat medium Sed de hoc in de celo Si enim a-
gant per demones tunc demon simul ē cū eo quod
mouetur de hiis. S. T. 1. parte. q. 117. ar. 3. 2m. s.t.
de ma. q. 16. ar. 9. 13m.

¶ Ad secundum dicitur ꝙ virtus que est in sensi-

ne patris est simul cum genito de hoc. S. T. i. pte q 118 ar. i. ad 4m. Quidam dicūt ꝙ homo mortuus cuius virtus manet in semine non efficit hominē genitum quia non est tamen est causa efficiens eiꝰ Sed de hijs in secundo. Ad aliud negat maior qꝛ tunc aliquid generaretur ex non ente Item mixtū est pfectius elementis ergo nō est ab eis effectiue.

Ad tertium in quo galienus et cōmen. sibi contradicunt dicitur ꝙ siue principium sit caput siue cor istis depositis remanet virtus a qua fit motio Et de hoc in secundo de anima.

Ad quartum negatur consequentia vide in quinto phisicorum.

Ad quintum dicitur ꝙ hic loquimur de alterante totali Et tunc dico ꝙ nichil agit in remotum nisi agat vel egerit in propinquum vel aliq̄d sibi simile egerit.

Ad sextum dicitur ꝙ angelus ē in loco ꝑ operationem. Et ad aliud dicitur ꝙ mouens secundum suam virtutem semper est cum moto nō autem secundum se.

Ad septimum dicitur ꝙ ferrum per se mouetur ad magnetem. Accidit autem sibi vt sic ꝙ hoc sit sursum vel deorsū Et si annichiletur magnes tūc non manet virtꝰ in ferro q̄ nō est vniuoce i medijs

Ad octauum dicitur ꝙ nō est causa propinqua Ad aliud dicetur ibidē Et ad aliud dicitur ꝙ due dimensiones sunt simul idest inter eas nichil mediat S. T. lec. 3.

Ad nonum dicitur ꝙ omnia illa causāt aliqua accidentia in medio que forte non sunt nobis nota vide san. tho. de veri. q. 5. ar. 9. ad 17m. de celo ꝛ magnete et ar. 10. 5m. Et ita dicatur ad decimum de luna Et magis patebit in metha.

Ad vndecimum dicitur ꝙ non secundum eandem rationem idem est in duabus speciebus. Et ad aliud dicitur ꝙ scientia et virtus magis intrinsece important relationem q̄ʒ alia accidentia. Et de hijs satis dictum est 5o. phisi. quia aliquomodo disputatio videtur esse ad nomen. Quidam dicūt ꝙ accidentia intellectus et voluntatis non acquiruntur continue Et ideo non acquiruntur per motum Deinde dicitur ꝙ perfectio propria non acquiritur per alteratiōem Secus autem est de communi. Ex hijs facile est soluere reliqua argumenta Nota tamen ꝙ intensio virtutis reducitur ad alteratiōem. S. T. de virtu. ar. 11. ad 11m. Sed an sicut anima dicitur pati per accidens ita dicatur sentire per accidens dico ꝙ non san. tho. de veri. q. 26. ar. 2. 7m.

Ad quartum sic proceditur Videt ꝙ oīs motus omni motui sit comparabilis in velocitate et tarditate quia omnis motus est in tempore. Sed in quolibet tempore contingit aliquid velocius et tardius moueri et ista dicuntur per comparationē ergo Sed contra est philosophus.

Respondeo dicendum ꝙ duplex est comparatio quedam est proprie dicta alia improprie dicta. Ad comparationem proprie dictam tria req̄runtur Primum vniuocatio forme in qua est comparatio Secundum. vnitas primi et per se susceptiui Tertium. vnitas ipsius forme secundum speciem specialissimaʒ defectu prime cōditionis vinū vox et stilus non comparātur in acutie quia in ipsis acutum non est eiusdem rationis et tamen vltima corda cithare et penultima comparantur in acutie quia acuties in ipsis est eiusdem ratiōis defectu secunde conditionis vox et aqua in magnitudine non comparantur quia licet magnitudo ipsis nō est eiusdē rationis Nā in aqua susceptiuū sit in ipsis vniuoca tamen primum susceptibile in magnitudīs ē subā eiꝰ i voce ꝓo sonꝰ ē susceptiuū defectu vero tercie ꝯdicionis equus et canis in colore nō ꝯparātur q̄uis color sit eiusdē rationis in ipsis licet etiā sit vnitas primi et per se susceptiui quod est superficiea et tamē ꝯparātur in albedine et hoc ideo quia albedo est vna vnitate specifica indiuisibilis i alias species color vero nō est vna forma nisi vnitate generica.

Aduertēdum ꝑterea ꝙ vniuocatio aliter accipitur i phisica ꝛ in logica. et ratio est quia vniuoca dicuntur quorū nomē ē cōmune et ratio seu diffinitio est eadē modo sic ē ꝙ logicus et phisicꝰ diuersimode diffiniūt. Nam logicꝰ considerat intētiones cōmunes et secūdū eas diffinit vnde adhoc ꝙ aliqua secūdum ipsū sit vniuoca sufficit ꝯueniētia forme abstracte et absolute ꝯsiderate. phisicꝰ vero cōsiderat cōcrete ꝛ determinate et ideo diffinit per motum ꝛ materiā sēsibilē quaꝑpter ad vniuocationeʒ forme secūdū phisicum requiritur ꝙ illa forma sit vna secūdum esse naturale quod habet in materia

Cōclusio prima non omnis motus omni motui est cōparabilis patet qꝛ q̄dā sunt motus genere differentes vt alteratio et loci mutatio. Item velocitas nō secūdū eādē rationem cōuenit alterationi et mutationi secūdū locū qꝛ mutatiōi secūdū locū ꝯuenit secūduʒ renouationē situs. In alteratione vero secūdū ītētionem et remissionē forme igitur.

Cōclusio 2a. nō omnis motus localis oī motui locali est ꝯparabilis patet qꝛ aliqui motus locales sunt specie differentes vt patet de motu circulari et recto. Et per idē ꝓbatur ꝓ non omnis alteratio omni alterationi est ꝯparabilis idem de generatione et corruptione. secundo ꝓbatur eadē cōclusio sic nā si omnis motus localis eēt alteri ꝯparabilis sequeretur ꝙ magnitudo recta eēt equalis magnitudini circulari quod est falsum ergo. ꝛc. Nec valet si dicatur ꝙ ratio bene ꝓbat ꝙ in equalitate nō possunt comparari sed in maius et in minus nam vbi contingit dare maius ꝛ minus ibi contingit dare equale. probatur quia velocius est quod i eq̄li tēpore maius spacium ptransit et in minori equale. Si ergo motus circularis sit velocior motu recto vt puta motus qui fit supra circulum sit velocior illo qui fit supra lineam rectaʒ ergo pars circuli erit equalis magnitudini recte que est linea quod patʒ quia mobile in aliquo tempore pertransit magnitudinem rectam ergo mobile velocius motum in parte temporis partem circuli pertransit et quia velocius motum in equali tempore maius spacium per

transit et in minori equale sequitur ꝙ illa pars circuli quam pertransit i minori tempore est equalis magnitudini recte pertransite.

¶ Contra hec arguitur 1º ꝓbādo ꝙ aliqua specie distincta possunt adinuicem comparari quia ternarius et binarius distinguuntur specie et tamen comparantur Dicimus enim ꝙ ternarius est maior binario vel ꝙ se habet ad ipsum in proportione sexquialtera vt patet ex arithmetica Item albedo et superacies specie distinguntur et tamen ista aliq̄n sunt equalia probatur quia dicitur in predicamentis ꝙ q̄ta fuerit superficies tm̄ albū fore dices ergo albedo et superficies sunt equalia.

¶ Secundo arguitur ad idem quia motus rectus sursum et motus rectus deorsum specie distinguntur et tamen possunt adinuicem comparari lapis enim velocius descendit q̄ȝ ascendat. Item omnes motus conueniunt in diffinitione mot⁹ ergo possunt comparari adinuicem.

¶ Tertio arguit̄ ꝙ motus rectus sit comparabilis motui circulari quia philosophus dicit ꝙ mot⁹ celi est velocissimus ꝛ prior omnib⁹ alijs vt patebit i 8. phi. ergo motus celi circularis est comparabilis alijs. Item caliditas potest comparari frigiditati Dicimus enim aliquam caliditatem esse magis intensā vel maioris actiuitatis q̄ȝ sit ipsa frigiditas

¶ Quarto arguitur ad idem linea recta et circularis sunt eiusdem speciei ergo et motus. Antecedēs patet quia eadem linea numero que pri⁹ erat circularis postea fit recta et tamen non mutat speciem ergo linea recta et circularis sunt eiusdem speciei Item linea recta et circularis possunt continuari ergo sunt eiusdem speciei Antecedēs patet quia linea aliqua constat ex recta et circulari. Quidā dt lineā rectā corrūpi q̄n cera q̄drata fit rotunda sed contra tunc non maneret idem corpus quia aliā haberet q̄titatem nec maneret eadē albedo quia supficies recta desineret esse in qua tamen est albedo Forte dicis lineas esse eiusdem speciei non tamen motus hoc est contra phi. hic q̄dam dicunt ꝙ rectum et curuum pro denominato sunt eiusdem speciei sed non formaliter quia important figuram sed contra phi. loquitur de magnitudinibus super quas est motus vnde linea secundum eum est genus ad rectam et curuam. Itē i sexto. motus ꝛ magnitudo equaliter diuiduntur ergo se motu differunt specie ꝛc̄.

¶ Quinto arguitur ad idem quia omnis q̄titas vnius linee est equalis vel inequalis alteri quia hoc est proprium q̄titatis ergo linea recta ꝛ circularis possunt comparari Et hoc ē probatur aliter quia Arcus est longior corda sed circulus se habet vt arcus dyameter autem que est linea recta se habet vt corda igitur Item geometre ostendunt ꝙ ē dabile quadratum equale circulo et tamen q̄dratum specie differt a circulo.

¶ Sexto angulus rectus est maior angulo cōtingentie et tamen non est eiusdem speciei cum eo. Itē licet hec non sit ꝓpria leo est fortissim⁹ lincū tn̄. ista est propria cuȝ sit vera leo est fortior lince.

¶ Septimo aer et aqua specie differunt et tamē possūt comparari patet quia elementum aeris est decuplum ad elementum aque secundum philosophum in secundo de generatione Item ibidem dicitur ꝙ ex vno pugillo aque fiunt decem pugilli aeris. Et dicitur ꝙ humiditas aeris est maior q̄ȝ humiditas aque.

¶ Octauo arḡ. ꝙ aliqua sunt ꝯparabilia que nō habent idē subiectū quia linea vel q̄titas equi potest ꝯparari cū q̄titate hominis et tamen susceptiuū non est eiusdem speciei. Item dictum ē ꝙ in genere non fit ꝯparatio. ȝ cōtra stat ꝙ vnū albū sit magis coloratū q̄ȝ aliud q̄ habet colorē magis itensū Itē motus solis ē velocior q̄ȝ motus testudinis tn̄ tm̄ in genere cōueniūt albedo etiam est tanta q̄ta est supficies ꝑ phi. tamen non cōueniunt in specie

¶ Nono substātia est magis ens q̄ȝ accidēs et relatio est minimū ens hic ē cōparatio ꝛ terra est grauior aqua ꝛ tamē eius grauitas nō est eiusdē speciei Itē i sacra scriptura sepe fiūt cōpatiōes ad res alteri⁹ spēi vt cū petra dr̄ xp̄s ȝ petra ꝛ xp̄s nō conueniant in aliquo vniuoco.

¶ Decimo res eiusdē speciei non magis cōueniūt q̄ȝ res eiusdē generis ergo non sunt magis ꝯparabiles añs pȝ q̄ vnitas speciei nō est realis sed cōcept⁹ eius est tātū vnus apud itellectū et ita est de cōceptu generis q̄ nisi eēt vnus non predicaretur i q̄d de multꝫ Itē cessāte operatiōe itellect⁹ nulla est species sed res eiusdem speciei non conueniunt realiter nisi ꝑ operatione itellectus que nō pertinet ad ꝯsideratione phisici ergo secūdū phisicum nō magis dȝ esse comparatio i specie q̄ȝ in genere Item theologi dicunt ꝙ ydolatria est grauior superbia et infidelitate vel econuerso. Et tamen ista non ꝯueniunt nisi in genere. Forte cōcedis ꝙ in hijs q̄ sunt eiusdē generis potest esse comparatio Contra doctores dicunt ꝙ peccatū ꝯmissionis nō potest esse equale peccato omissionis ceteris paribus q̄ nō sunt eiusdē speciei. et ita quidā dicūt de pctō ex malicia ꝛ de pctō ex ignorātia sȝ q̄cq̄d sit de hº. s. t. 12ª. que. 72. ar. 5. ad. 1. videt̄ dicere ꝙ aliq̄n venialia ꝛ mortalia sunt eiusdem speciei licet non possunt equari et ar. 6º. dicit ꝙ peccatum cōmissionis et omissionis non differunt specie.

¶ Ad primū dr̄ ꝙ hic nō loquitur de q̄titate discreta et ad aliō dr̄ ꝙ albedo ē equalia per accidēs.

¶ Ad 2m. dicitur ꝙ motus sursū et deorsū ꝯueniūt in spacio. ꝛ ideo ꝯparāt̄. ad aliud negat̄ ꝯsequētia.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ prima est impropria comparatio.

¶ Ad quartū dictum est supra vel dicitur ꝙ linea recta et circularis sunt materialiter eiusdē speciei Et per hoc patet ad aliud.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ inter lineas est proportio non tamen semper comparatio. Ad illud de q̄drato dicunt quidam ꝙ est equale circulo q̄tuȝ ad continentiam vel commensurationem sic scilicet ꝙ linea ipsum circundans est equalis cum linea circundante quadratum vnde geometre dicunt ꝙ in figuris ysoperimetris linea circularis equatur linee facienti quadrangulum licet circulus plus contineat ꝛ ideo circulus non dr̄ esse equalia qua

drato propter lineam circũdãtem. Per hec patet ad.6.et.7..

¶ Ad.8.dr̃ q aliquando forme diuersarum specierum hñt idez suceptiuũ vt pz de albedine z nigredine que sunt in superficie.

¶ Et per hec pz ad alia et nota q nõ incõuenit rẽ que ẽ extra genus alteri comparari que est ĩ genere. S.T.1.q.6.arti.2.3m

AD quintum sic proceditur videtur q septem regule de cõparabilitate motus non sint vere quia aliqua sunt mouentia libera in quibus non oportet q omne mouens maioris virtutis in equali tempore moueat per maius spacium igitur Sz cõtra est phũs.

¶ Respondeo dicendum q in motu sunt quattuor scilicet mouens mobile spacium per quod fit mot⁹ et tempus in quo fit Et penes ista sumitur proportio Sũt autẽ duplicia mouentia quedam pure naturalia Et ista semper agunt secundum vltimum posse eorum Et de istis potissime intelliguntur regule Alia sunt voluntaria et immaterialia in quibus nõ oportet illud quod ẽ maioris virtutis velocius mouere. Preterea sciendum q omnis actio causatur ex victoria agẽtis supra passum. Et ideo dicitur q nunq̃ a proportione inequalitatis minoris vel a proportiõe equalitatis sequi...

¶ Pro quo sciendum secundũ geometras q proportio est certa habitudo aliquarum q̃titatũ vt q̃tuor ad duo ẽ pportio dupla Si queratur sn pportio distinguatur a rebus dicendũ q sic quia capto duos numeros s. sex et duodecim isti non sũt equales tamen pportiões eorum ad suas medietates sunt equales s. pportio dupla. Proportionalitas autem est habitudo pportionum vt qualis est pportio.8.ad.4.talis est pportio.4.ad 2. Item duplex est pportio scz rationalis que immediate denominatur ab aliquo numero vt dupla vel tripla et irrationalis que non immediate denominatur ab aliquo numero. Sed ab aliqua pportione vt medietas duple pportionis qualis est diametri ad costã quadrati et hec pportio solũ reperitur in continuis et apud geometram. Alia vero reperitur in numeris et continuis Ex hijs patet q licet diameter nõ sit ꝯmẽsurabilis coste tñ hz pppr°nẽ ad ipsã

¶ Preterea Sciendum q pportio rationalis diuiditur in quinq̃ genera primũ genus est pportio multiplex qñ maius cõtinet minus pluries solum ita q nichil superfluit sub quo sunt infinite spẽs vt pportio dupla qñ maius cõtinet min⁹ tantum bis vel tripla si tantum ter vt tria ad vnum.

¶ Scd̃m genus est pportio super particularis qñ maius continet minus solum semel et cum hoc aliquã partem aliquotã minoris et est pars aliquota illa que aliquotiens sumpta reddit ipsum totum non aliquota autẽ est illa que aliquotiens sumpta non reddit adequate suum totum vt duo respectu quinq̃ si enim duplicentur reddunt minus scz quattuor Si autẽ triplicentur reddũt mai⁹ scz sex. Exẽplum primi vt duo respectu quattuor sub isto autẽ genere proportionis sunt infinite species nam si maius continet minus et cum hoc medietatem minoris dicitur proportio sexqualtera vt triũ ad duo sex ad quattuor si autem precise tertiam partez dicitur proportio sexquitertia vt quattuor ad tria et octo ad sex et sic in infinitum.

¶ Tertium genus est proportio superpartiens qñ maius continet minus solum semel et cum hoc aliquam partem non aliquotam vltra vt 5e. ad tria sub quo sunt infinite species si enim minor numerus fuerit ternarius et pars non aliquota que est excessus fuerit binarius dicitur proportio superbipartiens 3as. i. suppartiẽs duas 3as vt quinq̃ ad tria Si aũt mior nũer⁹ fuerit q̃ternari⁹ z ps nõ aliq̃ta ṫnarius vocaṫ ppor° suptriptiẽs 4as vt 7. ad 4. Si aũt minor nũer⁹ fuerit q̃nari⁹ z ps nõ aliq̃ta ṫnari⁹ dr̃ suptriptiẽs 5as vt 8. ad 5e. z si ps nõ aliq̃ta eẽt q̃ternari⁹ diceṫ supq̃tripartiẽs 5as vt nouẽ ad quinq̃ z sic sẽp denoĩatio 1a ẽ ab excessu q̃ dr̃ ps nõ aliq̃ta ita q si diuidaṫ ĩ duas ptes ille excess⁹ dr̃ supbiptiẽs Si ĩ tres dr̃ suptriptiẽs z sic ĩ ĩfinitũ Scd̃a ꝯo denoĩatõ sẽp sumiṫ a miori nũero ¶ Quartũ gen⁹ ẽ ppor° multiplex supptic̃laris qñ mai⁹ ꝯtinet min⁹ pl̃ies z cũ hoc aliquã ptẽ ei⁹ aliq̃tã sub q̃ sũt ĩfinite spẽs Nã si mai⁹ ꝯtinet min⁹ solũ bis z cũ hoc medietatem ei⁹ dr̃ pportio dupla sexqualtera vt 5e. ad 2. z 10. ad. 4. Si aũt mai⁹ ꝯtinet minus solũ bis z terciaz partem vltra dr̃ proportio dupla sexquitertia vt 7. ad 3. et sic in infinitum

¶ Quintum genus est proportio multiplex suppartiens quando maius continet minus pluries et cum hoc partem non aliquotam minoris vt. 8. ad. 3. Nam octo continet. 3. bis et cũ hoc. 2. que sũt pars non aliquota trium Et sub isto gñe sũt ĩfinite spẽs Si eĩ maior nũer⁹ cõtinet bis miorẽ q̃ sit ternari⁹ z ps nõ aliq̃ta binari⁹ dr̃ ppor° dupla supbiptiẽs 3as vt exẽplificatũ ẽ z sic ĩ ĩfinitum ¶ Nũc g° ponende sũt regl'e gñales de ꝯpatiõe motuũ q̃tũ ad motum localem quarum.

¶ Prima est. Si aliqua potentia mouet aliq̃d mobile p aliquod spacium in aliquo tp̃e eadẽ virtus ĩ tempore equali vel potẽtia equalis in eodez tẽpe mouebit medietatẽ illius mobilis per duplũ spacium

¶ Secũda regula. Si aliquod mouẽs mouet aliquod mobile in aliquo tẽpore per aliquod spaciuz eadem virtus vel sibi equalis mouebit medietatẽ mobilis per equale spacium ĩ medio tẽporis ratio scd̃m. s. t. hic lec. 9. t. c. 35. ẽ quia sic ꝯseruabiṫ eadẽ proportio in istis duabus cõparationibus manifestum estem q velocitas motus est ex victoria mouẽtis super mobile. Quãto aũt mobile fuerit minus tñ potẽtia mouẽtis magis excedit ipsũ: igr̃ velocius mouebit velocitas ãt motus diminuit tẽpus et auget lõgitudinem spacij quia velocius ẽ qd ĩ eq̃li tempore pertrãsit maiorẽ magnitudinẽ Et equalez magnitudinẽ in miori tẽpore vt p robatũ ẽ ĩ. 6. ergo scd̃m proportiõem qua substrahitur a mobili oportet substrahi de tempore vel addi ad longitudinem spacij dummodo mouens sit idẽ vel equale Et iste due regule daṫ scd̃m diuisiõez mobilis

¶ Tertia regula est Si aliqua virtus mouet aliqđ mobile, in aliquo tpe ꝑ aliqđ spaciū eadem virtus mouebit mediū mobilis ꝑ eq̄le spaciū ī medio tpis

¶ Quarta regula Si aliqua virtꝰ moueat aliqđ mobile per aliquod spaciū in aliquo tpe mediū virtutis mouebit mediū mobilis ꝑ equale spacium in equali tpe. Et hoc ītelligēdū est quando potentia est talis ꝙ per diuisionem nō corrumpitur Loquitur enim secundum considerationem cōmunem nō dum applicādo ad aliquā specialem naturam sicut et in oībus que premisit. Et ponit exemplum Si enim accipiatur medietas huius potētie que est a et dicatur e. et accipiatur medietas mobilis quod est b. et dicatur ʒ. sicut a. mouebat b. per se in tempore d. ita e. mouebit ʒ. per idem spacium in equali tēpore quia hic etiam seruatur eadem proportio virtutis motiue ad mobile vnde sequitur ꝙ in equali tempore fiat motus per equale spaciū vt dictum ē

¶ Quinta regula Si due virtutes diuisim sumpte moueant duo mobilia diuisim sumpta per aliquod spaciū et in aliquo tpe coniūctū ex illis duabus virtutibus mouebit coniunctum ex illis duobꝰ mobilibus per equale spaciū et in equali tpe ⁊ hec habetur. T. C. 38.

¶ Sexta Si aliqua virtꝰ moueat aliquod mobile per aliquod spaciū et in aliquo tpe non oportʒ eādem virtutem vel sibi equalem mouere duplex mobile per equale spaciū in duplici tēpore vel per mediū spacij in equali tempore quia non additur proportionabiliter ad potentiam mouentem sicut ad mobile vnde alias sequeretur ꝙ vnus homo solus posset mouere nauem quia ꝑ aliquod tempꝰ potest mouere partem eius separatam Nō tamen sequitꝛ ꝙ possit mouere totum ī aliquo tpe qꝛ totū excedit actiuitatē eiuʒ non autem pars.

¶ Septima non oportet Si aliqua virtꝰ moueat aliquod mobile ⁊c̄. Medietatem illius virtutis mouet idem mobile per equale spacium in duplici tempore nec per medium spacij in equali tempore Secundū premissa soluitur ratio zenonis qui nitebatur probare ꝙ quodlibet granum milij faciat sonū quando proijcitur in terra quia totus modiꝰ milij quando in terram effunditur facit aliqueʒ sonum sed aristoteles dicit ꝙ vnū granū nō facit sonū qꝛ non satis impetuose mouet aerem et ex hoc possumus ꝯcludere īquit S. T. ꝙ nō ē necessariū ꝙ si aliqua q̄ntacunqꝫ pars exn̄s in toto moueat ꝙ separatim per se exn̄s mouere possit quia pars in toto nō est in actu sed in potentia maxime in cōtinuis Sic enim aliqđ ē ens sicut ⁊ vnū. Vnū ei ē qđ ē ī se īdiuisū ⁊ ab aliis diuisū Pars āt prout est ī toto nō ē diuisa ī actu sed ī potētia tm̄ vñ non est actu ens neqꝫ vna sʒ ī poᵃ tm̄ Et ꝓpᵗ hoc nō agit ꝑs sʒ totū

¶ Cōtra hec arꝛ̄ Vltra mouētia sūt fatigabilia q̄ ī tpis nō opʒ r̄las eē v̄as qꝛ ex hoc ꝙ mobile in scđa medietate erit fatigatum nō tm̄ pertransibit sicut in prima ergo non pertransibit duplex spatium ad spacium pertransitum a subduplo motore

¶ Secundo arguitur ꝯtra primam regulā nam sit a potentia vt. 8. et b. suum mobile vt. 2. Et c medietas eius sit vt vnū tunc arguitur sic. Velocitas in motu sequitur ꝓportiōeʒ potentiarum ad suas resistentias qꝛ per hꝰ probanꝛ̄ regl̄e sed proportio a. ad c. est mīor q̄ȝ dupla ad proportionē a. ad b. igitur a minus q̄ȝ in duplo velocius mouet c. q̄ȝ b. Mīor declaratur quia omnis proportio ꝯpōita ex duabꝰ proportionibus equalibus est ꝑcīe dupla ad q̄libet illarum et ꝯposita ex duabus inequalibus est minor q̄ȝ dupla ad maiorem proportionem ⁊ maior q̄ȝ dupla ad minorem sicut vnum cōpositum ex duabus partꝰbus inequalibꝰ est minus q̄ȝ dupluʒ ad maioreʒ ptem et maius q̄ȝ duplum ad minorem. Sed proportio a. ad c. ꝯponitur ex duabus īequalibus proportionibus igitur est minor q̄ȝ dupla ad maioreʒ proportionē et maior q̄ȝ dupla ad minorē. Sed talis proportio que est a. ad b. est maior proportio inter duas proportiones componentes proportionem que est. a. ad. c. et per consequens proportio a. ad c. non est dupla sed ē ꝓporᵒ minor q̄ȝ dupla ad illam igitur vt dictum est minus q̄ȝ in duplo velocius mouebit a. c q̄ȝ b. Item arguitur ꝙ aliquando plus q̄ȝ in duplo velocius mouet potentia medietatem q̄ȝ totum quia posito ꝙ a. sit vnuʒ mouens potentie vt ʒ. et b. mobile vt c. et c. ī medietas vt vnum. Tunc proportio a. ad c. est maior q̄ȝ dupla proportioni a. ad b. et motus sequitur ꝓportionē vt dictū ē igitur a. plus q̄ȝ in duplo velocius mouet c. q̄ȝ b.

¶ Tertio arguitur cōtra regulam sit a. potentia vt quattuor et b. mobile suum vt 1. et sit c. alia potētia vt quattuor et suū mobile d. vt. 2. isto posito ptʒ ꝙ a. mouet b. a. proportione quadrupla et. c mouet d. a proportione dupla et tamen aggregatū potentiatum non mouet aggregatum mobilium in aliqua istarū proportionum quia 8, ad 2. est proportio dupla supbipartiēs tertias.

¶ Quarto arguiꝛ̄ ꝙ non si aliqua potentia mouet aliquod mobile dupla mouebit idem mobile in duplo velocius quia pono ꝙ a. sit potentia vt quattuor et b. mobile vt vnum et c. sit potentia dupla ad a scʒ vt 8. et ptʒ ꝙ a. mouet b. in proportione quadrupla ⁊ c. mouet b. a proportione octupla sed proportio 8ᵃ. non est dupla ad ꝓportionē quadruplam igr̄ c. mouet b. minus q̄ȝ in duplo velocius q̄ȝ a. minor patet qꝛ proportio octupla ꝯponitur ex proportione 8. ad 4. at 4. ad 1. vnde secundum euclidem 5ᵒ elementoꝝ si fuerint aliqui nūeri ꝓportionabiles inter quos est vnum mediū proportionabile tm̄ ꝓportio primi ad vltimū ꝯponitur ex ꝓportione primi ad secundū et secūdi ad 3ᵐ. et si fuerint duo media tūc ꝓportio primi ad vltimū ꝯponitur ex ꝓportione primi ad secundū et secūdi ad 3ᵐ. et tercij ad 4ᵐ. verbi gratia proportio quattuor ad 1. ꝯponiꝛ̄ ex proportione 4. ad 3. que est sexquitertia. et ex proportione triū ad duo que est sexqualtera et ex ꝓportione 2. ad 1. que ē dupla similiter ꝓportio octupla ꝯponitur ex ꝓportione 8. ad 4. et 4. ad 1. quaꝝ secūda est maior ergo tota ꝓportio 8. ad 1 est minor q̄ȝ dupla ad ꝓportionē quattuor. ad vnum per regulā tenet consequentia per illud quod dictum est in 2ᵒ argumento.

¶ Quinto stat ꝙ mouēs maioris virtutis moueat

circulari et aliō motu recto Et tūc nulla est propor tio motus lz sit proportio iter virtutes motiuas q̄ propor motiuum non sumitur a virtute motiua Itē stat q sint duo mouentia equalis virtutis et tamen vnū mouebit per maius spacium ponendo q sint duo mobilia equalis resistentie quorum vnum sit maius alio et moueantur circulariter in equali tpe Tunc illud q maius est describit maius spacium ergo velocius mouetur

Sexto. Sequeretur s'm pdicta q fortes posset aliquem lapidem proiicere per centum leucas qz per aliquod spacium potest proiicere aliquem lapidem ergo per duplex spacium potest proiicere medietatem illius et sic consequenter Item virtus vnita ē fortior se ipsa dispersa ergo duo motores coniūcti possūt plus mouere q̄ prius quādo erāt separati

Septimo sequeretur q aliquis motus localis esset infinite velocitatis quia pono q resistentia medii in infinitum minuatur tunc proportio motoris in infinitum augetur super resistentiam. Et quando lapis descendit tunc semper minus medii est de aere in infinitum ergo resistentia in infinitū diminuitur quia aer qui mediabat in infinitū diminuitur Item quando graue descendit velocius mouetur in fine et tamen mouetur ab eadem virtute

Octauo sint duo spacia equalis resistētie vnū tamen pedale reliquum vero bipedale tūc ē equalis proportio resistētie vtriusq ad mobile ergo eque cito et eque velociter pertansibuntur hoc aūt est falsū quia multo velocius mouetur quod in equali tempore pertransit spacium bipedale ergo velocitas motus non attenditur penes proportionem ad resistentiam. Itē non sequitur celū in die pertransit aliquod spacium ergo in duobus diebus pertrāsit duplex spatium qz celum sēper circa idē Item non sequitur hoc in aliquo tempore producit aliquem effectum ergo in tempore duplo producit duplum effectum quia actus in primo instāti aliquando producit habitū Et ignis in hora producit sūmū calorem nec tamen in tempore duplo producit maiorem

Nono termini motus localis nō sūt equales ergo nec aliqui motus locales Antecedens patet quia equalitas proprie reperitur tantum in quantitate et nō i predicamēto vbi Itē gñationes nō possūt cōparari ergo nec motus locales. Añs ptz qz oēs generationes fiūt in istāti Itē dictū ē q mouens aliquod mobile i aliquo tpe pt moueē medietatē illius in subduplo tpe hoc āt videē falsū qz tūc medietas celi posset velocius moueri scdz phm

Decimo nisi a proportione eq̄litatis fieret actio sequeretur q motus rectus esset infinite durationis ponēdo q mediū per quod descendit lapis terminetur ad tantā resistentiā sicut est actiuitas lapidis. et sit totum residuum vniformiter difforme. tunc enim illud mobile nūq̄ quiescet quia hoc maxime esset postq̄ transiuisset totū quod est tñ in vno extremo equalis resistentie et sic nō potest ptrāsiri

Ad primum dicitur q regule itelliguntur de agente naturali quod nō fatigatur.

Ad 2m videtur secundū geometriam q regula philoso. sic est intelligenda si potentia mouentis fuerit dupla proportio ad potentiam sui moti. Tunc eadem potentia mouebit medietatem illius moti solum in duplo velocius verbi gratia. sit a. potentia vt 4. et b. motum vt duo resistens et medietas eius vt vnum. Tunc illo casu posito a. mouet medietatem in duplo velocius q̄ b. Et sic regula philosophi vera est in proportione dupla.

Et eodemmodo dicendum est ad tertium

Et similiter ad quartum.

Ad quintum dicitur q quando effectus specie differunt tunc non oportet q proportionentur Sz queritur An motus factus super dyametrum quadrati et super costam eius proportionentur Et ita inquirunt quidam de merito quod petrus potest habere per motum factum super costam idest sup latus quadrati Et suppono q dyameter non est commensurabilis coste Et ideo potest dici q illi motus habent proportionem sed non commensurationem Nec inconueniens inter species distincta esse proportionem patet i iusticia distributiua z commutatiua Ad aliud dicitur q eque velociter motores mouent Et illa mobilia in equali tempore equalia spacia describunt licet non eque velociter reuoluantur Sicut sophiste dicunt q̄ aliqua eque velociter descendunt que tamen non eque velociter mouentur vt si vnū descendat per arcum et alterum per cordam.

Ad sextum dicitur q quando lapis diminuitur oportet q omnis alia resistentia diminuatur sic q cetera sint paria si dicatur proiciat ergo fortes lapidem in vacuo vbi nulla est resistentia. Et tunc moueret medietatem lapidis per duplex spacium videtur q sic ceteris paribus Si tamen ibi esset motus Ad aliud dicitur q aliquando due virtutes vnite fortificantur Sed oppositum hic supponimus.

Ad septimum dicitur q consequentia non valz vnde quibusdam videtur q q̄diu ignis calefacit aquam corrumpendo totam suam frigiditatem tūc in infinitum augetur proportio ignis super aquam Calor tamen productus est finitus. Sed nonne infinita est velocitas videtur q sic sibi. Potest tamen in motu locali q sibi descensu lapidis resistētia non in infinitum diminuitur Ad aliud dubium est quare motus nnturalis velocior est in fine q̄ in principio vt dicit S. T. 1o celi lec. 17. vnde quādo graue descēdit tunc eius grauitas cōfortatur per propinquitatem ad locū Sz contra tūc si eēnt plures mūdi graue nō eēt idifferēs ad cētrū vtriusq mūdi contra phm Sz de hoc ibidē i q̄rēdo an locus aliquid influat sicut magnes.

Ad 8m. pōt cōcedi q vnū moueē velocius alio q̄ ad spaciū ptrāsitū z tñ moueē ab eadē proportione qz cetera nō sūt paria Ad aliud dr q celū equaliter pertrāsit duplex Et regula itelligiē q̄n talis cā ē productiua in infinitum maioris effectus.

Ad 9m dr q eq̄litas hic sumiē rōe tpis qd est de genere eq̄litatis de celo āt dr q i q̄ntū corpus ē nō repugnat sibi diuisio.

¶ Ad 10m. dictum est quinto phisi. Et quidā illud nō bñt pro icōuenienti si mobile motu recto p tpē infinitum conseruaretur vt si angelus quolibz die moueret lapidem per vnam partem proportionabilem.

¶ Explicit septimus phisicorum.

¶ Sequitur octauus phisicorum.

Circa principium 8. phisicorum queruntur 5e. Primo an mundus potuit esse ab eterno Secundo an mūdus fuit ab eterno Tertio an grauia et leuia moueantur a seipsis. Quarto an mouens se diuiditur in partem per se mouentem et ptem per se motam Quinto an motus localis sit cā aliorum.

Ad primum sic proceditur videtur q mūdus non potuit fuisse ab eterno quia ad preteritum nulla est potentia sed mundus non fuit ab eterno ergo Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendum q circa hanc questionez due sunt opiniones quarum prima est q non fuit possibile etiam per potentiam diuinam aliquaz rē aliam a deo fuisse ab eterno Secunda est aliorum dicentium q sic Et pro ista ponētur tres conclusiones z cetera articulo sequēte.

¶ Conclusio prima Possibile est aliquam rem simul totam fieri a deo et tamen nec ipsam nec aliquid eius tunc incipere eē Probatur sic ex S. T. po. q. 3. ar. 14. argumento. 3. 4. et eādem ponit gregorius in 2o. Possibile est aliquam rem totam silr p duci. z nec ipsā nec aliquid tunc incipere eē igitur possibile est aliquam rem zc. Antecedens patz de facto nam nunc filius dei producitur a patre sicut patet per origenem z hilariū z magistrū dis. 9. 1. li. et constat q totus simul et q nec ipse nec aliquid eius nunc incipit eē igitur Antecedēs verum. Cōsequentia probatur quia non magis est possibile q aliquid fiat et cum fit nunc incipiat esse q̄ꝫ q aliqd generetur vel alias vere producatur et cum pducitur non incipiat esse nec minus pōt deus hoc possibile q̄ꝫ illud.

¶ Secundo sic. Si sol aut aliud corpus lūinosuz illuminans aliquam partem maeris quiescēt ez quiesceret per tempus aliquod in eadem oppositione ad illā et illa nullomodo magis disponeretur ad lumen nec alias mutaretur quatenus lumen intenderetur in ea lumen aliquando fieret totum simul quando nec ipsum nec aliquid eius īciperet esse igitur possibile est aliquam rem fieri et ce.

Antecedens patet quia secudum q aug. 8. super genesim ad litterā. Aer pñte lumine non ē factus lucidus sed fit igitur lumen illud fit Et q̄ꝫ tūcūqꝫ aer esset lucidus fieret lumen eius Casu igitur posito constat q in quolibet instanti illius temporis lumen illud fieret et totum simul quoniam nō vna pars eius prior et alia posterior Et tamen in nullo instanti illi9 temporis preter primum lumen illud aut aliquid eius inciperet esse Consequentia vero patet quia antecedens est vna conditionalis vera vt probatum est et eius antecedens est possibile vt cuilibet clarum est igr̄ et ei9 consequēs igit hoc est possibile lumē fit totū simul zc. que equalet seu infert consequens principale igitur Confirmatur etiam ista conclusio ex intentione augusti. 4o. capitu. et 9. super gene. qui vt patet di. 45. primi li. expresse vult q q̄ꝫlibet creaturam existentez deus semper faciat et operetur Et tamen constat q non quelibet nec aliquid eius semper incipit esse.

¶ Secunda conclusio Possibile est aliquam rem simul a deo fieri sine aliqua mutatione subita vel successiua probatur sic Possibile est aliq̄ꝫ rem siml' totam fieri et tunc nec ipsam nec aliquid eius incipere eē igr̄ possibile est aliq̄ꝫ rē totā sil' fieri sine aliq̄ mutatiōe subita vel successiua Añs est pbatū et cōsequētia ptz quia ex opposito ɔñtis scz impossibile ē aliq̄ꝫ rem zc. sequitur q ipossibile ē aliq̄ꝫ rem totā sil fieri a deo z tñ nec ipā z nec aliqd ei9 icipē eē quod est oppositum antecedentis q autē sic sequatur patet q: ipossibile est aliquid fieri cū mutatione quin fiat transitus de non esse ad eē. nā omnis mutatio ē ex opposito in oppositum vt patet 5. phi. et huiusmodi mutatio non potest esse nisi ex non eē in eē vt certum ē. si autem aliquid fiat totum simul et cum mutatione de non esse ad esse igitur quando fit est et prius imediate non fuit et p cōsequēs tunc incipit esse. secundo probatur per casum positum in secunda ratione precedentis conclusionis illo nāqꝫ posito lumen fieret totum simul quando nulla mutatio esset ibidem.

¶ Tertia conclusio possibile fuit aliquam rem aliam a deo fuisse ab eterno probatur primo sic. si alicuius rei alterius a deo que tota simul potuit produci causa totalis productiua fuit ab eterno absqꝫ defectu alicuius requisiti ad producendum illam possibile fuit aliquam rem aliam a deo ab eterno fuisse. Sed alicuius rei alterius a deo que tota simul potuit produci verbi gratia angeli causa totalis productiua scz deus fuit ab eterno absqꝫ defectu alicuius requisiti ad producendum illaz ergo zc minor est certa et maior patet quia si totalis causa fuit ab eterno vel fuit causa naturaliter actiua vel libere. si naturaliter igitur produxit ab eterno si libere ergo ipsam ab eterno produxisse fuit possibile q̄m q̄ꝫuis causam liberam totalem cōcurrentib9 omnibus necessario requisitis ad agendum non necesse sit agere quinymo in potestate eius sit vt non agat in quo distinguitur a causa naturaliter actiua non tamen necesse est ipsam non agere aut suā actionem vel effectum precedere et per consequens si aliqua talis fuit ab eterno ipsam ab eterno agere fuit possibile. preterea probatur maior ex intētione augusti. 6o. de trinitate. vbi talem facit cōsequētiam. si ignis esset eternus splendor ab eo genitus esset coetern9 sed manifestum est q huiusmōi

consequentia non tenet nisi virtute huius propositionis posita cã sufficiẽte naturaliter actiua cum ceteris necessario requisitis simul ponitur actio. Cum igitur non minus ex positione libere cause totalis absq3 defectu alicuius requisiti ad agẽdu3 inferatur possibilitas actionis Pro tunc q3 ex positione cãe nãlis causate inferat actualitas seu actualis positio actiõis eiusdẽ imo mag3 loquẽdo de necessitate simplr cũ nulla talis sit causa totalis quĩymo oportet ꝯcurrere superiorẽ causã sc3 deum libere agentẽ cuius ꝯcursum supponit augu. in sua ꝯña et sic est necessariũ alias vero non valeret cum inquã ita sit patet q non minus est vera hec propositio posita causa totali libera ꝛc. potest poni simul actio eius nec min⁹ apud augu. hec ꝯña. si voluntas creata fuisset ab eterno cum ceteris requisitis ad volendum possibile fuisset eius volitionem coeternã esse necessaria q3 illa q3 facit. ex hoc tollit responsio dicẽtiu3 q cõsequẽtia augustini ẽ bona q2 est de causa totali Secundo ad cõclusionẽ sic filius dei vere fuit productus ab eterno igitur aliqua res a deo potuit esse producta ab eterno añã certu mẽ secundũ fidẽ et ꝯña patet ex eo q nõ videtur aliqua ꝯtradictio iplicari. Si dicatur aliquid aliud a deo ab et° ꝑductũ eẽ pl⁹ q3 si dicat q de⁹ fili⁹ sit ꝑduct⁹ ab eterno nam si qua videretur iplicari hec precise videretur quia producto repugnaret eternitas a parte añ. hoc autẽ cõmune est vtriq3. Et si dicat q repugnantia non est quia producto absolute repugnet eternitas. s3 quia producto libere et electiue aut q2 producto in aliena natura a producente neutrum valet. non primũ quia vbi agens non deliberat non oportet electionem precedere actionem deus autẽ non deliberat in agendo. nec secũdum quia quod productum sit alterius nature vel eiusdẽ cũ producẽte non refert q3tum ad hoc dummodo producens totale et sufficiens sit eternum ꝛ effectus possit simul totus produci.

¶ Quarta ꝯclusio probabiliter ponitur a gregorio si teneretur q preteritum potest per diuinã potentiam nõ fuisse sicut doctores tenuerunt Et adhuc aliqui tenent quã tamen non asserunt q possibile est aliquã rem aliam a deo fuisse ab eterno de potẽtia dei absoluta pz sic deus potest ab eterno voluisse facere sit autem a nomen alicuius rei q3 de⁹ potuit facere ab eterno igitur deus potest ab eterno fecisse a patet cõsequẽtia quia sequitur deus voluit ab eterno fecisse a igitur deus ab eterno fecit a alias sua voluntas non fuit õnipotens. igitur si antecedens est possibile ꝯña est possibile añs vero probatur quia esse quod potuit deus ab eterno velle potest nunc ab eterno voluisse hoc patet ꝓbat per mgr̃m li. 1. di. 43. in fine dicẽtem q deus habet potentiam volendi et nunc ꝛ ab eterno quod tamẽ nec modo vult nec ab eterno voluit. Confirmatur quia voluisse est deo possibile ab eterno producere aliquam rem quam ab eterno voluit producere alias nullum futurum posset eẽ futurum nec aliquid quod nunq3 fiet posset deus facere quod nõ potest secundum fidem concedi igitur q3uis deus non voluerit ab eterno producere a. ab eterno possibile est deum voluisse ab eterno producere a. hanc conclusionem non teneo quia san. tho. dicit q ad preteritum non est potentia

¶ Contra hec arguitur et primo contra tertiam conclusionem Sic quecunq3 sunt icõpossibilia pro eodem instanti durationis qualem ordinem habẽt nature talem necessario habent secundum durationem sed eẽ et nõ esse creature sunt incõpossibilia pro eodẽ instanti durationis et non esse pri⁹ natura conuenit ei ergo necessario prius secundum durationem conuenit ei non esse. Minor patet q2 quod conuenit alicui ex se prius secundum naturã conuenit ei q3 qđ sibi conuenit ab alio non esse autem conuenit ex se cuilibet creature. Esse autem ab alio tantum ergo.

¶ Secundo arguitur Si deus produxisset rẽ aliqua3 aliã a se ab eterno necessario produxisset illã Consequens est impossibile. ergo et añs. Probat ꝯña quia deus non potuisset non produxisse illam Nã non anteq3 produxit quia ante eternum nihil est Nec dum produxit quia omne quod est quando est necesse est esse. Nec postq3 produxit q2 quod factũ est non põt non fuisse. 6°. ethi.

¶ Tertio deus ita cito potuit aliquam rem (verbi gratia equum) producere de materia sicut de nichilo patet quia quandocumq3 deus potuit producere materiam potuit producere compositum Alias materia produceretur sine forma Sed deus non potuit equum ꝑducere de materia ab eterno ergo nec de nichilo. Et per consequens nullo modo. Probatio minoris Nam si produxisset de materia aut per motu3 aut per subitã mutationẽ Si per motũ igitur non ab eterno cum mot⁹ duratione precedat terminũ Nec per mutationẽ subitã q2 illa fuisset mẽsurata aliquo instanti Et per ꝯñs habuisset primũ instãs sui esse ac ꝑ hoc nõ fuisset ab eterno.

¶ Quarto Omne quod cõmunicat aliqđ alicui ꝑ electionẽ necessario preintelligit illud sub opposito illi⁹ ꝯmunicati Sed deus producẽdo creatura3 cõmunicat sibi esse ꝑ electionẽ ergo preintelligit ipsã nõ esse Nõ intelligit autẽ nisi verũ ergo necessario prius illa nõ est q3 producatur Et per ꝯñs nõ potuit produci ab eterno Cõfirmatur q2 electõ nõ est respectu p̃ntis sed tm̃ futuri 3°. ethic. ergo si deus eligit creaturã producere illa fuit futura Et nõ presens vnde contradictio est dicere q aliqua creatura sit libere producta et tñ ab eterno.

¶ Quinto Sic nulla mẽsurata productio instãti transeunte potest esse eterna sed oĩs ꝑductio creature ex vi productiõis creature habet q mẽsuret instãti trãseũte q̊ maior pz tũ q2 instãs trãsiẽs nõ potest esse eternũ Alioquin nõ eẽt trãsiẽs s3 stans ꝛ per ꝯñs nec productio ipso mẽsurata Tũ quia ante quodl3 instans fuit tp̃s Tũ quia in oĩ mẽsurato instãti trãseunte productio differt a manutenẽtia Et instãs productionis fuit initium temporis mẽsurantis manutenentiã igitur tempus manutenẽtie est finitũ a ꝑte ante Et ꝑ cõsequẽs ꝑductio nõ fuit ab eterno igitur nec res ꝑducta. minor patet quia creatura ex vi productionis sue non habet q duret nisi per instans aloquin per aliquam dura

tionē posset durare sine cōseruante. Et pari ratione per totum tempus quod est falsum. Et contra fidem igitur productio creature mensurat̃ instāti transeunte. Patet consequentia qꝛ si alia mensura igr̃ creatura ex vi sue ꝑductiōis duraret ꝑ aliā mensuram totam. Et nō per instans tantum quod repugnat antecedenti.

¶ Sexto arguitur ad idem sic Omne factū de nichilo qd̓ non est in continuo fieri in aliquo instāti incepit sed mūdus vel aliqua alia res a deo est facta de nichillo et nō est in cōtinuo fieri ergo incepit ī aliq̄ instanti ꝛ ꝑ cōsequēs nō ab eterno fuit. Premisse sunt necessarie ergo ꝛ cōclusio maior pꝫ quia si nō incepit in aliquo instāti et fit de nichilo q̄diu est sēper producitur ꝛ per cōsequens est ī cōtinuo fieri. minor patet qꝛ quod est in continuo fieri non est factum Sed esset successiuū ꝛ fit ꝯtinue Non sic aūt mūd⁹ et res permanens.

¶ Septimo creari aut est idem ꝙ habere esse ab alio et non de aliquo aut idem ꝙ habere primo eē ab alio ꝛ nō de aliquo Nō primū qꝛ creatura q̄diu est hꝫ eē ab alio et nō de aliq̄. Et tn̄ nō creat̃ q̄diu est. Alioquin esset in continuo fieri sicut dies ꝛ annus igitur oportet dare secundū scilicꝫ hēre nunc primo esse ab aliquo et non de aliquo quod includit non esse ab eterno igitur impossibile est aliquā rem fuisse creatam ab eterno.

¶ Octauo Si deus produxisset aliquaꝫ aliā rem ab eterno transisset a contradictorio in contradictorium Patet quia de facto non produxit ab eterno igitur fuisset aliqua mutatio et non in deo constat igitur in re producta et sic illa res transisset de non esse ad esse Sed quod transit a non esse ad eē non fit ab eterno igitur si deus produxisset ab eterno non produxisset ab eterno quod implicat

¶ Nono quicquid est in potentia ad duo cōtradictorie opposita Si acquirat vnum illorum necessario relinquit reliquū q̄m non est medium inter cōtradictoria Sꝫ ab eterno verū fuit dicere mūd⁹ vel hec res potest eē et potest nō eē igr̃ si talis res acquisiuisset eē reliquisset nō eē Nichil autem potest relinquere non esse nisi prius fuerit sub non eē Et sic Si mūdus fuit ab eterno prius non fuit quod est impossibile igitur.

¶ Decimo quicquid potest fuisse eternū fuit eternū Sed nulla alia res a deo fuit eterna ergo nulla alia res a deo potuit fuisse eterna. minor est certa Maior probat̃ qꝛ potentia que necessario cōiungitur actui necessario infert actū Sed potētia ad eē eternū necessario ꝯiūgitur actui quod probatur dupliciter Primo qꝛ vbicūqꝫ potentia non necessar⁹ coniūgitur actui Actus potest sequi potētiā suam secūdum durationem sed eē eternum a parte ante nō potest sequi potentiam suam secundum durationem quia tunc illud non fuisset ab eterno ergo potentia ad eē eternum necessario cōiungitur suo actui scilicet eē eternum. secundo per illud philosophi in perpetuis non differunt eē et posse.

¶ Undecimo Si causa effectiua naturaliter agens fuisset ab eterno non potuisset produxisse suum effectum sibi coeuum ergo si causa libera effectiua fuit ab eterno non potuit produxisse effectum sibi coeuum Consequentia est clara. Antecedens probatur quia si detur oppositum verbi gratia ꝙ si ignis fuisset ab eterno produxisset splēdorem sibi coeuum aut produxisset illum de nichilo aut de aliquo. Non produxisset illum de nichilo quia tūc creasset et sic fuisset deus Nec de aliquo quia aut per motum aut per mutationem quia omnis reductio entis de po ad actuꝫ est altero illorū modorum sed si naturale agens produceret de aliq̄ effectū ꝑduceret de aliq̄ qd̓ ē ī po ad actū illi⁹ effectus igitur aut per motum aut per mutationem Non per motum quia tunc talis effectus non eēt coeuus sue cause quod est propositum Nec per mutationem quia omnis mutatio mensuratur aliquo instanti et per consequens ante illud instans nō fuisset talis effectus scilicet splendor ac per hoc neqꝫ ab eterno.

¶ Duodecimo si deus potuit ꝑducere mūdum ab eterno aut hoc potuit causando seu de nouo producendo aut potuit causādo sed nō de nouo ꝑducendo non secundum quia mundus non fuit ab eterno igr̃ nō potuit illū producere nisi ꝑ nouā ꝑductionē sicut nūc nullū futurū potest esse nisi fiat de nouo nec primo⁹ qꝛ hoc īcludit ꝯtradictionē scꝫ noua ꝑductio alicuius cū ei⁹ eternitate.

¶ Tertiodecimo sic deus potuit producere mūdū ab eterno igit̃ potuit produxisse istum mundū igit̃ deus potuit produxisse istum creatū mundū ab eterno ꝯsequēs includit cōtradictionē et cōsequentia paret saltē vt nunc qꝛ termini antecedētis et consequētis cōuertuntur vt nunc et sunt singulares.

¶ Quartodecimo si deus potuit producere mundum ab eterno aut anteq̄ꝫ produxisset eū potuit ꝑducere eum ab eterno aut q̄n primo produxit eū potuit ꝛc̃. aut postq̄ꝫ ꝑduxit potuit ipsum producere. non potest dici ꝙ ante quia tunc sequeretur ꝙ in aliquo instanti ante potuit. hoc autē ꝯn̄s est impossibile quia tunc in hoc instāti posset idem facere scꝫ producere mundū ab eterno. Nec potest dici ꝙ tūc q̄n produxit quia accipiatur illud instās et sit instans presens sequitur ꝙ nunc deus potest produxisse ab eterno ꝙ est falsum. Tum quia hoc non potest per actionē aliq̄ꝫ subitā neqꝫ successiuam. Tum qꝛ deus non potest nunc facere ꝑteritū non fuisse igr̃ nec potest facere non ꝑteritum ante a fuisse ante a et per idem patet ꝙ non postq̄ꝫ ꝑduxit mundū potuit ipsum producere ab eterno.

¶ Quintodecimo si aliqua res alia a deo potuit eē hoc autē ē falsū qꝛ omne quod potuit eē necesse eē ab eterno aliquod ꝯtingens potuit esse necesse eē fuit necesse esse. et si fuit est igitur. si aliquod ꝯtingens potuit esse necesse aliquod cōtingens est necesse esse quod consequēs īplicat cōtradictionem cōsequētia probat̃ quia omnis alia res a deo ē cōtingens. si ergo aliqua huiusmodi potuit esse ab eterno. ponatur ꝙ fuerit Tūc sic hec res fuit ab eterno igitur non potuit ānichilari a deo qui prius fuerit tēpore īfinito igr̃ ꝑ tēpus īfinitū fuit independēs a deo et non possibilis non esse. igitur tempore infinito fuit necesse esse ꝛ vltra igitur fuit necesse

eẽ. Ergo de primo ad vltimum sequitur ꝙ hec res fuit ab eterno igitur hec res fuit necesse esse. Si ergo añs est possibile igitur ꝛ ɔñs. Prima ɔña probatur quia si nõ potuit annichilari ita ꝙ prima non fuerit tempore infinito igitur dato casu ante instans annichilationis non precessisset nisi tẽpus finitũ in quo fuisset. Et per ɔñs non fuit ab eterno quod est oppositũ añtis Alie ɔñe satis apparẽt

¶ Ultimo arguitur auctoritatibus sanctorũ. Ait eñi ambrosi⁹ in examerõ. Quid tam inconueniẽs ꝙ̃ ꝙ eternitas operis coniungatur eternitati dei. Item damascenus li. 1. ca. 9. Creatio est ex dei voluntate opus existẽs non coeternũ cũ deo quia nõ aptũ natũ est ꝙ ex nõ ente ad esse deducitur coeternũ esse ei quod sine principio est et semper est Si igitur nullũ opus dei est aptum natũ vt sit coeternũ sequitur ꝙ non potuit esse ab eterno. Item augustinus contra felicianũ diffiniens creaturam dicit. Creatura est ex eo ꝙ aut adhuc non est aut aliquando non fuit rei cuiuslibet corruptibilis ꝙ̃tum in se est per omnipotentis dei voluntatem facta substantia ex hac diffinitione patz propositum Item hugo de sacramẽtis libro primo ait dei omnipotentia virtus inestimabilis non poterat aliud preter se habere coeternum igitur.

¶ Decimoseptimo Si mundus potuisset esse ab eterno Sequeretur ꝙ nunc infinitũ esset pertrãsitum quia infiniti dies preterierunt quorũ quilz fuit futurus ergo omnes fuerũt futuri ergo aliq̃d precessit omnes dies preteritos Item sequeretur ꝙ non fuissent plures dies ꝙ̃ anni quia fuissent infiniti anni ꝙ tamen hoc sit falsum patet quia quilibet annus habet plus ꝙ̃ trecentos dies Item tũc ĩfinito posset fieri additio pz qꝛ toti⁹ tempori preterito addetur dies hodierna. Item si mundus fuisset ab eterno sequeretur ꝙ nunc essent infinite anime quod est impossibile Et patet consequentia quia anima est ĩmortalis et semper fuissent homines alias mundus non fuisset completus.

¶ Decimooctauo Non est possibile omnes equos esse genitos sed oportet ꝙ primus equus sit p creationem ergo deus creauit primum equum Sz vbi datur primum non proceditur in infinitum ergo nõ fuerunt infiniti equi et per consequens non fuerũt ab eterno Item phũs 5°. phisi. habet pro inconueniẽti ꝙ gñatio sit eterna qꝛ alias ꝓcederet in ĩfinitum in generationibus quod reputat impossibile Item in causis efficientibus non proceditur in infinitum ergo nec in generationibus quod tamen esset necessarium si mundus iste durasset ab eterno Item manifeste appꝫret artes et habitatiões incepisse esse in determinato tempore ergo mũd⁹ non fuit ab eterno.

¶ Decimo nono Pona᷑ ꝙ deus creauerit fortẽ ab eterno cum vxore et ꝙ quolibet anno generauerint sequeretur ꝙ infiniti homines fuissent ĩter fortem et instans presens quod est impossibile qꝛ extremis finitis non contingit media esse infinita Item sequeretur ꝙ pars esset maior suo toto quia signetur totum tempus preteritum preter hanc septimanã iam preteritam et sit a. totum vero temp⁹ cum hac septimana sit b Et totum tempus futurũ preter proximam septimanam sit c. Totum vero tẽpus futurum cum proxima septimana sit d. Tunc a. est equale d. et d est maius ꝙ̃ c. et c. est equale cũ b. ergo a. est maius ꝙ̃ b. cuius est pars. Item tunc esset possibile aliquem esse dampnatum pro peccatis venialib⁹ quia pono ꝙ qualibet die peccauerit venialiter et non peniteat tunc per tempus infinitum punietur ergo erit dampnatus et nũc eẽt actu ĩfinitum quia in eo essent infiniti reatus peccatorum et ponatur ꝙ quolibet die diuideret deus continuum in duas partes sequitur ꝙ nunc diuisio esset euacuata propter hoc mirantur quidam quare concedimus eternitatem possibilem et non infinitum.

¶ Ad primã rationẽ in oppositũ dicendum ẽ ꝙ si proprie sumãtur ꝓpositiones vtraq; est falsa nam illa maior quecũq; sunt ĩpossibilia etc̃. si ꝓprie suma᷑ ordo nãe ĩplicat ɔtradictionẽ nã vt ptz. 5. me. prior secũdũ naturaz dicit᷑ q̃cũq; ɔtingit esse sine aliis ꝛ illa nõ sit illis ꝛ p ɔñs posteri⁹ nã nõ ɔtigit eẽ sine priori nã igit᷑ sunt simul. si autẽ aliqua non sunt ɔpossibilia pro eodẽ instanti durationis vel ꝓ eodẽ tẽpore non dicuntur simul natura igr̃ nec inter illa ẽ ordo nature. et ideo ponere aliqua eẽ inɔpossibilia secũdum durationẽ et habere ordinem nature est ɔtradictoria dicere. Expressius autẽ minor eodẽ modo ĩplicat ɔtradictionẽ dicit gregorius et ad ꝓbationẽ dicit᷑ ꝙ aliud falsũ assumit videlicz ꝙ cuilibet creature ex se vel p se primo modo ɔuenit non eẽ. hoc enĩ falsũ est q̃m si creature p se ꝛ ex se ɔueniret nõ esse a nullo alio posset sibi ɔuenire non esse et si ex se esset nõ ẽs a nullo posset eẽ ens sicut qꝛ diameter ex se est ĩcõmensurabilis coste sui q̃drati a nullo alio posset eẽ sibi ɔmensurabilis. sz verũ est ꝙ cuilibz creature ex se ɔuenit esse ꝛ tamẽ nulla creatura est ex se ens sz q̃libet est ab alio. nec potest ɔcludi ꝙ nõ esse prius ordine nature ɔueniat creature ꝙ̃ esse. Sz forte dicetur ꝙ non sic sumitur in argumẽto prioritas nature sicut dictũ est sz p tanto dr̃ quia non esse prius natura ɔuenit creature ꝙ̃ esse qꝛ cretura procedit de non esse ad eẽ vel forte qꝛ ibi est prioritas cõsequẽtie. nã seq̃tur creatura est igr̃ prius non fuit. et non sequitur creatura non fuit ergo creatura est. antecedẽs enim fuisset verum ante mundi creationẽ. Si dicatur nichil ad propositum quia de facto arguunt ꝙ creatura prius non fuit ꝙ̃ esset quod non negatur. non autẽ probant quin oppositum fuerit possibile. S. T. aliter dicit de po. 4. 3. ar. 14. ad. 7m. post auicẽnaz ꝙ non esse prius cõuenit rei ꝙ̃ esse id est si sibi relinqueretur nichil esset nec contra prodit ratio gregorii aut durandi.

¶ Ad secundã nego cõsequẽtiã et ad probationẽ dico ꝙ nulla est nã p simile modũ ꝓbaretur ꝙ deus non p̃destinauit aliquẽ ab eterno quod ẽ hereticuz Arguam enim sic Si predestinauit igitur necessario quod est falsum. Probatio consequentie quia non potuisset non predestinare tunc nec ante nec post quorum quodlibet similiter ꝓbatur vt in ꝓposito dico igitur ad argumentum ꝙ fundatur

super imaginatione falsa imaginatur enim ꝙ si deus produxisset ab eterno aliquã remꝙ in aliquo instanti primo produxisset illam et tunc querit an tũc vel ante aut post potuerit non producere illã Hec autẽ imaginatio falsa est qm̃ ab eterno produxisse non est producere primũ in aliquo instãti eterno. sꝫ est ante quodlibet tẽp⁹ finitũ actuale vel possibile vel imaginabile ꝑduxisse. Ex quo manifeste negatur fuisse aliq̃d tale primũ instãs eternũ vnde hoc ꝙ dicitur ab eterno ĩ ꝓposito non ẽ oratio sꝫ dictio equalenter sincathegoreumatica sicut hoc signũ totus icludit enim ĩ sua significatione equalr̃er signum distributiuum cũ suo distribuibili scꝫ tẽpus. vnde idem est dicere ꝙ ante q̃dlibet tẽpus sumendo tẽpus generalissime. Si autẽ q̃ratur an de⁹ ab eterno id est ante q̃dlibet tẽpus finitũ potuit non ꝑducere. dicẽdum ẽ ꝙ sic que liber enĩ sigularis illius vniuersalis ẽ ṽa nec tamẽ ex hoc seq̃tur ꝙ añ eternũ potuit nõ ꝑducere. Secũdo dico ꝙ quãdo de⁹ ꝑduxit et quãdocũꝙ ꝑduxit potuit non producere et quid sit dicendum ad probationem in contrarium satis patet.

¶ Ad tertiũ dico ꝙ ab eterno de⁹ potuit nõ ꝑducere equum de materia si ly de dicat causalitatem materie ad totũ cõpositum nõ autẽ si dicat antecessionẽ. et cũ probatur ꝙ nõ q2 si produxisset de materia aut ꝑduxisset ꝑ motũ aut ꝑ mutationẽ nego ꝯsequẽtiã. nam oppositum cõsequentis potest stare cũ añte vt p3 ex secũda cõclusione.

¶ Ad quartũ dico ꝙ electio sumit̃ dupliciter vno modo stricte vt ẽ ꝯclusio cõsilii secũdũ ꝙ habet̃ tertio ethi. et sic nõ cadit ĩ deo. alio modo ꝯmunit̃ ꝓ libera volitione ꝯtigenter volibilis. si primo modo sumatur nego maiorem si secũdo modo nego minorẽ nõ eni necesse ẽ si alicui quicꝗ̃ cõmunicatur electiue sic sũpta electione ꝙ illud itelligat̃ eẽ sub opposito aut illo carere sꝫ sufficit ꝙ sit possibile ꝙ sit sub opposito et ꝙ cẽt si illud nõ sibi cõmunicaret̃. Ad ꝯfirmationẽ dico ꝙ electio secũdo modo sũpta ẽ etiam respectu presentis licet prima sit tantum respectu futuri.

¶ Ad quintũ dicitur ꝙ supponit gregorius vnum falsum. s. ꝙ res non differt a productione sua ita ꝙ productionem alicuius esse in instanti vt in proposito accipitur non est aliud q̃3 rem illam produci in instanti vel in tempore. Tunc cum dicitur Nulla productio mẽsurata in instanti transeunte potest esse eterna Ad propositũ loquendo duplex potest esse sensus vnus nulla productio ₰c. id est ĩpossibile est aliquid ab eterno fuisse productuꝫ in instanti transeunte Et vtroꝗ̃ modo dicit propositionem esse falsam. Ad primam probationem cõcedo ꝙ nullum instans potest esse eternum et nego consequentiam qua infertur igitur nec productio mensurata instanti Siue consequens illud intelligatur iuxta primum sẽsum maioris siue iuxta secundum qm̃ possibile ẽ aliquid eẽ productum et produci etiam actu ĩ ĩstanti in nullo tñ instanti est primo productum. Sicut possibile est aliquid fieri in aliquo instanti et in illo instanti non incipere feẽ vt p3 ex 1ª cõclusiõe Nec min⁹ ẽ possiͤ absolute nullo instanti ipsum icipere esse vel incepisse. Si ergo consequens inteligatur conformiter primo sensui maioris non valet consequentia. Nam possibile est aliquid productum et quod etiam actu in instanti producitur fuisse ab eterno aliꝫ dicunt ꝙ productio illius rei non mensuratur instanti aliq̃ primo sed infinitis instantibus Item nec in secũdo sensu valet qm̃ possibile est aliquid ab eterno fuisse productum in instanti et cum hoc stat ꝙ nullum instans fuerit ab eterno Nam cum dicitur possibile est aliquid ab eterno fuisse productum in instanti ly instanti supponit confuse tantum. Secũda probatio etiam deficit in consequẽtia simili modo. Ad tertiam probationem Cum dicitur ĩ omni mensurato instanti transeunte productio differt a manu tenentia dico ꝙ de virtute sermonis propositio est falsa Capiendo tamen eam ĩ aliquo bono intellectu scilicet ꝙ omne productum et cõseruatum in aliquo instanti producitur in quo nõ conseruatur vel in aliquo instanti fuit productum in quo non fuit conseruatum Concedenda est propositio tanꝗ̃ vera de inesse vt nunc qm̃ esse huiusmodi in aliquo instanti incepit in hoc instanti non cõseruatur quia non proprie dicitur conseruari vel manu teneri nisi ꝙ prefuit immediate. Et secũdũ hunc modum procedit argumentum Et ideo de facto probat nullam talem rem fuisse ab eterno quia tamen possibile fuit et est. aliquid esse factum et ĩ nullo instanti incepisse. Jdõ aliquid eiusmodi eẽt ipsum in nullo instanti fuisset productum ĩ quo nõ fuisset conseruatum.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ non sequitur hec est necessaria a ĩcepit ꝗ nõ fuit possiͤ a nõ ĩcepisse sic nõ sequitur hec est necessaria Adam fuit igitur nõ fuit possibile adam non fuisse Secundo dicitur ꝙ dupliciter aliquid dicitur esse in continuo fieri Primo quia fit successiue id est pars post partem Et sic distinguitur a facture esse Secundo q2 continue dependet a causa efficiente. Et sic lumen continue fit in aere Et quod fit hoc modo aliquando est etiam in permanentibus de hoc S. T. de po. q. 3. ar. 3. ad 6m. vbi dicit secundum augustinum creaturam sẽper a deo fieri et idem dicit articulo 14o. ad 10m. vbi ait ꝙ operatio qua deus res produxit non est operatio artificis quia deus continue influit esse Et si queratur Si res producta fuit ab eterno quãdo sua de presenti fuit vera vel in quo instanti dr̃ ꝙ non oportet assignare aliquod instans ꝑductionis rerum anteꝗ̃ producte non sint.

¶ Ad septimum dicunt quidam ꝙ deus nõ potuit aliquid ab eterno creare. quia creatio importat habitudinẽ creature ad creatorẽ cũ inceptione vt dicit s. t. 1. pte. q. 45. ar. 3. ad 3. Sed de po. q. 3. ar. 3. ad 6m. dicit ꝙ in hoc non est diuersitas nisi secunduꝫ nomen prout nomen creationis potest accipi cum nouitate vel sine. vnde vtroꝗ̃ modo potest exponi.

¶ Ad octauum dicitur ꝙ idem argumentum probaret ꝙ deus non potuit ab eterno predestinare aĩam añxp̃i de poͣ absoluta. i. habuisse ꝓpositũ dãdi sibi vitã eternã q2 de facto nõ p̃destinauit

Igitur transisset a cōtradictorio in contradictoriū et non per mutationem factā in predestinato cum ille non fuisset Nec per mutationē ī deo dico ergo ad argumentū ꝙ si deus produxisset me ab eterno ibi non esset trāsitus de cōtradictorio in ꝯtradictorium quia ꝑ illā pōnem deponitur ista deus non ꝓduxit me ab eterno.

Ad nonū dr̄ ꝙ si relinquere sit idem ꝙ nō habere tunc aliquid relinquit non esse quod nunq̄ habuit non esse.

Ad decimū dr̄ ꝙ eternum ex sua natura ē solus deus tamen possibile fuit alia esse eterna ꝑ participationē. nec de illo ꝓcedit argumētū. et ad ꝓbationem phi. dictū ē supra ex. S. T. de. po. q. 3. ar. 14. ad. 5. et. q. 1. ar. 1. ad. 6m. dicit ꝙ non habet locum in deo q2 non est potentia passiua.

Ad vndecimū dicit S. T. 1. pte. q. 46. ar. 2. ad. 1 ꝙ verum est omne agens ꝑ motū de necessitate tēpore ꝓcedere suum effectum sed non oportet omne agens naturale agere ꝑ motū. nec forte ꝑ mutationem mensuratam īstanti temporis nostri si agēs ab eterno egerit.

Ad duodecimum dr̄ ꝙ pꝫ dictis. et ad 13m. dicit ꝙ in sēsu diuiso aliquid creatum hodie potuit fuisse ab eterno.

Ad 14m. dr̄ ꝙ in sensu diuiso deus potuisset nō produxisse mūdum quādo ꝓduxit. Sed querit ponendo ꝙ produxisset mūdum ab eterno vtrum aliquando fuisset verū dicere de presenti deus potest non ꝓduxisse mundū ab eterno. Item vtrū ista de presenti aliq̄n fuisset vera de⁹ producit mūdum ab eterno. Ad secūdum iā dictū est et ad primū dicet in sequētibus de potentia dei.

Ad. 14m. dr̄ ꝙ aliqua res durauit ꝑ tēpus īfinitum si fuisset ab eterno producta. ista tamen necessitas est suppositionis et non absoluta.

Ad auctoritates dr̄ ꝙ prima loq̄tur de eternitate per essentiā. Et si q̄ratur an ista nūc sit vera ego sū ab eterno videt ꝙ sic quia ego sum a deo ergo sū ab isto ente et̄no dicēdum ꝙ illa ē vera ī sensu diuiso et non ī sēsu ꝯposito. Sꝫ q̄ritur an si mundus fuisset ab eterno parificaretur vel equaret deo in et̄nitate dicit. S. T. 1. parte ꝙ non quia adhuc ī mūdo esset successio. Alie auctoritates non loquunt de potentia dei absoluta.

Ad 17m dicit. s. t. 1 pte vbi supra ad 6m. ꝙ transitus sēꝑ intelligitur de termino ad terminū et quelibet dies signata est finita, et ideo ꝑ eius transitū nō transitur īfinitū vel nō repugnat īfinitū ea pte qua finitū ē transiri. deinde dr̄. negando vltimam cōsequētiā. Sꝫ nōne sol ꝓcessit oēs dies ꝓ̄itos tēpore quia sol causauit omnes dies ꝑ motum. Item inter q̄cūq3 est ordo ibi est dare primū sed dies habent ordinē ergo necessario datur prima dies que fuit. Item nulla dies in īfinitū distata die ꝓ̄sente ergo necessario datur prima dicendū ꝙ sol quēlibꝫ diē ꝓcessit tp̄e sed nullo tēpore precessit omēs. Et ad aliud negatur maior in successiuis Ad aliud dicunt quidā ꝙ improprie fuissēt plures dies q̄3 anni et supra ꝯcessū est ꝙ vnū infinitum est mai⁹ alio De īfinitis aīabus dicit. S. T. 1. parte ad. 8. ꝙ aliq̄a ꝯel ꝯcessit infinitas aīs vel aīa corrumpitur cū corpore. Cōmentator dicit ꝙ oīm est vna aīa. nō tamē dixit hoc ad euitandū infinitatē vt dicit Egidi⁹ de roma in quodlibetis Pithagoras dicit aīam transire de corpore in corpus Quidā dicunt ꝙ in toto tēpore ꝓ̄terito deus non potuit creare infinitas aīas sicut nec in vna hora cū tot sint instātia in vna hora sicut in toto tēpore ꝓ̄terito. Sed de hoc dictum est 3o phi. et credo aristotelē fuisse impeditū cū hoc argumento q̄dā dicūt ꝙ non ponit expresse aīam immortalē vel nō negat infinitū in īmaterialibus S. T. cōtra gētiles. c. 81.

Ad 18m negatur aīis Et ad aliud dr̄ ꝙ in successiuis ꝓceditur in īfinitum nō aūt in hijs que simul sunt vide. S. T. q. 46. ar. 2. ad. 7. in prima pte.

Ad 19m dicunt quidam ꝙ ille homo singulos filios precessisset sꝫ nō oēs collectiue Saltē tēpore Ad aliud dicūt quidā ꝙ vnū infinitū non est equale vel inequale alteri Sed hoc est cōtra ꝓprietatē q̄titatis Nego ergo ꝯn̄az vltimā Nec oportet si aliqua sint equalia et vnū sit maius alio 3o ꝙ aliud sit etiam maius eodē tertio. Ad aliud posset dici ꝙ casus est ꝓ̄ter legē et ideo nō scitur determiate quomodo talis puniretur Querūt aliqui an de⁹ potuit ab eterno producere graue sursum ī aere vel mulierem grauidā. Itē si deus creasset mundū ab eterno in quo signo creasset eū vel solē Si detur aliq̄d determinatū signū in quo fuit per mensē sequitur ꝙ inter illū mensem et istū fuissēt infiniti menses Item vel produxisset solē sup orizonte vel sub orizonte Neutrū videt posse dici dic ꝙ nunq̄3 prio ꝓduxit. Itē an hec tunc esset vera. aliqua multitudo est ꝓ̄terita que nunq̄3 fuit futura puta tota multitudo oīm dierū ꝓ̄teritarū Forte dicis ꝙ tota illa multitudo non est preterita Cōtra q̄libet vnitas eius est preterita. Item tota illa multitudo fuit et nunc non est ergo est preterita forte dicis ꝙ ista multitudo non fuit futura Contra cōponitur ex partibus que fuerūt future. Dicendū Ad primum ꝙ sic Sed illud graue fuisset per tēpus infinitum cōseruatū sursum Sed queritur si angelus fuisset ab eterno vtrū ab eterno potuisset esse mal⁹. Si dicatur ꝙ sic contra scd̄m. s. t. deus nō potuit creare angelū malū Forte dicis ꝙ nec ꝯo per tempus infinitum fuisset bonus Contra nullū est tēpus qui angel⁹ in eo possit peccare quia quacunq̄3 die data. an̄ illā fuissent infiniti dies Forte dicis ꝙ in qualibet die potuisset peccare Contra pct̄m diminuit bonū nature scd̄m aug⁹. ergo si quolibet die peccasset nūc totum bonū nature sue esset diminutū. dico sicut pri⁹ ꝙ ꝑ necessitate suppōnis stetisset per tēpus infinitum in bonitate vel forte fuisset beatificatus quia per vnū actū consequitur beatitudinē Sed isti casus sunt preter legem in qua meritū precedit beatitudinē et ꝯfirmationem in bono Si angelus cuicū ꝙ adheret īmobiliter adheret. Si ergo necessario per tēpus infinitū fuisset bonus sequitur ꝙ necessario fuisset bonus. Forte dicis ꝙ non quia in principio nō habet actū ꝯplete bonū et perfectū Contra. S. T. dicit prima parte. q. 62. ar. 6. ꝙ angelus non habet aliquod impedimentū ⁊ ideo quādo fer

tur in aliquid. mouetur in illud scd'm totam suā virtutem et imobiliter illi adheret vñ quidā thomista dicit q etiā demones adhuc volunt illud quod voluerunt in primo instanti quia per primū pctm̄ appetijt beatitudinē aliquo^s vt declarat. s. t. 1. par. q. 63. ar. 3. Et per hoc defēditur q cuicūq3 adherent imobiliter adherent licet sunt plures alij modi.

AD secundū sic proceditur videtur q mūdus fuit ab eterno quia scd'm aristotelē omne incorruptibile est ingenitū. s3 secundū veritatē mundus est incorruptibilis igitur. Sed cōtra est veritas fidei ¶ Respondeo dicendū q de mūdi eternitate diuersi sunt modi dicendi vt supertus tactū est Capriol' et herueus tenent mundu3 cum suo motu potuisse esse ab eterno Henric' aūt tenet nichil aliud a deo potuisse esse ab eterno Scotus vero videtur defēdere vtrāq3 opinionē Durand' aūt dicit q de' eternaliter potuit creare res pmanentes non aūt successiuas neq3 pmanētes sub successiuis puta celū sub motu Et aristoteles inquit durandus cōtrariū sentiēs quo ad eternū motū nō solū cōtra fidē sed etiā cōtra phīam locut' est. Si querat quid sētit. s. t. dicendū q s. t. prima pte. q. 46. ar. 2. soluit ratiōes improbantes mūdi eternitatē. 7 idē facit de po. q. 3. ar. 14. Quidā tñ dicit q. s. t. noluit assertiue dicere q deus potuit facere mundū ab eterno alias potuisset facere infinitos angelos sicut fecisset infinitos dies quod tamē. s. t. negat Uide siluestrum secundum quē diceretur q. s. t. in allegatis locis solū volebat ostendere rōnes non esse demonstratiuas vnde prima pte. q. 46. ar. 2. ad. 8. videtur dicere et tenere q gñationes hominū non potuerūt esse ab eterno Et in scd'o sen. d. 1. q. 1. ar. 7. dicit argumētū de infinitis aīabus esse fortissimū Sed raby moyses ostendit q nō est demōstratio vide ibi ad sextū Opinio capreoli est cōmunior. ¶ Sed nunc videamus quid an. senserit. s. t. pria pte. q. 46. ar. 1. dicit q aris. non voluit demonstrare mundum fuisse ab eterno q2 1° li. tho. dicit quedā esse problemmata de quibus rōnes non habemus vt vtrū mund' sit eternus dicit tñ. s. t. 12. meta. Et i sūma cōtra gētiles li° 2°. c. 81. 7 aristoteles credidit firmiter vel opinatus est mundū fuisse ab eterno tamen albertus magn' 4° phi. in principio ca. 2. reprobat auerroym volentē probare mundi eternitatē quia alias fuisset vacuū ante mundū vbi nūc est mund' Et dicit albertus cōtra auerroym q aristoteles expresse in li. de natura deorum dicit mundū esse creatū a deo et videtur capere creutionē vt dicit nouitatē 7 inceptionem. Et idem habetur. 8. phi. ca. 14. Et si queratur quare ergo in octauo phūs reprobat inceptionem mundi dicit q mūdi inceptio que est per creationē non est phisica. Et ideo noluit aristoteles eā ponere in isto octauo. Cōmuniter dicitur aristotelez tenuisse mundum fuisse ab eterno Cuius oppositum sola fide tenetur. ¶ Ad intelligendum aūt rōnes phī quas cōtra antiquos tangit in isto octauo Notandū est q postq3 aristoteles demōstrauit in 4° q necesse est dare primū mobile primu3 motorē 7 primum motū ↄsequētes in hoc libro inquirit quis sit primus motus Et propter hoc inuestigat an motus sit perpetuus vel non Et hāc questionē dicit auerrois intelligi de motu primo tm̄. Sed cōtra hoc arguit S. T. quia ↄsuetudo phi. est semp ad ppositū ex proprijs argumētari. sed in hac rōne pria phūs nichil sumit quod pertineat ad primū motū tm̄ Itē phūs postea in speciali determinat de perpetuitate primi motus vide. S. T. hic lec. 1. Et sciendū q scd'm phm̄ vtile est scire motu3 esse perpetuum vel eius oppositum quia quodcūq3 dicatur sequitur primum motorem esse perpetuū quia motus non incipit primo esse nisi per aliquod perpetuū et imobile Si enim prima mutatio inciperet esse per aliquid non perpetuū tunc illud esset productum per generationē Et sic mutatio data non fuisset prima.

¶ Conclusio. positio anaxagore non est nobilior 7 rationabilior q3 empedoclis vnde anaxago. dicebat p infinitū tēpus omnia ꝑextitisse in vnū chaos ꝓpter itellectū agentem qui in certo tēpore incepit illa segregare et facere mūdum et nunq3 deficiet Empedocles vero posuit mundū infinities eē factum per inimicitiā probatur cōclusio quia nichil debet iordinatū dici a phō s3 secundū anaxagorā oīa fuerunt p tēpus īfinitu3 ↄfusa. Item anaxagoras nō assignat causam q̄re in certo tēpore intellectus incepit segregare. Secundo d' q opinio empedoclis ē irrationabilis quia licet videamus hoies segregari per litē nō tñ dixit causā quare magis fiat lis in vno tēpore q3 in alio. Nec valet dicere q huius nō oportet q̄rere causā quia ē necessariū necessaria enim habēt causā vt patet de cōclusione demōstrationis vnde licet secūdū aristotelē mundus esset necessarius et ab eterno tamē adhuc secūdū eum habet principiū sui eē. Et si dicatur mundus est sua duratio ergo secūdum ari. mundus habebit principiū sue durationis Item adhuc arguit cōtra empedoclem q2 nichil quiescēs potest de nouo aliquid agere nisi moueatur ab aliquo exteriori. Queritur ergo quare lis icepit facere mundū. S3 circa istud assumptū obijcit philo. de animali quod videtur moueri a seipso absq3 aliquo mouente extrinseco 7 respondet q motus animalis prouenit ab aliquo extrinseco per quod mutatur vel corpus vel sensus eius vel per cibi digestionē 7 sic animal se pmū excitatur. Hec tamē argumēta non probāt absolute quin a deo mundus inceperit in certo tēpore et quin motus sit perpetuus.

¶ Conclusio responsiua mundus non fuit ab eterno. hec cōclusio patet ex fide et suadetur sic thoptice quia mundus fuit a deo creatus secūdum philo. in libro suo de natura deorum et ponitur ab alberto magno hic tractatu primo ca. 4°. Sed ad hoc diceretur q creatio nō sēper dicit nouitatē et iceptionē vt dicit aui. et. S. T. 1. pte. q. 46. ar. 2. ad 2m. ex hoc tamē habetur q mundus secundū aristotelē ē a deo effectiue et ex nichilo. Si enim nō posset ex nichilo aliq̄d facere sequeret q sua potentia esset diminuta. sed ad hoc dicit auer. q non seq̄tur suam potentiam esse diminutam si nō operetur id quod impossibile est fieri S3 decipit inquit Albu Si enī

non possit aliqd facere ex nichilo tunc sua virtus esset proportionata potentie nature quod est contra ari. secundum quē deficiunt lingue a narratione eius ppter excellētiam esse ipsius Item arguit alber. capi. 13°. deus non solum natura pcedit mundum q2 quod sic pcedit aliud intrat in ipsius substātiam ergo deus mundum pcedit etiam duratione. Propter hanc rationem opinatur pdictam cōclusionē q2 inqt fedū turpe ē in philoso: aliqd opinari sine rōne Itē arguūt alii q2 itellect⁹ practic⁹ duratione pcedit suū opus vt p3 de artifice pcedēte domum. s3 deus pduxit mūdum p intellectū practicū vnde dicit idem q oēs pypathetici supponūt q deus per voluntatē et sciētiam sit prima causa rerū. si dicatur aristoteles dicit oppositum huius cōclusionis responder ca. 14°. q qui credit ari. fuisse deum ille debet credere q nūq errauit si autē fuit homo tunc proculdubio errare potuit sicut et nos nec sue rationes sequūt nisi psuppositis duobus que pbare non potuit sc3 nichil icipere nisi mutatione phisica. et incipere nisi in tēpore. et bene itellexit ari. non esse necessitatē i suis rationibus vnde i libris de celo dicit se ista inqsiuisse ex cupiditate quā habuit in phisica. S. T. in 2°. d. i. q. i. dicit opiniones philo: ponētiū mundi eternitatē esse hereticas inter oēs tamen opinio aristo. probabilior est. deceptus tamen fuit sicut narrat rabi moyses de puero qui mortua matre cum esset nutritus in insula solitaria pueniens ad annos discretionis quesiuit a quodam hominēs essēt facti z quomodo. cui cū exponeret ordinē natiuitatis humane sc3 q ad vmbilicum nutritur in matrice matris et non spirat nec egerit nec digerit embrio existens in vtero matris donec effunditur. Obiecit puer hoc esse ipossibile quia homo nisi respiret et comedat et supflua expellat nec per vnū diem viuere pōt ergo nec in vtero matris per nouē menses Sic etiā phi videntes ea que fiunt de nouo fieri p motū putabant mūdum non posse esse factū de nouo a deo. Item contra empedoclem ar̄ quia amicitia proprie loquēdo non reperitur in inanimatis ergo per hoc non pōt dici mund⁹ ab eterno infinities incepisse Quidam arguūt ɔtra phm sic. Oē quod est a quodā in quoddam est finitum s3 oīs motus est a quodā in quoddā sc3 a termino a quo. in terminū ad quē ergo non est eternus hanc ratonē soluit phūs in textu. ideo arguitur aliter. ex S. T. de po. q. 3. ar. 17. in deo idē est duratio et natura. Sed de⁹ naturaliter est prior mundo ergo et duratione. Itē3 scdm tēpus creuit perspicacitas ingenii vt dicit priscianus Si ergo tempus semp fuisset sequitur q pspicacitas ingeniorum fuisset infinita. Sed hic diceretur p sciām studia pluries fuerunt intermissa vt dicit phūs 12. meta. Sed contra sequeretur q aliquādo fuissent tā magni phi sicut fuit aristo. quod ɔmen. non concederet vt patet in prologo hui⁹ et in 3° de aīa. hoc enī esset sibi ad infamiā. Possemus eni dicere q libri precedentiū phōrū venerunt ad manus suas et eos sibi dolo et iniquitate ascripsit. Item omne cōpositum ex materia transmutabili est corruptibile et aliqñ incepit Sed sic est de toto elemento. igitur elementa inceperunt. Itē vna pars elementi incipit ergo totum pōt incipē z est generabile Tenet cōsequentia quia alias totū et pars non essent eiusdē speciei in elementis Corruptibile enī et incorruptibile genere differunt. Itē dicit. s. t. vbi supra ex ipso iob q alluuione paulatī terra ɔsumitur sed terra non est infinita. Si ergo mundus fuisset ab eterno. terra esset consumpta. Item videmus q successu temporis vita hominum abbreuiatur ita q nō tam diu viuunt sicut antiqui patres vixerunt. ergo tandem hominū generatio potest deficere sed hoc nichil valet q2. s. t. de malo. q. 5. ar. 8. ad 11. dicit homines nūc tā diu viuere sicut tēpore dauid vt patet ex psal. Si autē in potētatib⁹ octoginta anni. indi vt dicit strabo viuūt. 130. ānis sed contra homines successu tēporis semp fūt minores vt patet. 4. esdre. 5. ergo minus viuūt. Itē productio mundi vel fuit subita vel successiua. Si primum ergo fuit in aliquo instanti et non in istanti eternitatis ergo in instanti tēporis. ergo non fuit ab eterno. Item scdm phm 1° celi omne eternū a parte añ est eternū a parte post sed totus motus celi vsq3 hodie non est eternus a pte post ergo nec a parte ante. Itē secundū eū totus motus preteritus est pertransitus cū sol durauerit per totum motū pteritū ergo totus motus futurus poterit esse pertransit⁹ cū sit eiusdē speciei. Item omne tpūs est mensura et numerus ergo oē tēpus est finitu3 q2 omne q̄tū et numeratū est finitū s3 dubitatur an oē qd est i tēpore excedatur ab eo sicut dicit phūs 4° phi. videt q non q2 mensuratū aliqñ est equale linee/ois etiā motus est i tēpore sibi equali nisi forte istes de motu eterno sed ille non mensuratur. Item si mūdus fuisset ab eterno non haberetur quid scriberetur in cereo paschali quia numer⁹ ab initio mūdi scribitur in eo et Epacte cōputant scdm excrescētiā annorum lunariū sup annos solares Sed talis excrescentia cōputari non posset si mundus esset eternus. Sed dicit. S. T. quo. 3. ar. 31. q hec argumēta verisibilia sūt et ideo predicte rationes non sūt demonstratiue. Est aliud argumentū supra tactū sc3 de infinitis aīabus si mundus fuisset ab eterno. ad quod quidā dux maur⁹ noīe Abonizer dixit q post mortē manet intellectus aīe et ɔtinuatur intelligentiis et ex oībus fit vnū vt narrat albertus ca. 12. tractatu primo isti⁹ octaui. Sed queritur an de⁹ cognoscat primū instans i quo potuit mundū creare Respondet. s. t. quo 5° ar. 1. q nō est dare primu3 instans in quo de⁹ potuit facere mundū. q2 quocunq dato adhuc ante illud deus potuit mundum facere Sed queritur an sicut motus aliqñ incepit ita aliqñ desinet. Respondet. S. T. hic lec. 2ª q aliq motus semper erūt in hominib⁹ beatis vel dāpnatis et ibidem subdit q quidā frustra conati sunt ōndere aristo. non esse locutū cōtra fidē q̄tum ad mūdi inceptionē. vnde quidā dixerunt q aristo. solu3 voluit ponere rōnes nichil asserendo. Sed cōtra ipse vtitur ppetuitate motus quasi principio ad pbandum primum principium esse vt patet tertiodecimo methaphisice.

¶ Quidam querunt an ppterea sit dicendus he=

reticus. sed hec questio friuola est. sed loquēdo de motu celi an sit contra fidem ꝙ ille sit ꝑpetuꝰ a parte post. Respōdet petrus de pa. in 4°. scten. d. 48. q. 2. ꝙ absolute tenēdum est ꝙ motus celi post resurrectionē cessabit ꝗuis illud non possit clare probari nec per auctoritatē scripture nec aliqua ratione necessaria. Quidam hoc probant quia habito fine cessat motus ergo cōpleta generatione quod fiet qñ numerus electorum erit cōpletus cessabit motus. Sed contra magis nobile non est propter minus nobile ergo celum non est propter generationem istorum inferiorū quia celū ē icorruptibile et per cōsequēs est nobilius istis īferioribus. Sed de his. S. T. de po. q. 5a. ar. 5°. sed an materia secūdum ari. sit generabilis videtur ꝙ sic ex 5°. phisico. qꝛ generatur non ē et loquit̄ de materia q̄ est ens ī potentia q̄dā dicit materiā mouerí per accidēs qꝛ tarēsit vel est pars calefacti sed dubium est de potentia subiectiua motus et an in calefactione sit materia vel ꝯpositū qꝛ neutrum est eiusdē generis cum motu. Item materia non est separabilis ab eo cuius est quia per hoc differt a loco 4. phisico. ergo corrūpitur quādo ꝯpositū corrumpitur.

¶ Contra hec arguitur rationibus phi. quibus ꝓbat nec mūdū nec motū nec tēpus incepisse esse qꝛ omne quod incepit eē anteq̄ fuerit possibile fuit ipsum esse Alioqui impossibile fuisset ipsum fieri. Si ergo mūdus incepit esse possibile fuit ipsū fieri anteq̄ iciperet Sꝫ quod possibile est fieri est a materia que est in potentia ad formā Si ergo mūdus fuit in potentia anteq̄ fieret sequitur ꝙ materia aliqua fuit ante mūdū Et vltra materia nunq̄ est sine forma ergo ante mundū fuit aliquod ꝯpositū ex materia et forma hic dicit Albertus ꝙ quidam ex defendētibus ꝙ mundꝰ incepit nomine Algazelus dixit ꝙ oē qꝛ incipit est in potentia cause efficientis sed non cause materialis et sic potētia qua mundus potuit esse anteq̄ fieret fuit in deo bndicto Sed contra arguit Albertus ca. 11. quia omē qꝛ incipit de nouo esse est prius in aliqua potenª cause materialis ergo anteq̄ mundus fieret erat aliq̄ materia Forte dicis ꝙ hoc argumētū ꝯcluderet nisi fides esset in oppositū que dicit ꝙ in pricipio deꝰ creauit celum et terram. Sed contra Illa auctoritas in sensu litterali exponitur de filio ī diuinis sic scꝫ ꝙ in filio deus pater creauit celum et terrā. s. t. prima pte. q. 46. ar. 3. ergo non est necesse eā exponere de principio tēporis.

¶ Secundo deus est potentie infinite et non agit per partē sue potentie sed per totam ergo producit effectū infinitum in duratione. Item creans et nō creans sunt cōtradictoria Si ergo deus ante mundum fuit non creans ꝛ postea fuit creans sequitur ꝙ est mutatus vt arguit moyses egiptiꝰ Et recitat Albertus magnus hic ca. 11. Quidā q̄runt an hec est vera deus fuit añ mundū qꝛ deus non est nisi in sua eternitate que nō precedit creaturas sed est simul cū eis Itē ly fuit importat preteritū sed in deo nil est preteritū.

¶ Tertio Creatio diuina est eterna ergo et effectus eius scꝫ mundus Añs patꝫ qꝛ est ipse deus et Consequētia probat̄ qꝛ mouens ꝛ motū sunt simul Item vt recitat Albertus ma. 4° phi. Auerroys hꝰ probat quia si aliquādo hic non fuisset mundꝰ seq̄retur ꝙ aliq̄n fuisset vacuū vbi nunc est mūdꝰ. quia nullum ibi erat corpus.

¶ Quarto nichil de nouo incipit mouere nisi alit̄ se habeat q̄ prius quia non eēt maior ratio quare nunc moueret plus q̄ prius ex quo eodem modo se habent si ergo deus in certo tēpore incepit facere mundū sequit̄ ꝙ deus aliter se habet et per cōsequens ē mutatus. Nec valet dicere ꝙ deus ī certo tempore voluit facere mundū ad ostendēdum ꝙ alijs nō existentibus ipse in seipso habuit ōnem sufficiētiam beatitudinis vt tangit. S. T. lec. 2a. qm̄ hoc potest ostendi sine nouitate mundi qꝛ secūdū phm̄ stante mūdi eternitate ostenditur ꝙ ipse est prima et nobilissima causa a quo omnia dependēt Item deus stante mundi eternitate potuit hominibus reuelate sicut reuelauit mundi creationē ergo non oportuit ꝙ propter hoc mundū de nouo creauit. Forte dicis ꝙ ideo oportuit motū de nouo incipere. quia alias procederetur in infinitum in ꝑ se ordinatis scꝫ in reuolutionibus p̄teritis quarum quelibꝫ necessario fuit añ istā ergo per se precessit istam. Contra non est incōuenientes in successiuis ꝓcedere in infinitū Forte dicis ꝙ deus nō voluit ab eterno producere mundū et ideo non ꝓduxit Nec oportet querere aliam cām. Contra tunc hoc esset vanū quia vanū est quod non habet determinatā causam. Sed in operibus dei nichil potest esse vanum cū opera dei sunt magis perfecta q̄ opera nature et in primo de aīa reprobat platonē. t. c. 51. qꝛ non assignabat causam quare deus voluit celū sic moueri. Item phūs reprobat anaxagorā quia non assignabat causam quare intellectus in certo tempore incepit segregare res. Et per intellectū istū intelligebat primā intelligentiā vt dicit Albertꝰ ca. 2°. Item si deus sic distulit mūdi creationem sequitur ꝙ in deo sit dilatio et distensio quod est ꝯtra Albertum ca. 1°.

¶ Quinto oē mouens aut est naturale aut voluntarium. Sed neutrū incipit mouere nisi aliquo motu p̄existente quod patet Si eni artifex nō operatur hodie sꝫ cras Oportet ꝙ per motum dies crastina adueniat vel ꝙ artifex expectet tēpꝰ magis oportunū vel ꝙ nūc sit impeditꝰ ergo etiā ita erit de deo Item posita cā sufficiēte ponitur effectus sꝫ deꝰ ab eterno fuit causa sufficiens mundi igitur.

¶ Sexto deꝰ est maxime liberalis ergo q̄ cito pōt cōmunicat alijs rebus suā bonitatē Item de ratione boni est ꝙ sit ꝯmunicatiuū sui. Sed deo ab eterno cōueniebat ratio boni ergo deus ab eterno dedit creaturis participare suā bonitatē Forte dicis ꝙ cōicauit suā bonitatē pro tēpore pro quo voluit. Sed tunc queritur quare potius voluit tempꝰ esse cum certo principio q̄ ab eterno.

¶ Septimo illud quod est semper in principio et in fine sui nunq̄ incipit nec desinit. qꝛ vnaq̄q̄ res est post sui prinm et ante sui finem Sed tempus sēper est in sui principio ꝛ in sui fine Nichil enī est tēporis nisi instans quod est finis p̄teriti ꝛ principiū

futuri ergo tempus nūꝗ̄ incipit nec desinit sed sē per est et per cōsequēs motus sēper et mobile sēp et totus mundus. tempus enim non est sine motu. nec motus sine mobili nec mobile sine mundo. Sz diceres ꝙ primum instans tēporis non est finis preteriti nec vltimum principium futuri. Sed contra nunc temporis sēper consideratur vt fluens et in hoc differt a nunc eternitatis sz quod fluit ab alio i aliud fluit ergo oportet omne nunc a priori i posterius fluere ergo impossibile est esse aliquod primū vel vltimū nunc.

¶ Octauo motus sequitur mobile et tempus sequitur motum sed primum mobile cum sit circulare nō habet principium neqꝫ finē ergo neqꝫ motus neqꝫ tempus habet principium. et sic idem ꝙ prius. Forte dicis ꝙ licet ipsum corpus circulare non habeat principium magnitudinis habet tamen principiū durationis. Contra duratio motus sequitur mensuram magnitudinis quia secundum philosophuz quāta est magnitudo tantus est et motus et tantū tempus. si ergo ī magnitudine corporis circularis non est aliquod principium. Nec in magnitudine motus et temporis erit principium et per ꝯñs nec in eorū duratione cū eorum duratio et precipue tēporis sit eorum magnitudo.

¶ Nono. deus est causa rerū per sciāz suam. Scia autem relatiue dr̄ ad scibile cū igitur relatiua sint simul natura et scia dei sit eterna videꝛ ꝙ res sint ab eterno producte. Item deus precedit mundum aut natura tantū aut duratione Si natura tm̄ sicut cā effectum sibi coeuū videtur. ꝙ cū deus fuerit ab eterno ꝙ et creature fuerit ab eterno. Si aūt precedit mundū duratione ergo est accipere aliquā durationem priorē duratione mundi que se habet ad duratione mundi vt prius ad posterius Sed duraᵒ que habet prius et posterius est tempus ergo ante mundū fuit tēpus et per ꝯñs motus et mobile igr̄.

¶ Decimo Augustinꝰ dicit deū ab eterno dñm nō fuisse quod dicere nolo. Sz qñcūqꝫ fuit dñs habuit creaturā sibi subiectā ergo non est dicendū ꝙ creatura nō fuit ab eterno. Item deus potuit munduz producere anteqꝫ produxerit alias impotens fuisset sciuit etiam ante ꝓducere. alias ignorās esset ergo etiā videtur ꝙ voluit. alias inuidus fuisset ergo videtur ꝙ nō inceperit de nouo producere creaturas. Itē omne quod est finitum est cōmunicabile creature. sed eternitas est quoddā finitum Alias nichil posset esse vltra eternitatē dicitur eñ Exodi. 17ᵒ dñs regnabit in eternū ⁊ vltra ergo videtur ꝙ creatura fuerit capax eternitatis et sic ꝯueniēs fuit diuine bonitati creaturā ab eterno producere

¶ Undecimo oē ꝙ incipit habet mensurā sue durationis. sed tempus non pōt hr̄e aliquā mensurā sue durationis Non eñ mensuraꝛ eternitate qꝛ sic semp fuisset. nec euo qꝛ sic imppetuūz duraret. nec tēpore qꝛ nichil est mēsura suiꝫ ipsius ergo tpūs nō incepit esse et ita nec mobile nec mūdus. Itez si tēpus incepit esse aut incepit esse in tēpore vel in instanti sed non in īstanti qꝛ in instanti tēpus nondū est nec in tēpore qꝛ sic nichil tēporis añ tp̄is terminum esset. nichil eñ rei est anteqꝫ res esse incipiat ergo tempus non incepit esse. Item deus ab eterno fuit causa reruz alias oporteret dicere ꝙ prius fuit causa in potentia et postea in actu et sic esset aliquid prius quod reduceret ipsum de potētia in actum quod est īpossibile nichil autez est causa nisi causatū habeat ergo fuit ab eterno creatus.

¶ Duodecimo verū et ens conuertuntur sz multa sunt vera ab eterno sicut hominē nō esse asinum et mundū futurū esse et similia ergo multa sunt entia ab eterno et non solū deꝰ. Sed diceres oīa ista sūt vera veritate prima. Sed cōtra alia veritas est huius propōnis mundus est futurꝰ et huius homo nō est asinus quia posito ꝑ impossibile ꝙ vna sit falsa adhuc reliq̄ erit vera. Sed veritas prima non est alia et alia ergo non sunt vera veritate prima.

¶ Tertiodecimo scd̄m phm̄ in predicamentis ex eo ꝙ res est vel non est oro vera vel falsa est Si igitur multe propōnes vere sūt ab eterno videtur ꝙ res per eas signate. ab eterno extiterint. Itē deo idem est dicere ꝙ facere vnde in Psal. dixit et facta sunt Sed dicere dei est eternū alias filius qui est verbum patris non esset patri coeternus ergo ⁊ facere dei est eternum et ita mundus est factus ab eterno. ¶ Quartodecimo arguiꝛ ꝙ ratiōe naturali potest demonstrari inceptio mūdi quia phī nichil posuerunt nisi ratione coacti sed plato hoc posuit quia vt dicit phūs hic solus plato generat munduz Item aliꝫ articuli fidei possunt demōstrari vel ad sensuz cognosci vt quod christus patitur vel ꝙ deꝰ sit omnipotens. Item si tempus incepisset esse hᵒ maxime fuisset quando deus fecit celum et terraz Sed probo ꝙ non quia dies fit per motum solis vꝉ firmamenti sed ista non fuerunt in prima die vt patet ex principio genesis.

¶ Ad primum dicendum secundū. S. T. 1. parte. q. 46. et de po. q. 3. ar. 17. ad. 10ᵐ. et libro. 2. cō. gen. ca. 37. ꝙ possibile fuit ens causatum esse anteqꝫ esset ꝑ potentiā agentis vel propter habitudinem terminorum in quibus nulla repugnantia inueniꝛ quod quidē possibile secundum nullam potentiaz dicitur argumenta ergo non procedunt de eo quod fit sine motu vel mutatione. creatio autem sub nulla specie mutationis ꝑtineꝛ.

¶ Ad secundū dicit albertus in principio 8. negādo cōsequētiā quia ꝑ suam potentiā īfinitam finite agit et secunduz voluntatem suam Ad aliud negatur cōsequētia vt postea dicetur.

¶ Ad 3ᵐ. dicit S. T. ꝙ ex actione dei eterna non sequitur effectus eternus sed qualē deus voluit. sophiste dicunt ꝙ creatio dei actiua fuit ab eterno sed non fuit ab eterno creatio dei actiua. Similiter dicunt ꝙ deus voluit ab eterno producere mūdum si eternum determinet hoc verbum voluit et non producere vide S. Tho. de po. q. 3. ar. 17. ad. 9ᵐ et in 3ᵒ. Ad aliud dicitur ꝙ ad vacuum requiriꝛ locus vel spacium capax corporis et tale non ponimus ante mundum.

¶ Ad 4ᵐ. et ad 5ᵐ. videtur ꝯtra aristote. ꝙ hoc sit falsuz quia animal īcipit mouere se sine aliquo motu preexistente animal enim habet famen vel siti dato ꝙ non habeat visum per quē moueatur ad ci-

bum vel potū Item homo incipit velle absq3 motu alicuius extrinseci. deus etiam nūc causat nouam partem motus in celo et tamē non mouet ab aliq̄ extrinseco. Item ph'a dicit ꝙ omne motū in potētia precedit tēpore suo motū in actu sed hoc etiam videt falsū q̄n celū non precedit suū motū licet sit actus entis in potentia. Item ignis q̄cito est mouet sursū. sz nouue est īpossibile ꝙ celū fuerit ab eterno creatū et in certo tēpore inceperit moueri videt ph's dicere ꝙ non sed oppositū illi' est verū si teneat celū potuisse esse ab eterno.

¶ Sz notandū ꝙ quidam dicūt ꝙ q̄n animal incipit moueri tūc mouet ab aliq̄ extrinseco vt q̄n aranea facit telam tūc mouet a celo. Et ita volunt dicere de homine qui est minor mūd' propter duo vt ponit albert' hic ca. 9. quia in eo est motor primus sicut itellect' z sūt in ipso motores moti sicut fantasia et appetitus z virtutes q̄ sūt in neruis et est in eo motum tm̄ sc3 corpus. Secundo ex parte corporis secundū ꝙ est quoddam mixtum ꝯtinens elemēta et q̄tū ad cōplexionē tēperatam maxime accedit ad corpus celeste Sed cōtra si operationes nostre dependerēt a celo non essent absolute i nostra potestate et per ꝯñs non essent meritorie. Sed queritur tunc quare homo magis vult in vno tēpore q̄3 alio. non enim hoc precise fit a casu. sed de hijs in 2°. de anima. Sufficit nobis ꝙ in mouēte voluntario non sēper oportet querere causam extrinsecam quare nunc moueat siue velit alias dic quare celū non est maius vel in alio situ. Itē si in cōtigentib3 oporteret sēper dare causam procederetur in infinitū et cōtingentia nō sequunt ex necessarijs ideo ari. 4°. metha. dicit ꝙ idisciplinati est i omnib' querere causam. deus autē non mouet violente ergo voluntarie et libere. sua autē voluntas non habet causam licet nichil faciat sine ratione. vt declarat S. T. li. 1. ꝯtra gentiles capi. 88 et. 87. Pro solutione argumēti vide. s. t. 1ª q. 46. ar. 1. ad 5m de' em̄ sēper eodēmodo se habuit non autē celū et ideo de' non est mutatus cū sit agens vniuersale quod non subijcitur tempori et ideo non oportet ꝙ sit aliq̄d temp' reale per quod nunc dicatur creare mundū et non prius secus est de artifice sed an celum per creationem est mutatum dicendum ꝙ creatio non est mutatio.

¶ Ad 6m. dicitur ꝙ bonum est cōmunicatiuum secundum dispositionem sue voluntatis. nec valet illud quod dictum est in 4°. argumento quia per hoc ꝙ certo tempore creauit mundum melius exprimitur hominibus sufficentia z ei.

¶ Ad nonū dicitur ꝙ scia dei est causa creaturaꝝ et ideo potest esse sine eis Nec habet relationem realem Sed queritur de scia angeloꝝ an habet relationem realē ad scibilia vel ecōuerso videtur ꝙ non quia nec est causa eoꝝ nec causatur ab eis Ad aliud dicitur ꝙ ante mundū solū fuit temp' imaginariū et non reale vt dicit. S. T. de po. q. 3. ar. 27. ad 20m.

¶ Ad decimū dr ꝙ deus ab eterno fuit dominus q̄tum ad potestatē gubernandi non aūt q̄tum ad actionē Ad aliud dicitur cū aristo. in p'o metha. ꝙ deus non est inuidus q2 eternitas nō debet creature Et ad aliud p3 ꝙ nichil probat de facto.

¶ Ad 11m dictum est in 4° phisicorum.

¶ Ad duodecimū dr ꝙ ille veritates que fuerunt ante mundū solū fuerunt in mente rōe differētes. Si dicatur ante mundū verū erat mundū fore ergo ante mundū suū cōtradictoriū erat falsū. Queritur ergo in quo erat ista falsitas non potest dici ꝙ in deo. Alias deus esset falsus Veritas etiā z falsitas non possūt esse in eodem. Potest dici ꝙ suum cōtradictorium tunc non erat scd̄m Albertū in principio scd̄i phi.

¶ Ad 13m dr ꝙ dictum phi intelligitur de orone q̄ est in nobis Et ad aliud dicitur ꝙ ex parte dei dicere et facere sunt idem non autem ex parte effectus Et per idem soluitur hoc argumentū Scia in actu et scitum in actu sunt idem scd̄m phm̄ in 3° de aīa. Sed scia dei in actu fuit ab eterno gᵒ et scitum.

D tertium sic proceditur videtur ꝙ grauia et leuia inaīata moueant se q2 natura est principiū mouendi et quiescendi eius in quo est. Sed forma grauis est natura ergo est principiū motus z p ꝯsequens est causa efficiens eius quia phūs dicit in scd̄o phi. T. C. 29. ꝙ causa efficiens est illa que est principium mutationis Forte dicis ꝙ forma est principium passiuū solum. Contra materia est natura ergo est principium mouendi primu3 per diffinitionem nature ergo forma non est primum principiu3 motus passiuum. Sed contra est philo.

¶ Respondeo dicendum scd̄m philo. Et S. Tho. hic lec. 5ª. ad cognoscendū primū motu3 ꝙ necesse est res tripliciter se habere ad motū vel quiete3 q2 vel oīa semper quiescunt vel semp mouent vel aliqua semp quiescunt et aliqua semp mouētur sic sc3 ꝙ motus vnius succedit alteri vel ꝙ vnum et ide3 semper mouetur vel oīa quandoq3 mouentur z quandoq3 quiescūt vel aliqua semp sunt imobilia et aliq̄ semper mouentur et aliqua q̄nq3 mouentur et quandoq3 quiescunt Et hoc 5m membrum est verum vnde irrationabile est oīa semper quiescere quia manifestum est ad sensū aliqua moueri Modo querere rationem cōtra iudicium sensus est debilitas intellectus vt hic dicit philo Nec est disputandū cōtra dicentē oppoᵐ Item dicere oīa semp moueri ē contra naturalē philosophum quia ad sensum patet aliqua quiescere. Est em̄ natura principiū quietis vt p3 per suam diffinitionem. Per prius tamen est principium motus Sed cōtra in diffinitione nature dicitur ꝙ natura est principiū mouendi z quiescendi eius in quo est primum per se zc. ergo natura est primo principiū quiescendi Negatur ꝯsequētia Si dicatur aliqua que nutriūtur ꝯtinue augentur et alia que alterantur continue alterantur Ad hoc respondet phūs hic Et nos in sequentibus.

¶ Notandum preterea ꝙ in ordine entiū est dare aliquid oīno imobile et ad hoc ostendendū ponuntur tres diuisiones quia mobiliū et mouentiū quedā mouent vel mouentur per se Alia vero per accidens vt patuit 4° phi. Item eorum que mouentur quedā mouentur naturaliter vt q̄n graue descēdit

alia vero per violentiam. Et si queratur an motus descensus animalis sit naturalis vel violentus dicendum ꝙ ē naturalis secundū corpus vel ꝙ fit ab elemento quod dominatur in ipso animali. Similiter motus quo homo flectit brachia ad anterius est sibi naturalis inq̃tum huiusmōi. secus autem est de alijs animalibus.

¶ Notandum preterea ꝙ omne quod mouetur ab alio mouetur vt dictum est in 7°. sed mouens dupliciter distinguitur a mobili primo secundū diffinitionem tm̄ sicut de anima ꝛ corpore quia ista duo nō distinguuntur loco et subiecto licet rationes eoꝝ sint diuerse. Aliq̄n autem mouens et mobile distigunt secundū diffinitionē et secūdū eē vt qn̄ homo mouet lapidem sursū. Ex his pꝫ ꝙ animata mouētur a motore disticto secūdū diffinitionē tm̄ qn̄ mouent motu naturali. sed ea que mouentur motu violento mouentur a motore distincto secundū esse et secundum diffinitionem.

¶ Conclusio grauia et leuia inanimata non mouentur a seipsis probatur quattuor rationibus. phi. Prima mouere se pertinet ad rationē vite vnde ī hoc cognoscimus si homo viuat qn̄ scꝫ mouet oculos vel aliud. sꝫ inanimata non viuunt igitur. Itē que mouent se faciunt se stare et quiescere. Item que mouent se nō mouent ad vnā differētiā positionis tm̄. sed nō sic est de aīalibus. Itē in hijsq̄ mouēt se est diuersitas partiū vt pꝫ in homine ꝛ in animalibꝫ non sic est de īanimatis. Ex hijs pꝫ ꝙ corpus graue non mouetur a seipso per se primo. et probatur adhuc aliter quia alias idem esset simul in actu et in potentia quia nichil mouet nisi secundū ꝙ est in actu vt actu calidum calefacit illud autem quod calefit est calidum in potentia. si ergo idem eēt motum et mouens per se primo sequeret ꝙ esset actu tale ꝛ in potentia tale et sic esset et non esset tale.

¶ Sed notandū ꝙ dupliciter aliquid est in potētia scꝫ essentiali et accidentali siue prima et secunda. illud quod est graue non tamen mouetur actu ē in actu primo qꝛ habet grauitatem non est tamen ī actu 2°. quia non mouetur et ideo est in potentia secunda. Similiter materia q̄n non habet formam aeris est in potentia essentiali sed graue quod mouetur est in potentia accidentali. si ergo queratur a quo mouentur grauia et leuia dicendū ꝙ a generante per se quia dans formam dat cōsequentia ad formam. sed mouentur a remouente prohibēs per accidens. qꝛ remouens prohibens nichil influit in ipsum graue vel leue sicut nec paries. a quo reuerberatur lapis cōtra ipsum proiectus. ¶ Et est sciēdum ꝙ multi doctores vt Scotus ꝛ gregorius. opinantur. ꝙ grauia mouētur a seipsis. Sed hoc videtur esse contra philo. hic dicentē ꝙ mouentur a generante. Et per hoc dicit inaīata differre ab aīatis Item tunc aliquid moueretur a seipso primo. Nec phūs posset sufficienter probare ꝙ oē quod mouet ab alio mouetur. Item quidam sic arguūt potentia actiua 5° meta. et 9° diffinitur per esse principium transmutandi aliud. Nichil igitur transmutat seipsum. Item si idem moueret seipsum primo idem secundū idē simul esset sub oppositis dispositionibus ꝑñs est impossibile. Cōsequentia ꝓbatur quia semper mouens est in opposita dispositione ad motum et ecōuerso Nam mouens sibi assimilat motū ꝛ trahit eū ad dispositionē similē sibi igitur motū est sibi dissimile dū mouet Et ideo primo de gñatione dicitur ꝙ agens et passū sūt dissimilia in principio ꝛ similia ī fine. Item si talia corpora mouerēt se per se et primo eadē ratione et celū moueret se per se et primo Non enī apparet ratio propter quā celuꝫ non possit ita moueri circulariter a seipso sicut illa mouent recte. Item sequitur ꝙ in eodem tēpore ꝑ equale spaciū moueretur graue maius et minus verbi gratia magna mola et medietas eius quod est falsum vt patet ad sensū. Cōsequētia declaratur per regulā phi 7° phi. Si tanta virtus mouet magnitudinē in aliquo tempore Media virtus mouebit medietatem magnitudinis ī equali tpe ratio est quia qualis est proportio totius virtutis ad totū motum talis est medietatꝭ virtutis ad medietateꝫ moti Si ergo tota virtus mole mouet totā molā in tanto tēpore. Medietas virtutis mole mouebit medietatē mole in equali tempore vide si hec probāt animata etiam non mouere se ideo.

¶ Contra hec arguitur vel ergo mouentur a celo vel ab alio. Non a celo quia sequeretur ꝙ q̃to graue esset magis elongatū a celo tanto tardius descenderet Consequens est falsū vt percipit sensus Consequentia patet quia q̃to magis motuꝫ distat a motore. ceteris paribus minus pōt motor sup illud et per ꝯñs tardius mouet. Secundo si ita esset sequeretur ꝙ non velocius descenderet graue maius q̃ graue minus eiusdem rationis et similiū dispositionū oīm preter magnitudinē et puitatem Consequens pꝫ falsū ad sensū Cōsequentia probatur qꝛ vbi mobilia se hñt mere passiue sicut hic supponitur et cetera sunt paria nunq̃ maius citius transmutatur ab eodē agente naturali q̃ minus. patꝫ tā in motibus localibus violētis q̃ etiā in alterationibus Nam stante vniformi dispositione passi nō citius alteratur ab eodē agente maius q̃ minus.

¶ Secundo principaliter Si mouerentur a celo vel ergo per expulsionem vel impulsionem quo ad grauia et leuia per attractioneꝫ Sed si sic seq̄retur ꝙ q̄ncūq̧ graue descenderet celū expelleret ignē sibi proximuꝫ et aerem cōsequētem et vniuersaliter cetera media vsq̧ ad graue et mediantibus illis ipsum graue vt patet ex diffinitionibus taliū motuuꝫ Sed hoc est falsum Tum quia secūdum hec ad cuiuslibet grauis descensū ignis violenter moueret Tum quia si tunc simul aliq̄s ignis ascēderet ꝑpēdiculariter per eādē lineā per quā descederet graue celum traheret ad se ignē sibi proximū et cetera corpora media vsq̧ ad ignē ascendentē et per ꝯñs oīa illa media simul ascenderēt scd̄m eandē lineaꝫ rectam. Et per hoc contrarijs motibus mouerent. tum quia in tali expulsione ipsum celum aut pars eius sequeretur ignem proximū quē expelleret et tunc vel totum celū descenderet vel pars eius abscinderetur ab eo que ignem sequeretur aut in tali expulsione nec celū nec pars eius sequitur ignē et tūc sequitur ꝙ vacuū remaneat iuxta celū vel di

catur ꝙ alia pars lateralis ignis rarefiet quousqꝫ impleat locum expulse quod non videtur possibile naturaliter cū ille sit ignis habēs sūmam raritatē sibi possibilem natura. iter aut absqꝫ rarefactione per motū localē sibi succedit et tunc eadē ratione 3ª. veniet ad locū 2ᵉ. et 4ᵃ. ad locū 3ᵉ. ꝛ sic deinceps et per ꝯñs tota spera ignis mutabit̄ que omnia sūt absurda. Cōfirmat̄ nam derisibile est dicere si lapillum habeo in manu mea ꝛ dimisero illū cadere mox tota regio superior agitetur quod tamē sequeretur secūdū predicta qm̄ vt videm⁹ nūqꝫ aliqd expellit aliud nisi illud sit sibi proximū aut expellēdo aliqd proximū mediātē quo expellat aliud et sic deīc eps vsqꝫ ad vltimū hoc etiam videt̄ de intētione cōmētatoris vbi ait 2º. celi possibile ē vt aliqd moueatur ab aliquo in loco mediante aliquo non moto a primo mouente. Et ex hoc infert ꝙ pars aeris opposita soli non potest moueri localiter motu recto per expulsionem ab ipso sole quia pars celi media inter aerem et solem sic non potest a sole moueri. Itē horologium mouet se licet sit inanimatum.

℗ Tertio vel huiusmodi corpora si non mouentur a se mouentur actiue a locis ad que tendunt. Sed hoc non quia tunc velocius moueretur graue in⁹ versus centrum qꝫ maius ceteris paribus quod patet esse falsum cōsequētia ꝓbatur vt supra Itē quia talis motus esset attractionis vt patet sed in tali motu non potest moueri aliquid distans a mouente nisi moueant̄ omnia media vt notum est et sic sequitur ꝙ qñ modicus ignis hic genitus ascenderet omnia corpora media vsqꝫ ad cōcauū celi ascenderent et econuerso si graue perpendiculariter descenderet omnia media simul descenderent quod ē inconueniens et ex hoc sequitur ꝙ pars ignis tangens celum igne ascendente deberet ascēdere vel ꝯdensari et per cōsequens tota spera illa.

℗ Quarto ad idem in omni attractione vera necesse ē attrahens cū attracto moueri vt habetur 7ª phi. et per ꝯñs oporteret ꝙ celuꝫ ascenderet quod est falsum Et si dicatur ꝙ quedam attractio est attrahente quiescente vt est attractio ferri a magnete dicendum ꝙ nūqꝫ attrahens quiescens mouet proprie et actiue sꝫ potius metaphorice per modū finis vt dicit ꝯmē. 7º. phi. cōmēto 10.

℗ Quinto vel mouentur a medijs in quibus sunt et hoc non quia tunc idem actiuū naturale per se moueret ad plures differentias positionis et secūdū cōtrarios motus quod repugnat actiuo nāli q2 est ex se determinat⁹ ad vnū gº Cōsequētia ꝓbat̄ Nā ꝑ eandē partē medij ꝑ quā leue ascēdit ꝯtigit graue descēdere ꝛ ecōtra et sil'r dū ꝑ vnam ascendit leue ꝑ aliā similē penit⁹ ꝛ ꝓpinquā ꝯtigit graue descēdere Itē si sic aut eadē ps medij ꝯtinue moueret corp⁹ motū a ꝑricipio mot⁹ vsqꝫ ad finē aut alia post aliā Sicut multi dicūt accidē ī motib⁹ ꝓiectoꝝ Primum non potest dici qm̄ tunc sequeretur ꝙ cū graue generatū superius in aere puta grando vel nix descenderet aliqua pars aeris ab illa superiori regione vsqꝫ ad terram descenderet. quod nō cōueniēter dicitur Nec secundum q2 tunc qꝫto illud magis descenderet tanto tardius moueretur quod est falsum. consequentia patet quia ī tali motu secundum mouens minus mouet qꝫ primum et 3ᵐ qꝫ 2ᵐ et sic deinceps vt patet in proiectis. Item aut mouetur a medio tanqꝫ a motore primo non moto ab alio aut tanqꝫ a motore secūdario Nō secundū quia tunc oporteret assignare quis esset ille motor prior. Preterea nos hic de tali motore primo inquirimus Nec primum qm̄ a quacunqꝫ ꝑte medij ponatur graue superius genitum moueri siue ab ea que est supra ipsum siue ab ea que est sub ipso siue a laterali sequitur ꝙ illa ex se moueatur deorsum et ꝑ consequens ex se mouetur contra suam naturā qđ repugnat Et ex hoc sequit̄ ꝙ motus nō ē violent⁹ vt puta ipsius aeris deorsum.

℗ Sexto arguitur ꝙ graue non mouetur īmediate a generante qm̄ ignis aliquādo generatur ex ꝑcussione silicis a ferrum et tamen non mouetur ab eo sursum. Item illud quod produxit istum lapideꝫ est corruptum a centū annis ergo ab eo non mouet̄ iste lapis deorsum. Tenet consequentia quia mouens est simul cum moto et nichil mouet effectiue nisi sit quia inter mouens realiter et motum est relatio realis quia mouere dicit ens reale ꝛ sequitur est mouens ergo est.

℗ Septimo aqua alterat seipsam reducēdo se ad frigiditatem effectiue per suam naturam ergo mouet se. Item aqua frigefacit digitum positum in ea qñ ipsa frigefit ergo potest seipsā alterare quia frigefactibile est obiectuꝫ sue actionis ergo potest in omne frigefactibile si dicas sicut de vino qđ calefacit hominem tamen non calefacit se quia agēs debet esse approximatum passo modo idem nō approximatur sibi ipsi Contra dato ꝙ ignis et aqua essēt penetratiue adhuc ignis calefaceret eā ergo non requiritur distinctio secundum situm. Item sequeretur ꝙ lapis productus a solo deo non posset naturaliter moueri nisi ab ipso solo deo quia non potest moueri nisi a generante.

℗ Octauo forme est agere sed graue habet formā ergo mouet se Postqꝫ generans est corruptum Si dicas ꝙ mouetur ratione impresse virtutis. Contra illa virtus est accidens sed accidēs non mouet nisi virtute substantie. ergo ibi est aliqua subā mouens. Item eodēmodo posset dici ꝙ animata non mouent se quia non possunt mouere se nisi per virtutem quam acceperunt a generante. Item inanimata sunt corruptibilia. ergo sine extrīseco possūt moueri motu corruptionis. Item grauitas non tm̄ est qualitas passiua sed actiua patet quia ipsa posita in lapide videmus ipsuꝫ moueri omni alio remoto, vnde si lapis fuisset ab eterno tunc nō haberet generans et tamen moueretur ergo nunc non mouetur a generante sed a grauitate alias forme naturales non haberēt proprias operationes.

℗ Nono Ex hac opinione sequit̄ ꝙ phisice nichil potest probari esse cā effectiua alterius quia videmus ꝙ posita grauitate remoto impedimento res mouetur Et tamen secundum hanc opinionem nō sequitur ꝙ grauitas sit causa effectiua ergo eodem modo dicā ꝙ ignis non calefacit effectiue digitum meum. Item potentie secundū. S. T. fluunt esse

ctiue ab ipsa forma sed in inanimatis sũt potentie ergo aliqd producũt in se effectiue. Item pr. phisi. t.c.85. dicitur ꝙ grauitas et leuitas sũt forme contrarie et actiue. Et si dicatur 2° de generatione dicit oppo^m dicit ꝙ diuersimode phũs loqtur de actione. sed quicquit sit calditas ẽ actiua ergo calidum potest calefacere se sicut aliud qꝛ calor indifferenter agit in qcumqꝫ passũ capax caloris.

Decimo causa in actu ꝛ effect⁹ in actu sũt simul sed generãs nõ est simul in actu semp cum eo quod mouetur vnde quãdo per ignem corrũpitur bos et generat cadauer mirũ videtur ꝙ illud cadauer moueatur deorsũ ab ipso igne. Item lapis effectiue aliqñ frangit trabẽ et mouet illud quod ẽ sibi alligatum et vnum graue mouetur velocius alio ergo graue non tñ mouetur effectiue a generante sed a se et sic tenet petrus de aluernia predicator et s.t. 1°. celi lec.18. dicit ꝙ licet graue i pncipio mouetur a generãte non tñ postea qꝛ mouẽs per se proximũ est simul.

Undecimo arguitur auctoritate s.t. de po.q.5. ar.5°. ꝙ motus celi nõ est hoc modo naturalis celesti corpori sicut motus elemẽtaris corporis est sibi naturalis qui habet in mobili pncipium materiale formale et actiuũ. Motus autẽ celi dicitur naturalis a principio passiuo tãtum Idem habetur li.4°. cõtra gẽ. in vltimo capitulo licet in 2°. sentẽci. d.14 ar.3. et in isto s. aliter videatur dicere.

Duodecimo arguitur ꝙ animata non mouẽtur a seipsis qꝛ anima mouetur ab appetibili vt patet in 3. de anima et ar. precedente Item tunc idẽ esset in actu et in potentia qꝛ mouet secũdum quod est i actu et eodẽmodo pbaretur ꝙ voluntas nõ mouet se ad sui actum et ꝙ anima non producit effectiue suas potentias qꝛ alias aliquid moueret a seipso.

Ad primum dicẽdum ꝙ hec disputatio videtur esse partim ad nomen vnde dicit ꝙ graue inanimatum habet pncipium actiuũ instrumentale sui motus sed non pncipale et causa est quia inanimatũ non potest formare formã suam que sit pncipiũ motus animata vero excogitant per intellectũ vel sẽsum aliquid ratione cuius mouentur ad diuersa loca. Sed tunc queritur de animatis aĩa vegetatiua tñ que mouent se motu augmẽti Alii dicunt ꝙ inanimata nõ mouentur a seipsis quia licet motus eorum sit a forma eorum tamen forma eorũ non p se subsistit ideo non dicitur pprie moueri Sed cõtra forma equi non p se subsistit ꝛ nichilomin⁹ equ⁹ dicitur moueri a se S. T. i opuscu. dicit grauitatẽ aliqñ dici pncipiũ motus inq̃tũ scꝫ est instrumetũ pncipalis mouentis aliqñ vero passiuum quia scꝫ est effect⁹ generãtis ꝛ de ve.q.24.ar.1. dicit ꝙ grauia mouẽt seipsis sꝫ nõ a seipsis Quidã dicũt sub alis verbis ꝙ graue habet pncipiũ sub actiuũ nõ autẽ actiuũ scꝫ pncipale Uel grauitas cõsideratur dupliciter Uno modo vt refertur ad generans cuius est participatio quedã et sic efficit motũ Aliomodo scdm se Et sic nõ efficit ipsũ Tunc dr̃ ad argumentum ꝙ graue genitum a celo mouetur ab ipso secundum pportionẽ mouentis instrumẽtal'is. Et per hoc patet ad aliud. Et si dicatur quare aliquando magis mouet mobile genitũ ad vnam partem q̃ȝ ad aliam. Et quo⁹ diuersa mobilia mouet ad diuersa loca Dicendum ꝙ celum est mouens equiuocum et secundum diuersas virtutes quas imprimit diuersimode mouet.

Ad 2^m satis patet ex dictis ꝙ ibi nõ est talis expulsio sed impressio virtutis a generante.

Ad 3^m patet ꝙ non procedit ad intellectum.

Et similiter ad 4^m et supra reprobat⁹ est ille modus de motu ferri ad magnetẽ. Similiter pꝫ ad quintum.

Et ad sextum difficultas est quando aliquid generatur per accidẽs An moueatur ab illo generãte per accñs Et dicendũ est ꝙ sic vel recurrendum est ad generãs per se Et licet generans illud forte non sit tñ sua virtus est Ad aliud dr̃ ꝙ in principio motus mouens et motũ sũt simul vel hoc intelligitur quando aliquid mouetur de potẽtia essẽtiali idest quando generatur. Sed de hoc in septimo dictum est.

Ad 7^m dicendum est de aqua sicut de graui Ita ꝙ alterans quod est ipsum generans aquam sed alterans quo est forma eius Et si dicatur Ponamus ꝙ illud generãs sit luna quomodo ergo ipsa potest frigefacere aquã in tanta distãtia plusq̃ȝ alias res supponendo ꝙ aer medius sit calidus. Dicendum ꝙ hoc est propter alterans quo Et si dicatur ꝙ alii propter hoc dicunt aquam seipsam frigefacere Dicendum ꝙ disputant de nomine. Et per hoc patet ad 8^m.

Ad 9^m. patet per idem. Et magis patebit in 2° de anima Potẽtie enim nõ sunt a forma per transmutationem sed simplicem emanationem.

Ad decimum dicitur sicut de generatione hominis qui non proprie genetatur a semine sed ab alio homine per semen et patre mortuo dicitur ꝙ generans est in actu scdm suam virtutem. deinde dicitur ꝙ graue frãgit trabẽ instrumentaliter Generans autem pncipaliter. Et ita etiã graue secũ mouet leue alligatũ Sȷ dicatur si generans sit causa. ergo fortes occideret platonẽ supposito ꝙ cadauer productũ per occisionẽȝ fortis post tres annos cadat supra platonẽ Forte ꝙ fortes nõ per se produxit illud cadauer sed q̃ritur a quo mouetur aĩal qñ mouetur naturaliter deorsũ videtur ꝙ a generãte vñ. S. T. dicit ꝙ motus cordis est a generante. Deinde dicitur ꝙ vnum graue mouetur velocius propter mouens instrumentale. Ad alia satis patet ex dictis.

Ad 12^m tñ dicitur ꝙ animal mouetur ab extrinseco tanq̃ȝ a mouente remoto quod est appetibile Et ad alia dicetur postea Non enĩ inconuenit ꝙ idem scdm diuersa sit in actu et in potẽtia vnde a quibusdam dicitur ꝙ volũtas ad primũ volitũ mouetur a solo deo et non a se Facta aũt sic in actu mouet se ad aliã volitionem. Sed hoc videt difficile ad hoc em̃ ꝙ aliquid sit volitio vel actus volũtatis. Oportet voluntatem concurrere alias non esset actus

eius. Item aliquādo prima volitio est mala vt siq̄s primo apprehēdat diuitias tāq̄ summū bonū ⁊ eas sic velit. Si dicat si volūtas causet effectiue suum primū actū ergo idē est in actu et ī potētia scd'm idē q2 nichil mouet nisi secūdum ꝙ est ī actu mouetur autē vt est ī potētia et in isto fūdatur ratio phi. ad ꝓbādum vnū ens īmobile. Sed de his in secūdo de anima vbi īquiret a quo mouetur voluntas. Si enim moueat se videtur ꝙ relationes opposite sunt in eodē scz mouēs et motū imo eiusdē ad seipsū eēt relatio realis scz actio ꝙ autē primū sit īcōuentēs patz q2 eē relatiui est ad aliud se habere.

Ad 4m. sic ꝓceditur videtur ꝙ non oē mouēs seipsū sit diuisibile ī partē p se mouētē ⁊ in ptē p se motā q2 celū mouet seipsū et tamē nō diuidit ī ptem mouētem et in ptem motā ergo. Forte negas maiorē q2 mouēs se potest quiescē ex se et moueri ad diuersas differētias positionis p phi. hic de animatis. Itē secūdū veritatē nō ē animatū sz hoc est ꝯtra phi. dicētem hic ꝙ ē dare primū motū ex se scz celū. Itē homo mouet seipsū et tamē nō sic diuiditur cū aīa sit tota in toto ⁊ ī qualibet pte igr. Sz cōtra est philo.

¶ Respōdeo dicēdū ꝙ postq̄ philo. detminauit ꝙ oē quod mouet ab alio mouet ꝯsequēter detminat ꝙ deueniēdū ē ad vnū primū mouēs mobile. Pro cuius declaratione hanc ponit diuisionē mouētium q2 quoddā ē quod ꝟtute ꝓpria mouet ita ꝙ nō habet virtutē mouēdi ab alio. Aliud est quod mouetur nō ꝟtute ꝓpria sed īnq̄tū ab alio mouet vt baculus mouet lapidē p hoc ꝙ a manu mouetur que etiā mouetur ab hoīe sed homo mouet nō q2 ab alio moueatur ⁊ ideo dr mouēs ꝓpter seipsū et tale debet dici mouēs primū quod q̄nq̄ mouet p plura media vt homo potest mouere lapidē p manū et baculū. Secūdo q̄nq̄ p vnicū mediū vt hō sola manu potest mouere lapidē ⁊ hec mouētia media que nō habēt virtutē mouēdi nisi p hoc ꝙ ab alio mouet sūt mouētia secūda et ideo dicūt īstrumēta ⁊ magis mouet primū mouēs q̄ secūdū q2 primū mouēs mouet secūdū ⁊ nō ecōtra. Et etiā secūdū nō potest mouere sine primo a q̄ habet ꝟtutē mouēdi sed primum potest mouere sine secūdo.

¶ Cōclusio prima ī ordine mouētiū dabile ē vnū quod non mouet ab alio sed si mouet hoc ē a seipso ꝓbatur sic q2 si nullū mouēs moueret nisi p hoc ꝙ ab alio mouetur sic esset ꝓcessus in īfinitū in mouētibus ⁊ sic nō esset dare primū mouens ⁊ p ꝯñs nec secūdū q2 secūdū nō mouet nisi ꝟtute primi igitur

¶ Cōclusio 2a. necesse est esse vnū mouens quod nec mouetur a se nec ab alio et sic nō omne mouēs mouetur patet q2 si omne mouens mouet sic ꝙ nullum mouens moueret nisi motū vel hoc cōueniret mouenti p se vel p accidens si per accidens cum id quod ꝯuenit alicui per accidens nō de necessitate ꝯueniat sequit ꝙ potent non cōuenire sed possibili posito in esse nō seqtur īpossibile. Ponatur ergo aliquod mouens quod non moueat ergo nō omne mouēs mouet. Uel si dicat ꝙ seqt īcōueniens scz ꝙ non mouebit ergo nō erit mot9. Scd'o q̄cunq̄ aliqua duo sibi accidūt si vnū repiatur sine alio. et alterū sine illo. dū tñ vtrūq̄ vtriq̄ accidat quod dr ꝓpter materiā et formā subām et accidens. Si ergo mouere et moueri sibi inuicē accidant poterit dari mouēs siue mobili. Si vero dicat ꝙ oē mouēs p se moueatur ex necessitate. sequūtur mlta incōueniētia primo vel mouet ⁊ mouet eadē spē mot9 vel secundū vnā mouebit et scd'm aliā moueretur. Si dicatur primū tunc descēdendo vsq̄ ad spēs spālissimas mot9 seq̄retur ꝙ docēs geometriā addisceret geometrā et sanans sanaret ⁊ proiciēs proiceretur q̄ oīa sunt incōuenīētia Naz de rōne discentis est habere sciam quā docet et de rōne addiscentis est non habere illā. Itē nichil mouet nisi scd'm ꝙ ē in actu et nichil mouetur nisi secundū ꝙ est ī potē^a Sz impossibile est idē esse ī actu ⁊ in poten^a ergo impossibile est idē mouere et moueri p se scd'm eandē spēm mot9 Si ꝟo dcatur secundū mēbrū scz ꝙ scd'z vnam spēm moueat ⁊ secundū aliā moueat. cuz nō sint infinite spēs mot9 sicut neq̄ infinite spēs rez scd'm quas est motus seqtur ꝙ tandē deueniret ad aliqd mouēs quod nō moueretur scd'z aliquā spēm mot9 ⁊ sic haberetur mouēs īmobile et non oē mouens p se de necessitate moueret. Nec valet dicere ꝙ cum deficerent oēs species mot9 fieret reditus ad primā vt si primū motū moueatur localiter distributis oībus specieb9 mot9 p diuersos motores motor qui erit residu9 mouebitur itez motu locali. Cōtra hoc replicat aristo. q2 sic idez est dicere ac si diceret idē mouere et moueri scd'm eandē spēz motus q2 vt prius dictū est primū mouēs magis mouet q̄ scd'm et ita vltimū magis mouet in virtute primi q̄ proximum ⁊ tñ sic capiendo primū mouens moueret secundū eandē spēm mot9 qua aliqd eoz moueretur ergo moueret ⁊ moueret scd'm eandē spēm motus quod est idē dicere ac si diceret docēs adiscere ⁊ sanans sanari ⁊ edificās edificari quod est impossibile ergo non oē mouēs p se mouet nec semp mouet p hoc ꝙ ab alio mouetur ḡ īpossibile est oē mouens mouere p hoc ꝙ mouet eo ꝙ p accidens sibi ꝯuenit et sic aliqd pōt mouere absq̄ hoc ꝙ moueatur et p consequens mouens īmobile.

¶ Tertia ꝯclusio. t.c. 41. Oē mouēs seipsū est diuisibile in ptem p se mouentē ⁊ in ptē per se motā patz q2 si aliq̄s seipm moueat. vel totū primo et p se mouet totū vel vtraq̄ ps mouet aliā reciproce vel q̄libet ps mouet seipsā vel vna ps mouet ⁊ non mouetur ⁊ alia mouet et nō mouet nullū priorū triū pōt dici gº relinqtur 4m membrū Nec opz huic diuisioni addere hec duo mēbra scz ꝙ totū moueat partez vel pars totū q2 īprobatis 1º ⁊ 3º mēbris satis īprobātur hec duo Pars eñ nō pōt mouere totū nec totū ptem quī vna ps moueat seipam īprobatur ergo primū mēbruz. primo sic cū idē sit actus ī nūero mouentis ⁊ mobilis si totū primo et p se moueat totuz illud scd'm eundē motū in nūero moueret ⁊ moueretur puta idē scd'm eandē sanitatē in nūero sanaret et sanat qd est īconueniēs q2 mouēs ⁊ motū quandā oppōnē īportant siue habēt ideo si aliqd mouet et moueat necessario opz ꝙ illi9 sit alius mot9 nūero quo mouet et alius q̄ mouetur sicut est ali9 mot9

nūero q̄ꝛ bacul⁹ mouet lapidē ⁊ quo mouet̄ a manu
Scd̄o sic. Oē mobile mouet̄ scd̄m q̄ est i poten^a cū
ergo nichil reducat se de potētia i actū opꝫ mouēs
esse in actu quodāmō scd̄ꝫ id ad qd̄ mouet mobile ⁊
ad quod mobile est in potē^a Sꝫ nichil idē inq̄ʒtū id
est in actu ⁊ in poten^a ergo nullū totū pōt ꝑ se mo-
uere seipm̄ Dr̄ aūt mouēs esse in actu q̄dāmodo q̄ꝛ
aliter est i actu mouēs vniuocū in q̄ est forma scd̄m
eandē rōnem q̄ recipit̄ in mobili et aliter mouens
equiuocū in quo nō est forma secundum eandem ra-
tionem vt recipitur in mobili sꝫ scd̄m quandam vir-
tutē superiorē. Nec pōt dici scd̄m membrū pꝫ p̄rio q̄ꝛ
si vtraq̄ꝫ ps aīalis mouest reciproce vna ps nō est
magis mouēs q̄ alia et tn̄ primū mouēs magis mo-
uet q̄ scd̄m ⁊ ibi non erit dare primū mouens ergo
nec scd̄m ⁊ ꝑ ɔ̄ñs mouēs seipsū nō esset ꝓpinquius
primo principio mot⁹ q̄ illud qd̄ mouet̄ ab alio. Et
tn̄ pri⁹ dicebatur q̄ mouēs seipsū est primū i ordīe
mouentiū. Scd̄o si mouētis seipsū ps q̄ mouet ab
alia moueatur Moueri nō pōt sibi ɔuenire nisi per
accidēs q̄ꝛ si per se sibi ɔueniret tūc nō moueret ni-
si per hoc q̄ moueret̄. Sꝫ quod mouet ꝑ hoc q̄ mo-
uetur ꝟtutē mouēdi hꝫ ab alio tn̄ et ita seq̄tur q̄ id
per se moueret ⁊ moueretur eodē motu quod īpro-
batū est Si ergo ps mouēs moueat̄ ab alia pte hoc
sibi nō ɔuenit nisi per accñs ergo pōt nō inesse ⁊ sic
mouētis seipsū esset ps tn̄ mouēs ⁊ pars mota tn̄
Tertio Si mouentis seipsū pars q̄ mouet ab alia
moueatur sic q̄ nō moueat nisi inq̄ʒtū mouetur cū
moueri sibi ɔueniat ꝑ accñs seq̄tur q̄ sic posset non
moueri et per ɔ̄ñs potent nō mouere ⁊ sic penitus
tolleretur motus qd̄ est īpossibile. Nec pōt dici 3^m
membrū p̄rio q̄ꝛ si aliquod totū mouest seipsuꝫ vel
mouere sibi attribueret̄ rōe alicui⁹ ptis q̄ seipsam
moueret ⁊ sic totū nō esset primo mouēs seipsū. Sed
illa pars sola. Vel sibi ɔueniret rōne toti⁹ ⁊ sic nul-
li parti ɔueniret mouere se nisi ꝑ accñs quare cū in
ipso toto sit aliq̄ ps q̄ moueat et alia q̄ moueatur cū
illa q̄ mouet nō moueat se nisi ꝑ accidens seq̄tur q̄
est per se īmobilis Scd̄o si mouēns seipm̄ quelꝫ ps
seipsā moueat vel vna pars seq̄tur q̄ ipsū totū nō
erit primū mouēs seipsū totū ymo sīla ps tn̄ ⁊ cum
in mobili seipsū totū nō moueat totū vt dictum est
oportebit in illa pte dare vnā ptē q̄ moueat et non
moueat̄. Et sic erit ꝓcedere in īfinitū ergo in oī mo-
uente seipsū est ps mouēs ⁊ īmobilis et pars mota
que nō mouet ⁊ sic seq̄tur 4^m mēbrū diuisionis Sꝫ
obiciscitur ɔtra hoc quod dictū est in vltīa rōne scꝫ
q̄ in mouente seipsū est dare tn̄ duas ptes scꝫ per
se mouentē et partē ꝑ se motā q̄ nō mouet Nā aīal
seipsum mouet et tamen in eo est aliqua pars mo-
taque etiam mouet vt nerui et musculi quibus me-
diantibus anima corpus mouet Respondet aristo-
teles q̄ licet in aliquo mouente sint tres ptes mo-
do p̄dicto tamen in primo mouente seipsū sunt tn̄
due quarum vna mouet tn̄ et alia mouetur tantuꝫ
que nichil mouet q̄ sit pars totius mouentis lꝫ pos-
sit mouere aliquod extrinsecū ꝓbat ari. si totuꝫ a.
b c. sit mouēs seipsum ita q̄ a. moueat tantum et b.
moueatur tantum et c. moueat ⁊ moueatur tunc re-
moto ipso c. adhuc a b. mouebit seipsum quare hoc
totum a b c. non erit primū per se mouēs seipm̄ sed
hoc totum a b. cuius vna pars mouet tantum ⁊ alia
mouetur tantum quare ⁊c.

¶ Et notandum q̄ in celo cuius motor est indiuisi-
bilis secundum naturam nec motor est extēsus ad
extensionem mobilis et per consequens nec diuisi-
bilis facile est dare primum mouens non motuꝫ sꝫ
in animalibus imperfectis annulosis i quibus ꝑs
mouens quodāmodo est extensa continue et diuisi-
bilis sicut ipsum mobile ibi vt videtur non potest
dari primum mouens seipsuꝫ. Nam pars separata
a toto adhuc seipsam mouet igr̄ dicitur q̄ in talib⁹
est tantum vnū primū mouens seipsū scd̄ꝫ actuꝫ sꝫ
sunt plura scd̄m potentiā Dicitur vltra q̄ mouens
ē ɔtinuū ⁊ extēsū ⁊ inq̄ʒtū ɔtinuū ē diuisibile i īfini-
tū nec ꝑ diuisionē aufferri potest nā ɔtinui tn̄ inq̄ʒtū
nāle repugnat ei cū q̄libet ꝟt⁹ nālis req̄rat determi-
natā q̄titatē aq̄ si deficiat nō plus habebit opatio-
nē i materia. Et si q̄rat̄ q̄mo° i mouēte seipsū se ha-
beāt ptes p̄dicte Respōdet philo. q̄ ex ipsis nō fit
vnū ɔtinuitate q̄ꝛ mouēs et motū nūq̄ sūt vnifor-
mis dispositiōis sꝫ fit vnū ꝑ ɔtactū. Et hoc duplicit̄
vl̄ abo sūt corpora ⁊ sic mutuo se tāgūt vl̄ mouēs ē
icorporeū q̄ꝛ motū sēp ē corp⁹ ⁊ sic pars mouēs tā-
git partē moti methaphorice .i. secūdū ꝟtutē et nō
tactu ꝓprie dicto. Ex hoc q̄dā opinat̄ q̄ aīatū non
ē ɔtinuū sꝫ ɔtrs tūc ibi essent mlt̄a animalia S. T.
T. C. 44.

¶ Cōtra hec ar̄. Primo ostēdēdo q̄ cā p̄ria nō sēp
plus īfluat q̄ cā secūda q̄ꝛ mot⁹ celi ē p̄ria cā cale-
factionis vt supra dictū ē ⁊ tn̄ calefactio aliq̄n plus
ē ab igne q̄ a motu celi. Itē effect⁹ plus assimilat̄
cause ꝓxime q̄ prime q̄ plus īfluit ꝓxima añs ptꝫ
q̄ꝛ hō plus assimilat̄ p̄ri suo q̄ soli. Itē de⁹ finite ɔ-
currit ɔcursu generali adquēlibꝫ effectū q̄ aliq̄ cā
creata potest plus ɔcurrere q̄ꝛ cā finita potest exce-
di ab alia cā finita nisi eni aliquod agēs creatū ex-
cederet ɔcursū dei generalē seq̄retur q̄ ignis non
posset corrūpere aquā que ī se habet ɔcursū dei ge-
neralē ꝑ quem ɔseruabatur.

¶ Secūdo angel⁹ mouetur ꝑ se et tn̄ nō diuiditur
ī ptē ꝑ se mouētē ⁊ ī ptē ꝑ se motā igitur maior ꝓba-
ta ē supra. Forte dicis q̄ āgel⁹ nō mouetur phisice.
Cōtrs tūc ex ꝓcessu phi. nō ꝓbaretur qui de⁹ pos-
sit moueri localit̄ eo° q̄ āgel⁹ mouetur localit̄. Dicit
etiā. s. t. ī 1. d. 37. q. 4. ar. 1. ad 4^m. q̄ āgelus ꝑ se mo-
uetur secūdum locum.

¶ Tertio Si mobile diuidatur in partem
per se mouentem et partem per se motam tunc
queritur de ista parte per se mota vel est materia
vel forma vel totum ɔpositū non duo prima quia ni-
chil ꝑ se mouetur nisi totum ɔpositum vt ptꝫ sexto
phisi. nec 3^m. q̄ꝛ totum ɔpositum non est pars. ergo
non est pars ꝑ se mota. Itē dictū est q̄ pars nō mo-
uet totū vt dicit S. T. 3°. t. ca. 42. Forte dicis q̄ ps
per se mota est vna pars integrales et pars per se
mouens est altera pars integralis. Contra in an-
guilla vna pars ītegralis nō videtur moueri ab a-
lia Alias post diuisionē partes nō mouerent̄ quod
est falsum.

¶ Quarto nulla pars necessario mouet ergo non mouet per se tenet ꝯña quia omne per se ē necessarium. Itē nichil agit nisi suppo^{m}. 1. metha. sed ꝑs nō ē suppositum ergo nō mouet ꝑ se

¶ Quinto arguitur ꝙ calefaciens calefit quia ferrum ꝑ se calefacit et tñ per se calefit ab igne. Item angelus mouet celū localiter et etiam mouetur localiter saltē ꝑ accidēs ad motū celi ergo nō ē inconueniens ꝙ mouens moueatur secūdum eundē motū secūdum quē mouet.

¶ Sexto dictū est ꝙ mouens seipsum per se primo habet tātū duas partes vt dicit S.T.. hic lect. ii. vnde animatū mouetur et mouet ratione duarū ꝑtiū quarꝫ vna ꝑ̄io mouet. sꝫ ꝯtra dictū est i 6° phi. ꝙ cōtinuū est in īfinitū diuisibile et ꝙ nō datur prima ps motꝰ ergo nō daꝛ pars primo mota nec pars primo mouēs ymmo dictū ē in 7°. ꝙ nichil ē primo mouēs seipsum cuius oppo^{m} dicit phūs hic. T.C. 44. dicēs ꝙ in primo mouēte seipsū sūt tātum due partes. Item dictū est ꝙ remoto ipso c. adhuc a.b. mouebit seipsū et ideo hoc totū a.b.c. non est primum mouēs seipsū. Sed cōtra eodēmodo ꝓbaretur ꝙ a.b. non ē primū mouēs seipsū qꝛ si aliqua pars auferaꝛ ab ipso b. adhuc residuum mouebit seipsuꝫ Forte dicis ꝙ a b. est minimū naturale sic etiam posset dici de a.b.c.

¶ Ad primū dicēdum ꝙ loquendo de causa primo simpliciter illa prius influit nec oportet effectum sibi magis assimilari vt dicit S.T. de veri. q.24. ar. primo ad 4^{m}. qꝛ alia ē ꝓpinquior. Ex hijs habetur ꝙ quicqd ē causa cause ē causa causati Ad aliud negatur cōsequētia.

¶ Ad 2^{m}. videatur ī sexto phisi.

¶ Ad 3^{m}. Propter hoc argumētū qdam ponūt plures formas ī eodē ꝯposito S.T. 1^{a}. parte q.76. ar. 4. ad 2^{m}. dicit ꝙ anima secūdū vim motiuā est pars mouēs. ꝛ corpꝰ aīatū est ps mota. Quidam dicūt ꝙ pars per se mouēs est pars ꝗtitatiua ꝯposita ex materia et forma qꝛ potenꝰ motiua asini est in ea subiectiue ꝛ nō in aīa gꝰ ipsa ꝑ se mouet. Sꝫ ꝯtra Materia nō mouet ergo nec illud ꝯpositū primo et ꝑ se mouet qꝛ quod primo mouet scꝫ quodlibet sui mouet. Itē illud ꝯpositū mouet ratione aīe q est natꝰa ergo non primo mouet

¶ Ad quartū negaꝛ ꝯña qꝛ per se 4° mō non opꝫ semp esse Ad aliud dꝛ ꝙ ꝯpositū ꝓprie mouet se ꝑ alterū et ꝑ se vt ly per se distinguiꝛ ꝯtra ꝑ accidēs.

¶ Ad 5^{m} dꝛ ꝙ aliqñ medicꝰ sanat seipsū sꝫ hoc nō est per se sꝫ an inueniēs scientiā doceat seipsū ꝛ sit magister sui dicit. s.t. ꝙ nō qꝛ eiusdē ad se nō est relatio realis. de veri. q.11. ar. 2°.

¶ Ad 6^{m} dicit. s.t. ari. hic loquitur de motu applicando ad determīatas naturas et sic in rebus daꝛ minimū quod est ꝑ̄io motū Et per hoc pꝫ ad alia dicta enī aliqd moueri ꝑ se ꝑ̄io scꝫ mīnimū naturale qꝛ non pōt dari minꝰ qd separatū moueat se.

Ad quintū sic ꝓcediꝛ videꝛ ꝙ motꝰ localis non sit primꝰ oīm motuū qꝛ ordo motuuꝫ seqtur ordinē terioꝝ cū motꝰ capiat speciē a termino sꝫ terminꝰ motus gñationis est prior terio motꝰ localis cū subā sit prior accidente. igr̄ Sꝫ ꝯtra est philo. in hoc 8. in q declaraꝛ Cathena aurea seu ierarchia omnium causarum vsqꝫ ad primam simpliciter.

¶ Respondeo dicendū ꝙ postqꝫ phūs ostendit ꝙ necesse est esse vnū primū motorē ꝑpetuū. ꝯsequēter ostendit ꝙ vnus motus potest esse perpetuus ꝛ quis oīm motuum sit primus Proqꝫ sit talis ꝯclusio

¶ Cōclusio prima Motꝰ localis est primꝰ oīm motuū pro cuiꝰ ꝓbatiōe supponit philo. ꝙ trīa sūt tres motꝰ scꝫ ad qualitatē q dicitur alteratio. Ad quātitatē qui est augmētatio vel diminutio ꝛ ad vbi q dicitur locimutatio. Tūc arꝰ sic Alteratio ē prior augmentatione ꝛ motꝰ localis est prior alteratione ergo motꝰ localis est prior. Maior pꝫ. qꝛ augmentatio fit adueniēte nutrimēto quod primo est dissimile ꝛ cōtrariū alito ꝛ efficitur simile. sed fieri simile non est nisi per alterationē. ergo augmentatio presupponit alterationē. Minorē probo dupl'r Primo ꝙ in omni alteratione requiritur alterās quod facit. potentia actu tale sꝫ hmoī alterās non semp eodē modo se hꝫ scđm ꝓpinquitatē et distantiā ad id qd alteraꝛ qꝛ sic semp vno ꝛ eodē modo alteraret quod ad sensū videꝛ falsū. Efficitur ergo qñqꝫ ei propinquius ꝛ qñqꝫ longius scđm ꝙ alteraꝛ. Sꝫ hoc nō fit sine motu locali igr̄ Scđo alteratio fit scđm passibiles qlitates inter quas scđm antiqs raritas ꝛ dēsitas sunt priores. Nā alie scđm istas distinguntur Sed raritas et dēsitas scđm istos sunt ꝯgregatio et disgregatio. Scđm aūt ꝯgregationes et disgregationes fiūt gñationes ꝛ corruptiones subārum Et in cōgregatione ꝛ disgregatione necesse est eē motum localē ergo motꝰ localis ꝓcedit gñationē ꝛ corruptionē que scđꝫ eos priores sunt talibꝰ alterationibus. Et circa hanc rationem Aduertendum est ꝙ si attendatur ordo passibiliuꝫ qualitatū ex parte materie verum est tunc ꝙ rarum et densuꝫ priores sunt si vero attendatur ex parte agentis calidū et frigidū sūt priores Aduertendū etiaꝫ ꝙ gñatio et corruptio nō sūt scđm aggregationē ꝛ disgregationem sꝫ hac opinione tanqꝫ ꝓbabili vtiꝛ phūs vsqꝫ quo eam reprobauerit in libro de gñatione

¶ Aduertēdū tertio ꝙ ꝯgregatio ꝛ disgregatio sūt motus locales vel saltē sūt scđꝫ motū localē si sint corpoꝝ existētiū actu sꝫ si capiantur aggregatio ꝛ disgregatio ꝓ rarefactione ꝛ ꝯdēsatione hoc mō non sūt motꝰ locales vt dictum est in principio nisi forte Sicut de augmento et decremento diceretur

¶ Scđo pꝫ ꝯclusio ex ꝑte modoꝝ prioris ꝛ posterioritatis tripliciter em̄ aliqd dꝛ priꝰ altero primo mō a q nō ꝯuertiꝛ subsistēdi ꝯña q scꝫ non existēte alia non sunt sed ipsū ē sine aliis. 2°. aliqd diciꝛ priꝰ secūduꝫ tpūs quod scꝫ remotius est a ꝑsēti nūc in ꝑterito vel propinquius est in futuro tertio dicitur prius scđm substantiam et sic actus prior est potentia et perfectum imperfecto probatur ergo conclusio Et primo secundum primum modum prioritatis quia necesse ē motū esse vel ergo ꝑpetuaꝛ qꝛ sēper est vnꝰ et idem motꝰ cōtinuꝰ vel qꝛ sunt infiniti motꝰ cōsequēter se habētes inter quos nō est mediū sꝫ primū

est dignius qr ꝯtinuũ est pfecti⁹ q̃ȝ ꝯsequẽter se ha-
bens et natura facit de possibilib⁹ qḋ dignius est ergo
mag⁹ ẽ accipiẽdũ est motũ ppetuari p vnũ q̃ȝ p plu
res ꝯsequẽter se hñtes sȝ solus mot⁹ localis põt eẽ
ppetu⁹ vt patebit ergo est prior aliis prio modo Item
non op; illud qḋ localiter mouetur moueri alio mo
tu sȝ nichil mouet alio motu nisi pexistẽte motu lo-
cali igr. 2⁹ pȝ de scḋo mõ qr ppetuũ pri⁹ est non per
petuo sȝ solus mot⁹ localis põt esse ppetu⁹ ergo

¶ Sed ꝯtra obiicitur vt ar̃ añ oppositũ. Ad quod
respõdet phus q̃ licȝ in vno et eodẽ motus localis
sit posterior tpe simplr tñ est prim⁹ qr ĩpossibile est
generabilia et corruptibilia esse nisi supposito mo
tu locali ⁊ si oia essent huiusmodi contigeret motũ
deficere et sic op; aliquod mobile esse ingñabile ⁊
incorruptibile inalterabile et inaugmentabile. cũ
motua semper sit causa generationis omniũ gene-
rabiliũ ⁊ corruptibiliũ ⁊ talis nõ potest eẽ alius q̃ȝ
mot⁹ localis. 3⁰ pbat q̃ sit prim⁹ 3⁰. m⁰ priora nã
priora via generationis sũt posteriora via pfectio
nis qr generatio pcedit de impfecto ad pfectũ sed
mot⁹ localis ĩ vno ⁊ eodẽ posterior ẽ vt dictũ ẽ opor
tet enim aliqd primo fieri deĩde alterari ⁊ augeri ⁊
vltimo moueri localr̃ igr̃ mot⁹ localis pfectior est
omnib⁹. Itẽ ille mot⁹ pfectior ẽ qui solũ cõuenit p
fectio sȝ sic ẽ de motu locali nã videm⁹ q̃ plãte que
sũt impfectiores aĩalib⁹ ⁊ adhuc ĩter aĩalia illa q̃
sũt impfecta nõ mouẽtur localr̃ nisi p accidẽs aĩa-
lia vero pfctã mouẽtur localr̃ igr̃. Itẽ ille mot⁹ ẽ
pfectior q̃ nichil variat de substantialib⁹ sȝ hoc so-
lum cõuenit motui locali igr̃. Ultimo pbat ꝯclusio
ex ordie mouẽtiũ qr mouẽs seipȝ ẽ primũ sȝ moueri
seipsũ maxime cõuenit mouere se motu locali ergo

¶ Cõtra cõclusionẽ arguit sic pbando q̃ mot⁹ lo-
calis celi nõ ẽ causa aliorũ motuũ nam stãte motu
celi si graue eẽt sursũ aut descẽderet aut ppetuo sta
ret violẽter ne... ẽ dicẽduȝ igr̃ ¶ Scḋo corruptio
nõ recurrit nature positiuã sed defectũ ꝯseruantis
igr̃ potest eẽ corruptio sine motu locali antecedẽs
patet dicẽte cõmẽtatore 2⁰. de generatione ignis
cum nõ mouebit per pñcipium mouẽs mouebit ad
corruptionẽ tñ et philo. nil fit nisi moueat corrũpi
tur autem cum nil mouet. ¶ Tertio dicit articu
lus parisien. q̃ cessante motu celi ignis nõ posset
cõburere stupã error. Item tempore iosue stetit ce
lum et fiebãt trãsmutatiões igr̃ Si dicas firmamẽtũ
mouebat tũc seqr̃ q̃ nõ fuit armonia ĩ aspectib⁹ ce
lor̃ et sol fuisset in alio signo q̃ñ tu dicis celos q̃escere
Cõtra tũc nõ fuisset tẽp⁹ ⁊ p cõsequens nec dies
nec illa dies fuisset lõgissima de hoc vide burgẽsẽ
sup bibliã ¶ Quito scḋm augustinũ stãte celo rota
figuli moueri possibile et per cõsequens esset mo-
tus et tẽpus igitur.

¶ Sexto dãpnati post diẽ iudicii patiẽtur ab igne
infernali sic q̃ alterabũtur nec est necesse recurrere
ad miraculũ ergo cessante motu celi potest eẽ alte
ratio maior patet qr cremabunt ab igne et S. T.
li. 4⁰ ꝯtra gẽ. ca 89. et ca. 90. dicit q̃ affligent pena
sensibili a ꝯtrarietate ignis Forte dicis q̃ nõ afflu-
gent nisi ex hoc q̃ apprehẽdent ignẽ tanq̃ȝ sibi no
ciuũ vel istrumentũ diuine iusticie h⁰ 2ᵐ est ꝯtra. s. t.
de veri. q. 26. ar. 1. qr istrumentũ non agit actionẽ
que ppriã naturã excedit nisi exercendo aliquẽ cõ
naturalẽ ⁊ hoc etiã reprobat in 4⁰ dis. 44 in vltio
articulo ⁊ est scḋa opinio. Itẽ sacramenta agũt in
aĩa scḋm cũ ergo ⁊ ignis realiter. Itẽ vel scḋm rei
veritatẽ est eis nociu⁹ vel nõ. Si p⁹mũ hẽtur intẽ
tum scȝ q̃ realiter calefacit eos. Si scḋm seqr̃ q̃
nõ est nisi quedã illusio et deceptio Hoc etiã est cõ
tra grego᷑ vt allegat. s. t. dicentẽ q̃ dãpnatus incẽ
diũ nõ solũ videndo sȝ experiendo patit. Si dicat
q̃ de facto calefiũt sȝ hoc est p miraculũ deo scȝ spe
cialiter agẽte hoc videt absurdũ q̃ de⁹ cũ illis pes
simis spaliter ꝯcurrat Forte dicis q̃ istḋ argumẽtũ
non pbat qui phisice loquẽdo oĩs mot⁹ depẽdet
a motu locali. Sȝ nobis sufficit probare q̃ scḋm rei
ꝟitatẽ non depẽdet. Quidã hic dicũt q̃ ignis ap-
prehenditur ꝟe vt nociu⁹ qr coacta detentio ei⁹ les-
dit eca' cap. ĩ 4⁰ dis. 44 sȝ queritur quid in eis cau
sat. Itẽ querit de hac coactione an sit act⁹ volunta
tis quidã dicit q̃ est nolle quo nolũt ibi esse sȝ ꝯtra
demones nõ ĩmobiliter adherẽt mediis. Nego q̃ñ
illud est mediuȝ necessariũ fini cui ĩmobilr̃ adhe-
rent Cõtra non esse ĩ illo loco nõ est mediũ per se
necessariũ ad finẽ quẽ demõ vult ergo nõ necessa-
rio vult ibi nõ esse sȝ hic est dubium. An ira que est
passio pprie dicta possit esse in homine dãnato qr
videt q̃ sit mot⁹ ⁊ ĩ corpe vide. s. t. de veri. q. 26. ar. 1.

¶ Septimo beati poterũt currere ⁊ ãbulare ⁊ cor
da eor̃ ꝯtinue mouebunt qr aĩal non põt viuere sñ
motu cordis. Item tũc vnus btũs posset proiicere
glebã terre sursũ ergo mot⁹ terre nõ depẽdet a mo-
tu celi Forte dicis q̃ mot⁹ q̃ depẽdent a voluntate
possũt esse sñ motu celi non aũt alii. Cõtra motus
localis est calefactiu⁹ ergo in btõ per ambulationẽ
põt causari calefactio ⁊ in dãpnato fatigatio Itẽȝ
in vno quoq; gñe est vnũ quod est primũ ⁊ causa ali
orum ergo mot⁹ localis volũtarius depẽdet a mo-
tu celi. Item seqretur q̃ dãpnatus posset ascende
re per aerẽ qr mouẽdo se sursũ nõ põt cadere deor-
sum nisi velit qr lȝ hẽat corp⁹ graue tñ motus suus
naturalis depẽdet a motu celi. Itẽ Si mot⁹ volun
tarius est p aerẽ. g⁰ aer põt diuidi ⁊ per ꝯñs corrũ-
pi. Sȝ corruptio vnius est generatio alterius

¶ Octauo ar̃. dato q̃ prim⁹ motus cessaret tũc oĩa
mixta corrũperent vel subito vel successiue. Et vi-
detur dicẽ. s. t. q̃ nõ subito in 2⁰ di. 2. q. 2. 3. opus. 10.
24. opus. 11. 11. opus. 53. 8ᵐ. 11ᵐ. 9ᵐ. Sed corruptio
vni⁹ est gñatio alteri⁹ g⁰ postq̃ȝ motus celi cessauit
aliqd põt corrũpi ⁊ aliud gñari. Itẽ celi inferiores
scḋm astrologos mouẽtur motu pprio ꝯtra motum
firmamẽti ergo ille mot⁹ nõ depẽdet a primo mo-
tu qui est in firmamento. Item quarto phi. motus ⁊
tempus sunt causa per accidens corruptionis er-
go cessante motu adhuc res posset corrumpi.

¶ Nono cessante motu celi sol causabit lumen in
istis inferioribus ergo agens naturale poterit age
re. Forte dicis q̃ illuminatio fit in ĩstãti et ideo nõ
requirit tẽpus nec motũ celi sicut cetera pducibi-
lia ideo qdam ĩfert q̃ beati post iudiciũ non odora-
bunt gariofila flores rosarum nec lilia conuallium
qr hec nõ erũt vide. S. T. de po. q. 5ᵃ. 10. 8ᵐ. et in

4°. sententiarū in istanti. Cōtra sic etiam aliqua frigefactio scđm phi. hic et S. T. lec. quinta ergo talis alteratio poterit esse cessāte motu celi. Item celum agit in ista inferiora p lumē ita ꝙ est causa generationis mixtoꝝ p lumē scđz sanctū T. 1ª. pte q. 61. ar. 2. et in tertio di. 13. ar. 3. et ad septi. ergo ista inferiora poterūt alterari et generari cessante motu celi.

Decimo si hec inferiora dependerent a motu celi hoc esset quia motus celi ē primus vt dicit S. T. li. 3°. ɔtra gē. ca. 81. sed hoc non quod pꝫ quia albedo est primus colorum ꝛ tamen alij non dependēt effectiue ab eo. Item falsum est ꝙ motus celi sit primus pfectione quia motus est eiusdem essentie cū termino ad quē. Sed terminus generationis ē forma substātialis que est perfectior ꝙ̄ ipsū vbi. Item motus celi est respectus ergo non est causa entiuꝫ absolutorum que generantur hic.

Undecimo motus celi non est aliud ꝙ̄ ipsuꝫ vbi quia omnis motus localis est essencialiter suus terminus sed firmamento quiescente ad se vbi ipsius manet quia firmamētum est in celo empireo. Item generatio est in istanti et tamen motus celi nō est in instanti ergo motus celi non cōcurrit ad generationem. Item S. T. 1. parte dicit ꝙ celum empireum habet aliquam influentiam in istis inferiorib⁹ vnde dicit q. 66. ar. 3°. ad 3m. ꝙ influit virtutem cōtinendi et creandi et tamen non mouetur igr̄. Itē respectus non est principiū actionis sicut neqꝫ terminus vt patet 5°. phi. sed motus ē respectus. Si enim motus localis esset quid absolutum puta locus sequeretur ꝙ esset in locante. Item si esset q̄d absolutū maxime esset qualitas vel ꝙ̄titas ꝛ quod cūqꝫ detur sequitur ꝙ est alteratio vel augmētatio. Item magnes attrahit ferrū licet nō moueatur ergo etiā celū potest agere sine motu. Item oīs mutatio instātanea est termin⁹ alicui⁹ mot⁹ vt dicit Cōmen. in sexto. Sꝫ cessante motu celi est mutatio instantanea scꝫ visio. Item mot⁹ localis non est necessarius nisi vt agens applicetur suo passo. ergo postꝙ̄ agens est applicatū dato ꝙ mot⁹ celi cesset adhuc potest agere vel actionē continuare vt dicit durandus qui inter species motus non ponit ordinem causalitatis nec sunt eiusdem generis ꝛ ideo dicit ꝙ non oportet dare primū hoc mō motus enī localis solus est de predicamēto vbi ꝛ nichil ponit in subiecto. in 2° dis. 15.

Duodecimo Mot⁹ localis est per se causa calefactionis ergo nō est p se cā frigefactionis. qꝛ idē nō est per se causa oppositoꝝ. Vn̄ mot⁹ localis impedit frigefactionē g° cessāte motu adhuc posset esse frigefactio. Itē motua celi nō pōt ɔcurrere nisi finite ad productionē alicui⁹ rei. Sed actio finita p aliud agens naturale potest suppleri ergo potest fieri p aliud agens naturale ꝙ ignis calefaciat. Forte cōcedis cū aduersarijs. Sed ɔtra tunc seqtur ꝙ non pōt assignari bona ratio naturalis quare puuli qui sunt in limbo non moriuntur ex quo tu concedis ꝙ motus corruptionis pōt esse sn̄ motu celi qꝛ posset cadere ab altissimo loco cessāte motu celi p ppriaꝫ voluntatē ergo posset se occidere ymo indigeret nutrimento nisi semp recurras ad miraculū. Item potest dubitari an motus celi sit propria mēsura oīm aliorū qꝛ videtur ꝙ tēpus sit mensura eoꝝ si dicas tēpus seqtur motū. Contra nō est idē mot⁹ celi apud oēs tn̄ est idē temp⁹. Itē pri⁹ ꝛ posterius in motu p̄supponit pri⁹ in tp̄e ergo temp⁹ p̄cedit motū. Añs pꝫ qꝛ vnus motus dr̄ prior alio qꝛ fuit in priore tp̄e nec est curandū an prius sit de rōne tp̄is qꝛ videt̄ ꝙ non. cū relatio nō est de essētia absoluti forte dicis ꝙ tpūs nō est ppria mensura mot⁹ qꝛ stat duos motus inequales esse in eodē tp̄e. Itē si temp⁹ mēsuraret cū etiā ipsū mensuret̄ aliqñ seqtur ꝙ in mensuris proceditur in infinitū vt qñ mēsuram⁹ lineaꝫ

Ad primū dr̄ ꝙ ibi non est pprie violentia quia non est natū descēdere nisi supposito motu celi vñ talis detent° licet esset contra naturā grauia. vt est hec. non tn̄ prout ɔparatur ad cām vniuersalē. Deīn dicitur ꝙ licet non esset ibi violentās effectiue bene tamen defectiue.

Ad scđm dr̄ ꝙ corruptio vni⁹ est gn̄atio alterius ideo reqrit virtutē positiuā. Sꝫ quereret̄ si de⁹ crearet bouē postꝙ̄ motus celi cessauit. An ille bos aliquādo moreretur. Et si sic sequitur ꝙ sine motu celi aliquid corrūpitur et gn̄atur qꝛ corruptio ei⁹ esset gn̄atio alteri⁹. Si nō ergo bos p se est incorruptibilis qꝛ si secluso extrīseco scꝫ motu celi non corrūperet̄. Videtur ꝙ nunꝙ̄ corrūperet̄ naturaliter sꝫ Cōtra nō posset respirare nec habere motū cordis qꝛ hec dependent a motu celi.

Ad 3m dr̄ ꝙ articulus loqtur cōtra negantes diuinā potentiā. Ad aliud dr̄ ꝙ mot⁹ solis non est primus motus de quo loquimur.

Ad 5m dico ꝙ mot⁹ volūtari⁹ pōt eē sn̄ celo vt dicit. s. t. de po. q. 5. Ad 6m dr̄ ꝙ aīe cruciāt̄ p motū detentionis. Et ad 7m dr̄ ꝙ mot⁹ cordis dependet ab aīa rōnali et nō a celo vt dicit. s. t. de po. q. 5. ar. 10. ad 8m Quidā ɔcedūt alia illata. Ad 8m dr̄ ꝙ celo cessante. mixta resoluūtur in clementa sine alteratione preuia vel si ibi sit alteratio hoc erit p motū celi cui⁹ virtus p aliqđ paruū tp̄ūa remanet. De luīe dicit. s. t. in. 2. di. 2. q. 2. ar. 3. ad. 2. ꝙ non agit nisi supposito motu vñ rabi moyses dicit ꝙ mot⁹ celi est sicut cor in aiali ꝛ phi. in principio octaui dicit ꝙ est sicut vita oībus existētibus. s. t. ibiđ. Notāduꝫ ꝙ aliqñ est difficile probare aliquid esse causā alterius qꝛ sol ꝛ hō generāt hoīem tn̄ hoc ɔteri⁹ negaret qꝛ de nocte sol est in alio orizōte tn̄ hō gn̄at̄ hic. Quidam tamen thomistatum opinantur ꝙ etiam cessante motu celi pōt esse vera alteratio ratione luminis. Et si dicatur contra eos ꝙ. s. t. videtur dicere oppositū in quarto sētentiarū. Respōdent ꝙ secūdū. s. t. tūc nullus esset motus introductiuus forme substātialis sed bene qualitatum. Sed contra forma non potest remanere in materia si secludantur dispositiones eius. Si ergo posset esse alteratio tunc sequitur ꝙ res poterunt corrumpi et generari. Iteꝫ contra. s. t. 2°. celi lec. 4. vbi propter hoc reprobat alexādrū et adheret simplicio. Iteꝫ motus localis est primus ergo transit alios scđm philosophum. Forte dicis ꝙ non oportet ꝙ prius sēper sit causa posterioris quia ī ordie substātiarū

intellectualiū natura angelica precedit aīaʒ rationalem. ⁊ homo est prior ceteris animalibꝰ. Et tamē non oportet ꝙ alia aīalia causentur ab eo Et ideo S. T. predictā ꝓpositionē negat quo. 3ᵒ. ar. 6. in solutione argumēti. Sed manifeste ibidē dicit ꝙ est verum in motu locali. Alia instātia habeꝛ de veri. q. 6. ar. 2. ad 13ᵐ qꝛ coloratū est prius homine tamē non est causa eius.

¶ Ad decimū ergo dicitur vnoᵒ ꝙ albedo quo ad suum formale quod est lux est cōstitutiua oīm colorum Deīde dicitur ꝙ motus localis est perfectissimus in esse motus licet habeat imperfectiorē terminū. Si dicatur ideo generatio hoīs est pfectior generatione equi quia habet terminū perfectiorē. ergo ita erit ī alijs motibus ꝙ scʒ ille est perfectior qui habet perfectiorē terim. Negatur cōsequentia cōparando vnū genus motus ad aliud. Motus vero localis est perfectior quia habet pfectiorē fineʒ scʒ mundi ꝯtinuationē Si dicatur posteriora gñatione sunt perfectiora. ergo motus diminutionis ē perfectior motu locali quia cōtingit aīal priua localiter moueri et augeri ꝙ̄ diminuatur. Dicendum ꝙ posteriꝰ generatione est pfectius qm̄ se habet vt finis ad precedentia. Sed queritur si primus motꝰ cessaret An ꝓpter eos alij celi quiescerēt. Et si non an ista inferiora quiescerent videtur ꝙ non qꝛ alij celi mouentur ab agente voluntario. Item queriꝛ an ignia sentiretur a forte cessante motu celi Ex q̊ non calefaceret eū. Dicendū ꝙ sic Sed an centum equi possent trahere currū Forte dicis ꝙ cessante motu nulla erūt mixta supposito tamē ꝙ miraculose deus ea ꝯseruaret. videtur dicendū ꝙ non. Nec est mirū ꝙ res sic dependeant a motu qm̄ in principio metheororū. dr̄ ꝙ per motū plumbū liquefit et videmus in lapidibus per motū generari ignē. Sʒ dices agens debet esse simul cum passo. sed motus celi non est simul cū istis inferioribus Nec aliquaʒ virtutem producit in aere medio. ergo nō agit effectiue in hijs que sunt supra terrā Forte dicis ꝙ in aere motus producit lumen hoc est falsum qꝛ lumē non producitur per motū. Dicendum ꝙ per motuʒ celum aliquid producit in aere medio.

¶ Ad vndecimū dr̄ ꝙ licet motus sit respectus tñ celū vt est sub motu hʒ aliquā actionē quā alias nō haberet. sicut approxiatio est respectus et tñ requiritur ad actionē agentis. De celo empireo videtur ex scdo sen. ꝙ nichil influit. Sed intelligendū est ꝙ non influit motum vel transmutationem Et ad alia dr̄ ꝙ motus localis primus nō est solū necessarius ꝓpter applicationē agētis sʒ ꝓpt̄ alios motꝰ.

¶ Ad 12ᵐ dr̄ ꝙ primus motꝰ est causa frigefactionis inq̄ʒtum est motꝰ sʒ tenendo ꝙ ab eterno fuerīt generationes vtrum aliquis motus localis precesserit quālibet generationem.

¶ Circa hec queruntur 5ᵉ. Primo An motꝰ circularis sit perpetuꝰ. Scdo An solus deꝰ sit imutabilis. Tertio An res habeat vltimū instans sui esse. Quarto An oē qd̄ reflectitur ī pūcto reflexionis quiescat. Quinto An proiecta moueanꝛ a medio.

Ad primum sic proceditur videtur ꝙ motus circularis nō possit esse continuꝰ et perpetuus Quia motus ꝯdiuiditur mobili sʒ nullū mobile potest esse infinitū igitur. Itez ar ꝙ nō solus circularis sit ꝑpetuus qꝛ gñationes et corruptiones sūt ꝑpetue vt pʒ in 2ᵒ de gñatione igr̄ In oppositū est phūs.

¶ Rńdeo dicendū pro declaratione q̄stionis supponendum est ꝙ omnis motus est ex opposito in oppositū siue ꝯtrarie siue cōtradictorie vt termini generationis ⁊ corruptionis sūt esse ⁊ non esse alterationis ꝓo qualitates contrarie augmēti ⁊ decremēti magnitudo pfecta ⁊ ipfecta Supponitur etiā ꝙ motus capit spēm a termino ad quē ⁊ contrarietatē.

¶ Cōclusio pria Nullꝰ motꝰ pret̄ motū localē vnꝰ ⁊ id. exn̄s pōt eē sēp ꝯtinuꝰ ⁊ idē intelligr̄ de mutaᵒnibꝰ ꝓbaꝛ qꝛ ꝯtraria sil̄ eidē inesse nō pn̄t g̊ nec motꝰ ꝯtrarij vt cū aliq̄s moueꝛ ad albū motu dealbaᵒnis illd̄ nō moueꝛ ad nigrū motu d̄nigraᵒnis qd̄ āt priꝰ exīstit p aliqd̄ tps ⁊ nō moueꝛ motu q̄ natū ē moueri illud quiescit quiete opposita illi motui ergo cū aliquis mouetur motu dealbactionis. quiescit quiete opposita motui denigratiōis g̊ motꝰ denigracionis non potest sēper esse et tum motus contrarij sint eiusdem nature si vnus nō possit semp eē nec alius quare sequiꝛ ꝙ nullus motus qui est de cōtrario in cōtrarium et idem existēs potest sēper eē ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuus. et idem de mutationibus. Nec valet dicere ꝯtra rationē ꝙ mutationes non sūt ꝯtrarie quia sūt opposite secūdū ꝯtradictionē. Et in hoc ratio fūdatur ꝙ ipossibile est nō solū ꝯtraria ymmo etiā quecūq₃ opposita simul eidē iesse nō possūt vnde sicut ipossibile ē idem simul esse albū et non albū ita et album et nigrū ⁊ ipossibile est idem simul albari et denigrari sicut generari ⁊ nō generari Sed obijcitur quia quies nō opponitur mutationi ergo non potest esse tum aliquid non mutatur aliqua mutatione ꝙ quiescit quiete opposita illi mutationi. Dicitur ꝙ nichil differt ad ꝓpositum sed sufficit ꝙ simul secūdum tēpus non mutetur mutationibus oppositis Sed ꝙ īter duas mutationes oppositas necessario sit tēpus mediū siue in illo tēpore dicaꝛ mutabile quiescere siue non mutari. Et ideo dicit in 5ᵒ huius ꝙ mutationi opponitur mutatio et non quies. Item obijcitur ꝙ motus non ꝯtrarieꝛ motui quia opponitur quieti modo vnum vni tm̄ est oppositum. Dicitur ꝙ non est īconueniens aliqd̄ duobus opponi vni directe. et alteri indirecte. vnde motus directe ꝯtrariatur motui ⁊ indirecte quieti. Secūdo patet ꝯclusio sic quia oīs oppositio sumitur inter prefixos terminos ⁊ determinatos ergo omnē mutationē que est īter opposita ꝯtigit sīpliciter ꝭminari ergo nulla talis potest eē ꝯtinua et perpetua.

¶ Conclusio secunda motus vel mutationes que sunt inter opposita ꝯtinuari non possunt p successionem sic ꝙ dum aliquis moueꝛ ad vnū terminū statim ⁊ sine tē pore ītermedio possit moueri aut mutari in terminum oppositū ꝓbatur quia sicut est in generatione ⁊ corruptione ita et in alijs motibus nam qd̄ est phisi. cū similiter se habet ī omnibꝰ. sed

irrationabile est dicere ꝙ gn̄ationi imediate succedat corruptio. puta cū aliquid generatū est statī corrumpitur qꝛ tunc frustra gn̄atum esset ergo etiā est ita in ceteris motibꝰ. Secūdo idē est motus ⁊ motꝰ vnus cōtinuꝰ sed motus qui est de albo in nigrum ⁊ econtra non est vnus motus cū sint cōtrarij et specie differant ergo non sūt vnus motus ꝯtinuus q̄re oportet ꝙ intercidat quies media.

¶ Conclusio tertia Motus circularis pōt esse cōtinuus et perpetuus Probatur Illud est possibile quo posito in esse nullum sequitur impossibile sȝ si ponatur motus circularis ꝯtinuus et perpetuꝰ nullum sequitur impossibile ergo. Minor patet quia illud impossibile ꝙ sequebatur ponendo motum rectum esse continuū et perpetuū erat ꝙ motus contrarij essent vnꝰ ⁊ continuus motus Sed impossibile non sequitur ponēdo motū circularē continuū quod ostenditur. Primo quia in motu circulari illud quod mouetur ab aliquo pūcto redire potest ad idē punctum. scd̄m eandē dispositionem partiū mobilis ita ꝙ pars que in exitu a puncto erat prior erit prior etiam in reditu ad ipsū punctū et sic non erit contrarietas in dispositione partium mobilis quod non cōtingit ī motu recto ymo pars que erat prior in motu primo in reflexione fit posterior. Secundo sic cōtrarietas inter duos termīos solū attenditur inter lineā rectā per quam solum pōt mensurari maxima distantia inter duo puncta secundū quā distantiaȝ in loco attenditur ꝯtrarietas Sed talis distantia per lineā circularē non mensuratur quia inter duo puncta describi possūt infinite linee curue. Sed vnica recte describi potest ergo illa maxima distantia solum mensurari habet per lineaȝ rectam ergo motus qui sunt scd̄m lineam circularem non contrariantur. Tertio partes motus circularis non sunt contrarie quia in motu circulari fit reditus ab eodem in idem non per idē mediū sed per aliud et aliud fit exitus ab vno puncto ⁊ reditus in idem Modo de rōne oppositorū est ꝙ circa idem cōsiderentur ergo possibile est aliquid moueri circulariter sine oppositione motuū quare motus circularis potest esse continuus et perpetuus quod nō cōtingit in motu recto quia semꝑ fit exitus ab eodem et reditus in idem mediū ideo exitus ⁊ reditus sūt motus oppositi et contingit hoc quia in linea recta finis non ꝯiungitur principio ⁊ similiter contingit in semicirculo vel alia minori portiōe circuli Ex ista conclusione sequitur ista. ꝙ nullus motꝰ preter circularē potest esse perpetuus Que sic patet qꝛ in oī alio si fiat reditus fiet per idem medium vt in alteratione si ex calido fiat frigidum et ecōuerso fit trāsitus per tepidum et ita est in alijs

¶ Conclusio quarta Motus circularis est primus oīm motuū. Patet qꝛ motus localis est prior alijs motibus. Et omnis motus localis est rectus vel circularis vel mixtus ex hijs. Sed mixtus non potest esse primus et circularis est prior recto quod patet quia perfectū et īcorruptibile natura perfectione et tempore ē prius imperfecto ⁊ corruptibili sed oīs motus rectꝰ est imperfectus et corruptibilis motꝰ autem circularis est perfectus ergo minor patet quia nulla magnitudo recta est īfinita alias super ipsaȝ non ꝯtingeret moueri quia īpossibile est fieri quod impossibile ē factū esse et sic omnis magnitudo est finita ergo nullus motꝰ rectus potest esse infinitꝰ et per ꝯn̄s cuilibet motui recto potest aliquid addi ergo ē imperfectus ⁊ cū pertigit ad terminū cessat et sic est corruptus. Secūdo esse pricipiū in aliquo genere et esse mēsura omniū q̄ sūt illius generis cōuertunt. sed motꝰ circularis est mensura omniū aliorū pȝ qꝛ motus regularis est prior irregulari sȝ motus circularis ē regularis nō autē motus rectus qꝛ vel est naturalis vel violentus. si primū velocior ē in fine q̄ȝ ī principio. si secūdū opposito modo se habet ꝙ autem motus localis sit prior alijs ꝓbat hic phi. ꝑ opinionē antiquoꝝ phōꝝ. Primo per empedoclem qui posuit litē et amicitiam esse pricipia motuū ꝑ ꝯgregationem et segregationem que sunt motus locales Secundo ꝑ anaxagoram qui posuit intellectum agentē esse primā causā motus. Tertio per democritum qui posuit vacuū esse causam motus modo vacuū est causa motus localis. Quarto per opinionem antiquoꝝ ponētium vnū principium materiale motus ꝑ ꝯdēsationem et rarefactionem. Quinto per opinionē platonis qui posuit animā esse primā causam motus. Sexto ꝑ opinionē vulgarium dicentiū nichil moueri proprie nisi moueatur localiter ergo motus localis est primus.

¶ Conclusio 5ᵃ. ꝓbabile est alios motus a motu locali esse cōtinuos probatur a gregorio supponendo duo primū ꝙ habitus per actus generetur ⁊ augeatur ex 2ᵒ. ethi. Secundum ꝙ quilibet actus elicitus ab habitu durat ꝑ tempus et non solū per instans tunc sic si habitus nō intenditur in tēpore cōtinuo actiuū naturale puta actus ꝑ tempus posset esse in debita ꝓpinquitate presens passo disposito nullo existente impedimento et non agere in illud quod est naturaliter impossibile. Forte dicis ꝙ ꝯn̄s non est īpossibile in agentibus que totū effectum sibi possibilem ꝓducunt in instanti sicut patet de corpore luminoso. cōtra nā luminosū cōtinue agit in dyaphanum ꝯferendo lumē quia tamen actꝰ et si ꝓducat non tamē cōseruat habitū ideo oportet ꝙ ꝯtinue agendo illum intendat. Item contra id quod dicitur actum in primo instanti sui esse causare de habitu tantum quod potest nā si petrus habens habitum māsuetudinis infra vnā horā eliciat plures actus māsuetudinis equales successiue ita ꝙ inter singulos mediat tēpus. in fine hore ille habitus esset intensior q̄ȝ in primo eius īstanti q̄ȝ si idē petrus ī primo īstāti hore eliceret vnū tm̄ equalem ꝓdictis et illum continuaret in eodem gradu ꝑ horam in fine hore habitus eius esset intensior q̄ȝ in principio ergo non totum quod potest actus cāre causat in primo instanti Probatur prima consequentia quia cetera patēt Nūq̄ȝ enim diuersa agētia eiusdē speciei et equalis virtutis in agendo sibi succedentia circa ideȝ passū maiorem intensionem faciunt in vno tempore q̄ȝ vnū eorū toto illo tempore continuatū hoc autem patet in agentibꝰ conseruātibꝰ effectus. Tantū enim illuminat candela non mota q̄ȝtum mille sibi succedentes equa

lis luminis cū ea Et in nō conseruantibus vtsi diuersa calefactiua applicentur eidem successiue cōfirmatur quia alioquin volens cito calefacere aquā deberet sepe ignem remouere.

¶ Secundo probatur conclusio. Nam si actus remissiuus habitus remittit illum in tpe vel in quolz instanti alicuius temporis habeo in tātum si vero in aliquo instanti tamē hoc erit in primo in aliquo sequenti Non primum quia post primum instās nō est debilior habitus et remissior ergo tunc nō remittit Nec secundum quia actus in tali instanti non est fortior q̄ in primo.

¶ Tertio ista ipossibilitas ꝯtinue itēsiōis nō est 1° ex parte forme intensibilis cum talis habeat gradus intrinsecos in infinitū Nec etiā subiecti cum in eodem subiecto aliquis actus intendatur puta dolor in manu apposita igni et noticia intuitiua et visio continue appropinquante visibili cum necessarie cause puta actus possit cōtinue intendi et intendere.

¶ Quarto sit dyaphanū sūme dispositū ad lumen et in eo signetur aliqua pars que sit a. Et moueatur luminosuz ad a. cōtinue et propinquius magis tūc illuminat magis vt patet ad sensum. Tunc sic in quolibet instanti temporis mensurantis motum luminosi a est lucidius quia luminoso vicinius ergo intēsio lucis est continua alioquin si interuenit quies non in quolibet instantia est lucidius.

¶ Quinto sit a calefactiuuz naturale quod approximetur b. iam aliqualiter calido sed tamen intensibili ab a. Aut ergo a aget in b. ī qualibet parte tēporis sue presētie aut non. Non secundum Ergo primum dices q̄ toto tempore agit non quidem intensionem sed intensionem vel dispositionem ad intensionē ita q̄ in aliquo instanti itēdit et immediate post disponit et rursū subito intendit Cōtra qr ex hoc sequitur q̄ a. aliquo tēpore cōtinue dispōit b. ergo in quolibet eius instanti b. est magis dispositū nō per dispositiones diuersarū rationuz quia essent īfinite ergo vnius rationis ergo est aliqua itēsio cōtinua scz illius dispositionis Forte dicis q̄ illa dispositio est rarefactio que non est proprie motus secundum qualitatea seu secundum situm et locum vnde non est intensio. Contra primo Nam rarefactio conceditur esse alteratio ergo magis rarefieri est intendi secundum raritatem Item lapis calefactus rarefieret Itē quia presente actu in quocū q̄ passiuo passiuū et dispositum patitur ergo ī quocumq̄ est magis positū magis patitur Ergo non solum ī dispositione sed in ipsa forma ad quam est intensio est continua vt experimur manu ad ignem posita Itē s. t. 5. phisicorum dicit q̄ inter cōtraria ē motus cōtinuus sed termini alteratiōis cōtrariantur Itē tūc alteratio nō eēt ꝓprie motus nec eēt ad tria predicamenta per se motus quia omnis motus est cōtinuus. Itē tūc semper daretur primū alteratū cōtra phi. 6. phi. Itē mutatio īstantanea est terminus alicuius motus sed alteratio nō est terminus alterius motus ergo nō fit in instāti aūs pz ī illuiatiōe s. t. q̄o. 11. articu. 4.

¶ Contra hec arguitur ostēdēdo alios motus nō esse ꝯtinuos qr si virtus vel habitus acq̄reret ꝯtinue seq̄ret q̄ ad virtutes et malicias esset p se motus q̄d est contra phm̄ 7°. phi. Item si intensio habitus esset ꝯtinua sequeret q̄ actus ītendēs habitū etiam intēderet ꝯtinue cōsequētia patet quia a perfectiori habitu pfectior actus elicitur et sic actus ꝯtinue augebit habitū et habitus actū sz ꝯn̄s ē falsum. Tū qr esset circulatio in causando se mutuo et sic aliquid esset causa sue cause et p ꝯn̄s causa suimet. Tum qr secūdū hoc nō cessaret ista reciproca augmētatio quousq̄ tam actus q̄ habitus erit summe intēsus quod est falsū. Tū qr secūdū hoc sequitur q̄ tam actus q̄ habitus intēsio semper velocitabitur quia q̄to augmentatū est pfectius tanto velocius auget sicut q̄to causa naturalis est virtuosior tanto velocius agit. Vterq̄ autē scz actus et habitus sēper est pfectior q̄ fuerit ergo perfectius et velocius augebit sed hoc cōsequens est falsum quia sequitur q̄ vterq̄ sit ī infinitum perfectius intensiue probo qr vterq̄ habebit infinitas partes non communicantes id est non includentes quarz quelibet pfectior est parte priore quod patet diuidendo partes habitus vel actus proportionaliter secundum diuisionem temporis ī quo sūt acquisite.

¶ Tertio habitus augetur in primo instanti in q̄ ē actus ergo non augetur continue in tempore antecedens ꝓbatur quoniam in primo instanti in quo actus est actus aptus est causare aliquem gradū habitus et subiectū est aptū recipere et habitui nō repugnat ꝓduci ī instanti quod patet qm̄ quando fit trāsmutatio de habitu opposito in oppositum cum non sit dare vltimum instans eius qui corrumpitur est dare primum instans esse eius qui generatur et in illo instanti producitur aliquis gradus habitus in subiecto. ¶ Item tunc non est aliqua dispositio cōtraria habitui in subiecto. tuz habitus sit in eo ergo in instanti in quo primo est actus elicitus ab habitu causatur aliquis nouus gradus habitus et per consequens tunc habitus augetur. Deinde probatur ꝯn̄a qm̄ si augeretur in tempore continuo sequeretur q̄ esset in infinitum perfectus. Probatur hec consequentia quoniā in tempore illo acquirerentur infinite partes non se includentes quarum quelibet secunduz se esset melior et maior q̄ pars acquisita in primo instāti in quo est actus et per consequens in fine temporis totalis habitus haberet infinitas partes equales illi prime acq̄site in instanti primo et sic foret infinitus intensiue. Maior aūt quelibet pars esset melior probatur quia si non tunc detur aliqua que sit minus bona vel eque et si datur aliqua eque bona tūc pars eius erit minus bona q̄ illa acquisita in instanti et si sic sequitur q̄ nō expediret ꝯtinuare actū bonū īmo expediret nō cōtinuare actum per tempus illud in quo acq̄ritur pars minus bona et elicere nouū actū vnū vel plures sucessiue eque perfectiores illi p quez acquisita ē prima pars qm̄ per quēlibet aliū acq̄reretur gradus eq̄ vel magis perfectus ei qui acq̄situs est per primū actū et sic perfectior habitus haberetur per duos actus elicitos ītra tēpus illd q̄ sit habitus in fine temporis in quo cōtinue acquisita

est pars illa minor data.
¶ Quarto arguitur ad idē qz secūdum hanc opini
onem sequitur q̄ dabilis est habitus infinit⁹ vel lu
men ifinitū vel calor infinit⁹ quia p onatur q̄ ignis
continue agat per totam horam tūc in q̄libet instā
ti secundū aduersariū est nouus calor ꝓductus er
go in fine sūt ibi infiniti calores. Forte dicis q̄ nō
sunt equales. sed calor posterius ꝓductus est sem-
per minor Contra ex hoc habetur intentū qz inter
primū instans et postremū sūt infinita instantia et
in quolz pl⁹ fuit productū q̄ȝ in vltimo. Item auge
at fortes cōtinue suū actū meritoriū et in instanti
terminatiuo istius tēporis sit mortu⁹ tūc vel fortes
habebit gradū merui duplū ad gradū quē habebit
in medio istius tēporis vel non si primū. Contra si
fortes vixisset in termino huius temporis tūc ha-
buisset gradū duplū ergo nūc non habet si secūduz
contra fortes vniformiter meretur p istam horam
ergo meritū totius hore est duplum ad meritū me-
dietatis. Item si minus meretur in secūda medie-
tate q̄ȝ in prima vel hoc est diuisibiliter vel indiuisi
biliter. si primū. Contra si viueret in istanti termi
natiuo nichil diuisibile acquireret de nouo.
¶ Quinto arguitur auctoritate S. T. 8. phi. lecti
5ª. vbi dicit q̄ non est possibile ꝯtinue aliquid auge
ri vel minui et similiter dicendum est de qualibet
alteratione. idem etiam sentit ꝯmentator alias si
iuuenis cōtinue augeretur efficeretur gigas in tri
ginta annis. Item oīs mutatio que est inter ꝯtra-
dictoria fit in instanti quia ibi non est dare medium
sed extrema calefactionis sunt cōtradictoria vel si
sint ꝯtraria forte sunt ꝯtraria immediata Unde ca
lidum fit ex frigido nō autē p se sed fit ex non cali-
do vt ptz 1. phisico. quod tamen natum est esse ca
lidū Item q̄n ex albo fit nigrū tūc nigredo secundū
s. t. et phm̄ habet primū instans sui esse ergo fit ī
instanti et non per motū cōtinuū Ad idem ē. s. t. in
1. d. 8. q. 3. ad 3. vide quod. 11. ar. 4.
¶ Sexto arg. cōtra perpetuitatē mot⁹ circularis
qz vel erit perpetu⁹ de facto vel nō. Si primū hoc
est contra theologos qui hoc iprobāt quia motus
celorum est propter aliquē finem vel ergo aliq̄n p-
tinget ad illuz et sic habito fine cessabit motus vel
non et sic fieret frustra Item motus celi est ad iplē
dum numeruz electorum vel ad productionē rerū
sed anime rationales non possunt in īfinituz mul-
tiplicari ergo motus celi aliq̄n cessabit. Sed ꝯtra
in dāpnatis sēper erit successio cogitationū sed ta
lis successio mensuratur tēpore nostro sicut actus
anime nostre propter corpus vnitum Sed mensu
ratum nō potest eē sine mensura quia refertur ad
ip̄z relatione reali Itez si sol quiesceret perpetuo
post iudiciū super vnā partem tere tunc illa cōbu-
reretur vel esset itēperata. Item si sol et luna sta-
rent aliq̄n hoc maxime esset in eodem loco in quo
sunt creati sed hoc nō videtur qz nō possūt redire
ad illum situm ifra spaciū. 36. milliū anorū Item
motus ē perfectior quiete Sed celū nō erit minus
ꝑfectū q̄ȝ modo sit ergo nō quiescet Et hoc probat
phūs quia suus motor nō fatigatur vel quia finis
eius ē mouere celū forte dicis q̄ hoc ē falsū sed fi-
nis ē speculatio veritatis q̄ ē beatitudo ei⁹
¶ Ad primū dicendū q̄ hec materia in sancto. t.
videtur esse probleumatica Unde multi tenuerūt
solum motum localem esse cōtinuum quia in alijs
formis datur minimum naturale et illud sēper fit
in instanti Et hoc expresse dicit. s. t. de lumine q̄d
causatur post motum Nec est verum q̄ quilibet ac-
tus augeat habitum vt patet de actu remisso secū-
dum. s. t. Et cum queritur quare cale factiuum per
aliquod paruum tempus non calefacit dicitur q̄
per raruatē disponit Opposita tamē opinio q̄ȝ tuz
ad alterationem et augmentationem probatur ex
sancto tho. expresse quo. 9. ar. 9. Et in 2°. sen. d. 5.
q2. ar. 1. ymmo 3ª. parte q. 33. ar. 1. dicit q̄ augmēta
tio sēper est successiua ergo nulla sit in istanti sed
mēsurat tp̄e cōtinuo qz termi augmētaōis distāt
Item si alteratio non esset continuo ergo non fit ī
tempore sed in instanti et sic non erit nisi vna vera
species motus scilicet motus localis. Forte dicis
q̄ licet alteratio non sit continua tamen est succes
siua ita q̄ vna alteratio fit post aliam Sed hoc ni-
chil ē quia quero de illa vna alteratiōe vel illa fit
an tempore vel in instanti. Si secundum habetur
intentum vnde phūs 6. phi. probat oēm motū esse
in tempore Nec valet dicere q̄ illud quod calefit
non continue calefit sed in vna parte temporis di
sponitur ex hoc q̄ rarefit Nec continue rarefit sed
primo mouetur localiter et in fine rarefit. Contra
ponatur aqua in vase ferreo tunc illa potest cale-
fieri. et tamen non rarefit quia alias oportet vas
illud frangi vt aqua occuparet maiorem locū. Itē
ad sensum patz q̄ pecunia calefacta nō est magis
rara fiat enim circul⁹ in quo ponatur scutū. antecα
lefactionem tunc patet ad sensum q̄ post calefa-
ctionem non occupat plus q̄ȝ circulum Item terra
quando calefit non indiget dispositione que fiat p
raritatem Itez quando lapis quiescit a motu suo
locali tunc potest alterari ergo motus localis non
est dispositio preuia. Queritur ergo quare ignis
non continue par aliquod tempus calefacit aquaz
vel quid agens facit quare non ita bene agit ī vno
tp̄e sicut ī alio. Sed hic queritur de generatione
an sit continua san. tho. dicit q̄ generatio et corru-
ptio substantialis fiūt in instanti vide 3ª pte. q. 75.
ar. 7. dicit q̄ mutatio instātanea fit tripliciter vno
modo quia forma non recipit magis et minus. Et
ꝓpter hoc sanitas successiue acquirit Scd̄o ex pte
subiecti et sic aqua successiue calefit Tertio ex pte
agētis quod est infinite virtutis Et sic deus potest
transmutare vnam rem in aliam in instanti vel suc
cessiue sicut sibi placet Si enim generatio fieret ꝯ
tinue seq̄retur q̄ materia ī vna for ª posset eē diui
sa in quamlibet partem quia forma vnius speciei
prius introduceretur semper in vna parte materie
q̄ȝ in alia Sed quando in diuersis materijs sunt
diuerse forme specie tunc ille non sunt absolute
vnum Si ergo in qualibet parte materie introdu-
ceretur forma successiue et cōtinue tunc quelibet
pars esset ab alia diuisa immo generatio etiam vi
deretur esse motus proprie dictus quia esset muta
tio continua vt dicit S T. de poten. q. 3. ar. 9. ad 9.

Sed nõne vna generatio potest succedere alteri de hoc dictum est supra. Dicunt enim medici φ in animali prius generatur cor q̃ alie partes loquẽdo forte de prioritate tẽporis et cãdela successiue cõburitur. sed de quãtitatibus difficile videtur qui in approximatione candele continue producatur nouũ lumen forte dicis φ licit cãdela sit magis ꝓpinqua huic aeri qui continuatur aeri prius illuminato tamen non illuminat ipm quia ẽ dabile minimũ lumen intensiue et extensiue. Sed hoc verum est quãdo qualitas ẽ per sein isto tamen casu lumẽ illius aeris continuaretur alteri. Itez si a pricipio candela fu.sset posita ita propinque tũc causasset in ila parte aeris lumẽ ergo et modo Probat añs quia licet detur minimum lumen intensiue tamen per approximationem candelle lumen productuz de nouo in ista parte aeris non esset minus intensiue q̃ lumen prius productũ in extremitate aeris illuminati ergo propter hoc non impeditur. quin candela approxmata continue extendat suũ lumẽ circa partem versus quez mouetur Sed dices gradus per quos intenditur forma sũt indiuisibiles ꝛ in certo nũero vnde quidã dicũt φ calor nõ potest haber nisi octo vel decẽ gradus naturaliter ꝛ vnꝰ gradus distat ab alio Et ideo nõ peruenit ab vno ad alium per continuũ si oportet φ mobile per aliquod tẽpus quiescat sub vno gradu ã teq̃ veniat ad aliũ Sed contra sic etiã in ĩtensione motus localis sunt gradus et tñ motus localis est continuꝰ Et silr eius itensio qñ graue naturaliter descẽdit Et si dicatur Cõmẽtator contra alfarabiũ sepe dicit φ solus motus localis est proprie continuus.

Hic quidam dicũt dando auctoritatẽ pro auctoritate quia in tertio phisic. dicit ex diffinitione motus apparet continuatio motus. Alij dicunt φ sibij ꝑsi contradicit vel dicendum φ in alijs motibus non est, continuitas perpetuitatis vñ non semper augetur] quia calor naturalis debilitatur vel deficit nutrimentum Tamen aliqua augmentatio est per tempus continuum et alteratio aliqua in instanti vt patet de minimo naturali et per hoc differt alteratio a motu locali qui solꝰ necessario est continuꝰ Sed queritur de actibus et habitibꝰ An actus voluntatis possit per aliquod tempus continue intẽdi. Videtur φ sic quia alias destruentur libertas arbitrij Si scilicet daretur aliquod tempus in quo homo non posset suum actũ intendere Sed de habitu dr φ nõ ĩtẽdit per actũ quẽlibet vt dicit. sanc. tho. 12e. Añ remissꝰ actꝰ non auget habitũ Nec disponit ad augmẽtũ habitꝰ sed magis ad diminutionẽ ipsiꝰ q. 52. ar. 3. sed contra q. 114 ar. 7. ad 3m. ꝛ ad 8. ad 3m. dicit φ homo quolibet actu meret augmẽtum gratie Et hoc videtur intelligi dispositiue ergo quilibet actus disponit ad augmentum habitꝰ Alias eliciẽs actum remissũ non plus premiaret nec eẽt magꝭ gratꝰ deo q̃ si nihil elicuissꝫ Et hoc q̃dã ꝯcedũt ex s. t. i 1o d. 1. ar. 3. ad 3m. Sꝫ ꝯtra si caritas fortꝫ eẽt mior suo actu tũc mereret augmentuz grẽ ergo ꝛ modo minimꝰ actu a ex magna gratia elicitꝰ est magis meritoriꝰ q̃ magnꝰ actꝰ elicitꝰ ex paruis gratia scdm s. t. in 3o. Sed dicẽdũ φ loquẽdo de habitibꝰ acq̃sitis nõ quilibet actus auget habitum et hoc ꝯcedit greg. i primo Si dicat ergo sepe eliciẽs actus eiusdem intensionis cum suo habitu in fine 30. annorum non erit magis habilis ad bene agendũ q̃ prius. Forte tenẽs hãc positionẽ concederet Si dicatur ex quo actus voluntatis potest cõtinue intendi ergo et habitus quod si concedas intendatur ergo vsq̃ ad finem hore exclusiue habitus iusticie sic φ in fine hore petrus habeat actum contrarium actui iusticie vel ergo habitꝰ iusticie erit minor q̃ fuisset si non habuisset actum contrarium vel nõ si primum sit ergo minor ꝑ vnum gradum. Contra petrus prius accquisiuit ꝯtinue totum istũ habituz et q̃libet partem illius gradus. Item tota virtus corrumpitur subito per vnum actum viciosum ergo tota subito generatur antecedens patet quia si per aliq̃d tẽpꝰ actꝰ viciosus staret sil cum virtute ergo et per tempus infinitum posset stare cum eo absq̃ hoc φ corrumperet eam quod est falsum et patet cõsequẽtia quia que se cõpaciũtur aliquando sẽp cõpatiuntur se mutuo Si quis velit respondere ad argumenta supra facta. Ad tria 1a. patet quid sit dicẽdũ ꝛ ad 4m. diceret φ ĩteꝰ nõ fit ꝑ addicionẽ q̃lis ad q̃litatẽ vl φ illa ꝑducta cõicãt Et ad 5m diceret φ rlarit ꝑ totã vitã nichil ꝯtinue auget et ad illũ de iuuene dicitur φ eodem modo probaretur φ locusta in 30 annis non posset ꝑ motum cõtinuũ trãsire precise vnam lanceam quia in qualibet parte temporis pertransiret determinatam partẽ Ad aliud pꝫ ex 5o phisi.

¶ Ad sextum creditur φ motus celi circularis aliquando cessabit Et petrus de aliaco dicit φ in fine seculi hoc aliquibus reuelabitur S. T. de po. q. v. ar. vj. dicit φ ab hoĩe sciri nõ põt qñ cessabit sicut nec numerꝰ electorũ Quidã dicunt φ tot saluabũtur ꝑcise quot ãgeli ceciderũt Sed ꝯtra qui libꝫ homo habet malũ angelũ et nulli homines habent eundem ergo plures sunt demones q̃ homines ꝑcise saluandi Nec rationes theologorum sunt demonstratiue quia aristote. negaret aliquos esse sic electos Sed de hoc Sanc. Thom. vbi supra ar. v. Si queratur. An motus celi cessabit in, tempore vl i istãti et nãlit vr̃ φ cessabit ꝑ volũtatem ãgeli et terminabitur in istanti Nec celũ per illã quietẽ priuabitur sua perfectione essenciali motus etiaz in corporalibus non dicit perfectionẽ sed indigentiam vt dicit. s. t. ibidez ad 19. et 20. Actiones vero possunt esse sine mensura quam nũc habent sicut pannus sine vlna. Nec sol cõburet partẽ terre super quam semper stabit quia cessãte motu celi nulla est alteratio nec ratio philosophi aliquid valet quia motus celi non cessat propter fatigationem mouentis sed propter, voluntatem. Si dicatur ex quo celum est capax ipsius motus perpetui quare angelus non mouebit si voluerit nec cõstat nobis de sua volũtate hoc determiare ꝑtinet ad theolo.

D secũdũ sic procedit videtur φ nõ solus deus sit immobilis et immutabilis quia deus intelligit et vult Sed intelligere est actus intellectus et motus eiusdem secundum platonem ergo deꝰ

est mobilis Sꝫ contra est phūs.

¶ Respondeo dicendum secundum sā. t. lec. 12. ꝙ primus motor est penitus immobilis Et hoc qdaꝫ probant quia aliās posset quandoqꝫ esse et quādoqꝫ non eē Et per cōsequēs generaretur et corrumperetur Sed secūdū san. tho. hec vltima cōsequētia non valet quia pūctū et alia accidentia possunt qnqꝫ eē ꝛ quādoqꝫ nō eē et tamen non proprie generantur qꝛ omne quod mouetur quocūqꝫ motu est partibile vt patet ex 6. phisi. Arguitur ergo aliter quia si primus motor moueretur oporteret ꝙ moueretur a se secundum ꝙ animata dicuntur mouere se. Et per consequēs oporteret ꝙ diuideretur in ꝑtem per se mouentē et in partē per se motam illa autē pars per se mouēs eēt prior eo hoc autem implicat quia nichil potest eē prius primo motore. Forte dicis ꝙ prim⁹ motor non mouetur ꝑ se sed ꝑ accidēs Cōtra illud qđ mouetur per accidens quādoqꝫ quiescit et quandoqꝫ mouetur. Prim⁹ autem motor semper se habet eodēmodo. Forte dicis ꝙ hoc est petere principium. Dicendum ꝙ non quia primus motor nō est pars celi vt postea dicet Et ideo non mouetur ad motum celi item mouens quod mouetur per accidens non mouet motu sēpiterno Sed secundū phm̄ deus mouet motu sēpiterno vnde secūduꝫ eū necesse est esse vnū motuꝫ continuum et perpetuum ergo primus motor est ꝑpetuus ꝛ est tm̄ vnus quia ex eius vnitate melius saluatur vnitas et continuitas motus. Ex hijs pꝫ ꝙ inter entia quedaꝫ sunt que semper mouentur Alia vero nunqꝫ. Alia vero quandoqꝫ mouentur et qnqꝫ quiescunt. Sed nunc vidēdum est de alijs intelligētijs an ipse sint immutabiles. Et de hijs dictum est supra maxime de motu locali secunduꝫ veritatem. Sed secūdum phm̄ videtur ꝙ nulli angeli moueanť per se sed angelus mouens celū sēp manet in eodem loco ipse autem ponit precise tot angelos quot sunt celi. Et notandum secūdum. s. t. 1. parte q. 79. ar. 10. ꝙ in libris de arabico trāslatis substanter separate quas nos angelos dicimus intelligentie vocātur forte propter hoc ꝙ huiusmōi substantie semper actu intelligunt.

¶ Preterea Sciendum est ꝙ loquendo de motu generationis angeli non possunt proprie generari nec corrumpi sed possūt creari vel annichilari ꝑ potentiam extrinsecam scilicet a deo et moueri de vna volitione in aliam Tamen secundum s. t. Cui cūqꝫ fini vltiato adherēt illi imobiliť adherēt sicut nos immobiliter adheremus primus principijs et propter hoc non possunt moueri de bono in maluꝫ scđm S. T. 1 parte q. 64. ar. 2. Ex hijs patet tum eodem 1. par. q. 9. ar. 2. ꝙ omnis creatura est mutabilis Sed an secundum philosophum angeli possint a deo annichilari sicut sunt ab eo creati dubium est.

¶ Contra hec arguitur primo ostendēdo ꝙ possibile sit ꝙ aliqđ mouens quod mouetur per accidens mouetur ꝑpetuo quia orbes iferiores planetarū mouētur ꝑ accidens ad motum primi celi ꝛ tamen semꝑ moueňť. Item celum primuꝫ semper mouetur et tamen non mouetur per se quod patꝫ quia mouetur ab alio ergo non moueť a se.

¶ Secundo deus potest moueri localiter ergo est mobilis antecedēs patet quia si destruat istū locus et producat aliū tūc deus est in aliquo loco in quo prius non erat ergo est motus localiter Item dicit philo. ꝙ deus et studiosus possūt praua agere ergo deus potest peccare et ꝑ ꝯńs mutari.

¶ Tertio secundum theologos i diuinis ponitur generatio sed generatio est species mutationis igitur. Item deus est homo secundum eosdē ergo est mobilis quia descendit de celis.

¶ Quarto deus potest incipere esse patet qꝛ xp̄s incepit esse et xp̄s est deus igitur maior patet quia quod non sēper fuit aliqñ incepit esse sed non semper fuit verum dicere xp̄s est igiť xp̄s aliquādo incepit esse minor pꝫ quia ante incarnationem hec erat falsa hoc est xp̄s ergo et ista xp̄s est hoc quia ibi est cōuersio siplex.

¶ Quinto quod potest esse deus et nunc non est deus potest incipere esse deus sed annichilās mūdum nunc non est deus et potest esse deus ergo potest incipere esse deus. Ponatur ergo in esse et sequitur ꝙ aliquid incipit esse deus Item deus incipit esse in hoc instāti ergo icipit esse antecedens patet qꝛ deus nunc est in hoc instanti presenti ꝛ prius non erat in hoc instāti presenti igitur. Item deus est in istāti sue eternitatis ꝛ non fuit ante istās sue eternitatis ergo incepit esse in instanti sue eternitatis ergo aliquādo icepit esse iste cōsequentie videntur tenere per exponentes propositionis de incipit.

¶ Sexto ex hoc ꝯcludimus volūtatē petri mutari vel intellectū quia nunc aliqđ vult vel scit quod prius nō voluit nec sciuit sed deus nunc vult manum meam esse clausam supposito ꝙ sit clausa et prius non voluit quia prius non fuit clausa. Nec prius sciuit eam esse clausam quia falsum non scitur Forte dicis ꝙ omnia sunt deo presentia Et ideo in cōspectu suo semper manus est clausa Sed ꝯtra seqrēť ꝙ i cōspectu suo simul eēt clausa ꝛ aperta.

¶ Item tunc mundus fuisset ab eterno quia ab eterno coexistebat eternitati dei. Semper enim essentia hominis fuit in predicamēto Et hō fuit magis ens ab eterno ꝙ̄ chimera ergo ab eterno fuit deo presens.

¶ Septimo deus discurrit ergo mouetur Antecedens patet quia cognoscit primo se deinde aliaꝫ suam essentiam. Item illud mouetur saltem ꝑ accidens quod est in aliquo quod mouetur Sed deus est in celo quod mouetur ergo mouetur saltem ꝑ accidens maior patet qꝛ angelus dicitur moueri ꝑ accidens quia est in corpore quod mouetur. Item nō est transitus de contradictorio in contradictorium sine mutatione vt pꝫ 5. phi. Sed deus ante incarnationem non fuit homo et nūc ē homo Et aliquando nō creauit mūdū et postea creauit Forte dicis ꝙ ibi fuit mutatio non in deo sed in mundo creato. Contra secūduꝫ s. t. creatio nō est mutatio Item qđ nunc agit ꝛ nō prius aliter se habet ꝙ̄

¶ Octauo arguit Adam quia secūdū theologos in primis motibus peccatū veniale fit mortale per

continuationem absq; alia mutatione et tunc illud quod prius imputabat ad penam temporalem postea ipse imputat ad penam eternam ergo ibi est successio et mutatio et non nisi in deo igitur. Item philosophus in principio .8. dicit q si deus de nouo faceret mundum tunc mutaretur ab aliquo Sed secundum philosophum deus nunc creat animam quam prius non creauit ergo ab aliquo mouetur. Item quicquid potest fortes illud potest deus sed fortes potest currere et moueri ergo deus potest currere et moueri Tenet consequentia in varijs.

¶ Nono Motis nobis mouentur omnia que in nobis sunt sed deus est in nobis ergo mouetur quando nos mouemur. Item voluntas dei potest aliter se habere quam prius quia quando operatur aliter se habet quam prius ergo mouetur vel mutatur. Item aliqua relatio potest esse in deo de nouo vt relatio creatoris Forte dicis q illa est tantum relatio rationis. Contra deus realiter est creator et etiam cessante operatione intellectus Item celum habet relationem realem ad ista corruptibilia ergo et deus agentis enim ad passum est relatio realis Forte dicis q deus non est eiusdem ordinis cum creaturis Contra generabile etiam et corruptibile non sunt eiusdem generis phisici Item vel illa inter que debet esse relatio realis debent esse eiusdem ordinis secundum suas substantias absolute vel vt sunt relatiua Non primum quia substantia fortis que est pater non videtur habere ordinem ad platonem qui est filius. Si secundum tunc non videtur inconueniens q deus in quantum agens sit eiusdem ordinis cum passo in quantum patiens.

¶ Decimo arguitur q nunquam agens sine sui mutatione potest producere nouum effectum Ex hoc enim q agens dat esse producto passum vel recipit esse et non econuerso igitur in agente oportet naturaliter precedere aliquam habitudinem nouam ad productum et non econuerso igitur et mutationem Item q deus nunc creet mundum et non prius hoc est quia voluntas eius determinantur ad nunc producendum Sed quod de nouo determinatur videtur mutari. Item idem manens idem semper natum est facere idem Sed deus non facit idem ergo non manet idem Si dicas q deus voluntarie agit et ideo potest agere quando vult. Contra q agens voluntarium nunc agit et non prius hoc est quia expectat tempus oportunum quod non potest esse in deo.

¶ Undecimo arguitur q intelligentie secundum philosophum non sunt a deo effectiue et q non possunt a deo annichilari quia quod est impossibile in se nulli potentie possibile est Alioquin impossibile fieret possibile sed si substantie abstracte non sunt possibiles non esse in se sunt impossibiles non esse se equipolent enim non possibile non et impossibile non ergo substantie abstracte per nullam potentiam erunt possibiles non esse et per consequens annichilari non poterunt quod repugnat fidei et veritati. Et confirmatur quia commentator expresse dicit .1. celi et in commento .34°. q concessum est ab omnibus q per se notum est omne impossibile in se esse impossibile simpliciter extrinsecum per aliquid ad Preterea de contentis sub aliquo clauditur secundum se et absolute sub aliqua differentiarum diuidentium illud sub quo continetur sicut homo continetur sub rationali et omnis species animalis sub rationali vel irrationali Sed auicenna dicit .1. metha. q ens diuiditur per necesse esse et possibile. Constat autem q intelligentia non continetur sub necessario quia auicenna ponit tantum vnum necessarium ergo continetur sub possibili ergo angeli possunt esse et non esse ergo sunt corruptibiles per potentiam intrinsecam Cuius oppositum dicit S. T. et philosophus immo angeli sunt quedam necessaria absolute et similiter celum. Ex hoc arguitur sic quod est necessarium absolute non potest non esse sed angelus est necessarium absolute ergo non potest non esse ergo non potest annichilari. Item necessarium absolute non dependet ex alio sed secundum philosophum angelus est ens necessarium absolute ergo non est a deo.

¶ Duodecimo non dependet a deo q triangulus habeat tres angulos etc. quia hoc est necessarium absolute ergo nec angelum esse secundum philosophum quia est eque necessarium antecedens patet quia velit nolit hoc est verum. Item quod est necessarium absolute non corrumpitur per extrinsecum et alio circumscripto quia in se habet vnde subsistat ergo angelus non dependet a deo.

¶ Tertiodecimo implicat contradictionem perpetuum non esse sed secundum veritatem angeli sunt perpetui ergo deus non potest eos annichilare Item ad beatitudinem requiritur securitas sed angeli beati sunt securi de sua beatitudine ergo implicat q annichiletur sicut multi dicunt q deus potentia absoluta non potest non dare beatitudinem illi qui mortuus est in gratia quia per gratiam homo est formaliter acceptus deo ad vitam eternam.

¶ Quartodecimo vel secundum philo. intelligentie sunt libere vel non si primum ergo possunt cessare a motu celi quod hic reputat impossibile.

Item cuicumque adherent immobiliter adherent. Forte dicis q verum est post electionem non ante Contra volo q post electionem cesset ab actu voluntatis tunc postea incipiat velle de nouo tunc quero an potest velle oppositum eius quod prius voluit vel non si secundum quero que res eum nunc impedit quia de actu precedenti nichil remansit in voluntate vt suppono Item omnes intelligentie aliquando meruerunt modo autem alique sunt damnate ergo non immobiliter adherent maior patet quia in primo instanti non peccauerunt tunc autem quelibet tenetur ad deum conuerti Forte dicis q secundum aristotelem intelligentie non sunt libere libertate contradictionis vnde non possunt male agere sicut homo non potest non velle beatitudinem et graue naturaliter descendit. Contra intelligentia non est sua regula sed deus ergo potest deficere forte negas consequentiam quia intellectus non est principia demonstrationis prima tamen circa ea non potest errare Sed contra bonum quodlibet est obiectum voluntatis ergo potest in bonum apparens tamen et sic peccare forte dicis sic capio .q intelligentia circa creaturas non potest deficere necerrare Contra demon potest hominem occidere.

¶ Quintodecimo arguitur adhuc intelligentie non sunt secundum philosophum a deo producte esse

ctiue quia nullum genitū est eternum sed intelligentie sunt eterne secundum eum. Item secundū arist. primo phisi. ex nichilo nichil fit Sed intelligentie non possunt fieri ex aliquo ergo nō sunt pducte a deo Minor patet cū nō habeant materiaz Forte dicis ꝙ maior est vera de hijs q̄ fiūt p motū angeli autem non fiunt a deo per motum Contra causa efficiēs vel actiua scd̄m phm̄ est principium mot⁹ et principiū trāsmutādi ergo si deus nō pducat angelos p transmutationē seqtur ꝙ nō pducit eos actiue.

¶ Sextodecimo vel scd̄m phm̄ itelligentia ē ens necessariū absolute vel non Si primū Cōtra sol⁹ deus est independēs ergo ipse sol⁹ est ens necessariū absolute. Tenet ꝯña qꝛ omne quod depēdet ab alio non est necessarium sed possibile qꝛ pōt intelligi sub esse ꝛ non esse Et per consequens esse accidit sibi sicut porphirius dicit ꝙ nigredo accidit coruo. Mꝫ autem intelligentia secundum philosophum possit intelligi sub nō esse pbatur quia omne ꝙ producitur prius habet non esse q̄ꝫ esse Item necessariuꝫ absolute ex se ipso determinatur ad esse Sed nulla intelligētia ex se ipsa determinatur ad esse Sed habet esse ab alio scꝫ a deo ergo intelligentia secūdum phm̄ nō est necessarium absolute Forte cōcedis. Contra sequeret scd̄m philosophū ꝙ motus celi posset cessare quia si intelligentia mouēs celū non est necessaria absolute sed est de numero possibiliū ponatur ergo ī esse ꝙ non sit et tūc habetur intētum.

¶ Ad primū dicendū scd̄m. s.t. in. 8. lec. 13. Moueri secundum accidens potest attribui alicui dupliciter scꝫ scd̄ꝫ seipꝫ ꝉ scd̄ꝫ alterū motorib⁹ igr̄ orbiū planetaꝝ attribui pōt moueri p accn̄s. i. ratiōe alteri⁹ Sed moueri p accn̄s scd̄m se ipsum solum reperitur in corruptibilibus et sic anima animalium mouetur per accidens sed dubium est an ī istis motis per accidēs sit motus subiectiue videtur ꝙ nō saltem in angelo mouente sed an angelus est ī toto celo si sic ergo non mouetur per accidens vt dicit s.t. in 2° dis. 8. ar. 4. 7m dr̄ ꝙ hoc est verū de primo motore.

¶ Ad 2m. negatur aña Sed ad motū requiritur ꝙ mobile sit sic limitatū ꝙ nō habeat ex sua natura ꝙ sit in quolibet loco supposita loci exn̄a Ad phm̄ dicendum ꝙ loquitur secundū sententiam poetarū Ponentiū deos bellare vel loquitur sub ꝯditione scilicet si vellet Stoici tamē crediderūt deū posse mutari nostris orationibus quod omnino falsū ē licet dicatur aliquando mutare sententiam idest ordinē causarū secūdarū vt dicit S. T. 1. parte. q. 19. ar. 7. ad 2. Et q. 23. ar. 5. Si dicatur Motus dicit perfectionē ex quo quies dicit imperfectionem ergo potest deo ꝯuenire Itē sciētia dei dependet ex aliquo futuro ergo pōt mutari qꝛ omne depēdēs cāt Añs pꝫ qꝛ scire antixp̄m fore vel peccaturū depēdet ex hac ꝑpositione antixp̄s peccabit dicendū ꝙ mot⁹ dicit imperfectionē vt patet ex sua diffinitione Et ad aliud pꝫ 2. phi.

¶ Ad 3m dr̄ ꝙ illa generatio non est mutatio Si q̄ratur quia est termin⁹ a quo vel est eē vel non esse Dicendū ꝙ nullū habet vt dicit s.t. in 1. d. 5. q. 3. Et d. 4. q. 1. ar. 1. ad 1m. Ad aliud dr̄ ꝙ deus potest moueri per communicationē ydiomatum. i. inq̄ꝫtū hō non inq̄ꝫtū deus.

¶ Ad quartum nō sequitur hec nō semper fuit vera xp̄s est ergo christus aliquādo icepit. Unde sophiste dicunt ꝙ christus fuit ab eterno sed nō fuit ab eterno christus

¶ Ad 5m. negatur ꝯña Et de hoc satis patet in multis.

¶ Ad sextū dr̄ s.t. 1. p q. 19. ꝙ aliud est mutare voluntatem et velle rerū mutationeꝫ ad hoc ergo ꝙ voluntas muteтur oportꝫ ꝙ incipiat velle illud quod pri⁹ nō voluit pro illo tēpore modo illud quod de⁹ vult pro vno tp̄e ab eterno voluit pro eodeꝫ tēpore sicut medicus sine mutatiōe sue volūtatis vult īfirmuꝫ capere cibū in tali hora et nō i alia vñ sine mutatione post ea dabit eā et nō mō. Alij negant istā cōsequentiaꝫ quicquid de⁹ vult pri⁹ voluit sorteꝫ currere deus vult ergo sortem currere pri⁹ voluit. Sed est fallacia figure dictionis. Et per hoc pꝫ differentia iter volūtatem nostrā et volūtatem dei. de illa aūt p̄sentialitate dictū ē supra

¶ Ad 7m. negatur nec hoc sufficit ad discursū vt dicit s.t. 1. parte q. decimaquarta ar. septio ad 2m. vel dicitur ꝙ de⁹ non cognoscit effectū per causam sed in causa. Ad aliud negant sophiste illā maiorē qꝛ dicunt ꝙ absq̄ꝫ mutatione de⁹ se solo posset conseruare lumē quod nunc est i aere et tamen prius non se solo ꝯseruabat. Itē ꝛ et sortes platoni equū suum in fine anni tunc in fine anni iste equus est platonis ꝛ prius non erat nec tñ est ibi mutatio tūc Sed forte dicis ꝙ est ibi lapsus tēporis sed hoc nichil facit qꝛ dato ꝙ celum quiesceret idē posset cōtingere. Sed aliter dico ꝙ creatio est mutatio ip pie dicta vide s.t. de. po. q. 3. ar. 2.

¶ Ad 8m. patet per idem et in vltimo est fallacia figure dictionis.

¶ Ad 9m. maior nō est sēper vera vt patet de cētro spere mote. Itē angelus supremi celi nō mouetur ad motū celi nec anima mouetur ad motuꝫ vnius partis tantū secūduꝫ S. T. in 1. d. 37. q. 4 ar. 1. ad 4m. de relationib⁹ satis supra dictuꝫ est et ibidem dicit ꝙ deus nō mouetur p accidēs quia non est diffinitiue in loco sicut angelus.

¶ Ad 10m. negatur ꝙ prius sit mutatio in agēte q̄ꝫ in passo vnde si nunc crearetur sol tunc in eodē instanti pducit lumen nec tamē sol mutatur licet habeat nouum effectū. Deinde dicitur ꝙ bene est aliquis respect⁹ rationis in agente prius q̄ꝫ res sit pducta. Si q̄ratur an quando petrus aliter se habet deus velit aliter ipsū se habere dicēdum ꝙ sic si ly aliter determinet obiectū. Ad alia dictū ē supra.

¶ Ad 11m. magna est altercatio de opinione phi. gregorius et aureolus tenēt. secundum philo. ista eterna nō esse. a deo pducta quia alias possent nō esse quia potētia passiua est potētia cōtradictionis vt patet in secūdo phisi. sed secūdum aristo. nō potest poni in esse ꝙ itelligentie non sint. Item secūdum auicēnā et S. T. omnia creatura pri⁹ natura est nō ens ita ꝙ creatura ex se habet nō eē si g̊ angeli sūt creature seqtur ꝙ ex se habent nō eē ꝛ per ꝯñs nō sūt ex se icorruptibiles quod tamen ē falsū

quia scd̄m .f.t. sunt immutabiles secundū eē. Alij oppinantur oppositam partem. Qz enim aliquod eternum possit habere esse a deo effectiue. probatum est in principio 8. motus enim est eternus et lumen solis secundum philoso. Et tamen ista sūt ab efficiente ergo etiam intelligentie secundum ari. sunt necessarie tamen possunt esse ab alio effectiue Deus enim est causa finalis earum ergo ꝛ efficiens qz finis est grā cuius aliquid fit. Item si ignis fuisset ab eterno secundum platonicos splēdor ignis fuisset ab eterno ergo de⁹ potuit eē ab eterno secundum aristotelem producere intelligentiā et ita dicit auicē. Itē philosophus dixit supra cōtra empedoclem ꝙ licet aliqua sint necessaria nichilominus haben causam. Ad idem adducuntur diuerse auctoritates et phi. et commē. Et tunc ad argumenta dicēdum ꝙ aliquid dicit̄ īpossibile. 3. f. Primo ex defectu potentie. Secūdo propter īpedimentum. Tertio quia cōtradictionem implicat Necessarium absolute dicitur dupliciter. Primo quia est necessarium per illud quod est in essentia sua et hoc modo intelligentia est quoddā necessarium absolute quia in se non habet vnde possit corrumpi sicut nec celum quod non est susceptiuū. f.t. libro. 2. contra gē. c. 3.

¶ Secundo dicitur necessariū logice ex terminis sic hominem esse aīal est necessarium Tūc dico ꝙ angelum non esse est impossibile in se capiendo impossibile secundū naturaz rei vel causas ꝓrias Non autē scd̄o⁹ Et si queratᷣ an sequatᷣ deus potest angelum corrūpere ergo āgelus est corruptibilis dicendum ꝙ non quia corruptibile dicitur aliquid per respectum ad causas proximas que sunt materia vel alteratio. f.t. 1. parte. q. 75. 6. ad secundum Si queratur ex quo intelligētia est in se indefectibilis quare īdiget ꝙ a deo ꝯseruet̄ dicēd̄ qz aliūd̄ habet vnde deficere possit. Et sciendum ꝙ multi theologi moderni non volunt concedere angelum esse necessarium absolute qz potest nō eē scz a deo et f.t. de veri. q. 23. ar. 1. ad 2m. dicit ꝙ nulla creatura est necessaria secundū se considerata Sed phisicus loquēdo de necessitate reium non respicit ad hanc causam Sicut nec medicus iudicando de īfirmo Et ideo phisicus dicit intelligentiam esse ens necessariū absolute Et per h⁹ patet ad argumēta Potest enim angelus non esse per potentiam extrinsecam tantum.

¶ Ad 12m. dicetur postea.

¶ Ad 13m. dicitur ꝙ ꝑpetuum potest non esse in sē su diuiso et ita dicatur de alijs. Si dicatur .ponatur ista in esse perpetuum potest non esse Dicendū ꝙ sic ponitur hoc non est.

¶ Ad 14m. potest dici secundū philo. ꝙ angeli sūt liberi libertate complacentie necessitate tamen immutabilitatis volunt mouere celum sicut volunt esse beati. De illo tamen. f. ꝙ cuicūqz adherent immobiliter adherent. Forte diceret ꝙ etiā post electionem possunt nolle illud quod prius voluerunt quia nunc potest nolle esse in isto loco vel diem preteritā nō esse quā tamen prius voluit esse vn̄ verū ē ꝙ fini īmobiliter adheret nec ex hoc sequitur qui postq̄z habuerunt actū malum possint habere actū bonum quia aliquid inherendo eidē fini potest habere actum malum vt qui furatur ad dandum elemosinam propter deum. Sed contra ꝓbatur ꝙ nō immobiliter adherent fini huic qz intellectus suus non apprehendit immobiliter hunc finē probatur quia si errando primo iudicet aliquid esse finē vltimum postea potest sibi ostendi ab alio āgelo ꝙ ille finis non est finis vltimus Sed hoc forte negabis vide. f.t. 1. parte q. 64. art. 2. quia istud tangit materiam obstinationis demonū de qua doctores diuersimode loquuntur

¶ Ad. 15m. dicit. S.T. de po. q. 1. ar. 3. ad. 15m. ꝙ illa diffinitio intelligit̄ de poña actiua ꝓsupponēte materiā. ¶ Ad. 16m. supra dictū est Sed queritur an intelligētia sit de nūero possibiliū scd̄m philo. dicendū si possibile capiat̄ in tota sua cōitate tunc manifestū est ꝙ sic. sed capiat̄ possibile ꝓ contingēti specialr̄. Tūc videtur scd̄m philo. ꝙ nō sit possibilis. Tamen auicēna dicit oppositū ex hoc ꝙ quelibet creatura hꝫ in se possibilitatē ad esse ꝛ nō eē Aliter tn̄ dicit cōmen. Et hoc tenet. S.T. de po. q. 5. ar. 3. vnde ille sole res in sua natura hn̄t possibilitatē ad nō esse in quib⁹ est materia subiecta cōtrarietati. Et tunc diceret̄ ꝙ illud qd̄ ꝓducit̄. dicit̄ hr̄e nō esse. Nō ꝙ ex se habeat nō esse: sed qz non haberet in se esse nisi agens extrinsecū concurreret. Si dicatur ex hoc sequitur ꝙ intelligētia contingēter sit scd̄m philo. qz est a deo effectiue et pri⁹ hꝫ non esse q̄z esse qz fit ex nichilo ergo p̄t esse ꝛ nō esse. ergo ꝛ ꝯtingens ꝛ possibile isto modo qz omne producibile est possibile ꝓduci ergo est possibile. Patet ex predictis quid sit dicenduz. Videtur enī aliquibus ꝙ hic sit disputatio ad nomen.

D tertiū sic ꝓcedit̄ videt̄ ꝙ aliqua res habeat vltimū instās sui esse qz est dabile minimū naturale ex primo phisic. Pono ergo ꝙ nunc per aliquod āgēs incipiat condensari tunc illud minimum nunc est et immediate post hoc non erit quia alias daretur minus minimo quia immediate post hoc ꝑ condensationem erit minus q̄z modo sit Et tamen suppositum est ꝙ nunc sit minimum naturale secūdum extensionem Item suppono gratiam concurrere effectiue ad actum meritorium et ꝙ sortes q̄ nunc ex gratia diligit deum īmediate post hoc peccet omittendo currere quod scientia dictat tunc dabitur vltimum instans gratie et per consequens dilectionis Sed contra est phūs.

¶ Respōdeo dicendum secūdum ph̄m T.C.68. et. f.t. lec. 17. istius octaui ꝙ res in aliquo instanti incipit et in aliquo instanti desinit Oportet autē assignare aliud instans in quo res generatur et aliud in quo corrumpitur vt quādo ex aere fit aq̄ ꝛ q̄n aqua corrumpitur Sed tunc querit̄ quādo ex aere fit aqua An tunc sit aer vel aqua et dicendū ꝙ instans transmutationis attribuendum est posteriori passioni ita ꝙ quādo ex albo fit nigrum tunc per aliquod totum temp⁹ res est sub albedine in istāti

terminatiuo est sub forma opposita. Ex quo infertur q forma precedens desinit esse per primum instans non esse. Sequens autem incipit esse per primum instans esse vt quando aer generatur ex aqua tunc per aliquod tempus est aqua. Et per aliud tempus est aer. Et in instanti medio illorum duorum temporum non est aqua sed aer. Si enim adhuc esset aqua cum ex aqua non fit aer nisi per transmutationem sequitur q instans datum erit vltimus terminus transmutationis aque cuius oppositum supponitur. Pro quo notandum est sicut ponitur in summulis q quedam res sunt successiue. Alie vero permanentes. Successiue sunt quarum partes non manent simul et loquor de partibus non communicantibus et de partibus sumptis secundum prius et posterius ipsius temporis vt motus et tempus. Alie sunt res permanentes vt homo lapis. Quidam distingunt res successiuas. Quedam enim sunt successiue secundum fieri. Et sic domus diceretur res successiua quia non fit in instanti secundum quaslibet partes alia est successiua secundum fieri et esse vt motus. Preterea Supponendum est q tales incipiunt per primum instans esse si sint res permanentes quod est dabile est vnum instans in quo illa res est et ante quod immediate non fuit. Res autem successiue incipiunt per vltimum instans non esse idest in quo non sunt sed immediate post erunt. Naturaliter autem omnis res si desinat esse desinit esse per primum instans non esse ita q nulla res habet vltimum instans sui esse. Sed loquendo de potentia diuina.

¶ Conclusio prima. Cuiuslibet forme et generaliter cuiuslibet rei causate possibile est a deo esse vltimum instans in quo illa sit. Et post quod nichil eius sit. Probatur quia nulla contradictio implicatur ex eo q vna res affirmatur esse in vno instanti et negatur aliquid eius esse in tempore sequente illud instans sicut clarum est. Nec etiam sequuntur ex hoc aliqua contradictoria sicut potest patere respondendo ad rationes quibus oppositum quis vellet probare declaratur etiam hoc quia non apparet q hoc magis implicet vel necessario inferat contradictoria quantum est ex se quam q aliqua vna res sit in aliquo instanti et non fuerit in tempore aliquo precedente. Sed istud secundum nequaquam implicat vel infert contradictorium cum sit etiam naturaliter possibile.

¶ Secunda conclusio. possibile per diuinam potentiam aliquam rem esse per vnicum instans sic q nichil eius fuerit ante illud instans nec aliquid erit post probatur sicut precedens quia scilicet non implicantur contradictoria in eo q aliquid affirmatur esse et negatur fuisse et fore. Confirmatur hec non magis implicant circa vnam rem impartibilem qualis est angelus vel anima secundum commune dictum quam circa rem habentem partes sicut cuilibet rationabiliter exquirenti occurrit scilicet aliquam rem partibilem contingit esse per vnicum instans sic q ipsa non fuit ante nec erit post vt si linea que nunc primo est pedalis incipiat minui ergo non implicat contradictionem q ita sit de vna re impartibili quo posito habetur propositum nec obuiat q rei partibilis aliquid eius prefuit et aliquid sit futurum quia hoc non obstante ipsa tamen non fuit neque erit quod non contingeret si talia enunciabilia secundum se essent incompossibilia vel incompossibilia inferrent.

¶ Preterea non plus includit repugnantiam q aliquod subiectum sic habeat in aliquo instanti vnam formam partibilem q nichil illius prehabuit vel sit habiturus quam q aliquod corpus sic habeat in aliquo instanti vnum locum q nichil ipsius prehabuerit vel habiturum sit. hec vt puto nulli debet esse dubia quoniam nulla adduci potest contra primum quin eque euidenter vel euidentius adducatur contra secundum. Sed secundum est possibile per diuinam potentiam. Nam si aliquod corpus transferatur per diuinam potentiam de loco ad locum in instanti sicut esse possibile non debet esse dubium confitenti infinitatem diuine potentie quod. Confirmatur etiam quia si graue existeret sursum et totum medium subito a deo glorificaretur dote subtilitatis quod esse possibile nullus christianus negauerit illud graue eodem instanti esset transmutatum deorsum nam sicut secundum philosophum contingeret si totum medium in instanti esset annichilatum et est eadem ratio vtriusque quia scilicet in neutro casu haberet aliquod resistens vel impediens dicens. Quocunque autem istorum dato habetur absurdum nam si instans presens sit instans in quo est talis indiuisibilis transmutatio. Corpus transmutatum nunc est in aliquo immo in quolibet loco sibi equali intermedio inter eum in quo prefuit et eum in quo remanebit. Signet ergo aliquis locus medius et sit a verum est dicere q illud corpus habet locum a et nichil eius prehabuit aut post habebit sicut patet. Igitur ita possibile est de aliqua forma et per consequens q illa forma sit per vnicum instans ad sensum premissum. Hec vltima gre. probatio non videtur esse ex veris. Preterea contingit aliquas propositiones esse veras per vnum instans tantum ergo non implicat contradictionem aliquam rem esse per vnum instans tantum. Antecedens patet in multis. Nam propositio enuncians aliquod corpus continue motum. Verbi gratia b. esse in aliquo loco demonstrato vt puta in c. est vera tantum in illo instanti in quo est in c. vt certum est et semper prius si fuit formata fuit falsa et similiter postea erit falsa ita de ea que enunciat aliquam lineam vel corpus esse rectum cum sit curuum ad vnam partem et trahitur vt curuetur ad oppositam sic q prius fuit rectum et in multis aliis posset exemplum dari consequentia declaratur quia quantum est de dispositione et forma propositionum non plus hee sunt incompossibiles a. est a. non fuit a. non erit quam hee a. est vera a. non fuit vera a. non erit vera nec curo vtrum veritas sit aliqua res absoluta.

¶ Tertia conclusio possibile est aliquam rem permanentem habere vltimum instans non esse quia deus potest q facere sortes quod nunc non est immediate post hoc erit. Ex hiis patet quando ex aere generatur aqua et in similibus non datur vltimum instans esse aeris nisi forte in instanti imaginario de quo non loquimur sed datur primum non esse et vltimum tempus vt alias dicetur ex s.t.

¶ Contra hec arguitur primo ostendendo in rebus successiuis q aliqua talis res possit habere vltimum instans sui esse quia hora non est infinita nec motus est infinitus ergo habet vltimum sui ergo habet vltimum sui esse et eodemmodo probatur q motus habet primum instans sui esse. Forte dicis q in motu non datur primum mutatum et ideo non potest habere primum instans sui esse. Contra articulo sequente dicens

tur q motus cōtrariari possit, p accidens cōtiguari ergo vltimū eorum sūt simul sic q vltimum mutatum vnius est simul cū primo mutato alterius. Item arguitur q successiuum habet primū instans sui eē q2 qn pulsat hora octaua dicimus q est octaua et ante non fuit octaua ergo. Secundo si null9 mot9 habe ret vltimū sui esse sequeretur q ois mot9 qui nunc est in petro post hoc erit sz pbo q nō supposito q petrus vniformiter moueatur q2 si omnis motus q nunc est in petro postea erit i petro z imediate post hoc petrus habebit motuz nouū sequitur q plures partes mot9 erūt simul z q petrus veloci9 mouebit q nūc moueatur. Item pono q lapis nūc diuidit i cipiat ita q nunc sit vnū non autē immediate post tunc verum est dicere motum lapidis nunc eē vnū quia mobile est vnū et tamen imediate post hoc non erit vnus ergo non erit ens quia ens et vnum conuertuntur.

¶ Itē ponatur q sortes sit in naui que mouetur z habeat sortes miraculose vltimū instans sui eē tūc verum est dicere q sortes nūc mouet quia est in naui que mouetur et tamen motus eius post hoc non erit. Forte dicis q naturaliter sortes desinit p primum instans non esse. Contra seqretur q in motu non daretur vltimū mutatuz eē cōpletum cōtra phi. 6°. phi. q2 ex quo sortes nō est in fine mot9 seqtur q mutatū eē ipsius motus nō sit.

¶ Tertio arguit q res permanens habet vltimū instans sui eē quia non durat in īfinitum ergo habet vltimū istans eē. Item auctoritate S. T. dicit enim in 1a.2e.q.113.ar.7.ad5. q in angelis quia nō subijcitur tēpori nostro est dabile vltimū instans i quo aliquid fit vnde dicūt quidā q angel9 in primo i instanti meruit z illud meritū tūc habuit vltimum instans sui eē q2 verū erit dicere nunc meritū āgeli est z post hoc nō erit. Itē ar eodēmodo de volitione hominis quia pono q petrus habeat volitionem i isto instanti et non velit eam continuare tunc verū est dicere nunc hec volitio est et tamen immediate post hoc non erit. Alias petrus inuite vellet et sic voluntas eius cogeretur quod est impossibile.

¶ Quarto visio habet vltimum instans sui esse z et tamen est res permanēs igitur. Maior patet q2 alias videretur illud quod non est et per visum beatus erraret pono enim q digiti petri nunc se tangant non autem post hoc tūc verum est dicere visio istius tactus est Et tamen immediate post hoc non erit qui tactus non erit. Item secundum s.t. illuminatio fit in instanti licet sequatur motum localem Et similiter visio Capio ergo primum istās visionis vel illuminationis et incipiat visibile recedere ab oculo tunc verum est dicere q in instanti est visio et tamen immediate post hoc non erit visio Forte negas quia visibile adhuc sufficiet causare visionem. Contra per casum in isto instanti visibile est in illa distantia in qua primo causat visionem.

¶ Quinto Ponatur q videas nunc visibile tricubitale cuius primus cubitus sit a. secundus b. tertius c. Et non possis videre simul nisi duos cubitos Et moueatur istud visibile ante oculum tuū Tunc verum est dicere ista visio est. Et tamen immediate post hoc non erit quia propter motum istius visibilis. Alia et alia pars obijcietur visui vestro ergo erit alia visio quia erit aliud obiectum. Forte dicis q in hac visione sunt partes sicut z visibile successiue mouetur sic visio successiue corrumpitur Sed contra vel tota ista visio cathegorematice immediate post hoc erit vel non Si secundum habetur intentum. Si primum Contra non idem obijcietur oculo ergo non idem videbitur ergo nō est eadem visio. Item si visio illa habet partes sic q vna pars visionis representet vnam partem visibilis et alia aliam partem equale sequeretur q si corpus pedale inciperet elongari ab oculo pri9 vna medietas desineret videri q alia quia secundum nominales quando qualitas aliqua remittitur prius corrumpitur vna medietas q alia. Posset argui q opinio est res permanens tamen habet vltimum instās sui esse vt si immediate post hoc fiat sorti demonstratio tūc verum est q opinio immediate post hoc non erit quia erit scientia z tamen nunc est.

¶ Sexto in probatione prime conclusionis dictū est q veritas aliqua potest habere vltimum instāa sui esse.

¶ Item Si a linea incipiat diuidi tunc verum est dicere q nunc punctum medium est et immediate post hoc non erit Itez sint due lignee equales q2 vna incipiat augeri Tunc verū ē dicere q nūc est relatio equalitatis et tamen imediate post hoc non erit Item quando res creatur tunc creatio est non autem immediate post ergo creatio habet vltimum instans sui esse.

¶ Item instans presens nunc est et immediate post hoc non erit igitur.

¶ Septimo habeat petrus nunc gratiam z sit sibi preceptum q immediate post hoc moueatur localiter et immediate post hoc omittat moueri tunc verum est dicere nunc gratia est et imediate post hoc non erit q petrus erit in peccato mortali. Forte dicis q non est inconueniens aliquid habere vltimū instans sui esse Contra sequeretur q in casu predicto petrus puniretur ante q peccaret quia i isto instanti non peccat et tamen in isto instanti gratia eius corrumpit Forte dicis q in isto instāti nō corrumpitur q2 si in isto instanti corrumperet tūc non esset se esset corrupta quia indiuisibiliter corrumpit Quero ergo in q instāti corrūpit vl ei i instanti mediato vel immediate huic Non secundum quia licet secundum s.t. in tempore discreto instans sit immediatum instanti non tamen in tempore cōtinuo S. T. in 4. dist. 11. q. 1. ar. 3. q. 2a. ad secundum Nec potest dari primum quia tunc illa res foret p tempus medians inter illa et per cōseqnens istud non fuit vltimum instans sui esse. Itē si sortes nūc amittit gratiam ergo nunc peccat.

¶ Octauo arguit̄ q̄ res p̄manēs incipiat p̄ vltimū
instans non eē quia albedo sortis acquiritur p̄mo
tum ergo nō habet primū istans sui esse quia alias
acq̄reretur et acquisita eēt in instanti. Item albesi
at sortes continue tunc qn̄ habet gradum medium
non est albus et tamē imediate post hoc erit albus
ergo incipit eē albus p̄ vltimum instans non eē vt
dicit petrus h. si concedas. Contra phi. dicit q̄n ex
nigro fit album tunc in instanti terminante motuȝ
sortes est albus Item q̄n cadauer icipit eē post mor
tem sortis albi tunc verum est dicere q̄ nunc ē albū
et immediate ante hoc non fuit album ergo aliquid
incipit eē album per primum istans esse.

¶ Nono quero vbi ē anima sortis in primo instāti
non eē sortis si i sorte ergo nō est mortuus si extra
sortē vel materiam eius. Contra prius erat in sua
materia ꝛ nō mouetur i isto istāti ergo adhuc ē i ea.

¶ Decimo arguitur contra terciā cōclusionem q2
queritur in illo casu qn̄ sortes produceretur ꝛ in q̄
instanti ꝛ arguatur sicut in argumēto 7°. Iteȝ tunc
deus posset producere duos angelos vnum imme
diate post alium. Forte cōcedis ꝛ secūdus non pro
ducitur i instanti medio istius hore sicut prim⁹ Cō
tra creatio secūdi equaliter distat ab extremitatib⁹
hore ergo est in medio instāti istius hore. Itē queri
tur an tres angeli possit creari vnus imediate post
alium videtur q̄ sic scđm S. T. quia in motu discre
tio ipsius āgeli possunt dari tria istantia immo 100
quorum vnum sit imediate post aliud. Sed cōra vl̄
tertius angelus erit imediate post primuȝ vel non
si primum sequitur q̄ non ē productus post 2ᵐ. an
gelum si secūdum ergo ē tempus mediū int̄ primū
et tertium sȝ in illo tempore erit secūdus ergo secū
dus erit p̄ tēpus ante tertiū ergo tertius non erit
post secundū imediate ¶ Ad hec diceret̄ primo ad
octauū licȝ albedo habet primū instās sui eē tamē
sortes icipit esse albus p̄ vltimū non eē ꝛ forte pri
ma albedo q̄ est primum naturale acquiritur in in
stāti imo ¶ Et ad decimū dic q̄ sortes nūq̄ᷓ 1° p̄du
citur. Et ad vltimū dicūt q̄ ibi nō est tēpus mediū
quia sunt instantia temporis discreti sȝ quid de tē
pore nr̄o coexistit 3° instanti vide de motu āgelorū

¶ Undecimo arguitur q̄ res permanens non inci
pit naturaliter per primum instans sui esse quia se
cundum philosophum quod fit non est et philoso
phus dicit 5°. phisic. quod generatur non est ergo
quando substantia fit tunc non est Sed immediate
post erit ergo substantia incipit per vltimum nō es
se Item in rebus naturalibus est deuenire ad mi
nimum naturale anteq̄ᷓ res ex toto corrumpatur.
Quando ergo ex aere fit aqua Capio instans in
quo fuit aer et instans in quo est aqua. Et cum ista
instantia non sit immediata queritur. sub qua for
ma est precedens materia si dicatur q̄ sub aqua er
go aer habebat vltimum instans sui esse et eodem
modo arguitur quando ex nō albo fit albū tūc sunt
duo instātia et in vno illorū est nō albū in altero vo
est albū Queritur autē quid est in tempore medio
Forte dicis q̄ ibi nō est tempus mediuȝ quia inter
cōtradictoria non est dare mediuȝ

¶ Ad primum dr̄ negando consequentiā secūdā
Utrum aūt in motu detur primū mutatū dictuȝ est
in 5°. q̄ non tamen quilibet motus habet p̄icipiū
Et ideo dicit s. t. de ve. q. 9. ar 8. ad. 6. q̄ i motibus
specie differentibus aliquando simul sunt termin⁹
vnius motus et principium alterius Si dicatur
Terminus vnius motus et p̄icipiū alterius con
trariantur vt ponatur q̄ per accidēs post q̄ᷓ aliq̄d
per totam horam est calefactum incipiat per totā
horam secundam frigefieri negatur antecedens.

¶ Ad secūdū negatur sequela Et ad aliud dictū
est in sexto Si queratur an hora habeat vltimum
instans sui esse dicendum q̄ non. Sed conta In
instanti medio verum est dicere q̄ tota hora est ca
thegoreumatice et post illud instans tota hora nō
imediate erit quia iam vna pars est preterita vū
imediate post hoc solum erit vna pars et non tota
medietas Quidam dicunt q̄ licet non immediate
post hoc tota hora erit sicut nec tot⁹ mot⁹ celi ime
diate post hoc erit Tamen imediate post hoc verȝ
erit dicere tota hora est cathegoreumatice. Et
ita dicatur de istis sortes incipit pertansire spaciuȝ
decem leucatum vel dicitur q̄ cathegoreumatice
imediate post hoc tota hora erit sed ā hec est vera
hora est in isto instanti q2 hora non mēsuratur isto
instanti Item omnes hore sunt eiusdeȝ speciei
ergo si ista est in isto instanti tunc oēs possent esse
in isto instanti quod est contra naturam successiu͡ā
Item linea nōē in puncto et go nec hora in istanti
indiuisibili nec sufficit ad tempus esse q̄ istans sit
q2 tunc hora preterita et futura essent sic̄. s. quan
do instans medium est.

¶ Ad terciū cōcedo aliqua habere vltimū istans
sui esse loquendo de accidentibus que non subiici
untur tempori quia tamen voluntas hominis for
te per accidēs subiicitur tempori ideo actus volū
tatis non habet vltimum instans sui este ideo ho
mo non potest desistere ab actu immediate post q̄ᷓ
ipsum elicuit Secus est de angelo qui potest prec
se velle per instans nec necessario continuat actū
Sed contra sequeretur q̄ angelus haberet meri
tum infinitū supposito q̄ mereatur per totā horaȝ
quia in quolibet instanti haberet nouum meritum
propter liberam continuationem Dices q̄ angel⁹
post vnum meritum sit extra viam.

¶ Ad 4ᵐ. videtur q̄ non sit inconueniens ista ac
cidentia habere vltimum instans sui esse secus aūt
est de substantia Sed contra phūs dicit q̄ etiaȝ in
accidentibus instans transmutationis attribuen
dum est posteriori passioni Dicendum q̄ visio non
fit per transmutationem siue motum alij dicunt q̄
qn̄ visibile approximatur oculo sortis non dat̄ pri
mū istās visiōis. Et de hoc 1°. celi et p̄ h° p3 ad 5ᵐ.

¶ Ad sextum dico q̄ accidentia non proprie desi
nunt esse. Nec corrumpuntur vt dicit S. T. 1ª 2ᵉ.
Si tamen concedatur q̄ desinunt esse non incon
uenit q̄ aliqua accidentia maxime relatiua habe
ant vltimū instans sui esse. ¶ Et p̄ hoc p3 ad. 7ᵐ.
Dico tn̄ q̄ qn̄ gr̄a desinit eē p̄ pctm̄ positiuū tūc de
finit p̄ primū instans non esse quia act⁹ voluntatis

in instanti. Sz cõtrã actus volũtatis qui est peccatum mortale prerequirit deliberationez vel errorẽ qui incidit in ɔferẽdo vel iquirãdo vt dicit s.t. de ve q 29. ar. 8. ad 2m. sed deliberatio ɀ discursus requirit tp̃s vt p3 ex s.t. in 4 d. 17. q. 1. ergo nõ volumus in istãti negatur ɔña ar. 5. q. 3a. ad 1m. Item ibidem dicit q. 2a. ad 2m: ꝙ actus hominis tẽpore mẽsurant ergo actus volũtatis non fit in istanti. Dicẽdũ ꝙ aliqñ peccatũ mortale fit sine deliberatione vt qui dam dicũt de peccato primi angeli aliaa error pre cessisset peccatum sed si ad mortale nõ requireretur deliberatio tunc primi motus essent mortalea vide s.t. 1. 2e. q. 74. ar. 6. ad 3m. et q. 31. ar. 2. vbi dicit ꝙ du pliciter aliquid est in tẽpore primo secũdũ se secũ do per accidens et hoc bene est in instanti alia patent ex similibus i ca. de incipit.

Ad secũdum sic proceditur videtur ꝙ nõ omne quod reflectitur i pũcto reflexionis quiescat p argumentũ cõe quãdo faba proijcitur cõtra lapidẽ molarem descendẽte tunc enim faba non quiescit in puncto reflectionia quia aliaa sequeretur ꝙ lapis molaris etiam quiesceret quia faba nõ reflectitur donec veniat vsq3 ad lapidẽ molarẽ si ergo tũc quiescat sez p aliquod tẽpus seq̃tur ꝙ lapis ille quiescat p idem tẽpus qui tamen grauissimus est. Hic dicit siluester ꝙ quidã pro vna faba multum fatigantur vnde dicit fabam quiescere añq3 veniat ad molarẽ ab aere impulso. Contra ponatur ꝙ molaris lẽte descẽdat et sagicta impetuose mittatur ɔtra ipsũ tunc patet ꝙ non quiescit donec tangat lapidez. Item ponat ꝙ nunc lapis ille ĩcipiat moueri et sit nũc primum instãs ɔtactua fabe tũc patet ꝙ ipa nõ quiescit igit nec nunc potest dari ꝙ prius quieuerit propter im pulsum aeris. Alij dicũt fabã tm̃ quiescere p instãs sz hoc est cõtra ph. in sexto nichil enim quiescit in ĩstanti rationes etiam phi. probant rẽ q̃escere p tẽ pus qñ reflectitur si dicas faba non mouetur p se qñ descẽdit contra lapis p se facit eaz descendere sicut fortes ascendere licet sit agens extrinsecũ sz contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendũ ꝙ hic principaliter loquimur de motu recto et est motus rectus qui fit super lineam breuissimam. Et ostendendo ꝙ iste non potest esse continuus ostenditur ꝙ solus circularis sit continuus et infinitus. Maxime autẽ videtur motus rectus esse continuus per reflexionem. Et iõ contra hoc ponitur conclusio talis.

¶ Conclusio prima impossibile est motum reflexum cum primo continuari probatur rationibus naturalibus. Et deinde logicalibus. Prima ratio impossibile est contraria adinuicem continuari. Sed illi motus sunt contrarij ergo. Maior patet quia ad continuitatem motus tria requiruntur scilicet vnitas temporis vnitas mobilis et vnitas forme secundum q̃3 est motus. Sed contraria specie differunt ergo impossibile est contrarie adinuicem cõtinuari. Minor probatur nam motus contrarij sũt quorum termini sunt contrarij. Sed motus reflexi et primi motus termini sunt contrarij. Nam in locis sũt sex differentie positionum adinuicem cõtrarie scilicet sursum deorsum ɀc. Modo omnis reflexio fit supra aliquam istarum differentiarum vt si motus precedens erat sursum reflexio erit deorsum et sic termini illorum sunt contrarij. Item probat philosophus a signo. Nam isti motus se inuicẽ impediunt et cessare faciunt. Siue sint supra lineam rectam siue in circulo ergo contrariantur. Non est tamen intelligendum ꝙ motus circulares proprie contrariantur quia q̃uis sint a terminis cõtrarijs non tamen secundum lineam breuissimam sed magis dicuntur repugnantes cum mutuo se impediant. Secunda ratio illi motus non sunt continui inter quos mediat quies. Sed inter primũ motum et reflexum mediat quies in puncto reflexionis igitur. Pro declaratione minoris supponitur primo ꝙ tria sũt in magnitudine scilicet principiũ mediũ ɀ finis ɀ mediũ lz sit vnũ nũero tñ est duo secũdum rationem scilicet finis p̃cedentis et principium sequentis. Supponitur etiam ꝙ aliud est eẽ in actu et aliud esse in potentia. Et ideo cũ dicitur aliq̃d ɔtinue moueri ab is ĩ extremum magnitudinis medium magnitudinis non est principium neq3 finis mot⁹ i actu sz i poa tm̃. Nec dr̃ ibi accidere vl' recidere nisi i poa qz nõ est ibi p aliquod tempus Sz p solũ nũc tp̃is qd etiã ibidẽ est solũ i poa. Sed cũ mobile erat ĩ principio magnitudis qz tale principium est actu. Et mot⁹ etiã tũc ibi erat actu. Et similiter dicendũ est cũ est in alio extremo qz tale extremũ est finis actu et ibi est in nũc actu. Si ergo ĩ medio magnitudinis finiat mot⁹ p̃cedẽs secũdũ actũ ɀ ibi ĩcipiat alter motus secundũ actũ tũc medium actu habet rationem principij et finis.

Mõ sic ẽ de pũcto reflexionis nã ad ipm actu finit mot⁹ p̃cedẽs. Et ab eo actu ĩcipit mot⁹ reflex⁹. tũc ãr sic vl' est idẽ nũc i q̊ mobile ad idem pũctũ reflexiõis actu accedit ɀ i q̊ mutatũ ẽ respectu mot⁹ p̃cedẽtis cũ illo nũc i q̊ actu recedit ex ilo pũcto l' ẽ aliud ab eo nõ p̃t dici ꝙ sit idẽ qz tũc i eod nũc mobile eẽt actu et nõ eẽt in illo pũcto qz cũ accedit ad aliũ pũctum ibi est cũ vero recedit non ãpli⁹ ẽ ergo ẽ aliud et aliud nũc. s3 iter quecũq3 duo nũc mediat tẽpus ergo mobile per aliud tempus in ipso puncto p mãsit sed quod per aliud tempus manet in puncto secundum se totum quiescit ergo necesse est omne quod reflectitur in puncto reflexionis quiescere ergo mot⁹ reflex⁹ ɀ p̃cedẽs nõ sunt vn⁹ mot⁹. Deinde ãr rationib⁹ logicis. Prio dũ aliq̃d mouet a principio mot⁹ sẽp dicit moueri ad vltiz t̃iz sui mot⁹. Si ergo nõ sit q̃es i pũcto reflexionis seq̃t ꝙ idẽ sil' mouebit motib⁹ ɔtrarijs verbi gr̃a. Si aliq̃s ascendat sursũ ɀ postea cadat deorsũ si illi duo mot⁹ sint vn⁹ dũ mobile icipiebat ascẽdere dicebat moueri ad vltimũ terim sui mot⁹ sez deorsũ ergo sil' ɔuenit ascẽdere et descẽdere. Scđo si ita eẽt seq̃ret ꝙ aliquid moueret ad aliquez t̃miz ab aliquo t̃mino i q̊ nõdũ fuit. Patz qz i cãu posito dũ mobile ĩcipit ascẽdere dr moueri deorsũ ɀ tñ nõdũ fuit sursũ. Tercio seq̃t ꝙ sil' corrũpit nõ albũ ɀ gñat albũ cũ ex nõ albo fit album. Et similiter corrumpitur album cũ3 ex albo fit nõ albuz ergo si mot⁹ reflex⁹ possit ɔtinuari i oĩ gñe sequit ꝙ erit idẽ mot⁹ quo ex nõ albo fit albuz

et quo ex albo fit non albū ergo simul generabitur
albū ꝛ corrūpetur q̄d est īpossibile. ¶ Circa dicta ī
secūda ratione ꝯclusionis mouet phi. dubia et pro
primo ponātur due magnitudines vna est e. b. c. et
secūda ȝ. i. ꝛ sit vltīa pars e. b. c. puta b. c. equalis to
ti ȝ. i. deinde ponātur duo mobilia equaliter mota
puta a. et d. ꝛ moueaṫ a. ꝯtinue a pūcto e. vsq̄ ad pū
ctum c. d. vero tunc recedat a pūcto ȝ. et tendat ad
punctū i. cū a accidit ad b. si ergo aliud sit nūc ī quo
a accedit ad b. et ab eo recedit sequereṫ ꝙ d. prius
veniret i. adq̄ȝ a. ad c. q2 prius recessit a pūcto ȝ. q̄ȝ a
a. b. hoc autē videtur īcōueniens cū equaliter mo-
ueantur ꝛ magnitudo b. c. sit equalis magnitudini
ȝ. i. ergo videtur falsū quod dictū est in secūda rati
one scȝ ꝙ est aliud instans ī quo mobile ad illud pū
ctum accedit et aliud in quo recedit ab eodem pun
cto. Respondet ari. ꝙ argumētum habet apparē-
tiam si a. actu esset in b. ita ꝙ b. esset actu medium
magnitudinis et haberet actu rationē finis ꝛ ratio
nem pricipij sed nō est ita cū a. ponatur ꝯtinue mo
ueri a. puncto e. vsq̄ ad pūctū c. et ideo a. nō est ī b.
nisi p instans et est idem instans in quo accedit et ī
quo recedit ab ipso b. modo non est in reflexione q2
punctus reflexionis est actu finis primi mot⁹ ꝛ ac-
tu principium secundi: q2 ille pūctus ē actu ideo nō
potest esse idem instās quo mobile actu accedit ad
ipsū et quo recedit ab eo. Et sic patet solutio istius
dubitationis. Et ex hoc patet etiā solutio alterius
dubitationis que est ratio zenonis qua nitebatur ī
probare motum localem propter pūcta infinita exi
stētia inter extrema magnitudinis que īpossibile
est pertransire vt ipse arguit Sed quia prius respō
sum est ad rationē eius ideo pro nunc dimittitur.
Posset dubitari an motus sursum et descens⁹ spe-
cie different ꝛ per cōsequēs an possūt cōtinuari q2
s. t. 12ᵉ. q. 12. ar. 4. 3ᵐ. dicit ꝙ ascēsio et descēsio sunt
idē subiecto hoc etiā dicit ph. ī 3ᵒ phi. cap. 3ᵒ. tracta
tus primi sȝ burleus dicit ꝙ loco ascēsus debet po-
ni accessus vnde idem motus est accessus ad termi
num ad quē est recessus a termino a quo vel expo-
natur de motu reflexionis per accidens vno.
¶ Cōtra hec arguit per argumentum ante oppositum
Forte dicis ꝙ contingit per accidens ꝙ in motu re
flexionis non sit quies per se tamen omne quod re
flectitur in puncto reflexionis quiescit Sed con-
tra ex hoc destruitur processus philosophi volētis
hic probare ꝙ motus rectus non potest esse conti
nuus et perpetuus quia in motu recto fit reflexio
et per consequens inquit quies Modo aduersari⁹
dicit ꝙ hoc non est necessarium Item arguitur per
secundam rationem philosophi quia in isto casu vel
est idem nunc in quo mobile accedit ad punctū re-
flexionis et quo actu recedit vel non Si primū cō
tra tunc esset in illo puncto et non esset quia cū ac
cedit illud punctum ibi est cum vero recedit non ā-
plius est Si secundum tunc sic inter quecunq̄ duo
nunc mediat tempus ergo si non sit idem nunc se-
quitur ꝙ mobile quiescit ibi per tempus Item om
nis conclusio demonstrationis est necessaria nec
pōt esse falsa p accn̄s Sed phūs hic demrāt ꝙ oē
quod reflectitur in puncto reflexionis quiescit g°

¶ Item tunc ista faba continue moueretur Forte
dicis ꝙ verum est continuitate per accidens Sed
hoc nichil est quia etiam quando aliquid descendit
motus ille non est continuus per se quia motus ē
continuus a magnitudine ꝛ p quantitatem.
¶ Secundo si lapis sursum proiect⁹ per aliquod
tempus quiesceret sequeretur ꝙ graue sursum exi
stens non descenderet. Forte dicis ꝙ impeditur
q2 virt⁹ mouens lapidē sursū sufficit ipȝ detinere
per aliquod tempus ne descendat licet non possit
ipsum mouere amplius sursum Contra quando pi
la proijcitur contra lapidem tunc non quiescit per
tempus ergo nec quando est sursum Antecedens
patȝ quia si qescat per tempus quero a quo postea
mouetur Forte dicis ꝙ ab impetu Cōtra ille impe
tus fuit ita fortis ī prima medietate illius tempo-
ris sicut in secunda ergo mouebat ipsum sursum
Nec potest dici ꝙ moueatur a terra alias oīs pila
posita super terram moueretur ab ea.
¶ Tertio arguitur ad idē quia capio primū istās
in quo lapis proiectus sursum icipit quiescere et
quero an tūc virtus motiua lapidis deorsū sit equa
lis ipsi resistentie vel maior vel minor Si primum
ergo immediate post hoc mouebit lapidem deorsū
quia illa resistentia continue diminuitur ergo im-
mediate post hoc erit minor q̄ȝ virtus motiua lapi-
dis deorsum quia a proportione inequalitatis ma
ioris semper fit actio Si 2ᵐ. arguitur eodem modo
Si tertium ergo post hoc lapis adhuc mouebitur
sursum quia virtus motiua sursum adhuc erit ma-
ior q̄ȝ actiuitas lapidis.
¶ Quarto Ponatur ꝙ musca ascendat super lan
ceam et in ascendendo lancea cadat deorsum tunc
illa musca non quiescet in puncto reflexionis sed
mouebitur ad motum lancee Item mot⁹ reflexio-
nis est motus ergo vnus motus Et tamen compo
nitur ex duobus scilicet ex motu ascensus et ex mo
tu descensus ergo ex motu ascensus et descensus
potest fieri vnus motus.
¶ Quinto probatur ꝙ motus contrarij possūt
esse inuicem immediati quia ponatur ꝙ aliquid cō
tinue frigefiat et in fine applicetur ibi aliquod sū
me frigefactiuum tunc patet ꝙ inter calefactionē
et frigefactionem non erit tempus medium Item
possibile est ꝙ vna medietas ligni calefiat et a-
lia frigefiat tunc inter istas duas medietates non
est medium ergo nec inter motus contrarios quo-
rum vnus est in vna medietate et alius in alia me
dietate si dicas tunc continuantur per accidēs ex
parte q̄titatis. Contra motus non intelliguntur
aliter continuati nisi p q̄titatem Si dicas vltima
eorum non sunt vnum Contra tunc vltima contra
riorum essent simul scilicet quando per accidens
vnus motus sequitur alium motum contrari-
um.
¶ Sexto motus celi ab oriente in occidentem et
ab occidente in orientem continuantur. et tamen
videntur esse motus reflexionis vel contrarij
quia oriens et occidens se habent sicut dextrū et si
nistrum dextrum autē et sinistruȝ sunt differētie et
5ᵒ. phi. dictū est ꝙ omnis motus est īter ꝯtraria vel

contradictoria.

¶ Septimo ꝑ argumētū probaretur ꝙ nullus motus localis est cōtinuus quia aliqñ accedit et recedit ab ipso et nō in eodem instanti ergo ibi est tempus. Forte dicis ꝙ mobile non est in puncto medio in actu sed in potētia. Contra quod est calidum in potētia tm̄ non est calidum ergo si mobile non est ī puncto medio nisi ī potētia sequitur ꝙ realiṫ nūq̄ est in puncto medio. Item in istāti medio queritur vbi actualiter est ipsū mobile.

¶ Ad primū dicēdū secūduz aliquos ꝙ faba nūq̄ tangit lapidē molarē quia duo corpora dura nō possunt se tangere Sz cōtra nichil potest ea īpedire si enim aer īpediret corpora dura ne in fine motus se tangerēt multo plus impediret in pricipio qñ plus mediat de aere. Item si gladius non tāgeret lignū non esset difficile ipsum extrahere. Dicēdum ergo secūdum aliquos ꝙ ibi est quies īstantanea. Sz hoc videtur ꝯtra phm̄ 6°. phi. ideo dicit ꝙ forte quies hic capitur pro discōtinuatione motus.

¶ Ad 2m. dicitur ꝙ virtus mouens lapidē sursum detinet ipsum et tunc de impetu pile dicitur ꝙ partes non tangētes terrā resistūt ne subito possit resilire et ꝓpter hoc aliqñ frangitur.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ licet illa virtus motiua sursum sit fortior grauitate lapidis non tamen excedit grauitatē lapidis z resistētiam aeris. Sed queritur an petrus mouens manū sursū possit eā īmediate retrahere sine quiete videtur ꝙ sic.

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ ꝑ accidēs non incōuenit mobile quiescere Et per hoc patet ad 5m. sed dices quā do phi. dicit ꝙ inter motus alterationis cadit quies media vel loquitur remoto impedimēto vel non sī primum hoc nichil est dicendum ergo ꝙ corruptū nō potest applicari nisi per tēpus successiuū z ideo immediate post calefactionem non sequitur frigefactio. ¶ Ad 6m. patet ex 5. phisi.

¶ Ad septimum dicitur ꝙ mobile non est in puncto medio in actu qui sit completus terminus ipsius motus.

Ad tertium sic proceditur Uidetur ꝙ proiecta a primo proiiciente post recessum non moueantur a medio quia medium resistit sue diuisioni ergo non mouet ꝓiecta sed resistit motui eorum. Item sequeretur ꝙ lata proiecta facilius mouerentur q̄ rotunda vel acuta quia facilius pellerentur a medio sed hoc ē falsum igitur. Item mirabile videtur ꝙ aer qui tā faciliter diuisibilis est grauia sustinere possit z mouere. Sed contra est philosophus.

¶ Respon. ideo dicendum ꝙ aristote. ostendit vnitatem motus exigere vnitatem mobilis Et ideo inquirit an proiecta ab vno motore seu a pluribus moueantur vt facilius ostendatur vnitas primi mobilis Circa quam dubitationem excludit philosophus falsam opinionem que dicitur platonis qui posuit primum proiiciens cū ipso proiecto mouere aliquod corpus puta aerem qui aer motus concomitatur semper et mouet ipsum proiectum durante motu eius contra quod arguit aristotel. quia eadem dubitatio oritur de ipso aere scilicet a quo moueatur postq̄ separatum est a primo mouente quia sicut a se non mouetur proiectum nec aer. Et hunc modum mouendi proiecta vocant aliqui antiparistasim hoc est contra resistentiam ymaginantes ipsum medium resistendo vnire se retro mobile et vniendo mouere mobile. Sed hec solutio aristotel. nō placet propter causam dictam ideo aliter respondet dicens ꝙ primum proiiciens corpus sibi ꝓpinquum puta aerem vel aquam mouet. et mouendo ipsum sibi tribuit virtutem mouendi aliud medium consequenter se habens ita ꝙ medium ꝓpinquum primo mouenti ab ipso recipit ꝙ moueatur et ꝙ moueat aliud et sic deinceps et quia mouere z moueri nō insunt de necessitate eidem alias nō eēt dare mouens nō motum idō hoc secundum mouens postq̄ cessauit moueri tamē bene mouet aliud cōsequenter se habens quod patet ad sensum de lapide proiecto in aqua qui aquam mouet sibi propinquam primo causando in ea circulum quendam quidē z circulus causat alium circulum mouendo aliam aquam consequēter se habentem et hoc modo non oportet totum aerem vel totā aquā moueri simul quando primū mouens mouet vel simul quiescere quando primuz mouet vel simul quiescere quando primum cessat mouere Sed propinquū medium primo mouenti simul mouetur qñ primū z cessat mouere z simul cessat moueri quando primū cessat mouere et in termino sui motus mouet medium sibi propinquum Et ita dicendum est de illo in ordine ad aliud et quia virtus motiua impressa a primo in secundum fortior est in ipso secundo q̄ in tercio ideo continue minoratur et tandem adeo debilitatur ꝙ sufficit ad hoc ꝙ illud in quo est moueat aliud sibi propinquū sed non tribuit virtutem mouendi vlterius et tunc cessante illo in quo debilis est ita mouere cessat aliud moueri et deficit motus z iste ē modus positus ab aristotele quo proiecta mouentur Sed aduertendum est ꝙ licet virtus motiua in medio propinque primo mouēti maior sit intensiue q̄ in magis distāti nō tamen hz actum suum maximum ideo non est maior extēsiue quia virtus illius cum sit corporalis sicut quelibet virtus corporea requirit determinatam q̄titatem maxime q̄tum ad hoc ꝙ habet suum maximum actum Et ideo proiecta minus ledunt propinquiora q̄ distāriora a primo proiiciente in fine vero mot᷒ propter debilitatem virtutis tarde mouentur Et ideo proiecta velocius mouentur in medio ꝙ in principio vel in fine Exemplum patet de aqua.

¶ Conclusio prima ꝓiecta post recessum a primo proiiciente a medio mouentur modo expresso patet quia huiusmodi proiecta post recessum mouentur vt ad sensum pz Nō a se cum nō sint aīata ergo ab alio Et primuz mouens debet esse simul cū moto opz g° huiusmōi corpora moueri ab aliq̄ corpore

est immediatum ipsis proiectis Ex quo sequitur ꝙ non mouentur ab vnico motore sed a pluribus consequenter se habentibus seinuicē tangentib' q̄ non est semper idem corpus immediatum mouens ipsa proiecta. Et quia pluritas seu diuersitas nō est sine diuisione ideo oportet medium a quo mouētur proiecta esse faciliter diuisibile.

¶ Conclusio secunda licet motus alicuius proiecti videatur esse vnus continuus propter continuitatem mobilis et temporis non tamen est vnus cōtinuus simpliciter Patet quia huiusmodi motus ē a pluribus et diuersis motoribus consequenter se habentibus que non mouentur simul ergo ille motus non est simpliciter vnus et continuus. Et hoc patet ad sensum in aqua mota a lapide ibi enim patet successio motus ad motum secundum diuersas partes aque ibi enim apparent diuersi circuli et motus quo vna pars aque aliam mouet alia non mouente et quomodo vna pars mouetur alia non mota et similiter est ī aere q̄tum ad corpora proiecta licet non sit ita sensibile propter maiorē aeris subtilitatem Ex hijs sequitur ꝙ motor primus est vn' quia alias primus motus non esset vnus quia esset a pluribus motoribus.

¶ Contra hec arguitur Saltem contra vltimo dicta quia quinto phisico dicitur ꝙ ad vnitatem motus sufficiunt vnitas mobilis temporis et termini ergo non requiritur vnitas mouētis. Item sortes et plato possunt simul trahere nauem et tunc ille motus nauis erit a pluribus mouentibus scilicet a sorte et platone. Forte dicis ꝙ sortes et plato nō sunt nisi vnus motor Contra sic etiam posset dici ꝙ quando vnus motor succedit alteri tunc illi duo non sunt nisi vnus motor et per ꝯñs motus eēt vn'

¶ Item multi putant celum moueri a duobus motoribus tñ motus eius ē vnus et regularis

¶ Secundo arguitur ad idem Pono ꝙ sortes moueat a. lapidem et quando sortes desinit mouere tunc plato incipiat tunc iste motus est continuus cum ibi non sit quies media et tamen est a duobus motoribus Et eodē modo potest argui de ignē calefaciente cui adiungitur alius ignis.

¶ Item sequeretur ꝙ proiectum per nullum tempus moueretur motu vno q̄ continue ē in alio et in alio medio. Et per hāc opinionē mouet̄ a medio. ergo continue ibi est aliud mouens. Antecedens patet quia quod mouetur est cōtinue in alio loco et in alio loco ergo est in alio et in alio medio Mʒ tamen ibi sit motus vnus per aliquod tempus patet quia ibi est motus ergo ibi est motus vn'

¶ Tertio arguitur probando ꝙ proiectum nō moueatur ab aere sequente proiectum vel a virtute impressa aeri et non ipsi proiecto quia ille aer mouet̄ per impetum sibi impressum a mouente ergo et ipsum proiectum potest recipere impetum mouentis Forte dicis ꝙ non propter eius duriciam Contra ferrum recipit virtutem a magnete per quā mouetur Item si aer mouetur per impetum receptum sequit̄ ꝙ mouetur ab intrinseco Et per consequēs naturaliter Itē seq̄tur ꝙ inanimatum mouet et se quia aer ille mouetur ꝑ ipetuʒ in eo receptū. Item vel talis virtus ꝓducitur in aere subito vel successiue si p̄mū vel ergo ante ꝓiectionē vel post non primū alias ꝑ tēpus staret huiusmodi virtus absq̄ motu et manifestum est ꝙ non post alias ꝓiectum aliq̄n moueretur sine tali virtute nec successiue q̄ alias motus violentus esset velocior in fine q̄ in principio.

¶ Quarto quia sagitta aliq̄n mouet̄ ꝯtra ventū et ꝯtra aerem et similiter nauis aliq̄n mouetur cōtra cursū aque sʒ tunc non mouetur ab aqua ymmo potius impeditur ergo oportet ꝙ ibi aliqua virtus imprimatur ipsi naui a nauta Itē q̄n est ventus tūc aer in quo recipitur virtus ꝓiicientis remouetur a sagitta ita ꝙ ipsa ascendēte per ventū pellitur ille aer ad orientem. Item q̄n trūcus mouetur circulariter non videtur ꝙ hoc sit ab aere alias si subito alius troc' poneretur in illo loco sequeretur ꝙ circulariter moueretur sicut primus.

¶ Quinto sequeretur ꝙ ita velociter moueretur sagitta non ꝓiecta a te sicut alia patet quia tantā virtutē recipit aer respectu sagitte quā non tenes sed pendet in aere sicut respectu alterius. Itē seq̄retur ꝙ tu non posses proijcere lapidē ꝑ vnum pedem in vacuo patet quia in vacuo nullum est medium ergo ꝓiectum ibi nō potest moueri.

¶ Sexto nullus potest sine sagitta mouere aerē vsq̄ ad sūmitatem turris ergo q̄n proijcit sagittā vsq̄ ad summitatē turris illa sagitta non mouetur per motum aeris. Item tunc lōgius deberes proijcere fabam q̄ lapidem quia aer mot' lōgius potest mouere minus graue et minus resistens.

¶ Septimo capiatur sagitta que moueat̄ transeundo corpus molle et in extremitate habeat corp' latū quod obstruat foramē imediate post transituʒ tunc illa sagitta mouebitur postq̄ trāsiuit foramē et non ab aere ꝓbatur quia nullus aer trāsiuit per illud foramen q̄ imediate foramē fuit obstructum et non transiuit cum sagitta. Item ad istud est s. t. de po. q. 3. ar. 11. ad 5m. vbi dicit ꝙ sagitta mouetur a proijciēte q̄diu manet vis impulsus proijcientis sicut graue īanimatuʒ tam diu mouetur q̄diu habet grauitatem. Item in scdo sen. dis. 11. ar. 4. ad 5. dicit proiectum moueri ꝑ fortem impressionē. Itē angelus potest proijcere lapidem absq̄ hoc ꝙ aliquid agat ī aere nec videtur ꝙ machina bellica possit proijcere lapidem ad distantiaʒ tantā per soluʒ impetum impressum in aere vel per motum aeris et non ipsi lapidi proiecto. Item aristo. contra platonem querit Si proiectū moueatur ab aere a quo mouetur ipse aer sed eodēmodo queritur secundū hanc opinionem a quo mouetur ipse aer per queʒ mouetur proiectum. ¶ Ad primū dicitur a multis propter hec argumenta ꝙ proiectum tantum mouetur ab impetu sibi impresso. Et si queratur quid sit iste impetus dicitur ꝙ est qualitas inherēs ipsi lapidi. Sed contra vel est qualitas prima vel secūda. Si secundum ergo producit̄ a qualitatibus primis quod est falsum Item tunc lapis semper moueretur q̄ nō videt̄ a quo corrūpat̄ talis qualitas Itē tūc maxim' lapʒ velocissīe moueret̄ q̄ reciperet maiorem impetū sed ꝑ hec etiā videtur ꝙ nullus po

natur impetus in aere. Sed arguitur aliter supponendo ꝙ proiectū in principio non velocissime moueretur sed in medio. Tunc queritur vnde hoc prouenit cū impetus in principio īpressus sit intēsissim⁹ dicūt ꝙ ille īpetus est multū inteus⁹ in pricipio in vna parte tantū nō aūt in alijs Unde prius fit in vna parte ꝙ̄ in alia. Sed contra tunc vna pars lapidis moueret alia quiescēte vel alia moueretur sine īpetu. Itē moueat for diu lapidē ac si vellz proijcere ꝛ postea proijciat tūc videt ꝙ per illum motū impetus est impressus equaliter omnib⁹ partibus tū plus ledit in medio. Item tunc motus proiectorum esset vnus quod est ꝯtra phi. in textu quia eēt ab vno motore s. ab impetu. Forte dicis ꝙ loquitur disputatiue. Contra ipse ex hoc probat vnitatem primi motoris ergo non loquitur solum opinatiue Et hec etiam ē opinio ꝯmē. et pauli quia si talis ꝓtus esset in ipso lapide proiecto sequeretur ꝙ motus eius sursū non esset violentus quia esset ab extrinseco scz ab impetu phi. etiā dicit ꝙ motus ꝓiectionis est sicut circulationes in aqua sed pz ꝙ ille circulationes nō ꝯtinuantur Respondet ergo ad argumenta ꝙ phi. 5. phisi. non posuit omnis ad vnitatem motuum necessaria vel alij dicūt ꝙ ibi non est vnitas temporis qn̄ diuersa mobilia applicant sed cadit ibi tēpus medium. Uidetur tn̄ ꝙ proiectū ꝯtinue moueatur ergo motus eius est cōtinuus et vltra ergo est vnus capiat enim instans discōtinuationis et queritur an tunc incipiat quiescere vel an moueatur et manifestum est ꝙ non quiescit donec veniat ad terminū Ad aliud dicit ꝙ duo trahētes nauem se habent per modum vnius motoris Sed queritur Si primo fortes moueat nauem ꝛ postea alij veniāt ad adiuuandū eum an ille motus esset vnus Et similiter si lapis proijciatur deorsum violenter An ille motus sit continuus Uidetur ꝙ sic

Et per hoc patet ad secundū vel dicitur ꝙ aliqs aer per aliquod tempus coniungitur ipsi proiecto et per illud tempus motus eius est vnus.

Ad tertium dicitur ꝙ aeri imprimitur impetus vel etiam aque si lapis proijciatur ꝑ aquā Et videtur ꝙ ille impetus producatur subito per violētū contactum Et si queratur a quo corrumpitur talis impetus aeris cum non semper duret dicunt quidam ꝙ ab aere impediente. Si dicatur agens naturale non potest mouere idem ad diuersas positiones Sed ille impetus mouet stofum deorsum ꝯtra lapidem et deinde mouet ipsum sursum. Forte dicis ꝙ hoc est per accidens.

Si queratur quare lapidi non imprimitur impet⁹ Respondet Com. ꝙ impetus imprimitur aeri ratione propinquitatis ad naturam materie prime Unde aer est magis passibilis et receptiuus principij mouendi Uidetur tn̄ multū probabile et secūdū auctoritate dicendum ꝙ lapidi imprimitur impetus a quo mouetur saltem partialiter et forte iuuatur ab aere

Ad 4m. dicitur ꝙ si per ventum totus aer subtraheretur sagitta non moueretur et īde est ꝙ flāte vento sagitta tardius mouetur quia aer non potest ita faciliter eam mouere Si dicatur

Aer resistit, sue diuisioni ergo non mouet lapidem negatur cōsequētia qr mouet ip sū ꝓ virtutē quā recipit a ꝓiciēte et ita dicatur de aqua.

Ad quintum negatur sequela quoniam oportz ꝙ per proijcientem applicetur aer proiecto. Sed dices ponatur ꝙ subito vna sagitta ponatur in loco alterius sagitte volantis an aer eam mouebit videtur ꝙ non Sed contra agens naturale equalit agit in passum equaliter approximatum. Item ponatur nō super arcū sz āte et per cordā sagittarorum moueat aerem ac si vellet proijcere sagittā nichilominus ad sensum patet ꝙ illa sagitta non mouebitur et tamen eque bene imprimitur impet⁹ aeri ac si sagitta fuisset applicata corde igitur ꝛc.

Ad sextum forte diceretur negando antecedēs vel ꝙ per sagittam melius mouetur aer. Sed hic dubitatur an quando terra pura a forte proijcitur deorsum An ille motus sit naturalis vel violent⁹ videtur ꝙ sit naturalis cum sit ad locum naturalē. Et tamen secundū hanc opinionem videtur violētus quia proiectum mouetur ab extrinseco scilicet ab aere dicendum ꝙ ille motus partim est naturalis et partim est violentus.

Ad septimum patet ex dictis Et si queratur aq̄ mouetur ipse aer dicendum ꝙ vnus aer mouetur ab alio Et si queratur quare faba non ita longe ꝓijcitur sicut lapis. Forte proijciens melius potest se applicare vel vna figura est aptior ad diuidēdū medium Et ideo velocius mouetur proiectum acutum Uidetur ex S. T. probabile ꝙ in proiecto recipitur aliqua virtus.

Circa hec queruntur 5e. Primo An deus sit infinite virtutis secundum philosophum Secundo An deus secundum philosophum agat ex necessitate nature Tertio an deus sit in oriente Quarto An phisici sit demonstrare primum motorem esse. Quinto An demonstretur ꝙ deus est.

Ad primum sic proceditur videtur ꝙ deus non sit infinite virtutis secundum philosophum Supponendo duo scilz ꝙ deus est motor appropriatus primi orbis. Secundo ꝙ deus mouet de necessitate nature Hec duo concederet philosophus Si ergo deus esset infinite virtutis sequeretur ꝙ celum ab eo moueretur in instanti quia per secundam suppositionem moueret secūdum vltimū sui posse Sed virtus infinita agens secūdum vltimū suum posse agit in instanti ergo deus ageret in instanti quod est contra philosophum Sed contra videtur esse philosophus in isto octauo Dicit enim ꝙ deus non est virtus in magnitudine quia virtus infinita non potest esse in magnitudine finita: ergo deus est infinite virtutis et loquit̄ de infinito intēsiue sicut patet ex precedentibus et tertio phisico. et capitur infinita negatiue. i. ꝙ sua virtus nō terminatur.

¶ Respondeo dicẽdũ secũdum philo. in motu 3ª. sunt s. mouens mobile et tẽpus in quo fit motꝰ. tũc dicitur sicut dictũ est in 6. phi. ꝙ impossibile ẽ tempus esse infinitũ alijs duobus existẽtibus finitis. Sed contra tẽpus in quo mouetur celũ saturni est infinitũ ⁊ tamẽ celuʒ saturni et motor eius sũt ẽtia finita quia celum saturni mouetur ab angelo finite virtutis vel saltẽ moueri potest qꝛ est ĩfatigabilis et incorruptibilis vnde ita facile ẽ sibi mouere post 100. annos sicut ĩ principio. Dicẽdum ꝙ motor saturni nõ est infinite ꝟtutis sicut nec sol qui secũdũ philo. agit ꝑ tẽpus ĩfinitũ in hec inferiora quia angelus mouens saturnũ nõ est per se causa illius infinitatis qua celum saturni dicitur moueri per tẽpus infinitũ vt postea dicetur.

¶ Conclusio respõsiua deus est infinite virtutis probatur quia motus celi est infinitꝰ ergo ꝓsupponit motorẽ infinitũ. Et si queratur quomodo motus celi est infinitus dicendũ secũdum ari. ꝙ est infinitus ex parte magnitudinis resũpte ⁊ iterate vnde celũ infinities circuit terram et sic motus celi ẽ infinitus ꝑ accidẽs et a motore ĩfinito.

¶ Pro quo notãdũ ꝙ motus dupliciter ẽ infinitꝰ vt dicit S. T. lec. 21. scꝫ ex parte mobilis qñ s. est in corpore infinito. Alio modo secũduʒ partes magnitudinis super quã transit motus. Si aliqs esset motus primo modo ĩfinitꝰ ille diceret̃ ĩfinitꝰ ꝑ se quia infinitas ꝯpeteret ei ꝑ proprium subiectũ et non ꝑ aliquod extrinsecũ. Ex quo pꝫ ꝙ motus celi ẽ infinitus ꝑ accidẽs et nõ ꝑ se. tũc arguitur sic. Omne per accidẽs debet reduci ad per se sed motus celi est infinitus ꝑ accidẽs ergo debet reduci in aliquã causam motus infiniti per se si talis motus esset sꝫ causa sufficiẽs infiniti motus ꝑ se est infinita ergo ꝟtꝰ dei est infinita ꝙ autẽ requiratur virtus infinita ad motum infinituʒ ꝑ se ꝓbatur superius qꝛ si mobile sit infinitũ motor erit infinitus quia virtus finita mouet finitũ mobile in tẽpore finito ergo nõ potest in tẽpore finito mouere mobile infinitũ quia alias sequeret̃ ꝙ eadẽ virtus in equali tẽpore moueret corpus finitũ et infinitũ qꝛ ponatur ꝙ predicta virtus in vna die moueat corpus infinitũ et in vna hora vnam partem eius sequitur ergo ꝙ 24. partes tñ mouebit in vna die et per ꝯñs ĩ eodẽ tẽpore mouebit corpus infinitũ et 24. partes tñ. Ex hoc ĩfert phũs ꝙ deus nõ est in magnitudine idest ꝙ non ẽ forma alicuius corporis quia virtus infinita non potest esse in magnitudine finita. Sed omne corpꝰ est finitum igitur. Maior patet supponẽdo diuisio. Primo ꝙ maior potentia equalem effectum perficit in minori tempore ꝙ̃ minor sicut maior potẽtia calefactiua ad equalem caliditatem perducit id in quo agit in minori tempore. Et ex hac suppõne ꝯcludit ꝙ cũ potentia infinita sit maior ꝙ̃ potẽtia finita. necesse est ꝙ sit aliqua finita magnitudo habens potentiã infinitam. Et tali potentia agente siue vnũ siue plura patientur in eodẽ tẽpore maiorẽ mutationẽ ꝙ̃ ab alio habente potentiaʒ finitam vel ecõuerso. Secundo supponitur qꝛ omne ꝙ mouetur in tẽpore mouetur vt dictũ est in 6º non potest esse ꝙ patiẽs ĩmutetur ab agente infinite potentie in non tempore immutatur ergo in tempore. Tunc sic. Sit tempus in quo virtus infinita mouet calefaciendo vel impellendo. a. Tempus autem in quo virtus finita mouet sit a b. quod est maius ꝙ̃ a. qualibet autem finita potentia potest accipi alia maior. Si ergo accipiamus aliã maiorẽ potentiã finitam ꝙ̃ primam ꝙ mouebat in tempore a b. sequitur ꝙ hec scđa potẽtia mouebit in tempore minori et iterum tertia potentia finita maior in tempore adhuc minori et sic semper accipienda potentiam finitam deuenietur ad hoc ꝙ aliqua finita moueat ĩ tempore a. Cum enim semper fit additio ad potentiam finitam excedetur omnis determinata proportio. Similiter autem additur ad potentiam motiuam et subtrahitur a motus. Sic ergo sequitur ꝙ finita potentia perficiat motum in equali tempore cum potentia infinita hoc autem est impossibile ergo nulla magnitudo finita habet potentiam infinitam.

Circa hanc rationem oriuntur dubia. Primo namꝙ̃ videtur ꝙ hec ratio nullo modo concludat qđ esse conuenit alicui per se. per nullam potentiam põt ab eo remoueri ꝙ̃tumcumqꝫ si magna. Esse autem in tempore per se conuenit motui. Ponitur enim motꝰ ĩ diffinitione temporis vt supra in quarto habituʒ est. Si ergo ponatur potẽtia infinita mouẽs non sequitur ꝙ motus sit in non tempore vt arī. hic concludit. Item si concederetur processus philo. Ex hoc concludit ꝙ motus sit in nõ tempore quia potẽtia mouens est ĩfinita. Sed poª ĩfinita mouẽs etiam potest non esse in corpore ergo eadẽ rõne sequitur ꝙ talis potẽtia si sit ĩfinita mouebit in non tpe. Nõ ergo ꝑ hoc est ĩpossibile moueri ĩ nõ tpe potest ꝯcludi ꝙ nulla virtus infinita est in magnitudine sꝫ ꝙ simplr̃ nulla virtus est infinita. Itẽ ad magnitudinẽ potẽtie duo pertinere videt̃. s. velocitas motꝰ ⁊ diuturnitas tpis ⁊ scđm excessum potentie fieri videmus excessum in vtroqꝫ dictoꝝ sed secũdum excessũ potẽtie infinite supra ostendit ꝙ motus perpetuus est ab aliqua potenti a infinita non sit ĩ magnitudĩe finita ꝙ̃ similr̃ et hic scđm excessũ in velocitate nõ dꝫ cõcludere ꝙ nulla ꝟtꝰ ĩfinita sit ĩ magnitudĩe sed ꝙ virtus que mouet tempore infinito propter sui infinitatem moueat etiam in non tempore. Item videtur conclusio esse falsa ꝙ̃to ei ẽ maior virtus alicuiꝰ corporis tãto diutiꝰ põt cõseruari ĩ esse si ergo nulliꝰ corporis potentia esset infinita nullũ corpus posset in infinitũ durare qđ patet esse falsum tã scđm phm̃ ꝙ̃ secundũ sententiam fidei que ponit subãm mundi in infinitũ duraturã. Posset etiã moueri obiectio de diuisione ⁊ additione quibus vtitur ꝙ rerũ nature non cõueniũt. Respondeo ergo ad primã obiectionẽ ꝙ phũs nõ intẽdit hic facere demõstrationẽ ostensiuã sed demonstrationẽ ad impossibile ducentẽ ĩ qua quia ex aliquo dato aliquid sequitur quod est impossibile concluditur primum datum impossibile esse. Non autem est verũ ꝙ primum datũ simul cuꝫ ꝯclusione esse sit possibile sicut si daretur ꝙ esset aliqua potẽtia que posset remouere genus a spẽ sequeretur ꝙ ista potentia posset facere ꝙ homo non esset aial.

Sed quia hoc est ipossibile. impossibile est ꝛ primū. Non autem ex hoc pōt ɔcludi esse possibile ꝙ sit aliqua potentia que faciat hoiem nō esse animal. ita ex hoc ꝙ est aliquā porētiam infinitam esse in magnitudine ex necessitate seqtur motum esse in non tempore. Sed quia hoc est impossibile. impossibile est infinitam potentiā esse in magnitudie Nec potest ex hoc concludi ꝙ potentia infinita moueat in non tempore. Ad secundam respondet Cōmen. dicens ꝙ ratio arist. hic procedit de potentia ratione sue infinitatis Finitum autē et infinitū ɔuenit ꝗtitati vnde potentie que non est in magnitudine nō proprie conuenit ꝙ sit finita vel infinita. Sed hec responsio est contra aristo. intentionē. et contra veritatem. Primū patet qꝛ philo. in pcedenti demonstratione probauit ꝙ potentia mouēs tempore infinito sit infinita Et ex hoc infra concludit ꝙ potentia mouens celū non est in magnitudine Est etiaꝫ contra veritatē qꝛ cum oīs potentia actiua sit scđm aliquā formam eomō ɔuenit magnitudo potentie per ɔñs finitum ꝛ infinitū Sicut conuenit forme. Forme aūt cōuenit magnitudo per seꝫ per accidēs per se quidē scđm perfectionē ipsius forme sicut dicitur magna albedo etiā parue nimis scđm pfectionem proprie rationis. Per accidēs aūt scđm ꝙ aliqua alia forma habet extensioneꝫ in subiecto sicut dr̄ magna albedo propter magnitudinē superficiet Hec aūt scđa magnitudo non pōt cōpetere potentie que non est in magnitudine sed prima magnitudo maxime ɔpetit quia potētie materiales ꝗto sūt minus cōtracte per applicationē ad materiā tāto sunt pfectiores. velocitas aūt motus non sequitur magnitudinem virtutis q̄ est per accidēs per extēsionem ad magnitudinem subiecti sed magis eaꝫ q̄ est per se scđm propriam perfectionē quia ꝗto aliquod ens actu est perfectius tanto est vehemētiꝰ actiuum vnde non potest dici ꝙ potentia que non est in magnitudine qꝛ non est ifinita infinitate magnitudinis que est ex magnitudie subiecti propter hoc non causet augmentū velocitatis in infinitum quod est moueri in non tempore Iterū restat dubitatio quare aīa celi que mouet ī virtute motoris separati infiniti magis fortiatur ab eo vt possit mouere tempore infinito ꝗ vt moueat velocitate infinita idest in non tempore. Respōdeo dicendum ꝙ oīs potentia que non est in magnitudine mouet p intellectum. Sic enim philo. probat celum moueri a suo motore in 11. metha. Nulla aūt potentis que est in magnitudine mouet quasi intelligens Probatum est em̄ in 3º de aīa ꝙ intellectus non est virtus alicuius corporis Hec aūt est differētia inter agēs per intellectū et agens materiale qꝛ dictio agētis materialis proportionatur nature agētis. Tanta enim procedit calefactio ꝗtus est calor Sed actio agentis per intellectum non proportionatur nature ipsius sed forme apprehense Nō eni edificator tm̄ edificat ꝗtum pōt sꝫ ꝗtum exigit ratio forme concepte Sic ergo si aliqua esset virtus ifinita in magnitudine sequeretur ꝙ motus ab ipso procedens esset secundum proportionem eius ꝛ ita procedit demonstratio presens Si autē sit virtus ifinita non in magnitudine motus ab ipsa non procedit secundum proportionē virtutis sed secundū rationē forme apprehense id est scđm ꝙ contingit fini et nature subiecti. Guilleus videtur dubitare an deus sua potentia possit facere vacuū qꝛ potest facere duos mūdos excētricos Itē ā potest extra celum mouere lapidem vel angelum qꝛ motus p se est ad vbi si dicas ꝙ sñ motu pōt aduenire nouū vbi quia ad locum non est per se motus localis cuꝫ sit quentitas Contra hoc est quintus phisicorum.

¶ Contra hec arguitur primo ostēdēdo ꝙ secūduꝫ philo. primus motor nō est infinite virtutis quia sequeretur ꝙ posset velocius mouere celum ꝗ nūc moueat et per cōsequēs motus celi posset esse irregularis quod phi. habet pro icōuenienti patet cōsequētia ꝓpter ifinitā virtutē. Item vt dicitur 2. celi t.c.39. non in quocūqꝫ tēpore paruo ɔtigit citharisare et similiter nec celū moueri secūdū phi. ibidē ergo motor primi celi ē finite virtutis et hic supponit ꝙ motor primi celi immediate est ipse deus secundum philosophum.

¶ Secundo si motor celi esset infinite virtutis sequeretur ꝙ posset mouere celū in instāti probatur quia nisi sic sequeretur ꝙ ens naturale finite virtutis posset ita velociter mouere sicut deus. Item ꝗto aliquid est maioris virtutis tanto in minori tempore potest mouere ergo si deus sit infinite virtutꝫ sequitur ꝙ potest mouere ī instāti quia non minus potest libere agens ꝗ si ageret naturaliter quod si ɔcedas ponatur ergo ꝙ celū moueatur circulariť ī instāti Contra successio est de ratione motus ꝛ illa non potest esse in instanti Item tunc aliquid mutaretur quod tamē esset in eodem loco in quo prius ꝛ per ɔñs non mutaretur quia mutari est esse in alio loco in quo priꝰ nō erat capre. videť non habere ꝓ incōueniēti ꝙ anima christi descendendo ad infernum a deo mutetur in instanti ꝛ ita dicit albertꝰ de mobili in vacuo sed contra tūc naturaliter aliquid esset sacramentaliter in loco sicut corpus. christi quia totum esset in qualibet parte loci.

¶ Tertio phi. dicit in. 2. celi t.c.69 ꝙ si firmamento adderetur vna alia stella tunc suo motori eēt laboriosū mouere celū. Ex quo apparet ꝙ motor primi celi quod phi. putat esse firmamētum est finite virtutis vt tenet cō. vt dicit s.t. ibidem lectione. 19. Item secūdū phi. corpus ifinitū non posset moueri vt patet primo celi ergo secundum philo. nulla ē virtus infinita Añs pꝫ quia oēm locum occuparet et ex hoc destruitur probatio conclusionis nec est verū ꝙ oē per accidens reducitur ad per se Alias sicut nunc motus celi est infinitus per accidens ita oporteret ꝙ aliquis esset motus ifinitus per se qđ est falsum.

¶ Quarto. 12 meta. T. C. 44. phūs dicit ꝙ talis est ordo inter motores qualis est ordo inter mobilia Sed celi non se excedunt in infinituꝫ ergo nec motores quorum primus est deus Item si deus eēt infinitus in virtute sequeretur ꝙ posset ꝓducere effectum infinitum quia ex effectu finito non cōcluditur causa esse infinita Item perfectio rerum sumitur respectu dei hoc autem esset falsum si est in

finitus qr tūc vna nō esset pfectior alia cū quelibet infinite distet de hoci. de celo et mūdo.

¶ Quinto deus est mēsura omniū aliarū substātiarū secūdū phi. 10. meta. sȝ vnum quodqȝ mēsuratur primo sui generis nec mēsura in īfinitū excedit mēsuratū qr alias p mēsurā illā nulla fieret certificatio igitur deus ē finite virtutis et potētie. Itē frustra est potētia que nō potest reduci ad actū sed de⁹ non pōt facere actu infinitū. Itē deus est sīplex & nō est infinit⁹ quia īfinitū est passio q̃ti. Itē licet intellect⁹ habeat successiue infinitos effect⁹ nō tñ est infinitus. Item deus agit tota sua potētia et tamen non producit nisi finitū.

¶ Sexto si de⁹ eēt infinite virtutis hoc maxie eēt ppter ratonē S. T. quia scȝ causa prima motus infiniti debet esse p se causa infinitatis motus ꝛ vnit⁹ cause p se determinatur ad effectū p se ꝛ ideo quod est causa prima īfinitatis p accidens motus habet illam virtutē ꝙ posset mouere mobile infinitū si esset. Sed ꝯtra nullū tale est ergo virtus dei nō est infinita absolute s; solū ex ꝯdicione. Item motus īfinitus p accidēs sufficiēter potest fieri a virtute finita infinita tamē p accidēs igit. Item phi. hic nō arguit nisi ex prius ꝓbatis sȝ prius non ꝓbauit motū esse infinitū nisi ex parte tēporis. Item albedo solum est q̃ta p accidēs ergo motus ex subiecto īfinito nō est q̃tus p se sed magis ex tēpore p se ipsum mēsurāte si enim motus est p se īfinitus ex subiecto ergo necessario e t p ꝯsequēs aliqs talis mot⁹ eēt.

¶ Septimo arr ad idem si deus eēt infinit⁹ hoc maxime esset sicut dicit S. T. qr non finitur p materiā Sed cōtra sequeretur ꝙ virtus angelorū esset simpliciter infinita. Forte dicis ꝙ essētia āgelorū finitatur p esse quod recipiūt. Cōtra prius est essentia q̃ȝ esse queritur ergo: an in illo priori essētia āgeli ē finita vel īfinita. Forte dicis ꝙ est īfinita infeti⁹ nō tamen sīpliciter ergo nec etiā ipse deus. Itē albedo separata non est infinite ꝟtutis. Itē licet vnum corp⁹ finiat ad aliud corp⁹ temē nō seqtur ꝙ sit infinitū alio corpore secluso ergo licet finiat p materiā Ex hoc nō seqtur ꝙ si deus non habet materiaȝ ꝙ sit infinitus.

¶ Octauo adhuc istat ꝯtra rationē phi. dicētis deum eē īfinitū ꝓpter tēpus īfinitū qr duratio nichil perfectiōis addit ergo nec mouere p tps infinituȝ Añs pȝ ex 1 ethi. qr Albedo durās p' cētū ānos nō est pr opt h° pfectior alia Sic sol ſm phm successiue ꝓducit īfinitos effect⁹ nō tñ seqr ꝙ sit infinite pfect⁹ qr multiplicatio tm̄ nūeralis nō dicit pfectionē. Si dicat ꝙ ſm phm de⁹ pōt successiue īfinitos effect⁹ spe drñtes ſm diuersas cōiūctiōes plāetarꝫ sicut forte ex ꝯiūctione diuersorum aīalium causātur diuerse species Contra ex hoc etiā non arguitur infinitas qr sic motores planetarū possent producere infinitos effectus Et fortes potest producere infinitas spēs de predicamento et tamen nō est infinite virtu'is. Iteȝ deus nō est causa totalis scōm phm ergo propter infinitos effectus non debet inferri ꝙ sit īfinite virtutis Forte dicis ꝙ creare cōueniens deo est infinite virtutis. Sed contra phi non cōcesserūt creationē Forte dicis ꝙ ymo sȝ ab eterno Quod aūt create sit infinite virtutis pȝ quia inter extrema scȝ esse et nō esse est infinita distantia Contra inter ꝯtradictoria non est dare medium igitur esse et non esse non distant infinite. Item dato ꝙ inter esse et nō esse nō sit ꝓportio nō sequitur ꝙ requiratur infinita virtus pȝ qr etiā inter sonū et colorē non est proportio tñ finita virtus potest vtrūqȝ et diameter non est cōmensurabilis coste tñ ab eodem finito fiunt.

¶ Nono. Scōm phōs deus non est omnipotēs qr hoc est articulus fidei ergo scōm phōs deus nō est infinite virtutis Patet ꝯña quia virtus infinita est omnis potētia quia ipsa non potest cogitari maior Forte dicis ꝙ phi cognouerunt oīpotētiā quia ois rō inferēs oppositū est sophistica Et ois rō sophistica ex puris naturalibus pōt solui ergo ex puris naturalibus cognoscitur ꝙ nō est impossibile aliquid esse oīpotens sciendo ꝙ ex illo nullū seqtur impossibile Sȝ sciendo ꝙ nō est ipossibile aliqd esse oīpotens. scitur ꝙ est possibile aliquid esse omps qr possibile et non ipossibile equipollēt. virgilius etiā in octauo eneidos vocat fortunā oīpotentē et ineluctabile fatū ergo oīpotentia naturaliter cognoscit Contra scōm phm Non est possibile qui motus sit ergo scōm phm deus non est omps Añs patet quia Aris. sepe in isto 8° habet ꝓ ipossibili motū nō esse

¶ Decimo arguitur ꝙ motus infinitus etiam per se si talis esset non requirit virtutem infinitā intēsiue de qua loquimur quia dato ꝙ esset aqua calida infinita extēsiue ipsa posset seipsam reducere ad frigiditatē et sua frigiditas vel precedens caliditas esset virtus finita extensiue et similiter forma aque. Et tñ causaret alteratione infinitā per seqr motus dicitur infinitus p se qñ est in subiecto infinito. Item arguitur ꝙ in corpore infinito non sit infinita virtus quia alias aer infinitus ꝓduceret ignem quia calor eius haberet infinitā virtutez. vt dictum est 3°. phisi.

¶ Undecimo Si deus esset infinite virtutis ergo pōt quēlibet effectū se solo causare et sic ꝑuerteretur totus ordo vniuersi in causis Nec esset essentialis dependentia. Item aris 7° meta. cōtra platonē probat ꝙ sepatum a materia non pōt imediate transmutare materiā cū non sit in materia ergo scōm phm non est infinite virtutis.

¶ Duodecimo arguitur ꝙ virtus infinita possit esse in magnitudine finita qr si asinus posset naturaliter conseruare se per temp⁹ infinitū tunc esset infinite virtutis quia conseruare se per duos dies est alicui⁹ virtutis Cum ergo forma solis sufficiat ad ꝯseruandū se per tēpus infinitū sequitur ꝙ est infinite virtutis. Sic eñ arguit phūs ꝙ deus est infinite virtutis quia mouet per temp⁹ infinitum Forte dicis ad probandū aliquid esse infinitum oportȝ assumere ꝙ a se habeat virtutē durandi per temp⁹ infinitum Contra supfluū est addere tempus infinitum qr bñ sequitur hoc habet a se indepēdenter ꝙ duret vel moueat per vnā horā. ergo est infinitū quia añs est verum de solo deo.

¶ Tertiodecimo. Scōȝ theolo. deus assumpsit naturam humanā ergo est virtus in corpore. Item de

to ꝙ deus esset virtus in corpore adhuc posset mo
uere in determinato tēpore licet esset infinite vir-
tutis. Probatur quia aliqua virtus exñs ī corpore
libere mouet vt patet de aīa causante motum pro-
gressiuū quē alij vocant motum processiuum. Nec
incōuenit ꝙ magnitudo recipiat effectū equalē ꝓ-
portionatū potētie separate qꝛ orbis planetaꝝ tā-
tam velocitatē recipiūt quantā intelligētia potest
facere ⁊ corpus īfinitū esset capax īfiniti mot⁹ ergo
moueret in īstanti.
¶ Quartodecimo vel alie ītelligētie scdm ari. sūt
infinite virtutis vel nō si primū ergo non sūt a deo
effectiue quod est falsuz patet ꝯña quia si essent in
finite sicut deus sūt ꝯprehenderēt deū ⁊ essent de
us falsitas ꝯñtis patet qꝛ est tm̄ vnum ens p essen-
tiam si detur 2m. ꝯtra 12o. meta t.c.15. phi. ostēdit mo
torē celi non habere magnitudinē qꝛ habet potēti
am īfinitā Et postea querit an sūt plures tales mo
tores et dicit ꝙ sūt tot quot sūt celi et t.c.43. dicit
ꝙ oēs ītelligētie sūt sī magnitudine ꝓpter predi
ctam causā ⁊ 12. meta. t.c.30. dicit ꝙ motor celi ē ac
tio pura ⁊ non distiguit de motore primi celi vel de
alijs. Sed postꝙ hoc ostēdit ꝙn tan subā eterna se
per mouens sit vna vel plures et determinat ꝙ sūt
plures.
¶ Quītodecimo vel ītelligētia secūdū phi. potest
informare materiam vel nō si primū. Contra ītelli
gentia p tēpus infinitū mouet celum ergo ē infini-
ti vigoris. Item effectus ei⁹ est īfiniti vigoris ergo
et ītelligētia añs patet qꝛ vna hora est alicui⁹ ꝟtu
tis quia tēpus est per se causa corruptionis et due
hore adhuc sūt maioris virtutis ergo totū tempus
infinitū est infinite virtutis. si secūdū. Contra qua
litas īformās materiā virtute diuina potest esse se
parata vt patet de ꝙtitate ī sacramēto ergo forma
separata qualis est āgelus diuina virtute potest in
formare materiā qꝛ non magis repugnat forme ma
teriali eē in materia ꝙ̄ forme materiali eē sine ma
teria. Forte dicis ꝙ ītelligētia non potest īformare
materiā quia habet operationē ītellectualē que fit
sine materia Contra ex hoc sequeretur ꝙ aīa ratio
nalis non posset vniri alteri. Cōtra licet hec aqua
sit per se subsistens tamē potest vniri corporib⁹
¶ Ad primū dicendum ꝙ gregorius opinatur ꝙ
philo. credidit deum esse finite virtutis itensiue.
Sed contra virtus finita in tēpore siue pōt esse in
magnitudine vt patet de forma solis et tamē phi.
dicit ꝙ deus nō est in magnitudine quia est īfinite
virtutis. Sed dices ꝙ deus est īfinite secūdum du
rationē vel extēsiue quia scꝫ potest sine fine mouere
Non autem intensiue sic ꝙ ꝙ̄tum est ex se possit in
infinitum velocius mouē Hoc nichil est quia supra
probauimus motū esse eternum Et ideo non opor
tebat philo. hic probare ꝙ deus est īfinite virtutis
extensiue. Item phūs dicit 6o huius ꝙ oī motu da
to ꝯtingit dare velociorē ergo deus ꝙ̄tum est ex se
est infinite virtutis. Itez materia est infinite potē
tie passiue ergo deus est infinite potentie actiue.
Item sua intellectione intelligit infinita distīcte
ergo sua intellectio est īfinite perfectionis proba
tur quia intelligere distincte duo est alicuius perfe
ctionis et intelligē distincte triā est adhuc maioris
perfectionis Forte hec argumēta non ex toto con-
cludunt. Sed nolumus philosopho īponere absur
da nisi ex toto expresse habeantur. Dicenduz ergo
ꝙ motor celi dato ꝙ sit ipse deus non tamē agit ne
cessitate nature sed necessitate immutabilitatis ⁊
suppōnis.
Item secundū gregoriū vel scdm philo. deus agit
scdm extremū sui posse ⁊ sic videtur ꝙ moueret in
instanti quia celū nullā habet resistentiam ergo ꝙ
ista velocitate mouetur hoc est ex voluntate moto-
ris ¶ Et per hoc pꝫ ad scdm. Quidā dicit agentia
naturalia esse determinata ad suos effectus Et iō
nunꝙ̄ aliquid mouetur ita velociter sicut celū mo-
uetur vel dicitur ꝙ non incōuenit aliquid eque ve-
lociter moueri a deo et a petro. Nichil tamē ita ve
lociter mouetur a petro sicut a deo posset moueri.
Nec tamē deus potest facere motum localem in in
stanti. Secus est forte de alteratione quia primuz
repugnaret rationi motus localis Alij dicunt ꝙ in
motu locali duo sunt scꝫ essentia eius hoc est ipsum
vbi et hoc potest a deo fieri in instanti Aliud est suc
cessio Et hoc non potest. ratio primi est qꝛ pōt ange
lū hic annichilatū in alio loco subito reproducere.
¶ Ad 3m dicit. S. T. ibidē ꝙ celum superius mo-
uet motu diurno alios celos. et ideo si sibi adderet̄
alia stella esset ei laboriosū qꝛ cuiuslibet corporis
est finita virtus p cōparationē ad aliud corp⁹ Nec
esset tant⁹ excessus in mouendo primi celi ad alios
celos sicut nunc est Non loquitur aūt ibi phūs de
motore separato vt putabat. Cōmē. Si dicatur in
stellis non est ponderositas ergo propter additio-
nem stelle mouere nō est laboriosū. Item supremū
celū non habet in se virtutē motiuam scdm phm̄ ni
si ipsum deuz. De hoc postea Ad aliud dico ꝙ deus
ꝙ̄tum est ex se posset mouere corpus infinitum De
inde dicitur ꝙ licet motus infinitus per accidens
non reducatur ad motū infinituz per se tamē redu-
citur ad motorem infinitum per se quod sufficit.
¶ Ad 4m dicitur ꝙ īter motores est ordo tm̄ primi
ad alios non est determinata proportio sed an an-
geli secundū. s. t. cōueniant in genere subalterno
videtur ꝙ nō ex opus. 42. c. 5. sed aliter videtur ex
s. t. in. q. de spiritualibus creaturis ar. 8. ad 6m:
¶ Ad 5m dr̄ a quibusdā ꝙ prima intelligentia ꝓ-
ducta est mensura aliarū ⁊ non deus Sed aliter dr̄
scdm. S. T. et Auer. vnde ꝙ̄uis mensura que est p
replicationē sit finita. Tamen mensura que est se-
cundū perfectionē non est minima vt patet de albe
dine mensurante alios colores. Ad aliud dicit. s. t.
in primo. d. 43. q. 1. ar. 1. ad 3m ꝙ potentia dei nō est
propter finē Et ideo non frustratur quia frustra est
quod est ad finē quem non inducit. Et de po. q. 1. ar
2o dicit ad 9m ꝙ deus potest producere infinitos ef
fectus omnibus modis scꝫ scdm spēs et scdm gene
ra et hoc nulli creature cōuenit. Deinde dicitur ꝙ
deus nō est infinitus priuatiue sed negatiue Et si
queratur cum deus sit infinitus quare non potest
producere effectum infinitū Dicendum ꝙ esse infi
nitum est cōtra rationē factibilis Et licet de⁹ agat
tota sua potentia Tamē cū hoc agit secundū impe

rium voluntatis scđm. S. T. ibidem ad 13m.

¶ Ad 6m patet ex dictis Et phūs sepe argumentatur ex suppōne vel pōt argumētū fieri sine suppositiōe dicēdo sic. Omne ꝑ accidēs reducit ad per se sed motꝰ celi est infinitꝰ ꝑ accñs ergo reducit ad infinitum ꝑ se sed nullū est tale nisi deus igitur.

¶ Ad 7m quibusdā videtur ꝙ carētia materie nō est ratio infinitatis quia materia non potest limitare formā quia vel hoc esset per modū cause efficientis et hoc non quia nichil efficit in forma Nec ꝑ modū cause formalis quia materia nullius est forma Nec per modū finalis Forma eñi est finis materie et nō ecōuerso Nec ꝑ modū cause materialis quia causalitas materie ꝯsistit in recipere et nō in dare Et ꝓpñs materia nō dat forme limitaꝰnē. Itē materia ꝑdicat de mł'tis sicut fora. gꝰ materia de se est cōis Itē si fora lapidis nō eēt de se finita seq̄retur posset eā facere esse infinitā hec solut. Capre. in p̄io dis. 44 Videt tñ ꝙ intrīsece limitatio fore est per materiā vñ illō quod nichil recipit ab alio ſȝ ex se hȝ suā perfectionē illud nō hȝ pfectionē limitatā Cū ḡ deꝰ ex se habeat suā pfectionē q: est imutabilis seq̄tur ꝙ hȝ ifinitaȝ pfectionē Et ꝑ hoc pȝ rō. s. thome deide dico ꝙ essētia āgeli in illo priori nature nō est ifinita in actu q: finitabilis est Ad aliud dr̄ ꝙ corpꝰ finit ꝑ ꝓpriā q̄ntitatē vñ celū non finit ꝑ aliud corpꝰ. Sȝ ꝯtra corpori ꝑ se ꝯpetit eē i loco ita ꝙ corporeitas est ꝑ se rō essēdi i loco ſȝ ꝯditio est rō nē formalē nisi sit illud cuius est rō foralis Dicēdū ꝙ dimensio est ratio fundamētalis proxima respectu vbi seu passiue locationis. Sed contra sequeretur ꝙ ista esset in secundo modo ꝑseitatis corpꝰ locatur sicut ista color est visibilis ergo erit necessaria ergo celū nō pōt esse sñ loco. De hoc i 4o phisi.

¶ Ad 8m patet ex sexto. De creatione autē scđm Aui. argum non concluderet q: dixit vnam intelligentiam creare aliā. Sed queritur ꝑ quid differt a philo. Dicendū ꝙ phūs ponit oēs intelligentias esse imediate a deo creatas ab eterno Aui. aūt ponit ab eterno vnā produxisse aliā.

¶ Ad 9m dicūt quidā ꝙ dupliciter dicitur omps. Primo q: potest oē possibile mediate vel imediate Et sic phūs ꝯcederet deū oipotentē Alioꝰ theologice quia pōt in oēm effectū imediate sñ ꝯpatione alterius Et sic solus theologus ponit deū oipontē Sȝ cōtra scđm phm̄ deꝰ imminenter ꝯtinet oēm creaturam ergo se solo potest eā ꝓducere Itē scđm multos theologos deꝰ non pōt quēlibet effectū se solo q: nō potest facere filiationē sine paternitate nec ꝓpriam passionē sine subiecto Nec errorē nec odiū nec totū sine ꝑtibꝰ nec albū sine albedine Nec auē volare sine alis. Sȝ hec disputatio videt ad nomē Et postea declarabitur q̄d est esse oīpotentē Et an deꝰ se solo posset in volūtate sortis ꝓducere actū odij Quidā eñi hoc ꝯcedūt Sȝ tūc non esset pctm̄ nisi forte volūtas libere ꝯtinuaret Sȝ contra actꝰ odij intrīsece est malꝰ. Itē creetur ille actꝰ odij per vltm instās nō eēt ꝯtinuet eū volūtas Tūc q̄rit vł semꝑ est pctm̄ vł nō. ¶ Ad 10m videt ꝙ in corpe infinito possit eē ꝟtꝰ finita itēsiue vt si corpꝰ finite virtutis intēsiue rarefiat in ifinitū. Sȝ dicēdū ꝙ forte hoc nō ē possibile Sȝ dr̄ ad argum vt dctm̄ ē ad 6m ſȝ dices ꝙ in corpe magno nō est ſꝑ maior ꝟtꝰ ſȝ eadē est in pte q̄ est in toto vt in hoie aīa est in q̄libet pte ḡ si eēt ifinitꝰ nō esset ifinite ꝟtutis. s. t. li. 1. cōtra gētiles. c. 12. ¶ Ad 11m pȝ ex dictis in nono.

¶ Ad 12m dr̄ ꝙ nō est simile de asino vel de medicina q̄ ꝯseruaret hoiē ꝑ tpūs infinitū et de celo q: celū est icorruptibile Sȝ dices hō de se ē mortalis et tñ iusticia originalis potuisset eū ꝯseruare ꝑ tp̄s infinitū Forte dicis ꝙ nō q: 2o phi. dr̄ ꝙ necessitas ꝓueniēs ex materia est necessitas absoluta. Et iō oē ꝯpositū ex ꝯtrarijs aliñ corrūpet q: est corruptibile Cōtra motꝰ celi est corruptibilis. ¶ Ad 13m dicit. s. t. in 3o ꝙ deꝰ nō vnit nate sicut forma materie Ad aliud dicit. s. t. ꝙ corpꝰ est receptiuū eq̄lis effectus cū fora ipsū informāte Et iō si deꝰ esset virtꝰ in corpe lȝ libere agere tñ oporteret ꝙ esset capax infiniti motus.

¶ Ad 14m. dicitur ꝙ itelligētie sūt ifinite virtutis intēsiue secūdū phi. nec est verū ꝙ omnis ꝟtus extra magnitudinē sit simplicit infinita licet hoc de aliqua cōcedatur. Sunt tamē itelligētie ifinite secūdum tempus et ideo sūt extra magnitudinē. Sȝ cōtra tūc celū non haberet magnitudinē dicēdum ꝙ celum est mouēs motū ⁊ ideo nō est simile.

¶ Ad quitum dr̄ ꝙ angelꝰ nō potest iformare materiā secūdū s. t. licet de altaco oppm senserit Est eñi scđȝ se totū itellectualis nāte nec acq̄rit cognitionē per sensū et iō pȝ ꝙ nō est simile sicut de hoie

Ad secundum sic proceditur videtur ꝙ deus secundum philosophum agat necessario necessitate nature q: secundū phm̄ Necesse est mūdū fuisse ab eterno hoc autem nō esset verū si deꝰ libere ageret q: tunc potuisset mūdum non produxisse ab eterno Sed contra secūdū philosophum primo celi tribꝰ colitur deꝰ secūdum pithago. vnde dicit ꝙ hic est nūerus trinitatis. Sȝ vanū esset colere deū si oia procederēt ab eo nō libere ſȝ necessitate nature.

¶ Respōdeo dicēdū ꝙ quidā dicunt deū producere res libere non tamen libertate ꝯtradictionis ſȝ libertate cōplacētie et ita dicūt ꝙ nos facimus aliquos actus necessario in quibus tñ est libertas cōplacētie. Sed hoc est contra s. t. de po. q. 6a. vnde pari ratione posset dici ꝙ ignis libere calefacit libertate scȝ ꝯplacētie licet necessario calefaciat. Dicendū ergo primo ꝙ voluntas in deo ꝓprijssime reperitur quia omnis habens intellectū habet voluntatē quia voluntas est appetitus sequens itellectum et habens itellectum potest diuersa intelligere et apprehendere quorū vnum non stat cū alio et sic potest velle vnū altero dimisso ſȝ deus itelligit ergo habet voluntatē. Secundo dr̄ ꝙ deus nō vult de necessitate quicq̄d vult neq̄ rebus volitis necessitatē imponit. Primū patet q: volens finem non de necessitate vult media si media illa nō sint necessaria ad talem finem ſȝ deus primo vult suam bonitatem et creature non sunt necessarie ad eam ergo non illud quod sūme necessarium est non potest non esse propter non existētiam cuiuscūq̄ alterius a se ſȝ deus est huiusmodi ergo ⁊c. minor patet quia si haberet necessariā habitudieem ad causandum aliquid necessario dependeret ad illud et ad

illud non esse sequetur deū non esse quod est īpossibile igit̄ ⁊c Itē 3° aliquid ꝯtingēter est in ēnbus igitur prima causa causat ꝯtingenter añs est notum ꝯsequētia tenet quia scdā causa nō agit nisi virtute prime ergo si prima causa necessario agit sequitur ꝙ omnis causa 2ª. necessario agit quia si prima causa necessario se habet ad causam ꝑmā igitur illa causa proxima necessario mouet̄ a prima causa ad hoc ꝙ agat et vltra necessario mouetur ad hoc ꝙ agat ergo necessario agit et sic nullus effectus erit ꝯtingēs Itē 4° aliquod malū est in vniuerso ergo deus non necessario causat ptꝫ ꝯña quia si deus necessario ageret cū sit productiua oīs bonitatis sequitur ꝙ sēper ꝑduceret bonū repugnans malo et sic nullum malū esset. Item tunc deus ageret secū dum suum vltimum posse ergo causaret quicq̄d posset causare sed pōt causare ex se oē causabile ꝙ autem deus sit causa effectiua rerum patet quia secū dum phi. pimus plus influit. Item 5°. probatur ex f.t.li.2°. ꝯtra gē. quia omne agens ꝑ necessitatē nature determinatur ad vnum effectum tm̄. sed deus producit diuersos effectus ergo non agit necessitate nature ſꝫ libere. Item deus essentialiter est sua voluntas ergo quicq̄d agit agit ꝑ voluntatē et nō ꝑ necessitatē nature. Itē 6° agens ꝑ se habet dominium sui actus ergo libere agit Item qñ ego habeo actum volendi vel si ego sū habitur⁹ tamē ego possū nō habere ergo talis actus nō producetur necessitate nature. Item 7°. agē tis voluntaria sūt ꝑfectiora a toto genere agētibus naturalibus et q̄to aliqua plus accedūt ad deum tāto sūt maioris libertatis ergo signum est ꝙ deus in suis actionib⁹ libere agit ad extra. Contra omnia effectus a deo producitur non necessario sed libere primum patet quia agēs est indifferēs ad plures effectus eiusdē speciei ꝙ magis producat hūc effectū q̄ȝ illū eiusdē speciei opportet ꝙ hoc sit ex determinatione primi agentis ꝙ autē intelligētie a deo producant̄ effectiue supra dictum est quidā dicunt ꝙ nō ē idem deū agere per intelligētiam et voluntatē et deū libere agere secūdū phi. Itē de⁹ mouēdo celū ꝑducit diuersas reuolutiones ⁊ per diuersitas numeralis ē ex sola volūtate eius.

Contra hec ar̄ primo ꝯtra rationes factas dictū est enim ꝙ deus nō necessario ꝑducit creaturas qꝛ creature non sūt necessarie ad diuinam bonitatem Cōtra phūs diceret ꝙ deus nō necessario ꝑducit res quasi īdigeat eis ſꝫ quia liberalis est vt dicit auicēna vnde sicut aqua ex seipsa est frigida et tamē necessario frigefacit aliam licet ꝑ illā alia non perficiatur ita dicit auicēna ꝙ deus necessario ꝑducit creaturas et probat qꝛ necessitas est ꝑfectior ꝯtingentia quia necessitas ꝯuenit actioni dei Item nō oportet ꝙ de⁹ volūtarie agat ex hoc ꝙ respicit diuersas res nō ad iuicē ordinatas qꝛ itellect⁹ diuin⁹ vna actioē itelligit diuersas res nō ordinatas ad iuicē.

Secundo ar̄ contra secundā rōnē qꝛ premisse necessarie inferunt cōclusionē necessario. Et ille premisse sunt in se necessarie tm̄ si conclusio demonstrationis esset falsa premisse etiā essent false Nō tamen sequitur ꝙ premisse dependeant a cōclusione. ergo licet de⁹ necessario ꝑducat creaturas nō sequitur ꝙ dependeat ab eis Sicut nec celum dependet ab istis inferioribus licet scd̄m phm̄ sequatur Hec inferiora non sunt ergo celū non est Forte dicis ꝯñā nullā non valere quia ex minus falso nō sequitur magis falsum quia si falsius habeat duplicem rationē falsitatis et minus falsū tantū vnicā circunscribamus vnā a falsiori et similiter a minus falso illam quā habet tunc ex vero sequeretur falsum et eodē modo arguitur ꝙ ex vno īpossibili non sequitur magis impossibile Contra ex añte magis vero sequitur cōsequens minus verum vt qñ effectus infertur ex causa vel ꝓpōne ī primo° per se sequitur ꝓpō in 2° modo per se ergo arguēdo ex opposito ꝯñtis ex minus falso seq̄tur magis falsū.

Tertio licet deus cōtingenter ageret quia non tamē sequitur ꝙ agat per voluntatē qꝛ cōtingēter pluit. non tamen ꝑluit per voluntatē sed forte necessitate nature. Item licet deus agēret necessitate nature q̄tum est ex se tamē adhuc aliqui effect⁹ possent contingenter euenire ꝑ liberā voluntatē ipsius hominis vnde theologi dicūt ꝙ de⁹ agit necessario necessitate imutabilitatis ⁊ tamē multi effectus ꝯtingenter eueniunt.

Quarto 3ª ratio non concludit ex toto ꝯtra philosophos quia probaret celum non agere necessitate nature vnde diceretur forte ꝙ licet deus agat necessario. tamen effectus nō est necessarius quia vt dicit. S. T. effectus non debet dici necessarius propter cāam primam sed proximā. 1 par. q. 14. ar. 13. ad 1m. vel diceretur ꝙ scd̄m phm̄. deus ꝑducit celum et motum celi necessitate nature Non aūt ista inferiora que non sunt a deo nisi mediate. Forte dicis ꝙ sunt a deo quia quicquid est causa cause est cā causati. Contra hoc non oportet quia sol est causa hominis et homo est causa actus voluntatis.

Quinto 4° ratio non cōcludit nisi forte sicut ꝑcedens quia phūs non diceret ꝙ deus agat necessitate nature non tamen excludit oīa peccata nature que sunt monstra vt patet in fine 2° phisi. Et ad aliud diceretur. ꝙ non omne causabile est a deo immediate. Et ideo non sequitur.

Sexto. diceretur ad hanc rationem ꝙ nō omne agens naturale est determinatum ad vnū vt patet de sole quod producit indiuidua diuersaꝝ specieꝝ et cor animalis ascendit et descendit continue. Et dicunt theologi ꝙ eadem gratia ante circuncisionē inclinabat ad volendū circūcidi nunc autem inclinat ad nolendū. Et eadem apphensio potest esse causa boni et mali. Item Aui. responderet ꝙ deus non ꝑducit īmediate etiā nisi vnū vt dicit. s. t. de po. q. 3. ar. 16°. Et ad aliud diceretur ꝙ volūtas dei producit res necessitate nature sicut voluntas hoīs necessitate nature vult beatitudinē vnde licet hō aliqua velit necessario tamen alia vult contigēter. ita posset dici de deo scd̄ꝫ phōs quia illa q̄ īmediate ꝑducit vult necessario Itē ad aliud quod dr̄ 6° et 7° diceretur ꝙ deus pater producit filium necessitate nat̄e que libertati nō repugnat de re. q. 23. ar. 4. et ideo aliquod agens necessitate nature est sūme ꝑfectum vnde phūs diceret ꝙ hoc est sūme ꝑfectionis necessario coīcare aliis bonitatē.

Septimo Si deus producit res vel ergo ꝑdu-

el actione intrinsequa. vel transeunte. Nõ primum qz nichil recipitur in deo ergo nulla est actio imanẽs qz imanẽs dr̃ qđ est in alio. nec est ibi actio trãsiens quia actio dei est sua substantia ergo non est transiens Item finis et efficiens non coincidunt vt patet secundo phi. Sed deus est omnium causa finalis ergo non est efficiens

¶ Octauo idem effectus non ꝓducitur a plurib⁹ causis efficientibus Sed ista inferiora producuntur a causa particulari ergo non a deo Item si de⁹ producit rem vel ergo seclusa alia causa ex illa productione sequeretur effectus ille vel non Si primum ergo effectus non depẽdet ab illa alia causa Si 2ᵐ. tunc sequitur ꝙ productio dei non est sufficiens posset argui de eo quod est ꝑ accidens an hʒ causã scʒ deũ videtur ꝙ si licet non habeat causã naturalem vide s. t 1ᵃ. parte q. 115. ar. 6. et q. 116. ar. 1. Itez theologi arguunt de peccato ꝙ non est a deo ergo non omnis res a deo sed dices ꝙ peccatuʒ ꝑ formali non est res sed est priuatio breui delicti in esse Contra hoc arguit ocⱦan qz pono ꝙ sorti prohibeatur a. et nichil ei percipiatur positiue tunc si facit a peccat et tamen non priuatur bono debito in esse qz nullum actum ꝑ casum tenet habere

¶ Nono quando deus producit effetum vel concurrit finite vel infinite Si primum ergo actio dei potest impediri et sic voluntas dei non erit efficax quia potest deus producere aliquam creaturã excedentem illum finitum concursum. Item si deus finite cõcurrit ergo aliquis effect⁹ põt sine suo cõcursu prodoci quia potest ille finitus cõcursus per agens naturale fieri Item tunc aliquis posset resistere actioni dei quia ponat ꝙ actio dei finita sit vnius gradus et volũtas hominis duorũ graduuʒ tunc voluntas plus resistit ꝙ̃ deus agat Si secũdum sequeretur ꝙ vna creatura non esset ꝑfectior alia quia tantũ cõcurrit ad producẽdũ vnam sicut aliam Item motus celi esset infinite velox qz de⁹ infinite concurreret nec curo siue concurrat ꝑ voluntatem siue ꝑ intellectum Item deus plus diligit vnam creaturam ꝙ̃ aliam ergo non infinite diligit eã ergo nec infinite producit licet productio actiua sit infinita Similiter licet sciencia qua de⁹ scit antixp̃m peccaturum sit ens necessarium non tamen sequitur ꝙ deus necessario sciat ãtichristuʒ peccaturum.

¶ Decimo arguitur deũ agere necessitate nature quia scđm phm̃ aliqua necessaria absolute habẽt causã efficientem vt supradictuʒ ẽ de celo ꝛ ãgelo Item hoĩeʒ esse risibilem habet causam efficientẽ et alie conclusiones vt dicitur in pꝛĩcipio huius 8. Sed necessariuʒ absolute non potest non eẽ ergo tale non producitur libere vnde hoĩem esse aĩal ẽ necessarium et necessario volituʒ a deo Similiter precepta indispensibilia decalogi ꝙ̃dametiã credunt ꝙ prius est deũ iudicare sortem fore vel peccare ꝙ̃ velle ergo deus aliquid scit fore naturalit̃ et non libere ergo in deo est necessitas naturalis circa ea ꝙ̃ fiunt videtur enim prius iudicare sorteʒ fore ꝙ̃ eligere sed tu negabis tales prioritates

¶ Undecimo deus aliquid produxit quod non potest non produxisse vt patet de preterito quod nõ potest non fuisse Item veritas huius adã fuit nõ potest a deo annichilari supponẽdo cũ scoto ꝛ s. t. ꝙ ad preteritum non sit potentia vnde deus necessitate nature vult preteritũ fuisse ergo aliquid ad extra vult necessitate nature. Item aliquid fuit et melius fuisset illud non fuisse vt patet de peccato ade. Et tñ deus nunc non potest nũc velle illud non fuisse Forte dicis ꝙ hoc est ratione p̃teritionis Contra. sicut nichil est futurũ respectu dei sed oĩa sunt eis presentia ita nichil est p̃teritũ sibi sed omnia sunt ei presentia ergo tantũ necessitatur ad futura sicut ad preterita. Item deus necessitate nature producit similitudinẽ positis duobus albis cũ sit relatio intrinsecus aduenïẽs ergo necessitatur

¶ Duodecimo aliqua sunt que deus non potest annichilare ergo necessitate natuř illa ꝯseruet. Añs patet. qz si beatos annichilaret sequeretur ꝙ deus esset iniustus quia puniret aliquẽ sine culpa Forte dicis ꝙ annichilatio non est malũ. Contra. priuari manibus et pedibus est malũ ergo ꝛ priuari toto esse quia hoc prius est ꝙ̃ priuari manibus. Item magis fugiendũ est ãnichilari ꝙ̃ carere digito vel alio bono paruo ergo annichilari est maluʒ. Itẽ postꝙ̃ aliquid est reuelatũ non potest illud nõ cuenire ergo sit a deo necessitate nature quia ꝑ necessitatẽ nature. intelligitur necessarium absolute. sic ꝙ non libere libertate contradictionis.

¶ Tertiodecimo vel deus producit oĩa cõtingenter vel necessario. Si primũ sequitur ꝙ de⁹ potuit nolle producere mundũ ergo nolle producere potuit esse deus Sed quicquid potuit esse de⁹ de necessitate est deus ergo nolle ꝓducere munduʒ nũc est deus quod est falsũ. Itẽ velle petrũ esse est de⁹ ergo velle petrũ esse est necessarium absolute. Forte dicis ꝙ velle petrũ eẽ nõ est volũtas diuina absolute. sed est volũtas diuina cũ rł̃one rõnis. Contra sequeretur intellectu cessante deus non vellet producere petrum.

¶ Quartodecimo postꝙ̃ deus voluit producere petrum vel de necessitate nature sequitur productio petri vel non. Si primum habetur intentum si secũdum sequitur ꝙ volũtas dei potest frustrari. Item omne eternũ est necessariũ sʒ quicꝗđ producitur deus ab eterno voluit illud ꝓducere ergo necessario ꝓducit. Itẽ quicꝗđ deus vult nõ potest nõ velle alias posset mutari si enim posset non velle vel hoc esset añꝙ̃ voluit et hoc nõ quia ab eťno voluit si autẽ postꝙ̃ voluit ergo mutatur. Itẽ si de⁹ potest velle ꝛ non velle aliꝗđ ergo potest incipere velle aliꝗđ vt puta sortẽ esse futurũ ponatur ergo in esse ꝙ icipiat velle sortẽ esse futurũ tunc seꝗ̃tur ꝙ nõ ab eterno voluit ergo mutať. Item velle sortẽ fore non dicit nisi volũtatẽ dei cum quadã habitudine sed fũdamentũ istius habitudinis est necessarium et mutabile ergo et ista habitudo. Itẽ ad p̃teritũ non est potẽtia. sʒ illa habitudo iam fuit ergo impossibile est eã non fuisse.

¶ Quintodecimo ista habitudo non potest a deo corrũpi ergo est necestaria absolute añs patet qz si corrũpitur ergo aliqñ fuit. Item hec ꝯña est neces

saria deus vult sortē fore ergo erit et aãs habet necessariam habitudinē ad ꝯñs ergo habitudo voluntatis diuine ad sortē est absolute necessaria Itē deum velle sortē fore et nolle sortez fore vel differūt realiter et itrinsece vel solū per respect9 si secūdū quero quare potius vnus respectus est nūc in volūtate dei ꝗ̄ alius. Itē respectus nō est principiuz ꝓductionis ergo ꝓpter istū respectuz non magis sequtur sortem fore ꝗ̄ non fore igitur.

Sextodecimo deus a nullo potest detminari ergo sua potētia nō est cōtingēs ad vtrūlibet ergo ex necessitate nature est determinatus ad vnā partē cōtradictionis ergo necessitate nāe producit qꝛ ex se est detminat9 ad vnū. Forte dicis ꝙ potest se nō determinasse ad illud quero ergo cū sua volūtas sit indifferēs quid eā detminat ad hoc ꝙ se detminet ad hanc ꝑtem plus ꝗ̄ ad illam.

Decimoseptimo seqret ꝙ cū queritur de causa alicuius effect9 possem9 semper dicere ꝙ hoc fit qꝛ deus vult et sic vanum eēt studere causas rerum qꝛ ex causa sufficiēti potest aliqd demōstrari et sciri si ergo voluntas dei sit causa sufficiēs sequitur ꝙ hic est demōstratio de9 vult hoc eē ergo hoc est.

Decimooctauo potest argui ꝙ in deo non sit voluntas qꝛ omnis volūtas est appetitus ꝛ tendit in aliud ꝛ est mouēs motuz sȝ hec non ꝯueniūt deo igitur. Item i. ethi. dicit ꝙ optimoꝝ non est laus ergo in eis nō est volūtariū qꝛ per volūtariuz meremur laudem vel vituperium per inuoluntarium autem veniam ꝛ misericordiā.

Decimonono arḡ ꝙ secūduz phi. itētionē deus agat necessario necessitate nāe quia si ageret libere tūc posset cessare a motu quod reputat phi. impossibile qꝛ tūc de9 eēt omnino ocios9. Item tūc posset mouere celū tardius ꝛ sic mot9 celi eēt irregularis Forte dicis potētia logica motus ꝛ celū possēt non esse nō autē potētia phi. de qua locut9 est phi. Alii dicūt deum nūc nō posse cessare a cōseruatione rerum nec potest nō ꝓduxisse mūduz qꝛ ad ꝑteritum nō est potētia sȝ. Cōtra saltē motuz q̄ fit hodie de9 posset nō ꝓducere. Si dicas ibi ꝙ absolute posset nō autē ex suppositione scȝ qꝛ ab eterno ordinauit et disponit ꝙ moueret celum. Item si deus posset non mouere seqtur ꝙ est i potētia ad aliqd quod tm̄ est falsū cū sit act9 purus. Itē phi. ꝓbat ꝙ primus motor nō mouetur ꝑ accidēs qꝛ alias possibile eēt ꝙ aliqñ nō moueret qꝛ quod est ꝑ accidēs nō est necessariū ꝛ si est possibile vt nō moueatur possibile ē vt nō moueat et hoc ꝯñs habet phi. pro impossibili vnde stat ibi quasi ad maximū iconueniēs. Nec valet dicere ꝙ secundū eum contigenter ꝓducat ista inferiora qꝛ forte secūduz phi. ea non cognoscit singularia enim vt dicit porphirius sūt ab arte relinquenda. Itē si de9 cōcurreret ad ꝓductionē singularis seqret ꝙ de9 impediret se ipsū qñ ignis agit aquam ꝛ ecōuerso ꝑ reactionē immo agens vinceret deū qꝛ ignis vincit aquā ad cui9 resistētiam de9 cōcurrebat. Itē dicūt multi si deus creasset mūduz ab eterno necessario durasset ꝑ tempus infinitum alias non fuisset ab eterno et multi thoīste dicūt ꝙ diuine reuelationi non subest falsū qꝛ futurum ad dei scientiā cōparatū non potest non euenire ergo necessario euenit.

Ad primū dicendum ꝙ idez argumentū fit de illa liberalitate. Ex quo enim pater ꝓducit filiū nō oportet ꝙ creaturis ꝯmunicet suā liberalitatē nec est simile de intellectu. quia intellectio simplex vni9 rei stat cum intellectione alterius.

Ad 2m 3m ꝛ 4m. potest faciliter respōdere defensor doctoris cui9 ille sūt rōes nō autē demōstratiōnes

Ad 5m et 6m dicitur ꝙ agēs naturale ꝓpter diuersas dispōnes producit diuersos effectus vel ꝓpter diuersitatē ꝑtis Nec valet rñsio Aui. qꝛ scdm̄ hoc diuina potentia que est infinita terminaretur ad vnum effectū et decor ordinis vniuersi esset casualis ex quo rerum diuersitatē non ascribet intentioni finis sed termiationi potentiarū actiuarū ad suos effectus Nec valet alia solutio qꝛ nulla creatura est finis ipsius dei sicut beatitudo est finis nr̄. Creatura enī est bonū finitū et ideo non est simile de filio vnde cum deus efficit creaturas videtur ꝙ precedat eas prioritate nature. ergo nō repugnat ipsū esse sn̄ creaturis quibuscunqꝫ. ergo non produxit creaturas necessitate nature. Sed cōtra voluntas et natura in deo idē sunt. Si g° de9 producat res volūtate sequitur ꝙ eas producit naturaliter Item vel producit eas naturaliter vel violenter vl' in naturaliter. Item vel producit eas cōtingenter vel necessario. Hic non videtur dabile mediū Sȝ non producit contingenter. quia ꝯtingentia nō reperitur nisi in agente mutabili. Item deus est determinatus ad vnū scȝ ad bonū ergo agit necessitate nature. Dicendum scdm̄. S. T. de po. q. 3. ar. 15. ad 6m ꝙ voluntas et natura in deo differunt ratione. Natura enī importat respectum ad aliquid vnū determinate Non autē voluntas Et ibidē ad. 11m dicit ꝙ in deo respectu creaturarum potest considerari possibilitas scdȝ potētiaȝ actiuā. Et ad 16m dicit ꝙ deus non est detminat9 ad hoc bonū vel ad illud.

Ad 7m dr̄ ꝙ in deo est actus imaneus licet non inhereat sibi sicut accidens subiecto. Sed scdm̄ nostrum modum intelligēdi intelligere dei habet modum actionis imanētis Et similiter dicatur de volitione dei que dicitur elici a voluntate diuina secundum rationē aut scdm̄ modum significandi. s. t. li. 1°. contra gen. ca. 73.

Ad 8m dicit. s. t. in 1°. d. 37. q. 1. ar. 1. ad 4m ꝙ eiusdem opationis nō est duplex causa eodēmodo sed bene diuersoruz ordinū. s. t. prima ꝑte. q. 105. ad 2m vel qñ vnū agens subordinatur alteri vnde sicut dicit albertus in scdo phisi. sup textū. Cō. 30. in colore vnguis in manibus hominis concurrūt sāguis ꝛ albedo corii et bonus color faciei resultat ex albedine pellis et rubore sanguinis sub pelle Si dicat in deo est tm̄ vna actio ergo deus producit tm̄ vnū effectum Negatur ꝯña Ad aliud dr̄ ꝙ scdm̄ ordinē rerum seclusa alia causa. deus non vellet agere. Quidā dicit ꝙ scdm̄ aris. deus ad extra nil producit effectiue sed contra secundū eum deus et natura nichil faciunt frustra hoc autē videtur presupponere ꝙ agit licet sit negatiua.

Ad 9m dubium est quid sit concursus dei Si enī

fit deus tūc oīs cōcursus dei generalis est infinit⁹
si autē sit aliquid pductū in re sicut videtur de po.q
3.ar.7 ad 7m. tunc concursus iste est finitus nec in-
cōuenit q̄ ipediatur vel sibi resistatur sicut ignis re
sistit aque Alij dicūt q̄ deus infinite ɔcurrit ex pte
agētis non autē ex parte effectus s.t. de po.q.1.ar.
2o. intēsio in operatione diuina non eē attēdēda ex
parte operātis s3 effectus.

¶ Ad 10m. dicūt quidā q̄ necessariuz non habet
causam efficiētem vt hominē eē risibilem ꝛ suppo-
no pro nunc q̄ illa sit necessaria absolute ratio hec
est q2 alias deus ab eterno aliqd produxisset effe-
ctiue sc3 hominē eē risibilem

¶ Item chimerā eē chimerā non habet causaz ef
ficientem nec deum eē deum ergo nec hominē eē
risibilem quia tāte necessitatis videtur vnum sicut
reliquū. Item dato q̄ deus nō eēt adhuc homo eēt
risibilis. Item hominē eē risibilē non est aliqd rea
le ergo non habet causam efficientem aňs pt3 quia
anteq̄ aliquis homo eēt homo erat risibilis. Ite3 ho
minem eē animal non homo causam ergo nec alte
rum quia si vnum est creatura et reliquum. aňs pt3
q2 non habet finem. Fatuum enim est q̄rere pp̄ter
quid homo est animal. Forte dicis q̄ vtrūq3 enūcia
bile est ens rationis tn̄ vnū habet causam et nō al
terum quod eū aliquod ens rationis habet causam
pt3 q2 fit per operationē intellect⁹ Cōtra nulla en
tia rationis habēt eē ergo non habent causā effici-
entem Itē terminus productionis est nobilior pro
ductione s3 omne ens rationis est impfectius pdu
ctione quacūq3. Cōtra hanc opinionē arguitur q2
vel hominē eē animal dicit ens reale vel ens ratio
nis si secūdum seq̄tur q̄ est figmētum si primū ergo
est a deo. Item ɔclusio dependet a p̄missis ergo ha
bet causā. Item si partes habent causam et totum
sed partes huius enūciabilis hominē esse animal
habent causā ergo et totū ymmo illud totuz habet
partes ergo habet causam Forte dicis q̄ illud totū
est ens rationis q2 hec propositio homo est animal
significat quādā3 ɔplexionē. Cōplexio aūt ois fit
p intellectū Cōtra magis ē hoīe3 eē aīal q̄3 hoīe3
esse album quia primum est esse simpliciter sed ho
minem esse albu3 est ens reale et habet causam ef
ficientem quia homo non sēper est albus ergo ho-
minem esse animal est ens reale non īcreatū ergo
creatum ¶ Item secundo metha. T.C.4. dicitur
q̄ maxime verum est causa veritatis aliorum ergo
verum necessarium habet causaz. Forte dicis q̄ h3
causam finalem. Contra finis est gratia cuius ali
quid fit ergo si habet causam finalem habebit effi-
cientem. Item Sāctus. T.8. phi. lec.3a. cum phi.
reprehendit empedoclem qui non assignauit cau-
sam quare res per annectia magis fiunt in vno tē-
pore q̄3 in alio Dicebant quidam q̄ non oportebat
illius assignare aliquam causam quia hoc erat ne
cessarium vnde dicit ibidem sanct⁹ tho q̄ conclusi
ones perpetue habent causā non autē principia
Ex quo videtur q̄ aliq̄ enunciabilia necessaria hn̄t
causam et aliqua non. Et propter hoc quidā dicūt
essentias rerū fuisse ab eterno vt hoīem esse aīal ꝛ
hoīem esse risibilē Anteq̄3 enī homo produceretur
homo nō erat puru3 nichil sicut chimera alias enī
nichil esset magis nichil q̄3 aliud quia vnum nichil
est possibile non aūt aliud. Item per locū a ɔmuta-
ta proportiōe. sicut se habet ens et non ens ita pos
sibile ad impossibile ergo sicut se habet ens possibi
le ita se habet non ens ad impossibile. Sed omne
ens est possibile ergo oē non ens. simplr̄ est ipossi-
bile. Si ergo homo ante suā existētiā esset nō ens
sequeretur q̄ esset vnū impossibile nec possent dif
finiri quia nichil diffinit nisi sit ens ratū. Et p ɔn̄s
nisi sit scd̄m suā essentiā. Et si queratur quomō res
potuit prius fuisse scd̄m essentiā q̄3 scd̄3 existentiā
Dicendū q̄ eedē littere prius pducuntur a corde
q̄3 a manu. Cum ergo existentia et esse distingūtur
non videtur qui vnu3 potuit esse ab eterno et non
aliud. Nec incōuenit deū aliquid velle necessitate
nature. Sicut vult lapidē non esse deum. Quomō
autem principia necessaria ɔsequūtur diuinā pro-
uidētia3 patuit supra ex.s.t. de ve.q.5a.ar.2.ad 7m
Et primo phi tactus est alter modus de essentia re
rum. Notandū q̄ tenētes precepta decalogi indis
pensabilia dicūt deū non posse producere hominē
nisi sit obligatus per legē ꝛ sic est ibi necessitas sup
positionis tm̄.

¶ Ad 11m dicūt quidā ad p̄teritū esse potentiā ab
solute loquendo vn̄ de⁹ pōt nō sciuisse forte pecca
turū. Alias necessitate absoluta peccaret ꝛ nūc es-
set necessariū absolute me peccasse. Et sic pctm̄ si-
bi non deberet iputari. Itē sequeretur ī casu deu3
nichil posse pducere. potētia sua absoluta Pona-
mus enī q̄ reuelauerit se nichil producturū tūc vel
ista reuelatio absolute pōt non fuisse ꝛ sic habetur
intentū vel nō. ꝛ tūc seq̄tur q̄ necessario absolute
ita eueniet. Ite3 scia dei nō tollit ɔtingentiā. ergo
stat deū sciuisse hoc fore et tamē potuit nō sciuisse
Item quicquid habet ratione3 entis idest quod nō
implicat contradictionem ex terminis. cadit sub
oīpotentia dei. 1. pte. q.25 ar.3o. Sed Adā non fuis
se non implicat ex termis Similiter nec p̄teritum
non fuisse quia anteq̄3 mūdus pduceretur hec erat
vera p̄tentum non fuit quia sua cōtradictoria erat
falsa vnde ista est vera Antechristus preteritus
non fuit quia nichil fuit Antechristus preteritus
Alij aūt rectius dicunt q̄ impossibile est nunc pre-
teritum non fuisse quia implicat ɔtradictionē per
se vt dicit. S.T. pria pte.q.25.ar.4 Quidā dicunt
q̄ addō non fuisse est ens rationis et ideo non est
factibile Sed hoc nichil est. quia deus aliquando
dicitur causa annichilationis ꝛ execationis tamē
annichilatio est ens ratiōis. Dico ergo. q̄ de⁹ bene
vult aliquid necessaº necessitate suppōnis vt dicit
S.T. li.2o. cōtra gen. Et hoc sufficit pro argumen
to. vide. S.T. li.1. ɔtra gen. ca.84. Et.1. parte vbi
supra vn̄ irrationabilit Ali⁹ reprehēdit phm̄ negā
tem potentiā ad preteritū non autem ad p̄sens vel
futurū sicut enī hec implicat contradictionē prete
ritum non fuit ita et ista presens non est vel futuz
non erit īmo ex hoc q̄ presens potest nō esse argui
tur q̄ deus potest facere genitum nō esse quia act⁹
voluntatis qui nunc primo est nunc est geniti ergo
genitum potest non esse contra aris.6.ethi. sed cō-

tra si ad preteritũ esset potẽtia ergo de preteritis est consiliũ sicut de futuris.

¶ Ad 12m dictum est supra q̃ annichilatio non est malum quia non omnis priuatio est in aliquo subiecto et ideo proprie annichilatio non est malus maluʒ q̃ amittere digitum Sed dices annichilatio est fugienda ergo est mala. negatur ɔña. Ad aliud dictũ est scd̃o phisi.

¶ Ad 13m dr̃ q̃ deus nõ est causa contingens rerũ sed libera de ve. q. 23. ar. 1. ad 1m ꝛ cõcedo q̃ nolens antixp̃ʒ fore possibiliter est deus ꝓpter ampliationem subiecti Et ideo ille discurs⁹ nõ valet q² in cõsequente nõ est ampliatio. Et ad aliud pʒ in prin° octaui.

¶ Ad 14m dicit q̃ ibi est necessitas suppõnis Nec ista est vera de⁹ põt incipere velle hoc esse futuruʒ q² ex hoc seq̃tur mutatio in deo vt dicit. s. t. de ve. q. 23. ar. 4° ad 12m. De habitudine autem dicitur q̃ sequitur determinationẽ diuine volũtatis. Et illa habitudo est necessaria necessitate imutabilitatis Si dicatur. Posse et velle in deo sunt idẽ sed deus necessario põt quicquid põt et necessario scit quicq̃d scit ergo necessario absolute vult quicquid vult Negatur consequentia quia ista differũt ratione. Quidam dicunt q̃ deus dicitur aliquod futurum sciuisse necessitate absoluta id est cathegorice hoc est sciuit et ita erit. Sed hoc non videtur sufficere quia li. 1. contra gentiles. ca. 82. assignat causam quare deus alia a se ex necessitate sciat non autem ex necessitate velit quia res intelligitur secundum q̃ similitudo eius est in intelligente Non sic autem est de voluntate. Et ideʒ habetur de veritate. q. 23. ar. quarto ad 13m vide prima parte. q. 14. ar. 13. ad scd̃m et de veri. q. 2. ar. 12. ad 7m. Et per hoc patet ad 15m Et ex dictis in secundo phi.

¶ Ad 16m dicit san. tho. li. 1. contra gẽtiles ca. 83. ad 3m q̃ voluntas dei a nullo exteriori determinat sed forte per suam cognitionem.

¶ Ad 17m dicit San. Tho. in 1. di. 45. q. 1. ar. 3. ad quintum q̃ demonstratio que facit scientiam de re sumitur ex causis proximis rei que nõ sunt diuina volũtas Et iõ quãdo phũs nãlis q̃rit quare hoc fit non est intentio sua inquirere de voluntate diuina sed de causis secundis per quas deus voluit res producere.

¶ Ad 18m dicitur q̃ illa sunt vera de voluntate limitata Et ad aliud dicit Sã. Tho. de veri. q. 23. ar. primo ad 4m q̃ laus stricte capiendo debetur hijs que sunt ad finem. Tamen eam cõius accipiendo vel forte proprie conuenit deo scd̃m rei veritatem

¶ Ad 19m diuersi diuersimode sentiunt de phõ et Cõmen. Gregorius Scotus Okam. et Holcot dicunt scd̃m phm̃ deum agere necessitate nature saltem aliqua Et si dicatur. scd̃m Sco. deus est infinite po° apud aris. ergo agit scd̃ʒ totã virtutẽ mouendo celum. Quidam dicunt q̃ agens naturale non necessario agit scd̃m vltimum sue potentie quia intellectus agens est agens naturale respectu intellectus possibilis Et tamen non semper mouet ipsum secundum extremum sue potentie.

Si dicatur ex quo secunduʒ phm̃ causa proxima primi celi est deus necessario agens ergo hec erit vera demõstratio secũduʒ eum procedẽs a causa deus est ergo celum est. Forte dicis q̃ deus nõ est causa efficiẽs celi quia vt dicitur 2°. phi. Causa efficiẽs est que agit per motum et ideo est tm̃ causa finalis celi hoc nichil facit, quia a causa finali fit potissima demonstratio cum sit potissima causa 1. posterio. 4. Forte dicis q̃ finis non est causa proxima et intrinseca et ideo ex eo non fit potissima demõstratio s. t. in 1. d. 45. ar. 3. ad 5. et 7°. meta. lec. 13. sʒ hoc nichil facit ad propositum siue ibi sit demõstratio siue nõ Alii dicũt q̃ secũdum philo. non habetur expresse q̃ deus agat necessitate nature nec a cõmentatore quia non est verisimile q̃ s. t. censor auerrois ipsum nõ reprehẽdisset li. 2. cõ gẽ. ca. 23. vl̃ in alijs locis ca. enim 26°. reprehendit solum auicẽnam herens quo 2. q. 3. dicit q̃ dicentibus deum agere necessario remanent difficultates humano ingenio insolubiles vnde potest sic argui secundum philosophum aliquis est bene fortunatus et causa hui⁹ aliquando est deus secundum aristotelem in fine libri de bona fortuna. Et in libro de secretis secretorum dicit quod solus deus facit miracula. et ꝓbabile est scd̃m ipsum animã a solo deo creari ergo scd̃m ari. deus aliqua libere imediate ꝓducit et licet voluntas dei ratione sue libertatis sit causa ad vtrũlibet nõ tm̃ ɔtingẽs q² mutabilitatẽ iportat scd̃m s. t in 1. d. 45. ar. 3. ad 3m. Si querat vtrum deus sit omniũ causa totalis ꝛ imediata hoc patebit articulo sequẽte et q̃ñ declarabit hec ꝓpositio quicq̃d est causa cause ẽ causa causati. Ex qua iferꝛ scd̃ʒ phi. deũ causare etiã hec iferiora vñ auerrois agit gratias deo ꝓpter itentionẽ expositionis per regulationẽ vñ non bene dictũ est scd̃m ari. q̃ deus sit tm̃ causa rerũ per modũ finis q² si aliq̃d habeat causã finalẽ oportet q̃ habeat efficiẽteʒ q² si habet causã q̃ñtum est ex se potest nõ esse ergo oportet q̃ ab aliquo ꝓducatur effectiue. Si dicatur 2ª. intelligẽtia est ꝑfectior re corporali ergo tm̃ habet vnaʒ causẽ scʒ finalẽ negatur ɔsequẽtia. Nec est icõueniens i deo causaʒ finalẽ et efficiẽtem cõcedere licet autẽ de⁹ nõ agat necessario absolute tamẽ vult res esse quadã necessitate imutabilitatis nec de⁹ concurrit ad aquã tanq̃ȝ volẽs ipsaʒ non corrũpi sʒ pro aliquo tẽpore eam cõseruat. Si queratur an aliq̃d influat ipsi aque vt resistat igni ꝑter formã substãtialẽ ꝛ frigiditatẽ patet ex supradictis. Sed queritur an scd̃m phi. intelligẽtie alie a deo agãt vl̃ producãt motus suoꝝ celoꝝ necessitate nature dicẽdũ sicut de deo vl̃ aliqui dicerẽt q̃ cuicũq̃ȝ adherẽt immobilit adherẽt sed hoc nichil valet q² aliquando cessabunt a motu celi secunduʒ veritatẽ nõ tamen secundum philo.

AD 3m. sic procedit videtur q̃ de⁹ non sit in oĩetẽ q² cõmunis animi cõceptio est scd̃m boe. incorporalia in loco non esse sʒ de⁹ est icorporeus vnde non est virt⁹ ia magnitudine secũdum phi. ergo non

est in loco Et per cõsequēs non est in oriente vel in circūferentia primi celi. Itē phūs dicit scđo celi q extra celū sunt entia inalterabilia optimā vitā ducentia ergo intelligentie non sūt in aliqua pte celi. Sed contra est philo.

¶ Respondeo dicendū q postq̄ phūs ostendit primū motorē esse imutabilem et infinite virtutis. Hic T.C.84. ostendit ipsū esse in circulo primi celi qr oīs motus q̄to est propinquior primo mouenti tanto est velocior et magis recipit impressionē mouētis. Sed ita videm⁹ in motu tot⁹ firmamēti q̄ est a primo motore imobili q q̄to aliqđ mobile magis appropinquat supreme circūferētie tanto citi⁹ mouetur ergo motor est in circulo et non in centro. Et in hac minore loquimur de motu diurno celorū et non de motu ꝓprio planetarū qr saturnus tardissime mouetur vt hic dicit sctūs tho. loquēdo de motu ꝓprio Et stelle fixe cōplent ꝓpriū motū per 36 milia annorum. Si dicatur Prim⁹ motor non habet magnitudinē ergo, non habet determiatum sitū in aliquo corpore. ergo non est in circulo. Dicendū q non est in circulo per determiationē sue subē sȝ p efficientiam mot⁹ qr ex aliqua pte sui mobilis incipit moue re Et ideo ponꝰ dr̄ esse in celo q̄ȝ in terra. Et potius in oriēte nostri orizōtis vel alioꝝ q̄ȝ in alia pte per influentiā mot⁹. Si dicat̄ Ois mot⁹ incipit ab aliquo imobili sȝ in celo nō pōt assignari ps imobilis ergo in celo non incipit mot⁹ Dicit. s. t. q principiū imobilitatis est ex fixione centri. ¶ Sȝ dubitatur an scđm sniām phi deus sit vbiqȝ scđm essentiā Pro illo notandū est q coiter tripl'r aliquid dr̄ esse in loco. s. circūscriptiue. diffinitiue et repletiue illud est circūscriptiue in loco qñ vna pars locati est in vna parte loci. Diffinitiue aūt quod sic est in vno loco q non est in alio et sic corpora et angeli sunt in loco diffinitiue Angel⁹ autem nō est in loco primo⁹ Nec de⁹ p. s. t. diffinitiue sȝ repletiue. Corpora aūt dicuntur esse in loco repletiue inq̄tū non ꝯpatiuntur aliqua corpora. Sȝ nō sic est de deo q̄ per hoc dr̄ oīa loca replere qr oib⁹ locatis dat esse. Tūc videt̄ dicēdum q si deus scđm phm̄ sit oīȝ proxia causa efficiēs q ēt sit vbiqȝ qr mouēs est simul cū moto vt dr̄ 7ª phi. Si q̄ratur de aliis intelligētiis q̄modo sūt in loco. Quidā dicunt q sūt i loco per suā essentiā Sed ꝯtra scđm Theolo. Angelus pōt esse in loco maiori vel minori vt in puncto et nūc est in isto loco et non in illo. Ratio aūt huius non est tm̄ essentia eius ideo dicit. s. t. 1. pte. q. 52. q angelus est in loco equiuoce. s. per applicationem sue virtutis ad aliquem locum vnde non continetur a loco sed econuerso.

¶ Contra hec ar̄ qr ex hoc q de⁹ est p̄sēs oībus sequitur q in oībus opat̄ ergo pri⁹ est deuȝ esse in aliquo q̄ȝ ipm opari. Et ita videt̄ dicendū de qualibet alia subā intellectuali. ergo pri⁹ est angelū esse in loco q̄ȝ ipsum opari. Itē angelus operat̄ in toto celo ipsū mouendo tm̄ nō est in toto celo forte dicis q prio mouet vnā ptē Contra scđm rei ꝟitatē q̄libet pūct⁹ in celo est oriēs successiue et null⁹ est alio capacior motionis. nec ex rei natura est dexter aut sinister. Cōfirmat̄ qr nō ꝯtingit angelū rotari ad motū alicui⁹ determiate partis i qua q̄escat motu per se. Nec etiā poni pōt q̄si q̄escens Et q iuxta eū sit pars fluens post ptē. mouēte eo partē sibi p̄sentez Non em̄ est assignare in q̄ quiescat p opationē.

¶ Scđo illud qđ est angelo rō essendi in loco est i eo for̄aliter ergo non est operatio transiens. Item illa operatio est cōmensuratiue in loco per accidēs ergo si hac sola angelus est i loco/cōmēsuratiue angelus est in loco et precise per accidēs quod tamē est falsum quia per se est in loco eomodo quo est in loco

¶ Tertio nam damascenus cui ista opinio innitit̄ non facit pro ea quod ptȝ primo qr semper copulat adesse ad id q est operari ergo adesse et operari nō sūt idem. secūdo qr ipse assētit gregorio theologo dicēti q ante corpora angeli sūt creati et tūc operabātur circa locū illa itelligēdo et tamē nō erant in loco igit̄. Item ar̄ aut iste ꝯtact⁹ virtutis est operatio trāsiens aut p̄sidētia seu ifluxus aut applicatio virtutis aut vnius ꝟtutis nō primū qr sunt in celo empireo i quo nulla talis actio est. nec scđm eādem rationē qr nō apparet quod i celum illud ifluat angel⁹ nec 3m. qr talis applicatio ꝟtutis est posse esse pricipiū actionis eomodo quo dr̄ q triste tāgit cor. Sed hoc nō sufficit nā si ista ꝟtus itelligatur p modum act⁹ incidit in primū mēbruȝ si p modū habit⁹ sic si est sbā angeli habeo itentū q non applicetur loco p substātiaȝ nec applicabitur etiā p virtutem si autē est accidēs cū nō sit corporale sicut nec subiectū erit spūale et per ꝯñs tante abstractionis a situ q̄te est sbā angeli Nec 4m. hoc enim dicere nō sufficit qr illā vnionem querimus nec valet exemplū quod dr̄ de tristicia quia eius apprehēsio causat alterationē in corde ac p hoc tāgere dr̄ sed hoc non est i ꝓposito. Cōfirmat̄ nā articul⁹ 203. sic habet dicere q substātie spūales sūt in loco p operationem et q possūt moueri ab extremo ad extremuȝ nec i medium qr possūt velle operari in extremis et non i medio est error. Si itelligatur sbām sine operatione non esse i loco nec trāsire de loco ad locum error.

¶ Quinto sicut se hȝ q̄titas ad corp⁹ vt sit ei rō essēdi i loco circūscriptiue ita operatio ad angelū diffinitiue sȝ q̄titas subiecto disticta nō est subiecto ratio essēdi i loco ergo nec operatio āgelo si sit subiecto disticta idest trāsiens. Item si sic sequit̄ q idē corp⁹ simul in duob⁹ locis sit in vno circūscriptiue p suam q̄titatez in alio diffinitiue p suam operationem qr sol est in celo circūscriptiue et per suā operationēȝ est in istis iferioribus si ergo per operationē res est in loco seq̄tur q sol est hic.

¶ Sexto Pri⁹ est esse q̄ȝ operari vel applicare virtutem alicui. ergo prius est esse in loco. q̄ȝ applicare suam virtutem illi loco. Item si queratur quare angelus existens in celo non potest operari hic in terra respondetur quia non est ibi vnde in motu presupponitur mouens esse simul cum moto. ergo pri⁹ natura angelus est hic q̄ȝ operetur. ergo non est hic formaliter p opationē vel applicationē.

¶ Septimo vna intelligentia potest agere i aliā ipsā illūinādo et tamen vna non est in alia. Forte

dicis ꝙ per tales operationes angelus nō ē i aliquo Contra per tales operationes et non per alias infertur ꝙ deus est vbiqꝫ et per cōsequēs in angelo Item omne quod ē i loco habet situm sed āgelus non habet situm qꝛ situs vel est differētia q̄titatis vel fūdatur in quātitate Item nō habet vbi vt pꝫ ex diffinitione vbi vt est predicamētū si dicis ꝙ ibi diffinitur tātum vbi circūscriptiuū cōtra tūc nō diffiniretur generalissimuꝫ.

Octauo ꝙ ois locus debet esse imobilis Sed operatio angeli mouētis celum non est imobilis qꝛ mouetur ad motū celi ergo p illā āgelꝰ nō ē i loco Itē pono ꝙ āgelꝰ desinat i hac camera opari absqꝫ hoc ꝙ vadat ad aliuꝫ locū tūc q̄ro t adhuc ē i ista camera vel exiuit vel distat ab ista camera. Si p̄mū. ergo est alicubi sine applicatione virtutis Scdm autez est ꝯtra casū Et 3ᵐ non est possibile sine motu. Itē incipiat de nouo applicare suā virtutē tūc patet ꝙ non mouetur qꝛ non fuit in alio loco. ergo priꝰ fuit in eodem loco in quo nunc est Forte dicis ꝙ nō distat qꝛ nusq̄ꝫ est Contra singularia sunt hic et nunc Sed hic angelus semp est singularis ergo sēper ē in aliquo loco. Itē quero de aīabus miserorum loquens facit duas ꝯñas si miseri nō sunt apud inferos ergo nusq̄ꝫ sunt. Et vltra nusq̄ꝫ sunt ergo non sunt. Hoc etiā est ꝯtra philo. scdo celi et mundi. vbi dicit ꝙ oēs cōsentiūt celū esse locum spirituū.

Nono Demon est in inferno sine applicatione virtutis sue ad illū locū Pōt eñ cessare si velit ab oꝫ actione transeūte. Et nichilominꝰ erit in iferno Item aīa nichil pōt opari ad extra. ergo aīa separata non est in iferno per operationē Añs cōiter ꝯceditur de anima separata ꝙ non potest mouere corpus qꝛ caret potentia motiua organica.

Decimo sequeretur ꝙ plures angeli possent esse simul quia pono ꝙ vnꝰ operet i supficie corporis locati et alꝰ in loco Tūc sūt simul qꝛ sūt in istis superficiebꝰ que sūt simul qꝛ sūt ꝯtigua ergo vltia eorum sūt sil. Itē producat vnꝰ in hoc subiecto albedinē. et alꝰ dulcedinē tūc opatur in eodē ergo sunt simul Forte dicis ꝙ angelus non pōt ꝓducere nisi motū Contra per te angeli sūt in celo empireo per opationē transeuntē tñ non ꝓducūt in eo motum. Itē plures possūt mouere eandē nauē ergo operātur in eodem Et volo ꝙ quilibet agat q̄tum potest forte dicis ꝙ nullus est cā totalis illius motus Sꝫ hoc nō reqritur quia deus et angelus tunc nō possent esse simul.

Undecimo q̄ro in quo fundatur angelū esse in loco vel eñ fundat in essētia angeli vel in potētijs eius Si p̄mū. hētur intētū Forte dicis ꝙ angeluꝫ esse in loco dicit quēdā respectum Et iste respectꝰ fundatur in applicatione v̄tutis Tūc q̄ritur de applicatione istiꝰ v̄tutis in q̄ fundat. Si in loco. ergo esse in loco erit subiectiue in loco qd̄ est fl̄m. Item corpꝰ nō est in loco foraliter p q̄titatē. ergo nec angelꝰ p ꝯtactum v̄tutis. Añs pꝫ qꝛ posset deꝰ ponere lapidē q̄tum extra celū q̄ m nullo loco esset licꝫ haberet q̄titatē. Itē aīa xp̄i fuit in iferuu scdꝫ substantiā et non solum scdm operationem.

Duodecimo vel angelꝰ pōt idifferēter esse in loco magno t puo Et si sic videt ꝙ sit ifinite virtutis qꝛ esse in loco pedali est alicuiꝰ v̄tutis Et esse i minori est maioris virtutis t sic in ifinitū qꝛ posse vti sua virtute actiua infinitis modis videt reqrere infinitā virtutē. Itē tūc posset sil esse in celo t in terra qꝛ pōt esse in quadrato ergo t in quadrāgulo sibi equali Sꝫ talis quadrāgulus pōt tangere celū t terraꝫ vñ corrigia fortis posset diuidi in ptes ꝓportionales scdm longitudinē sic ꝙ si ille ptes ꝯtinuarētur. extenderent a terra vsqꝫ ad celum.

Tertiodecimo effectus formalis non potest a deo fieri sine sua cā nec ecōuerso sꝫ deꝰ potest facere operationē ageli absqꝫ āgelo et per ꝯñs absqꝫ hoc ꝙ angelus sit in loco ergo intelligētia non est formaliter in loco per operationē. Item p̄roijciat angelꝰ duos lapides vnū sursū et aliuꝫ deorsū tūc angelꝰ operatur i illis duobꝰ lapidibꝰ et tñ non oportet ꝙ sit in illis duobꝰ Item tunc angelus mouens celum esset simul i oriēte et i occidēte qꝛ aliquas operationes pet celū habet in occidēte quas non habet in oriēte vl ecōuerso vnde alique herbe producūtur in vno loco t non i alio vnde afini t oliua nō producūtur in quolibet loco phi. etiā dicit ꝙ in celo āte t retro distigūtur ex natura rei ergo aliqua est ifluētia i parte āteriori celi t alia i alia parte que est retrorsū.

Quartodecio arꝫ ꝙ deꝰ nō sit vbiqꝫ ꝓpter rationē assignatā qꝛ licet mouēs t motū sit simul tñ mouēs nō est realiter i moto ergo p hoc non ꝓbatur ꝙ deꝰ sit i qualibet re. Itē mouens nō est simul cū moto p suā essētiaꝫ sꝫ tm̄ per suā virtutē alias essētia solis esset vbiqꝫ ergo ex illa propositione phi. non ꝓbatur deū esse vbiqꝫ.

Quītodecimo falsū est ꝙ mouēs sit simul cū moto qꝛ sol ꝓducit formā substātialē in istis iferioribꝰ et tñ nō est simul cū eis Forte dicis ꝙ sol nō ꝓducit sbām imediate sꝫ p radiū solis qui est i istis iferioribus Cōtra ille radiꝰ est accñs ergo nō ꝓducit substātiam qꝛ causa equiuoca excedit effectū. Forte dicis ꝙ radiꝰ i v̄tute solis ꝓducit formā subālē. Cōtra vl illa v̄tus est accñs et tūc stat arguᵐ qꝛ illa virtus non est nobilior substantia vel est substātia solis t tunc habetur intētum.

Sextodecimo arꝫ ad idē qꝛ sol generat mineralia ifra trā t tamē nec radiꝰ solis nec calor penetrat terrā ergo deꝰ qui ē maioris pfectionis potest agere vbi nō est vnde potest agē extra mūdū et tñ nō est extra mūdū. Itē prius est creaturā esse q̄ꝫ deum esse p̄sērem ergo deꝰ nō est formalit̄ p̄sēs qꝛ producit creaturā añs pꝫ qꝛ nō est trāsitus de ꝯtradictorio i ꝯtradictoriū nisi mutatione p̄supposita sed deus fit de nō p̄sēte p̄sēs ergo oportet ꝙ ibi aliqua mutatio p̄supponat ergo p̄supponit creatura.

Decimoseptimo omnia sunt in deo ergo deus non est in omnibus alias idem esset in seipso cōtra phi. 4 phi. Item deus non est in tempore ergo non est in loco sed potius cū loco vt dicit anselmꝰ. Item pūctum non est in loco ergo nec deꝰ ergo nō est in omni loco idest vbiqꝫ. Item deꝰ est causa efficiēs et per ꝯñs extriseca ergo non est i rebꝰ igitur.

Decimooctauo arꝫ adhuc ꝙ mouēs non est simul

cum motoq; sol imediate causat lumẽ in aliquo cor pore hic inferius et tamen non est hic. Forte dicis q̃ lumen quod est hic causatur a lumi'ne ubi ppiquo Contra omne pricipiũ actiuũ equaliter ad prima tum diuersis eque passiuis et eque dispositis remo to impedimento, habet equales effectus in illis sed quã lumen trãsit p foramen' vsq; ad corpus opacum non causat lumen in aere qui est a latere ergo nec aliud lumen quod est scd̃m lineam rectã vsq; ad cor pus oppacum. Forte dicis q̃ lumen habet virtutez a sole vt causet in directũ et non a latere Contra lu men pductũ a sole vsq; ad lunam reuerberatur ver sus nos. Item idẽ argumẽtum fieret de illa virtu te que est agens naturale.

¶ Decimonono vel deus est vbiq; p operationem sicut alie intelligẽtie sunt in loco per operationez vel aliomodo. Si primũ sequeretur q̃ non esset ali ud deũ esse in creaturis p essẽtiam et p potentiam quia nõ est nisi vnomodo in rebus sc; p operationẽ et sic etiam rex est ĩ toto suo regno Item si idẽ esset deum operari et esse in rebus ergo sequeret̃ vbi est deus poterit respõderi q̃ creat sicut si q̃stitas ꝛ qua litas essent idẽ tũc ad questionem factam p q̃stum posset respõderi de qualitate si 2m. de ẽ ille modus.

¶ Ad primũ dicitur scd̃m. s. t. in. 1. d. 37. q. 2. ar. 1. q̃ nulla subã separata est in loco nisi p operationẽ Et si di catur tũc hic esset petitio pricipij de⁹ operatur hic ergo est in isto loco quia idem esset sensus anteceden dẽtis et 9ñtis dicẽdum q̃ non est idez sẽsus ymmo prius est deum operari ad extra q̃ esse presentem Similiter prius est angelũ operari q̃ sit presẽs rei Ad aliud dr̃ q̃ prim⁹ angel⁹ nec mouetur p se nec p accidẽs. s. t. 1. parte q. 51. ar. 3. 3m. etiã secũdũ phi. quia motor celi est ĩ toto celo. s. t. in 2. di. 8 ar. 4. 4m Sed cõtra primus motor est 9tinue in alia et ĩ alia parte ergo mouetur per accidens. Item moueri p accñs nichil aliud ẽ q̃ esse diffinitiue in aliquo q̃d mouetur Sed celũ in quo ẽ angelus mouetur igr̃ et eodemmodo probaretur q̃ deus mouetur p acci dẽs si secũdũ aristo. sit tm̃ ĩ oriente ph̃ãs tamẽ ne gat deum moueri per accidens Et ideo forte dice ret q̃ cõsequẽtia non valet q2 nõ sequitur angelus est in celo q̃sto ergo est q̃stus per accidens vt patz de anima rationali que est in corpore quanto et tamen nullomõ est quãta Item nõ sequitur motor est in corpore lucido ergo est lucidus vel coloratus per accidens Item ãgelus nõ cõtinuatur celo er go non mouetur per accidens Et hoc etiã probãt quidam quia ph̃us 12o. metha dicit aliquã esse sub stantiã imutabilem et postea querit An sit vna vel plures et ostendit q̃ sunt plures scd̃m numerũ ce lorum et commẽtator 12. methaphisices T. C. 30. vult q̃ omnis motor sit actio pura Et omnino im motus tam essentialiter q̃ accidentaliter Alias motus non esset etern⁹ q2 impossibile est q̃ motum per accidens moueat perpetuo. Apud. sã. t. autem non inconuenit inferiores motores scd̃m ph̃m per accidẽs moueri vt tactũ fuit superius. s. t. de spiri. ar. 6. ad 9m. Preterea quidã dicunt q̃ in celo vna pars est magis capax motus q̃ alia Sed contra or bis est vniformis Forte dicis q̃ deus determinauit vnã hoc est falsum quia illa pars que nũc est in oriẽ te postea e ĩ in occidente Sed de hoc scd̃o celi. z. s. t in 2o dis. 14. ar. 3. ad. quartum. Pro nunc dico q̃ an gelus applicat suam virtutẽ primo vni parti vt di cit San. Tho. 1. p. q. 52. ar. 2. Et ideo angelus ẽ tm̃ in oriente posset queri. An hec applicatio duret p tempus et si sic quomõ angelus nõ mouetur a quo immediate est applicatio.

¶ Ad 2m negatur antecedens q2 nõ est in loco cir cũscriptiue vnde agens agit per actionem et tamẽ materiale actionis est in passo. Ad aliud negant quidam 9ñam Sed san. tho. in 1o. d. 37. q. 3. ar. 1. ad 3m dicit q̃ operatio angeli non est in loco vt locatũ sed vt perfectio locati quia est operatio agentis q̃ semper est perfectio patientis. Sed queritur an p illam operationem angelus sit per se in loco Dicit san. tho. ibidẽ ad scd̃m q̃ esse in loco vt in loco. non conuenit angelo nisi per accidens inq̃stum. s. corp⁹ cui applicatur est in loco. Sed esse ĩ loco vt operãs in operato 9uenit angelo Et sic est p se in loco Si cut punctum est per se in loco vt terminus et non vt locatum ¶ Ad 3m dicitur quo ad nostrã opinionem expresse tenet. Gregorius nazãzenus dicere cũ de bemus angelus hic operatur abusiue inquit dicim⁹ angelum hic esse. Et ly et tenetur expositiue No ta tamen q̃ non dicimus angelũ esse ĩ loco proprie per intellectionẽ. nisi forte ex illa intellectiõe pra ctica sequatur exterior operatio Et cum inquritur de ista entitate per quã angelus est in loco. An sic subã vel accidẽs. Absolutũ vel respectiuũ dicit. s. t quo. primo ar. 4o q̃ angelus est in loco per 9tactum virtutis et talem cõtactum possumus vocare opera tionem siue sit motio vel presidentia vel cõtinen tia vel quocũq; alio modo. Et concedo q̃ potest di ci operatio transiens Nec inconuenit illã produci in celo empireo vel in inferno quia non fit per ve rum motum. Si queratur an sit ens absolutum vel respectiuum potest dici q̃ aliqñ est absolutum Ali quando respectiuũ Sed tunc queratur fundamen tum eius et termin⁹ vel est intentionale. s. t. po. 3. 11. 14m vel aliquando habet esse situale ex parte re cepti. s. t. de veri. q. 9. ar. 6 2m Et notandũ q̃ ange lus illuminans alium nil causat in eo et ideo non oportet q̃ sint simul vel prope nec ex hoc seqtur q̃ mouens et motũ non sũt simul. s. t. prima. q. 107. ar. 4o. de veri. q. 22. ar. 9. ad 4m et. q. 9. ar. 5. ad 2m

¶ Ad quartum dr̃ q̃ articuli sunt reuocati vel sibi inuicẽ 9tradicunt Godofredus dicit q̃ indigẽt cor rectione q2 sunt contra sal terre idest. s. t. Henric⁹ dicit se illos non intelligere Egidius dicit q̃ facti sunt ad requestam capitosorum Alij dicunt q̃ tur pe est introducere tales articulos contra sanctum Thomã cuius doctrina in sua canonizatione fuit optime examinata Capreolus dicit in prio. d. 2. q. 3a se fuisse presentẽ p̃sius in 9dẽpnatione aliquo rum articulorum. Et q̃ plus eos mouebat affectio q̃ ratio. Per hoc patet. Ad Scotũ. dicentẽ q̃ reuo catũ in vna vniuersitate. debet vbiq; censeri condẽ pnatum licet excõmunicatio dicat̃ nõ transire ma re vel dyocesim extra de he. ca. ad abolendã Si dica tur essẽtie ãgeli sine opatione ẽ limitata ꝛ fita q̃ p

eam potest eē in loco diffinitiue dicit s.t.i.2.d.37.q.3.ar.1.q rudis est probatio q2 procedit ex equiuocatione finis.

¶ Ad 5m. ptz q non est simile q2 angelus non est i loco ꝯmēsuratiue sicut corpus nec cōtinetur a loco sed potius ecōuerso. Et p hoc ptz ad aliud.

¶ Ad 6m. dicit. s.t.quo.1.ar.4.ad 1m. q nichil ꝓhibet aliquid eē simpliciter quod non est prius q̄3 tū ad hoc sicut subā prius est supficie et tamē substantia colorata non est prior supficie colorata. Preterea dico q ad angelū imediate agere non prequiritur situs. s3 sufficit proportio motoris ad mobile vł ordo nature.

¶ Ad 4m. dicit s.t in 1. vbi supra ar.3.ad 4m. q angelus illuminās nō opatur intra essētiā alterius angeli q2 non est causa eē eius nec illabitur ⁊ ideo quasi exterius operatur cōcedo tn̄ q boni āgeli possunt directe ip̄rimere in itellectu alterius scd̄m.s.t.in 2.d.8 ar.5.ad 6m. preterea dico q angel⁹ non habet sitū in ꝯtinuo licet sit diffinitiue in loco.

¶ Ad 8m. ptz 4.phi. Nec incōuenit apud s.t.āgelum nusq̄3 esse vt ptz in primo ymmo angelus ⁊ beati possūt ire supra celū si velit vt dicit s.t.quo 6.ar 2. q2 non depēdent ab aliquo cōtinēte vn̄ persuasio ciceronis est tn̄ rethorica ⁊ non necessaria quia de⁹ potuit ꝓducere angelos an̄ mūdū et tūc nusq̄3 fuissent sed an motus angeli extra celum sit localis et ad vbi.

¶ Ad. 9m. ptz ex supra dictis.

¶ Ad 10m. videtur q p accidēs duo angeli possūt esse simul. tn̄ de illa motione nauis q̄dam dicunt q nullus illoꝝ est pfecte in loco quia vnius effect⁹ est tn̄ vna causa. et ideo angel⁹ nō est in loco nisi agat toto conatu. Sed cōtra āgelus est i lapide licet nō moueat eū ita velociter sicut posset. Dubitāt quidā an de⁹ posset ponere plures angelos simul. s3 hoc non est p̄sētis speculationis. Similiter si de⁹ posset creare vnū angelū qui eēt tāte ꝟtutis q esset i toto celo an tunc aliq̄s alius angelus descendere posset ⁊ esse in celo cū illo. Item an angelus possit producere colorē quia elementa non sunt colorata quādo ergo assumit corpus visibile ex aere videtur q producat in eo duo accidentia absoluta sc3 figurā et colorē. Sed quicquid sit de hijs non incōuenit angelū producere aliqua accn̄a incōpleta Quidam dicūt q plures angeli possūt esse simul naturaliter sed non formaliter idest scd̄m eandē opationē. Si dicatur Sint duo angeli et vnus ascendat ⁊ alius descendat p eandē lineam An tunc erunt simul qn̄ sibi obuiabunt vel oportebit q vnus faciat locū alteri Forte dices q vnus mouebitur ab vno extremo in aliud non transeundo me diū alias vn⁹ impediret aliū a motu Contra sequeret q aliquod corpus posset esse tante densitatis ⁊ resistētie q p ipsum angelus non posset moueri Negatur consequentia q2 corpus non resistit spiritui vnde corpus et spūs possunt simul esse et propter hoc grego⁹ et Sco. putāt duos angelos posse esse simul q2 i quodā homine dr̄ fuisse legio. Et si vn⁹ angelus esset in meridie alius posset per meridiē ad nos descendere. S.T. oppositam ptem tuetur. sicut de corporibus sed nōne beati per dotē subtilitatis possent simul ascendere et descendere per eandē lineā et sic esse simul quidā dicit q non sūt simul localiter. q2 vnū non expellit aliud et ideo non est ibi vsus q̄titatis. Contra mouentur localiter ergo sunt localiter.

¶ Ad 12m dr̄ q ex hoc non arguitur infinita virtus situt nec mot⁹ licet quocunq3 motu dato adhuc angelus posset velocius moueri alias corp⁹ posset velocius moueri q̄3 angelus posset moueri. Si dicat. Pono q angelus velit moueri scd̄m totū suū conatū. Sed hoc videtur cōtra.s.t.1.parte.q.67.ar.6° vnde angelus potest moueri in duobus instantib⁹ vt dictū est in 6° hybernic⁹ dicit q angelus habet determinatū locū sic q nō potest esse in maiori nec in minori Cōiter tamē hoc no tenetur vnde.s.t.dicit q potest esse in loco diuisibili vel indiuisibili. Non tamē potest esse in loco cuiuscūq3 longitudinis. q2 damascenus dicit q cum angelus est in celo non est in terra. Si dicatur de⁹ potest facere infinitū angelum maioris virtutis q̄3 sit supremus angelus qui nunc est ergo potest facere angelū qui sit in celo et in terra. Concedo. imo secundū phm̄ angelus est in toto celo. Et per consequens in oriente et occidente que plus distant q̄3 celum et terra. Sed contra specialiter dicit motorem esse in oriente. Dicendum secundum San. Tho. in scdo distin. 8.ar.4. ad quartum q ideo dicitur in oriente quia ibi incipit motus si dicatur tunc est in pluribus locis ita bene sicut duo angeli agētes in duas medietates continui sunt in duobus locis. Negatur consequentia sed nonne baculus qui pro parte est i acre et in aqua est in duobus locis ⁊ sic de angelo hic est dubium quid est locus angeli si dicatur q est superficies continentis vt dicitur quarto phisicorum Contra angelus non continetur sed continet per San. Tho. Item nulla q̄titas est actiua per phi. sed locus agit. quia vbi causatur ex circunscriptione loci. Item locus est immobilis non autem supficies sed dices q verum est pro formali tunc quero vbi est istud formale si in polis celi ꝯtra tunc omnes angeli essent in eodem loco formali quia illud est in polis mundi. Item formale non potest tantū distare a materiali quod est superficies nec res mutaret locum si esset formaliter in polo si dicas q est distantia a polo contra tunc locus esset in locato quia ipsum distat a polo. Item moueat deus polos et licet hoc non est naturale ex hoc sequitur q locus ex sui natura non habet imobilitatem si autem locus est ipsum corpus contra nullum corpus primo continet rem. quia semper est diuisibile.

Sed arguitur si āgelus possit esse in loco magno ⁊ paruo Sequeretur q posset simul moueri et quiescere quia postq̄3 fuit i medietate camere faciat se esse in tota tunc in prima medietate quiescit ⁊ mouetur ad secūdam. Itē tunc moueretur ad duo vbi opposita vt capiatur angelus qui possit eē i linea tripedali ⁊ nūc sit i medio pedali ⁊ postea faciat se eē i toto tripedali cui⁹ pri3 pedale sit deorsū ⁊ ter

iū sursum. Et sic idem ascenderet et descenderet et duo vbi opposita essent simul in eodē s. sursum ꝛ deorsum maxime si ꝯcedatur ꝙ idem angelꝰ possit esse in celo ꝛ in terra et sic ꝯtinua essent in eodem. Ad hec quidā ꝯcedūt cōtraria respectiua eē simul non autē absoluta primū ptꝫ qꝛ animal est mouēs ꝛ motum Si dicaṫ cōtraria īferunt ꝯtradictoria. dicēdum hoc verum eē de absolutis. Deinde quidā ꝯcedunt scdm diuersa idē quiescere ꝛ moueri Nec sequitur quiescit ergo nō mouetur absolute. Quidā querunt an angelus possit eē in pluribꝰ locis discontinuis vt si sit in aere et domo vel in duobꝰ parietibus ꝛ annichilet deus aerē medium. Dicit. s. t. in primo ꝙ magistri reputauerūt erroneū dicere angelū posse eē in pluribus locis simul d. 3 q. 3. ar. 2° Si autē sit in sup̄ficie cōuexa celi queriṫ an illa sit locus eiꝰ qꝛ non ꝯtinet eum sic potest queri an sup̄ficies celi tunc cōtineat sup̄ficiē cōuexam sphere ignis videtur ꝙ non qꝛ superficies cōcaua lune ē simul cum alia cōuexa quare ergo vna plus cōtinet aliam ꝙ̄ ecōuerso Itē ex quo locus diffinitur p̄ sup̄ficiem videtur ꝙ nō sit idem cum ea nominales dicunt ꝙ locus est corpus cōtinens. Cōtra tunc aliquid moueretur p̄ se tamē esset in eodē loco qꝛ eēt in eodeꝫ aere cum aer qui est locus sit diuisibilis et in eo fiat motus.

¶ Ad 13m. dicitur ꝙ per actionē angelꝰ non est formaliter in loco sꝫ per respectū qui sequitur istā actionē et ista actio pro materiali est in passo sed pro formali est in agente Ad alia ptꝫ ex dictis. Si queratur; quare intelligētia non poniṫ ī polo antartico cum ille sit dignior. Dicendum quia ibi non incipit motus.

¶ Ad 14m. dicitur ꝙ in corporalibus mouens nō est in moto. Secus autē est de spiritualibꝰ qꝛ cōtactus eorū est infra motum vt dicit s. t. in 1°. 37. q. 1. ar 1. Ad aliud dicitur ꝙ deus scdm suam virtutē est immediate in qualibet re. illa autē virtus est ipsemet vt ptꝫ ibidē ad 4m. Si dicatur deus agit īmediate in qualibet re negatur ꝯn̄a.

¶ Ad 15m. satis ptꝫ ex secūdo phi.

¶ Ad sextūdecimum dicitur ꝙ influētia solis pertingit vsꝙ ad viscera terre nec perfectionis est agere indistans sine presētia qꝛ hoc repugnat cause prime qualis est deꝰ. Ibidē ad 2m Si q̄ratur an deꝰ dicatur esse in demonibus. Dicendum ꝙ nō qꝛ demō dicit deformitatem. Ad aliud ptꝫ ex dictis.

¶ Ad 17. negatur ꝯn̄a quia alius est modus essē di in Ad aliud dicit S. T. in. p̄ri. d. 37. q. secū. ar. p̄ri. ꝙ deus non est in loco scdm ꝙ corpus est ī loco nisi methaphorice. tamen eo modo quo spūs est in loco sic deus ꝓp̄rijssime est in loco.

¶ Ad 18m. dicitur ꝙ lumen nūꝙ̄ agit nisi in directum nisi p̄ reuerberationem.

¶ Ad 19m. dicitur ꝙ deum esse ī loco et deum operati differunt quia primum presupponit secundum similiter angelus dicitur esse in loco per operationem non ꝙ operetur tm̄ sed per illam operationē essentia sua est realiter presens loco.

Ad quartū sic proceditur videtur ꝙ phisicus non possit demonstrare primū motorē esse. quia oīs demōstratio est ex notioribus Sed nichil est notius ꝙ̄ motorem esse vt̄ scdo phisi. dr̄ ꝙ est per se notū naturā esse Itē de subiecto cuiuslibet ꝯōnis supponitur quid est et quia est ergo, aliquā rem esse nō potest esse ꝯclusio demōstrationis Item in qualibꝫ scīa. primū cognitum est subiectum. ergo in demonstratione presuponitur ꝙ cognoscatur subiectū cōclusionis esse. Añs patet. quia oēs alie veritates et noticie resoluūtur ad noticiā subiecti quia subiectum scīe continet virtualiter oēs veritates illius scientie cuius est subiectum. Sed per noticiam subiecti cognoscitur subiectum esse Sed cōtra est philosophus ostendens hic deum esse.

¶ Respondeo dicendum ꝙ hic pōt esse triplex dubium. Primo An propositio de est scdo adiacente possit demonstrari Scdo An ad phisicū p̄tinet demonstrare deū esse. Tertio An primus et proximꝰ motor celi sit ipse deus. Quantū ad primū dr̄ ꝙ sic quia bene sequitur terra posita est inter solem ꝛ lunam ergo eclipsis est. Item 2° posse. dr̄ ꝙ quattuor sūt questiones vere scibiles. quarum vna est de re. An sit ergo hoc est scibile vnde sequitur lumen est ergo sol est vel aliud corpus luminosum. Sed q̄ntū ad 2m dubiū est. an meta possit primo et ex proprijs probare genus subārum separatarū esse. idest Secluso motu An possit demonstrari ꝙ deus est et seclusa naturali phīa demonstretur deum esse. Alexander dicit ꝙ ad metaphisicū pertinet. Et idē dicit Auicenna. vnde propter hoc dicit ꝙ subā separata nō est subiectum meta. quia metaphisicus ostēdit substantiam separatā esse idem tenet Albertꝰ in fine. 1. phi. Auerroys autem est contrarie opinionis vnde. dicit ꝙ metaphisicus non potest nisi per media phisicalia probare deum esse. Sed contra deum esse ostenditur ex hoc ꝙ non est processus in infinitum in causis agentibus quia in omni ordine est dare primum medium et vltimum ꝛ hec ratio est metaphisicalis. Item intelligentie sunt a deo effectiue sine motu ergo secluso motu potest ostendi ꝙ deus est. Sed nonne noticia istorum mediorum aliqualiter dependet ex motu. Videtur ꝙ sic quia numerum substantiarum separatarū probatur philosophus ex numero celorum. Numerum autem celorum cognoscimus per motum. Item probamus substantias separatas esse per effectum. Sed effectus earum est motus. ergo a motu depēdet cognitio substantiarum separatarum.

¶ Quantum ad tertium dissentio est inter Auicēnam et alios doctores. et veritatem fidei quia secūdum sententiam fidei celum mouetur ab angelo Sed vt dicit San. Tho. in. 2. di. 14. ar. 3. Auicēna dicit ꝙ primus motus non est immediate a deo Sꝫ deus immediate produxit vnam intelligentiam q̄ immediate mouet primū mobile Hec aūt intelligētia producit corpus celi et animam eius. et sic ꝯn̄r Hanc autem multi putant esse opinionem phi hic Sed contra tunc philosophus hic non probaret

deum esse quia sua argumenta solum probant primum et proximum motorem esse. Item commentator octauo phisicorum dicit q primus motor est in circumferentia primi celi et probat quia omnes leges in hoc conueniunt quod deus habitat in celo. ergo scdm phm deus est proximus motor celi. Itē preter proximū motorē phūs non excludit aliā subām separatam esse vnde nūerus subārum separatarum est scdm nūerum celorū 12. meta. ergo pria substāria separata que est deus mouet immediate celum. Item hanc opinionē per varias auctoritates probat Gregori⁹ qr subā que est mensura aliar est de⁹ sed hec est proximus motor primi celi.

Contra hec arguitur Probādo q phūs naturalis non possit pbare deū esse. Primo qr pbare passiones pprias metaphisice ptinet tm ad meta. r nō ad alias sciās. Sed esse abstractū et non abstractū sunt passiones entis quod est subiectū in meta. sicut etiā necessariū et ɔtingens ergo sola pria phia hz istud probare. Item rationes sumpte ex differētijs que sunt necessarium r ɔtingēs ad methaphi. ptinent. Sed ex necessario et ɔtingēti probat deuz esse qr. s. non oīa sūt cōtingentia. Alioqui aliqñ nichil fuisset qr ens contingēs non est ex se determiatum ad esse sed prius habet nō esse q̄ esse ergo in natura aliquid est quod est necesse esse Illud autē vel habet causā sue necessitatis vel nō. Si nō. est deus Si sic queritur de illo. Et cū non sit ire in infinitum oportet deuenire ad aliquod primum. quod est necesse esse.

Scdo probatur deū esse per hoc q aliqua sunt magis et aliqua minus pfecta ergo est deuenire ad aliquod pfectissimū et optimū Ista aūt ratio nō sumitur a motu. ergo non pertinet ad naturalē Item Si naturalis demonstraret deuz esse seqtur q naturalis phia esset prior meta. Sed hoc est fl'z. ergo Consequentia probatur Deus est primum cognitum in metha. Et per te est cognitus per mediū naturale. ergo naturalis est simpliciter prior. Patet consequētia. qr notissimo in meta. est aliquid prius cognitum in naturali phia Item id quod est simpliciter 2⁹ in phisica scz deum esse erit in meta. prima propō simpliciter indemōstrabilis ex quo sequitur q saltē q̄tum ad hanc ɔclusionem deus est. Meta. subalternaret naturali phie quod est expresse flm Alioqui esset ea posterior Patet cōsequentia quia acciperet ab ea hanc propōnem.

Tertio nulla sciētia probat sua principia vt dicitur primo poste. Sed subē abstracte sunt pricipia entis seu corporis mobilis quod est subiectū in naturali phia. ergo naturalis phūs non potest probare substantias abstractas esse.

Quarto probatur q deus non mouet celum immediate. qr moueret in non tpe sed hoc est falsū qr motui repugnat esse in non tpe ergo. Consequentia probatur supponendo duo. Primum q deus est virtutis infinite. Secundū q maior virtus exñs in magnitudine subiectiue. vel approprianue mouet in minori q̄ minor virtus. Tunc arguitur sic Si prima causa mouet in tempore sit ille mot⁹ gratia exempli per horā qui vocetur a. Et sit aliqua causa finite virtutis que moueat aliud mobile per aliqđ tempus quod vocetur b. Constat q inter a. et b. est aliqua determinata proportio. Sit gratia exempli proportio dupla. Ponatur ergo q addantur postea huic virtuti finite alij motores ita q motus ab omnibus istis simul prouenteus sit in tempore minori in duplo q̄ fuerit tempus a. ergo tunc motus a virtute finita erit equalis motui qui est a virtute infinita quod est ipossibile r ɔtra p̄suppositū secunduz. Item tam phi. q̄ cōmē. 8. phisi. assignāt cuilibet celo duos motores scz vnum cōiunctum et alium separatum sed motor separatus primi mobilis est deus ergo non mouet nisi mediante motore cōiuncto.

Quito s. t. in 2. de celo et mūdo. lec. 3. dicit q secūdum platonē et ari. celū est animatum r q mouetur a substātia spirituali ɔiūcta que est sua anima. animata enī mouēt se vñ ex hoc phi. infert q i celo sit sursū r deorsū sicut in aīali Item s. t. ibidē dicit q secūdum phi. 8. phi. omnia mobilia necesse est reducere in vnū primū qđ est mouēs seipsū s. celū g celū mouet a seipso actiue r non solū vt pricipiū passiuū sicut qdā posuerūt vt simplici⁹ refert dicētes celū nō esse pprie aīatū p aīam racionalē. Cōtra quos arguit s. t. qr. scdm ari. 12. meta. Primū mouēs s. de⁹ mouet celū sicut desideratū et itellectū ergo celuz habet aīam que desiderat et itelligit et ab hac anima est motus celi sicut a pricipio pricipali e tactiuo prz autē q hec aīa non est deus.

Sexto tūc mouere celū eēt deus qr nichil est in deo qui sit deus sz probo q nō qr mouere celū non sēper fuit deus ergo nec modo est de⁹. Forte dicis q non sēper fuit qr mūdus nō sēper fuit Cōtra deus semp facit quod melius est. sz melius est mūduz esse q̄ non eē qr mūdum non eē nichil est vel non est nisi negatio. Itē si deus scdm phi. imediate moueret celū seqtur q mutatur qr qlibet die pducit nouam circulationē. Et phi. dicit q si deus pduceret mūdum de nouo mutaretur.

Septimo nichil pducitur nisi p motum sz deus est causa primi motus p motum ergo nō pducit ipsum actiue vnde primo de ge. dicitur q licet omne agens sit mouēs nō tamē ɔuerso. Ex quo videt q deus non agit. Itē tūc motus celi nō eēt naturalis sz esset volūtarius pro q̄to est a voluntate dei.

Octauo ex hoc seqret q in deo eēt potētialitas et sic non eēt act⁹ purus probatur qr omne vnituz alteri non est pur⁹ act⁹ sz deus vniret primo celo vt motor mobili. Item de⁹ est vbi operatur sed dictuz est supra q virt⁹ dei non est in magnitudine ergo nō mouet magnitudinem.

Ad primum. Quidam dicunt sāctum thomā eē eiusdē opinionis cū cōmentatore. Sed cōtra in fine 1. phi. dicit cum philo. q s. ad illam phiam idest meta. pertinet determinare multitudinē formarū Et 8. phisicor. lectione .1. dicit q ad metaphisicum pertinet scire ɔitatē huī⁹ an de⁹ sit vñ angli possūt sciētifice scire deum esse et tamen ipsi non cognoscunt deum p motum sed per alias creaturas ergo secluso motu potest demōstrari q de⁹ ē potest tamē respōderi ad rationes Ad pri^m. dr̄ q aliq passiōes

sub distinctione demonstrantur de ente in phisica qꝛ mobilitas vel imobilitas est passio entis. Et determinans de mobilitate habet determinare de imobilitate. et aliquod imobile esse quale est deus vnde. S. T. vbi supra dicit ꝙ efficacissima via ad probandū primū principium esse est ex motu qꝛ Si motus fuit ab eterno. manifestū est motorem semꝑ esse. Et idem patet si ꝯcedatur motum incepisse qꝛ omne nouū indiget aliquo principio inouante. Illoc ergo solo modo poterat videri ꝙ non est necessariū ponere primū principium Si res sūt ab eterno. Et ideo phūs diligenter hic ostendit ꝙ stante mūdi eternitate adhuc opꝫ deuenire ad aliqđ primū pricipiū

¶ Ad scđm dr̄ ꝙ illa magis vel minus perfecta cognoscūtur ex motu saltē a nobis. Quidā dicit ꝙ nō inconuenit idem demonstrari in diuersis scientijs vt dicit. s. t. prima pte. q. 1. ar. 1. ad 2m. Et sic concederetur ꝙ deum esse demonstratur in. 8. phi. et in. 12. meta. Sed aliter dr̄. s. ꝙ de subā sepata habent diuersi conceptus scđm quos diuersimode ꝯsideratur in diuersis scientijs vnde ꝓbare aliquas subās esse sepatas a materia pertinet ad phisicū. cum hoc non possit probari nisi per transmutationē et motū vnde et in isto octauo phūs probat ꝙ prim⁹ motor non est virtus in magnitudine Alio° consideratur subā sepatata sub ratione primi principij et prime cause et sic methaphisicus demōstrat deū esse scđo meta. Sed primum est dubiuꝫ qꝛ videtur ꝙ secluso motu possit probari ꝙ aliqua subā sit separata idest non cōposita ex materia quia sūt nature ex toto intellectuales intelligere aūt est operatio penitus imaterialis ergo intelligentia non habent materiam. s. t. 1. pte. q. 50. ar. 2. Itē Theologus demonstrat deū esse vt pꝫ pria pte. q. 2. ar. 2. et. q. 3. ar. 2. ergo non ad solū phisicū pertinet ista demōstrare Et per hec concordātur a quibusdā Auicen. ⁊ Cōmē.

¶ Et patet solutio ad 3m qꝛ principia ꝯplexa sūt q̄ in scientia non demonstrantur.

¶ Ad quartū sunt diuersi modi dicendi. S. T. 12. meta. lec. 7. rephendit Auicen. quasi repugnanteꝫ dictis Aris. quia scđm Aris. primū celū mouet imediate a prima causa vt sit ꝯgruens ꝯnexio subārum corporaliū et spūaliū ita ꝙ primū corpus mouet a prima substātia separata Nec phūs alibi probat aliquā esse subām separatā. pter primū motorem celi quem probat per motū. Iteꝫ si deus non moueret celū tūc esset ociosus hoc est enim. argumentū Cōmē. ꝯtra Auicē. Itē primū agēs pl⁹ influit ⁊ res non possunt esse sine deo. ergo dependent ab eo effectiue Ex quo videtur ꝙ scđm Cōmentatorē. de⁹ non solū mouet per modum finis vt quidam opinātur. Item Cōmen 12. meta T. C. 43. reprehendit eos qui dicunt ꝙ prima subā est prior motore toti⁹. Quidam dicūt ꝙ Cōmen. sibijpsi contradicit quia 12 meta. in questione Contra iohannē grāmaticuꝫ dicit ꝙ motus celi dependet ex duobus motoribus quorum vnus est finite motionis. Et est anima existens in eo non per informationem quia secundum Cōmen. celum nō componitur ex materia ⁊ forma s₃ tanq̄ ꝑ motorē appropriatū. Et ab hac ꝓuenit. ꝙ motus celi est finit⁹ itensiue. Alter vero motor ē motionis ifinite nec est i materiā subiectiue nec appꝛiatiue. Quicqđ sit de cōmē. dico ꝙ si celū secūdum ari. sit realiter animatū tūc dico ꝙ celuꝫ mouetur imediate ab illa anima s₃ loquēdo de motore separato idest nō iformāte materiā dico ꝙ scđm ari. mouetur imediate a deo Et si dicatur sipliciter perfectuꝫ nō idiget actione. Dicit ꝯmē ꝙ ꝓpter cōseruationē sanitatis homo exercitat lōperatione artꝭ Et sic deus ne sit occiosus ꝓducit motū. Secūdum fidem tamē ocios⁹ non esset dato ꝙ nichil ad extra produceret. Si queratur scđm fidem quis ē motor ꝓximus celi. Dicēdum ꝙ ordo virtutuꝫ mouet celos S. T. li. 3°. ꝯtra gē. ca. 80 Nec tamē plures angeli cōcurrūt ad motū eiusdē celi S. T. in. d. 37. q. 3. ar. 3°. Si dicatur iste mod⁹ dicēdi coicidit cū aui. vt pꝫ ex S. T. in. 2. d. 14. ar. 3. quia si celum sit aiatum et cū hoc mouet ab āgelo seqtur ꝙ quilibet orbis habet duos motores s. aiam et angelum quē phi. vocant intelligētiam vt dicit aui. Forte dicis ꝙ secūdum rei veritatē celū non est animatū vt alias ostēdetur Sed hoc nichil est qꝛ querimus de opinione phi. Et si quis velit dicere ꝙ scđm phi. celū non est aiatum per aiam s₃ per intelligētiam assistentē vt dicit. S. T. 1. pte q. 70. ar. 3. Tūc respōderetur ad argumentū q̄ illa intelligētia est ipse deus libere mouens vt supra dictuꝫ est et ideo non oportet ꝙ moueat in non tp̄e Et ad aliud diceret ꝙ celuꝫ h₃ duos motores non tamē realiter distictos pro q̄to ille motor est finis et efficiēs motus sui celi vl hoc intelligitur de motu celoꝝ inferiorū ad quos cōcurrit de⁹ et specialis itelligētia.

¶ Et per hoc pꝫ ad cetera argumēta Sextū vero soluit ex ꝓcedētibus articulis.

¶ Ad 7m. hoc verum est de agente naturali si dicatur si phi. cognouit aliū modū productionis s. ꝑ creationē ab eterno q̄re i hoc. 8 phi. de hoc nullaꝫ facit mētionē. Ad hoc dictū est in pricipio octaui cū queritur. an de⁹ sit agēs vel pricipium actiuū. disputatio est de nomine. Nec icōuenit motum celi esse naturalem et volūtariū respectu diuersoꝝ. s. respectu sui et intelligētie.

¶ Ad 8m. dicit ꝙ ꝯiunctio ꝑ modum motoris non est potētialis. Nec incōuenit deū esse in magnitudine per opationem et nō subiectiue De hijs plus videbitur iquirēdo alias an celū sit animatū Auerroys dicit ꝙ hec est maxima dubitationū nec determinata fuit nisi cū grandi labore et in tēpore vite sue nō modice. Helias hebreus cretēsis magnam digressionē facit de primo motore celi.

AD 5m. sic ꝓceditur videtur ꝙ deum esse non possit demōstrari qꝛ hoc est articul⁹ fidei et demōstratio fit ꝑ causā. Forte dicis ꝙ demōstratur a posteriori ꝑ effectū Contra null⁹ effect⁹ est deo proportionatus ergo ex nullo effectu euidenter cognoscit deum eē. Item ipossibile est ꝙ effectus demōstret causā esse nisi cognoscatur ꝙ talis effect⁹ sit a tali causa vnde relatiua sunt simul nāli intelligētia s₃ nichil potest eē causa nisi sit ergo prius est quo ad nos causā eē q̄ effectū eē. Sed contra est phi. hic et 12°. metaphisice.

¶ Respōdeo dicēdum ſecūdū S. T. I. pte q 2. ar 3°. 5ᵉ. vijs probatur deū eē ſʒ manifeſtior eſt ex pte motus Aliquid enim mouetur et impoſſibile eſt ꝙ moueat ſeipſū ergo mouetꝛ ab alioꝛ non eſt ꝓcedēte in īfinitū qꝛ mouēs ſecūdū nō mouet niſi ꝑſuppoſito primo vt bacul⁹ non mouet niſi moueatur a manu ergo neceſſe eſt deuenire ad aliquod primū mouēs quod a nullo mouetur ⁊ hoc oēs itelligunt deū Secūdo aliqua res fit ⁊ non a ſe ergo ab alioꝛ et non ꝓceditur in īfinitū ergo idē quod prius minoꝛ pʒ qꝛ ſi procedatꝛ in īfinituʒ ſequitur ꝙ nō datꝛ cauſa media. Tertio vel aliq̄d eſt neceſſarium non hñs cauſā ſue nēceſſitatis vel omnia ſunt poſſibilia. i. ꝯtingentia vel hñtia cauſam neceſſitatis Si primū habetur intētum. Si ſecundū ergo omnia aliqñ non ſūt Et tūc q̄ritur a quo poſtea inceperūt eē Si 2ᵐ cū nō ꝓcedatur in infinitū qꝛ vbi eſt ordo ibi eſt primū ſeq̄tur ꝙ eſt deuenire ad primū ens.

¶ Quarto vna res eſt ꝑfectior altera Sed magis et min⁹ dicūtur per acceſſū ad ſūmū Sūmū autē quod eſt maxime tale eſt cā omniū alioꝛū que ſunt illius generis ergo eſt deuenire ad primā cauſam a qua omnia alia cauſantur.

¶ Quīto res nāles dirigūtur ab aliquo cognoſcēte in finē qꝛ ꝙ lapis deſcendatꝛ nō eſt a caſu Sʒ illud vniuerſale cognoſcens eſt deus igꝛ Sʒ nonne deo ſecluſo deſcenſus lapidis eſſet intentus a ſua natura ſi ſic ergo non eſſet a caſu dicitꝛ ꝙ non Has rationes fortificat S. T. pulchre li. I. ꝯtra gēti. ca. 13. Quidā dixerūt ꝙ deum eē eſt per ſe notū. Et ideo nō poteſt demonſtrari ſed hoc ibidē reprobat licet enim ſit per ſe notum ſecūdū ſe non tamē quoad nos Prima autē ratio habetur ex phō 7. et 8°. phiſico. ergo philoſophus demonſtrauit deum eſſe.

¶ Contra hec arꝛ phūs in iſto 8. procedit ex falſis ergo non demonſtrat. Añs pʒ quia ſupponit mūdi eternitatē Itē procedit ex contingētib⁹ qꝛ procedit ex motu Sed motum eſſe eſt contingens Item preſupponit ꝙ non procedatur in infinitum. Hoc aūt eſt falſū vt pʒ de generationibus infinitis ſecūdū phm̄. Quilibet enim homo fuit per ſe genitus ab alio homine Et ita poſſet dici ꝙ nulla eſt cauſa prima eterna. Sed prima cauſa que nunc eſt fuit ab alia et ſic in infinitum procedendo Item in finali cauſa poteſt quis ſucceſſiue habere infinitos fines quidaʒ ad precedens dicunt ꝙ pater non eſt cauſa per ſe platonis et ideo nō proceditur ī infinitum in cauſis eſſentialib⁹ ſed nichil eſt pʒ 2°. phiſi.

¶ Secūdo arꝛ ad idem in partibus ꝓportiōalibus cōtinui ꝓceditꝛ in infinitū vnde totū eē ntialiter depēdet a ſua medietate Et iterū illa medietas a ſua medietate et ſic in infinitum. Et ita poſſet dici de mouētibus Forte dicis ꝙ nō qꝛ vel omnia mouentia ſūt mota vel aliquod eſt imobile Si ſcd̄m habetur intētū Si primū queritur a quo ſunt mota ⁊ nō pōt dari niſi a primo mouente Contra hec vltima ꝯñā nichil valet quia omnea numeri pares et ipares ſūt exceſſi hoc eſt quilʒ exceditur Tamē ex hoc non ſeqnitur ꝙ aliquis determinatus numer⁹ excedat omnea numeros.

¶ Tercio dictum eſt 8°. phi. a phō et ſ. t. lec. II. ꝙ aliquid primo mouet ſeipſum Cuius oppoſitū dicitur in prima ratione. Item arꝛ illo dato adhuc nō demōſtratur ꝙ deus ſit ſed ſolū ꝙ eſt deuenire ad aliquod primū mouēs et illud non eſt deus ſed angelus vel intelligētia alia a deo īmobilis per ſe et per accidēs ſicut videtur dicere Cōmē. Et dato ꝙ nō diceret oppoſitum non poteſt demonſtrari Itē qñ percutitur aliquod cōtinuū tūc videtꝛ proceſſus in īfinitum in mouētibus quia pars percuſſa mouet aliā et ſic cōſequēter Itē ſcd̄m algazelem ſūt īfinite anime ratiōales et qñ lapis proiſcitur ī aqua vndentur ibi in īfinitū cauſari circuli ſit quādo lignū caleſit pir partes proportionabiles tunc vna calefacit aliam in infinitum procedendo

¶ Quarto dicit pe. de alyaco ꝙ proceſſus phi poteſt impediri qꝛ proteruus diceret ꝙ nichil mouetꝛ vt zeno Secūdo diceretur ꝙ aliquid mouet ſeipſū vt aqua ad replendum vacuū. Tertio diceretur ꝙ phūs non probat quī deus ſit mobilis licet nō moueatur Si enim ſecundum euʒ deus eſt in oriente tantum quare non poteſt ire ad polum antarticuʒ Item dicetur ꝙ primus motoꝛ mouetur nec inconuenit eſſe circulationem in diuerſo genere cauſe

¶ Item ꝙ non ſit procedere in infinitū hoc ſoluʒ eſt verum in cauſis eſſētialiter ordinatis Sed nō eſt euidens ꝙ alique ſint cauſe eſſentialiter ordinate et dato ꝙ hoc eſſet euidens tamē multi dicūt ꝙ deus poteſt facere infinitum ergo poſſet facere infinitas cauſas eſſentialiter ſubordinatas

¶ Quinto arguitur contra ſecundā rationē quia non ē euidens aliquid fieri Nominales enī dicūt ꝙ quādo ſortes augeturvel mouetur localiter nullam entitatem habet de nouo. Et ita dicūt alij qñ caloꝛ intenditur Item diceret proteruus ꝙ res fit non tamen ab ab alio poſitiue ſed per remotionē impedimēti ſicut res corrumpitur per abſentiā cōſeruantis Forte dicis ꝙ per cōſeruationē probatꝛ melius ꝙ deus ſit ꝗ̄ per productionē quia ī cauſis conſeruantibus non eſt procedere ī infinitū ergo eſt deuenire ad vnū primū conſeruans. Sed hoc nichil eſt qꝛ conſeruare eſt producere Et proteru⁹ diceret ꝙ poſtꝗ̄ homo eſt adultus nō indiget alio conſeruante ſaltē ipſum celum poteſt ſeipſum conſeruare.

¶ Sexto gregorius et aureolus dicunt ꝙ ſecundum ariſtotelem itelligētie non ſūt a deo effectiue ergo dato ꝙ in cauſis efficientibus non ſit procedere in īfinitum per hoc nō probatur ꝙ ſit neceſſe eſſe aliquod primū efficiēs quod ſit cauſa omnium alioꝛum Nec valet rō tacta in 4° argumento quia albedo nō cauſat effectiue alios coloꝛes nec angelus alias ſubſtātias licet ſit primus in genere ſubſtantie Nec ignis cauſat omnem coloꝛem Sed aliquis eſt a ſole.

¶ Septimo Intelligentia eſt ens per ſuam eſſētiam et probabile eſt ꝙ in ea non diſtinguitur eſſētia ab eſſe qꝛ hoc tenet herueus et plurimi alij doctores Item 3°. ratio non cōcludit qꝛ non ſequitur elementa poſſunt nō eſſe ergo aliquādo non ſunt Item quelibet creatura poteſt non eſſe Tamē nō

sequitur q̧ nõ sit vnde a posse ad esse non valet cõsequētia vt non sequitur deus potest non mouere celum ergo non mouet

¶ Octauo arguitur q̧ deū esse sit per se notū nobis quia per volūtatem non possumus odire deuȝ in se ergo nec per intellectum possumus iudicare deum nõ esse Alias voluntas posset se ꝯformare illi dictamini Item est per se notum nobis q̧ deus est honorādus ꝛ q̧ deus est bonꝰ cuius opposito nõ possumus assentire Alias bonitas esset accidens in deo sicut nigredo scd̄m porphiriū in coruo

¶ Ad primum dicitur q̧ discursus phī vltimatus non dependet ex mūdi eternitate q: supposita nouitate rerum facilius demonstratur deū esse vt dicit S. T. ¶ Ad aliud dicitur q̧ motū eē ī demonstratione non dicit actum sed aptitudinem nec icõuenit ī causis accidētalit̄ ordiatȝ ꝓcedere ī ifinitū scd̄m tp̄is successionē. S. T. 1. p. q. 7. ar. 4. Et q. 46 ar. 2. ad 7m. Alias autē videbit̄ que sunt cause eēntialiter subordinate Sed nūq̄d sortes est cāe sētialiter subordinata respectu patris sui. Dicēdū q̧ causa essētialis sēp differt spē a suo effectu. S. T. in 2o. d. 18. q. 2. ar. 1.

¶ Ad 2m. patuit 7o. phisi. Nec est simile de numero et de mobilibꝰ q: oīa mobilia sunt in potentia. Et ex eis potest fieri vnū vt pȝ in 7. Et ideo opȝ q̧ preter oīa mobilia sit vnū mouēs immobile.

¶ Ad 3m dicunt quidā q̧ grauitas si a deo separet̄ moueret primo seipsā Sed inaīata non mouēt se. Et oē mouēs se diuidit̄ in duas ptes sed de hoc supradictū est Ad aliud pȝ ex articulo precedēte Angelum eī mouere per tp̄s infinitum presupponit virtutē infinitā Nec aliquis cõcessit vnū effectum depēdere ab infinitis causis equalibus ꝑ se subsistētibus Per hoc enim tolleretur oīs actio q: quādo petrus vellet currere oporteret q̧ prius moueretur ab alia causa ꝛ illa causa iterum ab alia et sic in infinitum Nec hoc esset sine magna confusione.

¶ Ad 4m Eodēmodo diceretur q̧ astrologia non est scientia q: demõstrat per motum Nec de ista homo est risibilis quia proteruus negaret animal rationale esse risibile Et forte primū principium. Alia autem satis reprobat philosiphus per totū octauū et q̧ cause sint essentialiter ordinate ab oībus cõcessū est. Et hec subordinatio a pythagoricis dr̄ aurea cathena vt dicit albertus magnꝰ in expositione libri de causis

¶ Ad 5m pȝ ad sensū nec potest res fieri a se positiue Permenides tamē visus ē dicere q̧ nichil fit secūdū rei veritatem et sic ipse non habuisset prēȝ nec matrem et sic propter uīēdo tolleretur omnis demonstratio

¶ Ad sextū pȝ ex supradictis Gregorius diceret q̧ sufficit phõ demõstrare vniuersalem causaȝ oim producibiliū Illa aūt propositio S. T. vel potius phi itelligitur Et sēꝑ primū vel aliquid eminētiꝰ co est causa oīȝ alioꝝ

¶ Ad 7m pȝ ex logica Deinde dr̄ q̧ bene sequitur hoc potest non esse ergo alia nõ est nisi specialiter a deo conseruetur.

¶ Ad octauū dicit plutarcus quosdā posuisse deū qui cor intuetur vt hoies bene agerēt nõ q̧ ita sit sicut super cerasa ponitur hõ pictus vt Aues arceantur Ex quo patet q̧ nõ est per se notuȝ Soluere autē ceteras rationes ptinet ad logicum.

¶ Finit octauus phisicorum.

Circa primum librū de anima querūtur 5⁹. 1⁹ vtrū de anima sit honorabilissima scientia Secundo An accidentia magnam partē conferant ad cognoscēdū quod quid est Tertio An scientie distiguntur per obiecta Quarto An vniuersale sit posterius suis singularibus Quinto An cognoscibile sit in cognoscente.

D primum sic pceditur videtur q̄ de anima non sit honorabilissima sciētia quia scientia 8. phisicorum est honorabilior cū ipsa sola demonstret deum esse vt dicit Cōmentator contra auicen. putabat cum auicenna posse demōstrari deū esse sine motu Sic arguēdo. Si non est primū principiū nō contingit aliqd scire Sed cōtingit aliquid scire igitur est primū principium quod nos vocam⁹ deū Maiorē probabat ipse et algazel q̄r scia est habit⁹ acquisitus p demonstrationē resoluētē effectū in causā suā vsq3 ad prima principia vt p3 in mathematicis Sic ergo nullū est primū principium incōplexu q̄d est deus. Sed ē primum principiū cōplexū quod est de quolibet esse vel non esse. vel non contingit idem simul esse et non esse. Et. San. Tho. 8. phisicorū lec. in fine dicit q̄ ratio phi qua per motū demonstrat primum principium esse est efficacissima cui resisti non potest Sed cōtra est phūs hic.

℄ Respondeo dicēdū q̄ in hoc phemio de anima phūs reddit auditorē docilē premittendo ordinez et distinctionē tractat⁹ Beniuolū ostēdēdo vtilitatē scie Attentum ostendendo difficultatem vnde. Notandū cū S. T. hic et phō in II. de aialibus q̄ in quolibet genere rerum est primo cōsiderate cōia Et propria vniuscuiusq3 illius generis vt p3 i metha. in qua phūs primo cōsiderat de ente in communi. postea vero ppria vniuscuiusq3 ēti q̄r nisi hoc fieret idē diceretur frequenter quia determinando de qualibet spē oporteret repetere diffinitionē generis vt intelligeretur spēs Et ideo phūs primo in istis tribus libris determinat de eo quo est cōmune omnib⁹ animatis Sz i alijs libris determinat de plantis et de animalibus in speciali.

℄ Preterea Notandū secundū eūdem q̄ oēs scia est bona q̄r bonuz est perfectio rei. Cum igitur scia sit pfectio hominis inq̄tū homo scia omnis est bona inter bona autē quedam sunt laudabilia scz que sūt vtilia in ordine ad aliquē finem. Laudam⁹ enī bonum equū q̄r bene currit. Quedam vero sūt etiā honorabilia illa scz que sūt ppter seipsa honoram⁹ enim fines i sciētijs autē quedā sūt practice ⁊ quedam speculatiue et differūt quia practice sunt ppē opus. Speculatiue autem ppter seipsas. Et ideo S. T. scientie speculatiue sunt bone et honorabiles. Practice vero laudabiles tm̄.

℄ Preterea in speculatiuis inueniuntur gradus q̄tum ad honorabilitatem. Scientia nam q̄ omnis ex actu laudatur. Omnis autem actus laudat ex duobus .s. ex obiecto et modo sicut edificare est melius q̄ facere lectum ex obiecto Et quanto modus edificij est melior tanto melius est edificium Si ergo consideretur actus scientie ex obiecto sic illa est nobilior que habet nobilius obiectū Si vero consideretur ex mō sic illa ē nobilior q̄ ē certior vñ aliq̄ sunt magis certe et tñ sūt de reb⁹ min⁹ honorabilibus. et ecōuerso Simpliciter tñ illa ē melior que est de melioribus ⁊ honorabilioribus quia sicut dicit phūs II. de animalibus. Magis cōcupiscimus scire modicū de rebus altissimis etiā si thopice et probabiliter illud sciamus q̄ scire multum per certitudinem de rebus minus nobilibus quia primū haber nobilitatem ex se et ex sua substātia Aliud autē ex modo et ex qualitate Ex hijs p3 q̄ scia de anima inter partes phie naturalis est honorabilior Est enim certa quia quilibet experitur in se q̄ habet animā et q̄ anima viuificet Est etiã anima nobilior inter inferiores creaturas Ex quo ifertur q̄ scia de anima ē prior quia nobilior ⁊ sūt priora Tertio sequitur q̄ medicina nō ē honorabilis q̄r ē scia practica et per cōsequens est vtilis in ordine ad aliquē finez Et ideo ē laudabilis sed nō est honorabilis.

℄ Conclusio scda Ista scia est vtilis ad oēs alias partes phie quia sine ista non possunt adipisci quia omnis pars phie vel ē naturalis vel moralis vel methaphisica vel ratiōalis Sed sine anima et potentijs eius non pōt haberi sciētia moralis cuz virtutes de quibus considerat sint subiectū i potentijs anime Phia etiam naturalis est de animatis que dicūtur mouere se. hec aūt non cognoscūt sine ista sciētia Metaphisica etiam considerat cās altissimas in quarū cognitionē nō deuenimus nec ptingimus nisi p ea que ex virtute itellectus possibilis acquirimus Si enim natura intellectus possibilis esset nobis ignota nō possem⁹ scire ordinē substantiarum separatarum sicut dicit super II. metha. Ostendit aūt phūs difficultatem huius tractatus q̄tum ad duo Primo ad cognoscendum substātiam aie Secūdo q̄tum ad cognoscendum accidentia Quātum ad primū difficultas est quia nescim⁹ p quā viā procedēdū sit ad diffinitionem quia quidā dicūt q̄ demōstrando Quidā q̄ diuidendo Quidaz vere q̄ cōponēdo vt ari. Alie aūt difficultates patebunt i sequētibus Ex predictis satis p3 q̄ anima est subiectum hui⁹ scie q̄r oēs questiones tractate in hoc libro fiūt de anima et de passionib⁹ eius inquirendo an oēs anime sunt eiusdem speciei Et an aia sit sue potentie et an ponatur igne Si queratur an scia de anima sit facilis dicitur q̄ est facilis ex parte obiecti sed non ex parte cognitionis nostre primū patet quia inter formas naturales aia tenet supremū gradū actualitatis Sed vnū quodq3 est cognoscibile secundū q̄ ē in actu igr Minor patet quia intellectus reducitur ad actum p obiectum Secūda para p3 quia nichil cognosci

mus nisi per ministeriū sensus anima autē nō sentit
Unde notādum q ad cognitionem duo cōcurrunt
scz obiectum et dispositio potētie. Et ideo licet ob
iectum sit maxime cognoscibile tñ si potētia sit de-
bilis tūc est sibi difficile cognoscere tale obiectum
sicut oculo egro difficile est cognoscere lucem.
¶ Notanduz preterea q nobilitas obiecti huius
scientie habetur ex aristote. libro 16°. de aīalibus
vbi dicit q intellectus rationis .i. aīa rationalis ī
trat corpus embrionis extrinsecus. Et ipse solus
est diuinus quia eius operatio nō habet cōmunica
tionem aliquomodo cum operatiōe corporali. Et
apuleius libro de deo socratis dicit q hoīes sunt ī
mortalibus animis sed moribundis membris Et
seneca dicit q per animam homo antecellit cete-
ra animalia et deos sequtur vnde salusti⁹ dicit q om
nis nr̄a vita in anima et corpore sita est anime im-
perio corporis seruicio magis vtimur. Alterū cum
beluis cōe est et cicero in paradoxis. tu cū tibi siue
deus siue mater vt ita dicā rerū omniū natura de-
derit animū quo nichil est p̄stātius nichil diuinius
sic teipsū abiicies atq prosternes per voluptatē vt
nichil inter te atq quadrupedez aliquid putes in-
teresse. Propter hec igit̄ sciētia de anima p quam
homo seipsū cognoscit magno amore p̄sequēda est
a iuuenibus Recitat apulei⁹ platonic⁹ libro .1. flor
q in scithia versus oriētem est vna secta hominum
qui vocātur gynosophiste qui nesciūt aurum cole-
re nec equū domare sed solū honorāt sapiētiam et
eam colūt vnde posita mēsa āteq cibaria ponātur
omnes discipuli ex diuersis locis et officiis puenī-
unt quos sigillatim magistri interrogāt quid boni a
lucis ortu quisq fecerit vn⁹ dicit se in speculatione
nouā pclusionē inuenisse. Ali⁹ nesciuz docuisse. et
sic ad mensam mittit̄ iners autē imprāsus ad opus
foras excluditur Socrates noluit q scia scriberet̄
quia est res mūda et pura. Et ideo solis animis pu
ris cōdenda est et nō chartis apuleius libro de ma
gia putat animū hominis tāte dignitatis esse q si
capiatur puer pudidus corpore decorus atq īteger
animo solers ore facūdus z cū odore herbaz sopi-
tur iam efficitur terrenorū oblit⁹ et redigitur ad na
turam suam que est diuina z immortalis vnde post
ea excitatus futura et occulta dicere potest sed
hoc reprobat san. th. 1ª. parte q. 87. ar. 4. 2m. Patz
etiam dignitas huius scie ex hoc q speculatiua est
Scie enim speculatiue sūt nobiliores practicis
¶ Cōtra hec ar̄ et primo ostēdendo q hec scia nō
est vtilis ad alias qr hec scientia est de numero ho-
norabiliū ergo nō est pp̄ter aliud tenet pn̄a ex diffi
nitione honorabiliū. Item scia speculatiua querit̄
propter se vt ptz in p̄hemio de anima ergo non est
vtilis ad alia.
¶ Secūdo vtile et honestuz distingūtur sz hec scia
est de numero honorabiliuz ergo non est de nume
ro vtiliummaior ptz qr delectabile vtile z honestū
diuidunt bonum Item alie scientie sunt perfecte
ergo non indigent ista scientia alias essent insuf-
ficientes.
¶ Tertio principia aliarum scientiarum nō pos-
sunt ostendi nisi forte per metha. vel logicam ergo
ista scientia non valet ad alias scientias et hoc est
cōtra algazelē dicētē oēs scias valē ad methaphi.
Item multi videntur esse boni morales vel mathe
matici nescientes librū de anima vnde in li. de a-
nima videntur esse potius opiniones q̄ scie vnde
quidā dicunt potentias non distingui ab anima Et
qdā dicunt in eodē esse plures animas. Alij autē
tenent oppositum Et ex hoc dicit Ockam in prin
cipio dyalogi in anglia ortū fuisse magnum scāda
lum quia quidam dicebant q corpora sanctorum
non essent eadem numero ante mortē et postmor-
tem ergo oīno est inutile studere in hoc libro.
¶ Quarto arguitur q hec scientia non est de aīa
tanq̄ de subiecto quia ens mobile est subiectum to-
tius philosophie ergo aliquid contentū sub eo erit
subiectū istius libri scilicet corpus animatum z nō
anima quia aīa de quibus in hoc libro cōsiderant
ordināntur ad corpus aīatum vltimate immo etiam
est propter totum cōpositū. Item cōsideratur hic
de opationibus sicut sunt intelligere et cognosce-
re Sed opationes proprie sunt suppositoruz ergo
proprie passiones que cōsiderantur in hac sciētia
potius cōueniunt aīato q̄ anime. Item non consi
deratur hic de qualibet anima vt patet de separa
ta Item anima intellectiua vt sic nullius corporis
est actus Item phisicus nō per se cōsiderat deum
qr est de ordine immaterialium ergo nec de anima
Item anima vt sic abstrahit a materia alias nō pos
set separari ergo non est phisice consideratiōis
absolute
¶ Sexto arguitur q non sit honorabilior qr secū
dum simplicium logica est organū totius philoso-
phie vnde Albertus super porphirium īquirit an
logica contineatur sub scientia practica vel specu
latiua Et respondet q non sed sub organica. Et
etiam dicitur esse scientia scientiarum ergo est ho
norabilior ista. It em nobilitas scientie est ex obie
cto sed alie partes philosophie naturalis habēt
nobilius obiectum scilz totū compositū vt liber de
animalibus Et liber de celo et mundo qui conside
rat corpus ingenerabile et incorruptibile. Item
theologia est honorabilior et melior vnde propter
hoc vinum optimuz quidam dixerūt theologale vn
de theologia aliis imperat ideo quidā egre ferūt
cū logici dicunt propōes biblie de rigore falsas vt
ceci vident quia pp̄ter regulas ad placitū positas
reprehendūt dominā S. T. 1. pte. q. 1. ar. 5.
¶ Septimo primo eth. dicit phi. q scia moralis. s.
ciuilis est principalissima et maxie architectonica
qd̄ pbat qr ipa est ordinatrix oīm aliaz vn̄ pn̄cipes
instituit q parisius nō legātur leges ergo scia mo
ralis est maxie honorabilis Itē honor est premiuz
virtutis sz finis ethice est facere hoīes virtuosos
ergo est magis honorabilis sz cōtra nulli iaīato de
bet̄ honor cū exhibeat̄ ī signū v̄tutis q̄ nulis ē ho⁹
bil' distīgue vl' tāq̄ cui l' tāq̄ rōe cui⁹ q̄a ho⁹ ī 1°° cō
cedo Itē subiectū ethice ē nobili⁹. s. hō vt ē felicita
bilis hoc enim est quid nobilius q̄ anima vel saltē
eque nobile Forte dicis q subiectuz eius est opera
tio humana ordinata in finem Cōtra Artes etiaz
mechanice sunt de operatiōe humana Itez ridere

est operatio hominis inq̈ꝫtum est homo et tamē de hoc non est ethica.

¶ Octauo arguitur ꝙ sc̄ie practice sunt honorabiles quia scd̄m phm̄ honor est premiuꝫ virtutis sed omnis scīa est virtus scꝫ intellectualis igitur Iteꝫ medicina est practica et tamen sibi debetur honor. Probaẗ quia scriptura dicit honora medicū vnde in omni facultate possunt fieri doctores quibꝰ debetur honor igitur Item deus ē scīa practica eorū que facit ergo aliqua practica est nobilissima. Iteꝫ scīa practica disponit de speculatiua ergo est honorabilior aūs ptꝫ primo ethicorum per prudētiā legislatoris ordinatur qualiter quis discere dꝫ disciplinas speculatiuas s.t.in 4º.dis.49.q.1.ar.1.q.3.4m.

¶ Nono arguitur ꝙ de anima non est scīa quia illud de quo est scīa: est per se intelligibile Aīa autē non est per se intelligibilis cū nō sit quidditas rei materialis Item anima non potest scire se ipsā qꝛ oportet ꝙ intellectus sit denudatꝰ ab eo quod intelligit vt dicetur 3º.huius modo anima nō potest esse denudata a se ipsa. Item tunc predicamenta essent ꝑmixta quia scīa est qualitas anima autem est substantia si ergo scientia sit in anima sequitur ꝙ substantia et qualitas sunt permixta Itē nichil scimus nisi per sensū vt patet primo posteri. Sed aīa non est sensibilis igitur.

¶ Decimo arguitur ꝙ sciētia de anima non sit naturalis quia non est de ente reali. Probatur quia omne ens reale est extra animam sed anima non ē extra aīam igitur Item anima rationalis potest separari a materia et motu ergo pertinet ad metha. qui considerat separata a materia Et per hoc differt a phisico.

¶ Undecimo arguitur ꝙ hec scīa non sit difficillima quia materia est minus cognoscibilis q̈ꝫ anima ergo scientia eius est magis difficilis. Aūs patet q̄ est minus ens et in moralibus indigemꝰ consilio propter difficultatem. s t.12e.q.14.ar.3. Item metha. est difficillima vt dicitur 1. et 2. metha. Itē que sunt prope nos facile est cognoscere sed anima nostra est prope nos. Item dictum est in textu ꝙ ista sciētia est nobilior aliis quoad maiorē certitudinē et obiectū ergo non est difficilior quia facile est cognoscere formam bouis sicut naturam ex secundo phisicorum.

¶ Duodecimo aẗ ꝙ sit practica quia est de operabilibus a nobis scilicet de passionibꝰ in 3º de anima et de actibus intellectus et voluntatis. Item potest quis eam ordinare ad opus et lucrum. Forte dicis ꝙ ex parte sui obiecti non est ordinabilis ad opus et hoc requiritur ad hoc ꝙ sit practica Contra vel passio ex sua natura est ordinabilis ad opꝰ vel nō Si primū habetur intētū Si secundū ergo scīa ethicoꝝ nō est practica et ita arguitur de medicina et scīa naturali quarū vtraqꝫ cōsiderat de morte et vita sōpno et vigilia Si ergo ꝑ ci se ex obiecto scīa dr̄ practica vel speculatiua seqẗ ꝙ vtraqꝫ sit practica vel vtraqꝫ sit speculatiua. Iteꝫ si hec scīa eēt speculatiua hoc maxīe eēt ꝓpter finē Sꝫ pꝫ ꝙ ab eo scīa nō dr̄ speculatiua qꝛ ī mathematicis fm̄ phm̄ nō est finis neqꝫ efficiens et tn̄ geometria est speculatiua. Itē prudētia est habitꝰ practicꝰ et tn̄ finis eiꝰ nō est opꝰ qꝛ aliquis dictat ꝙ est bn̄ agendū non propter opꝰ sed propter deū tantū.

¶ Tertiodecimo aẗ ꝙ sciētie speculatiue non sūt aliis digniores quia logica est speculatiua et tn̄ nō est dignior scīa morali qꝛ melius est scire moralia q̈ꝫ logicam vel probatur aliter qꝛ dignitas scīe est ex obiecto. sꝫ logica est circa ens rationis quod nulliꝰ dignitatis est secus autē est de ethicis ergo ethica melior est Item scd̄m s.t.1.parte q.82.ar.3. meliꝰ est amare deum q̈ꝫ cognoscere eū Et idem q.108.ar.6 ad 3. sꝫ scīa moralis inclinat nos ad amorē speculatiua autē inclinat nos ad cognitionē ergo scīa moralis practica nobilior est speculatiua qꝛ bonitas rei sumitur ex fine vnde si speculatio esset melior praxi tunc non reprehenderētur a phi. 2 ethi. illi q̄ ponūt statū sciētie ethicoꝝ ī scire quod tn̄ est falsū vnde dicit ꝙ tales non philosoꝑhātur sꝫ sunt sicut infirmi audiētes medicum et non obseruātes eius ꝑcepta Similiter nisi actus volūtatis esset melior tūc habitus practicus intellectꝰ non posset ordinari ad opus quod est in voluntate quia hoc esset inordinatum.

¶ Ad primū dicēdum ꝙ idē est vtile ꝛ honorabile quia ista solum distigūtur secundum rationē honestum enī nō est inutile sꝫ vt dicit cicero libro de amicicia plurimas habet adiūctas vtilitates. Et si dicatur hec scīa non est seruilis ergo non est propter alia negatur cōsequētia. Quidā dicunt post auicēnā ꝙ duplex est vtilitas scꝫ seruilis et proficua.

¶ Ad secūdum ptꝫ per idem. Nec valet vltima cōsequētia videtur tamē ꝙ hec sciētia non sit multū vtilis ad astrologiam grammaticam vel medicinaꝫ sed quicq̄d sit.

¶ Ad 3. negatur cōsequēs. nō est enī vtilis ad alia sic ꝙ licet descendere de genere in genꝰ idest probare pricipia omniū sciētiarū ꝑ istā. Et licet ex aliquibus aliqn̄ videatur ꝑ accidēs sequi scādaluꝫ nō tamen per se quia in hac sciētia laboratur scire verum et reprobare falsum.

¶ Ad 4. videtur quibusdā scd̄m albertum ꝙ corpus animatum sit hic subiectū Sed cōmuniter hoc non tenetur. Dicendum ergo ꝙ anima cōtineẗ sub ente mobili non sicut pars essentialis. Secūdo dr̄ ꝙ in hac scīa nō cōsiderantur partes et passiones corporis animati inq̈ꝫtum h mōi sed inq̈ꝫtū fluunt ad ipsa anima et non a supposito

¶ Ad quintū dr̄ ꝙ anima est vniuersale idest quid cōmune et anima est q̄d primū notum e modo quo finis est primum in itētione sed de hoc in principio primi phisicorum.

¶ Ad 6m. dicitur ꝙ illa q̄ sūt instrumenta alioruꝫ sunt minꝰ honorabilia licet forte sint magis vtilia Secus autē ē loqui de vtilitate ꝛ de nobilitate scientie. Ad aliud dr̄ ꝙ celum absolute est minus nobile q̈ꝫ anima et cetera aīalia Sꝫ dubitāt quidā an totum ꝯpositum sit nobilius anima. et dato ꝙ sit nobilius tamē in isto libro cōsideraẗ nobilissima ope

ratio scꝫ intelligere vel non ē nobilior libro de ani
malibus.
¶ Ad 7m. di itur ꝙ ibi est ꝯparatio ad sciētias mo
rales. Si queratur an hec sciētia sit dignior meta=
phisica dicēdum ꝙ non. Contra anima est qd nobi=
lius ente in cōmuni qd est subiectuꝫ methaphisice
Item octauus phi. videt nobilior isto libro qꝛ ostē=
dit deum esse ex pꝛimo argueretur ꝙ alie scientie
sunt nobiliores methaphisica sꝫ vide in ꝓlogo phi
sices. Ad aliud dr̄ negando ꝯsequētiam nec est idē
dicere hec scīa est honorabilis et pro ista sciētia da
tur honor qꝛ videtur ꝙ pro qualibet sciētia homi=
nes honorentur vnde athenienses demetriū pha
lereūqꝫ leontinū gorgiam superbis statuis decora
uerunt vnde doctos viuētes et defūctos summis
honoribus ꝓsequebatur prisca illa etas. Deide di=
citur ꝙ anima absolute est ens nobiliꝰ ꝙ̄ homo fe=
licitabilis Contra actus secundus est pfectior pri
mo ergo homo vel anima nō ē perfectior felicitate
¶ Ad 8m. ptꝫ per idem.
¶ Ad nonuꝫ dr̄ ꝙ anima est intelligibilis sꝫ modꝰ
declarabitur in 3o nec predicamēta propter hoc sūt
ꝑmixta qꝛ vnum non fit aliud sꝫ in alio.
¶ Ad 10m. negatur illa maior. Si dicatur oē ēs vl
est ens in anima. vel ens extra animā. Dicendum
ꝙ dupliciter aliquid est extra animam vno modo se
cundū realē distinctionē Et sic est falsū Alio modo
ꝙ inꝰ suo esse nō dependet ab opeꝛatione intelle=
ctus et sic aīa est extra animam Ad aliud dicitur ꝙ
anima separata non est phisice consideratiōis sed
cōiūcta Et illo mō hꝫ aliqs opatiōes ī corpe Si di
catur intellectꝰ saltē est a corpore separatus quia sua
operatio nō fit per organū corporeum ergo intelli
gere non pertinet ad considerationem phisici dici
tur ꝙ immo ratione subiecti informantis materiā
Si dicatur tunc intelligentie mouētes celum per
se considerarentur a phisico quia excercent aliqs
operationes per corpus vt puta motū localē Dicē
dū ꝙ illa operatio est secundaria anima autem ꝙ̄=
tū ad primum intelligere indiget ministerio sensꝰ
Et ideo per se consideratur a phisico Sed contra
Passio subiecti naturalis non conuenit anime. s.
corruptibilitas ergo anima nō per se consideratur
a phisico. Item anima rationalis vnita corpori est
per se subsistens ergo pertinet ad methaphisicam
Dicēdū ꝙ anima rationalis ꝙ̄tum ad aliquas ope
rationes. s. vegetatiuas et sēsitiuas corruptibilis
est nec corruptibile est passio mobilis alias celum
esset corruptibile Ad aliud quidam dicunt ꝙ ani=
ma rationalis semper est subsistens. sed non est
per se subsistens. Primum est ab =
solute verū alterū autē quidā distinguit vel loquē
do de per se existēte in specie completa Et sic ē ve
rū vel existētia incōpleta et sic est falsū.
¶ Ad vndecimum dicitur ꝙ materia est magis in
potentia Et ideo difficillimum est eam cognoscere
nisi per transmutationem que cadit sub sensu. Et
ideo ratione istius operationis aliquo modo facili
us est eam cognoscere De methaphisica autem vi=
detur ꝙ ista scientia est difficilior quia obiectū eiꝰ
est minus in actu. Et sic in hac scientia est duplex
difficultas scilicꝫ ex parte nostri et ex pte obiecti.
Sꝫ dicēd ꝙ difficultas q̄ ē ex pte nrī ē nīꝉū maior
respectu substantiarum separataꝝ ꝙ̄ respectu aīe
Et licꝫ anima sit prope nos propinquitate loci nō
tñ ꝑ modū obiecti Et ad aliud dicitur ꝙ anima sē
sitiua est nobis certissima Secus autem de alia sꝫ
melius distīgue quo ad qꝛ est ꝯcedo secus autem
quo ad quid est. s. t. de veri. q. 10. ar. 8. ad 8m. sꝫ non
ne mathematica est certior. Item libri phisicorum
sunt eque certi sicut scientia de anima similiter me
thaphisica Sed queratur an logica sit alijs cer=
tior videtur ꝙ sic quia ad hoc ꝙ aliquis sit certꝰ de
aliqua ꝯclusione oportet ꝙ sciat ꝯñam esse bonā ꝑ
quam ꝯcluditur sed nullus meliꝰ scit ꝯñam esse bo
nam ꝙ̄ logicus ergo logica est certissima. Item ma
thematica est certior scīa de anima ergo hec scīa
non est ceteris honorabilior ex obiecto et ex modo
vt supradictum est. Dicendum ꝙ mathematicus
est alijs certior quia ad sensum quilibet potest vi=
dere ita esse vnde ponūtur scie mathe. i primo gra
dus certitudinis scīa autē de anima non ē honora
bilior precise quia sit certior sed quomodo dicitur
esse prior dicit S. T. hic ꝙ si accipiatur ꝙ̄tū ad to=
tam sciam naturalem tunc est prior secūduꝫ digni=
tatem Si vero ad sciam de rebus animatis tantū
sic est prima scd̄m ordinem nec est absolute certior
metaphisica quia meta. probat principia aliarum
scientiarum etiam forte mathematice.
¶ Ad 12. dicitur ꝙ est de operabilibus non tñ per
moduꝫ operabiliū Nec potest ad opus ordinari se=
cūdum rationē formalē sub qua cōsideratur a phisico
Cetera aūt patent i principio primi phisico Et lꝫ
mathematica vt sic non habeant finē Tamen scīa
mathematice ordinatur ad aliquā finē Quidā di=
cunt ꝙ actus cuiuslibet habitꝰ ē finis eius vt actꝰ
fortitudinis est finis fortitudinis Sed cōtra tunc
finis scīe moralis eēt scire quod est falsuꝫ vnde ab
alijs dr̄ ꝙ finis eius ē obiectū eius scꝫ opus vt qñ
iudicatur ꝙ est sobrie cōmedendum istud iudiciuꝫ
ordinatur ad opus qd est obiectum eius.
¶ Ad decimumtertium patuit in logica. Et vtrū=
ꝙ est probabile scꝫ ꝙ logica est dignior et suum op=
positum. Forte sicut de quolibet sancto dr̄ ꝙ non ē
inuētus similis illi si quilibet scientiam quam dili
git pre ceteris extollit et sic medici dicunt medici
nam nobilissimam. Morales Ethicā Rethores re
thoricam Quidam dicunt ꝙ semper actus intelle
ctus est nobilior entitatiue actu voluntatis. Non
autem in esse moris Sed dehꝰ erit quest io spalis
Nec inconuenit magis nobile ordinari ad minꝰ nō
vltimate.
¶ Ad capitale dicitur ꝙ primus motor non princi
paliter consideratur in octauo phisicorum.

D secundum sic proceditur videt ꝙ sci=
entie non distinguntur per diuersos
modos diffiniēdi qꝛ scīe distinguntur per
obiecta ergo nō distinguūtur ꝑ diuersos
modos diffiniēdi Sꝫ cōtra ē phūs hic
T. C. 16.
¶ Respondeo dicendum secundum S. T. lect. 2.
Ad sciendum quomodo anima debet diffiniri ꝙ in

aliquibus diffinitionibus passionum anime ponit materia et corpus in aliquibus vero forma tantu3 Sicut ira diffinitur sine corpore per appetitū vindicte aliquando vero diffinitur ex parte corporis ⁊ materie dicendo q ira est ascensus sāguinis circa cor. Prima est dyaletica secunda vero phisica cum ponatur ibi aliquid ex parte materie Et ideo pertinet ad naturalem qui diffinit per materia3 Dyalecticus vero per speciem ⁊ rationem. appetitus em̄ vindicte est ratio ire. Et est prima diffinitio insufficiens. Nam omnis forma que est ī materia determinata insufficienter diffinitur nisi in sua diffinitione ponatur materia. Et ideo in diffinitione sufficiente debet poni materia Et sic habemus tres diffinitiones quarum vna assignat speciem et rōem speciei et est formalis tantum sicut si diffiniatur dom⁹ per operimentum prohibens a ventis et ymbribus: alia autē autē assignat materiam tātum vt domus est operimentum quoddam ex lapidib⁹ lateribus ⁊ lignis Alia vero ponit vtrūq3 in diffinitione vt domus est opetimentū constans ex talibus ꝑpter talia scz vt prohibeat ventos Si queratur que istarū diffinitionū est naturalis dicit. s.t. post phīa. q illa que considerat formā nō est nālis sz logica que aūt cōsiderat materiā tantū non est nisi naturalis nullus em̄ habet considerare materiā nisi nālis. nichilominus tñ illa que est ex vtrisq3 est magis nālis ⁊ perfecta.

¶ Et notādum q phisic⁹ mathematic⁹ ⁊ metaphisicus in hoc differūt qz phisic⁹ cōsiderat ea que diffiniuntur p materiā sēsibilē mathematic⁹ autē cōsiderat ea q̄ scđm rem habent esse in materia sēsibili tamen nō diffinit p illā materiā sēsibilē qz mathe⁹. versatur circa q̄titatē que potest attrahi a qualitatibus sēsibilib⁹ scđm intellectū qz q̄titas est prior qualitate metaphi. autē cōsiderat illa quorū esse vel non est ī materia vel quorū esse pōt eē sine materia vnde anima separata ptinet ad metaphi. ⁊ non ad phisicum.

¶ Et notandum q tota ratio diuisionis philoso. sumit scđm diffinitionē ⁊ modum diffiniēdi qz diffinitio est pricipiū demōstrationis rerū. Res autem diffiniūtur p essētialia vnde diuerse diffinitiones rerū diuersa pricipia essētialia demōstrāt ex q̄bus vna scia differt ab alia. Et per hoc ptz cōclusio respōsiua ad quesitū.

¶ Sed notādum q distictio numeralis sciēciaru3 sumitur ex parte subiecti vnde alia est scia in sorte et alia in platone hic autē loquimur de distictione sciarum specifica. Sed querit an tota philosophia naturalis sit vnus simplex habitus de hoc dictum est alias q ī vno supposito est vn⁹ habitus circa omnes cōclusiones Si dicatur tunc scia istius libri nō esset prior nec dignior scia libri de genera. et cor. nec certior cui⁹ oppositum dictū est ⁊ patet ꝯña qz ē eadem scia numero dicendum q est alia scđm extēsionē ⁊ obiectum īadequatum sz cōtra tūc ens mobile esset subiectū in ista sciētia et non ipsa anima ꝓbatur qz anima nō est subiectū attributionis totius phi. naturalis nec sibi cōueniunt ꝯditiones subiecti attributionis ergo nō est eadē scia. Item est aliud obiectum formale qz anima est obiectum formale istius scie. Forte dicis q nō est obiectum formale primarium Contra ex hoc sequit q nō est subiectum attributionis. Dicēdum q vn⁹ et idē habit⁹ numero secūdum rem secūdum diuersas rationes habet diuersa obiecta Sed de hac questione dictū est secundo phisi.

¶ Contra hec arguitur dato q nullū subiectū sciētie esset neq3 aliqua diffinitio existeret Adhuc grāmatica ⁊ logica eēnt diuersi habit⁹ ergo diuisio sciarū nō sumitur secundū diffinitiones. Item opinio et scia sunt distincti habitus. Et tñ aliqui acquirunt per easdē diffinitiōes qz p hoc ꝯplexum aīal rōale possū vnā cōclusionē scire. s. q hō est risibilis. Et aliā opinari s. hō est beatificabilis sic arguendo oē animal rationale est beatificabile.

¶ Secundo de eodem subiecto per eandē diffinitionē possunt demōstrari diuerse passiones pertinentes ad diuersas scientias ergo distinctio scientiarū nō est per diffinitiones Aūs ptz qz per diffōēz hoīs oñditur q est risibilis et q ē disciplinabilis. Mz aūt iste due scie nō sūt eiusdē spēi ptz qz sūt simul in eodē subiecto vn̄ per diffinitionez hominis pōt concludi ꝯclusio phisica scz q est corruptibilis Et conclu⁹ theologa scz q est beatificabilis Item scie distingūtur per subiecta. ergo non per diffinitiones Forte dicis q idē scđm rem est sciētias distigui specie ex obieto formali ⁊ per diffinitionem qz formalis ratio subiecti est diffinitio eius. Contra visus et auditus distingūtur ex obiecto formali et tñ non distingūtur per diffinitiones. Notū est etiā q obiectū formale scie de anima non est diffinitio anime igitur.

¶ Tertio. Alia diffinitio est in libris de anima et in octo libris phisicorum cū sint alia diffinita et tñ est eadem scia. Forte dicis q diffinitiones ille conueniunt in ratione obiecti vt obiectū est quia diffinitiones ille sēper sunt per materiā sensibilem Cōtra sequeretur q geometria et arithmetica essent eadē scia quia cōueniunt in vno modo diffiniendi scz sine materia sēsibili ergo cōueniunt in vna ratione obiecti vt obiectum est.

¶ Quarto arguitur q logicus nō diffinit p formā tantū quia diffinit sillogismū per suā materia3 scz per propositiones et pricipia vnde sillogism⁹ dyalecticus est qui procedit ex probabilibus. Ite3 logicus diffinit per genus et drā3 sed genus habet modum materie sicut differētia modū forme ergo ita bene diffinit per materiā sicut p formā vnde in diffinitione hominis ponit aīal. Animal vero ita bñ importat materiā sicut formam

¶ Quito queritur quare logicus dr̄ diffinire per formā potius q̄ alie scientie multa enī diffinit logicus que non habent forma3 albedo enim non h3 formam quia forme nō ē forma vt ptz 7°. methap. Item logic⁹ cōsiderat locū a causa efficiēte ⁊ finali vt patet in thopicis ergo non considerat solā formā Item vt dicitur in secūdo phisi. partes diffinitionis se habent vt materia Forte dicis q ideo lo-

gicus diffinit per formam quia diffinit per genus. ¶ Contra sic etiam metaphisice et geometra dicendo linea est longitudo ꝛ ce. vel triangulus est figura plana

¶ Sexto arguit ꝙ diffinitio logica sit sufficiēs qꝛ omne diffinitio debet explicare totā naturā diffiniti sed diffinitio logica est huiusmōi alias nō eēt diffinitio Itez per omnē causā potest fieri demonstratio sed logicus diffinit p formā vel scđz alios p genus et differentiam ergo diffinitio logica valet ad demōstrationez ergo non est insufficiens vnde si quereatur a logico quomodo diffinitur homo non dicet ꝙ diffiniatur tm̄ per formā quia scit ꝙ illa diffinitio nō valeret Cū ergo logica sit vera scīa sequitur ꝙ diffinitiones quas ipsa docet nō sunt vane vt vult phūs hic sz sufficiētes alias ī logica phūs non doceret diffinire sufficienter quod tamē ē falsum quia nulla scīa docet diffinire ꝑter logicā.

¶ Septimo arḡ ꝙ mathematic⁹ nō abstrahit a materia sensibili qꝛ sequeretur ꝙ mathematicus eēt mēdax quia a parte rei nulla ē figura nisi in rebus materi alib⁹ Si ergo mathematic⁹ velit eā abstrahere sequitur ꝙ est mēdax Item astrologia cōtinetur sub mathematica ꝛ nō abstrahit a motu quia cōsiderat motū planetarū et earuz distantiaz et propiquitatem.

¶ Octauo mathematica ē scīa realis ergo nō cōsiderat res scđm ꝙ habēt eē in aīa Sed q̄ntitas abstracta a sensibilibus nō habet esse nisi in aīa quia a parte rei nō datur q̄ntitas sine qualitate Itē Si quātitas possit abstrahi a qualitate hoc esset qꝛ est prior Sed cōtra materia est aliquomodo prior forma scz ī genere cause materialis et tamē nō potest cognosci ante formā non estēt īconueniens ꝙ posterius cognoscatur sine priori qꝛ superficies ē posterior linea et tū potest sine ea cognosci et motus alterationis est posterior motu locali ꝛ oē corpus est posterius deo et tamē sine eo cognoscitur Itez inter abstractū et nō abstractū nō est dare mediuz. Si ergo mathe. sit de abstractis ꝛ cū phisica sit nō de abstractis a materia sēsibili sequit̄ ꝙ preter mathematicā et phisicā nulla erit alia scīa.

¶ Nono vnūq̄dq̄ sicut se hz ad eē sic se hz ad cognosci si ergo q̄ntitas nō possit esse sine materiali seq̄t̄ ꝙ nō potest cognosci sine materia sēsibili

¶ Decimo arguitur ꝙ naturalis non diffinit per materiam sensibilem quia tūc illa que non habent materiam sensibilem non possent diffiniri a naturali consequentia est euidens sed consequens est falsum qꝛ corpora celestia possunt diffiniri a naturali quis enim alius diffiniret ea cuz sint entia mobilia et sensibilia Et tū nō habent materiā secundum Cōmentatorē 2° ꝛ 8°. methaphisice et 8. phisicorum et primo celi et mundi et in de substantia orbis. Item si naturalis diffiniret per materiam sensibilem aut hoc esset tanq̄ per principium extrinsecum aut intrinsecum quidditatis naturalis Hec enim diuisio sufficiens est vt voluit Cōmen. 5°. methaphi. sed non tanq̄ per principium extrinsecuz qꝛ materia nec est efficiens nec finis rei naturalis vt manifestū est cuilibet Efficiens quidem non est qꝛ est pure potentie receptiue vt pz 1. phisi. Omne autem efficiens et agens est actu ens semper est estimabitur species aliqua mouens 3°. phisic. Omne mouens est agens. 1. de generatione Et ideo oē agens est ens actu vnde et in secundo de generatione dicit aristo. ꝙ forme est agere ergo materia non est principium agens respectu rei naturalis nec etiā ipsa est finis rei naturalis quia finis ē nobilior eis que sunt ad finem vt notum est vniuersaliter erit enim finis est bonum aliorum vt habetur in 2°. phisi. Materia autem nō est quid nobilius et perfectius ipsa re naturali vt manifestum est. ergo nullomodo est principium extrinsecum. Item nec intrinsecum qꝛ nullum principium quidditatis debet esse pars ipsius quidditatis vt voluit Cōmē. 7. methaphi. vbi dicit ꝙ quidditas hominis est homo vno modo et non est alio modo est enim homo secundum formā et nō est homo secundum aggregatum ex materia et forma Item qđ ponitur in diffinitione rei naturalis debet esse notius ipsa re aliter diffinitio nō notificaret diffinitum. Sed materia non est notior q̄ res cuius est materia quia aut est notior simpliciter et secundū naturam vel quoad nos per sufficientem diuisionē que habetur primo phisico. non quoad nos quia est maxime occulta saltē materia prima nec potest cognosci nisi per aliud vt habetur pri. phisi. nec est notior simpliciter ꝛ secūdum naturam quia notiora simpliciter et secundum naturaz sunt verioris entitatis sed notiora quo ad nos sūt imperfectioris entitatis et ignotioris secundum naturam vt patet in primo phisi. et tangitur 2°. huius materia autē non est maioris aut perfectiōis entitatis q̄ res naturalis vt manifestum est igitur

¶ Undecimo naturalis diffinit materiam sensibilem sed non diffinit eam per materiam sensibilem quia sic idem diffiniretur per seipsum quod est inconueniens quia idem esset notius ꝛ minus notū seipso ergo naturalis non vniuersaliter diffinit per materiam sensibilem. Item naturalis diffinit naturam vt patet in 2°. phi. sed non videtur eam nō diffinire per materiam sensibilem igitur. Confirmatur quia singulare non ponitur in diffinitione rei naturalis quia diffinitio nō est de singularibus sicut nec scīētia 1. posteri. et 7° methaphisi. nec p consequens p singularia sed materia sensibilis est singularis quia dicit boetius Singulare est dum sentitur vniuersale autem dum intelligitur et idem voluit aristoteles in primo posteriorum igr̄.

¶ Duodecimo naturalis diffinit motū 3°. phisico. et nō per materiam sensibilem vt patet ex eius diffinitione dicitur. Item naturalis diffinit tempus quarto phisicorum et non per materiam sensibilez Tempus enim est numerus motus ꝛc.

¶ Item naturalis diffinit locum et non ponitur ī diffinitione eius materia sensibilis nec in diffinitione anime que diffinitur in secundo huius ergo.

¶ Ad primum dicendum ꝙ habitus distinguntur per subiecta et obiecta arguitiue ita ꝙ bene sequitur isti habent diuersa subiecta ergo distinguūtur Uel aliter dicitur ꝙ diuerse scientie dicuntur diffi

gui per diuersa subiecta idest ex hoc ꝙ proportionantur diuersis subiectis vel obiectis sed de hoc in 2º. de anima. Ad aliud dicitur ꝙ aliqñ sillogism⁹ thopicus ꝛ demõstratiuus habent idem mediuꝫ diuersimode tñ apprehẽsum qꝛ in demõstratione medium apprehẽditur tanꝙ̃ necessaria et euidẽs causa passionis nõ autẽ sic est in argumẽto thopico s.t 1.2ᵉ.q.67.ar.3. dicit ꝙ opinio ꝛ sciẽtia non possunt cõuenire in vno medio sꝫ nichil prohibet quĩ cõueniant in vno obiecto ꝛ in vno subiecto. Potest eñi eadem ꝯclusio ab eodem cognosci per mediũ ꝓbabile et demõstratiuũ. Et si dicatur tunc opinio ꝛ scientia possent esse simul qꝛ idẽ est ascẽsus premissarum ꝛ ꝯclusionis. Forte quidã hoc ꝯcederet quia cognitio pfecta et impfecta ex parte mediꝫ scdm s.t. sunt in eodẽ subiecto sꝫ cognitio pfecta ꝛ impfecta ex parte obiecti non possũt esse ĩ eodẽ respectu obiecti. Cõtra opinio nõ habet firmã intensionem sicut sciẽtia ergo opinio repugnat sciẽtie. Item s.t. ibidem dicit ꝙ angeli habent cognitionẽ matutinam ꝛ vespertinã iste autẽ due cognitiones sũt imperfecte ex parte obiecti. Item scdm predicta videtur ꝙ habitus nõ distiguntur p obiecta quod videtur ꝯtra philo. in 2º. de anima. Dicẽdum ergo ꝙ opinio et sciẽtia non sũt actu ĩ eodem subiecto respectu eiusdem obiecti sꝫ bene vna scientia causata ex duob⁹ medijs ꝑfecto scꝫ et imperfecto est ĩ vno subiecto respectu eiusdem obiecti.

¶ Ad secũdũ dicitur ꝙ vnic⁹ est habitus scientie numero circa diuersas conclusiones Scdo dicitur ꝙ ratio formalis obiecti ꝛ diffinitio idem sũt Et obiecta sensuũ differũt per diuersas rões formales.

¶ Ad tertiũ dicitur ꝙ ratio obiecti vt obiectũ est diuersificat scientias secundũ gen⁹ vnde esse abstractũ a materia sensibili pertinet ad vnũ genus scientie scilicet ad mathematicã Sꝫ cõtra tũc mathe. deberet cõsiderare de hoie quia homo põt abstrahi a materia sensibili cũ sit prius ea Item tunc subiectũ phisice ptineret ad mathematicũ qꝛ subiectũ phisice est prius sua passione que est motus ergo põt intelligi sine motu et p ꝯñs pñt abstrahi qꝛ abstrahere est intelligere prius sine posteriori. Et per idẽ ꝓbatur ꝙ animal pertinet ad mathematicũ qꝛ conceptus animalis est abstractus a suis speciebus Item aliqua sũt entia naturalia idest cõposita ex materia et forma que tamen abstrahũt a motu vt dicũt theologi de celo empireo Item cogitãs de cõclusione mathematica põt simul cogitare conclusionẽ phisicã ergo mathematicus non abstrahit a materia sensibili qui a abstrahere est intelligere vnũ sine alio modo iste intelligit vtrumqꝫ dicenduꝫ ꝙ nõ omnis abstractio pertinet ad mathematicuꝫ sed illa sola abstractio qua intelligitur ꝙ̃titas intellectione nullum habente respectum ad qualitates sensibiles vt sensibiles sunt et ideo argumenta procedunt ex malo intellectu.¹

¶ Ad quartum difficultas est quomodo intelligit ꝙ logicus diffinit per formam. Quidam dicunt ꝙ non diffinit per formam quasi consideret omnium rerum formas. Non enim considerat colorem per quem diffinitur albedo sed in partibus diffinitionis fundat quasdam intentiones scilicet generis et differentie que possunt dici forme. Sed contra tunc diffinitiones methaphisicales dicerentur dari per formam Dicendum ꝙ non quia licet dentur per genus tamen sola logica docet inuenire gen⁹ Alij dicunt ꝙ logica est scientia communis Et similiter diffinire rem per genus et differentiam et ideo talis diffinitio dicitur logica. Tunc dico ꝙ licet in diffinitione logica aliquando ponatur materia ad circũ loquendum genus vel differentiam Concedo tamen ꝙ alique diffinitiones in logica dantur per materiam et alique per finem quoniã prima diffinitio demonstrationis est mediũ ad ostẽdendum secundam ex hoc ꝙ datur per finem ĩ phisica etiam secunda diffinitio anime demonstrat primã quia formalis est ergo phisicus diffinit per formam lec.3.san tho.

¶ Ad 5ᵐ. patet ex dictis.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ bone diffinitiones logice sunt conuenientes ad demonstrandum Sed aliquando fiunt quedam diffinitiones logice ex communibus accidentibus sicut logica communis est. Tales autem diffinitiones non valent ad demõstrationem nec alie saltem in phisica.

¶ Ad septimum dicitur. ꝙ videns pomuꝫ sine dulcedine non est mendax sic nec intelligens ꝙ̃titatẽ sine qualitate vnde secũdo phisicorũ dicitur ꝙ abstrahentium non est mendacium quia mathematicus non componit nec affirmat rẽ aliter esse ꝙ̃ sit Sed contra vel mathematicus secunda operatione intellectus intelligit ꝙ̃titatẽ sicut est et sic intelligit eam cũ materia sensibili vel nõ et tunc est falsus de hoc et ad aliud dictum est secundo phisicoꝝ Si queratur an astrologus abstrahat a materia sẽsibili vel non. do.2ᵐ. Et ideo magis conuenit cum phisico ꝙ̃ cũ mathematico Sꝫ ꝯtra distinctio scientiarum sumitur ex parte principiꝫ quod est diffinitio q̃ ẽ demõstrationis medium sed medium demõstrationis astrologie est mathematicum et non phisicuꝫ ergo astrologia plus distinguitur a phisico ꝙ̃ a mathematico vnde secundo phisicorum Cõ.41. dicit. S. T. ꝙ manifestum est ꝙ astrologia ẽ pars mathematice quod si concedas. Contra ad quencunqꝫ pertinet cognoscere substãtias aliquarũ rerum ad eum etiam pertinet considerare accidẽtia illarum sicut homo et risibile pertinent ad eandeꝫ scientiam Sed phisicus considerat substantiaꝫ solis et lune ergo debet considerare figuram et ꝙ̃titatẽ ei⁹ licet forte figura solis nõ necessario diffinitur per materiam sẽsibilem. Forte dicis ꝙ istud argumentum non valet qꝛ tũc astrologus deberet cõsiderare ã sol sit igñabilis ꝛ icorruptibilis qꝛ hoc ẽ p se acñs ei⁹ ꝛ metaph. deberet ꝯsiderare ã corp⁹

sit mobile quia mobile est p se accidens corpora ex sexto phisi. Dicēdum q in sciētia solū ꝯsiderātur p se accidētia ꝯueniētia subiecto ex determinata ratione sue ꝯsiderationis s.t.2°. phisi. dicit q astrologia et sciētie medie ex parte termini sūt phisice Et ex parte medij mathematice.

¶ Ad octauū dictū est secundo phisi. nec est multū curādū an in aliquibus posterius possit intelligi sine priori Posteri⁹ enim tpe potest ītelligi sine priori Tn̄ posterius natura vt homo non intelligitur sine animali deinde dicitur q simpliciter abstractū et simpliciter non abstractū nō sunt cōtradictoria Et ideo ibi datur medium vnde astrologia nec est phisica nec mathematica simpliciter Methaphisica autem nullo modo.

¶ Ad nonū illa propositio non est intelligēda secūdū modū nostrū intelligēdi Sed secūdū naturā rei vn̄ qd prius est. est pri⁹ naturaliter cognoscibile

¶ Ad decimū negatur Cōmentator. deinde dicit q materia sēsibilis est satis nota materia vero nō propter diffinitur q non est ens cōpletū Sz cōtra secūdū aristo. 6°. metha. Caro et os diffiniūtur sicut simū idest p motū et tamen ista nō sūt entia cōpleta ideo dicitur q materia diffinitur per materiam sensibilem idest per aliquē habitudinē ad motum generationis vel aliū Et p hoc patz ad aliud. Hec materia signata ponitur in diffinitione.

¶ Ad vndecimū pz per idē. Si dicatur secundum mathematicū circul⁹ est figura a cui⁹ centro oēs linee ducte ad circūferētiā sūt equales Et angulus rectus est qui fit ex linea perpendiculariter cadente super lineā rectā. Ecce q in istis diffinitionib⁹ ponitur aliquid importās motū ergo mathematic⁹ nō abstrahit plus q̄ phisicus Dicendū tamē q nō considerat circulos in rōe motus sed pro faciliori introductione inuenū aliqn̄ vtuntur motu dicētes q linea fit ex fluxu puncti.

D tertiū sic ꝓceditur videtur q vniuersale non sit posterius suis singularibus q2 illud est prius a quo nō ꝯuertitur subsistēdi cōsequentia sed ab vniuuersali ad singulare non ꝯuertitur subsistendi ꝯsia igitur. Sed contra est phi. dicens t.c.8. q vniuersale aut nichil est aut posterius singularib⁹ vnde de anima duplex erat opinio vt dicit s.t. hic platonici enī ponētes vniuersalia separata que essēt forme et idee z cause rerum particulariū quo ad eē et cognosci volebant q esset quedā anima separata p se que esset causa et idea animabus particularibus et q quicq̄d inuenitur in eis deriuatur ab illa. Naturales autē oppositū opinantur.

¶ Respōdeo dicēdum q circa opinionez platonis diuerse sunt opiniones quomodo scz ipse ponit deas sepatatas q̄ latine dicūtur species vel forme et suspentiat s.t. in opu. et eustratius dictum est in logica Inter theologos autē franciscus maronis in 1. d. 45. dicit q ari. falsū imponit platoni quo ad. primū q plato posuisset vnū indiuiduum singulare esse cōmune pluribus scz hanc ideā scdm q esset ens actu existens. Tertium q esset separata localiter scilicet in aere Quartum q mensuraretur tēpore vel alia mensura Primum enim non concederet plato de ydea quia dicit ydeam esse quoddam vniuersale Nec secūdū q2 abstrahit ab actu et prius. Nec tertiū quia dicit q vniuersale nusq̄ ē qui autē sūt grossi intellect⁹ hoc difficulter intelligūt quia nesciūt abstrahere. Nec 4m. quia vniuersale abstrahit a tempore Si queratur quare ari. voluit sic facere dicit q hoc fuit propter inuidiā per quā etiam imponit platoni vxorea debere esse cōes q2 plato dixerat q omnia deberent essent communia Hoc tamen non ītellexit nisi de bonis exterioribus vel aliter dicit q ari. fuit optim⁹ phisicus sed pessimus methaphisicus quia nesciuit abstrahere. Si ergo queratur quid sit ydea dicitur q est diuia essētia vt imitabilis est a creaturis vel quidditas rei abstracta per intellectū. Rationabilius autez videtur primū q2 secūdum augustinuz sunt eterne et adorande Aliqui dicunt q licet plato habuent verum intellectum tn̄ iusto reprehēditur a philo. q2 obscure loq̄batur. Veritas aūt nō querit angulos vnde per illum obscurum modū loquēdi poterat aliquibus esse occasio errandi et ideo reprobatur a phō Sed ꝯtra per hoc reprobaretur sacra scriptura que vtitur methaphoris ne dentur margarite porchis. Aureolus in primo sen. deffendit aristotelē et verum imponit platoni vnde plato concessit q mūdus habet exēplar eternum apud creatorem sed non ponebat istud exemplar sicut theologi quia non dicebat q esset in deo realiter sz tm̄ modo obiectiue et q erat aliquid realiter distictuz a deo ad quod deus aspicit producendo res singulares Et iō magister i prici°. 2. sē. di. q plato ponit tria principia scz deum exēplar et materiam Dicebat etiam nostram sciam esse de istis ydeis q2 alierea sunt corruptibiles. Manifestum est autē q nō omnis nostra scientia est de deo ergo exemplar secūdum platonē non est deus Licet seneca tn̄ epistola 68. pouit q exemplar omnium rerum est de⁹ habens intra se numeros vniuersorū plenus hijs figuris quas plato ydeas vocat Et august. contra achademicos dt platonē sēsisse duos mūdos scz sēsibilem et intelligibilem que est ydea. Mūdū vero intelligibilem in deo posuit Sed hec exponuntur per esse in alio obiectiue.

¶ Notandū preterea dimissa hac opinione platonis scdm. S. T. hic q vniuersale pōt dupl'r cōsiderari Primo scdm q subiacet intētioni vniuersalitatis Et sic est posterius singularibus Secūdo secūdū ꝓpriā ei⁹ nām Et sic est prius eis scdm rōem nō aūt scdm rē q2 eadē ē nā fm rē aialis z hoīs Aliter solet distingui vl'e p vl'e logicū et hoc est posterius singl'arib⁹ Et ideo vocat vl'e post rē Vl'e vero aliud est phisicū vl' mathematicū Et istd nō est pri⁹ singl'arib⁹ alias eēt vl'e añ rē q2 oē pri⁹ ē añ Et i pdicabilib⁹ dr q pri⁹ sor. est alb⁹ q̄z hō Et vocat vl'e i re vn̄ vl'e phisicū est in mā sēsibili vl'e vero mathemati⁹ est in mā itelligibili idest i mā q̄tā aliud ē vl'e metaphisicū Et dr vl'e añ rē Et est duplex scz añ rez nā tm̄ Et est ipa nā ꝯsiderata i suis principijs qdditatiuis Aliud ē vl'e añ rē nā et tpe sil' Et est vl'e cōsi-

deratū scdm q hz esse i mēte prime cause Et vtrōq mō vle metha. est pri9 singularibus. Et de hijs iā multa dicta sunt in logicalib9 libris Vle logicū fit per intellectū Nō autem vle phisicū Sed istud est in suis singularib9 extra aiam Nec ponendū est aliquod vle realiter sepatū a suis singularibus vt quidā imponūt platoni. Quidā ponūt adhuc quadruplex vle scz in causādo vt de9 et itelligētie Et talia vniuersalia in prohemio metha phisice sunt difficillima ad cognoscendū. Aliud est vle ydeale Tertiū ē vniuersale formale. Et est quidditas rei de qua dr eē scia Aliud est vle intentionale Et est cōcept9 vniuocus cōueniēs pluribus distinctionē vlis ante rē et post pōit plato vt pz hoc ex alberto
¶ Cōtra hec arr intellect9 facit vniuersalitatē in reb9 ergo oē vle est in intellectu Forte dicis q verū est de vli intentionali nō aūt de alijs Cōtra sequeretr q cessāte operatione intellectus aliq nā eēt realiter in pluribus scilicet vniuersale aū rem. Forte concedis ptra vle est realiter idē cū suo singulari sed singulare nō est cōe plura igr Maior pz quia alias duo corpa eēnt simul scz vlem singulari et singulare Itē oē quod est a parte rei est vnū numero ergo secluso intellectu nullū est vle phisicuz Item nisi vle phisicū esset realiter idem cū singlari tūc nō possz pdicari p se de singlari sic nec aīa de sorte. ¶ Secūdo arr q nullū sit vle post rē qz phūs dicit q vle nichil est Si ei aliqd sit qrir vbi est vl est i re. vel i itellectu Nō 1m qz vle i re distiguir ab vli post rē Nec 2m qz tūc tot eēnt vlia z pdicamēta quot sūt itellectu qz i qlz itellectu pōt eē vle. Itez substātia dr de specie spalissima ergo spes spalissima nō est itellectu qz exñs i itellectu vel est accñs vl ēna rōis mō substātia nō pdicatur de accidente nec de ente ratiōis. ¶ Tertio arr q ponēdū sit vle platonicū qz sic se hz res i esse° sic se hz i itelligē° ñ itelligim9 rē p h° q itelle° assimilar ei sz gen9 itelligir sine speb9 ergo a pte rei ē aliqd gen9 sepatū ab oībus speb9 Itē sciētia ē tm icorruptibilium z illa q sunt in singularib9 sūt corruptibilia.
Quarto arr ad idē qz nihil fit nisi ab exñte i actu sz videm9 qdā aīa9 gñari p9 putrefactiōez z nulm apparet ibi gñans vniuocū nisi pōar aliq ydea separata. Silr qñ puer gñar nulm apparet ibi siglare gñans se ppiquū z imediatū z vniuocū seu homogeneū cū genito semē ei ē anormalū z etherogeneū. i. alterius spēi ab hoīe genito Forte dicis q hō genit9 nō requirit agēs vniuocū vn auicē. dt hoiez posse gñari extra sz h° ē falsū qz aīa9 pfec9 nō gñanr nisi ab agēte vniuoco Et eodē° pt argui qñ ignis gñar ex pcussiōe duoz lapidū qrēdo qd ē gñans p se primū ipius ignis qz illud opz silr esse sicut mouēs cū mo°
¶ Quinto qñ sortes pmittit aīal tunc illud qd pmittit ē res ad extra et nō est realiter i aliqua spē quia nec pmittit equū nec asinū Itē eodē modo arr qñ aīal appetit cibū z natura itēdit speciez z nullū singulare pducere quia alias idē singulare bis pduceret quia natura sp retinet eādē itētionē. Si ergo pri9 intēdebat pducere a ergo adhuc itendit ipm pducere Si ergo non pōt pducere sequir q pperuo frustrar Forte dicis q nō quia pducit aliqd simile i spē Cōtra frustra ē calciamētuz cui9 nō est calciatio dato q alteri9 calciamēti i spē sit calciatio
¶ Sexto arr q vniuersale nō sit posteri9 singularibus quia diffō ē ex priorib9 sz vniuersale poir i diffinitiōe sigularis vel spēi Itē ppetuū pri9 ē corruptibili 8 phi. sz vniuersale ē hui9mōi respectu sigularis Itē vle ē pricipiū cognoscēdi ergo z eēndi qz eadē sūt pricipia eēndi z cognoscēdi ¶ Septimo siglare se hz ex additiōe ad vle g ē posteri9 eo aūs pz qz addit māz signatā Itē vle ē nobis pri9 notuz vt pz 1. phi. Itē ēbrio pris viuit vita plāte postea vita aīalis postea vita hoīs g vle ē pri9 qz 1°. pducir
¶ Ad primū dicitur q vniuersale ante rem est secluso intellectu licet secluso itellectu nature non cōueniat vniuersalitas qz vniuersale ante rem non dicit itentionem sed naturam vel fūdamentum remotum itentionis. Si queratur an bene sequitur hoc est vniuersale ergo hoc est vniuersale in actu. videtur q nō. Ad aliud dicitur q hoc itelligitur de eo qd ē i vltio actu nature sz nōne due species faciunt numerū. Item genus est idem cū singulari ergo est vnū numero sicut sigulare de hoc dictum est in logica nec aliud est cōtra nos.
¶ Ad secūduz dico q phi. loquitur hic sub disiūctione vt dictū est. Secūdo dicitur q itentio vniuersalitatis est in itellectu obiectiue et substātia dicitur de specie vt species capitur pro natura et non pro intētione. Sed queritur an vniuersale ante rē sit in rebus et si non videt q sit vniuersale platonicum. Forte dicis q vniuersale aū rem vt puta animal scdm rem est idem q sortes. Contra nichil est in seipso sed animal est i sorte ergo nō est idē q sortes scdm rem. Forte dicir q animal nō est i sorte sz animalitas que realiter differt a sorte vel idē est in seipso nō p se primo vt dr 4. phi.
¶ Ad tertiū dr q nō similiter res habet eē ad extra z in itellectu qz in itellectu habet eē immateriale z visus videt colorē sine dulcedine et tamen a parte rei nō est color sine dulcedine itelligir etiam vna medietas cōtinui sine alia non tamē seqtur q sit realiter separata ab alia nec tamē itellectus est falsus sicut nec qñ intelligit hominē non itelligendo omnia accidētia e1°. Si queratur vbi est illud q sortes videt scz albedo sine dulcedine dicēdum q illud siue est ex parte vis9 de hoc. s. t. 1. parte q. 85. ar 2. ad secūdum ad aliud dictū est i pricipio phi. q de corruptibilib9 z mobilibus sūt immobiles habitudines ita q de reb9 corruptibilibus formanr propositiones que sunt vere quotiēscūqz formantur. vel secūdum alios etiam sūt vere dato q nō formētur.
¶ Ad 4m. dr q homo pōt generari ab agēte isrumētali equiuoco dūmodo agens pricipale sit vniuocū et sic ignis per calorē generat ignem Sed cōtra Accidēs nō producit substātiā propria virtute ergo falsū ē dicere q ignis i virtute caloris pducit ignē ymmo poti9 dicēdū est oppm scilz q calor per ignem producit ignem Sed de hijs 12°. de aīa Nec oportet agēs sēper eē i actu tale quale est ipz productū postea vt patz cum sol gñat ignem Sed cōtra sequeretur q ari. 8. phi. nō sufficiēter probaret q nichil mouet seper se primo dicir eni q mouēs se est in actu z i potētia secūdum diuersa et sic scdm vnū actum est mouens et secundū aliā potētiam mouētur vt patet de agente quod in agendo repatitur de hoc octauo phisi. Quidā concedit formā animalis geniti ex putrefactione creari adeo

quia dicit ꝙ nec celum nec semen per suā virtutem potest eam producere quia viuens est nobilius celo sed aliquā effectus est nobilior causa quia radij solares apud scotos generant aucas in arboribus et colorᷓ visionem.

¶ Ad quintum videtur quibusdam ꝙ secluso intellectu vniuersale sit quia secluso intellectu sortes et plato sūt eiusdē speciei. Forte dicis ꝙ hoc est ideo quia possunt fūdare eundē cōceptum Sed hoc nichil est quia non sūt eiusdē speciei propter conceptum vnū sed potius ecōuerso Item secluso itellectu omnes angeli spē drnt secundum s. t. Et in eis videtur esse species sine operatione intellectus quia ibi idē est spēs et indiuiduū Item quibusdam videtur ꝙ deus posset facere separatū a singularibus et naturā que non sit in aliquo singulari quia S. T. quo. 7. art. 10. dicit ꝙ albedo separata quā deus pōt facere esset sicut ydea platonis Et videtur ꝙ deus posset facere humanitatē separatā sicut albedinē separatā Et hoc probat quidā theologus Si prī diuinis assumeret animā et filius materiam tātū stāte tamen vnione anime ad materiā vnde S. T. 1. pte. q. 50. ar. 4. dicit ꝙ nō possunt esse plures humanitates separate Ex quo videtur innuere ꝙ saltem pōt esse vna Sed istis dimissis respondetur ad argumentū ꝙ sortes non promittit aliquid separatū a singularibus alias non satisfaceret bādo singulare Sufficit ergo ꝙ animal et species ratione differant sicut substantia est genus generalissimum et tñ nulla substātia est genus gñalissimū de pductione sāt videtur ꝙ nichil pducitur nisi singulare nec gñatur homo communis ergo natura nō intēdit producere nisi singulare sed intēdit speciē cōseruare vnde videtur ꝙ natura intēdat producere indiuiduum vagum. Si dicatur ex hoc sequitur ꝙ natura agit a casu quia natura pducit sortē et tamē non intēdit ipsum pducere Dicēdum ꝙ intendit producere aliquem hominē et hoc sufficit Notādum tamē ꝙ nōē simile de sorte cuius anima ē immortalis et de aliis quia licet bonū speciei sit de pīcipali intētione vniuersi tamen etiam multitudo hominum est aliq̄ modo per se intēta s. t. 1a. parte q. 98. ar. 1. de appetitu autē animali videtur secūdum s. t. ꝙ sit determinatus ad vnū particulare vt dicit s. t. 12e. q. 13. ar. 2. sz cōtra qñ habet famē appetit cibum et non hunc vel illum si nullus sit presēs vide s. t. q. 39. ar. 6. potest dici sicut de sciētia q̄ est de rebus particularibus inexistendo sz non i repsentando passiue quia vniuersaliter repsentātur intellectui.

¶ Ad 6m. et 7m. patet per distinctionē positā de vniuersali Natura ei vniuersalis considerata cum intentione vniuersalitatis est quid posterius secundū arist. vt dicit S. T. 1. parte. q. 85. ar. 3. ad 1m. Sz vle q̄tū ad ipam naturā scilicet animalitatis vel humanitatis prout īuenitur in particularibus prius est secundū naturam via generationis et tēporis non autem ordine perfectiōis siue intētiōis nāe Sed cōtra ibidē ad 4m. dicit ꝙ vle acceptum cum intētiōe vniuersalitatis est principium. Non aūt est ncesse ꝙ oē qđ est principiū cognoscēdi sit principiū eēndi vt plato existimauit quia aliqñ cā cognoscitur p effectū Nā aūt gñis pūt est ī singularibus hz rōem principij formalis Ex quo vr ꝙ vle qualiter cūq̄ accipiatur prius est singularibus aliquomodo Forte dicis ꝙ verū est quo ad cognosci nō autem secūdum esse. Contra res sensibilis prius cognoscitur ꝙ ēs rationis ergo prius cognoscitur sigulare q̄ vniuersale primo modo añs ptz quia sensus prius cognoscit sēsibile q̄ suā sēsationē vel suam speciē. Item vniuersalia sūt collecta p itellectū ex sigularibus ergo vniuersale cū intētione nō est pricipium cognoscēdi. Ad hoc dixi. 1. phisi.

Ad 4m. sic pcedit videtur ꝙ accidētia non pferāt ad cognoscēdū quod qd ē quia scdo meta. dr ꝙ eadē sūt pricipia essēdi et cognoscēdi sz accidēs nō est pricipium essendi substantie sz magis ecōuerso. agitur sed cōtra est philo.

¶ Rñdeo dicēdū ꝙ de mō cognoscēdi eē varie sūt opiniōes, vt pōit s. t. 1. p. q. 84. Plato ei dicit sciam p quā cognoscimus rē eē nobis cōcreatā Sed cōtra tunc cecus a natiuitate posset iudicare de coloribus quia haberet scientiam concreatam.

¶ Itē nullus obliuiscitur id cuius cognitio est sibi naturalis vt ꝙ oē totū sit maius sua parte sed multorum obliuiscimur ergo sciētie non sunt nobis naturaliter indite vel species p quas res cognoscūtur non sunt nobis concreate Item dicebat plato ꝙ substantias cognoscebamus inspiciēdo quasdaz ideas imateriales et imobiles et non per motum sed hoc destruit philosophiam naturalem que per solum motum docet res cognoscere Est etiam derisibile vt dū querimus noticiā rerum que nobis manifeste sunt afferre in mediuz alia entia que ab eis differant sicut ydee differunt a sensibilibus Auicēna dixit ꝙ res cognoscimus nō per intellectū ydearum siue imaginum sicut cognoscimus sāctum petrum videndo suam imaginem vt dixit plato sed p influxū specierum ab intelligentijs vel angelis. Et si queratur. quare indigemus sensibus dicit ꝙ hoc est vt excitemur ad conuertenduz nos ad superiores intelligentias. Sed contra quia hoc modo etiam cecus posset habere scientiā nec oporteret visitare lectiones sed ecclesiam tantū vel curiam ad recipiendam talem influentiam dicendū ergo ꝙ omnis nostra cognitio a sensu ortum habet et iō accidentia que sentiuntur multum cōferunt ad cognoscēdum substantiā et iuuant nos a posteriori vñ per figuram discernimus īter herbas et animalia quando videmus ea a longe Sunt enim accidentia effectus substantiarum Per effectus autē causam cognoscimus.

¶ Et notandum ꝙ duplicia sunt accidentia scz ppria et quodammodo essentialia cōuenientia scz de teriate spēi vt risibilitas alia sūt cōia q̄ themistius vocat remota et extranea vt albedo nigredo. Et ista parū valent et prosunt ad cognoscēdum quidditatem rei Secus autē de proprijs vt risibile respectu hominis vnde aliquādo per talia propria substātia diffinitur per motū etiā cognoscūtur mobile mobilia vt patebit primo celi ostendendo ꝙ celuz est alterius nature ab istis corruptibilibus et in-

superioribus qr habet aliummotum scz circularem et similiter terra differt specie ab igne et hoc cōcludimus ex motu. Sed dubium est de modo quo accidens potest causare cognitionē q̄dditatis ipsius substātie et de hoc magis patebit in 3°. de anima.

¶ Contra hec arguitur Primo ostendendo habit⁹ intellectuales esse nobis concreatos, vt dicit plato quia sinderesis est habitus intellectualis quo cognoscimus prima principia agibilia et tamē est nobis concreatus vt videtur velle S. T. de ve. q. 16. ar. 1. ad 14m. Si enim acquireretur ex actibus nr̄is Tunc aliqui possēt obliuisci illorum primorū principiorum sicut possumus amittere alios habit⁹ acquisitos per actus Et pari ratione quia inest nobis habitus circa principia moralia. Eadem rōne. et circa speculabilia.

¶ Secundo arguitur q̄ intelligimus per īfluxū specierum quia diuinatores et habentes pacta cū demonibus sciunt occulta reuelare hoc autem nō esset nisi a malis angelis influerentur eis quedā species ergo. Item videtur q̄ saltem boni angeli possint in intellectibus nostris species causare. Forte dicis q̄ verum est quia aliqua reuelāt nobis Contra tunc virtute demonis cecus posset iudicare de coloribus Et redibit opinio antiq̄. Item secundū philo. in li. de sōp. et vigi. Per sōp. homo potest futura p̄dicere hoc autem non esset verum nisi scientia esset per īfluxum specierum.

¶ Tertio arguitur q̄ accidens non cōferat ad cognoscendum substantiam quia accidens cognoscitur per substantiam ergo non econuerso tenet cōsequentia quia alias idem esset prius et posterius notum Et p̄z antecedens ex 7°. metha. Itē plus differunt substantia et accidens q̄ color et sonus sed per colorem non cognoscitur sonus nec econuerso igitur.

¶ Quarto vnūquodq̄ est cognoscibile secundum q̄ est in actu Sed substantia plus habet de actu q̄ accidens ergo nō cognoscitur p̄ accidens Itē noticia accidentis est imperfectior q̄ noticia substātie ergo non causat noticiam substantie tenet consequētia quia nichil agit vltra gradum sue perfectionis non enim asinus generat equum.

¶ Quinto substantia nō cognoscitur nisi per speciē sz accñs nō pōt cāre spem substē alias cāret speciem substātie in oculo et sic oculus videret substātiā per se Probatur tamen sequela quia agens naturale fortius et citius agit in propinquum q̄ distans ergo citius agit in sensum q̄ in intellectum Item substantia et accidens sūt primo diuersa ergo in nullo conueniunt Sed que in nullo cōueniunt non notificāt se mutuo quia cognitio fit per assimilationem.

¶ Sexto sepe per accidētia decipimur vt putam⁹ auricalcum esse verum aurum ergo accidēs non notificat substantiam quia agens naturale sēper facit idem si ergo semel notificaret sequitur q̄ semp notificaret. Item 7°. meta. dicitur q̄ substātia pri⁹ cognoscitur q̄ accidens sz nūq̄ illud quod cognoscitur p̄ aliud est prius notū igitur.

¶ Septimo anima non habet propriam operationem ergo non cognoscitur per sua accidētia antecedens patet auctoritate phi. in textu Tū quia pars existens in toto non habet propriā operationē nichil enim proprie operatur nisi ens actu vt dicitur 2°. phi. et. 1. meta. dicitur q̄ actiones sunt suppositorum et philo. dicit q̄ dicere animam sentire aut intelligere simile est ac si dicat eam aliquis texere vel edificare vn̄ s. t. dicit. 1. par q. 75. ar. 2. ad secundum q̄ anima intelligit sicut oculus videt manifestum est autem q̄ hoc non est proprie sed melius dicitur q̄ homo videt per oculum. Forte cōcedis q̄ anima in corpore non habet proprie operationē Contra intelligere est propria operatio anime rationalis que non excercetur per aliquod organum corporale. Item tunc non posset probari q̄ anima potest separari et q̄ sit subsistens non enim oculus per se subsistit licet improprie dicatur operari si ergo anima rationalis operatur vel intelligit īproprie non seq̄tur q̄ sit subsistens.

¶ Ad. 1m. dicitur p̄babiliter q̄ aliqui habit⁹ quo ad aliquid sunt nobis ꝯcreati Si dicatur in voluntate nulli sunt habitus nobis ꝯcreati ergo nec in intellectu añs patet qr quando anima creatur non infūdūtur sibi virtutes cū tunc sit in peccato cum ergo synderesis sit virt⁹ intellectualis videtur q̄ nō īfūdatur homini in sua natiuitate vel cōceptione. Itē secūdum phi. 1°. meta. nos acquirimus noticiā principiorum p̄ viam sensus ꝛ experimenti ergo noticia principiorū non inest nobis a natura. Item homo differt ab angelo per hoc q̄ in p̄cipio infūduntur species non autem homini. Item īconueniens est nobilissimos habitus eē in nobis ꝛ illud latere nos vt dicitur in fine secūdi posteri. sed multi nesciūt se habere talē habitum sinderesis a natiuitate Item habitus qui inest nobis per infusionē nō augetur effectiue ab actibus nostris secus autem videtur de sinderesi igitur.

Item secūdum phūm in 3°. de anima in principio anima est tanq̄ tabula rasa in qua nihil depictum est ergo in principio null⁹ habet habitus Itē posset queri An omniū principiorum sit vnus habitus Si quis velit defendere p̄dictam opinionem dicat q̄ nō est simile de volūtate ꝛ de intellectu vt dicit s. t. de virtutib⁹ ar. 8. ad 13m. qr ītellectus exit in actū per species ipsum informātes Ad hoc autē q̄ volūtas exeat in actum sufficit q̄ moueatur ab intellectu Et ideo circa finē in volūtate phi non posuerūt aliquem habitum naturalem scz caritatē acquisitā. Si dicatur ita naturaliter ītellectus inclinatur ad suū obiectū scz ad verū sicut volūtas ad bonum Sz circa 1a p̄ricipia ītellectu ponitur hit⁹ q̄ dr̄ ītellect⁹ q̄ ē ī volūtate circa finē quē nāliter vult. Propter hoc argumētū q̄dā dixerūt q̄ circa prima simpliciter intellect⁹ nō īdiget habitu qr habit⁹ ponitur ad determinādū potētiā īdifferētē vn̄ ī igne nō ponitur hitus ad calefaciendū Tū circa alia principia nō prima intellect⁹ indiget habitu. Sed cōtra ē hītus q̄ est circa principia 1a dicatur ergo q̄ nō ē similiter de ītellectu et voluntate vt supra dictum est. Ad alia autē dicitur q̄ bene probant q̄ habitus cōclusionum vel principiorum non primorum non est nobis īnatus.

¶ Ad ſecūdum argumētum dubiū eſt an angelus poſſit cauſare ſpecież in intellectu imediate et dico ꝙ non et ideo nulle ſunt ī nobis ſpecies ꝑ influxū vt dicebat auicēna Sż tunc eſt dubiū quomodo vna intelligētia illuminat aliā ꝛ loquitur cū ea ſi nichil cauſat in alia. Forte dicis ꝙ cōfortat ſpecies et ratione iſtius ꝯfortationis ſpecies priores aliqd repñ ſentāt quod prius nō repreſētabant et ſic fiunt reuelationes. Sed cōtra ſpecies naturales vni⁹ angeli nō poſſūt tñ cōfortari ꝙ repreſētent aliquid ſupernaturale. Dubiuż eſt etiā quid ſit cōfortatio. ſi enim vna intelligētia nichil cauſat in anima nr̄a quomodo eam cōfortat. ſż iſtud pertinet ad theologos de ſompnio autē et quomodo ꝑ ſompniuż vera cognoſcūtur quidā dicunt ꝙ hoc non eſt ab ītelligētia ſż a deo. Sż cōtra ſequeretur ꝙ homines ſecundum ꝯplexiones non haberēt vt in pluribus ſompnia veriora q̄ alij cuius oppoſitum ptż experiētia. Item cognoſcere verū in ſompnijs nō eſt pars ꝓphetie et phi. dicit in libro de ſom. et vigilia ꝙ ſōpnia vera non ſunt ſēper a deo miſſa nec ſciētia eorū diuina eſt ꝓximo naturalis et h⁹ ꝓbat qꝛ homines infirmi et fatui et mali preuidētes ſunt et recte ſōniāres videtur ergo ꝙ veritas ſōpniorū non ſit ab intelligētijs non negatur tñ quī ſecūdum veritatē aliqua nonnūq̄ intelligamus per ſpecies a deo nobis influxas licet quidam dubitāt an cognitio per reuelationem cauſetur a ſolo deo. Videtur enim ꝙ omnis actus cognoſcendi partialiter cauſetur ab anima ꝛ ſic nulla cognitio cauſatur a ſolo deo Ideo quidā dicit ꝙ reuelare eſt cauſare aſſenſū firmum in intellectu de aliquo ꝯplexo vero vt dicit petrus de aliaco. Sed cōtra hoc modo omnis ſciētia haberetur ꝑ reuelationē quia ad omnē rem deus concurrit vnde ſecūdum eum lumine naturali ꝑ nullaż rationem apparētem poteſt probari deum non eē cauſam immediate ꝯcurrentem ad omnem effectū vide q.12.ar.3.et q.13.ar.2°.

¶ Ad 3ᵐ. dicitur ꝙ ſecundum diuerſum ordinem idem eſt prius eſt poſterius notū vel dicitur ꝙ ſubſtantia in communi prius cognoſcitur q̄ accidens Non autem ī particulari. Quidam dicit ꝙ cognitio ſubſtātie ē prior ordine perfectionis quia perfectius eſt ſcire ꝙ hoc eſt ſubſtantia q̄ ꝙ ſit album vel nigrum Sed via originis videtur quibuſdam ꝙ accidens prius cognoſcatur quia accidens prius mutat ſenſum Sed contra conceptus entis eſt prim⁹ Ens autem prius ſignificat et repreſentat ſubſtātiam q̄ accidens. Sed contra ſequeretur ꝙ in ſacramento eucharistie intellectus neceſſario erraret quia per illa accidentia prius conciperet ſubſtantiā panis ergo non neceſſario prius concipimus ſubſtantiam q̄ accidens. Dicendum ꝙ licet prius concipiatur ſubſtantia non tamē ſubſtantia panis. Ad aliud dicitur ꝙ accn̄s eſt effect⁹ ſubſtantie Sec⁹ autē eſt de colore reſpectu ſoni.

¶ Ad quartū negaꝫ ꝯn̄a Et ad aliud diuerſimode rn̄detur. Primo ꝙ accn̄s propriū cauſat fantaſma ſui ipſius Et ab illo mouet ad intellectionē ſubſtātie eius. Contra hoc obijcitur quia vis cogitatiua eſt nobilior q̄ fantaſia ergo ab ea potius mouetur intellectus ad intellectionem ſubſtantie q̄ a fantaſmate quia iſta vis cogitatiua cognoſcit ſubſtantias ſicut ouis cognoſcit lupum Sed hic poſſet dici ſicut dicit Cōmē ꝙ ſenſus non cognoſcit quiditates ſubſtantiarum Et ſicut dicit phūs neceſſe eſt intelligentem fātaſmata ſpeculari. Et ideo intellectus bene dicitur moueri a fantaſmate vel potius ab intellectu agente vt dicetur in tertio vnde licet cognitio accidentis que eſt in fantaſia ſit minus nobilis q̄ cognitio ſubſtantie Tamen intellectus agens cauſans intellectionem nobilior ē cognitione ꝛ intellectu poſſibili ſicut actiuū paſſiuo. Sed hic eſt dubium an accidens in intellectu prius cauſet noticiā ſui diſtinctam q̄ noticiaż diſtinctam ſubſtantie vt cum aliquis per ſigna cognoſcit aliud eſſe ſuū inimicū vel videndo motum alicuius iudicamus eum eſſe ſanum vel iracunduż tunc prius cognoſcimus per intellectum motum q̄ ſanitatem vtrum ergo prius intelligimus accidens q̄ ſubſtantiam diſtincte Et de hoc dicetur in tertio Non enim oportet illud per quod aliquid cognoſcitur prius cognoſci q̄ id qđ cognoſcitur qꝛ viſus per ſpeciem coloris cognoſcit colorem et non illam ſpeciem Aliquando tamen intelligēdo cauſam per effectum prius intelligimus effectum q̄ ſuam cauſam vt creaturas q̄ deum et ideo non inconuenit aliquomodo prius cognoſcere accidens q̄ ſubſtātiam. Nec eſt incōueniēs agens inſtrumentale agere vltra ſuā ſpeciē in virtute alterius Sed contra primus motor producit aliquid alterius ſpeciei a ſe ſcż motum virtute propria Concedo tamē ꝙ ille mot⁹ non eſt perfectior eo.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ oculus nō ē capax illius ſpeciei. ¶ Et ex hijs ſatis ptż ad 6ᵐ et ex corpore articuli.

¶ Ad 7ᵐ dicitur ꝙ aliquomodo intelligere eſt ꝓpria operatio anime qꝛ nō eſt excercetur per corp⁹ Et aliquomodo non qꝛ q̄diu anima eſt corpori vnita requiritur fantaſma.1. pte.q.75.ar.2.ad.3ᵐ. vñ indiget fantaſmate tanq̄ obiecto et nō tanq̄ ſubiecto.

Ad quintum ſic ꝓceditur videtur ꝙ anima ſit corpus quia anima mouetur per ſe probatur qꝛ ſecūdū philoſo. Anima eſt immortalis ergo homine moriente tranſit ad aliū locum Item galienus medic⁹ dicit ꝙ aīa eſt ꝯplexio qꝛ hoīes iraſcūtur ſecūdū vnā cōplexionē coleticā ira autē ē ab aīa Sż ꝯtra eſt phūs. ſ.t. libro 2° ꝯtra gētiles c.63.

¶ Notandum eſt ꝙ inueſtigando naturam anime Primo et principaliter oportet inquirere ea q̄ ſūt propria ipſius anime quia accidētia propria maximaż partem conferunt ad cognoſcēduż quod quid eſt vt ptż in prohemio huius. Et ex hoc ſequitur ꝙ inueſtigando naturaż anime oportet primo cōſiderare motum et ſenſum que ſūt maxime propria ipſi anime Per hec enim diſtingūtur animata ab inaīatis. Igitur pro āplior declaratione nota phī. opiniōeż āṫiqꝛū dicētiū nichil moueꝛ niſi moueaꝛ

Et cum anima sit mouens corpus inde dicebāt animam esse de numero eorū que mouētur Cuius opinionis radix falsa est ꝓpter duo. Primo q2 si omne mouens moueretur esset procedere in infinitum vt patet 2°. metaphi. et 2°. phi. Secūdo q2 id qđ cōuenit alicui ꝑ accidens non potest sibi cōuenire sēper et per accidens potest ab eo separari eorꝫ autē qui inuestigauerunt naturam anime ex parte motus quattuor opiniones ponit phi. Prima democriti dicentis animam esse igneam ita ꝙ anima nichil aliud esset ꝗ̄ athomi igniti figuram rotundā habētes Secūda est eadē. s. leucipij dicentis animā nil aliud esse ꝗ̄ corpus spericū. Tertia pitbagorīcorꝫ qui dicebant animā esse decisiones mouētes alia corpora. Quarta anaxagore quam recitat hic phi. qui dicebat animam esse mouētez omnia et ꝙ est de natura intellectus separati inde ortus est error dicētium ꝙ est de natura diuina.

¶ Pro declaratione dubij. Notādum ꝙ ipse posuit athomos siue decisiones esse semen siue principium totius nature q2 cōsiderabat ꝙ duo sunt de ratione pricipij scꝫ simplicitas et virtuositas cum ergo athomi sint ꝑuissime ꝗ̄titatis et per ꝯñs simplicissimi et maxime motiui et per cōsequēs virtuosissimi. Ideo dicebat athomos esse principia omnium rerum et vltra dicebat illos ex quibus componitur anima esse igneos siue ignitos q2 ignis est elementum maxime actiuum et ignis est calidus in quo calido consistit vita humana q2 igitur videbat animā esse formā maxime actiuam et esse principium vite dicebat athomos ex quibus cōponitur esse ignitos et rotunde figure quia inter omnes figuras sperica est promptissima ad motum ꝗ̄tum ad omnes differentias que sunt sursuꝫ deorsum āñ retro ꝛc. Quia igitur anima mouet corpus ad omnem differentiā positionis non autē alie forme sequitur ꝙ cōponitur ex athomis rotunde figure quando tamen dicitur animam esse ignitam non est intelligendū essēcialiter sed per viam assimilationis q2 omnes proprietates ignis possunt appropriari anime et potissime rationali vt patebit.

¶ Notandū preterea ꝙ philosophi qui inuestigauerūt naturaꝫ ex ꝑte sensus et cognitionis in hoc conueniunt ꝙ vniuersaliter dicebant esse aliquod principium aut principia omniū entium et dicebāt animam esse compositam ex principijs rerum. vnde secundū ꝙ diuersimode locuti sūt de principijs et de numero eorum diuerse locuti sunt etiam de anima vnde illi qui posuerunt vnum principium tātum posuerūt animam esse compositam ex illo principio. Qui vero plura dicebant animam eē compositam ex pluribus. Motiuum autem illorum quare posuerunt animā compositam ex omnibus principijs fuit quia anima nata est cognoscere omnia scꝫ intelligibilia per intellectum sensibilia per sensū sed omnis cognitio tam sensitiua ꝗ̄ intellectiua fit ratione similitudinis. Ex eo enim ꝙ res cognita assimilatur cognoscenti fit cognitio quia nisi similitudo rei visibilis esset in oculo non posset videri Similiter nisi similitudo rei intelligibilis esset in intellectu non posset fieri cognitio Cum ergo anima non possit assimilari oīb⁹ reb⁹ vt ipsi dicebāt Nisi anima componatur ex principijs oīm rerum vt scilicet terrā intelligeret componeretur ex terra Et sic de similibus Sed motiuū predictū nō valet Primo q2 si anima componeretur ex terra non intelligeret terram quia intus existēs prohibet extraneum Secundo quia ad hoc ꝙ fiat intellectio vel sensatio sufficit assimilatio rei cognite ad cognoscētem ꝗ̄tum ad hoc ꝙ species seu similitudo rei cognite sit in cognoscente Et sic non est necesse lapidem secundum suum esse materiale esse in oculo vt cognoscatur ab eo Sciendum tamen ꝙ inter istas opiniones due sunt principales scꝫ empedoclis ꝛ platonis quia empedocles posuit animam esse cōpositam ex quattuor elementis Et ex concordia ꝛ discordia. Sed plato posuit animam compositam ex quattuor alijs principijs scilicet ex eodem ꝛ diuerso sine partibili et impartibili Secundo ex ideis. tertio ex numeris.

¶ Auertendum preterea ꝙ differentia predictorum philosophorum ponentiū rerū naturaliuꝫ plura principia sic patet per nouem opiniones prima xenocratis dicentis ꝙ anima est ignea. Secunda democriti qui dicebat aīam ꝯpositā ex īdiuisibilib⁹ corporibus et athomis. Tertia anaxagore dicētis animā esse intellectum sīplicem immixtum puruꝫ et separatū Quarta est quam thales adducit scꝫ ꝙ anima est quedam substantia ꝑ se motiua vnde dixit ꝙ magnes habet animā Quinta diogenis qui dicebat animam aeream. Sexta eracliti qui dicebat animā nil aliud esse ꝗ̄ vaporem. Septima quā alchmeon adducit ꝙ anima nil aliud est ꝗ̄ substātia incorporalis de natura celi īmortalis. Octaua hippi qui dicebat animam esse aquam. Vltima quā adducit critias qui dicit animam sanguinē nullus autem philo. posuit animaꝫ esse terram solum ꝓpter eius materialitatē Ex predictis infert phi. Primo ꝙ omnes supradicti phi. inuestigauerunt naturam anime per viam motus aut per viam sensus aut ꝑ viam incorporeitatis idest cognitionis ītellectiue Infert secūdo ꝙ philo. eo modo quo locuti sunt de principijs rerum locuti sunt de natura anime. Cōtra tamen illos qui ponebant animam ꝑ se moueri arguit philo. supponēdo diuisionem motus in motum per se et per accidens. Primo nam si anima ꝑ se moueretur aut moueretur motu locali aut motu augmenti et decrementi aut motu alterationis. sꝫ nullū istorū ē dicēdū q2 oīs mot⁹ fit ī loco et sic anima esset in loco ꝑ se quod est īconueniens. Primo q2 non habet esse per se Secūdo q2 non est corpus sꝫ actus corporis. Secūda ratio quicquid naturaliter mouetur potest violenter moueri et quicqd naturaliter quiescit potest violenter quiescere si ergo anima moueretur per se naturaliter et quiesceret posset moueri violenter ꝛ quiescere quod absurduꝫ est. Tertio si anima moueref ꝑ se moueref aut sursum aut deorsū aut ad mediū si sic tūc eēt q̄ddā elemētū aut ex elemētꝫ vt āti q̄ posuerūt sꝫ ꝯñs ē falsū

cũ moueat corpus ad omnes differentias positionis. Consequentia patet quia ignis aut mixtũ in quo predominatur ignis mouetur naturaliter sursum. Quarta ratio illud quod mouetur per aliud non mouetur per se sed anima mouetur per aliud scʒ a sensibilibus ergo ⁊c.

¶ Notandum insuper ꝙ phũs reprobat opinionez dicentiũ animã esse armoniam siue proportionez Primo qꝛ armonia nil aliud ē nisi cõpositio vel cõplexio aut ratio ꝯpositorũ. Sed anima nõ est neqꝫ ratio cõpositorũ neqꝫ cõpositio ergo anima nõ est armonia Et si dicatur illud est rõ cõponibiliũ ãt cõpositorum quod continet partes cõponẽtes ne dissoluantur sed anima ē huiusmodi vt patebit in 2°. huius ergo aĩa est ratio cõpositorum. Dicẽdũ scʒ Egidiũ ꝙ ratio in proposito potest capi dupliciter Primo pro quodã tẽperamento eorum que cõpositionẽ ingrediũtur Aliomodo pro principio formali ipsius cõpositi et partiũ cõponẽtiũ anima bene est ratio 2°. modo non autem primo vt ptʒ in proposito.

¶ Secunda ratio Armonie non conuenit mouere sed anime conuenit per se mouere secundum ipos ergo anima non est armonia ¶ Tertia rõ habita quidditate alicuius facile est reddere et assignare rationes proprias sed habito quid sit armonis nõ ē facile sed multum difficile assignare proprias passiones et ꝓprietates ipsius anime ergo anima nõ est armonia. Quarta si aĩa essʒ armonia aut esset compositio partiũ corporis aut eẽt ratio eorũ que miscentur. Non primũ quia compositio partiũ ē multũ nobis manifesta sʒ anima cum suis partibus est nobis multũ difficilis et obscura ergo ⁊c. Nec secundũ qꝛ in diuersis partibus corporis sũt diuerse mixtiones Si ergo aĩa esset ratio mixtionis sequeretur ꝙ in diuersis partibus corporis essent diuerse anime quod est inconueniens.

¶ Pro maiori reprobatione huius opinionis mouet philosophus tres questiones Prima vtrũ anima est ipsa armonia siue ratio mixtorũ aut aliquid aliud et neutrũ istorũ est dicendum vt patuit sed melius sanitas diceretur armonia quia consistit in quadam proportione t.c.56. Secunda an illa armonia sit causa mixtionis in omnibus vel solum in animatis Si primũ ergo oĩa mixta erunt animata cũ anima dicatur esse armonia illa Si scdm cõtradicit aduersarius opinioni sue quia dicit cõcordiã esse causam generationis et mixtionis omniũ rez ¶ Tertia questio vtrum illa amicitia vel concordia sit illa armonia que dr̃ anima aut non si empedocles dicat primũ ergo idẽ erit causa suipsi9 quia dicebat concordiã esse causã cuiuscũqꝫ ꝓportiõis. Si dicat secũdũ sequit̃ ꝙ cõcordia nõ est cõcordia cum ipsa armonia quedã cõcordia sit Opinio tamẽ ista apparentiã habet Nã si anima non esset ratio mixtionis aut compositionis rerum sequeretur ꝙ anima separata a corpore corpus nõ corrumpetur quod est falsum Sequeretur etiam ꝙ deficiẽte corpore non deficeret anima hoc autem apparet falsum igitur videtur ꝙ anima sit ratio mixtionis rerum in quadam armonia consistens.

¶ Item notandũ ꝙ phũs reprobat opinionẽ ponentiũ animam esse cõpositã ex elemẽtis vt omnia cognosceret. Primo Nã si anima cõponeretur ex elementis sequeretur ꝙ oĩa intelligibilia essẽt in intellectu secundũ eorũ esse materiale Et per ꝯñs non intelligerentur ab intellectu cum intelligibile secũdum suum materiale non sit principium cognoscendi.

¶ Secunda rõ Si aĩa componeretur ex elementis vt elementa cognosceret sequeretur ꝙ anima componeret̃ ex omnibus mixtis alias ea intelligere non posset aut omnia mixta eãdem rõem mixtionis haberẽt quorũ vtrumqꝫ est falsum.

¶ Tertia ratio. si sic sequeretur ꝙ omnia ꝯponerentur ex omnibus generibus et per cõsequens ex partib9 q̃titatiuis ꝙ predicti opinatores negauerunt quia dicebant aĩam esse impartibilẽ patet cõsequẽtia qꝛ anima intelligit oĩa si ergo anima ꝯponeretur ex omnib9 vt omnia intelligeret sequitur ꝙ cõponetur ex accidẽtibus.

¶ Quarta ratio si anima cõponeretur ex elementis vt simile simili cognosceretur sequeretur ꝙ simile simili itelligeretur ⁊ per cõsequens simile a simili pateretur quia secundum antiquos sentire est quoddam pati.

¶ Quīta si anima eẽt ꝯposita ex elementis sequeret̃ ꝙ oĩa cõposita ex elemẽtis sentirent et itelligerent et ꝑ cõsequẽs omnes partes animalis quod ē manifestissime falsũ vt patet in vngulis ⁊ alijs partibus terrestribus.

¶ Sexta si sic sequeretur ꝙ pricipiũ cum esset minus cõpositum q̃ꝫ principiatum pauciora cognosceret q̃ꝫ principiatũ et per ꝯsequens magis haberet de ignorantia q̃ꝫ de intelligentia quod patet esse falsum.

¶ Septima sequeretur ꝙ deus esset insipientior substãtijs corporalibus qꝛ scdm predictos ex paucioribus componitur dicebãt enim corporalia esse cõposita ex quīqꝫ videlicet ex quattuor elemẽtis et ex amicitia et discordia deuʒ vero esse ex 5e. prima et non ex lite.

¶ Octauo sequeretur ꝙ omnia corpora intelligerent cũ quasi oĩa sint cõposita ex elemẽtis.

¶ Nono sequeretur ꝙ aliquid in rebus naturalibus ⁊ corruptibilibus esset nobilius ipsa anima cũ principium cõponens sit nobilius principiato ꝯsequens est falsuʒ igitur Ex hijs patet eos defecisse in quīqꝫ. Primo quia dicebant animã esse motiuaʒ quod non cõpetit omni anime vt puta vegetatiue. Secũdo quia dicebant animã cognoscere et sẽtire sʒ etiã hoc non cõpetit omni anime ergo insufficiẽter deẽminauerũt de anima qꝛ nõ de omni fecerũt mentionẽ. Tertio qꝛ multa alia cõpetũt anime cognoscitiue q̃ꝫ sẽtire et itelligere de quibus nullam mẽtionẽ fecerunt. Quarto qꝛ dicebant animã esse respirationem quandam attrahentez aerẽ hoc enĩ non cõpetit omni anime igitur.

¶ Preterea sciendum ꝙ philo. in fine huius libri mouet duas dubitationes de ipsa anima remouendo opinionẽ antiquoꝝ de partibus anime. Prima dubitatio est vtrũ sẽtire opinari ꝯcupiscere secũdũ

locum moueri et alie operationes anime ɔpetunt ipsi anime secũdum se totam vel diuersis partibus Secũda vtrũ viuere cõueniat vni parti vel omnibus. Ad primã dixerunt antiqui ꝙ predicte operationes conueniunt anime secũdum diuersas ptes eius. Posuerũt enim animã diuisibilem.

℄ Sed hanc opinionẽ destruit phi. 3. rationibus.

℄ Prima nam multa et diuersa nõ possũt esse in vno et eodẽ nisi sit aliquid aliud quod ɔtineat ea sꝫ in anima nõ reperitur aliquid aliud quod possit cõtinere diuersas partes eiusdẽ subãlitatis quia aut cõtinẽs est corpus aut anima nõ primũ qꝛ corpꝰ magis cõtinet animaꝫ ꝙ̃ ecõuerso. nec secũdum qꝛ et illa anima que cõtinet esset partibilis aut non si non pari ratione stãdum est in primo. si primuꝫ sequeretur ꝙ esset ꝓcedẽdã in ĩfinitũ in ɔtinentibꝰ. Scdã rõ si aĩa esset diuisibilis ĩ plures partes sequeretur ꝙ quelibet operatio eius requireret determinatam ptem in corpore. Et per ɔñs omis aĩa esset organica. Consequens est falsum quia intellectus in sua opatione non determinat sibi certum organũ Tertia ratio in plantis et in aĩalibus imp̃fectis decisis reperitur eadem aĩa secundum spẽm in omnibus partibus eiusdẽ rationis cũ ea que cõueniebat toti ante decisionẽ ergo aĩa non est diuisibilis in partes subãles. ℄ Ex quo sequitur respõ ad primam dubitationẽ Naꝫ predicte operationes conueniunt toti aĩe. totalitate subẽ secundũ diuersas tñ partes potestatiuas. Animã tñ esse diuisibilẽ potest intelligi tripl'r secundũ scm. tho. Primo secundũ diuisionem substantialẽ ita ꝙ subã nõ habet partem et partẽ Alio modo secundum diuisionem ꝗ̃titatiuã Et istis duobus modis aĩa que ẽ in aĩalibus perfectis non diuiditur. Tertio potest intelligi diuisibilis scdm̃ diuisionem potestatiuam. Et hoc adhuc dupliciter Primo ꝙ diuidatur in huiusmodi partes ita ꝙ oẽs requirant determinatuꝫ organũ in subiecto. Et isto modo etiã aĩa non est ꝑtibilis Alioᵒ ꝙ aliq̃ requirũt organũ Aliq̃ vero nõ Et isto modo antiquoꝝ opinio dicentiũ aĩam esse ꝑtibilem veritatẽ habet. Et huiusmodi potentie dupliciter ɔsiderari possunt. primo scdm̃ modum operandi earum. Et sic sunt tria genera potentiarum scꝫ vegetatiua. sensitiua et intellectiua. quia potẽtia vegetiua operatur mediantibus qualitatibus actiuis et passiuis vt patet in nutritione et augmẽtatione potentia vero sensitiua et si non indigeat in sua operatione qualitatibus actiuis indiget tamen orgãno corporeo quod ex eisdem cõponitur. Sed potentia intellectiua nullomodo eis indiget in sua operatione per se loquendo Alio modo possunt considerari secundum diuersa genera operationum. Et isto modo sunt quinqꝫ genera potentiarum scꝫ vegetatiua sensitiua appetitiua motiua secundum locum et intellectiua. ℄ Ad scdãm dubitationem dicit phũs ꝙ aĩa vegetatiua dicitur esse principium et signũ vite Non tamẽ ita ꝙ ipsa sit solum principium vite sicut tactus dicitur principiuꝫ sensationis qꝛ remota potentia sẽsitiua nulla alia remanet Et oĩa viuentia cõicant in hoc ꝙ habent potentiam vegetatiuã.

℄ Contra hec arguitur. quia simile simili cognoscitur vt omnes cõcedunt sed anima cognoscit oĩa corpora ergo assimilatur eis. Et ꝑ ɔsequens si cognoscit ignem est ignea Forte dicis ꝙ ista assimilatio ẽ per spẽm intelligibilẽ que est in intellectu. Et ista indiget aĩa vt cognoscat res Contra ideo deus cognoscit oĩa per suam subãm quia eminẽter cõtinet oĩa sed etiã aĩa eminenter cõtinet omnia corpora cum sit perfectior oĩbus ergo per suã essentiam cognoscit oĩa. Et per cõsequens sine spẽ vnde conceptus entis non videtur presupponere aliquã speciem in intellectu qꝛ iterũ quereretur de ista spẽ ꝛ accidente an cognoscatur ab aĩa per aliã spẽm, deꝰ etiam non est similis malo ergo nõ cognoscit malũ per similitudinem. S. T. de veri. q. 3. ar. 4.

℄ Secundo arguitur ad idem. Cognitũ est in cognoscente sꝫ quatuor elementa cognoscunť ab aĩa ergo sunt in ea. forte dicis sicut prius ꝙ sunt in ea secundum suam similitudinem Contra ꝗ̃to intelligentia est superior tanto cognoscit per pauciores spẽs vt habetur. 1. parte. q. 55. ar. 3ᵒ. Ponamus ergo ꝙ suprema intelligentia oĩa cognoscat ꝑ vnã spẽm et creet deus vnã perfectiorẽ sequitur ꝙ illa cognosceret oĩa per suam essentiã Item tunc infima intelligentia siue vltimus angelus haberet in suo intellectu quasi infinitas spẽs quia supra ipm̃ sunt quasi infiniti angeli. Et ꝗ̃to est inferior tanto plures species intelligit.

℄ Tercio arꝰ ꝙ aĩa sit corpus quia mutatur de contrario in contrariũ. s. de tristicia in gaudiũ Itẽ alexander dicit ꝙ aĩa habet intellectũ ylealem yle ãt dr̃ prima materia ergo aĩa habet materiam et hoc patet ex conditionibus materie que sibi cõueniũt scꝫ recipere ꝛ subijci ꝛ ꝓp hoc auicebron dicit ꝙ habet materiam. s. t. i q. de aĩa ar. 6.

℄ Quarto Agens et patiens communicãt in materia vnde materia est pricipiũ patiẽdi sed anima patitur ab aliquo materiali scꝫ ab igne inferni. Forte dicis ꝙ non patitur realiter sed solum ex apprehẽsione. Contra tunc solum fantastice pateretur scꝫ ex apprehensione fãtastica hoc etiã ẽ contra. s. t. in 4ᵒ. di. 44. in fine Si enĩ ex sola apphẽsione patereť Tũc ẽt anima beata pateretur cum apprehendat illum ignẽ. et ideo S. T. dicit ꝙ anima patitur ab igne realiter vnde li. 4. cõ. gẽ. ca. 90 dicit ꝙ dãpnati spiritus penis corporalibus puniuntur. Forte dicis ꝙ illa pena est in corporibus tm̃ vnde flere dicũtur. Contra si ibi esset lachrimarũ deductio seq̃retur ꝙ iam omnia corpora eoꝝ si que sint essent resoluta in lachrimas.

℄ Quinto forma cõis diuersificatur ĩ multis per diuisionem materie sꝫ anime separate sũt multe ergo habent materiam vt dicit auicebron. Itẽ anima nõ est actus purꝰ sꝫ solus deꝰ ergo est ɔposita ex aliquibus scꝫ ex materia ꝛ forma.

℄ Sexto arguitur ꝙ anima ɔponitur ex corporibꝰ quia simile desiderat sibi simile sꝫ valde sitiens sũme desiderat aquã ꝗ̃ aĩa eoꝝ cõponiť ex elemento. Itẽ qñ cessamus respirare morimur ergo anima cõsistit in respiratione vel in corpore quod per respirationẽ retinetur. Similiter emisso toto sãguine

homo nõ viuit ergo anima est sãguis vt dicit critias igitur &c. et videtur ex deuteronomio de animabꝰ brutorum.

¶ Septimo per istas rationes supra positas ꝓbaretur ꝙ angelus nullomodo mouetur Cuius oppositum dictum est in 6°. Item phi. infert cõtra antiquos ꝙ anima erit in loco si mouetur t.c.39. Hoc autẽ ipsi non haberent pro magno inconuenienti. Item t.c.41. probat animã non moueri per se quia tunc corpora mortua possent resurgere sed hoc nõ videtur esse incõueniens tenẽdo animam esse immortalem. Item nõ inconuenit animaꝫ mouere secundum vnũ motum et moueri secundum alium qꝛ mouetur ab obiecto et corpus localiter. Item non oportet ꝙ illud quod mouetur naturalr̃ possit moueri violenter vt patet de celo nec per motum cognoscitur ꝙ aliqua inanimata mouẽt se vt patet de horologio et dedalus fecit statuã ligneam dee minerue et hec mouebatur per argẽtum viuum quod erat in ea t.c.44.

¶ Octauo homines delectãtur in sono bene proportionato ergo anima est armonia.

¶ Ad primũ dicitur ꝙ anima cognoscit corpora ꝑ speciez vt dicetur in 3°. vide. S.T. 1. pte q.84. ar. 2°. dicit ꝙ anima determinatur ad certam speciem et ideo ꝑ suam essentiam non potest omnia cognoscere sicut deus.

¶ Ad 2m. dicit ꝙ superiores angeli dicuntur itelligere ꝑ pauciores species nõ secũdum numerum qꝛ forte qui sunt vniꝰ ordinis habent equales species numero sꝫ superiores habẽt species puriores

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ tristicia non est in anima sꝫ in ꝯposito nec est motus licet habeat motum annexũ Ad aliud dicitur ꝙ hoc dictuꝫ est ꝓpter similitudinem cõuenit enim intellectus cũ cõditionibus materie licet equiuoce s.t. de aĩa. q. 6a. ad 5m.

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ anima non patitur ab igne materialiter sed ꝑ afflictionem spiritualẽ ex alligatione vt alias declarabitur. Quidã dicit ꝙ imediate spiritus affligitur ab igne realiter. Sed cõtra qñ est ĩ corpore quod possidet tunc non habet ibi ignẽ nec qñ est ĩ aqͣ alias eã calefaceret et loca ꝯbureret.

¶ Ad 5m. dicitur ꝙ aĩa nõ indiuiduatur ꝑ materiam ex qua fit sed secũdũ habitudinẽ ad materiã ĩ qua est propter aliud orpheus dixit ꝙ aĩa ẽ illud qd̓ attrahitur per aspirationẽ aĩaliũ. T.C.85. Sed cõtra multa sunt aĩalia q̃ nõ respirant Iste orpheus secũdũ s.t. fuit poeta theologus et pulcherrimus contionator ita ꝙ hoĩes bestiales reduceret ad ciuilitatem vnde dr̃ ꝙ fuit optimꝰ citharedus quia fecit lapides saltare id ẽ hoĩes lapideos emolluit Ad aliud negatur cõsequẽtia.

¶ Ad 7m. dicit ꝙ nõ mouet motu phisico sicut nec est phisice in loco nec habet in se vbi est enĩ vbi circũscriptio corporis locati modo oĩs motꝰ est in loco Sed contra solũ corpus est in loco sed motꝰ nõ est corpus ergo motus nõ est in loco dicẽdũ ꝙ motus ẽ in loco id est fit in loco Argumẽta aũt phi sũt cõtra ãtiquos qui nõ cognoscebãt nisi motũ elemẽtorũ et in talibꝰ motꝰ naturalis habet violẽtũ sibi oppositum Ad aliud phũs hꝫ pro iconuenienti ꝙ animã possit igredi indifferenter quodlibet corpus vt dicebat pithagoras quia tectonica vel domificatiua nõ ingredit ĩ fistulas textu comen.53. Ad alia patet 8°. phisi. Sed an intelligere dicatur motus anime dr̃ ꝙ nõ nisi methaphorice s.t. lect.10 et notãdũ ꝙ pithagoras vt dicit albertus volens ciues colere pietatem fabulatus est aĩas maloꝝ ciuium aliquãdo ĩtrare corpus asini vel simile.

¶ Ad octauũ negat cõsequẽtia Si queratur quomõ iuẽta fuit ꝓportio ĩ cãtu dicit s.t. le.7. ꝙ pytha. inuenit ex ꝑcussiõe 4. maleoꝝ q̃ cõsonãtes reddebant sonos q̃ꝝ ꝓportio ꝯponebat ex diapasõ et diapẽthe.

¶ Ad capitale dicunt multi scḋm Cõmentatoreꝫ 6° phi. contra platonẽ ꝙ nulla subã separata mouetur localiter quia indiuisibile non mouetur per se sexto phisi. Omnis enĩ motus est in tẽpore Modo subã separata non dependet a tempore. Forte dicis ꝙ angelus. et aĩa separata mouẽtur per suas oꝑationes vñ successio operationũ ĩ eis est motus et mensuratur alio tẽpore q̃ȝ tempore nostro. Contra quero in quo predicamento est illud tempꝰ per se non in predicamento qꝛ qñ non est tempus sed effectus temporis capiendo quando. vt est genꝰ generalissimũ. Itẽ oꝑationes ãgeli sũt transeũtes si ergo successio earum sit motus sequitur ꝙ motus angeli non est in eo subiectiue. Sed in rebus in qͣbꝰ opatur Illa aũt q̃ ab angelo ꝓducunt ĩ rebꝰ mẽsurãtur tpe nr̃o gͦ motꝰ angli mensurat tpe nr̃o Non enĩ motꝰ localis angeli est successio suaꝝ intellectionum vel volitionũ. Minor pꝫ. qñ angelꝰ mouet lapidem. Itẽ angelꝰ non põt quiescere ergo nec moueri Añs patet. qꝛ vel quiesceret in tpe vel in istãti. Et loquor de tpe mensurante motũ angeli Non primũ quia si tempꝰ illud est oportet motuꝫ esse. qꝛ tempus illud ꝯsequitur successionẽ oꝑationum q̃ ĩ istis est motus. Itẽ pono ꝙ nunq̃ȝ habeat nisi vnaꝫ operationẽ sequitur ꝙ tũc nunq̃ȝ qescere et quia tũc nõ esset tempꝰ illud ꝯpositũ ex nunc succedentibꝰ. S.T. in.1. d.37. q.4. ar.3. Dubitant quidam an aĩa separata et angelus possint esse simul Sicut angelus et aĩa cõiũcta in corpore obsesso licet nõ haberẽt eandẽ operationem sicut nec in obsesso. Sꝫ de hijs satis dictũ est. 8. phisi. et an successio operationis scḋe fit in istanti. s. qñ 2a operaͦ est vel ante

¶ Explicit primꝰ de aĩa. ¶ Incipit scḋus.

¶ Circa secundum de aĩa querũtur 5e. Primo An diffinitio aĩe sit bona. 2° An ĩ eodẽ sint plures forme. Tertio An aĩa sit in qualibet parte. 4° an anima est sua potentia. Quinto an potentie distinguũtur per actus et actus per obiecta.

AD 1m sic ꝓceditur videtur ꝙ aĩa nõ ꝯuenientẽr diffiniatur dicẽdo aĩa ẽ actꝰ primꝰ corporis phisici organici potẽtia vitã habẽtis qꝛ sola spẽs diffinitur Aĩa aũt nõ est spẽs sꝫ pars speciei ergo aĩa nõ debet diffiniri. Sed contra est philo.

¶ Rñdeo dicendũ prĩo ꝙ postq̃ȝ ĩ prĩo libro phũs reprobauit antiq̃ꝝ opiniões de aĩa Hic scḋꝫ ꝓpriã opinionẽ determiat de ea et postea de partibꝰ eiꝰ. Et primo premittit quasdã diuisiones ad sciẽdum diffinitionẽ aĩe. Prima est diuisio entis in decẽ ꝑdicamenta. Scḋa subẽ in materiã formã et cõpositũ Materia quidẽ est que scḋm se nõ est hoc aliquid sꝫ in potẽtia tm̃ vt sit hoc aliquid Forma autem est

secundum quam iã est hoc aliquid in actu substãtia vero ꝯposita est que est hoc aliqd dicitur enim esse hoc aliquid idest aliquid determinatuꝫ quod est cõpletũ ĩ esse et specie. Tertia diuisio est ꝙ duplex ẽ actus vnomodo sicut sciẽtia est actꝰ et dicitur actꝰ primus aliꝰ est actus secũdus vt ꝯsiderare. Nec est incõueniẽs ꝙ idem sit actꝰ primus et secũdus respectu potentie et actus primus respectu actualis cõsiderationis.

¶ Deinde ponũtur alie tres diuisiones. substãtiarum enim ꝗdam sũt corpora quedã autẽ nõ. Item corporũ quedã sunt phisica idest naturalia alia autem artificialia. Item naturaliũ quedã habent vitam quedã autem non nec tamẽ in solis corporibꝰ reperitur qꝛ in substãtijs separatis est vita ex hoc ꝙ habent ĩtellectũ et volũtatem. Tunc dicitur primo ꝙ anima est actus qꝛ non est corpꝰ alias duo corpora essent simul. s. anima et corpus in quo est nec materia ergo est forma primũ patet qꝛ est pars compositi. Cõpositũ enim viuit per animam et non secundum se totum qꝛ vna pars eius est materia que est pura potẽtia vita autẽ dicit actum si enim ꝑ materiã viueret tunc omne corpus viueret. Ex quo infertur ꝙ anima est actus corporis habentis vitam nam id ꝑ quod habens vitaꝫ viuit est actꝰ corporis habentis vitam non quidẽ in actu sꝫ in potẽtia qꝛ materia cuiꝰ anima est actus se habet vt potentia ad animam deinde dicitur ꝙ anima est actus primꝰ nam sicut se habet sciẽtia ad ꝯsiderare ita se habet anima per respectũ ad diuersas suas operationes sꝫ sciẽtia est actꝰ primꝰ scientis ergo et anima. Deinde dicitur ꝙ anima est actꝰ corporis organici phisici quia talis debet esse materia actꝰ qualẽ requirunt operationes illiꝰ actus sꝫ operationes ipsius anime requirũt diuersitatẽ partiũ secunduꝫ situꝫ et figurã in eodẽ corpore ꝓpter earũ diuersitatẽ ergo oportet ꝙ anima sit actus corporis organici nã corpus organicuꝫ dr̄ illud quod habet diuersitatẽ partium distinctaꝝ secũdum sitũ et figuram Unde corpora inanimata non requirũt diuersitatẽ partium quia non habent excercere diuersas operationes propter eorum imperfectionẽ. Et istud vltimũ declaratur in plantis in quibus pro diuersis opibus sũt diuerse partes sicut foliũ ad coopiendũ fructũ et cortex ad conseruandũ arborẽ et radices ad nutrimentũ et proportionantur ori animalis. Et sic patet tota diffinitio aie. Ex qua infert phũs ꝙ non est querenda causa quare ex corpore et aia fit vnuꝫ per se. Aia enĩ est propria forma et actus. corpꝰ vero est propria materia eius. Modo clarũ est ꝙ ex ꝓpria potentia et ꝓprio actu fit vnũ ꝑ se. Ex hijs infertur ꝙ aia non est forma accidẽtalis. quia dat esse simpliciter ipsi corpori Accidentalis autem hoc non facit. Tertio infertur. ꝙ aia nõ est materia qꝛ dat esse in actu: Quarto patet. ꝙ aia non est actus alicuius incorporei nec rei artificialis Sed corporis phisici in potentia vitam habentis Hoc enĩ est subiectũ eius Ad quod inuestigandũ posite sũt tres vltime diuisiones Per tres primas autem. inuestigatur natura eius Unde ex prima pꝫ. ꝙ aia est substantia quia sicut est in artificialibus ita est in naturalibus Sed in artificialibus si dolabra esset corpꝰ naturale sua forma esset subã ergo in naturalibus forma est subã. Cuꝫ ergo corpus aiatum sit ens naturale et aia sit ens forma sequitur ꝙ aia est subã.

¶ Notandũ preterea ꝙ a phõ ponitur alia diffinitio aie. T. C. 12. scꝫ anima est principium quo viuimus sentimus. scꝫ loco mouemur. et intelligimꝰ Per hoc enĩ distinguũt aiata ab inaiatis scꝫ per sẽsum et motũ. vel vitam vnde in plantis. aia est principium viuendi ꝙ enĩ vegetabilia augeantur scd̃m diuersas positiones hoc non est precise a natura sꝫ ab aia in aialibus vero quibusdã est sensus sꝫ non mouentur motu progressiuo vt conche et ostree que habent tactũ in hominibꝰ vero aia est principiuꝫ intellectionis Unde ex hac diffinitione possunt elici diffinitiones oĩm aiarum. Sed queritur quomodo se hꝫ ista diffinitio ad primã Dicendũ ꝙ ex scd̃a diffinitione potest prima demõstrari a posteriori sicut causa per effectum. Ex eo enĩ ꝙ aia est forma corporis viuentis ipsa est principiũ opũ vite et nõ ecõuerso. Quod aũt vna diffinitio possit per aliam demonstrari ostendit phũs in geometricalibus.

¶ Pro quo sciendũ scd̃m San. Tho. lec. 3. ꝙ figurarum quadrilaterarum quedam habent oẽs angulos rectos et vocantur orthogonia quedam autem non. Item orthogoniorum quedam ꝯstãt ex oĩbus lateribus equalibus. Et vocatur quadratum siue tetragonismus Aliud autem non. Et vocatur orthogoniũ altera parte longius vnde quadratũ potest dupliciter diffiniri scꝫ per inuentionẽ linee medie Et per hoc ꝙ est habere oĩa latera equalia. Et ista secũda diffinitio potest demonstrari per primã. Sꝫ queritur an aia est causa efficiens corporis secundum phi. dicit. s. t. de po. q. 3. ar. 10. ad 6m ꝙ non sed principium motus. i. opationũ.

¶ Contra hec arguitur. Accidentis est diffiniti ꝑ subiectum sed aia non est accidens ergo non debet diffiniri per subiectum quod est corpus phisicum. Item aia separata scꝫ aia sancti petri est aia et tamen non est actus alicuius corporis. igitur. &c.

¶ Secũdo Omne quod aduenit enti in actu est accidens. Sed anima est huiusmodi quia aduenit corpori organico phisico quod est ens ĩ actu cũ sit actꝰ eius igitur forte dicis ꝙ corpus non est organicuꝫ ante animã Cõtra oĩs diffinitio debet dari ꝑ priora sed anima diffinitur per corpus organicum ergo prius est organizatio ꝙ̃ anima. Item aia mouet corpus. Sed omne mouens mouet per contactũ. et oẽ tale est quantũ ergo anima non est forma substantialis sed compositum.

¶ Tertio aia exñs ĩ corpore nõ est per se subsistẽs saltẽ aia brutorum ergo nõ est substãtia tenet cõsequẽtia ꝑ diffinitionẽ substantie Nulla etiaꝫ substãtia est in subiecto sed anima per philosophum ẽ in corpore phisico tanꝙ̃ in subiecto Item anima non est in actu ergo animal nichil est Añs patet qꝛ anima est in potentia. Suscipit enĩ cõtraria. s. gaudiũ et tristiciam.

¶ Quarto partes aie sunt accidentia vt patet de potentijs anime ergo ipsa anima etiam est accidẽs Item ex duobus existẽtibus in actu non potest fie-

ri vnum ens per se sȝ corpus phisicum est in actu ergo ex ipso et anima nõ fit ens per se ergo nõ est forma substantialis.

¶ Quinto arguitur cõtra diffinitionem anime qꝛ anima recipit in se potẽtias suas ergo non est actꝰ Item anima patitur quia intelligere est quoddam pati. Forte dicta ꝙ non est proprie pati hoc nichil est quia notũ ẽ ꝙ anima vegetatiua arboris potest cõburi ergo proprie patitur animá etiã non est actꝰ purus ergo habet aliquid de potẽtia ergo nõ debet magis dici actus ꝙ̃ potẽtia. Item anima se habet sicut sciẽtis secũdum phi. hic sȝ sciẽtia est actus secundus cũ nõ sit forma substantialis. Item anima non est operatio ergo non est actus tenet ꝯña quia ista idem sunt.

¶ Sexto arꝰ ꝙ non est actus corporis quia est actꝰ materie ergo non est actus corporis tenet ꝯña quia materia non est corpus vt patet ex diffinitione corporis non enim cõponitur ex materia et forma et patet añs quia omnis forma substãtialis est actus materie prime. Item deꝰ et intelligẽtie aliqñ vocãtur anime et tamen non sũt actꝰ corporis.

¶ Septimo arꝰ ꝙ non est actus primus qꝛ deus est actus primus. Itẽ tunc sola anima vegetatiua eẽt anima qꝛ ipsa precedit omnes alias et sic ipsa sola est actus primus vnde embrio primo viuit vita plãte. Item anima rationalis habet operationeȝ sine corpore scȝ intelligere ergo nõ est actꝰ corporis vnde ĩtellectꝰ dicitur esse separatus et nullius corporis actus ergo anima cuius est intellectꝰ non vnitꝰ corpori si enim anima sit in corpore et intellectꝰ est in anima sequeretur ꝙ intellectꝰ esset in corpore. Item anima rationalis est hoc aliquid et subsistẽs ergo non est actus primꝰ corporis.

¶ Octauo arꝰ ꝙ non est actus corporis phisi. organici qꝛ forma sĩplex debet habere subiectuȝ sĩplex et vniforme sȝ anima est simplex ergo subiectũ eiꝰ non est organicũ. Item in cauda serpentis est vna pars anime et tamen illa non est corpus organicũ qꝛ suppono ꝙ sit eiusdem dispositionis.

¶ Nono arguitur ꝙ non sit actus corporis in potẽtia vitam habentis quia illud quod actu viuit non est in potentia ad vitam quia idẽ non est in actu et in potentia respectu eiusdẽ. sed omne habẽs aĩam est aĩatam et viuum ergo actu viuit Forte dicis ꝙ viuit actu primo sȝ est in potẽtia ad viuẽdũ actu secũdo qui est operatio. Contra. Multa sunt viuentia vegetabilia que actu operantur similiter celuȝ per philosophũ ꝙ̃ non sunt in potentia ad vitã. Itẽ ꝑdicta diffinitio videtur superflua. dicẽdo ꝙ est actꝰ primus substantialis corporis phisici organici. sufficiebat enim dicere Anima est actus primꝰ corporis organici. Item anima et vita ideȝ sunt ergo idẽ diffinit seipsum quod est falsum. Item actus est notior potentis ergo in diffinitiõe aĩe nõ debet poni potentia. Item forma seminis non est anima et tñ habet vitam in potentia phi. dicit ad hoc in textu Nec est organicum et phi. non posuit in diffinitiõe substantialis nec ego.

¶ Decimo arꝰ ꝙ ex aĩa et corpore non fit vnum per se. quia ex oppositis nõ fit vnum per se. Sed materia et forma opponuntur Probatur quia se habent sicut actus et potẽtia. Item corpus phisicum est in actu ergo non facit vnum cũ aĩa sed materia est corpus phisicum cuius aĩa est actus. Igitur Maior patet ex sexto phisico. vbi dicitur ꝙ corpus phisicum põt moueri motu locali. Item materia non est cum sit ens tñ in potentia Nec forma proprie est sed totum ꝯpositum. Sed ex hijs que non sunt nõ fit eas per se ergo ex materia et aĩa non fit ens per se Forte dicis ꝙ materia existit et similiter forma qꝛ hec est in primo mõ dicendi per se forma est ens. Ergo forma est per se ens. Contra omne ꝙ existit est in actu. ergo si materia existit sequitur ꝙ est in actu. Et per ꝯñs non facit vnũ per se cũ forma sicut nec subiectum cũ accidente.

¶ Undecimo nichil est nobilius anima. ergo anima non est actus primus añs est philo. 1º de anima Et patet ꝯña quia actus scđus est nobilior actu primo Manifestam eñ est. ꝙ beatitudo est actus scđs et tamen est nobilior ꝙ̃ potentia que est actꝰ primus quia finis est nobilior hijs que sunt ad finem. Item deus posset ponere aĩam in corpore quod esset eiusdem dispositionis in oĩbus suis partibus. ergo non est necesse ꝙ anima sit actus corporis organici. vnde multi dicũt ꝙ qñ homo generatur tũc anima per aliquod tempꝰ informat pcise cor. Cor autem est eiusdem dispositionis in omnibus suis ꝑtibus ergo nõ est corpus organicum.

¶ Duodecimo arguitur contra secundaȝ diffinitionem quia non cõuenit secundum oẽs pticulas aĩabus plantarum Nec datur per priora sȝ per effectꝰ et conuenit potentijs anime que non sunt aĩa Nec ibi fit mentio de appetitiuo conueniente animalibus. Item arguitur ꝙ scđa diffinitio demõstrat primã a priori quia in secunda diffõne ponitur causa finalis aĩe scȝ eius opationes igit. Item phũs. t. c. 12. vbi inuestigat de 2ª. diffinitione dicit ꝙ non satis est scire qꝛ est sed oportet ostendere causã ergo 2ª. diffinitio datur per causam et nõ prima quia in phisica procedimꝰ a notioribus nobis ergo prior diffinitio est nobis notior ergo datur per effectus et hec ẽ sententia egidij contra. s. t. sed cõtra prima datur per actum pcuiũ qui precedit viuere ꝛ sentire ergo datur a priori.

¶ Tertiodecimo arguit ad idem quia nichil notiꝰ cõpetit diffinito ꝙ̃ sua diffinitio sed demonstratio procedit ex notioribus ergo nũꝙ̃ diffinitio alicuiꝰ potest demõstrari. et hoc etiam ptȝ ex 2º. poste. vbi dicitur ꝙ quod quid ẽ non potest demõstrari Diffinitio aũt indicat quod quid ẽ et ideo non demõstratur sed potius est medium demonstrationis Item organizatio fit per animã ergo ẽ posterior aĩa ergo anima non ẽ actus corporis organici Forte dicis ꝙ organizatio fit in illo instãti in quo aĩa infũditur Contra organizatio nõ fit sine aliquo motu sȝ nullus motꝰ fit in instãti ergo nec organizatio etiã omnia accidẽtia precedẽtia corrũpuntur ergo anima in illo instanti ĩ quo infunditur non infunditur ĩ corpore phisico sȝ in materia nuda ergo anima nõ necessario est actus corporis phisici.

¶ Ad primũ dr̃ secũdum s. t. hic ꝙ substãtia ꝯple-

ta non diffinitur p aliquid quod sit extra essentiaȝ eius et per hoc differt ab accidēte quod non habet esse cōpletum et quia ī hoc forma ɔuenit cum accidēte ideo diffinitur p subiectū vnde prima diffinitio dicitur materialis vnde non omne quod ē pars diffinitionis aīe est de essētia anime. Si queratur an ergo hec sit diffinitio p additamētum videtur ꝙ non qꝛ licet diffiniatur p aliqd quod sit extra essentiam eius tamē non est alterius generis. Sed contra anima est de predicamēto substātie corpus autem phisicū et organicū importat qualitatē Forte concedis. Contra phi. 7°. meta. postq̄ꝫ diuisit substātiam in materiam ⁊ formam ⁊ cōpositum dicit se velle determinare de forma logice primo ⁊ tūc subdit ꝙ diffinitio substātie non debet dati per additamētum. Ideo dicitur ꝙ corpus phisicū quo ad suū prīcipale est de genere substātie. Ad aliud dicitur ꝙ ibi est cōtact⁹ virtutis ⁊ non q̄ꝫtitatis nec anima sancti petri est anima phisice ɔsiderationis vel verba dicūt aptitudinem. Deinde dicitur ꝙ anima nō aduenit enti quod sit in actu p aliquam formā aliā ab anima sꝫ p ipsamet sicut lumen aduenit lucido. Contra anima fit in materia disposita de hoc postea dicitur enim ꝙ in aduētu anime omnes dispositiones p̄cedentes corrūpuntur. Contra tunc alteratio precedēs ēsset infinita quia nō haberet terminum intrīsecum ad quem Dicēdum ꝙ sufficit terminus extrinsecus ¶ Et sic patet ad secūdum.

¶ Ad 3ᵐ. dicitur ꝙ anima rationalis est p se subsistens vt supra distinximus ex prima pte q. 75. ar. 2° ad secūdum. sed vtrum potius subsistat p se q̄ꝫ anime alie dicēdum ꝙ sic quia esse existētie est ī anima rationali non autē in alijs animabus sed ī toto cōposito nisi forte de⁹ miraculose faceret animā asini subsistere p se loquēdo tamen de alijs animab⁹ dicitur ꝙ sunt substātie quia sūt pars essentialis per se subsistētis nec anima est in subiecto quod sit ɔpositum ex materia et forma. Ad aliud dicitur ꝙ ī omni creatura aliqd est ī potentia cū hoc tamē aliquid est actus impurus.

¶ Ad quartū negatur ɔña loquendo de parte potentiali. Ad aliud quidā dicunt ꝙ aīa non est ens ī actu Sed contra Materia est ens in potentia et cōpositum est in actu per formā ergo forma est ī actu immo albedo potest dici ī actu vel potius act⁹ Corpus aūt phisicū idest materia nō est ex se in actu.

¶ Ad quintū negatur cōsequentia. Sed dices ps non predicatur de toto. Cum ergo aīa nō sit actus purus sed cōponitur ex potentia ⁊ actu sequitur ꝙ hec non est vera. aīa est act⁹ dicenduȝ ꝙ non est ibi cōpositio ex hijs sed cū hijs vt dictum est in logica Nec tamē absolute dicendū est ꝙ aīa sit potentia. Ad aliud patet per idem. nō eni aīa per se corrūpitur. Ad aliud dicatur ꝙ scientia est act⁹ primus p respectum ad actū sciēdi. Ad aliud negatur ɔña loquendo de actu primo. Quidam dicūt ꝙ anima dicitur actus idest principium actiuū vel passiuum.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ materia īformata p formā quā consequūtur dispositiones vocatur hic corpus capiendo corpus pro altera parte compositi Sed quare in diffōe aīe nō dictū est poti⁹ ꝙ aīa est act⁹ materie q̄ꝫ corporis phisici Dicēdum ad inuendum multiplices operationes ipsius aīe propter quas requirit corpus organicū. Sed quare alie forme inaīatorum non dicuntur actus corporis phisici cum sint actus materie disposite. Dicendū quia non requirunt tantā diuersitatē. Sed an aīa sit actus corporis naturalis cū aīa videatur distingui cōtra naturam et motus aīalis contra naturalē. dicendum ꝙ aīa continetur sub natura. Contra natura est determinata ad vnū sed motus aīalis non est ad vnū determinatus vt patet ex 8 phisi. Aīa etiam rationalis non videtur esse natura. Sed dicendum ꝙ ī aīato est tm̄ vna forma. Cum ergo forma sit natura oportet dicere aīam esse naturam.

¶ Ad 7ᵐ. dr̄ ꝙ de⁹ nō est act⁹ corporis aīa etiā rationalis est actus primus idest īmediate informās materiam. Ad aliud patebit 3° de anima Anima eī rationalis ɔiungitur corpori scd̄m esse et non scd̄m quālibet operationē. Et ideo aliquo modo excedit materiā Nec est tota'liter īmersa eī Nec incōuenit subsistens non per modū suppositi vniri alteri.

¶ Ad 8ᵐ dicitur ꝙ aīa est multiplex in virtute. Et ideo requirit corpus organicū. Sed cōtra ignis habet multiplicē virtutē et aqua rosez ignis eni calefacit et ascendit. Et tamen non requirit corpus organicū. Item celum scd̄m philo. est aīatum et tamē non est organicū. Dicenduȝ ꝙ diuerse operationes ignis excercentur per eandē partem De celo autē dicitur ꝙ non est aīatum per aīam informantē sed assistentē vt motor mobili. Sꝫ an corp⁹ aīalis mortui sit organicū cū non habeat aīam dicenduȝ ꝙ nō Ad aliud dicitur ꝙ cauda non est primū et proportionatū pfectibile ipsi⁹ aīe dato ꝙ cauda sit abscisa

¶ Ad 9ᵐ dicitur ꝙ aliquando potentia est coniūcta actui in aīato ergo aliquando est potētia ad vitam idest opationē vite Aliquādo vero potētia cōiuncta actui. Et per illes particulas soluūtur multa dubia. Et nota ꝙ vita dicitur dupl'r. Primo pro actu primo vel esse viuentis. Secundo pro operatione vitali. Nec incōuenit potentiā vnius notificare actum alterius.

¶ Ad 10ᵐ dicitur ꝙ actus ⁊ propria potentia non opponūtur Ad aliud patet ex dictis Et patebit primo de generatione Quidam dicūt ꝙ forma nō est sed est quo aliquid est sicut albedo non est alba sed est qua aliquid est album. Contra philo. 5° phisico. probat ꝙ motus est. Et in quarto ꝙ tpūs est quidā querunt an secundū aristotelē sit querenda causa quare ex corpore et anima fit vnū et videtur ꝙ sic quia scd̄m eū dubiuȝ est an aīa saltē intellectiua sit act⁹ corpis sicut nauta nauis sꝫ aliter dr̄. T. C. 7. forte loquitur de sensitiua et vegetatiua

¶ Ad 11ᵐ. dicitur ꝙ in accidētibus actus primus est minus nobilis nō autē in substantijs nisi secundūm quid Ad aliud hoc forte phisicus negaret.

¶ Ad 12. dicitur ꝙ illa diffinitio debet ītelligi distīctiue alias nō fieret demōstratio prime persone per secūdā esset eni minor falsa sic arguendo. Omne principium quo viuimus sentimus ⁊ c. ē actus corporis phisici ⁊ c. sed oīs anima ē huiusmōi ergo omnis anima est actus corporis phisici ⁊ cet.

Et licet potētia sit proximū principium non tamē est primū Nec incōuenit diuersimode cōsiderādo operationes aie q ibi sint diuerse demonstratiōes quia operatio aie vt est in intētione est causa finalis. Et vt est in executione est effectus. Sed nōne prima diffinitio etiā datur per effect⁹ sicut scda secundum S.T. lec.3 videtur q sic quia corpus phisicum vt sic vel organicū vel vitam hñe est effectus anime. Dicendum q non Alias non videt quo mō scda demonstraret primā nisi quis dicat q vn⁹ effectus demonstratur per aliū.

Ad 13^m patebit articulo sequēte nec incōuenit quo ad nos aliqd esse notius de diffinitio. q̄z diffinitio Nec q diffinitio non in q̄ztum diffinitio sed materialiter sumpta demonstretur de diffinito.

Ad scdm sic proceditur videt q in eodem sint plures forme subāles quia alias in homine nichil esset vere genitū qz nec materia nec aia rōalis vere generātur Itē vbi sūt diuerse dispōnes ibi introducūtur diuerse aie. Sed in partibus corporis organici sūt diuerse dispōnes g sūt diuerse aie. Maior pz. quia ppter hoc in vna materia est forā ignis et in alia forma aeris. in oppositum arguitur quia tunc anima non esset actus primus.

Respondeo dicendum q impossibile est in eodē esse plures formas subāles Si eñ forma corporis distingueretur ab aia rationali in sorte sequeretur q hec non esset p se sortes est corpus qz pars non pdicatur de toto. Forte dicis q bñ predicat in cōcreto sicut dicim⁹ q sortes per se est materialis Multi etiā dicūt q aial et hō realiter distingunt qz aial aliquid includit q hō excludit tñ vnū pdicatur de alio Sed cōtra Tūc aia esset accidens qz aduenit enti in actu scz composito ex materia et illa alia forma. Nec daret esse simplicit vel in eodē essēt plura esse simplr. Itē tunc hō cōponeretur ex bruto et aia rōnali scdm eos qui ponūt in hoie pter aiam rōnalem aiam sensitiuā qz cōpositū ex materia et illa anima sensitiua est brutū vel aial irrationale. Itē in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹.c.15. sic scribit Neqz duas aias dicim⁹ in vno hoie sicut iacobus et aliz syrorum scribūt vnā dicētes aialē qz animetur corp⁹ et mixta sit sanguini aliā spiritualē que rationē ministrat ex quo patet q tm est ibi aia intellectiua. Itē sequeretur q post mortē adhuc cadauer moueretur quia ibi remanere posset aia sēsitiua scdm vnā opinionem plures rōnes ponit gregori⁹ de arimino in 2° dis.17.q.2.et.f.t. in opusculo et prima pte si quis vult videre opiniones oppositas vide ad oclran qd 3.q.10.et doctorē subtilē in scdo forte plura in prio de generatōe circa mixtionem.

Contra hec arguit auctoritate.f.t. qui i tractatu de natura materie tenet q pter animā est essentia alterius forme substātialis licet nō det actu eē substātialē. Item appetitus cōtrarij non possunt esse in eodē scz homo appetit cōtraria vnum scilicet secūdū sēsualitatem et aliud secūdum voluntatem rationalē scz quod honestū est ergo opportet q isti appetitus procedāt a diuersis animab⁹ sic q p vnā inclinetur ad bonū delectabile secūdū sēsum p aliam autē ad bonū rationis nō enim quod volumus bonū hoc facimus hec est ratio manicheorum.

Secūdo sensationes nostre sūt in anima et non in anima intellectiua alias essēt intellectiones ergo preter animā intellectiuā est i nobis alia anima maior pz quia actus vite nō potest esse nisi i anima Itē homo habet potentiā generatiuā quero ergo quā animam producit nō rationalē quia illa creat ergo aliā que simul manet cū ītellectiua alias homo esset iperfectior bestia generāte aliqd pmanēs qz illud quod homo generaret stati corruperet Forte dicis q homo nō pducit anima sed generādo ē causa vnionis forme et materie. Cōtra tunc homo non pduceret substātiam sz tātum relationē vnionis talis autē relatio nō est vere genita ergo illud qd hō pducit nō est vere genitū Forte dicis q illud quod homo producit est anima sesitiua que corrūpitur. Cōtra agēs naturale nūq̄z corrumpit vnā formam nisi ītendat producere aliā. Si ergo naturaliter anima sēsitiua corrumpitur sequitur q agens naturale producit aliam formam.

Tertio idem nō est īminus generationis et creationis sed aggregatū ex materia et anima rationali est īminus creationis ergo oportet q ibi sit alia forma que sit terminus generationis maior patet qz duarz mutationū nō est idē īmin⁹. Itē dispō ē sīl cū forma sz materia p animā vegetatiuā et sēsitiuā disponitur ad animam rationalem igitur maior patet qz si dispositio destrueret i aduētu forme frustra esset qz nō manet ī istāti i quo forma ad quā dispōebat ītroducitur. Forte dicis q nō frustra ītroducit qz nisi pcessisset non ītroduceretur nunc anima Contra nunc fit resolutio vsqz ad materiā primā ergo dispositio precedens nichil confert ad hoc q nunc ītroducatur anima quia illud quod non est nichil iuuat.

Quarto ex. sancto. tho. de spiritualibus ar.3. ad.15. partibus diffinitionis correspondent partes rei generi autem non respondet sola materia quia secundum commentatorem genus non dicit purā potentiā sed formā mediaz inter potentiā et actū. Si dicas q illa forma est eadē cū forā spēi Cōtra seqretur q ordo pdicatorz in eodē gñe esset van⁹ quia diuersis pdicatis nō respondēt diuersa obiecta. Forte dicis q sunt diuersa scdm rōnem Cōtra vel ista diuersitas scdm rōnez oritur ex diuersitate rei vel non Si scdm tunc est sicut chimera vel cappa cathegorica. Si primū habetur ppositū. Item quidditas rei est obiectū intellectus ergo vbi sunt diuerse intellectiones ibi sunt diuersa obiecta qdditatiue.

Quinto homo per naturam animalis conuenit cum equis non autem per naturam hominis ergo istis important diuersas formas. Itē intellecto aiali non intelligitur homo ergo non sunt idem Ideo enim omnis simplex aut totum scitur aut totū ignoratur scdm aristo.7.meta. quia non sunt i eo diuerse partes.

Sexto homo componitur ex corpore et anima rationali. queritur ergo. pro quo capitur ibi corpus Si pro materia tantum sic omne ens naturale

diceretur cōponi ex forma et corpore oportet ergo φ corpus ī porte et aliquam formā. Itē homo est corpus vt patet ex arbore porphirii et est corporeus nō autē potest esse corporeus p animā rationalē cū illa sit īdiuisibilis et spiritualis et per ɔñs habet ɔditionē oppositā ad corporeitatem. Item quando homo moritur corpus eius manet ergo et forma corporeitatis manet in sepulchro.

¶ Septimo homo est totū etherogeneum ergo habet partes diuersarum rationū et p ɔñs diuersarū formarum et hec etiā ostendunt operationes partium qꝛ in vna parte est potentia visiua et visio q̄ro quare illa potētia plus pducitur hic q̄3 in alia parte corporis Item si os abcisū statum apponatur loco abscisionis tunc iterū remittitur quod esset possibile nisi aliqua forma ibi remāsisset quia a priuatione ad habitum nō fit regressus. Item tunc homo nutriretur cū magna difficultate qꝛ oporteret semper p̄cedētem formā corrūpi Itē tūc homo non haberet carnē per generationem quia forma carnis esset anima rationalis.

¶ Octauo arguūt quidā theologi quia tūc nō eēt idem corpus viuum et mortuū qꝛ non est eadem forma corporeitatis qꝛ ī corpore viuo forma corporeitatis est realiter eadē cum anima nō autē in corpore mortuo. Forte dicis φ est idē corpus capiēdo corpus p materia quia omniū generabilium et corruptibiliū est eadem materia Et ppter illā idētitatem aliquoꝝ corpora adorantur. Contra sequeretur φ oīs materia deberet adorari quia hoc modo quelibet materia est eadem numero cū materia que fuit in aliquo sancto.

¶ Nono arguitur de christo quia si petrus consecrasset in triduo tunc sub hostia fuisset idem corpus qđ nūc ergo fuisset eadē forma corporeitatis Añs pꝫ quia lꝫ hoc in ɔsecratione semper capitur vniuoce Item nisi fuisset eadem forma corporeitatis sequeretur φ christus aliquid assumpsisset quod postea dimisit scꝫ illam formā corporeitatis que in triduo erat in materia assumpta. Forte dicis φ tunc illam materiam informabat anima rationalis non in q̄3tum aīa sed in q̄3tum dabat esse corporeum. Cōtra tunc illud corpus fuisset viuū quia scđm rē habuisset animam vnitam Nec est possibile φ aīa informet materiā et φ illud corpus sit mortuuꝫ Forte dicis φ ibi erat materia sine forma substātiali Cōtra ibi erant accidentia quia corpus illud post morteꝫ videbatur ergo ibi erat subiectū accidentiū quod ē compositum ex materia et forma.

¶ Decimo arguitur. φ aīa vnitur materie informe iam per formam accidentalē quia forma vnitur per vnionem ergo vnio mediat inter materiā ꝛ formam Item si accidentia p̄cedentia corrūpuntur vel hoc est in instanti vel in tempore non primum quia non possūt generari in instanti ergo nec corrumpi. Item sequitur in hoc instāti corrumpūtur ergo sūt quia corruptio est mutatio de esse ad non esse. Iteꝫ omne corruptum esse p̄cedit aliqua corruptio et dispositio ad corruptionē sed ante introductionē noue forme p̄cedentia accidentia per que disponebatur materia ad nouā formam nō corrumpebantur nec disponebantur ad corruptionem ergo manentem isto instanti. Item si oīa accidentia precedentia corrumperētur tunc nulla esset ratio quare potius in isto instanti introduceretur vna forma substantialis q̄3 alia.

¶ Undecimo arguitur ad idē quia actus actiuoruꝫ sunt in patiente bene disposito et forma nō recipit nisi in propria materia vnde quidā putat deuꝫ non posse ponere formaꝫ in materia nuda nec materia nuda appetit eā qꝛ omnis appetitus et inclinatio sequitur formā. s. t. ergo oportet φ in isto īstanti sit aliqua dispō p quā materia sit disposita ad recipiēdum istam formam subālem que eam precedat natura saltem licet non tempore. Item forma aīalis requirit materiā determinate q̄ttitatis vt dictū est 1º phi. ergo forma vnitur materie mediante q̄ttitate. Forte dicis φ forma subālis est prior secundum naturā ipsa q̄ttitate. Cōtra an in illo priori forma sit diuisibilis vel indiuisibilis Si primum ergo habet q̄ttitatē. Si 2m ergo non potest recipere q̄ttitatem magis q̄3 vnus alius qui etiā est indiuisibilis.

¶ Duodecimo arguitur ad ideꝫ probando φ aliqđ accidens idem numero sit in viuente et mortuo qꝛ eadem cycatrix remanet in mortuo Alias quero a quo producitur ista noua cycatrix. Si recurras ad celum tunc facile erit in omnibus naturalibus assignare causā absq3 studio philosophie. Si dicas φ generans cadauer. quia dans formā dat cōsequentia ad formaꝫ scđm Cōmenta. vt generans ignem dat leuitatem. Contra generans filiū non dat sibi crines crispos et generās diuersa cadauera in vno non causat cycatricem. ergo nec in alio. Item cycatrix non causatur de nouo nisi ex vulnere. alias posses nunc facere in asino sine vulnere. ꝛ suppono φ non fiat per artē. sed in isto cadauere non fit nouū vulnus ergo nec noua cycatrix numero. Item querit quidā pro solatio quis ferrauit equū mortuū et quis facit illa noua foramina nisi dicas φ sit faber spiritualis.

¶ Tertiodecimo oē quod inest homini per forma qua est animal inest homini secundū φ animal sed omne quod inest homini per formā qua est hō inest ei p formā qua est aīal scđꝫ nos ergo omne qđ inest homini per formā qua est hō inest hoi scđm φ aīal. et per ɔñs omni animali sꝫ risibile inest homini per formam quā est homo cū insit ei primo ergo risibile inest omni animali quod est falsū Forte dicis φ forma hominis ꝛ forma animalis habēt diuersos modos ꝛ ideo nō oportet illud φ inest p vnam inesse p aliam. Sed cōtra vel isti modi sunt substātie vel accidētia non primū vt patet p diuisionem substātie nec secūdum quia tūc forma substātialis dar et eē substātiale secūduꝫ accidēs ꝛ ratione accidentꝫ formaliter quia eē hominem est eē substātiale. et similiter esse animal. Itē potest argui de humanitate q̄ est forma sortis ꝛ similiter anima eius. Sed dices anima non est forma totius Cōtra anima ē forma ergo est forma alicuius totius Item ex vergilio 8. aeneidos đ rege occiso ab euādro. Nascēti cui tris animas feronia mater. (horrenduꝫ dictu) dederat Item vel humanitas realiter est pars hominis et

sic est forma partis si nō. ergo realiter est homo q̄d quidā concedūt dicentes etiā totum esse suas partes quia totum et pars habēt eandez materiam et eandē formam de hoc in primo phi.

¶ Ad 1m dicitur ꝙ illud forte non est opusculū. s. t. sed de hoc primo phisicoꝝ. Ad aliud dr̄ ꝙ illi appetitus non sunt cōtrarij quia non sunt in eadē potētia. Modo contraria habent fieri circa idē Appetitus etiam sensualitatis non est subiectiue in aīa sȝ in toto composito. Sed dices impossibile est cōtraria esse in eodem licet hoc sit ꝑ diuersas potentias quia potentia non est proprie subiectuȝ sȝ ipsa aīa. Dicendum ꝙ appetitus voluntatis et appetitus sensualitatis non cōtrariantur nisi virtualiter nec sunt in eodem nisi secundū partē.

¶ Ad 2m dicitur ꝙ sensatio est in aliqua pte cōposita ex materia et aīa. et sic actus vite est in aīato. Alij autem dicunt ꝙ oēs sensationes sunt in aīa p̄cise. dicuntur tamē sensationes vel noticie sensitiue quia dependent ab organo sensus. Ad aliud dicunt multi ꝙ hō producit aīam sensitiuā ceteris nobiliorem Sed illa corrūpitur facta dispositione ad intellectiuā. Deinde dicitur ꝙ virtus seminis eaȝ corrūpit intendendo aīam rōnalem instrumentaliter et dispositiue produci. Si dicatur Pono ꝙ deꝰ non infundat aīam rōnalem. an tunc aīa sensitiua corrūpetur. Itē an illud ex aīa sensitiua p̄cedente sit brutum vel hō. si primū ergo hō generat brutū Et queritur de illo quare non cōseruat se. Dicunt ꝙ est aīal imꝑfectū ꝓducitur a generāte tanq̄ꝫ forma preuia ad gn̄ationē hōis Sed de hoc alias. s. t. in. q. de aīa. ar. 11. ad 1m et 3m.

¶ Ad 3m dr̄ ꝙ aīa non est terminus ꝓductionis sȝ totum cōpositum Si dicatur saltē aīa est terminꝰ q̄ gn̄ationis. Et etiā est terminꝰ creationis hoc non est incōueniens. Si queratur An hō ꝓducit̄ duabꝰ ꝓductionibus genere differentibꝰ dr̄ ꝙ non inconuenit duas ꝓductiones subordinatas termīari ad idē diuersimode vnde aīa scd̄m esse. terminat creationē. et scd̄m vniri gn̄ationem Si dicatur generatio non terminatur ad relationē ergo nec ad vnire Cum ergo actio generantis nō termīatur ad solaȝ corruptionē seq̄tur ꝙ terminatur ad aīam rationalē. Primū pȝ quia generatio non termīatur ad relationē cū sit alterius generis Illa etiā relatio non educitur de potentia materie. Dicendū ꝙ vniti importat formā sub relatione. Sed nonne priꝰ est hō q̄ꝫ illa relatio. videtur ꝙ sic qꝛ subā p̄cedit accidēs saltem natura. Ad aliud dicitur ꝙ non frustra fuit precedens dispositio quia oportet ꝙ ordine quodā deueniatur ad vltimam et cōpletam formā Sed queritur per quid disponitur materia ad animam rationalem cū omnis dispositio que fuit a generāte corrumpatur. primo adueniēte anima vegetatiua. 2o adueniente sensitiua in embrione. dicendū ꝙ virtꝰ sēper manet in semine pr̄is q̄d corrumpitur donec aīa sēsitiua sit in materia data a matre. s. t. 1a pte. q. 118. ar. 1. 4m sed queritur q̄d postea disponit ad aīaȝ rōnalem non pater quia sua virtus desiit ergo ipse non generat ideo dicit. q. de po. q. 3. ar. 9. 16m ꝙ manet vsq̄ꝫ ad animam rationalem

¶ Ad 4m dico qꝛ nō opȝ diuersa obiecta itellectꝰ esse diuersa q̄d quid est realiter. sed secundū rationē. Nec opȝ ꝙ diuersitati rōnis respōdeat diuersitas realis. Sȝ fūdatur in vna re q̄ nata est mouere intellectū ad diuersas rōnes ⁊ cōceptus sicut vna vna cā equiuocata producit diuersos effectus.

¶ Ad 5m negatur ꝯn̄a nec est ibi ꝓprie ꝯuenientia similitudinis Ad aliud negatur ꝯsequētia de simplici autē vel totū scitur vel ignoratur sȝ nō totalit̄ vt dicit s. t. 1. q. 12. ar. 7. ad 2m. vnde cognoscēs deū nō cōprehendit ipsuȝ ergo nō totaliter cognoscit.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ homo dicitur componi ex corpore capiendo corpus pro materia organizata. Sed cōtra. Materia organizata est ens ꝑ accidēs Importat enim res diuersorum predicamentoruȝ scilicet materiam et organizationem que est qualitas. Dicendum ꝙ non includit aliquod accidens tanq̄ꝫ partem sui et per modū aggregationis. Ad aliud dico ꝙ homo per incorporeuȝ est corporeus. Sed vtrū eē hominis sit corporeū dico ꝙ sic loquēdo de esse essētie nō autē de esse existētie. Et nota ꝙ anima habet diuersas rationes et secūdum vnā rationē dat esse substātie ⁊ scd̄m aliā dat esse corporeum et esse hominis s. t. de spiri. ar. 3. ad. 16.

¶ Ad 7m. dico ꝙ partes sunt diuersaꝝ rationum idest dispositionuȝ. Si dicatur dispositio cordis cōtrariatur dispositioni cerebri quod est frigidū ergo non est ibi eadem anima quia eadem anima non habet dispositiones cōtrarias. Dicendū ꝙ ī diuersis ptibꝰ habet oppositas dispōnes ꝓpt̄ distinctas operationes ⁊ aliq̄n vna ps corrūpit aliā si q̄rat̄ cū sit eadem anima ī omnibus ptibus quare non causat eadē organa in omnibus. Dicēdū ꝙ hoc prouenit ex ordinatione nature. Ad aliud dicitur ꝙ ī simbolizantibꝰ est facilis trāsitus. De hac materia vide s. t. 1. pte q. 76. ar. 3. ad 4m. et de anima q. 11. vbi dicit ꝙ generatio animalis nō est tātum vna generatio sȝ anima vegetabilis prius est in semine et illa abijcitur deīde sēsibilis et iterū abijcitur et tertio anima rationalis q̄ simul est vegetabilis sensibilis et rationalis. Si dicatur anima sēsibilis est corruptibilis ergo nō est eadem cū rationali que est īcorruptibilis qꝛ corruptibile ⁊ incorruptibile genere differunt. Dicēdum ꝙ aliqua anima sēsibilis est incorruptibilis et manet post mortē. Si dicatur oē mouens se diuiditur in partē per se mouentem et partē per se motam vt dicitur 8. phi. Queritur ergo que est illa ps per se mota in homine Nō potest dici ꝙ sit materia quia illa nō per se mouetur localiter. Nec pot est dici ꝙ sit corpus animatū qꝛ corpus animatum non est ps sed totum. Totum autē non est per se motū vt probatur 8. phi. quia ipsū iterum diuiditur cū sit animatū. Itē in ossibus est anima vegetabilis qꝛ nutriuntur nō tamen sensibilis quia sūt sine sēsu ergo anima vegetabilis ⁊ sensibilis nō sunt idem. Dicēdum ꝙ corpus animatuȝ est pars respectu totius aggregati ex anima et materia cū potentia motiua anima autem cum potētia motiua est ꝑ se mouēs. Sȝ aīa cōtra cū potētia motiua est ens ꝑ accidens nec potentia motiua est ps animati sȝ accidēs ergo anima cū potētia motiua

non est pars per se mouens. Item vel anima cum potentia motiua est primuz p se mouēs et videtur ꝙ non quia ratio deliberatiua est primuz principium mouens in homine. Item potētia motiua non est ī anima sz in toto ꝯposito s.t. in q. de anima ar. 9. ad 6m. Sed de hiis in fine tertij de anima. s.t. de spiritualibꝰ cre. ar. 3. ad 4m.

¶ Ad 8m. dicitur ꝙ est eadem materia numero in viuo et mortuo vt dicit s.t. 1. 2e. q. 67. ar. 5. et credo ꝙ non est vna p indifferētiam sed etiā entitatiue alias entitas precedentis materie esset annichilata. Alij dicunt ꝙ ꝓpter immediatā successionez formaꝝ corpus mortuū dicit esse corpus illius qui prius vixit.

¶ Ad nonum dicitur ꝙ ibi fuisset alia forma ī illa materia per quandam cōcomitantiam erat tamen idez corpus ꝓpter identitatē suppositi et materie Et p hoc ptz ad aliud.

¶ Ad 10m. dicitur vno modo ꝙ non īcōuenit aliquid ibi mediare formaliter inq̄ztū illa sunt vnita non autē in esse forme quomodo autē in generatione omnia accidētia corrūpuntur ex cōsequēti propter corruptionē subiecti patebit ī primo de gene. Quidam dicunt ad 11m. ꝙ in instāti quo introducit forma substantialis est ibi noua dispositio ī illa materia precedens formaz ī genere cause materialis ꝯsiderādo illam dispositionem nō autem in genere cause formalis vt videtur ex s.t. de ve. q. 28. ar. 8 et prima parte q. 76. ar. sexto ad 1m. dicit ꝙ anima potest ꝯsiderari secūduz diuersos gradus pro q̄to ergo dat esse nullam prerequirit dispositionez sed ecōuerso impossibile enim est q̄cūq3 dispositionez esse in genere cause materialis nisi presupposito subiecto et esse substantiali. Deinde forma dat eē corporeum et illud esse corporeum seq̄tur q̄titas que est quasi dispositio ad alterum gradum scz ad esse hominis vide sāctū thomā de spiritualibꝰ creaturis ar. 3. ad 20m. ar 19m.

¶ Ad 12m. dicitur ꝙ cycatrix causatur a generāte propter dispositionē quam inuenit ī materia vnde cycatrices que sunt in corpore mortui non semper causantur ab occidente. sed ab alio q̄ hoc modo disponit illā materiam.

¶ Ad 13m negatur maior sicut aīa et ens realiter idem sunt tamen non oportet ꝙ omne conueniens anime vt sic conueniat ei inq̄ztum ens Nec hoc est propter diuersos modos sed propter dictionem reduplicatiuam.

Ad tertium sic proceditur Uidetur ꝙ aīa nō sit tota in toto, ꝛ tota in qualibet pte quia totum est extra qđ nichil est q̄ si tota aīa sit in vna pte sequitur ꝙ nō est in alia parte. Alias esset extra primā partem. Sed contra est quia quelibet pars animati est animata ergo in qualibet parte est anima.

¶ Respondeo dicendū scđm. s.t. 1. pte. q. 76. ar. 8. ꝙ triplex ē totalitas Est ei quoddā totū qđ diuidit in ptes q̄titatiuas vt tota linea vel totuz corpus. Aliud est totū qđ diuidit in ptes rōnis ꝛ essētie sicut diffinitū in ptes diffōnis ꝛ ꝯpositū in materiā ꝛ formā. Tertiū aūt est totū potētiale qđ diuidit in ptes ꝟtutes sicut aīs in suas potētias. Tūc dico ꝙ nulli forme substātiali ꝯuenit pria totalitas per se sed bene per accidens vt albedo est quanta per superficiem cui inheret ꝛ diuidit ad diuisionem eius quia non est forma que requirat dissimiles dispositiōes ꝛ iō in q̄libz pte reqrit dispō primi pfectibilis superficiei. Similiter forme aīalium imperfectoꝝ habent partes per accidēs. Sed loquendo de aīabus pfectorum animaliū ille non sunt quāte nec p se nec per accidens vt dictū in fine primi de aīa vn de forma equi non est extensa sicut albedo. nec aīa hominis. Secus aūt est forte de aīabus animaliuz anulosoꝝ in quibus est vna anima ī actu et plures in potentia vt dicit. S. T. in. q. de aīa ar. 10. Et hic lec. 4. vnde etiā in plātis aīa diuiditur quia impfecta est et ideo videtur aīa vegetatiua manere aliquando sine corpore organico et aīalia decisa viuunt vt patet in serpētibꝰ vel in anguilla diuisa vbi partes adhuc mouent vt dicit philo. Et expientia docet. Et ratio est quia tales aīe sunt īperfecte. Et iō scđm diuersas partes sūt in diuersis ptibꝰ. et non est tota in qualibet parte Sz loquēdo de scđa totalitate tūc quelibz forma est ī tota q̄libet parte quia vbicūq3 est albedo ibi est essētia albedis loquēdo aūt de 3a totalitate tunc aīa non est tota in qualibet pte nec simil'r albedo quia non in q̄libet parte hz easdem opationes. Plꝰ etiā mouet visū albedo maior q̄ minor Et si queratur. quomō capit totalitas cū di ꝙ aīa ē tota in toto et tota in qualibet pte. Dicendū ꝙ loquendo de aīa pfecta totalitas solum capitur duobus vltimis modis. Et licet oēs satis ꝯueniant in hoc ꝙ tota aīa rōnalis est ī qualibet pte Tñ de aīabus alioꝝ aīalium non oēs ꝯsentiunt Probat tñ a quibusdā sic quia q̄libet talis forma habet p ꝓprio pfectibili totū corpus organicū ergo nulla pars eiꝰ potest esse in parte non organica adeq̄te. Itē tunc pars equi abscisa p aliqđ ipsūs posset viuere sicut pars animalis anulosi.

¶ Notandū preterea ꝙ licet albertꝰ hic videat dicere ꝙ aīa sit tm̄ in corde et non in alijs partibus. Tamē. s.t. in. 1. d. 8. q. 5. ar. 3. dicit ꝙ scđm augustinū aīa est tota in qualibet pte corpis. Et idem dicit albertus. Nisi enim in qualibet parte materie esset aīa tūc alie partes essēt sine foa qđ est īpossibile.

¶ Contra hec car Tūc quelibet integralis homis esset hō quia cōponitur ex materia et forma rōnali. Item 8. phi. dictū est ꝙ subā spūalis non est alicubi nisi per opationē sed aīa est subā spiritualis ergo quando nō opatur actu in q̄libet sequitur ꝙ tūc non sit in qualibet parte.

¶ Scđo ar cōtra distinctionē totalitatis quia nulla forma habet partes essentiales ergo nō est totū totalitate essentiali nam sicut de ratione totius est hr̄e ptes vt pz ī toto q̄titatio ita d rōe totiꝰ essētialis ē hr̄e ptes eēntiales ꝛ iō nichil valet dicē ꝙ foa totalitate essētie vel essentiali est in q̄libet pte quia foa non est hoc mō totū sz ps essentie Et idē distinctio de toto non est ad propositū. Item si albedo totalitate q̄titatiua nō est ī qualibet parte ergo nec totalitate essētie. Pz cōsequētia quia bñ seq̄tur hec ps q̄titatiua albedis nō est in q̄libet pte. ꝛ hec ps

q̄titatiua est essētia albedinis vel est essentialiter albedo ergo essētia albedinis nō est i qualibet pte si extenditur secūdum sufficiem cui inest alias idē esset in diuersis subiectis scʒ eadē essentia albedinis post diuisionem superficiei.

¶ Tertio anima est eiusdē virtutis vbicūqʒ sit ergo totalitate virtutis est in qualibet parte quod ē falsum q2 secūdū Jheronimū pricipale hominis nō est i cerebro vt dicit plato sʒ in corde scd'm christum. aīs ptʒ quia nichil ꝯtutis accrescit sibi et si vi qualibet pte esset dispositio tunc per quālibet partem videret absqʒ additione alterius virtutis Itē tunc idem moueretur motib9 ꝯtrariis vt si vna manus fortis descendat et altera ascendat tunc i anima que est i istis duabus manibus sūt motus ascēsus et descēsus. Forte dicis ꝙ hoc est per accidens. Cōtra sic etiam posset dici ꝙ aliquid est simul calidissimum et frigidissimū dicendo ꝙ hoc est per accidens sicut in eodē ponitur motua sursum ꝛ deorsum per accidens.

¶ Quarto tunc aliquid ꝯtinue accederet ad aliq̄d punctuʒ a quo tamē magis icipit distare vt si forte secūdum vnum digitum accedat ad parietem ꝛ secūdum alium recedat Item tunc aliq̄d distaret a se ipso q2 pes distat a capite ergo ꝛ anima que ē in eo.

¶ Quinto vbicūqʒ est aliquod subiectū ibi ē quodlibet accidens eius sʒ non in qualibet parte est potentia visiua que radicatur in anima ergo nec anima. Itē destructo toto digito nō destruitur anima ergo anima non est tota in digito q2 extra totum nichil est sumere et sic nō esset in capite.

¶ Sexto phi. dicit in. 8. phȳ. ꝙ motor celi oportet ꝙ sit in cētro vel in aliquo signo circūferentie quia hec duo sunt pricipia in motu circulari et ostēdit ꝙ non potest esse in cētro sʒ in circūferētia quia q̄to aliqua sunt ꝓpinquiora circūferētie et remotiora a centro tāto sūt velocioris mot9. ergo a simili oportet ꝙ motus anime sit in illa parte animalis i qua precipue apparet motus Hec autē est cor ergo anima est tātum in corde. Item itelligere ad aliquam partem anime pertinet sed intelligere non est in aliqua parte corporis Nō ergo tota est in qualibet parte corporis.

¶ Septimo sicut hō et aīal est quoddā totū ex diuersis partib9 cōsistens ita et dom9 sʒ forma domus non est in qualibet pte dom9 sed in tota ergo ꝛ aīa que est forma aīalis nō est tota in qualibet pte corporis sed in toto. Itē aīa dat esse corpori inq̄stum est forma eius. Est aūt forma eius scd'm suā essentiā que simplex est ergo per suā essenciam dat esse corpori Sed ab vno non est naturaliter nisi vnum. Si igitur sit in qualibet pte corporis sicut forma sequetur ꝙ cuilibet parti corporis det esse vniforme Itē magis intime vnitur forma materie q̄ locatuʒ loco. sed vnū locatū non pōt esse i diuersis locis simul Etiā si sit subā spiritualis non eni conceditur a quibusdā ꝙ angelus sit in diuersis locis simul g° nec aīa potest esse in diuersis partibus corporis

¶ Deinde arguitur ꝓbādo ꝙ nulla forma subālis est quanta vel habēs totalitatē partiū q̄titatiuaꝝ quia si forma subālis esset aliquo° quanta vel hoc esset rōne sui vel rōne subiecti i quo recipitur Nō ratione sui cū hoc sit ꝓpriū q̄ntitatis nec ratione subiecti in quo recipitur q2 imediatū subiectum forme subālis est prima materia q̄ de se non est q̄ta aut diuisibilis ergo forma subālis nullomō est q̄ta Itē illa forma que nō respicit equaliter totum et partē nec equaliter denominat totum ꝛ partē nō est q̄ta per se nec per accidēs quia forma q̄ta per accidēs equaliter denominat totum et partem vt patet de albedine. Sed anima non equaliter denominat totum et partem Non eni quelibet pars aīalis est animal sicut quelibet pars ignis est ignis igitur.

¶ Secundo sic forma que est quanta per accidēs non requirit diuersitatem in partibus quia condicio quanti est habere partes vnius racionis sed anima requirit in suo perfectibili diuersitatem partium igitur. Item forma que non habet easdem operaciones in toto et in omnibus partibus. nō est quanta per accidens sed talis est omnis anima q2 habet diuersas operationes in diuersis partibus sui perfectibilis ergo nulla anima est quanta per accidens.

¶ Deinde nono aꝛ ꝙ oēs forme aīalium extendūtur et sunt q̄te per accidēs Et istius assignatur duplex causa Prima q2 forma que educit de potentia materie sic educitur ꝙ pars educit de pte et totum de toto. et ideo tota forma recipitur i tota materia et pars in parte vnde esse asini videtur extēdi et ꝑ hoc differt ab esse aīe rationalis. Itē alias idiuisibile reciperetur in diuisibili. s. aīa i materia. Et nō tota in parte Et hoc est extendi et esse quantū per accidens Secūda causa talis est Vbicunqʒ forma sic dependet a materia ꝙ ipsa scd'm naturam nullo modo esset nisi esset in materia Talis forma sequitur condiciones materie in oībus scʒ in extendi et operandi quia esse est fundamentū ꝓsuppositum posterioribus ꝑfectionibus ꝓpter quod illud qd' dependet a materia quoad esse dependet quo ad perfectiones exteriores Sʒ oēs forme que educuntur de potentia materie sic dependent a materia q2 naturaliter nullo modo sūt nisi in materia ergo cōditiones materie in oībus aliis sequuntur tales formas scʒ in extendi et operari ꝛ tales forme sūt nō solum inaīatorum sed etiā aīalium q̄tuncūqʒ ꝑfectorum ꝑter hoīem igitur oēs extendunt ꝑter aīaʒ humanā. Verūtamen aliq̄ eaꝝ manent diu post diuisionem sicut in plantis et aīalibus ānulosis licet minus q̄ in plantis. Alique aūt vel cū sua diuisione corrumpūtur vel si maneant hoc est per minimam morulā tēporis sicut in aīalibus ꝑfectis. Et huius causa est perfectio forme maior vel minor q2 forma magis perfecta reqrit in suo ꝑfectibili maiorem diuersitatem in organis q2 est pricipium pluriū operationū Instrumenta eni non habēt quib9 saluēt naturā vī ꝑfectioni forme educte de poten° materie non repugnat extēdi sicut q̄dam putāt. Itē oīs res q̄ est pure ꝛ simplr' corporalis est capax ꝓprietatis que est ꝑ se et inseparabiliter cōditioni corporeitatis sed materia et omnis forma generabiliū et cor

ruptibilius sub anima rationali est simpliciter corporalis qr non possunt eē per naturam nisi in corpore cuius sūt per se partes igitur omnes tales sūt quāte. Item ponamus ꝙ aliquis natus fuerit sine manu postea ꝑ miraculum addatur eius manus talis manus nō viuificaretur per animā de nouo creatā qr tunc due anime essent in eodem supposito quod est incōueniens ergo per animam prius existētē sꝫ hoc non potest nisi ꝑ motum localē, vel extēsionē non ꝑ motuz localem qr talis mot⁹ non ꝯpetit anime in corpore suo quod etiam mouetur localiter accedendo ad vnū locū et dimittit alium et sic oportet ꝙ anima tēdēs ad viuificādum vnam partē dimitteret alias partes quas viuificabat quod est incōueniens ergo relinquitur ꝙ per extensionē vide s.t. de spiritualibus cre. ar. 4. ad 12^{m}.

¶ Ad 1^{m}. dicitur negando ꝯñam quia ad esse hominem requiritur anima cum corpore quod est primum et ꝓportionatū ei⁹ ꝑfectibile vt dicit s.t. 1. pte q. 76. ar. 3. ad 3^{m}. Notādum tamen ꝙ plato posuit diuersas esse in corpore vno etiam secūdū organa distinctas vnde vim nutritiuam dicebat esse in epate cōcupiscibilem in corde cognoscitiuum in cerebro. Sꝫ hoc reprobat phi. quia in animalib⁹ que decisa viuunt in qualibet pte inueniunt diuerse operationes anime sicut sēsus et appetit⁹ ergo ibi nō sunt diuerse anime secūdum diuersas ptes distribute sed de anima intellectiua philo. relinquit sub dubio vtrū scꝫ sit separata ab aliis ptib⁹ anime solum ratione an etiam loco nichilominus tñ dicendū est ꝙ anima rationalis etiam est in qualibet parte si enim in aliqua parte esset alia anima tunc homo non esset siplicter vnum ens vt dicit s.t. ibidē ar. 3º. Pithagoras vt dicit a liber. 1. 1. de anima dixit ꝙ in vno animali sunt multa animalia vt epar est animal distictum a corde c. 90. et ita multi nūc dicunt ꝙ quelibet pars integralis hominis est homo et sic in vno equo militis essent infiniti equi qr sunt infinite partes integrales quod videtur absurdū. Sꝫ contra aīa est totū homogeneū et similiter materia ergo equus est totū homogeneuz ergo q̄libet pars equi est equus sicut ps aque est aqua. Itē nulla relatio est de rōne subē. sꝫ totū dicit rela⁹nē ergo non est de rōne aīalis ꝙ cōponatur ex aīa et corpore toto. Itē ista est necessaria hoc est aīal demonstrato forte ergo dato ꝙ addatur sibi aliqua ps adhuc illud quod prefuit est aīal. Totuz eñ residuū preter auriculam asini est asinus. Dicendū negādo primū aīas saltem in aīalibus ꝑfectis qr forma requirit diuersas dispositiones sꝫ in aliis videtur ꝙ quelibet pars eē sit aīa ergo in eis anima est homogenea licet posset negari ista consequentia de subā incompleta. Ad alia dictū est in logica Deinde dr̄ ꝙ subā spiritualis q̄ vnit tm̄ vt motor est in loco ꝑ opera⁹nem tm̄ si queratur ex quo aīa intellectiua est in digito an digit⁹ intelligat et discurrat dicitur ꝙ non qr nō primo ꝑficitur ab aīa sꝫ contra vbicūꝙ est subiectum ibi est accidēs eius sꝫ aīa est in digito ergo z intellectio ergo intelligit ibi licet nō habeat ibi fātasmata que necesse est speculari propter hoc quidā cōcedūt ꝙ in digito sunt quattuor virtutes cardinales qr ibi est aīa in qua sūt aliq̄ñ ille virtutes.

¶ Ad 2^{m} dicitur ꝙ diffinibile potest diuidi in ptes rōnis et essentie scdm partes diffinitiōis Et ideo habet totalitatē essentie. Ad aliud aūt pꝫ ꝙ nō est ad propositum quia essentia albedinis dicitur esse in qualibet parte quia in qualibet parte est albedo cui conuenit tota diffinitio albedinis.

¶ Ad 3^{m} negat̄ aña. qr non hꝫ vbiꝙ eandē potentiā Sꝫ vtrū in aīalib⁹ iperfectis aīa sit scdm totam virtutē in q̄libet pte videt̄ ꝙ sic sꝫ de hoc postea in arboribus eni non tota virt⁹ aīe videt̄ esse in qualibet pte. sunt eī diuersa organa q̄si mēbra officialia vñ foliū ꝓtegit fructū ne ledat̄ a calore vel frigore Fruct⁹ aūt hꝫ corticē in quo operatur semē vt maturescat Medullā aūt habet quasi loco cordis Radices aūt trahūt nutrimentum. Sed tñ videt̄ ꝙ plante vbiꝙ habent oēm facultatem aīe vegetatiue vnde etiā ram⁹ trahit cibū vt patet si infigatur terre. Et iō maxie in aīalib⁹ ꝑfectis diuerse ptes habēt distictas virtutes. Per stomachū eni fit cibi coctio per epar autem digestio sicut in domo artificialiter facta sūt diuerse ptes z artifex hꝫ diuersa istrumēta Ad aliud dicitur ꝙ non est inconueniens idem cōtrariis motibus moueri per accidens vt dicit. s.t. q. de aīa. ar. 10. ad 12^{m}. Tamē i. 1. d. 37. q. 4. ar. 1. ad 4^{m} dicit ꝙ aīa mouetur per accidēs moto corpore non autē si tantū manus moueatur. Et idem habetur in 2º. d. 8. ar. 4. ad 4^{m} Sed cōtra moueri per accidens nichil aliud est ꝙ̄ esse in aliquo quod mouetur. Dicendū ꝙ oportet ꝙ sit in eo diffinitiue. Nec est simile de caliditate et motu quia motus non est in anima subiectiue Sed cōtra. nichil dat quod nō habet. si ergo anima non habet motum sequitur ꝙ non dat motum corpori Dicendum ꝙ aīa habet motum in virtute. Sed queritur si esset tantum vnus homo An aīa eius esset vbiꝙ. Dicendū ꝙ sic ꝑ accidens quia esset in qualibet parte.

¶ Ad quartum hoc non inconuenit per accidens Nec valet vltima consequentia.

¶ Ad 5^{m} dicitur ꝙ diuerse potentie requirunt diuersas dispositiōes nec anima est precise subiectū earum sed totum ꝯpositum. Sed contra in. 1. de aīa dictum est ꝙ anima est subiectū quia sentire et alia similia. sunt passiones aīe et non totius compositi Dicēdum ꝙ hoc dictū est qr aīa est prima radix om potentiarum. Ad aliud negatur ꝯña Sed ꝯtra aīe indiuiduantur per materiaz. ergo in diuersis ptib⁹ materie non potest esse eadem aīa negatur consequentia. quādo se habent vt vnū proportionabile s.t. de spiri. ar. 4. ad 14^{m}. et 15^{m}.

¶ Ad sextum patet ex primo vide. s.t. in. q. de aīa. Et ad aliud dico ꝙ ꝓcedit de virtute ipsi⁹ aīe. Alii dicunt ꝙ aīa intelligit in qualibet parte et ꝙ intellectio eius per cōcomitantiaz est in qualiber parte ibidem ad octauum.

¶ Ad septimū dr̄ ꝙ forma domus est accidētalis vnde non dat spēm cuilibet parti Secus autem est de aīa. Sed ꝯtra pars aīalis non est aīal ergo nō est eiusd spēi cū aīali ḡ caput sortis differt spē a sorte nec sufficit ꝙ ps illa ꝯtineat̄ sub aīali reductiue qr tūc aīa esset eiusdē speciei cū sorte. Itē ex eodē

infertur ꝙ tota natura humana non est ī digito for‍tis alias esset homo quia haberet humanitatē er‍go tota anima secūdum essentiā non est ī qualibet parte. Ad hec dicitur negādo ꝯñam Ad alia patet ex supra dictis nec anima est in diuersis locis quia omnes partes se habent vt vnus locus. Si dicat anima que ē in ossibus nō est sēsibilis ergo differt ab anima tocius negat s.t. cōsequētiā 4. de anima ar. 11. ad 20m.

¶ Ad 8m. dicitur ꝙ hoc est ratione q̄titatis recep‍te in subiecto cuius ipsa est pars. Sed contra tunc anima rationalis esset q̄ta p accidēs. Dicēduz ꝙ non q̄ indiuisibilis est ꝙ autē anima planctarū ha‍beat partes ptz ex diuisione nullū enī apparet ibi generans quod generet nouam animā. Sed que‍ritur an poma arboris viuant p animas suas Dicē‍dum ꝙ sic q̄ crescunt. Ad aliud negat maior

¶ Ad 9m. dicitur ꝙ forma educitur ex tota mate‍ria cathegorematice sicut forma dicitur educi ab agente non quia vna pars fiat ab vna parte agētis Secūdo dicitur ꝙ forma substātialis precedit q̄ti‍tatem nichil autē habet partes nisi p q̄titatem et ideo falsum est ꝙ vna pars forme educatur ex vna parte materie nec oportet ꝙ omnis forma sequat‍ ꝯditionē subiecti licet enī subiectū saporis sit co‍loratum tamē sapor non est coloratus. Si dicatur forma equi est corporalis ergo est extēsa per acci‍dens añs ptz quia si esset pure spiritualis sic eēt forma intellectiua q̄ esset spiritualis Dicēdum ꝙ nullo modo sequitur vt patebit in 3o. de anima. Si queratur vnde constat ꝙ anima rationalis nullas habet partes quidā probant q̄ tunc p diuisionem posset corrūpi sz arguitur q̄ 3. phi. dicit ꝙ in addi‍tione est ire ad formam ꝛ ad esse ergo qñ animatuz augetur semp ibi est additio forme saltem partia‍lis antecedēs ptz q̄ p hoc differt a diuisione q̄ pro‍cedit in ifinitū q̄ est ratione materie. Forte negas q̄ q̄titas separata posset in ifinitum diuidi simili‍ter for̄a aque cum habet infinitas partes vide in tertio phisicorum.

¶ Ad argumētuz capitale dicitur ꝙ nichil anime est extra aīam que est in hac parte corporis Nec ip‍sa est extra materiam quam primo pficit. Qualiter aūt capiat totum. Dicunt sophistici ꝙ primo tm̄ va‍let sicut pfectum Alio modo sicut quelibet pars in‍tegralis. Alioo tantū valet sicut nichil ipsius qui. Et secundum hoc multipliciter pōt distingui Titu‍lus questionis vt patet ex sūmulis.

Ad quartū sic proceditur. videtur ꝙ po‍tentie ipsius aīe non distinguantur ab aīa quia aīalis rōnalis est per se intel‍lectiua ꝛ non per accidens ergo anima seclusa omni potentia distīcta ab ea po‍test intelligere. Et hoc etiam probetur quia omnis forma per se subsistens est intellectiua ergo si ani‍ma rationalis esset separata a materia et omni ac‍cidente adhuc posset intelligere. Item appetitus materie non differt a materia vt dicitur primo phi. quedam hoc negat quia appetitus ad hanc formaz potest satiari non autem materia et ex hoc arguit ꝙ non est vnus appetitus respectu omniuz forma‍rum. Sed contra nichil idem alteri essentialiter p̄‍dicatur de ipso denominatiue Nō enim albedo est alba. Sed hec est vera anima est potens ergo ani‍ma non est potentia. licet accidens sit sua potētia. San. Tho. q. de anima. ar. 12. ad 9m et de spiritua‍libus creaturis ar. 11. 10m.

¶ Respondeo dicendum ꝙ potētia hic accipitur pro imediato principio operationis Tūc dicendū cum S. T. 1. parte. q. 77. ꝙ īpossibile est dicere ꝙ essentia aīe sit eius potētia et. q. de anima ī hoc re‍probat opinionē modernorū que tamē fuit ante eū ar. 12. quia potentia aīe est de predicamēto qualita‍tis Non aūt aīa Primū patet quia actus ꝛ potētia sūt eiusdē gñis Potentia enī et actus diuidunt ens et quodlibet genus entis. Sz actus potentiarum aīe non sūt aīa quia solus deus est sua operatio er‍go potentia aīe non est aīa. Itē 2o tūc aīa tū semp actu haberet opera vite quia haberet opa vite per aīam q̄ semp est actus. Si ergo secundū ꝙ est actus et non per potentiā eliceret opationes tunc semp operaretur quia quod operatur secundū ꝙ est actus precise. semp operatur si semper sit actus. sed ani‍ma semper est actus. Si ergo non operatur per po‍tentiam sed per seipsam tunc semp operaret. Itez tunc contrarie inclinationes essent in eodē q̄ mo‍tus sensualitatis aliqñ contrariatur voluntati Si ergo sensualitas et voluntas sūt ipsa aīa sequitur ꝙ contraria sunt simul. Et eodē modo arguitur qñ voluntas vult ꝯtra rationē ꝙ tunc in aīa essent cō‍trarie inclinationes quia quilibet actus anime est sua inclinatio. Item tunc oīs noticia sēsitiua esset intellectiua quia est in aīa que est intellectus scdz illos qui ponunt tantū vnam aīam et ꝙ potētia vi‍siua ꝛ ipsamet aīa. Sed hic respondetur ꝙ noticia non dicitur intellectiua quia est in intellectu vel ī aīa sed quia depēdet ab organo corporis. Et ideo noticia sensitiua interior siue exterior nō est intel‍lectiua licet sit in aīa. Contra Prima itellectio vi‍detur dependere ab organo corporis quia secundū phm̄ Necesse est intelligentē fantasmata specula‍ri. Item si sensatio sit in aīa postq̄ʒ est producta nō videt amplius depēdere ab organo corporis plusq̄ʒ intellectio que est circa idē obiectum et cum qua vi‍detur esse eiusdem speciei. Item qñ appetitus obe‍dit rationi tunc videtur moueri a noticia sensitiua causata a ratione ergo noticia non dicitur sentiua quia causatur ab organo corporis Itē tertio anima est vna et potentie plures vt patet per actus ꝛ ob‍iecta. Itē tūc sensus esset eque nobilis sicut intel‍lectus et idē ipsi. Quidā dicit ꝙ sensus dicit aīaʒ cū organo sz ex hoc seqtur ꝙ est nobilior intellectu q̄ ꝯpositū est nobilis altera pte tm̄.

¶ Contra hec ar primo Ponēda est paucitas. vbi non occurrit plura ponēdi necessitas. Ponendum est etiā quod nobilitat naturā aīe vbi non occurrit impossibilitas. Sz non est necessitas ponēdi aīam per aliqua accidētia supaddita esse pricipium suo‍rum actuum vt patet soluēdo argumenta i ꝯtrariū ergo ponendū est ꝙ per essentiam suam sit pricipi‍um suorū actuū ꝙ autē hec sit nobilitas in anima

ptz qr si esset iperfectionis immediate operari ad actum tūc hoc non esset cōcedendū de deo ergo est impfectionis. si ergo sit possibile anime hoc debet cōcedi essentie anime qr ipsam nobilitat Item nobilitatis est q̄ ordinatū ad finem imediatius attigat finem sz si anima operatur per essentiam imediatius attingit finem suū q̄z si operetur per aliud accidens superadditum ergo animam per essentiam operari nobilitat illam.

¶ Secundo non est propria perfectio alicuius q̄ non recipitur in eo sz in alio in quo potest recipi sic non esset eius sed si intellectus esset accidēs additum essentie anime in eo reciperetur vnio videlicet separetur ab essentia anime et sic illud accidēs esset beatum per se et anima non nisi per accidens sicut lignum dicitur album p accidens qr superficies est in quo primo recipitur albedo ergo si intellect⁹ esset accidens nō magis beatitudo esset perfectio anime q̄z albedo sit perfectio ligni Item aliq̄s act⁹ primus inferior anima potest esse imediatū principium operationis igitur et anima que est pfectior añs ptz in accidentibus Primo qr si nullū accidēs esset principium imediatum operādi erit pcessus i infinitum. Secundo hoc patet in substantijs inferioribus necesse est enim substātism imediate generari a substāria siue in generatione vniuoca siue equiuoca quod ptz qr necessario forma generātis est eque perfecta vel perfectior q̄z forma geniti sed impossibile est formam accidētalem q̄zcunq̄z esse perfectiorem forma substārial ergo forma substātialis erit imediate pricipiū generandi.

Si dicas q̄ forma accidentalis non est principale agens ergo aliqua efficientia datur superiori agēti scz substantie. Itē vbi principale agēs nō potest habere instrumentū per quod attingat passū ibi immediate attingit terminū productū sz in gñatione substantiali instrumentū non pōt attingere passū quia quicquid supponitur ab actu primo inq̄ztum a eius primus supponitur ab actu secundo sz forma accidentalis necessario presupponit i materia formam subālem Igitur tunc non vtitur eo vt instrumento sed imediate agit.

¶ Tertio ex san. tho. in. q. de spiritualibus creaturis. ar. 11. ad 13m. Omne quod scdm sui mutationez est susceptibile contrariorū est subā sed intellect⁹ possibilis et voluntas sunt huiusmodi ergo quodlibet eorum est subā Maior patet ex predicamentis Minor patet Nam intellectus est susceptiu⁹ cōtrariarum opinionū successiue scdm sui mutationem. Et voluntas scdm sui mutationem similiter est susceptiua vicij et virtutis igitur. Itē Omni alio circunscripto a natura itellectuali scz anima ipsa nata est intelligere igitur est intellectus.

Ex hoc eni q̄ talis imaterialis natura nata est intelligere dicitur intellectus Similiter hec natura omni alio circūscripto nata est velle. igitur talis est voluntas qr dr ex hoc solo q̄ talis natura nata est velle Ex hoc sequitur q̄ nec voluntas nec intellectus sunt aliud ab essentia anime Nec ab inuicem ex san. tho. de spiritua. ar. 11. ad 17.

¶ Quarto. Eadem sunt principia essendi et operandi etiam imediata loquendo. de esse super quo immediate fundatur operari sicut ignis p illud q̄d est calidus imediate calefacit scz calore Nam calefacere non est opus ignis vt ignis est sed vt calidus est vnde calidum calefacit non ignis ergo eodēmodo quod est animatum habet opera vite sed est animatum immediate per animā ergo et operatur per animā imediate opera vite. Item formalis terminus productionis non potest esse perfectior principio productiuo imediate sed formalis terminus actuū partis vegetatiue est dignior oī accidente igitur principiū imediatū talium actuum nō est accidens sed dignius accidente. Cōfirmatur qr si potentie anime sint accidentia. Ipsa fluēt ab aīa scdm aduersarium Aut igr aīa est imediatū principium talium potentiarū aut non Sed mediāte aliquo accidente. Si scdm est pcessus in infinitū. Si primū tunc pari ratione potest poni q̄ aīa sit immediatum principium suorum actuū et nō mediante aliquo accidente. vnde dr 2o phisi. q̄ natura est pricipium &c. et non per accidens Sz natura principaliter dicitur forma igitur.

¶ Quinto contra rationē cōclusionis arguitur sic Nam maior est distinguenda. Potentia enim et actus multipliciter accipiuntur. Nam accipiendo potentiā pro potentia actiua vel passiua prout dicitur principium transmutandi aliud vel transmutandi ab alio nō oportet q̄ talis potentia et suus actus reducantur ad idem genus nec sic accipiendo potentiam potentia et actus diuidūt omne genus entis Aliomodo accipitur potentia pro obiecto vt illud dicatur esse in potentia quod est obiectum potentie productiue. Et illud dicatur esse in actu. quod in esse est positum Actus autem et potētia isto modo accepta diuidunt omne genus entis immo talis potentia est idem numero cum suo actu Et ideo si argumentum valeat probabit tot esse actus intelligendi aut volendi quod sunt in ea potētie realiter distincte.

¶ Sexto instatur cōtra eandem rationez quia substantia est in potentia ad q̄ztitatem et se habet ad eam vt potentia ad actum. Nec tamen sunt eiusdē generis Item superficies est potentia respectu colorum. que tamen non est eiusdem generis cum colore cū vnuz sit q̄ztitas et aliud qualitas igitur Cōfirmatur Nam posito q̄ potentie anime sunt accidētia oportet q̄ aīa se habeat respectu illarū vt potentia ad actum sicut oē subiectū respectu sui accidentis. Queritur ergo de illa potentia an sit ipsa essentia aīe et si nō sequitur q̄ nō oportet semper actum et potentiā reduci ad idem genus cū anima sit substantia et illa potentia accidens. Si illa potentia sit accidens proceditur in infinitum qr iterz anima erit in potentia ad illam et tunc queritur vt prius.

¶ Septimo arguitur cōtra secundam rationez quia eodēmodo arguetur de potentia quam tu ponis ponis esse qualitatem sicut tu arguis de anima sicut eni arguis qr aīa scdm essentiam suā ē forma z act⁹ ideo si ipsa sit immediatuz opationis principium sēper esset in actu operum vite ita arguaz de

illa qualitate. ex quo eni illa est quedã forma, ꝛ ac-
cus si ipsa sit imediatum pricipium operationis sẽ
per habẽs illam erit in actu operũ vite puta intel
ligendi ꝛ volẽdi ꝛc. Item instantia est quia similitu-
do posita inter animã prout est pricipiuꝫ viuẽdi ee
eam prout est pricipiũ operum vite non valet quia
anima est pricipiuꝫ viuendi in genere cause forma
lis sꝫ est pricipiũ operum vite in genere cause effi-
ciẽtis et ideo non sequitur anima est immediatum
pricipiũ operum vite igitur habens animaꝫ sẽper
talia operatur sicut ex alia parte sequitur anima ẽ
immediatum pricipium viuẽdi igitur habens ani-
mam semp viuit in actu qꝛ causa formalis semp est
simul cũ suo effectu formali non autem causa effici
ens presertim partialis quo modo se habet anima
respectu operum vite nam preter animaꝫ requirit
ad intelligẽdum obiectum et species visibiles ꝛ or
gana et huiusmodi.

¶ Octauo arguitur ad idem nã falsum videtur q̃ꝫ per
vnũ et idem scꝫ per essentiã suã que est forma ani-
ma est actus corporis et in potẽtia ad actum vlteri
orem nã ponitur animam secũdum essentiam suam
esse subiectũ dictarũ qualitatũ ꝛ per ꝯñs in poten
tia ad illas Item essentia anime se habet ad suum
esse sicut potẽtia ad actum patet ergo ꝙ non est in
cõueniens animam p idem ex parte rei esse actuꝫ
vnius et in potẽtia respectu alterius.

¶ Nono arguitur ꝯtra tertiam rationem qꝛ primo
motiuum ibi tactum non ẽ bonum qꝛ eadem poten
tia est cõtrariorum tam passiua vt superficies albi
et nigri et actiua que potest in opposita siue natu-
ralis vniuersalis siue particularis secũdum diuer
sitatem recipiẽtium vt calor aliqua indurat et alia
liquefacit et eadẽ est potentia sensitiua contrario
rum nec differũt re opinatiuum et itellectiuuꝫ nec
posse sanari et ifirmari, cum cõtrarietas nata sit fi-
eri circa idem distinctio autẽ potentiarũ de qua lo
quitur phi. debet intelligi secũdum rationem ꝛ nõ
secũdum rem vel dicetur etiam ꝙ actus q̃uis diffe
rant genere. possunt esse ab vno pncipio ordine
quodam siue actiuũ siue passiuũ. Et sicut dicis essẽ
tiam aĩe vnam esse principium productiuũ et rece-
ptiuũ multarum potentiarum licet quodam ordine
sic dicam a simili ꝙ est principium multaꝝ operatio
num eodem ordine. Itẽ instantia est quia ad scõm
motiuũ diceretur ꝙ ideo dicuntur alique potentie
separate a corpore et alie nõ quia aĩa aliquas opa-
tiones potest non coexigendo organũ corporeum ꝛ
aliquas non nisi per organũ corporeuꝫ Nec ex hoc
habetur ꝙ illud quo anima potest hanc vel illaꝫ sit
accidens distinctum ab aĩa.

¶ Decimo arguitur quia diceretur ad 3m motiuum
ibi tactũ ꝙ cum actio sit a potentia actiua et passio
a potentia passiua. Non est maius incõueniẽs idẽ
esse principium actionis et passionis vel idem mo-
uere seipsum q̃ idem esse principium potẽtie acti-
ue ꝛ potentie passiue imo minus quia si idem nõ po
test esse in actu et potentia instrumẽtaliter multo
minus principaliter. Subiectum autem est
principium agens et patiens vnde si anima potest
esse subiectum potentie actiue ꝛ passiue pati ratio
ne potest per se agere et pati imediate sicut medi
te licet agat per potentiam instrumentaliter et pa
tiatur per aliam immediate. Tamen agit princip
liter et patitur per suam essentiam.

¶ Ad 1m dicitur ꝙ hic est necessitas nisi enim vi
esset aliud ab aĩa tunc nullus perderet visum ni
perderet aĩam. Item si visus esset aĩa sequeretur
ꝙ visus esset ĩ qualibet parte corporis sicut anima
que equaliter perficit omnes partes corporis. Itẽ
phũs ponit quasdam potentias anime organicas
et quasdam non organicas. Organice aũt sũt que
vtuntur corpore vt subiecto vt visus oculo Sed nõ
organice sunt intellectus et voluntas ergo visus
est in composito. Et per consequens non est anima
Forte dicis ꝙ per cecitatem homo nichil perdit. sꝫ
tm̃ priuatur actu videndi cõtra tunc dormiẽs esset
cecus Forte dicis ꝙ cecitas est priuatio alteri9 qua
litatis. nõ soluꝫ caliditatis vel frigiditatis Et hoc
verum est sed hanc qualitatem dicim9 potentiam.
Item tunc visus esset auditus qꝛ quodlibet istoꝝ ẽ
eadẽ nũero Et simil'r sens9 esset intellect9 qd̃ phũs
in .1. de aĩa habet pro incõuenienti. Contra demo-
critũ qui laudabat homerum dicentem. Hector sa-
piẽs iacet qꝛ aliq̃n per amentiam caruit sẽsu ꝛ tũc
etiã carebat intellectu. ergo sens9 ꝛ intellectus sũt
idem scðm homerũ. T. C. 23. vnde dicebat ꝙ sicut
sensus transmutatur ita et intellectus vnde aliud
sapiebat hector victus et aliud inuict9 vide Alber
tum Tractatu 2o. ca. 1. deinde dicitur ꝙ illa nobili-
tas debetur soli deo.

¶ Ad 2m dicitur ꝙ visio beatifica recipitur in ani-
ma. per potentiã tamẽ vnde accidens nõ est ꝓpꝛie
subiectũ sed ratio subijciendi et dr̃ subiectũ quo9 vt
superficies coloris Est enĩ ordo inter accidentia.
ideo suscipit vnuꝫ mediante alio. Et ideo dicimus
virtutem esse in potentia volũtatis Nec potentia
intellectiua si esset separata reciperet visionem.
Dico etiã ꝙ est inseparabilis Alias de9 posset po-
nere bonã volũtatẽ in aĩa vni9 dãpnati et nũc tum
12 hoĩm in vno homine quod est absurdum. Nec est
simile de albedine. quia supficies separata est rece
ptiua albedinis et posset dici albat patet in sacra
mento. Ad aliud dicitur ꝙ accidens non est actus
primus simpliciter. Et ideo non est simile sicut de
aĩa. Nec sequitur ꝙ accidens sit perfectius qꝛ acci
dens non est nisi pricipiũ quo. Sed queritur an for
ma aque frigefaciat per potentiam que sit ipsa fri-
giditas Videtur ꝙ non quia potentia frigefactiua
est in secunda spẽ qualitatis Non auteꝫ frigiditas
Item aqua celida frigefacit se. per potentiam illã
et non per frigiditatem quia non habet. Item tũc
frigiditas separata. per suam essentiã ageret For-
te dicitur ꝙ inaĩata non mouent se. Sed quicquid
sit. dico ꝙ accidens est sua potẽtia. 1. pte. q. 77. ar.
1. ad 3m. Nec accidens proprie agit sicut nec ꝓprie
existit. Ad aliud dicitur negãdo ꝯñam factã contra
solutionem. Si intelligatur ꝙ superius agens ha-
beat aliquam efficientiam sine poten a. Quidam di
cit ꝙ accidens non proprie dicitur agens instrumẽ
tale sed potius instrumentum agentis Et vt sic at-
tingit formã subãlem Nec vt sic in sua actiõe psup

ponit formam substātialem passi.

¶ Ad tertiū patet p distictionem de subiecto nec volūtas proprie mutatur sȝ homo secūdum voluntatem nec est possibile intellectuȝ separari ab anima et ideo argumētum alterū procedit ex impossibili vel si hoc fieret tunc anima non esset potens itelligere potentia proxima ꝛ reali sȝ forte potētia remota et logica hoc est non repugnaret ex terminis nec tamē propter hoc ipsa anima debet dici intellectus quia intellectus est principiū proximum licet species dicatur ꝯcurrere ad intellectionē sed an lapis seclusa potētia grauitatis descēderet vel maneret sur sū do. 2m. sicut seclusa q̄ttitate corpus positū in igne nō cōbureret quia omne accidēs corporale inest mediante q̄ttitate.

¶ Ad 4. dicitur ꝙ agere non fundatur sup esse simpliciter sȝ super esse virtuale quod est potētia consequens animā et ideo argumētū presupponit falsum vide s.t. in q. de anima ar. 12. ad. 10m. Ad aliud dicitur ꝙ licet terminus generationis sit substantia tamen actus potentie generatiue est accidēs eiusdem generis cum potētia et sufficit ꝙ primū generans quod sit eque perfectum sicut terminus productionis. Sed queritur in quo predicamēto ponitur potentia generatiua et actus eius non in aliq̄ specie qualitatis quia non videtur ꝙ generare vel generatio sit in aliqua specie qualitatis et s.t. dicit in 1. ꝙ non semper potentia et actus sūt eiusdem generis d. 7. q. pri. ar. 2 ad 2. qȝ generare ē ad aliq̄d non autē potētia generādi. Itē potētia qua ignis generat ignem nō distiguitur a forma sua substantiali quia ignis per suam naturā generat ignem dicit enim s.t. pri. pte q. 41. ar. 5. ꝙ potētia generatiua est illud in quo genituȝ similatur generāti sicut homo genitus est similis generāti in natura humana. Forte cōcedis cōtra relatio non fūdatur imediate in substātia sȝ in potētia generatiua fundatur relatio paternitatis secūdū aliquos. Itē tunc omnes homines haberent potētiā generādi qȝ habēt animaȝ. Ideo dicit ꝙ proximū pricipiū generationis est accidēs Ad ꝯfirmationē dr̄ ꝙ poten.ᵉ aie sūt ab aia. p simplicē emanationē et non p transmutationē. Et ideo nō oportet ꝙ insint per aliam potentiam. Sed ꝯtra cattulus acq̄rit visū nō p simplicē emanationē quia tūc in principio videret ꝗ in acq̄rendo visum proceditur de potentia ad actū. Si eī visus imediate cōsequeretur aiam. tunc in qualibȝ parte causaretur visus. Et quilibet homo haberet visum qȝ visus esset propria passio ideo videtur dicendum ꝙ visus non fluit a principijs speciei sed indiuidui. Secus videtur de intellectu et voluntate. ¶ Ad aliud dicitur ꝙ natura est principium primum accidens vero proximū. Nec sequitur ꝗ natura agat per accidens. quia illud accidēs nō dat nature virtutem agendi. Et per hoc soluitur aliud argumentum. Dictū em̄ est ꝙ aia est principium quo viuimus et sentimus Hoc aūt videtur cōuenire potentie. ergo potentia est aia. Item materia est sua potentia vt dictum est. 1. phi. ergo et anima Negatur consequētia quia potentia materie non est ad operari. san. tho. q. de aia. ar. 12. dicit ꝙ potētia ad accidens est in genere reductiue sed de intellectu videtur ꝙ est per se. Sed nōne potētia subiectiua qua aia subijcitur suis potentijs est ipsa aia. Quidā non hn̄t p incōuenienti q̄ talis potētia necessario ꝯiuncta actui sit ipa aia quia est potentia passiua Sed hic est aliud dubiū scȝ an potētie aie sint ab aia effectiue et imediate per naturalē ꝯsequentiā tn̄ quibusdā videt ꝙ sint cōcreate. Nec ꝑprie efficiuntur ab aia. quia tunc anima per essentiā suam aliquid ageret Tum quia ab vno simplici naturaliter agente nō ꝓcedit nisi vnū Tū quia tūc idem scd̄m idē simul esset principiū actiuū per se et principiuȝ subiectiuū seu receptiuū eiusdē scȝ aia respectu intellectus. Et ideo S. T. Notāter. 1. pte. vbi supra ar. 6. ad 2m dicit ꝙ anima est quodā mō actiua Sed Cōmentator dicit ꝙ dans formā dat ꝯsequētia ad formā. mediante forma. ergo intellectus inest nobis mediāte anima sicut leuitas inest igni per suaȝ formam vnde ꝓpriū in triplici genere cause dicitur fluere a principijs. Est em̄ aia finis ipsius potētie Sed contra actus est finis potentie. Dicenduȝ q̄d est finis quo.

¶ Ad 5m negatur potentia obiectiua de qua Ari. nullam fecit mentionē Loquimur ergo hic de potentia proportionata actui siue sit actiua siue passiua. Et non capit determiate pro potentia actiua. sicut nec actus precise ꝓ operatione qȝ ista non sunt in predicamēto ad aliquid Subā etiā est principiū actiuū suaȝ potētiarū Et q̄dā dicūt ꝙ sēsꝰ ē poten.ª passiua Sȝ i potē.ª actiua sit sēp eiusđ gn̄is. cū actu Quibusdā videt ꝙ nō. loquēdo de gn̄e proximo qȝ color est principiū actiuū visionis ꝛ sensationis Et sol est principiū actiuū lucis. Sȝ ꝯtra Potentia debet esse ꝓportionata actui ergo dȝ esse eiusđ gn̄is cū actu. Itē potētia ꝛ actus diuidūt quodlibet genus entis ergo potētia et actꝰ sūt in eodē gn̄e ꝓximo Dicendū. ꝙ potentia actiua equiuoca nō debet esse eiusdeȝ gn̄is cum effectu nisi forte eminenter. Secūdo dr̄ ꝙ loquendo de potentia ꝓxima ad operationem illa non diuidit ens et quodlibet genꝰ entis quia in ꝑdicamento subē non reperitur poten.ª proxima ad operationem Sed de hijs magis patebit ad sextum.

¶ Ad 6m dicitur ꝙ materia prima est in potentia respectu forme subālis de p se. Subā vero cōposita ex materia et forā est subiectū q̄ttitatis. ꝛ in potentia ad q̄ttitatē non de p se sic ꝙ sit scd̄m se totuȝ vel scd̄m ptem scȝ materiā ordinata ad actū qui est accidēs. Et ideo nō opȝ ꝙ talis potentia sit eiusdē gn̄is cū tali actu Modo illa ꝓpō actus et potentia ad idem genus reducunt intelligitur de potentia que proprie et de per se ordinatur ad illum actum sicut potentia calefactiua ad calefaciendū. Si dicatur potentia calefactiua est in predicamento q̄litatis non autem calefacere sȝ in predicamento actionis. Item potentis est propria passio rei sed propria passio non distinguitur a re cuius est Probatur sic quia aliās procederetur in infinitum quia semper ex genere et differentia fluit propria passio Cum ergo propria passio habet genus et differentiam. Sequitur ꝙ propria passio habebit

aliam passionem de hiſa dictū eſt in noſtris predicabilib⁹ Poteſt etiā dici ꝙ ſubā eſt in potentia ad qualitatem et illa potētia eſt de genere qualitatis Et alia de genere quantitatis Sed vtrum ſit q̄titas videtur ꝙ ſic ſaltē reductiue Nec ſuperficies ē potentia propria per ſe reſpectu coloris ſꝫ dyaphanum. Ad alia patet ex dictis.

¶ Ad 7ᵐ dicitur ꝙ alius actus eſt eſſentia aie et huiuſmodi potētia q2 aia dat eſſe ſimpliciter et eſt vltimus terminus generationis hominis et ideo talis actus nō poteſt ſecundū ſe eſſe ratio ꝙ homo ſit in potentia expectante vlteriorē actū Sec⁹ aūt eſt de ipſa potentia. Ad aliud dico ꝙ hoc eſt generale vtroꝗ principio ꝙ nullū eorum eſt in potētia ad actum ſuū preſertim imanentē ſi det per idē eſſe actu ſimpl'r et actū ſcd̄m vel ſecundariū. Deinde dicitur ꝙ obiectū et ſpēs requiruntur ꝓpter potētiam aie. Sed nonne potentia anime poteſt dici actus. Videtur ꝙ ſic. reſpectu aie cui inherent Non autem ſimpliciter.

¶ Ad 8ᵐ ſatis patet ex dictis. Sed arguitur quantitas eſt actus et tamen eſt in potentia reſpectu caloris vel albedinis ergo licet aia ſecundum ſe ſit actus. Tamen cū hoc ſtat ꝙ ſecundum ſeipſā ſit potentia reſpectu aliquorū accidentiū. Dicendum ꝙ ipſa anima non poteſt eſſe principiū proximū trāſmutabilium accidentium.

¶ Ad 9ᵐ dicitur ꝙ eadē potentia non producit diuerſos actus in paſſa eodēmodo diſpoſita. Et loq̄r de diuerſitate formali quia vt poſtea dicetur. potētie diſtinguntur per actus ⁊ actus per obiecta quia ſe habent vt cauſa finalis et vt differentia actuum Et per hoc patet ad decimū ſed queritur Si de⁹ poneret in aia intellectionē deſtruendo oē accidens. An anima ſeparata. per illam intellectionē intelligeret. Dicendū ꝙ non. Quidam ponūt inter animam et potentias eius diſtinctionē formalem. Et ideo licet voluntas ſit ceca tamē eſt eadem res cū intellectu vidente. Et de aiā non eſt ita ſimplex ſicut deus. Et ideo poteſt eſſe ſubiectū accidentis q2 Boetius dicit ꝙ forma ſimplex ſubiectū eſſe non poteſt. Alijs autē non placet iſta diſtinctio for̄alis

D 5ᵐ ſic proceditur videtur ꝙ potentie non diſtinguantur per actus et obiecta q2 nichil diſtinguitur per illud quod eſt poſterius ſꝫ actus eſt poſterior potētia cū ſit effect⁹ ei⁹. igitur Sꝫ ꝯtra eſt ph̄us

¶ Reſpōdeo dicendū ſcd̄m. ſ.t.1. pte. q.77. ar.3. ꝙ opꝫ rōnē potētie accipi ee actu ad quē ordinat̄ Et ideo rō potentie diuerſificatur ſicut et ratio act⁹ q2 potētia dicitur per reſpectum ad actum Ratio autem actus diuerſificatur ſecundū diuerſā rationē obiecti quod probatur quia omnis actio vel eſt potentie actiue vel paſſiue Si primum tunc obiectū comparatur ad potentiam vt terminus eſt finis Sꝫ Sed ex fine actio ſpēm recipit ſicut motus ex termino differt enim calefactio ab infrigidatione per terminum. Si ſecundum tunc obiectum comparatur ad potentiam ſicut principium et cauſa mouens vt color ad viſum. Actio autem habet ſpēm a principio vt calefactio eſt a calore: et frigefactio a frigore. Senſus ergo differunt per diuerſū modum inmutandi ſecundum ſan. tho. quia ſic differunt obiecta que diuerſificant. potētias. ſan. tho q. de aia. ar.13

¶ Et notādū ꝙ ea que ſunt ꝑ accidens non diuerſificant ſpeciem vt homo albus et homo niger ſunt eiuſdem ſpeciei. Sed differentia per ſe variat ſpeciem Sic igitur. non quecūꝗ diuerſitas obiectorū diuerſificat potentias aie. Sed differētia eius ad quod per ſe potentia reſpicit ſicut ſenſus ꝑ ſe paſſibilē qualitatem que per ſe diuiditur in colorem et ſonum. Et ideo iſtis reſpondent diuerſe potentie

¶ Preterea Sciendum ꝙ non inconuenit aliq̄s actus eſſe diuerſarum ſpecierum in eſſe nature et non in eſſe moris et econuerſo. Exemplum primi vt liberare innocentem et punire nocentem. Exemplum ſecundi vt ire ad eccleſiā propter deum. Et ire propter vanam gloriam Nec etiam inconuenit ꝙ vna potentia vel vnus habitus habeat actus ſpecie differentes dummodo illi actus conueniant in aliqua vna ratione vt dicit ſā. tho. q. de virtutib⁹ cardinalib⁹ ar. 4. Dubitant quidam de modo quo potētie diſtinguūtur per actus ⁊ obiecta. Quidā dicunt ꝙ extrinſece et arguitiue q2 nos arguimus ſic iſte potētie habent diuerſa obiecta formalia ergo diſtiguntur ſpecie. Alij dicūt ꝙ potētia habet quādam differentiam intrīſecā ꝑ habitudinē ad actū vel obiectū et ideo poteſt dici ꝙ potētie quaſi intrīſece diſtigūtur per actus 1.2ᵉ.q.18.ar.4 ad ſecūdū vnde ſ.t. de veri. q 15. ar.2. reprobat illos q̄ dicunt obiectū tm̄ eſſe ſignū diſtictionis et de po. q.10. ar. 2. reprobat dicēres operationes ſeipſis diſtingui.

¶ Contra hec arguit̄ ex ſ.t. de. veri. q.22. ar.10. ad 1ᵐ. alique potētie diſtiguntur realiter et tamē obiecta eaꝝ non diſtinguntur realit̄ ergo potētie nō diſtingūtur obiecta minor ptꝫ de itellectu ⁊ volūtate que diſtiguntur realiter et tamē ens ⁊ bonū diſtiguntur tātū ratione quia ꝯuertūtur cū ſint trāſcēdentia. Item viſus hominis eſt tātum vna potētia et tamē habet diuerſa obiecta ⁊ cōtraria q̄ maxime diſtant ſ.t. in q. de anima ar.13. 2ᵐ. videm⁹ enim albū ⁊ nigrum Forte dicis ꝙ albedo non eſt obiectū formale viſus ſꝫ color. Contra ſi nullus eſſet intellectus abſtrahēs hoc vniuerſale quod eſt color tūc oculus bouis videret albū quia color vt quid cōmune abſtractū nō videt̄ ſꝫ hoc albū ⁊ h° nigrū Itē viſ⁹ percepit albedinē ſub ratione albedinis alias nō diſcerneret inter albū et nigrum.

¶ Secundo potētia nutritiua in homine ⁊ in alijs animalibus habet idē obiectum ſcꝫ nutrimentū et tamen non ſunt eiuſdē ſpeciei hoc ꝓbo q2 ſicut ſe habet tota anima eſt totū corpus ita ptes anime ſꝫ alia eſt anima in nobis ⁊ in alijs rebus ergo eſt alia potētia. Itē potētie fluunt a pricipijs ſpeciei ſpecialiſſime ſicut proprie paſſiones ergo nō eſt eadē potentia in rebus differētibus ſpecie. Item alias auriculas habent homo et aſinus ergo et alium auditum ſpecie et tamen habent idem obiectum primum patet quia alias incideremus in errorem pithagoricorum dicentium omnes animas poſſe ingredi i quodlibet corpus ſicut ſi tectonica inſtru

menta aptarent sibi tibicines ad festū laudum.

¶ Tertio intellectus agens et possibilis habent idem obiectum vt videtur Et tamen secundū. s. t. distinguuntur realiter. Item intellectus et sensus potest enim intellectus cognoscere colorem sub ratione coloris vt patet formando hanc propositionem color non est sonus vide. s. t. q. de anima art. 13. ad. 19m et 20m.

¶ Quarto eadē potentia habet diuersos actus quia sol indurat lutum et mollificat ceram. Et in radiis solis arbori ascendunt et descendunt per eandem potentiam vt videtur Et intellectus hominis habet actus specie distinctos quia assensus et dissensus contrariantur in esse nature Scire etiam et opinari distinguntur Si ergo potentie distiguāt p act⁹ seq̄t q̄ nō erit vn⁹ itellect⁹ nec erit vn⁹ visus quo videmus albū et nigrum quia ibi sunt diuersa obiecta. Alias non essent diuersi actus. Forte dicis q ibi est idē obiectū formale et ideo est vna potentia Contra ex hoc sequitur q etiam est vnus actus quia actus distinguūtur per obiectum formale. Item differentia per se eius ad quod per se respicit potentia diuersificat potentiam Sz color per se diuiditur in albedinem et nigredinem ergo erit alia potentia visiua respectu istorū Fort edicis q̄ si aliqua potentia secundū propriam ratiōez ordinetur ad aliquod obiectū secūdū cōmunem rationem obiecti tunc non diuersificabitur illa potētia secundum diuersitatem particularium differentiarum Contra tunc nullus sciret probare q sensus exteriores distinguuntur per obiecta quia ordinantur secundum communem rationem ad qualitatem sensibilem.

¶ Quinto non sequitur ista sunt eiusdem speciei ergo habent eundē actum probatur qr pes hominis et homo sunt eiusdem speciei essētialis vt patet p materiam et formam eius Et tñ hō pōt ridere ⁊ nō pes ei⁹. Itē potētie distinguuntur seipsis et suis differentijs eētialibus Potentia enim est quoddā q p differētias eētiales diuiditur ī diuersas spēs sicut alia gña Et ita ar̄ de actione.

¶ Sexto p eandem visionē videtur color et magnitudo quia nō sunt due visiones. Item tenēdo q plures actus nō possunt eē simul ī eadem potētia tunc videndo in libro p eamdē visionem video nigredinem atramenti ⁊ albedinem papiri ista tñ sunt diuersa obiecta.

¶ Septimo dato q nullus esset actus in potētijs adhuc potentie distinguerentur ergo per accidēs est potentias distinqui per actus. Forte dicis q sēper in potentijs est aliqua operatio vitalis qr sēp nutrimur Sz istud est falsū qr in instanti nō augemur nec diminuimur Itē materia per eādē potentiā ē in potentia ad diuersas formas Et dictum est i primo phi. Et tamen diuerse forme sunt diuersi act⁹ Forte dicis q potentia materie fertur in omēs formas secundum communem rationem forme Sed hoc nichil est quia materia non cognoscit ergo nō fertur in formam sub cōmuni ratione igitur ⁊c.

¶ Octauo Si potentie distinguntur per diuersos actus vel ergo distinguntur per actus diuersos genere vel specie. Si primum tunc visus et auditus non distinguntur quia obiecta sunt in eodem genere. Nec secundum quia eadem est potentia contrariorum Similiter arguitur q habitus nō distinguūtur per actus quia idez habitus elicit actus specie distincto quia circa omnes phisicales est vnus habitus et tamen sunt diuersi actus quia vnus potest esse sine alio. Et eadem cōclusio consideratur ī diuersis sciētijs ergo diuersi habitus habent idē obiectum. Forte dicis q phisica non ē vn⁹ habit⁹ Cōtra oppositorz est eadem disciplina ergo diuersarū ꝯclusionum est idē habitus.

¶ Nono intellect⁹ et visus possunt circa idē obiectum formale et tamē distinguntur. Primū ptz qr possum intelligere colorem sub ratione coloris alias nullus formaret ꝯceptum coloris Forte dicis q intelligo sēper colorem sub ratione entis video autem ipm sub rōe coloris. Cōtra sequeretur q ens esset subiectū in qualibet sciētia quia nichil intelligitur neqz scitur nisi sub ratione entis et visus sēper est singularū ergo non videm⁹ albedinem sub rōe cōmuni coloris qr ista cōmunitas siue vniuersalitas solum fit per intellectum modo preueniendo intellectum videmus albedinem.

¶ Decimo ar̄ q actus non sunt principia cognoscēdi potentias quia eadē sunt pricipia essendi et cognoscendi sz actus nō est principiuz essendi ipsius potentie alias dormiens non haberet potentias quia remota causa remouetur effectus. Sed dices q a posteriori cognoscimus potētiam p actum qui est effect⁹ eius ⁊ pfectio eius q̄ presupponit suum pfectibile vñ hic proceditur a notiorib⁹ nobis. Contra act⁹ diffinit potētiaz ergo est prior ea vt dicit s. t. 1a. parte q. 85. ar. 3. ad 1m. saltē via pfectionis et non generationis falsū est etiam distinctionem istam non esse a priori secundum. s. t. 1a. parte q. 77. ar. 3o.

¶ Ad primū dicitur q obiecta secūdum rationem distincta sunt causa finalis potentiarum et ideo distingunt potentias. Sed ꝯtra tunc in deo intellectus et voluntas distinguerētur realiter quia obiecta scz ens et bonum distinguntur ratione sed hoc non est simile quia non est ibi differentia intrinseca sumpta per respectū ad diuersa obiecta. Ad aliud dicitur q sēper remanet proportio potentie ad actum et hoc sufficit obiectum etiam manet in itētione de visu autē dicitur q prima ratioē color primitate adequationis vnde quando videm⁹ aliqd a longe videm⁹ colorē nesciētes speciem eius.

¶ Ad secundum dubium est an visus qui est in homine et in alijs animalibus sit eiusdem speciei Quidam tenent q non quia oculus hominis ⁊ cq̄ specie differunt proter aliam formam essentialem illa etiam est radix potentiarum Sed cause specie distinctincte producunt potētias specie distictas alij distinguunt dicētes q distinguūtur specie nō secundum proprium modum distinctionis sensuū scz ratione obiecti alias essent plus q̄ 5. sēsus exteriores Sed aliomodo scz ī esse nature sicut q̄titas celi et corruptibilium est eiusdē generis in eē nature non autem phisice quia corruptibile et in-

corruptibile genere differunt Sed de hiis postea nec inconuenit idem specie esse in differentibus specie vt patet de albedine et lumine intellectuali in diuersis angelis p. S. T. de veri. q. 9. ar. 1. ad. 17. et de gratia. q. de malo ar. 7. ad. 12. sanitas tamē hoīs et equi differunt specie 12. q. 63. ar. 4°.

¶ Ad tertium dicitur q intellect⁹ agens et possibilis distinguitur ex hoc q diuersimode se habent ad suū obiectum scz actiue et passiue Ad aliud dicitur q intellectus intelligit res et prima ratio ītelligendi et primus conceptus est conceptus entis Postea autem pot est formare conceptus particularis vel aliter ad 3m. obiectum intellectus agentis ē intelligibile ī potentia sed obiectum possibilis est intelligibile in actu s. t. de veri. q. 15. ar. 2°..

¶ Ad quartum patuit articulo precedente Solū enim ille rationes diuersificant potētias ad quas potentie primo et per se respiciunt et ideo est eadē potentia passiua contrariorum et posse sanari et infirmari Secundo dicitur q quando ignis calefacit et desiccat hoc est per diuersam potentiaz sicut quando animal vult et intelligit sed queritur ā superficies per duas potentias recipiat calorem et frigiditatem. Quidam dicit q potentia ad caliditatem est ipa caliditas sed melius dicitur q ē aliquid distinctum vnū sicut est potētia eadē ad oēs colores sed cum potentia et actus reperiantur in quolibet genere oportet q in pdicamēto qtitatis sit potentia queritur ergo an illa distinguitur a suo videtur quod sic quia potentie distinguntur p actus. Ad aliud dicitur q non omnis p se differētis obiecti diuersificat potentiam nisi sit p se differentia obiecti vt obiectum est vel dicitur q sensus exterior est particularis Et ideo non pōt ferri in cōmunem rationē qualitatis sensibilis.

¶ Ad quintum dicitur q pes hominis non habet potentiam risibilitatis vel organum licet sit essentialiter eiusdem speciei. Sed tunc queritur vbi est subiectiue risibilitas Non in anima cum non sit intellectus vel voluntas Ad aliud dicitur q differētie potentiarum sunt diuerse per diuersos actus. Si dicatur differentia potentie est in predicamento absoluto ergo nullomodo dicit relationem Nō valet consequentia.

¶ Ad sextum dicitur q vnum videtur per aliud. Et aliquando est eadem visio specie et numero albi et nigri vt dicit S. T. in 3. sed hoc exposui in logicis quando enim successiue videntur tunc differunt specie vt expresse dicit. s. t. de malo. q. 2. ar. 4. Unde Notandum secundum S. T. de ve. q. 15. ar. 2. ad 12m. q 5e modis in actib⁹ anime diuersitas īuenitur Primo Secundū fortitudinē vt credere Secundo secundū velocitatem Tertio secundū habitū et priuationem vt quiescere et moueri 4° scdz cōparationem ad contraria eiusdem generis vt sentire album et nigrum quinto quando actus ē diuersorum generum vt apprehendere et moueri diuersitas igitur primi et secundi modi non iudicat diuersitatem potētiarum nec diuersitas tertij et qrti sed tantum quinti vt dicamus actus genere diuersos qui in ratione obiecti non conueniunt. Et ideo licet videre album et nigrum successiue specie distinguerentur adhuc tamen est vnus visus. Sed vtrum omnes intellectus angelorum habeant idem obiectum et per consequens intellectus eiusdem speciei Dicendū q non Sed vtrum sicut dicimus potentias distingui per actum An debeāt dici distingui per habitum vel per obiecta. Item cum potentie sint forme simplices an debeat dici q seipsis distinguantur. Item quecūq conueniūt in vno tertio conueniūt inter se sed oēs conueniūt in vno tertio scz in anima ergo non distinguūtur inter se Forte dicis q non identificantur ipsi anime Contra illa sunt idē que simul gnantur sz sic est de anima et voluntate eius Dicendū q non qr potentia non īportat ordinē ad habitū nisi forte ex consequēti Et ita dicatur de obiecto de alio dicitur q forme que speciem sortiūtur ab aliquo extrinseco ad quod ordinem habeat non debent dici distingui seipsis se p extrinseca Secus autē est de alijs. s. t. q. de aia. ar. 13 ad 5m.

¶ Ad septimum ptz ex dictis Ad aliud dicit s. t. opus· q omnes forme sunt eiusdem generis et ideo est eadem potentia. Sz cōtra corruptibile et incorruptibile genere differunt ergo anima rationalis non est eiusdē generis cum alijs, formis negatur pña vt patet de luce que est in sole et in aere que ptinet ad vnam potētiam tm̄. Sed cōtra materia est in potentia naturali ad alias formas non autē est in potētia naturali ad animam rationalē alias per agens naturale posset. anima pduci quia potētie actiue naturaliter spōdet potētia actiue forte dicis q ibi sūt due potentie. Queritur tunc que res sūt ille potētie si sint accidentia sequitur q accidēs p̄cedit formam substantialem quia potētie precedit actum in eodem. Dicendum q potētia est ipsa materia et anima fit ab agente naturali dispositiue.

¶ Ad octauum patet ex dictis nec omne diuersificans actum sufficit diuersificare habitum vt dicit s. t. in q. de virtutibus cardinalibus quia potētia est magis vniuersalis et altior et ideo non plura potest q̄z vnus act⁹ et ita dicat de habitu qz presētē reclinat ad noticiā q̄ est ītuitiua et re absēte ad noticiam abstractiuam.

¶ Ad nonū ptz ex dictis et ad decimū dr q pricipia cognoscēdi a priori sūt etiā pricipia essendi in hijs que non sortiūtur speciē ab extrinseco. Dicit etiā q act⁹ ē causa finalis potētie licet potētia sit cā efficiēs ei⁹. Sz ɔtra tūc idem esset realiter cā suipsius qr qcqd est cā cause est causa causati si ergo act⁹ est causa potentie et potentia ē causa actus sequitur q actus sit causa suipsius quia ē causatū a suo effectu dicendum q illa regula non est vera quando mutatur genus cause

Circa hec queruntur quinq Primo An sint 5. genera potētiarū etc. Secundo ā sint tres partes vegetatiue. 3°. An visus sit potentia passiua 4°. an sint quinque sensibilia cōmunia. Quito an color sit obiectum visus.

Ad primum sic proceditur videtur ꝙ nõ sint quinqꝫ genera potentiarũ anime scꝫ vegetatiuũ sensitiuũ appetitiuũ. secũdũ locum motiuum ⁊ intellectiuũ quia vegetatiuum est ipsa anima ergo non est potentia eius Sed cõtra est philosophus

¶ Respondeo dicendum secũdũ s.t.1.p.q.70. ar. 1. ꝙ 5ᵉ sũt genera potentiarum et tres sunt anime scilicet vegetatiua sensitiua et intellectiua Et q̃tuor sunt modi viuendi scilicet vegetatiuum sensitiuum secundum locum motiuum et intellectiuum Appetitiuum autem non constituit aliquem gradũ viuẽtiũ q2 ĩ q̃buscũqꝫ est sens⁹ ẽ etiã appetitus Primum probatur quia potentie distinguũtur per obiecta modo sunt 5ᵉ genera obiectorũ. Primum est corpus anime vnitum. Et circa hoc est potentia vegetatiua que agit in corpus Secundum est obiectũ sensibile. Et circa hoc est sensus tertiũ est ens vniuersale Et circa hoc est intellectus quartum ẽ bonũ. Et circa hoc est appetitiuũ quintum est terminus operationis. Et circa hoc ponatur potẽtia motiua secundum locum. Et vocantur iste potẽtie partes ptẽtiue aĩe ad similitudinem politie secundum albertum Cum enim dico regnũ dico quandã potestatem quam componũt multe potestates particulares que tamen omnes fluunt ex regno ĩ quo vnus est princeps sub quo consules duces exercitus et tribuni Decani et prefecti Et quicq̃d potest inferior istis potest superior. et alias non diceret omnia hec vnum regnum nisi sicut aceruus lapidũ Et idcirco q̃to potestas superior ẽ simplicior erit et vniuersalior vel ad aliquid eminẽtius q̃3 sit illud in quod potest potestas inferior Qꝫ autem sint tres anime probatur quia tribus modis anima supergreditur operationem nature corporalis Primo anima rationalis p operationem que non exercetur per organũ corporale deinde anima sensitiua habet operationem que non fit per aliquam qualitatem corporalẽ licet presupponat. Tertio est anima vegetatiua que est causa motionis intrĩsece Cetera autem inanimata mouentur ab extrĩseco. Item in plãtis est tantum vegetatiuũ in quibusdam vero animalibus est vegetatiuum et sensitiuum Alia vero sunt animalia pfecta in quibus cum hijs est motiuum secundum locum vt querant necessaria vite. Item in homine cum hijs est intellectiuum et sic patent quatuor modi viuendi Si queratur an anima intellectiua sit vegetatiua et an ibi sit predicatio per se sic ꝙ vegetatiuũ actu sit in sensitiuo aut intellectiuo sicut corpus aĩatuꝫ actu et ĩtellectu clauditur in homine videt ꝙ non capitulo tertio sicut trigonũ non est actu in tetragonu sed in potentia licꝫ sit difficultas de illa potentia.

¶ Notandum preterea scdꝫ albertũ ꝙ circa aĩaꝫ diuersimode multi errauerunt. Quidam enim heretici negauerunt animam intellectiuam q2 nichil concesserunt nisi quod sensu percipitur. Alij autẽ dixerunt ꝙ in omnibus est tantum vna anima nũero sꝫ in diuersis hꝫ diuersas opatiões sicut ignis ĩ lignis siccis facit lumen in alijs flãmam rubeam. in alijs tantum fumum in alijs tãtũ calorẽ. Et sic videntur dixisse socratici.

¶ Notandum preterea ꝙ circa vegetatiuum antiqui errauerunt multi enim arbitrantur ꝙ in plãtis preter vegetatiuum est sẽsitiuũ vt q̃dã ysaac vt dixerunt plãtas habere gustum q2 cum nutriantur oportet ꝙ possint discernere cibum ꝯuenientẽ et similiter dicebant eas habere tactũ vnde radices sũt ori similes. Itẽ vt habetur in libro de vegetabilibus quidã dixerunt plãtas habere desiderium q2 attractus alimẽti est pars desiderij et eius appetitus est fames vel sitis. Itẽ dicebãt plantas tristari vel delectari q2 aliqui flores propter nociua se restrigunt et augu. in libro cõfessionũ dicit se putasse ficũ plorare cũ decerpitur ideꝫ ysaac: sꝫ si hoc esset verũ tunc plãte essent animalia vt anaxagoras ꝯcessit quia in eis reperitur sõpnus q̃m flores de nocte se claudunt et in eis reperitur vterqꝫ sex⁹ scꝫ masculinus ⁊ femininus vt cõmuniter dicit etiam in pomis quibusdam sed hec sunt absurda q̃m plante non habẽt oculos nec aures ergo in eis nõ est sensus. Alij dixerunt plãtas nullã habere animam non enim ꝓprie dicimus poma mori nec adhibetur arborib⁹ medicina nec regimen vite ergo nõ vere viuit sꝫ p hoc nõ remouet nisi vita sẽsitiua Albertus de vegetabilibus ca.9. dicit ꝙ democrit⁹ et anaxagoras dixerunt plãtas intelligibilẽ animaꝫ habere sed opprimi pondere materie ne ad actum procedat sed tunc natura videret deficere ĩ necessarijs sed de hijs vide albertum maxime quomodo in plantis reperit sex⁹ vel sõpnus in hyeme.

¶ Notandum preterea ad declarandum ꝙ omne habens sensum habet appetitum ꝙ cuicũqꝫ conuenit sensus conuenit delectatio et tristicia cum sẽsus delectetur in apprehensione obiecti conuenientis Sed cui conuenit delectatio cõuenit etiam appetitus delectabilis Item omne habens sensũ alimenti habet appetitum Sed omne animal habet sensum alimenti qui est tactus nutrimur enim calidis et humidis frigidis et siccis. Circa que est tactus Primũ patet quia omne habens sẽsum alimẽti habet esuriẽ et sitim ergo habet appetitum quia esuries est appetit⁹ calidi et sicci. Sitis vero est appetitus frigidi et humidi. Cuius ratio est q2 per esuriem appetimus nutriri per alimentũ et ex quo ip sum est calidum iuuatur digestio et alteratio cibi per siccum autem restauratur deperditum. Ut autem cibus fluat ad mẽbra sitis appetit humidũ et ne calor illud corrumpat ideo sitis appetit frigidum Fames ergo et sitis inquit albertus sũt due partes naturalis appetitus Et repetitur in omnibus animalibus Si dicatur gustus ẽ sensus alimẽti ergo non tactus et aliqui per odorem iudicant alimentum esse bonũ dicendũ ꝙ gustus est quidam tactus Qꝫ autẽ sensus alimenti sit circa quattuor qualitates primas ratio ẽ quia ex eisdem sumus ⁊ nutrimur Sumus autem ex quatuor elementis Si queratur an potentie anime sint separabiles loco et subiecto dicendũ ꝙ non vt habetur hic lec.4. q2 reperiuntur ĩ eadem parte quia in parte animalis imperfecti decisa remanet vita et sensus. Et per

ꝯsis fantasia quia fātasia nō est nisi motus factus a sensu ubi est fantasia ibi est pricipium motiuum et desiderium Cum ibi sit delectatio et tristicia unde in talibus animalibus licet sit tātū una anima in actu tamē sunt plures in potētia. Ubi aduertēdum ꝙ anguille et lacerte sunt animalia ānulosa quorū corpus ꝯponitur quasi ex quibusdā circulis siue annulis in quibus habēt suas virtutes motiuas. Et ideo diuisa per transuersum in grossas ꝑtes in utraqꝫ parte tetinent sensum et motum per aliquod tempus Non autē diu quia nō possunt sumere alimentum. Si autem per totam lōgitudinē corporū suorum in duo diuidantur tunc diuidūtur circuli qui sunt membra officialia eorum et statim moriuntur et iacent immobilia ut dicit albertus.

¶ Notandum preterea ꝙ predicte potentie sunt separabiles, idest distincte ratione idest sperie qꝛ habent distinctos actus Anima tamen intellectiua est unita forme materie Non realiter distincta a vegetatiua sed eminenter eam continens sicut tetragonum continet triangulum et ternarius binarium Ex hijs infert phūs finaliter ꝙ anima se habet ut ratio et species et non ut materia Secundo ꝙ anima non est sine corpore tertio ꝙ est in corpore organico.

¶ Contra hec arguitur. Primo probando partes animalia imperfecti decisas non viuere quia tunc in qualibet earum esset anima et non de nouo genita ergo prius in serpente fuerunt plures. qđ supra reprobatū est. Item forma substantialis consistit in indiuisibili ergo non potest diuidi

¶ Secundo tunc in anguilla essent infinita animalia quia in qualibet parte est sensus et anima. Forte dicis ꝙ non est ibi nisi in potentia que reducitur ad actum per diuisionem Contra diuisio nō est generatio ergo ꝑ diuisionē nō fit forma substātialis in actu. Q autē in qualibꝫ ꝑte sit sensus patꝫ si tungatur. Itē fātasia est potētia organica ergo in parte decisa nō est fātasia. Añs pꝫ qꝛ fātasia hois est in determiata parte corporis.

¶ Tertio Non omne sensitiuum est motiuū secūdum locum ut pꝫ ex modis viuendi visus etiam et auditus non sunt in eodem loco ergo partes aīe sunt separabiles loco et subiecto in ossibus etiam est vegetatiuū sine sensitiuo.

¶ Quarto Anima b. ti petri nō est nunc vegetatiua qꝛ nō pōt habere operationes aīe vegetatiue ergo in me nunc aīa intellectiua non ē aīa vegetatiua. Item tunc homo et asinus genere differrent quia forma unius genere differt a forma alterius cum sit incorruptibilis.

¶ Item tetragonus differt realiter a triāgulo ergo anima intellectiua non est anima sensitiua in me ergo in me sunt plures anime. Antecedens pꝫ quia species diuidentes aliquod genus non dicuntur de se inuicem. Sic est autem de triangulo et quadrangulo vegetatiuo et intellectiuo que diuidunt figuram et animam.

¶ Quinto si anima esset i corpore tanꝗ̄ forma ergo phūs non debebat diffinire animam per actum sed per formam qꝛ hoc fuisset magis notū. Itē ei⁹ est potētia cuius est actus si ergo anima est in corpore vitā habente seqtur ꝙ corpus potest habē actum vite loquendo indifferēter de quolibet actu vite qꝛ in diffinitione anime vita non ponitur pro determinata operatione et per ꝯñs potetit habere intellectionem.

¶ Sexto vel ānima ad predictas tres animas est gen⁹ vel nō si primū Cōtra substātia dicitur analogice de materia et forma ergo et anima si secūdum sequitur ꝙ anima nō debuit pri⁹ diffiniri. Itē scđm phi. t. c. 9. si ponamus oculū ꝑ īpossibile eē separatum ꝛ esse animal tūc absqꝫ dubio visus et potētia visiua erit anima eius qꝛ hec potētia agit i eo oēm vite actionē ergo tūc potētia anime eēt anima ergo aliqua anima est accidens. ¶ Septimo aīal diuidit per rationale et irrationale ergo et anima Forte concedis quia hec est diuisio iāblici cuiusdā platonici Sed contra anima vegetatiua nec ē rationalis nec irrationalis.

¶ Octauo arguitur contra ordinē procedēdi ipi⁹ philosophi quia per accidentia cognoscimus substantiam sed potentie et actus anime sunt accidētia eius ergo per ista cognoscitur sed a notioribus est inchoandum ergo phūs pri⁹ debuit determinare de potentijs anime ꝗ̄ de aīa. Forte dicis ꝙ act⁹ anime non est notior anima secundum naturā sed quo ad nos tātum quia non sunt eadem nobis nota et nature Sed contra actus diffiniunt potētias et sūt causa finalis earū unde natura plus intēdit actum ꝗ̄ potentiā quia finis est primꝫ in ītētione ergo secundū naturā actus ꝑcedit potētiam

¶ Nono arguitur ꝙ sint plus ꝗ̄ quinqꝫ genera potētiarū qꝛ appetitus diuidit i appetitū sēsualitatis ꝛ rōnalem Appetitus autem sensualitatis ē quoddā genus Forte dicis ꝙ appetitus rationalis ꝛ appetitus sensualitatis sunt unum genus potentie. Contra Sensitiuū et intellectiuū non sunt unum genus potentie ergo similiter nec voluntas ꝛ sensualitas Item intellectiuum non videtur genus sed species specialissima quia omne intellectiuꝫ ut hic loquimur est homo et ecōuerso.

¶ Decimo ideo appetitiuū non est gradus vite distinctus quia omne sensitiuum est appetitiuum ergo per eandem rationem appetitiuū non erit potentia distincta a sensitiuo. Item quāto virtus est altior tanto est magis unita sed anima rationalis est altior ꝗ̄ anima vegetatiua Cum ꝗ anima vegetatiua non habeat quinqꝫ genera potentiarū non sunt 5. genera potentiarum ergo nec in alia.

¶ Undecimo S. T. Et multi alij ponunt potētiā obedientialem que nō potest impleri ut patet de ve. q. 29. ar. 3. ad. 3. De hac autem nulla fit hic mentio Item appetitiuū non distinguitur ab alijs quia visus appetit visibile sibi conueniēs igr.

¶ Duodecimo arguitur ꝙ appetituū constituit modum viuendi qꝛ prius potest eē sine posteriori Propter hoc enim vegetatiuū potest esse sine sensitiuo sed sensitiuū est prius appetitiuo ergo sēsitiuū pōt eē sine appetitiuo Et ꝑ cōsequēs cōstituit gradū vite

Item appetitiuum specie distinguitur ab aliis ergo est perfectius vel imperfectius eis. Sed inter perfectū et imperfectum sunt gradus ergo appetitiuum facit gradum.

¶ Tertiodecimo in quibuscunqȝ est sensitiuum in illis est motiuum secundum locum ergo motiuum secundum locum non facit gradum distinctum.

Antecedens patet qr ex 6° phi. Omne animatuȝ mouet se. Item videmus ꝙ pars animalis imperfecti si tāgatur saltat et retrahit se quia dolet ⁊ tristatur. Plante etiam mouentur localiter quādo augentur sursum ⁊ deorsum quia per hoc cognoscim⁹ ꝙ viuunt ergo in eis est motiuum secundum locum

¶ Quartodecimo nulla potētia ꝯstituit gradū vite ergo motiuum secundum locum nō cōstituit gradum vite aīs patet quia potētia nō est vita nec habens vitam cum sit accidēs sȝ nichil cōstituit aliud in esse vite nisi sit vita vel habens vitaȝ igitur. Itē nullum appetitiuum ꝯstituit gradū vite sȝ omē motiuum secūdum locum est appetitiuum secūdū ph. hic ergo motiuū scd'm locum nō cōstituit gradū vite Item phūs. in fine 1. de anima ponit tm̄ 4. genera potētiarū ergo hic male ponūtur 5e.

¶ Ad 1^{m}. dicitur ꝙ prius erant plures anime ī potētia et per diuisionem reducūtur ad actum et hoc etiam ꝯtigit in diuisione aque. Nec inconuenit formam substātialem esse diuisibilem secūdum extensionem. Si queratur an iste due anime que nūc sūt fuerint prius vna anima numero vel non. videtur ꝙ prius cōponebāt vnam animā numero sicut patȝ in arboribus quarū partes sūt quasi homogenee sȝ queritur qn̄ ramus vnius speciei īseritur alteri arbori alterius speciei an ibi sit vna anima numero. videtur ꝙ non sicut nō est eadē anima numero ī matre et filio licet sibi ꝯiungatur p vmbilicum qn̄ est in vtero. Si dicatur an anima rationalis possit manere post diuisionē sicut manet in anguilla videtur ꝙ sic qr homines decapitati aliqn̄ mouētur et albert⁹ dicit libro suo de homine ꝙ lingua pauli post abcisionē capitis nominauit christum et beatus dyonisius portauit caput suum. Dicēdum ꝙ anima rationalis ꝓpter suam ꝑfectionē requirit corp⁹ magis ꝑfectum secus est de ānulosis que habent caloreȝ sufficiētem in quibus tamē si abscindatur caput tm̄ etiam in estate redditur immotum quia non habet calorem vitalem. Alia autem fuerunt miraculosa. Et si in aliis videatur post abcisionem capitis moueri lingua. Dicit albertus ꝙ hoc est a virtute que remāsit in neruis.

¶ Ad secundum patet ex dictis Prius enim anima non est ibi multiplex nisi in potentia Ad aliud dicitur ꝙ fantasia in animalibus perfectis habet determinatum organum non auteȝ in aliis vt dicit S. T. lec. 4. Si queratur An appetitus animaliū imperfectorum requirat iudicium et sensum communem. Et an in animalibus imperfectis sit vis imaginatiua de qua dicitur eodem modo sicut de fātasia vt patet lec. 6. Sed de hoc in tertio de anima s. t. dicit lec. 5. ꝙ delectatio ⁊ dolor ī eis cōsequūt̄ sēsum tactus.

¶ Ad 3^{m}. dicitur ꝙ in eodem vegetatiuū sēsitiuuȝ appetitiuū et motiuū non distinguntur loco qr ī parte decisa reperiuntur ista 4. Secus autem est de quibusdam potentiis particularibus vt dicit sanctus thomas lect. quarta.

¶ Ad 4^{m}. dicitur ꝙ anima separata est vegetatiua in potentia remota Ad aliud non oportet si forme differant genere ꝙ cōposita differāt genere de altero dubium est qualis sit ista diuisio anime in tres animas cuȝ vnum mēbruȝ dicatur de alio Et sic nō videntur esse species anime nisi forte sumātur cū precisione. De triangulo autem dicitur ꝙ in hoc est similitudo quia sicut in quadrāgulo continetur triangulus. Ita anima rationalis exercet operationes anime vegetatiue.

¶ Ad quintū Reffert albert⁹ ꝙ propter hoc gregorius in multis voluit reprehendere diffinitioneȝ aristotelis libro suo de homine Primo qr aīa equiuoce dicitur de vegetabili sensibili et rationali et ideo non debet diffiniri Iteȝ philosophus dicit ꝙ anima est endelecia vel spēs hoc autem est falsuȝ quia forma simplex subiectum esse non potest sed ad ista supra responsum est Quare autem aīa non diffinitur per formam dicitur ꝙ forma dicit cōparationem ad id quod remotissimum est a completo hoc est ad potestatem materie. Anima autem dat cōplemētum illi cuius est Ad aliud dicitur ꝙ anīa est actus materie organizante que dicitur habere vitam in potentia non ꝙ sit subiectū potentie sed est subiectum vite et anime potētis exercere operationes vitales

¶ Ad 6^{m}. potest dici ꝙ anima habet modum generis sicut substātia diceretur habere modum generis ad materiam vel formā vnde forma vocatur species vt patȝ T. C. 2. Ad aliud de oculo dicitur ꝙ si oculus inq̄ātum huiusmodi eēt ens per se subsistēs tunc visus esset sua anima quia inquātū hui⁹modi esset substantia et ideo sua forma sciȝ visus eēt substantia vt habetur hic T. C. 9. Sed hoc est impossibile.

¶ Ad 7^{m}. negatur cōsequentia licet anima vegetabilis posset dici irrationalis negatiue.

¶ Ad octauū dicitur ꝙ anima quo ad questioneȝ an est: est certissima vt pȝ in 1°. de anima. Secūdo dicitur ꝙ non inconuenit ꝙ aliquando eadem sint nobis prius nota et nature licet frequenter in naturalibus causa est notior effectu. Et bene dicitur frequenter vt pȝ ex alberto in. 1. de aīa cō. 11°.

¶ Ad 9. dicitur ꝙ volūtas et sensualitas sūt vnū genus potentie non autem sensus et intellectus quia sensitiuū et intellectiuū habent diuersa obiecta genere Vel forte non inconuenit ꝙ sint plura genera potentiarum. Si quis aliquod istorum generum voluerit subdiuidere intellectiuū est quasi genus ad nos et angelos vel eo modo quo dicim⁹ humanum genus.

¶ Ad decimum Negatur ꝯn̄a Potētie enim distinguuntur per obiecta. Gradus sūt vite 2^{m} separabilitatē Si dicat̄ Accn̄a distinguunt̄ p subiecta ergo potentie non distinguuntur per obiecta. Eadē enim potentia est contrariorum que maxime distant vt pȝ 5° metha. Dicendū ꝙ distinctio nūc talis et non

specifica est a subiecto.
¶ Ad vndecimum dicitur ꝙ potentia obedientia
lis coincidit cum alijs vnde intellectus secũdum
ꝙ suscipit c. gnitionem supernaturalium dicitur
obedientialis potẽtia i ordine autem ad alia natu
ralis Ad aliud dicitur ꝙ appetitus naturalis coin
cidit cum alijs non autem appetitus animalis.
Utrum autem quelibet potentia habeat in se de-
lectationem postea dicetur Si dicatur lapis appe
tit descendere ergo appetitiuum est in lapide ergo
potentia appetitiua non sequitur animam hic est
dubiũ an lapides crescant. Et per ꝯñs an habeãt
animam vegetatiuam. Dicendũ ꝙ nõ S. T. in 2.
Sed respõdetur per distinctionem positam de ap
petitu. Utrum autem appetitus naturalis sit ali-
quid distinctum a re ipsa S. T. dicit 1. pte. q. 81. ar.
2. ꝙ appetitus naturalis est inclinatio consequẽs
formam naturalem Et sic videtur forte dicere quã
dam potentiam a re distinctam vñ inclinatio est: ꝑ
leuitatem vt habetur 1. pte. q. 59. ar. 2.
¶ Ad duodecimum negatur ꝙ prius semper sepa
retur a posteriori. Et licet in potentijs sit gradus
essendi. Non tamen semper est diuersꝰ gradꝰ vite
¶ Ad decimumtertium dicitur ꝙ hic loquimur de
motu animalia progressiuo dubitant autem quidã
an iste conueniat serpentibus quia olim gradiebã
tur super caudam. Quibusdam enim animalibus
imperfectis conuenit motus progressiuꝰ q2 musca
et apis sunt animalia imperfecta.
¶ Ad 14m. dicitur ꝙ potẽtia habet vitã idest ope
rationem vitalem vel est vita quia est in anima Ad
aliud negatur ꝯña et satis dictũ est in fine primi de
anima s. t. de. ve. q. 10. ar. 1. 2m. dicit ꝙ ex parte sub-
iecti sũt tm̃ tria genera potẽtiarum vide ibi distincti
onem s. t. Et notandum ꝙ verum est ꝙ qñ potẽtie
ad equalia se extendunt tunc q̃to virtus est altior
tanto magis est vnita secus autem si se extendant
ad inequalia. Et notandũ vt dicit albertꝰ c. 15. ꝙ se
cũdum peripatheticos in imortalibus sicut in cor
poribus celestibꝰ est vita itellectiua separata a ve
getatiua. Et platonici ponũt ꝙ dij sunt animalis
rationalia sz mortale additũ nobis separat nos ab
illis sed secundum veritatem omne intellectiuum
est vegetatiuum.

D 2m. sic procedit videtur ꝙ nõ sint tres
partes vegetatiue scilz nutritiuum aug
mentatiuũ et generatiuũ q2 eadẽ est po
tentia generatiua ⁊ augmẽtatiua ignis
enim per eandẽ potentiã generat ignẽ
et debitam q̃titatem eiusdem ergo animatum per
eandem potentiam generat et nutrit Sed contra
est phi. t. c. 42.
¶ Respondeo dicendum ꝙ potẽtie anime habẽt
ordinem inter se quia in eis subsistendi consequẽ-
tia non conuertitur vt declarat hic S. T. lecti. 6.
vnde vbi est intellectiuũ ibi est sensitiuũ sed non
econuerso. Et hoc etiam dicit S. T. 1. part. q. 77.
ar. 4. vbi ponit triplicem ordinẽ inter potẽtias scz
ordinem nature scd̃m quẽ perfecta sunt priora et
sic intellectus precedit sensum Secundo. secũdũ
ordinem generationis et temporis prout ex imp-
fecto venitur ad perfectum Et sic sẽsus precedit.
Tertio est ordo secũdum obiecta et sic visus prece
dit auditum, quia visibile in pluribus reperitur q̃z
sonus.
¶ Notandum preterea vt dicit phũs hic et S. T.
ibidem art. 7. Anima hz triplicem causam ad suas
potentias scz actiuã. finalem. et materialẽ ordine
quodam vnde anima per intellectum ẽ finis et ac-
tiuũ principium sensus. Et ex hoc ptz ꝙ potentie
anime fluũt ab anima Secũdo patet ꝙ primo de-
terminandum est de vegetatiuo quia communius
est ceteris potentijs.
¶ Notandum preterea ꝙ phũs probat animã esse
causam formalem viuentis quia est ei causa essẽdi
Uiuere enim viuentibus est esse sed viuere est ab
anima. Secundo probatur ꝙ anima est finis cor-
poris viuentis sicut in artificialibus forma artifi-
cialis est finis quem intendit artifex ergo in natu
ralibus anima est illud quod intendit agens natu
rale. Tertio dicicitur ꝙ anima est causa efficiens
viuentium Efficit enĩ motum et sensationem.
Quidam tamen dicunt ꝙ anima est causa efficiẽs
viuentium licet dicatur esse pricipium productiuũ
motus quia in omni ente naturali est princi piũ mo
tus vt hic dicit phũs Tamen inanimata non mo-
uent se vt dicitur 8. phi.
¶ Notandum preterea ꝙ ex hijs satis ptz ꝙ ope-
tiones que attribuũtur potentie vegetatiue sunt
ab anima scz generari et augmentari quorum pri-
mũ scd̃m phi. est naturalissimũ opus in viuentibꝰ
quia hoc conuenit omnibus animatis Et quia per
hoc res assimilantur deo secundũ posse Sicut enĩ
deus est perpetuus sic per generationez res sunt
perpetue secundum speciem Et ideo entia natu-
ralia agunt propter esse diuinum secundũ quandã
participationem.
¶ Notandum tamen ꝙ ab hac operatione
secundũ philosophũ et San. Tho. lec. 6. excipiũ
tur tria scz pueri Secũdo spadones ⁊ frigidi Ter
tio plãte et animalia que generãt ex putrefactiõe
ad quorũ productionem secũdũ s. t. sufficit agens
vniuersale sciz virtus corporis celestis et materia
disposita secus autem est in animalibus perfectis
Ex hijs ptz ꝙ finis forma et efficiens coicidũt in
idem numero. Si dicas ex quo multi nõ generant
an faciunt cõtra illud preceptũ genesis primo, cre
scite et multiplicamini. Notandum p̃terea ꝙ em-
pedocles dixit augmentationem et diminutionez
non esse ab anima sz ab elemẽtis vnde dicebat plã
tas augeri deorsum q2 partes terre descẽdunt de
orsum augebantur autẽ sursum propter ignem quĩ
mouetur sursum. Difficile enim videbat quomodo
per nutrimentũ auricule hominis augeãtur quia
cum cibus descendat ad stomachum quid mouet
alimentum sursum, scilicet ad caput hominis.
Sed empedocles male accipiebat sursum et deor
sum scz eodem modo in nobis et in mũdo hoc autez
est falsum quia radix in plantis est sursũ q2 ibi est
os earum in hominibus aũt os est sursum ꝑ respe-

ctuz ad vniuerſū. vnde Ouidius 1°. met. Pronaqꝫ conſpectāt animalia cetera terram. Os hominis ſublime dedit celumqꝫ videre iuſſit et erectos ad ſydera tollere vultus Item ſi i animali per elementum vna pars moueretur deorſum et alia ſurſum tunc animal ſtatim diſſolueretur Et ideo dicendū ꝙ motus nutrimenti naturaliter eſt ab anima vel potius animaliter Sed contra Groſſius et terreſtrius eſt nutrimentum inferiorum membrorum Dicendum ſecundum albertum ꝙ hoc non eſt ſemper verum niſi forte in ſenibus et mulieribus frigidis in quibus plus nutriūtur inferiora membra propter caloris defectum quia calor eſt inſtrumentum anime Et deficiente inſtrumento non ſūt bone operationes artis.

¶ Notandum preterea ꝙ philoſophi dicebāt motum augmentationis fieri ab igne quia videmus ꝙ ignis in lampade nutritur et augmentatur ſi habz combuſtibilia. Sed contra dicit philoſophus. Animal nō poteſt i īfinitum augeri ſicut ignis cui ſi apponantur infinita combuſtibilia in infinituz augetur Sed hic dicunt quidam ꝙ ſi augetur vna parte corrumpitur in alia Sed tunc ratio philoſophi parum valeret. ¶ Notandum preterea ꝙ alimentum debet eſſe contrarium ei quod alitur quia oportet ꝙ nutetur in alitum Motus autem fit de contrario in contrarium.

¶ Tunc reſpondetur ꝙ ſunt tres partes potentie vegetatiue Nā alimētū qđ eſt obiectū potentie vegetatiue vel eſt i potētia ad corpꝰ aīatum Et ſic circa ipſuz eſt nutritiua ꝑ alimētum ꝯſeruās aīatū Uel alimentū eſt in potentia ſubſtantia generās Et ſic circa ipſuz eſt potentia generatiua Uel per alimentum viuum acquirit debitam q̄titatē et ſic circa ipſum eſt potentia augmentatiua Et per hec patet ordo inter has potentias Nā primo eſt potentia nutritiua Secūdo augmentatiua. Tertio generatiua. Sicut inter eſſe et eſſe q̄tum ⁊ agere Et differunt nutritiua et augmētatiua quia q̄diu durat nutritiua tam diu ſaluatur indiuiduū. Sed augmentatiua non agit per totam vitā Nutritiua etiam addit alimentum ſecundum longitudinem latitudinem et profunditatem Augmētatiua aūt agit ſecundum longitudinē Et ideo oportet ꝙ ſuꝰ calor ſit fortis Alias oſſa nō poſſēt augeri Nutritiua aūt magis agit ſecundum latitudinez et ideo poſt iuuentutem plus agit nutritiua q̄z augmentatiua Sed nonne ſemper eſt eque fortis calor in animali Dicenduz ꝙ in animali eſt duplex calor ſcz naturalis et nutrimentalis. Primus ē in humido Secundus in nutrimento et ideo ſemper habet aliquid de extraneo et ideo nō eſt ita efficax ſicut in principio Et ideo poſt iuuentutē non ſufficit ā plꝰ extendere et nutrire ſz nutrire tantū. Et notāduz ꝙ tempus incrementi ſcđm Galienum et auicēnā eſt tempus etatis puerilis qui ſunt calidi ⁊ humidi propter vicinitatem quam habet ab ſuam originē que eſt ex calido et humido que faciūt extenſiōez Sed ſucceſſu temporis humidum exſiccatur Et indurantur membra Tamen non eſt calidum maius in iuuenibus q̄z pueris licet ſit acutius ſicut idem ignis acutꝰ agit i ligno q̄z in aqua vn̄ pueri pluſq̄z dimidium perficiunt ſue quātitatis cōmuniter circa 7. ānū vide albertū C.47.

¶ Notandum ꝙ predicte tres virtutes habēt 4. alias ſubſeruientes ſcz appetitiuam/attractiuam digeſtiuam/et expulſiuam. Per primā animal appetit cibum per famen ex ſenſu euacuationis. Per attractiuam alimentuz vadit ad ſingula loca Digeſtio autem fit per calorem qui etiam attrahit cibum ſicut i lāpade ſuggit oleum. Eſt etiā vis retentiua tenēs alimētum vt decoquatur Digeſtiua aūt iuuatur calido et humido quia hec alterant et faciunt fluere vn̄ albertus ponit 4. digeſtiones. Prima fit in ore vn̄ triticum maſticatū accipit virtutē maturationū apoſtematum quā non habet cōtuſū Secūda ē in ſtomacho vbi groſſū a ſubtili ſeparatur vnde digeſtio oris hic perficitur Et ideo a quibuſdam dicitur prima et ſecunda in epathe vbi ſuccus de cibo elicatus trahitur per venas q̄ meſſaraice dicūtur ad epar/et ibi rubeum ſanguinis accipit colorem et dirigitur ad venas in quarū extremitatibus accipit tertiam digeſtionem et mutatur in albedinem et ſeparatur ab eo nimia aquoſitas q̄ ꝑ colatoria vrine emittit i aliis āt remāet cū fece Quarta digeſtio fit in ſingulis mēbris ad ꝓpriā ſimilitudinem mēbrorum in plātis autem quia terreſtres ſūt nō eſt ſtomachus ſz eſt eis terra ꝓ ſtomacho quia in terra ſub radicibus eliquatur humidum ꝑmixtum et ſubtile quidā ſuggunt radices et groſſum dimittūt et ideo ventre non indigent expulſiua autem expellit ſuperfluum ſiue ſit purum ſiue impurum et iuuatur per 4 ſclz per caliditatez que aperit et per humiditatem que reddit lubricitatem. Tercio ꝑ frigiditatem per accidens ꝓpter ventoſitatem que cū impetu expellit ſupfluum ee per ſiccitatem. Hec autem 4. vocātur virtutes naturales eo ꝙ vt natura per īſtrumenta corporalia operantur et ſcias ꝙ ſēper virtutis inſtrumentum et vehiculum eſt ſpiritus ſecundū albertum ſi fiat ꝯparatio anime vegetabilis ad ſēſibilem et rationalem tunc iſte vires vocātur naturales et eſt nutritiua diffuſa per totū corpus ſimiliter augmētatiua. Si queratur ex quo fit generatio Dicēdnz ꝙ ex ſuperfluo alimēti vel ſi non ſit ſupfluuz fit ex eo ꝙ eſt neceſſarium et multum nocet Non fit autem ex eo ꝙ eſt actu animatum vt quidam dicunt quia tūc generare eſſet doloroſum q᷑ eſſet per diuiſionem Item actu pars non deciditur a toto corpore ſemē autē deciditur a toto corpore. Item videmus ꝙ ſemen arboris non eſt lignum et ſemen animaliū nō eſt caro nec os. ſz humor albus et ſalſus.

¶ Et notandū ꝙ ſuperfluum alimenti organo virtutis generatiue imprimit alimento ſuperfluo virtutem formatiuam que cum deuenerit ad locuz debitum format ſemen in organicum corpus. in organo eſt virtꝰ attractiua ſeminis ad vaſa ſeminalia: Hec tamen omnia ſunt principaliter ab anima. Et per alias qualitates Calor enim ſpumoſū facit ſemen Anima autem ſenſibilis licet preſupponat temperamentum qualitatum primatum in ſuis actionibbs Non tamen agit mediante calore.

De hijs san. tho. de po. q 3. ar. 12. Et in fine prime partis.

¶ Contra hec arguitur inter species non est ordo sed potentie sunt species ergo nō habent ordinez Item dictum est q intellectus est actiuū principium sensus hoc autem nō videtur quia sensus se habet vt dispositio ad intellectum et vt subiectum et materiale quoddam prima pte q. 77. articulo 7. in bestijs etiam est sensus et tamen ille non causatur effectiue ab intellectu.

¶ Secundo de prioribus prius est determinandum Sed phūs non prius determinat de potenti a intellectiua sed de vegetatiua ergo nullomodo intellectiua potentia est prior. Item intellectiua operatio dependet a sensu sed illud a quo aliud dependet est pfectius.

¶ Tertio arḡ q generare sibi simile nō est naturalissimum operum in viuētibus quia hoc non conuenit animalibus imperfectis nec pueris quod autē est naturale cōuenit semper vnde q̄tūcunq̧ lapis proijciatur sursum semper descēdit vt dr 2°. ethicorum Item per frequentem generationē animalia efficiūtur breuioris vite scd̄m phūm ergo hoc non est naturalissimū opus Alias virtus virginitatis esset contra naturam.

¶ Quarto. Sequeretur q naturale desiderium aīalium frustraretur quia p generationē appetūt esse quid perpetuum quod esse diuinuz Et tn̄ post diem iudicij nulla animalia erunt preter hominē Item illud est naturalius quod ē magis proprium Sed nutriri ꝛ eē ē magis ꝓpriū q̄ generare quia ē proprium quarto modo cōuenit enim omni soli et semper.

¶ Item dicit̄ scḡ tibi proximus esto sed per nutritionem homo conseruat se et per generationē speciez Item naturalissimū est appetere suū eē

¶ Quinto arḡ q in animato non sint predicte 3. potentie quia nutritiua ē in illo quod nutrit Sed alimentum ē illud quod nutrit quia ex eisdez sum⁹ et nutrimur Item potentia generatiua ē in semie Alias deciso semine nō generaretur homo semez autem non est animatum sed est superfluum nutrimēti habens vim generatiuā sibi impressam ergo potentia generatiua non est in animato Si enim semen esset animatum tunc esset vnum paruū animal decisum ab oībus partibus.

¶ Sexto arḡ q nutritio non sit ab anima vegetatiua quia ē a calore et potētia nutritiua. Itez ignis nutritur per oleum et ignis generat ignē ergo nutriri et generare non sūt ab aīa vegetatiua Et ex eodem argueretur q phūs male diffinit potētiam vegetatiuā q ē generatiua alteri⁹ ibi similis ī spē quia hoc conuenit igni et deest mulo que tamē habet animam.

¶ Septimo arḡ q nutritiua nō distinguat̄ a generatiua q2 hꝫ idē obiectum specieq2 eadē ē forā spē que fit per nutritionem et que fit per generationē Forte dicis q potentia nutritiua agit in materia coniuncta generatiua autem in materia separata Contra hoc non diuersificat potentias quia idem visus videt colorem seorsum existentem et coniuncti alteri Item nutritio est quidam motus quia omnis potentia actiua transmutat alterum in q̄tum alterum. Sed non est motus localis nec precise alteratiōis ergo est generatio vnde nutritiua ex materia nutrimenti quam conuertit in substantiā aliti producit substantiam Forte concedis q realiter sunt vna potentia. Contra tunc sicut aliquid nutrit se ita etiā generet se.

¶ Octauo arḡ q augmētatiua no differūt ab alijs q2 diminutio animalis nō ē a speciali potētia ergo nec augmētatio Per hoc eniz q nutritiua pl⁹ conuertit q̄ de ꝑditū sit seq̄tur augmētatio. Item hꝫ idem obiectum cum alijs scꝫ alimentuz Forte dicis q ē aliud formaliter quia est obiectū augmētatiue vt ē potentia caro q̄ta. et nutritiue vt ē in potētia substantia mēbroruz Contra sequeretur q genere differret a nutritiua q2 obiectū suū ē alteri⁹ generis scilicet q̄titas Itē q̄titas est accidēs ergo obiecta ista non differūt nisi scd̄m accidēs.

¶ Nono vel iste potentie sunt eiusdem speciei in omnibus vel non Si primum tunc quodlibet animal haberet potentiam generandi quodlibet aliud animal Si secundum. Contra potentia distinguuntur per obiecta sed habent idem obiectum et eosdem actus specie. Item est idem radius solis qui indurat et liquefacit. Item tunc in homine oporteret ponere plures nutritiuas ꝛ generatiuas per quas nutrirentur os et nerui quia isti sunt diuersi termini Forte dicis q reducuntur ad vnum Contra omnes potentie reducuntur ad vnum s. ad cor et tamen non sunt vna. Item per eandem potentiam nutritiuam fiunt 4. digestiones supra posite licet sint diuerse Item p potentiam augmētatiuā fit motus localis q2 auctum maiorē locū occupat ꝛ per nutritiuam cibus mouetur localiter ad sua loca ergo ab eadē potētia sūt diuersi actus.

¶ Decimo vel nutritio semper est q̄diu animal viuit vel non. si primū. Contra sicut dicit̄ in 1. de sō. ꝛ vi. agētia indigēt requie vis⁹ enim fatigat̄ ꝛ aīa habēt indigēt sō. et dicit alber et auicēna q serpētes vel glires per quattuor menses in hyeme nichil commedunt et vrsa abscondit se per 40. dies et aliquādo per multos menses Si secundum Contra in primo de gente dicitur q animal nutritur donec augmentatur Et per hoc differt nutritiua ab augmentatiua.

¶ Undecimo Nullus est motus nutritionis ergo nec potentia nutritiua. Antecedens patet quia idem est motus et motus vnus. Sed in nutritione non est vna digestio sed plures.

¶ Item q̄tum additum q̄to facit maius Si ergo per nutritionem aliquid adueniret sequeretur q nutritio esset augmentatio. Item nullus mot⁹ naturalis est ad diuersos terminos Sed nutritio fit sursum et deorsum Item conuersio nutrimenti ī substantiam aliti est generatio. Forte dicis q non quia in generatione oportet q sit nutritio toti⁹ ꝛ nō tamē partis. Contra idem est motus totius et partis scd̄m phi. Item queritur in quo est iste mot⁹ nutritionis si in animali ergo animal quod nutrit̄ mutatur de cōtrario in cōtrarium q2 omnis motus est de cōtrario in ꝯtrarium. Item animal manet sē per eiusdē ergo in ipso non est motus nutritionis

Item nutrimentum mouetur et est patiens ergo in eo ē mot⁹ nutritionis. Forte cōcedis. Cōtra tunc nutrimētum diceretur nutriri q2 habet motū nutritionis. Itē nichil mouetur motu isto nisi animatū. Item totū nutrimētum in secessū emittitur vt habetur in euangelio. Omne quod in os itrat ꝛc. ergo in eo non est motus nutritionis. Itē agēs repatit i agēdo ergo i eo q̄ nutrit ē mot⁹ ab alito ꝯtra phi.

¶ Duodecimo vł augmentatiua est eiusdē speciei in omnibus hominibus vł nō si primū ergo omnes sūt eiusdē q̄titatis q2 omniū natura ꝯstantium est certus termin⁹ augmēti vt hic dicit phi. Item potentia augmētatiua est de genere q̄titatis q2 act⁹ et potentia sunt in eodē predicamento sꝫ q̄titas nō est actiua ergo nulla est potētia augmentatiua. Item si talis ponatur potētia naturalis augmētatiua tunc animal sēper deberet augeri vł oporteret ꝙ homo post iuuētutē perderet illam potentiā. Forte cōcedis. Cōtra ignis fortificatur per appositionē ꝯbustibilium ergo q̄to homo plus crescit tāto ista potētia est fortior. Forte dicis ꝙ manet ergo erit ociosa. Sed dices ꝙ postea est causa diminutionis sicut audit⁹ est de silentio cessante sono. Cū enim motus diminutionis nō sit voluntatius nec violentus oportet ꝙ sit a pricipio itrinseco. Contra idem inq̄tum idē sēper natū est facere idem

¶ Tertiodecimo arguitur ꝙ sūt plures potentie vegetatiue q̄ tres. quia virtus attractiua nutrimenti est vera potentia. Et similiter retentiua attracti. Digestiua retēti et expulsiua superflui. Nō enim sunt in alia specie qualitatis q̄ in secunda. ergo sunt potentie Non enim sunt actus. Item pbatur ꝙ generatiua non est finis aliarum q2 vt dictū est non in oībus est generatiua. Forte dicis ꝙ attractiua continetur sub nutrictiua cōtra. In generatiua etiam est attractiua. Et in plantis est nutritiua et non digestiua quia non faciunt digestionez nec expulsionē superflui. Nisi forte dicatur ꝙ cortex sit illud superfluuz. Sed contra nō habent organū digestiue vł expulsiue g̊ nō hn̄t pōaz istam

¶ Quartodecimo ar̄ ꝙ generatio sit per semē aīmatum in pricipio quia ypocras dicit ꝙ per decisionem vene que est iuxta aures gn̄atio ipeditur ergo semē est pars animalis Itez dicit ꝙ quidā equ⁹ quia nimis vacabat generationi īuētus est sn̄ cerebro. Item fili⁹ dr̄ eē de substantia patris et hꝫ silia accn̄a cū patre ergo fuit pars patris vnde aliquādo est leprosus sicut pater. Itez in parte animalis ānulosi decisi est anima ergo multo magis in semine deciso.

¶ Ad primū dicitur a S. T. ꝙ species cōsiderate scdm̄ se ē earū hn̄t ordinē Nō aūt si cōsiderētur scdꝫ ꝑfectionē gn̄is. Si queratur an ergo homo ꝛ asin⁹ per respectum ad aīal sint eiusdem perfectionis. Silr̄ videtur ꝙ illo modo sint eiusdē spēi de hoc i logica Ad aliud dicitur ꝙ primū est causa aliorum vt dicitur 8. phisico. Et ideo anima intellectiua est quoddammodo principium actiuum sensus Sicut forma accidentiū cōpositi. Si queratur an omnes potentie anime sint in anima subiectiue dicenduz ꝙ omnes sunt in anima tāq̄ in principio sed ille q̄ excercentur per organū corporeum sunt in composito vt visus et auditus.

¶ Ad 2m. patet per distinctionem de priori. Nec inconuenit ratione subiecti intellectiuam operationem depēdere a minus nobili.

¶ Ad tercium dicitur ꝙ ab illo philosophus excipit imperfecta et orbata et non habentia spontaneam generationem vnde genita ex putrefactiōe dicuntur habere spontaneam generationez vt mures in domo quia non apparet determinatū agēs a quo fiant necessario. Homo autem dicitur aliquid sponte agere quando a nulla causa necessitatur. Sꝫ nō ne naturalissimū op⁹ mutiū ē gn̄are. orbata Et animalia imperfecta vt serpentes generant Et plante Sed hec non sunt imperfecta secundū q̄titatē. Orbata autem sūt eunuchi et castrati q̄ carent principio. Ad aliud dr̄ ꝙ esse spēi prolongat. Et hoc est meli⁹ Si dicatur spes non est nisi p operatiōem intellect⁹ sicut nec alia vniuersalia ergo esse speciei nō est melius q̄ esse indiuidui dato ꝙ capiatur esse specie secūdū ꝙ est perpetuū Dicendum ꝙ fundamentū speciei est natura realis.

¶ Et notandū ꝙ generare nō dicitur naturale sicut aer quasi cōponatur ex materia et forma Sed quia res ad tpm̄ habet inclinationez nālē dubitāt qdā an demones possint gn̄are saltē eo modo quo femina generat q2 multi dicūt ꝙ non habent potētiam generādi act iuā. licet sit eiusdem speciei cū viro Sed de hijs alias. Cū determinabitur de nutrimēto An debet esse simile vbi dicetur ꝙ āte decoctionem est dissimile et solū simile in potētia nō remota sed propinqua.

¶ Ad quartū dr̄ ꝙ omnia sūt propter hoīem et iō intētio nature nō ex toto frustratur Nec p hoc destruitur virginitas quia vacare contemplationi est nobilius opus q̄ generare cum in isto consistat hominis beatitudo vnde decimo ethic. dr̄ ꝙ homo secūdum intellectū operās est deo amātissimus et simillimus et. S. T. 1. parte. q 92. ar. 1. in animalib⁹ est aliquid nobilius generatione videtur ergo ꝙ sit naturalius etiā vt naturale distinguitur contra violentum quia natura facit de ꝑossibilibus quod melius est. Negatur consequentia Sed contra terminus generationis est ꝑfectior q̄ terminus itellectionis q2 substātia est ꝑfectior accidēte ꝛ per idem ar̄ ꝙ generare est nobilius q̄ sētire quid tamen est falsū. Item per intellectionē res non perpetuantur sicut p generationē per quam tamē aliquo modo assimilātur deo in intelligēdo ide tamē nobilissima operatio est intelligere. Et ideo dicēdum ꝙ nobilitas motus nō semp est ex tmino sꝫ aliquādo ex obiecto modo obiectū itellectionis nr̄e ē de⁹ ꝛ sēsationis sbā saltē p accidens.

¶ Ad quītū dr̄ ꝙ animatū nutrit se per alimentuz Unde duplex est alens. Primū est ipsa anima proximum autē est potētia vegetatiua illud autē quod alitur est corpus. Alimētum vero est illud quo alitur istrumentaliter. Nec in semine est principalis potentia sed quedam virtus potentie generatiue vnde potentia generatiua nō immediate attingit

genitum sed semen cui dat ꝟtutem quamdā formatiuam vnde semen patris facit omnia membra et durat iuxta semen mulieris donec itroducatur anima sensitiua ⁊ tunc euanescit licet anima nō introducatur in semine paterno quod non agit i seipsū.
¶ Ad 6ᵐ. p₃ per ide₃ nec ignis ꝓprie nutritur nec generat q₂ generare est ꝑ emissionem seminis vł alteri⁹ aliud ꝓducere. Nec ignis i seipso aliqd recipit ⁊ ideo nō nutritur ꝓprie S₃ adhuc dubitaꝛ cōtra rationē phi. q₂ Primo phi. dꝛ ꝙ ēntia nālia sūt determinata ad maximū ⁊ minimū ergo ignis ꝑ combustibilia nō potest in īfinitū augeri. Dicēdu₃ ꝙ secūdum phi. omnia elemēta nō possūt mutari ī ignē et ideo dꝛ in īfinitū augeri idest multo plus potest augeri ꝙ̄ animalia vnde regnāte ex vna pte ꝯstellatione generāte ignē tūc ex alia parte corrūpiꝛ ꝑ ꝯstellationē frigefactiuā S₃ secluso agēte extrīseco dubiū videtur an ignis possit in īfinitū augeri ꝑ appositionē ꝯbustibiliū. Quibusdā videtur ꝙ sic q₂ ignis successiue potest habere īfinitas ptes ergo ⁊ simili tenet ꝯña q₂ ens ꝑmanēs est talis nāre ꝙ nō repugnat ei habere omnes ptes suas simul Itē seluso extrīseco cuilib₃ igni potest ali⁹ ignis ꝯtinuari et ꝑ talē addicionē ignis est maioris ꝟtutis ergo nichil e⁹ corrūpiꝛ. Itē quilib₃ ignis adhuc posset rarefieri. S₃ hoc ab alijs negatur q₂ alias vna faba posset replere totū mūdum
¶ Ad 7ᵐ. dꝛ ꝙ nō est simile de colore q₂ vis⁹ nō fertur in colorē vt est subsistēs. Nutritio autē nō est ꝓprie generatio s₃ est ab alia potētia sicut artifex ꝑ diuersa īstrumēta ꝓducit diuersas res. Quidā tamen dicūt ꝙ est quedā partialis generatio.
¶ Ad 8ᵐ. dꝛ ꝙ diminutio est ab aīa a ꝟtute augmētatiua deficiēte De alio dubiū est ī quo ꝑdicamēto ponatur potētia augmentatiua. Videtur eni ꝙ sit naturalis potētia Et ꝑ ꝯñs in ꝑdicamēto qualitatis Sed ꝯtra vires aīe sūt supra vires naturales ergo nō debēt dici naturales dicit S. T. 1. parte. q. 78. ar. 2. ad. 1. ꝙ potē^e iste dicūtur naturales q₂ habēt effectū similē naturale sed altiori modo. Si queratur in quo predicamento est potētia nutritiua Dicēdū ꝙ nō est ī predicamēto subē cū nec sit materia forma nec compositum Sed de hijs supra
¶ Ad nonū dicitur ꝙ specie differūt Nec hñt idē obiectum specie.
¶ Ad decimū dꝛ ꝙ aīa nō est ꝑ magnum tēp⁹ sine nutritione occulta vł manifesta vł dispositione ad nutritionē ¶ Ad vndecimū dꝛ ꝙ mot⁹ alterationis ē in alimēto nutritio autē est in aīali scđm ꝙ aliud corpus sibi iungitur ⁊ est motus animalis vel naturalis procedens de contrario ex parte nutrimenti quod est quodāmodo contrarium dispositioni animalis Et concedo ꝙ animal quod augeꝛ mouetur in propositione autem euangelij est distributio pro generibus singulorum.
¶ Ad 12. patet ex dictis Et nota ꝙ calor hominis se habet sicut vinū cui si mītū addatur de aqua tūc debilitatur. Sic etiam calor naturalis debilitatur agendo in hūidū radicale aliqualiter corrūpendo ipsū a quo reparatur. Et propter hoc colerici aliqñ diutius viuūt Sed de hoc alias.
¶ Ad 13. diciꝛ ꝙ iste no sūt proprie potētie s₃ principales sed sub seruiūt alijs vt dicit Albertus Et Notandū ꝙ tres potetie possūt dupliciter ordinari sc₃ respectu indiuidui et tunc generatiua est prima deinde nutritiua ⁊ 3ᵒ augmētatiua Sed respectu speciei generatiua eīt vltima cui luol erunt augmetatiua.
¶ Ad 14 dicit S. T. de po. q. 3. art. 12. ad 8. ꝙ cum sperma sit quedā superfluitas ideo h₃ quasdā proprias vias quibus intercisis generatio impeditur. Si dicatur ergo etiā carēs digito nō posset generare quia semē oportet eē decisū ab oībus partib⁹ Negatur ꝯña Ad aliud dꝛ ꝙ ꝑ nimiā frequentationem pars aīalis resoluiꝛ in semē Ad aliud dꝛ ꝙ semē in potētia ē de subā pris. Si q̄ratur in digestione accipiꝛ semē Dicitur ꝙ in 3ᵃ ex supfluo. Ad aliud dicitur ꝙ egritudines filiorū proueniunt ex in dispsitione seminis propter egritudinē parētu₃ Si dicatur sicut semē est ex superfluo sic ēt capilli Sed in capillis hoīs ē aīa rationalis quia crescit ergo est in eis aīa Et nō nisi rationalis cū in hoīe sit tm̄ vna aīa Et hoc dicit S. T. in 4. d. 44. q. 1. ar 2ᵒ q. 3. ad 3. Sed ex hoc satis ꝙ nō est siłe de semine quia semē nō crescit concedo tñ ꝙ in embrione est anima vñ phūs dicit ꝙ embrio primo viuit vita plāte. Sed contra plāta habet ramos et radices. Nō aūt embrio. Dicēdū ꝙ hoc nō est sēper verū vt pat₃ de ossibus in quibus est vita plante id est aīa vegetatiua. Si queratur an embrio sit aīal videatur S. T. de potētia q. 3. ar. 9ᵒ. ad 9. et 10. Dicit tñ ibidem ad 16. ꝙ virtus formatiua que in pricipio est in semine manet adueniēte aīa rationali et que prius fuit formatiua corporis fit post modū corporis regitiua. Sed aliter videtur 1ᵃ. ꝑ. q. 116. ar. 1. ad. quartum.

D 3ᵐ. sic ꝓceditur videtur ꝙ sens⁹ non sit potentia passiua q₂ qꝺ est principiū suarū operationū est potētia actiua S₃ sēsus est principiū operatiōis et agendi Et sensatiōis ergo ē po^a actiua. S₃ contra est philosophus.
¶ Respōdeo dicēdū ꝙ duplex est potētia scilicet essētialis que ē ad actū primu₃ ⁊ sic ille qui nihil scit est in potentia ad sciendum. Alia est accidentalis et sic ille qui habet habitū scientie dicitur habere actū in potētia. Prima vocatur remota. 2ᵃ proxima Et cum prima stat habitus oppositus. Non autem cum secunda. ¶ Tunc dicitur ꝙ sensus est potentia passiua. P₃ quia sensus recipit spēs sēsibiles ab obiecto Sed recipere est quoddam pati. Pro quo notandum ꝙ duplex est passio scilicet corruptiua et perfectiua corruptiua est receptio forme in subiecto cū abiectione alicui⁹ perfectionis vt cū aqua calefit Perfectiua vero opposito modo diffinitur vt cū quis fit sciens et talis passio nō est proprie alteratio s₃ i proprie Vñ in tertio de anima dꝛ ꝙ intelligere est quoddā pati secundū ꝙ exire de

ocio in actū est nouum genus alterationis vt dicit S.T. in 1.d.37.q.4.ar 1.ad 2m. Si dicatur intellectus mutatur de cōtrario in cōtrariū scz de errore in sciētiā vel ecōuerso ergo ibi est ꝓprie motus negatur cōsequētia qꝛ accidit sciētie ꝙ error precesserit. Sz contra accidit colori ꝙ frigiditas precesserit ergo mot9 ad calorem non est proprie alteratio. Sz de hoc 7. phi. Secūdo ꝓbatur qꝛ si sensus esset potētia actiua tūc posset sentire sine obiecto qꝛ qñ patiens est actiuum ṽtus actiua sufficiēs est seipsa ad agenduz sicut ignis ad calefaciēdum ita ꝙ si ignis esset patiens tūc etiam posset cōburere se si est actiuus. Et si queratur a quo reducitur sensus de po. ad actū. Dicendum ꝙ a proprio obiecto quod non est mouens ⁊ agens respectu sensus. Si autem queratur. A quo producitur ista potentia dicendum ꝙ a generante vl' fluunt ab anima vt supra tactum est. Preterea sciendū ꝙ sensus in actu non est ipsa sensibilia ita ꝙ ex eis ꝯponatur sicut putabant antiqui qꝛ alias sensus posset sentire sine obiecto per suas partes ex quib9 ꝯponitur.

¶ Circa hec S.T. mouet tres dubitationes Prima an ille qui accipit scientiam fiat semꝑ sciens a magistro et ptz ꝙ non de primo sciente qꝛ alias ꝓcederetur in īfinitum. Dicenduz ꝙ ibi semꝑ est doctor extrīsecus vl' itrinsecus scz itellect9 agens vel lumen naturale vt cū quis per seipsū inuenit scientiam. Secūdo dubitatur an sens9 sit singulariū tm̄ sci ētia vero vniuersaliū. Dicēduz ꝙ sensū esse vniuersalium potest dupliciter itelligi vno modo quo ad suam operationem sentiendi ⁊ sic est singulariū vnde nichil videt nisi singulare.

Alio modo quo ad potentiā: Et hoc dupliciter scz subiectiue et tunc notū est ꝙ potentia sensitiua est singularis alio modo obiectiue. Et hoc dupliciter scz per se et sic est singulariū quia est virtus in organo corporali exñs et ideo materialiter recipit similitudinem obiecti. Et per ꝯñs singulariter. Alij dicūt ꝙ si in sēsu cōsideretur ratio obiecti tunc sensus est vniuersaliuz: alias non esset vna potentia visiua oīm colorū Tamen si consideretur obiectuz ipsum quod sētitur sic sensus est singulariū.

¶ Preterea notādū quia potētie cognoscuntur ꝑ actus ideo videndū est de actibus potētiarū an scz sint entia pure absoluta vel includentia respectū vt puta an intellectio/et volitio/et visio significāt qualitatem an respectū ad potentiā vel obiectum et nō insisto pro nūc an actus intelligendi sit idem cū verbo vel specie intelligibili. Supponimus ista tria realiter distingui videtur dicendū ꝙ isti actus scz volitio et visio sint entia absoluta quia potētia est eiusdem gñis cū suo actu sed sēsus est qualitas absoluta ergo et visio. Itez sūma pfectio hominis nō est relatio sed in operatione intellectus est hominis beatitudo scd̄m phūm 10 ethic. ergo non est formaliter relatio Verū est tamē ꝙ sciē ad scibile potest eē relatio et similiter visionis ad visibile vñ ista nomina videntur esse relatiua scd̄m dici. Nec pōt cōcipi visio in eē visionis nisi cū aliquo respectu ad obiectū quod per ipsam attingitur Et ideo 7. phisi. dicitur ꝙ ad habitū nō est per se motus quia est relatiuū Et propter hoc quidā dicūt si deus corrūperet visibile cōseruādo in oculo oēm qualitatē absolutam non āplius eēt visio propter defectum cōnotati quod est respectus. Item notādū pro 3o. dubitatione qua queritur an vl'e habeat esse in anima dicit S.T. ꝙ vniuersale dupliciter accipitur Primo pro ipsa natura communi prout subiacet intētioni vl'itatis. Alio modo cōsideratur secūduz se et absolute et hoc dupliciter Primo secūdū suū materiale quod habet in materia naturali 2o. secūdum esse īmateriale secūdum quod est in itellectu Penultimo modo nō pōt ei aduenire intentio vniuersalitatis scd̄m ꝙ abstrahitur a materia naturali indiuiduali nō realiter vt platonici ponūt. Sed per itellectū qui pria operatione itelligit naturaz nō apprehēdēdo pricipia īdiuiduātia et accidētia et accidētia particularia. Quidā querunt an acquisitio speciei ī visu et ipsū videre sint due mutationes et an visio et species habēt duo esse quibusdā ingeniosis placet ꝙ videre est esse speciei.

¶ Contra hec arguitur philosophus dicit ꝙ qui addiscit scientiam mutatus est a cōtrario habitu ergo acquisitio scientie est alteratio. t.c. 56 Item ad formam absolutā nouam potest esse per se mutatio sz itelligere et sentire dicunt formā absolutam. Et licet forte iportent respectum capio tm̄ seorsū illam formam absolutam quam īportant ad illam est per se mutatio. Primū ptz quia omnis forma absoluta potest acquiri subiecto non tm̄ per accidens scz ad acquisitionem alterius sz per se ꝓpria acquisitione qꝛ potest primo ꝑ se succedere sue priuationi. Itē t.c. 51. dicit ꝙ in sensu est alteratio patitur eni sēsus actio ei9 est per corpus vñ non est simile de itellectu ⁊ de sensu. Sēsus enim est ī organo corporeo et est localiter in loco ergo potest pati passione proprie dicta. Secus autem est de intellectu qui non est in loco.

¶ Secundo arguitur ꝙ sensus non sit potentia passiua sz actiua qꝛ philosophus supra dixit ꝙ anima est cā efficiēs sui corporis et hoc nō est intelligendum q̄ ad substātiā eius qꝛ nō efficit materiā ergo intelligitur quo ad operationē Agit aūt aīa per potentiam ergo qñ sentit hoc est per potentiā actiuā que est sens9 Forte dicis ꝙ sēsus nō efficit ipsā sēsationē sed species recepta ī sēsu. Cōtra tūc anima pure per accñs sētiret quod est falsū qꝛ sētire ponitur ī 2a diffōe aīe ergo cōuenit sibi per se alias illa diffinitio non valeret ad demonstrationem.

¶ Tertio sentire est actio imanens vt dicit S.T. 1. pte. q. 85. ex phi. 9. meta. ergo est ab aliquo principio actiuo ad actionē enim imanentē nō sufficit ꝙ sit in passo qm̄ tunc oīs actio eēt immanēs ergo sensus est principium actiuū Itē sentire est actus quia potentie distinguūtur per actus ergo est effectiue a sensu Item potentia sensitiua est nobilior q̄ potentie vegetatiue qꝛ animal habens sensuz per hoc est nobili9 plāta Sz potētia vegetatiua ē actiua ergo ⁊ sēsitiua qꝛ agens est nobili9 passo

¶ Quarto tūc sēsibile eēt nobili9 sēsu qꝛ se hz vt actiuū. Itē phūs nō dt ꝙ sit pati. Sz ꝙ sētire ē ī q̄dā pati ⁊ moueri aliqd accidit. Itē mulier mēstruata inficit specu[m] ⁊ basilisc9 inficit aerē añs pz qꝛ albert9 dt

ꝙ mouetur oē sup qd̄ cadit visus eius. Etiā dato ꝙ ho⁹ pri⁹ videat eū. Et i hoc albert⁹ ꝯtradicit plinio Item omnes potētie saltem passiue dicūtur esse cōtradictionis. 9. metha. sz potentia ꝯtradictionis est rationalis qz sole potētie rationales valēt ad opposita sz sēsus nō est rationalis ergo sz dic ꝙ potentia naturalis etiā valet ad opposita qz sol īdurat lutum⁊ non ceram sz non est simile. Itē planta auget se sursum et deorsum ergo non est determinata ad vnum.

Quinto sēsus interiores sunt actiui qz iudicāt de sēsibilibus. Nec valet ratio posita in textu quia domificatiua est actiua ⁊ tamen non agit sine obiecto. Forte dicis ꝙ sēsus est potentia passiua tamē ex hoc nō seqtur qui sit potētia actiua. Cōtra phi. ex certa ītentione probat ꝙ non sit potētia actiua qz tunc visus inquit pte posset videre sine obiecto

Sexto sēsus cōmunis aliqñ agit nullo existēte sēsibili exterius ergo nō reducitur ad actū per sēsibile. Item sēs⁹ est quoddā ens actu ergo plus agit ꝗ̄ patitur.

Septimo arḡ ꝙ sēsus in actu est ipsa sēsibilia qz in tertio de anima dr̄ ꝙ intellect⁹ in actu est illud qd̄ intelligitur ergo a simili ⁊c. Itē sēsus sēper est in animali ergo est actu ergo nō reducitur ad actū per sēsibile.

Octauo arḡ ad idem. Pono ꝙ vna albedo causauerit in forte suam similitudinem tunc alia albedo non potest in oculo ei⁹ causare suam similitudinem qz duo accidētia eiusdem specie i nō possunt esse simul qz distinctio accidētiuz numeralis est p se subiectuz ergo tunc videbitur alia albedo absqz hoc ꝙ aliquid agat in sēsu. Item ista species que est ī sensu videtur esse nobilior color e ergo non est a colore. Item īmaterial e non patitur a materiali. Sz sēsus est īmaterialis cū recipiat spēs sine materia 2°. de aīa. color autē ē m̄alis. Itē qs memorat pteritoꝝ absqz hoc ꝙ ab aliq̄ exteriori obiecto moueat

Decimo vr̄ sēsatio ē ens absolutū vl' respectiuū vel vtrūqz. Si 3m seqr ꝙ est ens p accidēs ⁊ ꝙ non est p se vnum qz sūt diuer soꝝ generum. Si dicatur ꝙ faciūt vnū p seqz vnū se hz p modū potentie et aliud p modū act⁹. Contra potētia ⁊ actus sūt in eodē genere igitur. Item ip:ssibile ē ꝙ idē essētialiter sit ad se ⁊ ad alterum ergo idem nō est absolutum et respectiuū qz tūc essentialiter nichil essz. sicut homo alb⁹ nō est essētialiter albus nec chimera possibilis est essentialiter possibilis qz nichil essentialiter ꝓprie dr̄ de eo ꝙ nō est ī se vnum essentialiter. Si primū Contra act⁹ intelligendi est q̄d nobilissimū Sed relatio est nobilior ente absoluto qz posteri⁹ ḡnatiōe ē pfecti⁹ 9. meta. Itē nō est cōtradictio absolutū separi a respectu si ḡ visio btifica ē abso^m seqr ꝙ pōt eē sine respectu vniōis ⁊ cōiunctionis ad deū quod est falsū qz sicut btūs est q̄ hz q̄cq̄d vult ita beatitudo est habitio qz sicut concretū de cōcreto et abstractū de abstracto Primum añs pz qz ens absolutū nō depēdet a respectu sed ecōuer° Itē act⁹ itelligēdi nō ē aliud ꝗ̄ cālitas itellect⁹ ꝓducētis vbū sz h° nō ē nisi vbū depēdere ab intellectu. Et hoc dicit tm̄ relationē sicut causare calorem vel dependere ab igne Itē scia se hz ad scibile sicut mēsuratū vel mesurabile: Sz istud dicit formaliter relationē Si der scd̄z Cōtra relatio nō ē noua sñ nouitate alicui⁹ absoluti: Et iō ad eā nō ē p se mot⁹ qz necessario seqtur extrēa silr pōita Sed itellectio ē sñ nouitate absoluti ⁊ silr visio qz pter visiōez nichil absolutū acqrit vidēs aut visibile qz añ visionē ē in potētia accītali tantus.

Vndecimo arḡ ꝙ visio vel vidē nō sit absolutum de gñe q̄litatis sicut po^a visiua qz lz potētia sit de p̄dicamēto qualitatis. Nō tñ calefactio vl' calefacere ḡ nec visio. Itē i libro sex pricipioꝝ sētite ponitur i p̄dicamēto actiōis. Nō eñ videt in qua spe qualitatis sit qz i 3ª. spe nō ponunt nisi qualitates sēsibiles. Forte dicis ꝙ est passio vt hic dicit phūs Sed hoc nō sufficit.

Duodecio arḡ ad idē qz 9. meth. visio dr̄ eē actio manēs ⁊ nō trāsiēs Et 10. etht. phūs dicit ꝙ opationes virtutis nō sūt q̄litates neqz felicitas ipsa. Et 7°. phisi. dr̄ ꝙ sciēs ⁊ cognoscēs dicūt ad aliq̄d vbi Cōmē. digni⁹ estimat eē de ad aliq̄d ꝗ̄ de qualitate. Scibile ei īportat eēntialit relationē ergo et scia. Itē ēntia absoluta nō distigūtur p extrīsecū sed p drās q̄ ē absoluta nō īportās respectū ad obiectū vel actū Sec⁹ aūt ē hic. Itē sciēs fit nō sciēs absqz mutatiōe sui scz q̄ñ verū fit falsū vt si pri⁹ credebas manū eē clausā ⁊ te nesciēte apertur

Terciodecimo arḡ ꝙ itellect⁹ sit sīgulariū qz est noticia ītuitiua. Sz noticia ītuitiua ē de re exñte vt exñs ē sed existere solū ꝯuenit sīgularib⁹ igr. Maior pz qz hoc pfectionis ē scz attigere obiectū sua reali exñtia. Minor ptz qz singularia sūt hic et nūc et p hoc ꝓbat ꝙ itellect⁹ nō sp abstrahit ab hic ⁊ nūc Itē arḡ volūtas nō potest esse vniuersaliū ergo nec itellect⁹ qz oē qd̄ possum⁹ itelligere possumus velle cū volūtas sit maxime libera Nec ē īstātia de miseria licet eni nō possi eā velle michi bene tñ alteri. Forte negas añs ꝓbat qz volūtas est de bono bonū autē est ī reb⁹ ergo est singulare et nō vniuersale vniuersale eni est tm̄ in itellectu. Forte dicis ꝙ volūtas est de singulari tñ sub aliqua ratiōe vniuersali odim⁹ eni oēs latronē ī vniuersali Cōtra sic etiā sēs⁹ est de vniuersali vñ S. T. 12°. q. 29. ar. septo sēs⁹ fert ī aliq̄d vniuersalit sciliz ī colorē subratione vniuersali coloris ⁊ appetēs aquā. s. equus nō appetit hāc vl' illā ideo quidā ꝯcedūt volūtatē esse vniuersaliū vt qñ volum⁹ sēp esse. Sz ꝯtra hoc est S. T. in 4. di. 49. q. 1. ar. 3. q. 3.

Ad primū dr̄ a S. T. lec. 11. ⁊ de veri. q. 26. ar. 3. ad 12. ꝙ cū aliq̄s ab errore reducit ad sciaz veritatē ē ibi q̄dā similitudo alteratiōis q̄ ē de contrario ad cōtrariū Nō tñ vere ē ibi alteratio qz accidit ꝙ ille q̄ acquirit sciam veritatis prius fuerit ī errore Secūa aūt est in dealbatione Sed queritur an actus intellectus per se fiat ex aliquo vel ex nichilo Si dicas ꝙ p se fit ex subiecto quod pri⁹ erat sub priuatione ei⁹ tūc quero ex quo fit act⁹ itellect⁹ qui est in primo īstāti esse āgeli cui⁹ subiectū pri⁹ nō fuit. Dicit ꝓpter hoc ꝙ act⁹ itellect⁹ nō acqritur p mutationē qz nō est facile dare hic terminū a quo. Et ita dico de sensu. Et per hoc ptz ad aliud.

¶ Ad 2. quidã dicunt ꝙ sensus est principium sue ꝑ erationis sed qꝛ illa operatio nõ est trãsiẽs ideo dicunt ꝙ nõ debet vocari potẽtia actiua.

¶ Sed contra Potentia motiua asini est actiua ⁊ tamen sua operatio non est transiens quia est in eodem cum ipsa potentia vł arguatur de voluntate q̃ est potentia actiua lꝫ forte possit quilibet appetit⁹ dici potẽtia passiua s.t.12.q.27.ar.1.⁊ 1.p.q.80.ar.2 Quidam dicit ꝙ non est de ratione actionis imanẽtis scd̃m propriaꝫ rationem Et tñ potest fieri in intellectu a solo deo ita posset dici de sensatione. Sed difficille ẽ ꝙ aliquid sit actio alicuius ⁊ ꝙ nõ sit ab eo effectiue. Ideo dico ꝙ in potentia sensitiua duo sunt scꝫ spẽs obiecti et act⁹ sẽtiẽdi. Primuꝫ est ab obiecto tm̃ Secũdũ autem est a spe et a potẽtia effectiue Et propter primum vocatur potentia passiua qꝛ nõ ꝯcurrit actiue ad suã opationem nisi qꝛ informatur per spẽꝫ ad quã pure passiue se habet Et sic pꝫ ad argumẽtuꝫ 3m. dicit tñ S.T.1.p.q.79.ar.2.ad tertium ꝙ si refferãtur ad idem agens est nobilius patiente. Non autẽ si refferãtur ad diuersa s.t. de veri.q.26.ar.3.ad 4. dicit ꝙ sensus nõ est potẽtia actiua qꝛ nil agit in suũ obiectũ quidaꝫ dicit ꝙ nec ẽ pure passiua nec pure actiua Si queratur in quo differunt vegetatiuum et sensitiuum Cõmuniter dr̃ ꝙ sensus primo est accidẽtiuꝫ et ꝑ accñs subãrum. Sed potentia vegetatiua primo respicit substãtie nutrimentum et accidens ex ꝯ ñti vnde dulcedo per accñs confert ad nutrimentum Sed an potẽtia vegetatiua deficiente nutrimẽto agat in suum suppositũ videtur ꝙ sic quia animal semper nutritur et tñ nõ sẽper hꝫ nutrimẽtuꝫ extrinsecum. Sed tũc queritur ad quid poneretur actio ista nutritiue ideo forte calor agit sed non nutritiua nec est demonstratũ ꝙ potentia sensitiua sit nobilior generatiua de qua dixit hic cõmen. ꝙ cum diuina sollicitudo non potuit facere ipsum idiuiduũ semper manere idem numero miserta est ei dando virtutem generatiuã qua corruptibilia possũt permanere idem in specie.

¶ Ad 4. dicitur ꝙ sensibile inq̃tum agẽs est nobilius sensu vt passiuus non autem simpliciter Et in ordine ad suam sensationem quaꝫ causat effectiue de muliere dicitur ꝙ illa infectio non est per potẽtiam visiuã Sed infectio que est in corpore querit exitum Et quia oculi sũt magis subtiles ideo facilius per ipsos egreditur Et sic obscurant ⁊ inficiũt speculum etiam de nocte qñ nichil videretur: De regulo dicit albertus 25. de animalibus ꝙ ibi non sunt radij egrediẽtes ab oculis sed aliquid aliud Nec est verũ quod dicitur basilicũ generari de ouo galli vt dicit albertus: vide s:t: de veri.q:26.ar.3: ad quartum

¶ Ad quintum dicitur ꝙ in ordine ad primam operationem que est species se hñt pure passiue vt dictum est.

¶ Ad 6m. dicitur ꝙ in sensu interiori sũt species reseruate. Si dicatur nihil agit vltra suã ꝑfectionẽ ergo iste spes non possũt produci a solo obiecto Dicendum ꝙ per se nulla qualitas producit aliam magis intensam.

¶ Ad 7m. dr̃ ꝙ ẽ simile vel ibi nõ est ꝑdicatio idẽtica sed causalis quia scꝫ ex itellectu et intellecto fit vnum vñ S.t.1.par.q 87.ar.1.3m. sẽsus in actu est sẽsibile ꝑ similitudinẽ sẽsibilis q̃ est forma sẽsus in actu. ¶ Ad aliud negatur ꝯña vnde licet sẽsus ꝯ̃tũ ad eẽ nature sẽper sit i animali nõ tamẽ ꝯ̃tum ad actum sentiendi.

¶ Ad 8m. dicũt quidam ꝙ accidẽtia itentionalia possũt esse simul quia eorum distinctio est ex termino vel agẽte. Sed dico ꝙ faciunt vnã spẽꝫ secũdũ rem q̃ est duplex secũdũ eẽ intẽtionale Sed cõtra vna põt eẽ sine alia dico ꝙ non sed causabitur aliqua de nouo.

¶ Ad 10. dubium est in quo ꝑdicamẽto ponãt actiones imanẽtes Capꝛ. i 4°. ponit eas i ꝑdicamẽto actiõis ⁊ tñ i 2. ponit eas i ꝑdicamẽ°. q̃litatꝫ notũ ẽ ꝙ intelligere vel act⁹ itellect⁹ nõ est pura r̃lo qꝛ q̃ generat habitũ. Modo relatio nõ est pꝛicipiũ actionis. Dixi tamẽ ꝙ sũt relatiua secũdum dici qꝛ hõ est beat⁹ nõ ꝑ qualitatẽ absolute sꝫ vt vnit⁹ sũmo bono. Si queratur an ista relatio sit realis dicitur ꝙ relatio sciẽtie ad scibile est realis ex parte vni⁹ extremi. Sꝫ cõtra relatio non est maioris entitatꝫ q̃ su⁹ terminus cum totũ esse relationis sit ad aliud se habere sꝫ ipsum scibile nõ est igitur negatur maior qꝛ pater specie differt a filio ergo vnũ extremũ est ꝑfectius altero et ꝑ ꝯñs maioris entitatis Nec posteriora sũt ꝑfectiora nisi in hijs que sũt eiusdẽ ordinis nec distincta sẽper possũt separari ymmo aliquãdo ens reale videtur non posse esse sine ẽte rationis vt sortes sine idẽtitate ad seipsum. Ad aliud negatur maior quia visio sẽs⁹ nõ est causare verbũ. Ad aliud dico ꝙ nichil sequitur qꝛ albedo est mensura colorũ ⁊ tamẽ non sequitur ꝙ sit relatio licet sit dubiũ an ex hoc albedo habeat relationẽ realẽ ad alios colores ⁊ prim⁹ angelus ad alios ãgelos.

¶ Ad 11m. nõ est simile de calefactione qꝛ in calefactione est calor qui est de ꝑdicamẽto qualitatis i visu autẽ nõ est nisi sẽsatio. Euilbert⁹ autẽ analogice capit actionẽ. Si dicatur scd̃m phi. hic sẽtire est quoddã pati dr̃ ꝙ non capitur pati pro ꝑdicamento passionis. Alia tamẽ opinio ꝓbabilis est et videtur ꝙ i omni actione sit quedã relatio agẽtis ad passũ Et hec videtur esse i ꝑdicamẽto actionis.

¶ Et per hoc pꝫ ad 12m. Nec icõuenit qualitates implicãtes respect⁹ distigui ꝑ terminos sicut alie relationes quãdo ille qualitates depẽdẽt ab obiecto depẽdentia ꝓpria ⁊ essentiali. Nec phi. negat quin felicitas sit qualitas absolute sꝫ nõ est permanens in hac vita.

¶ Ad 13m. cõmuniter ponitur i itellectu duplex noticia scꝫ intuitiua qñ res est pñs a lstractiua qñ eadẽ est absẽs Sꝫ dubiũ est an sint eiusdẽ speciei cũ sint de eodẽ obiecto ideo de hijs in tertio.

Ad 4m sic pcedit vr q nō sint quinqz sēsibilia cōia scz magnitudo mot9 quies figura z nūer9 qr entia mathematica nō sūt sēsibilia qr mathematic9 abstrahit a sensibilib9 pdicta aūt sūt entia mathematica igr. Sed ptra est phūs.

¶ Rñdeo dicēdū cū S. T. hic lec. 13. q sēsibilia trib9 modis dicūt vno qdē mō p accñs et duob9 per se scz sēsibile p se diuidit i sēsibile propriū qd vno tm̄ sēsu pcipit Et i sēsibile cōe qd plurib9. Exēplū primi vt color Exēm scdi vt magnitudo. Et inter ista ponit phūs talē drñiam qr sēs9 circa sēsibile ppriū nō decipit sicut audit9 nō decipit de sono Sz circa sēsibile p accñs vl sēsibile cōe sēsus decipit sicut si velit iudicare p colorē q veniēs a lōge sit hō vel q tes tantum distat vel q sit rotunda quia quadrata a lōge visa videntur rotunda. ¶ Et notandum q tact9 et vis9 percipiūt oīa sēsibilia cōia alij aūt aliq. Preterea sēsibile p accñs est illd qd accidit ei qd sētit p se Et sic subā est sēsibilis p accñs z petr9 Accidit ei albo q sit petr9 ex hijs qdā inferūt ptra noīales q nulla quātitas est substātia qr qtitas ē sēsibile p se z nitūt euadere p pdicatiōes z logice.

¶ Dubitat de distinctione sēsibiliū cōmuniū sensibilib9 per accñs sicut ei sēsibilia p accñs nō apphēdūtur nisi inqtū sēsibilia ppria apphēdūt ita nec sēsibilia cōia Nūqz ei visus apphēdit magnitudinē aut figurā nisi inqtū apphēdit coloratū ergo sēsibilia cōia sētiūt p accñs Dicūt qdā q nō seqt pro pter duo Primo qr sēsibilia cōia sūt ppria sēsui cōi sicut sēsibilia ppria singlis sēsib9 Scdo qr sēsibilia ppria nō pñt esse sine cōib9 Sed cōtra primā rñsionē arguit s. t. qr sēs9 cōis est qdā po9 ad quā terminant imutatiōes oīm sēsuū ĝ ipossibile est q sensus cōis habeat aliqd ppriū obiectū qd nō sit obiectū sensus pprij licet sēs9 cōis circa illd habeat aliqs opatiōes pprias qs non hñt sens9 pprij qr discernit iter sēsibilia diuersoꝝ sēsuū scz inter albū et dulce z pcipit imutatiōes eoꝝ. Itē nō seqt hō ē ppriū obiectū sēs9 cōis gº nō est sēsibile p accñs respectu sēsus exterioris sicut dulce p se est gustabile tñ ē p accñs visibile Nec valz 2a rō qr nichil refert ad sēsibile p accñs vtrū id qd est subiectū sēsibilis qlitatis sit p se subiectū ei9 vl nō ignis ei ē ppriū subiectū caloris et tñ sētit p accñs a tactu Et iō dicēd q sētire psistit i quodā pati z alterari Et ideo illd qd facit drñiam i hac alteratiōe sēs9 hz p se hitudinez ad sēsūz dr sēsibile p se alias āt est sēsibile p accñs qd nullā drñiam facit circa muta9nē sens9 duob9 āt modis ptingit facē drñiam 1º qr ipmit spēz sēsui vt color ipmit ei vnā spem albedo et aliā nigredo aliº facit differentiam qtū ad modū imutationis Qualitates ei sensibiles mouēt sēsū corporaliter et situaliter Et iō aliter mouēt i magno z paruo corpore in propinquo vel remoto et sic predicta quiqz sunt sensibilia cōia et per se Ad sēsibile autē p accidēs duo requirūtur Primo q accidat per se sēsibili. Secūdo q sit apprehensū a sētiēte Licet enī videā colorē petri si tñ non apprehendam eū tunc nō video eū. Hec aūt apphēsio est ab alio sensu vl ab itellectu nō tamen omne apprehēsū p itellectū est sēsibile p accñs sz quod statī occurrit post rē sensatam sic videm9 aliquē viue et eqr pcipim9 eū loqui z ouis p auditum cognoscit filium.

¶ Notādū pterea q sēsus circa ppria sēsibilia nō habet falsā cognitionē nisi p accñs vnde solēt poni cōditiones requisite ne fallat Prima q organū sit bene dispositum vnde pter itectione ligue ipsius ifirmi dulce iudicat amarū Secūdo pter idispositionē medij. Tertio q sit debita distātia vnde visū a lōge licet sit albū non tamē apparet ita esse Alij supaddūt q obiectū z sēsus se habeāt pformiter vnde si obiectū vna vice moueretur z alia vice quiesceret. z similit sens9 tūc aliter z alit iudicaret.

¶ Cōtra hec ar Primo q sēsibile cōe pducat speciem i oculo z p pns q sit sēsibile ppriū qr. S. T. 1a. pte q. 17. ar. 2. dicit q i visu est similitudo figure. Itē si sēsibile cōmune nichil ipmat preter illud quod causat a sēsibili pprio ergo nō diuersificat immutationē ita q sequat alia cognitio vel iudicium Item aut albedo q est sine figura triāgulari aliqd ipmit quod nō ipmit color qui est cum figura triangulari vel non si primū habetur intētū. si scdm sequtur q vis9 eodem modo mouetur.

¶ Secūdo ar ad idē diuersoꝝ obiectoꝝ non est eadem visio ergo aliā visionē numero causat magnitudo et motus ergo aliquid ipmūt primū ptz quia pt manē visio magnitudis cessāte visiōe mot9 ĝ iste due visiōes cānt a diuersis speb9 Itē dictū ē q nō omnia sēsibilia cōmunia sētiutur a quolibz sēsu scz figura z magnitudo vt dicit S. T. 64. Sed cōtra phi. dicit qr sēsibilia cōmunia sūt cōmunia omnib9 magnitudo enī potest pcipi p gustū sicut numer9 et scdm q res sūt diuersaꝝ figuraꝝ pñt cāre aliū sonum Itē hec est i secūdo modo pseitatz magnitudo est sēsibilis ĝ qtitas imediate est cā sēsibilitatz sicut hoº ē cā risibilitatz p se ipsū Sz ā sēsibilitas coloris distiguat realit a colore sicut alie passiones sī sic ergo color nō sētitur p seipsū sz illa sēsibilitas. Itē color nō pt videri sine qtitate sicut nec ecōuerso gº ita p se videt qtitas sicut color gº cāt z imutat visū. Hic etiā dubitat ā ū qtitas ē sēsibile p se qr si qs ponat digitū sup lapidē qescētē nō pcipit qtitatez

¶ Tertio ar q sēsibilia cōia nō sūt sēsibilia p se qr sētiūtur p alid scz p qlitates sēsibles Itē sēsibilia cōia nō ptinēt p se sub obie9 pprio sēs9 pticlaris vt magniº sub coloe gº nō sētit p se qr obiem adeqtū potē ptinet foralit vl vtualit oē illd i qd pt tal po9 Et ex hº albedo sētitur per se qr p se ptinetur sub colore.

¶ Quarto motus non habet partes permanētes Sed omnis visio est permanens res ergo nō est de non existente Sit enim motus qui videtur a/b/c. Et sit a/pars preterita b/pars futura tunc iste partes non sunt ergo non videntur nec potest dari aliquis motus qui ī vna pars sit preterita et alia futura Item numerus cōponitur ex indiuisibilibus que non vidētur nec sentiuntur ergo numerus nō est sensibile qr nullum sensibile componitur ex insensibilibus:

¶ Quinto arguitur q quies non sētitur quia qes est priuatio ergo non est sensibile per se Itē nichil quiescit nisi in tempore visio autem fit in īstanti ergo quies non videtur.

¶ Sexto ar aer nō vr ĝ nec magnitudo ei9 ĝ nō oīs

magnitudo est per se sensibilis. Antecedens patet per antiquos qui ex hoc putabant aerez nichil esse tum q2 elementū in propria natura non est coloratum. Item oportet sēsū esse denudatuz ab eo quod percipit ergo quando visus mouetur non pcipit motū nec magnitudinē quia in visu est motus et magnitudo

¶ Septimo arguitur q̄ sint plura sensibilia communia q̄z 5e. quia alacen et vitulo in suis perspectiuis enumerāt multo plura sensibilia communia scz distantiam/situm/corporeitatem/distinctionez asperitatem/lenitatez/raritatem/densitatē/pulchritudinez/similitudinez/et istorum opposita.

¶ Octauo arguitur probando q̄ sensus decipiatur circa pprīū obiectū q2 itellect9 q̄ est virt9 nobilior et certior q̄z sensus potest decipi circa proprium obiectū ergo et sensus Añs patet quia aliquando intellectus assentit propositionibus falsis et etiam decipitur circa quidditatē iudicando quidditatem vnius rei esse quidditatem alterius vt qui dixerūt animā esse corp9 Itē visus decipitur circa suū proprium obiectum ergo et sēsus Añs patet quia species rei visibilis per potētiā dei possunt cōseruari et representare visui rem visibilem ipsa re corrupta Et tunc visus iudicans illud visibile eē decipitur

¶ Nono visus iudicat solem esse bipedalis q̄titatis vt docet experientia et tñ est maior tota terra vt dicunt astronomi et iudicat solem esse rubeum et tamen non est rubeus sz lucidus ergo decipitur Item visus iudicat yridem esse diuersorum colorū tamen non est ita Sic et carbones ignitos rubeos et tñ sunt nigri igitur.

¶ Decimo Auditus circa suū audibile decipitur nā auditus vni9 iudicat sonū esse delectabilem quem auditus alteri9 iudicat esse tristabilem ergo vnus decipitur cū vnus et idem sonus nō ē delectabilis et tristabilis Item exñs prope sonū iudicat sonum maiorē et interiorē q̄z exñs remote ab ipso igitur.

¶ Undecimo aliquādo iudicamus de sono nō existēte ergo tūc audit9 decipitur Añs pz q2 existens ab vna pte aque satis magne iudicat de sono cāto ab alia parte postq̄z est corrupt9. Itē ifirmis apparet q̄ audiūt tonitrua quādo nō sūt. Et idē pōt argui de sono echō qui iudicatur in nemoribus cū tamē illic non sit igitur.

¶ Duodecimo probatur q̄ gust9 decipiatur q2 illa q̄ sunt stiptica aliq̄b9 apparēt dulcia aliis non ergo gust9 iudicat de pprio obiecto aliter q̄z sit Item asini iudicant tribulos et cardones esse boni saporis et tamen opposito modo iudicat hō igitur gust9 hoīs vel asini decipitur.

¶ Tertiodecimo arguitur si hō intrans balneū calidū in principio iudicat ibi esse intensam caliditatem et tñ postq̄z per tps fuerit ī balneo iudicat caliditatē ibi esse remissiorē lz balneū ante et post manerit eque calidū et idē dicendū de aqua frigida. Item act9 iudicat aliqñ vnā rez esse duas res vt ptz de dētangabat digitis cacellatis.f

¶ Quartodecimo olfact9 sepe decipitur circa suū obiectū qd ptz q2 homo iudicat aliqñ duos odores esse bonos et cōuenientes quos tñ alter nō iudicat esse bonos et cōuenientes sicut mūdatores locorū turpiū iudicāt māīm quā deponūt nō esse fetidā vnde Anthonin9 narrat de quodā ifirmo ad mortē q̄ per appositionē stercoris ad nasū recepit sanitatez et aliqui infirmantur transeūdo ante apothecariam propter odores et tamē alij iudicāt tales esse cōuenientes ergo aliqui decipiūtur Itē canes iudicant cadauera fetida esse boni odoris et homo iudicat talia esse mali odoris igitur. Posset hic queri an tps sit sensibile commune q2 nō enumeratur hic vñ tm intellectu comprehenditur sz cōtra 4o phi. sētimus tempus percipiēdo motū Animalia etiā habētia memoriā pcipiūt tps nec solū p motū sētim9 tps q2 icarcerati et ceci a natiuitate nō sētiūt motū tñ senciūt tps et sciūt se diu fuisse i carcē de hijs in 4o. phisi.

¶ Ad primū dr q̄ magnitudine nō cātur spēs aliqua spālis pter spem sēsibilis pprij quies ei nō ē aliqd positiuū q̄ nō pt cāre aliquē spez Sz forte negaretur ista ɔña q2 audit9 pcipit silētiū. Hoc aūt ē p spem ab eo cātā Quidā dt q̄ quies pcipitur p spem mot9 q2 priuatio cognoscitur p habitū Sz ɔtra cessāte motu spēs eius nō manet in visu alias mot9 q̄ non est possz viueri. Item dato q̄ q̄s nūq̄z viderit motū adhuc pt vidē lapidē descere.

¶ Item vis9 ē quantus ergo non recipit speciem q̄titatis Item tunc magnitudo esset sensibile proprium. Item quidā q̄ ignis in ppria spera non videtur et tamen habet magnitudinem ergo magnitudo non causat ppriam speciem in visu. Si dicatur canis famelicus currit ad frustrum panis quod est maius ergo videt magnitudinē. Itē currit post magistrum suum ambulantē ergo vidz motum ei9 quē prius nō videbat ergo nūc aliquid causatur in oculo suo quod prius nō erat negatur ɔña sz bene alio modo immutatur sensus Sed queritur quomodo situs variat visionem dicit alacen in secūdo libro siue pspectiue q̄ species colorū sunt extēse in oculo sicut corpus visibile et ipse color est extensus et sicut vna medietas est post aliam ita ī oculo vna ps speciei ɔtinuatur alteri vnde si partes visibiles mutent situm etiam ptes specierum mutabunt situm et tunc visus aliter īmutabitur et ppter diuersificatem imutationis turris ppinqua videtur altior q̄z remota q2 species superioris ptis turris ppinque magis distat i organo ab altera parte tñ q̄titas nō non est pricipium actionis nec situs. Sed queritur ā profunditas rei videatur vl' tm supficies do vtrumq̄z Si queratur an color existēs sine magnitudine videretur dicēdumq̄ non q2 esset indiuisibilis et per hoc ptz ad primū et ad scd̄m licet eni p auditū iudicemus sonū esse magnum hoc tamē non est secundum longitudinem vel latitudinē sz q2 causat fortem speciem in organo sens9. sz si de9 poneret magnitudinē sine colore dico q̄ nō sētiretur tñ est sēsibile p se et ita dicatur de magnitudine elemēti puri q̄ non habet colorē. Cōtra tlis q̄titas esset intelligibilis ergo oporteret q̄ primo ageret in sēsu. Itē possūt reprobari de magnitudine rei vise sine colore ergo magnitudo pducit ppriam specē pter speciem coloris. Item aliquis posset comedere pomū si esset q̄tum daro q̄ nō esset coloratū et viuere ex eo ergo et gustare. ¶ Item posset cōputare

decem poma tenẽdo illa in manu licet non essent
colorata vnde beati tangũt celum ergo videtur ꝙ
sensibilia cõmunia pcipiũtur sine proprijs dic ma
gnitudinem tũc sẽtiri sicut silentium pcipit auditu
Contra situ esses iuxta celum tu non posses gustu
ipsũ percipere ergo nec tactu qꝛ non magis caret
obiecto tactus ꝙ̃ gustus Item ꝑ auditũ non perci
peretur celum licet in ipo esset silẽtiuʒ.
¶ Ad 3ᵐ. patet ex dictis nec per se hic distinguit
contra per aliud. Ad aliud dicitur ꝙ magnitudo ẽ
cõditio necessaria ad hoc ꝙ color videatur si dicat
tunc color non esset obiectuʒ adequatum visus qꝛ
aliquid aliud a colore potest videri scʒ magnitudo
Dicendum ꝙ non videtur per se primo Si querat
an substantia sit sensibile cõmune cuʒ percipiatur
a pluribus sensibus dicendum ꝙ non qꝛ hoc ẽ per
accidens Sed queritur in quo modo per se sũt iste
substãtia ẽ sensibilis/magnitudo est sensibilis Si
dicatur ꝙ sit in secũdo modo sequitur ꝙ sensibile
sit proprium respectu magnitudinis Item bene se
quitur color est per se primo sensibilis a visu ergo
nichil est visibile nisi color sicut homo est per se ri=
sibilis et ideo nichil est risibile nisi homo Dicẽduʒ
ꝙ iste consequentie nichil valent.
¶ Ad quartũ dicitur ꝙ visio non est per se primo
de motu sed de colore existente in re mota Et simi
liter dicitur de numero cuius vnitas per se videtur
sicut magnitudo video enim sortem esse vnũ ⁊ nõ
multa Si dicatur Nullum indiuisibile est visibile
per se Sed vnitas est indiuisibilis igitur conceditur
maior de sensibili proprio Si dicatur vnitas nõ est
actiua ergo non diuersificat immutationẽ sensus.
Negatur antecedens de actione spirituali Cõtra
vnitas est negatio scilicet diuisionis sed negatio ẽ
non ens: quod autem est non ens nichil positiuuʒ
agit igitur Negatur maior.
¶ Ad quintum patet ex dictis Si dicatur motus
non sentitur per se aliquis ⁊ motus non sẽtitur ni
si ab vno sensu ergo nõ est sensibile commune Pri=
mũ pꝫ quia si sint duo homines in naui et moueã=
tur ambo tunc si se respiciant vnus nõ percipit mo
tum alterius Secundum patet quia motus celi nõ
percipitur nisi visu Dicendum ꝙ motus semper na
tus est sentiri per se quia vno quiescente ille perci
pit motum alterius Quidam dicit ꝙ motus non ꝑ
cipitur nisi a memoria quia ad cognoscendum rem
moueri oportet scire ꝙ prius aliter se habebat ꝙ̃
nunc hoc autem videtur per memoriam.
¶ Ad sextum dicitur ꝙ omnis magnitudo nata ẽ
videri si sit sub colore Ad aliud dicetur in sequẽti=
bus. Querũt quidam a q̃ pcipiuntur ista sensibilia
cõmunia per se primo et videtur ꝙ a sensibus inte
rioribus sꝫ tũc in inimicitia esset sẽsibile ⁊ nõ ꝓpriũ s̃
cõmune tñ ab ari. non enumeratur.
¶ Ad septimũ dicit ꝙ alacen ponit decez et nouẽ
Sed ista quinqꝫ sunt principalia ad que alia redu
cuntur.
¶ Ad 8ᵐ. dicitur ꝙ circa propriã quidditatem nõ
decipit itellect⁹ Sed de hoc in 3°. modo Ad aliud
quidam non admittunt casum vel admisso casu di=
cetur ꝙ sensus tunc non decipitur quia alias deci

peretur a deo Sed contra Judicat ꝙ hoc est color
dicendum ꝙ per illam visionẽ iudicaret colorẽ nõ
esse Sed contra sensus est potentia irrationalis
ergo non potest in opposita. Item sequit
color videtur ergo color est. Itẽ tũc aliquis posset
gustare cibum qui non est Quidam dicunt ꝙ visio
esset in esse qualitatis tamen per eam non dicere=
tur oculus videre.
¶ Ad 9ᵐ. dicitur ꝙ circa sensibile cõe visus deci=
pitur ꝑꝑ distantiaʒ Si dicatur tunc visus nõ plus
erraret circa sensibile cõe ꝙ̃ circa sẽsibile propriũ
quia circa vtrumqꝫ decipitur solum per accidens.
Et sic differentia phi nichil valeret dico ꝙ serua=
tis ꝯditionib⁹ pri⁹ positis vis⁹ adhuc põt errare cir
ca magnitudinẽ iudicãdo lignũ eẽ bipedale qđ tñ
est modicũ minus. Sed cõtra sic etiã errat circa co
lorem iudicando ipsum esse magis vel min⁹ inten
sum. Quidam dicũt ꝙ sensus nõ errat circa ꝓpriũ
et primũ sẽsibile nec ꝑ se nec ꝑ accidens vnde vis⁹
nũqꝫ errat iudicãdo illud quod videtur esse colora
tum. Sed cõtra sic etiã nũqꝫ iudicãdo id quod vide
tur esse magnum qꝛ positis causis sufficiẽtibus ad
bene iudicandũ nunqꝫ est error sꝫ positis predictis
conditionib⁹ ponũtur cause sufficiẽtes ad bene iu
dicãdum saltẽ in vniuersali. dicẽdum ꝙ circa motũ
qui est sẽsibile cõmune visus decipitur etiam in vni
uersali licet forte ꝑ accidens vel qꝛ non seruantur
ꝯditiones predicte Sꝫ cõtra albedo est sẽsibile ꝓ=
prium si ergo visus ꝑ accidens errat circa albedinẽ
in particulari ergo sensibile proprium nõ differt a
sensibili per accidens. Dicendum ꝙ non errat per
accidẽs circa albedinẽ vt ẽ color Sꝫ ꝯtra mĩri iudi
cãt celũ eẽ coloratũ tẽpore serenitatꝫ ꝗ errãt circa
rem in communi Si concedis contra sensus non
iudicat nisi per speciem quam recipit Sed vidẽdo
celum non recipit specieʒ coloris ego non iudicat
ipsum esse coloratum quod concedo Causa autem
quare sol iudicatur aliquando esse rubeus est pro=
pter vapores grossos eleuatos inter nos et soleʒ
modo fulgidum visum per nigrum apparet rubeuʒ
propter cõmixtionẽ specierũ nigri ⁊ lucidi in medio
ita dicatur de carbone ignito qui de facto est ni=
ger qꝛ facit lumen nigruʒ in pariete sꝫ an sens⁹ ade
in statu innocẽtie sõniando fuisset deceptus quia
omne falsum est malũ potẽtie cognitiue ergo non
fuisset deceptus. Sed contra hoc est. S. T. de ve.
q. 18. ar. 6. ad 14ᵐ. vide ibideʒ. ad 15. ꝙ deceptio in
istis potius est in itellectu ꝙ̃ sensu.
¶ Ad 10ᵐ. hoc contigit in cantantib⁹ quilibet enĩ
iudicat seipsum bene cãtare quando solus vlulat
sꝫ illa deceptio ẽ ex hoc ꝙ quilibet diligit opera sua
vnde therentius post ꝙ̃ amisit comedias suas sub=
mersit se. Si queratur quis eorũ decipitur cõmuni
ter ille qui tenet ptem negatiuam qꝛ non sequitur
non est delectabilis michi propter meam cõplexio
nem ergo non est delectabilis.
¶ Ad vndecimum dicetur postea an sonus qui
nõ est possit audiri Alia soluũtur ꝑ ꝯditiones posi
tas. De cardone aũt dr̃ sicut de cãtu Si dicat ama=
ritudo et dulcedo non possunt esse in eodem ergo
homines vel asini errant quidã negant añs respe

eru diuersorū. Per hec pꝫ ad 13^{m} ⁊ 14^{m}. quia ibi est indebita applicatio vel organi dispositio.

Ad alia dicitur q respectu diuersorum quod est delectabile vni est tristabile alteri. Sed hic est dubiū an sensus exterior decipiatur aliqn̄ per accidēs videtur q non qꝛ in sola cōpositione et diuisione est veritas et falsitas modo sensꝰ exterior nō format propositionē añs patet ex primo phiarmenias vnde nomen vel verbum qꝛ simplex est non est veruꝫ neqꝫ falsum ergo in sēsu exteriori non est veritas. Item quando visus videt solem ⁊ iudicat ipsū eē rubeum vel tūc habet visionem rubedinis vel lucis solis. si primum ergo videt illud q non est. si secundum ergo non est falsus. Item quādo īfirmus iudicat dulce esse amarū vel gustus eius habet specieꝫ dulcedinis vel speciem amaritudinis. si pmū ergo sentit dulcedinem. si secūduꝫ ergo sapit et gustat illud quod non est. Quidam dicunt q sēsus exterior non est verus neqꝫ falsus qꝛ in ipso non est propositio sꝫ hoc est cōtra ph. hic dicētem q sensus circa ꝓprium sēsibile semp est verus et satis pꝫ q loquitur de sēsu exteriori et cōmentator dicit in ter. de anima q visiones colorū sunt vere. Forte dicis q visio aliqn̄ dicit falsa qn̄ nichil sibi respōdet in re Sed cōtra tunc intellectus apprehendēs chimeram esset falsus. Item tūc ista vox homo esset vera et quodlibet nomen esset verum vel falsum ⁊ sic de us apprehendens illud quod non est esset falsus sꝫ qn̄ intelligit non ens scḋm. S. T. 1. pte q. 14. ar 9. qꝛ nichil sibi respōdet in re. Respondet. s. T. 1. parte q. 16. ar. 2. et q. 17. ar. 2. et de ve. q. 1. ar. 9. ⁊ 11. q falsitas non est i sensu sicut in cognoscēte verū et falsum sꝫ inqꝫtuꝫ veram apprehēsionem habet de sensibilibus vnde sensus videtur esse falsꝰ primo ꝑparationem ad intellectum qꝛ ꝓpter suā indispositionem intellectus errat in apprehensione tamen non est veritas vel falsitas ꝓpter sꝫ solū secūdum ordinem ad iudiciuꝫ quod ex informatione predicta cōsequitur. Sed queritur an sensus exterior habeat iudicium de hoc in sequentibus Sanis sit ꝑ nunc q sensus circa proprium sēsibile non est falsus nisi ꝑ accidens vt dicit s. t. Sꝫ circa cōmune errat aliquando in particulari non solum per accidens. Si dicatur Visus potest videre propōneꝫ verum vel falsā scriptam in pariete ergo in eo est falsitas sicut in cognoscente. Item hoc nomen fortes non est verum neqꝫ falsum ergo visio vel itellectio fortis non est vera neqꝫ falsa dr̄ q non est simile sꝫ visio fortis se habet sicut auricalcū vel verū aurum

Ad quintum sic proceditur videtur q color nō sit obiectū visꝰ. quia nos videmꝰ celum in quo nō est color. ergo color nō est adequatum obiectum visus Sed cōtra est philosophus.

Respondeo dicendum q hic sunt tres difficultates quia enim res non videtur sine lumine oportet scire quid est lumen et quid operatur. Secundo an visio fit per spēs. Tertio respondetur ad quesitum De primo sciendum q in sensatione tria sūt scꝫ mouens tm̄ quod est obiectum et motuꝫ quod est sensꝰ et medium quia sensibile positum supra sensū non facit sensationem Dubium ergo est an lumen requiratur propter medium quod est dyaphanum vel ꝓpter colores.

Unde sciendum q dyaphanū dicitur quod de se non habet proprium lumen tamen est susceptiuuꝫ luminis vt aer aqua vitrum cristallus. Et si queratur vnde habet aer dyaphaneitatem. Dicendum q ex hoc q participat aliquid corporum celestium licet equiuoce. Preterea Sciendū q lumē est actus dyaphani scḋm q dyaphanum Dyaphanum enim est corpus illuminabile Lumen autem est illud q̊ aliquid est actu illuminatuꝫ vnde triplicia sunt corpora. Quedā sunt totaliter opaca vt terra propter nimiam materialitatem eius. Alia sunt ex toto lucida vt sol alia dyaphana vt aer vel ignis in ꝓpria spera Alias enī per sperā ignis non possent stelle videri. Tunc dicendū q lumē nō reqr̄itur propter colores sꝫ ꝓpter mediū. Primū pꝫ qꝛ color est per se visibilis ⁊ ex se causat spēm in aere Scḋꝫ pꝫ per diffinitionem luminis et videmꝰ ad sensum q sine lumine res nō videtur Si queratur in quo modo per se est ista color est visibilis dicendum q in scḋo qꝛ predicatur ꝓpria passio Sed nūc videndū est quid sit lumē Dicit. s. t. in 2°. d. 13. ar. 3. q differūt lux. lumē. radius. et splendor qꝛ lux est in lucido vt in sole. Lumen aūt in dyaphano. Radiꝰ est illuminatio scḋm directam lineā a corpore lucido. Splēdor aūt est ex reflexione radij ad aliquod corpꝰ tersum et politum sicut ad aquā vel argentū ex qua reflexione etiā radij ꝓijciuntur. Preterea multe fuerunt opiniones de lumie. Democritus dixit lumen esse defluxū corporis. Albertus dicit q suo tēpore quidam dixerūt lumē esse corpus indiuisibile Probatur ergo primo q lumen nō sit corpus quia tunc illuminario esset motus localis quod est falsū quia fit in instanti Non enim posset latere sensum illuminatio ab oriente in occidentē si ibi esset successio. Item tunc duo corpora essent simul scꝫ lumē et aer. Et. s. t. dicit q hoc ꝓcedentes sensum negligunt. Alij dicunt lumen recipi in poros aeris Sꝫ queritur quid remanet in eis recedente lumine

Item in celo vbi est lumen non sunt tales pori nec est ibi materia ex qua generetur aliquod corpꝰ quod sit lumen. Secunda est opinio dicentium lumen esse accidens sꝫ lux est subā Sed contra Cōmentator ꝓbat q calor non est forma subālis ignis vt videtur dicere alexander qꝛ in alijs est accidens ergo lux non est forma subālis solis. Itē nulla forma substantialis est per se sensibilis sed lux solis per se videtur Si quis tamen vocet formam solis lucem hoc erit equiuoce vnde phūs dicit in 4°. metha. non esse incōueniens q eodem nomine apud nos significetur homo et apud alios non homo.

Tertia opinio dicit q lux nichil addit supra colorez sed ipsa euidētia coloris vocatur lux hoc aūt improbat auicenna in noctilucis quorum color in nocte occultatur et lux videtur.

Quarta opinio dicit q ē tantū itētio sicut spēs albedinis que est in medio vnde nō habet esse naturale sed spirituale Et lumen est species et simi-

litudo lucis Et licet hec opinio sit probabilis secūdum S. T. Improbatur tamen quia illud quod hꝫ esse intentionis tantum nō causat trāsmutationē nisi secūdum operationem anime secus autem est de lumine quod calefacit.

¶ Et ideo dicendum ꝙ lux est forma accidentalis hꝫbens esse ratum ⁊ firmum in natura et sicut calor est qualitas actiua ignis ita lux est qualitas solis et quodāmodo naturalis. Forma eni intentionalis non denominat subiectum qm̄ vt dicit S. T. 1. pte q. 67. ar. 3. color parietis non denominat aerem licet species eius sint in aere. Quantuꝫ ad secunduꝫ dubiū due sunt opiniones ꝑspectiui et plericꝫ alij ponūt sēsibilia propria sentiri per species quas producunt in medio et in organo et in potentia sensitiua primū patet quia nichil agit in distans nisi prius agat in medium ſꝫ sensibile distās a sensu agit in sensum ergo prius agit in mediuꝫ ⁊ non nisi speciem igitur maior pꝫ ex 7º. phi. vbi dicitur ꝙ mouens et motum sūt simul et ideo dicit hic phi. cōtra democritum ꝙ si inter visum nostrum et rem visam esset vacuum tūc non videremus nō solum formicam in celo ſꝫ nec bouez. Hic respōdent aduersarij ꝙ non oportet mouens et motū semper esse simul vt pꝫ de forte proijciēte sagittam Item intellectus mouetur ab obiecto et tamen obiectū et intellectus non sūt simul qꝛ intellectus non est in loco et vnus angelus illuminat alium. Illuminare autem videtur dicere aliquam actionem ⁊ tamen vnus non est simul cum alio. Sed contra si sēsibile nichil causaret in medio ergo nulla esset causa quare eger iudicaret dulce esse amarum qꝛ illud dulce nichil causat super linguam īfectam. Itē si radius solaris transeat ꝑ vitrum rubeum tunc ī pariete opposito illi vitro apparet species coloris rubei ⁊ non vera rubedo qꝛ illa rubedo nō est in medio eo ꝙ medium non est susceptiuū eius nec in pariete qꝛ suppono ipsum esse albissimum. Sꝫ forte non est verum ꝙ species videatur qꝛ nichil videtur ꝑ se nisi color vel sensibile cōmune vnde quidā propter hoc dicit ꝙ lumen non habet esse ītentionale tm̄ quia videtur Item omne quod videt habet esse extensum in materia ſꝫ species non habet esse materiale. Item si species esset ꝓprie sensibilis tunc sensus circa eam in isto casu non erraret vnde alit arguitur quia videmus in speculo rem que est retro nos ergo oportet ꝙ illa res aliquid causet alias nulla esset ratio. quare illud quod est retro nos magis videretur posito speculo ante nos ꝗ̄ alias Item aspiciendo viride visus ꝯfortatur ergo color aliquid agit in ipsum quia si nichil ageret tunc per nichil confortaret. Item hic habetur ꝙ mediuꝫ est mouens motū ⁊ quando in aliquo loco diu fuerunt poma tunc postꝗ̄ remouētur adhuc videtur ibi manere spēs odoris. Item nisi ponatur visio fieri ꝑ tales spēs tunc periret per spectiua dicēs visionē fieri per piramideꝫ cuius conus est in oculo ⁊ basis in re visa. Et si querat a quo causatur ipsa spēs in medio Dicendū ꝙ a colore differt tamē ab eo secūdum spēm vnde color in medio habet esse intentionale. Sed in obiecto habet esse naturale. Et dicit esse intentionale quia habet esse repꝛsentatiuum vel esse diminutum sicut secunde intentiones habent esse diminutū apud logicos. Sꝫ hic est dubiū quia licet lux solis videatur per lumen tamē dubiū est an lumē videatur per aliud lumē vel per seipsū vel per spēm Et videtur ꝙ aliqñ lumen videtur ꝑ speciem quia existens in tenebris videt lumen existens in altera parte camere et hoc non est per lumen deueniens vsqꝫ ad oculum suū vt videtur Itē si sit magnū lumē contra parietē tūc possum in speculo videre illud lumē licet sit retro me ergo lumen causat spēm Item lumen non potest esse secunduꝫ suum esse naturale in potentia visiua ergo in potētia visiua ponenda est spēs luminis. Videtur tamē hoc non obstante melius dicendum scd̄m. S. T. ꝙ lumen per seipsum videtur quia in omnibus oportet deuenire ad vnū primū quod per se ipsum est tale. Et 1. pte. q. 56. dicitur ꝙ lux videtur ī oculo per presentiā sue essentie in cognoscente alia autez cognoscuntur per presentiā sue similitudinis. Itē lumen quod videtur aliquando est supra visū vt dicitur in secundo. d. 13. ar. 3. ergo non semper causat speciem in medio. Ockam et multi alij opinantur ꝙ in medio nulle ponende sunt spēs nec in oculo. Sed contra tunc non daretur cā quare visum a longe appareret minus. Hoc eni est. quia species in oculo faciūt minorem angulū ꝗ̄ si res esset prope.

¶ Quantum ad 3m dubium. Sciendum ꝙ mediuꝫ per quod fit visio secunduꝫ se nec habet lumen nec colorem. Visibilium autem quedam sunt proprie et eta vt colorata ⁊ luminosa sufficienter vt lumen solis. Alia autem sunt quasi inuisibilia vnde non videntur nisi de nocte vt putredines aliquoruꝫ quercuum squame aliquoꝝ pisciū oculi cattoruꝫ vel luporum vnde paruum lumen videtur in nocte. Sed non in die qꝛ maius lumen obfuscat minus vnde in nocte videtur lux istorum et non color. E cōuerso autem est in die In nocte enim lux eorum nō est sufficiens vt faciat videre colorem et hec dicuntur inuisibilia īnominata.

¶ Conclusio Color vt comprehendit lucē et alios colores est obiectum visus. quia illud in quod prio directe fertur potentia et sub cuius ratione formali fertur in oē illud in quod fertur. est obiectuꝫ illi potentie Sed vis est huiusmodi respectu coloris igitur Ex predictis patet differētia visus ad alios sensus quia eius īmutatio est spiritualior Non enī īmutatur naturaliter sed intentionaliter. hoc est visus non recipit albedinem sed spēm albedinis.

¶ Notandum preterea vt habetur in libro de sensu et sensato ꝙ quidā dixerunt visionem fieri ex hoc ꝙ aliquid emittebatur ab oculo vsqꝫ ad visibile vt empedocles Sed contra tunc res viderētur de nocte. Item non videtur ꝙ oculus meus possit aliqd causare vsqꝫ ad solem per totum medium. Sed ista non concludunt quia beatus existens in celo oculo corporali posset me videre ergo produco speciem vsqꝫ ad celum.

¶ Notandum preterea ꝙ oculus est instrumētum visus et est spiritus constās ex tribus humoribus ⁊ quattuor tunicis Nā ab extremitatibus cerebri ꝓ=

cedunt duo nerui qui cōcurrūt in parte āteriori ce rebri se mutuo diuidētes et ille qui pcedit a parte sinistra vertitur ad dexteram partem et ille qui procedit a parte dextra vertitur ad sinistram et vnus protenditur ad vnum oculum ⁊ alius ad alium et sunt cōcaui vsq₃ ad oculum ⁊ ppe foramen capitis dilatātur sic q ibi est quedā spera rotūda ex tribus humoribus ⁊ 4 tunicis scd̄m pspectiuos vel 7. secūdum medicos et ista spera dicitur oculus prima tunica pcedēdo ad extra dicit cōsolidatiua 2a. cornea .3a. vuea 4a. tela aranea. Primus humor dicit albugineus scd̄s vitreus tertius glacialis Et est in quo inchoatur visus et est principalis humor quo destructo non fit visio. Si queratur in quo oculo est potentia visiua. Dicendum q est in concursu illorum neruorum qui sūt concaui quia visus indiget lumine et spiritibus et ideo vt lumē siue species possit ad intra diffundi et spirit⁹ a corde versus organa exteriora ideo nerui sūt cōcaui. S. T. opu. 43. c. 3. Organum extrinsec⁹ visus sūt oculi s₃ primum et intrinsecū sunt nerui visuales.

¶ Cōtra hec arguitur probando q lumen redrat propter colores qr sine lumine color nō causat speciem in medio vel in potētia alias sine lumine res videretur ergo requiritur lumen propter colorem Item existēs in aere lucido non videt coloratum quod est in tenebris ergo illud colorarū requirit lumen ppter ipsum colorem. Forte dicis cōcedendo quia requiritur ppter colorē et ppter medium vnde ari. in 3. de aīa tex. 17. dicit q lumē facit potentia colorea actu colores et S. T. 1a. q. 67. ar. 3. 3m. q. 79. ar. 3. 2m. Contra existens ī tenebris potest videre alium qui est in luce Item nullum lumē requiritur ad videndū vt pt₃ inductiue.

¶ Secundo lumen solis magis impedit visionez quia est nimis excellens. Itē ligna putrida vidēt de nocte et tamen ibi tūc non est lumen.

¶ Tertio lumen est necessariu₃ ad visionē coloris vt patet per experiētiam. Si dicas q hoc est vt disponat medium. Cōtra idem agens disponit et introducit formam ergo si color sufficit causare suam speciē in medio seqtur q sufficienter disponit ipsū mediū. Item intellectus agens dat fantasmatib⁹ virtutem agendi in intellectū ergo lumē dat colori virtutem agendi igitur ⁊c.

¶ Quarto arguitur q lumē sit corpus quia habet proprietates corporis vnde lumen aliquādo dicit reflecti et refrangi. Item mouetur qr lumen solis venit vsq₃ ad nos. Item habet tres dimensiones ergo est corpus

¶ Quinto lumen gignit subām ergo est subā. Antecedens p₃ per experientiam in speculo concauo. Item duo accidentia eiusdem speciei non possunt esse simul sed duo lumina sunt simul qr lula duarū candellarum possunt separari. Si dicis q etiam Impossibile ē duo corpora eē simul ɔtra ferrū ignitū non solum in superficie sed in profundo et sic ibi sunt simul ferrū et ignis.

¶ Sexto arguitur q lumen habet esse intētionale et non naturale qr sensibile naturale positū supra sensum non causat sensationem. Sed lumen pertingens vsq₃ ad pupillam videtur vt dicit. S. Tho. ergo habet esse intentionale. Item illud in quod tendit sensus dicitur intentio. sed sensus vidēdo tendit in lumen et per lumē videmus lucem cum sit species eius ergo lumen est intentio. Nec sequitur est verum ens reale ergo non est intentio quia species que est in medio est verum ens reale. et tamen est intentio.

¶ Septimo arguitur. q lumen non est sensibile p se quia accidit lumini q videatur nō eni videtur nisi propter reflexionem Tum qr radii solares de nocte non apparēt qui tamē intercipiūtur inter nos et celum supra conum piramidis vmbre terre. Tū quia exñs in carcere opaco et tenebroso vbi per opposita foramina transiret radius solaris ita q non reflecteretur ad opacū non videret illum radiū. s. e de veri. q. 14. ar. 8. ad 4m. ppterea dicit q aliquo° non est per se obiectum visus. Item non incōuenit q illud quod est intentio tm̄ videatur per inflexionem quia quando lumen reflectitur ad virides plātas tunc colorantur parietes ita q tunc videntur ipse spēs viriditatis sicut quando sol transit per vitrum rubeū tunc vidēt ille spēs rubee ɔtra parietē et species rerum videntur in speculo vt enim dicit S. T. idem est actus quo quis fertur in rem ⁊ ymaginē rei.

¶ Octauo arguitur cōtra rōnes primo. Illuminatio fit successiue ergo potest dici motus vt dicit empedocles Añs patet aperiendo fenestram ⁊ habitantes in oriente prius habēt scd̄z astrologos diez q̄₃ habitantes in occidente. sol enim successiue mouetur. Item non sequitur habet effectum naturalem ergo est ens naturale ⁊ non intentionale quia stat q sit naturale et intētionale simul Item ex apprehensione sola aliquando sequitur effect⁹ naturalis vt patet in genesi vbi dicūtur oues ex apprehēsione mutasse colorem. ge. 30. Et. s. t. ī opus. dicit ex apprehēsione quendam factum esse leprosum. Sed apprehensio est pura intentio.

Item aris. textu 123. dicit q excellēs sensibile corrumpit sensum vt color sed color non agit nisi per esse intentionale. ergo ens intentionale agit effectum realem si dicas q corrūpit sensu₃ qui consistit in quadā proportione Contra visus non consistit ī proportione colorum cum nō sit coloratus ergo ex hoc non corrumpitur. Item potentia non corrumpitur a proprio obiecto ergo visus non corrumpitur ab aliquo colore sed a specie q̄ est in medio si dicas q corrūpitur per accidens Contra sermo scientificus est per se vide san. tho. 12e. q. 22. ar. 2. 3m sed difficile est scire a quo est ibi imutatio realis.

¶ Nono Si lumen non esset intentio hoc esset qr denominat aerem. Sed contra oīs qualitas denominat subiectum ergo qualitas intētionalis denominat subiectum Forte dicis q qualitas intentionalis nō ē in medio in actu Contra nichil agit nisi sit in actu sed illa qualitas producit visionem ergo est in actu. Item est verum ens reale ⁊ omne accidens denominat subiectum Añs patet quia omē quod recipitur ad modum recipientis recipitur S₃

species coloris recipit̄ i corpore ergo ē corporalis

¶ Decimo queritur quare quedā videtur de nocte vel hoc est q2 cōponūt̄ ex igne et hoc nō q2 oīa mixta sūt ex q̄ttuor elemētis ⁊ tñ nō oīa videt̄ Item talis ignis posset extingui per niuē. Itē quare q̄daz videtur de die et de nocte Alia vero de nocte tantū nō pōt dici ꝙ de se etiā hic distinguit talia a coloratis et lucidis Itē opz mediū esse illuminatum ergo nichil videtur de nocte in tenebris.

¶ Undecimo lumē dr̄ eē. q. forale coloris s. t. de veri. q. 2. ar. 4. ad 4m. et ypostasis colorū ergo lumen nichil aliud est q̄ʒ formale colorꝭ vnde lux pura apparet alba Forte ꝯcedis ꝙ lux sit tota eēntia coloris. Sʒ ꝯtra tūc sūma albedo deberet videri de nocte q2 ibi esset sūmum lumen. Itē aliq̄ lapidea sūt valde obscuri et tamē habēt intēsā albedinē. et aliqua multū habēt de luie. ⁊ tamē non sūt alba vt pʒ de vitro rubeo illuminato. Item oīa luia sūt eiusdē speciei vt videt̄ dicere. S. T. de po. q. 4. ar. 2. ad 3m Sed nō oēs colores sūt formalitet eiusdem spēi Itē tūc albedo ⁊ nigredo nō foraliter ꝯtrarient̄ sʒ potiꝰ nigredo eēt priuatio scʒ carētia lumis

¶ Duodecimo lumē nō est qualitas prima nec secūda ergo nō est q̄litas Itē querit̄ i qua spē q̄litas Si in tertia sequit̄ ꝙ habet contrarium.

¶ Tertiodecimo ar̄ ꝙ res nō vr̄ ꝑ spem q2 q̄rit̄ i q̄ p̄dicamēto est ista spes Forte dicis ꝙ est 3a. spē q̄litatis. Cōtra oē q̄d est i 3a. spē q̄litatis est sēsibile sʒ talis q̄litas nō est sēsibilis igr̄ Itē nichil est assēdū nisi inferat̄ euidēter ex primo principio vl̄ ad sēsū sʒ iste spes nō videt̄ q2 vt dictū est nō sūt possibiles q̄litates nec passiōes q2 tales sūt sēsibiles vt pʒ de rubedine causata ex verecundia Itē in sēsu tactꝰ nō opʒ ponē spēs sʒ sufficit verꝰ calor Nec res i celo causāt talia accidentia licet ibi possēt videri

¶ Quartodecimo ar̄ vl̄ ista spes est eiusdē rōnis cū obiecto vl̄ nō Si primū seq̄t̄ ꝙ ꝯtraria sūt in aere q̄n ꝑ idē mediū videtur albū ⁊ nigrū Itē tūc aer eēt coloratꝰ Si scd̄m Cōtra lumē ē eiusdē rōis cū luce ergo et spēs cū colore Añs pʒ q2 aliss nō seq̄retur Si lumē quod est apud nos sit accidēs ꝙ lux solis sit accidēs et hoc est S. T. de veri. q. 9. 1. 7m. Itē color non habet esse spirituale ergo nec species ab eo ꝓducta q2 agens est tale in actu quale ē passū in potentia Item calor producit in medio calorē eiusdem spēi Item nihil pōt facere cognoscere alterū nisi sit ei simile similitudo autem non est differētia secundū speciē ergo species que est i medio est eiusdē rationis cum obiecto.

¶ Quitodecimo vl̄ ista spēs est extensa vl̄ non. Si primū. cōtra diuisio speculo in qualibet ꝑte videt̄ totū. Sʒ secūdū. Cōtra nichil mouetur nisi extensū. s. i tales spēs mouet̄ ad motū obiecti. Itē querit̄ in q̄ sūt iste spēs Forte dicis ꝙ i toto aere. Contra. se q̄ret̄ ꝙ idē accidēs eēt in duobꝰ subiectis scʒ i materia ⁊ forma aeris. Forte dicis ꝙ hec faciūt vnum Cōtra ad corruptionē respectꝰ nō seq̄tur corruptio alicuiꝰ absoluti corrūpat ergo de illū respectū vnionis ⁊ tūc habet̄ intētuʒ Itē nulla cognitio que fit per speciē est ītuitiua ergo si visꝰ videret ꝑ speciez seq̄tur ꝙ visio est noticia abstractiua.

¶ Sextodecimo ar̄ ꝙ color nō sit obiectū visꝰ quia species videtur ꝓbatur q2 visio fit ꝑ lineā rectā et breuissimā pono ergo ꝙ color cuiꝰ species est in speculo sit michi ꝓpiquior q̄ʒ speculū tūc no video ipsum i speculo q2 video eu ꝑ lineā breuiorē ergo tūc video speciē. Itē si color videt̄ in speculo vl̄ hoc est intuitiue vl̄ abstractiue nō primū q2 ꝑ talē iudicamus de situ rei sʒ illud quod videtur in speculo apparet esse multu vltra speculum.

¶ Decimoseptimo ar̄. ad idem si denarius vel lapis ponat̄ in disco vacuo et post repleat̄ aq̄ post repletionem aque videtur et non ante sʒ hoc nō eēt nisi species denarij videretur. Item antiph. secūdum phi. videbat seipsum in aere ergo videbat speciem suiipsius in aere. Item nullus color est obiectum adequatum visus vt ꝓ̄ductiue. Forte dicis ꝙ color vniuersalis est obiectum visus. Contra visus precedit itellectuʒ sʒ nichil est vniuersale nisi per itellectum ergo color in vniuersali non est obiectum visus. Itē aliq̄d videtur ꝙ non est coloratū s. color et scutū cuius vna medietas est alba ⁊ alia nigra nulla enim species colorati dicitur de illo toto albū enim ⁊ nigrum copulatim nō est ena per se ergo non est species Itē arguit̄ de illo quod habet colorē citra gradū mediū i illo vr̄ tñ nō dʒ dici coloratū Itē a liq̄s color nō pōt vderi. s. christi i eucaristia

¶ Decimooctauo lux videtur ergo color nō est obiectum adequatū. Forte dicis ꝙ lux primo videtur q2 videtur per seipsum non autem color nisi secūdū ꝙ color formaliter est idem ꝙ lux Sʒ contra lux ꝓducit calorem non autem color. Si ꝯcedatur ꝙ color nō est lux ergo nō ꝑ se primo videtur q2 lux ꝑ se 1o vr̄ vmbrā etiā sui paruuli vidēt circa noctem.

¶ Ad 1m. dicitur negando ꝯ̄siam q2 color q̄ʒtum est ex se producit species sʒ medium nō est receptiuuʒ nisi sit illuminatum. Et si dicatur ille qui est in obscuro videt ea que sunt in lumine ergo species causantur in loco in quo non est lumē respōdet. S. T. ꝙ mediū eius qui est in obscuro aliquomodo illuminatur q̄ʒtum scʒ sufficit ad imutationē ipsius lec. 14. Si dicatur visꝰ est vna potētia ergo nichil videt nisi sub vna ratione quod nō esset si color esset per se visibilis non ꝑ virtutē luminis q2 tunc essēt due rationes ꝑ se visibiles scʒ lumē ⁊ color dicit. S. T. ꝙ color nichil aliud ē q̄ʒ lux quedā quodāmodo obscurata ex admixtione corporis opaci vnde non habet virtutē vt faciat mediū in illa dispositione qua sit susceptiuum coloris q̄d tñ potest facere lux pura. Aliud argumetum est sophisticum.

¶ Ad 2m dr̄ ꝙ hoc ē ꝑ accidēs. Sed querit̄ per q̄d lux solis corrumpit visum an. scʒ hoc sit ꝑ suā spēm quā ꝓducit i oculo precise videtur ꝙ non secūdum S. T. quia qualitas intētionalis nō producit effectū naturalem. Ad aliud verum est in generatione substātie ꝙ idem disponit ⁊ agit formā tamē i arte alius facit arma bellica et alius bellat per ipsa.

¶ Per hoc pʒ ad tertiū. Nec est simile de fantasmatibus. que sūt res corporales et intellectꝰ est in corporeus et ideo ex se nō sufficiunt facere intellectionem. Sed circa primū argumētū querit̄. quare non ita bene existens in loco claro vidēt existēs in loco obscuro. sicut e conuerso. Dicendum ꝙ plus requirit̄ de luie ex ꝑte visibilis q̄ʒ ex parte videntis.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ ille proprietates equiuo
ce et methaphorice attribuuntur lumini Non enim
est idem numero lumen quod procedit recte et quod
obliquatur frangendo Sed illud quod non potuit
facere luminosum in directum propter obstaculuz
facit per reflexionem vnde si virtus luminosi essz
exhausta quando peruenit ad opacum tunc nulla
ibi esset reflexio Si dicatur perfectum et imperfe
ctum non sunt simul Sed in aere est radius rectus
ergo in aere non est radius reflexus alias duo lu=
mina essent simul Forte dicis ꝙ sunt vnum lumen
Contra tunc radius rectus esset infinite virtutis
quia radius rectus et reflexus faciunt vnum ergo
est ibi maior reuerberatio ꝙ̄ si solum esset radiꝰ re=
ctus tunc queritur iterum de illo lumine reuerbe=
rato Sed dicendum ꝙ reflectitur non per lineam
rectam sed per lineam obliquam. Ex hoc videtur
ꝙ non quodlibet lumen causatur immediate a sole
qꝛ secluso alio luie nunꝙ̄ causaret lumē reflexum.
Si dicat si lumē causaret aliud lumē gº deberet cau
sare ipsū orbiculariter circa se sicut color et sic non
deberet lumen reflecti plus ad vnam partē ꝙ̄ ad
aliam. Item si candela ponatur a latere tunc per
foramen producitur lumen in partē oppositā can
delle et non foramini. Sed de hoc in 7º. phisi. nec
lumen solis venit ad nos ꝑ motum quia non est idē
num ero sicut lapis qui mouetur. Sꝫ lumē quod est
in medio causat aliud lumē quod est hic apud nos
Et si dicatur lumen egreditur a sole ergo mouetur
Dicatur eodēmodo sicut prius egreditur enim tāꝙ̄
effectus a causa et calor ab igne Si dicatur lumen
figuratur ergo est corpꝰ añs ptꝫ qñ transit per fora
men rotundum vel angulare tūc enim prope fora
men est angulare licet remote fiat rotūdum. Dicē
dum ꝙ hoc est ꝑ accidēs et sic etiā est ꝙ̄tum.

¶ Ad 5m. negatur ꝯña quia non est generās prin
cipale sꝫ instrumentale vt dicit S. T. in 2. d. 13. ar.
3º. ad 3m. Si dicatur lux est species ignis scđm phi.
ergo est substātia vnde ignis diuiditur ꝑ carbonez
flāmam et lucem. Dicēdum ꝙ ari. hoc dixit gratia
exempli. Ad aliud videtur ibidem. ad 2m. S. T. di=
cere ꝙ ꝯiūctio et separatio luminū non est nisi secū
dum intēsionem et remissionem luminis. Si dicat
vnum corpus opacū oppositūz duobus luminaribꝰ
causat duas vmbras quod nō eēt nisi ī medio essēt
duo luminaria qꝛ vmbra non est nisi ꝑuatio lumi=
nis. Item s duobus luminaribꝰ quorū lumina trā
seunt ꝑ vnū foramen fiūt duo fulgores in pariete
opposito quod non esset nisi in foramine ī quo ꝯiū=
guntur subiectiue manerent distincta essētialiter
Item in memoria mea possūt manere due species
duorꝫ hominū alias non possez eorꝫ recordari ergo
duo accidentia eiusdem speciei possūt esse simul.
Dicendū ꝙ due vmbre non sunt ī eadē parte medij
et ideo nō ꝓbatur plura lumina esse simul nec per
vmbram ꝓbatur ꝙ priꝰ fuit aliud lumē sꝫ quod fuit
magis ītensū et in foramine non sunt duo lumina
realiter distīcta. Sꝫ de hijs alias. De ferro dictum
est 4. phisi.

¶ Ad 6m. negat maior de lumine et quidā negāt
de colore vel de alia qualitate relicta in oculo quia
si quis diu inspexerit corpus album super quod ori
tur lux diei tunc si claudat visum adhuc videtur sibi
ꝙ videat album. Et si quis diu aspexerit viridariuz
et postea ponatur in tenebris adhuc videtur sibi ꝙ
videat viridia Forte dicis ꝙ videt colores preteritos
Contra visio est noticia intuitiua que est de re exi
stente per quā scimus rem esse vel nō esse Sꝫ istud
est dubium quia si alia qualitas causata in oculo vi
deatur tunc color non esset obiectum adequatū vi
sus. Ad aliud negatur maior. Sed hic dicitur esse
intentionale quia habet esse debile nō sicut entia
rationis aut motus sed quia solum ordinatur ad re
presentandum aliud. Si dicatur qualitas natura=
lis remanet in subiecto remota causa sua sed nō sic
est de lumine Item quare lumen magis videtur su
per oculum ꝙ̄ color. Dicendum ꝙ hoc nō est de rōe
qualitatis naturalis vt patet de motu et tempore
et angelo qui non est sine deo. De colore dicitur ꝙ
si sit supra visū tunc prohibetur illuminatio pupil=
le et medij et per cōsequens visio.

¶ Ad 7m dicitur ꝙ lux solis est per se visibilis Co
lor etiam est per se visibilis licet non videatur sine
lumine Nec forte incōuenit lumē videre licet non
sit reuerberatum quia exñs in tenebris videt lumē
candele. Nec forte inconuenit spēs per accidens
videri.

¶ Ad 8m dicunt quidam ꝙ illuminatio nata est fie
ri in instanti si scꝫ corpus luīosum in instāti crearet=
tur in aliquo loco. Sed tunc argumentum phi con
tra empedoclem non concluderet. Item Cōmen.
et. S. T. dicunt ꝙ illuminatio que fit in instanti se
quitur motum localem Ideo dicitur ꝙ lumen solis
secundum quālibet lineam rectam fit in instāti Et
de hoc dictum est. 8. phi. Ad aliud sufficit nobis ꝙ
non sit ens pure intentionale. Quidam dicit ꝙ lu
men non est species lucis qꝛ non est similitudo eius
cum sit eiusdē spēi cum luce. Et quando ante ꝙ̄ sit
super nostrum orizontē videntur radij non adhuc
dicimus videre lucē solis. Alij tamē oppositum af
firmant. Sed vtrum lumē videatur per spēm que
sit in potentia visiua. S. T. de ve. q. 10. ar 8. ad 10m
videtur dicere ꝙ sic sicut de colore. Ad aliud dicit
ꝙ non est simile de intentione que est in anima ꝛ q̄
est in aere Ars enī que est ī intellectu artificis vel
domus secundum suum esse intentionale vel finis
vt est in intentione potest esse causa rei.

¶ Ad 9m dicunt quidam sicut aer non dicitur colo
ratus ita non dicitur lucens et cōcedūt aerem pos
se denominari a specie si esset sibi nomen impositū
Sed dico ꝙ est ens incompletum ꝛ imperfectum ꝛ
ideo non denominat.

¶ Ad 10m dicit albertus in libro de homīe. ꝙ cau=
sa lucentie est triplex Prima scꝫ quando cum cali=
do in corruptis partes ignis euolant ad externus
trahentes secum humidum naturale ad superficiē
Secundo in vermiculis non habentibus sanguinē
quia partes ignee congregantur.

Tertio propter conseruationem caloris in loco
frigido vt in piscibus. Quidam dicunt ꝙ in colore
duo sunt materiale scꝫ ꝛ formale. Formale secun=
dum Albertum in libro de homine est esse coloris

quo est actu in potẽtia actiua imutãdi visum ⁊ hoc scꝫ esse visũ habet color a luce ⁊ propter hoc color dicitur esse extremitas perspicui vnde dico ꝙ lux non est formale coloris ab solute sꝫ in cõparatione ad mouẽdum visũ. Notãdum ꝙ albertus tenet lu men celi et elemẽtorũ non esse eiusdem rationis et speciei q꞉ lux solis est icorruptibilis et lux solis videtur esse ꝓprium eius. S. T. aliter videt dice re de. po. vbi supra. Et nota ꝙ formale coloris se cũdum vnũ modum est materiale eius si cõparetur in ordine ad hoc ꝙ est esse actu visũ. S. T. hic lec. 14. dicit ꝙ aliquomodo lux est substãtia coloris et lec. 15. dicit ꝙ visa de nocte habẽt aliquid lucis ex sua cõpositione. Notãdũ tamen ꝙ ignis i sua spe ra non videtur licet habeat lucem lec. 14. propter raritatem.

❡ Ad 11m. dicitur ꝙ lux est qualitas actiua solis et ideo est prima simplicit et albert⁹ videtur eã pone re in prima specie qualitatis libro de homine. S. T. in 3. ponit lumen in tertia specie nec oportet ꝙ habeat ꝯtrariũ q꞉ est qualitas celi. Si dicatur om nis qualitas passibilis fit successiue verũ est si ha beat contrarium.

❡ Ad 13m. quidã dicunt ꝙ ari. non posuit omnes species qualitatis q꞉ venenũ ꝑ aliquam qualitatẽ ificit hominẽ ⁊ illa nec est passio nec passibilis qua litas q꞉ a nullo sẽsu potest sẽtiri speculũ etiã cõfor tans visũ aliquid causat in oculo et tamẽ nõ videt in qua specie ponatur illud Sꝫ tamẽ possẽt ista po ni i prima vel tertia specie. Nec sine ratione docto res ponũt species ad saluãdum apparẽtias quib⁹ bacul⁹ ꝑ parte existens in aqua videretur fractus De sẽsu tact⁹ dicet postea q̃ sẽs⁹ imutat itẽtionalit

❡ Ad 14m. dicitur ꝙ species est alterius rationis nec est simile de lumine et. Notãdum ꝙ duplex est similitudo scꝫ in esse nature. Secũdo ꝑ immutati onem et hoc modo cõceptus dicitur similitudo rei S. T. de ve. q. 8. ar. 11. ad 3m.

❡ Ad 15m. dicitur ꝙ est extẽsa ꝑ accidens. Ad ali ud dicitur ꝙ corrupta vnione nõ manet totũ et per ꝯñs nec accidens. ❡ Ad 16m. dr ꝙ ali quñ idem videtur ꝑ lineam breuẽ et longuam et illa visio est intuitiua tamen ꝓpter reflexionẽ contin git errare circa sitũ rei non autem circa distantiam Quidam querit an sint due visiones quando idem videt in se et in speculo. Dicendum ꝙ non.

❡ Ad 17m dicitur ꝙ spẽs non videtur per se. Ad aliud dicit a bertus ꝙ illi quorum visus debilitat in tempore humido non vident ymaginẽ corã ocu lis suis nisi aer inficiatur vt speculum Sed videt eis propter fluxũ ymaginũ a loco cellule ymagina tiue ad organũ sens⁹ cõis sicut accidit in melenco licis. Ad aliud dictũ est supra an sẽs⁹ sit singulariũ.

❡ Ad 18m dicitur ꝙ lux et color circunloquũtur to tale obiectũ ipsius Color etiã si compararetur ad lu cem dicitur obiectũ materiale vis⁹ Sed per respe ctum ad subãm dicitur formale illud tamen quod proprie videt est coloratũ. 1. pte. q. 45. ar. 4. ad 1m.

❡ Notandũ ꝙ albertus circa visionem mouet plu ra dubia. ❡ Primo videtur ꝙ nullũ visibile debet apparere maius q̃ sit oculus quia spẽs coloris que imprimitur oculo nõ est maior q̃ oculus qui est suũ subiectũ. ❡ Secũdo ꝙ oĩs res debet apparere du pla propter duplicẽ spẽm quã causat i duobus ocu lis. ❡ Tertio videtur ꝙ dextra debet videri si nistra quia dextra rei vise est contra sinistrã partẽ oculi ergo sigillatur ibi. ❡ Quarto quare est ꝙ ali quis diu vectus in naui iudicat res moueri ❡ Quĩ to quare aliqui vident melius alonge. Alij autem melius de prope et in luie lune. ❡ Sexto quare iuxta terrã deponẽs oc'los lõgi⁹ videt q̃ stãs erect⁹

❡ Ad primũ dicitur ꝙ a colorato ꝓcedit piramis cuius basis est res visa et semp tendit ad acutiem vsqꝫ ad oculum et semper est maior prope rem visã Et ideo oculus videt maiorẽ rem q̃ sit ipsamet St tamen piramis terminetur anteq̃ veniat ad oculũ ita ꝙ angulus non sit in eo tunc res non videtur.

❡ Ad scđm dicit Auicẽna virtutem visiuã esse in neruo qui vocatur opticũq ui est cautellatus in an teriori parte cerebri et quasi triangulũ et ibi cõue niunt spẽs duorum oculorum et sic res videtur vna et aliqñ due quando quis per digitum parũper dis iungit istos neruos Monoculo tamen hoc non con tingit forme tamen duplices in oculis aliq̃tulum impediũt rectitudinẽ vis⁹. Et ideo sagittator clau dit vnũ oculũ licet alij putent ꝙ hoc fit vt virt⁹ vni ta sit fortior. ❡ Ad tertiũ dicitur licet dextrũ visus sit contra sinistrum intuẽtis tamẽ ad rẽ terminatur et ideo non peruertitur iudiciũ. Ad quartum dicit albertus ꝙ ibi remanet spẽs motus Sed contra di ctum est supra ꝙ sensibile cõe nullam spẽm impri mit sed forte aliquã aliam qualitatem. ❡ Ad quin tum et sextum patebit in libro de sensu et sensato.

❡ Circa hec querũtur quinqꝫ. Primo an sonus sit obiectum auditus scđo An odor sit obiectum olfa ctus. tertio An sapor sit obiectũ gustus. quarto An tactus sit vnus sensus. quinto An sensus sit susce ptiuus specium sine materia.

D primum sic proceditur videtur ꝙ sonus nõ sit obiectum auditus quia si lenciũ percipitur ab auditu ergo nõ tñ sonus Forte dicis ꝙ silenciũ nõ sentit per se sed per accidens Contra supra dictum est ꝙ quies est sensibile cõe ⁊ ꝑ se ergo etiã silenciũ sentitur per se Sed contra est phũs.

❡ Respondeo dicendum. ꝙ primo determinandũ est de sono quia sonus spũalior est Et est duplex se cundum phm̃ et. S. T. lec. 16. scꝫ in actu. quando res actu sonat et in potentia ⁊ sic dicimus cãpanã quiescentem habere sonum bonũ. ⁊ mollia non ha bent sonũ nec actu nec potentia. sed dupliciter ali quid est in actu scꝫ per modum permanentis vt co lor et per modum transeũtis vt sonus q̃diu est ge neratio ei⁹. Et si queratur in quo est sonus subiecti ue an in cãpana vel in aere Sciendum ꝙ tria req̃ runtur ad sonũ scꝫ percutiens percussũ et medium in quo fit percussio Causatur eñ ex vehementi ꝑ cussione in qua fit violenta fractio aeris ⁊ ideo cor pora mollia non sonant Requiritur autem mediũ quia non fit sine motu locali Tũc dicitur ꝙ sonus est in medio in actu. Et ideo dicit phũs. ꝙ sonus

in actu est mediū et auditus non autē subiecti sonabilis Unde circa subiectum soni due sūt opiniones quidam dicūt ipsum esse in pcutiente Alij autem ī medio violēter diuiso. Item quidam dicūt sonum realem non posse esse in aqua qr pisces īfra aquaʒ non faciant sonum sʒ bñ si ascēdant alij dicūt oppositum ymmo beati ī celo loquuntur Cōtra phi. tex. 76. ponit mediū soni differre a medio odoris quia medium eius est aer nō autem odoris sʒ etiā aqua.

C Preterea. Notādum ꝙ 4. requirūtur ad hoc ꝙ corpora faciant sonum primo ꝙ sint dura et ideo lana cadens non facit sonū nec alia nisi forte cōprimantur. Secūdo ꝙ sint leuia vt sit aer vniformis ex sua fractione Tertio ꝙ sint cōcaua vt aer inclusus nō possit stati exire sʒ vna pars pcutiat aliā et sic fiant multi ict9 et multiplex sonus. Quarto requiritur vehemens pcussio. Si autē queratur de medio. Dicēdum ꝙ medium proprijssimum est aer sed minus propriū est aqua Primū ptʒ qr faciliter rarefit ꝛ ɔdēsatur et melius auditur sonus ī aere Ex his ptʒ a quo causatur sonus an a percutiēte vl' a pcusso ꝛ dicēdum ꝙ ab vtroqʒ qr percutiens pcutit aerem pcussum autem propter suam duritiaʒ facit ipsū resilire. Si dicatur pcussum est passū ergo nō est actiuum negatur cōsequētia respectu diuersoꝝ

C Notandum pterea ꝙ phs determinat de 2a. generatione soni qua fit per reuerberationē et vocatur echon vnde generatio soni in aere ɔseqtur motuʒ aeris sicut videm9 arculos fieri in aqua qñ in ea aliquid proijcitur ꝛ semper sūt maiores donec cesset motus aque si autē ante cessationē ponatur ibi obstaculuʒ tunc ille girationes īcipiunt fieri in cōtrarium et sic est de sono. Si enim anteqʒ cesset iueniat obstaculum tūc iterū reuertitur ad locum vnde exiuit ꝛ son9 sic redies qr nō potest vlterius ꝓcedē pcutit iterū aerē ꝛ redit sicut pila ꝓiecta ɔtra parietē et ille son9 dr echon et sic audim9 vocē similem cū illa quā 1o. formauim9 ꝛ. C Notādū scʒ phi. ꝙ in oī sono fit q̄dam reflexio sʒ ꝓpter debilitatē nō pcipim9 sic lumē ꝓueniēs ad opa cū aliq° reflectit licet non tantum sicut ab aqua vel a corporibus fulgidis. Et sciendum ꝙ iste sonus fit in locis ɔcauis vt in puteo vel valle vel per antiquos parietes et dicit Albertus ꝙ in ista reflexione idem aer numero reflectitur quia nos audimus primam dictionem per easdem litterationes.

C Notandum preterea Circa auditum ꝙ ipse est de natura aeris ꝛ ideo dicitur ꝙ in organo auditus est quidē aer inclus9 qui recipit sonū exñtem in aere exteriori vnde quando ille motus pertingit ad pelliculā que dicitur meringa continens aerem illum intrīnsecū tunc mutatur organū ꝛ auditur sonus vnde iste aer non habet in se sonū sed spēm ei9 est enim immobilis vt pcipiat omēs differētias soni et retinetur ꝑ illā pelliculā Ex q̄ pʒ ꝙ ad auditū duo concurrunt scʒ iste aer cōnaturalis ꝙ sit imobilis. Et ideo dupliciter corrūpitur auditus Primo si ille aer destruatur vt in homine qui diu est ī aqua et ideo natura fecit foramē anus tortuosum nec ex subito ingressu auditus corrumpatur. Secundum impedimentum est motus ipsius aeris et ideo illi quibus videtur ꝙ semp in auriculis habeant sonū non sunt boni auditus quia intus ex̄ns prohibet foris ex̄ns Si queratur in quo est ille sonus quem audiunt quidaʒ in suis auriculis postea dicetur si queritur an in quolibet aer ille ɔnaturalis moueatur videtur ꝙ sic ex textu 84 patet ex experientia si quis obstruat cū manu auriculam. Si queratur que sunt differentie soni dicendū ꝙ sunt acutū ꝛ graue Acutus est qui in modico tempore peruenit ad audituʒ et fit per velocem motum vel ex frequētia motum. Et ideo corda citare magis extensa acutius sonat. Grauius autem opposito modo diffinitur. Querit albertus. li. de homine de causa mutationis vocuʒ quare scʒ vox mulieris est acutior et vox iuuenū in hominibus. In quibusdam autem animalib9 in iuuentibus est vox grauior. sicut vox vituli grauior est ꝙ vox vacce Dicendū ꝙ in iuuentute homo habet debilem virtutē mouendi ꝛ instrumēta vocalia sūt eadem et ideo quando est vir format vocem grauiorem Uel causa grosse vocis est tardus motus aeris tarditas autē prouenit ex virtute motiua.

C Notandū preterea ꝙ vox est spēs soni et solum fit ab aīa vnde inaīata non dicuntur proprie vocare vt musicalia vnde differt vox ab alijs sonis quia diutius durat et habet quādam melodiā et discretioneʒ quia fit ab aīa vnde vox est repercussio aeris respirati respirant aūt aīalia sanguinē habentia non tamen oīa. quia piscis non respirat nec vocat licet cū brāchijs in athileo idest in illo flumine. faciat sonū vt dicit phūs Et ponit. S. T. lec. 18. quatuor genera aīalium non habentiū sanguinē Primo que habet mollē carnē exterius ꝛ pulpi et sepie Secundo aīalia mollis teste vt cancri. Tertio dure teste ꝛ ostree. quarto aīalia anulosi corporis vt apes et formice que non habent vocem. Si querat quare aīalia respirant. Dicendū ꝙ hoc est propter refrigeriū cordis et pulmonis vnde pulmo se habʒ circa cor sicut follis recipiens aerem valet tamen secūdo respiratio ad formationē vocis sicut lingua ad gustum et ad locutionē Vox tamen fit per arteriam vocalē tanqʒ per propriū organū quia aer tractus ad cor repercutitur ad arteriam vocalem ꝛ causat vocem Et est arteria vocalis vena vel aliquid simile quod est iuxta guttur et cōtinuatur lingue et pulmoni. Si querat quomō diffinit vox dicit phūs ꝙ est repercussio aeris respirati ab anima ad arteriam vocalem cū ymaginatione ad aliquid significādum. Et ideo in tussi non est vox scdm phm̄ quia nō est ibi significatio. Ex his patet ꝙ aer non est principale in formatione vocis sed aīa que vtitur aere vt instrumento ad vocem formandā Per hoc ꝙ dicitur ad arteriā vocalē excluduntur soni qui fiūt ab alijs partibus corporis nec oportet oēm vocem significare ad placitū quia voces brutoruʒ significāt naturaliter appetitum aīe cum aliqua ymaginatione. Operationes eñ aīales dicuntur que ex ymaginatione procedunt.

C Conclusio respōsiua Sonus propriū ē obiectuʒ auditus. Probatur sicut supra de colore ꝓbatū est

C Conrta hec arguitur. phūs determinādo de visu nō determinauit quomodo fit color. ergo hic nō

est determinādū quomodo fit sonus Itē son⁹ nūq̄
est quia partes eius non sunt cum sit ens successi=
uum ergo nō auditur.
¶ Secūdo queritur in quo est sonus Si dicatur ꝙ
sit in aere sequitur ꝙ cāpana non auditur sed aer
substātia enim nō auditur nisi p accidens quod est
in ea. Item tunc mēdaciū ⁊ peccatum essent ī aere
quia vox falsa est sonus. si ergo sonus est in aere se
quitur ꝙ vox sit in aere
¶ Tertio arguitur ad idē q̄r color non est ī medio
sꝫ species eius ergo sonus nō est in aere sꝫ species
eius. Itē si dicatur ꝙ sonus sit in cāpana. Contra.
cāpana causat sonū ergo non est subiectuꝫ eius pa
tet ꝯña q̄r alias idem esset in actu ⁊ in potentia res
pectu eiusdē. Tum quia phi. dicit ꝙ son⁹ est motus
aeris. Itē si sonus est subiectiue in pertutiēte que
ritur in qua manu est nō in ambabus quia idē acci=
dens non est ī duobus subiectis nec est maior ratio
de vna q̄ꝫ de alia Itē si sonus esset in cāpana tunc
nullus esset sonus echon q̄r sonus sēper maneret
in cāpana Item nisi sonus esset in aere tunc q̄n ali
qua lente mouentur possent facere sonum nec au=
ditio cāpane impediretur per ventum.
¶ Quarto queritur q̄d est sonus si enim sit motus
aeris sequitur ꝙ est sensibile cōmune. Item q̄r mo
tus est causa efficiens eius ergo non est son⁹. Ali=
quando etiā ꝑcipimus sonum nō ꝑcipientes motū
Nec videtur q̄d aliud sit sonus.
¶ Quīto vel generatio soni est naturalis vel vio
lenta nō primū q̄r generaꝛ ab extrīseco. Nec secū=
dum q̄r auditus naturalit̄ patitur a sono ergo son⁹
est ēs nāle. Itē q̄rit̄ q̄d per se sonat vl' ꝑcutiēs vl' ꝑ
cussū si 1m. Cōtra ꝑcutiens non ꝓducit spem soni
Nec 2m. q̄r fractio aeris pricipalit̄ est a ꝑcutiente.
¶ Sexto queritur de sono echon vel est idē nume
ro cū sono p̄cedēte vl' nō si 1m. sequitur ꝙ sonus nō
est ens successiuum sed ꝑmanens q̄r inter primum
sonum et sonū echō est tēpus medium. Si sit alius
Cōtra habet eādem figuram cum primo. Forte di=
cis ꝙ est idē specie. Contra queritur a q̄ ꝓducereꝛ
ille idē sonus specie. Non a monte reuerberāte q̄r
ille nescit facere sonū ita distinctuꝫ sicut est vox no
stra Non enim est aīal ergo non causat vocem.
¶ Septimo duo accidentia non possūt esse simul
sed per eundem aerem audiūtur duo soni oppositi
ergo sonus non est accidens. Item contraria non
possunt simul esse Sed aliquando soni contrariāꝛ
Sonus enim est passibilis qualitas que semper ha
bet contrarium.
¶ Octauo arguitur ꝙ vox non est cū ymaginatio=
ne quia possumus loqui per imperiū voluntatis tm̄
et ex quodā desiderio. Itē aīalia nō agunt ex yma
ginatione sꝫ ex instinctu nature. Et propter hoc di
cit Auicen. ꝙ apes eodēmodo ꝯstruūt casas ⁊ aues
nidos ergo ex instinctu nature formant vocem.
¶ Nono arguitur ꝙ nulle voces significāt ad pla
citum quia naturale est hoīm loqui. Item oportet
causam simul esse cum effectu. Sed primus impost
tor non est cum qualibet voce ergo vox non habet
virtutem significādi a primo impositore. Item pos
set queri an auditus est vnus sensus vel nō. Si pri
mum cōtra quia in sono sunt multe cōtrarietates.
Sunt eñ acuti graues. debiles. fortes leui et aspe
ri vnius aūt contrarietatis est tm̄ vnus sensus.
¶ Decimo arguitur ꝙ sonus non fit in aqua q̄r so=
nus fit per fractionem aeris. Item pisces qui sunt
in aqua non formāt sonū. Et circa hoc queritur an
pisces habent auditū vel non. Si primum contra
non habent auriculas. Si secundum cōtra piscato
res cū percutiūt aceres et timpana super aquā et
q̄nq̄ȝ vadunt cū silentione pisces audiant.
Undecimo arguitur ꝙ corpora mollia causāt sonū
q̄m tonitruū fit in nubibus. Nubes autem sūt cor=
pora mollia et ex fractione pāni lanei fit sonus.
Item si sonus per se auditur sequeretur ꝙ noticia
intuitiua esset de hoc quod non est Aliquādo enim
audimus sonū postq̄ȝ factus est vnde q̄n videmus
aliquē a longe diuidere arborē tūc per aliquod par
uum temp⁹ post ꝯtactū audimus sonū. Item audi=
tio est de aliquo sono diuisibili habente diuersas ꝑ
tes sed ille partes non sūt simul cū sonus sit ens
successiuū ergo auditio est de eo quod nō est
¶ Duodecimo arguitur ꝙ sonus nō fit cum motu
quia nō habet cōtrarium ergo fit in instanti. Item
queritur an idem sonus audiatur a diuersis vel
non. Si primum contra. idem sonus non potest eē
duabus auriculis. Item arguitur ꝙ auditus nō sit
de natura aeris quia tūc esset nobilior visu qui est
de natura aque quia aere st perfectior aqua. Item
organū auditus est aīatum cū sit pars aīalis. ergo
non est aer cōnaturalis.
¶ Tertiodecimo vel vox est diuisibilis vel indiui=
sibilis. Non primum quia ista littera a. est indiuisi=
bilis Nec secundum quia vox est sonus. sonus aūt
est ens successiuum habēs partes. Item alique sūt
voces non significatiue. ergo vox non semꝑ fit cum
ymaginatione significandi. Item arguitur ꝙ vox ⁊
sonus sunt in aīalibus non habētibus sanguinem
quia grilli et cicade et locuste non habēt sanguinē
et tamē cantāt. Et Albertus magnus dicit hic. C.
87. ꝙ ex pectus est ꝙ grilli cantāt per magnū tem
pus capitibus computatis Sirene etiam cōputā=
tur inter pisces maris vel monstra et tam dulciter
cantāt ꝙ audientes soporant sed sapiētes aurib⁹
opturatis transeunt. obijcientes eis lagenas vacu
as quibus ludant donec nauis pertrāseat vt dicit
Albertus magnus libro 24. de aīalibus.
¶ Ad primum dicitur ꝙ sonus aliter fit q̄ꝫ alia ob
iecta quia nō habet esse permanēs Aliud dicatur
sicut de motu 3°. phisicoruꝫ. Et si queratur per quid
copulantur partes soni. Dicendū ꝙ per sonatū cē
sicut partes motus per mutatum esse.
¶ Ad scd̄m dicitur ꝙ sonus licet sit in aere tamen
est effectiue a cāpana Et hoc sufficit in voce etiam
non est malicia licet dicatur mala denominatione
extrinseca. Contra tunc fortes pulsans campanā
audiretur quia in eo est effectiue.
¶ Ad tertium dicitur ꝙ in medio aliquando est so
nus realis. Aliquando vero spēs eius Si dicatur
Color est ⁊ spēs coloris non sunt simul ergo nec so
nus realis et intentionalis. Item aliquando son⁹
realis campane petuenit vsq̄ȝ ad auditū ergo son⁹

non indiget spē vt audiatur. Dicendū ꝙ non inconuenit in aliqua eadē parte esse sonū et spēm eius. Tn̄ in aere cōnaturali est tantū spēs soni in aere vero exteriori moto ad motū campane est son⁹ realis sicut in visibili realis color.
¶ Ad 4m dr̄ ꝙ son⁹ realiter distinguitur a motu vt patuit.
¶ Ad quintum dicit ꝙ sonus est res. naturalis licet forte fiat ab aliqua violentia sicut ignis est res naturalis licet generetur ex ꝯtactu lapidum. Quidam dicunt ꝙ percutiens a per se auditur. Sed contra nulla subā per se auditur. vt patet in visu qui nō videt per se subām. Dicūt ꝙ non est simile quia visibile non producit colorem.
¶ Ad sextū videtur ꝙ nō sit idem sonus numero nisi vnitate cōtinuationis. Sed cōtra. q2 oē quod reflectitur in pūcto reflexionis quiescit sȝ son⁹ nō sine motu ergo in ista reflexiōe son⁹ desinit esse Dicendum sicut in octauo de motu proiectorum.
¶ Ad 7m dicatur sicut supra de diuersis colorib⁹.
¶ Ad 8m dr̄ ꝙ regulariter vox fit per ymaginationem et in aīalibus ymaginatio fit ex instictu nature. vnde spēs duorū alborū vt res quedā sūt idē nō autem vt intentiones ꝓpter habitudines ad diuersa quorum sūt representatiua si queratur vtrum vt intentiones iportāt aliquas entitates realiter numero differentes videt ꝙ non sicut nec calor intensus et remissus secundum. S. T.
¶ Ad nonū quidaȝ dicit ꝙ naturale est loqui secūdum sententiam feminalē sed non loqui isto vel illo modo. sicut de lege nature est punire furem sȝ nō isto mō vel illo. Ad aliud pȝ ex simulis Quibusdaȝ videtur ꝙ non est vnicus auditus in nobis q2 habemus duas aures Sed cōtra tunc vn⁹ sonus iudicaretur duo. et ideo ille differentie sunt accidentales vel aliter dicet in questione de tactu.
¶ Ad 10m dr̄ ꝙ sonus ꝓprijssime fit tantū in aere De piscibus aūt dicit. S. T. 1. parte. q. 72. ꝙ dubiū est de memoria pisciū. Basilius dicit ꝙ non habēt Sed hoc augustin⁹ improbat Cōcedo tn̄ ꝙ habeāt auditū sed vtrū in celo possit audiri son⁹ ⁊ cantus beatorum. Hoc pulchre tractat de tambaco i libro suo de delicijs paradisi.
¶ Ad 11m dr̄. ꝙ ex magna violentia aliqn̄ cū corpore molli sit sonus De alio dictum est supra.
¶ Ad 12m negatur cōsequētia Ad aliud dicitur ꝙ idē auditur a diuersis ꝑ diuersas spēs. Et li. et aer est nobilior in se Non tamen in mixto.
¶ Ad 13m dr̄ ꝙ vox est diuisibilis in se Non tamen aliquando quo ad nos. Alia soluūtur ex dictis et i simulis de diuersitate vocū puerorum et bestiarū videatur albertus magn⁹ nono de aīalib⁹ et decimo nono in fine vbi dicit ꝙ si in eadē fistula femina suflet cum viro tamen acutior erit sonus sufflationis mulieris ꝙ̄ viri et puellarum ꝙ̄ vetularum.

Ad secundum sic proceditur. videtur ꝙ odor non sit obiectum olfact⁹ quia non quilibet odor potest percipi a quolibet olfactu quia asinus non sentit odores rosarū aut lilium ꝯuallium Forte concedis Contra sequitur ꝙ olfactus eius specie differt a nostro quod videt contra phm̄ dicentem hic ꝙ homines ⁊ alia animalia habent eundem sensus olfactus. Sed contra est philosophus.
¶ Respondeo dicendum ꝙ difficilius est determinare de odoribus ꝙ̄ de colore et sono quia inter cetera animalia. homo habent peiorem odoratum cuius ratio est quia homo inter cetera animalia habet maius cerebrum in proportione ad alias partes corporis. Cerebrum autem est frigidum et humidum. Non autem odor cui⁹ organū est prope cerebrum. sed tam odor ꝙ̄ organum sibi proportionatum consistit in calido et sicco. et ideo olfactus i nobis impeditur a cerebro vnde odores distiguimus referēdo ad sapores. nec ꝑcipim⁹ odores nisi sint excellētes ⁊ faciāt delectaōnē vel tristiciā hō autē est boni gustus quia gust⁹ est quidā tact⁹, q̄ melior ē in nobis ꝙ̄ in omnib⁹ alijs animalibus quia ꝯplexio hoīs in qua fūdatur maxime accedit ad mediū et ideo organū tact⁹ ē denudatū ab extremis Ex q̄ sequitur ꝙ homo est prudentissimum animalium quia habet optimā complexionem vnde homines qui sunt melioris tactus sunt magis igeniosi vnde dicit phi. ꝙ molles carne aptos mente dicimus signum autem bone complexionis secundum alber. capi. 94. est tenuitas vngium et subtilitas capillorum hec enim indicant lucidos et subtiles esse spiritus cordis venientes ad cerebrum. Preterea.

¶ Notandum ꝙ odor sentitur per medium quod est aer et aqua quod probat philo. quia tam animalia aquatica ꝙ̄ in aere viuentia siue habeant sanguinem siue non percipiunt odorem a longe. Alias a longe non currerent ad nutrimentum nisi mouerentur ab odore. Preterea sciendum ꝙ quidam dixerunt omnes sensus perfici tactu vt dicit S. T. lectione. 20. et dicebant ꝙ oporteret sensum et sēsibile ad hoc ꝙ fiat sensatio. Aliter tamen in visu et in alijs. Unde dicebant ꝙ a visu egrediebantur linee visuales vsqȝ ad visibile. Et ex earum cōtactu visibile videbatur. In alijs autem sensibus dicebant ecōuerso scȝ ꝙ sensibile venit vsqȝ ad sensū vt gustabile ad gustum vnde dicebant ꝙ ab odorabili resoluitur quedam fumalis euaporatio que est subiectum odoris et peruenit vsqȝ ad olfactum antiqui enī non cognoscebāt aliquā imutatonē spiritualē et hāc opinionē tenent plato et auicē. vt pȝ ex alberto c. 25. si enim odor sentiretur per speciez tunc nō sentiretur ipso ablato sicut nec coloris species manet ipso ablato sed sentimus locum in quo fuerunt poma ergo Sed contra. sensibile positum supra sensum non sentitur ergo odor realis non ꝑuenit vsqȝ ad olfactum. Item sicut dicit albertus i occisione magna facta in terra grecorum aduenerūt vultures et tigrides nunqȝ ibi visi tracti ab odore cadauerum per quīgentas leucas non potuissēt autem per tantum spaciuȝ illa cadauera circulariter ꝑ fumalem euaporationem extēdi Item tunc duo

corpora essent scꝫ aer et illa fumalis euaporatio. Dicendū ergo ꝙ odor per certā distantiā realiter multiplicatur. Sed per residuū spaciū solū causat spēs eius. Primū patet qꝛ alias per ventū odoratio non impediretur sicut nec visio coloris. Secunda pars patet ꝑ antedicta vnde bene cōceditur ꝙ odor realis fit cū aliquali euaporatione.

¶ Circa hec mouet. S. T. dubiū lec. 19. Primo videtur ꝙ aptitudo mentis magis respondeat bonitati visus ꝙ̄ tactus qꝛ visus est spiritualior et plures differentias rerū demonstrat. vnde visus ⁊ auditus dicuntur sensus discipline. ¶ Scḋo dubitatur cum tact⁹ sit in nobis certissimus quare spēs odorū denominātur magis a spēbus sapor̄ ꝙ̄ a qualitatibus sensibilibus ꝑcipiūtur ꝑ tactū ¶ Tertio dubitatur qꝛ. T. C. 95. dicit ꝙ aliqua habēt suauē saporē et non suauem odorē ergo spēs odoris non debent denoīari a spēbus saporū. ¶ Quarto dubitatur an hoīes et alia aīalia habent olfactū eiusdē spēi videtur em̄ ꝙ sic ꝓpter identitatē obiecti ⁊ qꝛ ab eodē corrūpitur. scꝫ a grauibus e t excellentib⁹ odoribus ⁊ sulphure. Videtur autē ꝙ non quia hō odorat dū attrahit aerē respirando. Alia aīalia autem scꝫ que non habent sanguinē non respirant ergo non habent eūdem olfactū. ¶ Ad primuꝫ dicit S. T. duas rōnes prima ꝙ tactus est fūdamentuꝫ oīm aliorum sensuū quia diffunditur ꝑ totū corpus Et ideo habēs meliorē tactū habet meliorem naturam sensitiuā et meliorem intellectum. Sens⁹ em̄ est dispō ad intellectum. Secūda rō qꝛ bonitas tactus sequitur bonitatē ꝯplexionis modo supradicto. Nobilitas aūt aīe sequitur complexionē corporis quia oīs forma ꝓportionatur sue materie vt dicit phūs in libro suo de phisonomia. ¶ Ad scḋꝫ dr̄ ꝙ odor et sapor sumuntur ex cōmixtione qualitatū scꝫ sapor ex calido et humido aqueo. Et odor ex sicco humido aereo. Ex quo patet ꝙ multuꝫ cōueniūt ¶ Ad 3m. dicitur ꝙ quedam habēt proportionalē odorem et saporem scꝫ dulcem odorē et dulcē saporem qꝛ quia sapor ꝯsistit in humido aqueo aliqualiter digesto odor autem cōsistit in sicco aereo contēperato. Contingit autē qñq̄ꝫ esse commixtā vtramq̄ꝫ substātiam scꝫ subtilem aeream et aqueam grossiorem secūdum debitam ꝓportionem et sic est suauitas saporis et odoris Si vero sit debita proportio in vno et non in alio tūc in vno erit suauitas et nō in alio et sicut est de dulci et amaro que sunt extrema in saporibus et trāsferūtur ad odores. ita dicēdum est de saporibus medijs scꝫ acetosum et austerum id est stipticū aut ponticum acutū pingue Ex q̄ patet ꝙ odor denominatur similiter sicut sapor cui vt in pluribus respōdet. q̄ḋ sufficit.

¶ Ad 4m. dictū est supra. Et phi. respōdet hic ꝙ diuersitas in modo respirādi non est ex diuersitate sensus sꝫ ex diuersa dispositione organi sicut oculi hominum differunt ab oculis quorūdam animaliū qꝛ habent quoddā fragma id est palpebras ad cooperiendum sed animalia duro oculo stati vident sine motu palpebre sic etiā in odoratu hominis est quoddam coopercculum quod apetitur ꝑ respirationem et sic homo olfacit. Si queratur in quo differunt odor et alia sensibilia a colore. Dicēdum ꝙ color nullo modo imutat nisi spiritualiter. In alijs autē sūt aliqñ quedaꝫ imutationes naturales vnde dictū est ꝙ ab odorabili potest resolui fumalis euaporatio que tamē nō ꝑtingit vsq̄ꝫ ad olfactum.

¶ Cōtra hec arḡ Primo cōtra rationem positaꝫ ex cōmen. de fumali euaporatione posse teni dici ꝙ vultures venerūt ad illa cadauera qꝛ per ventum vsq̄ꝫ ad illā distātiam delata fuit aliqua pars illi⁹ euaporationis fumalis. Item nō videtur quomodo posset alias sētiri Forte dicis ꝙ sētitur per suā speciem. Cōtra eque īpossibile ē illā speciē multiplicari vsq̄ꝫ ad tātam distantiam. Itē vl̄ illa species est res naturalis vl̄ spiritualis. si secūdū Cōtra illa species est in subiecto extēso ergo est extēsa et vltra ergo est corporalis.

¶ Secundo perceptio odoris impedit a vento vel iuuatur. ergo est in medio secundū esse suum naturale Propter hoc em̄ visio coloris nō īpeditur a vēto. Itē spēs producūtur in instanti sed odor fetid⁹ sentitur successiue vnde vnus. aliqñ percipit ante aliū ergo sentitur ꝑ euaporationē hec em̄ est causa quare res magis sentiūtur in estate ꝙ̄ in hieme qꝛ calor solis fumos resoluit.

¶ Tertio arguitur ꝙ nullo mō est fumalis euaporatio in ꝑceptione odoris. qꝛ siccū est propriū subiectū ei⁹ sꝫ in aqua nō est siccitas. qñ ergo aliquid odoratur ꝑ aquā tūc null⁹ ibi potest esse odor realis.

¶ Quarto adhuc instat ꝙ odor multiplicetur realiter quia Auicenna dicit ꝙ odorifera ꝑ hoc ꝙ odorantur desiccantur et ꝯtrahūt rugas quod nō esset nisi ibi esset realis deflux⁹ odoris. Itē odor diffinit per fumalē euaporationē que est aliquid reale.

¶ Quinto. dicūt venatores ꝙ bestie siluestres appropinquātes locū in quo debent quiescere faciunt quosdā magnos saltus vt interrūpatur via canibus ne inueniantur ab eis. ergo ab illis resoluūtur quidā vapores. per quos canes insequūtur eas forte dicis ꝙ ab illis bestijs non relinquūtur nisi spēs. Contra tūc per olfactū posset sētiri illud quod nō est. Item aliqñ aer inficitur per multos odores ergo. malus odor multiplicatur realiter.

¶ Sexto arguitur ꝙ hō nō habet peiorem odoratum quia a nobiliori aīa fiunt nobiliores potentie Item homo percipit odores rosarum quos non ꝑcipiunt alia animalia Nisi enim homo perciperet omnes odores tunc philosophi non possēt de eis disputare quia deficiente sensu deficit scīa.

¶ Septimo per manus licet sint frigide. tamē bene percipit calida ergo licet odoratus sit prope cerebrum frigidum hoc non impedit qui bene percipiamus odores Forte dicis ꝙ olfatus hominis in se est melior. Contra vultures perceperunt olfatu cadauera per. 500. millaria. Et canes percipiūt leporem per olfatum quē non percipit homo

¶ Octauo arḡ ꝙ hō non habet meliorē tactū. quia omnes sensus sunt instrumenta intellectus maxime autem visus et auditus. Igitur habet meliorez visum. Item cōiter dicitur nos aper auditu ꝑcellis

aranea tactu. Uulpes odoratu. linx visu simia gustu ergo aranea habet meliorem tactū ꝙ̄ nos.

¶ Non tactus ꝛ gustus sūt de natura terre. secū. phi. in de sen. ꝛ sē sa. sed in hominibus minꝰ dominatur terra ꝙ̄ in alijs animalibus ergo habet peiorem tactum minor pꝫ ꝙ animalia habent carnes magis duras.

¶ Decimo arḡ ꝙ bonitas tactus nō cōfert ad intellectum vl' molles carnes qꝛ tunc mulieres et pueri essent semper magis īgeniosi Itē tactus est materialis et alijs sensibus itellectus autem est immaterialis ergo tactus minus ꝯfert ad itellectum ꝙ̄ alij sensus.

¶ Undecimo queritur in quo est odor realis si i aere ꝯtra qualitates secūde non sunt in elementis. si non ꝯtra remotis pomis ab archa adhuc ibi manet odor postꝙ̄ sunt comesta Forte dicis ꝙ manent species. Cōtra ille species non sūt obiectū olfactus.

¶ Ad 1m. dicitur ꝙ illa euasio nulla est quia parum sulphur sine vēto entitur per totam camerā si coburatur. De illa specie dicit̄ ꝙ vocatur spiritualis licet sit extensa p accidens. Quidā dicunt ꝙ nullo modo habet partes Sed contra tūc ita bene sentiretur res a lōge sicut prope qꝛ esset eadē species numero p quam sentiretur. Item diuidat̄ aerem tunc etiā diuiditur species odoris qui adhuc sētitur in vtraqꝫ parte aeris.

¶ Ad 2m. conceditur ꝙ per aliquod spaciū fit odor realis per aliud autē non sꝫ species et sitātum ibi sit ventus videtur ꝙ sensatio non īpediatur Si dicatur. Ex hoc sequitur duo corpora esse simul quia in aliqua pte simul sūt fumalis euaporatio et aer. Dicēdum ꝙ aer cedit qꝛ est finalis euaporatio. Sꝫ queritur qn̄ poma auferūtur a cista an ibi remanēt tm̄ species pomorū odoriferorū vel aliquid aliud non primū qꝛ species non remanent re absente si 2m. Queritur de illo accidente in quo est vel quasi substantia est.

¶ Ad 3m. aliqn̄ fit sēsatio sine ista euaporatione.

¶ Ad 4m. patet ex dictꝫ ꝛ cū dicit̄ odor eē fumalis euaporaᵒ est p̄dicatio causalis Et p hoc pꝫ ad 5m.

¶ Ad 6m dicitur ꝙ odoratus non est virtus ꝑpria homini vel hoc per accidens vt habeat melius cerebrum vnde aliquando quis leditur in vno vt melius se habeat in alio. Ad aliud dicitur ꝙ odoratꝰ hominis est melior extensiue.

¶ Ad septimū patet ꝙ non est simile. ¶ Ad 8m supra dictum est. Ad aliud dicit Albertus magnus ꝙ illud dictum est falsum capitulo. 23. Sed contra Aranea sētit vermiculos ex extremitate sui retis ergo habet bonū tactum Respondet ꝙ hoc est, falsum nichil spisse pellis et frigide cōplexionis ꝛ habens humiditatem viscosam precellit in tactu sed habet tactū q̄si stupidū cuꝰ est qꝛ aranea etiam cuꝫ tangitur cū igne lente et non cito sentit. Et ideo perceptio vermiculorū tangentiū rete. est propter motum retis quia cōtinuum est. Nota autem vna parte continui mouetur totum continuū. De natura aūt aranee. loquitur albertus li. 26. de aīalibus Ad cognoscendū bonum odoratū dicit Albertus. li. 19. ꝙ canes nobiles parui. lepores ꝛ alias feras per vestigium odoris indagantes habent bene expositum et breuē et sunt boni olfatus Nec est verū ꝙ semper canes longi sint boni olfatus. Quidam ex predictis inferunt ꝙ aliquando odorabilia confortant cerebrū si sit nimis frigidum. Itēꝫ ꝙ habētes bonū odoratū sunt minus sapiētes quia signuꝫ est ꝙ non habent bonum cerebrū Sꝫ vtrum ex odore aliquis possit nutriri videtur ꝙ sic qꝛ democritꝰ quattuor diebus vixit odore mellis. Et quidaꝫ aliꝰ odore panis calidi tribus diebus Et quare odores tendunt sursum Sed de hijs videantur aristotelis problemata.

¶ Ad nonum dicitur ꝙ bonus tactus sequitur optimā proportionem terre ad alia elementa. Sed tunc queritur cum alij sensus sequantur debitā ꝑportionem quare non oēs sunt meliores in homie ꝙ̄ in alijs aīalibus. Dicendum ꝙ est propter coniunctionem ad cerebrū.

¶ Ad decimum dicitur ꝙ mollities potest prouenire ex bona complexione et sic arguit bonitatem intellectus Alia est ex habundantia fleumatis ꝛ hec non arguit. Ad aliud dicitur ꝙ licet sensus tactus sit materialior tamen est fundamentum omnium aliorum. Et ideo habentes bonum tactum habent corpus bene dispositum et melius itelligunt sicut artifex habens bona instrumenta melius operatur Dicit tamen Albertus ꝙ bonaꝫ dispositionem per inertiam nature potest destruere. et ꝙ errant dicētes bonitatē ingenij esse ex bonitate ymaginaᵒnis quia bonitas ymaginandi prouenit ex cōplexione frigida et sicca et dicit capitulo. 23. ꝙ aliqui propter bonitatem complexionis videntur esse dij [illegible] per seipsos intelligentes. Sed queritur quare hō inter cetera aīalia habet maius cerebrū. Dicendū primo ꝙ hoc est vt sensus interiores melius et distinctius in ipso ordinētur. Alij dicunt ꝙ cor hoīs est valde calidum et refrigeratur per frigiditatē cerebri et quia in flegmatis magis habundat humiditas que cōuenit cerebro. ideo in ipsos dicitur esse peior odoratus

¶ Ad 11m dr̄ ꝙ odor aliquando est in aere vn̄ aer dicitur fetere Aliqn̄ aūt in euaporatione cuꝫ fumo Sed contra in aere non est sapor ergo nec odor. Non sequitur Unde quidam dicunt in aqua esse saporem sine odore.

AD 3m sic proceditur videtur ꝙ sapor nō sit obiectum gustus. quia gustus est quidam tactus Sed sapor nō est obiectum tactus ergo nō est obiectū gustus. Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicenduꝫ ꝙ circa gustabile oportet cōsiderare obiectū mediū ꝛ organū sicut in alijs sēsibus Sensibile eīm positum supra sensū non causat sensationē. Et ideo oportet ꝙ vbiqꝫ sit mediuꝫ Sed duplex est medium scilicet intraneum et extraneum Extraneū vt dicit. Sā. T. lec. 21. est illud quod non est pars aīalis visus ergo auditus et olfatus percipiunt sua obiecta per medium extra-

neum. scz aerē vel aquā vel aliquid aliud. Aliquando enim auditus fit p vitrum. Sed gustus et tactus percipiūt sua obiecta p mediū intraneū. Nam caro est medium in sensu tactus. gustus autem est quidam tactus qr gustabile scz sapor radicat in humido quod est proprie tāgibile. Sz hic obijcit phi. qr si aliquod corpus saporosuz dissoluatur in aqua vt pote mel tunc si nos sumus i aqua distātes tamē sentiemus saporem ergo gustus sētit per extraneū. Dicēdum q in tali dissolutione sapor venit vsqz ad liguam pro q̄nto aqua imutatur a tali corpore que tangit liguā sicut si succarū ponatur in potu vel mel.

¶ Preterea. Notādum q nichil sētitur p gustum sine humiditate. t.c. 102. Nā sicut color fit actu visibilis per lumē ita sapor fit actu gustabilis per humidum. Et ideo habemus saliuam in ore p quā humectantur illa que sumūtur ipsa tamen.

¶ Notādum q organum gustus est quidam neru⁹ diffusus supra latitudinem ligue quod nō est actu humidum sicut organum visus non est actu intēse coloratuz sz est humiduz i potētia gustabile vero est humidum in actu. Sensus autē debet esse talis in potētia quale est obiectū in actu vnde si lingua sit valde humida vel valde sicca non gustat quis si primum tūc in ea fit sensus primi humidi et nō sugue-nientis similiter cū quis gustauerit fortē saporem si postea gustet aliū nō percipiet quia adhuc manet gust⁹ prioris saporis i lingua et propter hoc febricitātibus dulcia videntur amara qr sētiunt amaritudinem infectionis que est supra liguam.

¶ Cōclusio responsiua sapor est proprium obiectuz gustus probat sicut de colore Si queratur an gust⁹ sit tantū vn⁹ sensus Dicēdum q sic. Sed cōtra habet duo obiecta scz potum et cibum. Dicendum q cōueniunt in vna ratione. Sz cōtra potus cōsistit in frigido et humido qr circa ipsū est sitis Cibus autē non vnde morales phi. aliam virtutē ponunt circa cibum et alium circa potū. Sz dicēdum q conueniūt in vna ratione saporis. S.T. lec. 21. Mouet dubiū An sēsus gustus distinguatur a tactu. si nō sequit q non sint 5e. sens⁹. Respōdet q gust⁹ et tactus possunt dupliciter considerari. Primo quātum ad modum sētiendi et sic gustus est quidam tact⁹ nā in tāgendo suum obiectum percipit. Alio modo q̄tū ad obiectū et tūc distinguūtur qr sapor non est aliqua qualitas simplex sed causatur ab eis. Similiter gustus radicatur in tactu. vel aliter dr pōt accipi prout est discretiu⁹ saporū. Et potest accipi vt est tact⁹ quidam prout discernit qualitates tāgibiles scz alimēti Unde per gustum iudicatur aliquid esse nimis calidum. Et phūs dicit 3° ethi. q circa delectationes gustus primo modo non est temperentia sed secundo modo. Preterea notandū q gustus nō solū percipit gustabile sed etiam non gustabile sicut vis⁹ nō visibile vt puta tenebras. Quilibet eni videt (nisi sit cecus) q sunt tenebre extincta candela ¶ Sed sciendum q aliquid dicitur gustabile tripliciter scz quia habet bonū gustum vel prauū vel paruum. Et opposito modo dicatur de non gustabili. Si queratur de spēbus saporis. Dicendum q sunt septem. Et continētur in his versibus dulcis et austerus salsus quoqz pinguis amarus. Ponticus acutus. spēs sūt iste saporis vt patebit in de sensu et sensato.

¶ Contra hec arguitur Saliua est illud per quod lingua gustat alia vel ipsū humiduz ergo saliua est primū obiectū gust⁹ et non sapor. Itē humor salualis primo imutat gustū ergo est obiectū eius.

¶ Secūdo arguitur q gustus nullo⁹ sit tactus quia visus nullo⁹ est tactus. ergo nec gustus licet vterqz presupponat tactum. Itē si visus ledat a calido tunc organū visus hoc sentit ergo visus debet ita bene dici tactus sicut gustus.

¶ Tertio Cineres sentiuntur a gustu et tamē nō sunt humidi Similiter nec sal desiccatum.

¶ Quarto arguitur q sapor nō fundatur i humido quia tunc magis humidum esset magis sapidum. Nā ad intensionez subiecti sequitur intentio proprie passionis.

¶ Quinto arguitur q non opz sensū esse denudatuz ab eo quod sentit qr oculus est coloratus alias vn⁹ hō non videret oculū alterius. Itē ois potētia pōt ad actū. Sed gustus est humidū in potētia. Et quilibz alius sensus est in potentia ad suū obiectū ergo vis⁹ pōt esse actu coloratus et gustus humidus.

¶ Sexto arguitur ad idē. Item est actus mouētis et moti ergo idē est act⁹ sensibilis et sensientis. Sed act⁹ sensibilis est color vel sapor igitur. Itē lingua carpe est boni saporis ergo organū gustus non est denudatum ab eo quod sentit.

¶ Septimo arguitur q gustus non sētit non se gustabile Nā ois sensatio est cognitio et cognitio est similitudo sed in gustu nulla est similitudo ad non gustabile Itē sens⁹ exterior est potētia passiua et reducitur ad actū per suū obiectū. sed nō gustabile nō est actuū igitur. Itē nichil videtur sine lumine. ergo non videmus tenebras.

¶ Octauo arguitur q realiter gustus sit tact⁹ qr est eisdē sum⁹ et nutrimur scz illis ex qbus sumus sunt tāgibilia ergo illa eadē etiā sūt gustabilia. Itē nos nutrimur et augemur p mixta. non in q̄ntum habēt saporem sed qualitates primas ergo circa eas est gust⁹.

¶ Nono arguitur q organum gustus non est neruus existens precise in lingua quia secundum Auicennā neruus gustatiuus etiam est in palato. Itez in quibusdā aialibus non est lingua sicut i ciconijs et in quibusdam piscib⁹ et tamen habent gustū.

¶ Decimo vel organum lingue est tantum vnum vel duplex si primum hoc est contra gregorium et damascenum vt refert Albertus. quia in serpentibus sūt due lingue vnde sicut deus dedit nobis duos oculos ita dedit et duas linguas. Nec secunduz vt cōmuniter dicitur.

¶ Undecimo arguitur. q sensibile positum supra sensum sentiatur quia tactus percipit ignem si ponatur supra carnez alias non causaretur dolor. Itē gustus percipit sensibile positum immediate supra linguā vnde infirmus percipit amaritudinem q non est in cibarijs sed imediate supra linguā.

¶ Duodecimo arguitur ad idē. Aliqui habent prauum sonum in auriculis quē semp audiūt. Item stans prope campanā audit sonū qui peruenit vsqz ad auditū suū. Itē aliqs videt oculos suos scz i speculo. q sen-

sibile quod est supra sēsum sentitur. Item si neruꝰ tactus diuidatur hoc bene sentitur Item agēs naturale prius agit in ꝓpinquum q̄z in distās ergo visus prius videt se q̄z alia: Item si aliquis diu moueatur circulariter tunc si velit quiescere vidētur sibi omnia moueri. Talis ergo aliquid videt ⁊ nō nisi illud quod remāsit in oculo. Itē vt habetur in li. de sen. ⁊ sen. quando aliquis verberatur sup oculum. videtur fulgor quidā qui exit ⁊ tamen ille est supra sensū. Itē odor aliq̄n peruenit vsq̄z ad olfactū. Et supra dictū est ꝙ diu respirāa album si postea auertat oculos adhuc videt illud quod remanet in oculo supposito ꝙ prior albedo sit annichilata. Itē dictum est ꝙ lumen perueniēs vsq̄z ad oculū videtur

¶ Tertiodecimo vl' sapor producit species in medio vel non si primū ergo illud quod est valde sapidū potest a lōge gustari sicut odor potest a lōge odorari ꝓpter species quas ꝓducit in medio. si 2m. contra sēsibile positū supra sēsum nō sentitur ergo ꝓducit species in medio. Forte dicis ꝙ producit species tātum in carne. Cōtra tūc res non gustaretur q̄n saliua mediat inter carnem et gustabile. Item dictū est ꝙ gustabile īdiget humido saliuali sz hoc est falsum in gustatione vini.

¶ Ad 1m dicitur ꝙ humidū saliuale solū īstrumentaliter ꝯcurrit ad gustū et nō obiectiue.

¶ Ad 2m. dicitur ꝙ nō est simile vt patet ex supra dictis q̄m non imutatur gustus nisi imutetur tactꝰ Secus autē est de alijs sensibus. Uide. S.t.1.pte q.78.ar.3.ad.4m. vbi dicitur ꝙ gustus nō distiguit a tactu in genere sz a tactu q̄ztum ad species que p totum corpus diffundūtur.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ stati. q̄n ponuntur sup liguam fit ꝯmixtio cū humido ligue ⁊ ita dicatur de sale.

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ nō sequitur q2 non quodcūq̄z humidum est subiectū sapoꝝ sed grossum permixtū siccitati terrestri et secundū ꝙ aliter et aliter permiscetur aliter ⁊ aliter recipit saporem.

¶ Ad 5m. dicit S.t. hic lec.23. ꝙ organū visus differt ab organo tactus q2 organū tactꝰ nō denudatur a toto genere calidi et frigidi q2 ꝯponitur ex elemētis quoꝝ hee sunt proprie qualitates ⁊ sic fit in potentia organū tactus ad sua obiecta inq̄ztū est medium inter ꝯtraria Mediū aūt est ī potentia ad extrema. Et ꝓpter hoc q̄zto aīal habet ꝯplexionē magis reductā ad mediū tāto hz meliorē tactū vt dictū est de hoīe Sed organū visus est penitꝰ carens colore Sz contra. Oē mixtū est coloratū Negatur. nec organū visus est oculus qui videtur. sed humidum glatiale quod est in neruis supradictis. vel ipi neruī. Fit aūt visus īactu per spēm ipsū informantem

¶ Ad 6m dr̄ ꝙ aliud esse habet color in mouēte ⁊ moto. Nec lingua carpe est sensꝰ vel organū sensꝰ sed medium Neruus autē est organū.

¶ Ad 7m dr̄ vnoº ꝙ non oīs pceptio est similitudo Nam de deo et materia prima habetur cognitio ⁊ nō per similitudinē Uel argumētū ꝓcedit de hijs q̄ sentiuntur p se. Si dicatur Sapor est obiectū adeq̄tuz visus ergo oppositū eiꝰ non sentitur. Dicendū ꝙ verum est per se. sed p accidens. Sed q̄ritur quoº sensus exteriori sentitur nō gustabile. Si p accidēs hoc maxime erit p spēm gustabilis sz hoc non q2 q̄n sentitur non gustabile tūc non habetur spēs gustabilia Forte dicis ꝙ non req̄ritur spēs Quidā dicūt ꝙ istas priuationes pcipit tm̄ sensꝰ cōis Sz hoc est ꝯtra phm̄

¶ Ad 8m non valet ꝯn̄a Nutrimur etiam dulcibus et non tm̄ qualitatibꝰ primis

¶ Ad 9m ꝯcedo totū. ¶ Ad 10m dicit Albertus ꝙ habemꝰ duas linguas sz in nobis sūt ꝯiuncte in serpente vero diuise vide. 12 de aīalibꝰ ca.2º. vnde in medio nostre lingue est linea scđm longitudinem ducta. Facta est aūt ꝯiūctio ne impediamur a comedendo. Ciconie etiā et alia habent linguā tortam vel aliqđ loco lingue.

¶ Ad 11m. dr̄ a phō caº. de tactu ꝙ sensibile positū imediate supra sensū idest organu non sentitur Nullus eīm videt oc'los suos Nec sētit calorē sui cordis Dicūt etiā medici experiētia ꝙ si neruꝰ fuerit diuisus tunc non sentit puncturā. scđz illā ptē neruꝰ lz bñ scđm aliā Sz cōtra. in hieme quilibet sētit frigiditatē q̄ est in extremitate digitoꝝ ⁊ tñ illa ptingit vsq̄z ad neruū qui est organū tactus. Dr̄ a quibusdā ꝙ non sētit scđm illā ptem cui īmediate iūgitur q2 natura nō ꝓcedit ab vno dissimiliū ad alterū nisi p mediū idest minus dissimile sicut etiā mobile localiter non mouetur de vno vbi ad aliud nisi p mediū Modo esse corporale obiecti ⁊ esse spūale sūt multum dissimilia. ⁊ iō req̄ritur mediū. De gustu dr̄ ꝙ gustabile nō īmediate ponitur sup organū Sz mediat caro

¶ Ad 12m dr̄ ꝙ ille sonꝰ non ponitur īmediate sup organū auditꝰ scđm esse reale Nec incōuenit p reflexionē aliquē videre oculū suū. Ad aliud dr̄ ꝙ agens citius agit in propinquū si sit natū agere ī tali distātia. Et p hec pz ad alia. Quidā dicūt ꝙ sensus exterior nō videt motū sz sensꝰ cōis decipitur propter motū p̄cedentē De luie dr̄ vnoº ꝙ puenit vsq̄z ad oculū ⁊ non vsq̄z ad neruū Uel lumē aliqualiter habet esse spirituale.

¶ Ad 13m dr̄ ꝙ sapor ꝓducit spēs in medio intraneo Sed q̄ritur an gustꝰ percipiat odores videtur ꝙ sic q2 comedēs aleca putrida iudicat ea fetere Dicēdū ꝙ gustꝰ non sētit per se odorē sed p accidens.

AD quartū sic ꝓceditur videtur ꝙ tactꝰ sit vnus sensꝰ q2 sūt tm̄ 5e sensus exteriores. Si autem essent duo tactus tunc essēt sex Sed contra est phūs.

¶ Rn̄deo dicendū ꝙ sensꝰ tactus non est vnus formaliter sz plures. Probat phūs. q2 vnus sensꝰ est tm̄ vniꝰ ꝯtrarietatis p se prio Sz iter qualitates tāgibiles sūt due ꝯtrarietates. scz calidi et frigidi. hūidi ⁊ sicci ergo circa ista sunt realiter duo tactus. Scđo dr̄ ꝙ caro nō est organū tactꝰ pz. Prio sicut se hz aer ad visū ita se hz caro ad tactū Sz aer non est organū visꝰ. Itē tunc idē esset organū gustus et tactꝰ q2 in lingua sūt gustus et tactꝰ. Et sic caro ibi esset organū vtriusq̄z quod est falsum q2 diuersoꝝ sensuū sūt diuersa organa. Tertio dr̄ ꝙ sēper inter tangēs ⁊ tactū cadit mediū extrinsecū sita ctum sit corpus durū q2 vel res tangitur ī aqua vel in aere. Si primum tunc videmꝰ ad expientiā ꝙ ibi remanet hūiditas iter illa duo corpa Sz hūiditas a q̄ non est nisi aqua ergo ibi mediat aqua et multo

magis aer sit corpora dura se tangũt ĩ aere licet mediationẽ aeris minus sentiamus quia aer est minꝰ perceptibilis et spiritualioꝛ ꝙ̃ aqua. Quarto dicitur ꝙ organũ tactus non habet in se qualitates tangibiles in actu completo sꝫ solũ in actu incõpleto. vt patet ex articulo p̃cedente. Quinto dr̃ ꝙ tactꝰ est tangibilis et etiã non tangibilis vt dictũ est supra de aliis sensibus vnde Ouidiꝰ dicit ꝙ volens alteri cõplacere. excutit pulueres. ꝙ si nulli sunt ipsuꝫ ex cute nullum Sed hic mouet. S. T. dubiũ qꝛ aer et aqua habent tangibiles qualitates. ergo mediãtibus eis non põt fieri sensatio tactus qꝛ oportet medium esse denudatũ a qualitatibus sensibilibus scd̃m illum sensũ sicut dyaphanũ nullũ habet colorem. Alias per ipsũ non videremus colores. Respondet Auerrois ꝙ nos non sẽtimꝰ purũ aerẽ vel aquã Sed tangimus aquã ex pmixtione extranei. Tamen in se non habet qualitates tãgibiles. Cõtra quod est in potentia natũ est pati ab eo quod est in actu. Sed noster tactus est in potentia p mediã qualitatem. Elementa autem habent qualitates aliquas in extremo ergo tactus potest sẽtire aquã puram. Forte dicis ꝙ elementũ ĩ quo aĩal viuit nõ habet qualitates ĩ extremo sed solũ in medio quia alias non esset ꝯueniẽs habitationi hoim. Itẽ Si aer ⁊ elemẽta haberẽt aliquas qualitates in extremo tunc per ipsa non possẽt alia per tactũ cognosci. Sed hoc non saluat quin aqua pura possit esse calida quia potest poni super ignẽ. Itẽ per aquam calidissimã possumus per tactũ sentire corpus duruꝫ Sed dices per aquã calidissimã non possumus scire si illud corpus durũ sit calidũ. Sꝫ hꝰ dimisso Dicendum est ꝙ elemẽta possũt dupliciter considerari vno modo scd̃m qualitates actiuas et passiuas ⁊ sic cõtrariantur adinuicẽ. et se inuicem inmutant in suis extremis Alio modo scd̃m formas subãles quas non sequũtur ex impressione corporis celestis vnde elementũ quod est propinquius celo plus habet de forma. Et quia ad formam pertinet ꝯtinere. Ideo corpus superius continet inferius sicut locus locatum Non ergo vnũ est locus alterius propter qualitates actiuas Sed forma subãlis elementorum Sed queritur An aqua pura possit esse dulcis. Videtur ꝙ sic ex S. T. in 2°. d. 14. ar. 5. ad 5m vbi dicit ꝙ talis est in profundo pelagi quia aristo. dicit in libro de animalibꝰ ꝙ piscis qui dicitur malarie inuenitur valde magnus in pelago vbi sũt aque dulces Tunc respondetur ad dubiũ ꝙ tangibile sentitur per aquã vel aerem modice ꝙ̃titatis quia habent qualitates tangibiles parũ sensibiles et stati mutant per aliud tãgibile ab extremis qualitatibus ⁊ sic non impediũt sẽsationẽ tactꝰ. Ex his patet ꝙ secundum phm̃ nunꝙ̃ duo corpora dura se tãgunt.

Contra hec arguitur. Auditus est tantũ vnus sensus. et tamen non est tantum vnius contrarietatis quia est grauis et acuti lenitatis et asperitatis. Forte dicis cum phõ ꝙ ista habent aliquod cõe subiectum scꝫ sonũ sub cuius ratione formaliť imutant auditum Secus aũt est de qualitatibus tangibilibus. Contra qualitates tangibiles habent vnum subiectum cõmune scꝫ quãtitatẽ Forte dicis ꝙ ꝙ̃titas non est subiectum. capiendo subiectum pro genere sed bene est subiectum inhesionis Cõtra qualitates tangibiles sunt in eodem p̃dicamento ꝙ̃ cõueniunt in genere Forte dicis ꝙ non conueniunt in genere proximo. Cõtra hoc cõplexum qualitas tãgibilis est genus proximũ ad quattuor qualitates. sicut sonus ad omnes sonos vnde S. T. 1. parte. q. 78. ar. 3. ad 3m dicit ꝙ oẽs ille contrarietates et singule conueniunt in vno genere proximo licet inominato et in. q. de aĩa. ar. 13. ad. 17m tactus simpliciter est vnus sensus propter vnũ modum imutandi Item inter qualitatẽ que est genꝰ et istas quattuor qualitates non sũt infinita genera ergo habẽt aliquod genus proximum.

Scd̃o tñ est vnũ organũ tactus. quod est extensũ per totum corpꝰ per modũ retis. Sed diuersi sẽsus habent diuersa organa ergo sensus tactus realiter est tantum vnus. Item accidens multiplicať ad multiplicationẽ suorum subiectoruꝫ sꝫ subiectũ tactus est tãtum vnum scꝫ predictus neruus et isto modo probatũ est ꝙ caro non est organũ tactꝰ igiť.

Tertio plus ꝯueniunt qualitates tãgibiles ꝙ lux celi et coloꝛ qꝛ illa lux est incorruptibilis et tamen ꝯtinetur sub vnico sensu scꝫ visu. Si dicatur ꝙ̃ lux et coloꝛ plus cõueniunt qꝛ lumẽ est formale coloris. Sed contra quia lux et coloꝛ specie differunt

Quarto si essent duo sensus tactus propter duas cõtrarietates primas ergo oportet ponere plures quia delectatio sẽtitur per tactum in fricando et similiter verberatio et pruritus pedum. Itẽ durum et molle. Sꝫ tunc est dubium an seclusa qualitate prima sentirem hoc esse durum et an tactus possit percipere saporem sicut durum et ex hoc scireť an gustꝰ ẽ tactꝰ Itẽ caliditas ⁊ frigiditas sẽtiũť sb vno sensu qꝛ cõueniunt in ratione tangibilis sꝫ in hoc etiam cõueniunt omnes qualitates.

Quinto arguitur ꝙ caro non est mediũ tactꝰ sꝫ organum qꝛ tactus fit pp̃ter bonam cõplexionem reductam ad medium sꝫ dispositio carnis est magis reducta ad mediũ ꝙ̃ dispositio nerui qꝛ nerui ⁊ ossa magis accedunt ad siccitatem et supra dictuꝫ est ꝙ molles carne sunt apti mente.

Sexto arǵ ad idem caro est organũ animalis ergo habet aliquẽ sẽsum. Item si quis ledatur in carne hoc sẽtit ergo in carne est sẽsus. Item in qualibet parte animalis est tactus ⁊ per cõsequẽs organum eius sꝫ nõ vbiꝗ est neruus igitur. Item caro tangit lapidem qꝛ potest sibi ꝯtiguari. Et eodẽ modo argueretur ꝙ quis potest tangere celũ si sit in celo. Forte ꝯcedis cõtra nichil sẽtiretur per tactũ nisi habere t qualitatẽ tangibilem scꝫ caliditatẽ frigiditatem humiditatẽ vel siccitatem. Item ari. in 2°. de partibus animalium dicit carnem esse organuꝫ tactus.

Septimo arǵ ꝙ inter tangens et tactum nõ semper cadit medium quia illa se tangunt quoꝝ vltima sunt simul ex 5. phi. Itẽ qñ quis scindit sibi neruũ tunc inter gladiũ et neruũ nichil mediat.

Octauo arguitur ad idem secluso aere et aqua vel fortes posset tãgere lapidem vel non si secundum ergo medium extraneũ non est necessa

tium nec primũ q2 hoc videtur absurdũ. Itẽ sẽtiu⁹ aquam per tactũ et tamen tunc nichil mediat. Itẽ qñ sortes tangit lapidem stans supra ipsum vl' mediat aer vel non. si primũ quero quare non descendit. Forte dicis ꝙ aer qui est inter pedes et lapidẽ resistit. Cõtra qñ plus aeris mediabat tunc nõ impediebatur descẽsus sortis ergo nec modo Itẽ quñ do sortes tãgit aliquod acutum tũc nõ mediat aer alias sortes non lederetur.

¶ Nono arguitur ꝙ corpora dura possũt se tangegere q2 duo celi se tangunt nec aliquid mediat. Item corp⁹ spericũ tangit corpus planũ scđm geometriam. Itẽ ponatur lapis sup aquam tunc p2 ꝙ nichil mediat deide cõgeletur ipsa aqua tũc duo corpora dura sũt imediata vel arguat de plũbo prius liquefacto. Item nisi sic tunc non esset difficile extrahere stillum ferreum a ligno q2 inter ipsum ꝛ lignũ semp mediaret aer vel aqua Est etiã cõtra experientiam.

¶ Decimo oportet mouens esse simul cũ moto. s3 it er ea que sũt simul nichil mediat qñ ergo mouẽs ꝛ motũ sũt corpora dura sequitur ꝙ sũt simul. Forte dicis ꝙ mouẽs scđm suam virtutem actiuam est simul cũ moto vl' ꝙ mouens proximũ est simul cũ moto. Sed ꝯtra phi. hic ponit differẽtiã inter sẽsum tactus ꝛ alios sẽsus q2 mediũ extraneũ in visu auditu ꝛ olfactu se habet actiue pro q̃nto ipsũ imutatum a sẽsibili imutat sensum. S3 medium extraneum in tactu nõ se habet actiue sed simul imutatur cũ tactu vt simul ꝑcutitur clype⁹ et clypeatus. Et si dicatur clypeus est mediũ ergo pri⁹ ꝑcutitur clypeus q̃3 clypeatus. Aliq̃n etiã prius calefit mediũ q̃3 sentiatur ignis a tactu Dicẽdum ꝙ non pri⁹ percutitur clype⁹ nec prius calefit medium extraneũ q̃3 tactus prioritate causalitatis ita ꝙ imutatio medij sit causa imutationis tactus secũdum expositores. Forte dicis ꝙ tangibile agit in tactũ per medium ꝛ illud mediũ non est causa per se s3 per accidens imutationis tact⁹. Cõtra in omni motu oportet assignare aliquod mouẽs ꝓximũ per se. si ergo istud mediũ extraneũ sit solũ mouẽs ꝓximũ p accidens. op3 dare aliud qđ sit mouẽs p se. Itẽ mouẽs remotũ non mouet nisi p mouẽs ꝓpinquũ. Si ergo mouẽs ꝓpiquũ mouet p accidens seq̃tur ꝙ mouẽs remotũ mouet p accidens. Ad primũ dr̃ ꝙ ille solutiones sũt bone et tangunt a phõ et quibusdã videtur ꝙ aristoteles tñ disputatiue ꝓcedit. Et vocat phũs sensũ tact⁹ plures ꝓpter pluralitatẽ obiectorum ꝯueniẽtium tñ in vna rõne vel diuersitatẽ dispositionũ Vel si dr̃ ꝙ hoc ꝯplexũ qualitas tãgibilis immediate diuidit solũ p duas differentias oppositas. ꝛ sic quodãmõ est ibi vna ꝯtrarietas. Alij tenẽt ꝙ sensus tact⁹ scđm rẽ est duo ꝛ tũc diceret ꝙ tangibilia non ꝯueniũt in vno gñe ꝓximo ipsi adeq̃to

¶ Ad 2m negat minor a scđa opinione Nec distinctio specifica accidentiũ est a subiecto Nichil autẽ ꝓhibet aliqua esse eadẽ subiecto. et distincta scđm spẽm. vnde si per totum corpus extenderet gustus adhuc distingueretur a tactu realiter.

¶ Ad 3m distinguit ꝙ plus ꝯueniant vel in esse nature ꝯcedo vel q̃ntum ad imutationẽ sen s⁹. et sic negatur. Sed q̃ritur an per sensũ exteriorem q̃a ponat differentiã iter caliditatẽ ꝛ siccitatẽ silic. ergo op3 ꝙ sit vn⁹ sens⁹ exterior cognoscẽs vtrunq3.

¶ Ad 4m dr̃ ꝙ oĩa alia taugibilia reducuntur ad istas qualitates. Si dicatur medicus p tactum sentit pulsum infirmi ergo quattuor qualitates prime non sunt obiectũ adequatum tactus Forte dicis ꝙ non sentit pulsũ nisi per qualitates primas. Contra sequeretur ꝙ si quis percuteretur baculo nõ habente qualitates illas. ꝙ percussus nichil sentiret Forte ꝯcedis q2 motus nõ est sensibile per se ꝓpriũ nec etiã subã Cum ergo ibi nichil aliud sit sequitur ꝙ non sẽtit sicut nec per tactum sentitur celũ. Ad aliud põt dici ꝙ tãgibile non est gen⁹ ꝓximũ ad caliditatẽ et frigiditatẽ Sed dices quod est ergo genus proximũ. Item licet non sit genus proximũ ad ista duo tamẽ videtur proximũ gen⁹ ad oĩa tãgibilia sicut color ad visibilia. Dicendũ ꝙ oportet ꝙ sit proximũ genus ad quãlibet cõtrarietatẽ perceptibilem a tali sensu.

¶ Ad 5m dicitur ꝙ neru⁹ habet meliorẽ ꝓportionem qualitatũ nec carnes molles significant bonũ intellectum nisi ꝓpter tactũ. Notandũ tñ ꝙ. S T opusc. 43. dicit ꝙ tact⁹ est vis diffusa per ossa carnez et cutẽ nec incõuenit idẽ diuersimode esse mediũ ꝛ organũ. c. 3.

¶ Ad 6m dr̃ ꝙ caro est ps organica quod sufficit. Ad aliud negat ꝯñia Et dr̃ tactus esse vbiq3 q2 neruus per totũ extendit non absolute q2 esset penetratio corpoꝝ s3 q2 non põt dari notabilis pars carnis qui in ea sit aliquid de neruo. Et notãdu3 ꝙ tactus dupl'r capitur p̃io p ꝯiunctione corporu3 ꝛ sic lapis tãgit lapidẽ. 2o pro potẽtia tactiua. Sed queritur quare sens⁹ tact⁹ sic iuenitur in qualibet parte corporis aĩalis et non alij sensus Dicendũ ꝙ tactus ꝑcipit ea q̃ maxime possũt corrũpere vitã aĩalis Non aũt alij S3 nõne vis⁹ ꝑcipit plures ꝯtrarietas scz album ꝛ nigrũ pulchrũ et turpe. Et si sic quare non ponũtur plures visus sicut tactus Dicendũ ꝙ visus non ꝑcipit nisi primã ꝯtrarietatẽ p se p̃io Secus autem est de tactibus quorum quilibet p ee se primo percipit vnam contrarietatem.

¶ Ad 7m quibusdã videtur ꝙ aristoteles disputatiue ꝓcedit ꝛ ꝙ nimis absurdũ sit dicere. ꝙ duo corpora dura ꝛ plana nõ pñt se tãgere q2 si esset vacuũ possent ꝯiũgi ꝛ tñ nichil mediaret. Itẽ in virga pro media pte arida ꝛ p media pte viua est ꝯiũctio duorum corpoꝝ. Et. s. t. in. 4. d. 12. q. 1. ar. 2. q. 4. dicit ꝙ aliq̃d põt ꝯseruari iter aliqua corpora solida absq3 hoc ꝙ aer subitret S3 ꝯtra tũc mot⁹ fieret in istanti quãdo illa corpora se pararẽtur quia aer eque cito subintraret vnam partẽ sicut aliam. alias esset vacuum in aliqua parte. et sic ibi non est successio. Et per ꝯñs mot⁹ esset in instanti Sed cõtra hoc argumẽtũ nõ pl⁹ ꝯcludit de corporib⁹ duris q̃3 de alijs scz quãdo corp⁹ durũ descẽdit sup aliud scz sup aquã planã Nõ ẽ ivr̃ ꝙ aer q̃ ẽ ĩ medio pri⁹ totalit relinquat vnã ptẽ q̃3 aliã Et iõ poss3 ꝓbabiliter teneri ꝙ duo corpora dura possũt se tãgere sine medio. Si tñ h⁹ videat eẽ ꝯtra arĩs. Tũc dicat ꝙ duo corpa celestia pñt se tangere S3 in reb⁹ corruptibi

libus duo corpora duta non se tāgūt et qñ scindit
nervus aer in sensibilis subintrat et qñ plumbum
frigesit sup ferrum tunc ibi nō sunt duo corpora ex
parte materie vel q̄titatis ymmo cōtinuantur vt
dictum est 5. phi. vel dicat q̄ aer subintrat quando
aqua cōgelatur. Nec experiētie ꝓbant quin aqua
vel aer isensibilis mediet Et per hoc p3 ad alia.
¶ Ad 10m. dicitur pro nūc q̄ medium extraneū cō
currit p accidens ad sēsationē idest non est de rati
one sēsationis q̄ ibi sit medium p accidens q2 per
solum medium itraneū potest fieri sēsatio Nec ta
men sequitur q̄ tāgibile non agat in sēsum nisi p
accidens graue enī mouetur deorsū a generāte p
se tamen nō moueretur deorsū nisi remoueretur
prohibens quod est mouēs per accidēs vl' dicitur
q̄ mouens primum est in aere vl' aqua s3 q̄ sit in ta
li subiecto accidit sibi q2 si esset possibile q̄ corpo-
ra se tangerent non esset necessarium q̄ esset in
tali medio tamen illa virtus per se cōcurrit ad ta-
lem effectum.

D quintum sic proceditur vr q̄ sens' nō
suscipiat species sine materia quia sen
sus cognoscit singularia que non sunt
sine materia ergo nec species represē-
tant illa singularia. Item aliquando
fumus prope cāpanam producit alium et odorabi-
le producit odorem realem et non tātum speciem
ergo sensus aliquid recipit cum materia vt cum ta
ctus immutatur a calore t. 125. recipiendo nō tātū
speciem caloris sed calorem. Sed cōtra est philo.
¶ Respondeo dicendu3 q̄ sensus est susceptiuus
specierum sine materia. Et hoc probat philo. Nā
cera recipit figura3 annuli sine materia sc3 sine me
tallo vel sine auro ergo sensus suscipit species re-
rum sensibilium sine materia vnde licet color sit in
auro tamen species coloris non est in auro sed in
visu vel i organo mediante potentia visiua. Ex
quo patet quod aliud esse habet color et species
coloris q2 species coloris habet eē spirituale z itē
tionale color autē habet eē materiale. Secūdo dr
q̄ organū sensus corrūpitur propter excellentiam
sensibilium. Nā oportet inter organū sensus et sē-
sibile esse quandā propportionē. ergo dum ista pro
portio corrūpitur. Corrūpitur etiā organū. Corrū
pitur autem per excellens sensibile. igitur Ex quo
infertur q̄ in plantis non est sens' q2 non est ibi de
terminata proportio et cōplexio ad sensum requisi
ta. Tertio dicitur q̄ licet omnia corruptibilia pa-
tiantur a qualitatibus tangibilibus. Nō omnia tñ
patiuntur ab aliis qualitatibus sensibilibus. sed
aliqua. Unde aer aliquando est fetid' propter odo
rem Si queratur in quo est potentia sensitiua sub-
iectiue. Dicendum q̄ est in toto organo. Circa hec
dubitatur Primo an noticia sēsitiua exterior possit
esse sine obiecto existente. Et cōmuniter dicitur q̄
non est naturaliter possibile. Sic enim se habet sē
satio ad subiectū sicut lumē ad corpus luminosum.
Sed lumē non ē sine corpore luminoso. Itē tūc pe
riret ois certitudo de existentia rei q2 diceretur q̄
licet lapis videatur. tamē non est Ex quo infertur
q̄ exterior sensatio non pōt causari nisi a suo subie
cto causetur sicut lumē non causatur nisi a lumino-
so. Sed difficultas est de diuina potentia. An ipsa
possit cōseruare sensatione exteriore3 sine obiecto
Et multi opinantur q̄ sic q2 quicquid de' potest fa-
cere cū causa scd'a effectiue. illud potest facere se so
lo si sit res absoluta. Non enim indiget deus causa
secunda in sua actione. Item i intellectu pōt ideo
cōseruari intellectio de re non existente. Quidam
dicunt q̄ illam qualitatē que est exterior sensatio
deus posset causare se solo tamen tunc nō esset sē-
satio neq3 cognitio quia cognoscere est actio intel-
lectus z actus vitalis ergo est ab aīa effectiue quia
sicut cognitio ē actio. ita cognoscēs est agēs per lo
cum a coniugatis. Si autem aīa agit. tunc patet q̄ il
la sensatio non est a solo deo. Item deus se solo nō
potest producere odiū ergo nec sēsationē. sicut nec
errorem Et ita dicitur probabiliter q̄ si deus cōser
uaret illā qualitatē que nūc est visio corrupto obie
cto. tunc non diceretur sortes videre per illam qua
litatem quia sequitur video sortem ergo sortes est.
Sed ab aliis negatur ɔña sicut non sequitur intel
ligo antichristū ergo antichristus est. Secundo du
bitatur. An obiectum aliquid patiatur ex hoc q̄ sē-
titur. Dicendum q̄ non sed color dicitur videri tan
tum p denoīationem extrinsecā sicut antichrist' in
telligitur vel ymaginatur tamē hoc q̄ est intelligi
nullā entitatē in eo ponit Alias ab eterno res ha
buissent esse reale quia intelligebantur a deo. quā
do tamē res sentitur tunc in medio causatur spēs z
similiter in sensu z in intellectu qñ res intelligitur
Si enī nichil reciperetur in sensu tunc diu legēdo
non debilitaretur visus nec sēsus corrūperetur ab
excellente sensibili. Item dicit phūs q̄ necesse est
intelligentē fantasmata speculari ergo ad cogno-
scendum res ponende sūt spēs et similitudines re
rum vnde sensus vocatur potētia passiua propter
spēm quam recipit.
¶ Contra hec arḡ. Propriū est intellectus esse su-
sceptiuum spērum sine materia vnde intellect' di-
citur abstrahere ergo sensus non est susceptiu' spē
rum sine materia. Item queritur quid est recipere
formā sine materia Si dicas q̄ est recipere quā lita
tem et non materiā ipsius agentis. tunc non solum
sensus s3 quodlibet passū suscipit formā sine mate
ria. sc3 aqua calorem sine materia ignis. et tñ phūs
dicit q̄ hoc est propriū sens'. Forte dicis q̄ spēs re-
cipitur sine materia idest sine ɔditionibus materie
Contra sensus cognoscit singularia ergo cum con-
ditionib' materie q̄stio sūt hic et nūc. Forte dicis q̄
spēs sensibilis nō est extēsa. Et ideo dicitur recipi
sine materia. Cōtra in qualibet pte medii est spēs
coloris. ergo h3 ptes. Forte dicis q̄ eadē spēs est i
qualibet pte sicut aīa in qualibet pte corporis Cō
tra idē accidēs nō est in diuersis subiectis Corru-
pta etiā specie que est in vna parte aeris adhuc ma
net in alia.
¶ Secundo arḡ q̄ non est ponēda talis spēs in me
dio quia tunc daretur qualitas infinita quia vel co
lor causat totā spēm suam in toto medio et non in
qualibet parte sed ptes eius in partibus medii vel
tam ipse q̄ quelibet pars ei' causat spēm suā in to

to medio et in qualibet parte. Nõ pr'mum qꝛ totũ
in qualibet parte potest videri ⁊ similiter q̃libet pa
Nichil aũt videtur sine specie. Nec scd̃m qꝛ tunc
in medio essent infinite specieo totales quia in q̃
libet parte est vna species totalis representas to
tum et quamlibet partem Item in qualibet parte
est species totius et in qualibet parte et species
infinitarum partium ergo in eadem parte sunt in
finite spes Forte dicis ꝙ faciũt vnũ Cõtra tunc ꝑ
eũdẽ conũ et pyramidẽ videret ꝙ totũ et pars: ee
ꝑs 2ña vnũ appareret ita magnũ sicut aliud

¶ Tertio vl' talis spes est ens reale vel nõ Si sm
gº nõ repsẽtat ens realẽ cũ sit ens ratiõis Si 1m.
vel est qualitas prima vel secunda. Forte dicis ꝙ
est aliquando color diminutus Cõtra color potest
manere sine obiecto Non autem ista species Item
omis color est visibilis. Forte dicis ꝙ specie differt
a colore Contra illud quod specie differt a colore
non facit cognoscere colorem sed magis impedit
vnde philosophus reprehendit platonem dicens
ꝙ derisibile videtur vtdũ rerum que nobis manise
ste sunt noticiam querimus alia entia in mediũ as=
feramus sed ydeas que non possunt esse eorũ sub
stantie cum ab eis differant.

¶ Quarto arguitur ꝙ spes nõ est aliquid distictũ
ab ipa sensatione qꝛ omne receptũ in potẽtia sen
sitiua est cognitio ergo species est cognitio Añs pꝫ
qꝛ oẽ quod est in potentia vitali est cognitio Item
vel spes est sensatio vel ꝑ speciez sentimus Forte
dicis ꝙ recipimus sẽsationẽ per spez. Cõtra spes
est principiũ actiuũ sensationis ergo nõ est per se
principium receptiuum respectu eiusdem quia re=
cipere et agere habent diuersa principia igitur.

¶ Quinto arguitur ꝙ sẽsatio posset naturaliter
esse sine obiecto similiter noticia ĩtuitiua quia ali=
qua est noticia intuitiua que non causatur ab obie=
cto quia noticia anime separate vel angeli nõ cau
satur ab obiecto effectiue. Item auditus est de so=
no qui non est quia capio vnam auditionem et que
ro an est de sono diuisibili vel indiuisibili. Non 2m.
quia nullus est talis Si primum tunc vna pars est
preterita Si ergo illa auditio sit de toto et ꝑtibus
eius sequitur ꝙ sit de eo quod non est Itez videmꝰ
motũ ergo prius et posterius que tñ non sunt ⁊ au
dimus silentium qð nichil est.

¶ Sexto arguitur ad idem. Experientijs cõibus qꝛ
in ludificatis videtur homini illud quod nõ est eñ
putãt se scindere racemũ et scidũt digitũ et castra
vel canes Item timẽtes audiunt sonos terribiles
Et hñtes oculos molles si diu respiciant rubeum
omnia videntur eis postea rubea ergo vidẽt rube=
dinẽ licet non sit. Item si diu aspiciamus solem si
postea claudamus oculos adhuc in conspectu nr̃o
versantur colores lucidi In firmi etiam per gustuz
iudicant aliquid esse amatuz et tamẽ non est ergo
in istis noticia sensitiua exterior põt esse de eo qð
non est Forte dicis ꝙ noticia sẽsitiua est de aliquo
quod est in sẽsu quia S. T. dicit in primo ꝙ primuz
visum est spes rei vise que est in oculo.

¶ Contra visus nichil cognoscit nisi sit coloratuz
vel lucidum Potentie etiam sensitiue non reflec=
tuntur supra se Forte dicis ꝙ sicut sensus exterior
ꝑ accñs decipit ita ꝑ accidẽs põt eẽ de eo qð nõ est
Cõtra bñ sequitur naturaliter hoc sẽtitur ergo est
Itẽ tunc naturaliter possemꝰ videre futura ꝑ acci=
dens licet nõ existant.

¶ Septimo arguitur ad idẽ supponẽdo ꝙ res ꝑ=
manens nõ habet vltimũ instans sui esse ex 8ºra=
uo phi. tũc capio visionẽ cõtactus qui nũc desinit
esse per vltimũ instans quia nunꝗ aliꝰ desinit esse
tunc ista visio nunc est ergo post hoc erit. Itẽ ex eo
dem arguitur capto minimo visibili ⁊ incipiat illud
corrũpi et minui tunc visio illius post hoc erit quia
nunc est et tamen illud visibile immediate post hoc
erit corruptum per casum.

¶ Octauo vel deus potest facere visionem sine
obiecto vel nõ Si primũ. Cõtra tũc aliquis posset
adeo decipi qꝛ videret rem que non est Forte dicis
ꝙ illa visio representaret rem non esse Cõtra prius
representabat oppositũ ergo non est eadẽ visio nũc
ro qꝛ eadẽ cognitio nõ habet opposita obiecta. Itẽ
bene sequitur video albedinem ergo video aliquid
sꝫ hoc est falsum qꝛ illud quod videtur nichil est ꝑ
casum. Itẽ vel video omnem albedinem vl' aliquã
et aliquam nõ Et pono ꝙ deus successiue corrupe
rit illam albedinẽ incipiendo a parte a parte poste
riori. Forte dicis ꝙ video vltimã partem. Cõtra al
bedo est per accidens in ĩfinitũ diuisibilis ergo nõ
habet vltimam partem.

¶ Nono ad idem deus se solo non potest ĩme cau
sare assensũ quo credam ipsũ non esse ergo nec
visionem nõ existentis.

Item tunc tangerem illud quod non est et nutri=
rer ex nichilo. Forte dicis ꝙ si sine obiecto deꝰ ꝯser
uaret illam qualitatez ipsa non amplius eẽt visio
quia nõ terminaretur ad obiectum extetius quia
nichil esset ibi terminans. Cõtra visio est quid ab
solutuz. Si ergo illa qualitas esset sequitur ꝙ eẽt
visio quia nõ mutat spez sed prius erat visio ergo ⁊
modo Et vltra sequitur ꝙ hñs eam est videns.
Item queritur quid est obiectuz terminare visionẽ
vel est aliquid causare vel nichil. Si primũ sequiꝰ
ꝙ põt a deo suppleri:

¶ Decimo arꝰ ad idez ꝙ aliquis possit videre non
exñs ꝑ diuinã potẽtiam qꝛ S. T. dicit in 3a. ꝑ. q. 76.
ar. 8. ꝙ oculi aliquãdo ĩmutãtur tali immutatione ac
si expresse viderent exterius carnem licet a parte
rei nõ sit caro et sic in sacramẽto aliquãdo videtur
sanguis vel puer. Item deꝰ videt futura q̃ nõ sũt
Et beati post diem iudicij odorabunt Et tamen vi
detur ꝙ illa odoratio sit de mixtis que non sunt
Item sensus iteriores sunt de nõ existentibus me
moramur enim ꝑteritoꝝ et imaginamur ea que nõ
sunt et in sõpno apprehendimus nõ existentia er=
go per sensus exteriores possumus apprehẽdere
que non sunt.

¶ Undecimo ad idem ille qui mouetur in naui vi=
det motum arborum et tñ nõ. Item quando bacu=
lus est pro media parte in aqua tunc sensus exte=
rior iudicat ipm esse fractum ergo sensus exterior
est de eo quod non est Et idem patet quando per
eleuationem oculi vna candela videtur due et qñ

visus iudicat illud quod videt in speculo esse vltra speculum.

¶ Duodecimo arguitur ꝙ res que intelligitur sem per est quia vnum quodqꝫ intelligitur secundum ꝙ est in actu ergo nichil intelligitur nisi sit. Item bene sequitur antichristus intelligitur ergo aliqd est intellectum ab inferiori ad superius. Et vltra ergo antichristus est aliquid qꝛ quandocunqꝫ arguitur ab inferiori ad superius. Tunc illud superius vere dicitur de inferiori ergo si ibi arguatur ab inferiori ad superius oportet ꝙ ly aliquid vere dicat de antichristo

¶ Tertiodecimo bene sequitur ãtichristus intelligitur ergo aliquod intellectum est antichristus p conuersionem Et vltra sequitur ꝙ aliquid sit antichristus.

¶ Item si aliqua sensatio interior sit de non existente scilicet ymaginatio sequitur ꝙ sensatio aliqua sit abstractiua et alia intuitiua sicut quidaꝫ dicunt de intellectione.

¶ Ad primum dicitur ꝙ quidam dicunt species esse inextensas sicut relationes Sed contra visio secundum perspectiuos fit per pyramidē. Pyramis aũt diuisibilis est ideo dico ꝙ intellectus est susceptiuus specierum sine materia et sine conditionibus materialibus Abstrahit enim ab hic et nunc ꝛ intellectio nō recipitur in aliq̃ organo Secus aũt est de sensatione.

¶ Ad aliud dicitur ꝙ species recipitur sine materia quia per eam res solum habet esse intentionale Et ideo nō est simile de calore recepto ĩ aqua vr̃ tñ ꝙ non solũ est susceptiuus specierum sine materia sed etiam medium vnde recipere rem sine materia est recipere rem non secundũ esse naturale. Sed tunc inquiratur de primo subiecto huius passionis scilicet esse susceptiuum specierũ sine materia quod cõuenit etiã intellectui ꝛ sensui interiori et aeri vel aque. Sꝫ nota quia sensus siue interior siue exterior recipit species cũ cõditione materie ꝛ sic differt ab intellectu. S. T. de veri. q. 2. ar. 5. 2m.

¶ Ad secundũ dr̃ ꝙ spẽs est finita et tota albedo cum qualibet parte non habet nisi vnaꝫ in medio extẽsam cuius quelibet pars representat totam albedinem et partes eius proportionabiliter Nec tamen res videtur tanta a longe sicut de prope licet species semper representet eandẽ rem. Sꝫ de hijs ad perspectiuos. Si dicatur ex quo color producit speciẽ orbiculariter quare dicitur ꝙ visio fit per speciem piramidalem. Dicendum ꝙ hoc est secundum lineas procedentes a visibili vsqꝫ ad visum.

¶ Ad aliud dicitur ꝙ species est cã sine qua visus non reciperet sensationẽ. Et per hoc patet ad 3m. et ex dictis supra de visu. Nec incõuenit ꝙ per illud quod specie distiguitur aliud cognoscatur quia cognitio distinguitur a re quã cognoscimus ab habitu etiam scientie per quem scimus rem specie distinguitur a re.

¶ Ad 4m. negatur antecedẽs cum probatione vt patebit in tertio. Ad aliud dicitur ꝙ in istis spiritualibus species est principium actiuum potentia autem receptiuum. Sed dubitatur circa primum argumentum si enim eadem species que est in medio representat totũ et partem sequitur ꝙ petrus videt albedinem que est retro se quia species que est in medio camere representat totam albedineꝫ camere et partem eius. Sed dices ꝙ species que est in oculo non representat nisi albedinem que obijcitur ei.

¶ Ad 5m. S. Th. non facit mentionem de noticia intuitiua et nr̃a cognitio intellectiua terminatur ad verbum data tamen noticia illa intuitiua diceretur ꝙ non inconuenit per eam cognoscere reꝫ q̃ non existit quia angelus per species influxas cognoscit preterita. Sed contra sequeretur ꝙ angelus nũc creatus posset scire naturaliter an mũdus incepit quia sua species non representat sibi ꝙ mundus semper fuit. Forte dicis ꝙ naturaliter cognoscibilia angelus nunc creatus potest naturaliter licet sint preterita. Ad aliud dictuꝫ est supra Et posset dici ꝙ auditio est res successiua per accidens sicut suum obiectum

¶ Ad 6m. quibusdam videtur ꝙ sensus per accidens est de non existente quia aliquando decipit deceptio autem est de falso quod est non ens et sic infirmus sentit amaritudinem que non est Sed cõtra omnis errans assentit propositioni Sed i sẽsu exteriori non est propositio ergo nec error Itẽ queritur an infirmus sentit amaritudinem vl̃em vel aliquam singularẽ Et nulla singularis potest dari Ideo alij dicũt ꝙ ludificati vident ea que sunt licꝫ non sint talia sicut apparent. Et ideo sensus communis decipitur sed quomodo decipitur si sẽsus exterior habet veram cognitionem de existente. Dicendum ꝙ sensus exterior vere videt auricalcum et sensus interior decipitur. Et in 4. lib. reg. cap. 6. Rex sirie percussus ẽ cecitate sic tamẽ ꝙ habebat visionẽ et tamen forte nesciebat se videre illud quod videbat Eodẽ modo dicitur terminãtibus. Quidam concedũt illud quod ẽ in oculo videri allegantes phũm 2. de anima dicẽteꝫ ꝙ visꝰ aliquomodo sentit se videre quia visio est aliquo colorata de hijs supra.

¶ Ad 7. dictum est 8o. phisicorum Nec incõuenit visionem habere vltimũ instans sui esse Alij auteꝫ hoc negantes dicunt ꝙ contactus nõ est sensibile per se proprium et ideo ipso desinente non desinit visio nec datur minimũ visibile nec minimus ãgulus sub quo fiat visio quia ille esset alicuiꝰ actiuitatis et sic minor eo posset producere aliquã visionem licet non tantam sicut prima.

¶ Ad 8m. quidā dicūt q deus se solo pōt pducere cognitionem q secundum phi. itelligere est quoddā pati Item videt q visio vnius albedinis posset cōseruari per aliam albedinem pſētatam ergo a solo deo. Item non oportet q intelligere sit vera actio vere elicita vt pz in deo itelligere et quando de9 aliqd reuelat tunc se solo videtur causare cognitionem vnde olim dicit q deus se solo causat visionem beatificam. si enim esset a beato tūc posset facere celū esse beatum sz hoc nichil est qz deus potest beato precipere aliquē actū liberū quem tamē non posset omittere quia non potest peccare. Itē beatus potest in se ipso causare aliquam visionem de deo. Queritur ergo per quid differt ista a prima z ideo dico q omnis itellectio creata est effectiue ab anima nec potest esse a solo deo qz visio dicit absolutum sub respectu.

¶ Alij tamen faciliter soluunt argumentū octauum et nonum

¶ Ad 10m. vtraq opinio videtur probabilis z ideo pro nunc supsedeo.

¶ Ad 11m. dicitur eodē modo sicut ad 6m.

¶ Ad 12m. dicitur q res itellecta aliquo modo habet esse vt dicit. S. t. 1. parte q. 14. ar. 9. Non oportet autē omne qd scitur actualit existē qm astrologus scit eclipsim futuraz que tamen non est. Item rosa non existēte potest haberi scientia de rosa. de9 etiam habet scientiam non entium et homo intelligit aliquando falsum quod tamē non est quando tamen res cognoscitur in se perfecte tunc est aliquo modo pn̄s vnūquodq enim est cognoscibile sm q plus hz de entitate e tō futura in se non cognoscim9. ¶ Ad 13m. rn̄detur p ampliatiōes qz hec dictio intelligitur habet vim ampliandi et ideo nō sequitur antichristus intelligr ergo antixps est Sed q̄ritur an sensus interior recipiat species cū conditionibus materie si sic vr q nō cognoscat nisi singulare quod tn̄ est falsū quia q̄ ymaginat castra in hyspania non videtur ymag inari aliquod singulare. Si non Contra in hoc sensus et intellectus differunt quia sensus est singularium. De hijs in tertio de anima.

¶ Finit secundus de anima.

¶ Sequitur tertius de anima.

Circa initium tertij libri queruntur 5e. Primo an sint tantum quinq sensus exteriores Secundo an sint quinq sens9 interiores Tertio an intelligere sit idē q fātasia. Quarto an intellectus sit potētia passiua. Quinto an species conseruētur in intellectu.

D primum sic proceditur videtur q nō sunt tantū quinq sensus exteriores qz phūs dicit in 2. phisi. q posse sanari et posse infirmari nō sunt idem sicut nec sanari et infirmari ergo videre albū et videre nigrum non sunt ab eadem potentia vnde philosoph9 dicit in terno de aīa q potētie quodā modo vident eē infinite Itē potentia calefactiua et potētia frigefactiua distinguūtur spē qz calor et frig9 specie distinguūtur ergo potentia ad recipiēdū calorē et ad recipiēdū frig9 distinguūt p eandē rōnē et hoc etiā pz qz aqua nō est nālīter capax caliditatis sz violenter ergo est alia poa nālis p quā recipit frigiditatē z caliditatē ergo est alia potentia ad videndū albū et ad videndū nigrū Si enim esset tantum vna potētia visiua sequeretur q nūc ego essem in potentia ad eandem visionem nūc ro quam heri habui qz omnis potentia remāsit in me Sed contra est philosophus.

¶ Respondeo dicendum secundum S. T. 1. parte. q. 78. ar. 3. q quidam distinguunt sens9. ex parte organorum in quibus dn̄atur aliquod elementorū scz aqua vel aer vel aliquid huiuscemodi Sed contra sensus nō ē propter organa sed econuerso: ergo non sunt diuerse potentie propter diuersa organa. Item gustus et tactus sunt distincti sensus et tamen in lingua videntur habere idem organum cum sit vnus neru9 tm̄ in vna lingua. Alij distiguūt sensus ex pte medij. Quidam enim sentiūt p medium cōiūctuz vt gustus et tactus. Alij vero p medium extrīsecū Sed sensus nō est propter mediuz Et ideo dicendum q potētie sēsitiue distinguntur p diuersū modū imutādi per exterius sensibile a q̄ imutātur vnde a diuersis sensibilibus sēsus diuersimode imutatur. In cōi tamē opatione est quedaz imutatio spūalis p quā similitudo obiecti est in organo sensus et hec est causa quare aqua non sētit ignē quia solum imutatur imutatione naturali et nō spūali id est recipit calorē et nō spēz caloris.

¶ Notādum q in visu est tm̄ immutatio spūalis. In alijs aūt cum imutatione spūali est naturalis vel ex parte obiecti vel ex parte organi Exēplum primi vt in auditu cui9 obiectum scz sonus est cum motu locali. Et in olfactu cuius obiectum scz odor est cum alteratione. Exēplū 2. vt in tactu vn̄ man9 tangēs calida calefit similiter in gustu vnde ligua humidatur p humiditatē saporū. Si queratur qs sensus est perfectior. Dicendū q visus qui tantuz spūaliter imutatur Est etiam cōmunior. Post hoc auditus Tertio olfactus quia motus localis pcedit alterationē Secūdo dicitur q pter istos quinq sensus non sūt plures qz in aīali perfecto sūt oēs sensus et in ipo non videmus nisi quinq Primū pz quia aīali pfecto nullū defficit mediuz requisitum ad sentiendum quia nec intrinsecuz nec extrīsecū Qz autez isti 5. sensus realiter distinguūtur patet qz aliquis pdit visū qui nō pdit auditū De hijs aūt dictum est supra ostendēdo q potētie distingūtur per actus et ex ꝯn̄ti per obiecta.

¶ Solet dubitari vtrum medium ipediat sensationem Et videtur q sic quia qn̄ mediū est densū tūc

minus bene videmus vnde propter hoc āntiqui di-
xerunt esse vacuum inter nos et ea que videmus.
Forte cōcedis vnde quādo mediū est magis rarum
tanto res clarius videtur. Sed contra illud quod
est necessarium ad visionē nō impedit eam sed me
diū est necessariū ad visionem vt patet ex supradi-
ctis Item si medium resisteret propter densitatē
multiplicationi speciē vel luminis sequeret ꝙ lumē
nō produceretur in istanti. Secundo dubitatur quia
dictū est ꝙ sensus imutatur a sēsibili. Sed contra
sensibile nō agit in sēsū quia agens ad passuꝫ habet
relationem realem et mutuā sꝫ sēsibile non habet
relationem realē ad sēsum sꝫ ecōuerso sicut scibile
non habet relationē realem ad scientiā sꝫ ecōuer-
so. Itē agens et patiens debēt esse cōtraria vt ha
betur primo de genera. sꝫ non est contrarietas īter
sēsibile et sensū. Forte dicis ꝙ sensibile solum per
accidens agit in sensum. Cōtra sermones habiti
in sciētijs debent esse per se quia de hijs que sunt per
accidēs non est scientia sꝫ aristo. absolute dicit sen
sibile agere in sēsum ergo per se agit in ipsum For
te ꝯcedis quia supra dictum est ꝙ impossibile est vi
sionē esse sine obiecto et ꝙ excellens sēsibile cor-
rūpit sensum. Contra accidētia nō proprie corrū-
puntur ⁊ dato ꝙ corrūperentur tamē nulla corrup
tio fit per imutationem solū spiritualem sꝫ excel-
lens sēsibile nō immutat sēsū nisi spiritualiter quia
nichil producit in medio nisi speciem ergo nichil pro-
ducit in organo nisi speciem que est res spiritualis
¶ Tertio. Dubitatur an imutatio visus ab albedi
ne ꝯtrarietur imutationi visus a nigredine ⁊ vide
tur ꝙ sic quia ꝯtrariorū contrarie sūt cause ergo albe
do ⁊ nigredo causant cōtrarios effectus. Item visio
albedinis et nigredinis nō sunt simul sicut nec idē
corpus simul figuratur diuersis figuris secūdū al-
gazelem 4. metha. In oppositū tamē arguitur quia per
idem mediū videtur album ⁊ nigrū ergo imutatio-
nes istorum sūt simul.
¶ Ad primū dicitur ꝙ species nō habet cōtrariuꝫ
et ideo nō habet per se resistentiaꝫ in sua multipli
catione. Sed cōtra densitas ꝯtrariatur multiplica-
tioni luminis et similiter opacitas Dicēdum ꝙ dē
sitas nō simpliciter cōtrariatur sꝫ bene est causa ꝙ
lumen nō diffūdatur ad tantam distātiam. ista enī
sunt diuersorū generum ergo nō contrariantur. et
hoc modo etiam aer turbidus īpedit productionē
luminis quod supra diximus produci sēper in istan
ti licet talis illuminatio sequatur motum localem
secūdum S. T.
¶ Ad secundum dubium dicitur vno modo ꝙ quā
do color incipit de nouo videri tūc acquirit entita
tem realem que est relatio inquātum est agens ⁊ nō
inquātū est sensibile Alij dicunt ꝙ ista imutatio spi
ritualis non sufficit ad relationem realē quod nō
credo Cū aūt queritur de excellenti sēsibili quod cor
rumpit sensū dicitur ꝙ hoc nō est solū per speciem
sed realiter in agendo in organum quod corrūpitur.
et per ꝯñs sēsus sicut fractis chordis corrūpit me
lodia Sed tūc queritur quā qualitatem naturaleꝫ
producit intensissima dulcedo corrūpendo et disgre
gando visū Forte dicis ꝙ per solā speciē corrūpit
proportionē organi et corrupta proportione ex ꝯñti
corrūpitur organū per accñs sed querītur in quo con
sistit illa proportio Si in qualitatibus primis diffici
le est ꝙ ille per spēs varient. Item ea que sūt per
accñs sūt ab arte relinquenda nec de ipsis est scia
ideo dicitur ꝙ ibi producitur qualitas naturalis innomi
nata vel predicte species disgregant visū. Et per
ꝯñs diminuunt quia virtus vnita fortior est seipsa
dispersa.
¶ Ad tertiū dubium dicitur ꝙ in causis vniuocis
ex causis ꝯtrarijs sequuntur ꝯtrarij effectus De vi
sione autem dictū est supra.
¶ Contra hec arguitur. Primo ꝙ sunt plures sē
sus quā 5. quia supra dictum est ꝙ sunt duo tactus.
Item nō est notum ꝙ nos habeamus omnes sēsus
quia animalia vt canes sētiūt aliquos odores quos
non sentimus insequēdo leporem ergo videtur ꝙ
in eis sit aliquis odoratus qui non est ī nobis sicut
in nobis est aliquis sēsus qui nō est in alijs anima
libus lꝫ quodlibet animal habeat mediū intrinsecū
et extrinsecum. Itē in talpa est alius quā sit in nobis
quia nos nō videmus operto oculo talpa autem sētit
non obstante ꝙ habeat oculum coopertum. Forte
dicis ꝙ nō Contra tūc natura frustra sibi dedisset
locum oculorum et cutem super oculos Hoc enim
factum est ne oculus eius a terra ledatur.
¶ Secundo visio hominis et visio equi spē differt
ergo sunt plures sensus specie quā 5. Añs probatur quia
visus hominis est ī anima que indiuisibilis est visus
autem serpentis est in aīa diuisibili. Iteꝫ virtutes
organice sunt diuerse quatuꝫ organa sunt diuersa
sed animalia respirātia ⁊ non respirantia habent
diuersa organa ergo habent diuersum olfactum
Item eque sunt eiusdē rationis possūt equari sꝫ
nūquā homo et linx possunt equari quia linx sēper me
lius videt quia nos a per auditu ⁊c. si dicas visus lin
cis est perfectior in esse qualitatis nō aūt in eē visus
hoc nil valet quia quero in eē cuius qualitatis est pfe
ctior Item potius dicendū est oppositum.
¶ Tertio arguitur ꝙ sunt duo visus quia visus hꝫ duo ob-
iecta per se primo scꝫ colorem et lucē ergo nō est vna
persona Forte dicis ꝙ visus per se primo cognoscit
lumen Contra obiectum primū ipsius potētie ex-
tendit se ad omnia cognoscibilia ab illa potētia sꝫ
non omne visibile est lumen ergo esse visibile non
per se primo cōuenit lumini quia quod cōuenit alicui
per se primo conuenit sibi conuertibiliter Forte dicis
ꝙ sensus visus est vnus quia illud quod principali
ter videtur est vnū scꝫ lumē quod pōt dici videri per
se primo quia videtur sine alio et non ecōuerso. Sed
contra Hoc modo posset dici ꝙ sēsus tactus est tm̄
vnus quia principale tāgibile est vnū scꝫ caliditas
¶ Quarto arguitur ꝙ vnitas et multitudo sensuū non
est ex obiecto. quia effectus non est perfectior sua
cā sed potentia est magis vna quā suū obiectum quia
suū obiectum est vnū vnitate gñis vel spēi potētia
autem habet vnitatem realem. Item potētie spē
distincte pñt habē eūdē actū. quia lux sol ⁊ calor
producunt eundē calorē specie et similiter motum
localis. Item sol et homo generant eūdē hominem
Et aliquā eadē potētia pōt ī diuersa obiecta vñ idē

calor indurat lutū et facit ceram mollem.

¶ Quinto arguitur ꝙ sensus distinguūtur per organa et per media quia hoc modo phūs ꝓbat hic numerū sensuū. Primo scilicet ex parte mediorum secundo ex parte organorum vel instrumentorum. Tercio ex parte sensibilium. Item hoc modo distinguit albertus.

¶ Sexto quodlibet sēsibile per se habet propriuꝫ sensū sed sensibilia cōmunia sūt sēsibilia ꝑ se ergo habent propriū sensum vel detur ratio quare sensibilia per se cōmunia nō ita bene diuersificant potentias sicut sensibilia per se propria Iteꝫ vnus est intellectu circa omnia intelligibilia ergo per vnuꝫ sensum possumus cognoscere oīa sēsibilia.

¶ Septimo sensus interiores sunt distincte potētie et tamen oēs habent idem obiectuꝫ quia nichil est obiectum sensus cois quin sit obiectum ymaginatiue. Item aliquando vnus sensus est circa duo obiecta vt visus circa lucem et tenebras. Iteꝫ oīs sensus est intra carnem ergo oīs sensus est īterior sensus etiam tactus est in corde secūdū auicēnam.

¶ Octauo arguitur q̄ sēsus exteriores distinguuntur ex parte organorum vel ex parte medioꝝ. ſꝫ media non sūt nisi tria scꝫ aqua caro ⁊ aer. Forte dicis ꝙ sēsus distinguntur ꝑ diuersos modos inmutendi a suis obiectis vnde calor causat īmutationem naturalem et spiritualem qñ tangitur. Cōtra duo sūt sensus tactus vt supra dictum est et tamen non est nisi vnius modi īmutandi. Forte dicis ꝙ sensus tactus sūt duo q̄ qualitates tangibiles nō sunt eiusdem generis ꝓxim. Contra vnus visus est circa colorem et lucem et tamen ista non sunt eiusdem generis ꝓximi nec sensus distiguntur per organa q̄ quilibet sensus est in eodem organo cū tactu q̄ tactus est fundamentum ad omnes sensus Itē idem tactus sēnt caliditatem et dolorem quando neruꝰ diuiditur ⁊ tamen ista sūt diuersa obiecta visus etiā per se cognoscit colorē et magnitudinem que sunt diuersorum generum. Sēsus etiam cōmunis ꝑ se cognoscit magnitudinem et figuram que sūt in diuersis ꝑdicamantis et tamen est vnus sensus ergo potentie nō diuersificātur ꝑ obiecta. Forte dicis ꝙ tactus nō ꝑcipit dolorem primo ſꝫ qualitates primas que sunt eius obiectum. Cōtra ita bene percipit dolorem sicut visus ꝑcipit colores medios.

¶ Nono arḡ ꝙ medium īmutatur realiter et naturaliter a calore q̄ naturaliter īmutatur a calore et frigiditate ſꝫ color sequit̄ ex cōmixtione istarū qualitatū ergo in aere potest esse color et hoc patet in tiubibus quas nō videremus nisi essēt colorate itē

¶ Ad primū dr̄ superius. Ad aliud dicūt quidā ꝙ per olfactum ꝑcipimus omnem odorē ſꝫ non scimꝰ discernere ꝓpter propinquitatem nostri oderatus ad cerebrum in omnibus tamen isti sēsus sunt eiusdem speciei licet subiecta differant sicut caliditas est eiusdem speciei in igne et in lapide De talpa dicit albertus libro 22. de animalibus ꝙ habet loca oculorumſꝫ non oculos. Alius dicit ꝙ sub pellicula habet paruum lumen quo videt se esse extra terram fodendo natura solers et sollicita secundum albertum hic c. 131. operuit oculos pelle q̄ cibū venatur sub terra et sepe est in ea ideo non potest ferre magnam lucem solis quando exit.

¶ Ad secundū dicitur ꝙ visio hominis non est anime sed in potentia que est in composito ex anima ⁊ corpore. Et in eodem est species sensibilis. Sed contra supradictum est ꝙ species sensibilis est sine materia ergo non est in composito ex materia ⁊ forma sed est coniuncta materie dicendum ꝙ solus intellectus abstrahit a materia sensus tamen dicitur esse susceptiuus specierum sine materia propter materiam supra positam. Ad aliud patet ex dictis et magis patebit inquirendo de sensibus interioribus hominis et aliorum animalium an sint eiusdē speciei.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ obiectum visus est color vt est quoddam magis commune ad calorem ꝓprie dictum et ad lucem Sed vtrū de istis dicatur color vniuoce videtur ꝙ non quia in primo de anima. t. c. 8. dicitur ꝙ ratio animalis secundum vnumquodꝗ est altera ergo ratio coloris etiaꝫ est altera idest equiuoca Respondet albertus ibidem ꝙ illa grecati anslatio est incorrecta vnde in arabico dicitur vtruꝫ vna ratio ipsius anime sit sicut animalis aut sit secundum vnumquodꝗ altera Uel dicitur ꝙ ratio coloris vt generis est vna sed secundum esse qđ habet in diuersis speciebus est altera. Si dicatur nulla potentia vna extendit se ad corruptibile et incorruptibile sed lux solis et incorruptibilis et non color negatur primum quia intellectus intelligit corruptibilia ⁊ incorruptibilia que genere phisico differunt.

¶ Ad 4m. upra dictū est Nec incōuenit duas potentias habere eundeꝫ actum transeūtem nō aūt imanentem Et eadem potentia propter diuersam dispositionem passi producit diuersos actus transeuntes.

¶ Ad 5m. dicitur ꝙ ille distinciones non sunt prime distinctiones potētiaꝝ sed tm̄ a posteriori Sed de hoc non curamus. vide albertum in . secundo de anima, tractactu. quarto capitulo . 2. etꝫ. et quarto.

¶ Ad 6m. dicit S. T. 1. parte . q. 78. ar. 3. ad. 2. ꝙ sēsibilia communia per se. non per se primo immutāt sēsū sed ratione qualitatis vt supra dicrū est licet etiā figura sit qualitas tm̄ non per se primo īmutat sensum Ad aliud dicitur ꝙ intellectus est potētia magis vniuersalis et magis abstractus et ideo omnia intelligit.

¶ Ad 7m. dr̄ ꝙ diuersi sensus habent idē obiectū materiale sed non formale nec visus est circa tenebras per se. Ad aliud dr̄ ꝙ sensus non dicitur exterior quia sit extra animal sed quia percipit sua sensibilia nō mediāte alio sensu et dr̄ ꝑticularis q̄ ꝑcipit tantum vnū genꝰ ꝓpriorū sēsibiliū Sed adhuc Dubitatur de tactu an sit tm̄ in neruis quia auicēna dicit ꝙ non debet putari ꝙ sentiens est neruus sed neruꝰ reddit sēsuꝫ tangibilem alteri mēbro qđ est caro Alias oporteret neruum esse expansū per totum et sic quelibet pars hominis esset neruosa. Item paralitici nō perdunt neruos nec habentes apopletiam et tamen in aliquibus partibus corporis nō sentiūt per tactum. Os etiam sentit si sciu

datur et tamen os hominis non est caro nec habet neruum vt patet in dentibus ergo tactus non solũ fit per carnem nec solũ est in neruo. Sz illud quod supra dictum est videtur esse magis cõsonum ari. Et tũc dicitur ꝙ si os tangatur hoc sentimus sicut si tangatur clipeus.

¶ Ad octauũ satis patet ex dictis Sed ad .9m. dicitur ꝙ licet in aere posset generari color remissus tamen tunc nutriretur aer in corpus mixtuz.

D secũdum sic proceditur videtur ꝙ nõ sint plures sensus iteriores quia tunc superfluerent sensus exteriores cum omnia possint cognosci p vnum sẽsum interiorem cõmunem. Sz ↄtra est philo.

¶ Respondeo dicẽdum secũdũ. S. T. 1. parte. q. 78 ar. 4. tot ponẽdi sũt sensus quot sufficiũt ad vitam pfecti animalis qꝛ natura non deficit i necessariis. Ad vitam autem animalis requirũtur diuerse operationes ꝛ p cõsequens diuerse potentie q̄ scz non possũt reduci ad eandem. Nec sufficit tantum apprehẽdere rem presẽtem quod fit per sẽsus exteriores sz oportet apprehendere absentia alias animal nõ moueretur motu progressiuo ad querendum victum. Et ideo oportet ꝙ in animali remaneant species post actualem sẽsationem vt cognoscat rem absẽtem. Recipere autem et retinere pertinẽt ad diuersas potentias qꝛ que bene recipiunt male retinẽt vt patet in humidis ꝛ ideo oportet ꝙ in nobis sint duo sẽsus interiores quoꝝ vnꝰ recipit spem et alius retinet eam et cõseruat.

¶ Notandum preterea ꝙ animalia duplices res cognoscunt per sensus interiores scilicet res que sentiuntur per sensus exteriores Secundo res nõ sensatas Exemplum secundi vt quãdo ouis videt lupum veniẽtẽ tunc statim apprehendit inimicitiaz et fugit et auis colligit paleam qꝛ cognoscit per sẽsum interiorem ꝙ vtilis est ad nidificãdum ista enĩ non cognoscũtur per sensus exteriores. Tunc dico ꝙ propter res sẽsibiles a sensu exteriori ponendi sunt duo sẽsus interiores scz sensus cõmunis et fantasia quorũ primꝰ ponitur ad recipiendũ spẽs secundus autẽ ad cõseruendum sz ad cognoscẽduz res non sẽsatas ponũtur duo alij sẽsus interiores scz cogitatiua que cognoscit tales res non sẽsatas et memoria que bene ↄseruat species taliũ rerum et illa potẽtia que in nobis dicitur cogitatiua vel ratio particularis quia aliquomodo discurrit in alijs animalibus vocatur estimatiua quia ex solo instinctu naturali cognoscunt aliquas intentiones non sensatas Et propter eandem rationem potẽtia q̄ dr̃ memoria in nobis dicitur memoria et reminiscẽtia quia quasi sil[illegible]stice inquirit preteritorũ me[illegible]iam secundum indiuiduales itẽtiões

[illegible]em ex hijs satis patet ꝙ fantasia et memoria possunt dici thesaurij specieruz quia conseruãt species. Item isti. 4. sensꝰ habent distinctum sitũ et cellulas in cerebro quia sensus cois ponitur in principio capitis ad quẽ terminãtur cognitiones pticularium sensuum Et iste sensus cois cognoscit operationes diuersorum sensuum et ponit differẽtias inter obiecta eorum scz inter album et dulce. Hoc autem non potest facere aliquis sensus particularis quia nullus ponit differentiam inter aliqua nisi cognoscat ea. Secũda autem ratio quare ponẽdus est sẽsus communis est ad iudicãdũ de sẽsibus exterioribus nesciẽtibus iudicare de se ipsis vnde per visũ nescimus nos videre sed p sẽsum cõmunẽ vt dicit .s.t. ibidem ad 2. Contra p visum pcipimꝰ tenebras cecus enĩ nõ potest scire se esse in tenebris ergo p visũ scimus nos nil videre ergo visus supra se reflectitur Negatur cõsequẽtia. Et si phũs dicat ꝙ visus indicat se videre dicendũ ꝙ ibi visus capitur pro sensu cõi pro q̃to iudicat de obiecto visus Secũdus sẽsus iterior dicitur fãtasia Tertius autem qui secũdũ medicos est in medĩa parte capitis dicitur estimatiua in brutis autem in posteriori pte medie partis cerebri secũduz .s.t. opusculo 43. c 4. ¶ Quartus autem memoria rẽ ĩ vltia pte cerebri Preterea notãdũ ẽ ꝙ aui. posuit 5. sensus interiores quia inter fantasiam et estimatiuẽ posuit ymaginatiuam. Sed hoc reprobat Auerrois nec ẽ ponẽda pluralitas sine necessitate Et ideo dicitur ꝙ ymaginatiua est eadem potentia cum fantasia. Et sic non sunt nisi quattuor sensus interiores Circa hec dubitatur primo quare ponendus est sensus communis Sed iam dictũ est ꝙ ponitur ad cognoscendum actus sensuũ exteriorum secũdo ad ponendum differẽtiam iter obiecta eorũ Ratio primi est quia nulla virtus materialis et organica reflectitur supra seipsam quia aliãs idem poneretur in seipso ergo visus non videt se videre Secus autem est de intellectu qui est immaterialis. Sẽsus autem coĩs cognoscit actiones aliorum quia se habet sicut centruz ad circulum ex hijs patet an visus sciret ponere differentiam inter album et nigrum et an pcipit quando videt album et quando videt nigrum. Si queratur an sensus iterior cognoscens colorem sit similis coloris. Et p ↄñs an sit coloratus Dicendũ est sicut de sensu exteriori qui potest dici similis colorato qꝛ habet similitudinẽ et intentionem colori. Et pp̄ter hoc quidam dicunt visionem esse aliquomodo coloratam Secundum pz quia licet visus discernat inter albũ et nigrum non tamen inter albũ et dulce Et si que ratan sit vnus sensꝰ nũero discernens oĩa sensibilia Dicendũ ꝙ sic sicut est vnũ centrum a quo egrediuntur diuerse linee licet sit multiplex secundum rationem per comparationem ad diuersos sensus particulares a quibus immutatur Qz autem sensꝰ interiores realiter differãt pz qꝛ aliquis non habz memoriam que tamen habet sensum communez et distinguit fatuus inter album et nigrũ et S. T. opusc. 43. dicit ꝙ sensus communis tamen recipit quis est in prima parte cerebri que est humida non retinet tamẽ species nisi ĩ presentia reꝫ extra. Estimatiua etiam non retinet.

¶ Contra hec arguitur quia sensus iterior est nobilior sensu exteriore ergo non ĩmutatur ab eo qꝛ agens est nobilius passo. Item ad ponendum differentiam inter album et dulce sufficiunt duo sen

sus scilicet visus et gustus.

¶ Secundo arguitur ꝙ nõ sunt quinqȝ sensus exteriores q2 eadem potentia faciliter recipiret ꝯseruat dictum est enim ꝙ fantasia bene cõseruat. sȝ ꝙ bene recipiat patet q2 est tãte humiditatis sicut sẽsus cõmunis Et aliquorũ fantasia ĩmediate apprehendit rem. Itẽ fantasia non posset ꝯseruare species nisi eas reciperet ergo ad eãdem potẽtiam ptinet recipere speciem ⁊ eam cõseruare.

¶ Tertio imaginatiua siue fãtasia recipit species rerũ non sẽsatarum ergo nõ est necesse ponere estimatiuam añs ptȝ p S. T. quia in fantasia est species mõtis aurei qui est res nõ sensata.

¶ Quarto nõ est ponenda pluralitas sine necessitate sȝ omnia possunt saluari p tres sensus iteriores scilicet per sensũ cõmunẽ estimatiuã ⁊ memoriã. Forte dicis ꝙ nõ quia estimatiua tantũ percipit qualitates sensibiles sensu exteriori seu delectabile et contristabile secundum sensum Contra quicquid potest virtus inferior potest et superior estimatiua est superior ad fantasiam igitur cognoscit quicquid cognoscit fantasia. Item fantasia est idem ꝙ ymaginatiua sed possum⁹ ymaginari intẽtiones non sensatas ergo fantasia cognoscit eas Et hoc etiam probatur aliter quia necesse est ĩtelligentem fantasmata speculari sed aliquãdo per intellectum apprehendimus ea que percipit estimatiua ergo fantasia illa cognoscit. Et etiam estimatiua cognoscat qualitates sensibiles patȝ quia estimam⁹ vinũ esse dulce.

¶ Quinto arguitur ymaginatiua distinguitur a fantasia quia quero an eadem potentia bene recipit speciem montis aurei et bene conseruat vel ẽ alia Non primũ vt supradictũ est Si secundũ tũc opȝ ponere duas potentias. Forte dicis ꝙ memoria conseruat illas species Sed contra Memoria etiam potest conseruare species qualitatum sensibiliũ ergo non est necesse ponere fantasiam ad cõseruandum illas species Añs patet quia lesa posteriori parte cerebri homo non recordatur preteritorum ergo in memoria reseruantur oẽs species rerum sensatarum.

¶ Sexto intellect⁹ nichil cognoscit nisi prius accipiatur a sensu vt dicit in 1. poste. ergo estimatiua nõ potest pcipere ĩtentiones quas nõ percipit sensus exterior. Item si estimatiua esset specialis potentia similiter memoria tũc phi . potuisset dixisse ꝙ necesse est intelligẽtem memorabilia speculari quod tamen est falsũ sȝ dicit ꝙ necesse est intelligentem fãtasmata speculari igitur ⁊c.

¶ Septimo q̃ritur quis istoꝝ sẽsuum interioꝝ est nobilior. Si dicis ꝙ fãtasia quia fantasma imitat intellectum. Cõtra estimatiua habet nobiliorem operationem quia tãte ꝟtutis est vt cognoscat res nõ sensatas et preterita. Forte dicis ꝙ fãtasia solum est nobilior memoria et sẽsu communi. Primũ patet quia memoria non est ꝟtus cognitiua. Secundum patet quia fantasia aliquo modo discurrit et componit species ad inuicem. Contra omnis sensus est cognoscitiuus ergo memoria cognoscat. Item sensus communis reperitur in quolibet animali non autem fantasia ergo ẽ nobilior.

¶ Octauo cerebrum est tantum vnum organum ergo est tantum vnus sensus interior. Si dicas ꝙ diuiditur in tria organa seu ventriculos et concauitates sequitur ꝙ non sunt nisi tres sensus interiores. Item actus fãtasie ⁊ sensus communis sunt eiusdem speciei ergo et ipse potentie Antecedẽs pȝ. quia species habẽtes idem obiectum sunt eiusdem speciei sed de albedine est species ĩ sensu cõmuni et similiter in fantasia ⁊ sic iste species habẽt idem obiectum et per ꝯñs sunt eiusdẽ spẽi.

¶ Nono arguitur ꝙ nõ sit ponẽdus sensus cõmunis q2 commune predicatur de aliis sed iste sensus interior nõ predicatur de exterioribus igr̃. Itẽ omnis sẽsus est tm̃ vni⁹ cõtrarietatis. Et propt̃ hoc phũs ponit duos sensus tactus sed sensus cõis est oĩȝ cõtrarietatum. Forte dicis ꝙ primũ est verum de sensu pticulari. Contra. Omnis sensus est circa aliqđ vnũ genus proximũ sed diuerse qualitates contrarie nõ hñt vnũ genus proximũ

¶ Decimo. Idez passum nõ patitur simul a diuersis agentibus sed sensus cõis videtur immutari a q̊libet sẽsu ergo nõ est vn⁹ sensus. Nec valet dicere ꝙ ponẽdus est sensus cõis ad discernendũ diuersa sensibilia vel ad cognoscendum actus aliorum sensuum qm̃ tunc procederetur in ĩfinitũ quia oportebit ponere aliam potentiã ad distiguẽdum et cognoscendum actus sensus cõis et estimatiue. Si dicas ꝙ estimatiua cognoscit se cognoscere tũc sequitur ꝙ aliqua virtus materialis habet supra se reflexionem. Forte dicis ꝙ p intellectum distinguim⁹ actus sensuũ interiorũ Contra tũc non oporteret ponere sẽsum communẽ quia dicetur ꝙ sufficit ĩtellectus Et hoc probatur quia ipse solus componit et diuidit ergo ipse solus discernit sensibilia diuersorum sensuum.

¶ Undecimo videtur ꝙ omnis sensus sit communis q2 visus percipit plura scilicet album ⁊ nigrũ Item non videtur quomodo species coloris pueniat vsqȝ ad sensum cõmunem quia cerebrum hominis non est dyaphanũ. Videt̃ etiam ꝙ si sensus communis omnia pcipit ꝙ superfluum sit ponere alios sensus exteriores.

¶ Duodecimo queritur quod est obiectũ sẽs⁹ communis Non potest dici ꝙ sit qualitas sẽsibilis quia percipit differẽtiam albi et nigri vel percipit situm qui non est qualitas. Forte dicis ꝙ obiectum eius est sẽsibile commune. Contra Tempus percipit a sensu interiori et similiter locus et tñ ista non sũt sensibilia communia. Item color pcipitur a sẽsu cõmuni ⁊ tamẽ nõ est sensibile cõmune. Itẽ nichil est vniuocũ ad res diuersoꝝ p̄dicamẽtorũ sed sensus interior extendit se ad omnia predicamenta vnde Commentator dicit ꝙ virtus cogitatiua cognoscit formas indiuiduales omnium decem predicamentorum vnde cognoscit hanc animam non esse hoc corpus et sicut ouis cognoscit inimicitiam ita cognoscit hanc substantiam absolute. Preterea aliquod est sensibile anime quod cognoscitur a solo intellectu quia numerus est sensibile commune ⁊ tamen numerus angelorum cognoscitur tantum ab

intellectu. Forte dicis ꝙ sensus cōmunis non habat vnum obiectū. Contra ex hoc sequitur ꝙ nō sit vnus sensus.

¶ Tertiodecimo arḡ contra hoc qđ dictū est ꝙ sēsꝰ communis est in anteriori parte cerebri q2 sensus cōmunis debet poni in nobilissima pte que est cor Et hoc patet a signo quia punctura causat dolorez in corde et non in cerebro ille autem dolor videtur esse subiectiue in sensu cōmuni vł sicut cognoscente Arē in embrione non est cerebrum nec ī medietate animalis annulosi et tamen in illa parte est sensus interior.

¶ Ad primū dicitur ꝙ passum inq̄ꝫtum huiusmodi est ignobilius non autem simpliciter. Sed vtrū sēsus interior possit imutari a sensu exteriori videtur ꝙ sic quia sompniantes exercēt opera viuentium. Dicendum ꝙ illa opera exteriora non fiunt p sensꝰ exteriores. Si dicatur memoria potest imutare estimatiuam ergo sēsus communis potest imutare sensum exteriorem negatur ꝯn̄a. Sed vtrū intellectꝰ possit imutare sensū interiorem de hoc dicetur ostēdendo sēsualitatem obedire rationi. Ad aliud dicitur ꝙ ad ponēdum differentiam inter duo non sufficit ꝙ illa cognoscantur a duobus sꝫ ab vno simul et semel.

¶ Ad 2m. negatur ꝙ fantasia faciliter recipiat ex parte potentie.

¶ Ad 3m dicitur ꝙ imaginatiua recipit speciez alicuius totius cuius partes sūt sensate

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ sensus cōmunis non supfluit licet percipiat omnia que percipit sensus exterior et similiter dicitur de estimatiua. et quia ari. non videtur facere expressam mentionem de distinctione istarū specierū ideo aliq̄n vna capitur pro altera Sed queritur an spēs que est in memoria sufficiat ad hoc ꝙ intellectus itelligat rem vł species que est in cogitatiua absq̧ hoc ꝙ se cōuertat ad fantasmata vt dicit philo. q̄m necesse est itelligentem fantasmata speculari. Forte dicis ꝙ fantasma capit̃ p similitudine alicuius singularis in quocūq̧ sensu interiori sit.

¶ Ad 5m. dr̄ ꝙ fantasia bene ꝯseruat sed partes montis aurei scđm suas similitudinea faciliter recipiūtur in sensu cōi quia humida bene recipiunt. Modo organum anterius sensus cōis est humiduz et medullosum vt dicit albertus Quia autez er dura bene retinent et ideo in organo fantasie est maior durities proueniens ex frigiditate cerebri. Et in medio est estimatiua q̄ est calida ex motu mł ti spūs Sed memoria est in parte posteriori que est sicca propter neruos motiuos qui oriuntur ab ipsa cuius signū est quia lesa illa parte pditur vel ledit̃ memoria Albertus tamen tractatu 4o. li. 2. cap. 7. ponit preter 4. sensus interiores 5m. qui est fantasia que conuertit se taꝫ super intentiones q̄ꝫ super qualitates sensibiles. Et ideo ponitur i medio medie celle vnde lesa media cella non habetur ab aliquo animali ordinatum regimē vite sꝫ efficitur furiosum Et per eam concipimus hominem cum duobus capitibus.

¶ Ad 6m. dicitur ꝙ intellectus aliqua cognoscit q̄ tamē nō cognoscit sēsus lꝫ ea cognoscit per sensū Patet de deo. Ad aliud dicium est supra.

¶ Ad 7m. videtur albertus dicere ꝙ fātasia est obua nobilior vel aliter dr̄ ꝙ cogitatiua est nobilissima .p. S. T. de veri. q. 25. ar. 2. Et plus mouetur ab intellectu. et est sibi vicinior Licet forte fantasma plus moueat Forte etiam vt dictum est nō ōme fantasma est in fantasia capiendo fantasma p specie rei singularis.

¶ Ad 8m. iam dictum est ꝙ cerebruz habꝫ 4. diuersaa dispositionea Nec est verum ꝙ duo actus habētes idem obiectum semper sint eiusdem speciei q2 idem color est obiectum sensus interioris et intellectus. Quidam tamen nō h̄nt pro inconuenienti ꝙ species impressa sensui interiori et exteriori sit eiusdē rationis sicut species coloris recepta i aere et in aqua quia representant eūdem colorē sed nō oīa representātia idem sunt eiusdē speciei quia visio albedinis et species albedinis representant idem differunt tamē quia species que est in fantasia representat quodāmodo habitualiter sensatio autem actualiter Spēs etiam que est in sensu cōi representat sensationem exteriorem et ipsū sensibile. Non autem species que est in sensu exteriori quia visus non percipit se videre.

¶ Ad nonū dicitur ꝙ sēsus nō dr̄ cōis per predicationē sed quia est principiuꝫ et radix aliorū. S. T. opu. 43. c. 4. q̄ꝫtum ad distinctionez spiritua anima lis sensus proprij, deriuāt̃ a cōi sed non q̄ꝫtū ad apprehensionē et renūtiationem cum lucro.

Ad aliud dicit̃ ꝙ replica pcedit de sēsu pticulari. Sꝫ q̄rit̃ an oē aīal pter sēsuꝫ cōem habeat fātasiaz et estimatiuam Videtur ꝙ sic quia omne animal percipit intētiones nō sensatas scꝫ nociuū sicut ouis inimicitiā vnde si pungatur retrahit se. Sꝫ phūs tn̄ dicit ꝙ aīalia impfecta non habent fātasiam vt apes et formica. Sed ꝯtra iquit albertus q2 apes artificiose operātur cusaas Et formica sibi prouidet i futurū et deponit granū in loco determinato qđ sine ymaginatione aut fātasia facere nō posset Et sō lr̄a aristo. vr̄ icorrecta Alij dicūt ꝙ formica operatur ex sola apphēsione ꝛ instinctu nature q2 formica q̄ nūq̧ experta est penuriā hiemalē ita recolligit in estate grana sicut alia q̄ vixit p. 6. ānos Sed de hijs postea. Cū aūt formica moueat̃ localiter ad q̄rendū nutrimētū vr̄ ꝙ indiget fātasia q̄ retineat species vt supradictum est.

¶ Ad 10m dr̄ ꝙ passiōe spūali idē patitur a diuersia vt aer a sono et colore Ad aliud dr̄ ꝙ vltimate currēdū est ad intellectum. Quidā dicūt ꝙ fātasia cognoscit actū estimatiue ꝛ ecōuerso. Sꝫ nōne qđ ymaginat̃ se ymaginari p eādē potētiā vr̄ ꝙ non.

¶ Ad 11m. p ex dictis i neruo eī sūt spēs de ferentes spēs sensibiles vł dr̄ ꝙ spēs possunt per cerebrum multiplicari sine dyaphano Nec sēsꝰ iterior posset imutari nisi primo imutaretur sensꝰ exterior

¶ Ad duodecimum videtur ꝙ obiectum sensus cōmunis sit aliquod analogum scilicet sensibile ꝛ tēpus reducitur ad alia sensibilia communia. Sed vtrum substantia sit per se sensibilis ab estimatiua. Et per consequens sensibile per se postea videbi-

tur. nec hic numero de numero transcendētali sed predicamentali variante immutationem sensus Sed queritur an si lignum diuidatur me vidente aliqua mutatio realis fiat in visu vel si diuidatur me nesciente Dicendum sicut de figura que si modo cum varietur non mutatur propter hoc visio. quidam dicunt q facta diuisione fiunt due visiones scilicet alij dicunt q duo accidentia solo numero differentia non possunt esse simul Et ideo precedens visio manet Contra causa per se desijt esse scilicet vnitas ligni. Dicendum q non causabat eam per se primo sicut si sortes moueatur non propter hoc oportet continue ponere aliam diuisionem licet sit alia ps motus.

¶ Ad 13m. dicetur libro de sompno et vigilia Sed queritur Cum relatio nichil possit causare nec similiter illud quod non est quomodo. ouis apprehendit inimicitiam si aliqua alia ouis induatur pelle lupi et quomodo noscit filium ex quo filiatio non potest immutare sensum Dicendum q sufficit q fūdamenta istorū imutēt sensum. Sed dubitatur quomodo fantasia que est in capite potest immutari per sensationem tactus qui est in pede vel quō sensus cōis potest eam percipere vt cognoscat pedem sentire dr. q si extremitas ferri tangatur hoc facile audit ab eo qui habet aurem in alia extremitate si dicat sensus est figuratus ergo non percipit figurā quia oportet sensū eē denudatū ab eo qd percipit dico q nō semper opz. s. t. de veri. q 22. 1. 8m. qz volūtas est bona tā vult bonitatē et similiter itellectus intelligit se.

AD 3m. sic proceditur videtur q intelligere sit idem q fantasia vel cum sensu quia sicut intellectus potest discurrere ita et sensus vnde aranea facit telam sillogisando q per hoc capiet muscas ergo per sensum ratiocinatur et per consequens est rationalis et intellectiua. Forte dicis q facit telam ex naturali īstinctu. Cōtra tunc omnia animalia facerent telā qz habēt naturalē instinctum. Sed cōtra est phil.

¶ Respondeo dicenduz q antiqui dixerunt intellectum esse corporeum et quod non differt a sensu nec intelligere a sentire. Et ex hoc sequebatur q noster intellectus imutatur a corpore celesti quia corporeum agit in aliud corporeum. Et ideo dicit homerus q talis est intellectus in terrenis hominibus qualem inducit pater virorum deorumq id est sol qui est pater deorum idest aliorz planetaruz quos illuminat vel hominem qui post noctem beatificantur. Hec autem sunt falsa quia tunc omnia animalia intelligerent. Item sensus non errat et tamen intellectus sepe errat vnde cum intellectus sit incorporeus ideo celum non potest agere in intellectum vel voluntatem nisi indirecte et non de necessitate. Primum patet quia leso organo deficit intellectus. Secundum patet quia voluntas est semp libera Notandū ptereaq ari. reprehendit philosophos quia nō determinauerunt quo modo homo decipitur sicut determinauerunt de cognitione ad quam peruenitur per magnum studium z tēpus. Nec valet dicere q deceptio fit per contactū dissimilis sicut cognitio per cōtactum rei similis et qz tam de simili qz de dissimili habetur scientia Notādum preterea q actus fantasie nō est opinio quia habemus actum fantasie cum volumus appchēdere montem aureum sed non possumus habere opinionem sine ratione. Secundo ex sola fantasia non sequitur delectatio vel tristicia quia sola appzehensio non mouet appetituz sed ex opinione qua cognoscimus conueniens vel disconueniens sequitur delectatio vel tristicia an ex fantasia sompniantes vel ebrij moueantur: vel sensualitas dicet i fine. ¶ Notādū ptetea q opinari nō ē itelligere lz fātasiari sit sētire Primū pz qz cū opinamur nō dicim⁹ nos itelligē sz q nobis vr ita eē q aūt fātasiare sit sētire satis pz. ¶ Notādū q sicut itellect⁹ capit aliqā pactu sic etiā fātasia proprie tñ fātasma est spēs alicu⁹ singularis exñs isē su interiori. Sed preter istam speciem ponendus est actus elicitus a potentia.

¶ Preterea notanduz est q opinio pertinet ad intellectum fantasia autem ad sensum. Et si querat quid sit fantasia. Dicit philosophus primo q non est sensus in actu idest non est idem q actus sentiendi quia quodlibet animal habet actum sentiendi non tamen quodlibet habet fantasiam loquendo de fātasia determiata q scz habet determinatū organū vt supra dictum de apibus. Et si dicatur: Apes prouident sibi in estate vnde viuant in hieme Et siliter formica ad quā piger mittitur sapiēte De hoc dictum est supra. Item actus sensus particularis semper est verus sed fantasia sepe est falsa vt patet in sompniantibus. Ex quo patet q fantasia non est sensus in actu ad sensum expositum. Nec est intellectus nec opinio sed est potentia vt dictum est que quandoqz est in actu et quandoqz in potētia Dicitur aūt fātasia a phanes/quod est apparitio quia sensibile absens apparet per fātasiaz et ppter hoc dicitur q aīalia agūt z patiūtur scdz fātasiā qz aliqñ mouētur ad aliqd absēs qd eis repsētatur p fātasiā et non p sēsū cōez qz ille nō hñe conseruat spēm absētis. ¶ Circa hec dubitatur ā aliqs sēs⁹ iterior aīaliū brutorū cōponat z diuidat seu formet ppositionē. Quidā dicūt q fātasia ī brutis nō cōponit, neqz diuidit nec sēsus cōis Si dicatur sēsus cōis discernit iter sēsibilia diuersorz sēsuū Dicēdū q hoc nō ē p cōpositionē vel diuisionē id est affirmādo vnū de altero vel negādo sed apphēdēdo vnionem vel diuisionē pluriuz ad iuicē Contra simplex apprehensio non mouet appetitum ergo in animalibus non est tm simplex apprehēsio et ideo multi opinantur q aīalia componunt et diuidunt. Sed qz. s. t. nec in angelis ponit cōpositionē et diuisionē nec discursū ideo videtur q in brutis non sit discursus et per cōñs nec compositio nec diuisio nec noticia complexa per modū compositionis Tamen in nostra potētia cogitatiua propter propinquitatez ad intellectum est discursus et compositio et diuisio et reminiscentia vt supradictū ē Sed nōne ymaginatiua componit quando format spēm montis aurei ex specie montis et ex specie auri Dicenduz q ppter hoc non formt ppositionē sicut cogitatiua

que aliqñ format ꝓpositionem singularem in sillogismo expositorio vnde dicitur ratio particularis 6°. ethi. videtur nominari ratiocinatiuum vel ꝯsiliatiuum Secũdum p̄dicta ergo dicendum ꝙ animalia bruta non discurrũt s; omnia agunt ex instictu. Primũ patet quia illa que discurrũt videtur habere liberum arbitrium. Forte dicis ꝙ non s; omnia habent ex instictu nature s; tunc supfluum est ibi ponere discursum. Item in brutis non est intellectus practicus ergo non sillogisant de agibilibus Item omnis sillogismus potest regulari per regulas logicales s; bruta non possunt sic regulari ĩ suis agibilibus. Item si brutũ discurreret hoc maxime esset quia canis venaticus veniens ad biuiuz odorans vnam viaꝫ si non ꝑcipiat odorez leporis subito absq; alterius vie odoratione ꝑ alterã ꝑgit s; ad hoc non requiritur discursus s; sufficit instinctus nature alias oporteret dicere ꝙ canis facit magnam disputationem qñ vult cubare quia multotiens se vertit nesciens forte vbi est puluinar Item non videtur quomodo brutum formet actus sincathegoreumaticos ergo non ꝯponit.

Contra hec ar. primo ꝙ intellectus patiatur a celo quia videmus homines in vno tẽpore magis aptos ad studium et sciẽtiam ꝙ in alio tempore vnde dicitur ꝙ colerici acutius speculãtur in hieme et flecmatici in estate et melancolici in vere vnde ipsi in auptũpno sunt dementiores q̃ȝ in alio tẽpore nisi per medicinam apponant remediũ. et sanguinei in vere sunt demẽtiores seipsis in alio tempore propter similitudinem quam habent cum qualitatibus temporis.

Secũdo fantasma directe agit in intellectum sed fantasma cum sit corporeum directe dependet a celo ergo et intellectus maior patet ex s. t. in pulcherrima questione quam facit de anima ar. 18. ad 11m. vbi dicit ꝙ intellectus agens non est actiuum respectu intellectus possibilis directe sed magis respectu fantasmatum per que intellectus possibilis reducitur in actũ. Ex quo patet ꝙ fãtasmata ꝑ se faciunt itellectum possibilem in actu.

Tertio quicumq; vincitur ab aliquo: ille patitur ab eo directe sed voluntas incontinentis vincitur a passionibus et passiones dependent a corporibus celestibus cum sint in corpore ergo volũtas subditur corporibus celestibus.

Quarto arguitur ꝙ non habemus actum fãtasie quando volumus: quia fantasia presupponit sẽsationem exteriorem sed nõ est in potestate nostra quin sensus exterior immutetur. Item queritur a quo causatur actus fantasie in bruto Non ab obiecto quia illud aliquando non est vt patet cum q̃s ymaginatur montes aureos.

Quinto sensualitas non semper obedit rationi ergo nec fantasia quia non videtur quomodo volũtas producat actum fantasie ergo non habemus actum fantasie quando volumus. Item arguitur ꝙ opinamur quando volumus quia voluntas mouet omnes alias potentias ad excercitiuz ergo est causa opinionis Item opinari aliquando est in nostra potestate quia possumus si volumus tenere opinionem San. Tho. vel algazelis ponentis quinq; sensus interiores. Forte dicis ꝙ nõ possumus opinari nisi habemus rationem Contra possumus credere aliquam propositionem sine aliqua ratione ergo et opinari Antecedens patet quia credit qui vult et periret meritum nisi quia vellet credere sine ratione thopica vt dicit san. tho. 22. 1. q. 2. ar. 10. Item si occurrat preceptum de credendo tunc homo tenetur credere dato ꝙ pro tũc nulla occurrat sibi ratio Plus autem est credere q̃ȝ opinari.

Sexto. si non possemus opinari sine ratione sequeretur processus in infinitum quia capto primã opinionem: et quero vel educitur ex antecedente opinato vel sato si secundum tunc est scientia. Si primum tunc non est prima opinio.

Septimo arguitur ꝙ fantasia sit sensus cõmunis quia est circa idem obiectum. Item sensus dicitur communis quia cognoscit obiectum diuersorũ sensuum sed fantasia etiam cognoscit obiecta diuersorum sensuum. Forte dicis ꝙ sensus dicitur communis quia est radix aliorum. Contra. Non est radix tactus sed fundatur in eo. Item sens⁹ communis immutatur a sensu exteriori ergo non est radix sensus exterioris quia posterius non est radix prioris Forte dicis ꝙ dicitur sensus communis quia soluz est de sensatis per sensus exteriores Contra sens⁹ communis percipit etiam intentiones non sensatas scilicet differentiam albi et nigri. Illa autem differentia non est sensata. Item si quis vertatur diu circulariter postea iudicat alia moueri. et tamen motus aliorum non fuit sensatus. Forte dicis ꝙ sensus communis non componit sicut fantasia. Cõtra leuato baculo canis fugit quia habet fantasiam ꝙ alius vult eum verberare.

Octauo arguitur contra rationem probantem ꝙ sentire non est intelligere quia sicut intellectus non est falsus nisi per accidens sic similiter est de decensu. Et per idem destruitur ratio probans ꝙ fantasia non est idem ꝙ sẽsus in actu quia sicut sẽsus in actu est falsus per accidens ita etiam fãtasia solum est falsa per accdens.

Nono fantasia nichil apprehendit nisi per speciem causatam a sensu exteriori ergo si sensus exterior sit verus fantasia etiam erit vera

Item fantasia non est nisi de represente et sẽsata s; illa est vera Forte dicis ꝙ sẽs⁹ cõis et fãtasia sunt de aliquo non sensato scilicet de actibus sensuum exteriorum Contra actus sensus exterioris sentitur ab ea Alias non esset verum dicere ꝙ video me videre idem etiam est actus quo cognoscitur res et ymago eius ergo visus cognoscit colorẽ et speciem eius alias sensus communis esset de intentione non sensata cuius oppositum dictum est ꝓbando ꝙ sunt tm̃. 4. sensus interiores.

Decimo ar. ꝙ fãtasia nichil possit cognoscere nec sensus communis quia quando in eodem species diuersarum rerum sunt permixte tunc nõ possumus illa discernere Sed in sensu communi et fãtasia sunt species diuersorum sensibilium omniuz sensuum ergo impossibile est ꝙ distincte cognoscãtur Item quare aristoteles hic solum facit mentio

nem de fantasia et non de estimatiua.

¶ Undecimo arguitur q intellectus sit sensus quia obiectum alicuius sensus est vniuersale quando enim formica mouetur ad querendum grana tunc nō apprehendit aliquod granum particulare sz vniuersale licet forte apprehendat aliquem locuz determinatum ad quem intendit portare grana. Item sensus interior est i corporeus ergo est itellectus añs ptz quia alias tur ris cogitata haberet in potentia cogitatiua certam q̄titatem et extensionem quod videtur falsum quia aliqñ cogitatum est multo q̄ potentia nostra cogitatiua Item si in brutis est fantasia reseruans species queritur quare nō semper exeunt in actum.

¶ Duodecimo videtur q fantasia non sit potētia quia phi. dicit q est motus assensus secūdum actū factus Motus autem nō est potentia vt patet per species motus. Et ex eadem diffinitione probaretur q nunq̄ actus fantasie est sine actu sensus exterioris quod est falsum in sompniantibus.

¶ Terciodecimo arguitur q animalia discurrant quia determinare de fugiendo vel sequendo pertinet ad discursum sed ouis per estimatiuam determinat de fugiendo. Forte dicis q discursus est per aliquod commune et vniuersale Cōtra aliquis est discursus ex singularibus. Quis etiam apprehedit vniuersale quia apprehendit intentiones non sensatas et q ab omni lupo est fugiēduz Et ille vr̄e videtur abstrahere a multis singularibus Et hoc enim q videt bonum esse sequi istū pastorē et illū estimare pōtom vē pastorez eē sequēdū

¶ Quartodecimo Algazel diffinit fantasiam dicens q est virtus que operatur componendo et diuidendo quandoq3 ee hiis que sunt in archa formaruz.i. ymaginatiua qñq3 ee hiis q̄ sunt in archa intentionum id est memoria. Item sensus communis distinguitur ergo et fantasia brutorum.

¶ Quintodecimo multa sunt opera animaliuz q̄ requirunt quadam prudentiam et studium ergo discurrunt. Antecedens patet ex alberto magno li. 8°. de animalibus vbi dicit se vidisse in germania murem qui tenebat candellam comedentibus ad preceptum magistri sui Est autem prudentia circa agibilia ex quibus nullum sequitur opus. Talia autem multa sunt in auibus vt patet in cantu philomene. Forte dicis q per illum cantum intendit vocare feminam suam: vel significare conceptum suum Contra ipsa aduolat ad hominem bene cantentem ergo amat cantum propter se. Elephas etiam discit adorare regem Et ibidem narrat quomodo quidam per deceptionez fecit q camelus cognosceret matrem suam quod cum camelus sciuit interfecit auctorem sceleris. Et de equo narrat q post simile factum precipitauit se. Hoc autem videtur esse ex quodam discursu quo cognouit factū illud esse disconueniens Item dicit q delphini magni regunt paruos et cum paruus moritur veniūt alii ad exequias et portant eum super spatulas suas in profundum pelagi et custodiūt corpus ne comedatur a piscibus. Item dicit q delphines diligunt homines et custodiūt eos a periculis et si psitacus diligit imberbea et cum quidam psitacus fuisset separatus a nutritore suo multum tristabatur quia sciuit q acceperat alium psitacum cum quo ludebat et huic inuidit prior psitacus. Item hyrundines videntur habere artem faciendi domos q2 dicit q commiscent lutum cum palleis et ponunt grauia inferius et leuia superius ꝛ ponūt plumas in nido Et si passer intrauerit nidum suum tunc vocat alios hyrūdines et obstruentes foramen suffocāt passerē ibidez Et docēt pullos suos tpe egestionis posteriora aui extra nidū ꝯuertere vt sterc9 cadat extra nidum Columbe etiam pugnant inter se pro femina vnde. Auicenna dicit se vidisse duos colūbos pugnantes et facta pugna femina iuit ad victorem hec aūt fiunt sñ [illegible] iudicio ḡ in istis aīalib9 ē ꝯpō et diuisio vnde iob quis dedit gallo intelligentiam ergo intelligit aliquomodo.

¶ Sextodecimo Simplex apprehensio non sufficit in animalibus mouere appetitum ergo in ipsis est plenum iudicium. Item animal mouetur ad cibum et si non inueniat ipsum esse bonum recedit ergo iudicat de re Item multa sunt animalia disciplinabilia vt patet in canibus Cuius etiam venaticus insequendo feram quando venit ad biuium sillogizat feram transiisse per alteram viarum deinde per odoratum subsumit q non transiuit p hāc et concludit q transiuit per aliam et currit posteā Forte dicis q omnia ista sunt ex instinctu nature. Contra tunc non oporteret docere canes sicut nec lapidem qui ex natura sua descendit deorsum Itē tunc omnes canes esse eque cauti et eque bene disciplinati quia omnes habent eundem instinctum nature hoc argumentum est. s.th.12e.q.13.ar.2. 3m. vnde ignarus putaret horologium regi prudentia non regitur nisi ab alio sic etiam est de animalibus si queratur quare vna formica hec ponit suū granū in isto loco et illa in alio et reuertitur ad eundem cumulum granorum an hoc sit per memoriam quaz habet similiter quare ouis comedit hāc herbā a alia dimissa dicendum q de se est ad vnum determinata ideo prouenit a fantasia sed tunc queris de hac fantasia vide. s.t. ibidem ad 2m.

¶ Decimo septimo arguitur q non i quolibet animali est sensus quia aliqua animalia carent ligua ergo animal viuit sine gustu. Item plante bene viunt sine sensu ergo et animalia.

¶ Ad primum dicitur q ratione corporis intellectus subiicitur celo et sic aliquomodo per accidēs voluntas vnde aliqui sunt magis leti in vno tempore q̄ in alio propter dispositionem corporis.

¶ Ad secundum dicitur q fantasma proprii virtute non agit in intellectum sed hoc habet ab intellectu agente vt dicit ibidem s.t.

¶ Ad tertium incōtinēs non dicitur vniri a passionibus absolute quia alias non esset puniendus sz vincitur in q̄tum dat locū passioni Si dicatur act9 itemperantie est i corpore ergo potest causari a celo negatur consequentia quia actio celi potest quoad cōcupiscibilem impediri.

¶ Ad quartum dicitur q loquimur de fantasia informata p speciem. Ad aliud dictū est supra.

¶ Ad quintum nõ est simile vt postea dicetur de sensualitate Nec voluntas se sola sufficit mouere potentiã ad quẽlibet actum nec sine potest quis tenere opinionem vnius doctoris in actu autem credendi est ratio sũpta ab auctoritate diuina et non humana Sed de hijs videatur holcot in principio sententiarum quibusdam thomistis placet ꝙ ad credendum requiritur motiua voluntatis cũ speciali auxilio et ꝙ articuli proponãtur alij dicũt ꝙ cũ hoc requiritur persuasio vel miraculum ideo ad corneliũ missus est petrus vide. s.t.22e.q.2.ar.9.3m. et ar.1.3m.et i.3o.

¶ Ad sextum dictum est in primo posteriorum.

¶ Ad septimũ patuit supra ꝙ circa idem obiectũ aliter se habet fantasia et aliter sensus cõis. Nec sensus cõmunis dr̃ radix quia imutet alios ʒ quia se hʒ sicut centrum ad circũferentiam.

¶ Ad 8m dicitur ꝙ multis modis est falsitas in intellectu.s.in tribus operationibus Non autem est tot modis in sensu exteriori Sanctus Thomas hic lectione 6.

¶ Ad 9m. negatur consequentia. Et ad aliud negatur absumptum nec inconuenit sensum communem esse de intensione non sensata qñ illa intentio hʒ sensibile pro obiecto.

¶ Ad 10. dicetur inquirendo an possumus siḿ plura intelligere. Ad aliud dictum est supra enumerãdo sensus interiores.

¶ Ad 11m. dicitur ꝙ solus itellectus facit vniuersalitatem in rebus et ideo sensus interior non est circa vniuersale sed circa aliquod indiuiduum vagum Ad aliud dr̃ ꝙ sensus interior est quantus sicut sensus exterior Tamen non oportet ꝙ sit tante quantitatis sicut suum obiectum. Ad aliud dicitur ꝙ bruta exeunt in actum per hoc ꝙ mouentur ab aliquo extrinseco vt dicit phil 8.phisi.

¶ Ad 12. dicitur ꝙ ibi potẽtia capitur pro actu nec ille motus est vniuocus cum alio motu phisico. Et semper precessit aliquis actus in sensu exteriori.

¶ Ad 13m. dr̃ ꝙ omnia animalia agunt vno modo et ideo agunt ex instinctu nature Nec est verum ꝙ omnem determinationem precedit consilium. Sʒ forte instinctus nature. Natura enim non deficit in necessarijs Si dicatur Scire est rem per causã cognoscere sed iste canis cognoscit istum esse suũ inimicũ quia verberauit ipsũ ergo habet verã sciẽtiam et discursum Negatur consequentia quia deus non discurrit et tamen cognoscit rem ꝑ causam

¶ Ad 14m. patuit supra quomodo ibi capitur cõpositio. Si dicatur canis aliquando decipitur sed falsitas non est nisi in compositione ergo in sensu est compositio proprie dicta vnde potentia cogitatiua hominis aliquando format propositiõem singularem. Dicendum sicut supra dictum est ꝙ non omnis veritas est in compositione nisi forte sicut in cognoscente. Concedo tamen ꝙ sensu interior iudicat Non tamen componit Sed cognoscat effectum in causa vide San. Tho.1.parte q.16.ar.2.et que.17.ar.secundo. Quidam dicunt ꝙ in brutis est discursus imperfectus et similiter compositio incompleta et per hoc soluunt omnia argumenta.s.t.1.parte.q.96.ar.1.ad.4m. dicit post philosophus primo methaphisice in quibusdam animalibus eẽ quandam participationem prudentie ex instinctu nature ex qua cõtingit ꝙ grues sequuntur ducem et apes obediunt regi. Et sã.tho.tertio de anima lec.4.dicit ꝙ fãtasia nec componit nec diuidit Sʒ an apis mouetur a fantasia determinata videtur ꝙ non ex.s.t.tertio lec.5.

D 4m. sic proceditur videtur ꝙ intellectus non sit potentia passiua quia intellectus est nobilissima potẽtia sed potẽtie vegetatiue sunt actiue ergo et intellectus quia agens est nobilius patiẽte Sed ꝯtra est phi.

¶ Respondeo dicendũ scd̃m s.t.1.parte q.79.ar. ꝙ intellectus est potentia realiter distincta ab anima quia est principium proximuʒ operationis que distinguitur ab esse ipsius anime et quia in deo idẽ sunt operatio et esse et ipse deus ideo suus intellectus nõ distinguitur ab eo. Preterea. Notandum ꝙ pati tripliciter dicitur Primo ꝓpriissime scilicet quãdo aliquid remouet ab eo quod cõuenit alicui per suam naturam vt qñ aqua amittit frigiditateʒ. Secũdo qñ aliquid remouetur siue sit ꝯueniẽs siue discõueniens Tertio qñ aliquid recipit ad quod subiectũ prius erat in potentia. Et sic intelligere est pati quia noster itellectus aliqñ est in potentia ad suum actum non enim semꝑ actu intelligimus omnia itelligibilia ʒ aliqñ itelligit et aliqñ non sicut materia corruptibiliuʒ aliqñ est sub vna forma aliquãdo sub alia in principio autem vt dicit phi. est tanꝙ tabula rasa in qua nichil depictum.

¶ Preterea notandum ꝙ albertus et multi alij incipiunt 3m. librũ de anima in hac materia de intellectu ibi de parte autem anime vnde est text9 C. 1. scd̃m.s.t.ibi est lectio 7.3. de anima vnde ipse incipit 3m. at.c.128.ibi ꝙ autem non sit sensus. Cuius ratio est quia fuerunt aliqui qui posuerunt sensuʒ et intellectum esse idẽ. Manifestum est autẽ ꝙ intellectus non est aliquid de sensibus exterioribus Et ideo oportebat inquirere an esset sensus interior vnde et greci ibi icipiunt 3m. Sed hec disputatio est modice vtilitatis vt dicit egidius. Ex hijs patet ꝙ intellectus non dicitur pati passione corruptiua quia non habet materiam sed perfectiua sicut superius dictum est de sensu in hoc tamen differunt sensus et intellectus quia intellectus non corrumpitur ab excellenti itelligibili. Cum qr sẽsus est affixus organo corporali Non autem intellectus licet debilitetur ex lesione organi sẽsus vt si lesi in fantasia minus bene intelligunt quia intellectus capit cognitionem a sensu.

¶ Preterea sciendum ꝙ intellectus est in potentia vt omnia cognoscat. Et ideo philosophus dicit ꝙ non habet aliquam determinatam corporeaʒ quia alias non posset itelligere omnia corpora quia vt dicit textus. Intus existens prohibet extraneum vnde itellectus dr̃ possibilis quia sicut materia est

in potentia ad formas materiales. ita intellectus est in potentia respectu intelligibilium Ex his infertur ꝙ intellectus caret organo corporali quia alias haberet aliquam determinatam naturam sensibilium sicut alij sensus qui conformantur suis organis qui proportionantur qualitatibus sensibilibus Ex quo sequitur ꝙ species intelligibiles non recipiuntur in aliquo organo corporeo sed tantum in intellectu possibili vñ dr̄ locus specierum.

¶ Contra hec arguitur intellectus est principium intellectionis ergo non debet dici potentia passiua antecedens patet quia effectus non excedit suam causam in passione sed ĩtellectio albedinis est perfectior albedine cũ sit qualitas spiritualis que nobilior est corporali sicut visio dei est nobilior albedine ergo intellectio albedinis nõ ꝓducit ab albedine effectiue sed ab intellectu. Item operatio vitalis necessario causatur a forma vitali sed ĩtellectio est operatio vitalis igitur. Maior patet quia hec est differentia inter formam vitalem. et non vitalem.

¶ Secundo arguitur ad idem intellectus est perfectior igne sed ignis est actiuus ergo et intellect⁹ patet consequentia quia quanto forma est perfectior tanto est actiuior. Item intellectio producitur effectiue ab obiecto ergo qñ intellectus intelligit seipsum tunc est principium actiuum ipsius intellectionis.

¶ Tertio ad idem intellectio angeli non causat ab aliquo extrinseco effectiue cum nullum corporeum possit agere in spiritum ergo est effectiue a suo intellectu. Alias etiam nulla esset causa quare potius intelligeret in vno tempore ꝙ̄ in alio. Item actus credendi est meritorius ergo est ab intellectu nostro effectiue.

Item ꝯpositio et diuisio est operatio intellectus et similiter iudicare quia alias quero a quo causatur iudicium non ex solis terminis quia non semper est circa propositionem per se notam ergo ꝯcurrit ĩtellectus. Item discurrere et sillogisari fit ab intellectu et similiter secunde intentiones fiunt ab intellectu ergo et actus intelligendi et respectus rationis qui fiunt per actum cõparatiuum nostri intellectus ergo operatio intellectus est effectiue ab intellectu possibili.

¶ Quarto si intellectus possibilis haberet se pure passiue tunc non esset in potestate nostra quierraremus quia nullam' haberemus potentiam per quam possemus producere assensum verum Item tũc in intellectu essent infiniti actus quia quilibz actus causaret se solo noticiam sui absq̧ hoc ꝙ intellectus possibilis agat.

¶ Quinto actus intellectus potest per intellectũ intendi vel remitti secũdum conatum intellectus Item habens habitum exit in actum non per solã actionem habitus quia tunc semper actu intelligeret ergo oportet intellectum concurrere effectiue et actiue ad suam intellectionem.

¶ Sexto intellectio est actio immanens. Forte dicis ꝙ intellect⁹ est potẽtia passiua cũ hoc tñ stat ꝙ sit potẽtia actiua sicut dictum est supra de sensu Sed contra San. Tho. hic lect. 3ª dicit ꝙ omnes potentie partis sensitiue sunt passiue nec est possibile ꝙ vna potentia sit actiua et passiua. Item si intellectus possibilis esset actiuus tunc non oporteret preter intellectum possibilem ponere intellectum agentem

¶ Septimo queritur que est causa totalis effectiua intellectionis. Forte dicis ꝙ est spẽs que est in intellectu. Cõtra intellectio est perfectior specie ergo species non est eius causa totalis. Tenet cõsequentia quia effectus equiuocus nõ excedit suã causam. Item sola species non potest causare discursum et assensum falsum. Sola etiam species non est causa visionis quia aliqñ visus leditur propter magnam attentionem quod non esset nisi visus actiue cõcurreret. Item per speciem nõ formaliter videmus nec intelligimus quia tunc aer videret cum habeat speciem coloris. Forte dicis ꝙ illa species in aere est alterius rationis propter diuersa recipientia Contra albedo que est in lapide et ĩ equo est eiusdem rationis. Item in oculo ceci est species et tamen non videt licet aliquando cecus videatur habere pulchrum oculum Ex quo pꝫ ꝙ ꝑ spem nõ formaliter sẽtim⁹ nec ĩtelligim⁹. ¶ Octauo aſ ꝙ spẽs cũ ĩtellectu nõ sit causa intellectiõis quia vnitas effectus dependet ex vnitate cause sꝫ intellectus et spẽs intelligibilis non sunt aliquid per se vnum ergo non sunt causa intellectionis.

Item ad formandum conceptum entis videtur aliqua spẽs esse necessaria in intellectu Forte dicis ad primum ꝙ plures cause quando sunt subordinate possunt concurrere ad vnũ effectũ sicut duo trahentes nauẽ vel sicut man⁹ et baculus mouent pilã vel pater et mater generant filiũ. Cõtra primũ exẽpluz non est de causis subordinatis in secundo autem manus dat baculo virtutem Non sic autem est hic quia intellectus non dat speciei virtutem Item hoc totum intellectus habens speciem videtur esse ens ꝑ accidens qꝛ nõ nõ est ꝑ se in aliqua spẽ ergo prĩcipiũ ĩtellect⁹ erit ens ꝑ accidens.

¶ Nono arguitur ꝙ intellectus nõ causet in se intellectionem quia nichil agit in se ipsum qđ pꝫ qꝛ agens est tale in actu quale est passum in potentia vt patet 8. phi sequeretur ergo ꝙ idem esset in potẽntia et in actu et ꝙ idem esset efficiens et materia quod est contra philosophum secundo phis. vbi dicitur ꝙ materia et efficiẽs non coincidunt. Cui⁹ ratio est quia causa efficiens est extrinseca non autem materia. Item tunc idem referretur ad se relatione reali quod est falsum ex 5. meth. propter oppositionem talium relationum. Item pari ratione posset dici de quolibet ꝙ agat in seipsum et peribit discursus phĩ in 8. phisi.

¶ Decimo arguitur ad idem quia philosophus dicit in secundo de anima Si sẽsus esset actiuus tũc semper ageret ergo si intellectus sit actiuus respectu intellectionis sequitur ꝙ semper intelligimus Forte dicis ꝙ potentia actiua non sẽper est in actu vt patet de potentia generatiua Non enĩ homo sẽp gñat Et sic lꝫ ĩtellect⁹ possibilis se solo sit cã ĩtellectionis non tamen oportet ꝙ semper intelli-

gat Contra actiones distinguuntur per sua principia ergo impossibile est ꝙ solus itellectus causet diuersas intellectiones Phūs etiam dicit ꝙ itelligere est quoddā pati.

¶ Ad 1m. dicitur ꝙ diuerse sunt circa hoc opiniones quidam dicunt ꝙ solus itellectus est causa intellectionis quia est actio manens in agente et nō factio nichil enim preter intellectum videtur posse agere in ipsum cum nichil sit prestantius eo. Ex hoc enim probatur ꝙ deus sit perfectissimus quia in omnibus agit. Sed cōtra secundum august. Omnis res quaꝫ cognoscimus cōgenerat in nobis noticiam sui A vtroqꝫ enim paritur noticia scilicet a cognoscente et cognito Item nisi obiectum in se vel per suam speciem que est in intellectu concurreret ad actualem intellectionē sequeretur ꝙ cec9 posset iudicare de coloribus quia posita causa totali ponitur effectus et secūdum istos intellectus est causa totalis. Item tunc actus non distinguerentur essentialiter propter distinctionem obiecti quia essētialis distinctio nō est ab eo quod non est causa. Item tunc perfectioris intelligibilis non esset perfectior intellectio quia ab eadem causa precise nō sunt duo effectus ineq̄les si sit equalis conat9 Itē tunc intellectus videretur īfinite actiuitatis quia se solo est actiuus respectu omnium intellectionū et sic eminenter continet infinitas intellectiones quia causa totalis eminenter cōtinet omnes suos effectus si sit equiuoca. Item tota scientia virtute continetur in principijs ergo non est per solum intellectum. Alij tenent ꝙ intellectio nullomodo ē ab intellectu sed tantum ab obiecto. vnde ockam dicit in secundo ꝙ seclusa auctoritate nulla ratio concludit ꝙ intellectus sit aliquomodo actiuus. sꝫ contra potentia pure passiua nullomodo indiget habitu sed in intellectu ponūtur habitus Ideo est tertia via media scilicet ꝙ aliquid est in intellectu ad quod se habet pure passiue scꝫ species intelligibilis que producitur a fātasmate virtute intellectus agentis vt supra dictum. Secūdum est actus intelligendi vel conceptus et iste producitur partialiter effectiue ab intellectu possibili informato specie sicut tamen postea dicetur intellectus possibilis pro isto statu/ licet sit informatus specie non potest exire in actum nisi per conuersionem ad fātasmata vt postea dicetur vnde in intellectu possibili pro nunc tria sunt scilicet species actus intelligendi et habitus. Ad primum intellectus possibilis non cōcurrit sed bene ad secundum cum specie et ad 3m. cum actu suo. Dicendum ergo ꝙ causa partialis aliquādo est imperfectior et sic patet ad primum Nec inconueniens non vnum esse causaꝫ eē causam partialem vite q2 sol gñat homiēꝫ.

¶ Ad 2m. patet per idem vel dicitur ꝙ non semper forma perfectior potest in perfectiorem effectum quia homo potest producere hominem et tamen āgelus non potest producere angelum. S. T. 1. parte. q. 79. ar. 5. ad 3m dicit ꝙ agens est nobilius patiente si ad idem actio et passio referantur nō autē semper si ad diuersa intellectus est autem vis passiua respectus totus entis vniuersalis et per hoc patꝫ solutio ad argumentum in oppositum ¶ Ad tertiū pꝫ ꝙ hic loqmur de itellectu hūano z ꝙ argum nō est cōtra opinionem nostram Sed vtrum actus credendi producatur ab intellectu cum aliqua specie vel potius eliciatur sine specie ab habitu fidei Dicendum ꝙ in omni actu oportet intellectum se cōuertere ad fantasmata et sic species concurrunt.

¶ Per hec patet ad quartum quintum et sextum. Eadem enim potentia actiua respectu eiusdē Nec species intelligibilis posset produci poneretur intellectus agens vt dicetur.

¶ Ad 7m. patet ex predictis ꝙ species nō est causa totalis quia in 5o. de anima dicitur ꝙ aīa est principium actiuū suaꝝ operationum.

¶ Ad octauū dicitur ꝙ ignis per suam potentiaꝫ est causa vniua effectus quia calor quodammodo facit vnum cū igne. Nec producitur ab intellectu et specie quasi a causa per accidens sed quasi a causis subordinatis.

¶ Ad 9m. dicitur ꝙ nichil agit in seipsū quasi causa totalis efficiens et secundum eandem potentiam sed bene tanq̄ꝫ causa partialis et hoc modo exponantur omnes ille auctoritates. Nec inconueniens secundum diuersa oppositus relationes esse i eodē vt qñ animal mouet se Tunc enim in eo est relatio mouentis ad motum et quandoqꝫ ambulatio est causa et effectus sanitatis.

¶ Ad decimum satis dictum est supra de sēsu nec diuerse intellectiones sunt ab eodem principio totali quia per aliam speciem intelligimus hominē et per aliam speciem intelligimus asinū. Secūdo dicitur ꝙ non incōueniens diuersos actus esse ab eodem principio totali quia voluntas potest esse causa oppositarum volitionum et ideo argumentum superius factum non necessario cōcludit quo probat intellectum se solo non causare quamlibet cognitionem q2 tunc esset virtutis ifinite. Contra non sequitur ad vnam volitionē requiritur aliqua perfectio z ad aliam volitionem alterius rationis requiritur tanta perfectio vel maior ergo quod potest producere hanc et illam est perfectius q̄ꝫ producens istam tñ et ita habens infinitas tales i sua potestate est infinite perfectionis sicut non sequitur sol potest producere infinitos calores ergo est infinite pefectus.

Item illud argumentum equaliter curreret de causa partiali et de causa totali. Quidam instant quia dictum est ꝙ in eodem sunt relationes opposite q2 idem agit in se. Contra tunc idem esset in actu et ī potentia. Forte dicis ꝙ est in actu virtuali et in potentis ad actum formalem. Contra efficiens est causa extrinseca causa actiua est principium transmutandi aliud inq̄ꝫtum aliud ergo nichil agit in se. Forte dicis ꝙ ly aliud non importat aliam rem sed aliam formalem rationem

Contra alietas rationis formalis non facit aliud qȝ tūc bonitas dei esset aliud a sua scientia qȝ secūdum multos habet aliam rōem formalē De hijs dicetur postea de voluntate. Sed dubitatur intelligere sit actus intellectus quare phūs dicit ꝙ ē pati Et vtrum intellectus possibilis debeat dici itellectus passiuus Dicendū secūdū aliquos ꝙ intelligere dicitur pati quia quod per aliquam qualitatem dicamur intelligere hoc est pro q̄to illam producimus vnde si a solo deo in nobis produceretur per eam diceremur itelligere recipimus et non ꝑ quāto illā Sed ɔtra itelligere essētialiter est act⁹ voluntatis vnde si beatitudo poneretur in lapide per hoc ꝙ reciperet non diceretur beatus ideo dicatur vt supra de sēsu. Secūdo ꝙ itellect⁹ nō debz dici potēᵃ actiua qȝ de se nō agit sed requirit spēz ex parte sui et ꝑ hoc differimus ab alijs qui ponūt speciem ratione obiecti tantū et differt intellect⁹ a sēsu que per accidēs patitur passione corruptiua ratione scilicet organi sed nonne intellectus impeditur leso organo dico ꝙ sic.

¶ Dubitatur. An intellectus possibilis sit pura potentia in genere intelligibiliū sicut materia prima in genere corporalium Uidetur ꝙ non quia accidens non recipitur nisi in aliquo existente sed species intelligibilis recipꝭ in intellectu vel anima per intellectum ergo anima secundū ꝙ recipit species intelligibiles nō est purū potentiale Dicēdum ꝙ anima nullā intellectionem potest producere nisi primo acquirat speciem quia nō sunt sibi concreate Et ideo dicitur pura potentia que determinatur per species et nō solum per fantasmata. Sȝ ɔtra intellectus dicit magnam perfectionem et est pars anime que est actus ergo nō est pura potentia absolute sed tantum in genere intelligibilium sicut oculus est pura potentia in genere colorum. Notādum secūdum S. T. 1. parte q. 76. ar. 2. ad 2ᵐ. ꝙ aliqui dixerunt intellectum passiuū eē appetitum sensitiuum in quo sunt passiones Alij ꝙ est potentia cogitatiua Sed intellectus possibilis potest dici passiuus 3ᵒ. modo patiendi.

Ad Quintum sic proceditur. videtur ꝙ non sit necesse ponere intellectuȝ agētem quia itellectus possibilis de se est imaterialis sed imaterialitas secūdū auicennam est ratio intelligendi ergo itellectus possibilis ex sua imaterialitate se solo producit intellectioneȝ Sed contra est aristoteles in 3ᵒ. de anima quia cū in omni natura sit agens et id quod est in potentia oportet hec duo in anima esse quorum alterum est intellectus agens et alterum intellectus possibilis.

¶ Respondeo dicendum secundum S. T. 1. par. q. 79. secūdum opinionem platonis nulla necessitas erat ponere intellectum agentem ad faciēdū intelligibilia in actu nisi forte ad prebendū lumen intelligibile intelligenti. Posuit eī plato formas rerum materialium sine materia subsistere Et per consequens eas intelligiles eē quia ex hoc aliqd est intelligibile actu ꝙ est immateriale et hec itelligilia vocabat species siue ydeas quarum participatione intellectus dicebatur habere de rebus scientiā Sed quia aristoteles non posuit formas reꝝ naturalium subsistere sine materia. Forme autem ī materia existentes non sunt intelligibiles actu sequebatur ꝙ necesse erat ponere aliquod agens ꝑ quod natura que est in potentia intelligilis fieret intelligibilis in actu scȝ per abstractionem specierum a conditionibus materialibus Nichil enim reducitur de potentia in actum nisi per aliquod agēs Et si queratur q̄ res sit intellectus agens Dicēdū ꝙ quidam posuerunt hunc intellectum substantiā separatam qui quasi illustrando fantasmata facit ea intelligibilia actu sed dato ꝙ sit aliquis talis intellectus agēs separatus nichilomin⁹ tamē oportet ponere in anima nostra aliquam virtutē ab illo itellectu superiori ꝑticipatā ꝑ quā aīa facit itelligibilia in actu sicut in alijs rebus naturalibus perfectis preter vniuersales causas agentes sunt proprie virtutes indite singulis rebus ab vniuersalibus agentibus deriuate. non enim solus sol generat hominem sed est in homine virtus generatiua Et ita in alijs perfectis animalibus. Nichil autem est perfectius in inferioribus rebus anima humana ergo oportet ꝙ in ipsa sit alia virt⁹ deriuata a superiore intellectu per quam possit fantasmata illustrare et hoc experimento cognoscimus dū ꝑcipim⁹ nos abstrahē formas vles a ɔditiōib⁹ ꝑticularib⁹ quod est facere actu intelligibilia Nichil autē cōuenit alicui rei nisi per aliquod principiū formaliter ei inherens ergo oportet virtutem que est principium huiusmodi actionis esse aliquid in anima ⁊ ideo aristo. comparat intellectum agentem lumini quod est aliquid receptum in aere et itellectus separatus secūdum nostre fidei documēta est ipse deus creator anime in quo beatificatur vnde ab ipso anima lumen intellectuale participat secūdum illud. Signatū autem est super nos ⁊c. Si queratur quid est lumen intellectuale et quid facit intellectus agens in anima separata dicit s. t. de ve. q. 9. ar. 1. ꝙ est vigor intellectus ad intelligendum et intellectus agens dat virtutem ad intelligendū s. t. q. de anima ar. 15. ad. 9ᵐ.

¶ Contra hec arꝭ Primo sic tactus et visus sunt diuerse potentie cōtingit autem in ceco ꝙ ex motu relicto in ymaginatione a sēsu tactus cōmouetꝛ ymaginatio ad ymaginandum aliquid ꝑtinens ad sensum visus et hoc ideo quia visus et tactus radicantur in vna essentia anime Si igitur intellectus possibilis est quedā potentia aīe pari ratione ex motu ymaginationis resultabit aliquid in intellectum possibilem et ita non est necesse ponere intellectum agentem. Item intellectus agens ad hoc ponitur ꝙ itelligentia ī potētia fiant intelligibilia actu fiunt autem aliqua itelligibilia actu ꝑ hoc ꝙ abstrahuntur a materialibus conditionibus ad hoc ergo ponitꝛ itellect⁹ agens vt spēs itelligibiles a mā abstrahātur sȝ hoc ꝑt fieri sine itellectu agente

Nam intellectus possibilis cum sit imaterialis necesse est q̄ immaterialiter recipiat cū omne receptū ad modum recipientis recipiatur. Nulla igitur necessitas est ponendi intellectum agentem.

¶ Secundo Aristo. 3°. de anima assimulat intellectum agenti lumini sed lumē nō ē necessariū ad videdū nisi propter medium quod facit actu lucidū Color enim secundum se visibilis est et motiu⁹ lucidi vt dicitur 2°. de aīa sed intellectus agens non est necessarius ad hoc q̄ faciat intellectum possibilem aptum ad recipiendū quia scd̄m se est in potētia ad intelligibilia ergo ꝛc. Item sicut se habet intellectus ad intelligibilia ita sēsus ad sensibilia sed sensibilia ad mouendum sensum non indigent aliquo agente licet scd̄m esse spirituale sint in sēsu qui est susceptiuus rerum sensibiliū sine materia et in medio quod recipit spūaliter species sensibilium quod patet quia in eadem pte medij recipiūt species cōtrariorum vt albi et nigri ergo nec intelligibilia indigent intellectu agente. Item ad hoc q̄ aliquid quod est in potentia reducatur ad actum ī rebus naturalibus sufficit id quod ē ī actu eiusdē generis sicut ex materia que est in potentia ignis fit actu ignis per ignem in actu ergo ad hoc q̄ ītellectus qui in nobis est in potentia fiat in actu non requiritur nisi intellectus in actu vel ipsamet ītellectualitas vt quando ex cognitione pūcipiorū venimus in ꝯclusionū vel alterius sicut cum aliq̄s discit a magistro igitur non est ponendus intellectus agens.

¶ Tertio si necessarium est ponere ītellectū agētem hoc erit propter aliquā operationem eius necessariam ad actum intelligendi Opatio aūt eius nō pōt intelligi nisi in' fātasmata vel ī intelectum possibilē sed nec sic nec sic igr̄ Assūptū ꝓbat q̄tuz ad vtramq̄ partem ꝛ ip̄rimo q̄ non agat fantasmata q2 si sic h⁹ esset vł aliq̄d ip̄rimēdo vł aliq̄d abstrahē non primū quia virtus que recipitur in corpore nec eadē secūdū speciē potest esse nisi ī corpore est mere corporea nō obstante q̄ sit effectiue a spiritu creato vel increato sed quecunq̄ virtus impressa fātasmatibus ab intellectu agente est in corpore vt de se pȝ nec eadem secundum speciem potest esse nisi in corpore q2 ī corpe et spūnulla est cōis ꝓprietas recipiēdi aliquid vnū vniuocum ergo illa virtus si esset est corporea sed per talem virtutem nō potest mouere fantasia intellectum possibilem cū sit pure corporea ea ratione qua nō potest secūdū se ergo talis virtus frustra ponitur cum tota ratio ponendi ipsā sit vt det fantasmatibus rationē mouēdi intellectum possibilē Maior patet quia de re est iudicādum q̄ sit corporea vel incorporea ex hoc q̄ natura rei requirit et non ab agente extrinseco equiuoco a quo potest produci tam corporeum q̄ī incorporeum Minor declarata est igitur. Item si angelus non potest in materia corporali imprimere formam immediate multominus hoc posset intellectus agens: sed fantasia est aliquid corporeū ergo intellectus agens nullam formā pōt fantasmatibus imprimere et sic patet primū mēbrū minoris propositionis scȝ q̄ intellectus agens nō agit ī fātasmata imprimendo Secūdū ps ꝓbatur scȝ q̄ nō abstrahit vel remouet aliquid quia illa abstractio vel esset realis vel scd̄m rationē Non realis quia vel esset realis separatio alicu⁹ preexn̄tis actu in fātasmatibus sicut separatur lapis ab altero lapide vel sicut separatur accidēs a subiecto p corruptionē accidentis vel alio modo virtute diuina vel talis abstractio vocaretur eductio alicu⁹ de potētia ad actum sicut forma dr̄ deduci de potētia subiecti. Primū nō pōt dici q2 nichil est in actu in fātasmatibus q̄d designat in eis esse ad apresētiā intellectus agentis neq̄ per corruptionem neq̄ p translationem ad intellectum possibilem tanq̄ prius eēt in fantasmatibus ꝛ postea in ītellectu quia forma non migrat de subiecto in subiectuȝ. Nec scd̄m potest dici q2 cū aliq̄ forā educit de po^a ī actū ipa edu^a ē ī illo tāq̄ ī sbō de tur⁹ po^a educi l Si ḡ intellect⁹ agēs de potētia passiua fātasmatū educeret aliquā formam siue eē spēs ītelligibilis siue quecūq̄ alia forma ipsa educta esset in fantasmatib⁹ sicut ī subiecto et ita intellectus agens ageret ī fantasmata aliquid īp̄rimendo et sic rediret p̄imū membrum p̄ius ī probatum talis ergo abstractio nō potest esse realis. Nec potest esse secundum rationē tantum q2 omnis actio rationis est cognoscētis circa cognitum obiectiue sed intellectus agens non agit circa fantasmata sicut cognoscens circa cognita quia neq̄ intellectus agens fantasmata cognoscit nec sua actio est cognitio ymmo p̄supponit omni cognitioni intellectuali secūdum ponentes ipsam ergo sua actio circa fantasmata non est abstractio secūdum rationem.

¶ Quarto ar̄ ad idē q2 q̄ritur ad quid talis abstractio fieret non vt representaretur quidditas ītellectui absq̄ cōditionibus indiuiduantibus quod dicunt ponentes intellectum agentē agere circa fātasmata abstrahendo eam scd̄m rationē a conditionibus materie quod dicebat platoꝛ fieri circa ydeas secundum rem ꝛ ideo sicut ydee separate secūdum rem ab īdiuiduis materialibus essent secūdum se intelligibiles vt ponebat plato sic quidditas secūdum rationem a fātasmatibus et ꝯditionibus īdiuiduantibus est secūdum se ītelligibilis. istud enī nichil valet. Primo quia nullo modo ostendit quo modo intellectus agens separaret secundū rationem quidditatem a ꝯditionibus indiuiduantibus sub quibus representantur ī fantasmatibus et sic qua facilitate hoc dicunt potest negari cum probatum sit q̄ talis abstractio non potest esse. Item secundo qui astāte reali īpedimento alicu⁹ actionis impossibile est sequi actionem vt ptȝ in trabe impediente descēsum lapidis et tenebris īpedientibus visum q̄diu enim traba manet sub lapide et tenebre sūt ī medio nec lapis potest descēdere nec oculus videre sȝ illud quod īpedit representationē quidditatis vniuersalis est indiuidualis ꝯditio fantasmatum vt dicunt cū ergo illud nunq̄ amoueatur a fātasmatibus per quācūq̄ actionem intellectus agentis sequitur q̄ fantasmata per illam abstractionem rationis nunq̄ poterunt representare quidditatem vniuersalem. Aliter autem

non repreſẽtatur quidditas intellectui niſi p fãtaſ
mata ſcđm iſtos ergo talis abſtractio nõ ſufficit.
¶ Quinto ad idem q2 conſequentia quam faciũt
nulla eſt non enim ſequitur ſeparatio realis quam
ponebat plato ſufficiebat ſecũdu3 ipſum ad facien
dum ydeas per ſe intelligibiles ergo ſeparatio ra
tionis quam tu ponis ſufficit ad faciendum quiddi
tatem per ſe ĩtelligibilem ſicut non ſequitur realis
a motio trabis ſufficit ad hoc vt lapis deſcẽdat ꝙ ã
motio ei⁹ 2m. ra⁰ nẽ ſufficit ad illđ ꝛ ſic p3 ꝙ intelle=
ctus agens non agit imprimendo nec abſtrahẽdo
Sed diceret aliquis hec diuiſio non ſufficit quia in
tellectus agens agit in fantaſmata dando eis vir
tutem mouendi ĩtellectum poſſibilem non aliquid
imprimendo nec abſtrahendo ſ3 ſolum aſſiſtendo ꝛ
ponitur ſimile q2 lumen dat colori virtutem mouẽ
di viſum et tamen nichil ĩprimit colori nec ab eo a=
liquid abſtrahit ſ3 tantum aſſiſtit et eodẽ modo de
intellectu agente et fantaſmatibus. S3 contra mi
rabile videtur ꝙ aliquid det alteri virtute3 nec ta
men influat nec ĩpedimentum tollat ſed ſolum aſ
ſiſtat hoc enim ĩplicat contradictionẽ ſc3 ꝙ det vir
tutem nichil dando ſ3 et exemplu3 ꝓcedit ex igno
rantia lumen enim non requiritur ad videndũ pro
pter colorem vt det ei virtutem mouẽdi viſũ ſ3 ex
ſe hoc habet ſ3 propter medium et organu3 que nõ
ſunt ſuſceptiua actionis coloris niſi ſint illumina
ta ergo non oportet ponere intellectum agentem
ex actione eius circa fantaſmata.
¶ Sexto ad ſecunda pars principalis videlicet ꝙ
non ſit neceſſe ponere intellectum agentem propt
aliquam actionem eius in intellectũ poſſibile3 quia
actio eius in intellectum poſſibilem nõ poteſt ĩtelli
gi niſi duobus modis. Primo ꝙ intellectus agens
ſolus agat in poſſibilẽ fantaſma autẽ nichil nec co
agat ſ3 ſolum ſe habet obiectiue. Secundo ꝙ tam
intellectus agens ꝗ̃ fantaſma agãt in intellectum
poſſibilem tãꝗ̃ duo imperfecta agentia ſupplen
tia vicẽ vni⁹ modo quo duo homines trahũt nauẽ
quorũ neuter ſufficeret. Primũ non poteſt dici q2
ſi ad cognitionem non requiritur ꝙ obiectum vł re
preſentans obiectum aliquid agat in potentia ſed
ſolum ꝙ ei repreſẽtetur cũ ſenſus ſufficiat ad repꝛ=
ſentãdum obiectũ ſibi propoſitũ ſine alio mouente
non videtur quare intellectus nõ ſufficiat ad illud
idem abſq3 hoc ꝙ p̃ter obiectum ſibi ꝓpoſitũ ponat
ĩtellect⁹ agẽs mouẽs ipſũ niſi dicat ꝙ fãtaſma nõ
ſufficiẽter repſẽtat obiectũ ĩtellectui poſſibili niſi
p actionẽ ĩtellectus agẽtis circa ipſu3 ſ3 de hoc nõ
agitur ſed ſolum nunc queritur de opatione intel=
lectus agentis in poſſibilem an ſit neceſſaria ad a
ctum intelligendi ſuppoſita preſẽtia obiecti et pa
tet ꝙ non ſicut ad ſentiendũ non requiritur aliud a
gens. ſed tm̃ preſentia obiecti. Item idem manẽs
idem et reſpectu eiuſdẽ ſemp natũ eſt facere idem
potiſſime ſi agat ex neceſſitate nature. ſed intelle=
lectus agens agit ex neceſſitate nature et manet
ſemp idem ſcđm ſe et in ordine ad poſſibilẽ ꝗ̃tun=
cunq3 fantaſma varietur ergo ab initio creationis
aĩe ſemp fecit idem in intellectu poſſibili non ob=
ſtante diuerſitate fantaſmatum que ei obijciuntur

quia non agũt nec coagũt. Igitur per vnũ intelli=
gere cauſatũ ab intellectu agente intellexit intel
lectus ab initio et ſemp intelliget oĩa ſibi repreſẽ=
tata quod eſt incõueniens Item quod emp exi=
gitur ad effectũ eſt cauſa eius propinqua vel remo=
ta. ſed fantaſma preexigitur ſemp intellectioni er
go eſt cauſa eius propinqua vel remota.
¶ Septimo arguitur ad idem improbando ſecun=
dum membrũ ſc3 ꝙ intellectus agens et fantaſma
ſimul agunt in poſſibile3. dicunt eñ quidã pro iſta
opinione. ꝙ duo agentia poſſũt tripliciter cõcurre
re ad aliquid faciendũ. Primo quando vnũ influit
in alterũ et illud alterũ agit per illud quod eſt ſibi
influxũ ſicut ſol illuminat lunã ꝛ luna per receptũ
lumen illuminat aerẽ. Scđo quãdo vnũ nõ influit
in alterũ nec ecõuerſo ſed vnũ cauſat diſpoſitionẽ
et relinquũ formã principalẽ ſicut mollificans ce=
ram ipſã diponit et ſigillũ impreſſũ introducit pri=
cipalem formam vel ſigillans et ſic concurrũt duo
ad figurandum cerã Tertio quãdo nec vnũ influit
in alterũ nec vnũ cauſat diſpoſitionem ꝛ relinquũ
formã ſed ſicut duo imꝑfecta agentia quorũ quodli
bet habet de ſe virtutem agendi ſed imꝑfectã. Iũ
cta autẽ ſimul ſupplent vicẽ vnius ꝑfecti agentis
ſicut de duobus trahẽtib⁹ quoꝝ neuter de ſe ſuffice
ret et iſto modo ꝯcurrũt intellectus agẽs et fantaſ
ma. ad cauſandũ intellectionẽ in ĩtellectu poſſibi=
li. Sed contra quia hic nichil probatur ſed aſſumit
quod queritur. ſupponitur eñ in hac reſponſione
ꝙ ſit dare intellectũ agentem habentẽ virtutẽ mo
uendi poſſibilem. Nos autẽ hic querim⁹ vtrum ex
aliqua operatione poſſit ꝯmẽtari intellectũ agen=
tem eſſe partẽ anime et per oẽm modũ ex rõnem q̃=
bus iſti ponũt intellectum agentẽ cu3 fantaſmate
agere in poſſibilẽ poteſt eſſe ꝙ ſit dare ſenſum agẽ
tem. qui vna cũ obiecto ſenſibili agat in ſenſum paſ
ſiuum quod non ponitur igitur nec illud debet po=
ni. Et ꝙ ſit eadẽ rõ vtrobiq3 patet quia ꝙ fantaſma
ta ſine intellectu agente non ſufficiant ad mouen-
dum intellectũ poſſibilẽ ad intelligendum hoc eſt
vel propter exceſſum perfectionis actus intelligẽ
di reſpectu fataſmatum. vel quia fantaſmata cum
ſint corporalia non poſſunt agere in intellectu3 q̃
eſt potentia ſpiritualis vel quia ſcđm ſe non poſſũt
repreſentare vniuerſale quod primo apprehendit
ab intellectu. Non primũ q2 ſicut ĩtelligere eſt que
dam forma altioris gradus ꝗ̃ ſit quodcũq3 fantaſ=
ma ſic ſenſus eſt altioris gradus ꝗ̃ ſit quecũq3 qua
litas ſẽſibilis et ſic eſt intellectus agens erit et ſẽ
ſus agens. Nec ſcđm q2 pono ꝙ fantaſma agit in
poſſibilem intellectum p propriã virtutẽ ꝗ̃uis im=
perfectam et non virtute recepta ab intellectu a=
gente et idem dicunt de intellectu agente Nec 3m
poteſt dici quia fãtaſmata ſecundũ ſe non repreſẽ
tant niſi ſingularia. ſed ſecundũ hanc opinionem
intellectus agens nichil influit fantaſmatib⁹ nec
aliquid ab eis aufert ſed ſolum coaſſiſtit ergo fan=
taſmata. ratione intellectus agentis non plus re
preſentant vniuerſale ꝗ̃ ſine eo niſi ipſemet intel
lectus agens ipſũ repreſẽtaret quod nullus dicit
Item quod primũ ĩtellectũ a nobis eſt vniuerſale

vt isti dicunt siue sit verũ siue falsum cõtradicit cui
dã dicto istorum. Dicũt enĩ alibi ꝙ intellectus vni-
uersalis sumitur ex hoc ꝙ intellectus noster appre
hẽdit conformitatẽ vnius singularis ad alterum ꝛ
sic prius concipiuntur singularia ꝛ ꝯformitas eorũ
ad inuicem ꝙ̃ habeatur cõceptus vniuersalis non
ergo cõcipitur primo vl'e. Et sic patet ꝙ intellectus
agens non est ponendus propter actionem in fan
tasmata vel in intellectum possibilem.

¶ Ad primũ dr̃ a sancto Tho. in questione quã fe
cit de anima ar. 4°. ad 2ᵐ ꝙ ex spẽbus receptis in
ymaginatione a sensu tactus ymaginatio non suffi
ceret formare formas ad visũ pertinentes nisi pre
existerẽt forma per visum recepte in thesauro me-
morie vel ymaginationis reseruate non enim cec⁹
natus potest ymaginari colores. Ad aliud dicitur
ꝙ intellectus possibilis non sufficit ad hoc ꝙ speci
es que sũt ĩ ymaginatione particulares fiant vni
uersales in ĩtellectu possibili qꝛ ꝯditio recipientis
non potest trãsferre speciem receptã de vno gene
re in aliud modo species vniuersalis ꝛ particula-
ria differunt secundum genus.

¶ Ad 2ᵐ. dicit̃ ꝙ non est similitudo q̃ꝫtum ad om-
nia qꝛ intellectus agens facit ĩtelligibilia esse in
telligibilia in actu lumen autẽ non facit visibilia
potentia esse visibilia in actu qꝛ color est per se visi
bilia. Ad aliud dicitur ꝙ doctor qui est actu sciens
non potest causare scientiã in adiscẽte tãq̃ꝫ intern⁹
agens et ideo ꝑter tale agens in actu requiritur a
gens ĩtrinsecũ quod est intellectus agẽs. Si dica
tur cõtra ꝑdicta sicut hec est vera color est per se vi
sibilis ita et ista quidditas rei materialis est ꝑ se in
telligibilis ſꝫ propter primũ phi. dicit ꝙ lumen nõ
requiritur propter colorem ergo ĩtellectus agens
nõ requiritur ad hoc ꝙ ĩtellectus possibilis possit
intelligere ꝙ autẽ quidditas sit ꝑ se intelligibilis
patet qꝛ est per se obiectum ĩtellectus. Itẽ dictum
est ꝙ si q̃ddditates essent per se subsistẽtes nõ opor
teret ponere intellectum agẽtem sed quidditates
angelorum ꝑ se subsistunt ergo sine ĩtellectu agen
te possumus eas ĩtelligere. Itẽ sicut se habet sen-
sus ad sẽsibilia ita ĩtellectus ad intelligibilia quia
vtrobiq̃ꝫ est potentia passiua ſꝫ non oportet pone-
re sensum agẽtem ergo nec ĩtellectum agẽtẽꝫ. For
te dicis ꝙ sensus est potẽtia pure passiua ꝛ ideo re
ducitur ꝑ se in actum a solo sẽsibili. Contra in om-
ni natura que q̃nq̃ꝫ est ĩ potentia et quandoq̃ꝫ in a-
ctu oportet ꝙ aliquid sit agens et aliud pricipium
passiuum in eodeꝫ genere sed estimatiua quãdoq̃ꝫ
in potẽtia ad sensationẽ ergo oportet ponere sẽsũ
interiorem agentem. Per hanc enim rationẽ pro
batur ꝙ in nobis ꝑter intellectũ possibilem est po
nendus ĩtellectus agens. Dicẽdũ ꝙ quidditas est
per se intelligibilis secũduꝫ ꝙ abstracta est et non
scd'm esse quod habet in particularib⁹ Licet. san. t.
1. pte. q. 84. ar. 7. dicat ꝙ natura rei materialis nõ
potest cõplete et vere cognosci nisi cognoscatur vt
in pticulari exña. De alio verũ est si quidditates es
sent a nobis intelligibiles. Modo non cognoscim⁹
quid est substantiarũ separatarum. De sensu aũt q̃
dam opinantur ꝙ oportet ponere sensũ agentẽ qꝛ
aĩa est principiũ actiuũ suaꝝ operationuꝫ. Forte di
cis ꝙ actus sentiendi est a sensu in quo recipitur.
Contra. eadem virtus non est principiũ per se acti
uum et per se receptiuũ eiusdem. nec sensatio est a
sola specie quia tunc spẽs esset nobilior sensu quia
nobilius est agere q̃ꝫ recipere qꝛ agere pl⁹ accedit
ad nobilissimũ ens et scd'm phm̃. Beatius est dare
q̃ꝫ recipere. Itẽ illud est nobilius cui⁹ nobilissima
operatio melior est nobilissima operatione alteri⁹
ergo omne actiuũ nobili⁹ est receptiuo Forte dicis
ꝙ species nobilior est q̃ꝫtum ad suam virtutẽ Tũc
querit̃ de ista virtute an sit simpliciter nobilior sen
su. et que res est. Eodem modo probatur ꝙ sensibi
le se solo non est principiũ totale et proximũ actus
sentiendi qꝛ de actu sentiendi qui est ĩ aĩali potest
esse scientia ergo in aĩali est aliquod principiũ acti
uum eius. Contra hanc opinionẽ instatur qꝛ tunc
essent plures sensus exteriores q̃ꝫ 5ᵉ Item vel q̃li
bet sensus exterior haberet aliũ sensũ agentẽ. Et
in quo esset subiectiue iste sensus agens. Ideo di-
cit San. Tho. ꝙ talis sensus non est ponendus qꝛ
sensibile cũ sit quoddã particulare nõ imprimit in
sensum nec in medium spẽm alterius generis sed
semper est particularis sed spẽs recepta in intelle
ctu et in ymaginatione genere differunt ꝛ ideo ad
habendũ talem speciem vl'em oportet ponere ĩtel
lectũ agentem. Propositio aũt assũpta videtur du
bia scꝫ ꝙ semp in eodem genere vbi est principium
passiuum. sit etiã actiuũ qꝛ in celo est principiũ acti
uum et in corruptibilibus est principiũ passiuum.
quod tamen non est eiusdẽ generis quia corruptibi
le et incorruptibile genere differũt Si dicas ꝙ res
patitur rõne materie que incorruptibilis est tunc
principium passiuum aque non est eiusdeꝫ generis
cũ actiuo ignis. Itẽ de⁹ est pricipiũ actiuũ et tamẽ
non respondet sibi passiuum eiusdẽ generis.

¶ Ad tertiuꝫ dr̃ a quibusdã ꝙ vna virtus recepta
in corpore est magis spiritualis q̃ꝫ alia maxime pro
pter propinquitatẽ ad aliquod ĩmateriale et ideo
vnũ plus mouet intellectũ q̃ꝫ relinquũ. Si quera-
tur que entitas sit illud quod recipitur in fantasia
ab intellectu agente an sit spẽs vel sensatio vide-
tur ꝙ non. nec est verũ ꝙ intellectus nichil possit ĩ
corpus agere quia quando sensualitas obedit ra
tioni. Tũc ratio mouet iudiciũ sensitiuũ vt postea
dicetur. ¶ Ad scd'am partẽ dicitur ꝙ intellect⁹
abstrahit spẽm a fantasmatibus idest in se trahit ꝛ
recipit spẽm ꝓductam a fantasmate. quod fit intel
ligibile actu per quod intellectus possibilis redu-
citur in actum quãdo ꝯspectus eius inclinatur ad
inferiora ex vnione corporis. vt dicit Sã. Tho. in
q. de aĩa. ar. 18. ad. 11ᵐ. vbi dicit Si quis certe ꝯside
ret intellectũ agẽs secundũ ea que phũs de ipso
tradit non est actiuũ respectu intellectus possibi-
lis directe sed magis respectu fãtasmatũ. Nec est
ymaginandũ ꝙ eadeꝫ spẽs numero que prius erat
in fantasia postea ponatur in intellectu depurata
quia accidẽs non migrat de subiecto in subiectum.
Et sicut cũ lumine vis⁹ recipit speciem coloris po
mi sine specie dulcedinis que tñ est cum colore po
mi ita intellectus possibilis recipit spẽm quiddita

tis rei materialis cū intellectu agente sine specie particulariū conditionū in quibus reperitur illa qdditas vnde argumēta procedūt ex malo intellectu abstractionis Alij opinant ꝙ intellect⁹ agens nil reale producit in fantasmatibus nisi forte obiectiue ita ꝙ facit quidditatē in eis apparere nō apparentibus conditionib⁹ īdiuiduantibus et sic in fantasmatibus est intelligibile in actu non formaliter sed obiectiue sic theologi dicunt vnū angelū aliū illuminare licet in eo nil effectiue producat S. T. de veri. q. 9. ar. 5. 2m.

¶ Ad 4m iam dictū est quomodo separat et causat spēm vniuersalē in intellectu Nec inconuenit fantasma in virtute intellectus agentis. aliquid producere in intellectum possibilē. De illa aūt virtute quidam dicunt ꝙ non recipitur in fantasmatibus sed illa virtus concurrit ad eundem effectū adquē cōcurrunt fantasmata scꝫ respectu ītellectus possibilis vnde super hoc postmoduꝫ recitabunt tres opiniones Ex predictis satis patet ꝙ 6m. argumētum nichil cōcludit contra nos.

¶ Ad 7m. videt ꝙ illa distinctio heruei in 2o. nec sequitur fantasma se solo non potest agere in ītellectū ergo nec in virtute ītellectus agentis sicut calor se solo non generat carnē sꝫ vt est instrumentum anime Nec est verum ꝙ singulare primo ītelligatur licet ex cōformitate singulariuꝫ fantasia moueat intellectum ad hoc ꝙ recipiat similitudinem alicuius speciei. S. T. vbi supra videtur ponere ītellectum agentem ꝑpter fantasmata. Circa predicta adhuc dubitatur qꝛ non oportet ponere voluntatem agentem q̄uis voluntas aliqñ actu velit et aliqñ non ergo nō o portꝫ ponere ītellectū agentē negatur ꝯña vt patet 1. parte. q. 83. ar. 4. ad 3m. voluntas enim mouetur ab intellectu et hoc sufficit vtrum autem intellectus moueat eā effectiue postea dicetur. Secūdo dubitatur an oporteat in angelo esse intellectum agentem qꝛ nō semper actu cōsiderat vnam et eandē rem ergo ad hoc ꝙ suus ītellectus reducatur de potētia ad actum requirit in eo intellectus agens Item res materialis non est actu intelligibilis quia intelligibile actu est immateriale vt dicit s. t. Ad hoc ergo ꝙ actu ītelligātur ab angelo requiritur ītellectus agens.

¶ Tertio dubitatur an in nobis sint realiter duo intellectus videtur ꝙ non quia potentie distingūtur ꝑ obiecta sꝫ omnes ītellectus nostri habent idē obiectum ergo est tm̄ vnus ītellectus. Itē quilibꝫ intellectus intelligit sed in nobis nō sūt simul plures ītellectiones. Forte dicis ꝙ intellectus agēs non habet ītellectionem sed eam ꝑducit in ītellectu possibili. Contra sequeretur ꝙ intellectio eēt actio transiēs qꝛ non est in eo a quo producitur Itē tunc omnes ītellectiones essent eiusdē speciei qꝛ sunt ab eodē pricipio scꝫ intellectu agente Itē tūc operationis esset operatio qꝛ ītellectio est operatio et producitur per operationem intellectus agentis.

¶ Quarto dubitatur An fantasma se solo possit producere spēm in intellectu possibili videtur ꝙ sic quia intelligimus per ꝯuersionem ad fantasmata Item vel spēs intelligibilis īmediate producitur ab intellectu agente vel mediate. scꝫ mediāte fantasmate. Si secundum tunc queritur quomo lo fantasma cum sit corpus potest īmediate agere in ītellectum qui est incorporeus. videtur enī ꝙ per nullam virtutē naturalem aliquod corporeū possit immediate agere in spiritum.

¶ Quinto dubitatur an intellectus agens semp sit in actu videtur ꝙ non quia in homine dormiente nichil agit. Sed ꝯtra tūc oporteret ponere aliū intellectū per quē intellectus agens reduceretur ad actum. sicut necesse est ponere intellectum agētem per quē intellect⁹ possibibilis reducat ad actū Item intellectus agēs virtute ꝯtinet oēs formas intelligibiles. ergo est deus quia ipse solus oīa cōtinet Respondet ad scdꝫ dubiū ꝙ in angelo nō est intellectus agens. San. Tho. 1. pte. q. 54. ar. 4. quia ab instanti sue creationis res materiales hñt in eo esse īmateriale pro q̄to habet oīm reruꝫ spēs sibi ꝯcreatas nec accipit cognitionē a rebus materialibus Si dicatur. angelus intelligit vniuersale sed vl'e fit per abstractionē ergo angeli cognoscūt res per abstractionē Itē abstrahere est cognoscere prius sine posteriori Sed hoc potest angelus Dicēdum ꝙ hic non loquimur de tali abstractione.

¶ Ad 3m dubiū dicitur ꝙ potentie distingūtur per diuersū modū se habendi ad idē obiectum scꝫ actiue et passiue. San. Tho. 1. pte. q. 79. ar. 7. et ideo intellectus agens et possibilis distinguntur realiter Et licet intellectio non sit subiectiue in intellectu agēte, tamen est subiectiue in aīa in qua est intellectus agens. Ad aliud dictum est supra Nec forte inconuenit ꝙ operationis sit operatio quia opatio voluntatis dependet ab opere intellectus. Sed contra 5o. phisi. dicitur ꝙ ad actionē non est per se motus ergo actionis vel operationis non est actio Forte dicis ꝙ intellectio non est actio predicamentalis. Contra oīs actio generans qualitatem absolutam est predicamentalis sed ex actu intelligendi generatur habitus ergo est actio predicamentalis Negatur ꝯña quicquid sit sicut nec illuminatio est actio predicamentalis Si dicatur oīs actio est eiusdem speciei cum suo termino sed calefactio terminatur ad qualitatem. ergo etiā calefactio non est actio predicamentalis Negatur maior.

¶ Ad quartum dubium dicitur ꝙ corporeum subiectiue recipit aliquid a spiritu quia in celo recipitur motus ab angelo. Et ita est possibile ecōuerso virtute intellectus agentis loquendo de actione spirituali et non phisicali fantasmata ergo instrumentaliter agunt sed intellectus agens principaliter. San. Tho. de veri. q. 10. ar. 6. ad 7m. et. 1. pte q. 84. ar. 6. ad 2m. Alij dicunt ꝙ fantasma se habet vt materia San. Tho. 1a parte. q.

¶ Ad 5m dubiū dicit San. Tho. 1. pte. q. 79. ar. 4 ad 2m ꝙ q̄ntum est ex parte intellectus agentis sēper intelligimus Quod autem in vno tempore intelligamus actu hoc quidā attribuūt voluntati Sꝫ hoc non sufficit quia oīs voluntas ꝓsupponit actū intellectus. Alij attribuunt celo. Contra illud nō est nisi causa rōnis et vl'is. Dicunt ꝙ meli⁹ ē illam

scire ꝙ nich ſi. Aliquando prouenit ex alia occaſione. Secundo dicitur ꝙ intellectus agens cōtinet formas intelligibiles ſicut lumē viſibilia propter hoc tamen non eſt īfinite virtutis.

Circa hec queruntur 5°. primo an in intellectu ſit memoria 2°. an neceſſe ſit intelligentem cōuerti ad fantaſmata 3°. an quidditas rei materialis ſit obiectum intellectus. 4°. an itellectus noſter cognoſcat ſingularia, Quinto. an cognoſcat ſubſtantias ſeparatas.

Ad primum ſic proceditur videtur ꝙ in intellectu nō ſit memoria quia ſupra dictū eſt ꝙ memoria eſt potentia ſenſitiua interior ergo non eſt intellectus. Sed cōtra arguitur ex philo. quia habitus ſcientie eſt in intellectu et per illum poſſumus rememorari.

¶ Reſpondeo dicēdū ꝙ hic ſunt duo dubia. Primum eſt de queſito. Secūdum eſt vtrum memoria diſtinguatur ab itellectu. Quātum ad primū auicē. dicit ꝙ in parte ſēſitiua reſeruantur ſpecies ſ; hoc putat īpoſſibile eſſe ī intellectu vnde dicit ꝙ ceſſante actu itellectus ceſſat ſpecies vt dicit S. T. i. parte q. 79. ar. 6. et q. 89. ar. 5°. Sed ꝯtra ſpecies ītelligibilis que eſt in ītellectu non habet ꝯtrariū nec ſubiectum ſuum eſt corruptibile ergo nec ipſa ſpecies q: accidens non corrumpitur niſi duobus modis ſc; per ſuum ꝯtrarium et ad corruptionē ſubiecti. Dicēdū ergo ꝙ ītellectus poſſibilis prout ꝯſeruat ſpecies quas prius acquiſiuit dicitur memoria et talis memoria non diſtīguitur realiter ab ītellectu per S. T. de ve. q. 10. ar. tertio. Primum patet quia omne quod recipitur ī aliquo recipitur ad modū recipientis ſed ītellectus eſt īcorruptibilis ergo et illud quod recipitur in eo Secūdū patet quia quādo potentia ꝑ ſe reſpicit aliquod obiectum tūc non diuerſificatur ſecundum diuerſitatem ꝑticularium differentiarum ꝯtentarum ſub illo obiecto ſicut viſus non diuerſificatur per album et nigrum ſed intellect⁹ reſpicit a d rationē ētis ⁊ ideo nichil eſt ꝙ poſſit diuerſificare ītellectū ꝙ autem opinio auicēne ſit cōtra phi. ꝑ; q: phi. dicit ꝙ itellect⁹ aliqñ ꝑt operari per ſe ipſū hoc autē nō eſt verum niſi pro quāto ſpecies intelligibiles manent in eo. Unde tres ſunt ſtatus intellect⁹ Primus eſt ſicut ante addiſcere quando ſc; eſt in pura potētia. Secund⁹ quando eſt in potentia ad actū ſcōm id eſt ad operari Tertius quando actu intelligit. Notandum ꝙ memoria dupliciter capitur Primo ſecundū ꝙ eius eſt apprehendere preteritum ſub ratione preteriti ex parte obiecti. Et tunc memoria non eſt in parte intellectiua ſed ſēſitiua tm̄ que eſt apprehenſiua ſingulariū qualia ſunt preterita. Alio modo capitur pro omni theſauro ſpērum ⁊ ſic capitur hic. Si queratur quomodo intellectus poſſibilis dicitur fieri ſingula a philoſopho. Dicendū ꝙ fit ſingula ꝑ aſſimilationem recipiendo ſpēm que eſt ſimilitudo rei et hec ſpēs ſe habet ad intellectum vt actus ad potentiam que faciunt vnum.

¶ Contra hec arguitur intellectus fit in actu per ſpēm intelligibilem ergo ſi ſpecies intelligibilis ſemper manet in itellectu ſequitur ꝙ homo ſēper actu intelligit. Item non eſt eadē potentia que bñ conſeruat et bene recipit vt ſupra dictum eſt ſed intellectus bene recipit ergo non cōſeruat. Forte dicis ꝙ maior eſt vera in materialibus in quibus ſicca bene conſeruant Cōtra ſequeretur ꝙ ſenes haberent meliorē memoriā ꝗ̄ viri q: ſunt magis ſicci.

¶ Secūdo ſpecies intelligibilis eſt ipſa intellectio ſed intellectio non ſemꝑ ſeruatur in ipſo intellectu ergo nec ipſa ſpecies. Maior patet. q: alias ī eodem intellectu eſſent due ſimilitudines eiuſde; rei ſc; ipſa ſpēs et actus intelligendi. Sed hoc eſt impoſſibile quia vel ſunt eiuſdē rationis vel non. Si ſcōm queritur que earu; eſt perfectior. Et quicquid dicatur oportet ꝑfectiorem continere imperfectiorem virtualiter. et ſic non ſūt ſimul ſicut nec calor ī in ſūmo et tepiditas.

¶ Tertio arguitur ad idem act⁹ intelligendi non requiritur niſi ad faciendum obiectū eſſe preſens intellectui et per hoc dicimur intelligere Sed per ſpēm intelligibilē obiectum eſt preſēs intellectui ergo per ſolam ſpēm intelligimus. Item quero ꝗd requiritur ad verā intellectionem vel ad ꝯceptum Si dicas. Oportet ꝙ ſit ſimilitudo rei et ꝙ ſit in intellectu. hoc totum conuenit ſpeciei vnde per ipſā obiectum eſt pñs ergo per ipſam intelligimus.

¶ Quarto vel ſpēs diſtincta ab intellectione ponitur in intellectu ad eliciendum actum intellect⁹ vel propter aliud. Nō primū quia actus intellect⁹ ſepe elicitur ab habitu vt patet de habitu ſcientie ergo non elicitur a ſpecie intelligibili. Item ſpēs non eſt cauſa itellectionis quia cauſa equiuoca ſēper eſt nobilior effectu Species autē non eſt nobilior intellectione igitur. ⁊c.

¶ Quinto ariſtoteles non ponit ī aīa niſi tria ſc; paſſionem habitum et actum inꝗrendo quid ſit virtus ſed ſpecies non eſt paſſio nec habitus ergo eſt actus. Forte dicis ꝙ eſt habit⁹ quia eſt qualitas de difficili mobilis vnde multi dicūt ꝙ habitus ſcientie aliquando capitur pro collectione ſpecierum. Contra habitus ſcientie habet cōtrariū non autē ſpēs quia propter hoc dictum eſt ſupra ꝙ ſpēs eſt incorruptibilis. Item ſcientia eſt effectus demonſtrationis non autem ſpecies intelligibilis Nam aliquis habet ſpeciem de homine qui tamen nō h; ſcientiam de eo et ſimiliter de albedine. Item habitus ſcientie cauſatur ex actu ſed ſpēs intelligibilis non cauſatur ex actu ergo ſpēs ītelligibilis nō eſt habitus.

¶ Sexto illud quod primo recipitur in potentia cognoſcitiua eſt cognitio ſed ſpēs intelligibilia eſt huiuſmodi igitur. Maior patet Nam ex eo dicitur potentia cognoſcitiua quia recipit primo cognitionem. Item tunc intellectus eſſet in actu anteꝗ̄ intelligeret. quia informaretur iſta ſpecie ante actū intelligendi.

¶ Septimo arguitur ꝙ non eſt ponenda ſpēs intelligibilis ad cognoſcendum res quia nichil quod eſt ignotum facit cognoſcere rē. Sed ſpecies intel

ligibiles sunt ignote magis ipse res materiales. Item queritur a quo producitur hec species intelligibilis. Non ab intellectu possibili quia est potētia passiua. vt dicit phūs nec ab intellectu agente qr intellect⁹ agēs ē agēs vniuersale quod nō ꝓducit effectum pticularē nisi mediāte causa particulari. Quod autē producatur hec species et non illa oportet ꝙ hoc sit ab aliquo agente pticulari nec a fantasmate quia ipsum non potest imediate producere intellectionem ergo nec spēm. Forte dicis ꝙ fantasma est instrumētum intellect⁹ agētis producentis spēm. Contra effectus non assimulatur instrumento. sed spēs assimulatur fantasmati quia ē similitudo rei cuius habetur fantasma.

¶ Octauo nō est ponenda pluralitas sine necessitate sed nulla est necessitas ponendi spēm intelligibilē Forte dicis ꝙ oportet eā ponere vt aliquid remaneat post actualem scientiaʒ. Contra sufficit habitum remanere. Forte dicis ꝙ spēs requiritur vt intellectus possibilis disponatur ad intellectionem Contra. Ad recipiendum spēm non requirit dispositio in intellectu. ergo nec ad recipienduʒ intellectionē qr ad vtrūqʒ se habet intellectus possibilis passiue.

¶ Nono. noticia intuitiua obiecti īmediate terminatur ad obiectū ergo ad talem noticiā in intellectu non requiritur spēs quia obiectū presens sufficienter representat se intuitiue. Item vel spēs est eiusdē rationis cum obiecto vel non. Si primū tūc in intellectu erit verus color. Si scd'ʒ Cōtra intellectus potest discernere inter duo que sunt eiusdē rationis ergo potest discernere inter duo spē disticta. Sed intellectus nō discernit inter spēm et obiectum. igitur.

¶ Decimo arguitur ꝙ spēs nō cōseruātur in intellectu. quia species ista est materialis ergo p eam intellectus actu intelligit. Iteʒ tūc non indigerem⁹ intellectu agente supposito ꝙ prius habuerimus aliquā intellectionem quia intellectus agēs nō requiritur nisi ad abstrahendū speciem. Modo spēs abstracta remanet in intellectu.

¶ Undecimo arguitur ꝙ spēs sit corruptibilis licʒ non habet cōtrariū quia lumen est corruptibile et species in oculo. Item habit⁹ corrūpitur sine cōtrario per solā cessationē ab actu. nec est verū ꝙ receptum in incorruptibili sit corruptibile ad moduʒ recipientis vt patet de virtutib⁹ ꝛ habit⁹ scientie vel actu intelligendi simplici. Forte dicis ꝙ soluʒ qualitas habitualis non habēs cōtrariū est incorruptibilis si subiectū est incorruptibile Contra oē generabile est corruptibile celi sʒ spēs generatur. Iteʒ tūc legens bibliam retineret necessario quodlibet verbū legēdo de ipso habuit spēm qd' ē fl'm vnū aris. in predicamēto qualitatis dicit p grauem infirmitatem scientiā amittibile. Cōtra scd'm multos species est actualis intellectio et sic scd'm istos facile saluaretur ꝙ spēs non manet. Itē scd'm hanc opinionē non possem alicuius rei totaliter obliuisci p quācunqʒ grauē infirmitatē quia spēs quā acquisiui est incorruptibilis Hoc tamē est falsum quia in nobis est reminiscentia. Item quidam propter grauē infirmitatē oblitus fuit nois sui. vn̄ aris. dicit in p̄dicamēto q̄litatis ꝙ habit⁹ ab egritudīe corrūpit

¶ Duodecimo qualitas spūalis dependet ab illo a quo producitur vt patet in lumine sed spēs intelligibilis ꝓducitur a fantasmate quod est corruptibile ergo et ipsa species. Itē omne quod potest intendi potest remitti et totaliter corrūpi sʒ spēs intelligibilis potest intendi p multos actus. ergo potest corrūpi. Itē habeat quis in intellectu suo spēʒ mōtis aurei talis potest illā spēm amittere cum sit spēs ficta. et falsa. Itē absurdū est qualitates esse in intellectu et illud latere nos.

¶ Tertiodecimo. presentia obiecti est causa p̄sentie speciei et non econtra non em̄ quia spēs est in oculo ideo obiectū est presens sed econuerso ergo prima representatio obiecti non est per spēm ergo superflue ponitur species ad presentādū obiectū. Itē quelibet spēs est forma naturaliter agens ad intellectionem. et per ꝯn̄s agit scd'm vltimū potentie sue. Si ergo plures spēs conseruentur simul in intellectu sequitur ꝙ in intellectu erunt simul plures intellectiones.

¶ Quartodecimo memoria est p̄teritorum. Preterita autem sunt singularia sed intellectus non est singulariū ergo in intellectu non est memoria Forte dicis ꝙ in intellectu non est memoria. que respicit preteritum ex parte obiecti. Contra tunc homo non posset penitere de malis actibus preteritis qr per intellectū non cognoscit Nec hō posset recordari preteritarū volitionū quia volitiones preterite vt preterite non possūt cognosci a sensu. Itē tūc mali non possent cognoscere se esse iuste punitos quia punitio fit propter malū preteritū Modo preteritum sub rōne preteriti ex parte obiecti non intelligitur. Item in intellectu est prima pars prudētie que scd'ʒ Tulliū est recordatio preteriti. Nulla etiā esset recordatio beneficij. Itē possum⁹ nobis prouidere de futuro ergo intelligimus futuruʒ. Et preteritū qd' pl⁹ hʒ de veritate ꝙ̄ futurū qr veritas preteriti est necessaria non autem futuri. Itē anima separata potest separare si sit in purgatio ergo cognoscit futurum vt futurū et sic de preterito scimus enim ad p̄teritum vt sic non esse potentiā et ex isto argueretur ꝙ singulare habet ꝓpriam speciem in itellectu alias nō recordaremur ipsius ꝙ fuit sʒ. Contra species et habitus equaliter se habēt ad omnes differētias tēporis ergo non scitur per eas an res fuit. Itē illa species est causata ex noticia ītuitiua ergo causat ītuitiuā quia actus sequēs et pcedens sūt eiusdem speciei sed hoc est falsum quia de absente non habetur noticia ītuitiua. Item s. t. 1. q. 89. ar. 4. concedit ꝙ anima separata cognoscit aliquod singulare ergo etiam preterituʒ vt sic.

¶ Quītodecimo tunc beati haberent recordationem eoꝝ que hic ītellexerūt et per ꝯn̄s suoꝝ peccatoꝝ et sic tristarētur quia vel volunt vel nolūt illud quod ītelligunt si 2m ergo habēt displicētiam si primum ergo peccāt. Item non possum⁹ reminisci ergo nulla est memoria ꝯn̄s patet quia qui reminiscitur vel est perfecte oblitus illius vel non si primum

ergo si preminiscētiam redeat ad memoriam eius nesciet illud esse cuius recordatio nē quesiuit sicut arguit plato de seruo fugitiuo. si 2m. ergo nō reminiscitur.

¶ Sextodecimo arguitur ꝙ in parte sēsitiua non est memoria quia sēsus non cognoscit tēpus ergo nō memoratur pteriti añs patet quia tempus est numerus motus scdm prius et posterius 4. phi. hoc autē percipi non potest sine collatione posterioris ad prius sed cōferre et discurrere solū pertinet ad intellectum Itē oportet recordātem pcipere actū suū sed potētia sēsitiua nō cognoscit pprium actū quia non reflectitur supra se et sic quādo est psens non cognoscit actū suum ergo nec postea ymmo videtur ꝙ sē sus non cognoscit nisi qualitates sēsibiles ergo nō cognoscit actum suum vel alterius sensus.

¶ Decimoseptimo arguitur ꝙ memoria et intellectus differūt realiter quia memoria distiguitur ab alijs sēsibus interioribus ergo et in itellectu. Item potētie distinguūtur per actus sed itelligere et pseruare speciem sunt diuersi actus ergo memoria et intellectus sunt diuerse potentie.

¶ Decimo octauo intellectus hominis et angeli distingūtur specie non obstante ꝙ sint circa rationem cōmunem entis ergo ratio prius posita nō cōcludit. Itē licet volūtas sit circa bonum secūdum cōmunem rationem tamē aliqua ptēta sub bono diuersificant appetitum quia alius est appetitus volantatis et cōcupiscibilis et irascibilis. Bonū etiā ptinetur sub ente tamē voluntas est alia potentia ab intellectu Item memoria est para ymaginis representantis trinitatē sed in trinitate sunt tres persone distincte ergo ista tria scilicet memoria intellectus et volūtas realiter distigūtur vide s. t. de veri. q. 10. ar. 3o. ad 2m. sed ptra et c.

¶ Ad primū dicit s. t. 1. p. q. 79. ar. 6. ad 3m ꝙ spes intelligibiles aliquando sūt in itellectu in potentia tātum Aliqñ medio modo et tūc dicitur itellectus in habitu et nō in actu pleto sed icompleto. Ad aliud dicitur ꝙ ex cōditione subiecti in spiritualibus omnia bene cōseruant quia subiectū est incorruptibile in senibus autē est nimia siccitas.

¶ Ad 2m. suppono ꝙ actus itelligēdi et pceptus realiter distiguūtur, vt dictū est in pri. phiar. vnde actus itelligēdi nō est similitudo rei sed ipse ceptus nec icōuenit duas similitudines eē simul qñ tātū vna est actualis et expssa, et illud argumētum pbaret ꝙ habitus et actus nō sūt simul ideo pcedo ꝙ pfectum et iperfectū sūt in eodē respectu diuersar naturar.

¶ Ad 3m. dr ꝙ p speciē fit obiectū habitualiter psēs

¶ Ad 4m. dr ꝙ spes elicit siplicē apphēsionē que non elicitur ab habitu scie nec spes est totalis causa vt dictum est.

¶ Ad 5. dr ꝙ spes aliquo modo ptinet sub habitu nō ois tamē spes est habitus scie vt postea dicet sed dicitur habitus qr habet esse pmanens i subiecto sicut ceteri habitus.

¶ Ad 6. dr ꝙ primo receptū est cognitio formaliter vel cāliter vel primum receptum ordine dignitatis et nō generationis. Deide pcedo ꝙ intellectus est in actu incompleto.

¶ Ad 7. dr ꝙ ignotū nō est illud p quod aliud cognoscat tāq in obiecto sed bene ignotu est cā cognoscēdi alteru qr spes in aere sūt multis ignote et tamē causāt visione Deide dr ꝙ hec spes pducit a fātasmate i virtute itellectus agētis sed de hoc postea.

¶ Ad 8m dicitur ꝙ necessitas est quādo perfectio nature hoc requirit scz ꝙ obiectum sit presens ante simplicem apprehensionē. Si dicatur sufficit ꝙ sit presens in fantasmate Dicendum ꝙ nō qr tunc non esset presēs nisi in presentia mēdicata ab alio et hoc vilificaret intellectū.

¶ Ad 9m dicitur ꝙ noticia intuitiua prerequirit spēm licet ad eā terminat. Ad aliud dr vt supra et et magis patebit inquirendo an res cognoscantur in prima veritate vide. S. T. 1. pte. q. 84. ar 5. aliquid dupliciter cognoscitur in alio. Primo sicut in obiecto cognito. Secundo sicut in cognitionis pricipio et hoc aliquando nescimus discernere.

¶ Ad 10m supra dictum est. Et ad aliud dr ꝙ spēs nō est in actu completo nisi p intellectum agētem illustrantem fantasmata. vide San. Tho. de veri. q. 10. ar. 2. ad 4m. 2m. 7m.

¶ Ad 11m dr ꝙ per nullā obliuionē vel infirmitatē prima spēs corrūpitur. sed bene species scibiles vel habitus scientie vel actus. et spēs que sunt i organo propter organi transmutationem.

¶ Ad 12m negatur maior quia habitus est ab actu et tñ remanet post ipsū Ad aliud negat maior i nō habentibus contrarium.

¶ Ad 13m dictum est ꝙ presentia per fantasmata no sufficit nec est presentia sufficiens sub rōne cognoscibilis ideo oportet obiectū esse presens per spēm que est in itellectu. Ad aliud dictū est supra q̄ mō ex aliqua cā hō aliqñ vtit vna spē et nō alia sicut etiā patet de habēte multos habitus scientie. Quod aūt vna spēs nūc pducat actū intelligendi et non alia. hoc aliquando est quia eius fantasma efficacius imprimitur sed ponamus ꝙ duo obiecta equaliter imprimant sua fātasmata. tunc qr habitus vtimur cū volumus io vtimur vna spē relicta altera. primus tamē actus intellectus non causatur ab actu volūtatis.

¶ Ad 14m dr ꝙ intellectus est singulariū p reflectionē non aūt directe Et ideo primo pōt intelligi ppteritū. Nō tñ scdo Et p hoc soluunt argumēta

¶ Ad 15m dr ꝙ cognoscūt mala. nec seqtur. ergo tristant. Cōtra tristicia est de hijs q̄ nobis nolentibus accidūt. Dicendū ꝙ maximū gaudiuz excludit oēm tristiciā. Sz cōtra maxia tristicia non excludit oē gaudiū qr demones possūt gaudere et delectari qr Augus dicit sup illud prius. q̄ tribulāt me exultabūt si motus fuero. ꝙ demō gaudet qñ vir sanctus peccat. Dicendū ꝙ beatitudo p se oēm tristiciam excludit non aūt miseria qr scdm Ciceronē delectari in eo quod non decet est esse miserum Alia argumenta satis patēt ex dictis nō em inconuenit ꝙ sensus pcipiat tēpus pcipiendo magnitudinē vt dicit phus Itē nō inconuenit ꝙ vnus sensus recipiat spēm de actu alterius quā pseruat sed de actu supreme potētie in brutis videtur ꝙ nō possit esse recordatio qr sensus nō reflectit supra se. Itē qd dictū est de distinctione intellectū intelligēdū ē solū de itellectubus

mano vt patebit postea per eius obiectū s. t. 1 q. de anima ar. 7. ad 1m. nec sequitur visio dei est eiusdez speciei in anima et in āgelo ergo intellectus sunt eiusdē speciei ibi ad 4m. Quidam querūt an sicut beati non formant verbum ita nec angelus intelligendo se.

Ad 2m. sic proceditur videtur ꝙ nō sit necesse cōuertere se ad fantasmata in intelligendo quia magis depēdet ymaginatio a sensu q̄ intellectus ab ymaginatione sz ymaginatio potest exire in actum non cōuertēdo se ad alium sensum ergo itellectus potest itelligere non ꝯuertando se ad fātasmata que sunt in sēsu interiori. Sz ꝯtra est philo.

¶ Respondeo dicēdum ꝑ fantasmata intelliguntur species rerum que sunt in fantasia que est sensus interior et. Nota ꝙ hic est dubiuz quo modo intellectus dicitur itelligere per abstractionem a fātasmatibus et tamē non intelligit nisi ꝯuertendēdo se ad fantasmata. Quantū ad primū videnda sunt tria. Primo quid est abstrahere a fantasmatibus. Secūdo quo modo fit talis abstractio Tertio vtrum intelligamus abstrahendo a fantasmate. Quantuz ad 1m. dicit herueus ꝙ duplex est abstractio vna est qua res ītellecta dicitur abstrahi ꝑ hoc ꝙ intelligitur preter aliquid quod est ei cōiunctuz in re et hec abstractio non dicit aliquā actionē realem que sit in re abstracta sicut vniuersale abstrahitur a particulari sicut homo a sorte vl anima l ab homine vel sicut mathematica abstrahūtur a naturalibus sicut circulus a cupro et de tali abstractione non loquimur hic non enim simili modo dicim⁹ speciem abstrahi a fantasmate sicut hominem a sorte vel circuluz a cupro quia illa abstractio speciei a fātasmate est realis actio quia fit species in itellectu possibili que nō ꝑ̄dicatur de fantasmate a quo abstrahitur sicut homo ꝑ̄dicatur de sorte ly quo abstrahitur quia species abstracta repn̄tat nature sine cōditionibus particularibus. Abstractio ergo qua dicitur intellectus abstrahere a fātasmatibus non est aliud q̄ quedaz realis motio qua mouetur intellectus a fantasmate. vel ad spēm intelligibilem vel ad actum intelligendi. Non est ymaginandum vt quidam videntur ymaginari ꝙ intellectus quasi precognoscens ea que sunt ī fantasmate. videat ea. et quasi accipiat vnū ex eis Sic enim ymaginati ridiculū esset. ymo anteq̄ intellect⁹ quicq̄ intelligat in virtute intellectus agentis. mouetur naturaliter a fantasmate. sicut visus non plus videns naturaliter mouetur a colore et sic patet primum. scz quid sit abstrahere a fantasmatibus. Dicitur autē talis motio abstractio cum quia effectus ē superior causa. q̄tum ad fātasma. a quo dicitur fieri abstractio tum quia ex parte intellectus est aliq̄ virtus actiua que habet effectuz causatū fantasmate. et ideo videtur ꝙ quasi intellectus trahat ad se spēm. ¶ Quantum ad 2m quomodo scz fantasma. virtute intellectus agentis moueat intellectū possibilem sunt tres opiniones. Prima est ꝙ intellectus agens agit in fantasmata non aliquid imprimendo fantasmati sed remouēdo vnde re vlr ꝛ singulari proposita intellectus agens separat a natura vli conditiones indiuiduātes quib⁹ ipediebat illa natura. amouēdo itellectū polēm ꝛ sicut dr facere naturā vlez ꝛ potētē mouere itellectū possibilē ista tamen separatio secundū eos non est scdm rez sed scdm rationem intelligendi istud aūt non videtur verū primo quia agens remouens prohibēs licet nichil imprimat et a quo prohibens tollitur vt si dicatur ꝙ amouēs colūpnam nichil imprimat directe lapidi supposito tamen aliquid imprimit ipsi impedimento quod remouet puta motum imprimit colūpne impedienti quam remouet. Intellect⁹ autem agens nichil imprimit non solum nature vniuersali sed nec ꝯditionib⁹ indiuiduātibus que ponuntur impedire ergo non potest dici ꝙ intellect⁹ agens det virtutem fantasmati ad mouendum remouendo ꝓhibens. Si dicatur ꝙ remouet illa nō agendo aliquid sed substrahendo influentiam sequitur ꝙ intellectus agens prius conseruabat cōditiones indiuiduantes vel ꝙ saltez ꝯseruabat id a quo cōditiones iste conseruabantur. quia nulluz agens remouet aliquid substrahendo influentiam suam nisi id quo mediante vel imediate conseruabatur ab eo. hoc aūt est incōueniens Si intellect⁹ agens sit conseruantes ꝯditiones indiuiduantes mediate vel imediate ergo. ꝛc. Item illud quod hz esse scdm rōnem tm̄ non est causa actionis realis sed predicta separatio est tm̄ scdm rationē intelligendi. ergo per hoc fantasma non pōt realiter mouere intellectum. Itez nichil agit nisi singulare sz per talē abstractionem fantasma nō habet esse singulare. vel reale ergo ꝑ talem abstractionē nō cōuenit sibi agere in intellectum. Sed secunda opinio dicit ꝙ fantasma dicitur mouere intellectum possibilem in virtute intellectus agentis nō ꝙ fātasma aliquid recipiat in se sz magis ex parte effectus ita ꝙ fantasma et intellectus agens simul cōgunt in itellectum possibilē. n er vnū agit sine alio licet vnum nichil recipiat ab alio. sicut diceretur ꝙ in aere est species coloris in virtute luminis quia spēs coloris non fit in aere sine lumine. Sed contra. secundū hoc nō deberet magis dici ꝙ fātasma moueri in virtute intellectus agentis q̄ ecōuerso quia vtrūq̄ requiritur. Tertia opinio dicit ꝙ intellectus agens aliquid imprimit fātasmati in cuius virtute agit et illud impressum est aliqua imutatio spiritualis et quodāmodo imaterialis non ex parte subiecti sed quia habere esse magis actuale et ꝑ ꝯs minus materiale quia potissima cōditio materie est potentialitas. Si dicatur istud impressuz recipitur in organo fantasie ergo habet conditiones indiuiduantes et sic est meteriale. Dicēdū ꝙ verū est ꝙ est aliquomodo materiale vt dictuz est ex parte subiecti tamen tollitur ab eo condicio materie q̄ est potentialitas vnde per ipsum fantasma fit magis potens et quia multis nō placet ꝙ aliquid realiter imprimatur fantasmati ideo suadetur. quia fātasma mouet intellectum vel ergo habet virtutem mouendi de se vel ab intellectu agente. Si scdm sequitur ꝙ in se recipit aliquam virtutez Si primū

sequitur q fantasma est nobilius specie intelligibili. Forte dicis q non quia est causa partialis. Contra causa partialis se sola potest causare partē effectus ergo fantasma se solo potest causare speciem magis remissam. Item si fātasma nichil recipit ab intellectu agente sequitur q non est instrumētum eius. Ex hoc enim q securis est īstrumētū ideo nūq mouet nisi moueatur si autē nō est instrumentū sequitur q est perfectius suo effectu scilicet spē intelligibili alias non posses pbare q intellectus agens sit pfectior possibili vt dicit phi. quia non est causa totalis quia fantasma cōcurrit. Quacta potest esse opinio q solus intellectus agens pducit intellectionē et fantasma solum est cā sine qua nō ipsius intellectionis. Sed cōtra posita causa totali potest poni effectus sz cecus habet intellectum et tamen non potest iudicare de coloribus. De opinione autem s.t. supra visū est disputando de intellectu agente ex s.t. in.q. de anima ar.18. ad 11m.

Quantū ad 2m. dicitur q necesse est ītelligētez p nunc ad fātasmata conuerti quia vt dicit s.t.1.parte.q.84.ar.7. videmus q leso organo leditur intellectus ergo actus fantasie requiritur ad actū intellectus non solum in acquirendo sciētiam sz etiam in vtendo speciebus iam acquisitis. Et ideo frenetici qui sunt lesi in ymaginatione vel litargici in memoria impediuntur ab actu intelligēdi. Secūdo ptz quia quando aliquis conatur aliquid itelligere format sibi aliqua fantasmata p modum exemplorum et quādo volum⁹ aliquē docere proponim⁹ sibi exempla p que addiscens possit sibi formare fantasmata cuius ratio est quia intellectus noster est circa quidditates que habent esse i aliquo particulari et ideo non perfecte cognoscūtur nisi cognoscātur vt in particulari existentes hoc autem fit saltē in nobis p ymaginationem et ideo oportet q ītellectus cōuertat se ad fantasmata vt speculetur naturam vniuersalē in particulari existētem. Itē videmus homines ledi ex nimio studio ergo ibi concurrit corpus. Ex hiis patet q cōuerti ad fātasmata nō est producere spēz q2 producta specie adhuc indigemus hac cōuersione ad intellectionez naturalem quia de visione beatorū nō loquimur ex hoc patet quare habens multas species potius vtitur vna q̄ alia.

¶ Contra hec arguitur Primo probando q nō intelligimus res materiales per abstractionē a fantasmatibus quia quicunq intelligit rē aliter q̄ sit est falsus sed forme rerū materialiū non sūt abstracte a particularibus quorū similitudines sunt fantasmata. Si ergo intellectus res materiales intelligat per abstractionez spēruz a fātasmatibus erit falsitas in intellectu nostro. Itē de ratione quidditatis materialis est q sit in hoc particulari existēs vt dicit S.T.1.parte.q.84.ar.7. ergo impossibile est intelligere quidditatē rei materialis nisi intelligatur hoc particulare ergo non intelligimus per abstractionem.

¶ Secūdo queritur quia intellectus abstrahit speciem a fantasmatibus. Non potest dici q sit intellectus possibilis q2 ille nichil agit. Nec est intellectus agens quia abstrahere est intelligere vnū sine alio sed intellectus agens nullam habet intellectionem igitur.

¶ Tertio queritur quid est abstrahere a fātasmatibus Forte dicis q est fantasmata causare spēm in intellectu possibili. Contra sequeretur q fātasmata abstraherent a fantasmatibus quia supra dictuz est q causāt speciē in intellectu possibili Sz dices q abstrahere spēm a fātasmatibus est cōuerti ad fātasmata. Sed cōtra san. tho. ponit diuersos articulos circa ista ergo nō sunt idem. Itē secundū phm necesse est intelligentē fantasmata speculari ergo intellectus intelligendo nō abstrahit a fantasmatibus Forte dicis q abstrahere est intelligere naturam non intelligendo singulare. Cōtra intellect⁹ per reflectionem intelligit singulare. ergo tūc nō abstrahit a fantasmatibus. Forte dicis q abstrahere est intelligere rem sine materia. Contra materia cadit in diffinitione rei naturalis ergo impossibile est intelligērē naturalē nisi ītelligat materia.

¶ Quarto si intellectus intelligit per abstractionē a fātasmatib⁹ vel hoc est q2 fātasma educit spēz de potentia intellectus possibilis & hoc non. q2 species intelligibilis est forma spūalis et intentionalis que nō potest educi de potētia subiecti. vel hoc est quia eadem spēs transit a fantasmate ad intellectum possibilē et hoc est impossibile quia accidēs non migrat de subiecto in subiectum.

¶ Quinto arguitur q non est necesse intelligentem fantasmata speculari quia habens scientiam potest exire in actūq̄n vult alias non ab differret a discente. ergo habens habitū scientie in intelligēdo non necessario cōuertitur ad fantasmata. Itez ītellectus agens īmediate agit in intellectū possibilem. ergo non est necessarium q cōuertatur ad fātasmata. Añs patet q2 intellectus agens se habet sicut lumē quod imediate inmutat visum.

¶ Sexto arguitur q intellectus agens nichil imprimit in fātasmatibus quia omne quod recipitur in aliquo recipitur secundū modum rei recipientis ergo illud quod imprimitur fantasmati recipitur ī duidualiter et materialiter et per 2ñs fantasma est eque in potentia sicut prius quia per nulluz materiale potest deduci de potentia ad actum. Item sic dicit dñicus scz q nichil imprimitur in fātasmatibus sed magis abstrahitur.

¶ Septimo intellectus intelligit deū et subās separatas. sed talia nō cadunt sub fantasmatibus. Item posita causa totali ponitur effectus sed causa totalis actus intelligendi est intellectus agēs et spēs intelligibilis. et ista sunt in aīa seclusis fantasmatibus igitur. Item nos intelligimus mathematicalia que abstrahunt a materia non autez fantasma. ergo aliqua intelligimus sine cōuersione ad fantasmata.

¶ Octauo homo qui moritur habet magnū dolorē in corde dato q cetera membra sunt mortua tenendo secundū aliquos q vna pars moritur añ aliam et q cor est vltimum quod moritur in homine. Mortuo ergo capite stat q vita sit in corde et tunc homo potest dolere et tristari et per consequens cognos

fcere tunc autem non est fantasma.

¶ Nono fantasma impedit intellectionē. ergo nō requiritur. Añs patet ex Aug⁹ dicente ꝙ quidam errantes de deo scđz corpus sapiūt qꝛ nichil de co sentiūt nisi quod in fantasiis ꝛ in sēsib⁹ inuenitur.

¶ Decimo estimatiua distinguitur a fantasia ꝛ similiter mēoria. ergo ꝟtute istoꝝ ita bñ pōt causari spēcies in intellectu scꝫ spēs montis aurei sicut a fantasia ergo nō est necesse intelligentē fantasmata speculari qꝛ virt⁹ cogitatiua est nobilior ꝛ ꝓpinquior ergo ipsa pot⁹ agit in ītellectu. Itē dormiēs habꝫ spēs in fantasia qꝛ ipsa ꝯseruat tñ illi nō sufficiunt ad intelligendū. Itē aīa sepata intelligit et tñ nō habet fātasmata. qꝛ fātasmata sūt in corpore.

¶ Undecimo si necesse esset intelligentē fātasma ta speculari hoc maxīe esset qꝛ fantasmata ꝯcurrūt ad producendū spēm intelligibilē. sꝫ hoc est fl̄m qꝛ nullū materiale ꝓducit imateriale. sed fātasma ē res materialis ergo non producit speciē intelligibilē que est materialis. Itē causa est nobilior effectu vel eque nobilis qꝛ oīs causa cōtinet ꝟtualiter effectum vel foꝛ̄aliter. et si ꝯtineat virtualiter tunc est nobilior. ꝗꝫ si ꝯtineret formaliter sicut sol est nobilior igne qꝛ ꝯtinet virtualiter calorez quē ꝯtinet ignia. Forte dicis ꝙ spēs fantasmatis nullo modo est causa speciei intelligibilis. Cōtra scđm phm̄ et San. T. in 3° de aīa. lec. 12. Intellectus mouet̄ ab intelligibili. sicut sēs⁹ a sēsibili sꝫ nō mouet̄ imediate a bītelligibili ꝗ mouet̄ ab eo mediāte fātasmate

¶ Duodecimo. fātasma nichil est. Probat̄ qꝛ fātasia nichil est. dixit eñ phūs et. S. T. lec 5. ꝙ fantasia non est sensus in actu vel in potentia nec est intellectus nec appetit⁹ nec alia potētia vegetatiua vel motiua. ergo fantasia nichil est.

¶ Terciodecimo. si spēs reseruaretur in oculo a deo tūc vis⁹ posset videre sine luīe ergo ex quo spēs ꝯseruat̄ in intellectu seq̄tur ꝙ intellect⁹ pōt intelligere sine ꝯuersione ad fātasmata. Itē per habitus infusos cognoscim⁹ credibilia ad quoꝝ cognitionē non cōcurrit fantasia quia habitus infusus vel interior inspiratio sufficit vt patet in beatis.

¶ Quartodecimo arguitur querendo a quo fit ista ꝯuersio ad fātasmata. Si dicas ꝙ fit ab intellectu agēte. Cōtra Abstractio nō req̄rit intellectū agētem ergo nec ꝯuersio. Añs patet quia visus videt albedinē sine dulcedine ergo abstrahit vnū ab alio et tamē ad hoc nō concurrit intellect⁹ agens ergo ad hoc ꝙ intellect⁹ abstrahat idest intelligat vnum sine alio non requiritur intellectus agens.

¶ Quintodecimo. illud a quo aliquid abstrahitur est pri⁹ notū sꝫ fantasmata nō primo cognoscunt̄ ab intellectu nec singulare ergo intellectus non prīo intelligit per abstractionem a fantasmatibus.

¶ Ad primū dicit̄ a. S. T. 1. pte. q. 85. ar. 1. ad 1^m ꝙ dupliciter contingit abstrahere. Primo ꝑ modum cōpositionis et diuisionis. sicut cum intelligimus aliquid nō esse in alio et hoc non est sine falsitate nisi ita sit. Secundo per modum simplicis cōsiderationis et sic non est falsitas vt cū videm⁹ colorē pomi non videndo ei⁹ dulcedinem vel cū intelligim⁹ hoīem non intelligendo cōditiones illius particularia. Secundo respondetur distinguendo maiorē quia si aliter accipiatur ex parte intelligentis tūc est falsa quia alius est mod⁹ intelligendi et modus essendi ipsius rei vel si lꝛ aliter se teneat ex pte obiecti et tunc est vera Ad aliud dicitur ꝙ esse ī pticulari ē de ratiōe nature ꝓ ꝗᵗo, īpossibile est naturā esse nisi sit in aliquo particulari.

¶ Ad scđm dr̄ ex. S. T. ibidē ad 4^m ꝙ fantasmata illuminantur ab intellectu agēte et ab eis ꝑ virtutem ei⁹ abstrahūtur spēs intelligibiles illuminant̄ quidē qꝛ sicut pars sensitiua ex cōiunctione ad intellectum efficitur virtuosior ita fātasmata ex virtute intellectus agētis reddūtur habilia vt ab eis intentiones intelligibiles abstrahārur. Si querat̄ quomodo intellect⁹ agens abstrahit spēs intelligibiles a fantasmatib⁹ Dicēdum ꝙ hoc est ꝓ ꝗᵗo per virtutē intellect⁹ agentis possum⁹ accipere in nr̄a cōsideratione natures speciꝝ sine cōditionib⁹ indiuidualib⁹. Et ꝑ hoc patet ad argumentū. Si q̄ratur An sol⁹ intellect⁹ agēs causat spēꝫ in ītellectu possibili. Dicit ibidem ad 3^m ꝙ fantasmata ꝟtute intellectus agētis possūt īprimere ī ītellectū possibilem spēm representatiuā eorū que ꝯ sūt fātasmata ꝗᵗū ad naturā spēi et per hūc modū dicitur abstrahi spēs intelligibilis a fātasmatibus nec ad productionē huius spēi cōcurrit ītellectus possibilis et per hoc ptꝫ ad 3^m. Quidā dicūt ꝙ intellect⁹ agēs habet triplicē operationē Prima est illustrādo fātasmata. Secūda est ex fātasmatib⁹ illustratis abstrahē spēꝫ ītelligibilē 3ª. ē ꝑ illā spem determinare ītellectū possibilem ꝛ primuꝫ est ꝯuerti ad fātasmata. Si q̄ratur que ētitas sit illa illuminatio fātasmatū de hoc satis dictum est.

¶ Ad 4. dr̄ ꝙ spēs educitur de potentia ītellect⁹ possibilis ꝛ ītellectio similit licꝫ sit foꝛa spiritualis

¶ Ad 5. dr̄ ꝙ habens sciētiam potest si vult faciliter sibi formare fātasmata et ideo differt ab adiscēte. Ad aliud dr̄ vt supra. Si dicatur ad intellectionem sufficit ꝙ res habeat esse imateriale sꝫ ꝑ spēꝫ ꝯseruatam in ītellectu res habet esse imateriale ergo tunc nō īdigemus operatione ītellectus agētis maior ptꝫ qꝛ omne īmateriale est ītelligibile. Forte dicis ꝙ ītellectus possibilis est potētia pure passiua et ideo īdiget actione ītellect⁹ agentis. Cōtra a cognoscēte et cognito paritur noticia secundū Augu. sꝫ ītellect⁹ possibilis est cognoscens ergo ꝓducit noticiā Itē in āgelis non est ītellect⁹ agens secūdum s. t. ergo eoꝝ ītellectus non est potentia pure passiua. Forte ꝯcedis ymmo est ex toto actiua qꝛ nō cognoscūt ꝑ abstractionē a rebus: Cōtra tūc idē scđm idē ageret et reciperet cognitionem ꝛ moueret se. Itē si produceret cognitionem maxime ꝓduceret cognitionē sui sꝫ hoc est falsū qꝛ illa est sibi cōnaturalis et coeua ergo producit̄ tantū a generāte substātiam ei⁹. Itē actus āgeli capiunt spēm ab obiecto vnde actus est ꝑfectior qui est ꝑfectioris obiecti ergo depēdet ab obiecto scꝫ in aliquo genere cause. Itē si ītellectus possibilis se haberet tm̄ passiue seq̄ret̄ ꝙ spēs esset ꝑfectior intellectu possibili qꝛ sicut viuū ē ꝑfectius ꝗ̄ non viuēte ita eē actiuū ē ꝑfecti⁹ ꝗlibet pure passiuo Itē

tunc itellectus possibilis diceret itelligere per accidens sicut aqua calefacit ꝑ accidēs scilꝫ per calorem in ea productū ab igne. Itē itellectus possibilis dr̄ generare prolē idest ꝟbū mētis et ex noticia ꝓmissarū potest causare noticiam ꝯclusionis Ideo ꝯceditur ꝙ itellectus possibilis est aliquoº. actiuꝰ Sꝫ ꝯtra scđm ari. hic probāt em itellectū agētem. idem respectu eiusdem nō habere rōnē receptiui ꝛ actiui Itē tūc itellectus possibilis esset itellectꝰ agens qꝛ esset actiuus nec posset probari ꝙ itellectus agēs sit nobilior vt habetur t.c.19. Dicēdū ꝙ respectu spēi itelligibilis itellectꝰ possibilis se habet tm̄ passiue Sꝫ ꝯtra itellectus agēs ergo solus facit de potētia itelligibili actu itelligibile scꝫ producēdo spēm ꝑ quam res habet esse imateriale et ꝯ producta spē non āplius agit itellectus āgens. Dicēdū ꝙ in nobis actꝰ itelligēdi depēdet quo ad fieri et cōseruari a spē que est in itellectu et a fantasmate ꝛ ab itellectu agēte sicut visio ab obiecto.

¶ Ad 6m. ptꝫ ex dictis.

¶ Ad 7. dr̄ ꝙ cā itelligitur ꝑ fātasmata sui effectꝰ Ad aliud dr̄ licet mathematicalia sint abstracta a materia sēsibili nō tm̄ a materia itelligibili sicut deus et. Notādum ꝙ itellectꝰ intelligit semꝑ cōuertēdo se ad fātasmata et etiam abstrahēdo cōuertēdo quidē inꝯtū itelligit vniuersale quod habet eē in sigularibus. Abstrahēdo vero inꝯtū intelligit vl̄e nō itelligēdo sigulare s.t. de veri. q. 10. ar. 4. 6

¶ Ad 8. negatur aūs.

¶ Ad 9. dr̄ ꝙ fātasma ꝑ accn̄s īpedit itellectionē

¶ Ad 10. dictū est supra et de anima separata dicetur in sequētibus.

¶ Ad 11. ptꝫ in corpore articuli.

¶ Ad 12. dicit ꝙ fātasia nō est sēsus loquendo de sēsibus exterioribus.

¶ Ad 13. dr̄ ꝙ per habitū īfusūꝫ nūc non cognoscimus nisi cōuertēdo nos ad fātasmata.

¶ Ad 14. dr̄ ꝙ visus nō abstrahit vl̄e a singulari. Ad 15. negatur maior vl̄ dicitur ꝙ dupliciter contingit abstrahere scꝫ priuatiue idest itelligēdo vnū sine alio. Alioº positiue idest intelligendo vnum non esse in alio.

AD 3m sic proceditur videtur ꝙ q̄dditas rei materialis nō sit obiectū intellectꝰ qꝛ obiectū intellectꝰ est illud quod primo apprehēditur ab eo. Sꝫ ens primū quod apprehēditur ab intellectu. ergo ens est obiectū intellectꝰ et non quidditas rei materialis Sꝫ contra intellectus prio et ꝑ se intelligit quidditatē Non aūt quidditatē sepatam vt voluerūt platonici ergo intelligit quidditatē existentē in rebus materialibus sed illud qđ primo intelligitur ab aliqua potētia est obiectū eius ergo q̄dditas rei materialis est obiectum intellectus nostri.

¶ Respōdeo dicendū ꝙ videndū est de duobus. Primo An nūc a nobis cognoscat̄ q̄dditas rei materialis Scđo. An ipsa sit obiectū nr̄i intellectus. Quartū ad primū supponit̄ ꝙ quidditas rei materialis est natura alicuiꝰ ꝯpositi ex materia et forma Quidā ergo dicunt ꝙ pro statu huiꝰ vite nō habemꝰ ꝯceptū substātie absolutū. sꝫ solū ꝯnotatiuum Nec habemus de substātia noticiā intuitiuā sꝫ abstractiuam qꝛ nr̄a cognitio hꝛortū a sensu qui solꝫ cognoscit accidentia. ergo intellectꝰ nō cognoscit subām nisi vt stat sub accidentibꝰ. et sic nō cognoscit intuitiue subām absolute Alias posset quis scire naturaliter. ꝙ in sacramēto altaris non est panis Et qꝛ distincta ꝛ ꝓpria noticia abstractiua ꝓsupponit intuitiuā Ideo dicūt ꝙ de subā non habemꝰ absolutam noticiam et propriam. Sed contra Aia scđm istos cognoscit seipsaꝫ intuitiue ergo de aliqua substantia possumus habere absolutam noticiaꝫ ꝛ propriaꝫ. Itē tunc periret ꝑdicamentū subē scđꝫ phm̄ quia nichil ponitur in ꝑdicamēto subē nisi scđm ꝙ absolute cōcipitur vel cōceptus absolutus. Itē in predicamento ponūtur quedā noīa positiua vt corpus et aīal. Alia aūt sunt priuatiua vt irrationale incorporeū ad denotandū ꝙ de aliquibꝰ substātijs habemus cōceptum ꝓpriū spēi et differentie Forte dicts ꝙ bene habemus noīa absoluta substantie non tm̄ habemꝰ ꝓpriū cōceptū. sed cōtra Nomē vocale nichil significat nisi mediāte cōceptu. nec propositio vocalis est vera nisi qꝛ subordinatur mētali vere Queritur ergo cui subordinatur ista; sortes est aīal et quod est predicatum eius in mēte. Non em̄ ibi predicatur cōnotatiuū ergo ꝑdicatū est ꝯceptus absolutus substantie. Itē hō diffinitur a nobis q̄dditatiue. Itē 7º metaphisice dicit phūs. ꝙ subā ꝑcedit accidēs cognitione. Et in hoc 3º dicit ꝙ spēs lapidis est in aīa. et in 1º dictū est. ꝙ aliqn̄ accidentia cōferūt ad cognoscendū quod quid est. ergo possumus quidditatiue cognoscere substantiā. Dico ergo ꝙ cognoscimus subām per ꝓpriā spēm et ꝓpriū ꝯceptum vide. s.t. 1. pte. q. 84 dicit ꝙ intelligimus corpora et alia per species quas accipimꝰ a rebus sensibilibus virtute intellectus agentis Fātasmata em̄ nō sufficiunt imutare intellectuꝫ possibilē sꝫ oportet ꝙ fiant intelligibilia actu per intellectum agente vn̄ ar. 6º dicit ꝙ cognitio sensitiua non est totalis et ꝑfecta cā intellectionis sed magis quodāmodo media causa. Ex quo patet ꝙ non est vera opinio Auicēne. q̄ dicebat nos intelligere subām per spēs influxas ab intelligētijs Nec est vera sētētia platonis qui ponebat quasdā ydeas ꝑticipari ab aīa nr̄a vt sic intelligeremus oīa. vide ibidem arº. 3º. et 4º. Quantū ad 2m. Henricꝰ videtur velle ꝙ naturale ꝛ primū obiectū nr̄i intellectus est deꝰ sub ratione primi veri. ꝛ Scotus dicit ꝙ intellectꝰ nostri nullū est naturale obiectū primū ꝑ adeq̄tionē virtualē. idest virtualit̄ ꝯtinens oīa ꝑ se intelligibilia Nō ei est subā. vel deꝰ qꝛ accidentia ꝓpria virtute mouet intellectū ad sui noticiā. Itē nulluꝫ etiā est obiectū ꝑ adequationē cōitatis qđ dicatur in quid de oībus ꝑ se intelligibilibꝰ Ens em̄ nō dr̄ sic de oībus qꝛ non de suis passionibus qꝛ cadit in diffinitione earū sicut additū qꝛ dicūtur de eo ꝑ se secūdo modō. Nec de vltimis differētis. qꝛ ipse ꝓprie differrēt Hijs tm̄ nō obstantibꝰ. ens est primū obiectū intellectꝰ nr̄i qꝛ vniuoce ꝯtinet quedā ꝛ reliqua virtualiter. Sꝫ ꝯtra qꝛ differentie entis lꝫ de facto ens nullas habeat differentias sūt quidditatiue vere res. ergo sunt quidditatiue entia Et per ꝯn̄s

ens dr̄ de eis quidditatiue añs ptꝫ q2 non sunt qd-
ditatiue nichil q2 tunc illa de quorū ratione sunt
non essent quidditatiue aliquid. Itē circūscribat
ab vltimis differētijs omne quod est extra intelle-
ctum quidditatiuū earū et tunc quero de illo quod
remanet vl' est aliquid vl' nichil si primū ergo esse
aliquid est de intellectu qdditatiuo eius. si secūdū
ergo vltima differētia vt sic non costituit in spē po
sitiua. Sꝫ dices ꝙ aliquid non est qdditatiue ens
sꝫ passio eius. Contra. circunscribatur omne quod
non est de intellectu qdditatiuo ipsius aliqd et tūc
quero de illo quod remanet vl' est aliquid vl' nichil
si 2m. ergo aliquid est nichil q2 aliquid omni alio cir
cūscripto non est ens. Itē potentia non fertur in ali
quid nisi sub ppria ratione sui obiecti formalis sꝫ
intellect9 cōcipit differātiam ergo cōcipit eam sub
formali ratione ētis. Item potest argui ꝙ ens pdi
catur in quid de suis passionibus q2 circūscribatur a
bono. ratio entitatis si adhuc ibi est ratio boni sequi
tur ꝙ vnū nichil habet rationē boni quod est falsū
q2 bonū est quod omnia appetūt et ibi ly quod re-
fert ens. Forte dicis ꝙ refert passionē entis. Tūc
iterū quero qñ diffinietur illa passio an in sua diffi
nitione vl' descriptione ponetur ens vl' alia passio
et cū in diffinitionib9 nō sit circulatio nec procedit
in īfinitū oportebit venire ad aliquā passionē in cu
ius ratione ponetur ēs Itē de aliqua bonitate pu
ta de iusticia pdicatur ēs qdditatiue ergo etiam de
bono in cōmuni Itē tūc esset plusq3 decē coordina
tiones pdicamētales q2 vt dr̄ pri. ethi. sicut ēs di-
uiditur ita z bonū si ergo ēs nō dicatur qdditatiue
de bono tūc coordinatio boni distinguet a coordina
tione ētium et pdicatū qdditatiuū fortis vt est bo-
nus bonitate trāscēdētali erit aliud ab eo vt est ēs
et sic erūt plura genera et coordinationes
¶ Tertia est sētentia s. t. scꝫ ꝙ obiectū primū et p
se nostri itellect9 est ens. Primū dico idest adequa
tum et q2 primo cōcipitur p se vero q2 vnū quodqꝫ
est itelligibile ex hoc ꝙ habet rationem entis seu
ꝙ est actu sꝫ materiale obiectum itellectus z cōna
turale et proportionatū nobis ad itelligēdum pro
statu vie. est quidditas rei materialis. Non tamen
est intelligendum ꝙ ratio talis quidditatis sit for
male sed materiale Sed est pprium idest propor-
tionatum siue pfecte cognoscibile. et in ipsum im-
mediate fert itellect9. Nec aliqd pfecte cognoscit
a nobis. nisi ipso cognito. Nō ē aūt pprīū ꝙ omne
itelligibile sit quidditas rei materialis. et eodēmō
pōt dici primū. No' ant dr̄ in statu vie. q2 beati cla-
re cognoscunt deū qui nō est qdditas rei materia-
lis. sed pro isto statu nichil possum9 intelligere ni-
si per fātasma. quod est de re materiali et similitu-
do alicui9 materialis Sed an. sensus vel fantasia
apphendat essentiā rei. Dicit. s. t. 1. pte. q. 57. ar. 1.
ad 2. ꝙ sensus siue ymaginatio nō apphendit essē-
tias rerum. sꝫ exteriora accidentia intellect9 aūt so
lus apprehēdit essētias rer. Quod aūt ens sit obie
ctū intellectus dicit. s. t. 1. pte. q. 5. ar. 2o. et de quid
ditate materiali. 1. pte. q. 89. ar. 3. Sꝫ qritur An qd
ditas rei materialis sit aliquid distictū a re ipsa sin
gulari realiter. Plato dixit ꝙ qdditates rer. sūt se
cundū rē separate a singularibus et vocat eas yde
as. sed de hoc dictū est satis ī logicalib9. scꝫ quomō
hūanitas realiter distinguitur a petro ex hoc ꝙ pe
trus aliqd includit quod humanitas excludit quia
hūanitas solū significat ea que sūt de rōne hois.
Quidditas tñ nō reperitur nisi in aliquo singulari
Singulare aūt cognoscit a sensu Quidditas vero
ab intellectu. Et q2 in angelis suppositum et natu
ra non differunt. ideo ab eadeꝫ potētia cognoscunt
¶ Cōclusio. Quidditas rei materialis est obiectū
adequatum nostri intellect9. eomodo quo declara-
tum est. q2 non intelligim9 nisi p spēm. spēs aūt in-
telligibilis abstrahitur a pticularib9. q̄ sūt materia
lia et p ɔñs est similitudo rei materialis ergo obie
ctum intellect9 est pdicta quidditas q2 obiectū po-
tētie vel actus est scdꝫ ɔditionē forme que est prin
cipiū hui9 actionis Si qratur vñ habet intellectus
possibilis ꝙ non intelligit p suā essentiā sed per
spēm intelligibilē Dicendū ꝙ res materialis non
est de se intelligibilis et ideo opꝫ ꝙ habeat esse im
materiale in itellectu p spēm itelligibilē. Itē ob-
iectū potentie debet esse sibi pportionatū. sꝫ intel
lectus noster nūc est ɔiūctus scdm esse et sepat9 se
cundū rōnem et hoc similiter conuenit quidditati
rei materialis que est ɔiūcta supposito scdm esse et
distincta ab ipso scdm rōnem. ergo ipsa est obiectū
intellectus.
¶ Contra hec ar. Primo ꝙ subā nō intelligatur a
nobis. q2 nichil est qd pducat spēꝫ eius in itellectu
Accidens em nō pducit nisi spēꝫ accidentis. Nec
potest dici ꝙ ipsamet subā pducit spēm sui nec ipsa
substātia pducit spēm sui in itellectu q2 nichil agit
in remotū nisi agat in propinquū. sed subā nō pdu
cit spēꝫ sui in medio nec in sensu exteriori ergo nō
pducit spēm in itellectu. Item necesse est intelli-
gentē fantasmata speculari sed fātasma nō repsē
tat subām q2 oēs sensus solū sunt de accidentibus
ergo fantasma non representat nisi accidentia.
¶ Scdo Nichil intelligitur nisi p sibi simile Sꝫ ni
chil quod est ī itellectu est simile substātie materia
li q2 spēs recepta in intellectu est accidēs ergo est
alterius gñis a subā. Sꝫ ea q̄ sunt diuersoruꝫ gñm
non sūt similia. Itē tunc nō oporteret p accidentia
deuenire in cognitionē subē q2 substantia per pro-
priam speciem cognosceretur.
¶ Tertio hō et asinus nō possūt eodē ɔceptu ab-
soluto representari. ergo nō habem9 ɔceptū aīalis
Tenet ɔña q2 ɔceptus aīalis repsentat hoīeꝫ et a
sinū Añs pꝫ q2 act9 distinguūtur p obiecta Itē spe
cies non est expressa similitudo rei. p hoc eī differt
a vbo q̄ p spēm nō possum9 subām pfecte z distincte
cognoscere. ¶ Quarto ar. ꝙ spēs subē in itellectu
nr̄o a nullo pōt pduci q2 hoc maxie esset a fātasma
te. q2 spēs intelligibilis nō est ī fātasmate Forte di
cis ꝙ est ibi virtualiter z in itellectu foralr. Cōtra
sequeret ꝙ fātasia esset nobilior intellectu possibi
li. q2 pfectius est hr̄e aliqd in actu virtuali q3 ī actu
forali vñ sol q est virtualit calid9 est pfectior igne q̄
est foralit calid9. ¶ Quito daro ꝙ spēs itelligibi-
lis sit in itellectu adhuc tñ ipsa nō pōt pducere in
tellectionē subē. in itellectu possibili q2 alias spēs

esset pfectior itellectu possibili qr agere est nobilius q̄ȝ recipere ergo pfectissimus act⁹ spēi est nobilior pfectissimo actu itellect⁹ possibilis Itē solus itellect⁹ agēs facit aliqua esse actu itellecta ergo spēs itelligibilis nō facit actū itelligēdi sicut nec lux visionē coloris sʒ disponit mediū.

¶ Sexto tunc cec⁹ posset iudicare de colorib⁹ qr tota cā quare nō potest de ipis iudicare p itellectū est qr non cadūt sub sēsu sʒ hoc non ipedit qr iudicamus de substātia que non cadit sub sēsu. Itē forma que est in itellectu est immaterialis ergo p eaʒ nō cognoscitur q̄dditas rei materialis.

¶ Septimo ar ꝙ q̄dditas rei materialis nō est obiectum itellect⁹ qr nos nō cognoscim⁹ q̄dditatē omniū corporū vt pʒ de celo s. t in q. de anima ar. 16. tum qr nos itelligim⁹ p abstractionē a ꝯditionibus materie sʒ q̄dditas rei materialis nō est sine ꝯditionibus materie ergo nō est obiectū itellect⁹. Item phi. dicit hic ꝙ ipsū quod q̄d est est obiectū itellectus ⁊ nō loquitur de quo quid est ipsius q̄dditatis materialis igitur ⁊c.

¶ Octauo eadē potētia sēper habet idē obiectum qr potētie distiguūtur per obiecta sʒ obiectū anime separate nō est q̄dditas rei materialis qr aīa separata pfecte cognoscit aliam animaʒ separatā. Itē nichil sequēs potētiā variat obiectū eius sʒ ꝯiūctū esse materie accidit potētie itellectiue ergo nō variat obiectū eius.

¶ Nono nūc habem⁹ habitū fidei ⁊ habitū metha. quoꝝ obiecta sūt aliqua imaterialia sʒ primū obiectum habitus ꝯtinetʳ sub primo obiecto potētie alias nō eēt habitus illius potētie sʒ imaterialia nō ꝯtinētʳ sub q̄dditate rei mālis ergo q̄dditas rei materialis nō est obiectū. Forte dicis ꝙ q̄dditas rei materialis est adequatū obiectuʒ ad hūc sēsū ꝙ nichil aliud a nobis potest pfecte itelligi sʒ oīs q̄dditas rei materialis est pfecte a nobis itelligibilis. Contra tūc eadeʒ ratione deberet dici ꝙ q̄dditas rei materialis est obiectū metha. qr per ipsā nichil aliud pfecte cognoscimus.

¶ Decimo nulla potētia pōt cognoscere obiectuʒ aliquod sub ratione cōmuniori q̄ȝ sit ratio sui primi obiecti. qr tunc illa ratio primi obiecti nō esset adequata. vñ visus nichil cognoscit nisi sub rōne coloris sʒ intellectus cognoscit aliquid sub rōne cōmuniori q̄ȝ sit ratio entis materialis qr p habitū methaphisice cognoscit ens sub rōne entis. Itē quicq̄d per se cognoscitur a potentia. est obiectū vel continetur sub ipso. sed ens et substantia p se cognoscitʳ ab intellectu. ergo cōtineretur sub quidditate rei materialis quod est falsū. Minor patet qr habem⁹ ꝓpriū cōceptuʒ gñis gñalissimi.

¶ Undecimo Accidētia a nobis intelligūtur ⁊ tñ nō sunt quidditates rei materialis vt supra diffinitum est. Item tūc intellect⁹ non differret a potētia ymaginatiua qr quicquid est intelligibile. est ymaginabile et econuerso. quia de quolibet ymaginabili potest formari propositio ergo est intelligibile.

¶ Duodecimo Nō valet rō posita scʒ qr potētia ꝓportionatur obiecto. Hoc eñ nō est verū quo ad modum essēdi. Obiectū ei se habet ad potētiam sicut mouēs ad mobile sʒ mouēs nō hʒ similē modū essēdi cū mobili vt patet de angelo mouete celū. Hec visus habet similē modū essendi cū suo obiecto q̄ quoddam visibile est in subiecto incorruptibili scʒ in celo. Spēs etiā que est in itellectu est imaterialis et tñ est de lapide q̄ est materialis Itē seclusis accidentib⁹ nulla q̄dditas subē a nobis intelligeret qr deficiente sēsu deficit scientia. ergo q̄dditas rei materialis non est per se intelligibilis.

¶ Tertiodecimo arguitur. vel quidditas rei materialis differt a supposito scʒ humanitas ab homine vel non. Si primum Contra phūs dicit hic ꝙ idē est caro et carnis esse. sed caro pertinet ad rem materialem ergo in istis suppositū ⁊ essentia sunt idē. Nec valet dicere ꝙ homo includit accidentia quia species substantie que est in intellectu nullo modo representat accidentia. Item diffinitio et diffinitum sunt idē essentialiter ergo quod quid est. quod est significatum diffinitionis est idem cum eo cuius est quod est ipsum diffinitum.

¶ Quartodecimo. Arguitur ꝙ ens nullo modo sit obiectum intellectus quia possumus itelligere nō ens vt patet 4° methaphisice sed nichil intelligitur nisi cōtineatur sub obiecto intellectus. vel nisi sit ipsūmet obiectum. Itē nichil est intelligibile nisi sit sensibile. sed non oīs essentia est sensibilis ergo ens non est adequatū et primū obiectū intellectus. ¶ Quintodecimo arguitʳ ad idē. obiectū potentie debet esse vnū quia potentie distinguūtur p obiecta. sed ēs nō ē vnū cū nō sit vniuocū scʒ phi. 3°. 4°. metha. Itē tunc intellect⁹ nr̄ esset eiusdē spēi cum intellectu angeli. qr ille potentie sunt eiusdē spēi que habent idem obiectū. sʒ ens ē obiectum nostri intellectus et angelorum.

¶ Sextodecimo distincte potentie habēt disticta obiecta formalia sʒ intellect⁹ ⁊ volūtas sūt disticte potētie. ergo habent distincta obiecta formalia q̄d non videtʳ si ens sit obiectū itellectus. qr ens includitur in bono q̄d est obiectū volūtatis. ergo bonum et ens nō distinguūtur. Itē nō omne ens est intelligibile. ergo ens nō est primū ⁊ adequatū obiectum Añs pʒ qr singulare nō est intelligibile. Itē possum⁹ intelligere chimerā q̄ nō est ens. qr de ipsa possum⁹ formare ꝓpositionē verā vel falsā dicendo omne aīal est chimera. hec eñ ꝓpō nō formatur a potentia ymaginatiua.

¶ Ad 1m. dicitur ꝙ p fātasma accidētis ipsius substātie virtute itellectus agētis in intellectu possibili producitʳ spēs substātie effectus enim ducit in cognitionē cause sicut aliq̄ñ accidēs i virtute substātie cuius est instrumētū producit substātiam sic enī calor ꝑducit carnē vt dr̄ in 2. de anima. Ex quo pʒ ꝙ nos non cognoscim⁹ substātiam ꝑcise p spēʒ accidentis quia quicquid cognoscitur noticia quidditatiua et perfecta cognoscitur per propriam speciem quia cognoscitur vt est ab omnibus alijs distinctum. Item quodlibet ens absolutū prius cognoscitur ad se q̄ȝ ad aliud id est prius cognoscitur noticia absoluta q̄ȝ relatiua quia conceptus relatiu⁹ ꝑsupponit absolutū in quo fūdatʳ sʒ substātia est ēs absolutū ergo prima noticia ei⁹ non est relatiua et per ꝯñs prima noticia substantie non est inq̄ȝtum

stātia terminat depēdentiam accidētis q2 hoc icludit relationem. Si dicatur substātia non cognoscitur ītuitiue ergo non cognoscitur ꝑ ꝓpriam spēm De hoc dicetur postea.

¶ Ad scđm dr̄ ꝙ ibi est similitudo immutationis. Quidam dicūt ꝙ spēs intelligibilis substantie est de genere substātie q2 qdditas rei abstracta a materia est in itellectu. Item prius dictū est loquēdo de itellectu agente ꝙ illud quod itelligitur est immateriale hoc autem est ipsa qdditas prout habet esse in intellectu. Item ī itellect⁹ agens abstrahit qdditatem rei itellecte s3 nichil abstrahit nisi spez ergo spes est qdditas substātie Sz contra tūc vera natura lapidis esset ī intellectu Itē spēs que est ī oculo non est de natura coloris. Sz queritur an ꝑ eamdē spem formemus cōceptū hoīs et cōceptum animalis videt̄ ꝙ nō q2 cognoscim⁹ aīal per ꝓpriā spem. Sz ꝯtra itellectio hoīs est itellectio substantie q2 substātia actu et itellectu icluditur in ꝯceptu hominis s3 de hoc pri. ph. Ad aliud negat̄ ꝯña.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ spe distincta possūt ꝯuenire in vno ꝯceptu ꝯfuso. Ad aliud negatur ꝯña spes enī nō est expssa idest actualis similitudo. Sz qritur. an prius formem⁹ ꝯceptū substantie ꝙ accidētis et an accidēs cognoscatur ꝑ propriam spem. Quibusdam videtur ꝙ primo itelligimus accidēs in ꝯcreto sicut ꝑ transmutationem cognoscim⁹ materiam ex pri. phi. Itē via generationis iperfectiora sūt priora s3 noticia accidētis est iperfectior ꝙ substātie. Item ꝑ motū cognoscimus substātias naturales vnde ꝑ ipsum diffinitur. Sz ꝯtra phi. 7. metha dicit ꝙ substantia est prior accidēte cognitione vnde qdditas rei materialis est obiectū itellectus ꝑ nūc Item sicut res se habent ad esse ita se habent ad cognitionē s3 substantia secūdum esse ꝑcedit accidēs ergo naturaliter prius cognoscitur vnde etiam in qualibet sciētia de subiecto ꝑsupponitur qd est. Sz ꝯtra tūc naturaliter scirem⁹ ꝙ in sacramēto non est panis quia primū cognitū esset illa substātia. Itē vnū quodq3 pri⁹ mouet ad noticiā sui ꝙ alterius ergo accidēs ꝑ fātasma sui prius causat intellectionē accidentia ꝙ subē. Añs patet q2 alias intellect⁹ nō certificaretur de re. q2 non intelligeret illud idē quod sētit. Nec etia3 accidentia facerent cognoscere quod quid est q2 nō prius itelligerentur. Itē tunc eadē essent nobis nota et natura Respondeo dicendū ꝙ semꝑ oportet precōcipere subām quia substantia cadit in diffinitione accidētis sed non oportet precōcipere substantiam esse ī particulari. Ad alia satis patet ex dictis Si dicat̄ magis certum est nobis accidēs esse ꝙ subām negatur. loquendo de subā in vlī. Nec ad habendum illam accidentia conferunt loquēdo de noticia simplici et vlī ipsius subē.

¶ Ad 4m principale dicitur ꝙ sufficit ꝙ intellectus agens sit nobilior quia habet intellectionem in actu virtuali nec oē ꝯtinens aliud virtualit̄ est. perfectius eo vt pz de semine ꝑ qđ generat̄ homo

¶ Ad quintum satis patet ex supra dictis de itellectu possibili.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ non possumus intelligere nisi habeam⁹ fantasma illi⁹ rei vel sui accidētis ꝓportionati Ad aliud negat̄ ꝯña. ¶ Ad 7m dr̄ ꝙ oportet abstrahere a ꝯditionib⁹ ꝑticularib⁹ materie sed non a materia in vlī. Ad aliud pz ex articulo.

¶ Ad 8m dr̄ ꝙ potētie distigunt̄ ꝑ obiecta formalia.

¶ Ad 9m dicitur ꝙ non ꝓbat qui quidditas sit obiectū materiale ꝓportionatū ꝓ isto statu. Et l3 aliquo modo cognoscam⁹ subās separatas nescim⁹ tn̄ quid de ipsis Si dicat̄ nulla subā pōt eleuari vltra suū obiectum sicut visus. Ad videndum sonum s3 miraculose noster intellectus eleuatur ad vidēdū deū ergo qdditas materialis nō est obiectū eius loquēdo de obiecto ꝓportionato negatur ꝯña.

¶ Ad 10m bñ ꝓcedit de obiecto formali qđ est ens. Ad 11m patet ex dictis ꝙ accñs nō primo itelligit̄.

¶ Ad 12m dr̄ ꝙ vis⁹ est ꝯiūct⁹ materie et lō nichil videt' nisi sit in materia. Et ita dicēdū ē de intellectu

¶ Ad 13m dr̄ ꝙ ꝑ carnē circūloquit̄ ph̄ us sbās materiales. Ad aliud dictū est satis ī de ente ⁊ essētia

¶ Ad 14m dicitur ꝙ non ens nō intelligitur directe. Ad aliud negatur maior.

¶ Ad 15m sufficit vnitas analogie Ad aliud dicit̄ ꝙ quidditas angeli est obiectum sui intellectus vt dicit Sanctus tho. 1. pte. q. 87. ar. 3o.

¶ Ad 16m dicitur ꝙ ens aliquomodo includitur ī bono tamen differt ab eo ratione formali.

AD quartum sic proceditur videtur ꝙ singulare intelligitur a nobis q2 intellectus practicus dirigit ad agēdū s3 act⁹ sunt circa singularia. ergo cognoscit singularia. Sed cōtra est philosophus. Respondeo dicendū scđm. S. T. 1. pte. q. 86. ar. 1. et de veri, q. 10. ar. 5o. singulare in rebus materialibus intellectus noster directe et primo cognoscere non potest. quia principiū singularitatis in reb⁹ est materia indiuidualis intellectus aūt noster intelligit abstrahendo spēm intelligibilem ab huiusmodi materia in hoc differt intellect⁹ a sēsu. Quod aūt a materia indiuiduali abstrahitur est vniuersale. vnde intellectus noster directe nō est cognoscitiuus nisi vlīū indirecte aūt et quasi ꝑ quandam reflexionez potest cōscere singulare quia etiā postq intellectus abstraxerit spēs intelligibiles non potest scđm eas actu intelligere. nisi conuertendo se ad fantasmata. que sunt similitudines singulariū Sic igitur ipsum vle directe intelligit per spēm intelligibilē. indirecte aūt singularia. quorū sunt fantasmata. Et istud pōt adhuc probari ex cōmentatore in scđo de aīa et phō. qui ponunt differentiā inter sensum et intellectum quia sensus est singularium intellectus autem vniuersalium Nec est singularium nisi mediante sēsu. vnde boetius dicit ꝙ singulare est dum sentitur vniuersale vero dum intelligitur. Preterea Notandū circa istud intelligere per lineā reflexā scđm aris. vel per reflexionez quomodo fit reflexio ad fantasmata. Quibusdam videtur. ꝙ hoc fit ꝑ voluntatem vnde intellectus per spēm primo intelligit vniuersale. et nō magis vnum indiuiduum ꝙ alterum. sed ex imperio voluntatis mouetur intellectus ad fantasma vel ad considerandum singulare cuius est fantasma. Sz ꝯtra

imperium volūtatis est actus volūtatis et ꝑ cōsequens p̄supponit cognitionem ergo prius est ītellectū cognoscere fātasma singulare q̄͠ȝ volūtas velit ītellectū reflecti supra fātasma. Sȝ dubitatur vtrum vniuersale ⁊ singulare ītelligātur per eādē speciem. Uidetur quibusdā ꝙ non q2 sortes aliq̄d includit quod non īcludit spēa siue quidditas vt dictum est ergo ꝑ aliam speciem cognoscitur sortes inq̄ȝtum huiusmodi. Itē post actualē cogitationeȝ sortis possuȝ iterum de ipso specialiter recordari ergo in ītellectu remanet aliqua spēs sortis preť spēm hominis. Quātū ad ista primo circa reflexionem dicit s.t. de ve.q.10.ar.5. ꝙ intellectus intelligit singulare inq̄ȝtum continuatur viribus sensitiuis que sūt circa singularia et fit ista cōtinuatio dupliciter. Primo inq̄ȝtum ītellectus mouetur a sensu. ad cognoscendum vniuersale et cōsequēter actum per quem ipsum cognoscit et spēm que est principium actus et vlterius fātasma a quo spēs est abstracta et sic cognoscit sigulare. Secūdo prout intellectus regit sensus ⁊ sic cognoscit sigulare ꝑ cōiunctionem ad estimatiuā seu cogitatiuam vel itellectus per speciē cognoscit sigulare ꝑ q̄ȝto illa species est ꝯformis alicui fātasmati. Sȝ q̄ritur an fantasma sit rep̄sētatiuū alicuius substātie singularis videtur ꝙ non q2 substantia non causat spēm in sēsu vł in medio ergo non cognoscitur a sensu. Item quidditas rei materialis est obiectū adequatuȝ intellectus ⁊ ita aī de cogitatiua. Sed cōtra cōmen. videtur dicere ꝙ via cogitatiua ꝓpter suā nobilitatem cognoscit īdiuidua decem generū vnde videť ꝙ cognoscit substantiam particularē vt substat quibusdam accidētibus. Quātū ad alterū videtur ex s.t. ꝙ indiuiduū non habet aliquā spēm adequatā in ītellectu q2 tūc plura accidētia solo numero differētia essent simul scȝ spēs sortis ⁊ spēs platonis Item tūc ꝑ illam spēm posset sortes directe intelligi. Dicendū ergo ꝙ ab eadem spē sūt duo conceptus in intellectu vn⁹ īmediate alter vero mediate.

¶ Contra hec ar. Primo sic q2 per cū ꝙ virtutem cognoscimus sigulare demōstratū non eē hoc vł illud sȝ distictum ab omnibus cognoscim⁹ sigulare signatum sȝ per ītellectū cognoscimus singulare demonstratum et non esse hoc vł illud igiť maior pȝ q2 virtus distiguens inter aliqua necessario apphēdit quodlibet illoꝝ minoꝛ ꝓbatur q2 nos certe cognoscimus hoc sigulare sēsibile puta hanc albedinem non esse aliquam naturā sēsitiuam ꝑ quam sētimus nec intellectū per quē intelligimus sȝ esse rē distictā ab vtroq̄ȝ et ab oībus alijs rebus sȝ hoc non possumus per aliquā aliā virtutē ab ītellectu cū ꝑ nullā aliā possim⁹ ipsū intellectū apprehēdere igiť. Secundo. Per intellectū cognoscim⁹ sensū errare iudicande de aliquo singulari igitur ꝑ intellectū cognoscim⁹ singulare. Cōsequētia pȝ Nisi eñ cognoscerem⁹ ꝑ intellectū hoc sēsibile ⁊ haberem⁹ verū iudiciū de ipso. nō cognoscerem⁹ ꝑ intellectū ꝙ sensus false iudicaret de eo. Añs pater. quia cōstat ꝙ cognoscim⁹ iudiciū sens⁹ de aliquo singulari errare puta de sole cū iudicat ipsū eē pedalis q̄ȝtitatis. Sȝ nō cognoscim⁹ hoc iudiciū esse falsū nisi per intellectū. igiť. Itē si ꝑ intellectū nō cognoscerem⁹ singularia seq̄retur ꝙ nulla principia sciētiarū que ꝑ expientiā singulariū sumūtur possem⁹ habere. ꝯns est fłm. Cōsequentia ꝓbať. talia eñ sumūtur ex expēriētia singulariū vt q2 videm⁹ q2 hoc reubarbariū est sanatiuū colere. ⁊ illud radē hāc vłem ꝯcludimus oē reubarbariū. ⁊c. Constat aūt ꝙ eadē virtute cognosciť illa vł'is sicut et ꝑticularea et nō alia et alia. Alioqui sufficeret ꝙ vn⁹ ali⁹ hō haberet singulares noticias ⁊ ego ex talib⁹ suis noticijs a me nō habitis sumerē vłem ꝓpōnē. Sicut phūs dicit cū ꝓbat sensū cōem et tu posses nosse premissas et ego inferrē ꝯclusionē. quod est fłm igř. Tertio sicut pōt hřī ex 6° ethi. prudētia est circa singularia. ⁊ ex altera ꝓpōne vłi. et vna singulari ꝯcludit ꝓpōnem singularē. Sȝ talis deductio non pōt fieri ꝑ sensū. cū vłem nō habeat ꝯceptionē. nec pōt dici ꝙ vł'is tm̄ sit nota intellectui. et singularis tm̄ nota sensui. q2 ꝯclusio cū nō ꝯcludatur ex alťa tm̄ sȝ ex vtraq̄ȝ simul tūc nec ꝑ sensū nec ꝑ intellectū inferť ꝯclusio cū ꝑ eādē vi cognoscitiuā oporteat cognosci ꝯclusionē ⁊ ꝑmissas. idē pōt argui de arte.

¶ Quarto ꝯstat ꝙ de aliquo singulari deťminate possum⁹ loq̄ et ali⁹ audiens pōt deťminate intelligere de quo loq̄mur igř intellect⁹ pōt apphendere determinate aliq̄ꝺ singulare ꝯña pȝ. Nā quicunq̄ȝ dicit aliq̄d verbo vocali sciēs q̄d dicit pri⁹ v̄bo itellectuali idipsū intra se dicit quo v̄bo intellectualiť apphendit eandē rē quā voce significat. igř. Itē in libro de q̄ȝtitate aīe interrogat ꝯtrō augustinū. dicēs vtrū ignarus latine lingue noiare solē posset in loquēdo. si intellectus solis nō p̄cederet et respōdet ꝙ nullo modo.

¶ Quīto aīa sepata cognoscit singularia igř ⁊ ꝯiūcta. Itē cuiuscūq̄ȝ ⁊ sub quacunq̄ȝ rōne vict⁹ cognoscitiua inferioꝛ est apphensiua. eiusdē et sub eadeȝ rōne est apphēsiua superioꝛ. vt pȝ in sensib⁹. sȝ singulare apphendiť sēsu ⁊ ītellect⁹ est v̄t⁹ supioꝛ igř.

¶ Sexto ar̄ ꝙ singulare prius cognoscať ab intellectu q̄ȝ vł'e. q2 anteq̄ȝ vniuersale fingatur seu formetur. aliq̄ꝺ singulare est cognitū igř singulare pri⁹ est cognitū ꝙ vł'e. Añs ꝓbatur. q2 īpossibile est naturaliť abstrahere et fingere ꝯceptū aliquem. ab aliquib⁹ rebus nisi ille res vel aliq̄ earum sint pri⁹ apprehense. quia de rebus omnino ignotus null⁹ ꝯceptus formari potest Aut igitur res de quib⁹ cōceptus vniuersalis formatur sūt note in seipsis et habetur propositum quia quelibet talis est singularis Aut sunt note aliqua specie recepta a rebus et adhuc propositū. qm̄ oē cuius sic recipitur species ꝙ per eam cognoscitur. est in se precognitum. Aut est cognitum in aliquo cōceptu ficto et tunc vt pri⁹ argultur. qm̄ anteq̄ȝ ille fingeretur. necesse fuit p̄cognoscere aliquam rem singularem. aut procediť in infinitum in conceptibus. quod est impossibile saltem a parte ante. Forte dicis ꝙ ante formationem vniuersalis. singulare est motū ꝑ sēsū Cōtra intellect⁹ colligit vniuersale ex hoc intelligit ꝯuenientiaȝ inter mł'ta indiuidua vni⁹ speciei. vnde ꝑ intellectionē vni⁹ piscis nō possū formare ꝯceptū

genericũ ad alios pisces nisi prius intelligã in quo ꝯueniũt illa singularia igit̃ ⁊c.

¶ Septimo Primũ cognitũ ab intellectu nõ est aliquid factũ ab eo sꝫ vl'e fit ab intellectu. q2 intellectus facit vniuersalitatẽ in rebus igitur nõ primo intelligitur per spẽm. Maior patet q2 primũ cognitũ tempore vel natura p̃cedit noticiã intellectus. Item qñ primo cognoscit̃ vl'e vel cognoscitur ꝑut existit a parte rei vel sc'd'm intentionẽ, vl'itatis Si primũ tũc est singulare. Si sc'd'm Contra vl'e aut nichil est aut est posterius suis singularib⁹.

¶ Octauo illud quod est actu intelligibile. primo intelligitur. sed aliquod singulare est actu intelligibile. q2 s. t. dicit ꝙ intellect⁹ ag̃ẽs facit fãtasmata actu intelligibilia. Fãtasmata aũt sũt quedã singularia. Itẽ pri⁹ cognosco hãc intellectionẽ singularem quã nũc habeo. q̃ȝ intellectionẽ in cõi. ergo prius intelligo sortẽ q̃ȝ hoĩem Añs patet. q2 hec intellectio est actu intelligibilis. quilibet etiã potest primo intelligere suam volitionẽ determinate.

¶ Nono quero q̃ res est illud quod primo intelligitur. Non spẽs intelligibilis vt postea dicetur. Si aũt sit res ad extra. quelibꝫ talis est singularis Forte dicis ꝙ a p'te rei hꝫ esse in singulari. Concipit̃ tñ sine cõditionib⁹ p'ticularib⁹. q2 intelligim⁹ ꝑ abstractionẽ. Cõtra hoc impedit quĩ illud qđ primo intelligitur sit realiter singulare sicut vis⁹ cognoscit corp⁹ singularẽ vel q̃ȝtitatẽ in sacramẽto. lꝫ non cognoscat subãm. per quã accñs indiuiduat̃. Item intelligere ꝑ abstractionem a fãtasmatib⁹. nõ est nisi fantasmata cãre intellectionẽ ergo ex hoc non seq̃tur quĩ intelligam⁹ singulare Forte dicis ꝙ est recipere spẽm non cognoscendo ꝯditiones p'ticulares Sed tunc q̃ritur quare spẽs recepta in intellectu nõ põt rep̃sentare ꝯditiones p'ticulares. sicut cõceptus sortis eas rep̃sẽtat Itẽ tũc visio esset vniuersaliũ q2 licet illud qđ videt̃ sit singulare videtur tñ sub rõne cõmuni coloris.

¶ Decimo ar̃ ꝯtra rationẽ. q2 ꝯuerti ad fantasmata est intelligere fãtasmata. sꝫ necessariũ est in prima intellectione nos ꝯuerti ad fãtasmata. g̃ in prima intellectione intelligim⁹ fãtasmata. Et hoc dicit ph'us ꝙ necesse est intelligentẽ fantasmata speculari idest intelligere. Itẽ sc'd'ꝫ illã rõnem vniuersale non intelligeret̃ nisi per reflexionẽ Ideo em̃ singulare nõ intelligit̃ nisi ꝑ reflectionẽ q2 non cognoscim⁹ ipsũ nisi ꝑ ꝯuersionẽ ad fãtasmata sꝫ vniuersale nõ intelligit̃ nisi ꝑ cõuersionẽ ad fantasmata Itẽ ar̃ ꝯtra declarationẽ querẽdo quo⁹ intellect⁹ cognoscit suũ actũ esse causatũ ab isto fãtasmate hoc em̃ nõ est ꝑ aliud fãtasma.

¶ Undecimo Prima noticia est intuitiua q2 abstractiua p̃supponit ĩtuitiuã sꝫ noticia intuitiua est de aliq̃ singulari q2 est de re existẽte. q̃ est hic ⁊ nũc Itẽ vel intellect⁹ nr̃ põt intelligere nõ abstrahẽdo a p'ticularib⁹ ꝯditionib⁹ materie. vel nõ. si primũ tũc rõ nõ ꝯcludit. Si sc'd'm g̃ singulare nũq̃ȝ intelligitur. Itẽ. s. t. 1. p'te. q. 86. ar. 1. ad 3m dicit ꝙ singulare nõ repugnat intelligẽti in q̃ȝtũ est singulare sꝫ in q̃ȝtũ est materiale q2 nichil ĩtelligit̃ nisi ĩmaterialit̃ ⁊ iõ nõ repugnat ꝙ sortes directe ĩtelligat suũ intellectũ. g̃ directe intelligit aliqđ singulare. Itẽ ex eo habet̃ ꝙ nõ repugnat singulari ĩtelligi ꝑp't ꝯditiones p'ticulares sꝫ rõne materie absolute. ergo vl'e materiale non potest primo intelligi.

¶ Duodecimo oĩs noticia reflexa. est noticia alterius noticie sꝫ ꝯcept⁹ sortis nõ est noticia alterius noticie. ergo cõcept⁹ sortis nõ est ꝑ reflexionẽ Maior pꝫ q2 ꝑ hoc differt noticia reflexa a noticia directa Itẽ sortes põt recordari alicui⁹ act⁹ p̃teriti per intellectũ sꝫ sui pcti g⁹ põt ꝑ ꝓpriã specẽ cognoscere aliquod singulare

¶ Tertiodecimo in potentijs ordinatis vbi terminatur actus prioris potentie vbi ĩcipit act⁹ posterioris sꝫ sensus terminat̃ ad singulare ergo a singl'ari ĩcipit actus ĩtellectus. Item illud per se intelligitur quod ꝑ se primo mouet intellectum sed hoc est singulare q2 actiones sunt singulariũ Dato etiã ꝙ singulare nõ 1o ĩtelligeret̃ adhuc non sequitur quĩ ĩtelligatur directe q2 genus ĩtelligitur ante spẽm et tamen spẽs directe dr̃ intelligi.

¶ Quartodecimo spẽs hominis rep̃sentat naturaliter et causat ĩtellectionẽ alicuius entis realis cũ fãtasmate que duo sufficiunt ad causandũ ĩtellectionẽ singularis. Item videtur ꝙ nullo modo ĩtellectus cognoscat singulare q2 suum obiectuꝫ est vniuersale. Item cognitio ĩtellectus non hic est nunc ergo non rep̃sentat singulare. Forte dicis ꝙ verum est directe. Contra sẽsus non potest indirecte cognoscere vniuersale.

¶ Quintodecimo ĩtellect⁹ potest cognoscere omne per se contẽtum sub suo obiecto sꝫ sorteitas per se cõtinetur sub quidditate rei materialis ergo ꝑ se intelligitur Est enĩ abstractũ ergo est per se ĩtellelligibile Forte dicis ꝙ singulare non habet quidditatẽ q2 non potest diffiniri alias de ipso esset scientia et sic essent ĩfinite sciẽtie. Contra saltẽ singulare continetur sub ẽte qđ est obiectum intellectus. Item q̃ritur quid est ista reflexio vel est ipse ĩtellectus vl' spẽs vl' relatio non duo prima q2 tunc sẽsus esset ꝙ ĩtellect⁹ per intellectũ vl' per spẽm cognosceret singulare Si 3m. tunc q̃ritur a quo causatur iste respectus ⁊ relatio. Forte dicis ꝙ per cõuersionem sꝫ hoc idem est dicere.

¶ Sextodecimo ar̃ ꝙ magis vniuersale non primo cognoscitur q2 illud pri⁹ cognoscitur cui magis assimilatur fãtasma sꝫ fãtasma magis assimilatur sĩgularibus ⁊ speciebus. Item visis multis hominibus facilius est formare conceptũ ipsis conuenientẽ forare ꝯceptũ ꝯueniẽtẽ tã aĩalib⁹ visis q̃ȝ nõ visis g̃ facilius est formare cõceptũ hoĩs q̃ȝ aĩalis.

¶ Decimoseptimo tũc methaphisica. esset prima ĩ ordine doctrine Contra auicẽ. 1o methaphi. patet consequẽtia q2 ipsa est de ente quod esset primum cognitum igitur.

¶ Ad 1m. dr̃ ꝙ illa argumenta ꝓbãt sĩgulare aliq̃ modo ĩtelligi qđ ꝯcedim⁹ sꝫ nõ prime intelligit̃ qđ adhuc pꝫ q2 p'ria noticia ẽ certissĩa ex ipsa ei depẽdet certitudo aliaꝝ sed noticia ĩdiuidui nõ est certissima q2 singulare est maxie variabile. Itẽ ꝑ primũ cognitum differt intellectus a sẽsu ergo illud non est singulare.

¶ Ad scdm patet per idē. Ad aliud dr. ꝙ primum principiū simpliciter nō cognoscit per inductionē scz quodlibet est vel nō est. Preterea non est simile de cognitione ꝯplexa et incōplexa. qz ꝑ cognitionem ꝯplexā cognoscitur aliquid esse vel non esse. Hoc aūt cōstat nobis intelligēdo ita esse in aliqb⁹ ꝑticularibus. qz particularibus primo cōuenit esse

¶ Ad 3m dr ꝙ prudentia est etiā aliquo modo circa vle. quia si obiectū eius esset aliquod singulare tunc nō esset vna prudētia. Itē. s.t.1.pte.q.86.ar.1.ad 2m dicit ꝙ cōclusio practica prudētie est ex aliqua ꝓpositione vli cū aliqua singulari. et aliquādo illa singularis fit a potentia cogitatiua ita ꝙ intellectus et ratio particularis concurrūt ad cōclusionem particularem.

¶ Ad 4m et 5m pz ex supra dictis. et ibidē ad 4m. dicit Sā. Tho. ꝙ virt⁹ superior pōt illud quod virtus inferior sed eminētiori modo scz imaterialiter Sens⁹ aūt materialiter cōctete. quod est cognoscere singulare directe Si dicat Perfectius est cognoscere aliquid directe ꝙ̄ per reflexionē. ergo sēsus cognoscens singulare directe. est eminētior intellectu. Dicendū ꝙ pfectius est cognoscere vniuersale directe. ꝙ̄ directe singulare. Sed cōtra noticia distincta pfectior est cōfusa et cōi. Itē imperfectiora sūt priora via generationis. Si ergo noticia rei singularis esset iperfectior. seqretur ꝙ esset priori intellectu ꝙ̄ noticia vniuersalis de hija in primo phisicorum dictum est.

¶ Ad sextū durādo ꝛ gregorio placet ꝙ singulare primo itelligitur. Et si queratur quomodo ergo intelligitur spēs. Quidā dicūt ꝙ oportet preintelligere multa singularia illius speciei Sz contra tūc ad habendū ꝯceptum generis gnālissimi ꝙ̄titatis vel subē oportet preintelligere infinitas spēs nūeri et quasi infinitas species substantiarū Quidam dicunt ꝙ ꝑ voluntatē formamus ꝯceptum speciei. Sed cōtra. Prius est itelligere aliquid ꝙ̄ velle se intelligere illud. quia volūtas non fertur in incognitum. Item estimatiua naturaliter aliquādo apphēdit inimicitiam. non solū in pticulari Item quā do video sortē venientē a longe tunc primus cōceptus nō videtur esse singularis cōceptus sortis. qz adhuc nescio ꝙ sit sortes. ergo prima noticia aliqn̄ est de aliquo cōi. Itē primū iudiciū nō est de aliquo singulari semp qz canis veniēs ad biuiū non primo iudicat determiate bestiā transiuisse per hāc viam sed in cōi scz per alterā. Item audias istā ꝓpositionē oē aial est sortes tunc prius concipis subiectum ꝙ̄ predicatū ergo non est necessariū prius cōcipere singulare vnde 1o phisi. dr ꝙ non sūt eadē nobis nota et nature. et ex illo vult inferre. ꝙ primo determinandū est de vniuersalioub⁹ qz illa sūt nobis magis nota Si dicas hoc est verū aliqn̄. Contra Probatio et demonstratio phi est ex ꝑ se et necessariis Dicendū ergo ꝙ vle ante rem primo intelligitur. Non aūt vle post rem vt dictum est in primo de aīa Nec est necessariū ad cognoscendū quidditatē cognoscere multa singularia. sed vnū sufficicit Sed bñ verū est ꝙ nō cognoscet talē quidditatē esse vniuersalē nisi cū ꝯsideraueritipsam esse reperibilem in multis scdm quādam vnitatez. Secūdo dr. sicut supra dictū est de abstractione quia nō opz cognoscere illa a quibus fit abstractio.

¶ Ad septimū dr ꝙ vniuersale pro materiali non fit ab intellectu. sz est ꝓa q̄dditas Alij dicūt ꝙ vniuersale fit ab intellectu agente imprimēte spēm in intellectu possibili et sic aliquomodo precedit actualē ꝯgnitionē intellectus possibilis. vide. s.t.1.pte.q.85.ar.3.ad.1m. Et nota ꝙ nō seqtur. cognosco sortē. et sortes est veniēs ergo cognosco venientē propter fallaciā accidentis vel variationē appellationis. Et similiter nō sequit cognosco hoiem et quilibet hō est singularis ergo cognosco singulare. quia in ꝯsequēte denotat ꝙ cognoscā per ꝯceptuz qui ꝯueniat vni soli. Sed queritur an cognoscens hoiem aliquē hominē cognoscat vel nullū vel quēlibet. Si 1m ergo aliqd singulare cognoscit. Item vel illud quod primo cognoscit est realiter singulare. vel realiter distinctū a singulari. Nō eñ pōt dari mediū Pōt negari ꝯña Sicut non seqtur debeo equū. ergo aliquē equū debeo vl' dr ꝙ quēlibet cognoscit in vli sz non distincte Contra scdm Sā. T. 1.p.q.84.ar.5. ideo necesse ē itelligere p cōuersionem ad fātasmata qz natura materialis nō ꝯplete ꝛ vere cognoscit nisi cognoscat vt i pticulari exñs ergo primū qd vere ꝛ ꝯplete itelligit est singulare quia si esset vle non indigeremus fantasmate qd solum representat singulare Dicendum ꝙ natura non complete intelligitur nisi cognoscatur vt in pticulari existens scilicet per sensum et non per intellectum.

¶ Ad 8m. dicūt fātasmata itelligibilia propt effectum vnde etiam aliqn̄ dicuntur obiectum intellectus vt dicit s.t.opu.43.ca.6o. quia intellect⁹ suā operationem nō exercet sine fantasmate quo quasi effectiue itelligit in acquirendo sciētiam per speciem aut formaliter vt dicit s.t.ibidem. Ad aliud dicetur ar. sequēte ꝙ nō est simile qz intellectio nō est materialis.

¶ Ad 9m. ptz ex dictis. quia enim intellectus nō est extens⁹ sicut sūt res singulares materiales sitū habentes ideo non pōt directe cognoscere singularia sicut sēsus Sed cōtra visio coloris scdm multos ponitur in anima et tamē represētat singulare. Dicendū ꝙ illa opinio est falsa qz tunc visio posset poni in āgelo et in aia separata Item tūc per variationem sit⁹ non variaretur visio qz visio si esset in aīa rōnabili nō eēt quāta nec ꝑ se, nec per accidēs

¶ Ad 10. negatur maior et speculari ibidē non est directe intelligere sz est intelligere per actionem fātasmatū. Ad aliud dicitur ꝙ duplex est ꝯuersio ad fātasmata scz per intellectū illustrātē ea vt efficiant cognitionem et in tali cōuersione itelligit vniuersale Alia est cōuersio ad ipsa tminatiue modo supra exposito et fit p itellectū possibilem et sic singulare intelligitur

¶ Ad 11m. dicetur ar. sequēte. Ad aliud dicitur ꝙ huic toto scz singulari materiali repugnat directe itelligi. Si dicatur itellectio sortis abstrahit a fantasmatib⁹ ergo itellectio sortis habita p reflexionem non repñtat cōditiones particulares ei⁹ qz

abstrahere est intelligere aliquid nõ ĩtelligẽdo pti culares conditiones etc. Forte cõcedis. Tũc quero an oẽs pticulares cõditiones fort3 possit ĩtelligi p reflexionẽ si sic seqtur ꝙ nõ ĩ omni cognitione sit abstractio a materia ĩdiuiduali vl'a fãtasmatib9 quod est cõtra s.t.1.pte q.85.ar.1. Dicẽdum ꝙ qstũ ad pricipiũ ĩtellectionis quod est spẽs ipsa sit abstractio a cõditionibus pticularib9. Sz q̃ritur an ĩ secunda operatione ĩtellect9 primo possit ĩtelligi singulare videtur ꝙ sic q2 possibile est ꝙ prima propositio sit ista ego sum. Sed vtrum sepe cogitando de sorte vel de aliquo peccatore relinquatur species vel habitus in intellectu per quẽ possim primo intelligere illud singulare. Forte dicis ꝙ de singulari nulla species relinquitur. Contra si sortes sit assuetus transire p vnum hostium deinde claudatur ipso nesciente tunc sepe ex indeliberatione putat transire per illud ergo habet habitũ de aliquo particulari. Item cognoscim9 aliqua singularia 7 nescimus de qua spe sũt ergo singulare nõ semp cognoscitur p similitudinem speciei. Sz queritur an angelus directe cognoscat sĩgulare materiale videt ꝙ non quia cognitio directa et distincta singularis debet habere similẽ modum essendi cũ eo quod directe intelligitur q2 res cognoscitur per similitudinẽ et hec est causa quare nos non ĩtelligimus directe singulare q2 spẽs per quam ĩtelligimus est ĩmaterialis vt dicit s.t.opu.49. Dicendũ secũdum s.t.1.pte q.57.ar.2.ad 2. ꝙ species que est ĩ angelis tante pfectionis est ꝙ repñsẽtat singulare noster autem intellectus est ĩfimus.

¶ Ad 12m. dicitur ꝙ nõ oẽ quod cognositur per reflexionem cognoscitur p noticiã reflexam.

¶ Ad 13. negatur maior. Ad aliud dicitur ꝙ fãtasma rei singularis non mouet intellectum p2 oppria virtute sed virtute intellectus agentis intellect9 etiam non est receptiuus speciei materialis.

¶ Ad omnia alia satis patet ex dictis 7 ex primo phi. Et nota ꝙ methaphi. dicitur vltima non propter subiectum sed propter substantias separatas quarum cognitio multa presupponit.

D quintum sic proceditur videtur ꝙ intelligamus substantias separatas q2 nos possum9 loq̃ et disputare de eis. Sz contra quidditas rei materialia est obiectũ intellect9 nostri pro nunc.

¶ Respondeo dicendũ ꝙ circa hoc fuerũt diuerse opiniones vt ponit. san. th. 1. part. q. 88. secundum platonẽ op3 dicere ꝙ substantie immateriales primo intelligũtur a nobis q2 ponit quidditates separatas. Sed loquendo secundũ ari. varie sunt opiniones q2 vt dicit s.t. in vna questione de aĩa. arti. 16. aristo promisit se determinaturũ in 3. de anima l3 nõ inueniat hãc questiõem terminasse in libris suis q̃ ad nos peruenerint vñ sectatorib9 eius fuit occasio diuersimode respõdẽdi. Auerrois dt ꝙ aĩa nostra potest pertingere ad intelligendũ substantias separatas p vnionẽ cuiusdã intellectus agentis qui est substantia sepata naturaliter intelligẽs substãtias separatas. Et ideo ex hoc ꝙ vnit nobis vt possim9 p ipm ĩtelligẽ tũc nos dicimur ĩtelligẽ sbãs sepatas sic ipe dicebat ꝙ p ĩtellectũ possiĩm vnitum nobis ĩtelligimus res materiales. Tamẽ ille intellectus possibilis est quedam sustantia separata. Sed queritur quomõ intellect9 agẽs vnit nobis. Dicendum secũdũ eũ ꝙ intellectus noster habet duas operationes sc3 intelligere et abstrahere. Et ab istis duabus opationibus denominamur intelligentes et abstrahentes. Ite3 duplicia sunt ĩtellecta a nobis Quedã sunt intellecta naturaliter vt prima pricipia vel cõclusiones Alia sunt intellecta volũtarie vt credita quorum cognitio dependet a volũtate sed prima cognita dependent ab intellectu agente. Alia autẽ depẽdent ab eo et a volũtate simul. Quando aũt aliquid depẽdet a duobus necesse est ꝙ vnũ illoru3 sit quasi materia vel ĩstrumẽtum ad alterum et aliud q̃si fors. Cognitio autem cõclusionis dependet ab intellectu agẽte et a primis propositionibus. Et ideo oportet ꝙ ille ppositiones se habeant p modu3 materie vel instrumenti et intellectus agẽs sit quasi forma vel efficiens pricipale q2 intellectus agẽs est pfectior primis ppositionibus et ideo se habet vt forma ad ipsas. Et iste prime ppositiones sunt in intellectu possibili Ad ipsum ergo se habet intellctus agens vt forma. Ex forma autẽ et materia fit vnũ. Si queratur an ĩtellectus agẽs sit cõiũctus et vnitus nobis a principio Dicendũ ꝙ ĩtellectus agens copulatur nobiscũ ptinuatione ĩtellecto2 speculatiuo2. Et cũ intellectu speculatiua fuerint exñã in nobis in potẽtiã. ipse erit copulatus nobiscum in potentia Et cũ intellecta speculatiua fuerint existentia in nobis actu Et cũ q̃dã fuerũt in potentia et q̃dã in actu tunc ipe erit nobis copulatus secundũ partẽ et secundũ partẽ non et tunc dicimur moueri ad cognitionem. Et quando iste motus complebitur tũc perfecte copulabitur nobis sic ꝙ p ipm vt dicit themistius assimulamur deo cognoscentes oĩa et substantias separatas per intellectũ agẽtẽ adeptũ et in hoc ɔsistit hoĩs felicitas Q3 aũt intellectus agẽs vniatur nobis pat3 quia mouens continuatur cũ eo quod mouetur s3 intellect9 agens mouet noa ad ĩtelligẽdũ mouet etiam p modũ finis amati. Si queratur an per ĩtellectũ possibilẽ ĩtelligam9 subãs separatas vel per intellectum agentem. Hoc nichil refert ad propositũ. Alexãder dicit ꝙ intellectus possibilis nõ ĩtelligit sbãs seperatas q2 dicit ꝙ est corruptibilis sed dicit ꝙ homo intellectus substãtias separatas p intellectum agentem. Secũda est opinio ergo alexandri quem multi vt inquit albertus. c.36. dicunt fuisse maximũ pipatheticum hic dixit ꝙ intellectus est virtus in corpore et intellectus agens ẽ intelligentia separata que potest vniri nobis quãdo omnia intelligibilia facta sunt scdm actu3 sicut possumus recte ãbulare quãdo oĩa membra hominis sunt cõsolidata Tertia est opinio Auẽpace q̃ scdm albertum p totam suam vitam sollicitus fuit soluere istam questionem. Hic dicit ꝙ possumus i-

telligere substantias imateriales quia itelligim⁹ res p abstractionē sed non est procedere in īfinitū ergo tandem deueniemus ad intelligendū aliquā quidditatem que est sine materia et hoc est intelligere substantiam separatam et sic videtur secūdū istos φ naturaliter possimus videre deum. S. T. li. 3°. contra gēti. Postq̄ꝫ reprobauit predictas opiniones ca. 48. ostendit φ vltima hoīs felicitas nō sit in hac vita qꝛ non possumus per scientias speculatiuas cognoscere perfecte substantiam separatam. Et ideo alexander et Auerrois posuerunt vltimam felicitatem per continuationem cum substātia separata quam credebant esse possibilem homini in hac vita in quo satis apparet q̄ꝫtā angustiam patebantur hincinde eorum preclara ingenia a q̄bus angustijs liberabimur si ponam⁹ φ hoīes post hanc vitā possīt puenire ad veram felicitatē ⁊ ad vidēdū per influxū diuini luīs ⁊ nō ex solis nālib⁹ Contra primam opinionem arḡ quia illud quo formaliter agēs agit est forma ⁊ actus agētis sed intellectus agens scd̄ꝫ eū est substantia separata ergo non itelligimus p ipsum. Forte dicis φ intellect⁹ agens est forma intellectus possibilis. Cōtra nō inheret sibi sed semp est per se subsistens qꝛ nunq̄ꝫ perdit priorem substantiaꝫ. Quomodo ergo potest de nouo vniri intellectui sicut forma, eius post cōplementū actuationis intellectus possibilis magis q̄ꝫ in principio. Secundo qꝛ vix cōpetit alicui in hoc mūdo itelligere oīa speculabilia ergo ī hoc nō ꝯsistit felicitas pꝛoṗa qꝛ felicitas ē q̄dda bonū cōe quod potest puenire oībus nō orbatis ad virturem. Est qꝛ finis speciei ꝯsequiꝛ vt in pluribus Si ergo intelligere substantiam separatam est felicitas hominis et presupponit intellectionē oīm speculabiliū habeꝛ intētuꝫ Itē videꝛ esse ꝯtradictio qꝛ ꝗ ponit felicitatē ī scīa speculatīa ⁊ tū ponit felicitatē in cognitiōe substātie sepate Itē q̄re nō dicit φ cognoscere sbās separatas p̄supponit cognitionem operabilium sicut speculatiuorum. Hic dicitur a quibusdaꝫ φ non est asserendū esse īpossibile hic cognoscere substantias separatas qꝛ hoc esset remouere homines a studio qꝛ propter predictum finem multi relinqūt delectationes bestiales vnde ari. in li. de morte dicit φ philo. putus mortificauit omnia desideria sua. Ad aliud dī φ per intellecta speculatiua cōphēduntur alia. Sed dicendum φ doctor sāctus p rationes pulchre ꝓbat φ necessariū est per alium modū ꝯuenire ī cognitionem substātiarū separatarū. Et rationes sunt multo efficatiores nec min⁹ īpedirentur homines per rationes commētatoris vidēdo φ nullius sūt valoris. Dicēdum ergo φ hic non itelligimus substantias imateriales perfecte vl̄ q̄ꝫtum ad quid est similiter nec de deo cognoscimus quid est sed potius quid non est.

¶ Dubitatur an anima per essentiā cognoscat corporalia. Respondet s. t. 1. pte q. 84. ar. 2. φ non sed per speciem p quā assimilatur rei et per quam res habet quodammodo esse immateriale. Sed queritur a quo illa causatur. Dicit s. t. ar. 6. φ a sensibilibus et intellectu agente.

¶ Secundo dubitatur an species sit id quod itelligitur Dicit S. T. q. 85. ar. 2. φ nō sed ē illud quo aliquid intelligitur. Potest tamen spēs secūdario intelligi qꝛ intellectus supra se ipsū reflectitur sꝫ id q̄d p̄rimo itelligiꝛ est res cui⁹ spēs itelligibilis ē similitudo vnde scīe dicuntur esse de rebus et non de speciebus.

¶ Tertio dubitatur an intellectus noster possit cognoscere infinita Dicit S. T. q. 86. ar. 2. φ i itellectu nr̄o inuenitur infinitum ī potētia qꝛ nūq̄ꝫ itellectus noster tot intelligit qui possit plura itelligere ex quo videtur φ itellectus nō sit finite actiuitatis sed aliquomodo infinitus. s. t. 1. p. q. 86. ar. 2. 4^m. Actu autem vel habitu non pōt cognoscere infinita intellectus nr̄. Primū patet qꝛ infinitū nō habet vnam spēm alioquin haberet rationem pfecti. Sed non est possibile actu cognoscere nisi quod per vnū spēm cognoscitur et ideo īfinitū nō potest intelligi nisi accipiēdo partem post partem Secūda pars ptꝫ quia cognitio habitualis p̄supponit actualem.

¶ Quarto dubitatur an intellectus sit cognoscitiuus ꝯtingentium. Dicendum φ cōtingētia vt sic cognoscuntur directe a sensu quia sunt quedaꝫ singularia cū contingentia sit ex parte materie qꝛ cōtingēs est quod pōt esse ⁊ nō eē Sed indirecte cognoscūꝛ ab itellectu q̄ ē vniuersaliū Et ex eod ptꝫ an itellectus nr̄ cognoscat futura. Pro quo. Notādū φ futura sūt q̄dā sigularia Dupliciter autē possunt cognosci. Primo in seipsis. Secundo in suis causis. Primo modo a solo deo cognoscuntur cui etiam sunt. p̄sētia īq̄ꝫtū ei⁹ etn⁹ ītuit⁹ sil'feꝛ sup totū cursū tp̄is Sed secūdo modo possunt cognosci a nobis infalibiliter. si habeant causas necessarias vel per cōiecturam si non necessario proueniant a suis causis.

¶ Quinto dubitatur an anima cognoscat seipsaꝫ per suam essentiam. Dicendum secundum S. T. 1. pte q. 87. et in q' de ve. q. 10. ar 8. de anima possumus habere duplicēꝫ cognitionem scꝫ an est et q̄d est Primo adhuc dupliciꝛ scilicet actualiꝛ vel habitualiꝛ primo aīa cognoscit se p suas operationes Scd̄o modō p suā essētiā ꝓ q̄ꝫto sua eēntia apta nata est exire in actū p quē cognoscit se Sꝫ loquēdo de cognitiōe q̄ꝫtū ad quid est hoc est duplr vel q̄ꝫtū ad apprehēsionē vel q̄ꝫtū ad iudiciū de re apphensa Primō sic nr̄a aīe cognoscitur a nobis p spēs quas a sēsibilib⁹ abstrahimus vñ mēs nr̄a nō pōt seipsā itelligere ꝓ nūc ita φ seipsam immediate app̄hendat sed ex hoc φ apprehendit alia deuenit in suaꝫ cognitionem vnde per sensum et motum inuestigatur. Sed secūdo modō sic aīa cognoscit seipaꝫ ituēdo iuuiolabilem veritatem secundū φ eius similitudo est expressa in anima nostra.

¶ Sexto dubitatur. An anima vel intellectus cognoscat suos actus et habitus Respondet. s. th. 1. pte. et de veri. q. 10. ar. 9. φ duplex est cognitio habitus vna qua quia cognoscit an habitus sibi in sit alia qua cognoscit quid habitus. Et prima noticia presupponit secundam. Non sic autem est de aīa qꝛ multi sciūt se habere animam qui nesci

tunt quid est anima. Cuius diuersitatis rō hec ē qꝛ non percipimus animam in nobis esse nisi percipiendo actus quorum anima et et habitus sunt principia habitus autem per essentiam suam est principium actus Non autem anima vnde si cognoscitur habitus prout est pricipium talis actus cognoscitur de eo quid est. Ex hijs patet ꝙ noticia habitus capitur ex actibus nec apphendimus habitus per essentiam sꝫ per actuꝫ vnde signum acquisiti habitus est delectabiliter operari Si queratur de actu quomodo cognoscitur. Dicēdum ꝙ anima primo nunc cognoscit quidditatem rei materialis est secunda no suum actum. Tertio habitum vel intellectum vnde phi. dicit ꝙ actus distiguūtur per obiecta et sic per obiecta cognoscuntur Sed queritur quomodo anima cognoscit spēm intelligibilem an per aliam spēm vl' per essentiam. Dicit s. t. de ve. q. 10. ar. 9. ad. 10. ꝙ spēs intelligibiles cognoscitur nō per essentiā suā neqꝫ per aliam spēm sꝫ cognoscēdo obiectum cuius est species ꝑ quandam reflexionē et eodem modo dicit de anima ibidē ar. 8. ꝙ nō cognoscitur per aliam speciē abstractam a se sed per speciem sui obiecti que est forma eius per quam actu intelligit.

¶ Contra hec ar̄. Primo ostēdēdo substantias separatas itelligi a nobis qꝛ ens est obiectum forma le intellectus ergo omne ens est intelligibile a nobis Item quicūqꝫ ponit distinctionem inter aliqua cognoscit illa sꝫ nos scimus ꝙ āgelus distinguitur a lapide. Forte dicis ꝙ cognoscimus angelos quo ad esse et similiter deū qꝛ phi. 12. metha. demōstrat substantiā separatā esse sꝫ non itelligimus quidditatem substantie separate. Contra nos dicim⁹ ꝙ quidditas substantie separate nō cognoscitur a nobis vel ergo itelligimus hoc quod dicamus vel nō si primū habetur intētū si secūduꝫ inquit fatue loquimur. Forte dicis ꝙ etiam cognoscim⁹ quidditatem sꝫ imperfecte. Contra sic etiam non cognoscimus esse earum nisi iperfecte ergo male dicitur ꝙ cognoscimus āgelos q̄tum ad esse et non q̄tū ad quidditatem.

¶ Secundo ad idem in āgelis non differunt quidditas ꝛ suppositū 2m s. t. 1. p. sꝫ nos cognoscim⁹ supposita āgelorꝫ ergo cogn̄scim⁹ qdditatē. Itē tūc substāe intellectuales essēt frustra qꝛ nō possēt itelligi a nobis. Forte dicis ꝙ nos nō sum⁹ fines eorꝫ ꝛ iō non sunt frustra si non intelligamus eos Antecedens patet quia sumus minus nobiles ipsis. Sed contra. licet non simus fines eorum tamen ipsi sūt nati intelligi naturaliter ab intellectu nostro q̄tum est ex se. Si ergo non possint intelligi sequitur ꝙ ista aptitudo est frustra. Item licet ius non fines principales eorum tamen possumus esse fines secundarij igitur.

¶ Tertio intellectus separatus potest intelligere substantias separatas ergo et coniunctius patꝫ pn̄a qꝛ nulla forma impeditur a sua operatione nobilissima per illud quod est sibi naturale qualis est vnio ad corpus. Forte dicis ꝙ nō impeditur perpetuo quia post separationem infunduntur sibi species per quas intelligit sbās separatas Contra ille eque bene possunt sibi infundi quando est vnita corpori vnio enim non impedit infusionem speciei quia per vnionem non acquiritur dispositio repugnans isti infusioni Forte dicis ꝙ anima ꝑ nūc nichil intelligit nisi per conuersionem ad fantasmata que non formantur de substanriis separatis Contra. S. T. 1. pte. q. 12. ar. 11. et q. 87. ar. 4 in 2o. argumēto dicit ꝙ alienati a sensibus et frenetici multa percipiunt ergo abstractio a sensibus iuuat ad intelligendum et non conuersio ad fantasmata

¶ Quarto si non intelligerētur perfecte a nobis hoc esset quia sunt supra nos sed contra tunc angelus inferior nō posset perfecte cognoscere āgelū sapporē Itē tūc ocl's nō possꝫ pfecte videre solē qꝛ lux eius est incorruptibilis non autē oculus.

¶ Quinto: finis hominis et felicitas naturalis ꝯsistit i itellectione substantiarum separatarum et hoc homo naturaliter desiderat. Naturale autem desiderium non frustratur ergo naturaliter possumus cognoscere. Item facilius est intelligere separata iā q̄ꝫ aliquis separare et postea ipsa intelligere sed intellectus noster separat et abstrahit qddditates a rebus materialibus et sic eas intelligit. Angeli autem iam sunt separati ergo facilius est eos intelligere et S. T. de verit. q. 10. ar. 11. ponit differentiam inter deum et angelos quia angeli ꝑ essentiam videri possunt per quasdam species intelligibiles non autem deus ergo possumus noscere angelos.

¶ Sexto excellens intelligibile non corrumpit intellectum sicut excellens sensibile quia q̄to intelligibile est excellentius tanto melius intelligitur ergo angeli optime intelliguuntur a nobis. Item perfectum cognoscimus causam sed nos videmus motum celorum qui est ab angelo. Forte dicis ꝙ ille non est effectus angelo proportionatus et adequatus. Contra secūdū ari. nō posset velocius mouere igitur.

¶ Septimo nos cognoscimus ꝙ in causis nō proceditur in infinitum. ergo cognoscimus ꝙ est aliq̄ prima causa. Alias non cognosceremus aliquā veritatem quia res non dicitur vera nisi quia est conformis intellectui diuino sed quicunqꝫ cognoscit relationem cognoscit extrema ergo cognoscit deum qui est extremum conformitatis Forte dicis ꝙ scimus qꝛ de deo sed nō quid idest diffinitiue Contra hoc modo etiam deus non cognoscit quia non habet diffin'tionem quidditatiuam tamē beati cognoscuntur de deo quid est. s. t. de veri. q. 8. ar. 1. 8m

Item per effectum infinitum cognoscitur quid ipsius cause si habeat sed nos scimus de deo effectū infinitum scꝫ ex nichilo aliquid esse productum.

Forte dicis ꝙ nō cognoscim⁹ de deo quid qꝛ nō habemus fantasma de ipso. Contra tunc non cognosceremus quid ipsius substantie quia fantasma nō representat substantiam sed accidētia. Forte dicis ꝙ illa accidentia sunt effectus proportionali ipsi⁹ substantie et propter hoc etiā cognoscimus asinuꝫ quidditatiue Contra nos nescimus propriaꝫ differentiam asini vnde circūloquimur per irrationale ergo nescimus quid de ipso.

¶ Octavo semp affirmatio est notior negatione vt pz ex 1. et 2. phihar. vbi phi. pbat duas subcõtrarias esse veras et q bonum non est malũ q1 bonũ ẽ bonũ ergo pri⁹ cognoscim⁹ de deo qd ẽ q̃ quid nõ est Item vel deus cognoscitur in se vel in habitudine ad alterũ si primũ habetur intentũ si 2^m. Cõtra prius est cognoscere aliqd in se q̃ cognoscere ipsũ in habitudine ad alterũ q2 secũda fundatur super primã sicut relatio super absolutuz et noticia incõplexa pcedit complexũ. Modo cognoscere aliquid in habitudine ad alterũ ptiner ad cognitionem cõplexam q2 hoc est cognoscere ipsum esse aliquid alterius.

¶ Nono cognoscimus de deo quid nois ergo cognoscimus quid de deo. ¶ Item cognoscens significationem nominis cognoscit significatum eius sed nos cognoscimus significationem huius complexi quid est deus ergo cognoscimus obiectuz eius scz quid dei igitur.

¶ Decimo nichil pfecte cognoscitur nisi cognoscatur pfecte causa eius ergo nichil sipliciter cognoscitur nisi cognoscatur deus tenet ɔña p regulam thopicam sicut se habet maximum ad maximũ sic simpliciter ad sipliciter. Itẽ omnia cognoscũtur scdm augustinũ per hoc q intuemur inuiolabilem veritatem que est deus. Forte dicis q hoc ideo dicitur q2 veritas diuina est causa nostre cognitionis intellectiue. Cõtra etiam voluntas dei est causa nostre intellectionis et tamen nõ dicimur omnia videre in voluntate diuina Itẽ tunc omnia audiremus i prima veritate q2 prima veritas est causa oĩs rei vide s. t. de veri. q. 10. ar. 11. ad 13^m. 4. et q. 8. ar. 3.

¶ Undecimo ad idem simplex aut totaliter scitur aut totaliter ignoratur sz deus non totaliter scitur igitur maior pz q2 simplex non habet partes sz deus non totaliter ignoratur alias non possemus ipsum diligere. Item omne scitũ videtur per intellectum q2 euidenter cognoscitur sz deum esse est scitũ Forte dicis q non scitur nisi a posteriori. Contra a priori ostẽditur q est intellectiu⁹ q2 est immaterialis. Item deus non solũ cognoscitur a posteriori p discursũ q2 si aliquid ɔcludatur de deo per sillogismum oportet q minor sit vera et nota in qua deus subiicitur. Si dicas q inter deũ et nos non est proportio ideo non cognoscitur contra inter ipsum et nos et est pportionalitas. s. t. de ve. q. 3. ar. 1. ad 7^m

¶ Duodecimo arguitur cõtra rationem quia non omnis operatio est a principio intrinseco homo ei pocessus a demone aliquãdo loquitur latine licet alias sit rusticus Item theologi dicunt q deus est vnitus natnre humane ergo licet itellectus agẽs sit substãtia sepata tamẽ potest vniri nobis sic q p ipsum denominemur intelligentes. Item de deo habemus cognitionem propriam quia cognoscim⁹ predicatum quod est sibi proprium scilicet q est oĩpotens Item beati in corpore et anima cognoscũt deum et angelos ergo non repugnat nobis nunc ĩ q̃tum sumus homines videre substantiam separatam per intellectũ et dei essentiam. Forte ɔcedis. Contra actus habentes idem obiectum sunt eiusdem speciei Si ergo obiectum visionis beati sit essentia diuina cum illa eadem sit obiectum intellectionis diuine sequitur q intellectio ipsius dei et itellectio anime beate sint eiusdem speciei igr &c.

¶ Tertiodecimo arguitur Contra secundum dubium. s. q res non primo intelligitur quia. S. T. de po. q. 9. ar. 5. dicit q res nõ est illud quod per se intelligitur quia res potest aliquando non intelligi. sed verbum per se intelligitur. San. Th. opus. 53. de veri. q. 10. ar. 6. ad 7^m. dicit q forme actu intelligibiles non sunt in fantasia sed in intellectu possibili. sed hec est qualitas mentis ergo.

¶ Item illud cognoscitur per assensum cui assentimus sed nos assentimus ppositioni que nõ eũ res ad extra igitur.

¶ Quartodecimo ad idem quando cogitamus de re absente tunc illa res non videtur ergo non cognoscimus esse intuitiue ergo nostra intelectio nõ immediate terminatur ad illã rem sed ad speciem Item qñ cogitamus de absente tunc ymaginamur aliquid et intuemur fantasma vel alias nõ est homo eiusdem speciei cũ gregorio. Item si illa cognitio quam habeo de rosa in hyeme ĩmediate terminaretur ad eam tunc quilibet posset scire ipaz nõ esse quia per intuitiuã cognoscitur existentia rei.

¶ Quintodecimo ad idem quia quero quid obiicitur sic cogitanti de re quã nũq̃ sẽsit scz de elephãte vel obiicitur vniuersale vel singulare immediate Non secũdum quia forte nullum tale est. Item non est maior ratio de vno singulari q̃ de alio quia pono q audiat solum loqui de elephãte in specie Forte dicis q intelligit indiuiduũ vagum Contra illud indiuiduum vagum est iste vel iste elephas. Forte ɔcedis q spes immediate intelligitur a tali Contra tunc cognitio de asino absente esset cognitio accidentis presentis ergo non est cognitio asini nisi dicatur q in mente sit equiuocatio Forte dicis q non est ibi ɔceptus elephantis Contra tunc non possem desiderare elephantem quia non possum desiderare oĩno incognitum.

¶ Sextodecimo cognitio omnis dependet a suo obiecto immediato sed nulla cognitio depẽdet ab eo quod nõ est ergo obiectum ĩtellectionis non est res que nõ existit Forte ɔcedis Cõtra quis aliquãdo immediate apprehendit inimicitiam que tamẽ nõ existit et similiter canis vidẽs hominem veniẽtem ad hostium p pane.

¶ Decimoseptimo arguitur q aĩa nõ cognoscit actum suum quia vel hoc est per speciem illius act⁹ vel per aliud Non primum quia eadem ratione illa species iterum causaret aliam speciem et mille mille actus causarent mille species. Nec sm quia possumus recordari de actu preterito ergo relinquit speciem sicut actus fantasiandi.
Item non possumus euidẽter cognoscere spes ergo spes non cognoscitur ĩtuitiue sz p aliam spem quam causãt añs patet q2 valde dubiũ est an spes sint ponẽde in ĩtellectu. Itẽ vel actus ĩtelligi potest cognosci p seipsũ vel per aliũ actum si primum tunc idem causaret se quia obiectum causat noticiam sui.

¶ Decimooctauo ar ad idem q2 si idem intellige-

retur p seipsū tūc semper intelligeretur. Item in actibus reflexis pceditur in infinitum. Forte dicis ꝙ idem non itelligitur p seipsum nec idem actus I nobis est circa actū itelligendi et circa obiectū vnde f.t. dicit 1. pte q. 82. ar. 3. ad 2m. ꝙ per hoc differimus ab āgelis qꝛ vno actu non possumus intelligere rem materialem et ipsum intelligere setus est in angelo. ¶ Contra per eandem visionem videtur ymago et illud cuius est ymago ergo p vnū actū cognosco ꝯceptum et illud cuius est ꝯceptua.

¶ Decimonono q̄ritur q̄d est actus intelligendi. Forte dicis ꝙ est aliqua qualitas supaddita potentie intellectiue. Cōtra tunc pcederetur in īfinitū qꝛ omnis forma absoluta potest habere aliquā operationez sꝫ ipsum intelligere nō potest habere aliquam operationem ergo non est forma absoluta. Item lucere non est aliq̄d absolutū additū luci ergo nec itelligere differt ab itellectu. Item omne absolutum potest separari sꝫ itelligere non potest separari ab intellectu. Item ꝯmen. videtur dicere ꝙ intellectio intelligentie est ipsamet intelligentia 12. metha. ergo etiam in nobis Et quiddā dicūt ꝙ de⁹ est intellectio beatorū ¶ Vicesimo plus conueniūt media q̄ꝫ extrema sꝫ qn̄ itellectus itelligit se tunc extrema scilicet potentia et obiectū sūt idē ergo et medium scꝫ intellectio.

¶ Vicesimo primo queritur qualiter itelligimus ea que nūq̄ꝫ sensimus Constat enim ꝙ non p spēs eorum qm̄ tales acquirūtur tm̄ cū sentiuntur. nec per spēs alioꝝ cum spēs vnius rei nō repñsentet aliam rem scd̄m spēm relinquitur ergo ꝙ cognoscant īmediate in seipsis sine specie quod est falsū quia nichil cognoscitur a nobis nisi p spēm talia etiam non cognoscūtur ītuitiue ergo nō cognoscūtur noticia terminata ad ipsa immediate Item quomodo cognoscitur res que aliquando fuit presens Forte dicis ꝙ hoc est per speciem relictam in intellectu ex noticia intuitiua. Et illa species potest dici habitualis noticia. Contra habitus est generatiuus similium actuum cum actibus ex quibus est genitus. Si ergo ista habitualis noticia sit genita ex noticia intuitiua sequitur ꝙ in absentia rei causabit noticiam adhuc intuitiuam.

¶ Vicesimosecundo vel illud quod non est sensatum potest intelligi a nobis vel non Si primū tūc non indigeremus sensibus exterioribus.

¶ Item tunc possemus perfecte intelligere substantias separatas et cecus posset iudicare de coloribus Si scd̄m. Contra vis estimatiua ouis apprehendit intentiones non sensatas et ꝙ fugiendum est a lupo pp inimicitiam eius et vis ymaginatiua apprehendit mōtes aureos. Forte dicis ꝙ non sed sine tali adprehensione inimicitie per estimatiuaꝫ ouis iudicat ꝙ est fugiendum quia si ouis cognosceret inimicitiam tunc sciret discernere inter verum lupum et lupum pictū: sed hoc nichil ē quia quero quare iudicat ꝙ est fugiendū si non apprehendit inimicitiā. Item multi⁹ somniant de nocte aliqua que nūq̄ꝫ videtunt: ergo fantasia potest esse de rebus non sensatis. Vicesimotercio q̄ritur. An possumus de rebus non sensatis habere cōceptum proprium vel non. Si primum Contra tunc cecus posset habere diffinitionem de coloribus vel simplicem conceptum propriu Si secundo Contra. Nos possumus habere cōceptuz propriū grauitatis vel leuitatis que tamen non videtur. Forte concedis Contra tunc possemus euidenter scire an grauitas sit forma substantialis vt dicit cōmentator vel non vt dicunt alij.

¶ Vicesimoquarto vel insēsibilia possunt per intellectum a nobis cognosci intuitiue vel non. Si secūdum Contra scd̄ꝫ augustinū itellectus noster intuetur imagines rerum et quilibet experitur se intelligere. Et forte experitur se credere. Forte dicis ꝙ hoc est per speciem obiecti. Cōtra species substantie est minus nota q̄ꝫ actus intelligēdi nec per speciem quam causat actus credendi quia act⁹ credendi est sufficienter per se ipsum presens itellectui. Si primū tunc aliquis posset cognoscere intuitiue actum charitatis ⁊ per cōsequens se esse in gratia.

¶ Vicesimo quinto vel intellectus intelligit se immediate vel non Si scd̄ꝫ Contra. non est possibile ꝙ aliquis sciat se scire nisi primo cognoscat se. Item mens est sibi presens ergo cognoscit se īmediate per se ipsam. Item hec est per se nota menti ꝙ intelligit ergo est nota ex solis terminis qui formantur de ipsa mente. Si primū. Contra potētia cognoscitur per actum et actus per obiectum.

¶ Vicesimosexto ar̄ adhuc ꝙ actus itellectus cognoscitur per propriam speciez quia alias beatus non cognosceret se credidisse quia in eo non remaneret spēs de actu credendi. Si dicas ꝙ actus pteritus per seipsum cognoscitur in futurum. Contra. Illud quod non est non causat noticiam sui ergo illud preteritum non sufficit ad recordationez.

¶ Vicesimoseptimo ar̄. ꝙ intellectus itelligit infinita quia videns aliquod ꝯtinuū videt infinitas partes ergo potest intelligere omnia que deus pt facere. Tenet ꝯña quia oīa que deus potest facere non sunt plura q̄ꝫ sint partes proportionales I aliquo continuo. Item intellectus cognoscit suaz cognitionem p aliam cognitionē. Et iteruz illa cognitio causat cognitionē sui et sic in īfinitum Igit simul in itellectu sunt īfinite cognitiōes reflexe. Maior patet qꝛ posito actiuo naturaliter agente ⁊ passiuo naturaliter patiēte in approximatione debita necessario sequitur actio.

¶ Vicesimooctauo ar̄. queritur quomodo homo iustus cognoscit iniusticiā et alios habitus quos nūq̄ꝫ habuit vel artē quā nō habet quā tamen desiderat. Si dicas ꝙ cognoscit eā in pprio ꝯceptu. Cōtra talia ars non cadit sub sensu sicut nec de⁹. Si dicas ꝙ cognoscitur in cōceptu confuso hoc videt esse ꝯtra augustinū in 8. de trini. capi. 6.

¶ Vicesimonono vel anima cognoscit se intuitiue vel per speciem. Non primum quia tunc de anima non essent tot opiniones Nec secundū quia queritur quomodo anima formaret illam speciem vel ei hoc esset immediate apprehendendo seipsam. Et tunc queritur quomodo hoc est possibile vel apprehendēdo alia a se Et hoc non quia alia non sunt si

bʒ notiora q̄ʒ ipsamet.

¶ Tricesimo arguitur ꝙ intellectus aliquis pōt cognoscere futura contingentia quia cognoscens relationē cognoscit termios eiꝰ. ſʒ angelꝰ nāliter cognoscit oēm relationē realē q̄ est in creatura q̄ rū vna est hoc fore. Alia aūt est fatū ergo angelꝰ naturaliter potest cognoscere omnia futura.

¶ Ad primum dicēdum ꝙ circa cognitionem quaʒ habemus de substantia separata maxime de deo varij sunt modi dicendi Gregorius dicit ꝙ deus nō est pro nunc immediate cognoscibilia in seipso a nobis capreolus tñ in 1. d.2.q.1. dicit ꝙ deus potest in via immediate cogitari nō tamē sine specie. s.t. de veri.q.8.ar.3.ad 18m Sed dubiū est An hec species causata ex creaturis immediate representet deum sicut quidā dubitant an conceptus analogꝰ deo et creature prius representet deum sicut cōceptus ētis prius representat substantiā q̄ʒ accidēs De hijs. Nota S.T. libro primo contra gentiles ca 14. vbi cōcedit ꝙ de deo pōt eē ꝓpria cōsideratio vn̄ nō vr̄ icōueniēs ꝙ ex creaturis formemꝰ aliquā spēm que repsentet ipsum deum. Preterea Notādum ꝙ secundum gregoriū deus non est cognoscibilis nūc propria spē aut cōceptu simplici sibi proprio naturaliter eius repsentatiuo ſʒ bene per cōceptum ꝯplexum vel per ꝯceptum simplicez cognotatiuum et ad placitum īstitutuʒ ſʒ hic mirātur multi quomodo ipse dicit ꝯceptuʒ aliquē significare ad placitum qꝛ scđm phi. in pri. piher. passiones significant naturaliter. Sʒ dicit ꝙ conceptus non significat aliquid naturaliter nisi possit pro illo supponere qꝛ talis est in esse ficto quale est obiectū eius in esse reali. Sed cōtra tunc cōceptus albi non significaret naturaliter albedinem et conceptus chimere secūdū eum nichil significaret naturaliter et volo ꝙ nulla sit facta īpositio. Item conceptus optimus est conceptus simplex proprius deo et naturaliter repsentat ipsū ergo de deo possumus habere conceptum naturalem sibi proprium. talis etiā est cōceptus huius nominis deus qui non est complexus alias ista vox esset cōplexa nec esset nomē Itē actus itellectus cognoscūtur a nobis conceptu ꝓprio licet non sentiantur ergo et ipse deus potest sic a nobis cognosci. Item de chimera possumꝰ formare conceptum sīplicez ergo et de deo añs patet qꝛ de chimera possumus figere aliquā spēm simplicem ergo et conceptum simplicem. Et hoc cōcedit Capreolus vbi supra de deo tamen non cognoscimus quid est Nec cognoscimus deū in se sed vt dicit paulus in enigmate. Sed tunc queritur quod est īmediatum obiectum cognitionis quā hic habemus de deo. Non species ipsa quia non īmediate cognoscitur vt dictum est ergo est ipe deus Minor adhuc ptʒ sicut de re absente cuiꝰ cognitio nō terminatur ad spēm alias potentia sensitiua reflecteretur supra se ipsā quādo scʒ per fantasiam cognoscimus aliquod absens tunc enī actus fātasie terminaretur ad speciē que est ī fātasia et sic reflecteretur supra Forte dicis ꝙ hoc nō est inconueniens de sensu interiori quia vis estimatiua ī nobis pōt apprehendere montē aureū. ergo potest apprehēdere seipsam vnde dictū est ꝙ visus potest videre se in speculo ergo sensus potest supra seipsū reflecti Sed de hijs satis dictuʒ est supra. Et similiter ad argumētū principale quia cognitio quidditatis vocatur cognitio perfecta et propria nō aūt cogitatio ipsius eē Nec est verū ꝙ omne contēptū sub ente perfecte ītelligatur qꝛ cogitationes cordiū non intelligūtur nisi a solo deo naturaliter licet ꝓpter hoc argumentū scotiste dicūt oppositū cognoscunt tñ āgeli habitꝰ nostros s.t. de veri.q.8.ar.13.ad.8m

¶ Ad 2m. dicitur ꝙ vno modo suppositū et essētia in āgelo differunt: alias videtur ꝙ in āgelo nō eēt species quia oportet ꝙ indiuiduuʒ aliquid īcludat vltra speciem Si ergo ibi est indiuiduū et species sequitur ꝙ suppositū aliq̊modo differt a natura. ſʒ de hijs dictū est ī de ēte et essētia. Ad aliŏ dr̄ ꝙ lumē solis nō ē frustra lʒ nō videat ab ocl̄o nocture.

¶ Ad 3m. dr̄ ꝙ aīa separata ex sua natura non cognoscit perfecte ꝛ disticte angelos licʒ perfecte cognoscat aliā aīam s.t.1.p.q.89.ar.2. potest tñ naturaliter āgelos videre s.t. de veri.q.19.ar.1. Nec tamē sequitur ꝙ hoc modo nūc cognscat aliam aīaʒ quia propter aliū modū essēdi habet aliū moduʒ operādi vnde cognoscere per species influxas naturaliter consequitur modum existendi anime separare Si dicaẗ Poꝰ distinguūẗ ꝑ obiecta pt aliq̄d ꝑfecte ītelligē qŏ nūc nō pt seq̄ẗ ꝙ habeat aliā poām Itē loq̄mur de aīa vnita btā corpi. Et q̄ro q̄d ē obiectū Si dicas q̄dditas rei mālis gº nō pt clare ītelligē deū Forte dicis ꝙ q̄dditas rei mālis nō ē obiectum cuiuslʒ intellectꝰ hoīs nisi talis hō sit ī statu isto s. nāe corrupte. Cōtra tūc q̄dditas mālis nō est obiectū nāle ade ī statu īnocētie Forte dicis ꝙ aīa bti vnita corpi pt videē deū qꝛ eleuaẗ ꝑ lumē glīe. Cōtra Nullꝰ hītꝰ pt eleuare poām. ad illŏ ad qŏ transcēdit obiectū nāle eiꝰ Alias rediret opinio phōꝝ qꝛ possēt dicē ꝙ ī hac vita ꝑ substātiā sepatā possumꝰ eleuari ad vidēdū āgelos. Ad 1m dr̄ negāº ꝯñaʒ Est enim idem visus specie noctue et hominis et tamen oculus noctue non potest videre lumen solis nisi fortificaretur. Ad aliud negaẗ illa maxīa.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ deus non perfecte et immediate et distincte intelligitur a nobis quia intelligimus per fantasmata modo nichil potest distincte intelligi nisi contineatur in illo per quod intelligitur essentialiter et virtualiter et perfecte. Sʒ sic deus in nullo continetur quia quodcūq̄ʒ obiectum si moueat ad aliquam noticiam tunc secundū vltimum virtutis sue motiue mouet ad propriam ꝛ perfectam noticiā sui tanq̄ʒ ad effectum sibi ꝓporcionatū ergo nō pōt mouere ad noticiā simplr̄ ꝑfectiorē q̄lis ē noticia de deo qꝛ tūc effectꝰ excederet cām Sʒ ꝯtra itellectꝰ agēs sil̄ cū fātasmate ē aliq̄d nobiliꝰ q̄ʒ distincta noticia dei ergo pōt eā causare Item cognoscens distincte ymaginem potest distincte cognoscere ymaginatum ſʒ intellectus potest disticte cognoscere ymaginē trinitatis que est ī homine ergo potest distite cognoscere trinitatē naturaliter minor ptʒ qꝛ relatio ymaginia cōtineẗ subenre et subiectum ymaginis potest a nobis perfecte cognosci ergo et relatio ymaginis que necessario sequitur naturā hominis ītellectualē et ꝑ istud probaretur ꝙ saltem angelus naturaliter sciret

trinitatem maxime si videret ex suis naturalibus visione beatifica alterius angeli Item secūdū hāc rōnē probaretur ꝙ nullomodo cognoscim⁹ deū q̄d est falsum quia contradicendo infidelibus non solum contradicimus eis in omnibus sed etiam in conceptu conuenimus contradicendo o⁹ Pz sequela quero per quā spēm elicitur conceptus a quem habemus deo Si dicas ꝙ per fantasma vel spēm creature. Contra vtrumque istorum est imperfectius cognitione dei ideo alij dicūt ꝙ conceptū de deo hic formamus sicut ouis apprehendit inimicitiā lupi quam tamen non sentit vel per creaturas; formamus quosdam conceptus vniuersales quasi mul tū cti soli deo conueniūt sicut sūt sūmū et bonū Sed preter conceptū ɔplexū habem⁹ aliquē incōplexū proprium deo vt dictū est quia intelligendo sūmū bonū oportet preintelligere aliquid quasi subiectum cui intelligo illud quasi proprietatem inesse Nota ꝙ noticia nostra de deo est nobilior alijs vt patz ex obiecto. s.t. de ve. 10 ar. 7. ad 3^{m}. et q. 2. ar. 9. dicitque cognoscere equū est habē ɔceptū q p oīa rei rn̄det

¶ Ad 5^{m} dico ꝙ hoc debet inducere phōs ad sperādū aliā vitā post istā Ad aliud dr̄ ꝙ difficillimū est intelligere separata secundū suam naturam qr ipsa nō est fantasma. Nec alicuius effectus ipsis proportionati. Nec motus est proportionatus sic ꝙ sit nobilissima eius operatio Et per hoc pz ad 6^{m}. et ad 7^{m}. quis per solū effectum proportionatum potest cognosci quid ipsi⁹ cause.

¶ Ad 8. aliquādo negatio est notior vt patet diffiniendo punctū. Sed cōtra Ois negatio fundat in affirmatione. Itē vel negatio cōcipitur vt dicta de aliquo vel vt dicta de nichilo si 2. tūc per illā negationē nō magis itelligeretur de⁹ ꝙ̄ chimera que est non lapis si primū tūc queritur de illo cōceptu substracto de quo dicitur ista negatio. Forte dicis ꝙ de deo habemus cōceptum affirmatiuum quo cognoscimus veritatem propositionis tm̄ Cōtra propositio nō cognoscitur nisi cognitis extremis. ideo dicatur vt supra et nego ꝙ quo ad nos prius aliqd cognoscatur in se ꝙ̄ i habitudine ad alterū nisi ad hūc sensū ꝙ intellectus itelligit ꝙ res prius sit aliquid in se ꝙ̄ habeat habitudinem ad alterum.

Sed dubitatur an beatus p̄ter claram visionē quā habet de deo possit naturaliter formare vnū aliū actum intellectus imediate ēminstum ad trinitatem vl' ad suum accū beatificum q̄ distincte rep̄sētat eū videt ꝙ sic et sic p̄supposito aliquo supnaturali possit reflexe distincte de⁹ cogn̄sci q̄rūt aliq ā viatori possit de⁹ ɔferre distinctā noticiā abstractiuā sui de potētia absolura. Et an de deo possit sciri a priori aliquod p̄dicatum sz de hoc alias.

¶ Ad 9. hic loquimur de quid rei distincte.

¶ Ad 10. pz ex pri. phi. Ad aliud nō est simile qr i dei volitate nō est illa cōformitas quā dicit veritas que est in itellectu.

¶ Ad 11^{m}. Maior est vera de cognoscēte simplex q̄tum ad quid.

¶ Ad 12^{m}. dr ꝙ illa nō est operatio humana sz magis violēta nec pp hoc ille furios⁹ deberet dici magnus clericus. Ad aliud multa est similitudo qr per incarnationem natura humana nō subsistit in proprio supposito. Ad alia satis dictum est.

¶ Ad 13. videtur secūdū s. t. ꝙ oīs itellectio terminatur ad rem sicut et sensatio exterior. Actus tñ ymaginādi aliquādo terminatur ad speciez s. t. de veri. q. 10. ar. 8. ad. 2^{m}. et. q. 10. ar. 4. ad pri^{m}. Unde cū itelligimus aiaz nos fingimus nobis aliquod simulachrum aie quod intueamur sicut i visione ymaginaria. Notādum tamē ꝙ act⁹ intellēdi terminatur ad verbū nō absolute sz vt est exp̄ssa similitudo rei et sic est q̄dāmodo cū ipsa re. Et ita dicātur ad aliud: Sed an oīs apprehensio intellectus terminetur ad verbū ꝛ actus quo āgelus se intelligit vel aliū seu deū terminetur ad verbū.

¶ Ad 14^{m}. negat ꝙ intellectio absentis non terminetur immediate ad rem vnde auditur silentiuz quod tamen secundum multos nichil est Quidam etiā putant ꝙ visio possit esse de absente qr sicut a diuersis causis pot est produci idem calor quia iste ignis est indifferens ad producendū quēlibet calorē ita putant ꝙ visio fortis posset causari per platonē Sed cōtra Tunc res maxime distans posset videri Ad aliud dictum est supra quid est cōuerti ad fantasma nec per quēlibet noticiaz talē cognoscie an res sit Sed ɔtra illa noticia nullo⁹ differt a noticia intuitiua qr terminatur ad idē. Item non possum⁹ intelligē singulare nisi conuertendo ad fātasma per reflexionē ista aūt reflexio fit cognoscēdo fantasma a quo causat actus intelligendi vt supra dictū est. Item intellectio rei presentis licz fiat p speciē que est in intellectu tm̄ dr itutiua lz imediate termiet ad v̄bū q̄ noticia absētis dicet ituitiā ꝛ visio illi⁹ rei Dicēm ꝙ noticia ituitiua ē noticia alicui⁹ singlaris existis p quāscūm aliqs euidēter cognoscitur existentia rei Sed contra. Secūdum eos de speciebus intelligibilibus habetur noticia intuitiua et tamen non euidēter cognoscitur an existat ne Ideo forte sola sensatio est noticia ituitiua. Sz cōtra in deo est noticia intuitiua licet ibi nō est sensatio. Noticia enim q̄ ē in deo non est abstractiua ergo de omnibus habet ituitiuā. Contra non habet noticiam visionis de possibilibus nec cognoscit intuitiue me eē rome nec chimeram. Itē noticia dei per s. t. non terminatur imediate ad rem ad extra sed ad suam eēntiam ergo nō est intuitiua vnde alphonsus dicit ꝙ est sup intuitiua.

¶ Ad decimūquintū dr eodez modo sicut de actu voluntatis quo ego volo oēm furem suspēdi et ista volitio imediate terminatur ad rē licet illa res nō sit et per hoc pz ad 16. Sed querit an sicut de deo habemus conceptum proprium vel ouis de inimicitia ita possit cecus habere proprium cōceptū de coloribus videtur ꝙ non

¶ Ad 17^{m}. videtur ꝙ actus per speciem sui obiecti cognoscitur et forte reliquid aliquit p modum habitus.

¶ Ad 18^{m}. dr ꝙ aliquando idem est intellectio sui quia visio beati est visio dei ꝛ ipsius visionis. aliqñ autem nō: Quidaz dicunt duobus modis possum⁹ intelligere actum nostrum primo vt est res quedaz et tunc nō eodem actu cognoscitur obiectum ꝛ ipse

actus. Scđo vt est actus talis rei et sic eodez actu reflexo cognoscimus obiectū ⁊ actū nostrum.

¶ Ad 19m. dictum est supra quid sit actus sentiēdi vel intelligendi.

¶ Ad 20m. dr̄ ꝙ actus nō semper mediat sēcūduz rem inter ītelligētem et rem ītellectam

¶ Ad 21. S. T. 1. p. q. 86 ar. 2. ad. 2m. dicit ꝙ intellectus noster natus est cognoscere per species abstractas a fantasmatib⁹ et ideo illas formas quas quis nō e ymaginatus non potest cognoscere nisi forte in genere ⁊ confuse et q. 12. ar. no. ad 2. dicit ꝙ aliqñ possumus ex duabus spēbus formare tertiā sicut ex p̄cōceptis spēbus montis et auri formam⁹ spēm mōtis aurei et ex speb⁹ generis et differētie formatur similitudo ipius spēi. Sz dubium est an ad ista requiratur concursus voluntatis. Ad aliud dict um est.

¶ Ad 22. videtur ꝙ illud quod nullomodo est sensatum nec in se nec in effectu proportionato nō potest cognosci p cōceptum proprium ad distinctum excepta anima et actibus eius.

¶ Ad 23. videtur ꝙ grauitas sit sēsibile commune sicut densitas sz qr nō enumeratur dicitur ꝙ cognoscitur p effectū proportionatum sicut etiam substātia intelligitur p propriam speciem.

¶ Ad 24. ptz p 13. De actu credendi videtur ꝙ nō possit euidenter cognosci quia tunc quis euidenter cognosceret illud de quo est fides eē verum. Quid autem dicendū sit ad Augustinum non est presentis speculationis.

¶ Ad 25m dicitur ꝙ prius intelligo me intelligere ꝙ̄ me esse rationalem.

¶ Ad 26m probabile est ꝙ actus relinquat aliquē habitum.

¶ Ad 27m. dicitur ꝙ intellectus intelligit infinitum in potentia sz non distincte tm̄ intellectus angeli distincte cognoscit oēs ptes ꝓportionabiles per vnā spem Sed nōne infiniti lapides si essent cognoscerentur p vnā spem. Videtur ꝙ non ex rōne s. t. Scđo dr̄ ꝙ vnū infinitū est maius alio.

¶ Ad 28m. dr̄ ꝙ homo cognoscit act⁹ volūtatis et quos nō hz sicut alia nō sensata Sed q̄ritur an cognoscat per specie vel p essētiā. s. t. de ve. q. 10. ar. 9 ad 4m. et postea ad 2m. aia cognoscit suos habitus per speciem obiecti cui⁹ est habit⁹ et iusticiam per speciem que est rō iusticie.

¶ Ad 29m. dictum est in corpore.

¶ Ad 30. dicetur alias inquirēdo an p astrologiā possint cognosci occulta. Multis videtur ꝙ causa quare intellectus non cognoscit futura nō est quia sunt singularia quia tunc angelus saltem possz cognoscere futura.

¶ Questio tertia.

Irca hec queruntur quinqꝫ. Primo an anima separata possit aliquid intelligere. Secundo An in intellectu sit falsi-tas. Tertio an contingit sil plura intelligere. Quarto an intellectus vniatur. corpori. Quinto an aia ītellectiua sit mortalis.

AD primū sic ꝓceditur videtur ꝙ anima separata possit intelligere qr impossibile est intelligere nisi p conuersione ad fātasmata sz aia separata non habet fantasmata qr nō hz corp⁹ igitur Item singulare non intelligitur nisi per reflexionē s. ad fātasmata Sed contra phūs dicit in 3. de anima ꝙ si nō est aliqua operatio anime propria tunc non cōtingit ipsā separari sed aia potest a corpore separari ergo tunc haberet suam operationem.

¶ Respondeo dicendum scđm s. t. in quadam. q de aīa ar. 15. q si anima ītelligeret sicut dicit plato nulla esset difficultas sed supposito ꝙ anima naturaliter nichil potest ītelligere nisi per conuersionē ad fantasmata difficile est videre quomodo potest intelligere quando est separata a fātasmatibus. sz dicendū ꝙ tunc habet aliū modū essendi et p consequēs alium modū operādi vnde cū tunc ītelligit ītelligit per species influxas sibi vel quas hic acquisiuit Si queratur an intellectio eius erit tunc perfectior ꝙ̄ modo. Dicendum ꝙ non quia ipsa est infinita inter substantias intellectuales et ideo per influxum specierum perfecte intelligit et distincte sed per sensum. Sed queritur an perfecte ītelliget angelos. Dicendum ꝙ non cognoscet tm̄ per predictas species aliquomodo omnia naturalia. Sed vtrum distincte cognoscet omnia singularia. Dicendum ꝙ non nisi illa que hic cognouit vl' per reuelationem vel affectionem vel naturalem habitudinem. ¶ Tertio dubitatur an idem actus numero possit manere in aia separata qui fuit in vita. Dicendum ꝙ manet idē specie Et sicut diximus aīam intelligere p influxū spētuz sic etiam intelligunt angeli Et ideo ad intelligendū non requiritur aliqua approximatio seqūdū locū vñ āgelus exñs in oriente potest distincte scire illa q̄ fiunt in occidente. Anima autem licet nō impediatur per distantiam tamen nō potest distincte cognoscere illa que apud nos fiūt ex sua natura.

¶ Contra hec arguitur quia vel intelligere p cōuersionem ad fantasmata est naturale ipsi aīe vel non. Si primū ergo nō potest auferri ab ipsa aīa. Si secūdū ergo frustra anima vnitur corpori quia posset naturaliter intelligere si esset a corpore separata. Forte dicis ꝙ aīa non frustra vnitur corpori quia ista vnio potest esse pp duas causas scꝫ ꝓpp perfectionem anime vel pp perfectionē totius cōpositi. Nec sequitur anima sine corpore potest intelligere ergo frustra vnitur corpori sicut nō sequitur. Iste posset sanari per istā medicinam ergo frustra capit aliam. Et suposito ꝙ vtraqꝫ sit bona et sufficiens. Secūdo dicitur ꝙ aia sine corpore non potest p' species infusas distincte intelligere. Cōtra species infuse sunt pfectiores ꝙ̄ acquisite sicut vnum miraculosum est melius naturali: sed per species acquisitas homo distincte intelligit/ergo et per infusas vñ apostoli poterant per sciam infusā ita distincte intelligere sicut alij per sciam acquisitam.

¶ Scđo moriatur vn⁹ īfās q̄ nichil vnqꝫ sciuit tūc quero per quid aīa sua intelliget lapidem non per speciem acquisitum per casū qr est infans. Sed dices ꝙ intelliget per species infusas. Pono perca

sum q deus nullas infūdat sibi sequeretur q tunc nichil intelligeret quod est falsuz qz sicut lapis ex se potest habere motū deorsum ita aīa separata ex se potest habere suam operationem.

¶ Tertio arguitur cōtra influxum specierū in qua libet aīa separata quia tunc duo accidētia eiusdez spēi eēnt simul scz scīa infusa et sciētia acquisita. Quod autem sint eiusdem spēi patet quia hñt idē obiectum vt suppono. Et s.t.1.p.q.94.ar.3.ad.1m. dicit q scīa infusa ade erat eiusdem speciei cum sci entia infusa nobis.

¶ Quarto ar. q distīcte cognoscat singulare quia distincte cognoscit aliam aīam. Itē absurdū videtur dicere q si aīa esset ibi ante me q nō cognosceret me et q nesciret distinguere inter aquam et vinum.

Itez aīa separata potest habere noticiā intuitiuā de re ad extra quia abstractiua presupponit intuitiuam sed noticia intuitiua terminatur ad aliquod existens singulare. Item diues epulo in īferno sepultus cognouit distincte lazarū in sinu habrahe z alios dāpnatos sz distātia localis nichil facit ergo ī qcūqz distātia vna aīa sepata pōt cognoscere aliquod singulare alias aīa pr̄is mei si eēt ibi sup altare nō posset naturaliter scire q ego sū filiꝰ eius et cātans missam igitur z c.

¶ Quinto si anima separata haberet omnes sciētias naturalium vt dictum est sequeretur q paruulus resuscitatus sciret loqui de omni scientia mundi quia species sunt incorruptibiles ergo remanēt in ipso postq̄ est resuscitatus.

Item tunc anima dampnata haberet omnes scīas naturales et scientiam moralem per quam doctor cognoscit quid faciendum cum omnibus circunstantijs que habentur secundo ethicorum et sic haberet plenum iudiciuz quo stante nunq̄ voluntas est mala.

Item in cognitione omnium naturalium stat felicitas naturalis que non est in dampnatis quia talem cognitionem sequitur naturaliter delectatio.

¶ Sexto ad idē nulla ꝑtus finita extēdit se ad īfinita sz sūt īfinite spēs numeri scibiles ergo aīa nō potest habere cognitionē omniū z lz ille spēs non sunt in actu tñ sūt scibiles nec videt q vna spe itelligibili cognoscātur īfinite passiones demōstrabiles de spēbus numeri. Item idē nō potest assimilari rebus spē distictis ergo in eadē aīa nō potest eē cognitio et similitudo omnium.

¶ Septimo ar adhuc q cognoscat sīgularia q est pfectior sēsu qui cognoscit sīgulare Forte cōcedis. Contra quod est idistictum nō est pricipiū distīcte cognitionis sz spēs īfluxe sūt indistīcte ergo.

¶ Octauo aīa sepata intelligit sicut āgeli sz āgeli nō intelligūt per spēs influxas sed p suā eēntiā quia sua eēntia plus valet ad causādū noticiaz sui q̄ spēs eius qz spēs eius solū habet esse diminutū ergo potꝰ virtute eēntie causatur cognitio q̄ virtute speciei. Forte ꝯcedis q etiā aīa per suam essētiā intelligit se ita q sua essentia est sibi pricipium cognitionis. Contra sua essentia non informat suum intellectum quia est per se existens ergo per eam intellectus non intelligit sicut ignis non calefacit per calorem aliquem qui non inheret sibi. lz calor p se subsistēs cale faciat. Forte dicis q forma p se subsistēs est ita bñ principiū agēdi sicut si īhereret s.t.1.p.q.56.ar.1. Cōtra tūc deꝰ cognosceret nūc a nobis p seipsū tm̄ qz si informaret intellectū tūc p seipm intelligeret sufficiēter. Itē tūc color possz videri absqz aliq̄ spe ī oc'lo z itelligi absqz rōe seu spe intelligēdi qz res p se subsistens est ita bene principiū operādi sicut si informaret p se vel p speciem.

¶ Nono ar q aīa separata non intelligat se sic q ipsamet causet noticiam sui in seipsa quia obiectū est mouēs non motum sed in isto actu intellectꝰ mouetur aliquomodo ergo non est obiectum. Itē opz omnem potētiam denudari ab illo quod cognoscit vt supradictum est vnde visus non est coloratus sz anima non est denudata a seipsa ergo nō intelligit a se sicut nec aliquid patitur a se.

¶ Decimo arguitur q angeli non intelligūt per species influxas quia angeli distincte cognoscunt singularia que sunt infinita vel esse possunt successiue ergo oporteret angelū habere infinitas spēs influxas Forte dicis q p vnā spem angelꝰ pt distīcere cognoscere infinita singularia Contra vl' naturale est angelo habere talē spem vel nō. Si scd̄m ergo est supnaturalis illa cognitio si pri. Cōtra naturale nō potest ab ipsa re separari sz iste spēs possunt ab angelo separari qz s.t. dicit 1.pte q.56. q si deus pduceret nūc aliquam nouaz spem quā tamē scd̄m legem ordinatam pposuit nūq̄ pducere tūc concreasset in āgelo similitudinē illius spēi ergo si esset tm̄ vnus āgelus et deus de potētia absoluta pposuisset nullas alias producere seq̄retur q talis āgelus nullas haberet spēs et per ꝯñs nō sciret hominē posse esse risibilē.

¶ Undecimo ad idē scz q vna spēs itelligibil' nō potest repñtare omnes spēs animaliuz in angelo qz vbi pluralitas numeralis requirit maiorē perfectionem ibi īfinitas numeralis req̄rit īfinitam pfectionem. Ex īn posse portare plura pondera concludit maiorem virtutem tunc posse portare infinita cōcludit virtutem infinitaz sed intelligere duas species dicit maiorem perfectionem q̄ intelligere vnam ergo intelligere infinitas per vnam speciem dicit infinitam perfectionem Forte dicis q non sequitur quia tunc sol esset infinite virtutis qz potest producere infinitos calores si mūdus semp duraret. Sed non est simile quia sol non potest simul illos calores pducere sicut itelligētia potest distīcte intelligere omnia que repñtātur p vnā spēz vnde infinitas spēs numerorum āgelus cognoscit

per vnam spem alias haberet infinitas spes vel e
go possem scire aliquã passionez de aliqua spe nu=
meri quã angelus non posset scire de eadem.
¶ Duodecimo per spes cõcreatas ipsi angelo ãge
lus nõ potest determinate cognoscere q ego curro
quia illa non est nota ex terminis ergo per solã co
gnitionem terminoꝝ non cognoscitur ab ãgelo er=
go accipit noticiã a rebus. Itẽ illa spes naturalis
repñsentat si ergo representat me currere qñ curro
tunc p illã spem nõ posset cognoscere postea nõ .
currere qꝛ eadẽ spes nõ causat assẽsus oppositos.
¶ Tertiodecimo ad idẽ ãgelus potest errare iudi
cando me esse bonũ quero ergo per quã spem cau=
sat illud iudiciũ nõ per ĩfusam qꝛ illa non inclinat
ad falsũ ergo per spem acquisitam a rebus. sed ex
hoc q res causat in eo talẽ assensum. quod si cõce=
das. Cõtra nullũ corporeum potest agere in spm̃.
ergo noticia in ãgelo non potest causari a rebus.
Itẽ ab extremo nõ trãsit ad aliud extremũ nisi p me
diũ sz iter obiectũ mãle ꝛ ĩt obiectũ mediat fãtasia
q̃ non est in ãgelo ergo res nõ põt in ipso causare
noticiam alias oporteret substantiã causare spes i
medio ĩ tenebris si deberet causare spem et intel=
lectionẽ in angelo. Itẽ angeli sũt sicut corpora ce
lestia que nichil recipiũt ab extrinseco.
¶ Quartodecimo ãgelꝰ nõ potest cognoscere na
turaliter rẽ futuram distĩcte sz bene cognoscit for=
tem existere vel fuisse ergo res cõcurrit ad noticiã
distictam angeli. Forte dicis q cognoscit p̃sentia
ex hoc q spes sua assimilatur eis et nõ futuris. sz
tunc quero a quo causatur ista assimilatio. Item p
spem cõuenientez oibus hominibus nõ potest ma
gis cognoscere q fortes currit q̃ȝ plato quia equa=
liter repñsentat illos. Item angelus potest forma
re in se spem montis aurei ergo potest ĩ se causare
nouam speciem. Antecedens patet quia potest
formare hanc propositionem Itẽ angelꝰ cõstitutꝰ
in puris naturalibus potest acquirere habitũ pru=
dentie sicut alias virtutis quidã dicũt q circa agi=
bilia est ad vnũ determinatꝰ et ideo etiã circa na=
turaliter cognita nõ põt peccare Contra põt occi
dere hoiem tñ hoc est cõtra legẽ nature. Itẽ licet
habeat oẽs scientias concreatas naturaliter non
tamen prudentiam sed est liber.
¶ Quintodecimo in intelligentia et in aĩa sepa=
rata est intellectus agens ergo cognoscũt per ab=
stractionẽ a rebus et non per spes influxas Añs
pz qꝛ intellectus agens dicit pfectionẽ ergo est in
intelligentia. Item intelligibilia q̃ sunt apud nos
sunt solum intelligibilia in potẽtia ergo nõ cogno
scuntur actu nisi per abstractionẽ factum per intel
lectum agentem. Item per aliam potentiam ãge=
lus agit et recipit intellectionem vt supradictum
est probando intellectũ agẽtẽ ergo oportet in an=
gelo ponere intellectũ agentẽ sicut in aĩa separata
¶ Sextodecimo queritur quomodo aĩa separata
cognoscit deum vel cognoscet per suã eẽntiam vel
per spez influxã. Si primũ cõtra. Essentia aĩe non
ɔtinet virtualiter illud obiectũ quod est deus / ergo
per eaz nõ põt deꝰ ɔgnosci Tenet ɔña qꝛ vnũqdq
sicut se habet ad esse sic se habet ad cognosci ꝛ per
ɔña illud quod nõ ĩcludit aliud virtualiter quo ad
esse nõ ĩcludit illũ ĩ cognoscibilitate Nec cognoscit
per spẽm qꝛ deus est intimior aĩe separata q̃ȝ sit q̃=
cũq spes. Itez nulla species sufficienter repre
sẽtat ipm deũ distincte vt notũ ẽ Nec etiã ĩ aliq cõ
ceptu cõi qꝛ nihil ẽ cõe vniuocũ ad nos et ad deũ.
¶ Ad 1m. dicitur a S. T. ĩ sua q. de aĩa art. 15. sicut
hic et qñ arguitur de frustra dicitur q vere frustra
vniretur qꝛ pñcipale propter quod vnitur est disti
cta cognitio quã non potest habere aĩa separata si
cut nec cecus de coloribus. Et lz spẽs sint in se ma
gis pfecte tamen non sunt ita proportionate neq
ɔnaturales anime sicut acquisita quas tamẽ deus
etiam posset ĩfundere Si dicatur aĩa separata per
fectius intelligit aliã aiaz q̃ȝ quãdo est in corpore
ergo habet maiorẽ perfectionem in intelligẽdo se
parata q̃ȝ cõiũcta. Item fantasmata sũt obiectuz
anime ɔiũcte Si ergo anima separata potest intel
ligere sine fãtasmate sequitur q habebit aliud ob
iectum et per consequẽs aliaz potentiam Maior
est phi in 3o. de anima. Dicendũ q anima separata
non potest ita perfecte intelligere omnia natura=
lia. Ad aliud dictũ ẽ supra.
¶ Ad 2m. dicitur q in instãti mortis in fãti infũdi
tur spẽs oĩm naturaliũ alias fieret contra modum
existẽdi illiꝰ aĩe sicut si lapidi auferat sua grauitas
¶ Ad 3m. dr q aliquãdo scĩa acquisita et ĩfusa spe
differunt et aliqñ non. Primũ pz de scĩa aĩe xp̃i sz
querit an aĩa separata posset ĩtelligere distincte p
fãtasmata mea ponẽs q deꝰ faciat vnã aiaz separatã
eẽ p̃sẽtẽ scdm locũ fãtasmatibꝰ meis vr q sic qꝛ fã
tasmata pñt agere in intellectũ possibilẽ virtute ĩ
tellectꝰ agentis Et tenẽdo q fãtasia hoĩs ꝛ bruti
sint eiusdẽ spẽi vr q aĩa separata posset ĩtelligere p
p̃sẽnã illoꝝ fãtasmatũ Sz dicẽm q ĩtellectꝰ agẽs
nõ dat virtutẽ fãtasmatibꝰ agẽdi ĩ aliqd totalit ex
trĩsecũ. Ad 4m. cõcedo q aliqd singlare distincte
cognoscit Cõtra vle est obiectũ ĩtellectꝰ Dicẽduz
q verũ est p isto statu. Ad aliũ dr q nullũ est ĩ hoc
ĩcõueniẽs Supra tñ positi sũt 4. modi qbꝰ aĩa sepa
ta cognoscit singulare. Et illis modis posset forte
cognoscere singulare intuitiue.
¶ Ad 5m dr q aĩa nõ põt vti illa scĩa infusa ĩ cor=
pore nisi corpꝰ sit ɔuenĩẽter dispositũ Sz aliter vr
dicere s. t. in q. de aĩa ar. xv. ad 13m et ar. 19. ad 18m.
scz q aĩa in corpe põt ĩtelligere per spẽs infusas.
Et ar. 17. ad 13. et 15m. dicit q dãpnati hñt tristiciã
de ipso bono cognitiõe et ideo nõ ɔsequũtur bea
titudinẽ illã. Et ad 6m. ibidem dicit q aliquid assi
milatur pluribus scdm eẽ intelligibile nõ aũt scdz
naturale Et per hoc pz ad 6m. vide ibidem ad ter=
tiũ qꝛ aĩa nõ cognoscit infinita disticte nec species
numeroꝝ sũt actu infinite. Uel dr q virtꝰ ĩtellec
tiua ẽ q̃dãmodo ĩfinita qꝛ nõ terminat p materiaz
¶ Ad 7m. dictũ est supra de ĩtellectu.
¶ Ad 8m. dr q aĩa separata seipsam p seipsã ĩtel=
liget vt dr s. t. 1. p. q. 89. ar. 2. Nec oportet aiaz ĩfor
mare ĩtellectũ qꝛ ipa d se ẽ ĩtelligibilis ꝛ p̃sẽs ĩtel=
lectui ꝛ hoc sufficit Nec est sĩle d colore q̃ distat a vi=
su nec d deo qꝛ deꝰ nõ ẽ ĩtimor ĩ rõe obiecti qꝛ nõ p
portionat ipsi aĩe ĩtelligẽtia tñ deũ aliquomodo p

sua naturalia cognoscit per suam essētiam in q̄tum ipsa ymago dei.

¶ Ad nonū dr̄ q̄ obiectū īq̄tū huiusmodi est mouens nō motū vl' hoc itelligitur de obiecto extrinseco. Ad aliud hoc est maxime verū in potētijs sensitiuis vt visus qui recipit colorē scd'm esse itētionale alias itellect⁹ esset nichil cum possit omnia alia intelligere.

¶ Ad 10m. patet ex 5. vnde anima xp̄i cognoscit īfinita et tamē nō est īfinite pfectionis nec itellectus agens licet possit pducere īfinitas cognitiones et talis spēa est sibi naturalis supposita dispositione vniuersali vn̄ s.t.1.pre 56.2.4. dicit q̄ deus vnāquāq3 creaturā fecit proportionata3 vniuerso quod facere disposuit et ideo de spēbus cōcreatis dicitur sicut de fūdamēto dom⁹ naturale enī est si domus debet eē magna q̄ sit mai⁹ fūdamētū. Per hec pt3 ad 11. si q̄ratur an āgelus de aliquo dubitet videtur q̄ nō ex s.t. de ve.q.24.ar.3. Opinatur t̄n vt patet ex s.t. de ma.q.16.ar.6 ad 3. dicit t̄n q̄ si adam nō fuisset opinio de veri.q.18.ar. sexto deinde dicitur q̄ itellectus angeli est quodāmodo infinit⁹ s.t. in q. de aīa ar.18 ad 3m.

¶ Ad 12. dr̄ q̄ spēs ipso facto q̄ sortes currit rep̄sentat hoc q2 est effectus nālis sicut per idē speculū cognosco sortē primo currere ꝛ postea nō currere.

¶ Ad 13. dicitur q̄ simplex noticia de sorte habetur p spēm s3 cognoscē suā cogitationē nō pōt nisi ego veli vn̄ si nūc ego velle3 oēa āgeli cognoscerēt quicq̄d ego cogito Ideo debes velle tuū custodem scire tuas cogitationes.

¶ Ad 14m. p3 p idē spēs eni nō represētat futura q2 nō assimilatur eis Nec hoc est ex hoc q̄ res exterior aliq̄d causat sicut ne speculū in spēbus q̄n curro et q̄n q̄esco. Ad aliud d2 q̄ āgelus nō ꝯponit Nec errat circa naturalia nec forte circa moralē ph'ia3.

¶ Ad 15m. verū est q̄ in aīa sepata est intellectus agēs nō autē in āgelo ꝛ de hijs disputatū ē supra.

¶ Ad 16. supra dictū est quomō āgelus cognoscit deū Quibusdā videtur q̄ adā an̄ lapsū āgeli ꝛ substantie sepate hn̄t de deo distictā noticiā abstractiua3 a pricipio sue creationis sicut paulus post raptū q2 habuerūt noticiā matutinā qua res cognoscitur in verbo Non q̄ tūc viderēt deū intuitiue s3 cognouerūt eū scd'3 ꝯceptū ꝓpriū et distictū p noticiam abstractiuā ꝛ hec ē media inter cognitionē quā nos nūc habemus de deo et cognitionē beatorum Cū aūt nichil pfectionis sit gratis remouēdu3 ab angelis videtur q̄ predicto modo deū cognouerūt p spē3 īfusā Alias nō perfecti⁹ cognouissēt q̄nos q2 nō cognouiscēt deū nisi cōfuse Et scd'm aliquos p discursū q'd t̄n est falsū q2 nō discurrūt ꝛ an̄q3 aliquid cognoscatur p discursū oportet de ip̄o p̄habe' siplicē ꝯceptū sed iste mod⁹ multis nō placet q2 cognitio ꝓpria ꝛ disticta ipsi⁹ dei videt' eē supnaturalis Sed tūc q̄ritr' quomō āgeli an̄q3 eēnt bti habuerūt in v'bo cognitionē matutinā. Rn̄det. s.t. de po. q.4.ar.2.ad.24m. q̄ āgelus cognouit res dupl'r sc3 in verbo ꝛ ī ꝓpriogn̄e. Et scd'a cognitio vocat' vespertina ꝛ ē p species īfluxas. Pria aūt dr̄ matutina q̄ est p hoc q̄ āgelus p suā eēntiā cognoscit deū qui est pricipiū oī3 rerū et sic nō d2 eē in verbo quasi viderit ip3 deū s3 p q̄to in sua eēntia relucebat de⁹ Sed cōtra. Ex hoc q̄ cōfuse cognoscim⁹ deū nō dicimur hr̄e cognitionē re3 in v'bo Nec p hoc cognoscim⁹ natura3 musce ergo videtur q̄ āgelus q̄ res oēs in verbo cognouit habuit distictā3 noticiā de deo per quā cognouit res Dicēdū q̄ nō sequitur si habuit cognitionē magis pfectā q̄ nos habeam⁹.

Ad 2m sic ꝓcedit' vr̄ q̄ possum⁹ simul plura itelligere q2 act⁹ prudentie est sil' in itellectu cū actu fidei q2 act⁹ voluntatis cui subordinatur actus fidei est aliq̄n bonus moraliter ergo est cum actu prudentie. S3 contra idem corpus nō potest figurari diuersis figuris

¶ Respondeo dicēdū scd'm s.t.j. parte q.85.ar.4. Duobus modis contingit plura itelligere sc3 p modum vni⁹ hoc est pe p vnā spem scd'o p modū pluriū Primomodo possibile est itellectū simul plura itelligere sic enim deus oīa simul itelligit per suā essētiam non autē secūdo modo q2 īpossibile est idē subiectū pfici simul pluribus formis vni⁹ generis sicut īpossibile est idē corpus colorari diuersis colorib⁹. modo omnes species intelligibiles sunt vnius generis q2 sunt pfectiones vni⁹ potētie itellectiue licet res quarum sūt spēs sint diuersorum generum.

¶ Item arī.2. thopi. dicit q̄ ꝯtingit multa scire itelligere aūt vnū Itē hō nō pōt sil' plura cogitare Alias posset sil' cogitare oīa q̄r h3 spēs hic dicūt q̄dā q̄ nō est sil'r de colore et de itellectione q2 colores hn̄t ꝯtrarietatē nō aūt intellectiōes S3 tūc arguat' de figuris q̄ nō ꝯtrariāt' Itē 4. meth. dr̄ q̄ qui vnū nō itelligit nichil itelligit. Ad aliud ꝯcedūt q̄ q̄s pt sil' plura cogitare oīa q̄rū h3 spēs Cōtra tūc po⁹ itellectiua esset īfinita quia si detur q̄ est finita sequitur q̄ potest habere tot species q̄ non poterit simul per illas intelligere. Item pluribus īntentus deficit ad singula sensus.

Itē pt' argui sicut prius quia posse intelligere duo est alicuius finite virtutis ergo intelligere infinita est infinite virtutis Si ergo aliquis intellectus posset intelligere omnes partes proportiōabiles videtur q̄ sit infinite virtutis sed hoc dictum ē supra.

¶ Circa ista dubitatur. An quando intellectus itelligit volitionē et obiectū volitiōis hoc sit per vnā spem q2 dubiū est an act⁹ volēdi cognoscat' p spem vr̄ q̄ nō q2 oīs spēs causat' a fātasmate Modo nullum fātasma de actu voluntatis cadit sub obiecto fātasmatis. Forte dicis q̄ actus volūtatis cognoscitur p spē3 obiecti act⁹ volūtatis Cōtra ex hoc p̄cise habeo q̄ p spē3 lapidis nō possum cognoscere me habuisse velle ergo p spem istius obiecti non cognoscitur actus voluntatis.

Secundo dubitatur An malum et bonum cognoscantur simul siue per vnam speciem Cōiter dr̄ q̄ malū cognoscitur p bonū vn̄ oppositor3 eadē est disciplina vnde p grāmaticā cognoscitur ꝯgruitas ꝛ incongruitas. Sed ꝯtra auditus percipit silentiū et nō per sonū ergo priuatio cognoscitur sine habitu. an̄s patet de auditu illius qui nūq3 audiuit sonum. Item aliquis potest scire q̄ odire deū est malum non cogitando an diligere sit bonum.

¶ Tertio dubitatur an nõ ens itelligatur per aliquam ſpẽm hic primo dr̃ q̃ non ens poteſt intelligi q2 de non ẽte formatur propoſitio dicẽdo q̃ non ens opponitur ẽti ſed de modo intelligendi nõ ẽs dicitur q̃ non ens itelligitur per ſpeciem entis q2 ſpẽs entis primo ducit in cognitionem entis et cõtinuatur intellectio eius aliquo tẽpore donec iſta ſpẽs per iperium voluntatis ducit in cognitionem non entis et tunc ceſſat actualis cognitio ẽtis et ſic ſpẽs entis per imperium voluntatis determinat ad cauſandum cognitionẽ actualem de non ente.

Sed cõtra imperium voluntatis dicit actum voluntatis qui ſẽper p̃ſupponit cognitionez q2 voluntas non fertur in icognitum ergo intellectus prius intelligit nõ ens q̃ voluntas appetat ipſum cognoſcere Forte dicis q̃ non ſequitur quia aliquis ĩ hac vita poteſt appetere cognitionem propriam et diſtinctam de deo licet forte male appetat et tamen non oportet q̃ iſtum appetitum p̃cedat cognitio p̄ et diſtincta de deo ſʒ hoc nichil eſt vnde talis apprehendit hoc cõplexũ de⁹ diſtincte cognoſcibilis. Alij dicunt q̃ non ens intelligitur itelligendo q̃ vna res non eſt alia vnde intelligo chimeram eſſe non ens pro q̃to ſcio eam non eſſe ſubſtantiã nec ſubſtantiam nec accidens. Sed contra q2 ad hoc dubiũ eſt a quo elicitur intellectio iſta non entis ſue cõceptus predicati Si dicas q̃ a ſpecie entis. Contra ab eadem ſpecie non producuntur intellectiones differentes ſpecie naturaliter ſed intellectio entis et intellectio non ẽtis differũt ſpẽ Jtẽ ſpẽs agit naturaliter ergo eadeʒ ſpẽs ſemper producit intellectionem entis ſecluſo imperio voluntatis quod nichil facit vt probatum eſt Forte dicis q̃ intellectio non entis producitur virtute intellectus agentis. Contra intellectus agens pure naturaliter agit et non loquor hic de non ente ſecũdũ quid ſicut eſt materia ſʒ de nõ ente ſimpl'r.

¶ Quarto dubitatur an intellectus poſſibilis intelligat ſe et alia ſimul per eandẽ ſpẽm Et vr̃ q̃ nõ intelligat ſe q2 ſenſus nõ poteſt ſentire ſe nec actum propriũ Forte dicis q̃ hoc eſt falſum q2 ſupra dictũ eſt ex ſ.t. q̃ fantaſia et ymaginatio viſio terminatur ad ymaginẽ Hec aũt ymago vel ſpecies ĩ abſentia obiecti nõ eſt niſi in fantaſia q2 ſenſ⁹ cõmunis nõ conſeruat ſpeciẽ Contra nullum materiale reflectitur ſupra ſe ergo nullus ſẽſus cognoſcit actũ ſuuʒ. Jtẽ ſi intellect⁹ intelligeret ſe tunc idem eſſet in actu et in potentia quia intelligere eſt quidam actus et intellect⁹ eſt potẽtia intelligẽtis. Jtem illud quod intelligitur mouet intellectũ ſed intellectus non poteſt mouere ſeipſum. Jtem ſi intelligat ſeipſum queritur quomodo vel enim hoc eſt per ſeipſum. Et hoc non quia intellectio et intellectus realiter differunt ſicut actus et potentia ergo impoſſibile eſt q̃ aliqua res intelligat ſeipſam Si dicatur q̃ intelligit ſe per ſpeciẽ ſui obiecti Tunc quero quomodo ſpecies lapidis naturaliter cauſat cognitionẽ ipſius intellectus. Et põt dici arguit eodẽ⁹ ſicut ſupradictũ ẽ de nõ ente et q̃ri ſi n p̄ ſpem obiecti itellect⁹ cognoſcat ſe ĩtuitiue ſicut p̄ illã ſpẽm cognoſcit obiectũ ĩtuitiue ¶ Qui⁹ dubitat an itellect⁹ poſſit ſil' itelligẽ itellectũ agẽtẽ ⁊ itellectũ poſſibilẽ Et ad ſciẽdũ h⁹ opʒ videre an cognoſcat p̄ eãdẽ ſpẽm vl' p̄ diuerſas ⁊ ſuppono q̃ intellect⁹ poſſibilis aliq̃⁹ cognoſcit itellec^m agẽtẽ q̃ ẽ ĩmãlis g⁹ ẽ itelligibilis ⁊ ẽ pfectior itellectu poſſibili g⁹ itellect⁹ poſſibilis iclinat ad cognoſcẽ^m ipm Sʒ tũc q̃rit an itellect⁹ poſſibilis eadẽ itellectione itelligat ſe ⁊ itellectũ agẽtẽ et vr̃ q̃ ſic q2 nũq̃ itellect⁹ agẽs ſepat a poſſibili ſʒ h⁹ vr̃ ɔtra experiẽtiã q2 multi aliq̃n cogitãt de itellectu poſſibili nichilcogitando de intellectu agente.

¶ Ad primũ dubiũ dr̃ q̃ cognoſcimus actum voluntatis per ſpeciem obiecti vel per aliquam ſpẽm quam formamus virtute intellectus agentis. Quidam dicũt q̃ volũtas poteſt cauſare ſpeciẽ ſui actus in intellectu/ quia mouet omnes potentias ad excercitiũ actus

¶ Ad 2^m. dubium dictum eſt ſupra.

¶ Ad 3^m. videtur alicui q̃ non ens ſimpliciter nõ poteſt intelligi q2 omne quod itelligitur eſt aliquo modo ens q2 vnũquodq̃ intelligitur ſecũdum q̃ ẽ in actu Sed contra. hec eſt vera nõ ens eſt non ẽs ex 4. metha. Dico ergo ſicut ſupra dictuʒ eſt de ſpe ⁊ cõceptu fictio mõtis aurei Jta dicẽdũ ẽ de nõ ente.

¶ Ad 4^m. dubium dictum eſt in articulo precedẽte ſcilicet q̃ intellectus intelligit ſe per ſpeciẽ obiecti. Nec eſt ſimile de ſẽſu qui eſt virtus corporea. Deinde dr̃ q̃ idẽ eſt in actu et in potẽtia ſecundum diuerſa ſicut q̃n aĩal mouet ſe.

¶ Ad 5^m. dubiũ dr̃ q̃ intellectus poſſibilis intelligit agentem p̄ diſcurſum et rationem probabilem vt ſupra patuit Necopʒ q̃ per eãdẽ itellectionẽ itelligat ſe et omne quod ſibi coiũgitur. Dico tamẽ finaliter q̃tum ad iſtum articulũ q̃ omnia q̃ poſſũt intelligi p̄ vnaʒ ſpẽʒ directe poſſũt ſimul cognoſci nõ autem illa que cognoſcũtur per diuerſas ſpẽs Si q̃ratur que ſũt illa que cognoſcuntur per vnã ſpeciem diſtincte. Dicẽdum q̃ viſus per vnã ſpẽm cognoſcit albedinem et medietatem eius ⁊ magnitudinem/ et figuram/ et motum/ et intellectus per vnam ſpeciem intelligit ĩdiuidua vnius ſpẽi ita q̃ ſortes in intellectu nõ cognoſcitur p̄ p̄priã ſpẽm ſed p̄ ſpẽm hominis vt ſupradictum eſt q2 nõ itelligitur directe Si dicatur Tunc diſtĩcte poſſem cognoſcere hoĩem p̄ticularẽ futurũ quem nũq̃ prius cognoui per ſpẽm hoĩs. Dicendũ q̃ nõ q2 ſpecies hoĩs nõ ſufficit ſine fãtaſmate illius.

¶ Contra hec arguitur. Probando q̃ ſit poſſibile ſil' plura intelligere quia iſta p̄poſitio canis ẽ ſignificat ſimul tres conceptus equiuoce qui nõ ſũt cõiũcti ergo poſſũt ſil' formare tres p̄poſitiones quibus iſta propoſitio vocalis ſubordinatur ⁊ ille non ſe habent p̄ moũ vnius. Jtem iſta propoſitio intelligitur a me. ſ. plura p̄ modũ plurium nõ ſimul intelligũt ergo ĩtelligo ſubiectũ ei⁹. ſ. plura p̄ modũ plurimũ Et nõ dico iſtã vocẽ q2 res ſubijciũt ⁊ n̄ voces g̃.

¶ Secundo ponatur q̃ homo ⁊ aſinus intelliguntur per diuerſas ſpecies vel homo ⁊ albedo tũc iſta ſũt plura p̄ modũ plurimũ et tñ ſil' itelligũt igit' plura per modum plurium et non dico iſtam vocem quia res ſubijciuntur et nõ voces igitur ⁊c.

¶ Secũdo ponatur ꝙ homo et asinus intelligun tur per diuersas spẽs vel homo et albedo tunc ista sunt plura p modum plurium et tñ simul intelligũ tur igitur minor ptꝫ qꝛ ponendo differẽtiam inter hominem et albedinem tũc oportet simul vtrũqꝫ in telligere qꝛ nullus bene iudicat de ignotis. Forte dicis ꝙ intelliguntur p vnam spẽm Cõtra differũt genere generalissimo et est cõtra casũ. Eodẽmodo arguitur de sensu cõmuni qui ponit differẽtiam īter colorem et sonũ qui tamẽ nõ cognoscũtur p eandẽ speciem Forte dicis ꝙ non ītelliguntur nisi successiue Contra tunc sequeretur ꝙ angelus discurrit quia sua ītellectio rerũ per diuersas spẽs est successio. s.t.de ma.q.16.ar.4.

¶ Tertio sẽsus exterior scꝫ visus cognoscit simul plura p moduꝫ plurium.s.non p eãdem spẽm qꝛ lumen et color nõ vidẽtur per eãdem spẽm. Nec similiter albedo et nigredo spẽs eni albedinis est alterius rationis a spẽ nigredinis qꝛ vna disgregat visũ et non alia.

¶ Quarto qñ ītellect⁹ distīguit īter albedinẽ ꝛ nigredinem vl' tũc ītelligit ista duo p eãdem rationẽ cõmunẽ istis vl' per diuersas rationes si primũ tũc nõ põt ponere differẽtiã inter ista quia in rõe cõi nõ differũt Si secũdũ ergo ītellectu sil' sũt diuerse rões et p ɔñs ītellect⁹ simul plura intelligit.

¶ Quinto stat aliquẽ sil' iudicare scđm aristotelẽ ꝙ omis mula est sterilis et tamen credit ꝙ hec mula nõ sit sterilis ergo aliquis sil' hꝫ duo dictanima. Itẽ ois bñ agẽs moralit' hꝫ actũ prudentie sꝫ stat aliquã errãtẽ bene agere moraliter ergo cũ errore stat alius act⁹ ītellect⁹ Minor pꝫ tenẽdo ꝙ aliqua iudicet erronee ꝙ in hoc instãti tenetur ɔfiteri et ɔteri sub pena noui pcri vel ꝙ tenetur ingredi religionẽ Pono tñ ꝙ ista iudicia sint falsa rõe hui⁹ verbi tenetur Faciat tñ illud quod iudicat faciendum tunc iste bene agit ergo preter errorem habet aliũ actũ intellectus.s.prudentie vel arguatur de dante elemosinam diuiti quem putat eẽ pauperem vt habetur ex s.t.de ma.q.16.ar.6.11m.

¶ Sexto tũc fides inclinaret ad falsũ arguẽdo sic omnis homo est deus xp̄s est hõ ergo xp̄s est deus Et volo ꝙ sortes assẽtiat istis ꝓpositionibus vl' ergo hoc est per vnũ actũ vel per plures Si 2.habet' ītentũ. Si primũ tũc assẽs⁹ ɔñtis erit fals⁹ quia est idem cum assensu maioris.

¶ Septimo idem actus potest elici a diuersis habitibus spẽ ergo possumus intelligere plura per diuersas species antecedens patet quia est idẽ actus quo volo media ad finem. Finem autem volo per habitum charitatis medis autem p alias virtutes. Et multi dicunt ꝙ velle furari propter gulam elicitur a duobus vicijs et propter hoc videtur secũdum s.t.ꝙ est in duabus speciebus. Item videtur ex s.t.ꝙ de omnibus speciebus numerorum adam non habuit nisi vnam speciem infusam ergo secundum ista potuisset simul intelligere infinita quod tamen negat s.t.de ve.q 2.ar.9.dicit enim ꝙ possumus cognoscere perfecte infinitum continuum nõ autem infinita discrete.

¶ Item scđm augustinũ angelus in primo instãti sue creationis intellexit simul oẽs creaturas quia de olbus habuit cognitionẽ vespertinam. Itẽ sil' et in eodem instanti habuit cognitionẽ vespertinã ꝛ matutinã ergo plures cognitiones sũt sil' sed hic tangitur alia difficultas prima an cognitio vespertina et matutina sint per species vel p essẽtiã Itẽ forte nõ īcõuenit duas cognitiones subordinatas esse simul vt patet de noticia premissarũ applicatarum q̃ causat noticiã cõclusionis sꝫ hoc vltimũ ẽ cõtra s.t.1.p.q.19.ar.5. vbi dicit ꝙ qñ sil' vno ītuitu cognoscũtur pricipia ꝛ ɔclusiones tũc cognitio ꝓmissarũ nõ est causa noticie cõclusionis.

¶ Octauo.volũtas põt causare aliquẽ actuꝫ ītellectus volẽdo nũc speculari et tũc plures act⁹ ītellectus sũt sil' qꝛ aliquis act⁹ intellectus ꝓcedit istũ actũ volũtatis cũ volũtas nõ feratur in īcognituꝫ et alius scꝫ imperatus est in eodẽ īstãti. Itẽ aia separata nullã hꝫ difficultatẽ in ītelligẽdo ergo stante primo actu intellect⁹ põt acquiri aliud denouo.

¶ Nono arguitur ꝙ plura accidẽtia eiusdeꝫ gñis possũt eẽ sil' qꝛ plures habit⁹ ꝛ spẽs sũt sil' in aia/et sunt eiusdẽ gñis Forte dicis ꝙ illi habitus nõ sũt ibi in actu sed tñ vnus.s.p quẽ actualiter intelligo Contra.habitus sine actu ẽ vera q̃litas sicut calor lꝫ nõ calefaciat ergo secũdũ rẽ duo accñs eiusdeꝫ gñis sũt simul ꝛ pari ratione qua dr̄ ꝙ duo habitus sũt simul dici põt ꝙ duo actus sũt simul. Itẽ lumeꝫ et color sũt simul in vitro Forte dicis ꝙ nõ sũt accidẽtia eiusdẽ generis Cõtra obiectũ visus est tãtũ vnũ secundum genus ergo lumen ꝛ color sũt eiusdem generis.

¶ Decimo arguitur ad idẽ qꝛ caliditas ꝛ frigiditas sunt accñia eiusdem generis et sil' sunt.s.in aqua tepida vt videtur dicere Sanctus Thomas de veritate. quest.8.articu.14. quia calor non remittit' nisi per introductionem frigiditatis. Anteq̃ ergo totius calor sit remissus iam productam est aliquid frigiditatis in mixto etiam manent qualitates elemẽtorũ remisse ergo plures act⁹ remissi sunt simul in ītellectu sicut in eadẽ anima sũt simul intellect⁹ in actu et volũtas in actu et in volũtate penitẽtis sũt simul gaudiũ ꝛ tristicia.s.t.in 4.di.14.q.1.ar.4 questione scđa.

¶ Undecimo ad idẽ qꝛ falsũ est ꝙ oẽs spẽs intelligibiles sint eiusdeꝫ gñis qꝛ theologia differt scđꝫ gen⁹ a sciẽtijs humanis vt dicit.s.t.1.p.q.1.ar.1.ad 2m.ergo põt quis simul plura intelligere per diuersos habitus quia sũt diuersorum generũ. Item in aere sũt sil' spẽs albi et nigri distincte igr̄.

¶ Duodecimo.actio anime separate nõ cadit sub tempore ergo non habet prius et ꝓsterius ergo vna ītellectio non precedit aliam/ergo sunt simul

¶ Nec impedit illud quod dictum est quia diuerse intellectiones non semper sunt a specieb⁹ eiusdem generis qꝛ aia separata vel ãgelus intelligit se per essẽtiã et nõ per speciem eodẽ modo argueretur ꝙ in angelo est discursus si non potest simul multa ītelligere vide s.t.de veri.q.8.ar.14.ad 2m.et 12m.

¶ Terciodecimo ois spẽs est agens naturale respectu intellectionis et semper est in intellectu er

go semper producit intellectionem ergo omnes pducunt actualem intellectionem quia agēs naturale remoto impedimento necessario agit. Forte dicis ꝙ ad hoc ꝙ species agat in intelligētia vel in anima separata requiritur cōcursus volūtatis. cōtra actus intellectus precedit omnem actum volūtatis. Quero ergo preueniendo actū volūtati quare poti⁹ vna spēs producit actum suum q̄ alia. Nō potest dici ꝙ hoc sit ex libertate ītellectus q2 tota libertas est a volūtate.

¶ Ad primū dicitur ꝙ intellectus nō potest simł formare tres propositiones quibus subordinatur hec propositio canis est. Sed contra ītellectus potest simul apprehendere vnam disiunctiuam cōpositam ex duabus copulatiuis ergo potest simul apprehēdere tres propositiones sine coniunctione. Alias qñ vellet intelligere 2am. oporteret ꝙ obliuisceretur p̄ime. Sz dicēdum ꝙ non oportet quia qñ probatur cōclusio vniuersalis p experimentuz tūc oportet simul apphēdere plures singulares vt p3 probando per inductionem ꝙ omnis substātia est susceptiua contrariorum. Ite3 in geometria ad probandum vltimā cōclusionem oportet aliquando retinuisse multas alias priores ergo aduenien te 2a. intellectiōe nō corrumpitur prima Itē adueniēte iudicio nō corrūpitur precedens noticia intuitiua. Ideo dicitur ꝙ tripliciter plures intellectiones possunt esse simul primo quādo subordīantur vt assensus premissarum et cōclusionis. s. t. 1. p q. 58. ar. 5. Secundo. quando ille ītellectiones sūt per species diuersorum generū et sic anima christi poterat simul intelligere per sciam infusam z acquisitam. s. t. de po. q. 4. ar. 2. ad. 10. Tertio qñ diuerse species ordinātotur ad inuicē vt p3 in scdo argumēto: Sed tunc queritur quot intellectiones subordinate possūt esse simul vel quot volitiones quia idē est iudiciū Ite3 in dāpnatis sunt plures actus volūtatis simul vt tristicia et multe malevolitiones q̄ non vidētur habere eēntialē subordinationē. nec actus caritatis z act⁹ spei qui sunt simł in volūtate. q2 act⁹ caritatis pōt esse sine actu spei et ecōuerso Dicēdū secūdū capacitatem intellectus plures actus pnt esse simł aliqui aūt sūt qui non possūt simł retinere cētū noīa propria l3 bñ actu cognoscāt deū et dicuntur actus subordinati nō quin vn⁹ possit esse sine alio sed quia vnus quodāmodo reducitur ad aliū Dubitatur an ītelligēns per eandē speciē intelligat sortem et albedinem et sortem eē albū videtur ꝙ sic.

Et per hec patet ad aliud z ad 2m.

¶ Ad 3m. z 4: dictū ē ī logica. Et notādū ꝙ ex hac opinione q̄dā pbabiliter deffēdūt opinione3 q̄ videt̄ oē sācti. th. s. ꝙ pctm̄ veniale nō stat simł cū actu meritorio quia plures actus non sunt simul non ē autem veniale sine actu voluntatis vel quin teneatur habere. Item tunc idem esset bonus z malus moraliter q2 tunc idē posset habere duos act⁹ vnū sc3 bonū moralem et alium mal um venialiter. Sz cōtra hoc ar̄ quia potest aliquis dicēdo horas omittere venialiter et tamē cum hoc habere actum dilectionis dei supra omnia. Forte dicis ꝙ tunc illa dilectio esset mala pꝑter malam circūstantiam. Contra tunc leuare festucam esset peccatum mortale qñ sortes omittit moraliter diligere deum q2 habet circūstantiam mortalē. s. omissionem dilectionis dei. Si dicas ꝙ illa circūstantia non īformat suū actū sic etiam poterit dici ꝙ pctm̄ veniale per omissionem non viciat actum moraliter bonum. Item pctm̄ veniale non īpedit sēper effectū sacramenti ex toto s. t. 3 parte. q. 79. ar. 8. et in 4. sentē d. 4. q. 3. ar. 1. q. 1. ad 3m. dicit ꝙ veniale non īpedit remissionē pcti s3 istud non est phisicum.

¶ Ad 5. dr̄ ꝙ sciētia in habitu stat cū errore in actu. Et ad aliud dicitur ꝙ in illo dictamine erroneo virtualiter īcluditur dictamen verū quod sufficit. vñ s. t. de ma. q. 16. ar. 6. ad 11m. stat appetitum esse rectum cum falsa cogitatione et 12. q. 19. ar. 6. dicit ꝙ aliqñ voluntas concordans rationi erranti non est mala licet 22. q. 10. ar. 1. dicat actū secūdu3 se malum qñ fit ex errore. ¶ Ad sextū dictū ē pri. phisi.

¶ Ad septimū dicitur ꝙ idem actus non elicitur īmediate a diuersis habitibus et hec declarata sūt secū. thopi. Sz dubium est an in sensualitate sint simul plures actus. s. passio et actus fortitudinis. Quidam dicunt ꝙ actus elicitus a fortitudine est ipsamet passio moderata. s. moderatus timor Sed contra timor est obiectum fortitudinis. Itē p actū fortitudinis moderatur timor ergo timor moderatus nō ē act⁹ fortitudinis q2 idē nō moderat seipm

¶ Qui tamen vult tenere oppositum videtur habere pro se. S. T. 12e. q. 59 ar. 5. ad 1m. vbi dicit ꝙ virtus producit passiones moderatas idest elicit. Item multi non habent pro inconuenienti ꝙ ide3 actus eliciatur a diuersis habitibus quia dicūt ꝙ actus fidei elicitur simł a fide infusa et a fide acquisita q2 videtur eis ꝙ fides infusa nō inclinat ad habitum nisi mediante acquisita Cum hoc tamen cōcedūt ꝙ fides acquisita potest inclinare ad falsum Contra prim⁹ act⁹ fidei non requirit fidem acquisitam immo precedit omnem habitū Itē qñ ad eūdē actum concurrunt due regule quādo vna est fallibilis tunc ille actus nō ē infallibilis quia cōclusio sequitur debiliorē partem ergo si ad actum fidei īfuse concurat fides humana fallibilis sequitur ꝙ actus fidei non est infallibilis Non est tamen incōueniens ꝙ vnus actus eliciatur ab vno habitu et z imperetur ab alio.

¶ Ad 7m dicitur ꝙ hoc non fuit per vnam speciē vel ille cogitationes fuerunt subordinate et similiter dicitur ad 8m Et ad aliud negatur 9ña vide s. t. de ve. q. 8. ar. 24.

¶ Ad 9m. dicit. S. T. ibidē ad 14. ꝙ forme diuersorum generum possunt esse simul vt albedo et dulcedo et ad decimumquintum dicit ꝙ duo habitus simul sed non sunt actus completi tertio dicitur 17m. ꝙ per voluntatem angelus aliquando operatur per vnam speciem et non per aliam 4. dicit ad 13m. ꝙ contingit successio in actibus intellectus seclusio tempore et idē pat3 ex 13. loquēdo saltē de tēpore nostro. 5o. dicit ad 8m. ꝙ plures spes si albi z nigri sunt simł in aere vt in fieri s3 nō ī actu 9pleto Tz q̄rit̄ a ītelligētia. i. angel⁹ possit intelligē aliud se

quia scdm s.t. ibidem ad sextũ semper intelligit se actualiter. Dicendũ q̄ sic qꝛ intellectio sumpsius ē ratio ad itelligendũ alia sicut qñ visus simul videt colorem et lumen. Si queratur an intellectus cognoscēdo hominē non esse lapidez cognoscat multa per modum multorum. Dicēdum q̄ non vt habetur ibidem ad secũdum.

¶ Decimũ argumentum requirit aliam difficultatem prolixaz si enim dicatur q̄ caliditas et frigiditas in esse remisso sũt simul tunc videtur q̄ act⁹ diuersarum sp̄eruz possunt esse simul in esse remisso et per ꝯñs q̄ hoc modo possumus intelligere plura per modum plurium

¶ Per hec ptz ad cetera argumenta.

D tertium sic proceditur videtur q̄ i intellectu possit esse falsitas quia in compositione est veritas et falsitas sed cōpositio est in intellectu igitur Sed contra arguitur ex algazele dicente aut intelligimus aliquid sicut est aut non itelligimus ſz quicūqꝫ intelligit rem sicut est vere itelligit ergo itellectus sēper est verus.

¶ Respondet s.t. de ve. q.1. ar.12. et 1. pte q.85. ar. 6. q̄ phi. in hoc 3. de anima cōparat itellectum sensui q̄ntum ad hoc qꝛ sēsus circa ꝓpriũ obiectum nō decipitur nisi forte p̄ accidens ex inpedimento circa organũ sicut gustus febricitātiũ dulcia iudicat amara propter hoc q̄ lingua est repleta malis humoribus ſz circa sēsibilia communia decipitur sensus sicut iudicando de magnitudine vł figura vt cũ iudicat solem esse pedalē qui tamē est maior terra tertio decipitur sēsus circa sēsibile p̄ accidēs vt cũ iudicat fel esse mel et circa ista est magnꝰ deceptio et ista declarat s.t. in 3. de anima lec. sexta.

¶ Sed queritur an sēsus exterior iudicet fel esse mel videtur q̄ nō quia sēsus exterior nō componit assensus aũt est de propositione. Item sensus exterior non cognoscit substantiam ergo non iudicat de felle Sed de hijs diximus supra

¶ Norādũ preterea tũ potētia circa obiectum ꝓprium non decipiatur per se et quidditas rei est obiectum intellectus ideo per se loq̄ndo itellectus non decipitur circa quidditatem rei sed bene circa ea que circũstant ipsā dũ vnũ ordinat ad aliud vel componēdo vel diuidendo vel ratiocināndo vñ circa prima principia simpliciter non errat: sed circa quidditatem per accidens cōparēdo diffinitionem cum alio diffinito vel formando diffinitionem que implicat compositionem incompossibilium vt animal rationale alatum. Et hoc maxime fit intelligēdo res compositas non autem intelligendo simplicia in quibus si deficimus totaliter deficim⁹ in nō attingendo vt habetur 9º. mētha. et sic patet quomodo in itellectu reperitur falsitas. De hijs s.t. 1. par. q.16. ar.2. et q.17. ar.3. vbi dicitur q̄ falsitas ē in intellectu non solũ qꝛ cognitione itellect⁹ ē fl̄sa sed quia intellectus cognoscit eam et per hoc differt a sensu in quo est falsitas ſz non vt cognita.

Si queratur an propositio vera et falsa sint eiusdē speciei videtur q̄ sic cum sit eadem successiue vera et falsa. Itē copula est forma ſz eadem est copula s. ly est ergo hec sunt eiusdē speciei homo est asin⁹ homo est animal. Cōtra ptes specie differunt et similiter cōceptus p̄dicati sic quidam querũt an iste differunt specie omnis homo est et homo est qꝛ in sũmulis dr̄ q̄ q̄ntitas se tenz ex pte māe ꝛ nō ex pte forē a qua tm̄ sumitur sp̄es rei. Sz circa hec Dubitatur an falsitas sit ens positiuum et dicit s.t. ibidē ar.4. q̄ verum et falsum non opponũtur priuatiue sed contrarie vide ibidem ad tertium. Sz tunc queritur in quo est falsitas subiectiue et ad cognoscendum an veritas sit in rebus.

Pro quo sciendum q̄ veritas partim habet esse ī anima et partim ī re extra qꝛ veritates dicit relationē rei ad animam cum sit adequatio rei et itellectus vnde veritas habet esse ꝯpletum in anima et non in re extra ꝛ hec adequatio est sicut relatio mēsure ad mensuratuz ita q̄ veritas formaliter est relatio mensurati ſz multa de hac materia dicta sunt in logica ideo nunc supsedeo vnde solet queri an ī tellectus sit verus itelligēdo vniuersale cũ nullũ tale sit in re et hoc probat martinus de magistris ī 4. questione de fortitudine. Ad octa. argu. ptz p̄ cōsilium constansiense vide in logica.

¶ Cōtra hec arguitur primo quia bonũ et malum sunt in rebus et nō in itellectu sed verꝫ est quoddā bonum intellectus et falsitas est quedam malicia eius ergo ista non sunt in itellectu. Item obiectuz intellectus nō est in itellectu nec obiectum visus est in visu sed verũ est obiectum intellectus vt cōmuniter dicitur igitur.

¶ Secũdo si veritas esset ī itellectu maxime eēt in eo sicut in cognoscente ꝛ similiter falsitas. Per hoc enim intellect⁹ differt a sensu ſz hoc nō sufficit quod probatur quia tũc falsitas esset in deo qꝛ ip̄e cognoscit falsitatem. Itē falsitatem esse in aliquo vt in cognoscente non est falsitatem esse in aliquo quia intellectus cognoscens falsitatem esse falsitatem est verus ergo in ip̄o vt sic nō est falsitas.

¶ Tertio. falsitas est ī eo quod determinat ſz falsitas denominat rem ipsam. vnde auricalcũ dicitur falsum aurum / ergo falsitas est in rebus et non in intellectu.

¶ Quarto vel falsitas est ens reale vel ens rationis si primũ ergo causatur a deo et tũc ante mũdi creationē fuisset aliquod ens reale aliud a deo qꝛ falsũ erat deum non esse. Itē si est ens rationis vel relatio realis queritur ad quid terminatur. Item ens rationis nō cōtrariatur enti reali ergo si falsitas est ēs rōis sequiꝉ q̄ nō ꝯtrariaꝉ veritati

¶ Quīto arꝰ q̄ veritas et falsitas non cōtrarianꝉ qꝛ tũc cōtraria essent in eodē itellectu qꝛ pono q̄ sortes formet istā disiũctiuam. s. plato est vł plato non est tũc in intellectu suo sũt due cathegorice cōtradictorie quarũ vna est vera et altera falsa ergo veritas et falsitas sunt in eodem antecedens ptz ex commentatore sexto methaphisicorum capitu. 8 Itē s.t. dicit q̄ icōtinēs hꝫ duas maiores se dsub sumit sub 2ª vt nłlũ malũ ē faciēdũ: oē delectabile

est prosequendum sed hoc est delectabile ergo est prosequendũ s.t. de ma.q.3.ar.9.ad 7m. sed ex isto non habetur ꝙ contraria sunt simul sȝ ꝙ plura intelligat Jtẽ probo ꝙ falsitas non dicit ens positiuũ qꝛ nulla re existente adhuc falsũ esset sortẽ esse quia suũ contradictoriũ esset verũ cum necesse sit alterum contradictoriorũ eẽ verum.

¶ Sexto vel in sola cõpositione et diuisione ẽ veritas/f'litas vl' etiã ĩtelligẽ°q̄dditatẽ forte dicis ꝙ ĩ ꝯpõne veritas sicut ĩ cognoscẽre ꝟitatẽ vl' f'litatẽ et in simplici apprehẽsione est veritas vel falsitas aliquando per accidens Contra possumus formare hanc prepositionem in intellectu homo est aĩal non cogitando an sit vera vel falsa ergo in ꝯpositione non est veritas vel falsitas tanq̄ȝ in cognoscẽte Jtẽ probo ꝙ nũq̄ȝ in sĩplici apprehẽsione est falsitas ꝑ accidens qꝛ tunc apprehendẽs chimerã erraret et ĩtellectus suus esset falsus quod est falsũ qꝛ vt dr̃ in 1.phi. dictio sĩplex non significat verum neq̄ȝ falsum.

¶ Septimo vel veritas que est in ĩtellectu est ẽs reale vel ẽs rationis non primũ qꝛ 6.metha. verũ distinguit̃ cõtra ens reale nec habet esse nisi ꝑ operationem intellectus est enim quedam conformitas insequens operationem intellectus apprehendens rem sicut est nec secũ. qꝛ bonũ est ens reale sȝ veritas est bonũ intellectus Jtem tũc veritas esset nichil ꝛ ꝑ cõsequens laborantes ad sciendum veritatem laborarẽt ad sciendum vnũ nichil quia omne ens rationis nichil est qꝛ aliquid ꝛ res cõuertuntur ergo quod non est res est nichil.

¶ Octauo queritur in quo formaliter est veritas qua est verũ sortem currere. Forte dicis ꝙ est subiectiue in ĩtellectu. Contra cõpositio que est in intellectu significat verũ vel falsum significatũ autẽ eius est obiectum ergo in obiecto est subiectiue veritas sicut enim sanitas non est ĩ vrina qꝛ est signũ eius ita nec veritas in mente qꝛ est tm̃ signum eiꝰ Jtem omnis respetus est in suo fundamento sȝ fũdamentũ veritatis est in re. Jtem quicquid est in ĩtellectu est vera res oporteret ergo ꝙ veritas iterum per aliam veritatem esset vera. Nec potest dici secũdum. s. ꝙ veritas sit subiectiue ĩ rebus quia aliquando res de qua formatur propositio vera nõ est a parte rei vt ptȝ dicendo adam est homo vl' nulla chimera est. Jtem dicendo homo non est asinus quero vel illa veritas est in homine vel in asino nõ est potior ratio de vno q̄ȝ de alio igitur ꝛc.

¶ Nono ar̃ ex lactantio in libro de opificio dei ꝓbando ꝙ sensus nũq̄ȝ decipitur etiam ꝑ accidens qꝛ quod estimemus vnam rem esse duas non est ex defectu sensus sed potius intellectus. Sensus enim naturalit̃ representat rẽ sicut est et supra facta sunt multa argumenta de sensu an decipiat̃ Decimo arguitur. si visus deciperetur per accidẽs hoc maxime esset per colorem causatum ex transitu radij solaris per vitrum: Sed hoc est falsuȝ qꝛ quero a quo causatur talis color cõtra parietẽ non a sole oporteret agẽs esse simul cuȝ passo nec ab aliq̄ alio Jtẽ si sensus decipitur sequitur ꝙ nõ possumꝰ aliquid certitudinaliter demõstrare quia nõ potest esse maior certitudo in cõclusionibus q̄ȝ ĩ principijs

¶ Undecimo querit̃ de intellectu ãgelico quomõ per respectũ ad ipsum aliquid dicitur verum quia eius cognitio nec causatur a rebus nec ẽ causa rerȝ

¶ Ad 1. dr̃ ꝙ etiam aĩa est subiectuȝ bonitatis vel malicie vt ptȝ de bonitate morali et ideo non solũ in rebus extra animã est bonitas sȝ iõ in rebꝰ dicit̃ esse bonitas et non veritas quia bonitas reruȝ nõ ẽ ex actu appetitꝰ sicut veritas ẽ ex actu ĩtellectus Ad aliud dictũ ẽ supra quõ ꝟũ ẽ obiectũ ĩtellectus

¶ Ad 2m. dicitur ꝙ deus cognoscit falsũ et etiã cognoscit malum tm̃ propter hoc malũ non dicitur eẽ in eo sed an deus sit prositio falsa videt̃ ꝙ non qꝛ tunc in ipso esset falsitas vnde deus nõ componit nec diuidit Secũdo dicitur ꝙ falsitatem esse in aliquo vt in cognoscẽte non est tm̃ cognoscere falsitatem sȝ est habere ꝯceptum rep̄sentantẽ rem aliter esse q̄ȝ sit vel est app̄hẽdere vniformitatem rei ad ĩtellectũ vbi tamen est vniformitas.

¶ Ad 3. patuit in primo phi. in rebus enim ipsis ẽ quedam veritas et in ĩtellectu nostro et in deo.

¶ Ad 4. dictũ est ibidẽ ꝙ deus est veritas et sic veritas fuit ab eterno tamen nulla erat falsitas nec aliqua propositio falsa fuit tũc formata. Sȝ querit̃ an sicut est aliqua relatio rei ad ĩtellectum ita etiã sit aliquis respectus rei ad voluntatẽ et si sic queritur an cõparatio causata in obiecto ꝑ actum voluntatis sit relatio rationis vnde multi dicunt ꝙ deus prius voluit sortẽ fore q̄ȝ iudicaret ipsũ fore. Queritur ergo an illa habitudo volũtatis ad rẽ volitaȝ sit relatio realis vel rationis non secũdum ꝙ non causatur ꝑ actum cõparatiuum nostri ĩtellectus sȝ per actum volũtatis. potest dici ꝙ ideo est relatio rationis ꝙ non habet esse nisi in intellectu vel per voluntatẽ que aliquomodo rationalis est 2. dicitur ꝙ non omnis relatio rationis fit per actũ intellectus qꝛ aliqua est relatio rationis fantasie ad fãtasiatũ ista tamẽ ꝓcedit actum intellectus.

¶ Ad 5. videtur ꝙ due propositiones nõ possunt esse simul in ĩtellectu qꝛ non possumꝰ plura intelligere Sȝ contra tũc nũq̄ȝ aliquis posset scire vere se intelligere lapidem qꝛ adueniente ista secũda ĩtellectione cessat prima Forte dicis ꝙ per istã secũdam ego etiam intelligo lapidem. Contra tũc ista secũda ĩtellectio habebit duo obiecta. s. ĩtellectionem et lapidem. Forte dicis ꝙ plures intellectiones subordinate pñt eẽ mõ sil' ꝓpõ ꝟa ꝛ ꝓpõ f'la nõ subordinãtur et ideo nõ sunt simul licet vna hypotetica sit in mente que tamen est simplex qualitas nec ĩcõuenit deũ cãre accñs falsitatis sicut causat substãtiam modis.

¶ Ad alia satis patet ex primo perihar.

¶ Si dicatur falsitas ẽ in adequatio ergo non est ens positiuũ. Jtem. s.t. de veri.q.1.ar.10.ad.3m. dr̃ nichil simpliciter eẽ falsũ lȝ aliquid simpliciter sit malũ q̄ sĩplicit̃ falsitas nichil ẽ. Jtẽ ar̃ ꝙ ꝓprie in sẽsu sit falsitas sicut in ĩtellectu qꝛ ꝓprie in intellectu dr̃ eẽ falsitas qꝛ nõ solũ app̄hẽdit sȝ iudicat sȝ et sẽsꝰ iudicat vñ visꝰ discernit ĩter albũ ꝛ nigrũ vt dr̃ supra lcȝ nõ discernat ĩter colorẽ ꝛ sonuȝ lȝ ergo in sẽsu apprehẽdẽte nõ sit proprie falsitas tm̃ ĩ suo in

dicio pōt eē falsitas ꝓprie vt videtur ex .s.t. de ve-
ti.q.1.ar.11.

¶ Dicēdū ꝙ oē cōtrariū ē ens positiuū tñ icludit
aliquo mō priuationē sui oppositi. 2°. dico lz aliqd
dicatur eē possibile alicui tñ eē falsū ē eē falsū sim
pliciter vt dicit s.t. de po.q.6.ar.1.ad 15. ⁊ ideo ali
quid ē falsū sīplicit' Nec ad falsū sufficit rē alit' esse
in se q̄ͣ i itellectu q̄ tūc itellect⁹ eēt fals⁹ itelligē
do vniuersale vt dicit s.t. de po.q.7.ar.6.

AD 4m. sic proceditur videtur ꝙ substātia
intellectiua non vniatur corpori quia in
tertio de aīa phi. dicit ꝙ sēsitiuū nō ē si
ne corpore intellectus autem est separa
tus per intellectum autē itelligit animā humanā
igitur anima humana non vnitur corpori. Item vel
vnitur per se vel per accidens nō primum q̄ vnit
per vnionem que est accidens ergo vnitur per ac-
cidens nec secūdum quia tunc ex ipsa ⁊ corpore nō
fieret vnum per se contra phi in secūdo de anima.
Sed contra per diffinitionem anime est actus cor
poris organici phisici ergo i format corpus phisicū
¶ Respondeo dicendū. hic videnda sūt 3a. ¶ Pri
mo an aīa intellectiua a qua homo denomiatur in-
tellectiuus sit subā separata vel forma hominis.
¶ Secundo an sit vnus intellectus in oībus homi
nibus Et non capio intellectū pro accidente de 2a
spē qualitatis sed pro subā s qua homo dicitur in-
tellectiuus. ¶ Tertio an aīa cōueniēter vnitur ta
li corpori. ¶ Quantū ad 1m dicit San. Tho. li. 2°
contra gen. ca.57. scd̄z platonē nulla subā intelle
ctualis potest esse forma corporis. sed quia huic po
sitioni ipsa hominis natura cōtradicere videbatur
quia homo cōponitur ex aīa intellectuali et corpo-
re ideo plato dixit animam vniri materie sicut mo-
tor mobili et nauta naui Sed contra tunc ex aīa ⁊
corpore non fieret vnum simpliciter et per ꝯñs ho
mo non esset ens simpliciter sed ens per accidens
ideo coactus fuit plato ad dicendum ꝙ ipsa anima
vtens corpore est homo Sed contra tunc homo nō
esset sensibile naturale quod est falsum quia ē aīal
Item tunc corpus viuum ⁊ mortuū essent eiusdē
speciei quia in morte non aufertur nisi motor p cu-
ius ablationem non variatur species mobilis.
¶ Sed ad hec diceret plato ꝙ licet anima ratiōa
lis vniatur tantū p modū motoris tamen in homine
sunt due alie anime informantes. s. nutritiua et sē
sitiua Sed contra vnitas rei est forma ergo si i ho-
mine sunt plures forme sequitur ꝙ non sit vnum
simpliciter Forte dicis ꝙ non sunt in eadem parte
quia anima rationalis est in cerebro et nutritiua
in epate et concupiscibilis in alia parte. s. in corde
Contra in parte animalis decisi est sensus ⁊ appe
titus Propter hec alexander dixit intellectū pos-
sibilem esse in nobis per informationē Sed dixit
ꝙ non fundabatur in aliqua substantia intellectu
ali. sed ꝯñtem cōmixtionem elementorum et per
ipsum intellectum possibilem homo est in potentia
ad recipiendum influentiam intellectus agentis
qui semper est in actu et secundum ipsum est quedā
substantia separata vnde pꝫ ꝙ aliquis intellectus
est in nobis et aliquis est separatus Sed hec posi-
sitio est falsa quia secundū aristo. intellectus pos-
sibilis non est immixtus corpori alias esset quedā
natura sensibilis sicut odor et sapor Item secūdū
eum intellectus possibilis non intelligit sed est p̄-
paratio ad intelligendū. sequitur ergo ꝙ homo nō
intelligit per aliquod principium quod sit in eo vi-
de San. Tho. ibidem ca.62. ¶ Tertia est opinio
auerrois Quibusdam videtur ꝙ. s.t. sibi falso impo
nit intellectum possibilē esse separatū ab homine
secundum esse. Dicentes ꝙ intentio Cōmentato-
ris fuit ꝙ aīa intellectiua det homini esse formali
ter. Sed contra hoc arguunt alij supponentes ꝙ a
nima intellectiua est composita ex intellectu agen
te et intellectu possibili quē ipse vocat intellectū
materialem. Secundo supponunt ꝙ impossibile ē
aīam intellectiuam esse vnitam materie secundū
esse. quia intellectus aut est ipsa subā aīe. aut est
eius propria passio. Tunc sic si aīa intellectiua es-
set vnita materie secūdū esse. sequitur ꝙ eius subā
est corpus aut virtus in corpore sed hoc est falsum
secundum Cōmētatorem. dicentē in tertio de aīa
ca.4. qm̄ autem subā recipiens has duas formas
necesse est vt non sit corpus nec virtus in corpore
¶ Et hanc fuisse opinionem Cōmentatoris cre-
dunt Albertus Scotus Gregori⁹ ⁊ egidius. ¶ Un
de Notandum scd̄m Cōmentatorem ꝙ intellect⁹
possibilis non ꝯtinuatur nobis actu in etate pueri
li sed tm̄ in potentia donec habet vsū rationis q̄
tunc habet aliquā intellectionem Et quia puer est
eiusdem spēi cū viro ideo dicit ꝙ homo non ꝯstitui
tur in specie humana per intellectum possibilem q̄
est subā separata. Et potest dici aīa intellectiua.
¶ Sed queritur Per quid ergo hō est formalr hō
et animatus. Dicendum ꝙ hoc est per aīam cogita
tiuam idest per aīam cuius superior virtus est potē
tia cogitatiua que dr̄ ratio particularis formās sil
logismos expositorios vt supra dictum est.
¶ Preteres sciendum secundū eū ꝙ intellectus
possibilis est substantia separata et pura potentia
in genere rerum intelligibiliū de se nullam habēs
speciem intelligibilē per quam possit actu intelli-
gere reducitur tñ ad actū per intellectū agentē q̄
est alia substantia separata Solus tñ intellectus
agens non sufficit sed oportet ꝙ fantasma concur
rant et ideo fantasmata copulantur propter hanc
actionē intellectui possibili sicut etiam motor vni
tur mobili Et quia ista fantasmata sunt in homine
Propter hoc per predictam vnionem quia intelle
ctus possibilis vnitur nobis dicimus intelligere
ipm̄ tñ intelligere non est i nobis subiectiue sed ē
subiectiue in intellectu possibili Ex quo pꝫ ꝙ se-
cūdū eū intelectus possibilis nō ē forā dās nobis
esse sed opationem secundū denominationē Sed
vtrū intellectus possibilis cōponat homiē.
Quidā dicūt ꝙ homo dupliciter accipit. Primo p
cōposito ex materia ⁊ aīa cogitatiua. Scd̄o pro cō-
posito ex homine primo modo et aīa intellectiua.
Cōtra hāc opinionē arguit s.t. in q. de aīa ar.2°.
Et 1.p.q.76.ar.1. quia impossibile est fantasmata a-

gere in substātia separatā alias fātasma meū possꝫ
agere in āgelū. Forte dicis ꝙ verū est virtute intel
lectus agentis. Sed hoc dato adhuc p hoc non di
cemur intelligere Colores enī non dicitur sētire
licet causent sensationē ergo licet fātasma nostrū
causet intellectionē in itellectu possibili tn̄ p hoc
non dicemur intelligere si sit substantia separata.
Item substantia separata ex hoc ꝙ est īmaterialis
de se est intellectiua sicut alie intelligētie ergo nō
accipit cognitionē a rebus materialibus qꝛ alias
sequeretur ꝙ seclusis fātasmatib⁹ nostris illa sub
stantia separata nichil itelligeret. Item in nobis
est volūtas ergo et itellectus. Aūs ptꝫ quia alias
non diceremur iiusti nec peccare nec heretici qꝛ p
intellectionē vel volitionem que non est in nobis
subiectiue non dicimur mali. Forte dicis ꝙ denoīa
mur heretici p intellectionem que est in substātia
separata ex hoc ꝙ ipsa cōtinuatur nobis modo su
pradicto .s. qꝛ recipit intellectionē a nostris fanta
smatibus. Cōtra actiones illius subē separate nō
sunt in nr̄a potestate. Preterea quero scđm eū qđ
est puer vel est subā vel rōnalis. Si 2m ergo habet
intellectum. Itē oīs actio ꝓuenit ab aliquo princi
pio intrinseco. sꝫ intelligere est actio hoīs ꝛ hō for
maliter intelligit p intellectū. Forte dicis ꝙ intel
ligere est actio pro ꝗꝛto causatur a fantasmatibus
eius. et hō non intelligit formaliter sed vnitur subē
separate que formaliter intelligit Sed contra tūc
posset dici ꝙ equ⁹ intelligit quia eadem facilitate
dicetur ꝙ fantasmata equi cōcurrunt virtute itel
lectus agentis ad causanduꝫ aliquid in intellectu
possibili et sic dicetur sibi vniri. Itē si intellectus a
gens esset subā separata sequeretur ꝙ intelligeret
quod est contra phm̄ in 3° de aīa. Alteri⁹ Notandū
¶ Quantū ad 2m ꝙ non est vnus intellect⁹ nume
ro in oībus hominibus sicut dicit Cōmen. ponens
ꝙ est vnus intellectus numero scđm subām p queꝫ
oēs homines intelligūt Cōtra intellect⁹ est prima
pfectio hoīs. ergo est aliquid hoīs. ergo multiplica
tur ad multiplicationē hoīm. Itē tunc sortes ꝛ pla
to essent idē homo quia haberēt eandē aīam intel
lectiuam. Itē sortes esset anteꝙ̄ esset generat⁹ qꝛ
intellectus ei⁹ fuisset in alio homine Sꝫ hoc respō
deret ꝙ aīa intellectiua non est forma hoīs. Sed
hoc iam improbatū est. Itē possibile est me aliquid
intelligere te illud non intelligente. ergo non ha
bemus eundē intellectū numero. Itē tunc contra
ria in esse intenso essent in eodē. quia possibile est
me intense assentire. et te intense dissentire. Iteꝫ
ego possum scire quicqđ est in intellectu. et nō pos
sum scire quicqđ est in itellectu tuo ergo nō sūt idē
intellectus Forte dicis ꝙ soluꝫ sequitur ꝙ non sūt
eadē fantasmata quod sufficit Contra diuersa fan
tasmata non sufficiunt ad hoc ꝙ cōtraria sint in eo
dē sꝫ stat scire intellectū meū scire. et te opinari idē
Item sequeretur ꝙ duo accidētia eiusdē spēi essēt
in eodem. quia stat me ꝛ te intelligere idē. Itē que
ro an iste intellectus qui est subā separata possit re
cedere a fantasmatib⁹ tuis qn̄ vult et si sic sequitur
ꝙ sepissime nichil intelligeres magis ꝙ̄ bestia.
Item postꝙ̄ puer deuenis ad vsū rōnis quero ꝗꝛ
adducit iuxta fantasmata istam subām separatā que
est in alio homine. Dicendū est ergo ꝙ intellectus
possibilis et intellectus agens sunt duo accidētia
realiter distincta. inherēn a ipsi aīe si tn̄ intellect⁹
caperetur pro subā intellectiua; unc intellectus ē
aīa rationalis que vnitur corpori vt forma. Ex quo
patet ꝙ intellectus non est sensus capiendo intel
lectum p²mo° Nec ymaginatio qꝛ sensus est, in to
to cōposito vide S.T. li. 2° cōtra gen. ca. 78.
¶ Quantū ad 3m dicit San. Tho. 1. pte. q. 76. ar.
5°. et. q. 91. ar. 3°. ꝙ aīa cōueniēter vnitur tali corpo
ri sic dispositio. s. ꝙ est cōueniens organū sens⁹. Et
quia oēs alij fundantur supra tactum. ad organum
aūt tactus requiritur ꝙ sit mediū inter ꝯtraria que
sunt calida et frigida humida et sicca. quoꝝ tactus
est aprehensiuus. Ideo oportuit organum tact⁹ es
se reductum ad equalitatē ꝯplexionis vt esset me
lior sensus. Et ideo oportuit corpus cui vnitur aīa
intellectiua esse magis reductum ad equalitatem
ꝯplexionis. Et propter hoc inter cetera animalia
homo habet optimū tactum. Et si queratur ex quo
anima est immortalis. nonne melius fuisset dare
corpus immortale vel aliud magis pulchrum. Di
cendum ꝙ artifex non eligit materiam optimam
absolute sed materiam magis conuenientem ad ex
ercendum operationes ipsius forme Primus arti
culus adhuc patet ex clementinis. de fide catholi
ca vnde heretici sunt alij.
¶ Contra hec arguitur primo ꝙ intellectus non
vnitur corpori vt forma qꝛ tunc corpus esset orga
num eius quod est impossibile vt probat phūs 3°.
de aīa. Sed dicea ꝙ intellectus id est potentia in
tellectiua non habet organum sed ipsa essentia a
nime intellectiue vnitur corpori vt forma Contra
effectus non est simplicior sua causa sed potentia
anime est effectus essentie eius quia omnes potē
tie fluunt ab essentia anime Nulla ergo potentia
anime est simplicior esse anime Si ergo intellect⁹
nō potest esse actus corporia sequitur ꝙ anima in
tellectiua non potest vniri corpori vt forma.
¶ Secundo oīs forma vnita materie indiuiduat
per materiam si ergo anima intellectiua vnitur
corpori vt forma oportet ꝙ sit indiuidua ergo for
me recepte in ea sunt indiuiduate. Non ergo ani
ma intellectiua potest cognoscere vlia per species
quas recipit qꝛ ille species non sunt vles nec in re
bus extra animam repetitur forma nisi sit indiui
diuiduata Sed dicea ꝙ forme intelligibiles idest
species ex parte subiecti sunt indiuidue sed non ē
ꝗꝛtum sunt similitudines rerū representantes res
secundū naturam communem Contra forma est
principium opationis et operatio egreditur a for
ma secūdum modum quo inheret subiecto ꝗꝛto enī
aliquid est calidum tantuꝫ calefacit ergo si species
rerum que sunt in aīa intellectiua sunt indiuidua
te ex ea parte qua inherent anime cognitio que se
quitur erit indiuidualis et non vlis.
¶ Tertio. aīa intellectiua nō vnitur corpori nisi
mediante nutritiuo et sensitiuo sed in potētia tn̄
quia phūs dicit in 2°. de anima ꝙ sicut trigonū est
in tetrogano ita sensitiuū est in intellectiuo ergo

non est dicendum ꝙ anima intellectiua actu vniť corpori.

¶ Quarto phūs dicit ī li.16. de animalibus ꝙ non est simul animal et homo sed primo est animal postea homo ergo ꝑ aliud est animal et per aliud ē homo ergo aīa intellectiua non est forma aīalis. Item forma et materia et totū cōpositum sunt ī eadem spē et genere quia forma nō est in spē nisi reductiue. sed anima intellectiua non est de genere corporalium. ergo nō est forma materie corporalis

¶ Quinto ex duabus substātijs exñtibus in actu non fit aliquid vnum. sed tam corpus ꝙ̄ aīa intellectiua est aliquid subsistens. ergo nō faciunt vnū. Item vnūquodqꝫ scđm ꝙ est sic operatur. sed aīa intellectiua habet opationē per se sine corpore. s. Intelligere ergo non est vnita corpori scđm esse Itē nullus artifex prestat impedimētū suo opato. sed aīa intellectiua impeditur per corpus a cognitiōe veritatis quia corpus quod corrumpitur aggrauat aīam igitur. Item materia et forā nō contrariātur sed caro ꝯcupiscit aduersus spm̄ et econuerso scđm paulum. igitur.

¶ Sexto tunc aīa intellectiua esset determinate nature quia vnitur corpori sensibili tanꝙ̄ organo suo. et per ꝯñs non erit receptiua oīm formarū sēsibiliū. Per hoc eñ phūs probat in tertio de aīa ꝙ potentia intellectiua non habet organū corporale et eque efficax videtur argumentum de aīa sicut de potentia eius Item omne quod recipitur ad modū recipientis recipitur. Si ergo aīa rōnalis recipiatur in materia sensibili et quāta. sequitur ꝙ est sensibilis et quāta saltē per accñs. Item quicquid recipitur in aliquo quod recipitur in materia. etiam ipsum recipitur in materia sed spēs intelligibiles recipiuntur in aīa sequereť ergo ꝙ reciperētur in materia. quod est fl̄m quia abstrahunt a materia.

¶ Septimo tunc aīa intellectiua haberet dependentiam ad corpus forma eñ ⁊ materia a se inuicē dependent. hoc aūt est fl̄m qꝛ aīa intellectiua pōt esse separata scđm phm̄ 12° metaphisice. T. C. 17. vbi declaratur ꝙ causa formalis aliquando manet post suū effectū qꝛ aīa rōalis manet homīe mortuo

¶ Octauo si aīa est forma corporis. oportet ꝙ aīe et corporis sit vnū esse. Nam ex materia ⁊ forma fit vnū secundū esse. sed aīe ⁊ corporis nō potest esse vnū esse. quia esse corporis ē corruptibile resultās ex partibus quantitatiuis. Esse aūt aīe est incorruptibile et simplex. Item quorum est vnum esse. eorum est vna operatio sed aīe et corporis nō est vna operatio ergo eorum nō est vnum esse.

¶ Nono arguitur ꝙ Cōmentatori imponuntur falsa dicendo ꝙ scđm eū aīa nō est forā corporis quia Cōmentator exponēdo diffiōnem aīe. non excipit aīam intellectiuam īmo includit eam. ⁊ in tertio de anima ca. 18. dicit de predictis duobꝰ intellectibus ꝙ sūt tanꝙ̄ virtutes forme nostre. quia nichil agit nisi per suā formā. Nos aūt intelligimꝰ qñ volumꝰ Item scđm Cōmentatorē. Oīs subā est materia vel forma vel totum compositū sed aīa non est totū ꝯpositum nec materia. ergo scđm eū est forma.

¶ Decimo imponitur Cōmentatori aliud fl̄m. s. ꝙ fantasma causat spēm in itellectū possibilem ⁊ ꝙ per hoc dicimur intelligere quia cāre spēm in alio est magis intelligi. Itē fl̄m imponitur sibi. 1. pte. q 76. ar. 1. dicendo ꝙ eadem spēs intelligibilis nūero informat intellectum possibilē et fantasiam humanā. Et propter hoc dicimur intelligēres. Contra dicit auerroista. Cōmētator bene sciuit ꝙ vna et eadem forma numero non representat vniuersaliter et indiuidualiter. Spēs autem que est ī intellectu representat vniuersaliter qꝛ est abstracta Fantasma sūt indiuidualiter. Itē eadem forā numero non est in corpore et sine corpore. Modo oīs forma pficiens fantasiā est in corpore cū fantasia sit virtus organica. Et oīs forma apud intellectū est virtus sine corpore Forte dicis ꝙ illa spēs licet sit vna numero. tñ est alia scđm esse quia aliud esse habet in intellectu et aliud in fantasia sed hoc implicat contradictionē qꝛ virtus nūeralis forme nō stat cū diuersis esse simul cōueniente ipsi forme. et item si habet aliud esse in fantasia et in intellectu hoc ideo est qꝛ in fantasia habet esse indiuiduale sed vt sic non est principiū intelligendi et sic homo non intelligeret per eam.

¶ Undecimo arḡ pro opinione alexandri qꝛ tāte fuit reputationis ꝙ aliqñ non reputabatur phi. nisi fuisset alexādrinus et creditur fuisse vnus de optimis expositoribus ari. et sic videtur ꝙ sit sibi credēdum s. ꝙ anima intellectiua sit materialis Itē themistius et theophrastus dixerūt ꝙ tam intellectꝰ agens ꝙ̄ possibilis sunt substantie separate. Itē auicēna dicit ꝙ itellectus non est aliud ꝙ̄ ymaginatiua. Item ꝓpter humilitatem cōmenta. videť sibi credenduꝫ quia dicit super hoc se velle aliquid scribere qꝛ fratres videntes scriptū eius poterunt scribere suas dubitationes et forte ꝑ illud inuenient verum si ipse non inuenit videtur autem irrationabile tātis philoso. cōtradicere.

¶ Duodecimo arḡ tunc forma hominis post morteꝫ maneret et similiter materia et sic corruptio hoīs non esset corruptio substātialis cū ibi nulla substātia corrūpatur. Item queritur ī quo est figura propria hominis nō in materia tm̄ qꝛ illa nō est subiectū proprij accidētis ergo est in materia et forma ergo forma hominis est partialiter figurata Forte dicis ꝙ mors hominis est corruptio substātialis qꝛ vnio anime ad corpus est q̄d substātiale. Contra illa vnio est relatio Item īpossibile est ꝙ eadem forma secūduꝫ idē esse sit inherens ⁊ postea subsistēs qꝛ forma inherens habet esse a toto ꝯposito igitur

¶ Tertiodecimo si anima rationalis est forma hominis et cuiuslibet ptis seq̄retur ꝙ manus hominis itelligeret qꝛ habet ī se animā itellectiuā sed hoc est falsū qꝛ non habet fātasmata. Item licet anima rationalis nō esset forma hominis adhuc ꝑ eam homo posset dici animatus et operari sicut celum est aīatuꝫ ꝑ itelligentiam assistentem ⁊ homo beatus dicitur itelligere ex hoc ꝙ essentia diuina supplet vicem speciei vnde est pricipiū itellectionis ergo aliqua substantia separata potest esse pricipiū itelligēdi in nobis Forte diciaꝙ non qꝛ oportet ꝙ illud quo homo formaliter itelligit īformet

ipsũ sꝫ hoc e que bene cõcluderet de beato.

¶ Quartodecimo supra dictũ est ꝙ potẽtia ab aristotele vocatur aliqñ itellectus passiuus ergo ab anima cogitatiua dicimur intelligẽtes et non ab anima itellectiua quod si ꝓcedas dicendo cũ cõmẽ. substantiam itellectiuam esse separatam sequitur cõtra aristo. in primo de aïa dicentem ꝙ hec nõ est propria aïa intelligit sed homo. Itẽ oẽ intelligẽs vel est purus intellectus vel habet intellectũ tãꝗ ꝑtem sui. Item homo non est purus intellectus. ergo aïa intellectiua est pars eius.

¶ Quintodecimo arĩ ꝙ sit vnus intellectus in oĩbus. qꝛ deus potest ponere vnam aïam in diuersis materijs sicut duas aïas in vna materia. Scḋm pꝫ in monstro vel in puero qui est in vtero matris cuꝰ corpus cõtinuatur ꝑ vmbilicũ cũ matrice ergo i eodem corpore sunt due aïe. Scḋo oïm est vna materia quia materia est pura potentia sed intellectus scḋm phm̃ est in potentia ad oẽs formas intelligibiles ergo oïm est vnus intellectus. Itẽ seq̃retur ꝙ nunꝗ̃ discipulꝰ posset habere sciam quia scia doctoris non est arguitiua ergo nõ põt causare aliã scientiam in discipulo.

¶ Sextodecimo non valet argumentũ. dicendo ꝙ tunc contraria essẽt in eodem quia idem argumentum fieret. si vna aïa sit in qualibet parte fortis. qꝛ in vna potest ascendere ꝛ in alia descẽdere. Itẽ si in quolibet homine esset alia aïa seq̃retur ꝙ nũc essent infinite aïe scḋm aristotelẽ. supponendo ꝙ ab eterno fuerunt hoïes et ꝙ aïa sit imortalis De hoc 3º phisico. Forte dicis scḋm Cõmentatorẽ ideꝫ numero esset in diuersis locis sed ꝯtra scḋm catholicos. eadẽ numero est in capite et in pede. Iteꝫ arĩ ꝙ aïa cõtinuatur corpori scḋꝫ modũ cõmentatoris quia nõ potest sibi ꝯtinuari sicut due q̃titates continue continuãtur qꝛ aïa non habet q̃titatẽ. Item si fortes esset homo ꝑ aïam rõnalem. sequeretur ꝙ fortes scḋm ꝙ homo esset incorruptibilis.

¶ Decimoseptimo intellectus possibilis denudatur ab oĩ eo quod intelligitur. qꝛ nichil est eorum q̃ sunt ante intelligere. vt dĩ in 3º de aïa. Sed vt dĩ in eodẽ. ipse est intelligibilis sicut et alia ergo ipse est denudatus a seipso et ita non habet vñ possit multiplicari in diuersis. Item scḋm phm̃ hic idem est intellectꝰ et quod intelligẽs sed id quod intelligitur est idẽ apud oẽs ergo intellectus possibilis est vnus in omnibus hominibus.

¶ Decimooctauo nichil operatur nisi vbi est sed intellectus possibilis oꝑatur vbiꝗ̃ intelligit enĩ que sunt in celo et in terra. igitur vnus est in omnibus hominibus. Itẽ multiplicario numeralis est ꝑ materiam. sed intellectꝰ nõ habet materiã. Sꝫ dices ꝙ intellectus idest aïa intellectiua habet materiã in qua est. s. corpus humanũ per quod indiuiduaĩ. Contra principia indiuiduãtia debẽt esse de essẽtia indiuiduati sed corpus non est de essentia aïe. Item cessante cã cessat effectus. si ergo aïa intellectiua multiplicatur per corpus seq̃tur ꝙ post mortem nõ sunt plures aïe. Item esse aïe non dependet a corpore nec vnitas eius.

¶ Decimonono. Est vna lux illuminãs omẽs colores. ergo vnus intellectus agẽs illuïans oïa fãtasmata. Item si intellectus agens est aliquid aïe sequitur ꝙ aïa est simul in actu et in potentia. quia intellectus agẽs est semper in actu et intellectꝰ possibilis in potentia.

¶ Vicesimo arguitur ꝙ aïa non cõuenienter tali corpori vniatur per argumẽta epicurioꝝ que ponit lactantius. Isti dicunt naturã esse nouercã et non mr̃em humani generis. qꝛ homo nascitur inops et infirmꝰ et flens. alia aũt aïalia in pedes suos mox erigũtur. cũ armis naturalibus hõ aũt non potest se mouere. Itẽ hoïs educatio ꝯstat maximis laboribus. alia aũt aïalia facilius nutriũtur a suis. Itẽ homo in vita sua habet multas infirmitates. et sepe cito moritur Cum aũt hẽat aïam nobilissimã videtur eis ꝙ saltem nõ deberet mori nisi haberet cẽtum annos. Itẽ videĩ lucretio ꝛ ꝙ oculi impediũt hoïes a videndo. sicut fores ĩpediũt introitũ domꝰ

¶ Vicesimo primo. homo habet aïam nobilissimã ergo corpus suum nõ debet esse de terra. Sꝫ dices corpus suum est nobilissimũ quia est recte figure. Contra tunc arbores haberent corpꝰ nobilissimuꝫ Plura alia argumenta valde pulchra ponit S. T. in. q. de aïa. ar. 8. et. 1. ꝑte vbi supra.

¶ Ad primũ dĩ ꝙ aïa est actus corporis organici. non tñ scḋm quãlibet potentiã cũ aïa hũana excedat ꝓportionẽ corporis. et ideo intellectꝰ nõ excedit totalẽ essentiã aïe sed est supremũ in ipsa.

¶ Ad secundum dicitur ꝙ intellectus dat formis intellectis vl̃itatem inq̃tum abstrahit eas a principijs materialibus indiuiduantibus vñ non oportet ꝙ intellectus sit vl̃is sed ꝙ sit imaterialis vide San. Tho. in. q. de aïa. ar. 2. ad 5m. 6m. et 7m.

¶ Ad tertiũ dicitur ꝙ nõ est omnino simile de figuris et de anima qꝛ aïa rationalis non differt essentialiter a sensitiua. ¶ Ad quartũ dictum est supra de ẽbrione vl̃ dicitur ꝙ prius apparent operationes animalis q̃ hominis Ad aliud dicitur ꝙ anima est in genere aïalis et i spẽ hominis ꝑ reductionẽ. ¶ Ad quintũ dicitur ꝙ aïa non est aliquid per se subsistens in spẽ completa quomodo autem anima est per se subsistens declarat s. t. q. de anima ar. 1. vbi dicit ad pri. ꝙ licet aïa habeat ens ꝯpletum tñ non habet spẽm ꝯpletam nec per se est vnus gradus entiũ. Ad aliud dĩ ꝙ aïa habet operationem in qua nõ cõmunicat corpus ex e parte qua superat proportionẽ corporis. Ad aliud dĩ ꝙ per corpus distictius anima cognoscit vt supra dictum est Alij dicunt ꝙ ratione pcti ipsius ade corpus ipedit animã et caro repugnat spiritui sꝫ tunc queritur an homo ꝓductus in puris naturalibus haberet sensualitatem repugnantem rationi videtur ꝙ sic qꝛ sensualitas fertur in oẽ bonum sensibile, Itẽ tunc posset cognosci per rationem naturalẽ hũc statum nõ esse nãlem qꝛ sẽtimus rebellionem Alij autẽ ponũt ꝙ hõ i puris nãlibus nõ haberet carnem ꝯcupiscentem aduersus spiritũ quia hoc ẽ pena peccati qꝛ aliqñ est inuoluntarium Itẽ anima secũduꝫ supremam potentiã habet diuinũ naturale super iferiores potentias sed hoc non aufertur nisi per peccatum. Sed de hijs alias.

¶ Ad sextum dr̄ ꝙ ea parte qua excedit non est organum corporis sẽsibilis. Sȝ ↄtra tunc homo inq̄ȝtum homo nõ itelligeret q̄ꝛ nõ est homo nisi per vnionem anime ſȝ non est itellectiu⁹ ex vnione ad corpus sẽsibile sed ea parte qua excedit. Dicẽdum ꝙ iste excessus non est per separationem. Ad aliud patet per idem quia quando illud qd recipitur excedit receptũ tunc non oportet ꝙ sibi cõformetur. Si dicatur q̄ȝtitas recipit̄ i ↄposito ex materia et anima rationali ergo aia ē q̄ȝta ꝑ accñs negat̄ ↄña.

¶ Ad septimũ concedo ꝙ anima depẽdet a corpore q̄ȝtũ ad ↄplemẽtum sue speciei.

¶ Ad 8m dr̄ ꝙ esse existentie corporis hominis dr̄ corruptibile non absolute sed inq̄ȝtum corpus per corruptionẽ deficit ab illo esse quod erat cõe sibi et aie Ad aliud dr̄ ꝙ bñ cõcluderet si corp⁹ pticiparet esse aie scd̄m totam suā nobilitatẽ et virtutẽ. et tõ est aliqua opatio aie in qua nõ cõicat corpus.

¶ Ad 9m dictũ est supra quomõ dupl̄r aliqd est forma corporis. ¶ Ad 10m videtur difficile inuenire aliũ modum nisi dicatur ꝙ in aia cogitatiua producitur intellectio quod est impossibile. Quidā dicũt ꝙ spẽs intelligibilis est in fantasmate subiectiue id est obiectiue. S. T. ↄcedit auerroi destruxisse totam phiam opus. 16 quod ꝓlixe disputat de tota ista materia durand⁹ in 2o dis. 16. dicit eũ valde delirare cum istis speciebus.

¶ Ad 11m i eodẽ opu. s. t. valde pulchre impugnat oẽs phõs. et hoc sufficit q̄ꝛ ipsi sibiinuicẽ ↄtradicũt cõtradictoria aũt nõ possũt esse simul vera.

¶ Ad 12m dr̄ ꝙ gñatio hoīs est vera gñatio. ⁊ mors eius vera corruptio ꝑpter sepationem forme a materia. et forma totius corrũpitur. Ad alia satis dictum est. et ad 13m. Hec aliquis dicit ꝙ ꝑpter solaȝ vnionem essentie diuine dicamur intelligere. quia tunc per hoc diceremur ↄprehendere deũ. Secundo dr̄ ꝙ essentia suppler vicẽ spẽi ꝓ q̄ȝto causat intellectionẽ que cõiter a specie causat̄. Sȝ an deus se solo posset esse principiũ nr̄e intellectionis Dicendum ꝙ non quia opȝ ꝙ principiũ ꝓximum intellectionis sit formaliter in aia.

¶ Ad 14m patuit supra quare vocatur intellectus possibilis ¶ Ad 15m dr̄ ꝙ due aie nõ possũt esse in eadeȝ pte ſȝ forte in diuersis ſȝ querit̄ an aie corp⁹ det perfectionem ex quo corpori vnitur vt perficiatur dico ꝙ non alias corpus esset prestātius vnde perficitur in corpore sed non a corpore San. Tho. de veri. q. 26. ar. 2. 2m. Ad aliud dicit. San. Tho. 1. pte. q. 76. ar. 2. ad 5m ꝙ alia est sciẽtia in discipulo et alia in magistro et. q. 117. ar. 1. ad 2m dicit ꝙ doctor nõ causat sciẽtiam in discipulo per moduȝ agẽtis naturalis. ſȝ est principiũ quo aliq̄s dirigitur in operando. ¶ Ad 16m. alias dictum est. ¶ Ad 17m di. s. t. in. q. de aia ar. 3. ad 4m ꝙ nõ est necessariũ intellectũ denudari ab eo quod intelligit vt patet de intellectu diuino ſȝ hec est ↄditio intellecti i potentia Ad aliud dr̄ ibidẽ ad septimũ ꝙ spẽs intelligibilis qua intellect⁹ for̄aliter intelligit est i intellectu istius et illius et multiplicatur ratione subiecti non autem ex parte obiecti.

¶ Ad 18m dr̄ ꝙ intellect⁹ nõ opatur vbiq̄ȝ. sed circa vbiq̄ȝ ad aliud satis dictum est in de ente et essẽtia quo⁹ aia indiuiduatur nec est veruȝ ꝙ principia indiuiduātia sunt de essentia rei vnde anime differunt ex hoc ꝙ sunt tali vel tali corpori vnibiles. vide. San. Tho. in. quest. de anima ar. 3. ad 15m ⁊ ad 20m et ar. 1. 2m. ¶ Ad 19m patet ꝙ in diuersis partibus aeris est aliud lumẽ Nec incõuenit idem esse i potentia ⁊ in actu. sed non secundũ idez. San. T. ibidem ar. quinto ad scd̄m et ad septimum.

¶ Ad vicesimũ queritur ab istis an malent habere naturā bestiarũ q̄ȝ hoim ex quo tm̄ laudāt ↄditionẽ earum. ad qd eñ haberet hõ prudentiā si oīa essẽt sibi a natura parata. ideo recti⁹ plato egit grãs nature ꝙ hõ nat⁹ esset. Itẽ multa aīalia habẽt etiam magnos labores ad defendenduȝ et instruendum pullos suos vt dictũ est de hyrũdinibus. Item homo debebat hr̄e corp⁹ passibile fierent ei multa mala nisi fures possent occidi et ex hoc sequebatur hominem semꝑ esse mortalem. ⁊ ideo deus optime oībus prouidit vñ aīalia debilia sũt velocioris curs⁹ vel habent alas quibus possunt fugere. Alia vero que sunt grauia habent cornua. vñ turpissimũ fuisset videre hoīem cum talibus armis naturalib⁹. ſȝ dedit sibi rationẽ que in capite quasi in arce apparet vnde dr̄ caput q̄ꝛ capiunt ibi sensus iniciũ Nec est putandũ cum epicuriis ꝙ corp⁹ hoīs sit fortuito factum habet duos oculos quasi duos carbũculos a deo sibi datos. quorum dualitas magnũ decorem affert. Et quia faciliter oculi possunt ledi ideo posuit eos deus in cõcauis foraminib⁹. Dedit linguā ad duo officia vñ scd̄m varronẽ ligua dicitur a legādo cibo. In bestiis val et aliqñ ad potandũ. Plura alia de sexu. diuerso et voce. ⁊ aliis partibus corporis tractat lactātius de quibus satis habetur in. 1. parte. San. Tho.

AD 5m. sic proceditur videtur ꝙ anima intellectiua sit mortalis q̄ꝛ anima humana est eiusdem generis cũ aliis animabus sicut homo est eiusdem generis cũ bestiis ergo est corruptibilis q̄ꝛ corruptibile et incorruptibile non sũt eiusdem generis. ſȝ contra phi. dicit ꝙ intellectus separatur sicut perpetuum a corroptibili itellectus autẽ est pars anime igitur in 3. r. c. 20.

¶ Respondeo dicendũ scd̄m s. t. in q. de anima ar. 14. et libro 2. ↄtra gen. ca. 79. sola anima rationalis est immortalis. Plato autem posuit etiā animas brutorum esse imortales ſȝ hoc est falsum q̄ꝛ nõ habent ꝑ se operationem sicut anima rationalis. Itẽ plato ponebat animam itellectiuā sic esse imortalem q̄ȝ fuit ab eterno sed hanc opinionẽ etiam reprobat s. t. Alexander ꝑpatheticus posuit intelltellectum possibilem esse mortalẽ. Item origenes posuit omnes animas in pricipio mũdi fuisse creatas q̄ꝛ sequitur⁹ est aliquomodo platonẽ vide s. t. ibidem ca. 83.

¶ Cõclusio responsiua necesse est omnino animā humanaȝ esse icorruptibilem q̄ꝛ res dupliciter corrũpitur. s. per se et per accñs ipossibile est autẽ aliquod subsistẽs corrũpi per accidens sic enim aliq̄d

corrūpitur sicut habet esse vnde quod per se habet esse nō potest corrūpi nisi per se. Anima autē rationalis nō potest corrūpi per se qr esse per se conuenit forme ergo non potest secūdum se ab ea separari et ideo omnis forma est p se incorruptibilis quia res corrūpitur per hoc q forma separatur ab eo im possibile autem est q forma separetur ab anima ergo anima rationalis est icorruptibilis. Cū qr non est receptiua cōtrariorum quia intellectiones albi et nigri nō contrariantur. Cum qr anima naturaliter desiderat semper esse. Naturale autem desiderium nō potest esse inane ergo omnis substantia intellectualis et icorruptibilis vt etiam dictum est i 1. de anima et hec fuit sētentia platonis et pherecidis vt ponit lactantius li. 7. diuinar istitutionū zeno etiā posuit esse inferos et sedes piorū et capitulo 8° ponit rationē platonis qr quidqd per seipsum sentit semp mouetur. Tale aūt nō habet finē. Item aīa est capax doctrine et habet prouidentiaz faturorum. ergo habet aliquid imortalitatis vt dicit pithagoras sed pherecides fuit primus qui disputauit eternitatē aīe. Tullius dicit se nescire qd sit verū. Probat tn̄ eam ex hoc q homo hz noticiaz de deo. z oportet ponere aliquā retributionē bonorum post hanc vitā alias iusti qui hic multa patiantur viderentur esse miserabiliores bestijs z alijs hominibus qui fruūtur voluptatibus scli vnde dicit paulus. Si non est resurrectio miserabiliores sum⁹ oībus hominib⁹. ¶ Ex his patet q falsa est opinio lucretij et epicurij vt patet apud lactantiū ibidez capitulo 12°. Item potest pbari ex eo. ca. 13. ex dicto apollinis et carminibus sibile. Nec mirū si quidaz dixerūt aīam esse mortalem qr aristoxen⁹ dixit nullam penitus esse aīam. Si queratur ex quo aīa rōnalis fit de nouo. An pducatur a generāte. Dicendum q non quia aliqn̄ aīa habens bonū ingenium est in corpore pducto a fatuo. vt ergo dicit lucreti⁹ scelesti sum⁹ oēs semie oriūdi et ideo parētes plus diligunt salutē corporis q̄ aīe cōterqr vnūquodqz naturaliter diligit opera sua vide. San. Tho. 1. p. q. 90. ar. 2. Si queratur an scōm Cōmentatorē aīa rationalis sit a deo creata de hoc dictum est primo phisi. Albertus dicit in libro de hoīe q Cōmentator dicit in libro de causis sup prima ppositione q causa prima creauit esse aīe mediante intelligētia. Sed contra. nulla creatura potest creare. Ideo dicitur q aīa dicitur esse ab intelligentia quia p motum factum ab intelligentia disponitur corpus ad susceptionem aīe. Sed an sequatur aīa habet propriam operationē ergo pōt separari videtur q non qr sensus nō habent proprias opationes vn̄ visus videt non aūt audit⁹ sed dices q in illa opatiōe cōmunicat corpus ideo in pposito non dr̄ ppria.

¶ Contra hec arḡ. Aīa est finite virtutis ergo non potest durare per temp⁹ ifinitū qr pp̄ter hoc phūs dicit 8° phisi. q primū mouēs est ifinite virtutis qr mouet tp̄e infinito. Item si aīa est incorruptibilis sequitur q fuit semp qr primo celi dr̄ q incorruptibile et semp esse cōuertuntur sed hoc est fl̄m quia q̄ libet aīa incepit esse.

¶ Secundo aīa non est p accidēs forma qr tūc hō esset ens per accidēs ergo est forma corporis essentialiter ergo corrupto corpore corrūpitur. Itē aīa non est sine suis potentijs seu passionibus sed iste potentie anime non possunt esse sine corpore vt patet de vegetatiuo et sensitiuo.

¶ Tertio forma debet esse materie pportionata sed corp⁹ hoīs est corruptibile ergo et aīa. Itez aīa non habet opationez sine corpore ergo non pōt esse separata. Aīs patet quia impossibile est intelligere sine fantasmate.

¶ Quarto oē finitum tandē ɔsumitur sz bonum nature aīe est finitum et minuitur per pctm̄ ergo tandem potest consumi et corrumpi. Itē phūs contra platonē hz pro inconueniēti q mod⁹ incepit z nūqz terminabit. q̄ si aīa habuit principiū habebit finē.

¶ Quinto manente cā manet effectus sz aīa est causa vite corporis si ergo aīa semp manet videtur q corpus semp viuat quod est falsum.

¶ Sexto sequeretur q scōm idem corruptū numero posset reddire qr aīa manet post mortem et per agens naturale materia potest iterū bn̄ disponi qr potest quis vesci ex carnib⁹ hūanis z sic materia hominis pcedentis pōt iterum esse sub semine qd pōt iterū poni in loco matricia si ergo aīa intellectiua potuit primo vniri qn̄ fuit de nouo creata sequitur q iteram postea poterit reuniri. Itez si aīa esset imortalis videt̄ q scōm aristotelē nunc essent infinite aīe ponendo mundū fuisse ab eterno. Itē secundum aristotelē q̄so vel ista aīa sepata aliqn̄ vnietur corpori vel nunq̄. Si primū tunc corruptū redit. Si s̄cōm seqtur q scōm aristotelē p temp⁹ infinitum naturale desiderium istius aīe frustrabitur. Item ecclīastes tertio dr̄ q vnus est interitus hominis et iumentorum.

¶ Septimo arḡ contra rationes quibus probatur immortalitas aīe scōz phi. qr ari. 7. metha. dicit q partes que manent separate a toto sunt elementa idest partes materiales si ergo anima manet separata a toto sequeretur q esset materialis qr pri⁹ fuit forma et pars hominis quod adhuc probatur contra auerroī qr rationale est differētia hoīs ergo anima rationalis est pars ei⁹ vnde dicit. Scotus q ille maledictus auerrois ifixione sua in 3. de anima nec est itelligibilis sibi nec alijs. Itē non perimur nos cognoscere itentiones logicales z tamen illas nō cognoscimus per sēsum ergo cognoscimus eas per animam itellectiuam qr oportet q operatio q̄ est in nobis sit ab aliqua forma intrinseca. Forte dicis q itelligere est quoddā pati et ideo causatur in nobis ab extrinseco. s. ab obiecto vel a fātasmate vel forte non est actio imanens sz hoc est falsissimū ymmo itelligere est propria operatio hominis in qua scōm ari. cōsistit hominis beatitudo.

Octauo non valet auctoritas phi. dicentis q intellectus separatur sicut perpetuū a corruptibili quia phi. non itelligit illam separationē nisi p̄cise i hoc q itellectus nō vtitur corpore in operādo et ideo est icorruptibilis loquēdo de illa corruptione qua virtus organica corrūpitur ab excellēte sēsibili. Sz hic est dubium an potētia visiua realiter corrumpatur videtur q non quia si senex acciperet oculum

uenis videret vtriqз sicut iuuenis ergo potentia vi siua non est debilitata vel corrupta q̃tum ad operatione. Item diceretur q licet itellectus nõ corrũpatur ratione organi tñ corrũpitur pro q̃to animanõ potest esse sine corpore vñ phi. dicit in 3°. de anima q intellectus corrũpitur in nobis quodam interiori corrupto.

Nono ari. 12. me. relinquit hanc questionez sub dubio et dicit for san. s. omnem nãqз animam ipossibile forsan esse post cõpositũ &c. ibi ly forsan est tẽperamẽtum phi. Item posset negari habet operationem per se. Et si dicatur itelligit deum talis autem intellectio nõ est in toto cõposito quia non est materialis et sensitiua ergo est tñ in anima. Dicẽretur q est in toto ꝯposito et in nulla parte sicut paternitas que est accidens non organicum et tamẽ non est incorruptibile.

¶ Decimo non valet alia ratio ex 6. de animalibz vbi dicit itellectũ de foris aduenire q2 valde dubiũ est scõm ari. a quo producitur anima rationalis si etiam fit imediate a solo deo. Contra in 8. phi. dr q deus non potest aliquid facere de nouo et per hoc probat mũdum fuisse ab eterno Item non valet ratio de corruptione quia. s. illa fit per separationem ab aliquo quia asinus corrũpitur et tamẽ suum esse non separatur q2 ipossibile est q esse asini sit sine asino. Item esse anime est a deo corruptibile et non per separationẽ alicuius rei.

¶ Undecimo non valer ratio de aĩa habente esse per se q quero quid itelligis per esse per se si enim distiguatur ꝯtra inesse accidentis tũc forma asini habet esse per se. Item tũc accidens separatũ eẽt icorruptibile quia habet esse p se licet miraculose. si autem esse p se distiguitur cõtra inesse forme tũc non ꝯuenit anime rationali esse p se. Itẽ anima cogitatiua est corruptibilis z tamẽ est forma hominis quod p3 q2 per eam possũt saluari omnia que sunt in homine possumus eni cogitare de deo z de chimera et de secũdis itentionibus et ponere differẽtiam iter sẽsibilia et itelligibilia possumus etiã fãtasiari mõtes aureos ergo aliqua potẽtia sensitiua sufficit ad saluandũ actus hominis et talis est corruptibilis.

¶ Duodecimo non valet ratio de desiderio naturali q dubium est an illud desiderium sit naturale Si dicas q sic quia naturaliter homo fugit mortẽ Contra sic etiam est de quolibet animali Dicetur ergo q homo naturaliter appetit sẽper esse scõm spem alias illud desiderium esset malum z per consequens nõ eẽt naturale nec seqtur multi habent illud ergo eẽt nãle quia viciosi icĩnãtur stati ad desiderandum bonum delectabile Item ari. in 1. ethi inquirit vtrum homo sit beatus in hac vita vel post hanc vitaз et dicit eũ hic esse beatũ i speculatione altissimaз causaз. Et si dicatur paucissimi homines adhoc perueniũt sз felicitas q̃ est finis hominis est q̃ddam bonũ cõe vñ ꝯtra ratione ẽ¹ est q in paucioribꝰ cõsequatur vt dicit s.t. 1. pte q. 88. ar. 1. ꝯtra auerroin Sed hoc nichil est. quia oẽs nõ orbati habent potentiã vt ad hanc felicitatẽ perueniãt Si dicatur et quo orbati scõm aristo. licet alias sũt virtuosi non possũt in hac vita peruenire ad beatitudinem videretur q sit ponenda alia vita alias fortis politicus nõ recte exponeret se morti pro re publica. quia tunc appeteret non esse totaliter si aĩa esset mortalis. Mali etiã in hac vita nõ semp puniũtur ergo ponenda est alia vita Sed ad hoc diceret q non sequitur. quia scõm augustinũ iussisti dñe et ita est vt pena sibi sit oĩs inordinatus aĩmus. Itez diceretur q ille fortis politicus exponit se morti et pro tunc habet maximũ bonũ virtutis et euitat vicium et propterea debet exponere se morti potius q̃ diu viuere in remisso actu virtutis. Et ꝑpter hec dicit Gregorius qui ꝑpter istas rationes noluerit credere. propter fidem credat ergo non põt demõstrari q aĩa sit imortalis.

¶ Tertiodecimo arguitur aĩa recipit contraria ergo est corruptibilis. aũs patet q2 recipit ꝯtrarias voliciões et sic destruitur alia rõ.

¶ Ad primũ dicitur q mouere tpe infinito arguit virtutẽ infinitã non aũt ipsiz esse ex hoc em q dualitas semp est par non seqtur q habet virtutem infinitam. Ad aliud dicitur q sufficit q aĩa sit semper quod ad tempꝰ futurũ per virtutem quaз habet Si dicatur. deus potest corrũpere aĩam ergo aĩa tũc esset corruptibilis ergo et nunc. q2 semp manet eiusdem generis Corruptibile aũt. z incorruptibile genere differunt et sunt ꝑdicta essentialia per. san. t. in. q. de aĩa ar. 14. ad 5m. Itẽ Cõmentator dicit. 11. metaphisice q id quod est in se possibile esse et nõ esse non potest necessitatem essendi ab alio acquirere sз aĩa est possibilis ad esse et ad non esse a deo ergo non habet necessitatẽ vt sit perpetua. Dicendum q non sequitur deus hoc corrũpit ergo est corruptibile scõm suam naturã. vnde. S. T. de po. q. 5. ar. 3. ad 12m dicit q quedã res cõsequũtur ex diuina voluntate absolutã necessitatez essendi inq̃tũ causantur in natura in qua non est possibilitas ad non esse p actionem cõtrariorũ. Sed de hiis satis dictum est 2° phisicorũ et in octauo.

¶ Ad scõm dicitur q aĩa per suam essentiã est forma. tamen non oportet. q semper sit in corpore sicut homo scõm suam essentiam est aĩal tamen non oportet q itelligere ꝯueniat homini inq̃tũ est aĩal Ad aliud dicitur q in aĩa separata non remanent potentie sensitiue nisi forte in radice quia nõ sunt ꝑcise in aĩa vt ostendit san. tho. in. q. de aĩa ar. 19. ex quo infertur q virtutes que sunt in appetitu sensitiuo et virginitas non manent in aĩa sepata. Et si queratur an hõ resurgens habebit eundem sensum et eundẽ appetitũ sensitiuũ videtur eniз q potentie per quas hic homo meruit debẽt premiari. Item in aĩa separata remanet memoria. Si dicas q rememoratur per intellectum Contra tunc lesa tñ postrema parte capitis homo posset memorari preteritorum quod est falsum Itẽ resuscitati dicũt se vidisse quedam ymaginabilia et sensibilia scз domos et cãpos. Ad hec dicit San. Tho. q licet idez aĩal resurgat non oportet q sit idem sensus loquẽdo de potentia sensitiua. Accidens eni non variat subãm Sed potentie proprie merentur. sed aĩa. Si dicatur tũc nõ esset idem oculus numero. quia

visus' est forma oculi et act⁹ ei⁹. Dicendū ꝙ hoc est
falsum nisi visus capiaẗ pro aīa in qua radicatur.
¶ Ad 3m. dicitur ꝙ corpus est aīe proportionatū
q̄ntum ad operationem sed non quantum ad incor
ruptibilitatem vel corruptio corporis humani pue
nit ex peccato vnde corpus ade ante peccatum nō
poterat corrūpi per ignem nec gladio scindi vt di=
cit s.t. in 4.d.44.q.2.ar.1.q.4.ad 1. Quibusdam ta
men videtur oppositum ex 1. parte quia indigebat
nutrimento et speciali preseruatione a deo ne le=
deret pedem s.t.1. parte q.97.ar.2.ad 4.et ar.3.ad
5m. Item homo productus in puris naturalib⁹ fu=
isset mortuus dato ꝙ non pecasset.
¶ Ad 4m. dicitur pri. phisi. Ad aliud non est si
lime de anima que prerequirit ad suum fieri mate
riam disposi tam.
¶ Ad 5. dr̄ ꝙ anima requirit certam dispositionē
vt viuificet corpus.
¶ Ad sextum dicetur in secundo metheororum ꝙ
diuersaꝝ actionū non potest esse idem terminus ⁊
vltimū debebat inducere phi. ad resurrectionem.
Alias anima separata secundum eum naturaliter
et eternaliter appeteret vnum impossibile. s. vnio
nem ad corpus. Forte dicis animam post mortē nō
appetere corpus quia porphirius dicit beatis om
ne corpus fugiendum et virgilius ī sexto eneidoꝝ
que lucis miseris tam dira cupido vide quid pater
enee respondet et augustinus de ciuitate dei libro
22.c.27.
¶ Ad septimū dicitur ꝙ ari. in libro de pomo seu
morte ari. expresse ponit animam posse separari ⁊
felicitatem futuram q̄m philo. ducit hominem ad
gradua altissimos et diuinos quos non habemus
in hac vita quia post multos labores homo efficiẗ
senex et ineptus speculationi. Item honor qui po=
test esse ī hac vita scd̄m ari non est sufficiens p̄miū
v̄tutis. Quidā dicūt phi. ī diuersis locis diuersimo
de scripsisse ⁊ phi. ibi forte loq̄ẗ. Durād⁹ in 2. dis.18.
dicit ꝙ phi. dixit sibi repugnātia. s. nullū genitum
esse eternū a pte post ⁊ animā esse imortalē grego
ri⁹ nissen⁹ tenet oppom. vt dicit s.t. ī 3. ꝯtra gē. c.79
¶ Ad 8m dr̄ ꝙ vna separatio infert aliā. ⁊ ꝙ potē=
tia visiua de facto debilitaẗ ī radix ei⁹ nō debiliteẗ
¶ Ad 9m et 10m dictū est primo phisicorum. L.i.
¶ Ad vndecimū dr̄ ꝙ aīa rationalis habet esse ꝑ
se ꝑ q̄nto esse existentie ipsius hominis est precise ī
anima nec videẗ ꝙ potentia cogitatiua cognoscat
deum nisi capiatur pro intellectu et non pro sensu
interiore.
¶ Ad duodecimū patet ꝙ quilibet etiā virtuosus
desiderat beatitudinem naturalē scd̄m augustinū
hec aūt virtuo somulti non contingit in hac vita q̄
non vacat speculationi. Deinde dr̄ ꝙ a deo esse po
test separari a forma subsistente. i. dest potest corrū=
pi. Non aūt ab agente naturali. quia nullū tale a=
git in rem spiritualē qualis est forā p se subsistens.
¶ Ad tridecimum dicitur ꝙ contrarie volitiones
non sunt actiue nec corruptiue subiecti.

¶ Circa hec queruntur 5e. Primo an intellect⁹
practicus et speculatiu⁹ differunt. Scd̄o an fanta
sia sit principiū motus. Tertio an voluntas sit libe
rior intellectu. Quarto an voluntas possit necessi
tari. Quinto an passiones sensualitatis subdātur
rationi.

Ad primum sic proceditur videtur ꝙ intel
lectus practicus et speculatiu⁹ differant
realiter. quia habēt diuersa obiecta ergo
sunt diuerse potētie. Añs patet. quia ob
iectum intellect⁹ speculatiui est verū. Practici au
tem est opus. vel bonū s3 ista dr̄nt igitur. Forte dicis
ꝙ dr̄nt tm̄ ratione Cōtra hoc sufficit ad distinguē
dum potentias vt patet de obiecto intellect⁹ ⁊ vo=
luntatia. Sed contra est phūs dicens in tertio de
aīa ꝙ intellectus speculatiuus fit practic⁹ per ex=
tensionem vna autē potentia non mutatur in aliā.
¶ Respondeo dicendum scd̄ʒ. San. Tho. 1. parte
q.79. ar.8. ratio siue superior siue inferior et intel=
lectus siue intelligentia sunt vna et eadē potētia.
vnde intellectus noster dicitur ratio pro q̄nto ꝓce=
dit de vno intellectu ad aliud. ad cognoscendū ve
ritatem intelligibilem. et ideo in intelligentijs nō
ponitur ratio quia non discurrūt. Item intellect⁹
noster dicitur ratio superior ꝓ q̄nto intēdit eternis
conspiciēdis aut ꝯsulendis et dicitur ratio inferior
quia intendit t̄palib⁹ reb⁹. vt pulchre declarat. s.t.
in questionibus de ve. 15.1. et 2.
¶ Sed notandū ꝙ hoc nomē intelligibilia ꝓprie
significat ipsum actū intellectus qui est intellige
re. In quibusdam tamen libris de arrabico transla
tis subē separate quas nos angelos dicimus intel
ligentie vocātur. Forte ꝓpter hoc ꝙ huiusmodi sbē
semp actu intelligūt in libris tamē de greco trans
latis dicūtur intellectus seu mentes Est aūt mens
idem ꝙ intellectus Notandū preterea ꝙ intelle
ctus possibilis habet tres stat⁹. quia q̄nq3 est in po
tentia tm̄. et tunc dr̄ intellectus possibilis. Q̄nq3
autē in actu primo qui est scīa et sic dr̄ intellectus ī
habitu. Quandoq3 aūt in actu scd̄o qui est cōsidera
re et sic dicitur intellectus in actu siue intellectus
adeptus. Notandum preterea ꝙ intellectus pra=
cticus et speculatiuus sunt eadē potentia sicut ea
dem potentia visiua respicit albun et nigrū Diciẗ
autem intellectus speculatiuus qui nō ordinat ad
opus illud quod apprehendit sed ad solum conside
rationem veritatis sed practicus intellectus diciẗ
qui hoc quod apprehēdit ordinat ad opus. Ex quo
patet ꝙ speculatiuus differt a practico fine. Sed
queritur an sinderesis sit quedā sp̄alis potētia. Di
cendum ꝙ non. sed magis est quidam habitus quo
quis inclinatur. ad recte iudicandū de principijs
opabilium. vnde sinderesis dicitur instigare ad bo
num et murmurare de malo cuius actus aliquando
dicitur ꝯscientia per quā iudicamus actu. aliquid
esse faciendum vel non faciendum. Quandoq3 e=
tiā sinderesis vocatur conscientia vel naturale iu=
dicatorium. Per hec patet responsio ad dubiū quo
queritur an scientificum quo aīa speculatur neces
saria et ratiocinatiuum quo rōcinatur circa contin
gentia sunt diuerse potentie siue diuerse partes a

potentie sūt diuerse partes anime. Ad quod respondet s.t.6.eti.ꝙ contingentia dupliciter possūt cognosci vno modo secūdum rationes vniuersales que sunt imutabiles et sic ptinent ad sciētias demonstratiuas q2 phisica est de corruptibilibus ⁊ sic contingentia ptinent ad intellectū. Alio modo possunt capi contingentia secundū ꝙ sunt in particulari et sic cadunt sub potentia cogitatiua que propter hoc dicitur ratio pticularis vel itellectus passiuus qui est corruptibilis et cognoscitiuꝰ sigularium contigētium de quibꝰ est cōsilium et operatio Unde et prudētia videtur quibusdam esse in potentia sēsitiua cogitatiua vnde non est sciētia quia non est singulariū vt dicit phi. sicut sensus et secūdum hoc videtur ꝙ consiliatiuū et sciētificum distiguuntur realiter q2 cōcilium est de sigularibus q̄ cadūt sub sensu Sꝫ cōtra hoc obijcitur q2 prudētia scd̄m phi. est habitus intellectualis ergo est subiectiue in intellectu et non in potentia cogitatiua. Forte dicis ꝙ cogitatiua dicitur intellectus. Cōtra voluntas nō mouet a potētia cogitatiua ⁊ tñ mouetur per actū prudentie et ꝯsilij Itē prudētia est in intellectu practico qui est idē realr̄ cum speculatiuo ideo dicitur ꝙ intellectꝰ est cognoscitiuus particulariū per reflexionē vt supradictū est et ideo dicendū est ꝙ prudentia licet sit circa contingentia tñ est in intellectu Sed nonne scientia etiam speculatiua est de cōtigētibus videtur ꝙ sic q2 phisica est de tonitruis et prudētia aliqñ est de necessarijs vt ꝙ nō est peccādū videtur ergo ꝙ scientificum et ꝯsiliatiuū vel ars est de cōtigentibus Dicēdum ꝙ sciētia speculatiua nō est de cōtingentibus in nostra potestate existētibus vt sic vel sic fiant sicut est de obiecto prudētie. Notādum tamen ꝙ licet itellectus speculatiuꝰ ⁊ practicus nō differant habitꝰ tamē speculatiuꝰ ⁊ practicꝰ realiter distinguūt q2 scia moralis realr̄ distinguit a phisica. ¶ Sꝫ dubitat an itellectꝰ speculatiuꝰ sēper sit circa eternū vt videtur dicere phi. 6°. ethi. et 1. poste. et de hijs dictū est pri. phisi. ꝙ sic ppter necessariā habitudinem inter passionem et subiectum vnde. Sanctus Thomas dicit 1. pte q. 86. ar. 3. Si attendantur rationes vlēs sensibiliū oēs sciētie sūt de necessarijs Si autem attendantur ipse res sic quedam scia est de necessarijs et quedā de contingētibus vñ phisica dr̄ eē de corruptibilibꝰ incorruptibiliter q2 rei naturali ꝯuenit esse mobile immobiliter et necessario sed Cōtra sic etiam singulare diceret necessariū q2 sortes necessario est corruptibilis sicut homo forte negas q2 re corrupta non pōt amplius corrumpi nec est generabilis vel illa passio non conuenit singulari per se primo Quidā dicunt scientificū eē de necessarijs q2 res sunt eterne scd̄m suas essentias Sꝫ cōtra nō solū scia habetur de causa sed etiā de effectu vñ effectus cognoscit p causā vt pꝫ i tonitruo et pluuia que est aque de nubibus guttatim cadens Alij dicunt ꝙ scientia est necessariorū q2 est de vniuersalibꝰ que sunt ingenerabilia per se Aliquādo tñ sunt corrupte p accidens Sed queritur an tunc de facto sit de ipsis scientia. Forte dicis ꝙ non quia scientia requirit conformitatē et adequationem ad res scibiles q2 scia non est nisi de veris Ueritas aūt cōsistit in adequatiōe intellectꝰ sed res q̄ nō ē nō ꝯformat intellectui Sꝫ ꝯtra. Astrologꝰ hꝫ sciētiā de eclypsi dato ꝙ nō sit / et de vacuo habet sciētia licet no sit. ¶ Tertio dubitatur an intellectꝰ actiuus ⁊ itellectus factiuus distingūtur Dicendum ꝙ nō. Pro quo notādū ꝙ actio et factio qñqꝫ sumuntur generaliter pro vno predicamento. Sed specialiter actio ptinet ad prudētiam factio autem ad artē. Quidam dicūt ꝙ factio est que transit in exteriorē materiā vt domificatio. Actio autē manet i agēte vt intellectio Sed cōtra actus fortitudinis trāsit i exteriorem materiam et actus liberalitatis. Itē multe operationes imanētes ptinent ad artes q2 actus elicitus ab arte pertinet ad artem et est operatio imanens scꝫ actus intellectus. Alij dicūt ꝙ factiones sūt opationes quibus aliquid fit preter vsū vt edificatio In actione autem ppriē dicta nil relinquitur post operationē vt pꝫ i visiōe. Sꝫ ꝯtra citharizare ē factio ⁊ tñ ē tm̄ opatio vnde videtur ꝙ aliquando prudentia et ars sunt circa idē vt videtur in prudentia militari. Et ideo actio et factio non semp realiter distingūtur. Alij dicunt ꝙ actio dicitur operatio pro q̄nto procedit ab electione factio autem respicit operationem exteriorem et nō electionē. Utrū autē intellectio debeat dici actio vel praxis dictum est primo phisi. Et vtrū actꝰ ipsiꝰ artis debeat dici actio p q̄nto dirigitur a prudētia. ¶ Contra hec ar. Primo ꝙ rō et intellectꝰ distinguūtur. q2 vnū potest reperiri sine alio. Tum q2 potentia cogitatiua discurrit ⁊ p ꝯñs rōcinatur. Tum q2 in angelis reperitur intellectꝰ ⁊ tamē in ipsis non est ratio q2 non discurrūt sed per spēs influxas oia intelligūt. Forte dicis ꝙ non seq̄tur intelligūt per spēs influxas simul p̄missas et ꝯclusionē ergo non discurrūt q2 hō in primo instanti vsus rōnis p habitus infusos vel alioꝰ pōt debilitare de agibilibꝰ. g̊ possibile est i instāti discurrē q2 deliberaꝰ est qdam discursꝰ. Itē enthimema forat in istāti in q̊ assertio añcedētis ⁊ ꝯñe. Scd̄o ar ꝙ intellectꝰ practicꝰ ⁊ speculatiuꝰ dr̄nt realr̄. q2 habitꝰ practicꝰ ⁊ speculatiuꝰ dr̄nt realr̄ g̊ hñt diuersa obiecta. s. speculabile ⁊ opabile. Sꝫ ista eadē sunt obiecta intellectꝰ practici et speculatiui g̊ intellectꝰ practicꝰ ⁊ speculatiuꝰ dr̄nt realr̄. Itē posse sanari et posse ifirmari nō sūt vna poteñ scd̄ꝫ phm̄ 3° phi. g̊ nec posse itelligē speculabile ⁊ opabile. 3° diuersorū scd̄m genꝰ nō ē poteñ penitꝰ vna Sꝫ itellectꝰ speculatiuꝰ respicit necessaria practicꝰ aūt ꝯtigētia Corruptibile aūt ⁊ icorruptibile genere differunt. Itē potētie distigūt p actus sed itelligere speculabile ⁊ opabile sūt diuersi actꝰ Forte dicis ꝙ ꝯueniūt i hoc quod ē itelligē Cōtra tūc posset dici ꝙ sētire ⁊ opinari eēnt i eadē potētia q2 ꝯueniūt i hoc ꝙ ē cognoscere. Silr̄ videē ⁊ audire ꝯueniūt i hoc q̊d ē sētire. Forte ꝯcedis ꝙ itellectus speculatiuꝰ ⁊ practicꝰ aliq̊mō distigūt scd̄ꝫ ież Cōtra tūc in nobis eēnt realiter duo itellectꝰ possibiles ⁊ forte duo itellectꝰ agentes.

¶ Quarto ar ꝙ ratio superior et inferior sint diuerse potentie quia morales dicunt ꝙ qñqꝫ peccat

ratio inferior nõ peccante superiore ergo non sũt
idem. Item scdm phi. sexto ethi. scientificum et ra
tiocinatiuũ sunt diuerse potentie ergo similiter ra
tio superior et iferior et ratio phi. est quia sciẽtificũ
est de eternis que genere differũt a cõtingẽtibus.
¶ Quĩta ratio: est simplicior q̃ sensus sꝫ in parte
sensitiua nõ inuenitur q̃ eadem potẽtia habeat di
uersa officia ergo multo minus eadẽ potẽtia intel
lectiua potest habere diuersa officia sic autẽ est de
intellectu speculatiuo et practico. Forte dicis q̃ ob
iecta eorum reducuntur in idẽ principiuꝫ. Contra
eternũ et operabile non habẽt eadẽ pricipia quia
corruptibile et icorruptibi[le] nõ hñt idẽ prici[pium] igr̃ ⁊c.
¶ Sexto nichil mouetur a seipso sed ratio supior
mouet īferiorẽ ergo non est eadẽ potentia.
¶ Septimo ar̃ q̃ a fine nõ vocatur itellectus spe
culatiuus quia alias in potestate nostra eẽt facere
sciẽtiam aliquã speculatiuam quia possumus eam
ordinare ad scire vel ad opus. Item scientia ⁊ sci
re sũt idem sicut abstractum et cõcretum distingue
re ergo sciẽtiam speculatiuam a practica ꝑ scire est
distinguere eã per seipsam vnde cum distictio sciẽ
tiarum sit ex obiecto sequitur q̃ speculatiua nõ di
citur a fine. Item nõ ideo scietia est practica q2 or
dinatur ad op[us] sꝫ e cõuerso ex hoc q̃ aliqḋ scibile est
opabile a nobis nos ordinam[us] scietiã ad opus igit.
¶ Octauo ar̃ q̃ actio et factio nõ distingũtur quia
factiones possũt bene fieri q2 aliquis potest domi
ficare propter deũ ergo factio est actio. Item tunc
actio ⁊ passio essent duo p̃dicamenta
¶ Nono ar̃ q̃ prudentia sit vera scientia quia im
possibile est prudentiam esse de falso ergo prudẽ
tia est de necessario ergo est scientia ãtecedens pa
ter quia est habitus veredicus. Item vel actus
prudentie est cognitio euidens vel ineuidens. Si
primum ergo est actus scientie. Si secundum tũc
esset actus fidei vel opinionis. Forte dicis q̃ pru
dentia est noticia euidens circa aliquod singulare
agibile. Scientia autem est vniuersalium Contra
singulare et vniuersale pertinent ad eundem habi
tum vnde per eandẽ speꝫ vel scientiam cognosci
tur q̃ homo est risibilis et q̃ sortes est risibilis er
go ad eundem habitum pertinet cognoscere sin
gulare agibile et vniuersale.
Item prudentia est in intellectu ergo primus a
ctus quem elicit est circa vniuersale.
Item quero de obiecto eius adequato et primario
Si dicas q̃ est bonum agibile vel consiliabile No
tum est q̃ istud est quoddam commune et vniuersa
le. Item tunc singulari corupto periret prudẽ
tia quia corrupto obiecto corrumpitur habitus.
¶ Ad primum dicitur q̃ potentia cogitatiua non
habet ex se q̃ discurrat. deinde concedo q̃ aliquis
intellectus non est ratio tamen omnis ratio est in
tellectus sicut homo et animal idem sunt realiter.
et tamen aliquod animal non est homo.
¶ Ad secundum dicitur q̃ aliqua sufficiunt diuer
sificare habitus que non diuersificant potentias.
Unde dictum est supra q̃ semper diuersa obiecta
diuersificant potentias vnde dictum est supra q̃
semper diuersa obiecta diuersificant actus sed nõ
potentias. Sed contra nõ quilibet actus habet
speciem ab obiecto ergo nõ distingũtur per obiectum
Añs p[ate]ꝫ de volitione qua q̇s vult peccare hec ei[us]
venialis [ve]l mortalis ⁊ tñ suu obiectũ nec ẽ veniale
nec mortale ista etiam volitio est ĩ aliqua specie cũ
sic volitio singularis et tamẽ suu obiectum non est
species sed potius genus. Pro quo notãdũꝫ est q̃
q̇dam opinantur q̃ actus no hꝫ sp̃ eꝫ ab obiecto nec
actus precise ꝑ obiecta distinguũtur quia per eãdẽ
visionem in numero videtur plures albedines que
sũt tamẽ plura obiecta. Item cognitio qua cogno
scitur sortes a longe potest eque bene representa
re platonẽ q2 alias ꝑ illã distincte cognosceret sort.
Item cognitio sortis et platonis sunt eiusdem
speciei ergo quicquid representat vnã representat
aliã. Ex hoc scimus ignẽ quẽ nõ vidim[us] calefacere
quia est eiusdẽ speciei cũ alio igne. Item tunc co
gnitio substãtie ⁊ cognitio accidentis distinguerẽ
tur genere si distinctio cognitionũ eẽt ex obiectis
q2 habent obiecta genere distincta hoc aũt est fal
sũ quia sunt in predicamento qualitatis et tñ obie
cta differunt genere generalissimo. Item noticia
intuitiua ⁊ abstractiua de eadem re distinguuntur
specie q2 per vnã cognosciturã res sit et non per
aliã et tamẽ sunt de eodẽ obiecto Sed istud videt
esse ꝯtra phm̃ vt dictũ est in secũdo de aĩa quia po
tentie distinguũtur per act[us] et actus ꝑ obiecta. sꝫ
sicut dictũ est act[us] non distinguuntur nisi ꝑ obiecta
formalia et aliquãdo videntur distingui ex diuer
sitate subiecti Sed ceteris parib[us] semp verũ est q̃
distincta obiecta hñt distinctos act[us] et econuerso.
¶ Ad tertiũ dicit s. t. de ve. q. 15. ar. 2. ad 4[m]. q̃ res
eterne et temporales sunt diuerse ĩ genere natu
re. Non autem q̃tum ad rationem cognoscibilis.
Et notandum q̃ S. T. ib idẽ ad tertiũ concedit q̃
scientificũ et rõcinatiuum sunt diuerse potentie
Sꝫ forte ratiocinatiuũ capit ꝑ potẽtia cogitatiua.
¶ Ad quartum dicit San. Tho. ibidem ad 10[m] q̃
peccare non est in ratione sed in volũtate. Nec est
inconueniens q̃ potentie scdm vnã cõparationeꝫ
aliquid conueniat quod non conuenit sibi secundũ
aliam rationem. Sed primum videtur dubium q2
San. Tho. de malo. q. 2. ar. 3° concedit q̃ quedam
peccata sunt in quibus exteriores actus sunt scdm
se mali videtur ergo q̃ ĩ actu exteriori sit aliqua ma
licia moralis extrinseca prius q̃ꝫ in actu voluntatis
scdm q̃ ille actus exterior est in apprehensione in
tellectus vide ibidem. ad 8[m] videtur enim q̃ prius
in intellectu sit aliqua malicia q̃ꝫ in voluntate.
¶ Ad 5[m] dicit San. Tho. de veri. q. 15. ar. 2. ad 7[m]
q̃ aliqua etiã potẽtia sensitiua habet plura officia
s. sensus cõis vel fantasia.
¶ Ad sextum dicitur q̃ ratio superior mouet infe
riorẽ sicut sciẽtia subalternata mouet a subalternãte
¶ Ad 7[m] dr̃ q̃ nõ est idẽ loq̇ de intellectu de sciã
speculatiua et ita argumenta nichil concludunt.
¶ Ad 8[m] patet satis ex supra dictis q̇d sit dicẽduꝫ
¶ Ad 9[m]. Quidã prudentiã distinguũt a scientia
morali. q2 prudẽtia est ꝯnexa virtutib[us] Nõ aũt sciã
moralis q̃ distingunt. Quidã dicũt q̃ sciã moralis
dictat speculatiue de agibilibus sꝫ hoc est falsuꝫ q̃

est sciētia practica vide s.t. in q. de virtutibus ar. 6 ad 1m. Quidam dicūt ꝙ prudētia habet actū ipera tiuum nō autem scīa moralis vel scientia moralis nullomodo est de singularib9 sicut prudētia que est vniuersalium ꝛ deinde singularium.

D secundum sic ꝓceditur videtur ꝙ fā rasia nō sit pricipium motus qꝛ vnius ef fectus nō sunt plura pricipia ſȝ potētia motiua est pricipiū motus ergo nō ipsa fantasia. Sȝ ꝯtra est magister philoso.

¶ Respōdeo dicēdūȝ ꝙ antiqui diuiserunt animā ꝑ ratiocinatiuā cōcupiscibilem et irascibilem Aliȝ vero per rationalē ꝛ irrationalē ſȝ hec reꝓbat phi. qꝛ omittunt vegetatiuā et sēsitiuam. si autē irratio nale capiatur negatiue tūc non potest dicere gen9 potentiaꝝ Tunc dr̄ suppositis hijs que dicta sunt ꝙ potētia vegatatiua nō est pricipium mot9 ꝓgres siui nec sēsus nec intellect9 speculatiuus. Duo pri ma patēt quia tunc plante mouerētur motu ꝓgres siuo et omnia animalia qđ est falsum qꝛ natura nō dedit oībus instrumenta et organa. Nec 3m. quia ītellectus speculatiuus nō est de agibilibus nec de prosequendis aut fugiēdis ergo non est pricipium motus progressiui qꝛ talis est in prosequēdo vl' ī fu giendo. Secūdo dr̄ ꝙ duo sūt principia mouētia in animalibus. s. intellectus practic9 et appetitus comꝑhendēdo fantasiā sub ītellectu qꝛ principiuȝ motus progressiui pricipiat motuȝ monstrando ap petibile vel īclinando in ipsū si 1m. hoc est duplicit qꝛ vel discernit motū perrectā rationem preeligē do melius ꝛ dimittēdo peius et sic est ītellect9 aut per solā extimationē naturalē et sic est estimatiua vel fātasia qꝛ simulatur intellectui in hoc ꝙ cogno scit absentia si scđm sic est appetitus Tertio dicit ꝙ licet sit plura mouentia in subiecto tamē est vnū tm̄ secundum formam prima pars patet ex secūdo dicto Secunda patet qꝛ appetitus non mouet nisi inq̄ꝫtum habet formā appetibilem que se habet tā q̄ꝫ finis et idē appetibile est pricipiū intellect9 pra ctici ī suo discursu nā sicut se habet pricipium ī spe culabilibus sic finis in agibilibus. Intellectus em̄ practicus primo intendit vltimū finem. a quo inci pit rōcinari faciendo discursum vsqꝫ ad principiuȝ operationis. vnde vltimum in opere est principiuȝ in ratione vt patet in medico qui primo intendit sa nitatem. Deinde herbas secundum locum vbi pos sit recipere 3o. ne ad illum locū et hoc est primuȝ in executione. Ex hijs patet ꝙ ad motuȝ tria requirū tur. s primum motiuū et orgnū primi motiui et il lud quod mouetur. Primum motiuum est duplex. Quoddam enī est mobile quod est appetibile intel lectui vel ymaginationi Aliud est ꝙ mouetur ꝛ mo uet sicut appetitus motus ab appetibili qui mouet animal quod se habet tanq̄ꝫ id quod mouetur. Sed organuȝ primi est determinata pars corporis. sicut potentia sensitiua. vnde motus animalium est cau satus ex pulsu et tractu. Quo ad pulsum. est princi pium motus et quo ad tractum est finis.

¶ Preterea Notandum ad sciendum an fantasia sit principium motus in animalib9 imperfectis de quo tractat phūs in fine tertij de anima q' duplex est fantasia Quedam est determinata que determi nate apprehendit hoc vel illud. In hoc tempore vel in illo. et hec reperitur ī animalibus perfectis que naturaliter habēt oēs sensus Et hec habet de terminatū organū in cerebro scȝ in anteriori parte cerebri vt dicit S.T. in 2o d. 20. q. 2. ar. 2. sicut esti matiua que sillogistica appellatur ī hoībus ponit in media parte cerebri In bestijs autem ī posterio ri ꝑte medie partis cerebri vt dicit. s.t. opus. 43. ar. 4. Alia est fantasia īdeterminata que nichil app hendit nisi in apresentia sensibilis nec ymaginat aliquid distās sed pñs si sit nociuū vel vtile ꝛ sic re trahit se vel conuertitur super illud vnde si quis cō tra tale aīal leuet baculū non fugit nisi pungatur nec mouetur adđistans. Preterea notandū ꝙ ap petitus est cā motus vñ aīal mouetur ad aliquid ꝓ q̄ꝫto appetit tpm vnde aīalia mouentur per fanta siam et per appetitum et eo modo quo habent fan tasiā ita hñt motū vñ q̄ hñt fātasiā īdeterminatā ha bent motum īperfectū scȝ dilatationis vl' restricti onis Alia sūt aīalia ꝑfecta habent motū progres siuū sed quid est aīal īperfectum est quod nō habet motū processiuū. Quibusdā videtur ꝙ in aīalibus īperfectis fātasia sit idem ꝙ tactus sed hoc non ē verum quia non habent idem obiectum Sed que ritur an puer existens in vtero matris habet motū progressiuū videtur ꝙ sic ꝙ albertus dicit in libro de animalibus ꝙ puer stat et ꝙ habet faciem ver sus dorsum sed exiturus vertit se et aliq̄n iuuat se ipm si fortis sit ad exitū. Infestat etiam matrē cuȝ est in vtero Sed ꝓ nūc sufficit scire quid est mot9 ꝓ gressiuus quem doctiloquus ille albertus in libro de homine vocat processiuū vnde dicit ꝙ est motus organicus cōpositus ex pulsu et tractu sicut quan do homo ambulat tūc vno pede fixo mouet alium. Preterea Notandū ꝙ in hoīe rō deliberatiua ' est principium motus vnde propositis duob9 bonis se cundū deliberationē intellectus voluntas prose quitur alterū illoꝝ sed aliquādo deliberatio intel lectus impeditur ꝑ sensualitatē. et ꝓpter passionē incōtinens non sequitur illud quod alias' sciebat esse prosequendū. Sed hic sunt duo dubia. Primo an intellectus moueat effectiue inferiores poten tias. Secundo an propositis duobus bonis omni alio impedimēto secluso volūtas possit eligere mi nus bonum. Ad primū videtur Capreolo. ꝙ intel lectus non mouet volūtatē effectiue siue ad exer citiū actus. idest effectiue sed magis ꝑ moduȝ finis vnde scđo ph. dixit ꝙ finis mouet vt est in intentio ne que pertinet ad intellectū vt patet in. s.t. 1. dist. 1. licet 12e pertinē dicitur ad voluntatem. Alij autē tenent oppositum quia. S.T. 1. pte. q. 80. ar. 2o. di cit ꝙ potentia appetitiua est potentia passiua. Et questi. 9. ar. 4. ad tertium dicit ꝙ voluntas moue tur ab intellectu et non per accidens. ergo per se ergo influit in ipsam voluntatem. Sed hic dicere tur ꝙ voluntas moueretur ab intellectu per modū

finis san. tho. de verita. q. 22. ar. 12. expresse dicit ꝙ non mouetur effectiue et ad secundum Sed dices sā̄c. tho. q. 82. ar. 3. ad 2m. dicit ꝙ intellectus se habet vt actiuum. Item voluntas se sola non potest mouere seipsam quia tunc idem esset in actu et in potentia vt dicitur octauo phisicorum ergo oportet intellectum concurrere effectiue. Unde prima pte q. 80. arti. 2. distinguit voluntatem ab appetitu sensitiuo quia habet aliud principium actiuum q̄d non est nisi intellectus idem q. 82. articulo terti. 2. Item san. tho. 1. 2. q. 17. ar. 1. dicit ꝙ ratio mouet voluntatem per imperium et excertium actus.
Item dictamen practitum plenum necessitat voluntatem ergo mouet eam aliquo modo effectiue. vt dicit sanctus thomas in questione de virtutibus articulo. 12. ad 16m. non enim differret intellectus practicus a speculatiuo nec intellectus practitus esset causa operationis nisi esset causa volitionis Item impossibile est actum voluntatis esse nisi p̄supposito actu intellectus (naturaliter simul) ergo actus intellectus est causa effectiua actus voluntatis. si negas cō̄sequentiā. Tūc eadē rō̄ne dico ꝙ nichil est causa effectiua alterius Item oportet ꝙ in mente sit ymago trinitatis ex hoc ꝙ spiritus sāctus est a patre et filio ita actus voluntatis est ab intellectu. s. effectiue Alias voluntas q̄tum est ex se posset velle incognitum. Item volitiones distiguuntur per obiecta formalia que sunt in intellectu ergo actus voluntatis effectiue dependet ab actu intellectus. Et licet hec argumenta habeant apparentiam. Tamen quidam dicunt ꝙ actus intellectus solum est causa effectiua vel finalis act⁹ voluntatis. Quantum ad secundum videtur buridano et multis ꝙ stante inspiratione de maiori bono voluntas non potest velle minus meritorie qꝛ non potest bene nolle maius quia ad bene agendum requiritur spirituale auxiliū modo deus nō dat spirituale auxilium ad volendum contra inspirationē de maiori bono sed. Contra tunc stante inspiratione de ingressu religiōis. omni alio bono secluso sortes nō posset licite nolle intrare religionem. Et hoc est falsum. quia non tenet̄ velle intrare religionem. ergo potest licite nolle intrare religionem. Forte dicis ꝙ non sequitur quia aliquando possum non diligere deum. et tamen non possū nolle diligere deum. Sed contra nichil est malum nisi qꝛ priuat bono debito inesse. Forte dicis ꝙ hoc est falsum. quia peccatum veniale aliquādo est malum. et tamen non priuat bono debito inesse ꝑ tūc Sed istud est contra diffinitionem mali. Item videtur ꝙ veniale priuat bonum debitum. quia est contra iudicium diuinum ꝙ deus iudicat recte ꝙ non est venialiter peccandum. Sed contra per. San. Tho. veniale non est contra preceptum. ergo non est contra iudicium diuinum.

Circa finem huius libri querit ph̄s an necesse sit omne animal habere sensum.

Dicendū primo ꝙ necesse ē omne aīatum q̄d diu viuit habere potentiam nutritiuam vnde animal per nutrimentum augetur donec veniat ad temp⁹ status. et tunc post aliquod tempus incipit minui.

Secundo dicitur ꝙ non omne viuens habet sē̄sum Plante em̄ propter nimiā terrestrietatem nō possunt recipere sensibilia nisi materialiter.

Tertio dr ꝙ omne animal habet aliquē sensū quia aliquomodo mouetur ad conueniēs. ergo opꝫ ꝙ cognoscat ipsum. Nec ad hoc sufficit intellectus quia ipse indiget ministerio sē̄sus. Si queratur an sint aliqua alia animalia imortalia videtur ꝙ sic secundū platonicos vnde apulei⁹ platonic⁹ dicit ꝙ demones sunt animalia aerea rationalia ⁊ tempore eterna sed secundum veritatem ista non sunt ponenda. Quarto dr̄ ꝙ necesse est omne animal habere tactum. qꝛ corpus animalis consistit in quadam proportione qualitatum primarum. Ne ergo ista proportio corrumpatur a qualitatibus tangibilibus excellentibus oportuit aīal habere tactū: gustus autem est quidam tactus. Ex hiis patet ꝙ corpus aīalis non est simplex vnde San. Tho. in 4o. di. 44. q. 3. ar. 1 q. 3. ad 2m dicit secundum ph̄m in libro de proprietatibus elementorum nullum aīal ī igne viuere potest. galienus em̄ in libro de simplici medicina dicit omne corpus ab igne tandē cō̄sumi Si dicatur salmandra viuit in igne ergo habet corpus simplex dicitur. ꝙ non diu perseuerat in igne. Si queratur ex quo capilli sūt aīati an habeant sē̄sum tactus. Dicendū ꝙ non qꝛ ipsis superhabundat terra licet in eis sit aīa rationalis et ita dicitur de ossibus. s. t. in 4o. d. 44. q. 1. ar. 2. q. 3. ad 3m. Contra tunc extrahendo capillū extraheretur aīa vel ipsū diuidendo homo lederetur et capilli morerentur homine moriente. De hijs dictum est ostendendo animam esse in toto et in qualibet parte.

Quinto dicitur ꝙ visus auditus olfactus et gustus vt est distinctiuus saporum non sunt necessarij omnibus animalibus sed sunt propter bene eē vnde homo cecus adhuc viuit. Si queratur an cuilibet sensui respondeat suus appetitus tenet scot⁹ in tertio ꝙ sic sed hoc non approbo cum tantum sit duo appetitus sensitiui in quorum primo. s. concupiscibili est dolor et tristicia que non causantur nisi ex aliquo actu appetitus precedente cuius oppositum ipse tenet alibi quia videtur ꝙ in martiribus sit dolor licet velint mori. Contra tunc omnia viciosus tristatetur quia naturaliter non vult vicium bene tamen dicit ꝙ tristicia non est nolitio Contra grego. alias beati tristarentur. Cōtra hec arguitur si appetitus esset principium motus progressiui sequeretur ꝙ homo semper moueretur secundum suum appetitum quod est falsum quia infirmus appetit aquam frigidam tamen abstinet quia per rationem scit ꝙ nocebit sibi
Itē omne animal habet appetitum et tamen multa animalia sunt immobilia vt conche et ostree homo etiam fessus non mouetur secundum appetitū

Secundo arguitur ꝙ nullomodo est fantasia ī animalibus imperfectis quia tunc in cauda serpē̄tis esset fantasia et sensus communis et non tātū sensus tactus.

Tertio multi habent intellectum et appetitum q̄ tamen non possunt se mouere quia carent ꝑfirmitatem vsu menbrorum.

Item nulla fit hic mentio de potentia motiua nisi dicatur ꝙ est intellectus dicit sanctus thomas. questione de anima arti.13. ad 13m. ꝙ intellectus ⁊ appetitus imperant motum sed potentia motiua distincta exequitur. Contravidetur ꝙ motus sit ab appetitu elicitiue et non imperatiue tantumq̄ꝫ: niam aliter est motus ab eo et alie operationes alias frustra specialiter sibi attribueretur.

¶ Quarto arguitur ꝙ intellectus practicus non est principium motus. quia sōpniantes aliq̄n surgūt et ambulant. et tamē non habent actū intellectus similiter nec frenetici ⁊ stulti. Itē phūs pri⁹ dixit ꝙ opinio et fantasia dr̄ꝫ qꝛ cuꝫ opinamur aliquid esse nociuū fugimus nō aūt q̄n fātasiamur ergo fantasia non est principium motus.

¶ Quinto quero quod est principale organū potētie motiue. Non cor quia dictū est 7° phisi. aīal posse moueri sine corde Nec potest dari aliqua alia ꝑs que sit subiectum potentie motiue. Nec potest dici ꝙ totus homo sit subiectum potentie motiue qꝛ totus homo non est organū.

¶ Sexto arguitur ꝙ non in aīali sit tact⁹. quia plāte nutriunt se et tamē non indigēt tactu. Nec etiā gustu. vnde quedam aīalia non habent linguam. Item gustus et tactus distinguntur ergo vnum potest reperiri sine altero.

¶ Ad primum dr̄ ꝙ solus appetit⁹ non sufficit mouere quando impeditur ꝑ rationem. Ad aliud ꝙ tantū aīalia habent saltem motum dilatationis et cōstructionis dubitant quidā an in angelo potentia motiua distinguatur ab appetitu et similiter in anima separata que non potest aliud a se mouere licet se moueat. san. tho. 1. pte. q. vide Capreo.

¶ Ad secundū dr̄ ꝙ in qualibet parte est fantasia indeterminata. Quidam dicunt hanc fantasiaꝫ esse ipsum tactum.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ in animali perfecto. est q̄dam potentia motiua realiter distincta ab apppetitu et intellectu. et ista potest impediri per dispositionem organorum.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ mouentur a fātasia Quidam dicunt sōpniantes habere actum intellectus quia habent actum voluntatis. Dicit enī San. tho. in quarto di. 9. q. 1. ar. 4. q. 1. ad tertium ꝙ homo dormiens habet aliquem vsum rationis et ad quartuꝫ dicit ꝙ in eo est quid consensus voluntatis. s. q̄ nec ē meritori⁹ nec demeritorius et idem habetur in q̄stionibus de veri. q. 28. ar. 3. ad 6m et probatur quia intellectus īmediate sufficienter mouetur a fantasia. Sed sompnians habet actum fantasie. Sed ex hoc videtur etiā ꝙ stultus haberet actum intellectus quia habet actum fantasie alias non moueretur. Fantasma autem virtute intellectus agentis sufficit agere in intellectum possibilem. Sed contra. tunc stultus haberet vsum rationis quia omnia actus intellectus est vsus rationis. Item tunc stultus posset habere actum voluntatis odiendi deum et sic odiū dei non esset intrinsece maluꝫ. Itē tunc voluntas posset necessitari ad odiendum deū quia in tali stulto non est vsus liberi arbitrij. Ad aliud dicitur ꝙ fantasia per solam simplicem apprehensionem nō est sufficiens causa motus.

¶ Ad 5m videtur ꝙ cor vel aliquid tenēs locū ei⁹ sit principale organuꝫ Sanctus Tho. de spiritua. ar. 3° ad quartum et opus. 43. c. 5.

¶ Ad sextum dicitur ꝙ plāte ꝑpter terreitatem nō ita facilit̄ corrūpūtur sicut animalia nec habēt querē alimentū qꝛ habent terram sibi coniunctam Sed hic queritur a quo sit motus cordis quem quilibet experitur ī seipso q̄ꝫdiu viuit an sit a fantasia vel appetitu vel immediate ab anima et hoc nō qꝛ anima nichil mouet nisi mediāte corde ⁊ nō loquor de motu nutritionis q̄ est anima et nō a generante Respondent quidam ꝙ est ab intelligentia. sꝫ contra talis motus est naturalis animali ergo est ab ītrinseco. Alij dicunt ꝙ est a calore qui per spirituꝫ generat⁹ mouet cor. Cōtra motus cordis est principalior in anima q̄ꝫ alteratio scd̄m calorem ergo nō causatur ab ea sed ecōuerso sicut motus celi est cā alterationis et non econuerso ideo respondet sā. tho. opusculo 31. ꝙ generans dans formam est causa motus. sic igitur animal inq̄ꝫtū habet talem formam que est anima nichil prohibet habere aliquē motum naturalem cordis ab eo qui dat formaꝫ. Si dicatur motus cordis est ad contrarias partes ergo non est naturalis nec violētus quia alias eo ablato non esset necesse animal mori. Dicēduꝫ ꝙ motus cordis nō est sibi naturalis inq̄ꝫtū est graue vł leue sꝫ est motus aliqualiter circularis accēdēs ad motum celi licet autem motus cordis non sit totaliter a fantasia tamen potest per timorem vel affectiones variari nec illa variatio semper est voluntaria sicut nec motus aliquorum mēbrorum qui nō est totaliter in potestate nr̄a s. t. 12e. q. 17. ar. 9. 3m.

Ad tertium sic ꝑceditur videtur ꝙ voluntas non sit liberior intellectu quia intellectus est nobilior voluntate ergo est magis liber. Sꝫ contra in voluntate est bonum vł malum ergo voluntas est primo libera Respondeo dicēdum scd̄m san. tho. 1. ꝑte q. 83. ꝙ ī ceteris animalibus non est libertas sed naturali instinctu mouentur ad aliquod bonum particulare sꝫ voluntas hominis respicit bonum vniuersale et ideo potest velle vnū illorū contentorum sub bono vniuersali relicto altero et ideo voluntas est libera et in de liberi arbitrium ē ipsa potentia volūtatis tamē aliquo modo īportat ipsū ītellectū et ideo radix ei⁹ aliquo modo est ab ītellectu ostēdēte sibi bonū vniuersale īportat etiā arbitriū aliquid ꝑtinens ad intellectū ⁊ ideo dicitur facultas volūtatis et rationis vt dicit s. t. de veri. q. 24. ar. 6. Si queratur an omnis actus voluntatis sit actus liberi arbitrij. dicit san. tho. ibidem articu. 3. ꝙ proprium liberi arbitrij est electio vnde velle bene esse seu velle beatitudinem quadam naturali volitione non est act⁹ liberi arbitrij quia non sequitur deliberationē Sꝫ circa hec Dubitatur. An volūtas sit altior potētia

q̄ꝫ intellectus. Multis videtur ꝙ sit absolute nobilior et perfectior et melior vide san. tho. pri. pte q. quinta ar. primo. Ad primum dicit ꝙ aliud est esse simpliciter ens et simpliciter bonum vnde homo dicitur simplex bonus secundum vltimum actum ⁊ secundum voluntatem ergo voluntas est simpliciter melior intellectu. Item obiectum intellectus est essentia sed obiectum voluntatis est bonum q̄d formaliter est ipsum esse existentie. Forte negas quia occidens se vult bonum et non vult esse existẽtie vide s. t. de veri. q. 22. arti. 11. Item dubium est an existentia sit perfectior essentia vel ente. Sed dicendum secundum san. th. 1. parte. 82. ꝙ intellect⁹ est simpliciter nobilior voluntate quia obiectum eius est simplicius q̄ꝫ obiectum voluntatis quia nichil includit q̄to autem aliquid est simplicius tanto est nobilius. Sed nobilitas potentiarum est ex obiecto igitur. Sed contra secundum hoc aqua eēt nobilior vino quia est magis simplex. Dicendum ꝙ nos argumentamur de simplicibus abstractis in quibus q̄to aliquid est magis abstractum tanto est nobilius. Et notandum ꝙ pro statu huius vite act⁹ voluntatis circa deum sunt nobiliores quia per ipsos inclinamur in ipsum deum vt in se est sed intellectus fertur in ipsum in enigmate. sed in patria actus intellectus erit nobilior. Quidam dicunt ꝙ etiam nūc actus intellectus quo ad esse nature est nobilior sed non quo ad esse meriti. Ex hijs patet quare philo. posuit felicitatem in actu intellectus. Secundo. Dubitatur vtrum voluntas moueat intellectum nichil enim videtur mouere intellectum possibilem nisi fantasmata vel intellectus agens. Respondet san. tho. arti. 4. ꝙ effectiue voluntas mouet omnes potentias quia obiectum eius est bonum vniuersale. Alie autem potentie comparantur ad aliquod bonum proprium sibi conueniens. vnde bonum intellectus est cognoscere verum et visus cognoscere colorem. Si dicatur actus intellectus precedit actum voluntatis et intellectus mouet voluntatem sed hoc est per modum finis vt de san. tho. de veri. q. 22. ar. 12. Tertio dubitatur an voluntas sit actiua respectu suorum actuum primorum. Quibusdam videtur ex ari. in libro de fortuna in fine ꝙ deus est causa primi actus voluntatis se solo vnde San. Tho. 12ᵉ. q. 9. ar. 4. dicit ꝙ oportet volitiones reducere ad volitionem finis. et non procedit in infinitum. et ideo videtur ꝙ sit deuenire ad aliquē actū voluntatis qui inest sibi ab intrinseco quia nuda potentia non potest mouere seipsam. vnde quidam dixerunt. ꝙ in voluntate est quedam dispositio anteq̄ꝫ velit: alias idem esset actiuum et passiuum totale respectu eiusdem. Sed contra voluntas de se est libera. Quidam dicunt ꝙ verum est tamen indiget aliquo determinante Et si queratur quod est istud determinans voluntatem dicunt ꝙ est obiectū producens actum voluntatis. per quē determinat voluntatem Sed contra stantibus equalibus obiectis voluntas potest velle vnum relicto altero. Alij dicunt ꝙ voluntas determinat seipsam ⁊ per seipsam producit suos actus. et per hoc differt ab intellectu possibili qui nichil potest intelligere nisi prius informetur specie. Sed contra secundum aristotelem. 8 phisi. agens voluntarium non potest agere vno tempore ⁊ non alio nisi moueatur ab aliquo extrinseco. ꝙ autem loquatur de agente voluntario patet quia alias nichil esset ad suum propositum scilicet ad probandum eternitatem motus quia dependet a primo motore ideo alij dicunt ꝙ voluntas determinatur per intellectū practicū. quia naturaliter vult finē ⁊ tunc per intellectum inquirit de medijs et sic per consiliū quod est in intellectu determinatur voluntas. Sed contra voluntas potest velle contra iudicium rationis ergo non semper per ipsum determinatur ad vnum. Sed de hijs magis patebit in argumentis videtur autem pro nunc ꝙ prim⁹ act⁹ voluntatis sit effectiue a voluntate quia alias non esset actus voluntatis Item aliquando prim⁹ act⁹ voluntatis est malus videndo mulierem vnus homo potest peccare in 1ᵒ. instanti in quo habet vsum rationis similiter dānati. Item primus actus voluntatis quo ad exercitiū est in nostrā potestate cuius dilectio dei seu velle beatitudinē ideo quidā dicūt ꝙ in ista voluntate duo sunt consideranda. s. cōmunis ratio beatitudinis. et sic velle eam nō est meritorium. Aliud est illud in quo inuenitur talis ratio et sic appetit⁹ beatitudinis est rect⁹ vide. s. t. in. 4ᵒ di. 4. 9. q. 1. ar. 3. q. 3. Itē primus actus voluntatis est actus elicitus a volūtate ergo nō causatur a solo deo. vide. s. t. de ve. q. 22. ar. 5. Quarto dubitatur an obiectum causet effectiue actum voluntatis Uidetur ꝙ non quia aliquando obiectum volitum nō est in rerum natura. et aliq̄n est ens rationis. ergo non producit effectiue actum voluntatis. Item aliquando velleitas est de quibusdam impossibilibus sed licet obiectum secundum se non causet actū voluntatis, tamen dubiū est an per actum intellectus efficiat actum voluntatis et inter thomistas videtur vtrunq̄ꝫ esse ꝓbabile. Unde q̄ꝫ sem apprehensio dicitur esse causa voluptatis et ideo est causa per accidēs quia nullus effectus depēdet in oēm euentū a sua causa per accidens. Sed semp actus volūtatis dependet ab actu intellectus a quo dirigitur. ergo act⁹ intellectus causat effectiue actu voluntatis Sed contra secundū Sā. T. 1 pte. q. 82. ar. 4. voluntas mouet intellectum effectiue itellectus aūt mouet voluntatem per modum finis. Dicendum ꝙ quo ad primum actū intellect⁹ voluntas non mouet intellectum effectiue Ex predictis satis patet responsio ad quesitum. s. ꝙ voluntas est liberior intellectu licet intellectus sit nobilior. Si queratur quis est primus actus liber. Pro quo notandū ex 12ᵉ. ꝙ in actibus nostris est talis ordo apprehēsio finis volitio eius intentio consiliū iudiciu consensus de medijs et electio imperiū vsus videtur ꝙ electio scd̄m san. tho. sed cōtra cōsensus est liber imo prima apprehensio quia vnde ꝓuenit ꝙ habens multas spēs potius vtitur vna q̄ꝫ alia nisi a voluntate et similiter ꝙ nunc cogito de fornicatione consilium etiā est liberū et. s. t. de veri. q. 24. ar. 1. 20ᵐ de fine habemus liberam voluntatē Cōtra 12ᵉ. q. 17. ar. 5. 3ᵐ.

Contra hec arguitur primo ꝙ intellectus et volũtas sunt eadem potentia quia habent idem obiectum sub eadem ratione formali quia voluntas vult bonũ sub ratione boni. Ista aũt rõ boni est in intellectu. Itẽ intellectus cognoscit deũ. et volũtas sub eadem ratione diligit eum. Forte dicis ꝙ voluntas nõ diliget eũ sub ratione veritatis sꝫ sub ratione boni. qꝛ bonũ est obiectuꝫ eius. Cõtra cõiter dicitur ꝙ nos non possumus odire deũ vt sic ergo necessario diligimus ipsum.

Secũdo actus voluntatis est cognitio ergo voluntas est intellectus. Añs patet qꝛ tam imaterialis est actus voluntatis sicut actus itellectus. ꝛ amor est similitudo rei ergo amor est cognitio. Iteꝫ intellectus est quidã appetitus. quia intellectus naturaliter appetit scire et intelligere.

Tertio arguitur ꝙ volũtas sit nobilior simpliciter intellectu. quia terminus eius est nobilior quia est ad rem. Intellectus aũt semꝑ est ad spẽm rei qꝛ nichil intelligitur nisi vt habet esse in intellectu per spẽm. Species aũt non est tã ꝑfecta res sicut subã que est obiectum. Item optimus habitus voluntatis est nobilior optimo habitu intellectus vt patet de caritate. Quarto actꝰ voluntatis est peior pessimo actu intellectus ergo optimus actus voluntatis est melior optimo actu intellectus. Añs patet quia nichil est peius odio dei. Itẽ ratio semꝑ optima deꝑcatur. sed illud quod est nobilius nõ debet alia deprecari ergo intellectus non est nobilior. Quinto Nobilius est mouere ꝙ̃ moueri sed voluntas mouet oẽs potentias. et per eam sumꝰ dñi nrorum actuũ. vnde vocatur regina intellectus autem non est nisi conciliarius ergo non est nobilior. Iteꝫ voluntas imperat intellectui. vt patet quando volo vaccare ꝯtemplationi. Item intellectus aliquãdo cogitur non aũt voluntas. Primũ patet ex quarto metha. Item posteriora generatione sunt perfectiora. sed voluntas est posterior intellectu. ergo ẽ nobilior et eodẽmodo arguatur de actibus istarum potentiarum. Sexto arguitur. actꝰ voluntatis magis placet deo ergo est melior Añs patet quia per ipsum meremur vitam eternam. et per ipsũ vetula magis placet deo ꝙ̃ magnus clericꝰ per suos actꝰ intellectus. Item obiectum voluntatis est melius quia obiectum eius est essentialiter et intrĩsece bonum sub rõe formali sub qua obiicitur ipsi volũtati Septimo arguitur ꝙ voluntas non sit liberior intellectu. quia in intellectu est felicitas ergo intellectus est gratia sui. ergo est liberior volũtate. Itẽ precipiens est liberior subdito. sed intellectus precipit et ordinat quid faciendum et quid fugienduꝫ Item intellectus ligat alias potentias. vnde san. tho. dicit legem esse in intellectu.

¶ Octauo arguitur ad idem. Seneca dicit ꝙ libertas non consistit in bonis exterioribus. s. maxime ĩ bonis animi que maxime sunt in intellectu. et tullius dicit in paradoxis omnes sapientes liberos esse. sꝫ per intellectũ sumus maxime liberi quia per eum non sumus serui ergo per euꝫ sumus liberi ergo intellectus est quedam libertas. Et primo politice dicitur ꝙ intellectꝰ principatur appetitui politico principatu et regali. ergo est liber. Sed dices ꝙ intellectus est liber sed nõ est liberior volũtate. Contra in alio articulo dicetur ꝙ plenum dictamẽ necessitat voluntatem ergo voluntas in aliquibus potest necessitari ab intellectu. ergo intellectus ẽ liberior. Itẽ secundũ aristotelẽ in secundo perhiarme. intellectus est potentia rationalis. s. per essentiam. Non autem voluntas. que est rationalis per participationeꝫ ergo ex se valet ad opposita nono metha.

Nono arguitur ad idem obiectum intellectus est vniuersale. ergo eque bene intellectus est liber sicut voluntas. Item intellectus habet in sua potestate aliquos actus. secluso actu voluntatis Si eñ ad omnem actum intellectus requireretur actus volũtatis. tũc in studio speculatiuo sẽper acquireretur aliqs habitꝰ in voluntate. Itẽ notũ est ꝙ volũtas nõ ꝑcepit intellectui ꝙ sic vel sic discurrat alias voluntas ipediret ꝓcessũ speculationis si nõ impediret intellectum libere discurrere Patet etiam ꝙ studendo multos habemus actus intellectꝰ sine actu voluntatis et ad tales actus intellectus non absolute necessitatur.

¶ Decimo queritur a quo determinatur voluntas propositionis duobus bonis si ab intellectu querit an ille actus intellectus sit liber vel non si secũdũ sequitur ꝙ ante primum actum liberum voluntatꝫ est aliquis actus liber in intellectu. s. concilium. Forte dicis ꝙ voluntas determinat seipsam ad eligendum vnum relicto altero ceteris paribus Contra s. t. de veri. q. 8. ar. 13. post cõmentatorem dicit in secun. phi. ꝙ ꝙ̃diu aliquid est contingens equale ipossibile ẽ vt nõ eueniat ergo ꝓpositis duobus bonis equalibus voluntas non potest se determinare ad alterum eoꝝ quia non est maior ratio de vno ꝙ̃ de alio et per hoc probat philo. 4. phisi. ꝙ nullũ mobile mouetur in vacuo Item nullum indeterminatum potest determinare sed voluntas de se est ĩdeterminata. Item vel determinat se per actum voluntatis vel se sola non secundum quia sic est indifferens nec primũ qꝛ iterum queritur de illo actu voluntatis per quid determinatur ad ipsum et sic queritur de alijs actibus quare est ꝙ potius vnus fluit a voluntate ꝙ̃ alius si sola voluntas sit totalis causa.

¶ Undecimo ad idem si volũtas se sola potest velle et non velle ceteris eodem modo stãtibus ponatur ergo in esse et sequitur ꝙ voluntas vult et non vult vt patet ponendo aliam in esse.

¶ Duodecimo arꝰ ꝙ voluntas non producit in seipsa actum suum qꝛ tunc idem esset in actu et in potentia qꝛ vnũ quodqꝫ agit vt est in actu patitur autem vt est in potentia Item tunc idem esset nobilius se qꝛ idem est mouens et motum. mouens autẽ est nobilius. Item secũ. phisicorũ materia et efficiens non coincidunt. Forte dicis ꝙ voluntas se sola non est causa sed voluntas cum volitione finis. est causa volitionis mediorum. Sꝫ tun c queritur

de ista volitione finis que est a voluntate cū sit opatio eius naturalis. Itez est actio imanens ergo est a principio intrinseco. Itē aliqñ quis vult media qui tunc actu nullam habet volitione de fine Forte dicis ꝙ volūtas est tm̄ causa passiua volitionū Cōtra tūc actus malus non esset in nostra potestate. quia non est in nostra potestate. pati ab actiuo presente. Item bene sequitur actus voluntatis est in nostra potestate ergo causatur a nobis quia elicitꝰ a nobis Forte dicis ꝙ non incōuenit ꝙ ipsa voluntas primo et per se reducat seipsam de potētia ad actum. quia aqua calida frigefacit se. et aiatum nutrit se et graue mouet se deorsum quia mouet alia deorsum ergo mouet seipsū deorsum. et hec est causa quare graue velocius mouetur in fine q̄ in principio. Contra potentia actiua est principium transmutandi aliud sed nichil est aliud a seipso. Forte dicis ꝙ ly aliud ibi reduplicat non aliaz rem sed aliā ratione formalem. et ideo quādo aliquid agit in se ipsum tunc est in actu virtuali. sed patitur vt est in potentia ad actum formalem. Sed contra diuersitas accidentalis non facit aliud. ergo per hūc modum non sufficienter saluatur diffinitio potentie actiue. Item bene sequitur hoc agit ergo est in potētia actiua formali quia est formaliter agens. Et bene sequitur hoc est in potētia passiua formali si formaliter est recipiens ergo aliquid est in potentia actiua et in potentia passiua respectu eiusdē et eodēmodo. Item tunc eiusdem ad seipsum esset relatio realis s. mouentis et proportionis quia mouentis ad mobile est proportio inequalitatis maioris vel proportio equalitatis quod addit. San. Tho. prima parte. q. 105. ar. 4. Item tunc in eodem essēt opposite relationes scz mouentis et moti Forte dicis ꝙ non opponūtur. Cōtra tunc aristo. in 8º phi. nō possz sufficiēter probare ꝙ oē qd̄ mouet ab alio mouetur Itē relatio mouētis et moti opponūtur relatiue sed in omni oppositione includitur contradictio aliās dicam ꝙ idem est album et nigrum.

Tertiodecimo vel voluntas se sola est causa effectiua sue volitionis vel simul cum noticia. Si 2m sequitur ꝙ volūtas posset velle sine cognitione vn̄ phūs dicit in 2º de aīa. ꝙ si sensus esset actiuus tūc semp sentiret ergo si voluntas se sola est actiua sequitur ꝙ semp vult. Item vel datur maximus actꝰ quem voluntas potest producere sicut datur maximum lumen quod sol potest producere vel non. Si secundum sequitur ꝙ voluntas est infinite actiuitatis. Si primū Cōtra voluntas habendo illum actum excedit suam resistentiam ergo potest habere actum maiorem. Itez tunc viator posset habere actum tam pfectum ꝙ nō posset plus pficere Nec scd̄m. s. ꝙ voluntas simul cū noticia sit causa volitionis. quia si sic sequeretur ꝙ idez esset causa naturalis contrariorum. quia stante cognitione sortis possum odire et diligere et sic ista cognitio potest esse causa per se. oppositorum. Tuz quia crescente causa crescit effectus Sed aliquando crescente noticia diminuitur dilectio. Item tunc actꝰ voluntatis esset intensior q̄ voluntas vellet quia cognitio causaret aliquam intensionem p se in volitione.

Quartodecimo vel obiectum est causa volitiōis effectiua. vel non Si 2m sequitur ꝙ pfectioris obiecti nō opz eē pfectiorē volitionē ⁊ ꝙ volitiones nō distinguuntur per obiecta quia obiectū non est causa per se volitionis. si primū sequitur ꝙ voluntas potest necessitari ab obiecto quia voluntas est finite resistentie et obiectum per se agit in ipsam voluntatem. Item aliquando obiectū fit effectiue ab ipsa volitione vt quando volo efficaciter currere ibi currere est obiectum et causatur a volitione. Ad primum negant quidam consequentiam. Sed contra quia voluntas est finite actiuitatis ergo terminatur ad maximum vel ad minimum in quod nō potest Item equaliter excedit magnam et paruā passionem si non ergo datur passio equalis sibi dices ꝙ voluntas est infinita. Contra a passione absorbetur in fornicatione et ebrio.

Quintodecimo quero an voluntas propositis duobus bonis equalibus possit alterum illorū velle vel non si secundum sequitur ꝙ non est libera. si primum. Contra non est maior ratio de vno q̄ de alio necesse est aliquod determinans voluntatem.

Ad primum dicitur a sancto tho. de ve. q. 22. ar. 10. ad primum ꝙ obiectum voluntatis et intellectꝰ distinguuntur ratione et hoc sufficit et licet itellectus apprehendat rationem boni tamē hoc est sub ratione entis. Secundo dicitur a capreolo in pri. d. 3. ꝙ bonum non est obiectum voluntatis sicut visibile non est obiectum sensus sed ista potius sunt passiones obiectorum nec proprium obiectum voluntatis habet aliud nomen.

Ad secundum dicitur ꝙ non omnis similitudo est cognitio nisi sit in potentia cognoscitiua intellectus etiam est quidam appetitus naturalis sed non est potentia appetitiua condistincta aliis s. t. 1. parte q. 8. ar. 1. ad 2. et q. 78. articulo. 1. ad 3m.

Ad terciū dicitur ꝙ nobilissima intellectio que est visio dei est immediate ad deum nec est p speciem sed deus supplet vicem eius et illa visio est nobilior habitu caritatis. Sed replica est ex sancto tho. 1. pte q. 108. 6. ad 3. sz loqtur de potentia naturali.

Ad quartum negatur consequentia. Alij tamen dicunt ꝙ priuatio nobilissimi actꝰ intellectus peior est pessimo actu voluntatis. Contra nullum malum pene excedit malum culpe sz priuatio visionis dei est malum pene Ad aliud dr̄ ꝙ intellectus aliqñ necessitat voluntatem sed non cogit eā sed ostendit agendum per modum deprecantis nec sēper qui depcatur est subditus qr paulus depcatur vt bene agamus

Ad 5m. dicitur ꝙ intellectus mouet per modum cause finalis ⁊ imperare scd̄m s. t. est actus intellectus. Ad aliud qui dā dicunt ꝙ intellectus nō potest cogi quia omnis actꝰ eius est naturalis iclinatio eius sz s. t. dicit de ve. q. 22. ar. 5. 2. ꝙ itellectus dr̄ cogi p respectum ad totū hoiez p q̄to assētit primis pricipijs ꝯtra volūtatem que dr̄ hois inclinatio sz vtrū possit dissentire

primis principijs videtur ꝙ sic quia dissentire primo principio est operatio itellectus et obiectuz intellectus est omne ens ergo potest assentire et dissentire. Sed de his satis dictum est in logica. Ad aliud dicitur ꝙ illud quod ꝛ prius simpliciter ꝛ secundum ordinem nature est perfectius sic enim actus est prior potentia et intellectus est prior volūtate sicut actiuum passiuo bonum enim intellectū mouet voluntatem s.t.1.parte q.82.ar.3.ad 2m.

¶ Ad sextum non sequitur quia substantia asini ē melior quolibet accidente et tamen deus premiat pro accidente quod est actus meritorius. Si dicas actus meritorius meretur de condigno vitam eternam que est visio dei ergo est tante bonitatis absolute negatur consequentia sicut per pecuniam q̄s emit de condigno equū et tamen equus cū sit viuū est melior pecunia. Ad aliud patet ex dictis.

¶ Ad septimum concedo ꝙ intellectus est liber. vt distinguitur contra subditum sed non est liberū arbitriuz quia non habet ex se ꝙ possit in vtramqꝫ partem contradictionis licet tamen voluntas sit liberior non est tamen nobilior s.t.de verita.q.22. ar.11.ad 2m Nota ꝙ duplex est libertas prima est finalis ordinationis q̄ñ.s.aliquid agit gratia suiipsius et sic scientia est libera alia est libertas oppositionis q̄ñ.s.potest in opposita omnibus eodem modo se habentibus et sic tantum voluntas est libera. Sed vtrum intellectus possit opinari conclusionē si habeat eq̄les rōes p̄ et ɔtra vr̄ ꝙ nō nisi volūtas ɔcurrat. Sed tūc. Dubitatur de bruto qd̄ est in medio comestibilium an possit se diuertere ad vnū relicto altero ceteribus paribus vel an moreretur fame. Si illa duo commestibilia equaliter distent ab eo videtur ꝙ nisi a celo vel alia causa instigaretur ad nullum cibum iret quia caret libero arbitrio quod p̄ hoc concluditur.

¶ Ad 8m. magis patebit articulo sequente nec intellectus dicitur rationalis quasi sit liber sed quia potest ratiocinari et discurrere. Si dicatur voluntas dependet ab intellectu et non econuerso ergo intellectus est magis liber negatur ɔñā.

¶ Ad 9m. patet ex dictis. Nec oportet ꝙ semper in talibus concurrat actus formalis volūtatis sed sufficit interpretatiuus. Quidam dubitant an obiectum voluntatis sit bonum vniuersale quia volūtas fertur in rem vt est ad extra sed ad extra non ē vniuersale. Dicendum ꝙ ratio obiecti voluntatis est vniuersalis et non res ad quem inclinatur voluntas.s.t.de veri.q.22.ar.4.2m.1.p.q.80.

¶ Ad 10. Quibusdam videtur ꝙ volūtas ex hoc ꝙ est indifferens non potest determinare seipsaz nō qui possit actum suum suspendere/sed ꝙ velit hoc et non illud vel ꝙ actus suus sit talis hoc prouenit a iudicio intellectus. Sed contra tunc voluntas non esset domina suorum actuum quia non potest velle vnum relicto altero nisi iudiceretur ꝙ vnum sit magis volendum q̄ȝ aliud et sic non esset verum dictum commune sic volo sic iubeo sit pro ratione voluntas. Item aliquis potest facere contra consciētiam ergo sua voluntas non determinatur per intellectum Item simplex apprehensio sufficit ad volendum vel nolendum vt postea dicetur. Potest dici ꝙ plenum dictamen determinat voluntatem Sed tunc queritur de primo actu voluntatis malo a quo determinatur voluntas ad ipsum videtur ꝙ a se ipsa/quia si determinatur per aliquod iudiciū queritur de illo an sit bonū vel malū vn̄ circa hec q̄rit an prim⁹ act⁹ liber sit electio vt dictū est videt ꝙ non q2 consensus precedit electionem ꝛ consensū precedit concilium et concilium precedit intentio et intentionem precedit volitio finis videtur aūt ꝙ ista tria vltima sint actus liberi arbitrij q2 sunt actus virtutis et sic presupponunt actum prudentie et sine dubio cōsensus videtur esse actus liberi arbitrij ideo de ipso alijs dimissis dicitur ꝙ est act⁹ liberi arbitrij sed plenus actus liberi arbitrij est electio Tunc dicitur ad argumentum ꝙ aliquando voluntas per libertatem arbitrij determinat se vel dicatur sicut supra de intellectu incipiente aliq̄d cognoscē de nouo quare magis vtitur vna specie q̄ȝ alia Et argumenta procedunt de agente naturali vide san.thom.de verita.q.22 arti.7.ad pr.m. voluntas determinat sibi velle vide ibi in articulo triplicem indeterminationem pr.a. part.q.105. arti.1.in secundo argumen. et nota ꝙ obiectū determinat voluntatem quo ad speciem actus San. Tho.de verita.q.6.ar.6.m7. Concedo tamen ꝙ aliquando determinatur per consilium rationis. San.Tho.de malo q.3.arti.3.5m. Et nota ꝙ oportet materiam determinari ad hanc formam p̄ aliud quia ipsa est indeterminata per defectum actualitatis voluntas autem nō sed per illimitationē sue actualitatis.

¶ Ad vndecimum patet in logica quomodo talia debent poni in esse.

¶ Ad duodecimum facilis est responsio dicendo ꝙ voluntas se sola non mouet se quia tunc eiusdē ad seipsum esset relatio realis quod est cōtra cōditionea relationis realis. Sed dices idem iconueniens sequitur dicendo ꝙ voluntas simul cum noticia mouet se quia ex illo sequitur voluntatē mouere se tanq̄ȝ causam partialem dices ꝙ causa efficiens partialis non est totale fundamentū relationis et ideo non est simile Sed dices suppono ꝙ noticia non concurrat actiue ad actum voluntatis tunc voluntas se sola mouet se effectiue ergo est nobilior seipsa. Quidam dicunt ꝙ non sequitur quia calx cum aqua calefacit se et reducit se de actu virtuali ad actum formalem. Sed cōtra tunc eodem modo posset dici ꝙ celum mouetur a se Ideo alij dicunt ꝙ voluntas informata volitione finis mouet se ad volendum media. Sed tunc queritur de illa volitione finis an producitur a sola voluntate effectiue/sicut calor producit calorem non mediante alia potentia sed per seipsum videtur ꝙ illa prima volitio sit a voluntate per modum nature. Vel est a voluntate mota ab intellectu et hoc sufficiat pro argumento. Alij recurrunt ad deum dicentes ꝙ voluntas non est ratio totalis. sed deus cum voluntate et pe. cum queritur ab eis vel volū

tas est causa actus inquantum voluntas vel per aliquid superadditum sibi si pri, ergo voluntas semper haber actum si secundum queritur de illo superaddito seu illud non videtur phisice dictum

¶ Ad decimumtertium dictum est probabiliter quod noticia practica que dicitur actiua efficit actum voluntatis nectamen semper actus voluntatis necessario sequitur noticiam sed libere. et ideo non intenditur nisi secundum beneplacitum voluntatis sicut potentia motiua est causa motus et tamen subditur voluntati. Ad alia duo satis patet ex dictis. Et nota quod secundum aristote. in tertio de anima appetibile est mouens non motum et ideo obiectum intellectum mouet voluntatem aliquomodo Sed non oportet quod moueat eam effectiue. Similiter aliquando dicimus absolute quod bonum est obiectum voluntatis et aliquando dicimus quod bonum in intellectum siue verum siue apparens est obiectum voluntatis. s. t. 12°. q. 19 ar. 3. Contra appetitus sensitiuus potest in malum vt patet de audacia que est ad malum arduum idem dicit Sanctus Tho. articu 5.

¶ Item voluntas est ad rem vt est in se per. Sanc. Tho. ergo non vt est in intellectu.

Ad quartum sic proceditur videtur quod voluntas possit necessitari quia volutas per aliquod tempus de necessitate continuat suum actum quem elicuit in instanti non enim habet vltimum instans sui esse et alias homo in vna hora haberet meritum infinitum quia in quolibet instanti mereretur de nouo continuando libere et sunt infinita instantia. Sed contra voluntas est essentialiter libera ergo non potest necessitari.

¶ Respondeo dicendum quod duplex est necessitas scilicet coactionis vt si lapis proijciatur sursum et sic omnes concedunt voluntatem non necessitari. Alia est necessitas secundum San. Thom. de ve. q. 22. ar. 5. naturalis inclinationis vel secundum alios ineuitabilitatis et sic necesse est graue quod tamen non cogitur descendere remoto prohibente Item adhuc duplex est necessitas. s. quo ad specificationem. Alia autem quoad excercitium Exemplum primi quando. s. talis est necessitas quod si voluntas habeat aliquam actum oportet necessario quod habeat talem actum et sic voluntas necessitatur ad volendum beatitudinem in vniuersali quia si circa eam habeat aliquem actum oportet quod velit eam. Potest tamen nullum actum habere et ideo non necessitatur per excercitium quia non necessario elicit talem actum. Si dicas bene sequitur iste non est ergo non est beatus antecedens est volitum ab occidente sergo et consequens dicit s. t. in 4. dis. 49. q. 1. ar. 3. q. 2. ad 3m. quod non esse est aliquo modo bonum isti. Item hoc modo necessitatur ad volendum media sine quibus finis non habetur. Contra volicio talium est electio ergo necessitatur ad eligendum s. t. 12°. q. 10 ar. 2. 3m. Tunc dicitur quod voluntas potest necessitari quo ad specificationem et multi thomiste opinantur quod a quolibet iudicio pleno actuali in particulari voluntas necessitatur quo ad specificationem et quo ad excercitium stante imperio vt si iudicem omnibus modis hoc esse faciendum et intellectus dicat fac hoc tunc illo stante voluntas non potest non elicere actum circa hoc et hoc videtur ex s. t. 12°. q. 17. ar. 5. ad 1m Item alias. virtutes non essent connexe quia posset predicto modo haberi plenus actus prudentie sine actu alterius virtutis Item nunquam est defectus in voluntate nisi sit defectus in intellectu. vt patet 1. parte q. 42. ar. 1. ergo si intellectus sit plene perfectus volutas non potest amittere. Posset queri an illud imperium est apprehensio tantum vel iudicium alicuius propositionis vel actus volutatis s. t. 12°. q. 17. et quod precipere est intellectus Alij autem tenent oppositum dicentes voluntatem non posse necessitari quo ad excercitium actus quia nullum est meritum in actu quem necessario elicimus. Forte dicis quod ibi est meritum quia antequam haberemus tale iudicium in potestate nostra erat ipsum non habere. Sed contra tunc actus beatorum essent nunc meritorij quia dum viuerent poterant non habuisse talem actum.

Item tunc quelibet continuatio et actus exterior haberent rationem non meriti. Secundo tunc aliquis posset bene agere moraliter sine speciali auxilio vt patet de illo qui plene iudicat quod tenetur intrare religionem / nec ad tale iudicium requiritur specialis concursus cum sit falsum. Item stante pleno iudicio de opere consilij possum adhuc ipsum non facere ergo plenum iudicium non necessitat voluntatem. Item pro statu vie nichil creatum necessitat voluntatem ad excercitium vt videtur velle S. T. 12°. que. 10. artic. 2. et de veritate que. 22 ar. 6. de ma. que. 6 Item tunc demon posset bene agere quia ipse cognoscit plene aliquid esse faciendum quando videt hominem bene agere. Et bonus philosophus moralis potest esse male vite. et tamen ex secundo ethicorum cognoscit omnes circunstantias ergo plenum dicta meni non necessitat voluntatem aliquomodo alias habens tale dictamen semper continuaret suum actum vt si habeat plenum dictamen quod non est cessandum ab actu. Sed hic est dubium cum esse liberum sit essentiale voluntati. quare damnati non possunt bene agere sed de hoc s. t. de veri. questi. 24. at. 10. ad 12m. et loquor de homine dampnato in corpore et anima. etc. de hoc alias.

¶ Item aliquod est plenum dictamen cui nullus potest se conformare ergo non necessitat. Antecedens patet de isto nichil est volendum Non est necesse quod habens istud plenum iudicium aliquid velit. Sed contra hanc opinionem obijcitur quia angelus in primo instanti non potest peccare secundum s. t. ergo necessitatur ad eliciendum actum in illo instanti si habeat preceptum. Item voluntas in casu potest necessitari ad cessandum ab actu ergo potest necessitari ad volendum. Antecedens patet si precipiatur sorti velle a et postea prohibeatur sibi. s. in secunda medietate hore tunc sortes non potest continuare eandem volitionem numero per totam horam. alias idem actus esset successiue bo

nus et malus quod si concedas sequitur ꝙ ad actū bonum non bonuz non requiritur speciale auxiliū sicut nec ad actum malum cum quo est idem. Si dicas ex hoc diminuitur libertas. Dicendum ꝙ non. Beati enim non sunt minus liberi nec deus licet non possint peccare nec adam ante peccatuz erat minus liber ꝙ̄ nos et tamen in statu innocētie nō potuit peccare venialiter secundum s.t.

¶ Item non repugnat in actu voluntatis eē quēdam necessitatem immutabilitatis quia in deo est actus voluntatis quo vult et diligit se ⁊ non potest esse oppositū eius. Sed circa ista dubitatur an ad actum voluntatis requiratur iudicium intellectus vel sufficit simplex apprehensio videtur ꝙ simplex non sufficit quia philosophus dicit in 3°. de anima ꝙ vniuersalis opinio non mouet et tamen ibi ē apprehensio et idem ponit s.t.1.par.quest.80.arti.2. ad 3m. Item philosophus dicit ꝙ fantasia non est idem ꝙ opinio. Sed est simplex apprehēsio ex qua non sequitur passio in appetitu. Item actus libertatis est electio sed electio pro formali est actus intellectus et non simplex apprehēsio ergo presupponit aliquod iudicium s.t.1.2.quest.13.arti.1°.ymo sepissime suponit consilium vt patet ibidem etiam in deo supponit iudicium s.t.de veri. q.24.artic.3. ad quartum.

¶ Item nullus fertur in malum nisi per errorem et ideo. s.t. dicit angelum non potuisse peccare in primo instanti de veri.quest.29.articu.8.ad secundum. Item intellectus practicus est principiū motus talis autem non est simplex apprehensio.

¶ Item sequitur volo deum non esse ergo apprehendo deum non esse. Sed apprehendere deum non esse non est sine falsitate quia hoc est propositio falsa. Ad idem videtur. s.t. in 4. distinct. 30.quest.1.ar.primo ad 1m

¶ Item videtur saltem ꝙ non sit peccatuz mortale in voluntate nisi precesserit plenum iudiciumī intellectu

¶ Item ideo dicitur liberum arbitrium quia arbitrium et iudicum electionis precedit. s.t. de verit. q.24.art.ad 1.17.et arti.6.

Item de ma. questione.3.arti.9.ad 7m. vnde doctores dicunt ꝙ iudicium imperfectum et in vniuersali non sufficit ergo nec apprehensio simplex. Alij autem communiter tenent ꝙ ad motum sensualitatis vel male volendum sufficit simplex apphensio alias primum peccatum angeli precessisset error quo iudicasset illud quod fecit esse bonum. Et ideo dicunt ꝙ in ipso non fuit nisi simplex apphensio. Sed contra per san. tho de malo.q.16.arti 6.ad vndecimū et de veri.q.18.6.2.in simplici apprehensione angeli est veritas vel falsitas quia in ipsis nec est compositio nec diuisio ergo ex hoc non euaditur quin in angelo fueriꝫ error ante peccatum et eodem modo dicitur de adam.

¶ Item si simplex apprehensio sufficit ad malum ergo etiam ad bonum. patet consequentia quia nullus est actus indifferens per nos velit ergo sortes honorare parentes ex simplici apprehensione sine alia mala circunstantia. tunc queritur vel iste actus est bonus vel malus. si primum tunc datur actus virtutis sine prudentia et sic virtutes non erunt connexe Forte dicis ꝙ datur actus indeliberatus voluntatis indifferens quia san. tho. in quar. dis.9 q.1.arti.4.q.1.ad 4.ponit in do micente consensum voluntatis nec bonum nec malū et de veri.q.28.ar.3.ad 6.et de ma.q.16.3.9.ponitur vestileitas indifferens aliquod tamen tale est peccatum vt si contingat me peccare nolo penitere 22e. q.14.ar.4.3. Aliter probant quidam hanc opinionem quia aliquis potest agere contra conscientiaz ergo ad agendum sufficit simplex apprehensio.

Item positus in igne de necessitate tristatur secūdum multos absq̄ iudicio et primus actus voluntatis vel subitus motus non requirit iudicium qz est indeliberatus. Sed alij dicunt ꝙ est ibi iudiciū quo iudicatur hoc esse bonum quia volūtas nichil vult nisi sub ratione boni. Alij dicunt ꝙ est ibi simplex apprehensio boni vt volens furari apprehendit rem alienam et cum hoc apprehendit rationeȝ boni sed non componit ista et ideo non est ibi falsitas nisi forte in hoc completo homo irrationalis. Secunda opinio communior est. Secundo dubitatur supponendo ꝙ in voluntate vt dictum est. Est quidam actus naturalis quo vult beatitudinem in vniuersali et actus quo diligit beatitudinem. qui tamen est meritorius. Queritur ergo vtrum dilectio naturalis et dilectio meritoria sint eiusdē speciei nature videtur ꝙ appetitus naturalis vel prima volicio finis aliquando est meritoris et aliquādo peccatum quia volendo beatitudinem vult eaz in aliqua re vnde actus ille naturalis quo ad exercitium non est necessatio elicitus vide san. tho. de veri.22.q.ar.7. Quibusdam videtur ꝙ solum differunt ꝑ extrinsecum quia dicitur meritoria ex hoc ꝙ deus acceptat et sunt circa idem obiectum si circa deum Forte dicis ꝙ etiam differūt ex parte principij quia dilectio dei meritoria est a caritate Naturalis autem a sola voluntate Sed contra in habente gratiam dilectio naturalis est meritoria qz nullus actus voluntatis est indifferens ergo est a caritate.

¶ Item per Sanct. Thom. de verits. questio. 14.1. secundum. esse a caritate non variat speciem nature actus enim iusticie est eiusdem speciei nature in habente caritatem et in alio alias videtur ꝙ quis posset scire se esse in caritate Si dicatur dilectio naturalis et dilectio meritoria non eliciuntur ab eodem habitu sicut nec cognoscere deum ꝑ fidem et cognoscere deum ex puris naturalibus. Item cum naturali delectione stat odium deliberatum eiusdem vnde naturaliter desideramus scire tamen stulti odiunt illud/illud autem odium cōtrariatur dilectioni deliberate.

Item Sanc. Thom. prima parte quest.6. arti. primo ponit duas dilectiones scilicet electiuam ⁊ naturalem Ideo alij dicunt ꝙ dilectio dei meritoria habet pro obiecto deum vt est obiectum beatificuȝ et ideo specie differunt a dilectione dei naturaliq̄

diligitur deus vt est principiũ nature. Sed de his alias. Posset queri an operationes voluntatis facte per ignorantiam vel metum sint libere vel inuoluntarie. Sed de hijs videatur San. Tho. 12ᵉ. et quomodo voluntas potest necessitari. Capreolus in 1. et an homo necessitatur ad peccandum venialiter quia non possumus euitare omnia venialia. Et quomodo dampnati non possunt suspendere actum voluntatis dato ꝙ anima sit vnita corpori. Alias dicetur an hoc proueniat ex natura rei et similiter de demonibus an ꝙtum est ex natura rei possint suspendere actum intellectus quo alicui semel adheserunt.

A D quintũ sic proceditur videtur ꝙ passiones sensualitatis non subdantur rationi quia ratio vel intellectus non potest agere in sensualitatem quia per actum immanentem nichil imprimitur extra.

¶ Item multi habent bonam rationem et tamen sensualitas non subijcitur eis in quorum persona dicit Paulus, non enim quod volo bonum hoc facio. Sed contra. Passiones sensualitatis aliquando imputantur nobis et iterum Subter te erit appetitus tuus et idem habetur primo ethicorum de tota materia sensualitatis habes. Sanc. Tho. de verita. q. 25.

¶ Respondeo dicendum secundum Sanc. Tho. prima parte. q. 25. arti. 4. sensualitas in multis obedit rationi per istum modum quia sẽsualitas mouetur a potentia cogitatiua intentionum indiuidualium. Ratio ergo et intellectus mouendo potẽtiam cogitatiuam ex consequenti mouet sensualitatẽ et eam subijcit sibi. Diuiditur autem sensualitas in duas potentias scʒ concupiscibilem et irascibilem. Concupiscibilis autem prosequitur ea que sunt conuenientia secundum sensum ꝛ refugit nociua. irascibilis. autem resistit impugnantibus et eius obiectum est arduum et per hoc differt a concupiscibili cuius est propugnatrix et defẽsatrix vnde ira nascitur ex tristicia et infert vindictam ꝛ tãdem cõcupiscibilis ꝓletici ã cũ defensata fuerit ꝑ scibilem. Sũt autẽ in concupiscibili sex passiones scʒ amor et odium desiderium et fuga gaudium et tristicia in irascibili autem sunt spes et desperatio timor et audacia et ira cui nulla passio opponitur et sub hijs omnes anime passiones continentur. De hijs vide pulcherrime san. tho. in 1. 2ᵉ. incipiendo a q. 22. vsqʒ ad q. 49. Ex hijs patet ꝙ intellect⁹ potest mouere sensum interiorẽ. Sed queritur an sensualitas necessario obediat rationi. Dicit phi. in primo politicorum ꝙ anima quidem dominatur corpori despotico principatu ita ꝙ in omnibus obedit sed intellectus dominatur appetitui principatu politico et regali vnde non obedit semper et in omnibus quia non solum mouetur a potentia cogitatiua sed ab ymaginatiua et sensu. Sed dubitatur an concupiscibilis et irascibilis mouentur ab codẽ iudicio sensus interioris numero. Sed dubitat an appetitus moueat intellectum et per quem modũ. Similiter dubitatur an appetitus sensitiuus possit mouere voluntatem. Dicendum. Primo ꝙ voluntas mouet intellectum actiue seu voluntas per voluntatẽ mouetur ad actum intellectus vnde san. tho 1. 2ᵉ. q. 58. arti. quarto dicit ꝙ virtus moralis requiritur vt s. debita intentio finis in intellectu et in intellectu requiritur prudentia vt homo recte eligat media. Ex quo patet ꝙ voluntas per virtutẽ moralem videtur mouere intellectum licet etiam moueatur ab eo.

Item per voluntatem mouemus nos ad studendũ vnde philo. dicit sexto ethi. ꝙ per virtutem moralem habemus rectam estimationẽ de fine in ipsis agibilibus et per prudentiam de ordinatis ad finẽ sed appetitus sensitiuus mouet etiam aliquando voluntatem quia in incontinente appetitus sensitiuus vincit partem superiorem. s. intellectum ꝛ voluntatem vt dicit philo. in tertio de anima ꝛ nõ posset agẽ ĩ volũtatẽ nisi primo ageret ĩ itellectũ pri⁹ nec pri⁹ ĩ itellectu nisi agẽdo in sẽsũ appetit⁹ ꝗ sẽsitiuus primo mouet sensum Secundo intellectuʒ Tertio voluntatẽ et ex hoc prouenit vt dicitur 2°. rethorice ꝙ non eadẽ videtur male cõplexionatis amantibus et odientibus iratis et mansuetis.

Sed quomodo sensualitas potius mouetur a sensu iudicante aliquid esse bonum dicendũ ꝙ mouet ex hoc ꝙ tam fixe inheret illi bono sensibili quod non permitit hominem ad aliud cogitare mouet etiam cogitatiuam ad iudicandum aliquid esse faciendum vel non faciendum. Sed contra prius est cogitatiuam iudicare aliquid esse faciendũ ꝗ̃ appetituʒ appetere illud quia appetitus non fertur in incognitum. Forte dicis ꝙ simplex apprehensio sufficit vel potentia cogitatiua ex dispositione conueniente secunduʒ sensum ex se iudicat aliquid eẽ prosequenduʒ vt iratus iudicat ꝙ turpe est viro nõ sumere vindictam vel actus appetitus causatur aliquando ex corporali transmutatione. s. t. de ma. q. 16. ar. 11. 3ᵐ. vnde fames ĩ appetitu videtur causari sine cognitione ideo alij dicũt ꝙ non est in sẽsualitate sed est appetitus naturalis ideo nõ obedit rationi. Sed dubitatur in qua parte hominis ẽ ista potentia que dicitur sẽsualitas videtur quibusdam ꝙ non debet poni subiectiue in toto homine. quia omnis potentia organica requirit determinatum organuʒ ideo appetitus est in corde. s. t. de spũ ritua. ar. 3. 4ᵐ.

¶ Item tunc sensualitas esset in digito. s. concupiscibilis et irascibilis. Sed in concupiscibili ponitur temperantia virtus / ergo virtus temperantie est in digito. Sed hoc argumentum inquirit aliam dificultatem. s. an virtus temperantie sit in subiecto extenso et in corpore. Quibusdã videtur ꝙ nõ quia actus temperantie est essentialiter et intrinsece bonus moraliter. Sed solus actus volũtatis est essentialiter et intrinsece bonus quia omnes alij actus sunt exteriores et sic in ipsis non est bonitas subiectiue sed tantum in voluntate. Cuʒ ergo

temperantia sit essentialiter virtus videtur ꝙ sit obiective in voluntate. Sed hoc est contra philosophum in fine tertij ethicorum qui ponit eum in concupiscibili et prudentiam in intellectu: iusticiā in voluntate fortitudinem vero in irascibili.
Alij autem ponunt sensualitatem in toto compositoidem. s. t. de verit. que. 25. arti. 6. ad 8m. et 10m. nota sed contra electio est in ea que tamen non est in composito nec digito quia sequitur ymaginationem cum sit passio et ipsam sequitur etiam delectatio Sed hic dubitatur an appetitus possit velle malum ostensum sub ratione mali. Secundo an concupiscibilis possit mouere ad iram per sensum secluso actu voluntatis videtur ꝙ non quia tristicia est de hijs que nobis nolentibus accidunt.
Ad primum dicitur ꝙ bonum sub ratione boni vel veri vel apparentis est obiectum voluntatis ergo voluntas non potest velle si tantū apprehendat malum. Sed contra voluntas potest agere contra cō scientiam et peccare ex certa malicia vt patet de magno philosopho qui bene scit se praue agere.
Et augustinus delectabatur in furto inq̄ztum huiusmodi. Dicendum ꝙ per se primo voluntas non potest ferri aliquid nisi appareat ibi ex aliqua parte aliqua ratio boni nec istud impedit hominis libertatem.
Item multi opinantur ꝙ deum secundum se nullus potest odire ergo etiam ad experiendum libertatem non potest voluntas velle malum sibi omnibus modis. Sed de hijs tractare magis pertinet ad theologum vel moralem philosophum.
¶ Contra hec arguitur si sensualitas non in omnibus obedit rationi sequitur ꝙ sensualitas habet liberum arbitrium quia in potestate eius est obedire vel non obedire rationi.
¶ Item sensualitas sequitur sensum interiorem si sensus interior totaliter subditur intellectui cum intellectus sit potentia naturaliter superior.
¶ Secundo sensualitas est nobilior intellectu ergo non mouet ipsum.
¶ Item intellectus est immaterialis ergo non mouetur a sensu.
¶ Tertio arguitur ꝙ voluntas non mouet intellectum quia actus voluntatis est immanens ergo nichil imprimit in potentiam que est extra ipsam.
Item vel sensualitas libere sequitur rationem vel necessario. Si secundum / ergo operatur secundum vltimum potentie. Si primum ergo potest contra plenum iudicium quod supra negatum est de voluntate. Ad hec dicendum ꝙ sensualitas per assuefactionem nata est in omnibus obedire rationi nec fantasiari plene subest intellectui.
¶ Ad secundum negatur consequentia. vt supra dictum est de fantasmatibus.
¶ Ad tertium solum probat ꝙ voluntas in alijs non producit actum volendi.

¶ Laus deo.

¶ Profunde ac igeniose questiones phisicales. Fratris petri de bruxellis alias crokart ordinis predicatorum bachalarij formati in theologia doctissimi faustae et limata editione feliciter finiunt in officina Johānis barbier achademie parisiensis librarij et impressoris correctissimi sumptibus honesti viri Gaufridi de marnef etiā dicte vniuersitatis bibliopole Anno ab incarnatione deitate Millesimo quingentesimo decimo pridie idus augusti.

Reuerendo in xp̄o patri Fratri petro de bruxellis alias crokart sacre theologie bachalario formato prestantissimo et preceptori peritissimo. Frater petrus de nouimagio suus discipulus Salutem.

Aud mediocrē mehercle iubilū thomistice veritatis affeclis intulit diligētia ac igeniosa elucidatiūculatua p̄ceptor p̄stantissime qua post in petri hyspani tractatulos enodatiunculas atq3 aristotelis dyalecticā subtilissimas interpretationes phie nr̄e reserare latebras atq3 acutissimas q̄stiones (in quib9 p̄clari ingenij tui abūde relucet p̄spicacitas) varijs ex aqnat3 nr̄i sententijs velud apia argumētosa ipresentiarū excudere elaborasti. Quāuis ei oim forme iudicio preclarissima doctoris nostri (cui9 doctrinā insignia ille theologice discipline p̄fessor godefridus non imerito sal terre vocitat) in oēs stragirite peripateticoz facile principis libros extant cōmētaria huiusce .tn̄ tempestatis phisice eruditionis alumnos (dij imortales) modica afficere voluptate videnk illa siquidem q̄ p questiūculas varias atq3 sophisticas iportunitates p̄cedūt igēti hn̄tur in p̄cio nil ei meli9 q̄3 disputationis dēte cōtritū sciri autumāt hic parisiēsi nr̄e achademie p̄ ceter3 gymnasijs sūm decus cumulatum esse asseritur vt omni in philosophie genere resolutissimos atq3 p̄fundissimos parturiat. Quāobrē vehementi animo (cui vt salubrio placet non satis festinak) nostro euo in naturali philosophia editiones huiuscemodi p veritatis nostre quā profitemur minimie p̄spicere exoptaui est siquidē illa philosophia cui9 cicero i eo qui de senectute iscribitur libro (vt arbitror) meminit Nūq3 iquit satis laudari poterit phīa cui quis parcat omne tēpus vite sue sine molestia possit degere. Deest quippe amaritudo a cōuersatione illi9 ac tediū a cōuictu eius vnde nobis phie insudātibus te preceptore nostro mediusfidius q̄ i sardo dormitantibus euenit vt videlicet āni itercapedo instar momenti videretur nec mirum tota namq3 iocūditat3 materia ibi ministrak vera genij principia circaq̄ perscrutanda q̄3 varia fuerit sapientum sentencia liquido i p̄rio de phisico auditu ostenditur/ referātur. ac illa ingenua itellectualis natura aīa sc3 rationalis (que in trinitatis orizonte locāda venit) per oim actionū suaz genera perpulchre dignoscitur. Quid āplius moror? Creaturāru3 motibus in illam imobilem/ ac infinitā intelligentiā primam o i3 moctricē perspicue ascenditur. Per hanc igik phiam/ inuisibilia dei (cuius incōprehēsibilia iudicia/ ac inuestigabiles vias ap̄lus cōmemorat) cōspiciūtur. Quo fit vt optimo iure inter ceteras (quas adminiculatiuas appellitent) scias primatū obtineat vt pote theosophie nostre per necessaria euasisse. siquidem sine hac eminēte3 aut insignē in theologū memini neminē nec hunc vtilem aquinatis nostri discipline auditorē dixeri ni phie fuerit lacte saginatus. De mū ad diuinā celeste3q3 sapiētiā (que felices nos ac beatos efficiat/ ea presertim felicitate que sola stabilis/ et vera/ et incorrupta haberi pōt) non abre conuolatutus est/ ea siquidē ratiōe platonē bonis artibus excultū ad diuina sese conferentem diuinū greci cognominauere. Non minori in precio apud veteres trimegistus thales pythagoras inter semideos a sapientibus collocati clatuere lascedemonios reticeo qui chylonem philosophū vt sederet cū principib9 et soliū teneret gl̄ie vrbis senatorem creauere lāpsaceni anaxagore clazomenij lc3 peregrini fumus incredibilib9 ac p̄ciosis sūptib9 celebrauere athenīēses quoq3 demetriū phaleriūq3 ornatissimis decorauerūt statuis non minori cultu saphon virginē ob igenij viuacitatem scientie amplitudinem mitileni p̄secuti sunt ceteri autem id genus heroea nostri merito essent recensendi qui summum metuere decus laudemq3 superbam. Uerum ne oraciuncule p̄lixitas legentem tedio afficiat silentio ptransire operepcium est. Si igitur ligurgo q̄ homerum varijs i locis lace3āni itegrum ex asia in greciam reportauerit nō mediocres sint ipensi honores atq3 catho stoicus cum ex asia phm̄ etulisset plus sibi glorie q̄3 .G. pōpeio aut luculo deberi retulerit cū inermis potiora atq3 honestiora apportasset spolia q̄3 illi imortales profecto tibi p̄ceptori nostro disertissimo debētur laudes cum diuinu3 istud opus ee isigne vestro imenso sit cōgestum conamine validissimis argumētoz iaculis cū eorūdē dissolutiōib9 habūdātissimū vt ex iouis cerebro videatur emanatū Est nēpe huiusce operis stil9 breuis grata facundia celsa ac firma sentencia. Nichil indigestum ac nisi argutionis dente masticatū resoluitur vnde q̄3 insulse nōnulli mussitent facile conuincitur. Occullūt siquidem phi miro ingenio sua secreta vt de sedib9 non pateāt studiosis autē et solertibus peruia sint passuum autem diuersorum quotationes (quibus sublimis noster aquinas allegata asserit) cōnectūtur vt flagrātiori studij ac indagande veritatis feruescat desiderio studiosa iuuentus vt dū passus apparenter interdū alteri contrarius coniungitur stabilita veritas emineat hisce vale eui nostri iubar precipuū.

Et sic est finis.

ruxel in Phisic. et